Gheorghe D. BISTRICEANU
Profesor universitar
Doctor în economie

LEXICON
DE FINANȚE
BĂNCI
ASIGURĂRI

A – C

Vol. I

Redactor: **dr. Mihai Milca**

Coperta: **Adriana Popescu**

Tehnoredactare
şi procesare computerizată: **Elena Milea**

Revizie text: **Dan Criste**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
BISTRICEANU, GHEORGHE D.
Lexicon de finanţe – bănci – asigurări / Gh. D. Bistriceanu,
Bucureşti : Editura Economică, 2001
3 vol. ; 24 cm.
ISBN 973-590-503-5
Vol. 1. – 2001. – 560 p. – ISBN 973-590-504-3

336

Gheorghe D. BISTRICEANU

LEXICON
DE FINANȚE BĂNCI ASIGURĂRI
A – C

Vol. I

EDITURA ECONOMICĂ

ISBN 973-590-503-5
ISBN 973-590-504-3 (vol. I)

Copyright © Editura Economică, 2001

EDITURA ECONOMICĂ
78101, BUCUREŞTI, sector 1,
Calea Griviței nr.21, etaj VII;
tel./fax: 231.55.77; 231.55.78;
231.55.79; 231.55.80;
312.97.17; 312.22.48; 650.73.45;
E-mail adress: edecon@edecon.ro;
office@edeconomica.com;
http: //www.edecon.ro;
www.edeconomica.com;
www.e-economicshop.com;
Difuzare: Calea Dorobanților nr. 31-33;
tel.: 210.63.07; 210.63.08;
Comenzi la tel./fax: 210.73.10

Cuvânt înainte

LEXICONUL DE FINANȚE-BĂNCI-ASIGURĂRI este o operă originală, de mare actualitate și utilitate, prima de acest fel din țara noastră, care urmărește elucidarea unei arii largi de categorii economice, financiare, monetare, bancare, valutare, de asigurări și reasigurări etc.

Consultarea de către cititori a acestei lucrări va constitui un ajutor prețios în înțelegerea și folosirea corectă a complexelor relații și instrumente financiare, bancare, monetare, valutare, de asigurări și reasigurări, în organizarea și funcționarea mecanismului financiar-bancar în condițiile transformărilor profunde care au loc astăzi în România. Modul cum sunt examinate și tratate categoriile și instrumentele din domeniile menționate oferă posibilitatea celor interesați să se informeze și să se edifice prompt, complet și fundamentat științific.

În documentarea și elaborarea LEXICONULUI s-a urmărit alcătuirea lui în mod riguros științific, dându-se o cât mai largă și mai accesibilă informație atât asupra termenilor mai vechi, cât și asupra celor noi utilizați în economia de piață. Am fost permanent preocupat de a mă situa la nivelul exigenței și al competenței specialiștilor, acordând atenție, în același timp, capacității de înțelegere și dorinței de cunoaștere atât a viitorilor specialiști, cât și a celor care nu sunt de specialitate.

Termenii cuprinși în LEXICON sunt tratați sintetic, în funcție de importanța lor teoretică și practică. Pentru a înlesni studierea aprofundată a termenilor s-au asigurat corelațiile și trimiterile la diverși termeni, iar cei care nu au corespondent în limba română au fost explicați ținându-se seama de conținutul științific din limba de proveniență.

Termenii generali și cei derivați sunt aranjați în ordine strict alfabetică, ceea ce înlesnește găsirea lor ușoară și operativă în cuprinsul LEXICONULUI.

În vederea elaborării acestui LEXICON am folosit o bună parte din timpul și din viața mea de cadru didactic universitar vreme de jumătate de secol. Documentarea și tratarea termenilor au necesitat ani și ani, zile și nopți, perseverență, exigență, muncă asiduă, pasiune, plăcere și dăruire; a fost necesară parcurgerea unui drum lung și anevoios, o activitate de cercetare științifică desfășurată de-a lungul mai multor ani, timp în care s-au examinat, selecționat, consemnat, definit și explicat termenii la care m-am oprit. În tot acest timp am constatat că pe măsură ce omul citește, studiază, cercetează, se documentează, constată cât de puțin știe și că mai sunt multe de învățat.

Documentarea temeinică s-a făcut cercetându-se vasta literatură de specialitate română și străină, actele normative vechi și noi în materie, periodicele de specialitate, experiența practică financiară, bancară, de asigurări și s-a fructificat activitatea de cercetare științifică și cea didactică universitară îndelungată.

LEXICONUL este o lucrare de specialitate, de largă și incontestabilă utilitate. Prin tematica pe care o abordează, prin conținutul și nivelul său științific, LEXICONUL este o bogată sursă de informare și documentare; el este destinat unui cerc larg de cititori și urmărește să contribuie la îmbogățirea cunoștințelor și la lărgirea orizontului științific al celor care se pregătesc sau deja lucrează în domeniile: economic, financiar,

bancar, asigurări și reasigurări. Acest LEXICON este un instrument prețios de lucru și trebuie să se afle pe biroul oricărui economist și jurist. El prezintă interes prin problematica vastă pe care o abordează și poate fi consultat în munca de zi cu zi a lucrătorilor din organele de stat, din instituțiile financiare, bancare, valutare, de asigurări și reasigurări, de cei care muncesc în compartimentele financiar-contabile, de experții contabili, de cercetătorii științifici ai institutelor de cercetări economice, de către cadrele didactice din învățământul economic și juridic, de studenții facultăților economice și juridice, precum și de către cititorii preocupați de cunoașterea problemelor economice, financiare, bancare, de asigurări și reasigurări.

În același timp, LEXICONUL de față poate să fie un izvor de documentare util și pentru specialiștii străini care doresc să cunoască activitatea financiară, bancară, de asigurări și reasigurări din țara noastră.

Departe de a pretinde că s-au epuizat toate problemele pe care le ridică vasta materie a finanțelor, circulației banilor, creditului, asigurărilor și reasigurărilor, nădăjduiesc totuși că, prin publicarea acestui LEXICON, aduc o contribuție modestă la umplerea unui gol resimțit de mult timp în literatura noastră de specialitate. Conștient de aria vastă a tematicii, de faptul de a nu fi reușit să cuprind toți termenii și toate aspectele care se cer a fi examinate și cunoscute nu-mi fac iluzia că LEXICONUL este complet; sunt convins că el este, ca orice lucrare, susceptibil de perfecționare.

Mulțumesc cu profundă recunoștință Domnului Iisus Hristos Mântuitorul și Marelui și Prea Bunului Dumnezeu că mi-au dat voință, perseverență, putere de muncă și că mi-au luminat mintea să mă documentez, să scriu și să public acest LEXICON, pe care îl consider ***opera spirituală a vieții mele.***

Mulțumesc și îmi exprim recunoștința față de cei care m-au sprijinit în definitivarea LEXICONULUI și au făcut ca el să vadă lumina tiparului și să fie pus la dispoziția cititorilor.

Nu voiesc să închei aceste rânduri fără a mulțumi Editurii Economice pentru sprijinul prețios acordat în faza de editare și de publicare a lucrării: în mod deosebit mulțumesc sincer domnului director general, doctor în economie, IOAN ERHAN, domnului director de producție DAN TUDOR MARINESCU, domnului redactor șef doctor, Mihai Milca și doamnei Elena Milea, care a avut răbdarea și perseverența să proceseze și să tehnoredacteze cu sârguință, conștiinciozitate și simț de răspundere acest LEXICON.

Nutresc gânduri de recunoștință și față de cititorii care vor binevoi a-mi trimite, pe adresa Editurii Economice sau personal, observațiile, propunerile și sugestiile lor menite să contribuie la completarea și la perfecționarea unei eventuale noi ediții.

Autorul

București,
decembrie 2000

ABAC, instrument de calcul folosit în China acum 2600 de ani şi apoi în Europa, de către Marco Polo. La romani, se folosea sub denumirea de **abax** şi a fost descris pentru prima dată în anul 300, după Hristos. **A.** are o formă dreptunghiulară, cuprinzând mai multe şiruri de bile colorate, montate pe sârme orizontale şi paralele. Prin modul de deplasare a bilelor pe sârmă, la dreapta şi la stânga, se efectuează operaţiuni de adunare şi scădere. În anumite zone ale Terrei, **a.** se foloseşte şi în prezent.

ABANDON, părăsire a unui bun, cedare sau renunţare la un drept pe baza actului de **a.**, predare sau cedare a unui bun asigurat în starea în care se găseşte, a unui drept, asigurătorului, în schimbul încasării sumei asigurate sau a unei despăgubiri corespunzătoare. **A.** are loc de obicei în asigurările şi în transporturile maritime, precum şi în exploatările miniere. În domeniul asigurărilor maritime, **a.** constă în cedarea în favoarea asigurătorilor a proprietăţii bunurilor cuprinse în asigurare (a navei, a încărcăturii etc.), în starea în care se află, în schimbul plăţii de către asigurător a sumelor asigurate, potrivit clauzelor din polita de asigurare. Asiguratul are dreptul – potrivit clauzelor din polita de asigurare – să considere avaria ca o pierdere parţială, să primească de la asigurător o despăgubire corespunzătoare şi să rămână în continuare proprietar sau să abandoneze nava în favoarea asigurătorului, înregistrând-o ca o pierdere totală, primind despăgubirea pentru întreaga sumă cu care nava a fost asigurată. Asigurătorul are latitudinea să refuze acceptarea **a.** pentru a nu-şi asuma anumite răspunderi juridice, însă rămâne obligat să plătească valoarea asigurată. **A.** mărfurilor şi al navei asigurate poate avea loc numai în condiţiile stipulate în **polita de asigurare** (v.) şi numai în cazurile prevăzute de lege, cum sunt: **naufragiul** (v.), oprirea navei după începerea călătoriei din ordinul unui stat străin, imposibilitatea continuării călătoriei, deoarece nava nu poate fi reparată ori cheltuielile cu reparaţiile reprezintă cel puţin ¾ din valoarea asigurată. Asiguratul poate să primească despăgubiri însă numai pentru avariile parţiale survenite. În caz de **a.**, drepturile asigurătorilor şi creditorilor se pot realiza concomitent, însă creditorii au prioritate, sunt privilegiaţi. În transporturile şi în asigurările maritime, **a.** constă în părăsirea navei eşuate de către echipaj. Când **a.** s-a produs în apele teritoriale ale unui stat străin, după trecerea unui anumit timp stipulat în legislaţia statului respectiv (perioadă în care nava poate fi adusă eventual la suprafaţă şi recuperată), nava eşuată şi abandonată trece în proprietatea statului în ale cărui ape s-a produs naufragiul. Dacă în vederea salvării unei nave aflate în pericol de naufragiu echipajul se vede nevoit să abandoneze în mare o parte a încărcăturii, proprietarii navei şi ai mărfurilor salvate au obligaţia să-i despăgubească pe proprietarii mărfurilor care au fost abandonate. În relaţiile sociale, **a.** este neîndeplinirea cu rea-credinţă a obligaţiei legale de întreţinere, neplata cu rea-credinţă a pensiei de întreţinere stabilite de instanţa judecătorească.

ABANDON VAMAL, acţiunea de părăsire în vamă a unor mărfuri importate, cu scopul de a nu mai plăti taxele vamale. Pentru încasarea taxelor, administraţia vămilor poate vinde mărfurile, după îndeplinirea formelor legale. **A.v.** poate consta şi în cedarea drepturilor asupra mărfurilor din vamă către proprietarul antrepozitului vamal, contra unei indemnizaţii.

ABANDONAREA MOŞTENIRII, situaţie când moştenitorul care a acceptat o moştenire sub beneficiu de inventar renunţă la plata datoriilor succesiunii prin predarea către creditori a tuturor bunurilor succesorale pe care le-a primit anterior. **V.** şi **succesiune.**

ABATERE 1. Încălcare a unor dispoziții legale, nerespectarea unor norme de consum, de muncă, financiare, monetare, de credit, a unui preț stabilit etc., pentru care se prevăd sancțiuni cu caracter administrativ sau măsuri de influențare obștească. 2. Diferența dintre valoarea efectivă (limită) a unei mărfi și valoarea ei nominală. **A.** poate fi **administrativă** și constă în nerespectarea dispozițiilor cuprinse în actele normative emanate de la Guvern sau consiliile locale, județene, și **disciplinară**, care presupune încălcarea cu vinovăție de către o persoană fizică încadrată în muncă a ordinii, a disciplinei, a normelor de comportare stabilite prin regulamentul de ordine interioară pentru locul de muncă și colectivul din care face parte. Fapta considerată **a.d.** poate fi un act de indisciplină, neîndeplinirea corespunzătoare și cu vinovăție a sarcinilor de serviciu sau nerespectarea dispozițiilor date de către organele de conducere de la locul de muncă. Sancțiunea disciplinară se aplică după cercetarea prealabilă a faptei care constituie **a.d.** și ascultarea persoanei în cauză. **A.d.** se sancționează în funcție de gravitate.

ABATERE MEDIE PĂTRATICĂ, modalitate de calcul al gradului de împrăștiere (dispersare) a riscului, care permite exprimarea în unități de măsură specifice mediei. Se utilizează, de exemplu, în calculele privind stabilirea primei nete la asigurările de bunuri, respectiv pentru determinarea adaosului de risc. Acest adaos este necesar să se calculeze deoarece, de regulă, se înregistrează abateri, uneori importante, între indicii de despăgubire anuali și indicele mediu de despăgubire. Drept urmare, pentru calcularea primei nete se adaugă la indicele mediu de despăgubire adaosul de risc. **A.m.p.** se calculează pe baza formulei:

$$\sigma = \sqrt{\sum_{k=1}^{n} (I_k - i)^2 \cdot f_k} ,$$

în care:

σ = abaterea medie pătratică;
I_k = indicele de despăgubire în anul k;
i = valoarea medie a indicelui de despăgubire;
f_k = frecvența relativă de realizare a indicelui de despăgubire în anul **k**.

ABILITARE (lat., germ.) 1. Împuternicirea cuiva, de a face apt pe cineva pentru săvârșirea unui act juridic (de exemplu, Parlamentul României poate încuviința Guvernul să emită ordonanțe, ordonanțe de urgență). 2. Recunoașterea calificării unei persoane într-un anumit domeniu, după promovarea unui examen, susținerea unei probe etc.

ABONAMENT, contract cu executare succesivă, prin care o persoană fizică sau juridică, cu plata unei anumite sume de bani, dobândește periodic dreptul la anumite bunuri sau/și servicii (abonament la radio, la televiziune, la un ziar, la o formă de asigurare etc.).

ABORDAJ, ciocnirea a două vase sau a unei nave de un obstacol. Dacă **a.** are ca urmare avarierea gravă a navei, vinovatul răspunde de pagubele materiale, dar poate avea și răspundere penală. Asigurătorul plătește despăgubirea, dar prin acțiunea de regres se poate îndrepta împotriva vinovatului.

ABROGARE, măsură juridică de scoatere din vigoare, parțială sau totală, a unui act normativ. **A.** poate produce efecte numai din momentul în care intră în vigoare actul normativ abrogator. De regulă, în domeniul asigurărilor financiar-bancare, **a.** este expresă, respectiv prin noul act normativ se prevede care norme juridice de asigurări anterioare sunt scoase din uz. În practică poate exista și **a.** tacită, manifestată atunci când prevederile unui act normativ nu mai concordă cu prevederile noului act normativ.

ABSENTEISM, indicator care relevă câți salariați lipsesc zilnic de la locul de muncă, raportați la efectivele totale de salariați. A. se determină astfel:

$$\frac{\text{Salariați absenți (cu excepția concediilor normale)}}{\text{Efective totale (care ar fi trebuit să fie prezente)}}.$$

A. generează pierderi în activitatea economică și reprezintă un indicator important pentru gestiunea economică, socială și financiară a unității economice. A. necesită studierea cauzelor și luarea măsurilor corespunzătoare.

ABSORBȚIE, operațiune prin care o societate comercială include activul și pasivul altei societăți. A. este o cale de creștere a capitalului societății comerciale integratoare. A. determină schimbarea drepturilor sociale ale proprietarilor societăților absorbite, contra acțiuni sau cote-părți noi din creșterea capitalului societății absorbante. A. face posibilă unirea, fuziunea unor societăți de mărimi diferite. A. se realizează pe baza unui acord de fuziune între societățile participante. A. de fuziune cuprinde: ▪motivele, scopurile și condițiile a.; ▪data la care intră în vigoare a.; ▪determinarea activului și pasivului care trece asupra societății absorbante; ▪reglementarea drepturilor societăților participante la a. etc.

ABUZ, încălcare a legalității, care poate atrage după sine chiar și răspundere penală. ❖ **A. de încredere**, înșelăciune care constă în fapta celui care, deținând cu orice titlu (depozit, mandat, gaj, locație etc.) un bun mobil al altei persoane, și-l însușește ori dispune de acel bun pe nedrept, sau refuză să-l restituie. ❖ **A. de putere**, delict săvârșit de o persoană prin depășirea atribuțiilor sale. ❖ **A. de drept**, delict produs prin exercitarea unui drept cu nesocotirea scopului social, economic, de asigurări etc. ❖ **A. în serviciu**, neîndeplinirea cu bună știință, de către o persoană încadrată în muncă, a unui act sau îndeplinirea lui în mod necorespunzător, cauzând o vătămare a intereselor legale ale unei persoane, tulburări în bunul mers al activității unei unități de stat, cooperatiste, obștești sau producând pagube în avutul public.

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE, instituție de învățământ economic superior, care a luat ființă în București, denumită inițial **Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale**, pe baza unei legi publicate în Monitorul Oficial din 13 aprilie 1913. Menirea ei a fost să formeze specialiști cu înaltă calificare economică și să contribuie la reînnoirea și afirmarea pe plan mondial a științei economice românești. În anii care au trecut de la înființarea sa, această instituție a fost de mai multe ori restructurată, schimbându-i-se denumirea inițială, în prezent fiind cea mai mare instituție de învățământ economic superior de stat din țara noastră. Astăzi poartă numele de **Academia de Studii Economice**. În A.S.E. funcționează următoarele facultăți: ▪Management; ▪Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori; ▪Contabilitate și Informatică de Gestiune; ▪Economie Generală; ▪Economia și Gestiunea Producției Agricole și Alimentare; ▪Cibernetică, Statistică și Informatică Economică; ▪Comerț; ▪Relații Economice Internaționale; ▪Studii Economice în Limbi Străine; ▪Colegiul Economic din București și ▪Colegiul Economic din Buzău. La învățământul de zi și la învățământul la distanță, durata studiilor este de patru ani, iar la colegiu este de trei ani. La terminarea studiilor se susține examenul de licență, compus din câteva probe scrise, elaborarea și susținerea lucrării de licență. Licențiații cei mai buni pot urma un an de studii aprofundate. A.S.E. realizează și forme de perfecționare profesională și științifică prin învățământul postuniversitar, stagii de perfecționare în țară și în străinătate, acordare de grade didactice pentru învățământul liceal economic, doctorat. A.S.E. are un **Departament al Cercetării Economice**, realizând o legătură organică între învățământ și cercetarea științifică. A.S.E. întreține, amplifică și diversifică relațiile de cercetare științifică și profesionale cu instituții

similare din mai multe țări și în mod deosebit cu cele din țările avansate. Activitatea de cercetare științifică și procesul de învățământ beneficiază de o bază materială modernă: amfiteatre, săli de curs, de seminar, laboratoare, biblioteci etc. În prezent, în A.S.E. studiază peste 20 000 de studenți. Activitatea **A.S.E.** este condusă de Senatul său; activitatea operativă este condusă de Biroul Executiv al Senatului, constituit din rector, prorectori și secretarul științific. Organele de conducere se aleg din patru în patru ani, potrivit prevederilor legii învățământului și Cartei A.S.E.

ACADEMIA ROMÂNĂ, cea mai înaltă instituție științifică și culturală a României, care a luat ființă la 1 aprilie 1866, sub denumirea de **Societatea Literară Română.** Activitatea a început-o la 1 august 1867, când a fost denumită **Societatea Academică Română.** În martie 1879 este declarată prin lege instituție națională, devenind **Academia Română.** În anii 1948-1989 și-a pierdut din autonomie, denumirea ei fiind **Academia Republicii Populare Române** și apoi **Academia Republicii Socialiste România.** La data de 5 ianuarie 1990, instituția și-a redobândit denumirea de **Academia Română** și își desfășoară activitatea cu 12 secții științifice: ▪Filologie și Literatură; ▪Științe Istorice și Arheologice; ▪Științe Matematice; ▪Științe Fizice; ▪Științe Chimice; ▪Științe Biologice; ▪Științe Geonomice; ▪Științe Tehnice; ▪Științe Agricole și Silvice; ▪Științe Medicale; ▪Științe Economice, Juridice și Sociologie; ▪Filosofie, Tehnologie, Psihologie și Pedagogie; ▪Arte, Arhitectură și Audiovizual; ▪Știință și Tehnologie Informațională. Fiecare secție are constituite comisii de profil cu caracter multidisciplinar. Pe teritoriu, **A.R.** are filiale la Cluj, Iași, Timișoara și Târgu-Mureș. De asemenea, în subordinea **A.R.** există peste 50 de institute și centre de cercetare științifică. În fiecare an, **A.R.** acordă premii pentru lucrări valoroase, pentru contribuții originale deosebite la progresul științei, culturii și tehnicii românești.

ACADEMIE, înaltă societate de științe, formată din savanți, literați, artiști; societate superioară de cultură, menită să contribuie la dezvoltarea științelor și a artelor. Cele dintâi **a.** au luat ființă în a doua jumătate a secolului al XV-lea în Italia. Primele **a.** naționale au fost: **Academia Franceză,** 1635; **Societatea Regală din Londra,** 1662; **Societatea de Științe din Berlin,** 1700; **Academia de Științe din Petersburg,** 1725, și altele.

ACCELERAREA INFLAȚIEI, creșterea din ce în ce mai rapidă a inflației. V. și **inflație.**

ACCEPT, consimțământ scris pe **cambie** (v.), prin care o persoană, numită **tras** (v.), desemnată de emitent, numit **trăgător** (v.), se obligă să plătească beneficiarului, la scadență, suma din cambie.

ACCEPTANT 1. Persoană care acceptă oferta ce i-a fost făcută, de a încheia un anumit contract (de asigurare facultativă, de credit etc.) cu ofertantul. 2. Persoană care acceptă o cambie, asumându-și obligația să execute ordinul de plată al trăgătorului.

ACCEPTANT PENTRU ONOARE, o terță persoană care se oferă să garanteze onorarea unei **cambii în suferință** (v.), dându-și acceptarea pentru cambia respectivă în locul trasului, care a refuzat-o la acceptare. V. și **acceptarea cambiei.**

ACCEPTARE 1. Consimțământ al cumpărătorului pentru achitarea unei cereri de plată emise de furnizor; ordin de plată dat băncii pentru achitarea unei cereri de plată acceptate. 2. Semnătură de aprobare pusă pe fața unei cambii, prin care semnatarul se obligă să plătească la scadență suma din cambia respectivă. 3. Consimțământul de a primi un drept, o succesiune, de a încheia un contract etc. ❖ **A. completă**, formă de **a.** care se folosește în materie cambială. **A.c.** se practică în operațiunile de decontare a facturilor prin bancă. ❖ **A. expresă**, consimțământ scris, adresat de cumpărător băncii – în limitele termenelor stabilite, după primirea și recepționarea mărfii, a lucrărilor executate etc. – prin care o autorizează să plătească, din contul său, suma de

bani cuvenită furnizorului. A.e. se dă direct pe documentul de decontare sau pe un alt act separat. ❖ **A. parțială**, consimțământ dat pentru o valoare sau pentru o cantitate de bunuri mai mică decât aceea prevăzută în actul prezentat pentru decontare. ❖ **A. tacită**, a. presupusă ca dată, deşi cumpărătorul nu s-a adresat în scris băncii într-un anumit interval de timp, ceea ce înseamnă că mărfurile îi convin. Ea are loc, de regulă, şi atunci când un contract a primit un început de executare.

ACCEPTAREA CAMBIEI, consimțământ, acord necondiționat al trasului, exprimat în scris prin cuvântul **„acceptat"** sau prin simpla semnătură pusă pe fața cambiei şi datat – exprimat la cererea posesorului, care se legitimează prin succesiunea neîntreruptă de giruri, sau de către deținătorul ei – de a plăti cambia la scadență, prin care acesta devine obligatul direct la plata cambiei. Cambia se prezintă spre acceptare la domiciliul trasului şi nu la locul unde trebuie să se facă plata. Din momentul **a.c.**, trasul devine principalul debitor, iar giranții şi trăgătorul rămân obligați, numai dacă trasul nu plăteşte cambia la scadență, ceea ce înseamnă că aceştia din urmă rămân obligați de regres. Practic, trasul devine parte a cambiei numai din momentul în care a acceptat ordinul de a plăti. Cambia la vedere nu trebuie prezentată la acceptare, trasul devenind în aceste cazuri obligatul direct. În mod obişnuit, posesorul cambiei nu este obligat să o prezinte trasului spre acceptare; dar această prezentare este obligatorie în situațiile în care scadența a fost stabilită la un anumit termen de la vedere (în această situație, cambia trebuie prezentată obligatoriu trasului spre acceptare în termen de un an de la data emiterii, trăgătorul putând reduce sau prelungi acest termen). Trăgătorul poate stipula în cambie ca prezentarea acesteia pentru acceptare să nu se facă sau să nu aibă loc înaintea unei anumite date. Trăgătorul nu poate însă să prevadă astfel de clauze (de neprezentare spre acceptare) în cazul cambiei domiciliate, ori în altă localitate decât cea în care domiciliază trasul şi în cazurile în care cambia este plătibilă la un anumit timp de la vedere. Dacă la prezentarea cambiei trasul refuză acceptarea plății, acceptă numai o plată parțială sau pune anumite condiții, posesorul va întocmi actul privind protestul cambiei, pe baza căruia va putea exercita ulterior acțiunea cambială de regres împotriva giranților, avaliştilor şi trăgătorului pentru **plata cambiei** (v.). V. şi **protestul cambiei; cambie.**

ACCEPTAREA SUCCESIUNII, exercitarea dreptului de opțiune succesorală, care constă în actul juridic unilateral potrivit căruia un moştenitor cu **vocație succesorală** (v.) îşi exprimă consimțământul de a primi moştenirea pentru care este îndreptățit, realizându-şi astfel drepturile succesorale dobândite prin deschiderea succesiunii. Cu toate că transmisiunea succesorală are loc în mod automat, din momentul deschiderii succesiunii, pentru care nu este necesar consimțământul moştenitorului, acesta este liber să accepte sau să renunțe la succesiunea respectivă. Dacă succesorul renunță la succesiune, drepturile sale succesorale se desființează retroactiv. **A.s.**, pentru a fi valabilă, trebuie exprimată în termenul legal de opțiune succesorală şi sub una dintre formele stipulate de lege, şi anume: pur şi simplu sau sub beneficiu de inventar. A.s. poate fi numai totală.

ACCIDENT, eveniment aleatoriu, întâmplător (fortuit), imprevizibil, neaşteptat, brusc, care întrerupe, perturbă desfăşurarea normală a activității, provocând o pagubă sau degradarea unui lucru, răniri, boli, invalidități sau chiar decesul. A. poate fi produs în timpul şi datorită modului de funcționare a unei maşini, instalații, mijloc de transport etc. sau poate fi determinat de conduita oamenilor ori independent de voința lor. Cauzele, intensitatea, locul şi urmările a. au o mare importanță atât pentru asigurările sociale, cât şi pentru asigurările de bunuri, de persoane şi de răspundere civilă. A. este un risc pentru care se pot contracta asigurări de bunuri, de persoane şi de răspundere civilă. De regulă, a. este produsul întâmplării; de fapt, în multe cazuri a. este urmarea nerespectării unor anumite norme de conduită. Toate unitățile de stat, cooperatiste şi private, persoanele fizice au obligația să ia măsuri pentru prevenirea a. V. şi **accident de muncă; caz asigurat; indemnizație în caz de incapacitate temporară de muncă; despăgubire de asigurare; pensia de urmaş; pensia de invaliditate.**

ACCIDENT DE MUNCĂ 1. Eveniment aleatoriu, neaşteptat, brusc, violent, care survine în procesul muncii şi care produce efecte negative asupra omului. 2. Vătămare bruscă, violentă a organismului uman, precum şi intoxicaţia acută profesională, care au loc în timpul procesului de muncă sau în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, indiferent de natura contractului de muncă, şi care provoacă incapacitate temporară de muncă de minimum trei zile, invaliditate sau deces. De asemenea, este **a. de m.** accidentul suferit de elevi, studenţi şi ucenici în timpul efectuării practicii profesionale; accidentul suferit de cei care îndeplinesc sarcini de stat sau de interes public, inclusiv în cadrul unor activităţi culturale, sportive, în timpul şi din cauza îndeplinirii acestor sarcini; accidentul suferit de orice persoană, ca urmare a unei acţiuni întreprinse din proprie iniţiativă, pentru prevenirea ori înlăturarea unui pericol care ameninţă avutul public sau pentru salvarea unei vieţi omeneşti; accidentul survenit în timpul şi pe traseul normal al deplasării de la domiciliu la locul de muncă şi înapoi; accidentul cauzat de activităţi care nu au legătură cu procesul muncii, dacă se produce la sediul unei persoane juridice sau la adresa persoanei fizice ori în alt loc de muncă organizat de acestea în timpul programului de muncă. **A. de m.** sunt şi acelea care survin în timpul obligaţiilor secundare de serviciu, cum sunt: curăţirea şi pregătirea maşinilor pentru lucru; efectuarea curăţeniei la locul de muncă; pregătirea uneltelor pentru muncă etc. Sunt considerate **a. de m.** acelea survenite în cursul îndeplinirii sarcinilor de stat şi obşteşti, a practicii profesionale, cele survenite în timpul deplasării lucrătorilor în interes de serviciu de la domiciliu la locul de muncă şi înapoi, în timpul pauzelor care au loc în desfăşurarea procesului de muncă, în timpul şi din cauza îndeplinirii obligaţiilor militare etc. De asemenea, se consideră **a. de m.** şi intoxicaţia acută profesională. Pentru a fi vorba de **a. de m.**, persoana vătămată trebuie să aibă calitatea de participant la o activitate utilă societăţii. Normele juridice prevăd că **a. de m.** se referă la personalul încadrat prin contract de muncă, la membrii cooperatori, la cadrele militare permanente. Referitor la circumstanţele producerii unui **a. de m.**, legislaţia prevede că el survine **„în timpul procesului de muncă sau în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu“. A. de m.** sunt şi cele suportate de „personalul încadrat în muncă în timpul deplasării de la unitatea la care este încadrat la altă unitate, inclusiv deplasarea în alte localităţi pentru îndeplinirea unei sarcini de serviciu, în baza dispoziţiei date de conducerea unităţii sau a ordinelor de deplasare (în altă localitate, pe durata prevăzută în documentul respectiv, în programul de lucru), indiferent de mijlocul de transport utilizat, inclusiv cel personal“. Precizăm însă că, în ambele situaţii, deplasarea trebuie să se facă fără abateri nejustificate de la traseul sau de la traseele posibil de urmat şi să se încadreze în timpul util deplasării. De asemenea, este **a. de m.** şi acela care survine înainte de începerea lucrului, dacă persoana accidentată se află la locul de muncă sau la un alt loc de muncă pentru interese legate de serviciu. În acest sens, se precizează că **a. de m.** sunt şi acelea care survin atunci când personalul salariat preia sau predă uneltele de lucru, preia locul de muncă, maşina sau materialul, atunci când se află la baie, spălător, în timpul deplasării de la locul de muncă până la ieşirea din incinta întreprinderii şi invers. Această exemplificare este ilustrativă şi nu limitativă. **A. de m.** sunt şi acelea care survin în timpul pauzelor ce se acordă în cadrul programului zilnic de muncă. În stabilirea şi definirea **a. de m.** este necesar să se ţină seama de legătura de cauzalitate dintre procesul de muncă şi vătămarea organismului uman, chiar dacă vătămările respective se manifestă şi au urmări mai târziu. **A. de m.** se pot clasifica din câteva puncte de vedere. Astfel, în raport cu urmările produse asupra persoanelor accidentate, pot exista: **▪a. care produc incapacitate temporară de muncă de cel puţin trei zile; ▪a. care produc invaliditate; ▪a. mortale** (care cauzează decesul imediat sau după un anumit timp de la producerea lui). Dacă se are în vedere numărul persoanelor accidentate, pot exista: **▪a. care lezează una sau două persoane** şi **▪a. colective**, când numărul victimelor este de cel puţin trei persoane, în acelaşi timp şi din aceeaşi cauză. Legislaţia noastră prevede necesitatea declarării, cercetării, înregistrării şi evidenţei **a. de m.**, în vederea cunoaşterii neîntârziate a producerii de **a.**, fapt ce permite întreprinderea de măsuri

pentru salvarea şi ajutorarea accidentaţilor, înlăturarea pe cât posibil a urmărilor lor, refacerea sănătăţii, a capacităţii de muncă, reluarea şi continuarea activităţii. **A. de m.** trebuie comunicat imediat conducerii persoanei juridice sau persoanei fizice, de către conducătorul locului de muncă sau oricare altă persoană care are cunoştinţă despre producerea accidentului. Accidentul care a produs invaliditate, accidentul mortal şi accidentul colectiv se comunică imediat, de către conducerea persoanei juridice şi de către persoana fizică, Inspectoratului de stat teritorial pentru protecţia muncii şi organelor de urmărire penală competente. În cazul accidentelor de circulaţie produse pe drumurile publice, în care printre victime sunt şi persoane aflate în îndeplinirea unor sarcini de serviciu, persoana juridică sau fizică la care sunt angajaţi accidentaţii va anunţa imediat Inspectoratul de stat teritorial pentru protecţia muncii din judeţul pe teritoriul căruia s-a produs accidentul. În ceea ce priveşte declararea **a. de m.**, trebuie ştiut că orice persoană care a luat act despre un **a.** sau însuşi accidentatul are îndatorirea să-l înştiinţeze imediat pe conducătorul procesului de muncă, iar acesta, la rândul său, trebuie să-l informeze neîntârziat pe conducătorul (înlocuitorul său) unităţii în care a survenit **a.**, precum şi conducerea sindicatului. Cercetarea **a. de m.** se efectuează: de către persoana juridică, în cazul accidentului care a produs incapacitate temporară de muncă; de către Inspectoratul de stat teritorial pentru protecţia muncii, în cazul accidentelor colective, precum şi în cazul accidentelor de muncă ce au produs incapacitate temporară de muncă salariaţilor angajaţi la persoane fizice; de către Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale, în cazul accidentelor de muncă colective generate de unele evenimente deosebite, precum şi avariile şi exploziile. Cercetările trebuie să fie obiective în ceea ce priveşte împrejurările survenirii faptelor, cauzele acestora, răspunderile persoanelor vinovate de producerea accidentelor. Cercetarea acestora trebuie să înlesnească persoanelor prejudiciate stabilirea şi primirea drepturilor cuvenite prin asigurările sociale şi, eventual, şi prin asigurările de persoane. De asemenea, cercetarea accidentelor face posibilă analiza aprofundată şi sistematică a cauzelor producerii lor, a numărului şi a frecvenţei acestora şi, ceea ce este mai important, se poate acţiona pentru prevenirea lor în viitor. Instituţiile de ocrotire a sănătăţii sunt obligate să acorde asistenţă persoanelor accidentate, să stabilească starea acestora şi să se pronunţe asupra gradului de pierdere a capacităţii de muncă. Dacă accidentatul este spitalizat, unitatea medicală urmăreşte evoluţia stării sănătăţii, comunicând periodic Inspectoratului de stat teritorial pentru protecţia muncii, până la soluţionarea definitivă a cazului dat. **A. de m.** se cercetează de către organele competente, în funcţie de numărul zilelor de incapacitate de muncă, gradul de invaliditate sau încetarea din viaţă. Rezultatul cercetării **a. de m.** se consemnează într-un proces-verbal, care stabileşte: ▪cauzele şi împrejurările în care a avut loc **a. de m.**; ▪prevederile din normele de protecţie a muncii care nu au fost respectate; ▪persoanele care se fac răspunzătoare de nerespectarea normelor de protecţie a muncii; ▪sancţiunile aplicate; ▪persoana fizică sau juridică la care se înregistrează **a. de m.**; ▪măsurile care trebuie luate pentru prevenirea altor accidente. Dacă are loc decesul persoanei accidentate în muncă, unitatea medico-legală competentă este obligată să înainteze Inspectoratului de stat teritorial pentru protecţia muncii, în termen de şapte zile de la data decesului, o copie de pe raportul de constatare medico-legală. **A. de m.** se înregistrează pe baza procesului-verbal de cercetare, de către persoana juridică sau de către persoana fizică la care s-a produs accidentul. **A. de m.** suferite de elevi, studenţi şi ucenici în timpul desfăşurării practicii profesionale se înregistrează de către persoana juridică la care se desfăşoară practica. În cazul **a.** produs în afara incintei persoanei juridice sau la o persoană fizică şi care nu are nici o legătură cu aceasta, înregistrarea se face de către primăria pe raza căreia s-a produs. **A. de m.** înregistrat de persoana juridică sau de persoana fizică se raportează de către aceasta la Inspectoratul de stat teritorial pentru protecţia muncii. **A. de m.** se înregistrează pe baza prevederilor procesului-verbal de cercetare. Activitatea unităţilor de stat, cooperatiste şi private se apreciază şi prin prisma numărului, frecvenţei şi gravităţii **a. de m.** De asemenea, producerea **a. de m.** antrenează

răspunderea materială, civilă, disciplinară, contravențională sau penală, după caz. Reglementările juridice referitoare la protecția muncii și la contractele colective de muncă cuprind un complex de măsuri pentru prevenirea **a. de m.**, precum și răspunderile și obligațiile ce revin unităților de stat, cooperatiste și private în această privință. Persoanele care suferă **a. de m.** primesc indemnizații sau pensii pe toată durata pierderii capacității de muncă. **V. și boală profesională; indemnizație în caz de incapacitate temporară de muncă; pensia de invaliditate.**

ACCIZĂ, formă a taxelor de consumație, suportată de consumatori (formă de impozit indirect), foarte răspândită în țările cu economie de piață, inclusă în prețul de vânzare al mărfurilor importate sau produse și realizate (vândute) în interiorul țării, apreciate că nu sunt de strictă necesitate în consumul populației. **A.** sunt o importantă sursă de venituri a bugetului de stat. În timp ce taxa pe valoarea adăugată se percepe la vânzarea tuturor mărfurilor, fie ele bunuri de consum sau mijloace de producție, **a. sunt taxe de consumație care se percep pe un produs considerat de lux și destinat consumului. A.** au luat o mare dezvoltare după cel de-al doilea război mondial, reprezentând unul dintre cele mai importante venituri ale bugetelor statelor contemporane, în unele țări ajungând până la 50% din venitul lor bugetar public. **A.** se percep asupra produselor care se consumă în cantități mari și care nu pot fi înlocuite de cumpărători cu altele. În acest fel, **a.** au un randament fiscal ridicat. **A.** se percep asupra produselor de larg consum considerate de lux, unele chiar nocive sănătății, care au o cerere mare și neelastică, așa cum sunt, de exemplu: alcoolul dublu rafinat, berea, țuica și rachiurile naturale, vinurile, cafeaua, tutunul, zahărul, unele confecții din blănuri naturale (cu excepția celor de iepure, oaie și capră), articolele de cristal, mobilierul sculptat, articolele de parfumerie și de toaletă, cărțile de joc, bijuteriile din metale prețioase, unele hidrocarburi, gazul metan sau gazul de sondă, benzina, motorina etc. **A.** se datorează într-o singură fază a circuitului economic, respectiv de către producători, importatori sau achizitori. **A.** se pot calcula fie pe baza unor cote procentuale proporționale aplicate asupra prețului de vânzare, fie în sumă fixă, pe unitatea de măsură a mărfurilor. Plătitorii formali ai **a.** sunt agenții economici, persoane juridice, asociații familiale și persoane fizice autorizate care produc, importă și comercializează anumite produse considerate ca fiind de lux. Agenții economici care achiziționează de la producătorii individuali produsele respective pentru comercializare sunt obligați să calculeze și să verse la bugetul de stat **a.** aferente. Pentru vinul, țuica și rachiurile naturale livrate în stare vărsată de către producători agenților economici, în scopul utilizării ca materie primă pentru obținerea altor produse prevăzute, calcularea **a.** se efectuează o singură dată numai la produsele rezultate din prelucrare. Dacă aceste produse provin din import și sunt utilizate ca materie primă, agenții economici prelucrători pot solicita, pe bază de documente justificative, restituirea **a.** plătite în vamă. În cazul alcoolului, se datorează **a.** ori de câte ori intervin modificări în concentrația alcoolică. Agenții economici care comercializează mărfuri afectate de **a.**, introduse în țară de către persoane fizice neînregistrate ca agenți economici, sunt obligați să rețină și să vireze la bugetul de stat **a.** respective. Calcularea **a.** se face prin aplicarea cotelor procentuale asupra bazei de impozitare. Pentru produsele din producția internă, baza de impozitare o reprezintă contravaloarea bunurilor livrate, exclusiv **a.**, iar pentru mărfurile din import, valoarea în vamă, la care se adaugă taxele vamale și alte taxe speciale care se percep la importul unor categorii de produse. Pentru bunurile introduse în țară de persoanele fizice neînregistrate ca agenți economici, dar comercializate prin agenți economici, baza de impozitare o reprezintă contravaloarea care se cuvine deponentului pentru bunurile vândute. Pentru țițeiul din producția internă, precum și pentru gazele naturale, agenții economici autorizați datorează bugetului de stat un impozit în sumă fixă pe unitatea de măsură (m^3 sau tonă). Cotele procentuale și în sumă fixă sunt unice, atât pentru produsele realizate la intern, cât și pentru cele din import. ❖ **A. pentru alcoolul etilic alimentar**, băuturile alcoolice și orice alte produse destinate industriei alimentare sau consumului, care conțin alcool etilic alimentar, **a.** se datorează și se

calculează o singură dată de către agentul economic producător sau importator şi sunt stabilite **în sume fixe de lei** pe unitatea de măsură, în felul următor: lei pe hectolitru de alcool pur (alcool etilic alimentar şi băuturi alcoolice naturale); lei pe hectolitru/1 grad alcoolic pentru vinuri, produse pe bază de vin şi bere. În cazul produselor provenite din import sau din ţară, utilizate ca materie primă pentru obţinerea altor produse supuse **a.** – altele decât băuturile alcoolice spirtoase produse exclusiv din alcool etilic alimentar – agenţii economici prelucrători deduc, pe bază de documente justificative, din **a.** datorate pentru produsele finale facturate, **a.** plătite în vamă sau la achiziţionarea de pe piaţa internă a materiei prime. ❖ **A. pentru ţigarete,** indiferent de proveniența şi de calitatea acestora, se datorează bugetului de stat o **a.** specifică, stabilită în lei pe 1 000 de ţigarete, la care se adaugă o cotă procentuală de 20% aplicată asupra bazei de impozitare. ❖ **A. pentru produse din tutun,** altele decât ţigaretele, se datorează bugetului de stat **a.** specifice, stabilite în lei pe unitatea de măsură. ❖ **A. pentru carburanţii auto** se datorează bugetului de stat **a.** stabilite în lei pe tona de produs finit. ❖ **A. pentru cafea, cafea cu înlocuitori şi cafea solubilă, inclusiv amestecuri cu cafea solubilă, a.** se calculează prin aplicarea sumelor fixe, stabilite în lei pe unitatea de măsură, asupra cantităţilor produse sau importate. Din **a.** datorate bugetului de stat pentru cafeaua obţinută prin prăjirea cafelei verzi se deduc, pe bază de documente justificative, **a.** plătite în vamă pentru cafeaua verde. Agenţii economici care comercializează cafea, confecţii din blănuri naturale scumpe, articole de cristal, bijuterii din aur sau platină (cu excepţia verighetelor), autoturisme şi autoturisme de teren (inclusiv din import, rulate), provenite de la persoane fizice, inclusiv bunurile amanetate de către persoanele fizice, care au devenit proprietatea caselor de amanet, sunt obligaţi să reţină şi să vireze la bugetul de stat **a.** respective. Cotele procentuale şi cele în sumă fixă sunt unice atât pentru produsele realizate la intern, cât şi pentru cele din import. Aceste cote sunt următoarele:

Taxele speciale de consumaţie (accizele)

Denumirea produsului sau a grupei de produse	**U.M.**	**Acciza (echivalent euro/U.M.)**
A. Alcool brut, alcool etilic rafinat, băuturi alcoolice şi orice alte produse destinate industriei alimentare sau consumului, care conţin alcool etilic **Alcool brut, alcool etilic rafinat; băuturi alcoolice şi orice alte produse destinate industriei alimentare sau consumului, care conţin alcool etilic, cu o concentraţie mai mare de 0,5% în volum; vinuri, produse pe bază de vin şi produse pe bază de distilat din vin, cu o concentraţie în alcool de peste 22% în volum; coniac, armaniac şi vinars**		
1.1. Alcool brut	hl alcool pur [1)]	140
1.2. Alcool etilic rafinat	hl alcool pur	160
1.3. Băuturi alcoolice spirtoase obţinute pe bază de alcool etilic rafinat şi băuturi alcoolice obţinute din distilate de cereale	hl alcool pur	180+1% [2)]
1.4. Alte produse destinate industriei alimentare sau consumului, care conţin alcool etilic, cu o concentraţie mai mare de 0,5%; vinuri, produse pe bază de vin şi produse pe bază de distilat din vin, cu o concentraţie în alcool de peste 22% în volum; coniac, armaniac şi vinars	hl alcool pur	180
Băuturi alcoolice naturale **Vinuri şi produse pe bază de vin**	hl alcool pur	180
3.1. Vinuri nespumoase	hl/l grad alcoolic[3)]	0,55

Denumirea produsului sau a grupei de produse	U.M.	Acciza (echivalent euro/U.M.)
3.2. Vinuri spumoase	hl/l grad alcoolic	2,75
3.3. Vin spumant	hl/l grad alcoolic	2,75
3.4. Vermuturi şi alte produse pe bază de vin[4], cu o concentraţie în alcool de până la 22% inclusiv în volum	hl/l grad alcoolic	2,30
Bere din care:	hl/l grad alcoolic	1,50
4.1. Bere produsă de producătorii independenţi cu o capacitate de producţie anuală între 100 mii hl şi 200 mii hl	hl/l grad alcoolic	1,40
4.2. Bere produsă de producătorii independenţi cu o capacitate de producţie anuală între 50 mii hl şi 100 mii hl	hl/l grad alcoolic	1,30
4.3. Bere produsă de producătorii independenţi cu o capacitate de producţie anuală de până la 50 mii hl	hl/l grad alcoolic	1,20
Produse din tutun		
Ţigarete	1 000 ţigarete	2+25%[5]
Ţigări şi ţigări de foi	1 000 bucăţi	6,50
Tutun destinat fumatului	kg	14,00
Tutun de prizat şi tutun de mestecat	kg	14,00
Produse petroliere		
Benzine – carburanţi auto	t	270,00
Benzine fără plumb – carburanţi auto	t	220,00
Motorină auto (combustibil pentru motoare Diesel)	t	105,00
Benzină de primă distilare de DAV, de cocsare şi de piroliză	t	270,00
Combustibili tip „M" şi tip „P"	t	105,00
Uleiuri pentru motoare auto	t	50,00
Aditivi preparaţi pentru benzine	t	75,00
Vaseline	t	40,00
Parafine	t	40,00

[1] Hl alcool pur reprezintă 100 litri alcool etilic rafinat cu concentraţie de 100% alcool în volum la temperatura de 20°C, conţinut într-o cantitate de produs alcoolic.
[2] Cota procentuală se aplică asupra preţului maxim de vânzare cu amănuntul declarat.
[3] Hl/l grad alcoolic reprezintă concentraţia alcoolică exprimată în % de volum, respectiv 1%.
[4] Cu excepţia oţetului alimentar.
[5] Cota procentuală se aplică asupra preţului maxim de vânzare cu amănuntul declarat.

Taxele speciale de consumaţie (accizele) pentru alte produse din import şi din ţară

Nr. crt.	Denumirea produsului sau a grupei de produse	Acciza (%)	Acciza (lei/U.M.)
1.	Cafea verde	-	775,00/t
2.	Cafea prăjită, inclusiv cafea cu înlocuitori	-	1 035,00/t

Nr. crt.	Denumirea produsului sau a grupei de produse	Acciza (%)	Acciza (lei/U.M.)
3.	Cafea solubilă, inclusiv amestecuri cu cafea solubilă	-	4,50/kg
4.	Confecţii din blănuri naturale (cu excepţia celor de iepure, oaie, capră)	40	-
5.	Articole din cristal[1)]	50	-
6.	Bijuterii din aur şi/sau din platină, cu excepţia verighetelor	20	-
7.	Autoturisme şi autoturisme de teren (inclusiv din import, rulate):	20	-
	a) echipate cu motor pe benzină		
	• cu capacitatea cilindrică sub 1 600 cm^3	1	-
	- cu grad normal depoluare[2)]		
	- cu grad redus de poluare	0	-
	• cu capacitatea cilindrică între 1 601 şi 1 800 cm^3		
	- cu grad normal de poluare	3,5	-
	- cu grad redus de poluare	1,5	-
	• cu capacitatea cilindrică între 1 801 şi 2 000 cm^3		
	- cu grad normal de poluare	6	-
	- cu grad redus de poluare	3	-
	• cu capacitatea cilindrică între 2 001 şi 2 500 cm^3		
	- cu grad normal de poluare	12	-
	- cu grad redus de poluare	6	-
	• cu capacitatea cilindrică peste 2 500 cm^3		
	- cu grad normal de poluare	18	-
	- cu grad redus de poluare	9	-
	b) echipate cu motor Diesel:		
	• cu capacitatea cilindrică sub 1 600 cm^3		
	- cu grad normal de poluare	1	-
	- cu grad redus de poluare	0	-
	• cu capacitatea cilindrică între 1 601 şi 2 000 cm^3		
	- cu grad normal de poluare	3	-
	- cu grad redus de poluare	1,5	-
	• cu capacitatea cilindrică între 2 001 şi 2 500 cm^3		
	- cu grad normal de poluare	6	-
	- cu grad redus de poluare	3	-
	• cu capacitatea cilindrică între 2 501 şi 3 100 cm^3		
	- cu grad normal de poluare	12	-
	- cu grad redus de poluare	6	-
	• cu capacitatea cilindrică peste 3 100 cm^3		
	- cu grad normal de poluare	18	-
	- cu grad redus de poluare	9	-
8.	Parfumuri, ape de colonie şi ape de toaletă	20	-
9.	Aparate video de înregistrat sau de reprodus, chiar încorporând un receptor de semnale videofonice; combine audio[3)]	15	-
10.	Dublu radiocasetofoane cu redare de pe bandă magnetică sau compact disc	15	-
11.	Cameră video	15	-
12.	Cuptoare cu microunde	15	-

Nr. crt.	Denumirea produsului sau a grupei de produse	Acciza (%)	Acciza (lei/U.M.)
13.	Aparate pentru condiţionat aer, de perete sau de fereastră, formând un singur corp	15	-
14.	Arme de vânătoare şi arme de uz individual, altele decât cele de uz militar sau de sport	50	-

[1] Prin **cristal** se înţelege sticla având un conţinut minim de monoxid de plumb de 24% din greutate.

[2] Gradul de poluare se determină de către Regia Autonomă „Registrul Auto Român". conform reglementării naţionale **„Condiţii tehnice pentru vehicule rutiere, în vederea admiterii în circulaţie pe drumurile publice din România"**, elaborată în corelaţie cu legislaţiile similare în vigoare în Uniunea Europeană.

[3] Combinele audio sunt produse ce reunesc (în aceeaşi carcasă sau în module) cel puţin patru aparate sau funcţiuni diferite, dintre care cel puţin trei sunt funcţiuni audio (recepţie, înregistrare, reproducere).

A. preced taxa pe valoarea adăugată şi se calculează prin aplicarea cotelor procentuale sau a sumelor fixe asupra bazei de impozitare. Calcularea **a.** se face înmulţindu-se preţul mărfii, exclusiv **a.** (costul de fabricaţie, plus profitul), cu cota **a.** Practic, prin acest mod de calcul al **a.** se urmăreşte eliminarea dublei impozitări. Plătitorii sunt obligaţi să calculeze şi să plătească **a.** la termenele stabilite. **A.** devin exigibile, adică se datorează de la datele următoare: ▪data livrării – pentru produsele din producţia internă; ▪data întocmirii formalităţilor de recepţie a alcoolului etilic alimentar rezultat din procesare – la prestatorul de servicii; ▪data transferului alcoolului etilic alimentar din secţia de producţie în cea de prelucrare a acestuia în băuturi alcoolice – în cazul unităţilor care deţin atât secţii de producere a alcoolului etilic alimentar, cât şi de producere a băuturilor alcoolice; ▪data înregistrării declaraţiei vamale de import – pentru importatori; ▪data cumpărării produselor – pentru agenţii economici achizitori; ▪data vânzării bunurilor provenite de la persoanele fizice neînregistrate ca agenţi economici şi pentru bunurile amanetate de către persoanele fizice şi devenite proprietate a caselor de amanet. Contribuabilii sunt obligaţi să calculeze şi să plătească **a.** la termenele stabilite. **A.** se plătesc în lei. Valoarea **a.**, stabilită în lei pe unitatea de măsură a mărfurilor, se determină prin transformarea sumelor exprimate în lei la cursul de schimb valutar, stabilit de Banca Naţională a României, în fiecare zi de joi. Cursul respectiv se utilizează pe toată durata săptămânii următoare. Plătitorii sunt răspunzători de calcularea corectă şi de plata la timp a **a.** la bugetul de stat. De asemenea, plătitorii au obligaţia să ţină evidenţa **a.** potrivit normelor metodologice emise de Ministerul Finanţelor. Toţi agenţii economici plătitori de **a.** şi de alte impozite şi taxe indirecte sunt obligaţi ca, în baza unei declaraţii scrise, să se înregistreze la organele financiare teritoriale. Aceste organe atribuie fiecărui plătitor un cod special şi remit agenţilor economici, în termen de 15 zile de la data primirii declaraţiei, înştiinţarea de luare în evidenţă ca plătitor de impozite şi taxe indirecte şi codul atribuit. **A.** se plătesc până la data de 25 a lunii următoare, pe baza decontului lunar de impunere depus la organul financiar până la aceeaşi dată, prin virament sau în numerar, după caz, în contul bugetului de stat deschis la unităţile teritoriale ale Trezoreriei Statului. Pentru produsele din import, plata **a.** se face la organele vamale, concomitent cu plata taxelor vamale. În funcţie de volumul **a.**, al impozitului la ţiţei şi gazele naturale şi de alte situaţii specifice ale plătitorilor, Ministerul Finanţelor poate stabili şi alte termene de plată. Ministerul Finanţelor poate aproba, în cazuri justificate, eşalonarea, amânarea plăţii **a.**, precum şi eşalonarea, amânarea, reducerea sau scutirea de plată a majorărilor de întârziere. De la plata **a.** se acordă următoarele înlesniri: pentru băuturile alcoolice spirtoase produse în ţară din alcool etilic alimentar, provenit din ţară sau din import, nu se datorează **a. Sunt scutite de plata a.**: ▪produsele exportate direct sau

prin agenții economici care își desfășoară activitatea pe bază de comision. Dacă agenții economici care efectuează operațiuni de export cumpără de la producătorii interni, în vederea vânzării la export, produse supuse **a.**, aceştia pot solicita, în termen de trei luni de la data efectuării exportului, organelor financiare teritoriale, pe baza documentelor justificative, restituirea **a.** aferente produselor finite exportate; ▪mărfurile comercializate prin magazinele autorizate să comercializeze mărfuri în regim duty-free (fără taxe vamale); ▪produsele exportate în regim de tranzit sau import temporar, atât timp cât se află în această situație; ▪bunurile din import provenite din donații sau finanțate direct din împrumuturi nerambursabile, precum şi din programe de cooperare ştiințifică şi tehnică, acordate de guverne străine, organisme internaționale şi organizații nonprofit şi de caritate, instituțiilor de învățământ şi cultură, ministerelor, altor organe ale administrației publice; ▪produsele livrate la rezerva de stat şi la rezerva de mobilizare, pe perioada cât au acest regim; ▪bunurile (autoturisme şi autoturisme de teren, inclusiv din import, rulate), constituite ca aport în natură sau achiziționate din aportul în numerar al investitorilor la capitalul social ori la majorarea acestuia; ▪alcoolul etilic alimentar, utilizat în producția de medicamente, de alcool sanitar şi de oțet alimentar; ▪alcoolul etilic alimentar, utilizat în scop medical în spitale şi farmacii. Pentru produsele exportate, pentru cele comercializate prin magazine speciale autorizate şi pentru alcoolul etilic alimentar utilizat în producția de medicamente, de alcool sanitar şi de oțet alimentar, scutirea se acordă prin restituirea **a.** plătite la achiziționarea acestora, pe baza documentelor justificative şi numai pentru cantitățile folosite cu aceste destinații. În scopul descurajării agenților economici de a-şi crea datorii față de bugetul statului, se aplică **sancțiuni severe** în cazul nerespectării termenelor de plată a **a.** Astfel, neplata la timp a **a.** sau a impozitului la țițeiul şi la gazele naturale din producția internă se sancționează cu aplicarea unei majorări pentru fiecare zi de întârziere. Majorările de întârziere se calculează din ziua imediat următoare expirării termenului de plată, până în ziua plății inclusiv. Plătitorii au obligația să țină evidența **a.** şi respectiv a impozitului la țițeiul şi la gazele naturale din producția internă, potrivit normelor metodologice ale Ministerului Finanțelor. De asemenea, au obligația să depună lunar, până la data de 25 a lunii următoare, la organul fiscal teritorial, **decontul de impunere.** Organele de specialitate ale Ministerului Finanțelor şi aparatul său teritorial supraveghează şi controlează calcularea corectă şi plata **a.** Toate actele emise de organele Ministerului Finanțelor constituie **titluri executorii.** Unitățile bancare pun în aplicare aceste titluri, fără acceptul plătitorilor. Se consideră **contravenții** următoarele fapte, dacă în conformitate cu legea penală nu sunt infracțiuni: ▪refuzul de a pune la dispoziția organelor de control evidența privind calcularea **a.** datorate bugetului de stat; ▪nerespectarea obligației de a ține evidențele privind calculul şi plata **a.** datorate bugetului de stat; ▪nedepunerea în termen a decontului de impunere privind **a.**; ▪nerespectarea de către unitățile bancare a prevederilor actelor care sunt titluri executorii emise de organele fiscale. Contravențiile se sancționează cu amendă. Dacă se constată neînregistrări sau înregistrări eronate ale operațiunilor supuse **a.**, care au drept urmare diminuarea acestor obligații față de bugetul de stat, faptele constituie **infracțiuni** şi se pedepsesc în consecință. În aceste cazuri, plătitorii au obligația să plătească **a.**, inclusiv majorările de întârziere, precum şi o sumă egală cu valoarea obligațiilor fiscale datorate. Constatarea contravențiilor şi aplicarea sancțiunilor se fac de către personalul de specialitate din Ministerul Finanțelor şi unitățile sale teritoriale. Atât constatarea, cât şi sancționarea contravențiilor se prescriu în termen de trei ani. Stabilirea **a.** şi dreptul de executare silită a acestora se prescriu după cinci ani. Plătitorii au dreptul să conteste stabilirea **a.** şi majorările de întârziere în termen de 30 de zile de la data la care au fost înştiințați. Contestațiile se depun la Direcția Generală a Finanțelor Publice şi a Controlului Financiar de Stat din județ sau din Capitală, care le rezolvă în termen de 30 de zile, emițând în acest scop decizii motivate. Împotriva acestor decizii se pot face contestații la Ministerul Finanțelor, în termen de 40 de zile, care este obligat să le soluționeze în cel mult 60 de zile de la înregistrare. Soluțiile date sunt definitive. Depunerea

contestației nu suspendă obligațiile plătitorului cu privire la virarea sumelor datorate bugetului de stat. Contestațiile referitoare la stabilirea **a.** și a majorărilor de întârziere sunt supuse unei taxe de timbru de 2% din suma contestată. Taxa de timbru se datorează indiferent dacă o altă contestație cu același obiect, înregistrată și rezolvată anterior, a fost taxată. Agenții economici sunt obligați să specifice în contestație suma pe care o contestă. Dacă se admite integral sau parțial contestația, taxa de timbru se restituie proporțional cu reducerea sumei contestate. În ultimele decenii, mai multe țări au folosit **a.** ca instrument fiscal pentru realizarea unor obiective sociale. Astfel, **a.** sunt folosite, spre exemplu, ca un mijloc de frânare a consumului de tutun și de alcool, care are efecte nocive și urmări cum sunt: absenteismul de la locurile de muncă, comportări antisociale, comiterea de infracțiuni, spitalizare, boli cardiovasculare și mai ales accidente pe arterele rutiere etc. Între **a.** și consumul de alcool există o relație directă: unde **a.** sunt mici, consumul de alcool este mai mare. Responsabilitățile agenților economici sunt aceleași ca și la celelalte impozite. V. și **taxa pe valoarea adăugată.**

ACHITARE, stingere parțială sau totală a unei datorii bănești, prin plata sumei datorate, înscrise pe o chitanță, cambie, factură, cont etc. Unitățile economice își achită datoriile ce decurg din contractele economice, prin băncile la care au disponibil în conturi de decontare sau conturi speciale. Achitarea sumelor mărunte, a salariilor etc. se face în numerar, prin casieria proprie a întreprinderii.

ACHITAREA DATORIEI PUBLICE INTERNE, obligație necondiționată și irevocabilă a statului de a rambursa la scadență împrumutul contractat și de plată a dobânzilor și a altor costuri aferente. Stingerea acestei datorii se realizează din surse care se stabilesc prin acte normative, din surse ale contului general al Trezoreriei Statului și din împrumuturi de stat pentru refinanțarea datoriei publice. Evaluarea cheltuielilor privind dobânzile aferente datoriei publice interne, în vederea prevederii acestora în legea bugetară anuală, se realizează ținându-se seama de evoluția pieței financiare, de necesitatea de finanțare a deficitului bugetar, de valoarea ratelor scadente ale împrumuturilor și de valoarea împrumuturilor noi aprobate prin diferite legi speciale. V. și **împrumut de stat intern; datorie publică internă.**

ACHIZITOR 1. Agent al unei societăți de asigurări, care contractează asigurări în contul societății pentru care lucrează. 2. Angajatul unității economice care achiziționează diferite produse.

ACHIZIȚIE, cumpărarea de bunuri economice și titluri de valoare, în condițiile convenite de vânzător și cumpărător. **A.** se poate face prin actul de vânzare-cumpărare, cu plata imediată a prețului sau printr-un contract de credit, caz în care plata prețului se face la scadență.

ACHIZIȚIE PUBLICĂ, dobândirea definitivă sau temporară, de către o persoană juridică achizitoare, de bunuri, investiții, prin contract de cumpărare, de închiriere sau de antrepriză, precum și servicii finanțate integral sau parțial din bugetul de stat, din bugetele locale, din fondurile speciale constituite prin lege în afara acestor bugete, din mijloace extrabugetare și din credite externe, garantate sau contractate direct de către stat.

ACHIZIȚIE SPECULATIVĂ, cumpărarea de bunuri și/sau valori mobiliare, cu intenția de a le revinde în perioada când va avea loc o creștere a prețului (cursului). De asemenea, **a.s.** urmărește să provoace o creștere a prețului (cursului), datorită micșorării ofertei pentru bunurile (titlurile) respective.

ACONT, sumă de bani care se plătește cu anticipație, în contul diferitelor livrări de mărfuri sau prestări de servicii ce urmează a fi efectuate la anumite termene.

ACOPERIRE 1. Sumă de bani trimisă de un debitor creditorului său pentru a servi la achitarea datoriei. 2. Sumă de bani trimisă de cumpărător vânzătorului pentru achitarea facturii. 3. Sumă de bani aflată în depozit la tras, pe baza căreia deponentul poate emite un cec sau o cambie, iar depozitarul sumei este obligat să achite – la scadență sau la prezentare – cecul, respectiv cambia. 4. Sumă de bani depusă drept garanție de către cumpărători și vânzători la agenții oficiale de schimb sau la bănci pentru executarea unei operațiuni de bursă. ❖ **A. bancară**, garantare a bancnotelor băncii de emisiune prin polițe comerciale acceptate de bancă, trate, devize, portofoliul hârtiilor de valoare proprii și al celor primite în gaj, precum și cu cupoane de obligațiuni ajunse la scadență. ❖ **A. în aur**, rezervă de aur, devize convertibile sau alte active, aflate în tezaurul băncilor de emisiune pentru garantarea convertibilității biletelor de bancă emise și puse în circulație. ❖ **A. monetară (tehnică)**, cuantum de valori certe (rezervă de aur, valute convertibile, alte active), deținut în mod obligatoriu de către băncile de emisiune și exprimat într-un anumit procent din suma totală a emisiunii de bancnote, în scopul limitării acesteia la strictul necesar, spre a se evita inflația, deprecierea monetară, pentru a garanta convertibilitatea și a menține încrederea în bancnotele emise. **A.m.** a evoluat în timp, de la un stat la altul, ea prezentându-se sub mai multe forme: ipotecă asupra unor bunuri, rente de stat în aur, titluri de rentă, iar mai târziu acoperirea s-a făcut în cea mai mare măsură în aur, argint și diferite valute convertibile. Legea din 1880, de înființare a Băncii Naționale din România, a stipulat o acoperire în aur și argint, în proporție de 1/3 din suma bancnotelor emise; legea de etatizare a Băncii Naționale, din 1946, a reglementat o acoperire de minimum 25% din totalul bancnotelor și, facultativ, de încă 10%, în devize convertibile în aur. Legea privind stabilizarea monetară, din 1947, a prevăzut obligația **a.m.** procentuale a emisiunii în aur, și anume 25% din totalul angajamentelor sale la vedere. Astăzi, băncile de emisiune nu mai au obligația să aibă nici un fel de **a.m.**, însă dețin o anumită rezervă valutară. **A.m.** se realizează prin rezervele de aur și prin cantitatea de mărfuri mereu crescândă de care dispune statul și pe care le pune pe piață.

ACOPERIRE TOVALOP (engl. **Tanker Owners Voluntary Agreement Concerning Liability for Oil Pollution**), înțelegere voluntară a proprietarilor de tancuri petroliere, în legătură cu răspunderea pentru poluarea cu petrol. Se practică în cazul asigurării **protecție și indemnizație (P. and I.)** (v.).

ACORD 1. Înțelegere intervenită între două sau mai multe părți (persoane fizice sau juridice), în vederea creării, modificării sau desființării unui act juridic care privește relațiile de colaborare și cooperare economică, tehnică, științifică, culturală, financiară, bancară etc. 2. Sistem de remunerare după munca normată, în raport cu rezultatele obținute. Există mai multe forme de **a.** și anume: ❖ **A. direct**, când pentru toată cantitatea de produse se aplică același tarif; ❖ **A. indirect**, folosit pentru retribuirea personalului care deservește mai mulți muncitori, tehnicieni etc. retribuiți în **a.** și ale căror rezultate în producție depind de felul cum sunt ajutați (deserviți). Personalul de deservire primește o retribuție proporțională cu gradul de îndeplinire a normelor de către muncitori, tehnicieni etc.; ❖ **A. progresiv**, potrivit căruia, pentru realizarea sarcinilor prevăzute prin plan peste un anumit nivel, se majorează, în anumite proporții, tariful pe unitatea de produs sau pe lucrarea executată în acord global.

ACORD DE BARTER, înțelegere în baza căreia două firme străine schimbă între ele mărfuri de valori egale, fără să mai intervină transferuri de mijloace bănești. România a încheiat **a.** de **b.** cu țările foste socialiste, cu țările în curs de dezvoltare și cu alte țări.

ACORD DE CLEARING, **a.** pe baza căruia se execută compensarea datoriilor reciproce, fără valută efectivă sau în aur, indiferent dacă aceste datorii sunt de proveniență comercială sau financiară. Obiectul principal al plăților prin **clearing** îl constituie achitarea mărfurilor livrate

reciproc. ❖ **A. de c. cu transfer, a.** în cadrul **clearing**-ului care permite utilizarea sumelor rămase disponibile în diferite subconturi pentru efectuarea şi a altor plăţi decât a acelora stipulate în acord.

ACORD DE COMERŢ ŞI COOPERARE COMERCIALĂ ŞI ECONOMICĂ, a. semnat de organele Uniunii Europene şi de România, la 22 octombrie 1990, prin care s-a stabilit eliminarea tratamentului discriminatoriu aplicat anterior de U.E. României. Prin acest **a.**, România beneficiază de preferinţe vamale generalizate, ca şi celelalte ţări. **A. de c. şi c. c. şi e.** mai prevede: ▪accesul periodic la schimbul de informaţii economice şi comerciale; ▪dezvoltarea contactelor între oamenii de afaceri; ▪încurajarea contactelor între asociaţiile profesionale din România şi cele din ţările membre ale Uniunii Europene; ▪stimularea cooperării administrative.

ACORD DE EVITARE A DUBLEI IMPUNERI, a. care poate interveni între două sau mai multe ţări pentru a se evita impunerea repetată a veniturilor realizate de agenţii economici şi cetăţenii unui stat în alt (alte) stat. V. şi **dubla impunere economică; dubla impunere juridică internaţională; evitarea dublei impuneri internaţionale.**

ACORD DE GARANTARE A INVESTIŢIILOR, convenţie încheiată între două sau mai multe state, prin care se stabilesc modalităţile juridice de protejare reciprocă a investiţiilor efectuate de persoanele fizice şi juridice pe teritoriul altor ţări. **A. de g. a i.** cuprinde următoarele elemente: ▪definirea investiţiei, a investitorului; ▪determinarea participaţiilor directe şi indirecte; ▪clauza privind aplicarea tratamentului naţiunii celei mai favorizate; ▪obligaţia ca părţile contractante să nu ia măsuri de expropriere decât pentru nevoi publice, potrivit unei proceduri legale şi cu o dreaptă despăgubire; ▪modalităţile de reglementare a eventualelor diferende dintre părţile semnatare; ▪stabilirea modului de transferare a profitului în valută etc.

ACORD DE PLĂŢI, convenţie ce se încheie între participanţii la relaţii economice, sociale etc. externe, care cuprinde: ▪natura operaţiunii; ▪tehnica derulării şi a evidenţei plăţilor reciproce; ▪moneda de cont; ▪regimul juridic al operaţiunilor care urmează a se efectua; ▪diferite alte clauze; ▪modalităţile de lichidare a conturilor.

ACORD GENERAL DE ÎMPRUMUT, a., tratat internaţional prin intermediul căruia Fondul Monetar Internaţional îşi procură şi alte fonduri, pe lângă cele proprii, pentru desfăşurarea activităţilor sale.

ACORD GLOBAL, formă principală de organizare şi de salarizare după muncă, în industrie, construcţii şi agricultură, prin care mărimea veniturilor personalului şi ale membrilor cooperatori depinde nemijlocit de rezultatele muncii prestate, de cantitatea, calitatea şi importanţa acesteia, realizându-se o legătură strânsă între aportul adus în procesul de producţie şi veniturile realizate. **A.g.** se practică în situaţiile în care o formaţie de lucru încheie un contract cu unitatea economică din care face parte, asumându-şi în acest fel obligaţia să execute – într-un anumit termen – un produs complet sau un anumit volum de producţie exprimat în unităţi fizice, plata pentru aceasta făcându-se într-o sumă globală, stabilită în funcţie de manopera necesară pentru realizarea sarcinilor contractuale. **A.g.** se foloseşte la acele procese de producţie ale căror caracteristici reclamă o muncă organizată pe echipe pentru realizarea sarcinilor şi stimularea creşterii productivităţii muncii. **A.g.** prezintă următoarele avantaje: ▪stimulează şi asigură îndeplinirea cantitativă şi calitativă a indicatorilor economici; ▪conduce la o mai bună profilare şi specializare a unităţilor economice; ▪asigură creşterea productivităţii muncii; ▪întăreşte gestiunea economico-financiară; ▪împleteşte interesele generale ale întreprinderii cu cele personale, sporind cointeresarea şi răspunderea materială a salariaţilor; ▪asigură creşterea câştigurilor acestora; ▪presupune ordine şi disciplină în muncă; ▪stimulează calificarea profesională etc.

ACORD „SWAP", convenție bilaterală între băncile centrale din țările dezvoltate, prin care părțile semnatare consimt să pună una la dispoziția celeilalte, la cerere, o sumă în valută proprie, în limitele unui plafon stabilit în prealabil, necesară echilibrării temporare a balanțelor de plăți sau pentru finanțarea operațiunilor de intervenție pe piața valutară, pe o perioadă determinată, de regulă de până la un an. Sumele astfel utilizate se vor rambursa într-o perioadă de până la șase luni de la expirarea termenului de valabilitate a acordului. Pe baza înțelegerilor care pot interveni între țările semnatare, **a.„S."** se poate prelungi. **A.„S."** are ca scop creșterea rezervelor oficiale de valute convertibile ale țărilor semnatare, ceea ce le permite, practic, echilibrarea temporară a balanțelor de plăți externe, creșterea posibilităților de intervenție pe piețele valutare, sprijinirea cursului monedei naționale. **A.„S."** s-au practicat după al doilea război mondial, respectiv după anul 1962.

ACORDARE DE CREDITE BANCARE, operațiuni prin care se stabilesc condițiile creditării de către bănci a clienților lor. Într-o primă etapă, solicitanților de credite li se cere, de către inspectorii băncii, să furnizeze date economice generale, referitoare la statutul și la activitatea lor (capitalul social, cifra de afaceri, cerințe de fonduri, credite primite anterior etc.). Dacă sunt îndeplinite condițiile generale, inspectorul băncii solicită clientului prezentarea mai multor documente, cum sunt: a) cererea de acordare a creditului; b) dovada înregistrării la Registrul Comerțului; c) contractul de societate și statutul sau aprobarea consiliului de administrație (în cazul agenților economici cu capital de stat) privind: ▪angajarea legală a creditului la bancă; ▪asumarea de către bancă a unui angajament, în numele agentului economic (garanție bancară); ▪garanția materială oferită de client; ▪activitatea pe perioada de la acordarea creditului și până la rambursarea lui; ▪bugetul pe anul în curs și pe perioada de folosire a creditului; ▪modificările în legătură cu capitalul social inițial; ▪contractele care pot face obiectul creditului solicitat; ▪textul scrisorii de garanție bancară, pe care trebuie să o emită banca pe numele clientului; ▪alte documente solicitate de bancă; d) studiul de fezabilitate pe ansamblul societății și al investiției care face obiectul creditului sau al scrisorii de garanție bancară; e) bugetul pe anul în curs și de perspectivă; f) certificatul de bonitate; g) bilanțurile contabile pe ultimii cinci ani, vizate de organele financiare; h) situația conturilor de profit și pierderi, vizată de cenzori; i) situația patrimonială lunară (la zi) – situația încasărilor și plăților; j) contractul de import-export sau orice alt contract care face obiectul creditului; k) licența de export/import; l) textul scrisorii de garanție bancară solicitate, aprobat de consiliul de administrație; m) garanția materială reală oferită de agentul economic (concesiunea încasărilor, contractul de gaj, ipoteca, polița de asigurare a bunurilor, scrisori de garanție bancară emise de bănci corespondente, B.N.R. etc.). Pentru credite de investiții se mai cer: ▪autorizația de construcție; ▪devizul general al lucrării; ▪planul de amplasare; ▪situația principalilor indicatori de eficiență economică; ▪contractul încheiat cu constructorul; ▪graficul de eșalonare a lucrărilor; ▪alte avize prevăzute de lege. Banca examinează documentația și indicatorii calculați pe baza datelor din bilanțul debitorului și decide acordarea sau neacordarea creditului solicitat. V. și **credit; credit bancar.**

ACORDARE DE ÎMPRUMUTURI ÎN CONDIȚII DE FAVOARE, mod de acordare de împrumuturi prin care, pe baza contractului, banca percepe dobânzi, comisioane, alte taxe sau acceptarea de garanții mai mici decât cele pretinse altor clienți.

ACORDUL DE LA BRETTON WOODS, **a.** încheiat la **Conferința monetară și financiară** din localitatea cu același nume, din S.U.A. (1-22 iulie 1944), cu participarea a 44 de state membre ale coaliției antifasciste și antihitleriste. Reuniunea a avut drept scop punerea bazelor sistemului monetar internațional al perioadei postbelice, sistem chemat să corespundă situației monetare existente după al doilea război mondial, când cea mai mare parte din aurul deținut de țările occidentale se concentrase în S.U.A. Ca rezultat final, **a.** de la **B.W.** a consfințit sistemul

etalonului aur-devize şi renunţarea pentru un timp la etalonul aur. Prin acordul de mai sus, s-a hotărât înfiinţarea **Fondului Monetar Internaţional** (v.) şi a **Băncii Internaţionale pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare** (v.), instituţii financiare internaţionale la care a aderat şi ţara noastră.

ACORDUL GENERAL PENTRU TARIFE ŞI COMERŢ (engl. **General Agreement on Tariffs and Trade – G.A.T.T.**), tratat multilateral, interguvernamental, având ca obiect tarifele vamale şi diferite alte probleme privind comerţul internaţional, semnat la Geneva, la 30 octombrie 1947, şi intrat în vigoare la 1 ianuarie 1948. La origine, el a avut adeziunea a 23 de ţări, ca părţi contractante; numărul statelor semnatare ale acestui a. a crescut treptat, ajungând la peste 100 în 1979. **G.A.T.T.** a constituit cel mai larg cadru instituţional juridic pentru comerţul internaţional, fiind acceptat de ţări cu orânduiri sociale diferite şi deţinând peste patru cincimi din schimburile comerciale mondiale. România a devenit membră cu drepturi depline a acestui organism în 1971. **G.A.T.T.**, deşi a întreţinut relaţii cu O.N.U., nu a fost o instituţie specializată a acesteia. **G.A.T.T.** a avut următoarele scopuri: ▪restructurarea şi reducerea substanţială, treptată, a tarifelor vamale şi a altor bariere din calea comerţului internaţional, ▪eliminarea discriminărilor în acest domeniu, ▪înlăturarea restricţiilor de ordin cantitativ (licenţe, contingentări etc.), care să ducă treptat la liberalizarea schimburilor comerciale. Principiile de bază ale activităţii **G.A.T.T.** erau: ▪acordarea reciprocă a clauzei naţiunii celei mai favorizate; ▪interzicerea, în principiu, a restricţiilor cantitative la import, protejarea industriilor naţionale realizându-se pe calea tarifului vamal; ▪utilizarea consultaţiilor între membri, spre a se evita prejudicierea vreunei părţi în materie de comerţ. Hotărârile se adoptau prin consens general sau, când acesta nu era întrunit, deciziile se adoptau prin vot direct. Periodic aveau loc conferinţe tarifare.

ACORDUL MONETAR EUROPEAN (A.M.E.), înţelegere intervenită în decembrie 1958 între 18 ţări vest-europene, cu privire la cooperarea monetară largă dintre ele, prin care s-a reglementat modul lor de comportare în relaţiile de credit şi de plăţi. **A.M.E.** a urmărit trecerea valutelor vest-europene la convertibilitate şi restabilirea dolarului S.U.A. ca valută internaţională. Relaţiile de credit şi de plăţi dintre ţările membre se bazează pe: a) instituirea unui mecanism prin care să se efectueze o compensare multilaterală a soldurilor bilaterale de plăţi între ţările membre, ale căror resurse valutare au rămas neconvertibile, precum şi între ţările membre cu valute convertibile şi între aceste două categorii de ţări; b) instituirea unui mecanism de credit pe termen scurt, în cadrul căruia s-a prevăzut dreptul şi, în acelaşi timp, obligaţia fiecărei bănci centrale de a pune la dispoziţia băncilor centrale din celelalte ţări membre credite pe termen de până la două luni, în moneda naţională, până la un anumit plafon, în vederea onorării unor plăţi curente care, momentan, nu pot fi satisfăcute din încasări curente. Aceste credite se rambursează obligatoriu la decontarea din luna următoare celei în care s-a acordat creditul; c) instituirea unui sistem de credit pe termen mai lung, de regulă de până la trei ani, prin înfiinţarea **„fondului european"**. Acest fond se formează din vărsăminte ale ţărilor membre, din care se acordă credite ţărilor cu dificultăţi temporare în ceea ce priveşte echilibrarea balanţei lor de plăţi externe; d) instituirea unui sistem de stabilizare a cursurilor între valutele ţărilor semnatare. Potrivit acestui sistem, s-a prevăzut menţinerea anumitor limite de fluctuaţie a cursurilor valutelor respective, prin intervenţia băncilor centrale pe piaţă. În acest fel, băncile centrale şi-au asumat unele garanţii de curs, deoarece ele s-au obligat să intervină pe piaţă, în vederea restabilirii echilibrului dintre cerere şi ofertă. De asemenea, în acord s-a prevăzut că, dacă survin modificări ale parităţilor, băncile centrale operează obligatoriu modificări corespunzătoare cursurilor valutare.

ACREDITIV 1. Formă de decontare financiară, în lei sau în valută. 2. Sumă de bani rezervată în mod special de întreprinderea cumpărătoare, din contul său, la unitatea bancară care serveşte întreprinderea furnizoare, pentru ca acesteia să i se facă plăţile atunci când dovedeşte expedierea mărfurilor sau prestarea serviciilor, în cantităţile, sortimentele şi calitatea stabilită

anterior prin contract. 3. Document bancar în baza căruia se efectuează viramentul menționat mai sus. **A.** constituie o formă sigură de decontare pentru furnizor. **A.** se folosește la plata unui singur furnizor, în localitatea acestuia, imediat după depunerea documentelor care atestă expedierea mărfurilor, executarea lucrărilor sau prestarea serviciilor. Deschiderea de **a.** se face la cererea unităților economice cumpărătoare, din disponibilitățile proprii aflate în cont la bancă sau din fonduri primite în acest scop de la organul ierarhic superior. Nu se poate schimba beneficiarul sau destinatarul acreditivului. Decontarea prin **a.** se folosește când această formă este prevăzută prin actele normative în vigoare, prin hotărâre a organelor judecătorești sau arbitrale, prin contract sau comandă, în special atunci când cumpărătorul întârzie în mod repetat plata, are deficiențe în activitatea sa și creează greutăți financiare furnizorului. Unitățile bancare verifică dacă furnizorul a respectat condițiile stabilite la deschiderea **a.**, și anume: dacă prezintă documentele care atestă că mărfurile au fost expediate, lucrările executate și serviciile prestate, dacă semnăturile de pe documentele spre decontare sunt autentice, precum și dacă valoarea facturilor prezentate nu depășește soldul disponibil al **a.** Decontarea se efectuează numai atunci când toate condițiile de fond și de formă ale **a.** au fost îndeplinite. **A.** deschis se închide la utilizarea integrală a sumei, la expirarea termenului de valabilitate sau la cererea plătitorului, cu consimțământul prealabil al furnizorului. La expirarea termenului de valabilitate al **a.**, soldul rămas nefolosit se virează de către unitatea bancară care îl servește pe furnizor, în contul corespunzător de la banca plătitorului. 4. Instrument de economisire, de către populație, la unitățile Casei de Economii și Consemnațiuni. 5. Modalitate de plată în schimburile economice internaționale, pe baza căreia firma importatoare dă dispoziție băncii sale să plătească firmei exportatoare, prin mijlocirea unei bănci corespondente, echivalentul valoric al mărfurilor și serviciilor furnizate de către firma exportatoare. În relațiile comerciale internaționale, **a.** facilitează întreținerea și dezvoltarea unor schimburi sigure și prompte între parteneri. V. și **acreditiv documentar (comercial); deschiderea acreditivului; închiderea acreditivului; revocarea acreditivului.**

ACREDITIV AVIZAT, **a.** care se practică în decontările internaționale necomerciale. **A.a.** se emite de către bănci, când clientul arată precis țările și orașele unde dorește să primească sume de bani. Banca înștiințează pe corespondenții săi din țările respective prin trimiterea de avize, în care se indică numele și prenumele titularului de **a.a.**, numărul **a.a.**, suma și termenul de plată. La aviz se anexează specimenul de semnătură al titularului; titularul poate primi suma parțial sau total din orice bancă corespondentă căreia i s-a trimis avizul.

ACREDITIV C.E.C., formă de depunere a economiilor bănești de către populație sau de către unele organizații la o unitate a Casei de Economii și Consemnațiuni și de ridicare a acestora de la oricare unitate C.E.C. din țară, fără prevederi restrictive privind retragerea banilor.

ACREDITIV CIRCULAR, **a.** prin care o sumă de bani poate fi primită integral sau parțial de la o unitate bancară corespondentă din orice țară, fără o avizare prealabilă. Titularul **a.c.** primește o foaie de control, cu specimenele lui de semnătură. În **a.c.**, banca nu trimite corespondenților săi un aviz prealabil, întrucât nu știe unde va fi prezentat pentru plată. La plata sumei, banca va confrunta semnătura prezentatorului cu specimenul de semnătură din foaia de control și din acreditiv. Potrivit condițiilor prevăzute în **a.c.**, plățile se pot face și contra trate sau chitanțe emise de prezentator. La acest acreditiv se pot anexa formulare de cecuri, care se completează și se semnează de către prezentator la primirea sumelor din acreditiv. V. și **acreditiv avizat.**

ACREDITIV CU CLAUZĂ ROȘIE, formă specială de **a.** prin care se acordă vânzătorului posibilitatea ca banca ordonatoare să-i avanseze furnizorului, în contul viitoarei livrări, o parte din valoarea mărfii ce urmează a fi livrată. Din avansul primit, furnizorul efectuează cheltuieli în vederea pregătirii livrării (exportului).

ACREDITIV DE RAMBURSARE, document bancar care conține dispoziția de plată dată de banca A unei corespondente dintr-o altă țară, pentru a ține la dispoziția băncii B o sumă de bani, pe care aceasta din urmă a achitat-o unei terțe persoane, din ordinul băncii A.

ACREDITIV DOCUMENTAR (COMERCIAL), modalitate de plată practicată între firme din diferite țări, ca urmare a schimbului de mărfuri sau a prestărilor de servicii. Importatorul dă dispoziție băncii sale să țină la dispoziție și să plătească ulterior, printr-o altă bancă (banca plătitoare), exportatorului contravaloarea mărfurilor sau a serviciilor, în momentul în care acesta dovedește, cu documente, că a livrat mărfurile sau a prestat serviciile, în concordanță cu clauzele contractuale. **A.d.** cuprinde, obligatoriu, următoarele elemente: ▪denumirea și sediul băncii din străinătate care deschide acreditivul sau ordinul băncii pe baza căruia s-a deschis acreditivul; ▪denumirea și sediul băncii care confirmă deschiderea acreditivului sau deschide acreditivul la ordinul primei bănci; ▪numărul acreditivului; ▪numele și adresa exportatorului (beneficiarului); ▪numele și adresa importatorului (ordonatorului); ▪suma, în valută, a acreditivului; ▪condițiile executării sau utilizării acreditivului; ▪condițiile în care exportatorul poate primi un credit documentar, în temeiul acreditivului; ▪termenele de valabilitate a acreditivului (intermediare și finale); ▪caracterizarea mărfii care se plătește prin acreditiv; ▪prețul mărfii; ▪indicarea documentelor care urmează să fie prezentate de exportator, atestând efectuarea exportului mărfurilor. La **a.d.** participă: importatorul (ordonatorul), exportatorul (beneficiarul plății), banca importatorului și banca exportatorului. Decontarea prin **a.d.** presupune încheierea prealabilă a unui contract de export-import, în care se stipulează, în mod expres, această formă de decontare. **A.d.** urmărește garantarea primirii de către vânzător (exportator), de la cumpărător (importator), a echivalentului valoric al mărfurilor livrate, la data și în condițiile stabilite anterior; în același timp, **a.d.** prezintă pentru cumpărător garanția că plata mărfurilor se va face numai dacă se dovedește că vânzătorul a respectat în prealabil condițiile stabilite. ❖ **A.d. circular**, **a.** plătibil la toți corespondenții băncii emitente sau la toate unitățile acesteia. ❖ **A.d. colectiv**, **a.** plătibil la două sau mai multe bănci desemnate. ❖ **A.d. irevocabil**, document bancar pe baza căruia o bancă deschide un credit pe numele cumpărătorului, din care aceasta urmează să plătească vânzătorului prețul mărfurilor prevăzut în factură, cumpărătorului nemaifiindu-i permis să revoce plata mărfurilor respective dacă documentele au fost depuse la bancă în termenul stabilit de comun acord. Potrivit **a.d.i.**, banca se obligă să facă plata la prezentarea documentelor în termenul stabilit. **A.d.i.** nu poate fi modificat sau anulat, ceea ce înseamnă că el este o garanție sigură pentru exportator în ceea ce privește încasarea drepturilor sale. **A.d.i.** se poate modifica numai cu acordul tuturor părților interesate. **A.d.i.** poate fi **confirmat, neconfirmat, netransmisibil sau transmisibil.** a) **A.d.i. confirmat** este deschis de o bancă prin mijlocirea altei bănci, iar confirmarea creditului său este solicitată acestei bănci intermediare de către banca emitentă. Prin confirmare, banca terță se angajează față de exportator că îi va plăti documentele prezentate în limitele termenului de valabilitate a acreditivului, dacă ele corespund clauzelor din **a.** De regulă, un **a.d.i.c.** este irevocabil, deoarece confirmarea dată de banca terță garantează, față de exportator, respectarea angajamentului luat de banca la care s-a deschis **a.**, în cazul când aceasta din urmă nu-și va îndeplini obligațiile asumate. Confirmarea **a.** poate fi făcută de o bancă din țara cumpărătorului, de o bancă din țara exportatorului sau de o bancă dintr-o țară terță. b) **A.d.i. neconfirmat** este **a.** care poate fi modificat sau avizat exportatorului, prin intermediul unei bănci, care are numai rolul de a modifica și căreia nu îi revine nici un angajament. **A.d.i.n.** nu stabilește obligații de plată în sarcina băncii mijlocitoare, care poate numai să avizeze beneficiarul asupra deschiderii **a.**, angajamentul de plată rămânând mai departe în atribuția băncii emitente. c) **A.d.i. netransmisibil** este **a.** care nu se poate transfera în favoarea altui beneficiar sau de la o bancă la alta. d) **A.d.i. transmisibil și divizibil** este **a.** care se poate transfera, în același timp, la mai mulți beneficiari, primul beneficiar putând sau nu să rețină o

cotă şi pentru el. ❖ **A.d. revocabil** este a. care poate fi modificat sau revocat (anulat) de către importator, în orice moment, în limitele termenului de valabilitate, fără ca exportatorul să fie avizat. Ca urmare a nesiguranţei prezentate, banca nu admite folosirea acestui **a.d.r.** pentru plata exporturilor întreprinderilor româneşti de comerţ exterior. ❖ **A.d. simplu**, ordin, dispoziţie de plată dată de emitent unei anumite bănci, pe baza căreia numai banca respectivă achită beneficiarului suma de bani stabilită, fie din disponibilul existent în cont la banca emitentului, fie dintr-un credit care i se acordă emitentului dispoziţiei de plată.

ACREDITIV DOMICILIAT 1. A.d. în ţara cumpărătorului, a. potrivit căruia exportatorul încasează suma care i se cuvine pentru mărfurile exportate, numai în urma primirii de către banca importatorului a documentelor respective de la banca exportatorului, după ce le verifică şi constată că exportatorul a respectat clauzele contractuale. **A.d.** în **ţ.c.** este acceptat de către exportator numai atunci când are interes deosebit să exporte marfa respectivă. Pentru a-şi încasa totuşi mai devreme suma, exportatorul poate trage o **trată** (v.) asupra importatorului, apoi o negociază şi încasează suma imediat, mai puţin dobânda aferentă. În ţara noastră, **a.d.** în **ţ.c.** este acceptat numai în mod excepţional şi numai cu aprobarea conducerii ministerului căruia îi este subordonată întreprinderea. **2. A.d. în ţara vânzătorului, a.** în care documentele doveditoare ale exportării mărfurilor sunt verificate şi achitate de către banca din ţara exportatorului. Acest **a.** este o formă convenabilă exportatorului, deoarece îi asigură plata integrală şi imediată a mărfurilor. **3. A.d. într-o ţară terţă, a.** în care, pe baza documentelor prevăzute în contract, plata mărfurilor exportate se decide şi se face de banca din ţara terţă stabilită. Folosirea **a.d.** într-o **ţ. t.** este determinată de diferite interese.

ACREDITIV PERIODIC, a. prin care se autorizează mai multe prelevări succesive din anumite sume şi perioade determinate şi care sunt reînnoite automat, pentru toată perioada de valabilitate.

ACREDITIV PLĂTIBIL ÎN TRANŞE, formă de **a.** ce se utilizează în situaţiile în care părţile au convenit ca plata să se efectueze pe măsura livrării eşalonate a mărfurilor. Pentru fiecare tranşă de livrare se prevede atât cantitatea de marfă, cât şi termenul de plată. Fiecare tranşă de livrare este considerată o operaţiune separată, distinctă. Dacă tranşa de marfă nu se livrează în termen, atunci rata respectivă din acreditiv nu se plăteşte. **A.p.** în **t.** se foloseşte cu deosebire pentru livrările de materii prime pe care cumpărătorul le cere după un grafic precis de livrare, în funcţie de cerinţele sale de producţie sau de revânzare.

ACREDITIV REVOLVING, formă de **a.** care prevede realimentarea automată, pe măsură ce se consumă, a sumei prevăzute iniţial, până la valoarea sa nominală, pe toată durata de valabilitate a **a.**; el se utilizează când există un contract cu valoare mare, cu livrări succesive şi deci cu plăţi eşalonate în timp. **A.r.** este convenabil importatorului deoarece nu-i blochează fonduri importante; în schimb, băncile refuză, în principiu, să se angajeze la procedura plăţii prin **a.r.** Suma **a.r.** este predeterminată şi rămâne valabilă până la epuizarea acestei sume, sub rezerva fixării, în anumite situaţii, a unei durate-limită de valabilitate.

ACREDITIV SIMPLU, document bancar care cuprinde dispoziţia dată de o bancă, din ordinul unui client, către o corespondentă a sa din străinătate, de a plăti unui beneficiar o anumită sumă de bani, şi care rămâne valabil până la epuizarea acestei sume, sub rezerva fixării, în anumite situaţii, a unei durate-limită de valabilitate. **A.s.** poate fi **revocabil** sau **irevocabil** şi se aseamănă cu **scrisoarea de credit** (v.).

ACT, manifestare de voinţă, document eliberat de o persoană (fizică sau juridică), prin care se atestă un fapt, o obligaţie, un drept etc. **V.** şi **adeverinţă.**

ACT ADIȚIONAL (ALONJĂ), înscris formulat pe o hârtie distinctă, care se adaugă în completarea conținutului unui document (bilet la ordin, cambie, conosament etc.) întocmit inițial. **A.a.** poate servi pentru adăugarea unor noi condiții celor prevăzute în actul inițial, la crearea de spații pentru formularea girului, la descrierea mărfurilor etc., în funcție de felul documentului inițial.

ACT BUGETAR, document care reflectă veniturile bugetare încasate și cheltuielile bugetare efectuate. **A.b.** sunt: ❖ **de plan** (proiectul bugetului de stat și proiectele de bugete ale consiliilor locale, situațiile de venituri și cheltuieli ale bugetelor respective, planurile financiare ale unităților de stat și ale ministerelor); ❖ **operative** (documente pentru deschiderea creditelor bugetare, planurile de finanțare comunicate băncii, dispozițiile organelor financiare pentru virarea de credite bugetare etc.); ❖ **de decontare** (dările de seamă ale instituțiilor bugetare, situații centralizatoare ale ministerelor, ale administrațiilor financiare, dările de seamă privind executarea bugetului de stat, a bugetelor locale).

ACT DE ADMINISTRARE, **a.** înfăptuit asupra unui bun sau asupra unui patrimoniu în scopul conservării și folosirii lui. **A. de a.** poate cuprinde: strângerea recoltelor, culegerea fructelor, închirierea, încasarea veniturilor, repararea și folosirea bunurilor.

ACT DE COMERȚ, **a.** prin care se realizează o interpunere în circulația bunurilor, cu scopul de a obține beneficii (profit). V. și **fapte de comerț.**

ACT DE EVALUARE A PAGUBEI, document întocmit de organele asigurătorului în vederea stabilirii cuantumului pierderilor înregistrate la bunurile asigurate, ca urmare a producerii riscului asigurat. Acest document poate apărea de sine stătător în dosarul de daună sau ca o parte distinctă a procesului-verbal de constatare a pagubelor produse bunurilor asigurate de riscurile acoperite prin asigurare. În **a. de e. a p.** se fac precizările necesare (preț unitar, preț unitar din nou, valoare din nou, uzura valorică, valoarea bunurilor din momentul producerii evenimentului asigurat, valoarea recuperărilor) pentru stabilirea exactă a cuantumului pagubei. Scopul final al întocmirii **a. de e. a p.** îl constituie determinarea volumului despăgubirii la care are dreptul asiguratul. V. și **certificat de avarie pentru mărfuri.**

ACT DE EXPERTIZĂ, document încheiat de un expert sau de o comisie de experți oficiali care a constatat și a evaluat o daună, o avarie la o marfă, la un mijloc de transport, la un alt bun.

ACT DE LICHIDARE ÎN VAMĂ, document eliberat de către organele vamale, în care se consemnează cantitatea și felul mărfurilor descărcate și supuse taxelor vamale, atestând, astfel, că mijlocul de transport a îndeplinit toate formalitățile legale referitoare la descărcarea mărfurilor. În momentul obținerii acestui document, mărfurile respective pot fi încărcate în alte mijloace de transport pentru a ajunge la dispoziția destinatarului.

ACT JUSTIFICATIV, document prin care se constată realitatea unei operațiuni economice efectuate de o instituție, o unitate economică sau o persoană.

ACTIV, totalitatea mijloacelor economice (elementelor patrimoniului) exprimate valoric, existente la un moment dat într-o întreprindere, cooperativă, instituție, societate de asigurări etc. **A.** este constituit din totalitatea bunurilor mobiliare și imobiliare (bani lichizi, creanțe, diferite stocuri materiale, terenuri, clădiri, titluri de valoare, licențe, brevete etc.). **A.** este partea stângă a bilanțului, în care sunt înscrise, în expresie bănească, sub denumirea de **posturi de activ**, formele concrete sub care se prezintă elementele patrimoniale ale unității respective: ▪active imobilizate

(imobilizări necorporale, imobilizări corporale, imobilizări financiare); ▪active circulante (stocuri de active circulante); ▪conturi de regularizare şi asimilate; ▪prime privind rambursarea obligaţiunilor. Expresia bănească a acestor elemente se află în activul bilanţului şi este în strânsă interdependenţă cu pasivul bilanţului. V. şi **pasiv; bilanţ.**

ACTIV CIRCULANT, parte a activului întreprinderii care, prin natura sa, participă la un singur ciclu de producţie, transformându-se în semifabricat sau produs finit. **A.c.** se prezintă sub următoarele forme: ▪materii prime, ▪materiale, ▪obiecte de inventar, ▪combustibili, ▪semifabricate, ▪produse finite, ▪mărfuri. **A.c.** se prezintă şi sub formă de drepturi de creanţă sau de decontare, cum sunt: lucrări şi servicii facturate, clienţi, decontări cu acţionarii sau asociaţii, efecte comerciale care urmează a fi primite, debitori. **A.c.** se prezintă şi sub formă de mijloace băneşti sau lichidităţi, cum sunt: numerar în casă, acţiuni proprii, disponibil în cont la bancă, valori mobiliare de plasament etc.

ACTIV DE EXPLOATARE, indicator economic constituit din active circulante şi imobilizări, adică: lichidităţi, instalaţii de producţie, ateliere etc., care fac posibilă desfăşurarea activităţii economice. **A. de e.** se foloseşte în efectuarea analizelor economico-financiare.

ACTIV DE REZERVĂ, instrument de plată internaţional, recunoscut şi păstrat sub formă de rezervă de către instituţiile monetare ale statului. **A. de r.** sunt constituite în principal din aur şi diferite valute convertibile. În prezent, ca **a. de r.** se folosesc **Drepturile Speciale de Tragere** (v.). În sens larg, în grupul **a. de r.** se cuprind şi anumite materii prime, de o mare importanţă economică (petrol, cereale etc.), care pot fi vândute operativ pe piaţa internaţională, procurându-se astfel alte mărfuri. Aceste **a.** se folosesc pentru efectuarea plăţilor curente externe deficitare, a plăţii unor importuri urgente şi pentru efectuarea altor plăţi externe care nu suportă amânare.

ACTIV NET, v. SUPRAACTIV.

ACTIV PATRIMONIAL, ansamblul drepturilor de natură economică care se pot evalua în bani şi care se află în patrimoniul unei persoane. V. şi **patrimoniu.**

ACTIV SOCIAL, totalitatea bunurilor şi creanţelor care aparţin unei societăţi comerciale. **A.s.** este partea componentă a bilanţului societăţii comerciale, care cuprinde: ▪cheltuielile de instalare, ▪imobilizările, ▪alte valori imobilizate, ▪valorile (stocurile) de exploatare, ▪valorile realizate pe termen scurt, ▪valorile disponibile.

ACTIV SUCCESORAL, totalitatea drepturilor patrimoniale şi a bunurilor rămase în patrimoniul unei persoane la data încetării din viaţă a acesteia, care vor fi supuse procedurii succesorale. V. şi **succesiune.**

ACTIV SUCCESORAL NET, diferenţă între activul şi pasivul succesiunii. La determinarea **a.s.n.** sunt excluse din activul succesoral: ▪valoarea obiectelor de uz casnic şi personal, ▪mobilierul din casa de locuit, ▪despăgubirile primite de la societatea de asigurări, ▪depunerile şi câştigurile la C.E.C., bănci, case de ajutor reciproc, ▪sumele primite de la asigurările sociale de stat, ▪drepturile de autor, ▪cheltuielile făcute de moştenitori pentru îngrijirea şi înhumarea defunctului, în limita unei sume stabilite de organele competente. Determinarea **a.s.n.** se face pentru stabilirea taxei de timbru, în funcţie de gradul de rudenie a moştenitorilor.

ACTIVE, valori, indiferent de natura lor, care aparţin unităţilor economice; forme concrete ale resurselor economice. În funcţie de forma de lichiditate, **a.** sunt formate din: **a. imobilizate** sau **a. fixe, corporale** – utilaje, maşini, instalaţii, clădiri, mijloace de transport etc., care se înlocuiesc

după mai mulți ani; **a. circulante** – materii prime, materiale, combustibil, mărfuri etc., care se reînnoiesc după fiecare ciclu economic.

ACTIVE CIRCULANTE 1. Fonduri bănești constituite prin diverse modalități și care au drept scop finanțarea activității curente a unității economice. A.c. au următoarele trăsături: ▪sunt fonduri bănești, a căror necesitate este impusă de asigurarea continuității producției și a căror mărime este determinată de condițiile aprovizionării, producției și desfacerii; ▪nu se consumă într-un singur ciclu de producție, ci rămân în permanență în circuit, schimbându-și numai forma exterioară; ▪utilizarea **a.c.** constituie avansarea sub forma plăților din contul de disponibil și recuperarea sub forma încasărilor prin contul curent, considerate ca acte care se repetă necontenit, până în momentul încetării activității unității economice. **2.** Parte a avuției naționale constituită din obiecte ale muncii (materii și materiale) de care întreprinderile au nevoie pentru desfășurarea activității lor. În grupa **a.c.** se cuprind: ▪materii prime, materiale, combustibili, ▪piese de schimb, ▪producție neterminată (în curs de fabricație), ▪semifabricate, ▪produse finite, ▪mărfuri, ▪ambalaje, ▪animale tinere și la îngrășat, ▪animale adulte și de reproducție, ▪păsări, ▪colonii de albine, ▪baracamente, ▪amenajări provizorii, ▪diferite alte valori etc. Spre deosebire de **mijloacele fixe** (v.), **a.c.** își schimbă forma inițială, se consumă integral într-un singur ciclu de producție, își transferă întreaga lor valoare asupra noului produs și se înnoiesc după fiecare ciclu de producție. Prin utilizarea lor productivă, **a.c.** se transformă în producție neterminată, semifabricate și produse finite. Valoarea **a.c.** consumate în producție revine întreprinderii sub forma încasărilor rezultate din vânzarea producției obținute, reîntregindu-se astfel volumul **a.c.** și creându-se posibilitatea reluării, în mod sistematic, a procesului de producție. Cuantumul, structura și ponderea **a.c.** diferă de la o unitate economică la alta, fiind influențate de o serie de factori, printre care se menționează: ▪volumul și gradul de complexitate a producției; ▪organizarea procesului de producție (producție de serie, individuală, de masă, în flux etc.); ▪cooperarea dintre întreprinderi; ▪structura și ponderea cheltuielilor de producție; ▪tehnologia procesului de producție; ▪condițiile de producție; ▪ritmul de creștere a cheltuielilor de producție; ▪durata ciclului de fabricație etc. Cuantumul, structura și ponderea **a.c.** depind și de o serie de factori care privesc organizarea procesului de aprovizionare tehnico-materială și a procesului de desfacere a produselor, cum sunt: ▪amplasarea întreprinderii, ▪depărtarea ei față de furnizori, ▪nomenclatura materiilor prime și a materialelor folosite, ▪periodicitatea și regularitatea livrării de materii prime, materiale etc., ▪condițiile și modul de desfacere a produselor finite, ▪organizarea și felul decontărilor, ▪disciplina de plăți etc. În activitatea practică, **a.c.** se clasifică din mai multe puncte de vedere, și anume: a) din punctul de vedere al sferei de cuprindere și al funcției pe care o îndeplinesc, se disting **a.c. destinate sferei productive** (materii prime, materiale de bază și auxiliare, semifabricate cumpărate, combustibili, producție neterminată, semifabricate din producție proprie, cheltuieli care privesc perioadele viitoare etc.) și **a.c.** care deservesc **sfera circulației** (produse finite și semifabricate destinate vânzării, produse finite expediate și servicii prestate, dar nedecontate, mijloace în decontare, debitori, mijloace bănești aflate în cont la bancă și în casieria întreprinderii etc.); b) din punctul de vedere al stadiului de producție în care se află, se disting: **a.c. aflate în stocuri de producție, a.c. aflate în procesul de producție, inclusiv în producția neterminată, a.c. sub forma producției finite și a semifabricatelor destinate vânzării, a.c. sub formă de produse expediate, debitori, mijloace bănești în cont la bancă și în casieria întreprinderii, acreditive** etc.; c) din punctul de vedere al aparteneței sau al surselor de formare, se disting: **a.c. proprii, a.c. asimilate celor proprii, a.c. împrumutate, a.c. procurate din fondurile provenite din emiterea de acțiuni și obligațiuni**; d) din punctul de vedere al normării, există: **a.c. normate** și **a.c. nenormate**. V. și **active circulante nenormate; active circulante normate**. ❖ **A.c. asimilate celor proprii,** mijloace minime și constante care, deși aparțin altor persoane fizice sau juridice, rămân o anumită

perioadă de timp la dispoziția întreprinderii, care le folosește în procesul de producție la fel ca pe cele proprii. Aceste mijloace minime și constante se mai numesc și **pasive stabile**, iar în contabilitate apar înregistrate la conturile de pasiv. V. și **pasive stabile**. ❖ **A.c. băneşti**, disponibil de numerar aflat în cont la bancă sau în casieria întreprinderii. Întreprinderile efectuează operațiunile de încasări și plăți cu ajutorul mijloacelor băneşti, fie fără numerar, prin bancă, fie în numerar, prin casieria proprie. Respectarea disciplinei financiare, prin cheltuirea rațională a mijloacelor băneşti și potrivit destinației lor, este asigurată de ținerea corectă și la zi a evidenței operative și a contabilității lor, avându-se în vedere următoarele obiective: ▪gestionarea cu grijă și corectă a mijloacelor băneşti în numerar aflate în casieria proprie; ▪respectarea limitei soldului de casă stabilit; ▪decontarea la termen a avansurilor acordate de întreprindere; ▪reconstituirea la timp a mijloacelor băneşti necesare desfășurării procesului de producție; ▪decontarea produselor livrate, în funcție de refuzurile parțiale sau totale; ▪încasarea facturilor privind produsele vândute; ▪constituirea, în același timp, a acumulărilor băneşti și a fondului de amortizare; ▪urmărirea decontărilor interne, precum și a creditelor acordate și restituite etc. ❖ **A.c. împrumutate**, active circulante procurate cu ajutorul creditelor bancare, destinate acoperirii anumitor nevoi suplimentare, temporare sau sezoniere sau a unor creșteri anuale de **a.c.**, în funcție de particularitățile procesului de producție, repartiție și circulație. Folosirea **a.c.î.** permite evitarea imobilizărilor în diferite stocuri, care nu sunt necesare producției. ❖ **A.c. în decontare**, sume avansate de întreprindere unor persoane fizice sau juridice, în contul efectuării diferitelor lucrări sau al furnizării unor materiale sau mărfuri, care urmează a se deconta la termenul stabilit (de exemplu, avansurile spre decontare, avansurile antreprenorilor și furnizorilor pentru lucrările de investiții sau pentru furnizarea de mărfuri sau materiale etc.). Momentul decontării ocazionează fie plata anumitor sume de bani pentru completarea sumelor avansate inițial, fie încasarea sumelor obținute din vânzarea produselor sau a sumelor care se datorează întreprinderii. Operațiunile de decontare se efectuează prin intermediul băncii la care părțile au deschise conturi. Toate aceste **a.c.** se numesc **„în decontare"** deoarece ele reprezintă mijloacele pe care întreprinderea le-a avansat altor întreprinderi sau persoane, cu obligația restituirii lor sau a contravalorii lor la un anumit termen, când urmează a se face lichidarea (decontarea) între ceea ce s-a dat și ceea ce s-a primit. ❖ **A.c. nenormate**, elemente de active circulante care, practic, nu se pot norma (de exemplu, mărfurile expediate, dar nedecontate, mărfurile aflate în custodie, mijloacele în decontare (debitori), mijloacele băneşti în cont la bancă și cele aflate în casieria întreprinderii etc.). ❖ **A.c. normate**, elementele de active circulante al căror cuantum se determină după anumite norme (de exemplu, materiile prime, materialele de bază și auxiliare, combustibilul, producția neterminată, obiectele de inventar, echipamentul și materialele de protecție, piesele de schimb, semifabricatele din producție proprie, cheltuielile anticipate, produsele finite etc.). Cele mai multe active circulante sunt supuse normării. ❖ **A.c. proprii**, partea din activele circulante care, prin dotarea inițială, aparțin întreprinderilor de stat și cooperativelor. În anii următori, întreprinderile de stat, în funcție de volumul sarcinilor din programul lor economic, își procură activele circulante proprii prin autofinanțare, prin alocații de la organul ierarhic superior și, eventual, chiar de la bugetul statului. Delimitarea activelor circulante proprii față de cele împrumutate se face numai în planificare, nu însă și în contabilitate, unde atât activele proprii, cât și cele împrumutate formează o singură grupă înregistrată la conturile de materiale.

ACTIVE CORPORALE, bunuri ale agenților economici aferente capitalului imobilizat, cum sunt: terenurile, inclusiv investițiile pentru amenajarea acestora și **mijloacele fixe** (v.). Mai sunt considerate **a.c.**, care nu se amortizează: lacurile, bălțile, iazurile, care nu sunt rezultatul unei investiții, precum și terenurile, inclusiv cele împădurite, cu excepția terenurilor cu destinație economică, obținute prin acte de vânzare-cumpărare, inclusiv prin despăgubiri, în cazul exproprierilor.

ACTIVE FINANCIARE, hârtii de valoare care aduc venituri sub formă de dobânzi, dividende etc. **A.f.** sunt constituite din: bilete de bancă, depozite bancare la vedere şi la termen, aur şi devize, credite bancare, sume rezultate din împrumuturi pe termen lung, obligaţiuni şi acţiuni, prime de asigurare şi de reasigurare, efecte de comerţ etc.

ACTIVE FIXE, v. **MIJLOACE FIXE**.

ACTIVE IMOBILIZATE, resurse tehnico-materiale corespunzătoare desfăşurării activităţii agenţilor economici cu profil de producţie, dar care se află, în diferite proporţii, în alte sectoare ale economiei. **A.i.** mai poartă numele de **mijloace imobilizate** şi sunt elemente destinate să servească, de o manieră durabilă, realizării obiectului regiei sau societăţii comerciale; ele se pot clasifica în două mari categorii, şi anume: a) **imobilizări profesionale**, care sunt utilizate ori destinate a fi utilizate de agenţii economici pentru producerea de bunuri şi servicii; b) **imobilizări neprofesionale**, care se află în alte sfere ale ansamblului naţional, cum sunt: unităţi finanţate, instituţii, organizaţii etc. Există bunuri de valoare mică sau al căror consum este eşalonat pe un timp relativ scurt, care pot fi considerate consumate integral în momentul punerii lor în lucru (ca de exemplu, materii prime, materiale, obiecte de inventar etc.) şi, ca urmare, nu sunt considerate imobilizări. Din punctul de vedere al comportamentului lor economic şi al structurii tehnice şi participativ-productive, imobilizările au următoarea structură: ❖ **imobilizări corporale**, formate din bunuri asupra cărora se exercită un drept real, cunoscute în ţara noastră sub două categorii principale, şi anume: active (mijloace) fixe şi terenuri; ❖ **imobilizări necorporale**, care cuprind mijloace blocate în cercetare, fond comercial, locaţii etc., care se utilizează un timp mai îndelungat decât un exerciţiu financiar, direct sau indirect, dar contribuie la realizarea de profit de către agentul economic; ❖ **imobilizări financiare**, constituite din părţi ale capitalului, de regulă ca lichidităţi „automate", sub formă de împrumuturi, titluri de participare, titluri şi creanţe imobilizate în favoarea altor agenţi, care aduc profit sub formă de dobânzi, dividende etc.; ❖ **imobilizări în curs**, respectiv neterminate, în execuţie pe mai multe exerciţii financiare (lucrări de investiţii).

ACTIVE LATENTE, provizioane pentru riscuri şi cheltuieli care nu s-au ivit în exerciţiul financiar încheiat şi care nu s-au soldat prin conturile de venituri.

ACTIVE LICHIDE, **a.** constituite din: numerar, bonuri de casă, bonuri de tezaur, depozite la vedere etc.

ACTIVE NECORPORALE, parte a capitalului agentului economic imobilizată în: cheltuielile de constituire – taxele şi alte cheltuieli de înscriere şi înmatriculare, cheltuielile privind emiterea şi vânzarea de acţiuni, cheltuielile de prospectare a pieţei, de publicitate şi alte cheltuieli de această natură, legate de înfiinţarea şi dezvoltarea activităţii unităţii patrimoniale; cheltuielile de cercetare-dezvoltare; cheltuielile cu descoperirea rezervelor de substanţe minerale utile, neconcretizate în mijloace fixe, la zăcămintele puse în exploatare; concesiunile, brevetele şi alte drepturi şi valori similare; alte imobilizări necorporale, inclusiv programe informatice create de agenţii economici sau achiziţionate de la terţi. **A.n.** nu se concretizează în bunuri materiale, ci în documente economico-financiare.

ACTIVE NENORMATE, v. **ACTIVE CIRCULANTE**.

ACTIVE NORMATE, v. **ACTIVE CIRCULANTE**.

ACTIVE REALE, bunuri imobiliare (clădiri, terenuri etc.), materii prime, materiale, combustibil, semifabricate, produse finite etc.

ACTIVELE FONDULUI DESCHIS DE INVESTIȚII, totalitatea valorilor mobiliare și a altor active de investiții, a numerarului etc. deținut de **fondul deschis de investiții** (v.).

ACTIVITATE DE ASIGURARE, a. desfășurată în sau din România, care cuprinde: oferirea, intermedierea, negocierea, încheierea contractelor de asigurare, încasarea primelor de asigurare, constatarea, evaluarea și lichidarea daunelor, activitatea de regres și de recuperare, investirea sau fructificarea fondurilor proprii și atrase prin activitatea desfășurată. V. și **asigurare; reasigurare; fond de asigurare.**

ACTIVITATE DE COMISARIAT DE AVARIE, a. desfășurată de comisarii de avarie, privind constatarea și evaluarea pagubelor care se produc la mărfurile de export-import în timpul transporturilor internaționale, precum și la navele maritime, la navele de pescuit oceanic, la autovehicule (inclusiv pentru răspunderea civilă auto). A. de c. de a. presupune și prestarea altor servicii de mandat solicitate de asigurători. O societate de asigurări specializată în acest domeniu desfășoară a. de c. de a. pentru un mare număr de societăți și firme din străinătate. A. de c. de a. se realizează, în prezent, în România de către CAROM S.A., prin personalul specializat al acesteia. V. și **comisar de avarie.**

ACTIVITATE DE DEPOZITARE PENTRU FONDURILE DESCHISE DE INVESTIȚII ȘI SOCIETĂȚILE DE INVESTIȚII, a. care constă în următoarele: ▪păstrarea în siguranță a tuturor activelor respectivelor fonduri și societăți de investiții; ▪decontarea tranzacțiilor cu valori mobiliare în contul entităților menționate mai sus; ▪colectarea dividendelor, a dobânzilor și a altor beneficii aferente activelor depozitate, precum și exercitarea drepturilor corespunzătoare deținerii unor asemenea active; ▪calcularea și publicarea valorii activelor nete ale entităților de mai sus; ▪primirea fondurilor pentru subscripțiile de titluri de participare ale fondurilor deschise de investiții și de acțiuni ale societăților de investiții, precum și prelucrarea și emisiunea respectivelor valori mobiliare; ▪prelucrarea documentelor de transfer pentru acțiuni ale societăților de investiții, altele decât cele care nu au încheiat contract de administrare; ▪prelucrarea și plata beneficiilor cuvenite care trebuie distribuite deținătorilor de titluri de participare ale unui fond deschis de investiții, respectiv ale societății de investiții; ▪prelucrarea cererilor de răscumpărare pentru titluri de participare ale fondurilor deschise de investiții, ▪anularea titlurilor și efectuarea plăților corespunzătoare către deținători. V. și **fond deschis de investiții; societate de investiții.**

ACTIVITATE ECONOMICĂ, totalitatea actelor, faptelor și reacțiilor oamenilor, proces complex, fundamental, care se concretizează în decizii și comportamente referitoare la mobilizarea și folosirea resurselor economice în scopul creării, repartizării, circulației și consumării de bunuri materiale, ținându-se seama de cerințele și interesele lor. A.e. este o formă a activității umane, fiind constituită din totalitatea manifestărilor prin care oamenii își satisfac cerințele vieții lor. Cu alte cuvinte, a.e. constă în tot ceea ce întreprind oamenii pentru a produce bunuri, executări de lucrări și prestări de servicii. Ca formă a activității umane, a.e. constă în acțiunile și preocupările oamenilor pentru satisfacerea cerințelor lor, prin folosirea rațională a resurselor materiale. A.e. se corelează cu toate celelalte feluri de activități umane: sociale, culturale, tehnice, politice, ecologice, de învățământ, de cercetare științifică, militare etc. Prin urmare, a.e. nu este independentă de celelalte activități ale oamenilor, ci se interferează cu ele.

ACTIVITĂȚI PERMISE BĂNCILOR, potrivit art. 8 din Legea bancară nr. 58/1998, băncile românești și sucursalele băncilor străine din România au dreptul să desfășoare, potrivit autorizației pe care au obținut-o, următoarele activități: a) acceptarea de depozite bancare; b) contractarea și acordarea de credite; c) emiterea și gestiunea instrumentelor de plată și de credit; d) plăți și decontări;

e) leasing financiar; f) transferuri de fonduri; g) emiterea de garanții și asumarea de angajamente; h) tranzacții în cont propriu sau în contul clienților cu: ▪instrumente monetare negociabile (cecuri, cambii, certificate de depozit), ▪valută, ▪instrumente financiare derivate, ▪metale prețioase, pietre prețioase, ▪valori mobiliare; i) intermedierea în plasamentele de valori mobiliare și oferirea de servicii legate de acestea; j) administrarea de portofolii ale clienților, în numele și pe riscul lor; k) custodia și administrarea de valori mobiliare; l) depozitare pentru organismele de plasament colectiv la valori mobiliare; m) închirierea de casete de siguranță; n) consultanță financiar-bancară; o) operațiuni de mandat; p) operațiuni legate de bursele de valori etc.

ACTIVUL NET, a. constituit din totalitatea activelor agentului economic neafectate de datoriile pe care acesta le-a contractat. **A.n.** se determină ca diferență între activul total (real) și datoriile totale. **V. și activ; pasiv.**

ACTIVUL NET CONTABIL AL SOCIETĂȚII, valoarea contabilă a societății, determinată pe baza bilanțului contabil. **A.n.c.** se determină ca diferență între totalul activelor și totalul datoriilor societății. Dacă se împarte această sumă la numărul acțiunilor care se află în circulație, se obține valoarea contabilă a acțiunii.

ACTUALIZARE, raportarea la prezent a tuturor cheltuielilor efectuate în diferite perioade de timp. **A.** presupune folosirea unei anumite rate, a unei norme de evaluare, care să facă posibilă definirea valorii actuale a unei valori, a unei sume, care va fi disponibilă doar în viitor. De asemenea, **a.** permite trecerea de la o valoare viitoare la una actuală, care se realizează sub formă de rată (rată de actualizare – de exemplu, 5%, 10%, 20% etc.). **A.** se face cu ajutorul unei rate de actualizare, care trebuie să țină seama de riscurile la care sunt expuse încasările viitoare, de evoluția costurilor resurselor financiare, precum și de evoluția puterii de cumpărare a leului. Valoarea actualizată se determină după următorul calcul:

$$V_a = V \cdot \frac{1}{(1-r)} \cdot n,$$

în care:

V_a = valoarea actualizată;
V = valoarea resursei care se actualizează;
r = rata de actualizare, adică rata inflației, rata dobânzii;
n = timpul, exprimat în ani.

A. face posibilă comensurarea deprecierii valorii viitoare, în raport cu valoarea prezentă, datorită unei eventuale scăderi a puterii de cumpărare a banilor.

ACTUAR, matematician specialist în calcule financiare de probabilități, cu aplicație în special în materie de asigurări.

ACTUARIAT, totalitatea operațiunilor și normelor financiare pe baza cărora, folosindu-se teoria probabilităților și statistica matematică, se efectuează diferite calcule financiare, mai ales în domeniul asigurărilor. **A.**, ca metodă științifică, fundamentează stabilirea primelor de asigurare, în vederea realizării echilibrului dintre venituri și cheltuieli, la nivelul societății de asigurări, echilibru reclamat de principiul echivalenței obligațiilor asiguraților cu cele ale asigurătorului, și face posibilă înfăptuirea practică a funcțiilor și a rolului asigurărilor.

ACȚIONAR, persoană fizică sau juridică deținătoare, în calitate de proprietar, a uneia sau a mai multor acțiuni ale unei societăți economice (societate anonimă pe acțiuni, societate în comandită pe acțiuni), în virtutea cărora își poate exercita drepturile de proprietar colectiv în

cadrul companiei emitente. A. exercită dreptul lor de vot în **adunarea generală** (v.), proporțional cu numărul acțiunilor pe care le posedă. Exercițiul dreptului de vot este suspendat pentru **a.** care nu sunt la curent cu vărsămintele în contul acțiunilor, ajunse la scadență. A. care reprezintă întreg capitalul social pot, dacă nici unul dintre ei nu se opune, să țină o adunare generală și să ia orice hotărâre de competența adunării, fără respectarea formalităților cerute de convocarea ei. A. care posedă acțiuni la purtător au drept de vot în adunările generale, numai dacă le-au depus în locurile arătate prin statut sau prin înștiințarea de convocare, cu cel puțin cinci zile înainte de adunare. Cenzorii constată, printr-un proces-verbal, depunerea la timp a acțiunilor. Acțiunile rămân depuse până după adunarea generală, dar nu pot fi reținute mai mult de zece zile de la data acesteia. A. pot fi reprezentați în adunările generale numai de către alți **a.** în baza unei procuri speciale. A. care nu au capacitate legală, precum și persoanele juridice pot fi reprezentate prin reprezentanții lor legali, care, la rândul lor, pot da procură specială altor **a.** Contractul de societate sau statutul poate prevedea derogări de la dispozițiile referitoare la reprezentarea numai prin acționari. Administratorii și funcționarii societății nu pot reprezenta pe **a.**, sub sancțiunea nulității hotărârii, dacă, fără votul acestora, nu s-ar fi obținut majoritatea cerută. Administratorii nu pot vota în baza acțiunilor pe care le posedă, nici personal, nici prin mandatar, descărcarea gestiunii lor sau o problemă în care persoana sau administrația lor ar fi în discuție. Ei pot însă vota bilanțul și contul de profit și pierderi dacă, fiind posesorii a cel puțin jumătate din capitalul social, nu se poate forma majoritatea legală fără votul lor. A. care, într-o anumită operațiune, are fie personal, fie ca mandatar al unei alte persoane, un interes contrar aceluia al societății va trebui să se abțină de la deliberările privind acea operațiune. A. care contravine acestei prevederi este răspunzător de daunele produse societății dacă, fără votul său, nu s-ar fi obținut majoritatea cerută. Dreptul de vot nu poate fi cedat. Orice convenție privind exercitarea într-un anumit fel a dreptului de vot este nulă. **A.** care nu sunt de acord cu hotărârile luate de adunarea generală privitoare la schimbarea obiectului principal, la mutarea sediului sau la forma societății au dreptul de a se retrage din societate și de a obține plata acțiunilor pe care le posedă, la alegerea lor, în proporție cu activul social care ar rezulta după ultimul bilanț aprobat. O dată cu declarația de retragere, **a.** depun și acțiunile pe care le posedă. **V. și acțiune.**

ACȚIONAR SEMNIFICATIV, persoană care, nemijlocit și singură ori prin intermediul sau împreună și în legătură cu alte persoane, deține sau este proprietară a unor acțiuni sau a altor valori mobiliare ce-i dau dreptul la acțiuni, care, cumulat, fie ar reprezenta cel puțin 5% din capitalul subscris al emitentului, fie i-ar conferi cel puțin 5% din totalul drepturilor de vot în adunarea generală a emitentului.

ACȚIUNE, înscris, titlu de creanță pe termen lung, titlu de participare, de proprietate, hârtie de valoare, titlu de credit negociabil, titlu de valoare cu caracter asociativ, valoare mobiliară, produs financiar primar pentru procurare de capital propriu, care reprezintă o sumă fixă, dinainte stabilită, din capitalul unei societăți pe acțiuni. A. dă dreptul posesorului să participe, cu vot deliberativ, la adunările generale ale acționarilor societății, să ia parte la administrarea și la controlul societății și să participe la împărțirea rezultatelor financiare (profiturilor sau pierderilor) societății, adică să primească dividende sau să contribuie la acoperirea pierderilor, proporțional cu valoarea acțiunilor pe care le posedă. A. constituie o modalitate de formare a fondurilor proprii ale societății comerciale și reprezintă o îmbunătățire a indicatorilor financiari calculați de bănci la acordarea împrumuturilor. A. au caracter asociativ, ele conferind drepturi asupra societății. Fiecare **a.** constituie însă o parte indivizibilă, de valoare egală, din capitalul social al societății emitente. Aceasta înseamnă că un acționar nu-și poate separa capitalul său și să-l gestioneze singur. El poate însă vinde acțiunile sale. Dacă societatea realizează profit, acționarul primește la finele anului dividende, proporțional cu valoarea **a.** De asemenea, acționarii au dreptul să primească un venit, dacă are loc revalorizarea **a.**, și pot să-și exercite dreptul de preemțiune la subscrierea noilor

emisiuni. Dacă se înregistrează pierderi, acționarii le suportă proporțional cu valoarea a. lor. În cazul în care societatea dă faliment, creditorii și salariații au un drept privilegiat față de acționari. **A.** are trei componente: **titlul principal, talonul și foaia de cupoane.** Titlul principal evidențiază emitentul, valoarea nominală a **a.** și numele și prenumele subscriptorului, dacă **a.** este nominativă. Talonul conferă deținătorului dreptul de a primi noi foi cu cupoane, în vederea încasării dividendului. Întotdeauna talonul și cupoanele sunt la purtător, chiar dacă a. sunt nominale. Taloanele și cupoanele pot lipsi; în acest caz, drepturile acționarului sunt cuprinse în titlul principal. Timpul influențează valoarea acțiunii. Pe lângă valoarea nominală, **a.** are și o valoare de piață (prețul la care se vând și se cumpără a.), afectată direct de factorii care influențează climatul economic. Alături de valoarea nominală și de cea de piață, **a.** pot avea și alte valori, cum sunt valorile patrimoniale (valoarea contabilă și valoarea intrinsecă) și valori de rentabilitate (valoarea financiară și valoarea de randament). **Valoarea contabilă** exprimă acea parte din patrimoniul (activul net) ce revine pe o **a.**, adică averea netă (contabilă) care revine deținătorului unei **a.** și se calculează astfel:

$$V_c = \frac{A_n}{N_{ta}},$$

în care:

V_c = valoarea contabilă;
A_n = activul net;
N_{ta} = numărul total de acțiuni.

❖ **Valoarea contabilă** a **a.** este suma pe care ar primi-o acționarii dacă societatea comercială ar fi lichidată fără cheltuieli și dacă activele ar fi vândute la valoarea înscrisă în evidența contabilă.
❖ **Valoarea intrinsecă** exprimă activul net corectat cu plusurile sau minusurile de active latente ce revin pe o **a.** Activele latente cuprind provizioanele pentru riscuri și cheltuieli care n-au existat în anul financiar încheiat și care nu s-au soldat prin conturile de venituri. Valoarea intrinsecă se determină astfel:

$$V_i = \frac{A_{nc}}{N_{ta}},$$

în care:

V_i = valoarea intrinsecă
A_{nc} = activul net corectat;
N_{ta} = numărul total de acțiuni.

❖ **Valoarea financiară** reflectă capitalul financiar, care s-ar putea fructifica cu un dividend corespunzător ratei medii a dobânzii de pe piața de capital, și se determină astfel:

$$V_f = \frac{D}{\overline{R}_d},$$

în care :

V_f = valoarea financiară;
D = dividendul;
$\overline{R}_d$ = rata medie a dobânzii de pe piața de capital.

❖ **Valoarea de randament** reprezintă raportul dintre profitul net ce revine pe o a. şi rata medie a dobânzii de pe piaţă, determinându-se astfel:

$$V_r = \frac{P_{n/a}}{\overline{R}_d},$$

în care:

V_r = valoarea de randament;

$P_{n/a}$ = profitul net pe acţiune;

$\overline{R}_d$ = rata medie a dobânzii de pe piaţa de capital.

❖ **Valoarea de lichidare** a acţiunii constituie suma pe care ar primi-o acţionarii dacă societatea ar sista operaţiunile şi ar fi lichidată prin vânzarea activelor, plata datoriilor şi împărţirea lichidităţilor rămase. Această valoare poate fi mai mare sau mai mică decât valoarea contabilă. ❖ **Valoarea de răscumpărare** este preţul pe acţiune la care societatea comercială poate răscumpăra acţiunile în vederea retragerii lor. **A.** nu au scadenţă, durata lor de valabilitate fiind egală cu cea a societăţii emitente. Felul **a.** se determină prin contractul de societate; în caz contrar, ele se consideră a fi la purtător. **A.** nu se pot emite pentru o sumă mai mică decât valoarea nominală. **A.** neplătite în întregime sunt întotdeauna nominative. Capitalul social nu poate fi majorat şi nu se pot emite noi **a.** până nu vor fi complet achitate cele din emisiunea precedentă. **A.** cuprinde: ▪denumirea şi durata societăţii; ▪data contractului de societate; ▪numărul din Registrul Comerţului sub care se află înmatriculată societatea şi numărul Monitorului Oficial în care s-a făcut publicarea; ▪capitalul social, numărul acţiunilor şi numărul de ordine, valoarea nominală a acţiunilor şi vărsămintele efectuate; ▪avantajele acordate fondatorilor. **A.** trebuie să fie de valoare egală; ele conferă posesorilor drepturi egale. **A.** trebuie să poarte semnătura a doi administratori, când sunt mai mulţi, sau a unicului administrator. **A.** sunt indivizibile. Acţionarii care oferă spre vânzare **a.** lor pe cale de publicitate trebuie să întocmească un prospect, care cuprinde între altele şi contul de profit şi pierderi al societăţii după ultimul bilanţ, dividendele acordate, obligaţiunile emise şi garanţiile date. Situaţia **a.** se publică o dată cu bilanţul anual, relevându-se dacă acţiunile au fost integral plătite şi numărul acţiunilor pentru care s-a cerut, fără rezultat, efectuarea vărsămintelor. **A.** sunt o categorie de valori financiare care asigură un flux de câştiguri băneşti, sub forma dividendelor. Inflaţia determină unele modificări asupra dividendelor, însă nu neapărat negative. Dacă inflaţia este zero, atunci preţul **a.** se determină astfel:

$$A = \frac{D_1}{(1+d_r)_1} + \frac{D_2}{(1+d_r)_2} + \ldots,$$

în care:

$D_1, D_2, \ldots$ = dividendele anului 1, ale anului 2 etc.;

d_r = rata reală a dobânzii.

Dacă inflaţia înregistrează o rată de r_i %, preţul **a.** se determină astfel:

$$A = \frac{D_1(1+r_i)_1}{(1+d_r)_1\ (1+r_i)_1} + \frac{D_2(1+r_i)_2}{(1+d_r)_2\ (1+r_i)_2} + \ldots,$$

Ca urmare, dividendele **a.**, exprimate băneşte, vor creşte o dată cu nivelul preţurilor, echivalând în acest fel rata nominală mai mare a dobânzilor. Rezultă că acţionarii nu suportă pierderi sau suportă pierderi neînsemnate din cauza inflaţiei; astfel investiţiile în acţiuni sunt şi rămân rentabile. ❖ **A. aflată pe piaţă, a.** emisă şi vândută de o societate comercială, pentru care ea plăteşte dividende

acționarilor. ❖ **A. autorizată, a.** care se află în numărul maxim de a. pe care o societate comercială le poate emite de-a lungul existenței sale, număr aprobat de conducerea societății și de organul de stat competent. ❖ **A. comună (ordinară), a.** care conferă deținătorului dreptul la vot în adunarea generală a acționarilor, proporțional cu numărul acțiunilor deținute, și pentru care societatea emitentă plătește dividende variabile, în funcție de rezultatele economico-financiare și de hotărârea conducerii firmei, însă numai după achitarea dividendelor destinate acțiunilor preferențiale. ❖ **A. cotată, a.** căreia i s-a stabilit valoarea, care s-a publicat în ziua respectivă la o bursă sau la o bancă. ❖ **A. de administrator, a.** pe care administratorii unei societăți comerciale sunt obligați să le depună drept garanție a responsabilității lor pentru întreaga durată a mandatului lor. Aceste a. sunt la fel ca și celelalte a. ale societății comerciale. ❖ **A. de aport,** înscris eliberat asociaților care au adus drept capital anumite bunuri (mărfuri, terenuri, imobile, mașini etc.). Aportul în natură este mai dificil de evaluat. Evaluarea trebuie făcută cât mai corect. Dacă are loc supraevaluarea, capitalul social are parțial un caracter de capital fictiv. În astfel de situații, nu se asigură egalitatea participării acționarilor la formarea capitalului social, ceea ce înseamnă că drepturile de creanță deținute vor fi inegale și inechitabile. De regulă, a. de a. nu se negociază la bursă, decât doar după o anumită perioadă de timp acceptată de acționari, și anume după constituirea în formă finală a societății. ❖ **A. de capital, a.** eliberată asociaților care au depus numerar drept capital. ❖ **A. de folosință, a.** eliberată participanților cărora li s-a rambursat capitalul; nu dă dreptul decât la participarea la profituri. ❖ **A. de fondator, a.** eliberată fondatorului societății și care îi dă dreptul de a participa numai la profiturile realizate, nu și la restituire de capital. Se mai numește și **parte de fondator** (v.). ❖ **A. de numerar,** titluri emise contra echivalentului în numerar, cu prilejul constituirii și dezvoltării societății comerciale. ❖ **A. de mică cuplură, a.** care are o valoare nominală redusă și se emite cu scopul declarat de a fi accesibilă unei mase largi de oameni. Prin acest fel de a. se mobilizează sumele de bani disponibile de la populație. ❖ **A. de muncă, a.** eliberată persoanelor care aduc drept capital în societate munca; posesorul ei are posibilitatea să participe numai la profituri. ❖ **A. de prioritate, a.** care dă posesorului dreptul de a avea mai multe voturi în adunarea generală a acționarilor și/sau plata prioritară a dividendelor. Aceste a. sunt puse în circulație pentru a încuraja subscrierile de noi capitaluri la societățile care-și sporesc activitatea. Se numesc și **a. privilegiate.** V. și **dividend; dobândă.** ❖ **A. dezmembrată, a.** prin care se separă dreptul pecuniar de cel de vot. **A.d.** este reconstituită în momentul când acționarul deține simultan un certificat de investiție și un certificat privind dreptul de vot. ❖ **A. emisă, a.** autorizată, vândută, care se află în posesia investitorilor, precum și a. în curs de distribuire primară. ❖ **A. fără valoare nominală, a.** care nu indică valoarea nominală. Deoarece acțiunile, spre deosebire de obligațiuni, nu conferă dreptul la rambursarea unei părți sau a întregii valori a lor, nu poate fi absolut obligatorie stabilirea unei valori nominale a acestora. **A. fără v.n.** se emit de către unele societăți comerciale pentru evitarea confuziei. Valoarea nominală poate crea confuzie în rândurile investitorilor, ca urmare a faptului că aceasta nu coincide cu valoarea de piață. Nefiind stabilită valoarea nominală, confuzia este înlăturată. Se stabilește prețul inițial de vânzare a acțiunii. În România, legislația nu permite emiterea de a. fără v.n. ❖ **A. gemene,** fel de acțiuni a două societăți comerciale, independente sub aspect juridic, dar care au aceiași acționari. **A. g.** se asociază, în mod indisolubil, cu prilejul reunirii celor două societăți și de aceea sunt tratate la fel. ❖ **A. gratuite,** formă particulară de repartizare a profitului, în situația în care rezervele acumulate în anii precedenți se transformă în acțiuni noi și, prin urmare, în capital social. În realitate, patrimoniul societății nu se modifică prin emiterea acestor acțiuni. ❖ **A. la purtător, a.** achitată integral, iar deținătorul este considerat ca fiind acționarul legitim. La acest fel de a., fără prezentarea titlului, societatea nu admite participarea la adunarea generală, la vot, iar dacă lipsesc cupoanele, nu se poate face plata dividendelor. **A. la p.** conferă toate drepturile celui care o deține și poate trece liber de la o persoană la alta. Acționarul poate să renunțe, fără formalități, la

participarea sa la societate. Aceste a. se pretează cel mai bine la negociere, cu deosebire la bursă. Marile societăți anonime folosesc a. la p.,ca fiind forma cea mai potrivită pentru procurarea capitalului. ❖ **A. multiplă, a.** cu valoare multiplu de o acțiune, echivalent cu 2, 5, 10, 20, 40 etc. de acțiuni. ❖ **A. neemisă, a.** autorizată, care urmează a fi emisă într-un viitor nedeterminat și care reprezintă potențialul de autofinanțare al societății comerciale emitente prin diviziunea proprietății. ❖**A. nominativă, a.** care are înscris numele, prenumele și domiciliul acționarului sau, după caz, denumirea și sediul acestuia și care nu poate fi transmisă altei persoane fără aprobarea societății pe acțiuni. Această **a.** mai cuprinde: ▪denumirea și durata societății; ▪data contractului de societate, numărul din Registrul Comerțului sub care se află înmatriculată societatea și numărul Monitorului Oficial în care s-a făcut publicarea; ▪capitalul social, numărul acțiunilor și numărul de ordine, valoarea nominală a acțiunilor și vărsămintele efectuate; ▪avantajele acordate fondatorilor etc. **A.n.** dă drepturi și impune obligații asupra celui înscris ca posesor în registrul acționarilor societății; **a.n.** este indivizibilă, deoarece societatea nu recunoaște decât un singur titular al unei **a.n.**, devenit titular printr-o convenție juridică. Pentru societate, este acționar numai persoana înscrisă în registrul acționarilor, și nu cea care posedă acțiunea. Deci numai acționarul înscris în registru își poate exercita drepturile. **A.n.** îi permit societății să-i cunoască pe acționari, înlesnindu-i convocarea nominală a acționarilor la adunarea generală. **A.n.** pot fi de două feluri: **liber-transferabile și cu posibilități limitate de transfer.** Cele care sunt **liber-transferabile** circulă prin andosare, înscrisă în registru. Transmiterea **a.n.** este reglementată prin statut și trebuie aprobată de adunarea generală a acționarilor. **A.n. cu posibilități limitate de transfer (a.n. legate)** dau posibilitatea societății să-și exercite controlul riguros asupra proprietății titlurilor sale. Transferul acestor **a.** este limitat, iar uneori total interzis. Aceste restricții urmăresc: ▪menținerea caracterului tradițional al societății, ▪păstrarea independenței economice a societății, ▪atragerea, ca acționari, numai a persoanelor de încredere etc. **A.n. legate** pot fi transferate numai printr-o declarație scrisă de cesiune și nu prin andosare. **A.n.** îngreunează negocierea. ❖ **A. nouă,** valoare mobiliară emisă în cursul exercițiului și care nu dă dreptul la un dividend întreg. Din al doilea exercițiu, acest gen de **a.** este asimilată celei vechi și produce aceleași drepturi. ❖ **A. obișnuită (ordinară), a.** a cărei denumire nu este însoțită de alte precizări și care se folosește foarte frecvent. **A.o.** conferă deținătorului următoarele drepturi: dreptul la dividend, dreptul de preempțiune ori dreptul preferențial de subscriere la fiecare creștere de capital, dreptul de vot în adunarea generală, dreptul de a supraveghea și controla gestiunea societății, dreptul de a participa la lichidarea societății, dacă are loc vânzarea sau dizolvarea acesteia. ❖ **A. populară,** formă nedefinită de acțiune. Prin **a.p.** o bună parte a populației este stimulată să economisească și să facă investiții. ❖ **A. preferențială, a.** care conferă posesorului prioritate la încasarea de dividende, dar nu și drepturi de vot prioritare în adunarea generală a acționarilor. ❖ **A. preferențială convertibilă, a.** preferențială care, la cererea deținătorului, poate fi schimbată, respectiv convertită în acțiune comună. ❖ **A. preferențială cu dobândă variabilă, a.** ale cărei dividende, exprimate procentual, se modifică, adică se ajustează în funcție de dobânda zilei. ❖ **A. preferențială cumulativă, a.** ale cărei dividende neachitate de emitent se cumulează, până când situația economico-financiară a societății comerciale permite plata lor. ❖ **A. preferențială non-cumulativă, a.** ale cărei dividende neachitate din cauza rezultatelor economico-financiare negative ale societății emitente nu se acumulează. ❖ **A. preferențială non-participantă, a.** care primește dividende fixe, prestabilite la emisiune. ❖ **A. preferențială participantă, a.** care încasează atât un dividend fix, cât și un dividend suplimentar. ❖ **A. preferențială prioritară, a.** la care se încasează dividende înaintea tuturor **a.** preferențiale. ❖**A. preferențială revocabilă, a.** al cărei emitent își rezervă dreptul de a cere deținătorilor depunerea **a.** la sediul depozitarului, în vederea răscumpărării la un preț prestabilit. ❖**A. privilegiată, a.** care conferă anumite avantaje față de cea obișnuită, cum sunt: privilegii la repartiția dividendelor, cu privire la dreptul de vot, la dreptul de subscriere etc. **A. p.** se pot prezenta sub mai multe forme,

dintre care se menţionează: a) **a.p.** cu dividend anual fix, exprimat procentual; b) **a.p.** cu dividend fix şi dividend suplimentar; c) **a.p.** cu dividende prioritare fără drept de vot, care constau în renunţarea la dreptul de vot, având în schimb priorităţi la distribuirea unui prim dividend; d) **a.p.** cu drept de vot privilegiat; e) **a.p.** pentru personalul întreprinderii, care sunt titluri atribuite salariaţilor unităţii economice (foarte răspândite în S.U.A.). În general, deţinătorii **a.p.** sunt avantajaţi în situaţiile în care profitul societăţii scade sau creşte; f) **a.p.** convertibile, care pot fi transformate la cererea acţionarului în acţiuni ordinare; g) **a.p.** revocabile, la care emitentul îşi rezervă dreptul de a le răscumpăra de pe piaţă la un preţ prestabilit. ❖ **A. pusă în vânzare,** a. care se află în procesul repartiţiei primare, a cărei contravaloare nu a fost încă încasată şi pentru care societatea emitentă nu plăteşte încă dividende. ❖ **A. tezaurizată,** a. proprie, pe care societatea emitentă şi-a răscumpărat-o de pe piaţă, după distribuirea primară, cu scopul comercializării ei la un preţ mai avantajos şi pentru care nu plăteşte dividende.

ACŢIUNE CAMBIALĂ, procedură juridică prin care posesorul unei cambii îşi realizează dreptul de creanţă rezultat din deţinerea acesteia, în situaţia în care plata este refuzată, urmărind pe debitorul principal sau pe debitorii de regres. **A.c.** poate fi: a) **directă,** care serveşte creditorului cambial pentru urmărirea **trasului** (v.) şi a avaliştilor acestuia, atunci când debitorul principal a acceptat cambia, însă refuză plata acesteia. În acest caz, urmărirea debitorului pe cale judiciară se poate face oricând, până la realizarea termenului de prescripţie; b) **indirectă** (de regres), care serveşte creditorului cambial în urmărirea debitorilor de regres în situaţia de refuz al acceptării de către tras. Această acţiune se poate exercita atât la scadenţă, cât şi, în anumite cazuri, înainte de scadenţă, cu îndeplinirea anumitor formalităţi. **V. şi cambie; protest al cambiei.**

ACŢIUNE DE REGRES, a. întreprinsă de asigurător (societatea de asigurări) în instanţă, împotriva terţelor persoane fizice şi juridice (altele decât organizaţiile de stat şi cooperatiste), prin care se urmăreşte recuperarea sumei plătite drept despăgubire de la persoana (persoanele) răspunzătoare de producerea pagubei. **A. de r.** se deschide în instanţă, în limitele despăgubirilor plătite asiguratului sau beneficiarului asigurării în asigurările de bunuri şi de răspundere civilă, în cazurile când accidentul: ▪a fost produs cu intenţie; ▪a fost produs în timpul comiterii de infracţiuni în legătură cu circulaţia pe drumurile publice; ▪a fost produs în timpul săvârşirii unor fapte care nu constituie infracţiuni, indiferent de locul unde s-au petrecut acestea; ▪a fost produs în timpul comiterii oricăror infracţiuni săvârşite cu intenţie; ▪a fost produs în timpul când persoana răspunzătoare de producerea pagubei a condus autovehiculul fără consimţământul asiguratului. Toate aceste împrejurări şi fapte se dovedesc cu acte şi cu hotărâri definitive ale instanţelor penale, cu actele întocmite de organele de urmărire, cu actele de constatare a accidentului, cu procese-verbale de amendare rămase definitive sau cu alte mijloace de probă legale, după caz. În cadrul asigurărilor de răspundere civilă, unităţile economice şi instituţiile debitoare care au fost ţinute să compenseze diferite daune faţă de terţi îşi pot recupera, pe calea **a. de r.**, paguba astfel suferită în patrimoniul lor de la persoanele fizice vinovate de producerea prejudiciului. **A. de r.** se poate îndrepta şi împotriva posesorilor sau păzitorilor lucrurilor sau animalelor care, prin conduita lor, au provocat un prejudiciu terţelor persoane; aceasta numai dacă se constată vinovăţia. Unităţile economice asigurate au obligaţia de a recupera pentru societatea de asigurări, pe calea **a. de r.**, despăgubirile plătite de aceasta, de la propriii lor conducători auto în situaţiile în care aceştia sunt vinovaţi de producerea accidentelor, excepţie făcând cazurile fortuite (explozia unui cauciuc, defectarea sistemului de frânare în timpul mersului, ruperea barei de direcţie etc.), când nu intervine responsabilitatea acestora în producerea accidentelor. **V. şi drept de regres al asigurătorului; subrogare a asigurătorului în drepturile asiguratului.**

ACŢIUNE IMOBILIARĂ, a. judiciară civilă prin care se urmăreşte realizarea unor drepturi asupra unui bun imobil. **A.i.** este de competenţa instanţei judecătoreşti teritoriale a situării bunului imobiliar.

ACȚIUNE IPOTECARĂ, a. care rezultă din ipotecă și servește creditorului ipotecat în vederea recuperării creanței sale ajunse la scadență, pe calea urmăririi bunului ipotecat. V. și **ipotecă.**

ACȚIUNE JUDECĂTOREASCĂ PENTRU ÎNȚELEGERE, contract care se încheie între un comerciant ajuns în stare de insolvabilitate și creditorii lui. Prin acest contract – încheiat sub controlul justiției – se acordă comerciantului reducerea sau amânarea plăților pentru ca el să-și poată continua activitatea. Deschiderea dovedită a unei astfel de acțiuni împotriva unui debitor constituie motiv pentru ca un asigurat, care a încheiat o asigurare facultativă a creditelor pentru export, să aibă dreptul să solicite asigurătorului acordarea despăgubirii de asigurare, deoarece cumpărătorul mărfurilor (serviciilor) pe credit, ca urmare a ajungerii în stare de insolvabilitate, are averea supusă deschiderii acțiunii judiciare pentru înțelegere (concordat).

ACȚIUNE PAULIANĂ, a. judiciară prin care creditorul solicită anularea actelor făcute în frauda drepturilor sale de către debitor.

ACȚIUNILE UNEI SOCIETĂȚI DE ASIGURĂRI, înscrisuri nominative care cuprind toate elementele prevăzute de lege, poartă timbrul sec și semnăturile a doi administratori. Evidența acțiunilor se ține într-un registru numerotat, sigilat și parafat de președintele consiliului de administrație, care se păstrează la sediul societății. Fiecare acțiune subscrisă și vărsată de acționari conferă acestora dreptul la un vot în adunarea generală a acționarilor, dreptul de a alege și de a fi ales în organele de conducere, dreptul de a participa la distribuirea beneficiilor. Deținerea acțiunii necesită adeziunea de drept la statutul societății. Dacă o acțiune trece în proprietatea altor persoane, trec corespunzător toate drepturile și obligațiile. Acțiunile sunt indivizibile, fiecare acțiune având un singur proprietar. Cesiunea acțiunilor între acționari sau către terți se poate face cu respectarea prevederilor legale. Dacă se pierde acțiunea, proprietarul are obligația să anunțe consiliul de administrație al societății și să facă public acest fapt prin presă, în cel puțin două ziare de largă circulație din localitatea în care se află sediul societății, iar după șase luni se eliberează un duplicat al acțiunii. V. și **acțiune.**

ACUMULARE 1. Strângere, adunare, mărirea progresivă a unui bun. **2.** Crearea condițiilor care să permită atingerea unei cote ridicate a realizării producției. A. nu trebuie înțeleasă ca o simplă creștere a stocului de materii prime, materiale, mașini etc., ci și constituirea unor noi noțiuni științifice și tehnice, ridicarea calificării forței de muncă, perfecționarea organizării muncii și producției, care să conducă la realizarea reproducției lărgite. **3.** Proces economic complex, obiectiv, legic, care constă în formarea și utilizarea unei părți din venitul societății pentru realizarea reproducției lărgite. A. este o lege economică obiectivă, este funcția progresistă cea mai importantă a societății umane. A. constă în crearea de noi capitaluri fixe și circulante, în extinderea și modernizarea mijloacelor fixe, dezvoltarea bazei activităților social-culturale, formarea unor fonduri de rezervă și de asigurare.

ACUMULARE A CAPITALULUI, adăugare a unei părți din profitul creat la capitalul inițial sau transformarea unei părți din profit în capital suplimentar, determinată de necesitatea lărgirii procesului reproducției. Sursa acumulărilor de capital o constituie profitul. Mobilul **a.c.** este determinat de modernizarea tehnicii și tehnologiei utilizate, de lărgirea producției, oferindu-se astfel posibilități sporite în competiția concurenței.

ACUMULARE BĂNEASCĂ, expresia bănească (valorică) a plusprodusului (venitului net) creat de unitățile economice sub formă de: prelevări pentru societate a unei părți din valoarea producției nete, beneficiu net, impozit pe profit, dobândă pentru creditele bancare, contribuții pentru asigurările sociale etc. V. și **plusprodus; venit net.**

ACUMULARE EXTENSIVĂ, mod de acumulare în care obținerea unei producții suplimentare se realizează prin creșterea cantitativă, proporțională cu capitalul folosit.

ACUMULARE INTENSIVĂ, formă de acumulare în care se folosesc cât mai eficient factorii de producție. Prin **a.i** se obține o producție de valoare mai mare, fără creșterea proporțională a capitalului folosit. Prin urmare, **a.i.** presupune creșterea productivității muncii.

ACUMULARE PRIMITIVĂ, proces istoric de constituire și de mărire a capitalului unor societăți economice, prin preluarea valorilor de la alte societăți constrânse pe diverse căi extraeconomice să le cedeze. **A.p.** se bazează pe forță, care ia diferite forme, de la forța violentă, brută, până la informație. **A.p.** a fost practicată pe scară largă la începuturile capitalismului, apoi, paralel cu instituirea statului de drept, s-a diminuat, dar fără să dispară. **A.p.** a contribuit la concentrarea bogăției, la formarea marilor capitaluri, precum și la dezvoltarea pieței muncii. Referindu-se la **a.p.**, K. Marx spunea: **„capitalistul nu se îmbogățește întocmai ca țăranul și meseriașul, proporțional cu munca depusă de el și cu austeritatea sa, ci datorită muncii gratuite absorbite și renunțării la toate plăcerile vieții impuse tuturor muncitorilor săi.“** K. Marx relevă că producția capitalistă presupune realizarea unor condiții, și anume: existența proprietății private și existența unor persoane care nu dispun decât de forța lor de muncă. K. Marx insistă asupra violenței, exproprierii legale și raporturilor de forță care au marcat formarea modului capitalist de producție, care, cu timpul, dimpotrivă, va nega folosirea violenței, în folosul respectului proprietății private. **„Astfel, ceea ce se află la baza acumulării primitive a capitalului, la baza genezei sale istorice, este exproprierea producătorului imediat, este dizolvarea proprietății bazate pe munca personală a posesorului ei.“ A.p.** este, după cum spune K. Marx, procesul de creare a condițiilor de dezvoltare a modului de producție capitalist. **A.p.** reprezintă constituirea, în mâinile unui anumit grup, a resurselor financiare suficiente pentru a dispune de mijloace de producție și, pe de altă parte, exproprierea masei țărănești, care nu mai dispune decât de forța sa de muncă. K. Marx a relevat că **a.p.** constituie preistoria capitalului. În Europa Occidentală **a.p.** a avut loc în secolele XV-XVIII, iar în România mai târziu, datorită condițiilor istorice specifice. **A.p.** s-a realizat, în general, pe următoarele căi: ▪exproprierea și însușirea unor suprafețe mari de pământ, acapararea și exploatarea bogățiilor de pe teritoriile colonizate, cu deosebire din America, Africa și Asia; ▪acapararea terenurilor unor țărani liberi; ▪însușirea averilor bisericilor; ▪impunerea unor salarii mici și munci forțate; ▪despăgubiri foarte mari plătite de către țările care au pierdut războaie; ▪plata unor dobânzi mari pentru creditele contractate de stat; ▪deturnarea și însușirea unor importante părți din veniturile statului prin concesionarea vămilor și a unor monopoluri (alcool, tutun etc.); ▪subevaluarea unor proprietăți de stat privatizate, confiscate sau vândute silit; ▪schimburi economice neechivalente etc. În unele țări, **a.p.** se practică și în prezent. **A.p.** se folosește pe scară largă, sub diferite forme, cu violență voalată, în țările care se află în tranziția la economia de piață.

ACUMULĂRI BĂNEȘTI LA 1 000 DE LEI FONDURI FIXE, indicator de comensurare a eficienței cu care sunt folosite mijloacele fixe existente în unitățile economice. Se determină prin raportarea acumulărilor bănești totale la valoarea mijloacelor fixe și se exprimă în promile. Calculul se face, de regulă, anual, nivelul comparativ al indicatorului evidențiind măsura în care mijloacele fixe sunt folosite eficient în unitatea respectivă.

ACUMULĂRI BĂNEȘTI TOTALE ANUALE, indicator valoric al eficienței economice a investițiilor, care exprimă valoarea plusprodusului (a venitului net al societății) ce se va realiza anual, ca urmare a investiției ce se pregătește. Aceste **a.** cuprind: totalul scontat al prelevării pentru societate a unei părți din valoarea producției nete, al beneficiilor nete, al impozitului pe profit, al contribuțiilor pentru asigurări sociale, al veniturilor nete din activitatea de comerț exterior și alte operațiuni cu

străinătatea, al diferitelor impozite şi taxe locale etc. Alături de alţi indicatori, serveşte la alegerea variantei optime de investiţii.

ADAOS COMERCIAL, cotă procentuală adăugată la preţul cu ridicata al mărfurilor până la nivelul preţului cu amănuntul, din care se acoperă cheltuielile de circulaţie şi se formează profitul întreprinderilor comerciale. El se calculează în sumă absolută, prin aplicarea coeficientului de a. stabilit asupra valorii mărfurilor, la preţul cu ridicata. În prezent, suma a. c. se determină ca diferenţă între cifra de afaceri, exclusiv taxa pe **valoarea adăugată** (v.) aferentă vânzării mărfurilor, şi preţul de cumpărare a mărfurilor vândute. A.c. este folosit în mod deosebit de către întreprinderile care au ca obiect de activitate comercializarea mărfurilor. V. şi **rabat comercial.**

ADAOS DE ALIMENTAŢIE PUBLICĂ, cotă procentuală care se adaugă la preţurile produselor obţinute prin prelucrare proprie şi la alte produse desfăcute prin unităţile de alimentaţie publică. Acest a. se diferenţiază după felul produselor şi categoria unităţii de alimentaţie publică. Sumele rezultate din cota procentuală adăugată la preţul produselor sunt utilizate pentru acoperirea cheltuielilor şi pentru formarea profitului. A. de a. p. se stabileşte de către agentul economic şi se diferenţiază în funcţie de reţeaua de desfacere - cu ridicata, mic-gros, cu amănuntul, de alimentaţie publică – precum şi de natura produselor şi de categoria de încadrare a unităţilor pe baza brevetelor de funcţionare.

ADAOS DE COMERCIALIZARE, cotă, sumă care se adaugă la preţul unui titlu financiar pus în vânzare, în vederea acoperirii cheltuielilor de distribuire şi comercializare. Practic, a. de c. reprezintă onorariul şi comisionul comercializării.

ADAOS DE RISC, mărime (sumă rezultată din calcule statistico-matematice) cu care se corectează indicele mediu de despăgubire, care reprezintă elementul de bază în calculul primei nete la asigurările de bunuri sau la asigurările de risc, în general. Calcularea a. de r. presupune atât cunoaşterea indicelui mediu de despăgubire, cât şi a abaterilor care se înregistrează între acesta şi indicii de despăgubire anuali. Fără calcularea a. de r. şi corectarea cu acesta a indicelui mediu de despăgubire nu ar exista certitudinea că prima netă va face posibilă constituirea unui fond de asigurare care să permită asigurătorului să-şi onoreze obligaţiile asumate. V. şi **abaterea medie pătratică.**

ADAOS DE RURAL, cotă procentuală care se adaugă la preţul de vânzare cu amănuntul a unor mărfuri în mediul sătesc. A. de r. a fost instituit pentru acoperirea unor cheltuieli suplimentare de aprovizionare şi desfacere determinate de distanţele mari faţă de sursa de aprovizionare, precum şi de dificultăţile de transport în zonele greu accesibile (deal, munte, deltă, locuri izolate etc.), impracticabilităţii unor drumuri din mediul rural în perioade îndelungate de timp, în special în sezonul de toamnă-iarnă. Până în anul 1960, a. de r. a revenit cooperaţiei, iar de atunci încoace se încasează la bugetul de stat.

ADAOS INFLAŢIONIST, diferenţa dintre preţul actualizat la zi al părţii de capital acoperit de o acţiune şi **valoarea nominală (iniţială) a acţiunii** (v.).

ADAOS LA PRIMA NETĂ, v. PRIMĂ DE ASIGURARE.

ADERENT, parte în contractul de factoring, care cedează, pentru o perioadă de timp, dreptul asupra tuturor creanţelor sale comerciale cu termen scurt, rezultate din vânzarea de bunuri sau din prestarea de servicii către un agent economic specializat în **factoring** (v.).

ADEVERINŢĂ, înscris (dovadă) prin care se recunoaşte existenţa sau stingerea unei obligaţii, a unui drept sau a unui fapt. Se foloseşte ca act justificativ financiar-contabil. ❖ A. de

disponibil, document care însoţeşte factura în decontările prin acceptare, confirmând furnizorului rezervarea în bancă, din contul cooperativei, a disponibilităţilor băneşti necesare efectuării plăţilor. Cooperativele eliberează a. de d. din carnetele pe care le primesc, la cerere, din partea acelor unităţi bancare unde îşi au conturile deschise. Banca eliberează carnetul cu a. de d. pe baza dispoziţiei de plată prezentate. În baza acestei dispoziţii de plată, unitatea bancară preia suma din contul de disponibilităţii pentru activitatea de producţie sau din cel pentru finanţarea investiţiilor, după caz, şi o rezervă în contul „Carnete cu adeverinţe de disponibil eliberate". La cererea cooperativelor, unităţile bancare la care acestea au conturi deschise eliberează carnete cu a. de d. pentru achiziţionarea de materii prime şi materiale necesare producţiei, achitarea lucrărilor executate şi a serviciilor prestate, precum şi pentru efectuarea cheltuielilor de investiţii. Aceste carnete se pot folosi de către cooperative, în relaţiile lor economice cu unul sau mai mulţi furnizori.

ADEZIUNE, consimţământul membrilor cooperativelor, prin care se obligă să plătească cu regularitate o contribuţie lunară, care să alimenteze fondul asigurărilor sociale. Pe baza acestei contribuţii, cooperatorii beneficiază de o pensie suplimentară. **V. şi asigurări sociale; pensia suplimentară.**

ADJUDECARE 1. Aprobare de atribuire, de regulă prin hotărâre a instanţelor judecătoreşti, a unui bun persoanei care a oferit cel mai mare preţ pentru un obiect vândut prin licitaţie publică. 2. Aprobare dată unei persoane sau unei întreprinderi, în urma unei licitaţii publice, în care este admisă întotdeauna oferta cea mai avantajoasă de a livra materiale, mărfuri, de a executa o lucrare, de a închiria un bun, de a se încredinţa o concesiune, o locaţie etc. 3. Procedură prin care organul de stat care lansează un împrumut prin emisiunea de titluri de valoare – obligaţiuni – acceptă ofertele, respectiv propunerile de capital şi dobânzi pe care i le prezintă cei ce deţin disponibilităţi băneşti şi care vor să le plaseze în împrumutul respectiv. **V. şi licitaţie publică.**

ADMINISTRARE, operaţiune privitoare la gospodărirea, conducerea şi controlul existenţei şi mişcării valorilor materiale şi băneşti încredinţate unei unităţi economice, instituţii, organizaţii obşteşti sau unei persoane fizice. ❖ **A. falimentului**, activitate care se desfăşoară după pronunţarea hotărârii judecătoreşti declarative de faliment, având ca scop constatarea, înregistrarea şi conservarea activului patrimonial al falitului, determinarea pasivului, a masei credale, căutarea şi găsirea de soluţii amiabile, menite să satisfacă interesele creditorilor, sau valorificare a activului şi plata creditorilor proporţional cu creanţele lor.

ADMINISTRARE DE INVESTIŢII, gestionarea activităţii de investiţii; acte prin care: se utilizează resursele atrase de fondurile deschise de investiţii şi de societăţile de investiţii; se achiziţionează, se folosesc valori mobiliare şi se exercită, se întreţin drepturi care decurg din acestea; se tranzacţionează valori mobiliare din portofoliul fondurilor deschise de investiţii şi al societăţilor de investiţii administrate, cu caracter temporar sau definitiv, parţial sau integral.

ADMINISTRAREA FALIMENTULUI, fază a procedurii falimentare care începe după declararea falimentului şi care urmăreşte constatarea, conservarea şi întregirea activului, stabilirea pasivului şi a masei credale, lichidarea activului şi plata creditorilor în limita cotei falimentare. A.f. se realizează cu concursul sindicului (judecătorul comisar, curatorul sau lichidatorul), al adunării sau al comitetului creditorilor, al instanţei de judecată.

ADMINISTRAREA TITLURILOR, totalitatea măsurilor şi lucrărilor cu care o bancă se angajează faţă de clienţii care au la ea în depozit diferite titluri de valoare. Banca are în structura sa organizatorică un departament care efectuează aceste operaţiuni şi care poartă denumirea de **„administrarea titlurilor"**.

ADMINISTRATOR AL SOCIETĂȚII COMERCIALE, asociat sau nu, care răspunde de executarea mandatului şi de ceea ce decurge din obligaţiile impuse de lege. Numirea şi înlocuirea **a. al s.c.** se face exclusiv de către adunarea generală a acţionarilor; ei sunt temporari şi revocabili. Primii **a. ai s.c.** pot fi numiţi prin contractul de societate, însă termenul mandatului lor nu poate fi mai mare de patru ani. Dacă prin contractul de societate sau statut nu s-a stabilit durata mandatului, el este de doi ani. **A.** sunt reeligibili, când prin contractul de societate sau statut nu se prevede altfel. Persoanele care, prin lege, nu pot fi fondatori, nu pot fi nici administratori, directori sau reprezentanţi ai societăţii, iar dacă au fost alese, sunt decăzute din drepturi. Fiecare trebuie să depună o garanţie pentru administraţia sa, prevăzută în contractul de societate sau statut ori, dacă nu sunt prevederi în acest sens, aprobată de adunarea generală a acţionarilor. Garanţia nu poate fi mai mică decât valoarea a zece acţiuni sau dublul remuneraţiei lunare. Dacă **a.** este acţionar, garanţia se poate constitui, la cererea acestuia, prin depunerea a zece acţiuni, care, pe perioada mandatului, sunt inalienabile şi se păstrează la societate. Garanţia se depune înainte de intrarea în funcţiune a a.; ea poate fi depusă şi de către o terţă persoană. Dacă garanţia nu se depune înainte de data la care trebuia să intre în funcţiune, **a.** este considerat demisionat. Garanţia rămâne în casa societăţii şi nu va putea fi restituită **a.** decât după ce adunarea generală a aprobat bilanţul ultimului exerciţiu financiar în care a funcţionat a. şi după ce i-a dat acestuia descărcare. Semnăturile **a.** se depun la Registrul Comerţului, o dată cu prezentarea certificatului eliberat de cenzori, din care rezultă depunerea garanţiei. Nici o persoană nu poate funcţiona concomitent în mai mult de trei consilii de administraţie. Această interdicţie nu se referă la cazurile când cel ales în consiliul de administraţie este proprietar a cel puţin o pătrime din totalul acţiunilor sau este administrator al unei societăţi care deţine pătrimea menţionată. Persoana care nu respectă aceste prevederi pierde de drept calitatea de **a.** obţinută prin depăşirea numărului legal, în ordinea cronologică a numirilor, şi va fi condamnată la plata, în folosul statului, a remuneraţiei şi a celorlalte beneficii care i se cuvin, precum şi la restituirea sumelor încasate. Acţiunea împotriva **a.** poate fi exercitată de către acţionari sau de Ministerul Finanţelor. Fără aprobarea adunării generale, **a.** nu pot să încheie contracte în baza cărora societatea urmează să dobândească imobile, instalaţii şi, în general, bunuri destinate a servi în mod durabil exploatării obiectului societăţii, pentru un preţ ce depăşeşte – în total sau în parte – o zecime din capitalul social, dacă prin contractul de societate sau statut nu se prevede altfel. **A.** sunt împuterniciţi să efectueze toate operaţiunile cerute pentru aducerea la îndeplinire a obiectului societăţii, afară de restricţiile prevăzute în contractul de societate. **A.** sunt solidar răspunzători faţă de societate pentru: ▪realitatea vărsămintelor plătite; ▪existenţa registrelor cerute de lege şi corecta lor ţinere; ▪exacta îndeplinire a hotărârilor adunărilor generale; ▪stricta îndeplinire a îndatoririlor pe care legea, contractul de societate şi statutul le impun. Acţiunea în răspundere împotriva **a.** aparţine şi creditorilor societăţii, însă aceştia o vor putea executa numai în caz de faliment al societăţii. **A.** care au dreptul de a reprezenta societatea nu-l pot transmite decât dacă această facultate li s-a acordat în mod expres. **A.** care, fără drept, îşi substituie altă persoană răspunde solidar cu aceasta pentru eventualele pagube aduse societăţii. Toţi **a.** şi membrii comitetului de direcţie răspund faţă de societate pentru actele îndeplinite de directori sau de personalul încadrat, când dauna nu s-ar fi produs dacă ei ar fi exercitat supravegherea impusă de îndatoririle funcţiei lor. Comitetul de direcţie trebuie să înştiinţeze consiliul de administraţie de toate abaterile constatate în executarea obligaţiei lui de supraveghere. **A.s.** sunt solidar răspunzători cu predecesorii lor imediaţi dacă, având cunoştinţă de neregularităţile săvârşite de aceştia, nu le denunţă cenzorilor. Dacă societăţile comerciale au mai mulţi **a.**, răspunderea pentru actele săvârşite sau pentru omisiuni nu se întinde şi la **a.** care au făcut să se constate, în registrul deciziilor consiliului de administraţie, împotrivirea lor şi i-au încunoştinţat despre aceasta în scris pe cenzori. Pentru deciziile luate în şedinţele la care **a.** nu a asistat, el rămâne răspunzător dacă, în termen de o lună de când a luat cunoştinţă de acestea, nu a făcut împotrivirea corespunzătoare. **A.**

care, într-o anumită operațiune, direct sau indirect, au interese contrare intereselor societății, trebuie să înștiințeze despre aceasta pe ceilalți a. și pe cenzori și să nu ia parte la nici o deliberare privitoare la această operațiune. Aceeași obligație o are a. și în cazul în care, într-o anumită operațiune, știe că sunt interesate soția, rudele sau afinii săi până la gradul al patrulea inclusiv. A. sunt răspunzători pentru daunele produse societății comerciale. Dacă există un singur a. și el vrea să se retragă, trebuie convocată adunarea generală. În caz de moarte sau de împiedicare fizică a acestuia, numirea provizorie se face de către cenzori, însă pentru numirea definitivă a a. se convoacă de urgență adunarea generală. Când a. constată pierderea unei jumătăți din capitalul social, sunt obligați să convoace adunarea generală extraordinară, pentru a hotărî reconstituirea capitalului, limitarea lui la suma rămasă sau dizolvarea societății. Adunarea generală extraordinară poate fi convocată și la o pierdere mai mică. Dacă nici la a doua convocare nu s-a întrunit cvorumul necesar, a. vor cere instanței din raza teritorială în care se află sediul societății numirea unui expert, care verifică pierderea din capitalul social. Pe baza expertizei, instanța, constatând pierderea respectivă, va da o încheiere, autorizând a. să convoace adunarea generală, care să hotărască limitarea capitalului la suma rămasă sau dizolvarea societății, indiferent de numărul acționarilor prezenți. V. și **consiliul de administrație.**

ADMINISTRATOR GARANT AL EMISIUNII DE TITLURI FINANCIARE, instituție financiară specializată care îl asistă pe emitentul de titluri financiare în cadrul emisiunii primare și garantează investitorilor că emitentul își va îndeplini obligațiile contractuale.

ADMINISTRAȚIE FINANCIARĂ, organ local de specialitate din aparatul financiar al României, chemat să contribuie la înfăptuirea, în mod unitar, a politicii de stat din domeniul finanțelor locale, îndrumat, condus și controlat de către consiliul județean sau al municipiului București, pe lângă care funcționează, și de Ministerul Finanțelor. A.f. are ca atribuții: ▪întocmirea și pregătirea lucrărilor necesare elaborării proiectelor de bugete locale; ▪conducerea și coordonarea muncii de elaborare a proiectelor de bugete de către unitățile economice și instituțiile subordonate consiliilor locale; ▪elaborarea, în colaborare cu organele teritoriale și cu băncile, a planului financiar în profil teritorial; ▪întocmirea planurilor de echilibrare bugetară; ▪urmărirea executării bugetelor locale; ▪stabilirea și încasarea impozitelor, a taxelor și a celorlalte venituri ale economiei locale de la persoanele fizice și juridice; ▪stabilirea și încasarea primelor la asigurările prin efectul legii; ▪ținerea evidenței provenienței veniturilor și utilizării lor; ▪controlul constituirii și utilizării mijloacelor din afara bugetului; ▪finanțarea cheltuielilor din bugetele locale; ▪urmărirea executării în bune condiții a bugetelor locale și realizarea indicatorilor financiari de către unitățile locale; ▪întocmirea dărilor de seamă contabile asupra executării bugetelor locale și informarea periodică a primăriilor, a consiliilor locale și a Ministerului Finanțelor asupra modului cum s-a desfășurat activitatea financiară locală. Alte atribuții: ▪elaborează lucrările privind contul de încheiere a exercițiului bugetar; ▪urmărește și face propuneri referitoare la creșterea eficienței economice pe calea reducerii cheltuielilor de producție și de circulație, a sporirii rentabilității pe produse și pe unități economice; ▪prezintă consiliului local propuneri referitoare la perfecționarea relațiilor financiare ale unităților economice și instituțiilor locale cu bugetul local; ▪îndrumă și controlează activitatea organelor locale de specialitate subordonate. Structura organizatorică a a.f. cuprinde: serviciul de buget, serviciul de impozite și taxe, biroul de expertize contabile gestionare.

ADMINISTRAȚIE VAMALĂ, instituție de stat constituită prin lege, investită cu competența de a aplica regimul vamal și taxele vamale pe teritoriul statului. A.v. are următoarele atribuții principale: ▪supravegherea și controlul bunurilor care se află în circuitul economic interior și exterior; ▪încasarea și virarea la bugetul statului a taxelor vamale; ▪unele atribuții speciale privind sănătatea publică, patrimoniul cultural etc. A.v. cuprinde în principal: Direcția Generală a

Vămilor – ca organ central; direcții naționale de specialitate (anchetă vamală, statistică vamală etc.); direcții vamale regionale; unități vamale de frontieră, birouri vamale, puncte și servicii vamale. V. și politică **vamală; regim vamal; taxă vamală; vamă.**

ADMINISTRAȚII PRIVATE, unități instituționalizate – asociații fără scop lucrativ, servicii de caritate, fundații etc. – care se ocupă cu prestarea de servicii pentru diferite categorii de persoane sau pentru anumite colectivități. A.p. au ca resurse financiare: contribuții voluntare, cotizații, donații, venituri din proprietăți etc.

ADMINISTRAȚII PUBLICE, unități publice (de stat) care prestează diferite servicii altor unități de stat sau private și populației. A.p. cuprind administrația centrală, administrațiile locale și unitățile administrațiilor securității sociale. Unitățile a.p. sunt susținute din resursele financiare – impozite și taxe directe și indirecte – încasate de stat de la agenții economici și de la populație.

ADMITERE LA BURSĂ, aprobarea care se dă de către forul conducător unei burse, pentru a înscrie un titlu de valoare la cotă, în vederea negocierii acestuia la bursă. Cota este valoarea, taxa, cursul efectelor publice.

ADMITERE LA CREDITARE A INVESTIȚIILOR, activitate bancară desfășurată în direcția studierii, verificării și analizei documentației, în urma căreia se comunică beneficiarului acordul sau dezacordul pentru creditarea investiției. Pentru aprobarea creditelor, unitățile bancare primesc de la beneficiari o documentație asemănătoare cu cea necesară **pentru admiterea la finanțare a investițiilor** (v.), însoțită de un contract de împrumut, care constituie și cerere de acordare a creditelor. Aparatul funcțional al băncii efectuează analiza documentației depuse, verificând concomitent dacă există contracte sau comenzi confirmate de furnizori, în care să fie menționate și termenele de livrare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor, care să facă posibilă punerea în funcțiune a capacităților planificate în maximum 12 luni. Totodată, banca verifică dacă beneficiile ce se vor obține după punerea în funcțiune a investiției fac posibilă rambursarea creditului în maximum zece ani. În urma acestor verificări, banca trimite beneficiarului de investiții un exemplar din contractul de împrumut semnat, comunicând totodată și antreprenorului general că investiția a fost admisă la creditare.

ADMITEREA LA FINANȚARE A CHELTUIELILOR DE PROIECTARE, acord al unităților Băncii Române de Dezvoltare dat pentru finanțarea cheltuielilor de proiectare cuprinse în planul de finanțare a investițiilor. În vederea a. la f., beneficiarii depun la unitatea bancară finanțatoare cererea de admitere la finanțare și contractul de proiectare sau comanda confirmată de proiectant, la care se anexează alte documente, în funcție de natura lucrărilor. A. la f. are loc dacă: a) în planul anual de investiții sunt prevăzute fonduri destinate acestui scop; b) lucrările de proiectare înscrise în contracte sunt de natura celor care se finanțează din fondurile de investiții; c) lucrările de proiectare prevăzute a se elabora intră în profilul organizațiilor de proiectare; d) costul lucrărilor de proiectare s-a stabilit prin aplicarea tarifelor legale.

ADMITEREA LA FINANȚARE A INVESTIȚIILOR, activitate bancară depusă pentru studierea, verificarea și analiza multilaterală a documentației, precum și exprimarea acordului băncii necesar deschiderii finanțării investițiilor. Pentru a. la f. a i., beneficiarii (întreprinderile, instituțiile etc.) depun la banca finanțatoare o cerere însoțită de: •proiectul de execuție a investiției; •adresa de depunere a documentației în vederea deschiderii finanțării lucrărilor de investiții, care cuprinde denumirea și valoarea devizului general admis la finanțare; •valoarea devizelor de execuție și a notelor de comandă suplimentare, depuse anterior; •cota de organizare de șantiere; •specificarea numărului și valorii devizelor de execuție; •numărul și valoarea contractelor de proiectare depuse la bancă; •numărul de execuție; •numărul și valoarea devizelor, pe categorii de cheltuieli; •totalul

valoric al documentației depuse la bancă, legal aprobat; ▪graficele de eşalonare a investițiilor şi de livrare, depuse la bancă, legal aprobate; ▪graficele de eşalonare a investițiilor, de livrare a utilajelor şi de asigurare a personalului necesar, corelate cu termenele de punere în funcțiune; ▪contractul de antrepriză şi autorizația de construcție; ▪aprobările legale pentru folosirea terenului. A. la f. a i. necesită ca unitățile bancare finanțatoare să verifice dacă: ▪capacitățile de producție existente sunt folosite potrivit normelor în vigoare; ▪desfacerea producției este asigurată, potrivit documentației aprobate; ▪obiectivele, capacitățile, cheltuielile de investiții şi termenele de dare în exploatare se încadrează în prevederile de plan; ▪lucrările şi cheltuielile care se efectuează sunt prevăzute în documentația tehnico-economică elaborată şi aprobată potrivit normelor legale; ▪începerea lucrărilor are la bază documentații tehnico-economice elaborate potrivit normelor în vigoare şi dacă există aprobările legale pentru folosirea terenului pe care se amplasează investițiile respective; ▪există mijloacele financiare necesare executării lucrărilor şi dacă acestea sunt asigurate în cadrul prevederilor anuale; ▪termenele din contractele de antrepriză, graficele de eşalonare a lucrărilor de investiții şi de livrare a utilajelor se încadrează în duratele de execuție şi sunt corelate cu termenele de punere în funcțiune aprobate etc. De asemenea, unitățile bancare verifică: ▪dacă devizele la proiectele de execuție şi devizele pe categorii de cheltuieli sunt legal întocmite şi aprobate; ▪dacă se încadrează în prevederile din documentele de avizare şi de aprobare a investițiilor şi în soluțiile de principiu adoptate prin documentația tehnico-economică; ▪respectarea legalității prețurilor şi tarifelor, economicitatea cheltuielilor prevăzute în documentații; ▪dacă valoarea totală a devizelor de execuție, inclusiv justa dimensionare a fondurilor destinate organizării şantierului şi a devizelor pe categorii de cheltuieli, se încadrează ca natură, valoare totală şi de construcții-montaj în prevederile corespunzătoare, aprobate prin devizul general; ▪dacă realizarea obiectivelor, rambursarea creditelor şi recuperarea cheltuielilor de investiții sunt asigurate în concordanță cu documentația aprobată. Unitățile bancare comunică beneficiarilor de investiții şi organizațiilor de antrepriză, după caz, rezultatul analizei şi deci posibilitatea şi limitele finanțării lucrărilor. Băncile au dreptul să refuze documentația depusă pentru a. la f. a i., atunci când nu sunt respectate normele legale. Eventualele refuzuri neacceptate de către titulari se soluționează de către Guvern, cu avizul prealabil al Ministerului Finanțelor, pe baza propunerilor făcute de ministere şi alte organe centrale şi locale. Nici o lucrare de investiții nu poate fi începută înainte ca organele bancare să se pronunțe asupra legalității lucrării în cauză.

ADOCRAȚIE, mod de organizare care se opune birocrației şi care se caracterizează prin simplitate şi operativitate.

ADOPTAREA BUGETULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT, aprobare anuală, exprimată prin vot de către deputați şi senatori, privind proiectul bugetului asigurărilor sociale de stat. Comisiile de buget, finanțe, bănci ale Parlamentului analizează proiectul **„Legii pentru adoptarea bugetului asigurărilor sociale de stat"**, sub aspect politic şi economic, al dimensiunii veniturilor şi cheltuielilor care-l compun – pe subdiviziunile clasificației bugetare – confruntă indicatorii programului economic cu indicatorii celorlalte planuri financiare, urmărind măsura în care proiectul de buget este expresia programului de guvernare. De asemenea, comisia analizează darea de seamă şi contul general de încheiere a exercițiului bugetar pe anul expirat, studiază şi apreciază activitatea desfăşurată de organele Ministerului Muncii şi Solidarității Sociale şi activitatea Ministerului Finanțelor, oprindu-se asupra eventualelor cazuri de încălcare a disciplinei financiare. În desfăşurarea lucrărilor sale, comisiile de buget-finanțe-bănci consultă deputații şi senatorii Parlamentului, reprezentanții ministerelor, departamentelor, precum şi diferite persoane care lucrează în domeniul ştiințific, economic, social-cultural etc. În mod obişnuit, la lucrările comisiei este invitat ministrul Finanțelor, ministrul Muncii şi Solidarității Sociale şi alte cadre din conducerea ministerelor, care prezintă toate explicațiile cerute de comisie. Studiind proiectul de

buget, comisia este îndrituită să propună amendamente la partea de venituri, la cea de cheltuieli, să studieze şi să elaboreze proiecte de legi cu caracter economico-financiar. Constatările şi propunerile comisiei sunt consemnate în coraportul pe care îl întocmeşte. După încheierea lucrărilor comisiei, proiectul bugetului asigurărilor de stat este supus de către Guvern dezbaterilor în plenul Parlamentului. Ministrul Finanţelor, ministrul Muncii şi Solidarităţii Sociale prezintă raportul, iar preşedintele Comisiei de Buget-Finanţe-Bănci prezintă coraportul asupra proiectului bugetului asigurărilor sociale de stat, după care deputaţii şi senatorii dezbat, temeinic şi pe larg, veniturile şi cheltuielile bugetare, fac aprecieri asupra realizării veniturilor şi cheltuielilor, asupra repartizării acestora etc., discută activitatea organelor financiar-bancare, propun amendamente la venituri şi cheltuieli. Proiectul de lege se examinează de către deputaţi şi senatori, pe articole de venituri şi cheltuieli, după care are loc votarea legii pentru adoptarea bugetului asigurărilor sociale de stat. Aceasta este expresia democratismului şi calea exercitării controlului din partea deputaţilor şi a senatorilor asupra mobilizării, repartizării şi utilizării eficiente a veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat. După adoptarea bugetului de către Parlament, bugetul asigurărilor sociale de stat este retrimis, prin aceeaşi filieră, la Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale. Ţinând seama de limitele veniturilor şi cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat, adoptate de către Parlament, Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale modifică, după caz, bugetele de asigurări sociale ale direcţiilor sale judeţene şi cel al Direcţiei Generale a Municipiului Bucureşti, iar acestea, la rândul lor, operează modificările corespunzătoare în bugetele de asigurări sociale ale unităţilor economice şi instituţiilor subordonate.

ADOPTAREA BUGETULUI DE STAT, aprobare anuală exprimată prin vot secret de către deputaţii şi senatorii Parlamentului, privind proiectul de buget de stat pentru anul financiar viitor. Însoţit de anexele respective, de proiectul de lege pentru a.b. de s. şi de expunerea ministrului Finanţelor sau a primului-ministru, proiectul bugetului statului este înaintat Parlamentului, de către Guvern, pentru dezbatere şi adoptare. La începutul fiecărei legislaturi, cele două camere ale Parlamentului îşi aleg comisiile permanente, între care şi Comisia pentru buget-finanţe-bănci, care studiază problemele financiar-bancare. Dezbaterea şi adoptarea proiectului bugetului de stat în Parlament necesită, în mod obişnuit: ▪prezentarea de către ministrul Finanţelor sau de către primul-ministru al Guvernului, a proiectului de buget în Parlament; ▪examinarea acestuia de către comisiile de specialitate ale Parlamentului; ▪concilierea eventualelor amendamente care se propun la proiectul de buget; ▪dezbaterea proiectului de buget de către deputaţi şi senatori; ▪votarea legii pentru adoptarea bugetului de stat; ▪promulgarea acestei legi de către preşedintele României. Înainte de deschiderea sesiunii Parlamentului, proiectul bugetului de stat este înaintat, însoţit de anexele sale, la comisiile de specialitate ale Camerei Deputaţilor şi ale Senatului. Aceste comisii au obligaţia să studieze, în prealabil, proiectul bugetului de stat, sub aspect politic şi economic, să analizeze veniturile şi cheltuielile care-l compun, pe subdiviziunile clasificaţiei bugetare, să le confrunte cu indicatorii din programul economic şi social al ţării, cu indicatorii celorlalte planuri şi balanţe financiare, urmărind fundamentarea veniturilor şi cheltuielilor bugetare. Aceste comisii analizează, de asemenea, expunerea de motive şi contul general anual de execuţie a bugetului de stat pe anul expirat, apreciază activitatea organelor financiare şi îndeosebi a Ministerului Finanţelor, oprindu-se asupra cazurilor de încălcare a disciplinei economico-financiare. Comisiile pentru buget-finanţe-bănci ale celor două camere consultă deputaţii şi senatorii Parlamentului, reprezentanţii ministerelor, departamentelor, precum şi specialişti din domeniul ştiinţific, economic, social, cultural, financiar, bancar etc. În mod obişnuit, la lucrările comisiilor este invitat ministrul Finanţelor, care dă explicaţiile cerute de membrii comisiilor parlamentare. Cu ocazia studierii proiectului bugetului de stat, membrii comisiilor parlamentare pot să aducă amendamente atât la venituri, cât şi la cheltuieli. După terminarea lucrărilor comisiilor celor două camere, proiectul de buget este supus dezbaterii, fie separat, în cele două camere, fie în plenul lor. Dezbaterea proiectului de buget în Parlament începe

cu prezentarea, în numele Guvernului, a expunerii făcute de către ministrul Finanțelor (sau de primul-ministru), în care se arată cum a decurs executarea preliminară a bugetului pe anul în curs și execuția definitivă a bugetului pe anul precedent. În expunere se analizează veniturile și cheltuielile bugetului anului viitor, structura și destinațiile principalelor cheltuieli, activitatea economico-financiară a ministerelor, departamentelor, instituțiilor centrale etc., menționându-se deficiențele constatate, soluțiile propuse pentru lichidarea și preîntâmpinarea lor, precum și măsurile pentru a se asigura o eficiență cât mai ridicată a activității economico-financiare. Președinții comisiilor pentru buget-finanțe-bănci expun apoi concluziile și propunerile lor, după care urmează dezbaterile deputaților și senatorilor asupra proiectului bugetului de stat. Cu această ocazie, deputații și senatorii fac aprecieri asupra realizării veniturilor și cheltuielilor bugetului statului, asupra repartizării acestora pe destinații etc.; ei au dreptul să critice activitatea ministerelor, să-i interpeleze pe membrii Guvernului, propun amendamente la venituri și la cheltuieli etc. Ca organ legislativ suprem, Parlamentul are drepturi nelimitate în materie bugetară. După terminarea dezbaterilor, se trece la votarea legii pentru adoptarea bugetului de stat, care cuprinde: totalul general al veniturilor și cheltuielilor, cu indicarea surselor de venituri și a destinațiilor cheltuielilor, fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, transferuri pentru bugetele locale în vederea echilibrării lor, aprobarea contului general anual de execuție a bugetului de stat pe anul anterior celui de bază. Proiectul de lege pentru adoptarea bugetului statului se votează prin consultarea deputaților și a senatorilor, separat pe articole de venituri și de cheltuieli; după aceea, bugetul se supune votării în ansamblu. Aceasta este expresia democratismului și calea exercitării controlului din partea deputaților și a senatorilor asupra mobilizării și repartizării veniturilor bugetare. După votare, care trebuie să aibă loc până la 31 decembrie, legea bugetară se promulgă de către președintele Republicii și se publică în Monitorul Oficial și în presă pentru a se cunoaște conținutul și obiectivele sale. Dacă bugetul de stat nu se aprobă de către Parlament până la 31 decembrie, Guvernul îndeplinește sarcinile care-i revin potrivit bugetului anului precedent. Modalitățile de dezbatere și de aprobare a bugetului de stat diferă uneori foarte mult de la o țară la alta. Astfel, în Franța, Adunarea Națională are prerogative prioritare în materie bugetară, ea fiind prima care examinează proiectul de buget. Deputații din Adunarea Națională au numai dreptul de a propune majorarea veniturilor și reducerea cheltuielilor. De menționat că Senatul nu are dreptul să reducă veniturile sau să majoreze cheltuielile. În urma încheierii dezbaterilor în Senat, proiectul de buget este readus în Adunarea Națională, care definitivează prevederile bugetare, luând în considerare și propunerile Senatului. Dacă se ivesc divergențe, la inițiativa Guvernului se instituie o comisie formată din deputați și senatori. În soluționarea eventualelor divergențe, opinia Adunării Naționale este decisivă. După încheierea dezbaterilor și votarea bugetului, pentru ca acesta să dobândească putere de lege, el trebuie semnat de către președintele țării. În situația în care președintele nu este de acord cu prevederile bugetare, el are dreptul să ceară reexaminarea proiectului de către Parlament. În Marea Britanie, dezbaterea proiectului de buget permite fiecărui parlamentar din Camera Comunelor să ia cuvântul cu privire la veniturile și la cheltuielile bugetare. Proiectul de buget este citit de câteva ori, iar încheierea dezbaterilor are loc la o dată fixă, discuția bugetului fiind limitată la 20 de ședințe. Dezbaterea și aprobarea bugetului de stat în S.U.A. se desfășoară în felul următor: președintele S.U.A. prezintă proiectul de buget Congresului, în luna ianuarie, pentru anul bugetar care începe la 1 octombrie și se încheie la 30 septembrie. Până la 15 aprilie, comisiile Camerei Reprezentanților și ale Senatului au obligația să-și prezinte „rezoluțiile" cu privire la proiectul de buget. Reconcilierea diferendelor dintre „rezoluțiile" celor două comisii are loc până la 15 mai. Senatul are competențe mai mari decât Camera Reprezentanților, care poate acționa doar asupra modificărilor propuse de executiv la impozitele federale. În schimb, Senatul are dreptul să introducă modificări atât la venituri, cât și la cheltuieli. Bugetul de stat se aprobă cu majoritatea de voturi a celor două camere. Pentru a dobândi putere de lege, bugetul trebuie semnat de către președinte, care poate uza de dreptul său de veto pentru a-l respinge. Dacă Congresul (cele două camere ale sale) a votat bugetul cu o majoritate de voturi de două treimi, atunci se poate trece peste veto-ul președintelui.

AD PARI, expresie latină veche, care înseamnă „conform parității" ori „potrivit valorii nominale". De pildă, **a.p.** exprimă concordanța dintre cursul de piață al hârtiilor de valoare și valoarea lor nominală. V. și **curs.**

ADUNAREA GENERALĂ A ACȚIONARILOR SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI, organul de conducere al societății, care decide asupra activității acesteia și asigură politica ei economică și comercială. **A.g.** ale **a.s.a.** sunt **ordinare și extraordinare. A.g.** ale **a.s.a.** au următoarele atribuții: ▪aprobă structura organizatorică a societății, numărul de posturi și normativul de constituire a compartimentelor funcționale; ▪alege membrii consiliului de administrație și ai comisiei de cenzori, inclusiv cenzorii supleanți, le stabilește remunerarea, îi descarcă de activitate și îi revocă; ▪alege directorul general, îl descarcă de activitate și îl revocă (directorul general este și președintele consiliului de administrație); ▪stabilește nivelul de salarizare a personalului angajat, în funcție de studii și de munca efectiv prestată, cu respectarea limitei minime legale de salarizare; ▪stabilește salariile membrilor consiliului de administrație, al directorului general, ale membrilor comitetului de direcție și ale comisiei de cenzori; ▪aprobă bugetul și programul de activitate pentru anul următor; ▪examinează, modifică și aprobă bilanțul contabil și contul de profit și pierderi după analizarea rapoartelor consiliului de administrație și al comisiei de cenzori; ▪aprobă repartizarea beneficiului; ▪hotărăște cu privire la contractarea de împrumuturi bancare pe termen lung, inclusiv a celor externe; ▪stabilește competențe și nivelul de contractare a împrumuturilor bancare curente, a creditelor comerciale și a garanțiilor; ▪aprobă orice fel de credit financiar acordat de societate; ▪hotărăște cu privire la înființarea și la desființarea de sucursale, filiale și agenții; ▪hotărăște asupra măririi sau reducerii capitalului social, cu privire la modificarea numărului de acțiuni și a valorii nominale a acestora, precum și relativ la cesiunea acțiunilor; ▪adoptă și modifică statutul, precum și transformarea formei juridice a societății; ▪hotărăște cu privire la comasarea, divizarea, dizolvarea și lichidarea societății; ▪analizează rapoartele consiliului de administrație privind stadiul și perspectivele societății cu referire la profit și dividende, poziția pe piața internă și internațională, nivelul și calitatea activității, forța de muncă, relațiile cu asigurații și cu partenerii; ▪hotărăște cu privire la acționarea în justiție a membrilor consiliului de administrație, a directorului general și a cenzorilor, pentru paguba pricinuită societății; ▪hotărăște în orice alte probleme care privesc societatea. **A.g.** a **a.s.a.** se convoacă de președintele consiliului de administrație sau de unul dintre vicepreședinți, pe baza împuternicirii date de președinte. ❖ **A.g. ordinare** au loc cel puțin o dată pe an, la două luni de la încheierea exercițiului economic financiar, pentru examinarea bilanțului contabil și a contului de profit și pierderi pe anul precedent și pentru stabilirea programului de activitate și a bugetului pe anul în curs. ❖ **A.g. extraordinare** se convoacă la cererea acționarilor reprezentând cel puțin 1/3 din capitalul social, la cererea comisiei de cenzori, precum și în cazul în care capitalul social s-a diminuat cu mai mult de 10%, timp de doi ani succesivi, cu excepția primilor doi ani de la înființarea societății. **A.g.** se convoacă de administratori ori de câte ori este nevoie, conform prevederilor din statut, cu cel puțin 15 zile înainte de data stabilită. Convocarea se publică în Monitorul Oficial și într-unul dintre ziarele de largă circulație din localitatea în care se află sediul societății. Convocarea trebuie să cuprindă locul, data ținerii adunării, ordinea de zi. Dacă pe ordinea de zi figurează propuneri pentru modificarea statutului, convocarea trebuie să cuprindă textul propunerilor. Hotărârile se iau prin vot deschis, prin ridicare de mâini; în anumite situații, votul poate fi secret. Votul secret este obligatoriu pentru alegerea membrilor consiliului de administrație și a cenzorilor, pentru revocarea, ca și pentru luarea hotărârilor referitoare la răspunderea administratorilor. Hotărârile adoptate de adunarea generală sunt obligatorii și pentru acționarii absenți sau nereprezentați. V. și **Societatea „Asigurarea Românească – ASIROM" S.A.**

ADUNAREA GENERALĂ A CASEI DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR, organ de conducere al casei, care se convoacă cel puțin o dată pe an, fiind legal constituită dacă sunt prezenți cel puțin jumătate plus unu din numărul membrilor. În a.g. a C.A.R.P., membrii casei sunt reprezentați prin delegați aleși pe o durată de doi ani în adunările membrilor, un delegat reprezentând 100 de membri. ❖ **A.g. ordinare** se convoacă de fiecare dată cu 15 zile înainte, iar ❖ **A.g. extraordinare** cu șapte zile anterior și hotărârile valabile se iau cu majoritatea simplă a voturilor. **A.g.** are următoarele atribuții: ▪adoptă și modifică statutul casei; ▪stabilește numărul membrilor consiliului de conducere, al comisiei de cenzori și președinții acestora; ▪dezbate și aprobă bugetul anual al casei; ▪stabilește cuantumul cotizațiilor și al contribuțiilor lunare ale membrilor și proporțiile în care se constituie fondurile; ▪stabilește cuantumul ajutoarelor și al împrumuturilor care se acordă membrilor casei; ▪stabilește numărul, funcțiile și salariile personalului încadrat al casei; ▪stabilește cuantumul recompenselor băneși care se pot aproba trimestrial; ▪analizează și aprobă raportul de activitate al consiliului de conducere, bilanțul, darea de seamă contabilă anuală și raportul comisiei de cenzori; ▪rezolvă contestațiile împotriva hotărârilor adoptate de consiliul de conducere; ▪hotărăște excluderea de membri; ▪diferite alte atribuții, în concordanță cu statutul-cadru elaborat de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale. **V. și consiliul de conducere al Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor; comisia de cenzori a Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor.**

ADUNAREA GENERALĂ A SOCIETĂȚII COMERCIALE, organ suprem de conducere al societății comerciale, constituit din toți acționarii, care decide asupra activității acesteia și realizează politica economică, comercială și financiară. **A.g.** sunt **ordinare** și **extraordinare.** ❖ **A.g. ordinară** se întrunește cel puțin o dată pe an, în cel mult trei luni de la încheierea exercițiului financiar. **A.g.o.** are următoarele atribuții principale: ▪aprobă structura organizatorică a societății și numărul de posturi, precum și normativul de constituire a compartimentelor funcționale; ▪alege membrii consiliului de administrație și ai comisiei de cenzori, inclusiv cenzorii supleanți, le stabilește remunerarea, îi descarcă de activitate și îi revocă; ▪alege directorul general, îl descarcă de activitate și îl revocă; directorul general este și președintele consiliului de administrație; ▪stabilește salariile membrilor consiliului de administrație, al directorului general, ale membrilor comitetului de direcție și ai comisiei de cenzori; ▪stabilește nivelul de salarizare a personalului angajat, în funcție de studii și de munca efectiv prestată, cu respectarea limitei minime de salarizare prevăzute de lege; ▪aprobă bugetul și, după caz, programul de activitate pe exercițiul următor; ▪examinează, aprobă sau modifică bilanțul și contul de profit și pierderi după analizarea rapoartelor consiliului de administrație și ale comisiei de cenzori; ▪aprobă repartizarea profitului; ▪hotărăște cu privire la contractarea de împrumuturi bancare pe termen lung, inclusiv a celor externe; ▪stabilește competențele și nivelul de contractare a împrumuturilor bancare curente, a creditelor comerciale și a garanțiilor; ▪aprobă orice fel de credit financiar acordat de societate; ▪hotărăște cu privire la înființarea și la desființarea de sucursale, filiale și agenții; ▪hotărăște cu privire la mărirea sau la reducerea capitalului social, la modificarea numărului de acțiuni sau a valorii nominale a acestora, precum și la cesiunea acțiunilor; ▪hotărăște cu privire la adoptarea sau la modificarea statutului, precum și la transformarea formei juridice a societății; ▪hotărăște cu privire la comasarea, divizarea, dizolvarea și lichidarea societății; ▪analizează rapoartele consiliului de administrație privind stadiul și perspectivele societății cu referire la profit și dividende, poziția pe piața internă și internațională, nivelul și calitatea activității, forța de muncă etc.; ▪hotărăște cu privire la acționarea în justiție a membrilor consiliului de administrație, a directorului general și a cenzorilor pentru paguba pricinuită societății; ▪hotărăște în orice alte probleme care privesc societatea. Asigurarea validității deliberărilor **a.g.o.** necesită prezența acționarilor care să reprezinte cel puțin o jumătate din capitalul

social, iar hotărârile să fie luate de acționarii care dețin majoritatea absolută din capitalul social reprezentat în adunare, dacă în contractul de societate, statut sau lege nu se prevede o majoritate mai mare. ❖ **A.g. extraordinară** se întrunește ori de câte ori este nevoie a se lua o hotărâre pentru: ▪prelungirea duratei societății; ▪mărirea capitalului; ▪schimbarea obiectului societății; ▪schimbarea formei societății; ▪mutarea sediului; ▪fuziunea cu alte societăți; ▪reducerea capitalului social sau reîntregirea sa prin emisiunea de noi acțiuni; ▪dizolvarea anticipată a societății; ▪emisiunea de obligațiuni; ▪orice altă modificare a contractului de societate ori a statutului sau orice altă hotărâre pentru care este cerută aprobarea **a.g.e.** Dacă statutul sau contractul de societate nu dispune altfel, pentru validitatea deliberărilor **a.g.e.** sunt necesare, la prima convocare: prezența acționarilor reprezentând trei pătrimi din capitalul social, iar hotărârile să fie luate cu votul unui număr de acționari care să reprezinte cel puțin jumătate din capitalul social; la convocările următoare: prezența acționarilor reprezentând jumătate din capitalul social, iar hotărârile să fie luate cu votul unui număr de acționari care să reprezinte cel puțin o treime din capitalul social. Convocarea **a.g.** se face de către administratori, iar termenul de întrunire nu poate fi mai mic de 15 zile de la publicarea convocării. Convocarea se publică în Monitorul Oficial și într-unul dintre ziarele răspândite, din localitatea în care se află sediul societății. Convocarea trebuie să cuprindă locul și data ținerii adunării, precum și ordinea de zi. Hotărârile **a.g.** se iau prin vot deschis. La propunerea persoanei care prezidează sau a unui grup de acționari prezenți sau reprezentați, care dețin cel puțin ¼ din capitalul social, se va putea decide ca votul să fie secret. Votul secret este obligatoriu pentru alegerea membrilor consiliului de administrație și a cenzorilor, pentru revocarea și pentru luarea hotărârilor referitoare la răspunderea administratorilor. Hotărârile **a.g.** sunt obligatorii, chiar și pentru acționarii absenți sau nereprezentați.

AD VALOREM (lat. „la valoare"), baza de calculare, modalitate de calculare a unui impozit, a unei taxe, a unui comision prin aplicarea unor cote asupra venitului, asupra valorii vamale a mărfurilor etc. V. și **impozit; taxă; taxă vamală; valoare în vamă.**

AFACERE, activitate complexă, importantă, care se materializează într-un contract; activitate desfășurată cu scopul de a câștiga bani, de a obține un profit justificat, moral.

AFILIATĂ UNEI BĂNCI, filială a unei bănci sau societăți comerciale pentru care banca este filială ori o societate comercială care, împreună cu banca respectivă, se află sub controlul comun al altei societăți comerciale.

AGENT, reprezentant oficial al unei instituții, societăți, unități economice care îndeplinește funcția de organ de execuție al unității respective, pe baza unei sarcini permanente sau speciale. ❖ **A. de asigurare**, persoană fizică sau juridică, abilitată în baza autorizării scrise a unei societăți de asigurări, denumită contract de agent, să efectueze operațiuni de asigurare, adică să negocieze sau să încheie în numele și în contul societății de asigurări contracte de asigurare cu terții, potrivit condițiilor prevăzute în contractul de mandat încheiat, fără a avea calitatea de asigurător sau de **broker de asigurare** (v.). **A. de a.** persoane fizice au dreptul să se înregistreze la camera de muncă în raza căreia domiciliază, pentru a li se calcula vechimea în muncă și pentru a achita contribuțiile necesare în vederea constituirii fondurilor de asigurări sociale. Un **a. de a.** nu poate intermedia aceleași clase de asigurări decât pentru o singură societate de asigurări. Dacă un asigurat a încheiat o asigurare printr-un **a. de a.**, societatea de asigurări în numele căreia acționează **a.** este răspunzătoare față de asigurat pentru toate actele sau omisiunile **a. de a. A. de a.** se ocupă cu asigurările facultative (mai ales de persoane), fiind retribuiți cu un comision stabilit procentual, diferențiat în funcție de prețul asigurărilor contractate, din totalul încasărilor de prime pe care le-au efectuat. ❖ **A. de bursă**, intermediar de bursă, angajat sau reprezentant exclusiv care acționează efectiv în bursa de valori. **A. de b.** este operator bursier, abilitat să efectueze efectiv operațiunile pe

care le presupune încheierea, efectuarea şi lichidarea tranzacţiilor de bursă. A. de b. sunt comercianţi de titluri, responsabili de cotaţiile valorilor şi trebuie înscrişi în Registrul Comerţului. A. de b. sunt de două categorii, şi anume: a. de b. de schimb şi a. de b. specialişti. A. de b. de schimb acţionează exclusiv pe contul clienţilor lor de la care primesc ordine. A. de b. sunt intermediari, deoarece ordinele primite le transmit a. de b. specialişti (dealeri). A. de b., numiţi şi brokeri, percep comisioane de la clienţii lor sau sunt remuneraţi de societăţile care îi angajează. A. de b. sunt în legătură permanentă cu clienţii lor sau cu societăţile pe care le reprezintă şi le informează asupra situaţiei cursurilor titlurilor cotate şi asupra executării ordinelor. După rolul pe care a. de b. îl îndeplinesc în cadrul pieţei, există două categorii de profesionişti, şi anume: specialişti operativi, care iau parte efectiv la procesul de iniţiere, încheiere, executare şi control al tranzacţiilor de bursă, şi specialişti neoperativi, care au atribuţii privind analiza, urmărirea şi facilitarea tranzacţiilor bursiere. În această categorie se cuprind: analiştii bursieri, care cercetează şi evaluează piaţa bursieră şi furnizează clienţilor investitori informaţii şi consultanţă privind conjunctura financiară, operaţiunile de plasament, gestionarea afacerilor cu titluri etc., şi funcţionarii bursei, care sunt angajaţi ai burselor de valori care supraveghează, urmăresc şi controlează modul cum se derulează operaţiunile în incinta bursei. Pe piaţa bursieră, rolul principal revine însă personalului operativ constituit din intermediarii de bursă, numiţi brokeri (v.), şi din comercianţii de bursă, numiţi dealeri (v.) sau traderi. Noţiunea de a. de b. cuprinde ambele categorii. A. de b. ca specialişti operativi sau operatori de bursă au câteva caracteristici, şi anume: •sunt persoane fizice cu un anumit statut socioprofesional, cu o profesiune distinctă; •pot să acţioneze fie ca profesionişti independenţi, fie ca angajaţi ai unor firme specializate (societăţi de bursă); •pot acţiona atât în incinta bursei de valori, cât şi în afara acesteia sau ca liber-profesionişti. A. de b. se numesc agenţi de schimb în Franţa, borsen maker în Germania, brokers în Marea Britanie. V. şi societate de bursă. ❖ A. de compensare şi depozitare colectivă de valori mobiliare, bursele de valori, societăţile de valori mobiliare, băncile şi alte instituţii de credit, societăţile de asigurări şi orice altă persoană autorizată de Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare (v.). Aceşti agenţi au obligaţia să ţină subconturi individualizate de valori mobiliare deţinute în contul clienţilor lor. Denumirea şi conţinutul acestor subconturi sunt strict confidenţiale. V. şi lichidarea tranzacţiilor negociate în bursă. ❖ A. dependent, persoană fizică, juridică sau altă entitate care îşi desfăşoară activitatea în România, în numele, pe contul şi sub controlul unei persoane fizice sau juridice străine, în baza unui înscris între aceştia, şi care încheie contracte în numele acestora, cu excepţia reprezentanţelor autorizate să funcţioneze pe teritoriul României. Reprezentantul legal al sediului permanent este obligat ca, înainte de începerea activităţii, să îl înregistreze la organul fiscal teritorial în raza căruia urmează să activeze. ❖ A. de lichidare, instituţie sau societate de asigurări care îndeplineşte anumite atribuţii, în numele şi în contul unor instituţii şi societăţi de asigurări din străinătate. În calitate de a. de l., o instituţie sau societate de asigurări procedează atât la constatarea şi evaluarea pagubelor, cât şi la plata efectivă a despăgubirilor către asiguraţi. De exemplu, societatea de asigurări este a. de l. în cazul în care se produc pagube (de către riscurile asigurate) la mărfurile importate de întreprinderile noastre de comerţ exterior, în condiţii C.I.F. localitate din România. Activitatea societăţilor de asigurări, ca a. de l. a pagubelor, s-a intensificat în mod deosebit după introducerea în ţara noastră a asigurării, prin efectul legii de răspundere civilă auto. ❖ A. de navlosire, persoană numită de exportatori sau importatori spre a le rezerva, în porturi, spaţiile necesare pentru încărcarea şi descărcarea mărfurilor, fără a se mai apela în acest scop la un curtier de navlosire. A. de n. duce tratative în numele şi pe cheltuiala mandanţilor pe care-i reprezintă. V. şi broker. ❖ A. de negociere a titlurilor de valoare, persoană fizică, bine calificată, angajată de agenţia de negociere a titlurilor de valoare, în vederea efectuării de tranzacţii pentru aceasta, precum şi a altor activităţi conexe autorizate. A. de n. a t. de v. trebuie să fie autorizat de către Agenţia Naţională pentru Titluri de Valoare şi îşi desfăşoară activitatea în numele şi în contul agenţiei de negociere al cărei salariat este, fiindu-i interzis să efectueze servicii de intermediere de titluri de valoare în cont

propriu sau în contul oricărei alte persoane juridice şi fizice. În vederea autorizării, **a. de n. a t. de v.** trebuie să prezinte un curriculum vitae, precum şi un certificat de cazier judiciar şi să îndeplinească următoarele condiţii: ▪experienţă profesională în activitatea financiar-bancară; ▪intenţia exprimată în scris a unei agenţii de negociere a titlurilor de valoare legal autorizate, de a-l angaja pe candidat ca **a. de n. a t. de v.**; ▪alte recomandări pe care le pot hotărî organele competente. Agenţia Naţională pentru Titluri de Valoare nu autorizează şi nici o agenţie de negociere a titlurilor de valoare nu poate angaja ca **a. de n. a t. de v.** o persoană care: a) a suferit condamnări penale care pot constitui impedimente în desfăşurarea activităţii; b) i-a fost retrasă autorizaţia de **a. de n. a t. de v.**; c) a fost sancţionată de către Agenţia Naţională pentru Titluri de Valoare, cu interdicţia de a desfăşura orice activitate profesională, atât timp cât o astfel de interdicţie rămâne valabilă; d) este funcţionar public sau salariat permanent al oricărei agenţii sau instituţii guvernamentale. O persoană fizică poate fi autorizată ca **a. de n. a t. de v.** numai pentru o singură agenţie. **V. şi agenţie de negociere a titlurilor de valoare; Agenţia Naţională pentru Titluri de Valoare.** ❖ **A. de recuperare**, calitate pe care o poate avea o instituţie sau societate de asigurări în baza mandatelor primite din partea unor asigurători din străinătate. Ca **a. de r.**, o instituţie sau societate de asigurări se ocupă de recuperarea unor drepturi băneşti (stalii, contrastalii, navluri, despăgubiri etc.) de la diferite persoane fizice sau juridice. Societatea de asigurări acţionează ca **a. de r.** în baza mandatelor primite de la diferiţi asigurători din străinătate. În această calitate, societatea de asigurări recuperează drepturi băneşti, de genul celor menţionate mai sus, de la terţe persoane din ţară şi în special de la întreprinderile de comerţ exterior sau de transporturi internaţionale. ❖ **A. de schimb**, mijlocitor, intermediar care efectuează tranzacţii bursiere numai în contul clienţilor săi. **A. de s.** cumpără şi vinde diferite hârtii de valoare, în numele clienţilor săi, pentru care primeşte un comision variabil, oferă diferite sfaturi marilor investitori etc. ❖ **A. de transfer (depozitar)**, unitate bancară desemnată de emitent pentru a conduce evidenţa deţinătorilor de titluri financiare. De asemenea, **a. de t.** emite noi titluri financiare; la sediul său se realizează transferul de proprietate asupra titlurilor, ca urmare a tranzacţiilor de vânzare-cumpărare. ❖ **A. fiscal**, organ financiar local, subordonat consiliului comunal, care se ocupă, pe raza comunei respective, cu încasarea de impozite, taxe, prime de asigurare pentru asigurările prin efectul legii, diferite contribuţii stabilite la nivelul comunei etc. ❖ **A. oficial de asigurare maritimă**, persoană (curtier) împuternicită de un asigurător să studieze, pe piaţa de asigurări, condiţiile de încheiere a asigurărilor maritime, să încheie contracte de asigurare, să stabilească prima de asigurare şi să semneze polita de asigurare în numele asigurătorilor. În România, **a. o. de a.m.** sunt numiţi exclusiv de către stat. **V. şi curtaj; broker.** ❖ **A. oficial de bursă (de schimb)**, persoană numită de comitetul de bursă, care îndeplineşte funcţia de intermediar la bursele de mărfuri şi la cele de valori; el face negocierea efectelor publice şi private, a valorilor mobiliare, a cecurilor, a valutelor şi devizelor. Numai această persoană oficială face legătura între clienţi. **A.o. de b.** trebuie să îndeplinească unele condiţii, cum sunt: ▪să fie cetăţean al statului şi să se bucure de toate drepturile civile şi politice; ▪să fi împlinit vârsta de 30 de ani; ▪să fi satisfăcut stagiul militar; ▪să aibă titlu academic de doctor sau să fie licenţiat în ştiinţe economice sau juridice; ▪să aibă o practică de minimum cinci ani într-o instituţie, în legătură cu operaţiunile de bursă; ▪să nu fi suferit condamnări. El nu are dreptul să încheie tranzacţii în nume propriu. Pentru operaţiunile efectuate, primeşte de la clienţii săi o retribuţie stabilită de către comitetul de bursă, numită **comision (primă de curtaj). A.o. de b.** îi este interzis: ▪să efectueze comerţ sau operaţiuni de bursă pentru sine, direct, indirect sau ca mandatar al altora; ▪să se pună în serviciul vreunui comerciant ca procurist, reprezentant de afaceri, membru al consiliului de administraţie sau cenzor în societăţi anonime sau în comandită pe acţiuni; ▪să se învoiască pentru un curtaj mai mic decât cel stabilit, fapt ce ar conduce la realizarea unei concurenţe neloiale între agenţi; ▪să facă operaţiuni fără aplicarea timbrelor de bursă; ▪să efectueze sau să înregistreze operaţiuni încheiate în afara bursei. **V. şi comitetul bursei.** ❖ **A. pentru valori mobiliare**, persoană fizică, angajată sau reprezentantă exclusivă a societăţii de

valori mobiliare, care își desfășoară activitatea în numele și pe contul societății de la care primește ordine de tranzacții și nu poate angaja în nume sau pe cont propriu servicii de intermediere de valori mobiliare. Nici o persoană fizică nu se poate angaja în intermedierea de valori mobiliare fără autorizație din partea **Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare** (v.). V. și **societate de valori mobiliare.**

AGENȚIA DE GARANTARE MULTILATERALĂ A INVESTIȚIILOR (M.I.G.A.), instituție care face parte din grupul **Băncii Mondiale** (v.), având ca scop garantarea investitorilor străini, în special împotriva riscurilor politice și sociale. V. și **Corporația Financiară Internațională.**

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU PRIVATIZARE, organ de specialitate al administrației publice centrale, în subordinea Guvernului, înființat în România, în anul 1991, care realiza coordonarea, îndrumarea și administrarea programelor procesului de privatizare. **A.N.** pentru **P.** îndeplinea următoarele atribuții: ▪coordona, îndruma și controla realizarea procesului de privatizare; ▪participa la soluționarea eventualelor neînțelegeri dintre Fondul Proprietății de Stat și Fondurile Proprietății Private, în legătură cu privatizarea societăților comerciale; ▪finaliza privatizarea societăților comerciale incluse în programul de privatizare pilot; ▪aproba privatizarea societăților comerciale; ▪aproba privatizarea societăților comerciale, în situația în care Fondul Proprietății de Stat își pierdea calitatea de acționar ce deținea controlul în cadrul respectivelor societăți comerciale; ▪prezenta Guvernului, spre aprobare, norme metodologice, privind condițiile de organizare și desfășurare a vânzărilor de acțiuni și active; ▪aproba încheierea de contracte de asistență de specialitate cu firme de consultanță străine; ▪asigura, în colaborare cu Fondul Proprietății Private, organizarea de servicii de **brokeraj** (v.) pentru schimbarea certificatelor de proprietate în acțiuni; ▪prezenta Guvernului, spre aprobare, proceduri de regularizare a cursului certificatelor de proprietate; ▪rezolva contestațiile formulate de deținătorii certificatelor de proprietate împotriva soluțiilor date de Fondurile Proprietății Private, în exercitarea dreptului de control și inițiativă al deținătorilor certificatelor de proprietate; ▪aviza propunerile de acordare de concesiuni și de organizare de licitații pentru încheierea de contracte de concesiune de activități economice, servicii publice și unități de producție ale unor regii autonome și terenuri proprietate de stat; ▪propunea Guvernului, spre aprobare, încheierea de contracte de subconcesiune; ▪controla respectarea, de către concesionari, a obligațiilor asumate prin contractul de concesiune; ▪controla legalitatea actelor juridice încheiate, în aplicarea **Legii privatizării societăților comerciale**; ▪urmărea realizarea programului de asistență tehnică din străinătate și asigura organizarea de forme de pregătire a personalului în domeniile evaluării societăților comerciale, organizării de licitații, vânzării de acțiuni, **brokeraj** și în alte activități legate de procesul de privatizare; ▪realiza activități de comunicație, pe plan intern și extern, în vederea promovării procesului de privatizare; ▪efectua analize și studii în domeniul privatizării societăților comerciale cu capital de stat; ▪presta, pe bază de contracte, servicii de asistență tehnică și consultanță în domeniile: economic, financiar, comercial și juridic; ▪edita periodic, **„Buletinul informativ privind desfășurarea procesului de privatizare“. A.N.** pentru **P.** avea dreptul să solicite date și informații de la organele centrale și locale ale administrației publice și de la societățile comerciale, care erau obligate să răspundă la aceste solicitări. Această instituție era condusă de un președinte, care se asimila funcției de secretar de stat; pe lângă președinte funcționa – ca organ consultativ – Colegiul agenției, a cărui componență se aproba de președinte. În fiecare județ și în municipiul București, **A.** avea câte o direcție teritorială. V. și **Legea privatizării societăților comerciale; Agenția Română de Dezvoltare.**

AGENȚIA ROMÂNĂ DE DEZVOLTARE, organ central de specialitate, din subordinea Guvernului, care se ocupă cu atragerea investițiilor străine și cu dezvoltarea întreprinderilor private mici și mijlocii. **A.R. de D.** are ca atribuții principale: ▪elaborarea și aducerea la îndeplinire a

programelor pentru atragerea investiţiilor străine în economia naţională a României, cu deosebire în sectoarele prioritare ale acesteia; ▪elaborarea şi aducerea la îndeplinire a programelor pentru dezvoltarea întreprinderilor private mici şi mijlocii; ▪pregătirea şi prezentarea de propuneri Guvernului, în legătură cu strategia şi cu acţiunile necesare în vederea atragerii şi orientării investiţiilor străine şi dezvoltării întreprinderilor private mici şi mijlocii; ▪înregistrarea, analizarea şi confirmarea cererilor de investiţii străine în România, potrivit prevederilor legale. **A.R. de D.** colaborează cu ministerele şi cu celelalte organe de specialitate ale administraţiei publice centrale, precum şi cu agenţii economici, indiferent de tipul de proprietate şi forma de organizare, cu alte persoane juridice, de drept public şi privat, din România şi din străinătate. **A.** este autorizată: ▪să furnizeze, prin oficii proprii, servicii de consultanţă sau alte servicii, la cererea celor interesaţi; ▪să desfăşoare acţiuni de publicitate în legătură cu atribuţiile sale; ▪să folosească consultanţi străini; ▪să întreprindă, prin reprezentanţi, în ţară şi în străinătate, acţiunile necesare pentru promovarea obiectivelor agenţiei, inclusiv prin înfiinţarea de birouri externe; ▪să stabilească, cu avizul Ministerului Finanţelor, tarifele şi sumele aferente plăţii serviciilor, facilităţilor şi bunurilor pe care le furnizează; ▪să primească de la persoane fizice şi juridice mijloace materiale şi băneşti cu titlu gratuit şi să le utilizeze cu respectarea destinaţiei stabilite de transmiţători şi în conformitate cu statutul agenţiei. **A.** este condusă de consiliul său de administraţie, numit prin decizia primului-ministru şi constituit din: un preşedinte şi 12 membri. Preşedintele consiliului de administraţie dispune de experienţă managerială şi comercială recunoscută. Membrii consiliului de administraţie sunt persoane cu experienţă din: ▪întreprinderi private mici şi mijlocii; ▪unităţi economice cu capital integral sau majoritar de stat şi din cele cu participare de capital străin; ▪persoane juridice de drept privat, fără scop lucrativ; ▪instituţii financiare publice şi private, române şi străine; ▪Ministerul Finanţelor; ▪Ministerul Industriilor; ▪Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei; ▪Ministerul Comerţului; ▪Ministerul Turismului; ▪Agenţia Naţională pentru Privatizare; ▪Fondul Proprietăţii de Stat şi Fondurile Proprietăţii Private; ▪alte organe de specialitate ale administraţiei publice. Consiliul de administraţie are un mandat de cinci ani; se întruneşte de cel puţin şase ori pe an şi ia hotărâri valabile cu votul a cel puţin şapte dintre membrii săi. Consiliul de administraţie răspunde pentru politicile agenţiei destinate îndeplinirii obiectivelor stabilite şi, periodic, primeşte rapoarte din partea comitetului executiv, care este compus din preşedintele executiv şi patru directori generali, numiţi de consiliul de administraţie, la propunerea preşedintelui executiv. Comitetul executiv se întruneşte săptămânal şi rezolvă problemele curente ale agenţiei. Resursele financiare necesare desfăşurării activităţii agenţiei se stabilesc anual, prin bugetul de stat.

AGENŢIA VALORILOR MOBILIARE, instituţie specializată în domeniul operaţiunilor cu valori mobiliare, care funcţionează în cadrul Ministerului Finanţelor şi are următoarele atribuţii: ▪calificarea instrumentelor financiare ca valori mobiliare; ▪calificarea investiţiilor în valori mobiliare, ca ofertă publică sau plasament privat; ▪calificarea persoanelor fizice şi juridice drept persoană implicată în domeniul valorilor mobiliare; ▪reglementarea, supravegherea şi impunerea respectării prevederilor legale sau a reglementărilor proprii şi, dacă este cazul, acordarea, suspendarea şi anularea licenţelor şi a autorizaţiilor, precum şi aplicarea de sancţiuni, referitoare la: ▪oferta publică de valori mobiliare; ▪conţinutul, gradul de detaliere şi modalitatea de informare prin prospect; ▪avizarea intermedierii cu valori mobiliare; ▪înfiinţarea şi funcţionarea asociaţiilor intermediarilor de valori mobiliare; ▪conţinutul, gradul de detaliere şi distribuirea situaţiilor financiare şi a altor informări periodice; ▪accesul publicului la informaţiile privind emitentul şi tranzacţiile desfăşurate, inclusiv la cele privind faptele materiale care pot afecta protecţia investitorului; ▪folosirea informaţiilor confidenţiale; ▪tranzacţiile desfăşurate de acţionari; ▪transferul poziţiilor de control sau al celor majoritare şi executarea preluării; ▪înfiinţarea şi funcţionarea serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare; ▪activităţile consilierilor de

plasament; •înființarea și funcționarea sistemelor de depozitare colectivă a valorilor mobiliare etc. Salariații A.V.M. sunt obligați să păstreze stricta confidențialitate a oricăror informații obținute, în cursul sau ca urmare a exercitării atribuțiilor lor, și care nu au devenit accesibile publicului larg. Conducerea și salariații A.V.M. răspund civil și penal pentru orice încălcare a confidențialității. A.V.M. poate înființa și organiza un sistem propriu de evidență a valorilor mobiliare, căruia i se comunică toate informațiile necesare cu privire la valorile mobiliare. Sistemul de evidență a valorilor mobiliare este accesibil publicului. Înregistrarea în sistemul de evidență a valorilor mobiliare se radiază în următoarele cazuri: •la încetarea activității emitentului valorilor mobiliare înregistrate; •la amortizarea sau la răscumpărarea integrală a valorilor mobiliare înregistrate; •pentru alte cauze stabilite de A.V.M. A.V.M. este condusă de Consiliul de Coordonare, constituit din 11 membri, iar președinte este ministrul Finanțelor. Activitatea curentă a A.V.M. este condusă de un șef al agenției, asimilat funcției de director, numit prin ordin al ministrului Finanțelor. A.V.M. colaborează cu alte autorități publice în aplicarea măsurilor adoptate pentru protecția investitorilor în valori mobiliare și pentru stimularea eficienței și a transparenței pieței valorilor mobiliare. De asemenea, A.V.M. poate coopera cu organisme similare din alte țări și cu instituții internaționale din acest domeniu. V. și **Comisia Națională a Valorilor Mobiliare; valori mobiliare.**

AGENȚIE, reprezentanță a unei întreprinderi de asigurare, bancare, comerciale, industriale, de transport etc. pe alte piețe sau în alte zone ale orașului în care nu se află sediul principal al întreprinderii sau instituției pe care o reprezintă, cu scopul de a înlesni clienților să efectueze operațiuni cu aceasta.

AGENȚIE DE INTERMEDIERE A ASIGURĂRILOR, persoană juridică specializată, societate de intermediere a activității de asigurări (vânzare), care negociază și încheie contracte de asigurări sau prestează servicii privind încheierea și executarea unor asemenea contracte pentru societățile de asigurări și reasigurări. A. de i. a a. se poate constitui ca societate pe acțiuni sau cu răspundere limitată cu un capital minim; are ca activitate principală perfectarea unor contracte de asigurare pentru societăți de asigurări, încasarea primelor de asigurare. Astfel de a. pot instrui asigurații asupra formelor de protecție pe care pot să le utilizeze în activitatea lor economică și le recomandă cele mai bune servicii de asigurări. De asemenea, pot efectua operațiuni de reasigurări. A. de i. a a. există în toate țările. A. de i. a a. stabilesc comisioanele și onorariile pe care le încasează pentru prestările de servicii, în conformitate cu tarifele convenite prin contractele pe care le încheie cu societățile de asigurări, cu cele de asigurări și reasigurări și cu societățile de reasigurări. A. de i. a a. nu pot încheia contracte de asigurare pentru societăți de asigurări străine, cu persoane juridice sau persoane fizice române ori pentru bunuri care sunt proprietatea acestora.

AGENȚIE DE NEGOCIERE A TITLURILOR DE VALOARE, instituție financiară de intermediere a negocierii titlurilor de valoare, autorizată de **Agenția Națională pentru Titluri de Valoare** (v.), cu scopul de a cumpăra sau de a vinde titluri de valoare sau drepturi derivând din acestea, precum și de a exercita alte activități conexe autorizate. Intermedierea titlurilor de valoare constituie activitatea exclusivă a A. de N. a T. de V. Intermedierea titlurilor de valoare constituie activitatea exclusivă a a. și cuprinde următoarele activități: •vânzarea și cumpărarea de titluri de valoare, în calitate de intermediar, acționând pe bază de comision, în contul clienților; •vânzarea și cumpărarea de titluri de valoare în calitate de intermediar, acționând pe cont propriu; •alte activități conexe intermedierii titlurilor de valoare autorizate. Exercitarea oricăror activități neautorizate atrage răspunderea juridică. A. de N. a T. de V. își desfășoară activitatea prin intermediul **agenților de negociere a titlurilor de valoare** (v.) care, în calitate de angajați ai acesteia, efectuează tranzacții pentru a., precum și alte activități conexe de intermediere a titlurilor de valoare autorizate. Fără autorizația prealabilă, nici o persoană juridică sau fizică nu poate

exercita operațiuni de intermediere a titlurilor de valoare. **Agenția Națională pentru Titluri de Valoare** acordă autorizația de intermediere a titlurilor de valoare oricărei persoane juridice solicitante, dacă îndeplinește următoarele condiții: a) să fie constituită ca societate comercială, în condițiile legii; b) intermedierea de titluri de valoare să constituie obiectul ei de activitate exclusiv; c) să nu dețină titluri de participare într-o altă a. de n. a t. de v. Personalul de conducere a a. și agenții săi de negociere pot deține titluri de participare ale unei alte a. de n. a t. de v., cu condiția ca deținerile lor individuale și cumulate să nu depășească 5% și, respectiv, 20% din capitalul acesteia și să nu fie aleși ca membri ai conducerii respectivei agenții de negociere; d) alte condiții stabilite de lege. De asemenea, A.N. a T. de V. poate autoriza persoanele juridice străine cu sediul în străinătate să practice intermedierea titlurilor de valoare, dacă îndeplinesc următoarele condiții: a) dețin autorizația instituției competente din țara de origine și există acorduri prealabile cu aceasta pentru a desfășura intermedierea de titluri de valoare în România; b) activitatea de intermediere se desfășoară prin filiale înființate în România, cu respectarea prevederilor legale; c) contribuie la utilizarea de instrumente și tehnici specifice care ar sprijini dezvoltarea, în România, a titlurilor de valoare. Există unele impedimente în autorizare. Astfel, A.N. pentru T. de V. nu acordă și nici nu extinde autorizația pentru intermedierea de titluri de valoare unei agenții de negociere care se află în următoarele situații: a) agenția de negociere a intrat anterior și încă se află într-una dintre fazele procesului de faliment; b) oricare dintre principalii deținători ai titlurilor de participare, membri ai consiliului de administrație, cadre de conducere sau agenți de negociere a titlurilor de valoare, a deținut sau deține poziția respectivă în agenții de negociere; c) angajații săi au antecedente penale, care pot constitui impedimente în desfășurarea activității; d) angajații săi au fost sancționați prin interzicerea exercitării oricărei activități privind intermedierea de titluri de valoare, pentru perioada în care interdicția rămâne în vigoare; e) angajații săi sunt funcționari publici. În vederea autorizării, se completează o cerere adresată A.N. pentru T. de V., semnată de reprezentanții săi legali, la care se anexează: ▪contractul de societate și statutul, autentificate, precum și certificatul de înmatriculare la Oficiul Registrului Comerțului; ▪specificarea categoriilor de intermediere de titluri de valoare pentru care se solicită autorizația; ▪structura proprietății agenției de negociere la data completării cererii; ▪identitatea membrilor consiliului de administrație și ai comitetului de direcție, curriculum vitae, cu accent pe experiența profesională, certificat de cazier judiciar și o declarație din care să rezulte că aceștia nu se află în vreuna dintre situațiile de incompatibilitate prevăzute de lege; ▪pentru solicitanții care, anterior, au desfășurat alte activități economice, un raport rezumativ asupra acelor activități și bilanțul contabil pe ultimii trei ani; ▪identitatea cenzorilor propuși, curriculum vitae, certificat de cazier judiciar și o declarație din care să rezulte că aceștia nu se află în vreuna dintre situațiile de incompatibilitate. După autorizare, A. de N. a T. de V. își desfășoară activitatea de plasament pe piața primară și de tranzacționare pe piața secundară. Într-o ofertă publică de titluri de valoare intermediate, părțile sunt libere să negocieze și să determine între ele comisionul perceput și celelalte condiții ale plasamentului. Prin activitatea pe care o desfășoară, A. de N. a T. de V. acționează pentru afirmarea caracterului lichid al titlurilor de valoare, pentru dezvoltarea și asigurarea transparenței operațiunilor cu titluri de valoare și stabilitatea pieței de capital. A. de N. a T. de V. nu își vor desfășura activitatea într-un mod sau în condiții care ar putea da naștere unui conflict între interesele lor ca intermediari și cele ale clienților ca investitori. A. de N. a T. de V. nu recurg la nici o practică neconformă cu următoarele reguli de conduită: a) nu vor lua nici o inițiativă sau nu vor facilita ca astfel de inițiative să fie luate de alții, care ar afecta libera interacțiune dintre cererea și oferta de titluri de valoare pe piața de capital; b) nu vor utiliza serviciile altor a. de n. a t. de v. în scopul eludării prevederilor referitoare la intermedierea de titluri de valoare; c) nu vor răspândi informații false, inexacte sau care ar determina apariția unor oscilații artificiale, privitoare la cererea, oferta sau prețurile titlurilor de valoare; d) nu vor transmite informații confidențiale sau nu se vor folosi de aceste

informații în beneficiul propriu, al unor persoane implicate sau al unor terți clienți; e) nu vor desfășura nici o tranzacție sau altă activitate care să contravină reglementărilor cu privire la protecția intereselor clientului sau care să împiedice luarea de măsuri ce ar evita sau preveni apariția unor astfel de contravenții. A. de N. a T. de V. trebuie să comunice **Agenției Naționale pentru Titluri de Valoare** următoarele: ▪schimbări semnificative în structura proprietății; ▪modificarea contractului sau a statutului societății comerciale; ▪deschiderea sau închiderea de sucursale; ▪fuziunea cu alte agenții de negociere a titlurilor de valoare; ▪modificări în componența consiliului de administrație sau a comitetului de direcție; ▪numirea, suspendarea sau demiterea oricărui agent de negociere a titlurilor de valoare; ▪orice alte modificări intervenite în activitatea a. de n. a t. de v. prin inspecții la fața locului, în scopul verificării evidențelor, conturilor și raportărilor financiar-contabile. A. de N. a T. de V. sunt obligate să-și întocmească și să țină evidența strictă a operațiunilor și să-și organizeze contabilitatea, potrivit legii. De asemenea, au obligația să înregistreze cronologic toate operațiunile de intermediere efectuate, în scopul verificării ulterioare a ordinii în care acestea au fost executate de către agenții de negociere, precum și să raporteze la **Agenția Națională pentru Titluri de Valoare**: bilanțul contabil, rezultatele financiare și obligațiile fiscale; situația patrimoniului; situațiile trimestriale privind tranzacțiile efectuate și soldurile conturilor care reflectă diferite categorii de deținere de titluri de valoare. Toate a. de n. a t. de v. sunt obligate să elaboreze, să prezinte, să verifice și să publice raportările financiar-contabile potrivit legii. Un exemplar din raportările financiar-contabile, certificate de către cenzori și cu vizele direcțiilor generale ale finanțelor publice și ale controlului financiar de stat județene și a Capitalei, împreună cu celelalte raportări specifice, se depune la **Agenția Națională pentru Titluri de Valoare**, care poate aplica următoarele sancțiuni: avertismentul scris, suspendarea autorizației, retragerea autorizației. V. și **oferta publică de titluri de valoare; prospectul de ofertă publică de titluri de valoare; titluri de valoare; agent de negociere a titlurilor de valoare.**

AGENȚIE DE RATING, instituție specializată care desfășoară activitate de expertizare în favoarea investitorilor și a emitenților de titluri, pentru aprecierea/evaluarea riscurilor legate de rambursare și de plata dobânzilor. Ratingul presupune analiza rezultatelor economice și financiare a agentului economic emitent, pe câțiva ani, aprecierea calității organizării, eficienței manageriale, comerciale, situația pe piață etc. Informațiile obținute au valoarea unui calificativ și se publică cu acordul emitentului, fiind folositoare pentru orientarea investitorilor. Guvernul României a recurs la o a. de r. pentru a putea iniția prima emisiune de obligațiuni de stat pe piața internațională.

AGIO 1. Diferență de valoare în plus (primă) pe care o are aurul față de argint sau monedele de aur față de cele de argint. 2. Diferență de valoare în plus pe care o au monedele de aur față de cele de hârtie (biletele de bancă), care și-au pierdut convertibilitatea (calitatea de a fi preschimbate la cerere în aur). 3. Diferența în plus cu care cursul pieței unui semn monetar sau al unei hârtii de valoare depășește valoarea sa nominală; diferența în plus față de valoarea nominală a hârtiei de valoare constituie un câștig pentru posesor. A. reprezintă prin urmare diferența dintre valoarea nominală și valoarea reală a unei monede sau a unui efect. Accepțiunile a. sunt: de plusvaloare, care există între valoarea nominală a unui titlu și prețul de emisiune sau valoarea bursieră; în domeniul schimbului, a. reprezintă plusvaloarea cursului la termen asupra cursului la vedere; în comerțul cu bilete de bancă, diferența de plătit la schimbul biletelor contra devize sau viceversa; în comerțul cu monede, a. este diferența de preț dintre piesă sau medalie și prețul metalului. A. apare în general în timpul perioadelor de instabilitate economică și financiară. În cazul în care cursul la termen al unei valute este superior cursului la vedere, plus dobânda, diferența rezultată constituie un „agio valutar"; în caz contrar este vorba de „disagio valutar". A. apare în operațiunile de comerț exterior, în situațiile în care se înregistrează diferențe între cursul valutelor în clearing și cursul valutelor

convertibile sau ca diferență între prețurile mărfurilor exportate în **clearing** și prețul aceloraşi mărfuri vândute pe baza operațiunilor valutare „swap". V. și **disagio; operații valutare; „swap".**

AGIOTAJ, ansamblul operațiunilor speculative de bursă, prin diverse manevre și falsuri, care au ca scop realizarea de profituri din fluctuațiile (creşterile sau scăderile artificiale) cursului valutelor, al hârtiilor de valoare sau ale prețurilor mărfurilor. Inițial, acest termen era sinonim cu cel de speculație și releva modul de a câștiga prin **agio** (v.), respectiv posibilitatea de a intui fluctuațiile valorilor și de a câștiga din aceste previziuni. Treptat, prin diverse metode, fluctuațiile respective au fost provocate.

AGREGAT. mărime statistică, indicator care apreciază, compară, exprimă și caracterizează activitatea economică, socială și financiară a unei țări, determinat prin însumarea anumitor fluxuri sau rezultate economice și financiare obținute de unitățile economice din țară.

AGREGAT MONETAR, indicator, mărime statistică, parte din masa monetară a unei țări cu economie de piață, a lichidităților de plată, în totalitatea lor. **A.m.** cuprinde mijloacele de plată, cum sunt: biletele de bancă, moneda metalică, monedele divizionare, depunerile la vedere, sumele depuse la casele de economii și care aparțin agenților economici rezidenți, depunerile la vedere la trezorerie, o parte a hârtiilor de valoare care sunt deținute de societățile care fac unele investiții, o parte a hârtiilor de valoare care sunt deținute de societățile gestionare ale fondurilor comune de plasament. Un alt **a.m**. cuprinde, în plus, toate plasamentele la vedere în conturi, pe librete de economii. Un al treilea **a.m.** și semimonetar mai cuprinde, în plus, diferite averi în devize, plasamente pe termen, ca de exemplu: bonurile de casă, certificatele de depuneri emise de băncile și societățile financiare deținute de anumiți agenți economici, titlurile de pe piața monetară, emise de bănci. O altă categorie de **a.m.** cuprinde, în plus, economiile depuse și diferite alte lichidități pe termen scurt, negociabile (titlurile pieței monetare), emise de anumite instituții de credit și de unii agenți economici.

AIAR, determinare a greutății totale a unei mari cantități de marfă ambalată în saci, prin cântărirea prin sondaj a câtorva saci, pentru stabilirea apoi a greutății medii a unui sac. Prin înmulțirea greutății medii a unui sac cu numărul total al sacilor se află greutatea totală a mărfii.

AJUSTARE, adaptarea anumitor date, precum și a cursului unei acțiuni sau a dividendului pentru a ține seama de detașarea drepturilor de subscriere, cu prilejul unei majorări de capital sau a unei emisiuni de obligațiuni convertibile, de divizarea unor acțiuni sau de reunirea unor acțiuni. **A.** are loc cu prilejul unei majorări de capital sau al unei emisiuni de obligațiuni convertibile.

AJUSTARE A BALANȚEI DE PLĂȚI, operațiuni care se efectuează în vederea echilibrării balanței de plăți. În cursul anului, balanța poate înregistra foarte frecvent unele excedente sau deficite, care este necesar să fie corectate. Corectarea sau **a.b.** de **p.** se poate obține pe următoarele căi: primirea sau acordarea de împrumuturi de către state sau diferite organisme financiare internaționale, modificarea, într-un sens sau altul, a dobânzilor, modificarea cursului valutar, reașezarea taxelor vamale de import, contingentarea unor mărfuri la import, stimularea exporturilor, exercitarea controlului valutar etc. V. și **balanța de plăți externe.**

AJUSTARE DE VALOARE, operațiune care evidențiază ridicarea valorii unui element din activul bilanțului la valoarea curentă a zilei. De asemenea, reliefează provizionul destinat să aibă în vedere deprecierea unui post din activul bilanțului.

AJUSTARE FISCALĂ LA FRONTIERĂ, modalitate de impunere; regim fiscal căruia îi sunt supuse mărfurile provenite din import și cele destinate exportului. De regulă, **a.f.** la **f.** cuprind, în fapt, impozitele indirecte discriminatorii la care sunt supuse mărfurile ce provin din import; cele

mai multe state practică asemenea impozite indirecte şi pentru mărfurile proprii destinate exportului. Practic, **a.f. la f.** îndeplinesc un rol asemănător regimului vamal şi taxelor vamale. Chiar şi atunci când impozitele indirecte pentru mărfurile provenite din import sunt aceleaşi, totuşi ele se deosebesc prin modul diferit de determinare a bazei impozabile, prin ordinea şi structura impunerii etc. De exemplu, pentru mărfurile provenite din import, impozitele se aşază asupra preţului **C.I.F.** (v.), la care se adaugă taxa vamală şi alte taxe de import, în timp ce pentru mărfurile destinate exportului, impozitele se calculează asupra preţului de producţie cu ridicata sau, uneori, chiar asupra costului de producţie. Prin **a.f. la f.** se pot promova exporturile sau importurile, după caz. **A.f. la f.** se poate practica sub mai multe forme, dintre care se menţionează: taxa pe valoarea adăugată, accizele, taxa sanitară, taxa portuară, taxa consulară etc.

AJUTOARE CE SE ACORDĂ DE CASA DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR, forme de sprijinire a pensionarilor şi a familiilor lor, care sunt membri ai casei. **A.** nerambursabile care se acordă membrilor casei sunt următoarele: ▪ajutoare băneşti ocazionale, care se pot acorda membrilor casei care se află în situaţii mai dificile din punct de vedere material şi al sănătăţii. Cuantumul ajutoarelor băneşti se stabileşte de către consiliul de conducere, în funcţie de nivelul pensiei, starea sănătăţii şi sprijinul acordat activităţii casei. Cuantumul unui ajutor se stabileşte de la caz la caz, iar în cursul anului se pot acorda cel mult trei ajutoare; ▪plata totală sau parţială a unor abonamente la cantina de ajutor social sau la cantina-restaurant. Abonamentele pentru masa la cantina de ajutor social sau la cantina-restaurant se pot acorda, cu suportarea parţială sau totală a costului acestora din fondurile casei, unor membri cu venituri mici, în limita sumei stabilite anual de adunarea generală; ▪ajutoare băneşti care se acordă membrilor suferinzi pentru a compensa o parte din cheltuielile privind tratamentul balneoclimateric, pe baza recomandării medicale; ▪reduceri sau gratuităţi la costul excursiilor organizate de casă, care se acordă în funcţie de nivelul pensiei, de sprijinul acordat activităţii casei şi în limita fondului aprobat de adunarea generală; ▪ajutoare în alimente sau medicamente pentru membrii cu venituri mici sau suferinzi; ▪ajutoare băneşti în caz de deces, care se acordă la decesul unui membru al casei şi se plătesc, cu aprobarea preşedintelui casei, persoanelor care suportă cheltuielile de înmormântare. Cuantumul ajutorului ce se acordă în caz de deces se stabileşte diferenţiat, în funcţie de vechimea ca membru al casei a persoanei decedate. Pentru personalul transferat de la Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor, vechimea pentru acordarea acestui ajutor se socoteşte de la data transferului. Ajutorul se acordă după trei luni de la data devenirii membru al casei şi se prescrie în termen de trei ani de la data decesului.

AJUTOARE SOCIALE ACORDATE ELEVILOR ŞI STUDENŢILOR, forme de sprijin ce se acordă elevilor şi studenţilor, constând în ajutoare pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, ajutoare pentru maternitate şi în caz de deces. **Ajutorul pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte** se acordă studenţilor orfani, celor proveniţi din case de copii sau din **plasament familial** (v.) şi celor care provin din familii cu venituri mici, ţinându-se seama şi de rezultatele din activitatea profesională şi ştiinţifică. **A.** se acordă în numerar; un student poate beneficia de acest ajutor o singură dată în decursul unui an universitar. Studenţii orfani de ambii părinţi sau proveniţi din casele de copii pot beneficia de acest ajutor în fiecare trimestru. Ajutoare speciale se acordă studenţilor de la specializările cu profil minier. **Ajutorul pentru maternitate** se acordă studentelor pentru fiecare naştere, în sumă fixă, pentru sarcină şi lehuzie, şi o sumă absolută separată pentru procurarea rufăriei fiecărui copil nou-născut. **A.** se acordă studentelor ai căror soţi sunt studenţi sau efectuează stagiul militar şi studenţilor ale căror soţii nu realizează venituri. Studenţii beneficiază de sprijin material pentru participarea la tabere de odihnă şi de tratament balnear în vacanţă, gratuit sau cu reduceri de tarife, şi la excursii organizate, în felul următor: studenţii pot primi bilete de odihnă şi de tratament în staţiunile balneare, în mod gratuit. Numărul biletelor care pot fi distribuite este de până la 15% din numărul studenţilor şcolarizaţi la

învățământul de zi, fără taxă de studiu. Repartizarea biletelor pe unități de învățământ se face de către Ministerul Educației Naționale, iar repartizarea individuală a biletelor de către biroul consiliului facultății. Pentru excursii organizate în grup, în țară și în străinătate, studenții pot beneficia de o reducere de până la 45% din costul acestora. Un student poate beneficia de bilet gratuit pentru trimitere în tabără și de reducere a prețului excursiei o singură dată pe an, cu excepția studenților orfani de ambii părinți sau proveniți din casele de copii ori din plasament familial. Elevii din învățământul de stat, cursuri de zi, beneficiază de o reducere de 50% din costul transportului urban și interurban, pe bază de abonamente, cu trenul la clasa a II-a, navele fluviale sau maritime, autobuzele unităților cu capital de stat. Elevii orfani de ambii părinți, cei proveniți din casele de copii ori din plasament familial beneficiază de transport gratuit în vacanțe, iar în perioada cursurilor școlare beneficiază de înlesnirile de mai sus. De astfel de facilități la transport beneficiază și studenții. **Ajutorul în caz de deces** se acordă la decesul unui membru al familiei studentului (studentei) – soț, soție, copii. Plata ajutoarelor de orice fel, menționate mai sus, se face în limita prevederilor bugetare, pe baza cererii aprobate de conducerea școlii sau a facultății, pe baza următoarelor acte, după caz: certificat medical și copie după certificatul de naștere al copilului, pentru ajutorul în caz de maternitate, copie după actul de deces etc. V. și **bursă.**

AJUTOR BĂNESC EXCEPȚIONAL, ajutor acordat persoanelor cuprinse în sistemul asigurărilor sociale, suferinde de afecțiuni grave, care necesită tratament medical, în țară sau străinătate, precum și persoanelor care au suferit de pe urma unor accidente, calamități sau catastrofe și care, având venituri reduse, nu pot acoperi cheltuielile necesare în aceste situații. Persoanelor bolnave sau invalide, cu greutăți materiale, trimise de către organele competente la unitățile medico-sanitare pentru stabilirea diagnosticului și tratament sau la organele de expertiză medicală, li se pot acorda ajutoare pentru acoperirea cheltuielilor de transport. Trimiterile în străinătate pentru investigații, tratamente medicale, intervenții chirurgicale sau pentru protezare se fac, pentru fiecare caz în parte, cu aprobarea Ministerului Sănătății. A.b.e. se acordă de către primăriile județelor și de cea a municipiului București și de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, pe baza examinării documentației justificative și a anchetelor sociale efectuate pentru fiecare solicitant.

AJUTOR BĂNESC OCAZIONAL, formă de protecție care se acordă în fiecare trimestru pensionarilor cu pensii mici și beneficiarilor de ajutor social. A.b.o. se acordă din bugetul statului și este indexabil.

AJUTOR BĂNESC TRIMESTRIAL, formă de protecție care se acordă, din bugetul statului, persoanelor inapte de muncă fără venituri și ai căror susținători legali au venituri foarte mici. A. se acordă trimestrial și este indexabil.

AJUTOR DE INTEGRARE PROFESIONALĂ, ajutor ce se acordă persoanelor care nu au fost încadrate în muncă, în următoarele situații: a) după o perioadă de 30 de zile, pentru absolvenții învățământului preuniversitar și ai învățământului superior, de la data la care s-au adresat oficiilor forțelor de muncă sau altor organe competente, solicitând încadrarea într-un loc de muncă potrivit pregătirii lor; b) după o perioadă de 30 de zile de la data la care persoanele care au terminat serviciul militar obligatoriu s-au adresat oficiilor forțelor de muncă, solicitând încadrarea într-un loc de muncă potrivit pregătirii lor. Sunt asimilați șomerilor și beneficiază de a. de i.p.: a) absolvenții instituțiilor de învățământ, în vârstă de minimum 18 ani, care nu au surse proprii de venit la nivelul a cel puțin jumătate din salariul de bază minim brut pe țară și care, într-o perioadă de 60 de zile de la absolvire, nu au reușit să se încadreze în muncă potrivit pregătirii profesionale; b) absolvenții instituțiilor de învățământ, în vârstă de cel puțin 16 ani, în cazuri justificate de lipsa

susținătorilor legali sau de imposibilitatea dovedită a acestora de a presta obligația de întreținere datorată minorilor; c) tinerii care, înainte de efectuarea stagiului militar, nu au fost încadrați cu contract de muncă și care, într-o perioadă de 30 de zile de la data lăsării lor la vatră, nu s-au putut angaja. Absolvenții școlilor speciale pentru handicapați care nu au loc de muncă se iau în evidență imediat după absolvire și beneficiază de plata **a. de i.p.** de la data înscrierii în aceste evidențe. **A. de i.p.** se plătește la cererea persoanelor îndreptățite pentru o perioadă de maximum 270 de zile. Dacă în această perioadă direcțiile de muncă și protecție socială organizează cursuri de calificare, recalificare, perfecționare sau alte forme de pregătire profesională, beneficiarii **a. de i.p.** sunt obligați să le urmeze. **A. de i.p.** reprezintă: a) 60% din salariul de bază minim brut pe țară, impozitat, pentru beneficiarii care provin din rândurile absolvenților învățământului preuniversitar, profesional sau de ucenici, în vârstă de minimum 18 ani sau, după caz, 16 ani; b) 70% din salariul minim brut pe țară, impozitat, pentru beneficiarii care provin din rândurile absolvenților învățământului superior. Condițiile de acordare **a a. de i.p.** sunt aceleași ca la **ajutorul de șomaj** (v.). **V. și șomer.**

AJUTOR DE ÎNMORMÂNTARE, ajutor ce se acordă, prin asigurările sociale ale agricultorilor, la decesul asiguratului și care este egal cu cuantumul pensiei minime integrale pentru limită de vârstă. În cazul decesului unui membru de familie cu drept de urmaș, se acordă un **a. de î.** egal cu jumătate din pensia minimă integrală pentru limită de vârstă.

AJUTOR DE STAT, sprijin bănesc sau în bunuri materiale acordat în anumite cazuri personalului și membrilor lor de familie, prin sistemul asigurărilor sociale de stat.

AJUTOR ÎN CAZ DE DECES, sumă de bani care se acordă, la cerere, prin sistemul public național de asigurări sociale, în caz de încetare din viață a asiguraților, a pensionarilor și a membrilor lor de familie. **A. în c. de d.** se acordă unei singure persoane, care poate fi, după caz, soțul supraviețuitor, copilul, părintele, tutorele, curatorul, moștenitorul, în condițiile dreptului comun, sau, în lipsa acestora, persoana care dovedește că a suportat cheltuielile ocazionate de deces. Asiguratul sau pensionarul beneficiază de ajutor în caz de deces și la decesul unui membru de familie care se află în întreținerea sa și care nu are un drept propriu de asigurări sociale. Sunt membri de familie: soțul (soția), copiii proprii, copiii adoptați, copiii aflați în plasament familial sau cei încredințați spre creștere și educare familiei, în vârstă de până la 18 ani, iar dacă își continuă studiile, până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 26 de ani; părinții și bunicii oricăruia dintre soți. Cuantumul **a. în c. de d.** se stabilește anual prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat și nu poate fi mai mic decât valoarea salariului mediu brut pe economie prognozat și făcut public de către Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale. **A. în c. de d.** care se cuvine pentru un membru de familie reprezintă jumătate din cuantumul ajutorului pentru asigurat sau pensionar. În cazul în care persoana decedată a avut calitatea de pensionar, actele necesare acordării de **a. în c. de d.** sunt: ▪certificatul de deces; ▪talonul de pensie; ▪formularul-tip, care se eliberează de către oficiul de pensii și se completează de solicitant. Pe baza acestor acte se plătește pensia pentru luna în cursul căreia a decedat titularul pensiei. Persoanele care nu sunt rude în linie dreaptă cu cei decedați trebuie să prezinte actele pentru cheltuielile efectuate. Pentru **a. în c. de d.** al soției se prezintă, pe lângă actele menționate mai sus, o copie a certificatului de căsătorie. **A. în c. de d.** se achită în termen de 24 de ore de la solicitare de către: a) angajator, în cazul decesului persoanelor care desfășoară activități pe baza contractului individual de muncă, al persoanelor care își desfășoară activitatea în funcții elective sau care sunt numite în cadrul autorităților legislative, judecătorești sau executive, pe durata mandatului, al membrilor cooperatori dintr-o organizație a cooperativei meșteșugărești și al persoanelor care desfășoară activități exclusiv pe bază de convenții civile de prestări de servicii și care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puțin trei salarii medii brute pe economie, respectiv al unui membru

din familia acestuia; b) instituția care gestionează bugetul fondului pentru plata ajutorului de șomaj, în cazul decesului șomerului, respectiv al unui membru din familia acestuia; c) casa teritorială de pensii, în cazul decesului pensionarului sau a asiguratului care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puțin trei salarii medii brute pe economie și care sunt: asociat unic, asociați, comanditari sau acționari; administratori sau manageri; membri ai asociațiilor familiale; persoane autorizate să desfășoare activități independente; persoane angajate la instituții internaționale, dacă nu sunt asigurații acestora; proprietari de bunuri și/sau arendași de suprafețe agricole și forestiere; persoane care desfășoară activități agricole în cadrul gospodăriilor individuale sau activități private în domeniul forestier; membri ai societăților agricole sau ai altor forme de asociere din agricultură; persoane care desfășoară activități în unitățile de cult recunoscute de lege și care nu au încheiat contract individual de muncă.

AJUTOR MUTUAL, formă materială, tehnică, științifică, comercială, financiară etc. de sprijin reciproc între diferite instituții, state, în condiții și situații convenite anterior. **A.m.** poate fi rambursabil sau nerambursabil, cu sau fără dobândă modică, pe termen lung și cu mari perioade de grație.

AJUTOR SOCIAL 1. Formă de sprijinire a foștilor lucrători care nu sunt îndreptățiți să primească vreuna dintre pensiile ce se acordă prin asigurările sociale de stat, inapți de muncă datorită vârstei sau bolilor cronice, invalizilor și deficienților de toate categoriile, care sunt lipsiți de mijloace proprii de existență și nu au nici un susținător legal. Mijloace proprii de existență sunt considerate veniturile lunare egale sau mai mari decât cuantumul **a.s.** Pentru ca o persoană să primească **a.s.** trebuie: să fi împlinit vârsta de 62 de ani pentru bărbați și 57 de ani pentru femei; să aibă o vechime în muncă între 5 și 10 ani, să fi contractat o invaliditate de orice grad de pe urma unei boli obișnuite sau a unui accident în afară de muncă și să aibă cel puțin ¼ din vechimea necesară acordării pensiei de invaliditate. **A.s.** are caracterul unei pensii pentru vechime în muncă incompletă, condiționată de inexistența unor surse proprii de trai. Mărimea **a.s.** lunar este stabilită în funcție de mediul (urban sau rural) în care domiciliază persoana, limita de vârstă, gradul de invaliditate și numărul urmașilor. Persoanele care primesc **a.s.** pot beneficia și de îngrijire gratuită în instituțiile de ocrotire și asistență socială. Începând din luna iulie 1977, **a.s.** nu mai este reglementat juridic, respectiv nu se mai acordă altor persoane, însă continuă să se plătească beneficiarilor care îl primeau până la data de mai sus. Cetățenii țării noastre au astăzi vechimea în muncă necesară pentru primirea unei pensii de bază. **V. și pensie. 2.** Formă de protecție socială întemeiată pe principiul solidarității sociale, de care beneficiază familiile, precum și persoanele singure, fără venituri sau cu venituri mici. Prin familie se înțelege soțul, soția și copiii lor minori care au domiciliul comun. Din familie fac parte și copiii necăsătoriți, care au domiciliul comun cu părinții și care urmează cursuri la zi în instituții de învățământ ce funcționează conform legii, până la absolvirea acestora, însă fără să depășească vârsta de 25 de ani, respectiv 26 de ani, în cazul acelora care urmează studii superioare cu o durată de școlarizare mai mare de cinci ani. Din familie face parte și persoana necăsătorită care domiciliază împreună cu copilul său. Prin copil se înțeleg copiii proveniți din căsătoria soților, copiii unuia dintre soți, copiii adoptați, precum și copiii încredințați potrivit legii unuia sau ambilor soți. De asemenea, pot beneficia de **a.s.** și familiile sau persoanele singure, cetățeni ai altor state sau apatrizi, care au reședința în România. **A.s.** se acordă familiilor cu venituri nete lunare de până la: 81 000 de lei pentru familii formate din două persoane; 113 000 de lei pentru familiile formate din trei persoane; 142 000 de lei pentru familiile formate din patru persoane; 169 000 de lei pentru familiile formate din cinci persoane; câte 25 000 de lei pentru fiecare altă persoană care face parte din familie potrivit legii. **A.s.** se acordă și persoanelor singure ale căror venituri nete lunare sunt sub 45 000 de lei. Veniturile nete lunare prevăzute mai sus se majorează cu 5 000 de lei pentru fiecare membru din familie care face

dovada că lucrează în baza unui contract individual de muncă, a unei convenții civile sau că realizează venituri din activități pe cont propriu. Cuantumul **a.s.** se determină ca diferență între veniturile prevăzute mai sus și venitul net lunar al familiei respective. Persoanele apte de muncă dacă nu sunt salariate și care nu realizează venituri din alte activități se iau în considerare ca membri de familie la determinarea nivelului de venituri pe familie numai dacă fac dovada că s-au prezentat la oficiul forțelor de muncă pentru încadrare și nu au refuzat un loc de muncă, precum și că au urmat sau urmează cursurile de calificare ce li s-au recomandat sau la care au fost înscrise. Nu are obligația de a face dovada de mai sus: persoana care are în îngrijire unul sau mai mulți copii în vârstă de până la șapte ani; persoana care urmează forme de învățământ la zi, prevăzute de lege, până la împlinirea vârstei de 25 de ani, respectiv 26 de ani; persoana care îndeplinește condițiile legale de pensionare. Cu prilejul stabilirii venitului net lunar al familiei, se iau în considerare toate veniturile pe care membrii acesteia le realizează, inclusiv cele care provin din creanțe legale sau din convenții civile de întreținere aflate în executare, precum și ajutoarele și indemnizațiile cu caracter permanent acordate potrivit legii, cu excepția burselor de merit pentru elevi și studenți și a ajutorului care se acordă soțiilor celor care satisfac serviciul militar obligatoriu. În cazul în care are în proprietate terenuri, clădiri, spații locative sau alte bunuri, mobile sau imobile, la stabilirea venitului net lunar al familiei se iau în considerare arenda, chiriile, alte fructe naturale, industriale sau civile, produse de acestea, precum și veniturile care se pot obține din valorificarea bunurilor respective, sub condiția păstrării locuinței și a bunurilor necesare nevoilor familiale. **A.s.** se stabilește pe bază de cerere, însoțită de actele doveditoare îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege. Cererea se face numai de către unul dintre membrii familiei care are capacitatea de exercițiu al drepturilor civile. În anumite cazuri, cererea se poate face de către curatorul sau tutorele persoanei îndreptățite. Titularul **a.s.** este persoana care a făcut cererea, iar beneficiarul este familia. Cererea de acordare a **a.s.**, declarația privind veniturile realizate de membrii familiei și celelalte acte doveditoare se depun și se înregistrează la primăria localității în a cărei rază teritorială domiciliază titularul. Pentru cetățenii străini sau apatrizi, documentația se depune la primăria localității în a cărei rază teritorială își au reședința. Cererea de acordare a **a.s.** se soluționează în termen de 30 de zile de la înregistrare. Pentru soluționarea cererii, primarul poate dispune efectuarea anchetei sociale. Stabilirea și plata **a.s.** se fac prin dispoziția primarului, pe baza documentației prezentate de serviciile publice de specialitate. Dispoziția primarului se comunică titularului de **a.s.** în termen de 15 zile de la emitere. **A.s.** se plătește începând cu luna următoare celei în care s-a înregistrat cererea la primăria localității. La cerere sau din oficiu, se poate schimba titularul **a.s.**; acest lucru se face prin dispoziția primarului și se comunică atât noului titular, cât și celui înlocuit. Dacă schimbarea titularului este cerută de membrii familiei, dispoziția primarului se comunică și acestora. Titularul **a.s.** are obligația să comunice în scris primăriei orice modificare intervenită cu privire la veniturile și la numărul membrilor familiei, în termen de 30 de zile. Persoanele apte de muncă, beneficiare ale dreptului de **a.s.**, sunt obligate să dovedească cu acte, la fiecare trei luni, că au solicitat la oficiile forțelor de muncă repartizarea în muncă sau că nu au refuzat nejustificat să dea curs unei repartizări pentru orice loc de muncă oferit. Nerespectarea acestei obligații atrage, după caz: suspendarea plății ajutorului în cazul beneficiarului unic; modificarea plafonului de venit, respectiv diminuarea cuantumului **a.s.**, prin excluderea din numărul membrilor de familie a persoanelor care nu îndeplinesc obligațiile legale. Suspendarea plății **a.s.** sau, după caz, modificarea plafonului de venit se face prin dispoziția primarului, se comunică titularului în termen de 15 zile și operează începând cu a doua lună din trimestrul respectiv. Plata **a.s.** încetează în următoarele cazuri: beneficiarii de **a.s.** nu mai îndeplinesc condițiile prevăzute de lege; plata **a.s.** a fost suspendată în termen de trei luni de la data suspendării efective a plății, dacă nu au fost depuse dovezi că sunt întrunite condițiile legale. Încetarea plății sau modificarea cuantumului **a.s.** se stabilește prin dispoziția primarului. Sumele

încasate necuvenit cu titlu de **a.s.** se recuperează de la beneficiar în termen de cel mult trei ani de la efectuarea plății. Sumele se pot recupera și de la persoanele vinovate de efectuarea plății pe o perioadă de cel mult trei ani. **A.s.** se acordă din bugetele locale, anume din veniturile proprii și din sumele alocate cu această destinație din bugetul de stat. Guvernul și primăriile pot acorda ajutoare de urgență, în limita fondurilor existente, familiilor sau persoanelor care se află în situații de necesitate din cauza calamităților naturii, a incendiilor sau din alte cauze temeinic justificate. La stabilirea altor drepturi și obligații nu se iau în considerare **a.s.**, excepție făcând obligația legală de întreținere. **A.s.** este scutit de impozit. Dispoziția primarului privind acordarea, neacordarea, modificarea, suspendarea, încetarea dreptului la **a.s.**, schimbarea titularului acestuia, precum și cea de recuperare a sumelor încasate necuvenit se pot ataca pe calea contenciosului administrativ. Cererile, acțiunile și căile de atac privind drepturile de **a.s.** sunt scutite de taxa de timbru.

AJUTORUL DE ŞOMAJ, formă principală de protecție socială, ce constă dintr-o sumă de bani care se stabilește și se acordă lunar, diferențiat, pe categorii de persoane și vechime în muncă, cu luarea în considerare a salariului minim pe economie indexat sau a ultimului salariu tarifar lunar avut, indexat, pentru asigurarea condițiilor materiale de existență a persoanelor apte de muncă, dar cărora le-a încetat contractul de muncă. **A. de ş.** se acordă în vederea reintegrării profesionale prin calificare, recalificare și perfecționare a șomerilor, precum și tinerilor care nu pot fi încadrați în muncă. Au dreptul să primească **a. de ş.**: a) persoanele al căror contract de muncă a fost desfăcut din inițiativa unității pentru motive prevăzute în Codul Muncii sau, după caz, persoanelor cărora le-a încetat calitatea de membru în cooperația meșteșugărească din motive neimputabile lor; b) persoanele al căror contract de muncă a fost desfăcut din inițiativa unității, dacă s-a stabilit, prin dispoziția sau hotărârea organului competent, ilegalitatea măsurii luate de unitate ori lipsa vinovăției persoanei în cauză, iar reintegrarea în muncă nu mai este obiectiv posibilă la unitatea în care a fost încadrată anterior sau la unitatea care a preluat patrimoniul acesteia: c) persoanele al căror contract de muncă a fost desfăcut din inițiativa lor, pentru motive care, la reîncadrare, nu întrerup vechimea în muncă; d) persoanele care au fost încadrate cu contract de muncă pe o durată determinată. Persoanele cărora le-a încetat contractul de muncă sau calitatea de membru în cooperația meșteșugărească, în condițiile de la literele a) și b) beneficiază de **a. de ş.** dacă au o vechime în muncă de cel puțin șase luni în ultimele 12 luni premergătoare datei de înregistrare a cererii pentru plata **a. de ş.** Absolvenții din învățământ care, în termen de un an de la absolvire, s-au angajat și/sau au beneficiat integral de ajutor de integrare profesională, primesc **a. de ş.** indiferent de vechimea în muncă. Sunt asimilate șomerilor și beneficiază de plata **a. de ş.** persoanele fizice autorizate să presteze o activitate individuală și membrii asociațiilor familiale care își desfășoară activitatea în baza Decretului-lege nr. 54/1990, dacă au contribuit la constituirea fondului pentru plata de **a. de ş.** pe o perioadă de 12 luni în ultimii doi ani anteriori înregistrării cererii, în situația în care și-au încheiat activitatea, renunțând la autorizația de funcționare. De asemenea, **a. de ş.** se acordă femeilor care au încetat activitatea pentru creșterea copiilor, precum și persoanelor cărora le-a încetat calitatea de pensionar, de la data înscrierii la oficiile forțelor de muncă. **A. de ş.** reprezintă: a) 50% din media salariului de bază brut avut în ultimele trei luni, din care s-a dedus impozitul prevăzut de lege, pentru beneficiarii care au o vechime în muncă de până la cinci ani, dar nu mai puțin de 75% din salariul de bază minim brut pe țară, impozitat; b) 55% din media salariului de bază brut avut în ultimele trei luni, din care s-a dedus impozitul legal, pentru beneficiarii care au o vechime în muncă de la cinci până la 15 ani, dar nu mai puțin de 80% din salariul de bază minim brut pe țară, din care s-a dedus impozitul legal; c) 60% din media salariului brut avut în vedere în ultimele trei luni, din care s-a dedus impozitul legal, în cazul beneficiarilor de **a. de ş.** care au o vechime în muncă de minimum 15 ani, dar nu mai puțin de 85% din salariul de bază minim brut pe țară, din care s-a dedus impozitul legal; d) 40% din venitul mediu lunar,

rămas după plata impozitului legal, pe ultimele 12 luni, pentru persoanele care au fost încadrate cu contract de muncă pe durată determinată şi care au contribuit la constituirea fondului pentru plata a. de ş. pe o perioadă de până la cinci ani, dar nu mai puţin de un an; e) 50% din venitul mediu lunar rămas după plata impozitului legal, pe ultimele 12 luni, pentru persoanele care au fost încadrate cu contract de muncă pe durată determinată, care au contribuit la constituirea fondului pentru plata a. de ş. pe o perioadă de peste cinci ani. Cuantumul a. de ş. nu poate depăşi suma a cel mult două salarii minime brute pe ţară, din care s-a dedus impozitul legal. Pentru a putea beneficia de a. de ş. şi de **ajutorul de integrare profesională** (v.) trebuie îndeplinite următoarele condiţii: a) persoanele respective trebuie să fie înscrise la oficiile forţelor de muncă şi de protecţie socială judeţene sau la Direcţiea Generală de Muncă şi Solidaritate Socială a Municipiului Bucureşti, unde îşi au domiciliul sau, după caz, unde îşi au reşedinţa, dacă au avut ultimul loc de muncă în acea localitate; b) starea sănătăţii, dovedită cu certificat medical, să le permită încadrarea în muncă. Nu beneficiază de a. de ş. şi de ajutor de integrare profesională: a) persoanele care deţin, împreună cu membrii familiei, terenuri agricole în suprafaţă mai mare de 20 000 m^2, în zonele colinare şi de şes, şi mai mare de 40 000 m^2, în zonele montane; persoanele care au surse de venituri proprii sau care realizează venituri din prestarea unor activităţi autorizate şi care obţin, pe aceste căi, un venit de cel puţin jumătate din salariul minim brut pe ţară, din care s-a dedus impozitul legal; persoanele cărora li s-a oferit un loc de muncă corespunzător pregătirii şi nivelului studiilor, situaţiei personale, stării de sănătate, situat la o distanţă de cel mult 50 km de localitatea de domiciliu, sau cărora li s-a recomandat, de către oficiile forţelor de muncă, în scris, să urmeze cursuri de calificare, recalificare, perfecţionare sau, după caz, alte forme de pregătire profesională şi au refuzat nejustificat oferta sau recomandarea; d) persoanele care îndeplinesc condiţiile de înscriere la pensia pentru muncă depusă şi limită de vârstă; e) absolvenţii învăţământului liceal care urmează forme superioare de pregătire profesională, indiferent de tipul acesteia şi de durata ei. Persoanele care au fost încadrate în muncă au dreptul să primească a. de ş. din momentul încetării contractului de muncă sau, după caz, a calităţii de membru în cooperaţia meşteşugărească, dacă s-au înscris la oficiile forţelor de muncă în termen de 30 de zile de la încetarea activităţii, sau de la data înscrierii la oficiul forţelor de muncă, dacă cererea a fost făcută ulterior acestui termen. A. de ş. se plăteşte la cererea persoanelor îndreptăţite, de la data dobândirii dreptului. Plata retroactivă nu se poate face pe o perioadă mai mare de 30 de zile de la data înregistrării cererii de plată. A. de ş. se plăteşte pe o perioadă de cel mult 270 de zile calendaristice. Dacă în această perioadă direcţiile de muncă şi protecţie socială organizează cursuri de calificare, recalificare, perfecţionare sau alte forme de pregătire profesională, şomerii sunt obligaţi să le urmeze. Persoanele care solicită primirea de a. de ş. trebuie să întocmească şi să prezinte la oficiile forţelor de muncă o cerere expresă în acest sens, însoţită de următoarele acte şi documente: ▪cererea pentru obţinerea unui loc de muncă; ▪buletinul de identitate; ▪actele de studii şi calificare; ▪actele eliberate de consiliul local al localităţii de domiciliu, din care să rezulte că persoanele în cauză, împreună cu membrii lor de familie, nu deţin terenuri agricole în suprafaţă mai mare de 20 000 m^2, în zonele colinare şi de şes, şi de peste 40 000 m^2, în zonele montane; ▪actele eliberate de organele financiare teritoriale, din care să rezulte că nu au surse proprii de venituri sau venituri realizate din prestarea unor activităţi care, însumate, să depăşească salariul minim brut pe ţară, impozitat; ▪declaraţia, pe propria răspundere, că nu sunt încadrate în muncă, că nu deţin terenuri agricole şi că nu realizează venituri peste limitele prevăzute de lege. Pe lângă aceste documente, se mai depun: a) **de către persoanele provenite din muncă:** ▪carnetul de muncă şi adeverinţa eliberată de unitatea de la care provin, din care să rezulte media salariului de bază brut avut în ultimele trei luni, din care s-a dedus impozitul legal; ▪hotărârea definitivă de reintegrare în muncă; ▪ordonanţa de scoatere definitivă de sub urmărire penală sau hotărârea definitivă de achitare, precum şi adeverinţa de la unitatea în cauză, din care să rezulte că reintegrarea în muncă nu mai este posibilă, în cazul persoanelor al căror

contract de muncă a fost desfăcut din inițiativa unității; b) **de către persoanele al căror contract de muncă a fost desfăcut din inițiativa lor, pentru motive care, la reîncadrare, nu întrerup vechimea în muncă:** ▪carnetul de muncă și adeverința de la ultima unitate, din care să rezulte media salariului de bază brut actualizat avut în ultimele trei luni înainte de desfacerea contractului de muncă; ▪certificatul de naștere al copilului, în cazul femeilor care au încetat activitatea în vederea creșterii copilului în vârstă de până la șapte ani; ▪adeverința de la ultima unitate, din care să rezulte că reîncadrarea în muncă a persoanelor în cauză nu mai este posibilă; c) **de către absolvenții instituțiilor de învățământ:** ▪actul de absolvire a formei de învățământ respective, inclusiv a școlilor speciale pentru handicapați; ▪declarația absolvenților de liceu că nu mai urmează forme superioare de pregătire profesională; d) **de către absolvenții minori:** ▪actele doveditoare privind lipsa susținătorilor legali sau imposibilitatea acestora de a presta obligația legală de întreținere datorată minorilor; ▪actul care consemnează rezultatul anchetei sociale efectuate de consiliul local sau de oficiul de asistență socială; ▪actele de deces ale părinților sau ale altor susținători legali; ▪actele eliberate de organele competente, din care să rezulte imposibilitatea susținătorilor legali de a presta obligația legală de întreținere a minorului; e) **de către tinerii lăsați la vatră:** ▪livretul militar sau adeverința de lăsare la vatră; ▪declarația, pe propria răspundere, că, înainte de efectuarea stagiului militar, nu au fost încadrați cu contract de muncă sau nu au avut calitatea de membru în cooperația meșteșugărească. Oficiul forțelor de muncă întocmește câte un dosar pentru fiecare persoană, cu toate actele care stau la baza acordării a. de ș. Dacă șomerul își schimbă domiciliul, dosarul de evidență se transferă la oficiul forțelor de muncă din județul respectiv. Dosarul de evidență se vizează pentru controlul financiar preventiv de către responsabilul compartimentului de gestiune a fondului pentru plata a. de ș. Oficiul forțelor de muncă verifică datele și documentele prezentate și, prin decizia directorului direcției de muncă și protecție socială, se stabilește dacă solicitantul îndeplinește condițiile pentru acordarea a. de ș. Plata a. de ș. se face lunar, de către direcțiile de muncă și protecție socială, proporțional cu numărul de zile calendaristice cât titularul este îndreptățit să primească acest drept. Persoanele beneficiare ale a. de ș. au **următoarele obligații:** ▪să se prezinte lunar, pe baza programării sau ori de câte ori sunt solicitate, la oficiul forțelor de muncă, pentru vizarea carnetului de evidență, comunicarea unor eventuale locuri de muncă vacante sau cursuri de calificare ori de recalificare; ▪să comunice, în termen de trei zile, oficiului forțelor de muncă faptul că s-a încadrat cu contract de muncă pe durată nedeterminată sau pe durată determinată; dacă dobândește, împreună cu membrii familiei, terenuri în suprafețele prevăzute de lege, are surse proprii de venituri sau realizează venitul mediu lunar, pe membru de familie, de cel puțin 60% din salariul de bază minim brut pe țară, impozitat; dacă urmează forme superioare de pregătire profesională, indiferent de forma și de durata acesteia; dacă îndeplinește condițiile de înscriere la pensia pentru munca depusă și limită de vârstă sau dacă i s-a stabilit pensia de invaliditate; ▪să comunice oficiului forțelor de muncă faptul că îndeplinesc obligații militare sau că își stabilesc domiciliul în străinătate. **Plata a. de ș. se suspendă** în următoarele situații: a) în cazul neîndeplinirii obligațiilor stabilite pentru șomeri; b) pe perioada îndeplinirii obligațiilor militare; c) în perioada în care titularul își stabilește domiciliul în străinătate; d) pe perioada în care titularul este arestat preventiv sau execută o pedeapsă privativă de libertate; e) pe perioada în care titularul este încadrat cu contract de muncă pe durată determinată mai mică de șase luni. Persoanele care au fost reintegrate în muncă de către organele de jurisdicție competente și cărora li s-au acordat despăgubiri pentru perioada nelucrată sunt obligate să restituie a. de ș. **Plata a. de ș. încetează** în următoarele situații: a) la îndeplinirea termenelor legale; b) la încadrarea în muncă a titularului sau după 30 de zile de la obținerea de către acesta a autorizației de exercitare a unei activități pe cont propriu; c) în cazul refuzului nejustificat de a se încadra într-o unitate cu contract de muncă pe o durată nedeterminată sau determinată, într-un loc de muncă corespunzător pregătirii și nivelului studiilor șomerului, situației

personale şi stării lui de sănătate; d) la data refuzului nejustificat de a urma un curs sau o altă formă de pregătire profesională organizată sau, după caz, la data întreruperii sau neabsolvirii cursurilor pe motive imputabile beneficiarilor. Şomerii şi membrii lor de familie care se află în întreţinere beneficiază de: ▪asistenţă medicală gratuită; ▪alocaţie de stat pentru copii; ▪vechime în muncă pe perioada de şomaj; ▪păstrarea dreptului locativ asupra locuinţei de serviciu; ▪drepturi de asigurări sociale, în perioada cât urmează un curs de calificare, recalificare, perfecţionare; ▪cursuri de calificare, recalificare şi perfecţionare; ▪la cerere, li se acordă credite în condiţii avantajoase pentru înfiinţarea şi dezvoltarea de întreprinderi mici şi mijlocii, în scopul creării de noi locuri de muncă, în special pentru şomeri. V. şi **ajutor de integrare profesională; alocaţia de sprijin; fondul pentru plata ajutorului de şomaj, a ajutorului de integrare profesională şi a alocaţiei de sprijin; şomer.**

AJUTORUL SOŢIILOR MILITARILOR ÎN TERMEN, formă de sprijin lunar, acordat de stat familiilor militarilor în termen. A. se acordă soţiilor ai căror soţi satisfac stagiul militar obligatoriu, care realizează venituri mai mici decât salariul minim brut pe ţară, dintre care se scade impozitul. Soţiile militarilor în termen beneficiază, la cerere, de un ajutor lunar dacă se află în una dintre următoarele situaţii: ▪sunt gravide, începând cu luna a IV-a de sarcină; ▪au copii în vârstă de până la şapte ani; ▪sunt încadrate în gradul I sau II de invaliditate. A. se acordă cumulativ cu alocaţia de stat pentru copii şi cu ajutorul social. Dacă mama (soţia militarului în termen) decedează, a. se acordă, până la lăsarea la vatră a tatălui, persoanelor care îngrijesc copiii respectivi în vârstă de până la şapte ani. A. se acordă şi mamei necăsătorite, în cazurile în care paternitatea copilului a fost stabilită faţă de un militar în termen, prin recunoaştere sau hotărâre judecătorească. Primesc acest a. şi soţiile militarilor cu termen redus şi ale elevilor şcolilor militare, dacă îndeplinesc condiţiile de mai sus. A. se acordă pe baza propunerilor făcute de comisia pentru probleme sociale din unităţi, ale comisiei de pensii şi asigurări sociale din unităţi economice, instituţii sau din comune, după caz. Stabilirea şi plata a. se fac de către centrele militare judeţene sau ale sectoarelor municipiului Bucureşti. Cuantumul a. este indexabil. Fondurile necesare plăţii a. se suportă de la bugetul de stat. V. şi **ajutorul social; alocaţia de stat pentru copii.**

À LA BAISSE, operaţiune comercială speculativă, la termen, prin care operatorul vinde marfa, apreciind că va avea loc o scădere a preţului până în momentul livrării efective. În cazul în care estimarea, previziunea se realizează, el poate cumpăra altă marfă la data livrării, la un preţ mai mic, înregistrând, evident, un anumit câştig. Speculaţie bursieră care se bazează pe scăderea cursului acţiunilor sau cotaţiilor. V. şi **bursă.**

À LA HAUSSE, operaţiune comercială speculativă, la termen, prin care operatorul cumpără o marfă, la o anumită dată, livrarea efectivă şi plata mărfii urmând să se facă ulterior, estimând că în intervalul de timp de la încheierea contractului şi până la livrarea efectivă a mărfii preţul va creşte. Atunci când previziunea se îndeplineşte, el poate revinde marfa în momentul livrării la un preţ mai mare, realizând un anumit câştig. Speculaţie bursieră care mizează pe creşterea cursului acţiunilor sau cotaţiilor. V. şi **bursă.**

ALBINĂRIT (desetină), zeciuială; dare pe stupi, percepută în evul mediu, în Principatele Române, când apicultura era în plină dezvoltare şi constituia o principală activitate de producţie şi un important izvor de venituri.

ALEATORIU (lat. **alea** – **zar**), eveniment probabil, întâmplător, care poate avea loc în natură sau în societate şi a cărui realizare este în funcţie de anumite împrejurări viitoare şi nesigure. Eveniment studiat de teoria probabilităţilor, cu largă aplicabilitate în asigurări.

ALICOTĂ, parte cuprinsă exact, de un număr de ori, într-o mărime dată (de exemplu: 3, 4, 6 şi 8 sunt părţi alicote ale numărului 24). Se aplică în unele calcule economice, la dobânzi, procente etc.

ALIENARE, înstrăinarea sau transferarea proprietăţii unui bun sau a unui titlu financiar-bancar prin vânzare, donaţie, cedare, remitere în gaj etc.

ALIMENTARE CU FONDURI, finanţare din bugetele locale a ordonatorilor principali de credite. Finanţarea se face pe baza cererilor înaintate de ordonatorii principali, prin care se solicită eliberarea mijloacelor băneşti necesare efectuării cheltuielilor. Cererile sunt analizate de organele financiare locale, care urmăresc în principal justificarea sumelor solicitate, caracterul raţional şi oportunitatea cheltuielilor, asigurarea finanţării de la bugetele locale în limita cheltuielilor aprobate pentru trimestrul în cauză şi verifică dacă mijloacele acordate anterior au fost folosite în concordanţă cu destinaţia stabilită. La **a. cu f.** se are în vedere, de regulă, necesarul pe o lună, urmărindu-se astfel înfăptuirea echilibrului între veniturile realizate şi cheltuielile bugetelor locale. **A. cu f.** a ordonatorilor de credite se efectuează numai în măsura în care bugetul local respectiv are disponibilităţile necesare în cont. În caz contrar, această operaţiune se efectuează de mai multe ori pe lună.

ALINEAT BUGETAR, subdiviziune şi parte componentă a unui articol bugetar din clasificaţia bugetară. V. şi **clasificaţie bugetară.**

ALOCAREA RESURSELOR, repartizare şi atribuire a mijloacelor materiale, băneşti şi a forţelor de muncă, pentru folosirea lor eficientă în vederea producerii de bunuri, prestării de servicii, asigurării continuităţii şi lărgirii producţiei, potrivit nevoilor sociale. **A.r.** are în vedere obţinerea unei eficienţe maxime a activităţii social-economice şi, în final, ridicarea bunăstării poporului.

ALOCAŢIA DE SPRIJIN, formă de protecţie socială care se acordă persoanelor, pe o perioadă de maximum 18 luni de la expirarea perioadei de acordare a ajutorului de şomaj sau a ajutorului de integrare profesională, dacă sunt lipsite de mijloace de întreţinere. Se consideră că sunt lipsite de mijloace de întreţinere persoanele care îndeplinesc cumulativ următoarele condiţii: a) nu deţin, împreună cu membrii familiei, terenuri agricole echivalente cu o suprafaţă mai mare de 20 000 m^2, în zonele colinare şi de şes, sau de 40 000 m^2, în zonele montane; b) realizează, împreună cu membrii familiei, un venit mediu lunar, pe membru de familie, de cel mult 60% din salariul de bază minim brut pe ţară, impozitat. Şomerii care primesc **a. de s.** pot urma cursuri de calificare, recalificare, perfecţionare sau alte forme de pregătire profesională care să nu depăşească durata de primire a **a. de s.** V. şi **ajutorul de şomaj; ajutorul de integrare profesională.**

ALOCAŢIA DE STAT PENTRU COPII, prestaţie familială, formă de protecţie socială, de sprijin bănesc, acordat lunar de către statul român, din bugetul său, familiilor cu copii, indiferent dacă părinţii sunt sau nu salariaţi, pentru creşterea şi educarea copiilor, dezvoltarea lor fizică şi intelectuală, formarea şi pregătirea lor multilaterală pentru viaţă şi muncă. Acordarea acestei **a.** depinde de vârsta copilului, de cetăţenia şi domiciliul părinţilor, precum şi de situaţia frecventării şcolii de către copil. **A.** se acordă pentru copiii în vârstă de până la 16 ani, iar dacă urmează o formă de învăţământ, până la 18 ani. Constituţia României prevede, în art. 45, următoarele: **„Copiii şi tinerii se bucură de un regim special de protecţie şi de asistenţă în realizarea drepturilor lor. Statul acordă alocaţii de stat pentru copii şi ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav sau handicapat.“** Copiii care au contractat o invaliditate de gradul I sau II până la împlinirea vârstei de 16 ani, precum şi copiii handicapaţi, beneficiază de **a.** până la împlinirea vârstei de 18 ani, iar apoi sunt ocrotiţi prin asistenţa socială de stat. Până la împlinirea vârstei de 18 ani, copiii handicapaţi aflaţi în întreţinerea familiei beneficiază de **a. de s.** pentru **c.** în cuantumurile prevăzute de lege, majorate cu 100%. Beneficiază de **a.** copiii cetăţenilor străini şi ai

apatrizilor rezidenți în România, dacă locuiesc împreună cu părinții. Titular al **a.** de **s.** este copilul. Pe lângă copiii născuți din căsătoria părinților, sunt îndreptățiți la **a.**, în aceleași condiții, copiii rezultați din căsătoria anterioară a unuia dintre soți și care se află în îngrijirea lor, copiii din afara căsătoriei, dacă au fost recunoscuți sau li s-a stabilit filiația prin hotărâre judecătorească, copiii primiți spre creștere, în mod legal. **A.** de **s.** pentru **c.** se plătește unuia dintre părinți, pe baza acordului acestora sau, în caz de neînțelegere, pe baza deciziei autorităților tutelare, părintelui la care s-a stabilit, prin hotărâre judecătorească, domiciliul copilului ori căruia i s-a încredințat spre creștere și educație. **A.** se plătește și tutorelui, curatorului, persoanei căreia copilul i-a fost dat în plasament familial sau i-a fost încredințat spre creștere și educare. După împlinirea vârstei de 14 ani, plata **a.** se poate face și direct titularului, cu încuviințarea reprezentantului său legal. **A.** de **s.** pentru **c.** nu se acordă pentru copiii în vârstă de peste șapte ani, care nu urmează învățământul general obligatoriu, cu excepția celor care nu sunt școlarizați din motive de sănătate, dovedite cu certificat medical. **A.** nu se plătește în lunile în care copiii titulari ai dreptului se află mai mult de 15 zile în instituții de ocrotire sau de asistență socială, care le asigură întreținerea completă din partea statului. **A.** nu se acordă copiilor care realizează venituri proprii (sunt ucenici), copiilor bursieri; dacă se optează pentru bursă, **a.** se plătește numai pe timpul vacanței. **A.** o primesc și copiii cu pensie de urmași, dacă nu au depășit vârsta de 16, respectiv 18 ani. Cuantumul **a.** de **s.** pentru **c.** se stabilește în sumă fixă pentru fiecare copil, indiferent de mărimea veniturilor părinților (tutorilor), și se indexează periodic, o dată cu salariile, pensiile, bursele etc. Nașterea, modificarea sau stingerea dreptului de **a.** operează din luna următoare celei în care sunt stabilite condițiile legale. Stabilirea dreptului de **a.** se face pe baza cererii însoțite de actele necesare, din care rezultă îndeplinirea condițiilor pentru acordarea acestui drept. Cererea se face în numele copilului, de către părinți, tutori sau curatori. După împlinirea vârstei de 14 ani, cererea se poate face și de către copil, cu încuviințarea reprezentantului său legal. Plata **a.** se face începând cu luna următoare aceleia în care s-a născut copilul. În cazul în care cererea este înregistrată ulterior lunii în care s-a născut copilul, plata **a.** se poate face și pentru lunile anterioare, dar nu mai mult de 12 luni. Cererile se verifică de către comisia pentru probleme sociale din unitate și se aprobă de conducerea unității, după efectuarea controlului financiar preventiv. Plata **a.** de **s.** pentru **c.** încetează începând cu luna următoare celei în care nu mai sunt îndeplinite condițiile de acordare. Sumele necuvenite, cu titlu de **a.**, se recuperează pe baza deciziei emise de unitatea care a efectuat plata **a.** sau prin angajamentul de plată scris al persoanei care le-a încasat în mod necuvenit. Decizia prin care se recuperează sumele încasate necuvenit se comunică celui obligat la plată, în termen de 15 zile de la emitere, și constituie titlu executoriu. Persoanele beneficiare ale **a.** au obligația să comunice unității, în termen de zece zile, schimbările care intervin în situația lor, în numărul și în vârsta copiilor, de natură să le modifice dreptul la **a.** De asemenea, instituțiile de asistență socială în care sunt internați copiii în vârstă de până la 16-18 ani au obligația să comunice această situație unității la care lucrează părintele sau persoana care are în îngrijire copilul; aceste măsuri urmăresc evitarea unor plăți nelegale de **a.** **A.** de **s.** pentru **c.** nu este impozabilă și nu poate fi urmărită silit în vederea recuperării sumelor plătite necuvenit cu acest titlu. Gestionarea **a.** de **s.** pentru copiii în vârstă de până la șapte ani aparține Ministerului Muncii și Solidarității Sociale; de asemenea, acest minister se ocupă de plata de **a.** pentru copiii care au absolvit învățământul general obligatoriu înaintea împlinirii vârstei de 16 ani și care nu mai urmează o formă de învățământ. Reprezentanții legali ai copiilor (părinți, tutori ș.a.) depun o cerere, însoțită de copia certificatului de naștere a copilului, la consiliile comunale, orășenești, municipale sau ale sectoarelor municipiului București, după caz, unde își au domiciliul sau reședința. Cererile sunt depuse la Oficiul de Asistență Socială, care eliberează un carnet de cecuri ce conține un număr de cecuri, pe baza cărora se acordă lunar alocația. Ministerul Educației Naționale gestionează fondurile necesare plății **a.** pentru: copiii de peste șapte ani, care urmează învățământul general obligatoriu; copiii care sunt înscriși în unitățile

şcolare şi întrerup şcolarizarea din motive de sănătate, dovedite cu certificat medical: copiii între 16 şi 18 ani, care urmează o formă de învăţământ la cursurile de zi. Cererile pentru plata **a.** se depun de către părinţii acestora la unităţile de învăţământ frecventate de către şcolari şi se achită de către aceste unităţi după prezentarea actelor doveditoare şi confirmarea încetării din plată de către altă instituţie. Plata efectivă a **a.** se face din bugetul de stat, prin conturi personale deschise la BANC POST S.A.; pentru copiii handicapaţi şi pentru copiii care până la împlinirea vârstei de 16 ani au contractat o invaliditate încadrată în gradul I sau II, **a.** se plăteşte de către Secretariatul de Stat pentru Handicapaţi, din fondul de risc şi de accident, potrivit Legii nr. 53/1992 privind protecţia specială a persoanelor handicapate. Normele cu privire la plata **a.** se aplică în mod corespunzător şi de către organizaţiile cooperatiste şi obşteşti. Astfel, personalul din cooperaţia de consum şi de credit, din cea meşteşugărească, scriitorii, artiştii, pictorii, sculptorii şi compozitorii, membrii caselor de creaţie, membrii barourilor de avocaţi, personalul altor organizaţii obşteşti, precum şi salariaţii agenţilor economici privaţi primesc **a.** de **s.** pentru **c.** din fondurile acestor organizaţii. Persoanele nemulţumite de modul cum li se acordă **a.** de **s.** pentru **c.** au dreptul să formuleze contestaţii, în primul rând la unitatea la care lucrează. V. şi **asistenţă socială de stat; fondul de risc şi de accident pentru protecţia socială a persoanelor handicapate; plasament familial.**

ALOCAŢIE 1. Sumă prevăzută şi destinată realizării unui scop. 2. Parte din **adaosul de comercializare** (v.) a emisiunii primare, care se încasează de către membrii sindicatului bancar. ❖ **A. bugetară**, sumă repartizată trimestrial din creditele bugetare anuale, pentru efectuarea cheltuielilor prevăzute în bugetul instituţiilor bugetare. **A.b.** reprezintă sumele maxime în limitele cărora ordonatorii principali de credite pot cere deschiderea de credite în cursul trimestrului. ❖ **A. bugetară de asigurări sociale**, parte a creditelor bugetare anuale repartizată în vederea efectuării cheltuielilor de asigurări sociale (plăţi de pensii, indemnizaţii şi ajutoare, investiţii etc.). ❖ **A. de amortizare**, sumă calculată şi inclusă în costurile de producţie ale unei unităţi economice, în vederea constituirii fondului necesar pentru înlocuirea unui mijloc fix. Amortismentul calculat pentru toate mijloacele fixe supuse amortizării reprezintă contravaloarea uzurii acestor mijloace pe o perioadă determinată de timp, şi se constituie ca **fond de amortizare** (v.) ❖ **A. de hrană**, sumă limitată, defalcată din cheltuielile unităţilor sportive, sanitare, ale internatelor şi căminelor, destinată hranei unui sportiv, unui bolnav, unui elev sau unui student. ❖ **A. de întreţinere**, sumă de bani lunară, alocată din bugetul de stat unei familii sau persoane care a primit un copil în **plasament familial** (v.). Cuantumul alocaţiei este stabilit într-o sumă lunară pentru fiecare copil primit în plasament. În situaţiile în care familia (persoana) care primeşte un copil în plasament familial are, potrivit prevederilor Codului familiei, obligaţia de întreţinere faţă de acel copil, **a.** de î. are unele particularităţi, în sensul compensării obligaţiei de întreţinere. În aceste cazuri, se compară **a.** de î. cu pensia de întreţinere lunară. Dacă **a.** este mai mică decât obligaţia de întreţinere sau egală cu ea, alocaţia nu se mai plăteşte, iar în situaţia inversă, când **a.** este mai mare decât obligaţia de întreţinere, se plăteşte numai diferenţa dintre ele. V. şi **asistenţă socială de stat.** ❖ **A. de solidaritate,** formă de protecţie socială care se acordă, la cerere, unor categorii de persoane fără venituri sau cu venituri insuficiente, cum sunt: persoanele neîncadrate în muncă, familiile cu copii minori, copiii minori orfani de ambii părinţi, persoanele cu handicap de gradul I sau II, unele categorii de pensionari. **A.** de **s.** se acordă din **fondul naţional de solidaritate** (v.) de către direcţiile generale de muncă şi protecţie socială teritoriale pe baza anchetei sociale întocmite de oficiile de asistenţă socială.

ALONJĂ, foaie de hârtie adăugată la un formular cambial pentru scrierea în continuare a girurilor de pe verso-ul unei cambii.

AL PARI („la paritate"), situaţie în care cursul legal (valoarea nominală) şi cel comercial (valoarea de piaţă) sunt egale. De exemplu, când cursul monedei naţionale este egal cu cel al

monedei străine sau când cursul de emisiune şi valoarea nominală a efectelor publice (titluri de rentă, obligaţii, acţiuni) sunt egale.

ALTE DREPTURI DE ASIGURĂRI SOCIALE ALE AGRICULTORILOR, forme de protecţie care se folosesc în caz de îmbolnăvire a pensionarilor şi a membrilor lor de familie, ce se acordă sub formă de asistenţă medicală şi medicamente pe timpul internării în spitale, al tratamentului ambulatoriu şi al tratamentului în staţiunile balneare, ca şi în cadrul asigurărilor sociale de stat. Beneficiază de aceste drepturi şi persoanele asigurate, precum şi membrii lor de familie, dacă au contribuit la fondul de asigurări sociale ale agricultorilor şi la fondul pentru finanţarea ocrotirii sănătăţii o perioadă de minimum şase luni, în ultimele 12 luni calendaristice.

ALTE SURSE, mijloace băneşti realizate din vânzarea unor obiecte de inventar, a unor materiale de construcţii procurate din fondurile de investiţii destinate lucrărilor care se execută în regie proprie, din valorificarea unor materiale aflate în stoc şi achiziţionate din fondurile de investiţii executate în antrepriză sau a materialelor (pământ, nisip, pietriş, material lemnos etc.) obţinute de pe terenul propriu de construcţie, în timpul executării lucrărilor, precum şi sumele obţinute din valorificarea diferitelor ambalaje procurate din fondurile de investiţii etc. şi care constituie surse băneşti destinate finanţării în continuare a investiţiilor. V. şi **surse de finanţare a investiţiilor.**

ALTE VENITURI ALE BUGETULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT, diferite venituri care cuprind: sumele rezultate din lichidarea debitelor din anii anteriori, restituirea subvenţiilor acordate staţiunilor balneare în anii precedenţi şi nefolosite, majorările şi amenzile aplicate pentru neplata la timp şi integrală a contribuţiilor pentru asigurările sociale, restituirea unor sume plătite din eroare, pensii neachitate şi prescrise etc.

AMANET, gaj, contract prin care un debitor predă creditorului său posesiunea unui bun, drept garanţie a restituirii altui bun sau a unei sume împrumutate. Pe baza contractului respectiv, creditorul are dreptul să reţină bunul în posesia sa, până la plata datoriei, iar în caz de neplată, să se despăgubească, cu preferinţă faţă de ceilalţi creditori, din preţul rezultat din valorificarea bunului respectiv.

AMÂNARE, aprobare dată de organele financiare, de asigurări, bancare etc., pe baza cererii motivate a plătitorului, pentru plata unui impozit, a unei taxe, a unei prime de asigurare, pentru rambursarea unui împrumut etc. la un alt termen decât cel scadent, stabilit prin lege sau contract.

AMÂNAREA PLĂŢII PRIMELOR DE ASIGURARE, înlesnire acordată în cazuri justificate de asigurător, care constă în aprobarea reeşalonării şi plăţii primelor de asigurare la termene următoare celor stipulate în lege sau contract, însă nu mai târziu de data de 31 decembrie a aceluiaşi an. **A.p.p. de a.** o aprobă societatea de asigurări şi, în anumite limite valorice, sucursalele sale judeţene. Pe timpul amânării nu se percep majorări de întârziere la plata primelor de asigurare.

AMENDĂ, sancţiune constând în plata unei sume de bani, care se aplică persoanelor fizice sau juridice pentru neexecutarea unor obligaţii cu caracter administrativ, civil sau financiar ori în cazul săvârşirii unor infracţiuni. Principalele categorii de amenzi sunt: a) **a. administrativă**, aplicată de organele administrative în drept, pentru cazurile de încălcare a normelor stabilite; b) **a. civilă**, care se plăteşte în folosul statului de cel care, aducând atingere drepturilor personale nepatrimoniale ale altuia (dreptul la nume, dreptul de autor), nu a executat măsurile ordonate de instanţa judecătorească, în vederea reparării prejudiciului. A.c. se aplică şi în cadrul raporturilor dintre unităţile economice, în cazul nerespectării clauzelor contractuale; c) **a. contravenţională**,

sancțiune patrimonială, cu caracter administrativ, ce se aplică în cazurile în care se săvârșesc abateri de la normele de conviețuire socială sau în alte cazuri; d) **a. fiscală**, a. care se încasează de la plătitorii de venituri bugetare, în cazurile în care impozitele sau taxele nu sunt achitate la termen sau când în evidențe nu sunt menționate toate veniturile impozabile; e) **a. penală, a.** care se plătește în baza unei hotărâri a instanței penale.

AMNISTIE FISCALĂ, anulare cu caracter general a creanțelor bugetare, adoptată printr-un act normativ, elaborat de către organul puterii de stat. **A.f.** este un mod excepțional de stingere a obligațiilor fiscale. **A.f.** poate avea un efect moral negativ devastator și demoralizator asupra altor contribuabili, constituind un precedent periculos pentru viitor. **A.f.** privează bugetul statului de venituri. **A.f.** face ca și alți contribuabili să nu plătească la timp impozitele și taxele datorate bugetului de stat, așteptând să li se anuleze obligațiile fiscale.

AMORTISMENT, sumă corespunzătoare sistemului de amortizare aplicat, care se constituie treptat, în timp, pe seama costurilor de producție și care se folosește, în principal, pentru înfăptuirea reproducției simple și, în oarecare măsură, chiar și pentru realizarea reproducției lărgite. ❖ **A. anual**, sumă rezultată din raportarea valorii totale de amortizat la durata normată de funcționare a mijlocului fix. **A.a.** al mijloacelor fixe se determină înmulțindu-se valoarea medie anuală a mijloacelor fixe cu norma (normele) analitică sau cu norma unică de amortizare, după caz, folosindu-se următoarele formule:

$$A = \frac{V_{ma} \cdot N_a}{100}, \qquad A = \frac{tV_{ma} \cdot N_u}{100},$$

în care:

A = amortismentul anual;
V_{ma} = valoarea medie anuală a mijloacelor fixe;
N_a = norma analitică de amortizare;
tV_{ma} = totalul valorii medii anuale a mijloacelor fixe;
N_u = norma unică de amortizare.

Practic, **a.a.** se determină astfel: $A_a = \frac{V_a}{D_n}$,

în care:

A_a = amortismentul anual;
V_a = valoarea totală de amortizat;
D_n = durata normată de funcționare a mijlocului fix.

A.a. servește la determinarea **normei analitice de amortizare** (v.). Mărimea **a.a.** trebuie astfel determinată încât, la expirarea duratei normate de serviciu, mijlocul fix uzat să poată fi înlocuit și, în același timp, să nu greveze cu prea mult costurile produselor. ❖ **A. contabil**, sumă anuală determinată de organul financiar-contabil al agentului economic, pe baza sistemului de amortizare a mijloacelor fixe, care se include în costuri și care influențează direct nivelul costurilor și cuantumul profitului.

AMORTIZARE 1. Proces economico-financiar, obiectiv și conștient, prin care se compensează treptat, sub aspect valoric, uzura (fizică și morală) a mijloacelor fixe productive, pe măsura transferării acesteia, în procesul de producție, asupra costului produselor la a căror realizare au participat. 2. Expresia bănească a uzurii medii a mijloacelor fixe care, în procesul muncii, se transferă asupra produselor obținute, creând condițiile necesare înlocuirii mijloacelor fixe scoase din funcțiune. Prin urmare, **a.** corespunde pierderii de valoare sau deprecierii unui bun

imobiliar, în urma uzurii sau învechirii (demodării). A. poate fi reală şi convenţională. În determinarea mărimii valorice a uzurii trebuie să se ţină seama de influenţa tuturor factorilor care concură la acest proces. Partea din valoarea mijloacelor fixe care se transmite asupra noilor produse reprezintă o cheltuială de producţie care trebuie recuperată, ca şi în cazul celorlalte cheltuieli de producţie, prin costurile mărfurilor. Partea valorică a mijloacelor fixe uzate, încorporată în noile produse, se recuperează şi se acumulează treptat, sub formă bănească, datorită realizării (desfacerii) mărfurilor, constituind **fondul de amortizare** (v.). K. Marx a subliniat că maşina „... **transmite produsului valoare, în măsura în care ea pierde, o dată cu propria ei valoare de întrebuinţare, propria ei valoare de schimb. Această transmitere de valoare sau această trecere a valorii unui asemenea mijloc de producţie asupra produsului, la a cărui formare contribuie, se determină printr-un calcul de medie; ea se măsoară prin durata medie de funcţionare a mijlocului de producţie, din momentul în care acesta intră în procesul de producţie până în momentul în care este complet uzat, decedat, şi trebuie înlocuit printr-un exemplar nou din aceeaşi speţă, adică reprodus**". A. are ca scop principal să asigure reproducţia simplă. Fiind un element component al costurilor şi făcând parte din grupa cheltuielilor de producţie care sunt, într-un fel, independente de volumul producţiei (cuantumul amortizării cuprins în costul fiecărei unităţi de produs este în raport invers proporţional cu valoarea producţiei care se obţine cu mijloacele fixe date), a. constituie, într-o anumită măsură, un stimulent pentru îmbunătăţirea activităţii unităţilor economice. La elaborarea şi aplicarea politicii de a. se are în vedere faptul că aceasta este menită să asigure finanţarea înlocuirii la timp a mijloacelor fixe uzate, să stimuleze reducerea costurilor de producţie şi, prin urmare, a preţurilor produselor, unităţile economice fiind cointeresate să utilizeze cât mai eficient mijloacele fixe. Rolul stimulator al a. în procesul reproducţiei sociale poate fi asigurat numai dacă sunt îndeplinite următoarele condiţii: a) mijloacele fixe să fie evaluate în mod just; b) a. să fie cuprinsă în costuri şi pe baza uzurii efective (fizice şi morale) a mijloacelor fixe: c) fondul de amortizare să fie folosit pentru refacerea şi înlocuirea mijloacelor fixe uzate. Deţinând un loc important în costurile de producţie, cu deosebire în industria petrolului, chimică, extractivă etc., a. influenţează formarea preţurilor, rentabilitatea şi rata rentabilităţii. Calcularea şi aplicarea justă a cotei de a. depind de evaluarea corectă şi uniformă a mijloacelor fixe în întreaga economie, de înlăturarea fenomenelor de sub- şi supraevaluare a acestora, evitându-se astfel sub- şi supraamortizarea mijloacelor fixe. A. se calculează de la punerea în funcţiune a mijloacelor fixe şi până la recuperarea integrală a valorii de intrare a acestora. Mijloacele fixe sunt constituite din obiectul sau complexul de obiecte care se utilizează ca atare şi îndeplineşte cumulativ următoarele condiţii: a) are o valoare de intrare mai mare de 200 000 de lei; b) are o durată normată de utilizare mai mare de un an. A. mijloacelor fixe concesionate, închiriate sau date în locaţie de gestiune se calculează de către agentul economic care le are în proprietate. A. mijloacelor fixe concesionate, închiriate sau date în locaţie de gestiune de către regiile autonome, care au în administrare astfel de bunuri din domeniul public, se calculează de către acestea. Investiţiile efectuate la mijloacele fixe concesionate, luate în locaţie de gestiune sau închiriate se amortizează de către agentul economic care a efectuat investiţia. A. clădirilor şi a construcţiilor speciale ale minelor, a salinelor cu extracţie în soluţie prin sonde, a carierelor, a exploatărilor la zi, de substanţe minerale solide, a căror durată de folosire este limitată de durata rezervelor şi care nu pot primi alte utilizări după epuizarea rezervelor, precum şi a investiţiilor pentru descopertă se calculează pe unitatea de produs, în funcţie de rezerva exploatabilă de substanţă minerală utilă. A. pe unitatea de produs se calculează: a) din cinci în cinci ani la mine, cariere, precum şi la cheltuielile de investiţii pentru descopertă; b) din zece în zece ani la saline. Recalcularea se face anual, în cazul când intervin schimbări mai importante (de

minimum 10%) în volumul rezervelor exploatabile. Cheltuielile de constituire, precum şi cele de cercetare-dezvoltare se amortizează într-o perioadă de cel mult cinci ani. Brevetele, licenţele, know-how-ul, mărcile de fabrică, de comerţ şi de servicii şi alte drepturi de proprietate industrială şi comercială similare subscrise ca aport, achiziţionate pe alte căi, se amortizează pe durata prevăzută pentru utilizarea lor de către agentul economic care le deţine. Programele informatice, create de agentul economic sau achiziţionate de la terţi, se amortizează în funcţie de durata probabilă de utilizare, care nu poate depăşi o perioadă de cinci ani. Terenurile se înregistrează în contabilitate, la intrarea în patrimoniu, la valoarea stabilită, în funcţie de clasele de calitate, suprafaţă, amplasare şi/sau alte criterii legale, la valoarea de achiziţie sau la valoarea aportului în natură, după caz. Valoarea terenurilor cu destinaţie economică, obţinute prin acte de vânzare-cumpărare, inclusiv prin despăgubiri în cazul exproprierilor, se amortizează prin aplicarea unei cote de 25% din cuantumul dobânzii curente la disponibilităţi băneşti de valoare egală cu preţul de achiziţie al terenurilor respective, acordată de unitatea bancară la care are deschis contul principal agentul economic. În situaţii justificate, Guvernul poate aproba scutiri totale sau parţiale de la calculul amortismentului, solicitate de ministere şi de alte organe centrale şi locale ale administraţiei publice pentru active corporale precum: a) minele trecute în conservare sau scoase definitiv din funcţiune, precum şi sondele de ţiţei şi gaze care nu se dau în producţie, potrivit intereselor economiei naţionale; b) mijloacele fixe din cadrul obiectivelor economice de interes naţional, care sunt propuse a fi trecute în conservare, pe o durată mai mare de 30 de zile; c) lucrările de îmbunătăţiri funciare şi de gospodărire a apelor, cu caracter general de deservire, destinate apărării contra inundaţiilor şi înlăturării excesului de umiditate, şi anume: diguri şi canale principale, de desecare, precum şi lucrările de combatere a eroziunii solului, de regularizare a scurgerii a apelor pe versanţi şi de corectare a torenţilor, destinate apărării terenurilor agricole şi silvice şi obiectivelor social-economice din zona apărată, efectuate din fondurile statului; d) şenalele navigabile, tunelurile de metrou, infrastructura căii ferate, precum şi celelalte căi de comunicaţie. Dacă valoarea mijloacelor fixe nu se recuperează integral în timpul duratei de utilizare, agenţii economici cu capital integral sau majoritar de stat compensează valoarea neamortizată din sumele rezultate în urma valorificării acestora, potrivit normelor legale, iar diferenţa rămasă neacoperită se include, eşalonat, în cheltuielile de exploatare. Durata recuperării şi anuităţile de acoperire a valorii neamortizate se stabilesc de către adunarea generală a acţionarilor la societăţile comerciale şi, respectiv, de către consiliul de administraţie la regiile autonome, în termen de cel mult cinci ani. Nu sunt supuse amortizării: ▪motoarele, aparatele şi alte subansambluri ale mijloacelor fixe, procurate în scopul înlocuirii componentelor uzate, cu ocazia reparaţiilor de orice fel sau în scopul efectuării unor mici modernizări, în cadrul reparaţiilor capitale; ▪sculele, instrumentele şi dispozitivele speciale, care se folosesc fie la fabricarea anumitor produse în serie, fie la executarea unei anumite comenzi, indiferent de valoarea şi durata lor de funcţionare normală; ▪construcţiile şi instalaţiile provizorii, executate din fondurile de investiţii; ▪animalele care nu au îndeplinit condiţiile pentru a fi trecute la animale adulte, animalele de îngrăşat, păsările şi coloniile de albine; ▪pădurile; ▪investiţiile efectuate pentru realizarea lucrărilor miniere din afara perimetrelor de exploatare, precum şi cele pentru foraj, executate pentru explorări, prospecţiuni geologice şi geofizice, forajele pentru alimentarea cu apă care nu au dat rezultate, sondele situate în gaz-capul unor zăcăminte de ţiţei, precum şi sondele de cercetare geologică, care au pus în evidenţă acumulări de hidrocarburi, dar care, din motive geologice, tehnice şi economice obiective, nu pot fi exploatate; ▪prototipurile, atât timp cât servesc ca model la executarea producţiei de serie, inclusiv seria zero, sau sunt supuse încercărilor în vederea omologării la producător; ▪echipamentul de protecţie şi de lucru, îmbrăcămintea specială şi accesoriile de pat, indiferent de valoare şi de durata lor de utilizare.

A. totală se determină după formula:

$$A_t = V_i - V_r + D,$$

în care:

A_t = amortismentul total;
V_i = valoarea de inventar a mijloacelor fixe;
V_r = valoarea reziduală;
D = cheltuieli cu demolarea sau demontarea mijlocului fix.

3. Modalitate de lichidare, de stingere, de rambursare treptată a unui împrumut pe calea restituirii periodice a ratelor stabilite, inclusiv a dobânzilor aferente. V. şi **normă de amortizare; normă analitică de amortizare; normă unică de amortizare; valoare medie anuală a mijloacelor fixe.**

AMORTIZARE ACCELERATĂ, formă de recuperare în ritm rapid a uzurii mijloacelor fixe, pentru evitarea uzurii morale. Potrivit **a.a.**, în primul an de funcţionare a mijloacelor fixe se include în cheltuielile de exploatare 50% din valoarea de intrare a mijlocului fix respectiv. Pentru exerciţiile următoare, **a.a.** se calculează la valoarea rămasă de amortizat, după regimul liniar, prin raportare la numărul de ani de utilizare rămaşi. **A.a.** afectează profiturile agenţilor economici şi impozitul pe profit datorat bugetului de stat. Utilizarea **a.a.** se aprobă de către Ministerul Finanţelor, la propunerea adunării generale a acţionarilor, la societăţile comerciale şi, respectiv, a consiliului de administraţie, la regiile autonome.

AMORTIZARE ALTERNATIVĂ, metodă de echilibrare bugetară care constă în adoptarea de către stat a normelor de majorare a impozitelor, în perioadele de înviorare şi avânt ale ciclului economic. Veniturile bugetare astfel constituite sunt folosite pentru rambursarea împrumuturilor de stat contractate pentru compensarea **deficitului bugetar** (v.).

AMORTIZARE COMUNĂ, sumă (cotă) aferentă mijloacelor fixe utilizate în agricultură la mai multe culturi sau pentru întreţinerea diferitelor categorii de animale. De exemplu, pluguri, secerători, maşini de tocat furaje etc. Suma de amortizat se repartizează asupra fermelor, brigăzilor etc., iar în cadrul lor, pe feluri de culturi sau categorii de animale.

AMORTIZARE CONTINUĂ, proces în care amortismentul se calculează pe toată durata efectivă de funcţionare a mijlocului fix, deci şi după expirarea duratei normate de serviciu. **A.c.** poate da naştere supraamortizării. În ţara noastră, **a.c.** s-a practicat până în anul 1977.

AMORTIZARE DEGRESIVĂ, metodă de **a.** care constă în multiplicarea cotelor de a. liniară cu anumiţi coeficienţi. De exemplu: •la o durată normată de utilizare a mijloacelor fixe între 2 şi 5 ani, coeficientul este de 1,5; •la o durată normată de utilizare a mijloacelor fixe de la 5 la 10 ani, coeficientul este de 2; •la o durată normată de utilizare a mijloacelor fixe mai mare de 10 ani, coeficientul este de 2,5. Coeficienţii respectivi pot fi modificaţi prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Finanţelor.

AMORTIZARE GENERALĂ, **a.** care se calculează asupra mijloacelor fixe destinate întregii gospodării (întreprinderi).

AMORTIZARE LINIARĂ, metodă de **a.** care constă în includerea uniformă, în cheltuielile de exploatare, a unor sume fixe, stabilite proporţional cu numărul de ani ai duratei normate de utilizare a mijlocului fix. **A.l.** se calculează prin aplicarea cotei anuale de **a.** la valoarea de intrare a mijloacelor fixe. V. şi **amortizare proporţională.**

AMORTIZARE PROGRESIVĂ, formă de stabilire a **a.** în care normele de amortizare trebuie să fie determinate pe baza ritmului uzurii efective a mijloacelor fixe şi în concordanţă cu reparaţiile capitale, care sunt cu atât mai frecvente şi de valoare mai mare cu cât trece mai mult timp de la intrarea în funcţiune a mijlocului fix. Potrivit acestei metode, normele de amortizare cresc de la an la an, până la expirarea duratei de serviciu normate a mijloacelor fixe. Fondul de amortizare se constituie progresiv, influenţând mult nivelul costurilor şi profitul, mai ales în ultima parte a duratei normate de serviciu a mijloacelor fixe. **A.p.** este recomandată de unii economişti pentru calcularea amortizării mijloacelor fixe care au o durată lungă de serviciu, cum sunt, spre exemplu, clădirile. Utilizarea în practică este anevoioasă deoarece necesită numeroase calcule, un mare volum de muncă, iar amortismentul anual, practic, tot nu corespunde uzurii efective a mijloacelor fixe. **V. şi amortizare proporţională (liniară); amortizare regresivă.**

AMORTIZARE PROPORŢIONALĂ (LINIARĂ), proces de determinare a amortismentului prin aplicarea aceleaşi norme (cote) proporţionale de amortizare pe toată durata normată de funcţionare a mijloacelor fixe, ceea ce determină acumularea uniformă a amortismentului în timp. **A.p.** este clasică, tradiţională şi simplă; este cel mai mult folosită, deoarece asigură menţinerea cheltuielilor de producţie şi a beneficiilor la un nivel comparabil, simplificarea calculării şi planificării amortismentului, precum şi uşurinţa în efectuarea recalculărilor, decontărilor şi a controlului. **A.p.** nu exprimă însă întotdeauna, în mod fidel, gradul de uzură în timp a mijloacelor fixe, mai ales că nu se poate stabili cu precizie durata de funcţionare a fiecărei grupe de mijloace fixe. În ţara noastră se foloseşte **a.p.**, deoarece în economie se găsesc, în timpul anului, mijloace fixe cu grade de uzură diferite. O variantă a **a.p.** o constituie repartizarea amortismentului pe unitatea de produs; această metodă este utilizată în ramurile economice care produc mărfuri cu un sortiment redus (industria minieră, exploatările forestiere etc.). În aceste cazuri, amortismentul total se repartizează pe unitatea de produs (tonă de minereu, m^3 de masă lemnoasă etc.) şi se include apoi în costurile acestor produse. În ţara noastră se foloseşte foarte mult **a.p.**, întrucât face posibilă acumularea uniformă a amortismentului, permite – din punctul de vedere al amortizării – menţinerea costurilor la acelaşi nivel şi deci nu afectează diferit beneficiile, simplificând mult munca de planificare şi de control financiar. **V. şi amortizare progresivă; amortizare regresivă; normă unică de amortizare.**

AMORTIZARE REGRESIVĂ, proces de calculare a amortismentului prin aplicarea unei cote procentuale stabilite asupra valorii de amortizat, mai mare la începutul intrării în funcţiune a mijloacelor fixe şi în descreştere continuă, pe măsura epuizării perioadei normate de funcţionare, potrivit următoarei formule:

$$N_a = \left[1 - n\sqrt{\frac{V_r}{V_i}}\right] \times 100,$$

în care:

N_a = norma de amortizare;
n = durata de serviciu normată;
V_r = valoarea rămasă;
V_i = valoarea de inventar.

A.r. permite constituirea celei mai mari părţi a fondului de amortizare încă din primii ani de funcţionare a mijloacelor fixe. Unii specialişti susţin practicarea **a.** în cote regresive pentru maşini, argumentând-o prin survenirea mai rapidă a uzurii morale ca urmare a progresului tehnic, şi deci scoaterea lor din funcţiune înainte de expirarea duratei lor normate de serviciu. Un alt argument în sprijinul acestei practici constă în faptul că, în primii ani de funcţionare, mijloacele fixe (maşinile)

au o precizie de lucru şi un randament mai mare, iar în ultima perioadă aceste caracteristici încep să scadă, ceea ce determină creşterea cheltuielilor de întreţinere şi a celor pentru reparaţii, pentru efectuarea cărora fondurile băneşti necesare trebuie să fie constituite din timp. A.r. are următoarele dezavantaje: amortismentul nu corespunde cu ritmul şi cu intensitatea uzurii fizice; grevează mult costurile de producţie în prima parte a duratei normate de serviciu a mijloacelor fixe diminuând beneficiile; conduce – în această primă parte – la prelevarea unei părţi din beneficiu sub formă de amortisment, iar către sfârşitul duratei normate de serviciu a mijloacelor fixe se reduc costurile şi cresc corespunzător beneficiile; planificarea, recalcularea şi controlul amortismentului necesită un volum mare de muncă. V. şi **amortizare proporţională (liniară); amortizare progresivă.**

AMORTIZARE SPECIFICĂ, a. care se calculează pentru mijloacele fixe folosite în agricultură la anumite culturi, categorii de animale sau gen de operaţiuni (amortizarea grajdurilor, a pătulelor, a separatoarelor de lapte etc.).

AMORTIZAREA CAMBIEI, măsură de anulare pe cale judecătorească, potrivit unei anumite proceduri, a cambiei pierdute, distruse sau sustrase, pentru a se da posibilitatea posesorului ei de a-şi exercita mai departe drepturile cambiale. Procedura judecătorească se încheie prin emiterea ordonanţei de amortizare, care se notifică trasului şi tuturor debitorilor de regres, pentru a-i înştiinţa că nu mai au dreptul să plătească suma de pe cambie persoanelor care, eventual, ar prezenta la plată cambia anulată.

AMORTIZAREA CAPITALULUI IMOBILIZAT, operaţiune prin care, la capitalul agenţilor economici imobilizat în active corporale şi necorporale supuse deprecierii (uzurii) prin utilizare sau în timp, se calculează, se contabilizează şi se recuperează uzura fizică şi morală a acestora, în vederea refacerii (înlocuirii) capitalului folosit. Capitalul angajat supus amortizării se reflectă în patrimoniul agenţilor economici prin bunurile şi valorile destinate să deservească activitatea pe o perioadă mai mare de un an şi care se consumă treptat. V. şi **active corporale; active imobilizate; active necorporale.**

AMORTIZAREA ÎMPRUMUTULUI 1. Rambursarea capitalului împrumutat în anumite fracţiuni, într-un anumit interval de timp. 2. Mijloc de stingere treptată a împrumutului pe calea rambursării sumei împrumutate într-o perioadă de timp determinată, prin plata periodică (lunar, trimestrial, semestrial sau anual) a unei anumite părţi din valoarea împrumutului. A.î. se poate face prin: a) **serii egale (constante)**, când unitatea emitentă amortizează un număr egal de obligaţiuni în fiecare an. În acest caz, rata plătită anual este constantă, iar dobânda se calculează la valoarea rămasă a împrumutului, rezultând o anuitate diferită pentru fiecare an; b) **anuităţi constante**, când se calculează aceeaşi anuitate pentru fiecare an de viaţă a împrumutului. V. şi **anuitate**; c) **amortizarea la finele perioadei**, caz în care se achită în fiecare an dobânda aferentă, iar în anul ultim anuitatea se determină adăugând la dobânda obişnuită suma totală a împrumutului. În acest scop se constituie fondul de amortizare; d) **cuponul unic**, situaţie în care, în ultimul an, se plăteşte întreaga sumă a împrumutului şi dobânda capitalizată; e) **rambursare anticipată**, când emitentul împrumutului îl amortizează înainte de scadenţa obligaţiunilor. Legal, emitentul nu are dreptul să impună creditorilor săi obligatari să accepte rambursarea anticipată, însă aceasta poate avea loc dacă în contractul iniţial se are în vedere printr-o clauză expresă. R.a. trebuie să facă obiect al publicităţii, pentru informarea publicului. ❖ **A. facultativă, a.** practicată în cazul **împrumuturilor perpetue** (v.) la care statul nu este obligat să răscumpere obligaţiunile, dar este liber să o facă. ❖ **A. indirectă (automată), a.** neprevăzută de legislaţie şi care se realizează prin deprecierea monedei, cu deosebire prin inflaţie. ❖ **A. obligatorie, a.** în care statul îşi asumă obligaţia să ramburseze împrumutul contractat la o anumită dată, folosind în acest scop diferite procedee,

dintre care se menționează: **rambursarea la o dată unică,** numită **scadență,** când statul rambursează global împrumutul respectiv; **rambursare eşalonată,** care se foloseşte în cazul împrumuturilor pe termen lung, rambursarea efectuându-se treptat. A.î. se face pe baza unui tabel de amortizare. A.î. poate avea loc prin tragere la sorți, la anumite intervale de timp, a unui număr de titluri de împrumut sau prin răscumpărare la bursă, când împrumutatul achiziționează de pe piață şi retrage titluri de împrumut de diferite valori. La împrumuturile perpetue (fără termen) nu este stabilită o perioadă de amortizare; în aceste cazuri, împrumutatul plăteşte anual o sumă anumită. V. şi **anuitate; datorie publică; serviciul datoriei publice.**

A.M.U. (Asian Monetary Unit), unitate monetară de cont care se foloseşte începând din anul 1974 în cadrul **Uniunii Asiatice de Clearing. A.M.U.** are o valoare egală cu un **Drept Special de Tragere** (v.).

AN BUGETAR, perioadă de timp egală cu 12 luni, pentru care se întocmeşte şi se execută bugetul de stat şi care corespunde, în majoritatea țărilor, cu anul calendaristic (1 ianuarie-31 decembrie). Sumele datorate, însă neplătite de la buget, precum şi sumele cuvenite, dar neîncasate în contul bugetului de stat până la 31 decembrie, se plătesc şi, respectiv, se încasează în contul bugetului de stat pe anul următor.

AN DE GESTIUNE, perioadă de 12 luni cuprinsă între datele de 1 ianuarie şi 31 decembrie ale fiecărui an, pentru care unitățile economice de stat, cooperatiste, private, băncile, societățile de asigurări etc. încheie bilanțul contabil, balanța de verificare, darea de seamă şi stabilesc rezultatele financiare.

AN FISCAL, perioadă de timp care coincide cu anul calendaristic şi pentru care agentul economic plăteşte impozite la bugetul de stat sau la bugetul local respectiv. Dacă un contribuabil se înființează, se reorganizează prin divizare, comasare, fuziune sau lichidare în cursul unui an fiscal, perioada impozabilă este partea din anul fiscal în care contribuabilul a existat.

ANALIZA MORBIDITĂȚII PROFESIONALE, cercetare a îmbolnăvirilor profesionale, în vederea identificării cauzelor bolilor, a stabilirii măsurilor pentru îmbunătățirea protecției muncii şi a orientării eforturilor în scopul prevenirii acestor îmbolnăviri. În procesul **a.m.p.** se raportează numărul de boli profesionale înregistrate într-o anumită perioadă de timp, la numărul total de oameni expuşi la noxe profesionale; calculul se face pe unitate economică, departament, minister, ramură economică şi la nivelul economiei naționale. **A.m.p.** se efectuează cu ajutorul mai multor indici, cum sunt: indicele de frecvență, indicele de gravitate şi indicele duratei medii a incapacității temporare de muncă. **Indicele de frecvență** se determină prin raportarea numărului de certificate medicale eliberate pentru boală profesională la numărul mediu de salariați dintr-o anumită perioadă de timp luată în studiu, folosindu-se formula:

$$I_f = \frac{N_rCM}{\overline{NL}} \times 100,$$

în care:

I_f = indicele de frecvență;

N_rCM = numărul de certificate medicale;

$\overline{NL}$ = numărul mediu de lucrători.

Indicele de gravitate se determină raportându-se numărul de zile pierdute datorită bolilor profesionale la numărul mediu scriptic de salariați dintr-o anumită perioadă de timp din unitatea

economică analizată, folosindu-se următoarea formulă:

$$I_g = \frac{N_r ZCM}{\overline{NL}} \times 100,$$

în care:

I_g = indicele de gravitate;
$N_r ZCM$ = numărul de zile de concediu medical;
$\overline{NL}$ = numărul mediu de lucrători.

Indicele duratei medii a incapacității de muncă arată numărul mediu de zile de incapacitate temporară de muncă datorită bolilor profesionale; se calculează cu ajutorul formulei:

$$\overline{IDIM} = \frac{N_r ZCM}{N_r CM} \times 100,$$

în care:

$\overline{IDIM}$ = indicele duratei medii a incapacității temporare de muncă;
$N_r ZCM$ = numărul de zile de concediu medical;
$N_r CM$ = numărul de certificate medicale.

Cu ajutorul acestor indici se apreciază situația bolilor profesionale și se iau măsuri pentru prevenirea lor.

ANALIZA PORTOFOLIULUI, studierea, cercetarea unui depozit de titluri financiare, avându-se în vedere următoarele criterii: valoarea bursieră, venitul și repartiția plasamentelor pe ramuri, pe țări și pe monede. Această **a.** se efectuează de către bănci.

ANALIZA STATISTICĂ A ACCIDENTELOR DE MUNCĂ, parte a sistemului informațional din sfera protecției muncii care culege, prelucrează, stabilește și interpretează datele statistice privind accidentele de muncă și bolile profesionale, cu scopul de a le grupa după o serie de criterii, evidențiind tendințele evoluției lor, în vederea fundamentării, elaborării, orientării și aplicării măsurilor eficace de prevenire a accidentelor și bolilor profesionale, la toate treptele economice. **A.** este chemată să furnizeze elemente, date și informații necesare caracterizării, în ansamblu, a modului de realizare a securității muncii la nivelul unităților economice, al ramurilor economice, al domeniilor de activitate și al întregii economii naționale. **A.s. a a.** de **m.** cuprinde mai multe faze, și anume: ▪completarea documentului-tip de înregistrare a accidentelor de muncă; ▪centralizarea documentelor-tip din întreaga economie națională; ▪verificarea completării corecte a documentelor-tip; ▪prelucrarea automată a datelor; ▪prezentarea rezultatelor. În analiză se efectuează gruparea accidentelor după următoarele criterii: ▪localizarea teritorială, administrativă, economică și după timp a accidentelor; ▪elemente referitoare la identitatea accidentaților (vârstă, sex, profesiune, vechime în muncă, vechime în profesiune); ▪ramura economică sau domeniul de activitate în care s-au produs accidentele; ▪felul activităților în cursul cărora au avut loc accidentele; ▪agenții materiali care au intervenit în producerea accidentelor; ▪principalele cauze și cele favorizante care au provocat producerea accidentelor; ▪leziunile produse de accident; ▪localizarea leziunilor. În vederea cercetării comparative a situației accidentelor de muncă la treptele economice, în diferite perioade de timp, se folosesc indicatorii statistici absoluți și relativi. Indicatorii absoluți comensurează și exprimă în mărimi absolute numărul de accidente care au avut loc, fără să se facă raportări și comparații cu alte mărimi; reflectă dinamica și structura acestor accidente etc. la treapta economică respectivă. Cu ajutorul lor se caracterizează situația de ansamblu

a protecției muncii. Între indicatorii absoluți se menționează: ▪numărul total de accidente de muncă și pe feluri de accidente (cu incapacitate temporară de muncă, cu invaliditate, mortale, colective); ▪numărul total de zile de incapacitate temporară de muncă, datorită accidentelor de muncă; ▪suma de bani necesară plății indemnizațiilor în caz de incapacitate temporară de muncă provocată de accidentele de muncă. Indicatorii relativi evidențiază numărul de accidente survenite la o anumită treaptă economică, pe care îl raportează la alte mărimi; aceşti indicatori fac posibile diverse comparații, deoarece au în vedere numărul total al personalului existent la nivelul supus analizei. Indicatorii relativi cel mai frecvent folosiți sunt: **coeficientul de frecvență**, care se poate calcula pentru toate categoriile de accidente şi care arată numărul de persoane accidentate care revine la 1 000 de oameni, şi **coeficientul de gravitate**, care exprimă numărul de zile/om de incapacitate de muncă la 1 000 de salariați. Primul se calculează după formula:

$$C_f = \frac{P_a}{\overline{N}_s} \times 1000,$$

în care:

C_f = coeficientul de frecvență;

P_a = numărul de persoane accidentate;

$\overline{N}_s$ = numărul mediu scriptic de salariați în perioada în care au avut loc accidentele.

Cel de-al doilea se calculează după formula:

$$C_g = \frac{N_{zi}}{\overline{N}_{sp}} \times 1000,$$

în care:

C_g = coeficientul de gravitate;

N_{zi} = numărul calendaristic de zile de incapacitate temporară de muncă;

$\overline{N}_{sp}$ = numărul mediu scriptic de salariați în perioada de timp în care au avut loc accidentele.

Alți indicatori relativi care se folosesc în efectuarea analizei sunt: ▪**numărul de zile de incapacitate de muncă**; ▪**durata medie de incapacitate de muncă**; ▪**suma de bani necesară pentru plata indemnizațiilor** în caz de incapacitate temporară de muncă etc. Analiza efectuată cu ajutorul indicilor statistici face posibile cunoaşterea evoluției accidentelor de muncă de la o perioadă la alta şi compararea lor pe categorii de accidente şi permite luarea de măsuri eficace de prevenire a accidentelor pe viitor. V. şi **accident de muncă; declararea accidentelor de muncă; cercetarea accidentelor de muncă; evidența accidentelor de muncă.**

ANALIZĂ, metodă ştiințifică generală de cercetare, examinare şi studiere sistematică a fenomenelor şi proceselor sociale, economice, financiare etc. A. este un instrument de diagnoză, care presupune descompunerea fenomenelor în părțile lor componente, pe cele mai simple elemente constitutive, în vederea examinării lor temeinice, aprofundate; ea înlesneşte identificarea factorului comun al manifestării fenomenelor. A. contribuie la adâncirea procesului cunoaşterii fenomenelor, pe care o ridică de la singular la general, de la aparență la esență, la lege, de la concret la abstract, de la ceea ce constituie întâmplare, la ceea ce este necesar; ea permite determinarea legăturilor de cauzalitate, a influenței diferiților factori, a legilor care stau la baza constituirii şi derulării fenomenelor ce se examinează. În studierea şi cunoaşterea fenomenelor, a. premerge şi însoțeşte sinteza, între ele existând un raport şi o unitate dialectică, condiționându-se reciproc.

ANALIZĂ A BUGETULUI, examinare a execuției bugetare efectuată de către organele de stat competente pe o anumită perioadă de timp (lună, trimestru, semestru, an), pe baza datelor

furnizate de contabilitatea bugetară şi de statistică; această analiză se efectuează în comparaţie cu indicatorii bugetului şi ai programului de dezvoltare economico-socială a ţării, precum şi cu perioadele anterioare. **A.b.** constituie un important mijloc de control al încasărilor riguroase, complete şi la timp a tuturor veniturilor bugetare şi al finanţării fără întrerupere, potrivit programului, a tuturor acţiunilor economice, sociale, culturale, de apărare naţională etc. Analiza periodică a bugetului permite scoaterea la iveală a eventualelor deficienţe şi face posibilă identificarea rezervelor bugetare, în vederea mobilizării şi folosirii lor.

ANALIZĂ DE PREŢURI 1. Metodă de cercetare şi de determinare a preţurilor folosită în special în întreprinderile industriale şi în cele de construcţii. **2.** Totalitatea calculelor efectuate la întocmirea unui proiect, în vederea stabilirii preţurilor unitare, ţinând seama de cantităţile de materiale, de timpul de lucru, de amortismentul sau chiria utilajului, de transporturi, impozite etc. **A. de p.** se întocmesc pe elemente componente ale preţului, potrivit normelor de deviz legale. **V. şi baza preţurilor; deviz.**

ANALIZĂ ECONOMICĂ, examinare, studiere a fenomenelor şi proceselor economice, prin descompunerea acestora în elementele lor componente. Examinarea relaţiilor structurale şi cauzale, a diferiţilor factori de influenţă se efectuează pentru a cunoaşte ştiinţific evoluţia şi tendinţa fenomenelor respective, a activităţii economice, în vederea identificării conţinutului şi legităţilor care determină naşterea, evoluţia şi desfăşurarea fenomenelor respective la nivel micro- sau macroeconomic, cantitativ şi calitativ, în timp şi spaţiu. Analiza sub aspect economic a unei activităţi presupune examinarea acesteia, cu deosebire prin prisma raportului dintre eforturile depuse (cheltuielile de muncă socială) şi efectele (rezultatele) utile care s-au obţinut. **A.e.**, împreună cu sinteza, prezintă următoarele trăsături caracteristice: a) **a.e.** are ca punct de plecare constatarea diferitelor fapte, fenomene şi rezultate, măsurate şi apreciate cu mai mulţi indicatori, cu relevarea modificării lor în timp şi spaţiu; b) stabilirea elementelor componente ale factorilor şi ale cauzelor care influenţează asupra fenomenelor cercetate; c) determinarea legăturilor cauzale dintre fiecare factor de influenţă şi fenomenul supus cercetării, a interconditionării dintre factorii respectivi; d) cuantificarea influenţei exercitate de fiecare factor asupra fenomenului supus cercetării şi gruparea lor în funcţie de influenţa exercitată, pozitivă sau negativă; e) stabilirea rezultatelor, a concluziilor şi a aprecierilor finale asupra analizei efectuate; f) elaborarea măsurilor şi fundamentarea deciziilor de folosire cu eficienţă maximă a resurselor materiale, financiare şi umane. **A.e.** contribuie la examinarea pe baze ştiinţifice, la cunoaşterea fenomenelor şi proceselor economice şi furnizează concluziile şi instrumentele necesare reglării şi optimizării deciziilor privind creşterea continuă a activităţii economice, la nivel microeconomic şi macroeconomic. **A.e.** poate fi de mai multe tipuri: a) **în raport cu momentul în care se efectuează, faţă de fenomenele cercetate** există: **a. retrospectivă (post-factum)**, care studiază fenomenele şi procesele consumate într-o perioadă anterioară; **a. curentă (operativă)**, care examinează fenomenele şi procesele economice în timpul producerii lor; **a. prospectivă (previzională)**, care studiază fenomenele şi procesele economice ce vor surveni într-o perioadă de timp viitoare; b) **în funcţie de evoluţia în timp a fenomenelor şi proceselor economice** se foloseşte: **a. dinamică,** care studiază fenomenele şi procesele economice în mişcarea şi interconditionarea lor, şi **a. statică**, care cercetează fenomenele şi procesele economice, legăturile de condiţionare la un moment dat, pe baza datelor şi a metodologiei statisticii; c) **în funcţie de nivelul la care se desfăşoară şi de sfera de cuprindere**, se disting: **a. microeconomică**, care examinează procesele şi fenomenele economice la nivelul unei întreprinderi, cooperative etc., şi **a. macro-economică**, care cercetează fenomenele şi procesele economice la nivelul ramurii, al economiei naţionale sau al economiei mondiale; d) **în funcţie de tipul de cercetare a însuşirilor fenomenelor**, există: **a. cantitativă**, care examinează aspectele cantitative ale fenomenelor şi proceselor economice, şi **a. calitativă**, care studiază laturile calitative ale fenomenelor şi proceselor economice.

ANALIZĂ FINANCIARĂ, cercetare a fenomenelor şi proceselor financiare, a cheltuielilor, veniturilor şi rezultatelor financiare, a cauzelor şi a factorilor care influenţează asupra lor, în vederea stabilirii căilor şi măsurilor care să conducă la creşterea productivităţii muncii sociale, la reducerea costurilor de producţie, la realizarea producţiei fizice, la creşterea rentabilităţii, a ratei rentabilităţii şi la obţinerea unei eficienţe economico-financiare înalte. La nivel microeconomic se analizează constituirea, repartizarea şi folosirea cu eficienţă maximă a fondurilor proprii ale unităţilor economice, utilizarea raţională a tuturor mijloacelor fixe, a resurselor materiale, financiare şi umane, factorii care (şi cum) influenţează rezultatele economice, repartizarea rezultatelor financiare etc., modul cum se transpune în viaţă o gestiune economico-financiară, autofinanţarea, apărarea integrităţii avutului public, modul cum unităţile economice îşi achită obligaţiile faţă de alte întreprinderi, faţă de organele ierarhice superioare, de organele financiar-bancare, de bugetul statului etc. A.f. este chemată să stabilească direcţiile şi măsurile pentru înlăturarea eventualelor deficienţe, pentru perfecţionarea activităţii unităţilor economice cu capital de stat, cooperatiste etc. şi pentru obţinerea de rezultate financiare tot mai bune.

ANARHIE, situaţie, stare de lipsă de organizare, de dezorganizare, de dezordine, de haos într-o ţară, ramură economică, domeniu de activitate etc. A. înseamnă indisciplină, nesupunerea agenţilor economici şi a persoanelor fizice faţă de societate.

ANATOCISM, calculare de dobândă la dobândă, prin capitalizarea dobânzii la fiecare scadenţă, a sumelor date cu împrumut. A. se aplică la conturile curente cu dobândă şi la împrumuturile cu dobândă compusă. În trecut, a. a constituit un mijloc de exploatare cămătărească. Dobânzile pe care C.E.C. le datorează depunătorilor pentru sumele depuse în anul precedent se înscriu la începutul anului următor în libretele de economii, acordându-se mai departe dobânzi pentru soldurile acestor librete. V. şi **dobândă compusă**.

ANDOSAMENT, v. **GIR.**

ANDOSAMENT RESTRICTIV, formă de girare a unei hârtii de valoare supuse negocierii, prin care andosantul limitează unele drepturi ale andosatarului ori ale beneficiarului de a folosi hârtia de valoare andosată.

ANDOSARE, modalitate, operaţiune prin care are loc trecerea unor creanţe de la un beneficiar la altul. A. constă în indicarea pe verso-ul instrumentelor de plată a numelui şi prenumelui persoanei împuternicite să încaseze contravaloarea acestor instrumente. A. se foloseşte foarte adesea pentru transmiterea diferitelor instrumente de plată: **bilet la ordin** (v.), **cambie** (v.), **cec** (v.), **trată** (v.), precum şi a altor documente, cum sunt: dovada de depozitare, conosamentul etc. Persoana care semnează a. se numeşte andosant şi este răspunzătoare solidar pentru plata sumei prevăzute în efectul comercial. A. are următoarele efecte: ▪transferă dreptul de proprietate la deţinătorii succesivi; ▪responsabilitatea andosatarilor este solidară, în ceea ce priveşte garantarea plăţii; ▪neopozabilitatea excepţiilor. Ultimul deţinător al efectului comercial se plăteşte fără opoziţie din partea trăgătorului sau a oricărui andosatar. A. poate fi **nominală**, situaţie în care este trecut numele şi prenumele noului proprietar, şi la **purtător**, caz în care a. cuprinde numai semnătura andosantului. V. şi **gir; girant; giratar.**

ANGAJAMENT, document întocmit de beneficiarii de investiţii, prin care aceştia se angajează faţă de bancă să folosească raţional creditele acordate pentru procurarea de utilaje. În a., la **capitolul A**, se menţionează creditele utilizate pentru utilaje şi instalaţii, şi anume: ▪soldul creditelor la data când se întocmeşte a. şi operaţiunile care se vor efectua pe baza acestuia; ▪volumul valoric al utilajelor achiziţionate de la începutul lucrărilor, dar nepuse în funcţiune la

termen; ▪valoarea utilajelor devenite disponibile în cursul fiecărei luni; ▪valoarea utilajelor ce urmează a se monta în cursul anului, potrivit unui grafic; ▪valoarea utilajelor rămase în stoc sau aflate în curs de montaj la sfârşitul anului. La **capitolul B** al a. se evidenţiază creditele aferente utilajelor devenite disponibile, şi anume: soldul acestora la o anumită dată din cursul anului; utilajele disponibile valorificate şi soldul care va exista la sfârşitul anului.

ANGAJAMENT DE PLATĂ, document prin care cetăţeanul străin, deţinător al autovehiculului (motociclului) cu numărul de circulaţie ..., se obligă faţă de centrala societăţii de asigurări să plătească în valută contravaloarea sumei de ... lei, reprezentând primele pe care le datorează la asigurarea prin efectul legii de răspundere civilă auto pe teritoriul României. Acest angajament intervine când cetăţeanul străin nu posedă documente de asigurare internaţionale valabile pe teritoriul României. Se întocmeşte la frontieră de către organul de schimb valutar.

ANGAJAREA ÎMPRUMUTURILOR DE STAT EXTERNE, contractarea împrumuturilor de stat externe cu respectarea încadrării în **plafonul anual de îndatorare publică externă** (v.) aprobat de Parlamentul României şi pe destinaţiile legale. La a.î. Ministerul Finanţelor analizează şi urmăreşte: a) fundamentarea necesităţii şi oportunităţii angajării împrumuturilor externe în raport cu priorităţile şi cu acordurile guvernamentale; b) eficienţa împrumuturilor externe angajate (costuri, condiţii, termene de rambursare etc.); c) existenţa şi realitatea tuturor documentelor pentru contractarea de împrumuturi externe, în scopul prevenirii riscurilor de încălcare a prevederilor acordului şi/sau contractului de împrumut, atât de către beneficiarul împrumutului, cât şi de creditorul extern; d) studiul de fezabilitate, însoţit de acordul şi de aprobarea organelor sau autorităţilor competente, în cazul investiţiilor care se realizează din împrumuturi externe; e) avizul Comitetului Interministerial de Garanţii şi Credite de Comerţ Exterior. V. şi **împrumut de stat extern.**

ANTEDATARE, operaţiune prin care, pe un act, pe un document, se înscrie o dată anterioară celei reale.

ANTEPROIECT, proiect sumar în care sunt menţionate elementele esenţiale şi caracteristice ale unei lucrări, şi anume cele referitoare la oportunitatea şi la eficienţa economică a realizării unui obiectiv de construcţii, a unui sistem informaţional etc.

ANTET, elemente, indicaţii, de regulă imprimate în partea de sus a unei adrese, a unui plic, care cuprind: denumirea, adresa, numărul de telefon şi alte date ale unui agent economic, ale unei instituţii sau persoane fizice.

ANTICIPAREA IMPOZITELOR, încasare forţată a impozitelor, sub forma plasării banilor în obligaţii de împrumuturi publice. A. se practică în perioade de dificultăţi financiare ale statului şi sunt utilizate pentru rambursarea împrumuturilor publice şi a dobânzilor. Din această cauză, K. Marx numea împrumuturile publice „impozite anticipate".

ANTIDUMPING, formă a politicii comerciale defensive prin care se urmăreşte contracararea **dumpingului** (v.). A. constă în folosirea, de către statele lezate de practicarea dumpingului, a unui complex de măsuri, cum sunt: ▪stabilirea de taxe vamale ridicate şi de suprataxe atât la import, cât şi la export; ▪restrângerea cantitativă a importului sau şi a exportului, prin stabilirea de cote prohibitive; ▪adoptarea de măsuri restrictive cu privire la mişcarea de capital; ▪practicarea unor intervenţii restrictive în domeniul plăţilor; ▪modificarea garanţiilor acordate de stat etc. Practicarea dumpingului şi a a. face ca între state să aibă loc o luptă comercială, de apărare sau de atac, cu efecte nedorite asupra comerţului internaţional.

ANTREPOZIT VAMAL, formă a regimului vamal suspensiv, unitate economică în care se depozitează şi se păstrează mărfuri importate, nevămuite, pe o perioadă determinată, pentru care nu s-au plătit taxele vamale, însă pe timpul cât se află în **a.v.** se plătesc taxe de depozitare. Mărfurile provenite din import, introduse direct în **a.v.** pe baza autorizaţiei de antrepozitare eliberate de administraţia vamală, beneficiază de suspendarea temporară a taxelor vamale şi a restricţiilor la import. **A.v.** stimulează agenţii economici să participe la schimburile economice internaţionale, deoarece favorizează negocierile internaţionale în vederea revânzării în străinătate a mărfurilor de origine străină şi creează posibilitatea agenţilor producători de a folosi materiile prime şi piesele componente din import, fără să-şi blocheze fondurile, mărfurile antrepozitate fiind vămuite pe măsura consumului şi a nevoilor. Având în vedere funcţia lor economică, **a.v.** pot **fi de stocare şi industriale.** În **a.v.** de stocare, mărfurile beneficiază de regim suspensiv dacă se păstrează în aceeaşi stare sau li se efectuează unele condiţionări sau ambalări. Aceste **a.v.** au o largă solicitare pe plan internaţional. Există şi **a.v.** speciale în care sunt depozitate mărfuri ce necesită măsuri deosebite de securitate (produse explozibile, inflamabile etc.). **A.v.** industriale sunt cele în care mărfurile sunt supuse unor operaţiuni de prelucrare industrială. **A.v.** industriale presupun ţinerea evidenţei tuturor operaţiunilor de prelucrare, au caracter de **a.v.** nominale şi sunt o alternativă a zonelor libere. Dacă mărfurile din **a.v.** sunt folosite în circuitul naţional, taxele vamale devin exigibile imediat. **A.v.** sunt: a) **reale** şi b) **nominale**. **A.v. reale** sunt constituite din clădiri special amenajate, amplasate în cele mai importante centre comerciale şi industriale, în care sunt depozitate şi păstrate diferite mărfuri. Aceste **a.v.** sunt administrate de birouri vamale care urmăresc depozitarea, manipularea şi scoaterea mărfurilor din depozitele respective. Depunerea mărfurilor în **a.v. reale** se face cu scopul selecţionării, recondiţionării şi reambalării mărfurilor, în vederea valorificării lor ulterioare la export. Când **a.v. real** este insuficient, se constituie **a.v. nominale**, care sunt create la cererea întemeiată a agenţilor economici interesaţi. **A.v. nominale** se constituie în magaziile proprii, nu au supraveghere vamală permanentă, taxele aferente mărfurilor antrepozitate sunt, de regulă, consemnate şi îndeplinesc aceleaşi funcţii. De regulă, **a.v.** sunt **publice**, create prin acte normative şi au dreptul să emită recipise warant, precum şi să vândă mărfurile aflate în depozit prin licitaţie publică. În mod obişnuit, **a.v.** sunt concesionate şi îşi desfăşoară activitatea pe baza unui regulament. Cele mai multe **a.v. publice** efectuează şi operaţiuni de sortare, reambalare etc. care măresc preţul mărfurilor. Unităţile economice private de depozitare a mărfurilor nu au dreptul să elibereze recipise warant. **V. şi recipisă warant; warant; regim vamal; regim vamal suspensiv; taxă vamală.**

ANTREPRENOR 1. Persoană (fizică sau juridică) care se obligă, pe bază de contract, să execute pentru o altă persoană anumite lucrări în construcţii, de domeniu public sau industrial, pentru care încasează anumite sume de bani dinainte stabilite. 2. Întreprindere de stat, cooperatistă, sau privată specializată în executarea, pe baza contractului de antrepriză, a unui complex de lucrări pentru o altă întreprindere numită **beneficiar** (v.). ❖ **A. general**, unitate de construcţii-montaj care, pe bază de contract general de antrepriză încheiat cu beneficiarul de investiţii, are sarcina să asigure realizarea lucrărilor de construcţii-montaj ale unui obiectiv de investiţii, potrivit sarcinilor stabilite. În vederea executării unor lucrări sau părţi de lucrări care nu sunt de profilul lor, **a.g.** pot încheia contracte cu subantreprenori: termenele pentru executarea lucrărilor stipulate în aceste contracte sunt corelate cu cele prevăzute în graficul de eşalonare a investiţiei şi în contractele încheiate cu beneficiarii de investiţii. **A.g.** continuă să poarte răspunderea faţă de beneficiarul investiţiei, atât pentru lucrările realizate prin forţe proprii, cât şi de coordonarea lucrărilor care se execută de subantreprenori, de înfăptuirea lucrărilor la termenele din contract şi de calitatea prevăzută în documentaţiile tehnico-economice. **A.g.** colaborează, pe tot parcursul elaborării proiectelor, detaliilor şi devizelor de execuţie, cu unităţile de cercetare ştiinţifică, inginerie tehnologică şi de proiectare, precum şi cu beneficiarii de investiţii, la stabilirea soluţiilor constructive,

a tehnologiilor de execuție, a organizării șantierului și la elaborarea graficelor de eșalonare a executării lucrărilor de investiții. **A.g.** detaliază proiectul de organizare a șantierului, execută lucrările de construcții-montaj potrivit graficelor, contractelor și documentației tehnico-economice, se preocupă și răspunde de încadrarea în normele de consum de materiale și de reducerea continuă a acestora, folosește materiale locale, organizează desfășurarea în condiții optime a proceselor de producție și de muncă pe șantier, folosirea utilajelor și a mijloacelor de transport cu randament maxim, elaborează și aplică tehnologii avansate pentru executarea lucrărilor de construcții-montaj, care să aibă ca efect creșterea productivității muncii, reducerea costurilor, ridicarea calității lucrărilor, scurtarea duratelor de execuție și realizarea securității muncii pe șantier, exercită controlul de calitate pe tot parcursul executării lucrărilor, răspunde de calitatea lucrărilor etc. Toate economiile obținute de antreprenori prin efortul lor, provenite din îmbunătățirea soluțiilor prevăzute în proiecte și detaliile de execuție, a tehnologiilor de execuție, din alte raționalizări acceptate de proiectantul general și de beneficiar se reflectă în rezultatele financiare ale unității de construcții-montaj. **V. și investiție.**

ANTREPRIZĂ, lucrare de construcții sau de reparații capitale executată de o întreprindere specializată pentru alte întreprinderi, instituții sau persoane particulare, pe baza unui contract de antrepriză. **V. și contract de antrepriză; construcție în antrepriză.**

ANUALITATEA BUGETULUI, prima regulă, primul principiu al activității bugetare. **A.b.** a fost inițial consecința votării anuale a impozitelor și taxelor, a votării în fiecare an a bugetului statului. Acest principiu fundamental rezultă din însăși legea pentru adoptarea bugetului statului pentru fiecare an de către Parlament. Bugetul de stat se elaborează, se adoptă și se execută pe o perioadă de timp strict limitată, și anume de un an; la expirarea acestei perioade, funcțiile sale încetează, pentru a face loc aplicării bugetului anului următor. Instituirea **a.b.** a fost determinată de considerente politice, economice, sociale și financiare. Dezbaterea și adoptarea anuală a bugetului de stat dau posibilitatea Parlamentului să exercite controlul asupra modului cum Guvernul încasează veniturile și cum efectuează cheltuielile statului. **A.b.** a fost reclamată și de considerente de tehnică financiară. Astfel, evaluările și previziunile de posibilități și necesități ale statului, de venituri și cheltuieli pot fi mult mai reale, mai exacte, atunci când bugetul se elaborează pe un an, decât în cazurile în care s-ar întocmi pentru doi sau mai mulți ani. Dezbaterea și aprobarea anuală a bugetului de stat dau posibilitatea analizării veniturilor și cheltuielilor, examinării obiectivelor anului următor, iar controlul parlamentar executat la intervale de timp mai scurte poate preveni mai bine risipa și contribuie la respectarea disciplinei financiar-bugetare. De asemenea, **a.b.** a fost reclamată de conducerea corectă a contabilității veniturilor și cheltuielilor statului, de necesitatea elaborării și aprobării contului general anual de execuție a bugetului de stat de către Parlamentul țării. Anul bugetar poate să coincidă sau nu cu anul calendaristic, adică începe la 1 ianuarie și ia sfârșit la data de 31 decembrie a aceluiași an. În România, Austria, Belgia, Brazilia, Franța, Germania, Grecia, Olanda etc., anul bugetar coincide cu anul calendaristic. În alte state, cum a fost și în România până în anul 1947, anul bugetar începea la 1 aprilie și dura până la data de 31 martie a anului următor. Și în prezent, într-o serie de țări, anul bugetar nu coincide cu anul calendaristic. Astfel, în Marea Britanie, Japonia, India, Irak, Canada ș.a., anul bugetar începe la 1 aprilie și se încheie la data de 31 martie a anului următor. În țări ca Australia, Suedia, Italia, Filipine ș.a., anul bugetar începe la 1 iulie, iar în S.U.A., perioada bugetară era 1 octombrie-30 septembrie anul următor. Înscrierea în timp a anului bugetar este influențată de mai mulți factori, dintre care se menționează: nivelul de dezvoltare și caracterul (agrar, industrial etc.) al economiei, modul cum sunt stabilite sesiunile Parlamentului, tradițiile fiecărei țări etc. De pildă, într-o țară cu caracter agricol este necesar să se cunoască aproximativ mărimea producției agricole, de aceasta depinzând

veniturile bugetare. Într-o țară industrială este necesar să se cunoască rezultatele producției în ramurile industriei, situația pieței, modul cum evoluează prețurile etc. De asemenea, se ține seama de numărul și de perioadele sesiunilor parlamentare etc., precum și de tradițiile țării, care în unele cazuri au un rol important. Potrivit principiului a., veniturile bugetului anului curent neîncasate până la 31 decembrie (în țara noastră) devin venituri ale bugetului anului următor, din care se efectuează și cheltuielile rămase nerealizate în anul de bază. Acest procedeu se numește „de gestiune". Legea finanțelor publice ale României prevede la art. 71 și 72 următoarele: **„Exercițiul bugetar este anual și coincide cu anul calendaristic. Toate drepturile dobândite, operațiunile efectuate în cursul unui an, inclusiv obligațiile și drepturile ce-i revin, direct sau indirect, unui buget în perioada anului respectiv, aparțin exercițiului corespunzător de execuție a bugetului. Pentru toți agenții economici, anul financiar are aceeași durată ca și exercițiul bugetar. Execuția bugetară se încheie la data de 31 decembrie a fiecărui an. Orice venit neîncasat și orice cheltuială neefectuată până la 31 decembrie se va încasa sau se va plăti în contul bugetului pe anul următor. Creditele bugetare neutilizate până la închiderea anului sunt anulate de drept."** În unele țări, în timpul anului bugetar nu se pot realiza toate veniturile și cheltuielile rezultând din aplicarea bugetului; de aceea, s-a recurs la o perioadă de timp în care să se poată lichida toate conturile unui an financiar, adică se acordă un termen de grație de 2-6 luni. Această perioadă complementară, în care continuă încasarea veniturilor și efectuarea cheltuielilor prevăzute în bugetul statului, împreună cu anul bugetar de 12 luni, alcătuiește exercițiul bugetar. Prin urmare, exercițiul bugetar poate fi egal sau mai mare cu câteva luni decât anul bugetar. Astăzi, în România și în multe alte țări, anul bugetar coincide cu exercițiul bugetar. În ultimele decenii, tot mai mulți economiști din diverse țări cu economie de piață pledează pentru renunțarea la principiul **a.b.** și pentru elaborarea de bugete pe doi, trei sau mai mulți ani. Măsura se susține cu argumentul că statul intervine tot mai mult în economie, că finanțează lucrări de investiții care nu se pot executa într-un singur an (obiective industriale, îmbunătățiri funciare, construcții de căi ferate, șosele de interes național etc.), care reclamă și aprobări de fonduri pentru perioade mai mari de un an. Astfel, în S.U.A., fondurile pentru investiții se aprobă pentru tot timpul cât va dura executarea lucrărilor respective. În Franța se adoptă „legi-program", în care se prevăd obiectivele economice, social-culturale etc., precum și fondurile financiare necesare pe câțiva sau mai mulți ani. Unii economiști contemporani susțin teoria bugetelor ciclice, prin care argumentează menținerea principiului **a.b.** în ceea ce privește autorizarea de către Parlament a încasării veniturilor și a efectuării cheltuielilor bugetare, dar că bugetele nu ar trebui echilibrate pe fiecare an calendaristic în parte, ci numai pe un anumit ciclu economic (pe mai mulți ani). Reprezentanții acestei teorii consideră că excedentele realizate în perioadele favorabile ar urma să compenseze deficitele din perioadele de declin economic, susținând că acestea sunt un mijloc de înfăptuire a echilibrului economic, de moderare a manifestărilor crizelor economice.

ANUITATE, sumă de bani plătită anual, o anumită perioadă de timp, de către debitor creditorului, pentru restituirea sau rambursarea unei sume împrumutate, inclusiv a dobânzii aferente. În cazul împrumuturilor publice, a. este formată din partea de capital și dobânda pe care statul se obligă să le plătească anual. La **împrumuturile perpetue** (v.), a. este suma unitară care cuprinde numai renta pe care statul o plătește deținătorilor de titluri. Amortizarea prin a. se folosește în situațiile în care statul are puțini creditori cu care stabilește condițiile de rambursare a împrumutului. A. pot fi egale ca mărime pe toată durata rambursării împrumutului ori în sume inegale, respectiv în rate regresive sau progresive. Dacă în fiecare an se rambursează o sumă constantă, formată din rata creditului și dobânda, a. se determină după următorul calcul:

în care:

A = anuitatea de rambursat;
C = împrumutul de rambursat la valoarea actuală;
r = rata dobânzii;
n = durata (numărul de ani) rambursării împrumutului.

A. se pot grupa astfel: a) **după perioada de rambursare**, se disting: **a. de amortizare**, plătite la sfârşitul anului, numite şi **a. de rambursare** sau **ordinare**, şi **a. de depunere** sau **de plasament**, plătite la începutul anului; b) **după numărul lor**, se disting: **a. viagere**, când plata lor se face în funcţie de existenţa sau de inexistenţa în viaţă a uneia sau a mai multor persoane, **a. temporare**, când plata are loc într-un număr limitat de ani şi este necondiţionată de evenimente, şi **a. perpetue**, care se plătesc continuu o perioadă îndelungată de timp; c) **după mărimea sumei**, se disting: **a. constante** şi **variabile**. Calculul lor se face cu ajutorul unor bareme speciale – **tabelele lui Violeine** sau **Perceire**. **V.** şi **amortizarea împrumutului.**

ANULAREA CREDITULUI BUGETAR, pierdere a valabilităţii creditului bugetar rămas neutilizat (parţial sau total) până la expirarea exerciţiului bugetar. **A.c.b.** are loc prin efectul legii, independent de motivele şi condiţiile rămânerii neutilizate a unor credite bugetare până la data de 31 decembrie a fiecărui an. Ordonatorii principali de credite au obligaţia să analizeze trimestrial necesitatea menţinerii unor credite bugetare pentru care sarcinile au fost desfiinţate sau amânate şi să propună Ministerului Finanţelor anularea creditelor respective. Ministerul Finanţelor cere acordul ordonatorului principal de credite pentru **a.** unor **c.b.** constatate ca fiind fără justificare. În caz de divergenţă, este necesar acordul Guvernului. Cu creditele bugetare anulate sau reduse la ordonatorii principali de credite în cursul anului se majorează fondul de rezervă bugetară la dispoziţia Guvernului, prevăzut în bugetul de stat. Creditele bugetare neutilizate până la închiderea anului sunt anulate de drept. **V.** şi **an bugetar; fond de rezervă bugetară.**

ANULAREA DATORIEI, măsură excepţională de desfiinţare a unei datorii, a unui împrumut, în cazurile în care debitorul se află într-o situaţie extrem de dificilă privind capacitatea de plată, iar creditorul are un potenţial financiar atât de ridicat încât poate renunţa la încasarea datoriei. **A.d.** poate avea loc şi atunci când debitorul a dispărut, când a operat prescripţia extinctivă, când a fost adoptat un act normativ care desfiinţează în mod expres anumite datorii etc.

ANULAREA OBLIGAŢIEI FISCALE, modalitate specifică de stingere a obligaţiilor fiscale, care se poate realiza prin norme cu caracter general (**amnistie fiscală**) (v.), prin care se declară anulate impozitele, taxele şi amenzile fiscale restante datorate de persoanele fizice, şi prin decizii ale organelor administrative competente, emise de la caz la caz, pe baza cererilor debitorilor. **V.** şi **obligaţie de impozit.**

ANUNŢ LAPIDAR, înştiinţare, informaţie concisă dată publicităţii de către sindicatul bancar, comunicând intenţia de a comercializa o emisiune primară a titlurilor financiare.

APARAT BANCAR, totalitatea băncilor (instituţiilor de credit), a unităţilor acestora de pe teritoriul ţării şi, eventual, a reprezentanţelor aflate în străinătate. **A.b.** al României este format din: Banca Naţională, Banca Română de Dezvoltare, Banca Comercială Română, Banca Agricolă, Eximbank, Banc Post, Casa de Economii şi Consemnaţiuni, precum şi din băncile cu capital mixt şi privat.

APARAT DE ASIGURARE, organe specializate care se ocupă cu asigurări de bunuri, de persoane şi răspundere civilă chemate să rezolve toate problemele privind asigurările prin efectul legii şi facultative, asigurările externe şi reasigurările. În ţara noastră, aparatul de asigurare cuprinde: societăţile de asigurări, unităţile teritoriale (sucursalele judeţene şi sucursala municipiului Bucureşti, agenţiile, filialele şi punctele operative de lucru) şi alte unităţi.

APARAT DE PRODUCŢIE, ansamblul elementelor tehnice de producţie, inclusiv componentele materiale ale cercetării ştiinţifice, considerate în unitatea şi interdependenţa lor, folosite de un agent economic. **A. de p.** diferă atât de la un agent economic la altul, în principal în funcţie de obiectul activităţii, cât şi de la o perioadă la alta.

APARAT FINANCIAR, totalitatea organelor specializate care, din punct de vedere organizatoric, corespund verigilor sistemului financiar şi de credit, şi anume: organele financiare din întreprinderi şi ministere sau din alte instituţii centrale, precum şi cele din unităţile cooperatiste; Ministerul Finanţelor, direcţiile generale ale finanţelor publice şi ale controlului financiar de stat, administraţiile, circumscripţiile şi serviciile financiare, societăţile de asigurări şi sucursalele lor judeţene; Casa Naţională de Pensii şi Alte Drepturi de Asigurări Sociale, casele teritoriale de pensii, oficiile de asigurări sociale, Casa Naţională a Asigurărilor Sociale pentru Sănătate, organele sale locale etc.

APARAT FINANCIAR-VALUTAR INTERNAŢIONAL, totalitatea instituţiilor şi organismelor specializate internaţionale şi naţionale care se ocupă cu constituirea şi dirijarea resurselor financiar-valutare potrivit principiilor şi normelor care stau la baza **relaţiilor valutar-financiare internaţionale** (v.). **A.f.-v.i.** este constituit din: **Fondul Monetar Internaţional** (v.), Banca Reglementelor Internaţionale (v.), Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi **Dezvoltare** (v.), **Banca Internaţională de Investiţii** (v.), **Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare** (v.), diferite bănci regionale, filialele şi băncile societăţilor mixte constituite de către băncile naţionale în principalele centre financiare internaţionale etc., precum şi din **aparatul bancar** (v.) şi din **aparatul financiar** (v.) al fiecărui stat.

APORT, bunuri mobile şi imobile, precum şi sume de bani sau alte valori pe care un asociat le aduce într-o unitate economică. Aportul asociaţilor la capitalul social nu este purtător de dobânzi.

APORT BRUT ÎN VALUTĂ, indicator al eficienţei comerţului exterior care evidenţiază volumul de valută obţinut efectiv din exportul mărfurilor. Se determină prin scăderea din preţul extern a valorii în valută a materiilor prime, semifabricatelor etc. procurate din import şi care au fost utilizate la producerea mărfii respective, pe baza următorului calcul:

$$A_{bv} = P_{ev} - M,$$

în care:

A_{bv} = aportul brut în valută;

P_{ev} = preţul extern în valută;

M = preţul exprimat în valută al materiilor prime, materialelor etc. importate.

A.b. în v. relevă contribuţia exportului unui produs la activul balanţei comerciale. Pentru a aduce o contribuţie cât mai mare la activul balanţei comerciale este necesar să se exporte produse cu o valoare unitară cât mai mare şi să se micşoreze ponderea importurilor de completare prin asimilarea fabricării în ţară a produselor care se importă.

APORT ÎN VALUTĂ LA TONA DE MARFĂ EXPORTATĂ, indicator cu ajutorul căruia se exprimă rentabilitatea mărfurilor destinate exportului şi care sunt fabricate dintr-o tonă de materie primă sau de semifabricate.

APORT NET ÎN VALUTĂ, indicator al rentabilității financiar-valutare a comerțului exterior exprimat prin diferența dintre prețul în valută al unei mărfi exportate, pe de o parte, și prețul în valută al materiilor prime importate (sau exportabile ca atare), pe de altă parte, necesare pentru fabricarea mărfii respective, și al materiilor prime reexportabile, inclusiv celelalte cheltuieli de producție. **A.n.** în v. se calculează cu ajutorul formulei:

$$A_{nv} = \frac{(P_v - P_m)}{P_v} \cdot 100,$$

în care:

A_{nv} = aportul net în valută;

P_v = prețul extern franco frontiera română, exprimat în valută, al mărfii exportate;

P_m = prețul extern al materiilor prime și materialelor din import sau exportabile, exprimat în valută.

Cu cât valoarea **a.n.** în v. se apropie de 100, cu atât este mai rentabil exportul mărfii, ceea ce demonstrează că prin prețul extern se recuperează într-o măsură tot mai mare cheltuielile efectuate cu munca vie, materiile prime, materialele, semifabricatele etc., decât dacă acestea ar fi exportate direct. **A.n.** în v. dă posibilitatea să se stabilească ponderea muncii sociale naționale – vie și materializată – încorporată în marfa destinată exportului. Cu ajutorul acestui indicator se compară gradul de valorificare a resurselor, atunci când din aceleași materiale se obțin mărfuri diferite. Dacă mărfurile destinate exportului au același curs de revenire net, cea mai rentabilă la export este marfa de la care se obține cel mai mare **a.n.** în **v. V.** și **curs de revenire.**

APORT NET ÎN VALUTĂ LA HECTAR, indicator al aprecierii rezultatelor financiar-valutare care se obțin din valorificarea la export a produselor agricole vegetale, de pe o anumită unitate de suprafață de teren. Se determină cu ajutorul formulei:

$$A_{nvh} = (P_{mh} - S) \cdot P_v,$$

în care:

A_{nvh} = aportul net în valută la hectar;

P_{mh} = producția medie la hectar;

S = sămânța folosită;

P_v = prețul în valută pe unitatea de produs.

Pentru a se stabili care cultură aduce un **a.** mai mare în valută, se compară sumele realizate din exportul produselor obținute de pe un hectar, de la mai multe culturi, crescute în aceleași condiții pedoclimatice. Studierea la timp a acestui **a.** al diferitelor culturi și cunoașterea temeinică a evoluției în viitor a piețelor de produse agroalimentare externe facilitează posibilitatea luării de măsuri eficiente pentru îmbunătățirea structurii exportului unor asemenea produse și valorificarea lor la un preț cât mai ridicat. Rentabilitatea exportului de produse vegetale se analizează în strânsă corelație cu indicatorul **curs de revenire** (v.).

APORT SOCIAL, obligație bănească, materială sau în muncă pe care și-o asumă un asociat când acceptă să devină membru al unei asociații cu scop lucrativ, al unei societăți comerciale etc., în vederea constituirii capitalului social al acesteia. **A.s.** poate să constea în acțiuni, bunuri materiale, prestații în muncă etc., care se evaluează după valoarea din ziua vărsării. Nedepunerea **a.s.** în termenul în care asociatul s-a angajat să-l depună se consideră întârziere și atrage după sine plata dobânzilor legale. Când **a.s.** este constituit dintr-o creanță, asociatul rămâne răspunzător de încasarea acesteia la scadență. La dizolvarea asociației, mai întâi se plătesc creditorii din valorificarea bunurilor societății; dacă aceste bunuri nu sunt suficiente, se folosește și o parte corespunzătoare din **a.s.** Ceea ce rămâne din a.s. se împarte, în mod corespunzător, asociaților.

APORT VALUTAR, sumă de bani exprimată în lei-valută, intrată în țară ca urmare a unei operațiuni economice. Determinarea **a.v.** se efectuează în funcție de conținutul de aur fin al monedei naționale și de cel al monedei intrate în țară. De exemplu: leul conține 0,148112 g aur fin, iar dolarul 0,736 g. Dacă se notează cu S suma de dolari rezultată dintr-o operațiune economică și cu A_v aportul valutar, procedeul de calcul este următorul:

$$A_v = S \cdot \frac{0{,}736}{0{,}148112}.$$

În determinarea **a.v.**, o importanță deosebită o prezintă indicatorii **aport brut în valută (v.)**, **aport în valută la tona de marfă exportată (v.)**, **aport net în valută (v.)**, **curs de revenire (v.)**.

APORT VALUTAR AL INVESTIȚIILOR, indicator determinat pe ani și pe întreaga durată de funcționare a obiectivului economic, care permite compararea aportului valutar al produselor exportate cu fondul de investiții afectat. Formula de calcul este următoarea:

$$A_{va} = \frac{A_v}{I},$$

în care:

A_{va} = aportul valutar anual al investiției;

A_v = aportul valutar al produselor exportate anual (în valută);

I = valoarea investiției (în lei).

Indicatorul exprimă aportul valutar anual ce revine la un leu investit, prin livrarea la export a producției obținute ca urmare a punerii în funcțiune a noului mijloc fix. **A.v.** net adus de investiție se calculează pe o anumită perioadă de timp, prin raportarea producției marfă obținute, din care se scade valoarea activelor circulante care se pot desface ca atare pe piața externă (în lei-valută), la valoarea investiției (în lei), după formula:

$$A_{vn} = \frac{P_m - (mp' + m' + c')}{V_i},$$

în care:

A_{vn} = aportul valutar net;

P_m = producția marfă (în valută);

$mp' + m' + c'$ = valoarea materiilor prime, materialelor, combustibilului etc. care pot fi valorificate pe piața externă (în lei-valută);

V_i = valoarea investiției.

Acest indicator arată câtă valută se obține, într-un an, din vânzarea producției marfă. **A.v.** al **i.** pe întreaga durată eficientă de funcționare a obiectivului se determină după formula:

$$A_{vd} = \frac{D_c \cdot A_v}{I},$$

în care:

A_{vd} = aportul valutar al investiției, pe întreaga durată eficientă de funcționare a obiectivului;

D_c = durata eficientă de funcționare a noului obiectiv.

Acest indicator exprimă aportul valutar ce revine la un leu investit, prin livrarea la export a producției obținute cu noul obiectiv, pe tot timpul de funcționare al acestuia.

APORT VALUTAR NET LA 1 000 DE LEI MIJLOACE FIXE, indicator care măsoară eficiența mijloacelor fixe în producerea mărfurilor destinate exportului; el arată ce cuantum de valută netă se obține prin folosirea a 1 000 de lei mijloace fixe. Acest indicator se calculează anual, prin raportarea cuantumului aportului valutar net la valoarea mijloacelor fixe, iar rezultatul se înmulțește cu 1 000. Cu cât acest indicator este mai mare, cu atât înseamnă că mijloacele fixe sunt folosite mai eficient.

APRECIERE MONETARĂ, creșterea valorii monedei respective, a puterii de cumpărare a monedei unei țări în raport cu alte monede, respectiv o creștere a cursului valutar.

APRECIERE VALUTARĂ, creștere în fapt a puterii de cumpărare și sporire a cantității (a titlului) de metal prețios al valutei naționale. Pe piața internă, **a.v.** apare ca urmare a deflației, respectiv a scăderii prețurilor mărfurilor și tarifelor serviciilor. În afara granițelor țării, **a.v.** se concretizează în creșterea cursului valutei naționale în raport cu alte valute, datorită în special excedentului balanței de plăți înregistrat pe o perioadă îndelungată de timp. În prezent, când se folosesc cursurile flotante, **a.v.** se utilizează frecvent în locul noțiunii de revalorizare. V. și **deflație; revalorizarea banilor.**

APROBAREA EMISIUNII, aprobare dată de unitățile bancare, în limita competenței ce le-a fost conferită de centrala Băncii Naționale și în concordanță cu directivele stabilite de Guvern, de a trece, în fiecare trimestru, sume de bani din fondurile de rezervă în casele de circulație. Aceste aprobări se dau pe baza cererilor telegrafice.

ARANJAMENT, înțelegere, acord încheiat între două sau mai multe state cu privire la diferite probleme economice, sociale, financiare etc. ❖ **A. bancar**, convenție între bănci, prin care se stabilește modul de acordare, de utilizare și de rambursare a creditelor sau cu privire la efectuarea anumitor operațiuni bancare.

ARANJAMENT GENERAL DE ÎMPRUMUT, modalitate prin care Fondul Monetar Internațional, ca organism de specialitate al Națiunilor Unite, își constituie fonduri peste fondurile proprii, în vederea desfășurării activității sale. Fondul Monetar Internațional se alimentează în mod obișnuit cu vărsămintele efectuate, potrivit unor cote, de țările membre, în aur sau valute convertibile, în proporție de până la 25%, iar partea de 75% în moneda națională. Cotele respective se stabilesc în funcție de puterea economică a fiecărei țări. Deși, periodic, cotele respective se majorează, se constată totuși că ele devin insuficiente. Resursele Fondului Monetar Internațional sunt folosite și pentru echilibrarea balanței de plăți a țărilor membre, în situațiile în care deficitele respective au un caracter temporar. Întrucât astfel de deficite au crescut mult în ultimii ani, Fondul Monetar Internațional își procură și alte surse de finanțare, recurgând la **a.g. de î.** prin care poate obține, în caz de nevoie, credite de la unele țări membre, dezvoltate. Prin urmare, **a.g. de î.** este folosit deoarece mijloacele proprii ale F.M.I. nu mai pot face față dezechilibrelor financiare tot mai mari generate de fenomenele de criză economică. **F.M.I.** își mai poate procura fonduri și din alte surse. V. și **Drepturile Speciale de Tragere; Fondul Monetar Internațional.**

ARBITRAJ 1. Judecare a unui diferend patrimonial între persoane juridice sau fizice, de către o persoană anume autorizată (arbitru) sau de către o instituție specializată. **2.** Operațiune comercială care constă în aflarea și folosirea celui mai avantajos mijloc de a plăti sau încasa o datorie, pentru a realiza cel mai mare câștig sau de a evita un risc în operațiunile de bursă pe termen. **3.** Obținerea de profit prin tranzacționarea simultană a unor titluri financiare sau mărfuri care au prețuri diferite pe diverse piețe. ❖ **A. bancar, v. a. valutar.** ❖ **A. de bursă**, operațiune de cumpărare și vânzare a titlurilor unei societăți pe acțiuni sau a acelorași titluri de stat, efectuată la

două burse de valori de pe piețe diferite cu scopul de a obține un câștig din diferența de curs din aceeași zi. ❖ **A. de polițe**, operațiune speculativă de cumpărare și vânzare a polițelor în valută străină, în scopul obținerii de profituri cât mai mari din diferența de curs rezultată de la o piață valutară la alta. Pe măsura dezvoltării sistemului bancar, rolul polițelor în decontările internaționale a scăzut; astăzi, operațiunile speculative se efectuează mai ales cu valute străine. ❖ **A. de schimb**, operațiune care constă în cumpărarea și vânzarea de monede sau devize străine prin bursă, cu scopul de a realiza un câștig din diferența de curs a acestora. ❖ **A. de titluri financiare**, operațiune bursieră considerată fără risc pentru că ea constă în cumpărarea unui activ financiar pe piața unde cursul său este mai scăzut și în vânzarea acestuia, imediată sau simultană, pe o piață pe care cursul său este mai ridicat. Deoarece această operațiune este fără risc, operatorul se poate mulțumi și cu diferențe mici de curs, desigur cu condiția ca acestea să fie mai mari decât cheltuielile efectuate la bursă. A. de **t.f.** se deosebește de speculație prin faptul că, realizându-se pe baza unor cursuri cunoscute, existente la un moment dat, nu se poate solda, în principiu, decât cu câștig, care este cunoscut înainte de efectuarea operațiunii. Rezultă că **a.** nu operează pe bază de preconizări, nu se supune riscului, ca speculatorul de bursă. **A.** este de fapt fie o succesiune de plasamente, fie plasamente concomitente, dar în sensuri diferite, și se efectuează de **brokeri** (v.) sau **dealeri** (v.), fiind o tranzacție de mare specialitate. Această tranzacție presupune luarea în considerare, pe lângă diferențele de curs, a mai multor factori la aprecierea eficienței operațiunii: cursurile valutare, cheltuielile de transport pentru titluri, primele de asigurare etc., care pot anihila un câștig modest. ❖ **A. valutar**, operațiune de vânzare-cumpărare de valute, pe piețe valutare diferite, efectuată de către bănci în scopul obținerii de profituri din diferența de curs a aceloraşi valute (**a. direct**) sau din diferența de curs pe care o poate înregistra aceeași valută pe o anumită piață valutară la date diferite (**a. la termen**). **A.v.** poate fi: **simplu**, când se operează cu două valute; **complex**, când se operează cu trei sau mai multe valute; **direct**, când o valută se vinde pe piața pe care este cotată cel mai bine; **concomitent**, când cumpărarea aceleiași valute are loc pe piața pe care este cotată cel mai slab; **la termen**, când operațiunea valutară are loc pe o piață, pe două piețe etc. **A.v.** contribuie la echilibrarea cererii și ofertei, la nivelarea cursurilor valutare și a dobânzilor.

ARENDARE, contract care se încheie între proprietar, uzufructuar sau alt deținător de bunuri agricole și arendaș, cu privire la exploatarea bunurilor agricole pe o durată de timp determinată și la un preț convenit de părți. Pot fi arendate următoarele bunuri agricole: terenurile agricole productive – arabile, viile, livezile, pepinierele viticole și pomicole, arbuștii fructiferi, plantațiile de hamei și duzi – pășunile împădurite, terenurile ocupate cu construcții și instalații agrozootehnice, amenajările piscicole și de îmbunătățiri funciare, drumurile tehnologice, platformele și spațiile de depozitare care servesc nevoilor producției agricole și terenurile neproductive care pot fi amenajate și folosite pentru producția agricolă, precum și animalele, construcțiile de orice fel, mașinile, utilajele și alte bunuri asemănătoare destinate exploatărilor agricole. **A.** se face prin contract scris care se încheie între proprietar, uzufructuar sau alt deținător de bunuri agricole, pe de o parte, și arendaș, pe de altă parte. Părțile contractante pot fi persoane juridice sau persoane fizice.

ARENDAȘ, persoană juridică sau persoană fizică prevăzută de lege, care poate arenda bunuri agricole. A. persoană juridică trebuie să aibă naționalitate română, să aibă sediul în România și obiect de activitate exploatarea bunurilor agricole. A. persoană fizică trebuie să fie cetățean român cu domiciliul în România și să prezinte garanțiile solicitate de proprietar (arendator). Agenții economici cu capital majoritar de stat, prestatori de servicii, rezultați din transformarea fostelor stațiuni de mecanizare a agriculturii, nu pot lua în arendă terenuri agricole. Regiile autonome, institutele și stațiunile de cercetare și producție agricolă, societățile comerciale și alte unități care au în patrimoniu sau în administrare terenuri proprietate de stat nu pot da în arendă bunurile agricole respective. V. și **arendare; contract de arendare; arendă.**

ARENDĂ, sumă de bani sau produse oferite de arendaş proprietarului pentru arendarea bunurilor agricole. Cuantumul arendei depinde de: suprafaţa terenului, potenţialul de producţie, structura parcelară, relieful şi gradul de accesibilitate a mecanizării, posibilităţile de acces, distanţa faţă de locurile de depozitare, industrializare şi comercializare, starea clădirii, amenajările de îmbunătăţiri funciare etc. A. se plăteşte în natură, în bani sau în natură şi în bani, conform înţelegerii dintre părţile contractante şi se execută la termenele şi în locul stabilit în contract.

ARGINT, metal preţios, alb lucios, maleabil şi ductil, cu mare conductibilitate electrică, care, alături de aur, s-a separat de masa generală a mărfurilor şi a început să îndeplinească rolul de echivalent general. Monedele de argint s-au bătut începând chiar cu câteva sute de ani înainte de Hristos. Raportul valorii aurului faţă de valoarea argintului era de 1:15, de 1:38. Astăzi, argintul se foloseşte mai ales pentru fabricarea obiectelor de bijuterie, în diferite scopuri industriale etc.

ARGINTARI 1. Bancheri din Roma veche, care se ocupau cu primirea de depuneri băneşti, cu acordarea de împrumuturi şi efectuau socoteli fără numerar între clienţii lor. **2.** Persoană care confecţionează sau vinde obiecte de argint.

ARIERAT 1. Creanţă particulară; împrumut de stat vechi, nerambursat la scadenţă, aflat în restanţă. **2.** Sume de bani întârziate în plată ale agenţilor economici (sume de bani ajunse de mult la scadenţă şi neplătite).

ARIERATĂ FINANCIARĂ, sumă de bani datorată de un stat altui stat sau altor creditori şi neachitată la scadenţă. A.f. poate proveni din împrumuturi, din emisiuni de obligaţiuni nerambursate la termen, din trecerea unor bunuri ale unui stat (ale cetăţenilor săi) din patrimoniul său în patrimoniul altui stat, din provocarea unor daune etc.

ARMATOR, persoană fizică sau juridică proprietară a unei nave maritime. În ţara noastră, calitatea de armator o au NAVROM, NAVLOMAR şi **Întreprinderea de Pescuit Oceanic Tulcea.**

ARMONIZARE FISCALĂ, activitate complexă de aducere relativă la acelaşi numitor a regimurilor fiscale din mai multe ţări, care, de regulă, sunt membre ale unei uniuni vamale ori ale unei zone de liber schimb. A.f. este chemată să asigure un regim uniform de circulaţie a mărfurilor fără taxe vamale şi bariere netarifare. A.f. se referă la directivele şi la propunerile privind impozitele asupra colectării capitalurilor şi asupra tranzacţiilor bursiere, precum şi la cele referitoare la sistemele de impunere a societăţilor comerciale, de calculare şi de reţinere la sursă a impozitului pe dividende. Ţările membre ale Uniunii Economice şi Monetare şi-au armonizat taxa pe valoarea adăugată. **V. şi Uniunea Economică şi Monetară; uniune vamală.**

ARTICOL BUGETAR, subdiviziune a cadrului comun al clasificaţiei bugetare a cheltuielilor care arată analitic natura şi obiectul acestor cheltuieli. **V. şi buget; clasificaţie bugetară.**

ARVUNĂ, sumă de bani sau un bun mobil care se dă de către una dintre părţile contractante celeilalte părţi, în contul preţului unei lucrări, al cumpărării de mărfuri sau al prestării unui serviciu, ca dovadă a manifestării acordului definitiv pentru executarea contractului. Dacă cel care a dat arvuna renunţă la executarea contractului, pierde arvuna dată. Dacă însă cealaltă parte renunţă la executarea contractului, atunci este obligată să restituie dublul sumei primite drept arvună. Arvuna se dă, de regulă, la vânzări-cumpărări şi la închirieri.

ASANARE, ansamblu de măsuri luate de stat pentru prevenirea falimentului companiilor economice, comerciale, bancare etc. A. poate fi practicată şi în domeniul valutar-financiar, cu privire la balanţa de plăţi etc. Metodele de a. pot fi: emisiunea de noi acţiuni sau obligaţiuni,

majorarea creditelor bancare, acordarea de subvenții de la bugetul de stat, micșorarea dobânzilor pentru creditele care se acordă întreprinderilor falimentare, prelungirea termenelor de rambursare a împrumuturilor, lichidarea întreprinderilor insolvabile, crearea de noi întreprinderi puternice etc. A. grăbește procesul centralizării capitalurilor, fiind totodată o metodă de întărire a monopolurilor și o cale de realizare a profiturilor suplimentare. În domeniul bugetar, a. se realizează prin stabilirea de impozite mari, înghețarea salariilor, introducerea limitărilor valutare, devalorizarea valutei, folosirea creditelor externe pentru echilibrarea balanței de plăți etc. ❖ **A. monetară**, însănătoșire a monedei naționale prin **reevaluare** (v.), **revalorizarea banilor** (v.) sau **stabilizare** (v.). ❖ **A. întreprinderilor**, totalitatea măsurilor organizatorice și financiare luate de o întreprindere pentru restabilirea echilibrului economic necesar asigurării unei funcționări normale și corespunzătoare scopurilor urmărite. Prin **a.** se evită falimentul și se asigură rentabilizarea întreprinderii. **A.** poate fi **interioară**, când măsurile sunt luate de însuși proprietarul întreprinderii (utilizarea tuturor rezervelor interne), și **exterioară**, când pentru operațiunile respective intervine statul sau alte persoane interesate (acționari sau creditori). Cauzele care provoacă **a.** pot fi de natură financiară, comercială, de ordin tehnic sau pot proveni din afara întreprinderii. **A.** se suportă în primul rând din rezervele și capitalul propriu și numai în al doilea rând de către creditori.

ASIETA IMPOZITULUI, totalitatea modalităților, a măsurilor care se întreprind de către organele financiare pentru identificarea materiei impozabile, determinarea **bazei impozabile** (v.), calcularea impozitului pe o anumită perioadă de timp, stabilirea termenelor de plată și înștiințarea plătitorului impozitului.

ASIGNAT, hârtie-monedă convertibilă în aur, garantată cu ipotecă asupra domeniilor statului, emisă pentru acoperirea deficitelor bugetare provocate, în principal, de cheltuielile militare ridicate. **A.** s-au emis pentru prima oară în 1720, în Franța, și în 1769, în Rusia, unde inițial erau convertibile în monede de argint.

ASIGURARE 1. Garantare, punere în siguranță, încredințare, promisiune fermă, măsură de prevedere luată de cei interesați pentru conservarea contravalorii bunurilor pe care le posedă, pentru ocrotirea persoanelor fizice în cazul diminuării sau al pierderii capacității de muncă datorită unor boli, accidente sau atingerii unei anumite limite de vârstă, precum și pentru apărarea unor drepturi supuse, eventual, pierderii. 2. Sistem de relații economico-sociale, proces obiectiv necesar al dezvoltării economice și sociale, izvorât din acțiunea legilor economice obiective, care constă în crearea în comun, de către persoanele fizice și juridice amenințate de anumite riscuri, a unui fond din care se compensează daunele și se satisfac alte cerințe economico-financiare probabile, imprevizibile. 3. Operațiune economico-financiară ce decurge dintr-o obligație prevăzută de lege sau dintr-un contract (aleatoriu, sinalagmatic, cu titlul oneros și cu executare succesivă), prin care asiguratul se obligă să plătească o anumită sumă, denumită **primă de asigurare**, în schimbul căreia asigurătorul își asumă obligația ca, la producerea evenimentului (riscului asigurat), să plătească asiguratului sau beneficiarului despăgubirea de asigurare sau suma asigurată. 4. Raportul juridic izvorât din lege sau dintr-un contract de asigurare a persoanei sau a unui bun. ❖ **A. facultativă**, contract consensual, aleatoriu, sinalagmatic, cu titlu oneros și cu executare succesivă, prin care asiguratul se obligă să plătească o anumită sumă, denumită primă de asigurare, în schimbul căreia societatea de asigurări își asumă obligația ca, la producerea evenimentului (riscului asigurat), să plătească asiguratului sau beneficiarului despăgubirea de asigurare sau suma asigurată și să onoreze obligațiile de răspundere civilă ce revin asiguraților față de terți. Orice fel de **a.** presupune existența unei garanții în cazul realizării unui anumit risc. Nu poate exista vreo asigurare fără prezența unui sau a unor riscuri. **A.** se contractează pe baza unei oferte după care se întocmește polița de asigurare semnată de asigurat și asigurător. **A.** este un raport juridic

reglementat de Codul comercial, în care o parte, **asigurătorul** (societatea de asigurări), se obligă să plătească **asiguratului**, în schimbul unei prime vărsate la anumite termene, o sumă de bani în cazul realizării riscului presupus. A. este o relație economică și o operațiune financiară ce ia naștere fie direct prin efectul legii, fie pe bază de contract, prin care asigurătorul se obligă ca, în schimbul **primei de asigurare** (v.), să plătească asiguratului despăgubirea sau suma asigurată. În organizarea și apărarea vieții lor, în procesul producerii bunurilor materiale, precum și în desfășurarea altor activități, oamenii s-au aflat și se află încă într-o luptă continuă cu unele forțe ale naturii care pot împiedica desfășurarea normală a procesului de producție, dezvoltarea continuă a proceselor de producție și progresul societății. Crearea bunurilor materiale necesare oamenilor presupune existența unor raporturi permanente de intercondiționare între om și natură. Diferite fenomene imprevizibile și distructive ale naturii au avut și mai exercită încă influențe dăunătoare asupra valorilor materiale create de munca oamenilor, asupra vieții acestora, aducând mari prejudicii societății. Calamitățile naturii, cum sunt ploile torențiale, inundațiile, alunecările de terenuri, prăbușirile și cutremurele de pământ, furtunile, grindina, înghețul, seceta, incendiile, trăsnetul, exploziile etc., pot aduce mari prejudicii materiale economiei naționale și cetățenilor. Declanșarea unor fenomene ale naturii stânjenește, provoacă mari daune și perturbări, tulburând desfășurarea normală a procesului reproducției sociale, punând de multe ori în pericol capacitatea de muncă și chiar viața oamenilor. Împotriva acestor fenomene ale naturii omul a rămas până acum neputincios. Deocamdată știința nu a găsit mijloacele tehnice de luptă împotriva acestor calamități ale naturii. De aceea, omului i-a rămas calea solidarizării pentru suportarea în comun a efectelor calamităților naturii și accidentelor, anume calea **asigurării**. Activitatea economico-socială poate fi influențată negativ și de diferite accidente provocate de conduita membrilor societății sau independente de comportarea și voința acestora. Astfel de accidente pot fi: **accidentele de muncă** (v.), de circulație, exploziile, incendiile, avariile la mașini și utilaje, diferite catastrofe produse în timpul transportului, epizootiile, intoxicațiile etc. În viața oamenilor survin și evenimente dorite cum sunt: căsătoria, nașterea unui copil, precum și evenimente independente de voința oamenilor, posibile, întâmplătoare, ca de exemplu: atingerea unei anumite limite de vârstă, bolile, accidentele, invaliditatea sau evenimente cu totul nedorite, dar inevitabile, cum este decesul. Prin urmare, viața și integritatea oamenilor, bunurile materiale și spirituale pot fi afectate de fenomene imprevizibile, de forțele distructive ale naturii, de accidente, de conduita unor oameni, care pot avea ca efect întreruperea dezvoltării economico-sociale și pot pune în pericol sănătatea și chiar viața oamenilor. De asemenea, anumiți factori economico-sociali pot provoca fenomene cu efecte negative asupra desfășurării normale a activității economice și sociale. În această categorie se află crizele economice, inflația, șomajul, conjunctura economică nefavorabilă etc. Dintre aceste fenomene, unele au caracter obiectiv, iar altele sunt de ordin subiectiv. Rezultă că forțele naturii, dezvoltarea științei și a tehnicii, activitatea oamenilor sunt principalele cauze generatoare de daune. Se înțelege că oamenii trebuie să cunoască aceste evenimente generatoare de daune pentru a se pune din timp la adăpost de efectele lor și chiar pentru a acționa împotriva riscurilor. Cunoscând toate aceste primejdii, de-a lungul timpurilor societatea omenească a folosit diferite căi de a se feri și de a se apăra, a utilizat diferite mijloace pentru a preveni și contracara prejudiciile provocate de fenomenele naturii și de accidente, pentru a asigura refacerea bunurilor distruse și reluarea normală a progresului economico-social. A. au luat ființă din nevoia firească de apărare și de protecție a omului și a bunurilor împotriva consecințelor accidentelor, din cerința procurării prealabile a unor mijloace de trai, în condițiile pierderii parțiale sau totale a capacității de muncă din cauza bolilor sau a atingerii unei vârste etc. Desigur, legile naturii au un caracter obiectiv, acționând independent de voința oamenilor. Aceasta nu înseamnă însă că oamenii sunt neputincioși în fața acțiunii legilor naturii și că fenomenele distructive ale naturii sunt de neînlăturat. Dimpotrivă, cunoscând legile naturii și acțiunea acestora, oamenii le pot folosi și

influența, pot limita sfera lor de acțiune, reușind într-o măsură tot mai mare să îmblânzească forțele naturii și să le pună în slujba dezvoltării societății omenești. Astfel, societatea omenească, folosind cuceririle științei și tehnicii, a luat și continuă să întreprindă măsuri pentru protejarea bunurilor, pentru prevenirea daunelor, pentru îngrădirea și limitarea acțiunii forțelor distructive ale naturii, uneori prevenind dezlănțuirea lor, iar alteori combătând efectele negative ale acestora. De asemenea, pe plan social, societatea omenească ia măsuri de ocrotire a sănătății oamenilor, de prevenire a accidentelor, de preîntâmpinare a epidemiilor etc. Stăpânirea forțelor naturii și cunoașterea celorlalte cauze producătoare de pagube, precum și a metodelor de prevenire și de înlăturare a consecințelor defavorabile acestora depind, în bună măsură, atât de nivelul de dezvoltare economică, cât și de conținutul relațiilor de producție, adică de modul de producție. Statul român întreprinde măsuri eficiente pentru prevenirea unor calamități, prin efectuarea diferitelor lucrări de mare amploare, cum sunt: îndiguirile, barajele, sistemele de irigații, corectarea torenților, împădurirea versanților muntoși, plantarea perdelelor de protecție, prevenirea poluării mediului înconjurător, utilizarea de materiale de construcție neinflamabile, luarea măsurilor de prevenire a incendiilor, de protecție a muncii, adoptarea de măsuri menite să asigure creșterea siguranței în transporturile rutiere, feroviare, aeriene și maritime, stabilirea și aplicarea de tratamente profilactice pentru oameni și animale etc. Concomitent, se întreprind măsuri pentru organizarea muncii de limitare și combatere a efectelor distructive ale calamităților naturii și ale accidentelor prin: stingerea și împiedicarea extinderii incendiilor, demolarea unor clădiri pentru a nu permite extinderea incendiilor, recuperarea și valorificarea materialelor, protejarea localităților și a obiectivelor industriale, a așezămintelor social-culturale în cazuri de inundație, săparea de șanțuri pentru scurgerea apei, aplicarea de tratamente curative, localizarea epizootiilor, lichidarea focarelor epizootice, mai buna întreținere a culturilor afectate de calamități ale naturii etc. Pentru prevenirea, limitarea, combaterea și, mai ales, pentru compensarea daunelor, persoanele fizice și juridice își pot constitui singure, din resursele lor, unele rezerve materiale și bănești. Mărimea acestor rezerve trebuie să fie egală cu valoarea bunurilor pe care le posedă, ceea ce, practic, este aproape imposibil de realizat pentru fiecare persoană fizică și juridică. Această cale este puțin eficace, deoarece daunele pot surveni cu mult timp înainte de constituirea propriilor rezerve, iar efortul pentru formarea acestor rezerve este mult prea mare. De aceea, în vederea ducerii luptei împotriva forțelor distructive ale naturii și accidentelor, s-a ivit necesitatea solidarizării oamenilor pentru prevenirea și suportarea daunelor, a folosirii unei căi cât mai eficiente, și anume trecerea riscurilor, în anumite condiții, asupra unor organizații specializate în domeniul asigurărilor. Ducerea luptei împotriva forțelor distructive ale naturii și accidentelor pentru a se asigura desfășurarea normală a procesului de producție impune cu necesitate constituirea unor fonduri materiale și bănești de rezervă și de asigurare care să fie folosite atunci când situația o cere. Aceste rezerve trebuie să fie atât de mari încât să permită compensarea tuturor riscurilor. Necesitatea constituirii rezervelor de a. este reclamată de acțiunea legilor obiective care guvernează natura și societatea, de nevoia stringentă de a fi înlăturate și prevenite eventualele disproporții care s-ar putea ivi între ramurile economiei naționale și în desfășurarea normală, neîntreruptă, a procesului de producție, de necesitatea certitudinii îndeplinirii programului de dezvoltare economico-socială a țării, de prevenirea și înlăturarea consecințelor negative ale calamităților naturii și accidentelor, de cerința păstrării integrității proprietății publice, cooperatiste, private și a celei personale, de prevenirea ivirii daunelor etc. Constituirea unui fond de rezervă și de asigurare este menită să facă față împrejurărilor neașteptate. Fondul de asigurare se constituie, se repartizează și se utilizează în procesul repartiției produsului național brut, când între asigurați și asigurător se constituie anumite relații social-economice exprimate în formă bănească. Aceste relații se concretizează în primele de asigurare pe care le plătesc unitățile de stat, unitățile și organizațiile cooperatiste, private și persoanele fizice pentru asigurarea bunurilor lor și a persoanelor fizice. Relații bănești de asigurare

se nasc şi cu prilejul repartizării şi utilizării fondului de asigurare pentru finanţarea diferitelor măsuri de prevenire, limitare şi combatere a efectelor distructive ale manifestării fenomenelor naturii, accidentelor, pentru compensarea daunelor survenite şi plata sumelor asigurate, în cazul accidentării sau al decesului persoanelor asigurate etc. Relaţiile băneşti de asigurări sunt o parte componentă a finanţelor, a relaţiilor economice. **A.** cuprinde acea parte a relaţiilor economice specifice, de întrajutorare şi sprijin reciproc, puse în slujba dezvoltării societăţii omeneşti. Prin intermediul acestor relaţii băneşti se formează, se repartizează şi se utilizează fondul de asigurare necesar compensării pagubelor provocate bunurilor asigurate în vederea menţinerii continuităţii producţiei, plăţii sumelor asigurate, precum şi finanţării acţiunilor de prevenire şi combatere a fenomenelor generatoare de pagube (în cazul bunurilor) şi de invaliditate sau deces (în cazul persoanelor fizice). **A.** de persoane exprimă în acelaşi timp relaţii băneşti prin care se constituie unele mijloace suplimentare de prevedere şi economisire – pentru cazurile în care ar surveni unele evenimente ce privesc sănătatea, integritatea corporală şi viaţa persoanelor. **A.** exprimă ansamblul relaţiilor băneşti cu ajutorul cărora se întreprind măsurile corespunzătoare în vederea desfăşurării normale, neîntrerupte a procesului de producţie, în scopul apărării integrităţii avutului public, privat şi personal şi al ocrotirii persoanelor fizice în cazurile de pierdere a capacităţii de muncă, supravieţuire, în caz de deces. **A.** are unele trăsături caracteristice, şi anume: a) riscurile se compensează prin crearea unei comunităţi de risc şi suportarea daunelor potrivit principiului mutualităţii. Acestea presupun existenţa şi producerea unor riscuri preluate de asigurare sub protecţia sa; existenţa unei comunităţi de risc; mutualitatea în suportarea daunelor; constituirea şi folosirea fondului de asigurare în formă bănească; b) evenimentul trebuie să fie întâmplător, adică producerea riscului să fie independentă de voinţa asiguratului; c) evenimentul să se poată evalua pe baza calculelor statistico-matematice privind frecvenţa şi proporţiile valorice ale fiecărui risc; d) asiguraţii să fie egal ameninţaţi de riscurile respective. Conţinutul economic al relaţiilor de asigurare este determinat de natura şi de trăsăturile orânduirii social-economice şi de stat, de formele de proprietate, de legile economice obiective care acţionează în societate, de sarcinile, atribuţiile şi funcţiile statului. Întrucât **a.** fac parte din sfera finanţelor, ele întrunesc trăsăturile acestora; în acelaşi timp, **a.** au şi unele trăsături specifice determinate de modul de constituire, de repartizare şi utilizare a **fondului de asigurare (v.)**. **A.** au fost instituite ca urmare a existenţei unor riscuri comune a căror producere cauzează uneori pagube foarte mari economiei naţionale în ansamblu, unităţilor de stat, cooperatiste, private şi populaţiei. Riscurile comune determină constituirea comunităţii de risc; cu alte cuvinte, anumite persoane juridice şi fizice sunt ameninţate de aceleaşi riscuri, primejdii, ceea ce le determină să participe împreună la organizarea şi ducerea luptei pentru apărarea unor interese comune. Relaţiile băneşti care se nasc în procesul constituirii şi folosirii fondului de asigurare administrat de către societatea de asigurări constituie o parte componentă a relaţiilor financiare. Relaţiile de asigurare se nasc între unităţile economice de stat, întreprinderile de comerţ exterior, întreprinderile de transporturi, organizaţiile cooperatiste, private şi orice cetăţean al ţării, pe de o parte, şi societatea de asigurări, pe de altă parte. În condiţiile actuale, un agent economic prevăzător, un bun manager nu trebuie să conceapă că o afacere poate fi promovată cu succes fără să aibă încheiată o asigurare. Prin contractarea asigurării pot fi înlăturate consecinţele financiare nefaste cauzate de un sinistru (incendiu, cutremur, trăsnet, inundaţie etc.). Din despăgubirea de asigurare se înlocuiesc bunurile distruse, iar afacerea poate continua ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Importanţa asigurărilor rezultă din incidenţa lor asupra vieţii economico-sociale, care se manifestă şi se propagă în următoarele direcţii principale: sunt o ramură creatoare de valoare adăugată; creează locuri de muncă; oferă capital de împrumut pe piaţa financiară; reduc incertitudinile economice; fac posibilă reluarea şi continuarea normală a activităţii economico-sociale. **A.** din ţara noastră se clasifică astfel: a) **după ramura (domeniul) la care se referă,** există: **a. de persoane, a. de bunuri din ţară şi externe** şi **a. de răspundere**

civilă; b) **în funcție de felul obiectelor asigurate**: a. **de mijloace fixe** (clădiri, instalații, mașini și utilaje, mijloace de transport etc.), din sfera productivă și din cea neproductivă, care aparțin unităților și organizațiilor cooperatiste, obștești, private și cetățenilor; a. **de active circulante și de circulație** (materii prime, materiale, producție nedeterminată, diferite culturi agricole, produse finite în depozit, mărfuri în expediție etc.), aflate la unitățile și organizațiile cooperatiste, private și obștești; a. **privind mobilierul și alte obiecte de uz casnic** proprietate a persoanelor fizice; a. **animalelor** care aparțin unităților cooperatiste și cetățenilor; a. **autovehiculelor** proprietate publică, cooperatistă, privată și personală; a. **de persoane**; a. **de răspundere civilă**; c) **din punctul de vedere al riscurilor cuprinse în asigurări**, există: a. **împotriva ploilor torențiale, grindinei, înghețului, furtunii, inundațiilor, uraganului, alunecărilor de teren, prăbușirilor și cutremurelor de pământ, trăsnetului, exploziei, incendiului, avariilor** provocate în timpul transportului de derapări, răsturnări, ciocniri, căderi sau alte accidente, contra bolilor, epizootiilor, împotriva evenimentelor care pot surveni în viața persoanelor (accidente, îmbolnăviri, deces), pentru prejudiciile provocate terțelor persoane fizice ca urmare a unor accidente de autovehicule etc.; d) **după sfera de cuprindere în profil teritorial**, există: a. **interne** (v.), a. **externe** (în valută) (v.); e) **după natura raporturilor care se stabilesc între asigurat și asigurător**, există: a. **directe**, în care raporturile juridice de asigurare între asigurați și asigurători se stabilesc nemijlocit prin lege sau contract, și a. **indirecte** (reasigurări), în care raporturile juridice de asigurări se stabilesc între două societăți de asigurări, una apărând în calitate de **reasigurat** (v.), iar alta în calitate de **reasigurător** (v.); f) **după modul de înfăptuire**, există: a. **prin efectul legii** (obligatorii) și a. **facultative** (contractuale, benevole).

ASIGURARE AGRICOLĂ, formă importantă de manifestare a asigurărilor de bunuri care are ca obiect culturile agricole, rodul viilor, al livezilor, animalele și alte bunuri aflate în proprietatea agricultorilor. **A.a.** acoperă riscuri specifice, cum sunt grindină, ploi torențiale, furtună, uragan, alunecare și prăbușire de teren, incendiu etc., și poate să apară fie ca o asigurare prin efectul legii, fie ca o asigurare facultativă, fie ca o combinație a celor două forme de asigurare (de exemplu, pentru culturile agricole și animalele aparținând gospodăriilor agricole).

ASIGURARE ASUPRA VIEȚII, formă de asigurare de persoane prin care asigurătorul își asumă obligația ca, în schimbul primei de asigurare plătite de asigurat, să-i plătească acestuia, în eventualitatea producerii evenimentelor asigurate, o anumită sumă de lei asigurată. Se încheie pe o anumită perioadă de timp (de exemplu, la asigurările practicate de societatea de asigurări, această perioadă este de 5-15 ani).

ASIGURARE CARGO, a. mărfurilor și a întregii încărcături în timpul transportului. V. și **asigurări externe; cargo.**

ASIGURARE CASCO, formă de a. externă a navelor fluviale, maritime și aeriene care fac parte din flota civilă, ce se încheie la o societate de asigurări pentru cazurile de avarie, distrugere sau pierdere a lor, precum și pentru răspunderea proprietarului față de terțele persoane, decurgând din utilizarea lor. La **a.c.**, despăgubirile se acordă pentru compensarea daunelor reprezentând pierderea totală a navei sau pentru stricăciunile cauzate de: furtună, uragan, incendiu, naufragiu, ciocnire, eșuare, accidente în timpul încărcării și descărcării mărfurilor, în timpul alimentării navei cu combustibil, explozii pe bordul sau în afara navei, stricăciunile pricinuite de salvare sau de stingerea incendiului, pagube provocate de către nava asigurată etc. **A.c.** se poate încheia pentru o singură călătorie sau pentru o perioadă îndelungată de timp. V. și **asigurarea navelor maritime; asigurarea navelor aeriene; asigurări externe.**

ASIGURARE COMPLEXĂ A GOSPODĂRIEI PERSOANEI FIZICE, formă de a. facultativă menită să înlăture urmările financiare ale unor evenimente imprevizibile care pot surveni într-o gospodărie personală şi care pot produce daune materiale, accidentarea unor membri ai familiei etc. Fiind o a. combinată, ea cuprinde, în acelaşi contract de asigurare, trei feluri de asigurări: a. bunurilor din gospodărie, a. de accidente produse la domiciliul asiguratului şi a. de răspundere civilă legală. În acest gen de a. pot fi cuprinse diferite bunuri existente în gospodăriile persoanelor fizice, ca: mobilier, obiecte de uz casnic, îmbrăcăminte, covoare, aparate de radio, televizoare, frigidere, maşini de cusut, sobe de orice fel, motoare, instrumente muzicale, cărţi, tablouri, unelte, electromotoare de uz gospodăresc, produse agricole, pomicole, animaliere şi alimente, unele mijloace de transport, combustibili, materiale de construcţie, furaje etc. În a. sunt cuprinse (pentru 20% din suma asigurată) şi bunurile asigurabile aflate oriunde în afara domiciliului. În a.c. a g. nu se cuprind: instalaţiile, maşinile, uneltele, diferite alte bunuri din ateliere, manuscrisele, actele, banii, hârtiile de valoare, mărcile poştale, pietrele scumpe, bijuteriile etc. Riscurile preluate în asigurare şi pentru survenirea cărora societatea de asigurări plăteşte despăgubiri sunt: incendiu, trăsnet, ploaie torenţială, grindină, inundaţie, furtună, explozie, prăbuşire sau alunecare de teren, greutatea stratului de zăpadă sau de gheaţă, avarii accidentale produse la instalaţiile de apă, canal, încălzire, pierdere sau dispariţie, furt prin efracţie şi altele. Suma asigurată se determină global pentru toate bunurile cuprinse în a. În asigurarea de accidente sunt cuprinse următoarele persoane: asiguratul, soţia, părinţii şi copiii lui, dacă locuiesc şi gospodăresc împreună în mod permanent. A. cuprinde accidentele determinate de trăsnet, incendiu, explozie, cădere, alunecare, lovire, acţiunea curentului electric, arsură, intoxicaţie subită etc. În asigurarea de răspundere civilă se cuprind cazurile de răspundere civilă pentru acele despăgubiri datorate de asigurat şi de soţia sa, de persoanele care se află în întreţinerea asiguratului, în calitate de locatar, faţă de: a) proprietar – pentru pagube produse la imobile de incendiu sau explozie; b) terţi – în caz de accidentare a persoanelor şi de avariere a bunurilor la domiciliul asiguratului; c) locatarii apartamentelor învecinate – pentru pagube la bunurile asigurabile ori la pereţii, planşeele, tavanele şi pardoselile apartamentelor respective, provocate de o inundaţie, un incendiu sau o explozie care poate avea loc în locuinţa asiguratului. Prima anuală de asigurare este stabilită pentru fiecare mie de lei din suma asigurată, stabilită de către asigurat în momentul încheierii asigurării. Răspunderea societăţii de asigurări ia fiinţă după expirarea a cinci zile, începând din ziua următoare celei în care s-a contractat asigurarea şi după ce se achită prima de asigurare, şi încetează la ora 24 a ultimei zile a perioadei pentru care s-a încheiat asigurarea. **V. şi asigurare facultativă (benevolă); asigurare facultativă paušală sau globală.**

ASIGURARE CONDIŢIONATĂ, formă de a. în care asigurătorul stipulează în poliţă, în mod expres, că achită o anumită sumă de bani, cu condiţia ca anumite persoane să fie la acea dată în viaţă, iar altele decedate, sau după scurgerea unui anumit număr de ani, dacă asiguratul se află în viaţă; dacă asiguratul a încetat din viaţă înainte de data prevăzută în contract, suma se achită imediat moştenitorilor.

ASIGURARE CONTRA INCENDIULUI, formă de a. care are ca obiect anumite bunuri, de obicei clădirile şi alte construcţii. Prin această asigurare se acoperă numai pagubele produse ca urmare a izbucnirii unui incendiu, cu condiţia ca asiguratul să nu fi contribuit, într-un fel sau altul, la producerea acestuia.

ASIGURARE CUMULATIVĂ, a. determinată de creşterea treptată a valorii bunurilor oferite spre asigurare. Drept urmare, un singur asigurător nu are capacitatea de acoperire pentru a-şi asuma o răspundere de asemenea dimensiuni, ajungându-se în situaţia ca un asigurat să încheie contractul de asigurare cu mai mulţi asigurători. V. şi **coasigurare**.

ASIGURARE „CU RĂSPUNDERE PENTRU AVARIA PARTICULARĂ", formă de asigurare a bunurilor în timpul transportului maritim (cargo maritim). Apare şi sub denumirea prescurtată W.A. (engl. „With Average") sau W.P.A. (engl. „With Particular Average"). Este o formă mai acoperitoare decât **a. „fără răspundere pentru avaria particulară"** (v.), deoarece acoperă în plus pagubele produse prin udare cu apa de mare, prin accidente la încărcarea, stivuirea şi descărcarea mărfurilor sau în timpul alimentării navei cu combustibil. La solicitarea asiguratului – şi în schimbul unei prime suplimentare – prin **a. cu r. pentru a.p.** se acoperă şi următoarele riscuri: furt, jaf şi nelivrare; scurgerea lichidelor din recipiente; risipirea sau împrăştierea; umezirea prin umiditatea atmosferică sau udarea cu apă dulce, asudare şi aburii navei; încingerea; contaminarea ca urmare a contractului cu alte încărcături etc. Prin urmare, **a. cu r. pentru a.p.** dă dreptul la despăgubiri şi pentru pagube care apar în timpul desfăşurării normale a transportului, deci fără accidentarea mijlocului de transport. V. şi **avarie particulară.**

ASIGURARE CU TERMEN FIX, formă a asigurării mixte de viaţă. În cazul **a. cu t.f.** asigurătorul are obligaţia – ca şi la alte asigurări mixte de viaţă – de a plăti suma asigurată, indiferent dacă asiguratul supravieţuieşte sau nu la data expirării termenului de valabilitate a asigurării. Caracteristic acestei forme de asigurare este faptul că suma asigurată se plăteşte în toate cazurile numai la termenul dinainte stabilit şi altei persoane decât cea care a încheiat contractul de asigurare. Rezultă că această asigurare se recomandă celor care doresc ca beneficiarii asigurării să încaseze suma asigurată numai la o anumită dată (de exemplu, la absolvirea liceului, la obţinerea diplomei de licenţă etc.). **A. cu t.f.** se poate încheia pe perioade care variază între 5 şi 15 ani, cu precizarea că, la expirarea contractului de asigurare, asiguratul să nu depăşească vârsta de 65 de ani.

ASIGURARE CU VALOARE MAJORATĂ, v. ASIGURARE SUPLIMENTARĂ; ASIGURARE CUMULATIVĂ.

ASIGURARE DE ACCIDENTE, formă a **asigurărilor facultative de persoane** (v.) care urmăreşte protejarea persoanelor fizice împotriva unor evenimente ce pot afecta viaţa, integritatea corporală sau capacitatea de muncă, potrivit căreia asigurătorul nu are nici un fel de obligaţie de plată faţă de asigurat, dacă în cadrul perioadei de valabilitate a asigurării nu s-a produs riscul asigurat. **A. de a.** constituie doar o măsură de prevedere, nu şi una de economisire, ceea ce înseamnă că asiguraţii au dreptul să încaseze suma asigurată numai în măsura în care se produce evenimentul asigurat în perioada de valabilitate a asigurării. Dacă evenimentul asigurat nu se produce în cadrul perioadei pentru care s-a contractat asigurarea, asiguratul nu are dreptul să încaseze suma asigurată la expirarea acestei perioade aşa cum se procedează la asigurările de viaţă. **A. de a.** se poate încheia de către persoane în vârstă de la 16 la 70 de ani. În anumite condiţii, şi persoanele juridice pot contracta asigurări facultative de accidente pentru angajaţii lor. **A. de a.** poate fi combinată, sub diferite forme, cu asigurarea de viaţă. La **a. de a.** suma asigurată se stabileşte pe baza cererii asiguraţilor – în limitele condiţiilor legale de asigurare – iar contractul de asigurare devine perfectat o dată cu emiterea poliţei de asigurare de către societatea de asigurări. În **a. de a.** se cuprind mai multe evenimente subite, survenite independent de voinţa asiguratului, cum sunt: alunecarea, lovirea, arsura, acţiunea curentului electric, trăsnetul, cutremurul de pământ, prăbuşirea de teren, înecul etc. Prin **a. de a.** se compensează urmările imediate ale efortului fizic excesiv reclamat de cauze de forţă majoră în timpul pregătirii programului de producţie (invaliditate permanentă parţială sau totală, deces). Primele de asigurare sunt stabilite în funcţie de suma asigurată, de vârsta asiguratului şi se plătesc periodic. Dacă din accident a survenit o invaliditate permanentă totală, societatea de asigurări plăteşte asiguratului întreaga sumă asigurată; în cazul unei invalidităţi permanente parţiale, asiguratul primeşte numai o parte din suma asigurată, stabilită în funcţie de gradul de invaliditate. În cadrul invalidităţii parţiale, sumele plătite de societatea de asigurări nu pot depăşi suma asigurată, stipulată în contractul de asigurare. Dacă

asiguratul decedează, societatea de asigurări plăteşte familiei suma asigurată independent de plăţile efectuate anterior pentru invaliditate permanentă.

ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSOANELOR CARE PARTICIPĂ LA EXCURSII ORGANIZATE DE OFICIILE DE TURISM, formă a asigurărilor facultative de accidente care are la bază o convenţie între Ministerul Turismului şi societatea de asigurări. În această asigurare sunt cuprinşi atât turiştii care participă la excursii interne şi internaţionale, cât şi însoţitorii acestora şi conducătorii autovehiculelor cu care sunt transportaţi turiştii şi care aparţin oficiilor de turism. Suma asigurată este stabilită pentru fiecare persoană care participă la excursie, iar prima de asigurare se calculează prin aplicarea unor cote procentuale asupra sumelor reprezentând costul excursiei. Mărimea acestei cote diferă în funcţie de felul excursiei: internă sau internaţională.

ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSOANELOR CARE PARTICIPĂ LA EXCURSIILE ŞI TABERELE ORGANIZATE DE BIROUL DE TURISM PENTRU TINERET, formă a asigurărilor facultative de accidente, care se încheie în baza convenţiei semnate de Biroul de Turism pentru Tineret şi de societatea de asigurări. În această asigurare sunt cuprinşi tinerii români şi străini care domiciliază sau studiază în România, pentru perioada cât sunt în excursii şi tabere interne şi internaţionale organizate de B.T.T. Suma asigurată şi prima de asigurare se stabilesc în condiţiile menţionate mai înainte.

ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSOANELOR TRANSPORTATE CU AUTOVEHICULELE ORGANIZAŢIILOR DE STAT, FĂRĂ PLATA TRANSPORTULUI SAU NUMAI CU PLATA CARBURANŢILOR, formă a asigurărilor facultative de accidente care poate fi încheiată cu aprobarea organului ierarhic superior al organizaţiilor de stat respective. Prin această asigurare poate fi asigurat personalul organizaţiilor de stat transportat, în interes de serviciu, cu autovehiculele proprii, în baza obligaţiilor contractuale de muncă. Suma asigurată pentru fiecare persoană transportată este stabilită anterior. Această sumă se plăteşte integral numai în cazul producerii decesului sau a invalidităţii permanente totale, ca urmare a unui accident care a avut loc în timpul transportului şi în legătură cu acesta. Prima de asigurare este calculată pentru fiecare persoană şi pentru fiecare transport efectuat. Primele de asigurare cuvenite societăţii de asigurări se calculează, se achită şi se suportă de către organizaţia de stat care a încheiat contractul de asigurare.

ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSONALULUI DIN ORGANIZAŢIILE DE STAT, formă a asigurărilor facultative de accidente ce poate fi încheiată cu aprobarea ministerelor sau a organelor ierarhic superioare de care aparţin unităţile care contractează asigurarea. În această asigurare este cuprins personalul din unităţile de stat care se deplasează în străinătate în interes de serviciu, pe toată perioada deplasării (sau numai pe o parte a acesteia), inclusiv pe timpul transportului la ducere şi la înapoiere. De asemenea, poate fi asigurat personalul care participă la lucrări efectuate în străinătate, la cererea şi în contul unor firme străine (este vorba de lucrări cum sunt: construcţii şi amenajări de expoziţii, salvări de nave etc.). Spre deosebire de alte asigurări de accidente, la acest tip de asigurare în caz de deces al asiguratului – produs în timpul valabilităţii contractului de asigurare din alte cauze decât accident – se plăteşte o sumă egală cu 30% din suma asigurată care se acordă pentru cazul de deces din accident. Suma asigurată se plăteşte în toate cazurile numai în România şi numai în lei.

ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSONALULUI NAVIGANT PROFESIONIST, A PERSONALULUI NAVIGANT ANGAJAT, A ELEVILOR DIN AERONAUTICA CIVILĂ ŞI A SPORTIVILOR DIN CADRUL AERONAUTICII SPORTIVE, formă a asigurărilor facultative de accidente care se realizează pe bază de convenţii încheiate de societatea de asigurări cu unităţile de aeronautică civilă şi sportivă. Prin această asigurare se acoperă riscurile de deces

sau de invaliditate permanentă produse ca urmare a accidentelor de zbor. Sumele asigurate sunt diferențiate pe categorii de personal navigant, iar primele de asigurare – pe care le plătesc și le suportă unitățile de aeronautică civilă și sportivă – se determină fie în funcție de numărul de persoane asigurate, fie în funcție de numărul de zboruri executate de personalul navigant.

ASIGURARE DE ACCIDENTE ȘI RĂSPUNDERE CIVILĂ A VÂNĂTORILOR SPORTIVI, formă combinată a asigurărilor facultative de persoane și a celor de răspundere civilă. Specific acestei asigurări este faptul că prin același contract de asigurare se acoperă atât riscurile de deces sau de invaliditate permanentă pe care le poate suferi asiguratul ca urmare a unui accident de vânătoare, cât și răspunderea civilă a acestuia față de terți, pentru prejudicii create printr-un eveniment în legătură și ca urmare a activității de vânătoare.

ASIGURARE DE BOALĂ, a. prin care se urmărește protejarea persoanelor care, ca urmare a unei boli, se află în incapacitate temporară de muncă.

ASIGURARE DE BUNURI, sistem de relații economice specifice, exprimate valoric, de întrajutorare și sprijin reciproc între asigurați, prin intermediul cărora se formează, se repartizează și se utilizează fondul bănesc necesar compensării pagubelor provocate bunurilor proprietate a întreprinderilor de stat centrale sau locale, proprietate cooperatistă, privată sau personală, distruse de calamități ale naturii sau de accidente, precum și pentru finanțarea acțiunilor de prevenire și de combatere a fenomenelor generatoare de pagube, în vederea menținerii continuității procesului de producție. Asigurarea bunurilor împotriva diferitelor calamități ale naturii și accidentelor se practică de multă vreme, deoarece prin constituirea comunității de risc și a mutualității în compensarea pagubelor se creează posibilitatea recuperării de către asigurați a unor pierderi care altfel ar fi greu – iar uneori chiar imposibil – de acoperit pe altă cale. Paralel cu dezvoltarea economică și a relațiilor care se stabilesc între oameni în procesul de producție, a avut loc și o evoluție continuă a a. de b., atât în ceea ce privește conținutul și sfera lor de cuprindere, cât și formele de asigurare folosite. Transformările profunde care se produc continuu în economia modernă datorită introducerii permanente a tehnicii noi, creșterea tot mai intensă a circulației rutiere, navale și aeriene ca urmare a sporirii volumului comerțului mondial, apariția unor domenii noi de activitate, ca de exemplu producția și utilizarea energiei nucleare, impun acordarea unei atenții din ce în ce mai mari a. de b. Practica a. de b. pe plan mondial confirmă că, o dată cu introducerea tehnicii noi, este posibilă creșterea volumului pagubelor care pot fi produse de calamități ale naturii și de accidente, deoarece agenții economici sunt dotați cu mașini, instalații și utilaje tot mai complexe și de valori mult mai mari decât în trecut, amplasate în spații restrânse. Formele de realizare juridică și sfera de cuprindere a a. de b. diferă de la o țară la alta, în funcție de o serie de condiții, cum sunt: modul de reglementare a acoperirii pagubelor provocate bunurilor de calamități ale naturii și de accidente (de la bugetul statului sau pe calea asigurării); frecvența și intensitatea producerii unor pagube asupra bunurilor; tradițiile existente etc. Bunurile care aparțin unităților cooperatiste, agenților economici cu capital privat și populației sunt cuprinse în asigurări, deoarece statul nu acoperă din fondul său centralizat de rezervă decât pagubele produse de calamități ale naturii și de accidente bunurilor care aparțin regiilor autonome și societăților comerciale cu capital de stat. Constituirea de către unitățile cooperatiste a unor fonduri de rezervă pentru acoperirea pagubelor prezintă mai multe inconveniente. De aceea, unitățile cooperatiste și agenții economici privați își asigură bunurile la societăți de asigurări, având dreptul ca, în caz de producere a unor pagube, să poată primi despăgubirile necesare refacerii bunurilor avariate și continuării activității economice. A. de b. au o importanță deosebită în protejarea unor categorii de bunuri, ținând seama de faptul că de ele se folosesc mai multe generații, de posibilitățile pe care le au diferite persoane fizice și juridice de a plăti primele de asigurare, de gradul de pătrundere în mase a ideii de asigurare etc. V. și **asigurarea bunurilor din gospodărie.**

ASIGURARE DE CAUȚIUNE, formă de a. prin care societatea de asigurări garantează că debitorul își va îndeplini obligațiile legale sau contractuale pe care le are față de creditor. Cauțiunea este în fapt un serviciu similar cu cel oferit de bănci când garantează pentru clienții lor. A. de c. se practică de către societăți de asigurări specializate; practicarea acestei asigurări presupune o muncă complexă de evaluare, pentru a proteja cât mai bine asiguraţii printr-o administrare judicioasă a riscurilor care pot ajunge însumări apreciabile de daune posibile. A. de c. are următoarele particularități: creditorul este beneficiarul cauțiunii, care este protejat; debitorul (asiguratul) este responsabil de îndeplinirea obligațiilor dintre el și creditor (garantate prin cauțiune); societatea de asigurări este partea care se alătură debitorului în scopul garantării față de beneficiar a îndeplinirii de către asigurat a obligațiilor rezultate din importuri de mărfuri, de lucrări sau de servicii. În practica internațională, formele de cauțiune cel mai frecvent întâlnite se referă la: garanții pentru licitații, garanții de restituire a avansului, garanții privind asigurarea serviciilor de întreținere, garanții pentru vamă, garanții pentru îndeplinirea obligațiilor față de diferite instituții oficiale. Toate acestea se înscriu într-o mare diversitate de forme de cauțiune practicate pe plan internațional. În asigurarea cauțiunilor, societatea de asigurări trebuie să stabilească dacă debitorul va fi în măsură să-și îndeplinească la scadență obligațiile față de creditor. În acest scop, societatea de asigurări care preia riscul trebuie să examineze solvabilitatea și bonitatea debitorului, să analizeze dacă debitorul va fi în măsură să-și îndeplinească obligațiile față de creditori la scadență, iar în cazul în care cauțiunea va fi întoarsă împotriva pretențiilor de despăgubire, în cazul regresului societății de asigurări, dacă el este capabil să facă față pretențiilor de plată. Pentru evaluarea riscului, la subscrierea unei cauțiuni se analizează situația debitorului, vechimea firmei, tradiția și caracterizarea managementului firmei. Se înțelege că societățile de asigurări preferă să emită cauțiuni pentru firme vechi, cu renume pe piață și cu manageri care se bucură de reputație. În același timp, se analizează înzestrarea tehnică, pregătirea personalului, structura producției, contractul dintre debitor și creditor și condițiile în care contractul trebuie executat. De asemenea, se analizează, ca element principal, capitalul debitorului, bilanțul contabil, contul de profit și pierderi, situația surselor și a utilizării fondurilor. În mod obișnuit, se face un studiu de fezabilitate a obiectului contractului dintre debitor și creditor, contract care trebuie bine corelat cu puterea financiară a debitorului. Prima de asigurare se percepe pentru emiterea unei cauțiuni și este proporțională cu rata dobânzii pe piața respectivă și în competiție directă cu spezele și comisioanele bancare percepute pentru scrisorile de garanție. Franșiza reprezintă 20-30% din suma asigurată. În a. de c. sunt garantate următoarele riscuri: a) garanția de participare la licitație, prin care se garantează că debitorul, în cazul când câștigă licitația, va semna contractul și va furniza garanția, respectiv cauțiunea de bună executare a contractului. Dacă debitorul va încheia contractul sau va aduce cauțiunea de bună executare, câștigător este desemnat următorul clasat la licitație, iar societatea de asigurări va plăti diferența dintre valoarea licitată de debitorul garantat și valoarea celui căruia i s-a acordat ulterior licitația; b) garanția de restituire a avansului, practicată în situațiile în care creditorul îl prefinanțează pe debitor prin plata unui avans. De fapt, se garantează rambursarea sumei plătite cu anticipație, printr-o cauțiune a cărei valoare descrește proporțional cu valoarea lucrărilor executate; c) garanția de bună executare a contractului, când prin cauțiunea emisă se garantează îndeplinirea la termen a contractului în concordanță cu programul și cu specificațiile convenite prin clauzele contractuale. În România, **EXIMBANK** este asigurătorul tradițional al cauțiunilor; în prezent, pot contracta acest gen de asigurare și alte societăți de asigurări. În vederea solicitării garanției, beneficiarul depune la societatea de asigurări un dosar care conține: ▪datele de identificare a firmei; ▪activitatea curentă a firmei; ▪conducerea firmei; ▪piața internă și externă de desfacere a mărfurilor și serviciilor; ▪situația financiară; ▪relația cu băncile; ▪prezentarea proiectului de investiții (fluxul de numerar, profitul preconizat după realizarea investiției, rentabilitatea investiției etc.). Garanțiile nu se acordă pe termen mai mic de doi ani pentru activități comerciale sau pentru procurarea de capital circulant.

ASIGURARE DE CREDITE, formă de asigurare financiară care are menirea să-i protejeze pe producători şi pe comercianţi împotriva daunelor financiare ce ar putea rezulta din insolvabilitatea celor care au cumpărat bunuri pe credit ori din insolvabilitatea persoanelor care au beneficiat de diferite servicii pe credit. Această asigurare este specifică economiei de piaţă şi presupune existenţa unui sistem de credite bine dezvoltat.

ASIGURARE DE DECES, formă a asigurărilor facultative de viaţă care acoperă numai riscul de deces. Caracteristica acestei asigurări este faptul că asigurătorul achită suma asigurată – la decesul până la o anumită dată a asiguratului – moştenitorului acestuia. Deci, în cazul asigurării de deces, beneficiari ai acesteia sunt în toate cazurile alte persoane decât asiguratul. Dacă asiguratul este în viaţă la data stipulată în contract, societatea de asigurări este exonerată de orice fel de plată către asigurat sau alt beneficiar al asigurării.

ASIGURARE DE ECONOMIE ŞI DE INVALIDITATE PERMANENTĂ DIN ACCIDENTE, formă a asigurării facultative de viaţă care are caracteristic faptul că suma asigurată nu se plăteşte şi în cazul decesului asiguratului. Rezultă că această asigurare poate prezenta interes pentru persoanele singure sau pentru cele care, din motive de sănătate, nu pot încheia asigurări care acoperă şi riscul de deces. Suma asigurată se plăteşte de societatea de asigurări în următoarele situaţii: la expirarea asigurării, dacă asiguratul va fi în viaţă; la producerea unei invalidităţi permanente totale din accident în perioada plăţii primelor de asigurare. Dacă pe parcursul perioadei de asigurare asigurătorul a achitat suma pentru invalidităţi permanente parţiale, la expirarea asigurării asiguratul are totuşi dreptul să primească suma asigurată. Dacă asiguratul decedează înainte de expirarea duratei pentru care s-a încheiat asigurarea, societatea de asigurări achită suma de răscumpărare moştenitorilor acestuia, în calitate de beneficiari ai asigurării. La expirarea perioadei pentru care s-a contractat asigurarea, asiguratul are dreptul să aleagă între plata dintr-o dată a sumei asigurate şi plata acesteia sub formă de indemnizaţie anuală pe o perioadă de la 5 la 10 ani.

ASIGURARE DE FIDELITATE, formă de asigurare prin care se oferă protecţia unei societăţi împotriva unor prejudicii în calitatea activelor datorate unor acte necinstite ale personalului său. Prin urmare, scopul **a. de f.** este de a proteja asiguratul împotriva unor daune care ar rezulta din încrederea acordată diferitelor persoane care administrează o parte din activele sale. De pildă, casierul sau un alt gestionar poate sustrage o parte din avutul bănesc sau material al societăţii. Polița de asigurare de fidelitate protejează societatea împotriva daunelor provocate de acte frauduloase sau necinstite ale personalului său, indiferent dacă angajaţii au acţionat singuri sau împreună cu alte persoane. Societatea de asigurări plăteşte numai dauna propriu-zisă, nu şi daunele de consecinţă sau costurile suportate de asigurat pentru stabilirea pierderilor propriu-zise. Garanţiile de fidelitate se emit pentru fiecare persoană în parte, fie pentru anumite posturi, fie că sunt generale pentru toţi angajaţii unei societăţi. **A. de f.** generale, pentru întreg personalul unei firme, sunt folosite la asigurarea instituţiilor financiare (bănci comerciale, uniuni de credite etc.) şi chiar a concernelor comerciale. Garanţiile de fidelitate sunt obligatorii pentru toate instituţiile financiare, care, prin ele, se asigură împotriva: fraudei şi necinstei angajaţilor; furturilor în timpul transportului; înşelăciunii şi valutelor contrafăcute (false); răpirilor de persoane etc. Dintre aceste riscuri, doar frauda şi necinstea angajaţilor se referă la riscul pur de fidelitate, celelalte aparţinând categoriei de garanţii de fidelitate, alcătuind o categorie de riscuri, din păcate, în amplificare. În ultima perioadă, pe plan mondial, daunele cele mai mari pe care le-au plătit societăţile de asigurări care au contractat **a. de f.** au fost determinate de fraudele din sistemele electronice de prelucrare a datelor, în ciuda tuturor sistemelor de protecţie utilizate de bănci şi alte instituţii financiare.

ASIGURARE DE INDEMNIZAȚIE PE TIMP LIMITAT, formă a asigurării facultative mixte de viață. Se adresează persoanelor care doresc să asigure copiilor un sprijin material sub formă de indemnizație lunară pe un anumit interval de timp (de exemplu, pe timpul studiilor universitare). Mărimea indemnizației lunare pentru care se încheie asigurarea este diferențiată și plătibilă într-o perioadă de patru ani, în funcție de preferințele asiguratului. **A. de i. pe t.l.** se poate încheia pe diferite perioade (5, 10 sau 15 ani), cu precizarea că la expirarea contractului de asigurare vârsta asiguratului nu trebuie să depășească 65 de ani. Indemnizația lunară se plătește beneficiarului menționat în polița de asigurare, începând cu data expirării asigurării, indiferent dacă asiguratul va fi sau nu în viață. Dacă beneficiarul asigurării decedează după începerea plății indemnizației, societatea de asigurări achită rezerva de prime moștenitorilor acestuia în calitate de beneficiari.

ASIGURARE DE PENSIE, formă a a. facultative de persoane ce se încheie pe baza contractului de asigurare, în temeiul căruia societatea de asigurări își asumă obligația de a plăti asiguratului, în decursul unei anumite perioade de timp (10, 15 sau 20 de ani) ori în tot cursul vieții, o pensie lunară, al cărei cuantum este prevăzut în contract. Prima de asigurare se plătește într-o anumită perioadă de timp, de la încheierea contractului. **V. și asigurare familială mixtă de viață; asigurare mixtă de viață.**

ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ, ramură importantă și de mare actualitate a asigurărilor, care acoperă prejudiciul produs de asigurat – persoană fizică sau juridică – unor terțe persoane. Sunt prejudicii care se pot produce în anumite împrejurări și pentru care o persoană fizică sau juridică răspunde potrivit legii. În aceste asigurări, pe lângă asigurat și societatea de asigurări intervine și a treia persoană, și anume terțul păgubit. **A. de r.c.** permite, pe de o parte, ca persoana păgubită să primească despăgubirea cuvenită, iar pe de altă parte, ca asiguratul, în schimbul primelor de asigurare plătite, să nu mai fie urmărit pe cale judiciară pentru prejudiciul produs. Acest gen de asigurare protejează victimele accidentelor de circulație, repară operativ prejudiciile suferite de acestea prin avarierea sau distrugerea bunurilor, prin vătămare corporală sau decesul unor persoane prin accidente de circulație, evită o serie de litigii între autorii accidentelor și persoanele accidentate (urmașii lor), ori pentru pagubele suferite etc. Dezvoltarea acestor asigurări este urmarea directă a creșterii vertiginoase a numărului de autovehicule de diverse tipuri, fapt ce a condus la creșterea numărului de accidente de circulație și a numărului persoanelor care devin victime ale acestora. Extinderea acestor asigurări este și urmarea dezvoltării fără precedent a transportului de persoane și de bunuri, pe cale aeriană, maritimă și terestră. Se poate afirma că **a. de r.c.** au și un important rol social, deoarece permit ca persoanele care au avut de suferit de pe urma accidentelor să fie despăgubite prompt și integral de către societățile de asigurări. În acest fel, persoanele păgubite nu mai așteaptă până când autorul faptei va avea posibilitatea să plătească sau, uneori, până când acesta va fi descoperit (autorii accidentelor nu sunt întotdeauna identificați imediat). Noțiunea de răspunderea civilă este foarte cuprinzătoare, deoarece în toate împrejurările fiecare persoană răspunde pentru faptele sale, ori de câte ori acestea au drept urmare producerea unor prejudicii altor persoane. De regulă, prin **a. de r.c.** sunt acoperite numai acele prejudicii provocate de asigurat terților, care sunt urmarea unui accident. Aceasta înseamnă că în cadrul **a. de r.c.** nu se pot acorda despăgubiri pentru pretențiile formulate de terțe persoane față de asigurat, ca urmare a neexecutării de către acesta a unor obligații preexistente. Prin **a. de r.c.** pot fi compensate numai pagubele produse de asigurat unor terțe persoane în anumite condiții care se cer a fi îndeplinite în mod cumulativ. **În primul rând**, se presupune săvârșirea de către asigurat a unei fapte ilicite. De exemplu, producerea unui accident de către conducătorul unui autovehicul prin nerespectarea regulilor de circulație. **În al doilea rând**, se impune existența unui prejudiciu, deci a unei pagube produse de asigurat terței persoane accidentate. **În al treilea rând**, trebuie să existe un raport de cauzalitate între fapta ilicită a

asiguratului care a produs accidentul şi prejudiciul adus terţei persoane păgubite. În al patrulea rând, este necesar să se constate culpa (vinovăţia) asiguratului care a săvârşit fapta ilicită ce a condus la producerea accidentului. Dacă una dintre condiţiile de mai sus nu este îndeplinită, înseamnă că, de fapt, nu sunt întrunite toate condiţiile care definesc răspunderea civilă. A. de r.c. prezintă următoarele particularităţi: a) obiectul asigurării îl constituie tocmai prejudiciul produs unor terţe persoane de către asigurat prin folosirea unor bunuri, cum sunt autovehicule, clădiri şi diferite alte construcţii, ori prin exercitarea unei anumite activităţi; b) spre deosebire de situaţia întâlnită la asigurările de persoane şi de bunuri, unde eventuala vinovăţie a asiguraţilor duce, de regulă, la decăderea din drepturi a acestora, în cazul a. de r.c. culpa asiguratului este una dintre condiţiile de bază care se cere a fi îndeplinită pentru ca societatea de asigurări să plătească despăgubirea terţilor păgubiţi, cu existenţa raportului de cauzalitate; c) în a. de r.c., în calitate de beneficiari pot apărea numai terţe persoane necunoscute în momentul încheierii asigurării. Aceste persoane, cu toate că de cele mai multe ori primesc despăgubirea sau suma asigurată direct de la societatea de asigurări, nu au dreptul de a acţiona în justiţie (există unele excepţii) decât pe asigurat. Prin urmare, din contractul de asigurare încheiat în cazul a. de r.c. nu rezultă raporturi juridice între societatea de asigurări şi terţele persoane păgubite; d) la a. de r.c., suma asigurată rămâne la acelaşi nivel, pe toată durata asigurării. La fiecare producere a riscului asigurat, despăgubirea de asigurare poate atinge nivelul maxim al sumei asigurate, indiferent de numărul cazurilor asigurate care au avut loc în perioada de valabilitate a asigurării. În acest fel, practic, pot să apară şi situaţii când societatea de asigurări plăteşte despăgubiri al căror total – pe întreaga durată a asigurării – depăşeşte cuantumul sumei asigurate; e) specific pentru a. de r.c. este de asemenea faptul că, în unele cazuri, suma asigurată pe care societatea de asigurări o plăteşte terţilor păgubiţi nu are o limită dinainte stabilită. A. de r.c. compensează pagubele dintr-un accident pentru care asiguratul datorează – conform legilor în vigoare – despăgubirea sau suma asigurată cuvenită terţelor persoane păgubite. Baza juridică a achitării despăgubirilor sau sumei asigurate este tocmai răspunderea pe care asiguratul o are în calitatea sa de deţinător al unor bunuri, a căror utilizare poate da naştere unor accidente. Dacă asiguratul însuşi este victima accidentului (sau bunurile sale), el nu are dreptul de a încasa sume asigurate sau despăgubiri de la societatea de asigurări în cadrul a. de r.c., ci numai în cadrul asigurărilor de persoane sau de bunuri. A. de r.c. pot fi grupate după mai multe criterii. Astfel, **după modul de reglementare din punct de vedere juridic**, a. de r.c. pot fi clasificate în a. **prin efectul legii** şi a. **facultative. După obiectul lor**, a. de r.c. pot fi grupate în a. **izvorâte din deţinerea şi utilizarea mijloacelor de transport** şi a. de r.c. **legală** sau **generală. V. şi asigurare de răspundere civilă a conducătorilor auto profesionişti; asigurare de răspundere civilă auto; asigurare de răspundere civilă legală.**

ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ A CONDUCĂTORILOR AUTO PROFESIONIŞTI, formă de asigurare facultativă prin contractarea căreia conducătorii auto profesionişti acoperă prejudiciile provocate prin accidente cu autovehiculele diferitelor persoane juridice, pe care ei le conduc. Contractând asigurarea, conducătorii auto profesionişti nu mai sunt ţinuţi să restituie din salariul lor despăgubirile pe care societatea de asigurări le-a plătit terţilor păgubiţi în contul unităţilor deţinătoare a autovehiculelor, pentru compensarea prejudiciilor provocate de ei în accidente de care sunt vinovaţi. A. se poate încheia pe şase luni sau pe un an. Nivelul primelor de asigurare este diferenţiat pe categorii de autovehicule.

ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ AUTO, ramură importantă a asigurărilor, a. prin efectul legii menită să repare prejudiciile produse de persoane fizice şi juridice unor terţe persoane prin accidente rutiere şi avarierea sau distrugerea bunurilor ori prin vătămare corporală sau decesul acestor persoane. În aceste a., este necesar ca pentru prejudiciul cauzat de asigurat terţelor persoane să existe o răspundere civilă delictuală, în conformitate cu prevederile legale.

A. de **r.c.a.** are unele particularități. Astfel, spre deosebire de **a.** de persoane și de bunuri, la care intervin asigurătorul și asiguratul (beneficiarul), la **a.** de **r.c.a.** intervine în plus terța persoană păgubită (care este, în toate cazurile, beneficiarul a., el nefiind cunoscut în momentul încheierii a. Deși, în aproape toate cazurile, terțele persoane primesc despăgubirea direct de la asigurător, ele nu-și pot valorifica drepturile în justiție (cu unele excepții) decât față de asigurat; aceasta înseamnă că **a.** de răspundere civilă nu stabilesc raporturi juridice directe între asigurător și terțele persoane care au suferit daune sau accidente corporale, ci numai prin mijlocirea asiguratului. De asemenea, în **a.** de **r.c.a.** asiguratul nu are dreptul să cheme în garanție societatea de **a.** în eventualul său proces cu terța persoană păgubită. Obiectul acestor **a.** este prejudiciul provocat terțelor persoane de către asigurat, ceea ce poate afecta situația financiară a acestuia. Prejudiciul respectiv poate să apară în legătură cu existența și folosirea diferitelor bunuri cum sunt: autovehicule, clădiri, alte construcții etc. La aceste **a.**, asigurătorul nu-și asumă răspunderea față de orice prejudicii produse de asigurat, ci răspunde numai de cele care constituie obiectul relațiilor de asigurări. De pildă, societatea de **a.** nu preia în **a.** facultativă prejudiciile pe care asiguratul le provoacă intenționat; de asemenea, răspunderea preluată de asigurător – în cazurile cuprinse în **a.** – este limitată, în mod obișnuit, la anumite sume asigurate. Prin **a.** de **r.c.a.** se compensează, de regulă, numai prejudiciile care sunt consecința unor accidente; aceste **a.** nu compensează despăgubirile solicitate de terțele persoane față de asigurat, ca urmare a neexecutării diferitelor obligații ale acestuia ce pot rezulta dintr-un contract de împrumut, de transport, de muncă, de închiriere, de prestări de servicii etc. Cuprinderea în **a.** de **r.c.a.** și luarea în considerare a prejudiciului reclamă ca acesta să aibă un anumit conținut, să fie cert, actual și personal, adică repararea prejudiciului să fie solicitată numai de către persoana păgubită, iar prejudiciul să fie direct. Rezultă că un prejudiciu eventual nu poate angaja răspunderea civilă. Dacă în celelalte forme de **a.** de persoane și bunuri culpa asiguratului conduce la decăderea acestuia din drepturi ori la reducerea despăgubirii și a sumei asigurate, în **a.** de **r.c.a.** culpa asiguratului reprezintă o condiție de bază care trebuie îndeplinită pentru a se acorda despăgubirea de către societatea de asigurări. Aceasta înseamnă că între prejudiciul cauzat terțelor persoane și culpa asiguratului trebuie să existe întotdeauna un raport nemijlocit de cauzalitate. Prin **a.** de **r.c.a.** se compensează prejudiciul creat, ceea ce înseamnă că volumul despăgubirii se stabilește pe baza valorii pagubei și nu în funcție de gravitatea culpei. Compensarea pagubei se face în natură, prin restituirea bunului distrus sau prin restabilirea situației care a existat anterior, ori prin plata de despăgubiri băneşti, atât pentru valoarea bunului distrus, cât și pentru serviciul de care a fost lipsită terța persoană prin imposibilitatea funcționării sau a folosirii persoanelor și bunurilor prejudiciate. În timp ce la asigurarea de persoane și de bunuri suma asigurată se poate plăti de către societatea de asigurări deodată, în întregime sau în mai multe situații cu prilejul survenirii diferitelor riscuri pe toată durata de valabilitate a asigurării, la **a.** de **r.c.a.** suma asigurată rămâne aceeași pe tot timpul asigurării, iar societatea de asigurări răspunde neîntrerupt la producerea fiecărui caz asigurat, până la nivelul maxim al sumei asigurate, fără a se ține seama de numărul cazurilor asigurate survenite pe toată durata de valabilitate a asigurării. În acest fel, în **a.** de **r.c.a.** societatea de asigurări poate fi în situația de a plăti repetat despăgubiri sau sume asigurate, al căror cuantum total, pe tot timpul asigurării, să depășească nivelul sumei asigurate. În unele situații, la **a.** de **r.c.a.** suma asigurată pe care o plătește societatea de asigurări terțelor persoane ale căror bunuri au fost avariate ori distruse sau care au suferit accidente corporale etc. nu are o limită dinainte stabilită. Așa de pildă, în cazul accidentelor corporale, al deceselor produse prin accidente de autovehicule, societatea de asigurări plătește sume asigurate. Rezultă că prin **a.** de **r.c.a.** se compensează daunele produse printr-un accident, față de care asiguratul datorează despăgubirea ce se cuvine terțelor persoane. Despăgubirea datorată are ca bază juridică răspunderea asiguratului ca posesor al diferitelor autovehicule, care, folosite, pot produce unele accidente. În situațiile în care chiar asiguratul sau bunurile sale ar fi victima unui

accident, el poate obține suma asigurată sau despăgubirea cuvenită numai de la asigurările de persoane și de bunuri, nu și cea de la a. de r.c.a. Unitățile economice și instituțiile debitoare care au fost ținute să compenseze diferite daune față de terți își pot recupera – pe calea acțiunii de regres (v.) – paguba astfel suferită în patrimoniul lor, de la persoanele fizice vinovate de producerea prejudiciului. Acțiunea de regres se poate îndrepta și împotriva posesorilor sau păzitorilor lucrurilor sau animalelor care, prin acțiunea lor, au provocat un prejudiciu terțelor persoane, însă aceasta numai dacă se constată vinovăția. A. de r.c.a. compensează pierderile provocate prin accidente cauzate de asigurat terțelor persoane, a căror integritate corporală a fost afectată sau ale căror bunuri au fost distruse sau avariate; prin aceste asigurări, victimele păgubite primesc despăgubirea sau suma asigurată respectivă de la societatea de asigurări, iar asiguratul, plătind prima de asigurare, nu mai este urmărit în justiție de terța persoană păgubită pentru despăgubirile sau sumele asigurate cuvenite. O altă particularitate a a. de r.c.a. constă în aceea că răspunderea societății de asigurări ia naștere numai pentru pagubele cauzate bunurilor aparținând terțelor persoane, ceea ce înseamnă că nu sunt cuprinse în aceste asigurări prejudiciile produse bunurilor care aparțin asiguratului. La a. de r.c.a. riscul se realizează prin pretențiile ridicate de victimă față de asigurat, care, prin conduita sa, a cauzat un prejudiciu. Desigur, în aceste cazuri, de mare importanță sunt împrejurările în care s-a produs accidentul, în ce măsură este vinovat asiguratul de producerea accidentului, deoarece, în funcție de acestea, se stabilesc obligațiile asiguratului față de persoana accidentată sau păgubită și, pe această bază, se determină și se plătește de către organele societății de asigurări cuantumul despăgubirii. În a. de r.c.a. pretențiile formulate de către terțele persoane păgubite trebuie susținute cu documente doveditoare necesare evaluării daunelor; aceasta înseamnă că societatea de asigurări nu poate să accepte la plată orice pretenții de despăgubire ale terțelor persoane păgubite. După plata despăgubirilor, societatea de asigurări se subrogă în drepturile asiguratului contra persoanelor vinovate de producerea daunelor; această subrogare se face în limita sumelor plătite ca despăgubiri sau sume asigurate. Se înțelege că subrogarea poate avea loc numai în cazurile în care, de pildă, accidentele s-au produs din culpa unei terțe persoane. Subrogarea are ca efect introducerea de către societatea de asigurări a acțiunii de regres contra terțelor persoane vinovate, pentru a recupera de la aceste persoane (altele decât asigurații) despăgubirile plătite. În a. de r.c.a., societatea de asigurări compensează nu numai daunele, ci și cheltuielile de judecată pe care asiguratul le-a făcut în procesul civil. A. de r.c.a. au o deosebită importanță economică și socială prin faptul că victimele accidentelor primesc, cu promptitudine și în întregime, despăgubiri și sume asigurate de la societatea de asigurări, ceea ce permite repararea prejudiciilor și deci reluarea și continuarea normală a activității economico-sociale, scutindu-i pe asigurați de plata diferitelor sume de bani, mai ales în situațiile în care aceștia nu ar avea din ce să plătească respectivele indemnizații de asigurare. Importanța acestor asigurări a crescut mult în ultimul timp, atât pe plan național, cât și pe plan internațional; aceasta rezultă, în primul rând, din creșterea considerabilă a numărului de autovehicule, fapt ce a determinat și o creștere a numărului de accidente de circulație, a numărului de persoane care devin victimele unor asemenea accidente, precum și sporirea valorii totale a bunurilor avariate sau distruse prin astfel de accidente. Creșterea importanței economico-sociale a acestor asigurări este determinată și de intensificarea transporturilor de bunuri și de persoane pe căile rutiere, feroviare, navale și aeriene. A. de r.c.a. prin efectul legii a fost reglementată în țara noastră în forma actuală prin Legea nr. 136/1995, adoptarea acesteia fiind reclamată de creșterea considerabilă a numărului de autovehicule, de intensificarea circulației pe arterele rutiere și de creșterea primejdiei producerii de accidente de circulație, care pot amenința sănătatea, viața și bunurile persoanelor fizice sau juridice.

Nivelul primelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse terților prin accidente de autovehicule pentru anul 2001

I.* În cazul persoanelor care dețin autovehicule înmatriculate în România:

Nr. crt.	Felul autovehiculului	Prima de asigurare pentru fiecare autovehicul înmatriculat în România, aferentă perioadei (lei)					
		1 ian. - 31 dec.		1 ian. - 31 mai		1 iun. - 31 dec.	
		pers. fizice	pers. juridice	pers. fizice	pers. juridice	pers. fizice	pers. juridice
1.	Autoturisme (inclusiv autoturisme de teren și automobile mixte, a căror masă totală maximă autorizată nu depășește 3,5 t), autosanitare, autorulote, având capacitatea cilindrică:						
	a) până la 1.200 cm^3	500 000	595 000	213 000	252 000	287 000	343 000
	b) între 1.201-1.400 cm^3	572 000	740 000	239 000	311 000	333 000	429 000
	c) între 1.401-1.600 cm^3	683 000	999 000	292 000	425 000	391 000	574 000
	d) între 1.601-1.800 cm^3	742 000	1 082 000	317 000	460 000	425 000	622 000
	e) între 1.801-2.000 cm^3	956 000	1 303 000	397 000	548 000	559 000	755 000
	f) peste 2.000 cm^3	1 143 000	1 578 000	480 000	668 000	663 000	910 000
2.	Autovehicule pentru transport de persoane (inclusiv autospeciale pentru transport de persoane):						
	a) având cel puțin 10, dar nu mai mult de 17 locuri, exclusiv pe scaune, inclusiv cel al conducătorului	1 515 000	1 795 000	635 000	748 000	880 000	1 047 000
	b) având cel puțin 18 locuri pe scaune, inclusiv cel al conducătorului	1 957 000	3 254 000	618 000	1 360 000	1 139 000	1 894 000
	c) tramvaie, troleibuze	0	2 600 000	0	1 086 000	0	1 522 000
3.	Motocicluri, cu sau fără ataș	399 000	652 000	170 000	268 000	229 000	384 000
4.	Tractoare rutiere, având puterea motorului:						
	a) până la 45 CP, inclusiv	336 000	336 000	139 000	139 000	197 000	197 000
	b) peste 45 CP	1 628 000	1 628 000	685 000	685 000	943 000	943 000
5.	Alte autovehicule decât cele menționate la punctele 1-4, a căror masă totală maximă autorizată este de:						
	a) până la 2.300 kg	988 000	1 423 000	417 000	596 000	571 000	827 000
	b) între 2.301-3.500 kg	1 554 000	1 957 000	652 000	818 000	902 000	1 139 000
	c) între 3.501-7.500 kg	2 124 000	2 446 000	902 000	1 019 000	1 222 000	1 427 000
	d) între 7.501-16.000 kg	2 608 000	3 254 000	1 086 000	1 360 000	1 522 000	1 894 000
	e) peste 16.000 kg	3 254 000	4 232 000	1 360 000	1 771 000	1 894 000	2 461 000

* a) Primele de asigurare se plătesc numai pentru autovehicule. Pentru remorci, semiremorci și ataşe nu se plătesc prime de asigurare.

b) Primele de asigurare prevăzute mai sus se plătesc și pentru fiecare număr de circulație de probă.

c) Pentru persoanele cu deficiențe locomotorii, deținători de motocicluri și de autoturisme adaptate infirmității lor, inclusiv pentru cele primite de aceștia în folosință, primele de asigurare se reduc cu 50%.

d) Primele de asigurare aferente perioadelor stabilite mai sus se încasează în cuantumul prevăzut, fără a fi posibilă fracționarea acestora, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 5 alin. 2 din hotărâre.

e) Pentru toate autovehiculele care nu sunt menționate expres la pct. 1 se vor aplica tarifele de la pct. 5 (autoutilitare, autofurgoane, autocamioane, autospeciale).

II*. În cazul persoanelor care intră pe teritoriul României cu autovehicule înmatriculate în străinătate, dar neasigurate sau a căror a. expiră în perioada în care se află pe teritoriul României:

Nr. crt.	Felul autovehiculului	Prima de asigurare pentru fiecare lună sau fracțiune de lună, în perioada 1 ian.-31 dec. 2001, pentru fiecare autovehicul înmatriculat în străinătate (lei)
1	Autoturisme	1 345 000
2	Alte autovehicule decât autoturisme și motocicluri	518 000
3	Motocicluri	3 310 000

a) Primele de asigurare se plătesc numai pentru autovehicule.

b) Pentru remorci, semiremorci și atașe nu se plătesc prime de asigurare.

În a. prin efectul legii de r.c.a. sunt cuprinși toți deținătorii (persoane fizice și juridice) de autovehicule înmatriculate și folosite în țara noastră, pentru pagube produse prin accidente de autovehicule pe teritoriul României. Persoanele care intră pe teritoriul României și autovehiculele înmatriculate în străinătate se consideră asigurate dacă îndeplinesc una dintre următoarele condiții: a) posedă documente internaționale de asigurare valabile pe teritoriul României; b) numărul de înmatriculare atestă existența asigurării, potrivit convenției bilaterale încheiate între biroul asigurărilor de autovehicule din România și biroul asigurărilor de autovehicule din țara de origine. Fac excepție de la aceste prevederi persoanele fizice și cele juridice pe timpul utilizării autovehiculelor pentru cursele de întreceri, raliuri sau antrenamente, care se pot asigura facultativ pentru astfel de riscuri. Nu sunt cuprinse în această asigurare autovehiculele cu o capacitate cilindrică a motorului de până la 69 cm^3 inclusiv, aparținând persoanelor fizice și celor juridice. Sumele asigurate pentru avarierea sau distrugerea de bunuri în unul și același accident și deci despăgubirile sunt stabilite în anumite limite pentru autovehiculele și alte bunuri avariate sau distruse. De asemenea, sumele asigurate care se acordă persoanelor sunt stabilite separat pentru fiecare persoană accidentată, însă fără să depășească un anumit plafon pentru toate persoanele afectate în același accident. Prevederea unei franșize (v.) de 900 000 de lei a urmărit reducerea numărului operațiunilor de constatare și evaluare a pagubelor de valori neînsemnate care nu prezintă interes deosebit nici pentru asigurat, nici pentru terța persoană păgubită, precum și evitarea unor cheltuieli inutile, nejustificate. Primele de asigurare se stabilesc diferențiat, în funcție de felul autovehiculului și de locul înmatriculării, respectiv în România sau în străinătate, după cum se vede din tariful de pe pagina precedentă. Primele de asigurare se plătesc societății de asigurări la data înmatriculării autovehiculului sau la data eliberării autorizației provizorii de circulație, pentru autovehiculele care se înmatriculează în perioada 1 ianuarie-31 decembrie. Asiguratii plătesc primele anuale până la sfârșitul lunii martie a fiecărui an, pentru anul în curs. Dacă primele de asigurare anuale se plătesc anticipat, până la 1 ianuarie, asiguratul beneficiază de o reducere de 10%. În cazul neachitării la scadență a primelor prevăzute în tarife, deținătorul autovehiculului este neasigurat. Pentru autovehiculele care se înmatriculează temporar (cele care urmează să fie scoase definitiv din țară), primele de asigurare se calculează lunar și reprezintă 1/12 din prima de asigurare anuală prevăzută în tarif. Persoanele care intră pe teritoriul României cu autovehicule înmatriculate în străinătate, dar neasigurate, sau ale căror asigurări expiră în timpul cât se află pe teritoriul României, plătesc primele de asigurare aferente perioadei cât autovehiculul neasigurat se află în România – anticipat și integral – în felul următor: a) la intrarea autovehiculului pe teritoriul României, la punctele de trecere a frontierei; b) cel mai târziu în ultima zi de valabilitate a documentelor de asigurare, la unitățile teritoriale ale societății de asigurări autorizate. Persoanele care folosesc pe teritoriul României autovehicule înmatriculate în străinătate și nu sunt asigurate în străinătate sau ale căror asigurări expiră în timpul aflării pe teritoriul României datorează primele de asigurare corespunzător perioadei de la intrarea autovehiculului în țară, respectiv de la expirarea valabilității asigurării, până la ieșirea acestuia din țară. La intrarea și la ieșirea din țară,

organele poliției de frontieră de la punctele de control pentru trecerea frontierei de stat a României controlează documentele de asigurare și solicită deținătorului autovehiculului dovada plății primei de asigurare datorate. Persoanele neasigurate care nu pot face, la control, dovada a. ori a plății acesteia, sunt îndrumate să achite primele datorate la organele de la punctul de control, desemnate în acest scop. Răspunderea societății de asigurări începe: a) după 24 de ore de la expirarea zilei în care: s-au plătit societății de asigurări primele de asigurare, în numerar, respectiv s-a prezentat ordinul de plată vizat de banca la care asiguratul are deschis contul de disponibil, și s-a eliberat documentul care atestă încheierea asigurării, pentru asigurații care nu și-au îndeplinit obligațiile de plată a primei de asigurare sau pentru asigurații care nu au plătit la scadență prima aferentă perioadei respective; b) din momentul plății primelor de asigurare în numerar, respectiv al prezentării ordinului de plată vizat de banca la care asiguratul are deschis contul de disponibil, și al eliberării documentului de asigurare, dar nu mai devreme de data intrării în vigoare a asigurării înscrisă în document, pentru asigurații care îndeplinesc obligațiile de plată a primei de asigurare sau pentru asigurații care au plătit la scadență prima de asigurare aferentă perioadei respective; c) din momentul plății primelor de asigurare în numerar, respectiv al prezentării ordinului de plată vizat de banca la care asiguratul are deschis contul de disponibil, și al eliberării documentului de a., dar nu mai devreme de data intrării în vigoare a a. înscrisă în document și de data eliberării autorizației provizorii de circulație sau a înmatriculării autovehiculelor pentru asigurații care își îndeplinesc obligațiile de plată a primei de asigurare. Răspunderea societății de asigurări încetează la ora 24 a ultimei zile de valabilitate înscrise în tichetul de asigurare, pentru care s-a plătit prima de asigurare datorată, sau în momentul radierii autovehiculului. Persoanele juridice și cele fizice deținătoare de autovehicule, care au calitatea de asigurați, sunt obligate să înștiințeze în scris societatea de asigurări în termen de patru zile lucrătoare de la producerea evenimentului, cu excepția cazurilor de forță majoră, în care termenul de patru zile lucrătoare începe de la data încetării acestora. În cazul în care o persoană cuprinsă în asigurarea de răspundere civilă prin efectul legii este vinovată de producerea unui accident, în urma căruia este avariat autoturismul său, ea nu va primi despăgubirea; în această situație, ea va fi despăgubită numai dacă avea încheiată o asigurare facultativă de avarii (auto casco). De asemenea, nu se acordă despăgubiri dacă accidentul s-a produs într-un caz de forță majoră (inundație, ploaie torențială, grindină, trăsnet etc.), precum și în cazul când autorul accidentului a rămas neidentificat. Societatea de a. acordă despăgubiri pentru prejudiciile de care asigurații răspund, în baza legii, față de terțe persoane păgubite prin accidente de autovehicule, precum și pentru cheltuielile făcute de asigurați în acțiunea civilă. În unul și același accident, indiferent de numărul persoanelor răspunzătoare de producerea pagubelor, societatea de asigurări acordă despăgubiri, inclusiv pentru cheltuielile făcute de asigurați în procesul civil, în următoarele limite: a) în caz de avariere ori de distrugere a bunurilor, pentru pagube materiale directe și indirecte de peste 900 000 de lei și până la 300 de milioane de lei inclusiv, indiferent de numărul bunurilor avariate sau distruse; b) în caz de vătămări corporale sau de deces, inclusiv pentru prejudicii fără caracter patrimonial, până la 80 de milioane de lei pentru fiecare persoană accidentată, dar nu mai mult de 400 de milioane de lei, indiferent de numărul persoanelor accidentate. Societățile de asigurări autorizate de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor să practice a. obligatorie de răspundere civilă pentru pagube cauzate terților prin accidente de autovehicule acordă, în baza primelor de asigurare plătite, despăgubiri pentru prejudiciile de care asigurații acestora răspund, în baza legii, față de terțe persoane păgubite prin accidente de autovehicule, care au loc pe teritoriul României, precum și pentru cheltuielile făcute de asigurați în procesul civil. Societățile de asigurări acordă despăgubiri indiferent de locul în care a fost produs accidentul de autovehicul (pe drumuri publice, pe drumuri care nu sunt deschise circulației publice, în incinte și în orice alte locuri) și indiferent dacă acesta a avut loc în timpul deplasării sau în timpul staționării autovehiculului asigurat. Despăgubiri se acordă și pentru

pagubele produse de existența sau funcționarea dispozitivelor sau a instalațiilor montate pe autovehicule, dar numai atât timp cât acestea sunt montate pe autovehicul, precum și pentru pagubele cauzate de remorci, semiremorci ori ataşe, dar numai în timpul cât acestea sunt ataşate unui autovehicul asigurat, inclusiv pentru pagubele produse din cauza desprinderii accidentale a acestora de autovehicule. Se acordă despăgubiri dacă paguba s-a produs din vina conducătorului autovehiculului, prin fapta lucrului (când paguba își are cauza în însuşirile, acțiunea sau inacțiunea lucrului), prin intermediul altui lucru, antrenat în deplasarea autovehiculului, prin scurgerea, risipirea ori căderea accidentală a substanțelor sau a produselor transportate. Dacă cel păgubit a contribuit, din culpă, la producerea accidentului sau la mărirea pagubei, cel chemat a răspunde va fi ținut răspunzător numai pentru partea din pagubă pe care a produs-o. În astfel de situații, măsura răspunderii fiecărei persoane va fi cea rezultată din acte. Dacă din acte nu rezultă măsura răspunderii fiecărei persoane, aceasta se va stabili în cote egale, în raport cu numărul părților implicate în accident. Dacă la data producerii accidentului există mai multe asigurări valabile pentru același deținător de autovehicul, despăgubirea totală (suma asigurată) se suportă în părți egale de către toate societățile de asigurări. În astfel de cazuri, asiguratul este obligat să informeze societățile de asigurări despre încheierea a. cu fiecare dintre ele. Societățile de asigurări **nu acordă despăgubiri** pentru: ▪cazurile în care deținătorul sau conducătorul autovehiculului asigurat nu are răspundere civilă, dacă accidentul s-a produs în urma unui caz de forță majoră (împrejurare externă, imprevizibilă, extraordinară și invincibilă, fără relație cu lucrul care a provocat accidentul sau cu însuşirile sale naturale), din culpa exclusivă a persoanei păgubite, din culpa exclusivă a unei terțe persoane; ▪pagubele cauzate unui autovehicul sau oricărui al bun, aparținând aceleiași persoane fizice sau persoane juridice, dacă au fost cauzate de un alt autovehicul aparținând aceleiași persoane fizice sau juridice, condus de un prepus al aceleiași persoane juridice ori de o altă persoană pentru care răspunde persoana fizică sau persoana juridică asigurată; ▪pagubele cauzate în cazul în care deținătorul autovehiculului nu face dovada valabilității asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru pagube cauzate terților prin accident de autovehicule, la data accidentului; ▪pagubele situate sub limita minimă a despăgubirilor (900 000 de lei) pentru avarierea ori distrugerea bunurilor în unul și același accident, indiferent de numărul persoanelor păgubite și de numărul persoanelor răspunzătoare de producerea pagubei; ▪partea din prejudiciu care depăşeşte limitele maxime ale despăgubirilor de a. (300 de milioane de lei), produs în unul și același accident, indiferent de numărul persoanelor păgubite și de numărul persoanelor răspunzătoare de producerea pagubei; ▪amenzile de orice fel și cheltuielile penale la care ar fi obligat deținătorul sau conducătorul autovehiculului asigurat, răspunzător de producerea pagubei, precum și cheltuielile de executare a hotărârilor penale privind plata despăgubirilor; ▪cheltuielile făcute în procesul penal de deținătorul sau conducătorul autovehiculului asigurat, răspunzător de producerea pagubei, chiar dacă în cadrul procesului penal s-a soluționat și latura civilă; ▪sumele pe care conducătorul autovehiculului, răspunzător de producerea pagubei, este obligat să le plătească deținătorului care i-a încredințat autovehiculul asigurat, pentru avarierea ori distrugerea acestui autovehicul; ▪pagubele produse persoanelor sau bunurilor acestora, dacă între deținătorul autovehiculului care a cauzat accidentul sau conducătorul auto răspunzător și persoanele păgubite a existat un raport contractual (civil, comercial, de muncă, cu titlu oneros sau gratuit); ▪pagubele produse la locul de muncă de dispozitivele sau instalațiile montate pe autovehicule, atunci când acestea sunt utilizate ca utilaje sau instalații de lucru; ▪pagubele cauzate prin accidente survenite în timpul operațiunilor de încărcare și de descărcare, acestea constituind riscuri ale activității profesionale; ▪pagubele cauzate ca urmare a transportului de produse periculoase (radioactive, ionizante, inflamabile, explozive, combustibile), cu ocazia căruia aceste produse au determinat sau au agravat producerea pagubei; ▪pretențiile referitoare la reducerea valorii bunurilor după reparație. Stabilirea despăgubirilor pe baza convenției dintre asigurați, persoanele păgubite și

societatea de asigurări se poate face în cazurile în care, din actele încheiate de organele poliției, unitățile de pompieri sau celelalte autorități publice competente să constate și să cerceteze accidentele de autovehicule, precum și din înștiințarea asiguraților, respectiv a conducătorilor auto vinovați, rezultă cu certitudine răspunderea civilă a deținătorului sau conducătorului autovehiculului asigurat în producerea pagubei, iar persoana păgubită face dovada prejudiciului material suferit. În cazurile în care nu s-a realizat convenția și despăgubirile se stabilesc prin hotărâre judecătorească, societatea de asigurări va acorda despăgubiri, fără a mai fi necesară încuviințarea asiguratului, în baza hotărârii judecătorești rămase definitivă și învestită cu formula executorie. Societatea de asigurări plătește despăgubirea (suma asigurată) nemijlocit persoanelor fizice sau juridice păgubite (vătămate), în măsura în care acestea nu au fost despăgubite de asigurat. Despăgubirile se plătesc asiguraților, dacă aceștia dovedesc că au despăgubit pe cei păgubiți, iar despăgubirile nu urmează să fie recuperate. Concomitent cu plata despăgubirii, persoana păgubită menționează, în scris, că a fost integral despăgubită pentru pagubele suferite și că nu mai are nici o pretenție în legătură cu paguba respectivă față de societatea de asigurări. În momentul încasării despăgubirii pe baza convenției, persoana păgubită își ia un angajament scris, care reprezintă titlu executoriu, prin care se obligă să restituie de îndată despăgubirea primită, în cazul în care actele încheiate de organele de poliție, unitățile de pompieri sau alte autorități competente să cerceteze accidentele de autovehicule sunt anulate. Despăgubirile nu pot fi stabilite pe baza convenției dintre asigurați, persoanele păgubite și asigurători în următoarele situații: ▪persoanele care formulează pretenții de despăgubiri sunt soțul (soția) sau persoane care se află în întreținerea deținătorului sau conducătorului autovehiculului asigurat, răspunzător de producerea pagubei; ▪persoanele care formulează pretenții de despăgubiri, în cazurile de vătămări corporale sau de deces, sunt copiii, părinții, frații sau surorile deținătorului ori ai conducătorului autovehiculului asigurat, răspunzător de producerea pagubei, și nu se află în întreținerea acestora; ▪se formulează pretenții de despăgubiri ce se cuvin sub formă de prestații bănești periodice (pensie de întreținere), precum și în cazul în care pentru aceste pretenții se solicită o sumă globală; ▪se formulează pretenții de despăgubiri pentru lipsa de folosință a bunului avariat ori distrus, pentru partea respectivă de despăgubire, cu excepția lipsei de folosință a mijloacelor de transport avariate aparținând agenților economici care au ca obiect de activitate transportul de mărfuri sau de persoane cu plată, dar numai pe timpul normal necesar efectuării reparației pagubelor produse de mijloacele de transport. Partea de despăgubire aferentă lipsei de folosință se determină luând în calcul tarifele orare pentru transportul de mărfuri sau de persoane, practicate de către păgubit la data producerii pagubei. Sarcina probei revine păgubitului și se face cu înscrisuri doveditoare; ▪se formulează pretenții având ca obiect daunele morale; ▪se formulează pretenții de despăgubire pentru: hârtii de valoare, acte, manuscrise, bijuterii, pietre prețioase, obiecte de artă, obiecte din platină, aur sau argint, mărci poștale, timbre, precum și pentru dispariția sau distrugerea banilor; ▪nu se pot trage concluzii cu privire la persoana răspunzătoare de producerea pagubei, la cauzele și împrejurările producerii accidentului, precum și la cuantumul pagubelor produse; ▪nu a avut loc un contact material între autovehiculul deținătorului asigurat și persoana păgubită sau bunurile acesteia, atunci când cauzele și împrejurările accidentului nu au fost consemnate în actele încheiate de autoritățile publice competente. Dacă accidentul de autovehicul face obiectul unui proces penal, despăgubirile pot fi stabilite pe baza convenției dintre asigurați, persoanele prejudiciate și societățile de asigurări, în cazul în care: ▪acțiunea penală poate fi stinsă prin împăcarea părților; ▪cu toate că hotărârea instanței penale a rămas definitivă, stabilirea despăgubirilor civile ar urma să se facă ulterior; ▪deși acțiunea penală nu poate fi stinsă prin împăcarea părților, sunt îndeplinite, cumulativ, următoarele condiții: s-a dat rechizitoriu de trimitere în judecată sau din actele încheiate de autoritățile publice, semnate fără obiecții de deținătorul sau conducătorul autovehiculului asigurat, răspunzător de producerea pagubei, rezultă cu certitudine atât răspunderea civilă a

acestuia şi pagubele cauzate, cât şi vinovăţia penală a conducătorului auto care urmează să fie trimis în judecată după finalizarea cercetărilor care sunt în curs; s-a dat acordul pentru stabilirea despăgubirii pe baza convenţiei dintre asigurat, persoana păgubită şi societatea de asigurări; persoana păgubită îşi ia angajamentul scris, care reprezintă titlu executoriu, prin care se obligă să restituie de îndată, parţial sau total, despăgubirea primită, în funcţie de hotărârea instanţei penale în ceea ce priveşte fapta, făptuitorul şi vinovăţia; conducătorul autovehiculului, răspunzător de producerea pagubei, îşi ia angajamentul scris privind recuperarea despăgubirii. La stabilirea despăgubirii în cazul distrugerii **bunurilor** se iau ca bază de calcul pretenţiile formulate de persoanele păgubite, avându-se în vedere prevederile legale, acoperirea cuantumului pagubelor aduse **bunurilor**, fără a depăşi valoarea acestora din momentul producerii accidentului şi nici limita maximă a despăgubirilor legale de asigurare. Despăgubirile pentru **autovehicule** nu pot depăşi cuantumul pagubei şi nici valoarea autovehiculului la data producerii accidentului. Cuantumul pagubei la autovehicule este egal cu costul reparării părţilor componente sau a pieselor avariate ori cu costul de înlocuire al acestora, inclusiv cheltuielile pentru materiale, precum şi cele de demontare şi montare aferente reparaţiilor şi înlocuirilor, necesare ca urmare a pagubelor produse prin accident de autovehiculul respectiv, din care se scade valoarea eventualelor deşeuri, stabilită la preţurile practicate de unităţile de achiziţie. În accidentele de autovehicule se acordă despăgubiri şi pentru acoperirea cheltuielilor făcute în vederea limitării pagubelor, dacă sunt necesare în urma accidentului, justificate cu acte, precum şi pentru acoperirea cheltuielilor de transport al autovehiculului la atelierul de reparaţii din România aflat cel mai aproape de locul accidentului, care poate face reparaţia, sau la locul cel mai apropiat de adăpostire a autovehiculului (dacă acesta nu se poate deplasa prin forţă proprie), justificate cu acte. Prin locul de adăpostire a autovehiculului se înţelege distanţa până la adresa garajului, menţionată în certificatul de înmatriculare a autovehiculului. Despăgubirile pentru **animale** se stabilesc pe baza valorii pe piaţa locală a animalului respectiv, la data producerii riscului asigurat. Pentru **clădiri, construcţii sau alte bunuri,** despăgubirile se stabilesc pe baza preţurilor în vigoare din momentul producerii riscului asigurat. Dacă persoanele păgubite prezintă documentaţii tehnice (devize de reparaţii sau alte evaluări), acestea pot fi luate în considerare la stabilirea despăgubirii, după verificarea prealabilă făcută de societatea de asigurări. În cazul **avarierii sau al distrugerii bunurilor care aparţin persoanelor străine,** la stabilirea despăgubirii pe baza convenţiei dintre asiguraţi, persoanele străine păgubite (cetăţeni străini sau români rezidenţi în străinătate) şi societatea de asigurări, se au în vedere următoarele: în cazul autovehiculelor înmatriculate în străinătate, despăgubirile acordate de societatea de asigurări nu pot depăşi diferenţa dintre valoarea acestora din momentul producerii accidentului şi valoarea rămasă. Pentru autovehiculele înmatriculate, valoarea acestora la data producerii accidentului se stabileşte pe baza preţurilor practicate în ţara în care este înmatriculat autovehiculul ori în ţara unde a fost fabricat autovehiculul în cauză. Dacă lipsesc aceste preţuri, se au în vedere valorile reale potrivit cataloagelor de specialitate. Dacă reparaţia se efectuează în străinătate, despăgubirile urmând să se plătească în valută, costul reparaţiei este cel prevăzut în documentaţia de reparaţie, avându-se în vedere avariile constatate, precum şi eventualele avarii suplimentare constatate cu ocazia efectuării reparaţiei, dacă producerea acestora se justifică prin dinamica accidentului. În cazul autovehiculelor înmatriculate în străinătate şi avariate, care nu se pot deplasa prin forţă proprie, se plătesc despăgubiri pentru: ▪75% din cheltuielile de transport ale persoanelor străine care au efectuat voiajul cu autovehiculul avariat, fără a se putea depăşi 75% din tariful prevăzut pentru transportul cu avionul clasa „economic"; ▪transportul autovehiculului respectiv, inclusiv al remorcii tractate de acesta de la locul accidentului până la, cel mult, atelierul de reparaţii din ţara de domiciliu, cu excepţia cazurilor de daună totală; ▪75% din cheltuielile de transport al mărfurilor aflate în autovehicul, inclusiv în remorca tractată de acesta, până la locul de destinaţie – justificate cu acte de transport.

Calcularea în valută a cuantumului despăgubirilor se face la cursul de schimb valutar în vigoare la Banca Națională a României la data producerii accidentului. Potrivit Legii nr. 136 din 1995 privind asigurările și reasigurările, despăgubirile se recuperează de societatea de asigurări astfel: ▪dacă reparația a fost efectuată în România, total sau parțial, suma de recuperat este despăgubirea în lei; ▪dacă reparația a fost efectuată în străinătate, suma de recuperat este despăgubirea plătită în valută, transformată în lei la cursul de schimb valutar în vigoare la Banca Națională a României la data efectuării operațiunii. În cazul **vătămării corporale sau al decesului unor persoane**, se iau ca bază de calcul pretențiile formulate de persoanele afectate, avându-se în vedere mai multe aspecte. **În caz de vătămare corporală** se ține seama de: ▪diferența dintre veniturile salariale nete ale persoanei vătămate și indemnizația primită din fondurile persoanei juridice sau fizice la care salariatul își desfășoară activitatea sau, după caz, din fondurile bugetului asigurărilor sociale de stat, pe perioada spitalizării și a concediului medical; ▪venitul mediu lunar net realizat din alte activități desfășurate de persoana vătămată anterior vătămării, dovedite cu documente de evidență fiscală, pe ultimele trei luni – iar în lipsa acestora, pe lunile efectiv lucrate – înainte de accident, în cazul persoanelor care nu au calitatea de salariați; ▪salariul lunar minim brut pe țară, în cazul persoanelor păgubite aflate la data producerii accidentului în ultimul an de studii sau de calificare; ▪eventualele cheltuieli prilejuite de accident (cheltuieli ocazionate de transportul persoanei accidentate, de tratament, de spitalizare, pentru recuperare, pentru proteze, pentru alimentație suplimentară), conform prescripțiilor medicale și înscrisurilor doveditoare; ▪cheltuielile cu îngrijitorii pe perioada incapacității de muncă, dacă prin certificat medical se recomandă acest lucru, însă nu mai mult de salariul de bază minim brut lunar pe țară. **În caz de deces** se au în vedere: ▪cheltuielile de înmormântare, inclusiv piatra funerară, precum și cele efectuate cu ocazia îndeplinirii ritualurilor religioase, însă cel mult suma de două milioane de lei, pe baza înscrisurilor doveditoare; ▪cheltuielile de transport al cadavrului, inclusiv cele de îmbălsămare, justificate cu acte, din localitatea unde a avut loc decesul până în localitatea în care se face înmormântarea; ▪veniturile nerealizate și eventuale alte cheltuieli făcute în perioada scursă de la data producerii accidentului și până la data decesului, dacă acestea au fost cauzate de producerea accidentului. În caz de vătămare corporală sau de deces al unei persoane ori de avariere sau de distrugere a unor bunuri, se acordă despăgubiri dacă autovehiculul care a produs accidentul este identificat și asigurat, chiar dacă autorul accidentului a rămas neidentificat. Societatea de asigurări recuperează sumele plătite drept despăgubiri și sume asigurate de la persoana răspunzătoare de producerea pagubei, în următoarele cazuri: ▪accidentul a fost produs cu intenție; ▪accidentul a fost produs în timpul comiterii unor fapte incriminate de dispozițiile legale privind circulația pe drumurile publice ca infracțiuni săvârșite cu intenție, chiar dacă aceste fapte nu s-au produs pe astfel de drumuri, sau în timpul comiterii altor infracțiuni săvârșite cu intenție; ▪accidentul a fost produs în timpul când autorul infracțiunii săvârșite cu intenție a încercat să se sustragă de la urmărire; ▪persoana răspunzătoare de producerea pagubei a condus autovehiculul fără consimțământul asiguratului. Despăgubirile și sumele asigurate nu pot fi urmărite de creditorii asiguratului. **V. și uzura autovehiculului avariat; valoarea autovehiculului la data producerii accidentului; valoarea din nou a autovehiculului.**

ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ LEGALĂ, formă de asigurare facultativă care poate fi contractată cu asigurătorul de către diferite organizații, primării, unități economice și instituții de stat de importanță locală, organizații de masă, obștești, culturale, sportive, unități ale cooperației de consum și de credit și ale celei meșteșugărești, cooperative de credit, persoane juridice și fizice particulare, care au domiciliul sau sediul pe teritoriul României, pentru sumele pe care persoanele de mai sus sunt obligate să le plătească drept despăgubiri și cheltuieli de judecată ce ar putea rezulta din prejudiciile de care ele răspund (în afara celor ce ar putea fi produse prin folosirea autovehiculelor), potrivit prevederilor legii, față de terțe persoane păgubite, ca urmare a

vătămării corporale sau a decesului acestora, a avarierii ori a distrugerii unor bunuri, precum şi pentru cheltuielile efectuate de asigurat în procesul civil, dacă este obligat să plătească dezdăunări. A. cuprinde şi răspunderea prepuşilor asiguratului şi a persoanelor pentru care asiguratul răspunde potrivit prevederilor legii; de asemenea, cuprinde răspunderea civilă a membrilor de familie (soţ, soţie, copii ş.a.) care se află în întreţinerea asiguratului, ceea ce înseamnă că se acordă despăgubiri şi pentru pagubele care se produc din culpa acestor persoane. Această **a.** se contractează pentru diferite activităţi economice desfăşurate în întreprinderi industriale, de construcţii, de prestări de servicii, de comerţ, în unităţi de alimentaţie publică etc., precum şi pentru activităţi culturale, sportive, sanitare, pentru deţinerea de clădiri etc. În **a.** de **r.c.l.** se cuprind numai pagubele care se produc pe teritoriul României. Societatea de asigurări nu este răspunzătoare dacă accidentul s-a produs dintr-o cauză de forţă majoră (inundaţie, trăsnet, avalanşe, uragan etc.) ori din culpa exclusivă a unor terţe persoane. De asemenea, societatea de asigurare nu acordă despăgubiri pentru: ▪pagubele indirecte (reducerea valorii bunurilor asigurate în urma reparaţiilor care li se fac, reducerea preţurilor bunurilor, livrarea bunurilor cu întârziere etc.); ▪daunele produse prin întreruperea utilizării bunurilor sau a procesului de producţie; ▪daune produse de desfăşurarea operaţiunilor militare în timp de război; ▪cheltuielile efectuate în vederea transformării sau îmbunătăţirii bunurilor, comparativ cu starea lor dinainte de a se fi produs evenimentul asigurat etc. La **a.** de **r.c.l.** nu se poate efectua operaţiunea de evaluare în vederea încheierii asigurării; de aceea, sumele asigurate se stabilesc pe baza cererii asiguratului. Suma asigurată pentru unul şi acelaşi accident se stabileşte pentru fiecare persoană accidentată şi o sumă maximă pentru pagube produse tuturor bunurilor avariate sau distruse, indiferent de numărul accidentelor produse pe toată perioada asigurării. **A.** se poate încheia pe o perioadă de timp de până la un an. În vederea contractării asigurării, asiguratul semnează declaraţia de asigurare. După plata primelor de asigurare, organele societăţii de asigurări semnează şi emit contractul de asigurare. Răspunderea societăţii de asigurări începe la ora 0 a primei zile prevăzute în contract şi încetează la ora 24 a ultimei zile a perioadei pentru care s-a contractat asigurarea. Primele de asigurare de bază sunt anuale şi diferenţiate în funcţie de categoria de asiguraţi (persoane fizice sau juridice), de profilul unităţilor, de felul şi mărimea activităţii lor. În unele cazuri, primele de **a.** sunt fixe, iar în altele sunt variabile în funcţie de anumiţi indicatori. Primele de asigurare se plătesc integral, anticipat, în numerar sau prin virament. Despăgubirile se stabilesc pe baza înţelegerii dintre asigurat şi persoanele prejudiciate, cu acordul societăţii de asigurări. Dacă nu există astfel de înţelegeri, cuantumul despăgubirii se stabileşte prin hotărâre judecătorească sau prin decizia unei comisii de judecată, potrivit procedurii legale. Despăgubirile în cadrul **a.** de **r.c.l.** se plătesc persoanelor păgubite şi în cazurile în care acestea au încheiate asigurări facultative de persoane de la care primesc sumele asigurate respective. V. şi **asigurare de răspundere civilă.**

ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ PENTRU PAGUBE PRODUSE PRIN ACCIDENT DE AUTOVEHICULE, CU VALABILITATE NUMAI ÎN AFARA TERITORIULUI ROMÂNIEI, formă de asigurare facultativă pentru pagube din accidente rutiere care se pot produce numai în afara teritoriului ţării noastre. **A.** se poate contracta de către persoane juridice pentru autovehicule înmatriculate în România care merg în străinătate. Prin această asigurare, persoanele respective sunt, practic, exonerate de consecinţele financiare care ar putea fi determinate de prejudiciile provocate unor terţe persoane ca urmare a eventualelor accidente de autovehicule ce s-ar putea produce pe teritoriul altor ţări. În această formă de asigurare nu este stabilită suma asigurată. Primele de asigurare sunt diferenţiate pe grupe de ţări, pe feluri de autovehicule, pe asiguraţi persoane fizice sau persoane juridice. Societatea de asigurări acordă despăgubiri persoanelor prejudiciate potrivit legislaţiei de răspundere civilă din ţara în care a avut loc accidentul. Pagubele se constată, se evaluează, iar despăgubirile se stabilesc şi se plătesc potrivit procedurii prevăzute în convenţiile interbirouri „Carte verde" (v.).

ASIGURARE DE RENTĂ PE TIMP LIMITAT, formă a asigurărilor facultative cu termen fix care se încheie pe o durată variind între 5 şi 20 de ani, cu condiţia ca, la expirarea asigurării, vârsta asiguratului să nu depăşească 65 de ani. Rentele lunare sunt variabile, plătibile în 4-7 ani, la alegerea asiguratului. Primele de asigurare se stabilesc în raport cu mărimea rentei lunare asigurate, cu vârsta asiguratului şi în funcţie de durata contractului de asigurare şi se plătesc anual, anticipat. Renta asigurată se plăteşte de societatea de **a.** beneficiarului sau urmaşilor acestuia, începând de la data expirării asigurării, indiferent dacă asiguratul mai este sau nu, atunci, în viaţă.

ASIGURARE DE RISCURI POLITICE, acoperirea de care dispune o societate comercială dintr-o ţară pentru a-şi susţine activitatea sa de export, concretizată în contracte de livrare, şi pentru susţinerea propriilor investiţii în străinătate. În această asigurare sunt cuprinse şi unele riscuri cu solicitarea răscumpărării, şantajul şi alte ameninţări la adresa persoanelor. În ultimele decenii, această asigurare a cunoscut o mai mare dezvoltare, ca urmare a caracterului tot mai complex al activităţii economice pe plan internaţional şi a instabilităţii climatului politic general. Ca organisme de stat care practică de multă vreme **a. de r.p.** menţionăm: **Exim-Bank** din S.U.A., **Departamentul de Garanţii pentru Credite de Export** din Marea Britanie, **HERMES** din Germania, **COFOACE** din Franţa, **DICRPORE** din Belgia, **SACE** din Italia etc. Dezvoltarea comerţului internaţional şi instabilitatea climatului politic general au determinat lărgirea pieţei asigurărilor. Astfel, pe lângă instituţiile de stat, au luat fiinţă diferite instituţii mixte şi private care subscriu riscuri politice şi societăţi specializate în domeniul asigurărilor. În ţara noastră, prin înfiinţarea **Băncii de Export-Import a României (Eximbank)**, riscurile politice preluate în **a.** vor cunoaşte o largă răspândire, fiind principalul instrument financiar de promovare a exporturilor româneşti pe credit şi, în acelaşi timp, o pârghie hotărâtoare a însănătoşirii economiei româneşti, prin promovarea exporturilor rentabile. Cele mai importante riscuri politice preluate în asigurări sunt: a) naţionalizarea investiţiilor, legată de expansiunea capitalului în ţările în curs de dezvoltare. Dobândirea independenţei politice de către aceste ţări a atras după sine şi dorinţa obţinerii independenţei economice. Ca urmare, aceste ţări adoptă măsuri de naţionalizare a investiţiilor străine şi împiedică penetrarea de capital străin sub formă de investiţii în economia lor naţională. Alte ţări în curs de dezvoltare adoptă măsuri de promovare a politicii de atragere a capitalului străin, de realizare de noi investiţii, însă sub control şi în condiţii limitate. Aceste ţări garantează transferul beneficiilor şi posibilitatea repatrierii capitalului. Riscul de naţionalizare poate exista şi în cazul statelor industrializate. În acest sens, se menţionează naţionalizările efectuate de guvernul laburist din Marea Britanie sau de guvernul socialist din Franţa. În cazul statelor industrializate, naţionalizarea se face cu plata de despăgubiri sau fără nici o compensare în cazul altor state. Aceste compensări nu acoperă însă valoarea integrală a bunurilor naţionalizate, se acordă după proceduri complicate şi de durată, iar valoarea despăgubirii este mult diminuată faţă de capitalul investit; b) instituirea moratoriului asupra rambursării datoriei externe – măsură extremă impusă de un guvern, de a-şi amâna pe termen lung rambursarea creditelor primite – în bani sau bunuri materiale – şi a dobânzilor aferente. Astfel de măsuri intervin o dată cu venirea la putere a unui nou guvern, care anulează angajamentele vechii conduceri, momente economice critice pentru economia ţării beneficiare de credit; c) războaiele comerciale datorate politicii statelor industrializate şi intereselor marilor monopoluri, care se manifestă prin opunerea de obstacole protecţioniste exagerate la importurile statului respectiv; uneori se poate ajunge până la prohibirea anumitor importuri, prin măsuri de retorsiune adoptate de statul partener. Escaladarea reciprocă a unor asemenea măsuri provoacă adevărate războaie comerciale, cu mari riscuri pentru ambele părţi; d) influenţa statului asupra diferitelor decizii privind reglementările raporturilor economice externe pentru: protejarea producţiei naţionale, promovarea exporturilor şi dimensionarea raţională a importurilor, promovarea relaţiilor de cooperare economică internaţională ca factor pozitiv etc.

Se mai constată că unele state exagerează în ceea ce privește protejarea intereselor economice naționale, intervenind în judecarea unor litigii comerciale, influențând deciziile instanțelor de pe teritoriul național, în detrimentul partenerilor străini. V. și **risc politic.**

ASIGURARE DE SĂNĂTATE PERMANENTĂ, formă a asigurărilor de persoane practicată în Marea Britanie, prin care se urmărește să se elimine sărăcia, frecvent asociată cu o incapacitate de muncă de durată, provocată de un accident sau de o boală. După examinarea medicală și acceptarea pentru asigurare, se semnează contractul de asigurare, care este valabil un număr de ani – de regulă, până la vârsta de pensionare – și nu poate fi reziliat de către societatea de asigurări. Primele de asigurare se plătesc anual și, de regulă, rămân constante. În cazul în care asiguratul a contractat o incapacitate de muncă din cauza bolii sau a unui accident, el este îndreptățit să primească o indemnizație de asigurare care se acordă, periodic, pe tot timpul incapacității de muncă sau până când asiguratul se pensionează sau decedează. Mărimea indemnizației care se acordă pe perioada incapacității de muncă se stabilește de către asigurat, de comun acord cu societatea de asigurări, la semnarea contractului, însă nu poate depăși 75% din câștigul asiguratului realizat înainte de îmbolnăvire, din care se scade suma primită din fondurile publice.

ASIGURARE DE SUPRAVIEȚUIRE, formă a asigurărilor facultative de viață de persoane, care dă dreptul la încasarea sumei asigurate numai în cazul în care asiguratul este în viață la sfârșitul perioadei pentru care s-a încheiat contractul de asigurare. Conform prevederilor contractului, pe durata acestuia asiguratul plătind sumele de asigurare acumulează un anumit fond la dispoziția societății de a. de care poate să dispună la expirarea contractului (integral sau eșalonat, sub forma unor rente viagere), dacă va fi în viață la data expirării sau pe o anumită perioadă de timp de la această dată. Suma astfel încasată se folosește de asigurat în diferite scopuri. În cazul în care asiguratul decedează înainte de expirarea contractului, societatea de asigurări este eliberată automat de obligația sa prevăzută în contract și, ca urmare, nu are nici o obligație față de moștenitorii asiguratului. Deci, în acest caz, asiguratul a plătit prime de asigurare fără folos. Dacă asiguratul trăiește mult după expirarea contractului, el poate beneficia de un mare număr de rente, care pot să depășească fondurile acumulate din primele de asigurare plătite. Cunoscut fiind faptul că un asigurat ar putea să decedeze înainte de expirarea contractului de asigurare și, prin urmare, să piardă o anumită sumă de bani, contractarea acestei asigurări este riscantă. Această a. nu este atractivă, nu stimulează spiritul de economisire.

ASIGURARE DOTALĂ, formă de asigurare concepută ca o modalitate de constituire treptată a dotei unui copil, până la ajungerea lui la majorat. Societatea de asigurări onorează asigurarea numai dacă beneficiarul asigurării va fi în viață la data atingerii majoratului. La această dată asigurarea devine exigibilă. Dacă beneficiarul asigurării decedează înaintea acestei date, societatea de asigurări este exonerată de răspunderea legată de contractul respectiv. În cazul în care în contractul de asigurare este cuprinsă clauza **„contraasigurării"** (v.), dacă beneficiarul decedează înainte de majorat, societatea de asigurări are obligația să restituie o bună parte din primele de asigurare încasate.

ASIGURARE DUBLĂ, formă a asigurărilor care apare atunci când, pentru același bun, în aceeași perioadă de timp și împotriva acelorași riscuri, se încheie două asigurări cu doi asigurători diferiți. Încheierea unei **a.d.** înseamnă, de fapt, încălcarea unor principii de bază ale asigurării și poate duce la solicitarea și chiar la acordarea unor despăgubiri care să depășească valoarea reală a pagubei. Pentru evitarea unor astfel de situații asigurătorii colaborează unii cu alții, eliminând posibilitatea de a se acorda despăgubiri de două ori pentru una și aceeași pagubă.

ASIGURARE FACULTATIVĂ (BENEVOLĂ), formă principală de asigurări bazată pe liberul consimțământ și pe interesul fiecărui asigurat, având drept scop, în unele cazuri, completarea **asigurării prin efectul legii** (v.). **A.f.(b.)** se pot contracta pentru persoane, bunuri și

riscuri necuprinse în sistemul asigurărilor prin efectul legii sau şi pentru acestea, dar numai pentru diferenţa de valoare, până la valoarea lor reală. **A.f.(b.)** are următoarele caracteristici: ▪este reglementată prin acte normative, însă drepturile şi obligaţiile concrete dintre părţi se nasc pe baza contractului încheiat între asigurător şi asigurat; ▪după încheierea asigurării, societatea de asigurări eliberează poliţa sau contractul de asigurare; ▪primele sunt, în principiu, mai mari ca la asigurarea prin efectul legii; ▪cuprind numai o parte din bunurile asigurabile; ▪sumele asigurate sunt convenite între asigurat şi asigurător pe bază de contract, dar fără să depăşească valoarea reală sau limitele valorice ale bunurilor stabilite prin acte normative; ▪are o durată de valabilitate determinată, stipulată în contractul de asigurare, la expirarea căreia răspunderea asigurătorului încetează; ▪neplata la timp a primelor de asigurare poate atrage după sine scurtarea duratei de asigurare, micşorarea sumei asigurate sau rezilierea contractului de asigurare. În această formă de asigurare se cuprind bunurile aparţinând primăriilor, unităţilor finanţate din bugetele locale, misiunilor diplomatice, sindicatelor, organizaţiilor sportive, cooperaţiei de consum şi de credit, cooperaţiei meşteşugăreşti, bunurile asociaţiilor agricole, bunurile agenţilor economici cu capital mixt şi privat, precum şi bunurile cetăţenilor. **V. şi asigurări sociale.**

ASIGURARE FACULTATIVĂ A AUTOVEHICULELOR, formă a asigurărilor facultative de bunuri ce poate fi încheiată de persoane fizice sau juridice care deţin autovehicule (autoturisme, autobuze, autocamioane etc.). Prin **a.f.** a **a.**, se acoperă pagubele produse pe teritoriul României, prin avarierea sau distrugerea autovehiculelor de riscuri cum ar fi: ▪**riscurile generale** (v.); ▪ciocniri, izbiri sau loviri cu alte autovehicule, cu orice alte corpuri mobile sau imobile aflate în afara lor ori în interiorul autovehiculului asigurat; ▪căderi; ▪derapări; ▪răsturnări etc. De asemenea, prin această asigurare se acoperă, fără adaos de primă, şi riscul de furt. Persoanele fizice şi persoanele juridice particulare, cu domiciliul sau cu sediul în România, precum şi persoanele fizice şi juridice cu statut diplomatic şi cu reşedinţă în România pot încheia separat numai asigurarea pentru furt a autovehiculelor, caz în care prima de asigurare este mult mai redusă (20% din prima stabilită la asigurarea care acoperă toate riscurile enumerate mai sus). Persoanele fizice cu domiciliul în România pot încheia pentru autoturismele lor (inclusiv pentru remorcile trase de acestea) o asigurare facultativă, care acoperă numai pagubele produse ca urmare a accidentelor de circulaţie, plus riscul de furt. În acest ultim caz, prima de asigurare reprezintă 80% din asigurarea care acoperă riscurile menţionate mai înainte. **A.f.** a **a.** care acoperă toate riscurile precizate este cunoscută şi sub denumirea de **asigurare de avarii a autovehiculelor** sau **„auto casco“** (v.). Suma asigurată se stabileşte pe baza declaraţiei asiguratului, fără ca aceasta să poată depăşi valoarea autovehiculului la data încheierii asigurării. Această valoare se determină plecând de la preţul de cumpărare al unui autovehicul nou având marca respectivă, din care se deduce uzura stabilită în raport cu vechimea, starea de întreţinere şi modul de întrebuinţare a autovehiculului. Prima de **a.**, în cazul autoturismelor, este stabilită în funcţie de capacitatea cilindrică, exprimată în cm^3. La celelalte tipuri de autovehicule, prima de asigurare este stabilită în funcţie de felul acestora. **Asigurarea „auto casco“** poate fi încheiată şi cu valabilitate numai în străinătate, pentru autovehiculele înmatriculate în România. În acest caz, prima de asigurare este stabilită tot în lei, iar nivelul ei diferă în funcţie de grupa din care face parte ţara respectivă (sunt stabilite două grupe de ţări: din prima grupă fac parte ţările din estul Europei, iar din grupa a II-a celelalte ţări), de categoria de asiguraţi şi de felul autovehiculului.

ASIGURARE FACULTATIVĂ COMPLEXĂ A GOSPODĂRIILOR, formă de **a.** combinată prin care se urmăreşte înlăturarea urmărilor negative ale unor evenimente neprevăzute care se pot produce într-o gospodărie. Fiind o asigurare combinată, **a.f.c.** a **g.** oferă persoanelor fizice posibilitatea ca, în acelaşi contract, să fie cuprinse trei feluri de asigurare: ▪**asigurarea bunurilor din gospodărie**; ▪**asigurarea de accidente produse la domiciliul asiguratului;**

asigurarea de răspundere civilă legală. Bunurile din gospodărie sunt asigurate împotriva unui număr mare de riscuri, iar pentru urmările accidentelor întâmplate la domiciliul asiguratului sunt asigurate următoarele persoane: asiguratul, soția acestuia, precum și părinții și copiii acestora, cu condiția ca ei să locuiască și să gospodărească împreună cu asiguratul. **Asigurarea de accidente** acoperă riscuri cum sunt: explozie, incendiu, trăsnet, cădere, lovire, alunecare, acțiunea curentului electric etc. **Asigurarea de răspundere civilă legală** acoperă prejudiciile pe care asiguratul, soția acestuia sau alte persoane aflate în întreținerea asiguratului, în calitate de locatar, le-ar putea produce: **proprietarului** (prin pagube produse la imobil de incendiu sau explozie), **locatarilor apartamentelor învecinate** (prin pagube la bunurile asigurate ori la pereții, planșeele, tavanele și pardoselile apartamentelor respective, ca urmare a unei inundații produse în apartamentul asiguratului etc.). Prima de asigurare este de 2 lei la fiecare 1 000 de lei sumă asigurată. Suma asigurată se stabilește la cererea asiguratului, în funcție de valoarea bunurilor din gospodărie.

ASIGURARE FACULTATIVĂ DE ABONAMENT, formă de asigurare practicată în mod special pentru asociațiile agricole, în care sunt cuprinse toate animalele din aceeași specie sau din mai multe specii. Animalele se asigură la sumele maxime practicate la **a.** facultative obișnuite; datorită acestui fapt, despăgubirile au un nivel corespunzător. **A.f.** de **a.** are o durată de valabilitate nelimitată în timp, iar primele de asigurare se fixează pe specii și grupe de animale și se plătesc trimestrial, ținându-se seama de numărul de animale existent în asociație la sfârșitul trimestrului precedent. Asociațiile agricole și ceilalți asigurați au dreptul să denunțe această asigurare cu cel puțin 15 zile înaintea fiecărui trimestru. **V. și asigurare facultativă de abonament privind culturile agricole și rodul viilor; asigurare facultativă pauşală sau globală.**

ASIGURARE FACULTATIVĂ DE ABONAMENT PRIVIND ANIMALELE, formă de asigurare care se practică numai pentru animalele aparținând unităților agricole. **A.f.** de **a.** privind animalele se poate încheia pentru toate animalele din aceeași specie (care au vârsta necesară pentru a putea fi asigurate), indiferent de rasă, sex și vârstă. Suma asigurată se stabilește potrivit cererii asiguratului, fără a putea depăși valoarea animalului declarată de asigurat. De asemenea, suma asigurată nu poate depăși nici suma maximă prevăzută pentru animalul respectiv în instrucțiunile de lucru ale societății de asigurări. Primele de asigurare în cadrul județelor din aceeași categorie sunt fixe, pe specii și grupe, fiind stabilite pe cap de animal. Plata primelor se face trimestrial, cu excepția cazurilor în care unităților agricole li se cuvin despăgubiri, când se procedează la compensarea primelor de asigurare cu despăgubirile respective. Riscurile care se acoperă prin **a.f.** de **a.** privind **a.** sunt identice cu cele de la asigurarea prin efectul legii a animalelor aparținând unităților agricole.

ASIGURARE FACULTATIVĂ DE ABONAMENT PRIVIND CULTURILE AGRICOLE ŞI RODUL VIILOR, formă de asigurare care poate fi încheiată numai de unitățile agricole. Caracteristic acestei asigurări este faptul că prin contractul de asigurare pot fi asigurate, la alegerea unității asigurate, una, mai multe sau toate culturile de pe întreaga suprafață cultivată. Drept urmare, în caz de producere a riscurilor asigurate, nu se mai aplică, în vederea calculării despăgubirii, regula proporției de suprafață. Suma asigurată facultativ la hectar se determină astfel:

$$SA_{ha} = \overline{Q}_{pha} \cdot SA_{kg},$$

în care:

SA_{ha} = suma asigurată facultativ la hectar;

$\overline{Q}_{pha}$ = producția medie programată la hectar;

SA_{kg} = suma asigurată pe kg, stabilită de asigurător.

Primele de asigurare sunt stabilite pentru fiecare 100 kg de producție asigurată, fiind fixe, pe feluri de culturi și pe categorii de județe. Prima de asigurare pe hectar se determină astfel:

$$PA_{ha} = \frac{\overline{Q}_{pha} \cdot p}{100},$$

în care:

PA_{ha} = prima de **a.** pe hectar;

p = prima stabilită pentru 100 kg de producție.

Riscurile care se acoperă prin **a.f.** de **a.** privind **c.a.** și **r.v.** sunt stabilite prin contractul de asigurare.

ASIGURARE FACULTATIVĂ DE BUNURI, formă principală de asigurare în economia de piață, bazată pe liberul consimțământ și pe interesul fiecărui asigurat, ea putând fi contractată de către agenții economici și persoanele fizice. Bunurile se pot asigura facultativ, până la valoarea lor reală și împotriva diferitelor riscuri. **A.f.** de **b.** au următoarele caracteristici: a) sunt reglementate, în principiu, prin acte normative, însă drepturile și obligațiile concrete dintre părți se nasc pe baza contractului de asigurare care se încheie între asigurat și societatea de asigurări; b) după semnarea contractului de asigurare, societatea de asigurări eliberează polița de asigurare; c) primele de asigurare sunt, de regulă, mai mari decât la asigurările prin efectul legii, deoarece nu sunt asigurate toate bunurile din aceeași categorie; d) sumele asigurate sunt convenite între asigurat și societatea de asigurări pe bază de contract, dar fără să depășească valoarea reală sau limitele valorice ale bunurilor, stabilite prin acte normative; e) au o durată de valabilitate determinată, prevăzută în contractul de asigurări, la expirarea căreia răspunderea societății de asigurări încetează; neplata la timp și integrală a primelor de asigurare atrage după sine scurtarea duratei de asigurare, micșorarea sumei asigurate sau chiar rezilierea contractului de asigurări. În asigurările facultative se pot cuprinde bunurile care aparțin primăriilor, unităților finanțate din bugetele locale, misiunilor diplomatice, sindicatelor, organizațiilor sportive, cooperației meșteșugărești și celei de consum și de credit; de asemenea, bunurile asociațiilor agricole, ale întreprinderilor private, precum și bunurile cetățenilor. **A.f.** de **b.** se practică sub mai multe forme.

ASIGURARE FACULTATIVĂ EXTERNĂ, formă de asigurare care poate fi încheiată de către societatea de asigurări în legătură cu bunurile care fac obiectul comerțului exterior pe durata transportului acestora (**asigurare cargo**) (v.), cu navele maritime și aeriene care fac parte din flota civilă (**asigurare casco**) (v.) și cu alte bunuri aparținând statului nostru aflate pe teritoriul altor state etc. În calitate de asigurați pot să apară întreprinderile române de comerț exterior, **NAVROM, TAROM,** precum și societăți și firme din străinătate. **A.f.e.** poate să apară și în legătură cu răspunderea civilă a constructorului în străinătate, în cazul construcțiilor și al montajului efectuat de întreprinderile noastre de specialitate în favoarea unor beneficiari din alte țări. **V. și asigurări externe.**

ASIGURARE FACULTATIVĂ FAMILIALĂ, formă a asigurărilor de persoane care are caracteristic faptul că, prin același contract de asigurare, se asigură, pe lângă asiguratul principal (persoana care încheie asigurarea), și membrii familiei acestuia. **A.f.f.** poate fi întâlnită atât în cadrul asigurărilor de viață, sub forma **asigurării familiale mixte de viață** (v.), cât și în cadrul asigurărilor de accidente, sub forma **asigurării familiale de accidente** (v.).

ASIGURARE FACULTATIVĂ PAUȘALĂ SAU GLOBALĂ, formă de asigurare contractată de gospodăriile familiale ale membrilor asociațiilor agricole, în care sunt cuprinse bunurile din gospodărie, cum ar fi: un anumit număr de animale din aceeași specie sau, pe baza

unui supliment de primă, din câteva specii; **asigurarea complexă a gospodăriei persoanei fizice** (v.) şi asigurarea pentru cazurile de accidente a capului gospodăriei sau a altui membru din gospodăria sa. În cadrul **a.f.p.** sau **g.**, capul gospodăriei şi soţia lui sunt asiguraţi suplimentar şi pentru cazul de deces sau de invaliditate contractată la domiciliu din cauza trăsnetului, exploziei, incendiului, cutremurului de pământ etc., în cadrul asigurării complexe a gospodăriei. **A.** se contractează pentru mai multe riscuri, dar se plăteşte o primă unică sau, la cererea asiguratului, aceasta se poate eşalona în mai multe rate şi termene. **A.** se poate încheia pentru şase luni sau un an, prima de asigurare fiind diferenţiată corespunzător. Despăgubirile se calculează în limita sumei asigurate. Această asigurare simplifică munca organelor societăţii de asigurări şi este avantajoasă pentru membrii asociaţiei.

ASIGURARE FACULTATIVĂ PENTRU CAZURILE DE AVARIERE A AUTOVEHICULELOR DIN PRODUCŢIA EXTERNĂ, formă de **a.** care poate fi contractată de persoane fizice şi persoane juridice – cu domiciliul, sediul sau reşedinţa în România – pentru autovehicule, remorci sau semiremorci trase de acestea, din producţia externă, înmatriculate în România, precum şi înmatriculate în străinătate, deţinute de persoane străine care vin temporar în România. Primele de **a.** se pot achita integral sau în rate subanuale şi sunt stabilite diferenţiat, în funcţie de capacitatea cilindrică a motorului, de particularităţile concrete privind numărul, destinaţia, întreţinerea, păstrarea şi exploatarea autovehiculelor respective. Dacă în timpul contractului de **a.** nu s-au înregistrat daune, la reînnoirea contractului primele de **a.** se reduc cu 15%, respectiv 25%, 35% ori 40%, corespunzător, după caz, unui an de **a.** anterior reînnoirii, respectiv a doi, trei ori patru sau a mai multor ani de **a.** În **a.** sunt preluate următoarele riscuri pentru care, dacă se produc, asigurătorul acordă despăgubiri la autovehicule, inclusiv la remorci trase de acestea: a) ciocniri sau izbiri cu alte vehicule sau cu orice alte corpuri mobile sau imobile, aflate în afara ori în interiorul autovehiculului asigurat, zgârieri, căderi (căderea în prăpastie, căderea în apă, cu prilejul transbordării, căderea din cauza ruperii podului, căderea pe autovehicul a unor corpuri, ca de exemplu: copaci, blocuri de gheaţă sau de zăpadă, bolovani etc.), derapări sau răsturnări; b) incendiu, trăsnet, explozie (inclusiv explozia rezervorului de carburanţi sau a rezervorului de aer comprimat), chiar dacă trăsnetul sau explozia nu a fost urmată de incendiu, ploaie torenţială, inclusiv efectele indirecte ale acesteia, grindină, inundaţie, furtună, uragan, cutremur de pământ, prăbuşire sau alunecare de teren, greutatea stratului de zăpadă sau de gheaţă, avalanşe de zăpadă, căderea unor corpuri pe construcţia în care se află autovehiculul sau remorca; c) furtul autovehiculului, al unor părţi componente sau piese ale acestuia; pagubele de orice fel produse autovehiculului ca urmare a furtului sau a tentativei de furt al autovehiculului, al unor părţi componente sau piese ale acestuia ori al altor bunuri din autovehicul; pagubele produse încăperii – proprietate a asiguratului – în care se afla autovehiculul, ca urmare a furtului prin efracţie sau a tentativei de furt prin efracţie al autovehiculului, al unor părţi componente sau piese ale acestuia. De asemenea, se acordă despăgubiri pentru: a) cheltuielile legate de transportul autovehiculului la atelierul de reparat din România, cel mai apropiat de locul accidentului, care poate face reparaţia, sau la locul cel mai apropiat de adăpostire a autovehiculului (dacă acesta nu poate fi deplasat prin forţă proprie); b) pagubele produse autovehiculului asigurat de avarieri sau distrugeri prilejuite de măsurile luate în timpul producerii evenimentului asigurat, pentru salvarea acestuia sau a construcţiei în care se află; c) cheltuielile făcute în vederea limitării pagubelor produse de cauze cuprinse în **a.** Despăgubirile acordate nu pot depăşi suma asigurată, nici cuantumul pagubei şi nici valoarea reală a autovehiculului. Cuantumul pagubei este egal cu costul reparaţiei părţilor componente sau a pieselor avariate ori cu costul de înlocuire a acestora, inclusiv cu cheltuielile pentru materiale, precum şi cu cele de demontare sau montare aferente reparaţiilor şi înlocuirilor necesare ca urmare a pagubelor produse. În determinarea cuantumului despăgubirii se folosesc

prețurile și tarifele practicate de unitățile de specialitate din România pentru tipul respectiv de autovehicul. În această a. este cuprinsă și a. facultativă suplimentară pentru cazurile când autovehiculul este condus de alte persoane decât asiguratul. În cazul persoanelor fizice și la cererea asiguraților, această a. suplimentară poate fi cuprinsă prin același contract și se poate întinde pe aceeași perioadă de timp, sau poate completa asigurările în curs, în schimbul plății unei prime suplimentare. În a. sunt cuprinse numai pagubele produse pe teritoriul României. În cazul în care autovehiculul este asigurat pentru avarii, cu valabilitate pe teritoriul României, la cererea asiguratului valabilitatea a. se poate extinde și în străinătate.

ASIGURARE FACULTATIVĂ PENTRU CAZURILE DE AVARIERE A AUTOVEHICULELOR DIN PRODUCȚIA INTERNĂ (CASCO), a. care se poate contracta pentru autovehicule, remorci și semiremorci trase de acestea, înmatriculate în România sau în străinătate, deținute de persoane fizice sau juridice române sau străine. A. se poate încheia pentru următoarele riscuri: a) ciocniri, loviri sau izbiri cu alte autovehicule sau cu orice alte corpuri mobile sau imobile, aflate în afara ori în interiorul autovehiculului asigurat, zgârieri, căderi (căderi în prăpastie, căderea în apă, cu prilejul transbordării, căderea din cauza ruperii podului, căderea pe autovehicul a unor corpuri, ca de exemplu: copaci, blocuri de gheață sau de zăpadă, bolovani etc.), derapări sau răsturnări; b) incendiu, trăsnet, explozie (inclusiv explozia rezervorului de carburanți sau a rezervorului de aer comprimat), chiar dacă trăsnetul sau explozia nu a fost urmată de incendiu, ploaie torențială, inclusiv efectele indirecte ale acesteia, grindină, inundație, furtună, uragan, cutremur de pământ, prăbușire sau alunecare de teren, greutatea stratului de zăpadă, căderea unor corpuri pe construcția în care se află autovehiculul; c) furtul autovehiculului, al unor părți componente sau piese ale acestuia; pagube de orice fel produse autovehiculului ca urmare a furtului sau a tentativei de furt al autovehiculului, al unor părți componente sau piese ale acestuia ori al altor bunuri din autovehicul; pagubele produse încăperii – proprietate a asiguratului – în care se afla autovehiculul, ca urmare a furtului prin efracție sau a tentativei de furt prin efracție al autovehiculului, al unor părți componente sau piese ale acestuia. În cazul producerii riscurilor asigurate, se acordă despăgubiri pentru: a) cheltuielile legate de transportul autovehiculului la atelierul de reparații din România, cel mai apropiat de locul accidentului, care poate face reparația, sau la locul cel mai apropiat de adăpostire a autovehiculului (dacă acesta nu poate fi deplasat prin forță proprie). Prin locul de adăpostire al autovehiculului se înțelege cel mult adresa garajului menționată în certificatul de înmatriculare al acestuia; b) pagubele produse autovehiculului de avarieri sau distrugeri prilejuite de măsurile luate în timpul producerii evenimentului asigurat, pentru salvarea acestuia sau a construcției în care se afla; c) cheltuielile făcute în vederea limitării pagubelor produse din cauze cuprinse în a. Despăgubirile care se acordă nu pot depăși nici suma asigurată, nici cuantumul daunei și nici valoarea reală a autovehiculului. Cuantumul pagubei este egal cu costul reparației părților componente sau a pieselor avariate ori cu costul de înlocuire a acestora, inclusiv cu cheltuielile pentru materiale, precum și cu cele de demontare sau montare aferente reparațiilor și înlocuirilor necesare ca urmare a pagubelor produse. La determinarea despăgubirii se folosesc prețurile și tarifele practicate de unitățile de specialitate din România pentru tipul respectiv de autovehicul. Dacă autoturismul este asigurat pentru avarii cu valabilitate pe teritoriul României, la cererea asiguratului valabilitatea a. se poate extinde și în străinătate, cu plata unei prime suplimentare. Acest tip de a. se practică: a) la valoarea reală a autoturismelor, prima de a. fiind calculată în funcție de capacitatea cilindrică a motorului autoturismului; b) la valoarea declarată a autovehiculelor, prima de a. fiind stabilită pe baza unei cote aplicate asupra sumei asigurate. Dacă în timpul de valabilitate a contractului de a. nu s-a produs nici un risc și deci nu s-au datorat despăgubiri, la reînnoirea contractului de a. primele de a. se reduc cu 15%, respectiv 25%, 35%, 40% și 45%, corespunzător, după caz, unui an de asigurare anterior reînnoirii, respectiv a

doi, trei, patru ori cinci ani sau mai multor ani de asigurare. Primele de **a.** se pot achita integral sau în rate subanuale. În vederea contractării **a.** auto **CASCO** sunt necesare: actele de proprietate ale autovehiculului, permisul de conducere, talonul şi revizia autovehiculului respectiv. **A.** se poate încheia la sucursalele sau la filialele societăţii de **a.**, la domiciliul sau la locul de muncă al asiguratului. În caz de daună la autovehiculul asigurat pentru avarii auto **CASCO**, asiguratul trebuie să prezinte la sucursala sau la filiala societăţii de **a.** (la serviciul „daune") contractul de **a.** în original, procesul-verbal întocmit de organul de poliţie, permisul de conducere şi talonul autovehiculului.

ASIGURARE FAMILIALĂ DE ACCIDENTE, formă a **a.** facultative de accidente care poate fi încheiată de persoanele fizice. **A.f.** de **a.** se caracterizează prin aceea că în contractul de **a.** se înscriu – fără adaos de prime – pe lângă asiguratul principal, soţia (soţul), precum şi copiii cu vârsta cuprinsă între 5 şi 16 ani (neîmpliniţi), indiferent de numărul lor. **A.f.** de **a.** apare totodată ca o **a.** combinată, deoarece prin aceeaşi poliţă sunt asigurate, fără adaos de primă, şi bunurile casnice şi gospodăreşti împotriva riscurilor care se acoperă în cazul **asigurării complexe a gospodăriei** (v.). **A.f.** de **a.** se încheie pe o perioadă de trei luni, iar suma asigurată este stabilită la o anumită valoare pentru fiecare asigurat, în caz de invaliditate permanentă totală, şi la o altă valoare pentru riscul de deces din accident. Prima de **a.** este fixă pentru fiecare contract de **a.f.** de **a.** Asigurătorul plăteşte suma asigurată în caz de invaliditate permanentă totală sau de deces al oricăruia dintre asiguraţi, cu condiţia ca acesta să fie urmarea unui accident produs în cadrul perioadei pentru care s-a încheiat **a. V.** şi **asigurare facultativă familială.**

ASIGURARE FAMILIALĂ MIXTĂ DE VIAŢĂ, formă a **a.** facultative de viaţă care se recomandă persoanelor interesate să se asigure împreună cu membrii familiei, luând astfel atât o măsură de prevedere, cât şi una de economisire pe termen mai îndelungat. În contractul de **a.** pot fi cuprinse, pe lângă asiguratul principal, două sau mai multe persoane care, în momentul încheierii **a.**, au vârsta cuprinsă între 5 şi 65 de ani, fără a depăşi 75 de ani la expirarea asigurării. **A.f.m.** de **v.** se încheie pe durate cuprinse între 5 şi 15 ani, pentru sume asigurate care se stabilesc la propunerea asiguratului şi în limitele stabilite de actele normative. **A.f.m.** de **v.** participă la tragerile de amortizare, acordându-se pentru fiecare combinaţie de litere ieşită la tragere o anumită sumă în lei. Suma asigurată se plăteşte în următoarele împrejurări: ▪la expirarea contractului de **a.**, dacă asiguratul este în viaţă; ▪în caz de amortizare a asigurării; ▪în caz de invaliditate permanentă a oricăruia dintre asiguraţi, ca urmare a unui accident; ▪în caz de deces al oricăruia dintre asiguraţi. La expirarea **a.**, dacă primele au fost plătite pentru întreaga perioadă prevăzută în poliţă, asiguraţii au dreptul să primească, concomitent cu suma asigurată, o indemnizaţie de 10% din această sumă. Atât în caz de amortizare, cât şi la expirarea **a.**, suma asigurată se achită asiguratului principal. În cazul unei invalidităţi permanente din accident, suma asigurată se achită asiguratului accidentat. Dacă asiguratul principal decedează, suma asigurată se achită beneficiarului trecut în poliţa de **a.**, iar dacă nu există un beneficiar dinainte stabilit, suma asigurată se achită celorlalţi asiguraţi din poliţă, în părţi egale, iar contractul se reziliază. La decesul oricărui alt asigurat, suma asigurată se plăteşte asiguratului principal în calitate de beneficiar, iar contractul de **a.** rămâne valabil, cu o primă de **a.** micşorată corespunzător. **V.** şi **asigurare facultativă familială.**

ASIGURARE „FĂRĂ RĂSPUNDERE PENTRU AVARIA PARTICULARĂ", formă de realizare a **a.** facultative a mărfurilor de import-export în timpul transportului lor. În practică, **a. „fără r.** pentru **a.p."** este întâlnită, de obicei, sub denumirea **F.P.A.**, care provine de la **„Free of Particular Average". A. „fără r. pentru a.p."** acoperă pierderile şi (sau) avariile cauzate de: trăsnet, explozie, incendiu, dezastre elementare, eşuare, scufundare, naufragiu, ciocnirea navei, precum şi alte accidente ale mijloacelor de transport, împotmolirea navei, dispariţia navei, a avionului sau a oricărui alt mijloc de transport al încărcăturii. Se despăgubesc, de asemenea,

cheltuielile rezonabile făcute de asigurat pentru salvarea încărcăturii, pentru prevenirea unui pericol iminent. Prin **a.** se acoperă şi cheltuielile, respectiv contribuţiile la avaria comună, precum şi pagubele şi sacrificiile în legătură cu acestea. Rezultă că **a. „fără r. pentru a.p."** acoperă pierderile şi avariile intervenite la încărcătură ca urmare directă a unui accident produs mijlocului de transport de una dintre cauzele prezentate mai sus. Pierderile care se pot produce bunurilor asigurate în afara accidentării mijlocului de transport nu sunt acoperite prin această **a.** Având în vedere aria relativ limitată de acoperire a acestei **a.**, ea se recomandă pentru mărfuri cum ar fi: minereu de fier, cărbune, blocuri de fontă şi oţel, adică mărfuri care nu au de suferit prin contactul lor cu apa de mare sau cu alte mărfuri. V. şi **asigurare cargo.**

ASIGURARE INFERIOARĂ, formă de **a.** practicată, în oarecare măsură, în transporturile maritime, pentru unele bunuri care se pot asigura la o valoare inferioară valorii lor reale. În cazul avariei sau al distrugerii bunului asigurat, proprietarul acestuia compensează din propriile resurse dauna corespunzătoare diferenţei dintre valoarea reală a bunului şi valoarea asigurată.

ASIGURARE ÎN CAZ DE MOARTE („VIAŢA ÎNTREAGĂ"), contract prin care asigurătorul se obligă să plătească suma asigurată celor în drept la moartea asiguratului, indiferent de data când aceasta a avut loc.

ASIGURARE ÎN CAZ DE VIAŢĂ SAU DE SUPRAVIEŢUIRE, contract prin care asigurătorul se obligă să plătească o anumită sumă – deodată sau sub forma unei rente viagere – în cazul în care persoana sau persoanele asigurate sunt în viaţă la data prevăzută în contractul de **a.**

ASIGURARE ÎN VALUTĂ, v. **ASIGURĂRI EXTERNE.**

ASIGURARE LA VALOAREA DIN NOU, **a.** în care se prevede că valoarea bunului din momentul producerii riscului asigurat este valoarea de înlocuire a acelui bun (valoarea din nou).

ASIGURARE MARITIMĂ, formă de **a.** facultativă care are ca obiect încărcăturile şi (sau) navele în timpul transportului pe mare. **A.m.** este frecvent întâlnită, din cauza pericolelor navigaţiei pe mare. V. şi **asigurare cargo.**

ASIGURARE MIXTĂ DE VIAŢĂ, formă de **a.** dintre cele mai solicitate de asiguraţi, deoarece ea este în acelaşi timp atât o măsură de prevedere, cât şi un mijloc de economisire pe termen lung, reprezentând o combinaţie a **a.** de supravieţuire cu **a.** de deces. **A.m.** de v. se adresează persoanelor care doresc să atenueze consecinţele negative ale eventualului deces al lor sau al celor care doresc să primească o anumită sumă de bani, în cazul că ar suferi un accident, de pe urma căruia ar putea rămâne cu o invaliditate permanentă, totală sau parţială. Primele de **a.** se pot plăti, la alegere, fie pe aceeaşi perioadă (5-20 de ani), fie pe perioade mai scurte. Ratele lunare ale primelor sunt stabilite în funcţie de suma asigurată, de vârsta la care se contractează **a.**, de durata asigurării, de numărul anilor în care se plătesc primele etc. Această **a.** are următoarele trăsături: ▪se contractează atât pentru supravieţuire, cât şi pentru deces; ▪este o măsură de prevedere şi un mijloc de economisire pe termen lung; ▪se poate contracta de către persoane cu vârsta cuprinsă între 16 şi 65 de ani, astfel încât, la sfârşitul **a.**, acestea să nu depăşească vârsta de 75 de ani; ▪persoanele în vârstă de peste 65 de ani nu pot contracta astfel de **a.** deoarece, de regulă, de la această vârstă au loc creşteri însemnate ale mortalităţii, chiar de la un an la altul, ceea ce ar determina stabilirea unor prime de **a.** mai mari în sarcina unor persoane ale căror posibilităţi materiale sunt, în general, mult mai reduse; ▪de asemenea, nu sunt admise în acest sistem de **a.** persoanele bolnave sau care au invaliditate permanentă mai mare de 50%; ▪societatea de **a.** plăteşte suma asigurată la expirarea contractului de **a.** dacă primele de **a.** au fost achitate la zi şi dacă

asiguratul va fi atunci în viață, concomitent cu o indemnizație de 10%. Suma asigurată se plătește persoanelor prevăzute în polița de a., în următoarele cazuri: ▪în caz de amortizare parțială sau totală a a. la tragerile lunare de amortizare; ▪în caz de invaliditate permanentă (parțială sau totală) a asiguratului în urma unui accident; ▪în caz de deces al asiguratului înainte de expirarea contractului de a. (suma asigurată se plătește beneficiarilor menționați în polița de asigurare). În baza contractului de a. și a primelor achitate la zi, societatea de a. plătește: ▪suma asigurată înscrisă în poliță la expirarea a.; ▪o anumită sumă în lei pentru fiecare combinație de litere înscrisă în poliță și ieșită la tragerile lunare de amortizare; ▪de cinci ori suma asigurată, în caz de invaliditate permanentă din accidente, în funcție de gradul de invaliditate, sau în caz de deces din accident; ▪de cinci ori suma asigurată înscrisă în poliță, în caz de deces din accident; ▪suma asigurată înscrisă în poliță, în caz de deces din alte cauze. La cerere, asiguratul poate primi de la societatea de a. un împrumut cu dobândă, rambursabil în rate sau dintr-o dată, în cursul contractului de a. V. și asigurare familială mixtă de viață.

ASIGURARE MIXTĂ DE VIAȚĂ CU PENSIE PENTRU URMAȘI, formă de a. care se contractează de către persoane cu vârsta cuprinsă între 16 și 50 de ani, pentru o anumită sumă de lei, pe durată de 10-15 ani, în așa fel ca, la expirarea a., persoanele să nu depășească vârsta de 60 de ani. Această formă de a. se adresează persoanelor care doresc ca de pe urma a. să obțină un anumit folos, atât ei (asigurații), cât și – în cazul decesului lor – urmașii lor. În ultimul caz, suma asigurată nu se achită beneficiarilor dintr-o dată, ci în mai multe rate. Spre deosebire de a. mixtă de viață obișnuită, la a.m. de v. cu p. pentru u., în cazul decesului asiguratului în decursul perioadei pentru care s-a încheiat contractul de a., se plătește urmașilor desemnați de asigurat o parte din suma asigurată, precum și o pensie până la sfârșitul termenului pentru care s-a încheiat a. Societatea de a. plătește suma asigurată la expirarea a., precum și în caz de invaliditate permanentă ca urmare a unui accident sau în caz de deces din orice cauză. Dacă survine decesul asiguratului, societatea de a. plătește imediat jumătate din suma asigurată și o pensie anuală de 10% din suma asigurată până la termenul de expirare a asigurării, când se achită și cea de-a doua jumătate din suma asigurată. Această formă de a. participă și la tragerile lunare de amortizare, asigurații putând beneficia, pe durata asigurării, de împrumuturi purtătoare de dobândă din partea societății de a.

ASIGURARE MIXTĂ DE VIAȚĂ ȘI SUPLIMENTARĂ DE ACCIDENTE, a. care are caracteristic faptul că, în caz de invaliditate permanentă din accident, societatea de a. plătește o sumă de șase ori mai mare decât suma asigurată înscrisă în polița de a., în total sau în parte, după cum invaliditatea permanentă este totală sau parțială. În caz de deces al asiguratului din accident se achită, de asemenea, de șase ori suma asigurată prevăzută în polița de a. Specific pentru această formă de a. este și faptul că, în cazul unei invalidități permanente mai mari de 50% apărute în urma producerii unui accident, asiguratul nu mai plătește primele de a. până la expirarea asigurării.

ASIGURARE PENTRU TOATE RISCURILE, formă de a. a încărcăturilor în timpul transportului internațional (este întâlnită și sub denumirea A.R., de la All Risks). Prin a. pentru t.r. se acoperă, în general, totalitatea pierderilor și avariilor produse mărfurilor în timpul transportului, cu excepția celor care sunt excluse în mod expres. De exemplu, nu se acordă despăgubiri pentru pagubele produse de: ▪operațiuni de război de orice fel, precum și consecințele acestora; ▪greve, revolte, tulburări civile, acțiuni dușmănoase; ▪mucegăire și fermentare, combustie spontană (autoaprindere), viciul propriu, viermi, rozătoare și insecte; ▪influențe directe sau indirecte ale exploziei atomice, ale radiațiilor radioactive; ▪intenția sau neglijența contractantului și (sau) a asiguratului; ▪scăderea prețurilor și orice alte pierderi indirecte ale asiguratului (pierderile din diferențe de curs) etc. La cererea asiguratului – și dacă s-a stabilit în mod special – în schimbul unei prime suplimentare, pot fi acoperite prin a. și următoarele riscuri: operațiuni de război și (sau) măsuri de război de orice fel; greve, revolte, tulburări civile, acțiuni dușmănoase; mucegăire și fermentare; combustie spontană

(autoaprindere). Prin urmare, a. pentru t.r. acoperă aproape toate pagubele care se pot produce în timpul transportului încărcăturilor, excepție făcând cele care pot fi evitate, cum sunt cele produse prin încălcarea regulilor privind exportul, importul și tranzitul, prevăzute în regulamentele pentru transportul mărfurilor, sau prin încălcarea normelor de securitate etc. A. pentru t.r. se recomandă în cazul unor mărfuri cum ar fi: aparate optice, mecanică fină, mobilă, obiecte de porțelan etc.

ASIGURARE PRIN EFECTUL LEGII, formă de reglementare juridică a a. de persoane, de bunuri și de răspundere civilă. A. prin e.l. se poate introduce pentru protejarea unor bunuri care prezintă importanță atât pentru economia națională, cât și pentru deținătorii lor sau pentru protejarea unor persoane aflate în număr mare sub posibila acțiune a unor riscuri cu frecvență sau intensitate deosebită. Caracteristic a. prin e.l. este faptul că raporturile dintre asigurător și asigurat, drepturile și obligațiile lor sunt stabilite prin lege, ceea ce înseamnă că a. ia ființă în virtutea legii, fără a se cere acordul de voință al celor care dețin bunurile respective sau al persoanelor care intră sub incidența asigurării. A. prin e.l. fiind totală (cuprinde toate bunurile de același fel sau toate persoanele prevăzute în lege), se exclude posibilitatea selecției riscurilor și se permite o dispersare optimă a acestora, ceea ce conduce la un nivel mai redus al primelor de asigurare. A. prin e.l. este fără termen, ceea ce înseamnă că răspunderile, drepturile și obligațiile părților nu sunt limitate la o anumită perioadă de timp. Plata despăgubirii la care are dreptul asiguratul în caz de producere a riscului asigurat nu este condiționată de achitarea primei de a. sau, altfel spus, dacă asiguratul nu a achitat prima de a. în termen, asigurătorul are dreptul să o rețină din despăgubirea de a.

ASIGURARE PRIN EFECTUL LEGII A BUNURILOR CETĂȚENILOR, a. ce poate cuprinde o serie de bunuri ale populației, care prezintă importanță pentru dezvoltarea economiei naționale, fiind astfel compensate daunele care eventual ar surveni ca urmare a calamităților naturii și accidentelor. Printre bunurile asigurate se află clădirile, construcțiile, cabalinele, ovinele și caprinele, bovinele și porcinele. Clădirile și construcțiile cetățenilor din mediul urban și rural se asigură împotriva acelorași riscuri ca și bunurile aparținând asociațiilor agricole. Pentru clădiri și construcții, răspunderea societății de a. începe din momentul dobândirii acestor bunuri, iar pentru cele aflate în construcție, de la data când acestea au pereți și acoperiș; pentru animale, răspunderea asigurătorului începe din momentul dobândirii lor sau de la împlinirea vârstei de a. și încetează de la data când bunurile nu mai aparțin sau nu mai există în gospodăria cetățeanului. Sumele asigurate sunt stabilite pe baza **normelor de asigurare** (v.). Primele de a. sunt stabilite separat pentru clădiri, construcții, specii și rase de animale și se plătesc la câteva termene în cursul anului, acordându-se unele reduceri în cazul plății primei cu anticipație. Începând din anul 1996, această a. a fost desființată în România.

ASIGURARE PRIN EFECTUL LEGII (OBLIGATORII) DE BUNURI, formă principală a a. care are drept scop apărarea intereselor economice și sociale ale întregii societăți, menținerea continuității procesului de producție și păstrarea integrității avuției naționale. Prin aceste a. pot fi protejate atât bunurile proprietate de stat, cât și cele aflate în proprietate cooperatistă, privată și personală. Aceste a. prezintă următoarele caracteristici: ▪sunt reglementate și iau naștere direct prin efectul legii sau al altui act normativ, exprimând voința și interesele întregii noastre colectivități în menținerea continuității procesului de producție, în protejarea victimelor unor accidente și în apărarea avuției naționale, indiferent de dorința fiecărui asigurat; ▪cuprind toate bunurile din categoria stabilită prin lege (ceea ce înseamnă că aceste a. sunt totale), independent de voința asiguratului; ▪ primele de a. sunt, în principiu, mai mici, deoarece a. sunt totale, iar riscurile nu se selecționează; ▪sunt normate, aceasta însemnând că sumele asigurate sunt fixate, prin lege, sub formă de norme de a., pe unități de a., în mod diferențiat (culturi, specii de animale etc.). Normele de a. sunt calculate întrucâtva sub valoarea reală a bunurilor (diferența până la valoarea reală se poate asigura facultativ); ▪sunt permanente (au o valabilitate nelimitată în timp, sunt

fără termen, din care cauză între părți iau naștere drepturi și obligații nelimitate în timp, pe toată durata existenței bunului asigurat); ▪răspunderea asigurătorului ia naștere, în mod automat, prin simpla dobândire a bunului de către asigurat (spre exemplu, dacă un bun a intrat în patrimoniul asiguratului și acesta este avariat sau distrus, atunci societatea de a. îi plătește despăgubirea, chiar dacă pentru acest bun asiguratul nu a plătit nici o primă de a.); ▪despăgubirile în caz de daune se plătesc chiar dacă asiguratul nu a achitat la timp primele de a., reținându-se cu acest prilej primele restante și majorările aferente; ▪întârzierea plății primelor de a. atrage după sine urmărirea silită a acestora și perceperea de majorări; ▪administrarea lor necesită mai puțin personal, deoarece nu există cheltuieli de contractare a a. etc.

ASIGURARE „PROTECȚIE ȘI INDEMNIZAȚIE", formă de a. facultativă specifică navelor maritime și fluviale, prin care se acoperă riscurile legate de răspunderea asiguratului, în calitate de armator al navei, și cele rezultând din exploatarea navei. Riscurile privind răspunderea asiguratului în calitate de armator al navei fac parte din **„Protecție"**, iar cele legate de exploatarea navei fac parte din **„Indemnizație"**. În practica internațională, a. **„Protecție și indemnizație"** (engl. **Protection and Indemnity** – prescurtat **P & I**) se realizează, de regulă, prin constituirea unor „cluburi" ale armatorilor, care își desfășoară activitatea pe principiul mutualității. Aceasta înseamnă că fiecare armator participă la acoperirea tuturor daunelor care se produc, în mod proporțional cu flota proprie înscrisă în club. În vederea formării fondurilor necesare clubului pentru acoperirea daunelor, fiecare membru va plăti „cotizații în avans" și „cotizații suplimentare". „Cotizațiile în avans" servesc la acoperirea daunelor obișnuite, iar „cotizațiile suplimentare" la acoperirea daunelor excepționale. Aceste cotizații se stabilesc diferențiat, pentru diferite feluri de nave. Împrejurările și cauzele evenimentelor care sunt în răspunderea armatorilor se stabilesc prin intermediul corespondenților cluburilor. Acești corespondenți stabilesc stadiul și aspectul legal al problemei, procedând la efectuarea investigațiilor necesare printre membrii echipajelor sau printre alte persoane care pot fi interesate.

ASIGURARE SUPLIMENTARĂ, formă a a. facultative a navelor maritime. **A.s.** se poate încheia pentru o sumă de lei asigurată de până la 25% din valoarea navei. Prin încheierea **a.s.** se creează condiții pentru o mai bună acoperire a cazurilor de pierdere totală și a diferențelor care ar putea rezulta prin aplicarea raportului dintre suma asigurată și valoarea navei, stabilită pentru cazurile de salvare sau contribuție la avaria comună. **A.s.** este cunoscută și sub denumirea de **asigurare valoare majorată.**

ASIGURARE VIAGERĂ DE DECES, CU PLATA PRIMELOR PE TIMP LIMITAT, **a.** ce se contractează de către societatea de **a.** cu persoane în vârstă de la 16 până la 60 de ani, care au posibilitatea și doresc să-și sprijine familiile mai târziu. Sumele asigurate sunt variabile. Primele de **a.** se stabilesc în funcție de suma asigurată, de vârsta asiguratului și de durata **a.** și sunt plătibile în rate anticipate, la alegere, timp de 5-15 ani. Sumele asigurate se plătesc de către societatea de **a.** numai în caz de deces al asiguratului sau al persoanelor înscrise în polița de **a.**

ASIGURARE VIAGERĂ DE DECES, CU PRIMĂ UNICĂ, **a.** contractată de către persoane cu vârsta cuprinsă între 16 și 20 de ani pentru anumite sume de lei. Prima de **a.** se stabilește în funcție de vârsta asigurată și se achită anticipat, dintr-o dată, la contractarea **a.** Suma de lei asigurată se plătește de către societatea de **a.** numai la decesul asiguratului, și anume persoanelor prevăzute în **polița de asigurare** (v.).

ASIGURAREA BUNURILOR DIN GOSPODĂRIE, formă a **a.** facultative a bunurilor aparținând populației și parte componentă a **a.** facultative complexe a gospodăriilor. **A.b.** din **g.** are ca obiect bunurile existente într-o gospodărie, cum sunt: aparate de radio, televizoare, mașini de cusut, frigidere, mobilier, obiecte casnice, îmbrăcăminte, încălțăminte, covoare, produse agricole, viticole, pomicole, alimente, combustibil, materiale de construcții etc. Totodată, în **a.** sunt cuprinse –

pentru 20% din suma asigurată - bunurile asigurabile situate oriunde în afara domiciliului. Asigurătorul acordă despăgubiri pentru deteriorarea sau distrugerea bunurilor de acțiunea unui număr mare de riscuri, cum sunt: explozie, trăsnet, incendiu, furtună, inundație, grindină, ploaie torențială, prăbușire sau alunecare de teren, avarii accidentale produse la instalațiile de gaze, de apă sau canal, de încălzire, furt prin efracție etc. Suma asigurată se stabilește global pentru toate bunurile, conform cererii asiguratului. Această sumă nu poate depăși valoarea bunurilor stabilite pe baza prețurilor cu amănuntul practicate în comerț, diminuată cu uzura respectivă. **A.b.** din **g.** se poate încheia pe o perioadă de un an (la cererea asiguratului, și pe o perioadă mai mică), pentru toate bunurile asigurabile existente în gospodăria asiguratului. **V. și asigurare facultativă complexă a gospodăriilor.**

ASIGURAREA CHELTUIELILOR EXTRAORDINARE, formă de **a.** practicată în transporturile maritime, care cuprinde cheltuielile extraordinare efectuate de armator, ocazionate de o **avarie comună** (v.), respectiv cheltuieli care nu privesc corpul navei, mașinile, marfa sau navlul.

ASIGURAREA CONSTRUCȚIILOR-MONTAJULUI ȘI A RĂSPUNDERII CONSTRUCTORULUI, formă a **a.** externe (în valută) care are ca obiect lucrările de construcții-montaj, împreună cu instalațiile, utilajele, mașinile, materialele și alte bunuri folosite la executarea acestora, precum și răspunderea civilă legală față de terți a celui care execută lucrări de construcții-montaj. **A.l.** de **c.-m.** și a **r.c.** poate fi încheiată de: ▪organizații de construcții din România, în cazul lucrărilor de construcții-montaj executate în străinătate pentru parteneri străini sau în România pentru societăți mixte cu participare românească; ▪organizații străine, pentru lucrările de construcții-montaj executate în România; ▪societăți cu participare românească, care au ca obiect al activității lucrări de construcții-montaj. Prin această **a.** se acordă despăgubiri pentru: pagube materiale cauzate bunurilor de incendiu, trăsnet, explozie, furtună, uragan, grindină, inundație, cutremur de pământ, prăbușire sau alunecare de teren, accidente ale mijloacelor de transport în timpul transportului materialelor asigurate de la depozitele șantierului la locul unde se efectuează lucrări de construcții-montaj, furt prin efracția depozitelor; pagube materiale cauzate instalațiilor, utilajelor și mașinilor – în timpul procesului de montare sau după acesta, în perioada de funcționare pentru probe, înainte de predare către beneficiar – de cauzele de mai sus, precum și în caz de rupere sau deformare prin ciocnire, lovire sau izbire cu alte obiecte, acțiunea curentului electric etc.; sumele pe care asiguratul este obligat să le plătească cu titlu de despăgubiri și cheltuielile de judecată pentru prejudicii de care răspunde față de terțe persoane etc. Sumele asigurate se stabilesc separat pentru pagubele materiale și separat pentru răspunderea civilă față de terți. Pentru pagubele materiale care pot fi produse lucrărilor de construcții-montaj, suma asigurată va fi egală cu valoarea totală a contractului de construcții-montaj, exprimată în valuta în care a fost încheiat acest contract. Pentru răspunderea civilă legală față de terți, suma asigurată se stabilește la propunerea asiguratului, care are în vedere natura lucrării de construcții-montaj pe care o execută, numărul de lucrători, felul utilajelor și al mașinilor folosite, legislația și uzanțele în materie din țara respectivă etc. Primele de **a.** aferente lucrărilor de construcții-montaj au un nivel diferențiat în funcție de felul lucrării de construcții-montaj. Prima de **a.** corespunzătoare se stabilește în funcție de obiectul contractului de construcții-montaj, costul **a.** putând fi suportat de către constructor sau beneficiar, după caz. Prima de **a.** se plătește pentru întreaga perioadă de execuție a lucrărilor, începând de la aducerea primelor materiale și utilaje pe șantier, până la terminarea lucrării de construcții-montaj, inclusiv pe perioada de probă și garanție, până la 12 luni. Plata primei de **a.** se poate face în rate ce se plătesc la termenele de scadență care se convin la încheierea contractului. Pentru cuprinderea în **a.** și a riscului de cutremur de pământ se aplică o majorare a cotei de primă, iar la cele privind **a.** de răspundere civilă legală față de terți, nivelul este diferențiat în funcție de zona în care este amplasat obiectul respectiv de construcție-montaj. Răspunderea asigurătorului începe din momentul deschiderii șantierului de construcții-montaj și încetează la expirarea perioadei de garanție prevăzute în contractul de construcții-montaj.

ASIGURAREA CREDITELOR DE EXPORT DE CĂTRE BANCA DE EXPORT-IMPORT A ROMÂNIEI (EXIMBANK), a. pe care, potrivit statutului său, această bancă este autorizată să o practice în următoarele situații: ▪asigură creditele acordate exportatorilor și importatorilor pentru operațiuni de comerț exterior; ▪asigură creditele acordate unor persoane fizice și juridice străine de către bănci și societăți financiare din România; ▪asigură creditele acordate de bănci și societăți financiare străine pentru finanțarea operațiunilor agenților economici din România; ▪asigură investițiile efectuate în străinătate de către societăți comerciale și bănci cu sediul în România și, respectiv, asigură investițiile efectuate în România de către societăți comerciale și bănci străine; ▪asigură – în numele și pe contul statului, ca agent al acestuia, contra riscurilor comerciale – creditele de import-export acordate pe diferite termene. **A.c.** și garantarea investițiilor de către **Banca de Export-Import a României**, în favoarea societăților comerciale, bancare și financiare românești și străine, acoperă riscuri comerciale românești, riscuri politice și valutare, precum și cazuri de catastrofă sau de forță majoră. **EXIMBANK** își desfășoară activitatea în numele și pe contul statului, în calitate de agent al acestuia, pe bază de convenție și/sau de colaborare cu alte societăți comerciale sau instituții financiar-bancare, în condițiile economiei de piață. **EXIMBANK** își constituie un fond special în lei și în valută, care se alimentează din primele de **a.** încasate, din daunele recuperate, precum și din resurse de la bugetul de stat și se utilizează pentru acoperirea despăgubirilor cuvenite asiguraților. Poate fi asigurat orice exportator român care acceptă condițiile **a.** Sunt primite în **a.** creanțele rezultate atât din exportul de mărfuri, cât și din executări de lucrări. În funcție de perioada asupra căreia se întinde valabilitatea **a.** încheiate, se disting **a.** pentru prelivrare și **a.** pentru postlivrare. ❖ **Asigurarea pentru prelivrare (fabricație)** acoperă riscurile exportatorilor, legate de contractul de export, în perioada de fabricație a mărfurilor care fac obiectul livrării către cumpărătorul extern. Polița pentru prelivrare protejează exportatorul pe perioada cuprinsă între momentul semnării contractului de export și momentul transferului de proprietate, așa cum este acesta definit prin acel contract. ❖ **Asigurarea pentru postlivrare** protejează interesele exportatorului din momentul transferului de proprietate, care de regulă se produce la data livrării, și până la rambursarea creditului. Polița pentru postlivrare acoperă riscurile exportatorului care survin în perioada de după livrarea produsului pe credit în diverse țări. De regulă, cele două polițe se completează reciproc, adică nu se emite o poliță pentru prelivrare fără una pentru postlivrare. **A.** se încheie pe baza **cererii de asigurare** semnate de asigurat, care se depune cu cel puțin 30 de zile înaintea datei la care urmează să înceapă riscul asigurat. Prin data începerii riscului se înțelege data semnării contractului (în cazul polițelor de prelivrare), respectiv data transmiterii proprietății (în cazul polițelor de postlivrare). Dacă în urma examinării cererii de **a.** asigurătorul ajunge la concluzia că aceasta nu întrunește condițiile necesare pentru acceptarea **a.**, atunci el poate emite o **promisiune de asigurare**, care cuprinde condițiile și garanțiile acceptabile pentru el. Contractul de **a.** se consideră încheiat la data emiterii **poliței de asigurare.** Primele de **a.** se achită în lei, dar asigurătorul poate accepta plata acestora și în valută. În caz de neplată a unei rate de primă în termen de cel mult 30 de zile de la scadență, asigurătorul poate suspenda **a.** după trecerea termenului de așteptare; el o poate însă reactiva în termen de 24 de ore de la data plății primei restante și a penalității de întârziere. Dacă **a.** încetează înainte de expirarea termenului de valabilitate a **a.** sau contractul de **a.** se denunță ori se reziliază, primele de **a.** plătite, aferente perioadei ulterioare încetării **a.** ori denunțării sau rezilierii contractului, se restituie asiguratului. În perioada de valabilitate a **a.**, asiguratul este obligat să comunice asigurătorului toate evenimentele esențiale intervenite și care au o legătură cu executarea contractului de asigurări; în caz contrar, asigurătorul poate să ceară modificarea contractului de **a.** sau să-l denunțe. Răspunderea asigurătorului începe la data semnării contractului – în cazul poliței de prelivrare – și la data când s-a efectuat livrarea, iar dreptul de proprietate asupra bunurilor care fac obiectul exportului a trecut

asupra cumpărătorului extern – în cazul poliței de postlivrare. Răspunderea asigurătorului încetează: ▪la data ultimei scadențe a creditului acordat, dacă acesta a fost rambursat integral; ▪în cazul producerii riscului asigurat, adică al nerambursării creditului asigurat, o dată cu plata despăgubirii cuvenite asiguratului; ▪la data denunțării sau rezilierii contractului de a. În cazul producerii riscului asigurat, plata de către asigurător a despăgubirii la care este îndreptățit asiguratul se face cu condiția ca: ▪asiguratul să-și fi îndeplinit integral și la timp obligațiile contractuale față de debitor; ▪între asigurat și debitor să nu mai existe nici o dispută cu privire la paguba respectivă; ▪riscul produs să nu fi fost cauzat de greșeala sau de insolvabilitatea vreunui agent al exportatorului sau a unei bănci colectoare; ▪neplata să fi depășit 180 de zile de la scadență sau de la data încetării producției la cererea **EXIMBANK,** după caz. Pe măsura dezvoltării și consolidării sale, **EXIMBANK** va primi în a. și riscuri comerciale pe termene medii și lungi, precum și riscuri politice și valutare.

ASIGURAREA CREDITELOR PENTRU EXPORT, formă a a. externe (în valută) al cărei obiect îl constituie creanțele rezultate în urma livrării de mărfuri sau prestării de servicii pe credit, în străinătate. Fiecare țară este preocupată să-și sporească exporturile pentru a-și asigura valuta necesară achitării bunurilor din import care sunt necesare pentru producție, pentru investiții sau pentru consumul populației. Bunurile se livrează treptat, pe măsura producerii lor, condiții în care apare necesitatea eșalonării în timp a plății de către importator. Această necesitate apare și în cazul bunurilor cu o singură livrare, dar cu valoare mare și de folosință îndelungată. Aceste bunuri sunt greu de achitat dintr-o dată chiar și de către întreprinderile mari. Foarte adesea, importatorii au nevoie de o păsuire, pentru una sau mai multe luni, până își procură resursele valutare necesare achitării importurilor. Ca urmare, cumpărătorii convin cu furnizorii lor ca plata să fie eșalonată în timp. În situația în care plata urmează să se facă într-un termen scurt, furnizorul acordă un credit comercial clientului său extern. Uneori însă, furnizorul nu dispune de resurse financiare proprii pentru a acorda clientului său extern creditul solicitat. Astfel, cumpărătorul este nevoit să solicite credit unei bănci din țara furnizorului, pentru achitarea mărfurilor cumpărate. În acest fel, creditul devine un instrument care înlesnește efectuarea schimburilor comerciale internaționale, extinderea cooperării economice și financiare dintre țări. Realizarea exportului prin mijlocirea creditului generează mai multe riscuri atât pentru exportator, cât și pentru banca finanțatoare. Desigur, există și riscuri legate de livrarea mărfurilor pe credit chiar și în situația în care furnizorul și cumpărătorul sunt rezidenți ai aceleiași țări, iar tranzacția se exprimă în moneda națională, adică atunci când actul de vânzare-cumpărare pe credit comercial sau prin mijlocirea împrumutului bancar are loc pe piața internă. Dacă tranzacțiile comerciale constituie operațiuni de import-export, lucrurile se complică din cauza distanțelor mari dintre furnizor și cumpărător, a termenelor mai îndepărtate la care se efectuează plățile, a monedelor diferite folosite în țările participante la contract, a reglementărilor juridice diferite de la o țară la alta, care uneori sunt insuficient cunoscute de furnizorii externi etc. **A.c.** pentru **e.** poate fi contractată de agenți economici și întreprinzători particulari din România, care efectuează operațiuni de comerț exterior. Această a. acoperă o multitudine de riscuri de export, care se pot grupa în funcție de momentul când survine riscul și de natura lui. Sub aspectul momentului când survin, riscurile preluate în a.c. pentru e. cuprind o perioadă **premergătoare** și una **posterioară** semnării contractului de a. Pentru a-și exporta mărfurile într-o țară străină, un agent economic se vede obligat să prospecteze piața acelei țări, spre a vedea dacă și în ce condiții ar putea să exporte marfă în țara respectivă. Prospectarea pieței respective este foarte costisitoare pentru agentul economic și nu-i garantează semnarea unui contract. În unele țări, statul suportă aceste cheltuieli, dar în multe cazuri ele rămân în sarcina agentului economic. Aceasta înseamnă că riscul insuccesului comercial nu poate fi neglijat. Pentru protejarea sa, agentul economic poate încheia o a. de prospectare la un organ specializat în astfel

de a. Pentru unele obiective importante, cum ar fi livrări de bunuri cu valori mari, concurența internațională devine din ce în ce mai acută. Astfel, unii agenți economici prezintă oferte ferme, valabile o anumită perioadă de timp, pentru a se plasa pe o poziție cât mai avantajoasă pe piață. Dacă în această perioadă de timp condițiile economice se modifică, cum ar fi, de exemplu, prețul, dobânda, cursul valutar, condițiile de finanțare etc., exportatorul poate înregistra pierderi. Pentru astfel de cazuri se pot încheia a. de către exportator împotriva unor asemenea riscuri și se pot încheia contracte pe bază de oferte ferme pe perioade nedeterminate de timp. După încheierea contractului pot surveni două categorii de riscuri, și anume: ▪unele în intervalul de timp cuprins între momentul semnării contractului de export și cel al livrării la extern a produselor comandate; ▪altele în perioada de la livrarea pe credit a mărfurilor și până la încasarea contravalorii acestora. În perioada producerii propriu-zise a mărfurilor care fac obiectul contractului pentru exportator există riscul întreruperii contractului. Situația este și mai gravă atunci când bunul produs este unicat și nu mai poate fi valorificat către alți beneficiari: acesta este așa-numitul **risc de fabricație.** Un alt exemplu îl constituie lucrările de cooperare economică internațională. În cazul executării de către exportator a unor obiective la cheie în străinătate sau a unor lucrări cu ajutorul echipamentelor, mașinilor și materialelor sale și care urmează a fi repatriate după realizarea contractului, există riscul ca acele valori materiale aparținând exportatorului să nu mai poată fi readuse în țara de origine din motive politice. În cadrul unui contract comercial, care este eșalonat pe o perioadă îndelungată de timp, există riscul ca până în momentul terminării fabricării bunului respectiv, în condiții de inflație, să aibă loc o creștere rapidă a prețurilor interne, care ar putea ridica mult costurile de fabricație, astfel încât contractul să înregistreze pierderi. Riscul majorării prețurilor internaționale poate fi protejat printr-o **a.** a riscurilor comerciale. După livrarea mărfurilor către partenerul extern, pentru exportator se ivește riscul de neplată la termen a contravalorii acestora de către clientul extern. Societatea de **a.** clasică sau un organism de a. specializat, care acționează din ordinul și în contul statului, poate să protejeze exportatorul împotriva acestui risc. Protejarea riscului de credit se face de către societatea de **a.** fie pentru exportator, fie pentru banca finanțatoare a exportului respectiv pe credit. După încheierea contractului comercial mai poate surveni și riscul schimbului valutar. Chiar și în cazul respectării clauzelor contractuale de ambele părți, asupra exportatorului poate să planeze riscul înregistrării unei pierderi rezultând din diferența dintre cursul valutar existent la încheierea contractului și cel practicat la rambursarea creditului. Și în acest caz exportatorul poate să contracteze o **a.** care să-l protejeze. Sub aspectul naturii, aceste riscuri pot fi grupate în: riscuri comerciale, riscuri provocate de calamități ale naturii sau de alte cauze de forță majoră, riscuri politice și riscuri valutare. Prin urmare, exportul de mărfuri implică următoarele riscuri: ▪neîncasarea contravalorii mărfurilor livrate pe credit sau încasarea acestora cu întârziere; ▪refuzul cumpărătorului de a prelua marfa ajunsă la destinație; ▪denunțarea contractului de către cumpărător în timpul desfășurării procesului de producție la furnizor; ▪avarierea sau distrugerea mărfurilor în timpul fabricației sau al transportului; ▪imposibilitatea repatrierii mașinilor, utilajelor, materialelor și a altor bunuri aflate peste graniță pentru realizarea unor lucrări de cooperare pentru diferiți beneficiari externi; ▪răspunderea civilă legală a furnizorului față de terți etc. Prin **a.c.** pentru **e.** se acoperă pagubele cauzate asiguratului prin neplata creditului acordat cumpărătorului sau beneficiarului extern, inclusiv societăților mixte cu participare românească, datorită faptului că debitorul a devenit insolvabil în timpul perioadei de valabilitate a **a.** Asigurătorul acordă despăgubiri pentru creanțele asigurate în caz de insolvabilitate a debitorului. Această insolvabilitate trebuie stabilită în mod cert și dovedită cu documente, în conformitate cu prevederile legale în vigoare din țara debitorului. Printre cauzele acceptate de asigurător, care conduc la starea de insolvabilitate, menționăm: ▪supunerea averii debitorului sau a moștenitorului acestuia la deschiderea procedurii falimentului, în vederea participării creditorilor la masa falimentată, la începerea acțiunii de înțelegere

extrajudiciară între toți creditorii, la deschiderea acțiunii judiciare pentru înțelegere (concordat), la executarea silită în scopul încasării creanțelor, fără a se fi realizat încasarea: ▪debitorul a încheiat o înțelegere cu toți creditorii, în afara unei acțiuni judiciare; ▪nu există posibilități de încasare a creanței, iar deschiderea procedurii de executare silită sau a unei proceduri falimentare nu ar conduce la nici un rezultat. De menționat că acordarea despăgubirii în cazul înțelegerilor extrajudiciare este condiționată de existența acordului asigurătorului la consimțământul asiguratului cu privire la înțelegere. Suma asigurată se stabilește în funcție de propunerea asiguratului și în valuta în care a fost încheiat contractul de livrare. Această sumă nu poate depăși valoarea din factura externă, însă, la cererea asiguratului, în ea pot fi incluse și dobânzile aferente creditului acordat. Cotele de primă de **a.** sunt stabilite pe grupe de țări (de exemplu, în prima grupă, unde sunt incluse țările dezvoltate, cota de primă este mai mică decât cea stabilită pentru grupa a II-a, în care sunt trecute țările în curs de dezvoltare). Răspunderea asigurătorului începe, în cazul creanțelor rezultate din livrări de mărfuri, la data când, potrivit contractului de livrare, s-a efectuat prima livrare de bunuri și drepturile acestora aparțin cumpărătorului extern, iar la creanțele din prestări de servicii, la data când această prestare a început. **A.** expiră: ▪la data achitării complete a datoriei; ▪o dată cu plata de către asigurător a despăgubirii cuvenite; ▪în termen de un an, socotit de la data scadenței unei rate de credit, dacă rambursarea ei nu a avut loc, iar asiguratul nu a început, în acest interval, acțiunea pentru stabilirea insolvabilității debitorului. **V. și risc asigurat; risc catastrofal; risc comercial; risc de neexecutare; risc de transfer valutar; risc economic; risc extern; risc natural; risc politic.**

ASIGURAREA DE DECES, a. care protejează asiguratul împotriva riscului de deces, ce constituie un eveniment viitor și sigur, însă incert în ceea ce privește data. Societățile de **a.** folosesc diverse forme de **a.** care să satisfacă cele mai diferite preferințe. Astfel, într-una dintre formele sale, **a.** acoperă riscul de deces, la orice dată ar surveni acesta. În acest scop, asiguratul se angajează să plătească prime de **a.** toată viața. Se practică și soluția care limitează totuși plata primelor la o anumită perioadă de timp (pe un număr anumit de ani, până la ieșirea la pensie a asiguratului etc.). În aceste cazuri are loc o **a.** temporară de deces. **A.** de **d.** încheiată pe o durată de timp limitată obligă societatea de **a.** să achite suma înscrisă în contract, dacă decesul asiguratului a avut loc în perioada de valabilitate a **a.** Dacă la expirarea **a.** asiguratul este în viață, societatea de **a.** este exonerată, față de asigurat, de orice obligație decurgând din contract. Rezultă că **a.** de **d.** nu este o **a.** de economisire, ci una de protecție împotriva unui anumit risc.

ASIGURAREA DE NATALITATE, **a.** prin care, în schimbul primei de **a.** încasate, societatea de **a.** se obligă să plătească o anumită sumă de bani asiguratului căruia i s-a născut un copil, până la o anumită dată. Această **a.** se practică în Franța, însă se află în regres datorită modificării condițiilor demografice și comportamentului oamenilor față de instituția căsătoriei și de planificarea familială.

ASIGURAREA DE NUPȚIALITATE, formă a **a.** de viață practicată în Franța, în baza căreia societatea de **a.** se angajează să plătească o anumită sumă de bani asiguratului, dacă el se căsătorește înainte de a împlini o anumită vârstă.

ASIGURAREA DE RENTĂ, variantă a **a.** de supraviețuire potrivit căreia suma de lei asigurată se acordă asiguratului sub forma unor plăți periodice, cu titlu de rentă. Prima de **a.** poate fi unică sau se pot plăti prime periodice (lunare, trimestriale, semestriale sau anuale) pe perioada de valabilitate a contractului. Plata rentei se poate face în două variante, și anume: ▪plata rentei începe imediat după semnarea contractului de **a.**; ▪plata rentei începe la o dată ulterioară (la împlinirea unei anumite vârste, după ieșirea la pensie etc.). La **a.** de **r.**, societatea de **a.** plătește

renta numai dacă asiguratul va fi în viață la data expirării contractului de **a.** Decesul anterior al asiguratului îl eliberează pe asigurător de orice obligație față de moștenitorii asiguratului. **A. de r.** nu este atractivă. Pentru a se evita pierderea primelor achitate de asigurat – în cazul decesului acestuia în perioada de valabilitate a contractului – în practica internațională, în contractele de **a.** se prevăd unele clauze. Așa de exemplu, se înscrie în contract **clauza contraasigurării**, care permite rambursarea primelor aferente riscului de supraviețuire; societatea de **a.** își reține prima aferentă riscului de deces. Dacă la expirarea termenului de valabilitate a **a.** asiguratul va fi în viață, el încasează suma asigurată, în timp ce prima pentru riscul de deces rămâne de drept societății de **a.**

ASIGURAREA FACULTATIVĂ A CĂLĂTORILOR, PENTRU CAZURI DE ACCIDENTE, **a.** ce se încheie pe baza contractului perfectat de către o societate de transport al călătorilor (în care scop semnează o declarație de **a.**) și o unitate a societății de **a.** Societatea de **a.** asigură facultativ călătorii (inclusiv copiii care călătoresc gratuit, conform tarifelor de călătorie), pe timpul transportului organizat de societatea de transport, cu mijloace de transport la care sunt admiși călătorii și care circulă pe drumuri publice, pe căi ferate sau pe apă, precum și în transporturile aeriene publice, utilitare sau de serviciu, pentru: a) cazurile de accidente corporale; b) cheltuielile medicale necesare tratării invalidității permanente; c) pierderea, avarierea sau distrugerea bagajelor înregistrate și a bunurilor aflate asupra călătorilor. **A.** poate fi încheiată și numai pentru cazurile de accidente corporale. Călătorii se asigură pentru cazurile de invaliditate parțială sau totală și deces ca urmare a unui accident produs în timpul călătoriei și în legătură cu aceasta, dacă invaliditatea sau decesul s-a ivit în decurs de un an de la data accidentului. Dacă în transporturile aeriene, în prețul legitimațiilor de călătorie s-a inclus și transportul de la agenție la aeroport și înapoi, cu autovehicule utilizate în transporturile rutiere, la care sunt admiși călători, aparținând societății de transport aerian, sunt cuprinse în **a.** și accidentele suferite de călători în timpul cât sunt preluați de împuterniciții societății de transport aerian. **A.** intră în vigoare numai după data încheierii contractului, dar drepturile de **a.** nu se pot plăti decât după încasarea de către societatea de **a.** a celei dintâi rate de primă de **a.** Nu sunt cuprinse în **a.** următoarele bunuri ale călătorilor: banii, hârtiile de valoare, documentele, registrele sau titlurile, actele, manuscrisele, obiectele de valoare artistică, științifică sau istorică, pietrele prețioase, obiectele de platină, argint sau aur, mărcile poștale și alte bunuri asemănătoare. De asemenea, nu este cuprins în **a.** personalul mijlocului de transport, când călătorește în această calitate. Dacă **a.** a fost contractată și pentru pierderea, avarierea ori distrugerea bagajelor sau a bunurilor, răspunderea asigurătorului începe din momentul încărcării acestora în mijlocul de transport. **A.** este valabilă atât pe teritoriul României, cât și în afara acestuia, în transportul rutier și pentru călătoriile cu punct de plecare și punct de destinație pe teritoriul României în transporturile pe căile ferate, pe apă și cele aeriene, pe toată durata călătoriei pentru care s-a eliberat legitimația de călătorie sau documentul care dă dreptul la călătorie, inclusiv în timpul cât călătorul se află în incinta stației, autogării sau în alte asemenea incinte, înainte cu o oră de momentul plecării mijlocului de transport și încetează la o oră după sosirea la destinație, precum și în timpul transbordărilor de la un mijloc de transport la altul, pentru continuarea călătoriei sau când astfel de transbordări sunt determinate de cauze fortuite. Sumele asigurate la care se face **a.** pentru un călător și în limita cărora asigurătorul poartă răspunderea la fiecare călătorie în parte sunt: a) pentru invaliditate permanentă – parțială ori totală – sau deces ca urmare a accidentelor, la alegerea societății de transport, între 1 000 000 și 10 000 000 de lei; b) pentru cheltuielile medicale necesare tratării invalidității permanente, maximum 1 000 000 de lei; c) pentru avarierea, distrugerea sau pierderea bagajelor înregistrate, precum și a bunurilor aflate asupra călătorilor, maximum 5% din suma de 1 000 000 până la 10 000 000 de lei. Primele de **a.** se includ în tariful de călătorie, adăugându-se la costul legitimației de călătorie sau al

transportului o cotă procentuală din acest cost, potrivit tarifului de prime. Pentru stabilirea primelor de **a.** cuvenite societății de **a.**, totalul încasărilor realizate de societatea de transport (în care sunt incluse şi primele de **a.**) se înmulțește cu o cotă stabilită în tarifele de prime. În caz de nefolosire a legitimației de călătorie, primele de **a.** nu se restituie. Accidentele cuprinse în **a.** sunt cele care se produc în timpul călătoriei şi în legătură cu aceasta. Accidentele în legătură cu călătoria sunt evenimentele subite, survenite din afară şi fără voința asiguratului, care provoacă invaliditatea permanentă a asiguratului sau decesul şi care nu s-ar fi produs dacă persoana nu s-ar fi angajat în efectuarea călătoriei. Invaliditatea permanentă cuprinsă în **a.** este reducerea potențialului fizic, psihosenzorial sau intelectual, provocată de un accident în care a fost atinsă integritatea corporală, constatată în termenul prevăzut în condițiile de **a.** şi nesusceptibilă de ameliorări. Dacă înainte de accident asiguratul avea o invaliditate permanentă din cauza unui accident anterior sau din oricare altă cauză, pentru determinarea gradului de invaliditate permanentă în urma accidentului se stabileşte mai întâi gradul total de invaliditate permanentă (inclusiv invaliditatea existentă înainte de accident); din gradul de invaliditate astfel determinat se scade gradul de invaliditate permanent existent înainte de accident, iar diferența reprezintă gradul de invaliditate permanentă ca urmare a accidentului. Totalul sumelor de lei plătite pentru cazurile de invaliditate permanentă nu pot să depăşească suma asigurată. Dacă după plata sumei de lei asigurate cuvenite pentru invaliditate permanentă parțială asiguratul decedează ca urmare a aceluiaşi accident, societatea de **a.** plătește diferența până la întreaga sumă asigurată. Gradul de invaliditate permanentă din accidente se stabileşte de către asigurător pe baza examinării medicale. Imediat după accident, asiguratul este obligat să se prezinte, în măsura în care starea sănătății îi permite, la o unitate medico-sanitară sau la un medic pentru a fi examinat, el trebuind să urmeze tratamentul medical prescris. Dacă asiguratul nu are această posibilitate, obligația de a-l prezenta la unitatea medico-sanitară sau la medic şi de a se îngriji ca acesta să urmeze tratamentul prescris o au cei în drept să primească suma asigurată în caz de deces al asiguratului. Asiguratul accidentat este obligat ca, după terminarea tratamentului medical, însă nu mai târziu de un an de la data accidentului, să se prezinte la societatea de **a.** pentru a fi examinat medical. Societatea de **a.** are dreptul să ceară şi asiguratul este dator să se prezinte spre a fi examinat de medicii desemnați, iar dacă starea sa nu îi permite deplasarea, să primească să fie examinat de aceşti medici fără vreo cheltuială pentru asigurat. Dacă nu se îndeplinesc aceste obligații, societatea de **a.** are dreptul să refuze plata sumei asigurate, dacă din acest motiv nu a putut stabili gradul de invaliditate permanentă din accident. În cazurile de invaliditate permanentă incontestabilă, examinarea asiguratului, stabilirea gradului de invaliditate permanentă şi plata sumei asigurate se pot face înainte de terminarea tratamentului. În celelalte cazuri, stabilirea gradului de invaliditate permanentă se face la terminarea tratamentului, dar nu mai devreme de trei luni şi cel mai târziu un an de la data accidentului. Dacă pe baza examinării medicale nu se poate stabili gradul definitiv de invaliditate permanentă, se poate plăti o parte din suma asigurată corespunzătoare gradului minim de invaliditate permanentă existent şi stabilit de societatea de **a.** Gradul definitiv de invaliditate permanentă se stabileşte în asemenea cazuri după a doua examinare medicală, însă nu mai târziu de un an de la data accidentului. În cazuri justificate, când examinarea în vederea stabilirii gradului de invaliditate permanentă nu s-a putut efectua în timp de un an de la data accidentului, aceasta se poate face în timp de cel mult doi ani de la data accidentului. Sumele destinate acoperirii cheltuielilor medicale (când **a.** a fost încheiată şi pentru acest risc) ocazionate de tratarea invalidității permanente (spitalizare, medicamente, materiale de uz sanitar şi altele asemenea) se plătesc de societatea de **a.** în baza documentelor medicale prezentate de către asigurat (rețete, chitanțe, note de plată etc.), din care să rezulte că acestea s-au datorat în exclusivitate producerii

riscului asigurat. În caz de pierdere, avariere sau distrugere a bagajelor şi a bunurilor aflate asupra călătorilor (când a. a fost încheiată şi pentru acest risc), societatea de a. plăteşte despăgubiri pentru pagube de peste 30 000 de lei şi până la suma asigurată maximă de 50 000-500 000 de lei. Evaluarea pagubelor se face de către societatea de a. în baza documentelor care constată producerea accidentului şi a adeverinţelor eliberate de către societatea de transport. În caz de invaliditate permanentă, respectiv pierdere, avariere sau distrugere a bagajelor şi a bunurilor aflate asupra călătorilor (când a. a fost contractată şi pentru acest risc), suma cuvenită se plăteşte asiguratului, iar în caz de deces al acestuia, moştenitorilor săi, în calitate de beneficiari. Creditorii asiguratului nu au dreptul să urmărească această sumă. Sumele asigurate şi despăgubirile se plătesc numai în România şi numai în lei. Societatea de a. nu plăteşte suma asigurată dacă accidentul ori paguba au fost prilejuite: ▪cu intenţie ori din culpa călătorului asigurat sau a beneficiarului a.; ▪de comiterea sau încercarea de comitere cu intenţie de către asigurat ori beneficiar a unor fapte penale de o deosebită gravitate; ▪de operaţiuni militare în timp de război (declarat sau nu), de invazie sau actul de ostilitate al unui duşman străin; ▪de război civil, revoluţie, rebeliune, insurecţie, acţiunea puterilor militare ori uzurpatoare, răscoală ori tulburări civile; ▪de explozie, de acţiunea unor substanţe explozive, toxice, radioactive, corosive, nucleare, poluante ori de contaminare; ▪de urmările afecţiunilor psihice ale persoanei asigurate. Pentru copii, suma asigurată se plăteşte în condiţiile respectării regulamentelor de călătorie, pentru cazurile când acestea prevăd obligativitatea existenţei unui însoţitor. În vederea încasării sumei cuvenite în baza contractului de a., asiguratul trebuie să se prezinte la societatea de a. o cerere scrisă, la care se anexează: procesul-verbal încheiat de poliţie sau de alte organe competente, din care să rezulte data, felul şi împrejurările accidentului, alte documente de probă, declaraţii ale martorilor autentificate de organe competente sau date în faţa lucrătorilor societăţii de a.; în caz de deces al asiguratului în urma unui accident se prezintă: certificatul de deces, alte acte necesare solicitate de societatea de a., după caz, pentru soluţionarea cererilor de plată. Când decesul sau invaliditatea permanentă s-a produs în condiţii deosebite sau a determinat situaţii excepţionale, societatea de a. plăteşte un avans de până la 30% din suma asigurată înainte de perfectarea formelor cerute. Dovada calităţii de asigurat se face cu legitimaţia de călătorie sau cu documentul de transport, ori cu adrese sau dovezi eliberate de societatea care a organizat transportul, precum şi prin orice mijloace de probă din care să rezulte că şi bagajul respectiv a fost înregistrat, inclusiv, în lipsa altor probe, cu declaraţii ale martorilor autentificate sau date în faţa organelor societăţii de a. Actele în legătură cu constatarea producerii accidentului, cu stabilirea şi cu plata sumelor asigurate, depuse şi înregistrate la unitatea societăţii de a., nu pot fi încredinţate asiguraţilor sau altor persoane. Suma cuvenită în baza contractului de asigurare se plăteşte de către societatea de a. în termen de cel mult trei zile de la data primirii ultimului document necesar. Plata către asigurat sau către cel în drept să primească suma asigurată se face fie prin persoana juridică ce a încheiat a., fie prin unitatea asigurătorului în raza căreia se află domiciliul asiguratului. La cererea celor îndreptăţiţi, suma poate fi trimisă prin mandat poştal ori depusă într-un cont bancar, pe spezele lor. Societatea de a. nu plăteşte sumele asigurate dacă cel în drept să le primească nu şi-a îndeplinit la termen obligaţiile contractuale în cel mult doi ani (în cazul accidentelor corporale) de la accident. Societatea de a. plăteşte sumele asigurate numai cu condiţia ca primele de a. datorate să fi fost plătite integral şi la termenele stabilite. În cadrul acestei a., societatea de transport are următoarele obligaţii: ▪să ia toate măsurile, potrivite cu împrejurările, pentru limitarea efectelor accidentelor produse; ▪să comunice societăţii de asigurări, în scris, orice accident, în termen de maximum 48 de ore, cel mai târziu în prima zi lucrătoare, dacă termenul de 48 de ore expiră într-o zi declarată nelucrătoare, pentru accidentele întâmplate în ţară, şi în timpul cel mai scurt posibil, pentru cele întâmplate în străinătate (în transportul rutier); ▪să-i îndrume la

unitatea societății de **a.** pe asigurații accidentați, în vederea stabilirii drepturilor care decurg din **a.**; ▪să comunice, la cererea unității asigurătorului, toate datele necesare stabilirii calității de asigurat a persoanelor accidentate, data, locul și împrejurările producerii accidentului, precum și orice alte informații necesare pentru justa stabilire a drepturilor de **a.**; ▪să calculeze și să vireze lunar primele de **a.** în contul societății de **a.**, până la data de 15 a lunii următoare; ▪să pună la dispoziția lucrătorilor desemnați de unitatea societății de **a.** datele și evidențele necesare verificării justei calculări și plății primelor de **a.** care fac obiectul contractului și să facă regularizarea oricărei neconcordanțe, în termen de zece zile de la data constatării diferențelor. Contractul de **a.** se încheie pe durata de un an și se reînnoiește de drept, dacă nu a fost denunțat de una dintre părți, cu un preaviz de 30 de zile înainte de sfârșitul fiecărui an. Societatea de **a.** nu exercită dreptul de regres împotriva prepușilor asiguratului sau ai beneficiarului decât în cazul comiterii cu intenție a unor fapte penale de o deosebită gravitate. Persoanele care obțin sau încearcă prin orice mijloace să obțină pe nedrept sume asigurate sau care înlesnesc asemenea fapte se pedepsesc pe cale penală, ori de câte ori fapta întrunește elementele unei infracțiuni.

ASIGURAREA FACULTATIVĂ A CĂRĂUȘULUI PENTRU MĂRFURILE TRANSPORTATE, **a.** ce se poate contracta de persoanele fizice și de persoanele juridice cu domiciliul sau cu sediul în România, care organizează transporturi de mărfuri cu autovehicule înmatriculate în România (deținute, închiriate, luate în locație de gestiune etc.). **A.** acoperă răspunderea cărăușului pentru pagube la mărfurile transportate, fiind valabilă atât pe teritoriul României, cât și în afara acestuia. **A.** poate fi încheiată și pentru călătoriile cu punct de plecare și de sosire numai pe teritoriul României. **A.** este valabilă atât în transportul terestru, cât și în cel maritim, în cazul în care au loc traversări cu linii **RO-RO** sau **ferry boat**, precum și în cel al transportului executat de la punctele de expediție sau la punctele de destinație situate pe teritoriile statelor care nu sunt membre ale **„Convenției referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele"**. **A.** se încheie la suma pe care asiguratul o apreciază că va constitui limita răspunderii sale, dar nu mai mult de 100 000 de dolari SUA sau echivalentul acestora în lei, la cursul oficial de schimb în vigoare la data încheierii **a.**, de fiecare transport, pentru toate categoriile de mărfuri și pentru un autovehicul, inclusiv remorca. Dacă valoarea mărfurilor din fiecare transport pentru un autovehicul – inclusiv remorca – depășește limita menționată mai sus, asiguratul poate solicita, înainte de efectuarea transportului, încheierea unei **a.** suplimentare, achitând prima de **a.** corespunzătoare. Prima de **a.** se stabilește pentru fiecare transport de mărfuri, în funcție de: suma asigurată, felul mijlocului de transport, felul mărfurilor, ruta de transport, anotimp, durata transportului. **A.** se poate încheia fie pentru o perioadă de timp de un an sau de cel puțin o lună, fie pentru o călătorie. Avizarea în **a.** se face de asigurat la societatea de **a.**, prin comunicarea scrisă a numerelor de înmatriculare a autovehiculelor existente și, ulterior, pe măsura înmatriculării de noi autovehicule. Constatarea pagubelor se face de către societatea de **a.** prin împuterniciții săi sau prin experți, dacă acest lucru s-a convenit între părți. Evaluarea pagubelor, stabilirea despăgubirilor și plata acestora se fac de către societatea de **a.** Plata despăgubirilor se face în lei sau în valuta în care s-a încheiat **a.** Răspunderea societății de **a.** începe din momentul în care mărfurile s-au încărcat în autovehicul în vederea expedierii și încetează în momentul descărcării mărfurilor respective la destinație. Dacă valoarea mărfurilor încărcate pentru unul și același mijloc de transport este mai mare decât suma asigurată (limita despăgubirii), despăgubirea se calculează în proporția în care se găsește suma asigurată față de valoarea reală a mărfurilor transportate. Societatea de **a.** acordă despăgubirile cuvenite în termen de o lună, din momentul când s-au primit toate actele probatorii necesare lichidării pagubei. În limitele despăgubirilor plătite, societatea de

a. este subrogată în toate drepturile asiguratului împotriva celor răspunzători de producerea pagubelor. Societatea de a. are dreptul să verifice, prin organele autorizate desemnate în acest scop, evidențele asiguratului privind elementele care fac obiectul acestei a., precum și virarea sumelor cuvenite drept prime de a.

ASIGURAREA FACULTATIVĂ A CONȚINUTULUI CLĂDIRILOR, formă de a. care cuprinde: mașinile și utilajele de producție, uneltele, instalațiile și orice alte mijloace fixe, precum și produsele finite, semifabricatele, materiile prime și auxiliare etc. În baza a., societatea de a. acordă despăgubiri atât în cazul pagubelor produse de incendiu și de alte calamități, cât și ca urmare a avarierii sau a distrugerii de către un risc a clădirilor în care se află bunurile asigurate, precum și a avarierilor accidentale produse la instalațiile de gaze, apă, canal sau încălzire centrală, a carbonizării totale sau parțiale ori a topirii, chiar și fără flacără.

ASIGURAREA FACULTATIVĂ A MANAGERILOR PENTRU CAZURILE DE ACCIDENTE, a. ce se poate contracta de către persoane în vârstă de la 24 până la 65 de ani, pe durate de asigurare de 4 și 5 ani. Suma asigurată minimă este de 50 de milioane de lei. Dacă suma asigurată depășește 50 de milioane de lei, este obligatoriu avizul favorabil al medicului desemnat. Persoanele care au o invaliditate permanentă mai mare de 50% nu sunt acceptate în a. Prin asigurarea managerilor pentru cazurile de accidente se acoperă: a) a. de accidente produse în timpul executării obligațiilor de serviciu sau în legătură cu acestea, inclusiv în cadrul deplasărilor efectuate în interes de serviciu, în țară sau în străinătate; b) a. de deces produs din alte cauze decât accident, dar în legătură cu activitatea profesională desfășurată, inclusiv ca urmare a unui efort fizic sau intelectual excesiv; c) a. incapacității temporare de muncă din cauza unui accident produs în legătură cu activitatea profesională; d) a. pierderilor de venituri ale societății comerciale, ca urmare a erorilor involuntare de management. Primele de a. se plătesc anual anticipat. Cuantumul fiecărei prime de a. se stabilește în baza tarifului de prime, în raport cu suma asigurată, cu vârsta asiguratului la încheierea contractului și cu durata acestuia. Sumele asigurate care se plătesc de asigurător se diferențiază în funcție de natura riscurilor preluate în a., în modul următor: a) în caz de invaliditate permanentă ca urmare a unui accident, suma asigurată înscrisă în poliță, în total sau în parte, după cum invaliditatea permanentă este totală sau parțială; b) în caz de deces al asiguratului din accident, de două ori suma asigurată înscrisă în poliță; c) în caz de deces al asiguratului din alte cauze, suma asigurată, iar începând după al doilea an de a., suma de plată se majorează cu cote de excedent, stabilite corespunzător cu timpul cât s-au plătit primele de a., socotit în ani întregi, cel mult însă până la data decesului; d) în caz de incapacitate temporară de muncă a asiguratului ca urmare a unui accident, o indemnizație zilnică de 7 lei pentru fiecare 1 000 de lei sumă asigurată, calculată pentru cel mult 189 de zile, excluzând perioade mai mici de 15 zile, în limita sumei asigurate; e) în caz de pierderi de venituri ale societăților comerciale, produse ca urmare a erorilor involuntare de management, începând cu cel de-al doilea an de a., până la 75% din suma asigurată înscrisă în poliță; f) la expirarea a., dacă asiguratul va fi în viață, suma asigurată înscrisă în poliță, majorată cu cote de excedent de cel puțin 10%. Contractul de a. poate rămâne valabil pentru o sumă asigurată redusă dacă primele de a. au fost plătite pe cel puțin un an. Suma asigurată redusă se plătește la expirarea contractului de a. sau, în caz de deces al asiguratului, înainte de expirarea contractului de a. Contractul de a. poate fi răscumpărat dacă de la data începerii a. a trecut cel puțin un an, iar plata sumei de răscumpărare se face în termen de 15 zile din ziua primirii de către societatea de a. a cererii, împreună cu polița de a. La semnarea declarației de a., o dată cu cea dintâi rată a primei de a. se plătește și taxa de poliță.

ASIGURAREA FACULTATIVĂ PENTRU CAZURILE DE AVARII PE TIMPUL TRANSPORTULUI AUTOVEHICULELOR, a. care se încheie pentru autovehiculele transportate pe calea ferată, cu autovehicule sau prin forță proprie, pe rute definite, de la unitățile furnizoare la unitățile care le comercializează. A. poate fi încheiată numai pentru autovehicule cumpărate de persoanele juridice din România, pe timpul transportului acestora pe rute definite, de la sediul unității furnizoare la cel al unității care le comercializează. A. se încheie pe o perioadă de un an, putând fi reînnoită de drept – fără emiterea unui nou contract de a. – pe perioade de câte un an, dacă una dintre părți nu o denunță, prin scrisoare recomandată, cu 30 de zile înainte de expirarea a. în curs, datele termenelor de plată a primelor rămânând cele stabilite pentru anul anterior. Autovehiculele se asigură pentru suma prevăzută în factura de cumpărare a acestora. Societatea de a. acordă despăgubiri pentru pagubele produse de **riscurile generale** (v.), chiar dacă autovehiculele sunt neînmatriculate, precum și în cazurile de pagube produse în timpul transportului autovehiculelor pe calea ferată sau cu autovehicule de accidente ale mijlocului de transport, cum ar fi: ▪ciocniri, loviri sau izbiri cu alte mijloace de transport sau cu orice alte corpuri mobile sau imobile aflate în afara mijlocului de transport, căderi, deraieri, derapări, răsturnări sau împotmoliri; ▪acte de tâlhărie; ▪dispariție sau furt total ori parțial, dacă s-a produs ca urmare a unui accident al mijlocului de transport; ▪accidente în timpul încărcării, așezării sau descărcării autovehiculelor. În această a. este inclusă și a. facultativă suplimentară pentru cazurile când autovehiculul este condus de alte persoane decât asiguratul. Primele de a. se calculează lunar, prin aplicarea cotei de primă asupra valorii autovehiculelor transportate în cursul lunii. În caz de producere a evenimentelor asigurate, despăgubirile se acordă în limita pagubelor produse, fără însă a o putea depăși: ▪la valoarea din nou, atunci când, la autovehiculele de producție internă sau externă, pagubele s-au produs în timpul transportului acestora pe calea ferată sau cu autovehicule; ▪la 90% din valoarea din nou a autovehiculelor, în cazul când pagubele s-au produs în timpul deplasării acestora prin forță proprie.

ASIGURAREA GEAMURILOR, A OGLINZILOR ȘI A ALTOR BUNURI CASABILE PENTRU CAZURI DE SPARGERE SAU CRĂPARE, a. care se poate contracta de persoane juridice și fizice pentru pagubele produse de: incendiu, trăsnet, explozie, ploaie, inundație, furtună, uragan, cutremur de pământ, zăpadă, fapte ale oamenilor, accidente, lucrări de montare etc. Sumele asigurate se stabilesc, potrivit cererii asiguratului, fie global pentru toate bunurile, fie separat pentru fiecare dintre ele. Primele de a. sunt diferențiate în funcție de felul bunurilor asigurate. Cuantumul pagubei este egal cu valoarea bunurilor avariate la data producerii riscului asigurat, din care se scade valoarea resturilor ce se mai pot întrebuința. Nu se acordă despăgubiri pentru: pagubele conexe (avarierea ramelor geamurilor, a părților metalice sau din lemn), la lustre și lămpi, la obiectele sanitare; pagubele produse la suprafața bunurilor asigurate (zgârieturi, așchieri, ciuntituri); pagubele produse becurilor electrice; pagubele produse de o sursă normală de căldură.

ASIGURAREA NAVELOR AERIENE, formă a a. facultative externe (în valută) care are ca obiect aeronavele aviației civile folosite pentru transportul de pasageri sau de mărfuri. **A.n.a.** poate fi încheiată de: organizații din România, organizații străine, societăți mixte cu participare românească etc. Prin **a.n.a.** se acoperă atât pagubele care apar ca urmare a pierderii sau a avarierii navei (casco), cât și răspunderea pe care asiguratul o are în calitate de deținător al aeronavei pentru pasageri, și pentru bagajele acestora și pentru mărfurile transportate, precum și răspunderea civilă legală față de terții din afara aeronavei. A. pentru pierderea sau avarierea aeronavei acoperă riscurile la care aeronava este expusă în timpul acționării sau al rulării pe sol și în zbor. Se despăgubesc, de asemenea, pagubele determinate de dispariția aeronavei și cheltuielile necesare, făcute cu chibzuință, în legătură cu salvarea și conservarea aeronavei, cu transportul acesteia de la

locul avarierii la locul unde vor fi efectuate reparațiile etc. Prin **a.** de răspundere civilă se acordă despăgubiri pentru: ▪sumele pe care asiguratul este obligat să le plătească cu titlu de despăgubiri și cheltuielile de judecată pentru vătămarea corporală sau decesul pasagerilor, ca urmare a accidentării acestora la bordul aeronavei sau în timpul operațiunilor de îmbarcare; ▪pierderea, avarierea sau distrugerea bagajelor și a bunurilor aflate asupra pasagerilor; ▪pierderea, avarierea sau distrugerea mărfurilor transportate; ▪vătămarea corporală sau decesul persoanelor ori avarierea sau distrugerea bunurilor din afara aeronavei, cauzată direct de aeronavă sau de obiecte desprinse ori căzute din aceasta. Suma asigurată se stabilește la propunerea asiguratului. Pentru aeronavă (asigurarea casco), suma asigurată nu poate depăși valoarea de înlocuire ori cel mult valoarea din nou a acesteia la data încheierii **a.** La **a.** de răspundere civilă, sumele asigurate sunt cele declarate de asigurat pentru pasageri, pentru bagaje și pentru mărfurile transportate, precum și pentru terți, fără ca acestea să poată depăși limitele prevăzute în legislația României, în convențiile internaționale la care România a aderat sau în acordurile încheiate de asigurat cu partenerii săi externi. **A.** aeronavelor se poate încheia fie ca o **asigurare pentru o călătorie determinată** (v.), fie ca o **asigurare pentru o perioadă de timp** (v.). Primele de **a.** sunt stabilite separat pentru **a.** casco și separat pentru fiecare fel de **a.** de răspundere civilă (față de pasageri și de bagajele acestora, pentru mărfurile transportate și față de terții din afara avionului). La **a.** casco, cotele de primă sunt stabilite separat pentru riscuri în timpul zborului sau al rulării pe sol și separat pentru riscuri în timpul staționării pe sol.

ASIGURAREA NAVELOR MARITIME (CASCO MARITIM), formă a **a.** externe (în valută) care are ca obiect navele comerciale, navele de pescuit oceanic, navele fluviale, navele colectoare, ambarcațiunile, instalațiile și utilajele plutitoare asimilate navelor. **A.n.m.** poate fi încheiată de: organizații din România, organizații străine, societăți mixte cu participare românească etc. În toate cazurile, asiguratul trebuie să aibă un interes patrimonial cu privire la nava asigurată. **A.n.m.** poate fi realizată conform uneia dintre următoarele condiții: „cu răspundere pentru pierdere și avarii", „fără răspundere pentru avarii în afară de cazurile de coliziune, eșuare, explozie sau incendiu la bordul navei și naufragiu", „cu răspundere numai pentru pierderea totală a navei și pentru cheltuielile de salvare". ❖ **Asigurarea încheiată conform condiției „cu răspundere pentru pierdere și avarii"** acoperă pagubele provocate ca urmare a pierderii totale (efective sau constructive) a navei sau a avariilor provocate de: furtună, incendiu, uragan și alte calamități ale naturii, naufragiu, eșuare, ciocnirea navelor între ele sau cu orice obiect fix sau plutitor, răsturnarea sau înecarea navei, precum și din cauza accidentelor produse în timpul încărcării, așezării și descărcării mărfurilor sau în timpul alimentării navei cu combustibil, explozii la bordul navei sau în afara ei, defecte ascunse ale corpului navei, ale mașinilor sau cazanelor, neglijența sau greșeala comandantului, a mecanicului sau a altor membri ai echipajului. Totodată, această **a.** acoperă pagubele din avaria comună și sumele pe care nava asigurată este obligată să le plătească din cauza ciocnirii cu alte nave etc. ❖ **Asigurarea încheiată conform condiției „cu răspundere pentru pierdere și avarii", „fără răspundere pentru avarii în afară de cazurile de coliziune, eșuare, explozie sau incendiu la bordul navei și naufragiu"** dă dreptul la despăgubiri atât pentru pierderea totală (efectivă sau constructivă) și dispariția navei, cât și pentru avariile produse navei de fenomene deosebite produse în timpul călătoriei (naufragiu, incendiu, coliziune, eșuare etc.). Se mai acordă despăgubiri și pentru contribuția navei la avaria comună, pentru răspunderea față de terți în cazul abordajului și al coliziunii și pentru cheltuielile necesare făcute cu chibzuință în vederea salvării navei sau pentru micșorarea pagubei. ❖ **Asigurarea în baza condiției „cu răspundere numai pentru pierderea totală a navei și pentru cheltuielile de salvare"** acoperă atât pagubele apărute ca urmare a pierderii totale a navei (efective sau constructive) sau a dispariției navei, cât și cheltuielile efectuate cu chibzuință pentru salvarea

navei, chiar dacă acestea nu au dat rezultatele scontate. Din compararea sferei de cuprindere a **a.** încheiate pe baza celor trei condiții prezentate rezultă că **a.** „cu răspundere pentru pierdere și avarii" acoperă mai multe riscuri decât celelalte două. Sumele asigurate pentru care se încheie **a.** în cazul tuturor celor trei condiții sunt cele declarate de asigurat. Aceste sume nu pot depăși însă valoarea de înlocuire a navei și nici valoarea din nou la data încheierii **a.** Prin valoarea navei se înțelege costul de construcție stabilit pe baza prețurilor în vigoare la data **a.**, corectat cu gradul de uzură. De menționat că suma asigurată se trece separat pentru fiecare parte a navei (corp, mașini, instalații). Primele de **a.** au un nivel care diferă în funcție de următorii factori: tipul navei (nave comerciale, nave de pescuit oceanic, nave fluviale etc.); capacitatea navelor exprimată în **tone registru brut** (v.); zona de navigație; condiția care stă la baza **a.** Durata **a.** navelor maritime diferă după cum este vorba despre încheierea **asigurării pentru o călătorie determinată** (v.) sau **asigurarea pentru o perioadă de timp** (v.).

ASIGURAREA NAVLULUI, formă și parte componentă a **a.** navelor maritime sau a **a.** bunurilor în timpul transportului extern pe mare. Prin **a.n.** se acoperă costul transportului maritim sau fluvial pentru mărfuri, adică suma pe care armatorul are dreptul să o primească de la navlositor în schimbul serviciului de a transporta mărfurile pe baza contractului de transport. În cazul navlului plătibil la destinație, despăgubirea nu se va acorda pentru navlul corespunzător coletelor neajunse la destinație, chiar dacă navlul a fost asigurat. **V.** și **navlu.**

ASIGURAREA PENTRU O CĂLĂTORIE DETERMINATĂ, formă și parte a **a.** navelor maritime și aeriene prin care se precizează momentul începerii și al terminării răspunderii asigurătorului. La **a.** pentru o **c.d.**, răspunderea asigurătorului începe – în cazul navelor maritime – în momentul pornirii (dezlegării) navei sau al ridicării ancorei din portul de plecare și se termină în momentul acostării navei în portul de destinație. În cazul navelor aeriene, răspunderea asigurătorului intră în vigoare din momentul începerii operațiunilor de îmbarcare sau de încărcare pe aeroportul de plecare și se termină în momentul încheierii operațiunilor de debarcare sau de descărcare pe aeroportul de destinație, ori începe din momentul pornirii motoarelor și se termină în momentul opririi motoarelor în cazul unei călătorii fără pasageri sau mărfuri.

ASIGURAREA PENTRU O PERIOADĂ DE TIMP, formă și parte a **a.** navelor maritime și aeriene prin care se precizează momentul începerii și al terminării răspunderii asigurătorului. În cazul încheierii **a.** pentru o **p.** de **t.**, răspunderea asigurătorului începe și se termină la ora 24 a datelor indicate în polița de asigurare. **A.** pentru o **p.** de **t.** se încheie, de regulă, pe o perioadă de un an de zile, însă la cererea asiguratului, poate fi încheiată și pentru o perioadă de timp mai scurtă, dar nu mai puțin de o lună de zile. Dacă se întâmplă ca nava (aeronava) care face obiectul **a.** pentru o **p.** de **t.** să se găsească pe mare (în zbor) sau într-un port de adăpost (aeroport de refugiu) ori suferă o avarie în momentul expirării contractului de **a.**, asigurarea se prelungește până la ajungerea navei (aeronavei) în portul (aeroportul) de destinație.

ASIGURAREA TURIȘTILOR PENTRU CAZURI DE ACCIDENTE, formă a **a.** facultative de accidente care poate fi încheiată de persoanele autorizate să organizeze acțiuni turistice interne și externe pentru turiști, cetățeni români sau străini. În **a.** sunt cuprinse: ▪decesul; ▪invaliditatea permanentă totală sau parțială; ▪cheltuielile medicale impuse de tratarea invalidității ca urmare a unui accident; ▪avarierea, distrugerea sau pierderea bagajelor înregistrate, precum și a bunurilor aflate asupra turiștilor; ▪cheltuielile ocazionate de transportul corpului asiguratului decedat, de la locul unde a survenit decesul până la locul de înhumare; ▪sumele pe care turistul este obligat să le plătească cu titlu de dezdăunare, pentru prejudicii de care răspunde și care au fost produse din fapta sa culpabilă, ca urmare a avarierii sau a distrugerii unor bunuri. Accidentele

pentru care se acordă drepturile mai sus-menționate sunt cele produse în timpul derulării programului turistic. Contractul de a. se încheie pentru durata de un an și se reînnoiește de drept. Primele de a. se plătesc lunar, se includ în prețul achitat pentru programul turistic ales și se stabilesc în funcție de suma asigurată solicitată și de dispersia riscurilor, potrivit tarifului de prime anexat la condițiile de a. Sumele maxime destinate cheltuielilor medicale, acoperii pagubelor la bunurile asigurate și compensării pagubelor materiale produse terților reprezintă câte 10% și, respectiv, 5% din suma de lei asigurată pentru invaliditate permanentă totală, iar cele ocazionate de transferul asiguratului decedat la locul de înhumare sunt de până la 400 000 de lei. Sumele asigurate se stabilesc de către societatea de a. de comun acord cu societățile de turism. Stabilirea drepturilor care decurg din a. se face ținându-se seama de următoarele elemente: a) plata sumei de lei reprezentând cheltuielile medicale necesare tratării invalidității permanente rezultate în urma unui accident se face pe baza cererii turistului accidentat, însoțită de documentele doveditoare (note de plată, rețete, facturi, bonuri etc.); b) plata sumei reprezentând acoperirea la bunurile asigurate se poate efectua (chiar și în situația neînregistrării bagajelor) în baza declarațiilor martorilor sau a declarației persoanei păgubite, dacă din documentele care constată producerea accidentului sau din adeverințele eliberate de societatea de turism rezultă numai producerea pagubei, nu și întinderea acesteia; c) plata sumelor de lei asigurate pentru daune materiale produse terților, precum și pentru cheltuieli legate de transportul asiguratului decedat de la locul decesului la locul de înhumare se efectuează pe baza actelor doveditoare prezentate de asigurat sau de beneficiarii acestuia, după caz.

ASIGURAREA VALORILOR PENTRU FURT, PRIN ACTE DE TÂLHĂRIE ASUPRA CURIERILOR, a. ce se poate încheia fie cu indicarea fiecărui curier și a sumelor la care se face asigurarea, fie numai cu indicarea numărului curierilor și a unei sume de lei globale la care se contractează a. Primele de a. sunt diferențiate în funcție de locul unde se săvârșește furtul și de felul bunurilor sau al valorilor. Despăgubirile se acordă numai cu confirmarea furtului de către poliție.

ASIGURAT 1. Persoană fizică sau juridică participantă la sistemul de asigurare obligatorie (prin efectul legii) sau facultativă, respectiv la **contractul de asigurare** (v.), care își asigură bunurile împotriva unor calamități ale naturii sau unor accidente, ori persoană fizică ce se asigură împotriva unor riscuri care ar putea să intervină în legătură cu integritatea sa corporală sau cu viața sa. A. poate fi, de asemenea, orice persoană fizică sau juridică pentru prejudiciul pe care l-ar putea produce terțelor persoane, față de care sunt răspunzătoare în fața legii. A. poate fi și altă persoană decât cea care a contractat asigurarea (tutorele încheie asigurarea pentru minor). O cerere de asigurare frauduloasă se respinge, iar a. poate fi urmărit pe cale legală. Pentru asigurările de bunuri, a. pot fi: agenții economici, cooperativele meșteșugărești, cele de consum și de credit, întreprinderile și instituțiile publice de importanță locală (mai ales în cazul asigurărilor facultative), întreprinderile cu capital de stat (pentru asigurările privind activitatea de comerț exterior și de transporturi navale și aeriene), precum și persoanele fizice. A. sunt obligați să manifeste precauții rezonabile pentru prevenirea pierderilor, să ia cele mai eficiente măsuri pentru buna conservare a bunurilor asigurate, să respecte normele agrotehnice și zooveterinare, după caz, să întreprindă măsuri pentru preîntâmpinarea, combaterea, limitarea pagubelor și pentru reducerea la minimum a gradului de extindere a daunei, precum și măsuri pentru salvarea bunurilor, păstrarea și paza bunurilor rămase, prevenirea degradării lor ulterioare. Dacă a. nu respectă aceste obligații și, ca urmare a nerespectării lor, se produc pagube, actele normative în materie prevăd, în unele cazuri, reducerea volumului despăgubirii, iar în alte cazuri, neacordarea despăgubirilor. În cazul producerii riscului asigurat, a. are obligația să-l înștiințeze imediat pe asigurător și să aplice instrucțiunile date de acesta. În același timp, asigurătorul are dreptul și obligația să participe la

salvarea şi la conservarea bunurilor asigurate. Asigurătorul este obligat să achite cheltuielile necesare efectuate de a. în vederea salvării bunurilor cuprinse în asigurare, ceea ce îl obligă pe a. să fie raţional în efectuarea cheltuielilor de salvare şi de conservare. Dacă apar neînţelegeri, a. poate recurge la expertiză. În schimbul unei prime unice sau periodice, a. are dreptul să primească despăgubirea sau suma asigurată, stipulată prin lege sau în contract, în cazul producerii riscului respectiv. 2. (În sistemul asigurărilor sociale) Persoana fizică, cetăţean român, străin sau apatrid, pe perioada în care aceasta are domiciliul sau reşedinţa în România. În sistemul public naţional al asigurărilor sociale sunt asigurate obligatoriu, prin efectul legii: ▪persoanele care desfăşoară activităţi pe baza contractului individual de muncă; ▪persoanele care îşi desfăşoară activitatea în funcţii elective sau care sunt numite în cadrul autorităţii executive, legislative ori judecătoreşti, pe durata mandatului, precum şi membrii cooperatori dintr-o organizaţie a cooperaţiei meşteşugăreşti, ale căror drepturi şi obligaţii sunt asimilate cu cele ale persoanelor care au contract individual de muncă; ▪persoanele care beneficiază de ajutor de şomaj, ajutor de integrare profesională sau alocaţie de sprijin, care se suportă din **fondul pentru plata ajutorului de şomaj** (v.), denumite şomeri; ▪persoanele care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puţin trei salarii medii brute pe economie şi care se află în una dintre următoarele situaţii: ▪asociat unic, asociat, **comanditar** (v.) sau acţionar; ▪administrator sau manager care a încheiat contract de administrare sau de management; ▪membru al unei asociaţii familiale; ▪persoană autorizată să desfăşoare activităţi independente; ▪persoană angajată într-o instituţie internaţională, dacă nu este asigurata acestora; ▪proprietar de bunuri sau arendaş de suprafeţe agricole şi forestiere; ▪persoană care desfăşoară activităţi agricole în cadrul gospodăriei individuale sau activităţi private în domeniul forestier; ▪membru al unei societăţi agricole sau al altor forme de asociere din agricultură; ▪persoană care desfăşoară activităţi în unităţile de cult recunoscute potrivit legii şi care nu a încheiat contract individual de muncă; ▪persoanele care realizează prin cumul venituri brute pe an calendaristic echivalente cu cel puţin trei salarii medii brute pe economie; ▪persoanele care desfăşoară activităţi exclusiv pe bază de convenţii civile de prestări de servicii şi care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puţin trei salarii medii brute pe economie; ▪alte persoane. A. sunt obligaţi să plătească contribuţii de asigurări sociale şi au dreptul să beneficieze de prestaţii de asigurări sociale.

ASIGURĂRI COMBINATE, formă de realizare a **a.** facultative care se adresează populaţiei. **A.c.** au caracteristic faptul că, prin acelaşi contract, se asigură bunuri, persoane şi răspundere civilă. **A.c.** prezintă avantajul, comparativ cu asigurările obişnuite (care au ca obiect numai bunuri sau numai persoane), că reduc cheltuielile şi permit realizarea **a.** cu un cost mai redus. Printre **a.c.** practicate de asigurători se pot menţiona: asigurarea facultativă complexă a gospodăriilor, asigurarea „Turist", asigurarea complexă a elevilor şi studenţilor etc.

ASIGURĂRI DE PERSOANE, ramură importantă a **a.** care completează asigurările sociale de stat şi cooperatiste şi asistenţa socială, în ceea ce priveşte satisfacerea cerinţelor populaţiei în caz de pierdere prematură a capacităţii de muncă, la bătrâneţe, în caz de deces. **A. de p.** îşi constituie fondurile din primele de asigurare plătite de asiguraţi, pe baza principiului mutualităţii. Dacă la constituirea fondului de asigurare participă toţi asiguraţii, în schimb la repartizarea acestuia participă numai asiguraţii care au avut de suferit de pe urma producerii evenimentelor asigurate (fac excepţie asigurările de viaţă la care se constituie rezerve de prime). **A. de p.** sunt o măsură suplimentară de prevedere şi de economisire, pe termen lung, pentru cetăţeni şi familiile lor, în legătură cu producerea unor evenimente în viaţa acestora, cum sunt: pierderea totală sau parţială a capacităţii de muncă din cauza bolii sau a unor accidente, atingerea unor anumite limite de vârstă, decesul. Sumele asigurate care se plătesc prin **a. de p.** se acordă peste cele cuvenite prin asigurările sociale şi prin asistenţa socială. În acelaşi timp, **a. de p.** sunt un

mijloc de atragere în circuitul economic a unei părți din disponibilitățile băneşti temporare ale populației, care exercită o influență pozitivă asupra vitezei de rotație a banilor. A. de p. permit asiguraților ca, prin plata primelor de asigurare – eşalonate şi fixe – să realizeze economii şi să ia, pe baza resurselor băneşti proprii, măsuri suplimentare de prevedere şi de economisire pentru ei şi familiile lor. A. de p. prezintă importanță nu numai pentru asigurați, ci şi pentru economia națională. Astfel, rezerva matematică formată în cadrul a. de viață este păstrată de societatea de a. la bancă, fiind fructificată cu o dobândă anuală. Date fiind termenele lungi pentru care se contractează a. de viață, există posibilitatea ca rezerva matematică constituită să fie utilizată şi ca sursă de creditare a economiei naționale. Păstrarea rezervei matematice la bănci prezintă importanță economică şi pentru asigurați, întrucât obligațiile preluate de societatea de asigurări – prin contractarea asigurărilor de viață – devin scadente, în mare măsură, numai după trecerea unui anumit număr de ani (uneori, chiar 15 ani). Aceasta înseamnă că o parte importantă din primele de a. încasate de societatea de a. rămân la dispoziția sa un timp destul de îndelungat, iar păstrarea la bancă îi dă dreptul acesteia să încaseze dobânzi. Dobânzile constituie un venit pentru societatea de a. şi, ca atare, la stabilirea nivelului primelor de a. pe care le plătesc asigurații se ține cont de acest fapt. Dacă societatea de a. nu ar avea posibilitatea să fructifice sumele încasate de la asigurați, ar fi necesar ca nivelul primelor de a. să fie mai ridicat, adică să cuprindă şi dobânzile realizate de societatea de a. prin păstrarea rezervei matematice la bancă. La stabilirea primelor de a. şi în determinarea mărimii fondului de a. este necesar să se țină seama de mai mulți factori. Mai întâi, trebuie să se aibă în vedere faptul că primele de a. se plătesc în decursul mai multor ani, iar sumele asigurate se plătesc de către societatea de a., de regulă, într-o perioadă mai îndepărtată, stabilită de comun acord de părțile care intervin în a. Fac excepție cazurile când apar decese timpurii, iar sumele asigurate devin, astfel, scadente mai devreme. În al doilea rând, în strânsă legătură cu cele de mai sus, este necesar să se țină seama de acțiunea unor factori, cum sunt dobânda şi mortalitatea, care au un rol de seamă în constituirea şi utilizarea fondului de a. Gradul de dezvoltare a a. de p. este influențat atât de factori obiectivi – cum este, de exemplu, nivelul de dezvoltare a economiei naționale şi, strâns legat de acesta, posibilitățile materiale ale populației privind alocarea unor sume pentru contractarea de a. – cât şi de factori subiectivi cum sunt: ▪modul de reglementare a a. sociale; ▪activitatea desfăşurată de societățile de a. pe linia introducerii unor forme de a. accesibile, care să intereseze pături cât mai largi ale populației; ▪tradițiile existente etc. După forma de reglementare juridică, a. de p. se grupează în: **asigurări de viață** (v.) şi **asigurări de accidente** (v.). V. şi **asigurări sociale; asistență socială de stat; rezerva de daună; rezerva de prime; rezerva matematică.**

ASIGURĂRI DE TRANSPORT AERIAN, formă a a. mărfurilor care fac obiectul comerțului exterior în timpul transportului acestora cu navele aeriene. A. de t.a. au cunoscut în ultimul timp o dezvoltare importantă, atât ca urmare a apariției unor aeronave de mare capacitate, cât şi a rapidității cu care sunt transportate mărfurile. Sfera protecției pe care o oferă a. de t.a. diferă în funcție de condiția care stă la baza încheierii ei, şi anume: condiția **„fără răspundere pentru avaria particulară“** (v.), condiția **„cu răspundere pentru avaria particulară“** (v.) şi condiția **„toate riscurile“** (v.).

ASIGURĂRI DE TRANSPORT COMBINAT, formă a a. mărfurilor care fac obiectul comerțului exterior, prin care se acoperă pagubele ce pot interveni atât în timpul transportului acestora pe mare, cât şi în timpul transportului terestru. Cel mai adesea, a. de t.c. se referă la transportul maritim şi terestru. Sfera riscurilor pe care le acoperă a. de t.c. diferă în funcție de condiția care stă la baza încheierii asigurării. Aceste condiții sunt: **„fără răspundere pentru avaria particulară“** (v.), **„cu răspundere pentru avaria particulară“** (v.) şi condiția **„toate riscurile“** (v.).

ASIGURĂRI DE TRANSPORT FLUVIAL, formă a a. mărfurilor care fac obiectul comerțului exterior în timpul transportului acestora cu nave fluviale. Sfera de acoperire a riscurilor realizată prin a. de t.f. diferă după cum este vorba despre încheierea acesteia, conform condiției **„fără răspundere pentru avaria particulară"** (v.), condiției **„cu răspundere pentru avaria particulară"** (v.) sau condiției **„toate riscurile"** (v.).

ASIGURĂRI DE TRANSPORT MARITIM, formă a a. mărfurilor care fac obiectul comerțului exterior în timpul transportului lor pe mare. **A. de t.m.** apar ca unele dintre cele mai vechi asigurări de bunuri practicate de-a lungul veacurilor. **A. de t.m.** dețin și în zilele noastre ponderea principală în cadrul a. de transport, deoarece majoritatea mărfurilor care fac obiectul comerțului exterior se transportă cu nave maritime. Ponderea transportului maritim este determinată, după cum se știe, de faptul că este cel mai economicos și permite încărcarea dintr-o dată a unei mari cantități de mărfuri. Existența **a. de t.m.** permite acoperirea pagubelor care pot fi produse mărfurilor în timpul transportului de diferite calamități ale naturii sau accidente. Sfera de acoperire a riscurilor diferă în funcție de condiția care stă la baza încheierii **a. de t.m. V.** și condiția **„fără răspundere pentru avaria particulară"** (v.), condiția **„cu răspundere pentru avaria particulară"** (v.) și condiția **„toate riscurile"** (v.).

ASIGURĂRI DE TRANSPORT TERESTRU, formă a a. mărfurilor care fac obiectul comerțului exterior în timpul transportului acestora pe calea ferată sau cu mijloace de transport auto. **A. de t.t.** dețin un loc important în cadrul a. de transport, având în vedere volumul mare al mărfurilor transportate pe calea ferată sau cu mijloace de transport auto. Sfera de protecție pe care o oferă **a. de t.t.** diferă în funcție de condiția care stă la baza încheierii a. Cea mai largă protecție o oferă **a.** încheiată conform condiției **„toate riscurile"** (v.), apoi **a.** încheiată conform condiției **„cu răspundere pentru avaria particulară"** (v.). **A.** încheiată conform condiției **„fără răspundere pentru avaria particulară"** (v.) oferă o protecție mai redusă.

ASIGURĂRI DE VIAȚĂ, formă a a. facultative de persoane. **A. de v.** au caracteristic faptul că reprezintă, deopotrivă, atât o măsură de prevedere, de protecție împotriva unor evenimente viitoare, cât și una de economisire și de fructificare pe termen lung a sumelor încredințate societății de asigurări. **A. de v.** reprezintă o măsură de prevedere deoarece, în cadrul formelor sub care sunt întâlnite în practică, se acoperă și riscul de deces, astfel încât societatea de **a.** plătește suma asigurată și la producerea acestui risc. **A. de v.** reprezintă totodată o măsură de economisire pe termen lung, deoarece, dacă în cadrul perioadei de valabilitate a a. nu se produce riscul asigurat, asigurătorul plătește suma asigurată la expirarea acestei perioade. **A. de v.** pot fi încheiate de persoane în vârstă de la 16 la 65 de ani. Sumele asigurate se stabilesc de regulă în funcție de cererea asiguraților și în limitele prevăzute în actele normative care stau la baza contractării **a.** Mărimea primei de **a.** se stabilește în raport cu suma asigurată, cu vârsta asiguratului în momentul asigurării și cu durata pentru care se încheie **a.** Prima de a. se află în raport direct proporțional cu suma asigurată. La aceeași sumă asigurată, nivelul primei de **a.** crește proporțional cu vârsta asiguratului și invers proporțional cu durata pentru care se încheie contractul de asigurare. **A. de v.** prezintă importanță nu numai pentru asigurați, ci și pentru economia națională. Astfel, **rezerva matematică** (v.), constituită în cadrul **a.** de viață și păstrată de asigurător la bancă, poate fi utilizată și ca sursă de creditare a economiei naționale. **A. de v.** practicate de societatea de **a.** prezintă următoarele avantaje: ▪se pot asigura sumele stabilite de asigurat, cu acordul societății de a.; ▪la sumele de peste un milion de lei, polițele de **a.** se încheie numai cu avizul favorabil al medicului desemnat, cu excepția **a.** mixte de viață și **a.** suplimentare de accidente; ▪în toate cazurile, sumele asigurate nu pot fi atacate de moștenitorii legali în defavoarea beneficiarului înscris în poliță; ▪la expirarea polițelor (cu primele achitate integral), suma ce se plătește de

societatea de **a.** se majorează cu cote de excedent care se stabilesc anual, în funcție de durata **a.**; ▪în caz de deces, după al doilea an de **a.**, suma care se plătește se majorează cu o cotă de excedent, stabilită anual, în funcție de durata **a.**; ▪la cererea asiguratului, se pot actualiza atât suma asigurată, cât și prima de **a.**, pentru contracararea efectelor inflației; ▪protecția familiei (sau a beneficiarului), în caz de invaliditate permanentă ca urmare a unui accident; ▪participarea la tragerile de amortizare, cu întreaga sumă asigurată, repartizată asupra combinațiilor de litere de câte o sumă de lei, fiecare; ▪dacă, pe durata valabilității poliței, asiguratul a câștigat de mai multe ori la tragerile de amortizare, suma asigurată rămâne întreagă până la expirare; ▪posibilitatea renunțării la plata primelor, caz în care asiguratul este defavorizat minimal, polița rămânând valabilă pentru o sumă asigurată redusă; ▪posibilitatea de a alege una dintre multiplele sale variante. Sumele asigurate, cuvenite titularilor contractelor de **a.** de viață în caz de expirare a contractului ori în caz de deces al asiguratului, se vor majora prin acordarea unor cote de excedent cuprinse între 35 și 360%. **A.** de v. se întâlnesc în practică sub următoarele forme: **asigurare mixtă de viață** (v.); **asigurare mixtă de viață și suplimentară de accidente** (v.); **asigurare familială mixtă de viață** (v.); **asigurare mixtă de viață cu pensie pentru urmași** (v.); **asigurare viageră de deces** (v.); **asigurare de rentă pe timp limitat** (v.); asigurare cu termen fix (v.).

ASIGURĂRI EXTERNE, formă a **a.** facultative care are caracteristic fie faptul că una dintre părțile contractante ori beneficiarul contractului își are domiciliul în altă țară, fie că obiectul **a.** ori riscurile asigurate se află – respectiv, se pot produce – în afara granițelor țării noastre. **A.e.** apar în strânsă legătură cu activitatea de comerț exterior, cu transporturile internaționale, cu efectuarea de lucrări și prestarea de servicii pentru parteneri străini etc. În cadrul **a.e.**, primele de **a.** – ca de altfel și despăgubirile de **a.** – se plătesc, în general, în valută, iar în contractul de **a.** se fac mențiuni cu privire la valuta în care se vor efectua aceste plăți. Prin intermediul **a.e.** se constituie un fond de **a.** în valută, pe seama căruia pot fi acoperite pagubele produse de riscurile asigurate bunurilor în timpul transporturilor internaționale, precum și alte răspunderi, asumate de asigurător prin încheierea acestor **a.** Rezultă că obiectul **a.** este format din bunuri, persoane sau răspundere civilă care angajează răspunderi în valută, motiv pentru care ele poartă și denumirea de **asigurări în valută.** În sfera **a.** externe se includ: ▪**a.** mărfurilor care fac obiectul comerțului exterior pe perioada transportului maritim, fluvial, terestru, aerian și combinat (maritim-terestru); ▪**a.** navelor maritime, a navelor de pescuit oceanic și a navelor fluviale; ▪**a.** aeronavelor care fac parte din flota civilă; ▪**a.** lucrărilor de construcții-montaj și a răspunderii constructorului în străinătate; ▪**a.** creditelor pentru export; ▪**a.** casco și de răspundere civilă a autovehiculelor cu valabilitate numai în străinătate; ▪**a.** bunurilor aparținând societăților mixte cu participare românească; ▪**a.** bunurilor proprietate a statului român aflate în străinătate. **A.e.** apar ca un portofoliu distinct în cadrul activității de asigurare desfășurate de societatea de asigurări, deoarece răspunderile asumate prin intermediul lor sunt exprimate în valută. A.e. joacă un rol important în crearea condițiilor necesare desfășurării neîntrerupte a comerțului exterior și a cooperării economice internaționale.

ASIGURĂRI FACULTATIVE ALE BUNURILOR COOPERATIVELOR DE CONSUM ȘI DE CREDIT, **a.** ce se pot încheia de către cooperative atât pe baza convenției încheiate de Uniunea Centrală a acestor cooperative cu societatea de asigurări, cât și direct, pe baza cererii fiecărei cooperative în parte. Se pot asigura bunurile Uniunii Centrale a acestei forme de cooperație și ale cooperativelor, și anume: ▪mijloacele fixe, activele circulante, autovehiculele, navele, timbrele, mărcile poștale și numerarul transportat de către curieri sau casieri, animalele și culturile agricole; ▪bunurile aparținând terțelor persoane și primite spre prelucrare sau reparare, în consignație, mijloacele fixe primite în folosință de cooperative, cu sau fără chirie (excepție făcând cele asigurate prin efectul legii sau facultativ de către proprietar) etc. În **a.** este preluată o gamă largă de riscuri, diferențiate și în funcție de felul bunurilor. Bunurile se asigură la valoarea de

inventar minus uzura, la preţurile de înregistrare iar la activele circulante se au în vedere preţurile de înregistrare plus cheltuielile de transport-aprovizionare; bunurile aparţinând terţelor persoane se asigură la valoarea declarată de acestea. Primele de a. sunt stabilite pe feluri de bunuri şi diferenţiate pentru bunurile cooperativei şi cele ale terţelor persoane şi se plătesc în rate trimestriale. V. şi **asigurare de bunuri; asigurare facultativă (benevolă).**

ASIGURĂRI FACULTATIVE ALE BUNURILOR COOPERATIVELOR MEŞTEŞUGĂREŞTI, a. care pot fi contractate de către aceste cooperative atât pe baza convenţiei semnate de **Uniunea Centrală a Cooperativelor Meşteşugăreşti** şi societatea de asigurări, cât şi numai pe baza cererii cooperativelor meşteşugăreşti care contractează direct a. cu organele de asigurări. Pe baza convenţiei încheiate de **UCECOM** se asigură atât bunurile care aparţin organizaţiilor acestei forme de cooperaţie, cât şi bunurile cooperativelor meşteşugăreşti, cum sunt: mijloacele fixe, diferite active circulante, numerarul, timbrele, mărcile poştale, bunurile aparţinând terţelor persoane şi primite de cooperative pentru prelucrare sau reparare, mijloacele fixe aflate în folosinţa cooperativelor, cu sau fără chirie, excepţie făcând cele asigurate obligatoriu sau facultativ de către proprietar, autovehiculele, navele, animalele, culturile etc. A. se încheie pentru o serie de riscuri comune şi specifice. Bunurile se asigură la valoarea de inventar minus uzura, la preţurile de înregistrare plus cheltuielile de transport-aprovizionare (la activele circulante), iar bunurile aparţinând terţelor persoane se asigură la sumele declarate de proprietari. Primele de a. sunt determinate pe feluri de bunuri, diferenţiate şi pe categorii de proprietari, şi se plătesc în rate trimestriale sau la alte termene stipulate în contracte. V. şi **asigurare de bunuri; asigurare facultativă (benevolă).**

ASIGURĂRI FACULTATIVE ALE BUNURILOR UNITĂŢILOR DE STAT LOCALE, forme de a. care pot fi contractate de către unităţile economice şi instituţiile de importanţă şi subordonare locală, pentru majoritatea bunurilor lor, cu organele societăţii de a. Se pot asigura: clădirile şi alte construcţii (clădiri de locuit, birouri, magazine, depozite de mărfuri, teatre, cinematografe, ateliere, clădiri aflate în construcţie etc.); maşinile, motoarele, instalaţiile, utilajele etc. De asemenea, se pot asigura activele circulante (mărfurile, materiile prime, materialele de bază şi auxiliare, obiectele de inventar, semifabricatele, produsele finite etc.). Bunurile se pot asigura împotriva riscurilor generale, precum şi pentru alte riscuri. Maşinile, instalaţiile şi utilajele se pot asigura şi pentru cazurile de avarii accidentale. Primăriile şi unităţile subordonate lor mai pot asigura facultativ diferite bunuri şi valori pentru furt prin efracţie sau prin comiterea actelor de tâlhărie (timbre, obligaţiuni C.E.C., numerar etc. aflat în localul asiguratului sau asupra curierilor); de asemenea, pot încheia **a. facultativă a autovehiculelor** (v.) (autocamioane, autovehicule pentru gospodăria comunală, autobuze, autoturisme etc.), **a. facultativă de abonament** (v.), a. facultative pentru animale, geamuri, oglinzi etc. De asemenea, se pot asigura diferite bunuri aflate pe teritoriul ţării noastre în timpul transportului terestru, pe căile ferate, rutiere sau prin poştă. Nu se pot asigura următoarele bunuri: hârtiile de valoare, banii, obiectele din metale preţioase, actele, manuscrisele, tablourile, bunurile inflamabile sau explozive, lichidele acide. Sumele asigurate se determină pe categorii de bunuri, avându-se în vedere cererea asiguratului, fără a se depăşi valoarea reală a bunurilor respective. Primele de a. sunt stabilite pe feluri de bunuri, fiind diferenţiate şi în funcţie de localitatea în care se află unitatea care se asigură. Răspunderea societăţii de a. începe şi încetează în ziua şi la ora stipulată în contractul de a.

ASIGURĂRI INDIRECTE, a. care se realizează în baza unui raport stabilit între două instituţii (societăţi) de a., deci între două persoane juridice, dintre care una are calitatea de reasigurat, iar alta de asigurător. Cu alte cuvinte, a.i. nu este altceva decât o a. a asigurătorului direct, prin care acesta cedează unei alte instituţii (societăţi) de a. o anumită parte din riscurile pe

care le-a asigurat şi o parte din primele încasate de la asiguraţii săi. Deşi între asiguraţii iniţiali şi asigurătorul asigurătorului direct nu apare nici un raport juridic, totuşi acoperirea dată de acesta se răsfrânge asupra lor, putând fi considerată ca o a. indirectă. A.i. este cunoscută sub denumirea de **reasigurare** (v.).

ASIGURĂRI INTERNE, a. caracterizate prin faptul că părţile contractante au sediul sau domiciliul în România; obiectul lor îl constituie bunuri, persoane şi răspundere civilă faţă de terţi care se află pe teritoriul ţării noastre, iar riscurile asigurate se pot produce pe acelaşi teritoriu. Totodată, în cazul a.i., primele de a., despăgubirile şi sumele asigurate se exprimă şi se plătesc, de fiecare dată, în lei. Din punctul de vedere al reglementării juridice, a.i. pot fi întâlnite atât ca a. prin efectul legii, cât şi ca a. facultative (contractuale). A.i. din România includ: a. facultative privind bunurile aparţinând asociaţiilor agricole; a. facultative privind bunurile aparţinând unităţilor de stat de interes local; a. facultative privind bunurile aparţinând unităţilor cooperaţiei meşteşugăreşti şi unităţilor cooperaţiei de consum şi de credit; a. facultative privind bunurile aparţinând populaţiei; a. facultative de persoane; a. prin efectul legii şi a. facultative de răspundere civilă.

ASIGURĂRI MUTUALE, forme incipiente de a. în care fiecare asigurat este în acelaşi timp şi asigurător. Prin a.m., un grup de persoane consimte ca, prin efortul comun, să compenseze daunele sau să ofere un anumit sprijin material oricăruia dintre membrii grupului. A.m. se referă atât la bunuri, cât şi la persoane. Caracteristici: a) sunt a. reciproce, deoarece fiecare membru este, în acelaşi timp, asigurat şi asigurător; b) cuantumul cotizaţiei membrilor diferă atât în funcţie de numărul şi importanţa evenimentelor produse – când primele se stabilesc şi se încasează după producerea riscului – cât şi în funcţie de un anumit plafon al fondului de a. pentru anumite riscuri bine determinate, când prima de a. este repartizată pe numărul membrilor şi se încasează anticipat; c) nu au ca scop obţinerea de beneficii, prin intermediul a. realizându-se ajutorarea reciprocă între un anumit număr de persoane.

ASIGURĂRI PENTRU SĂNĂTATE, sistem obligatoriu de ocrotire a sănătăţii populaţiei, care funcţionează descentralizat pe baza principiului solidarităţii în colectarea şi utilizarea fondurilor, precum şi a dreptului alegerii libere de către salariaţi a medicului, a unităţii medico-sanitare şi a casei de a. de sănătate. Concomitent, pot fi organizate şi alte forme facultative de a. a sănătăţii, care să acopere riscuri individuale în diferite situaţii speciale. Fondurile pentru finanţarea a. de s. se constituie din contribuţiile lunare ale asiguraţilor şi ale patronatului, precum şi din subvenţii de la bugetul de stat. Persoana care angajează are obligaţia să reţină şi să vireze lunar contribuţia datorată de salariaţi. Pentru anumite afecţiuni se acordă reduceri sau scutiri de plată a contribuţiilor personale. Fondurile pentru a. de s. se administrează de către Casa Naţională de Asigurări de Sănătate, de către filialele sale (case) judeţene şi a municipiului Bucureşti, precum şi prin oficiile lor teritoriale. Sunt cuprinse în mod obligatoriu în a. pentru s. următoarele categorii de persoane: cetăţenii români cu domiciliul în ţară sau aflaţi temporar în străinătate; cetăţenii străini şi apatrizii care au reşedinţa în România. Calitatea de asigurat se dovedeşte cu carnetul de asigurări pentru s. De asemenea, sunt cuprinşi în a. obligatorie de sănătate membrii de familie ai asiguraţilor, având calitatea de coasiguraţi, cum sunt: •soţia sau soţul; •copiii până la îndeplinirea vârstei de 18 ani, inclusiv copiii înfiaţi sau aflaţi în plasament familial, cu excepţia celor angajaţi cu contract de muncă; •tinerii până la 25 (26) de ani, dacă sunt elevi, studenţi sau ucenici şi dacă nu sunt angajaţi cu contract de muncă; •handicapaţii, fără limită de vârstă, aflaţi în grija familiei; •părinţii fără mijloace de trai şi în incapacitate de muncă, dacă incapacitatea a fost constată de către casa de a. Asiguratul este obligat să prezinte actele doveditoare ale membrilor de familie, pentru înscrierea lor în carnetul de a. de s. spre a beneficia de aceste a. Sunt exceptate de la a.

obligatorie următoarele categorii de persoane: ▪membrii misiunilor diplomatice acreditate în România; ▪cetățenii străini care se află temporar în țara noastră. Aceste categorii de persoane pot încheia asigurări facultative de sănătate. Calitatea de asigurat a salariaților se dobândește din ziua încheierii contractului de muncă al salariatului și se păstrează pe toată durata acestuia. Persoanele care nu sunt salariate dobândesc calitatea de asigurat din ziua în care s-a achitat contribuția. Calitatea de asigurat și dreptul de a. se păstrează, chiar dacă se întrerupe cotizarea, în următoarele situații: ▪pe durata satisfacerii de către asigurați a serviciului militar; ▪când asiguratul se află în concediu de maternitate sau de îngrijire a copilului bolnav; ▪când asiguratul se află în concediu pentru accident de muncă sau boală profesională; ▪pe timpul cât asiguratul se află în misiune în afara granițelor țării; ▪când asiguratul se află în alt loc decât cel pentru care este stabilită valabilitatea carnetului de a. de s.; ▪când asiguratul execută o pedeapsă privativă de libertate sau se află în arest preventiv. Calitatea de asigurat și drepturile de a. încetează în următoarele situații: ▪pierderea cetățeniei sau a dreptului de reședință în țară; ▪în caz de deces. În acest caz, membrii familiei asiguratului beneficiază de aceste a. o perioadă de 30 de zile. Persoanele cărora le-a încetat calitatea de asigurat și doresc redobândirea acesteia, o pot solicita în scris, în termen de o lună de la data încetării, cu plata în prealabil a contribuției restante. Asigurații și membrii lor de familie au dreptul să beneficieze de servicii și ajutoare băneşti în mod nediscriminatoriu, corespunzător necesităților, suficiente calitativ și cantitativ, în concordanță cu exigențele științei și tehnicii moderne. Asigurații au obligația să participe la acțiunile profilactice organizate de casele de a. și să respecte tratamentele medicale prescrise. Asigurații au dreptul la: ▪servicii medicale, medicamente, materiale sanitare, tratament balneoclimateric și de recuperare; ▪ajutoare băneşti în caz de boală, accident, maternitate și îngrijire a copilului bolnav. În domeniul serviciilor medicale, asigurații au dreptul la: ▪servicii de asistență medicală preventivă și de promovare a sănătății, inclusiv pentru depistarea precoce a bolilor; ▪servicii medicale ambulatorii; ▪servicii medicale spitalicești; ▪servicii de asistență stomatologică, servicii medicale de urgență și servicii medicale complementare pentru reabilitare; ▪servicii medicale pentru păstrarea și refacerea capacității de procreere, inclusiv asistență medicală înainte, la naștere și în perioada de lehuzie; ▪îngrijiri la domiciliu și ajutor în efectuarea menajului, în perioada bolii; ▪alte servicii medicale; ▪medicamente, materiale și proteze; ▪ajutoare băneşti. De asemenea, însoțitorii bolnavilor asigurați beneficiază de plata serviciilor hoteliere din partea casei de a. de sănătate. Asigurații au dreptul să-și aleagă medicul care să le presteze serviciile medicale, denumit **medic de familie**. Dacă se optează pentru un medic dintr-o localitate mai îndepărtată, asiguratul va suporta cheltuielile suplimentare prevăzute în contract. Asiguratul poate schimba medicul de familie după expirarea a cel puțin trei luni de la data înscrierii sale la medic și, desigur, numai pe baza unor motive întemeiate. Serviciile medicale trebuie să fie complete, motivate și economicoase; aceste servicii nu se plătesc de către asigurat. Prin a. de sănătate se prestează și servicii medicale pentru prevenirea îmbolnăvirilor și păstrarea sănătății, precum și pentru depistarea precoce a bolilor. În această categorie se află: ▪controlul medical al femeilor însărcinate; ▪sfaturi medicale; ▪examinarea copiilor; ▪educația sanitară în școli; ▪prevenirea dependenței de tutun, alcool și droguri; ▪îndrumarea către un mod de viață sănătos; ▪servicii pentru depistarea SIDA, a bolilor mentale, TBC ș.a. De asemenea, asigurații beneficiază de servicii medicale de prevenire a îmbolnăvirilor și de promovare a sănătății prin informări permanente asupra necesității unei vieți sănătoase, prin mijloace de păstrare a sănătății, de reducere și de evitare a noxelor. Dacă se constată noxe profesionale sau un risc crescut de accidentare, casele de a. de s. au obligația să anunțe autoritățile responsabile cu protecția muncii. Serviciile medicale stomatologice preventive se suportă de către casele de asigurări în modul următor: ▪nelimitat pentru copiii până la vârsta de 12 ani, individual sau prin formarea de grupe de profilaxie, fie la școală, fie la grădiniță; ▪pentru tinerii de la 12 la 20 de ani, de două ori pe an; ▪pentru adulți, o dată pe an. Toate serviciile medicale pentru prevenirea bolilor

care ar putea afecta dezvoltarea fizică sau mentală a copiilor sunt, de asemenea, suportate de către casele de **a.** Asiguraţii în vârstă de peste 30 de ani au dreptul la un control în fiecare an pentru prevenirea bolilor cu consecinţe majore în morbiditate şi mortalitate, ca: afecţiuni cardiovasculare, boli renale, diabet, TBC şi altele. Femeile asigurate în vârstă de peste 20 de ani şi bărbaţii de peste 40 de ani au dreptul la teste anuale de depistare a cancerului. Asiguraţii au dreptul şi la servicii medicale pentru vindecarea bolilor, pentru prevenirea complicaţiilor sau cel puţin pentru ameliorarea suferinţei. Asiguraţii au dreptul la asistenţă medicală ambulatorie de specialitate la indicaţia medicului de familie, care se acordă de către medici specialişti din cabinete individuale, cabinete policlinică, din centre de diagnostic şi tratament. Tratamentul în spital se acordă prin spitalizare integrală sau parţială care cuprinde: consultaţii, tratament medical, îngrijire, medicamente, materiale sanitare, cazare şi masă. Serviciile medicale stomatologice se acordă de către medici din cabinete stomatologice şi cuprind activităţile medicale necesare pentru prevenirea şi tratamentul bolilor dentomaxilare. Asiguraţii beneficiază de medicamente din nomenclatorul de medicamente, pe bază de prescripţie medicală, cu sau fără contribuţie personală. Asiguraţii au dreptul la materiale sanitare pentru corectarea vederii, auzului, pentru protejarea membrelor şi alte materiale, cu sau fără contribuţie personală. De asemenea, asiguraţii beneficiază de tratament terapeutic, masaje, tratament balnear, gimnastică medicală etc. Prin **a.** de sănătate asiguraţii au dreptul şi la tratament medical la domiciliu (asistenţă medicală şi îngrijire la domiciliu). Asiguraţii au dreptul la ajutor în menaj pe perioada bolii sau a invalidităţii, dacă nu se pot îngriji singuri şi nu au rude de gradul I. În anumite cazuri, asiguraţii au dreptul şi la transport medical (internare în spital, urgenţe medicale, alte situaţii care necesită transport sanitar). Asiguraţii au dreptul şi la **ajutoare băneşti.**

ASIGURĂRI POPULARE, **a.** care au ca scop încurajarea micilor economii, asigurarea împrumutării unor sume pe baza primelor plătite de asigurat, a unui ajutor în caz de deces al asiguratului înainte de termen, prin tragerea la sorţi a poliţelor de asigurare. **A.p.** se contractează sub cele mai variate forme şi în cele mai diferite condiţii.

ASIGURĂRI POPULARE DE ÎNMORMÂNTARE, forme de **a.** practicate din vremurile cele mai îndepărtate până în zilele noastre, în care asiguraţii sunt recrutaţi dintr-o localitate sau din câteva localităţi învecinate. Asiguraţii cotizează, de regulă lunar, la o asociaţie de înmormântare. În caz de deces al asiguratului, se plăteşte familiei acestuia, din fondul constituit, o sumă de bani dinainte stabilită prin normele asociaţiei pentru a se face faţă cheltuielilor ocazionate de acest eveniment.

ASIGURĂRI SOCIALE, sistem de ocrotire, de protecţie şi de ajutorare a cetăţenilor activi, a pensionarilor şi a membrilor lor de familie, care constă în acordarea, de către stat sau anumite organizaţii, de indemnizaţii, ajutoare, pensii, trimiteri la odihnă, la tratament balnear şi alte gratuităţi, în perioada în care se găsesc, temporar sau definitiv, în incapacitate de muncă sau în alte cazuri când ajutorarea este necesară. Necesitatea organizării ocrotirii muncitorilor sub diferite forme a apărut o dată cu dezvoltarea factorilor de producţie şi a relaţiilor de producţie; instituirea şi dezvoltarea asigurărilor sociale au fost determinate de crearea şi dezvoltarea industriei, care au generat formarea clasei muncitoare. Constituirea acestei viguroase forţe sociale şi politice, dezvoltarea ei, ridicarea conştiinţei sale de clasă, extinderea mişcării muncitoreşti revoluţionare din a doua parte a secolului al XIX-lea, i-au dat posibilitatea să reclame reglementarea ocrotirii muncitorilor şi a celorlalţi angajaţi care şi-au pierdut capacitatea de a-şi câştiga prin muncă proprie cele necesare traiului lor şi al familiilor lor. În România, primele forme incipiente ale **a.s.** au apărut către sfârşitul secolului al XIX-lea şi la începutul secolului al XX-lea, din iniţiativa lucrătorilor din fabrici. Prima lege de **a.s.** a apărut în anul 1912, sub numele de **Legea pentru organizarea meseriilor, creditului şi asigurărilor muncitoreşti.** Până la această lege, singurul

sprijin material primit de lucrători era acela acordat de bresle din **„cutia milelor"**, în Țara Românească și Moldova, și din **„lăzile frățești"**, în Transilvania. Mai târziu au apărut, din inițiativa lucrătorilor, și alte forme de asigurări. După Codul civil, lucrătorii aveau dreptul la despăgubiri, cu condiția de a dovedi că vinovați de accident nu au fost ei, ci patronul sau prepușii acestuia. Așadar muncitorii nu ajungeau întotdeauna să obțină ajutoarele la care aveau dreptul, deoarece nu puteau dovedi în justiție vinovăția patronilor. În locul **teoriei culpei** s-a impus mai târziu **teoria responsabilității**, care nici ea nu a dus la rezolvarea integrală a problemei asigurării lucrătorilor, deoarece patronii puteau dovedi cu ușurință cazurile de forță majoră care îi eliberau de orice responsabilitate. Legea din 1912 a stipulat principiul obligativității asigurărilor sociale pe baza recomandărilor făcute de **Biroul Internațional al Muncii**. Potrivit acestor recomandări, s-au introdus și la noi **a.s.** contra accidentelor și invalidității, **a.s.** pentru caz de boală și **a.s.** pentru caz de bătrânețe. Cu toate că în România **a.s.** au cunoscut o oarecare dezvoltare impusă de lupta organizată și hotărâtă a salariaților, totuși formele concrete de ocrotire a angajaților și a membrilor lor de familie nu au putut satisface pe deplin cerințele de viață ale acestora. În prezent, **a.s.** reprezintă un sistem de relații economico-sociale exprimate valoric, prin care se constituie, se repartizează și se folosesc fondurile bănești necesare acordării de indemnizații, ajutoare, pensii, trimiteri la odihnă și tratament balnear pentru personalul din unitățile de stat, cooperatori, avocați, slujitorii cultelor, meșteșugari cu ateliere proprii și agricultori care își pierd – parțial sau total, temporar sau definitiv – capacitatea de muncă, precum și trimiterii la tratament balnear a pensionarilor etc. și ocrotirii membrilor de familie ai tuturor acestor categorii de persoane. Problemele **a.s.** din țara noastră au fost reglementate în concordanță cu noile condiții politice, sociale și economice menite să contribuie la îmbunătățirea modului de viață a cetățenilor. **A.s.** sunt obiectiv necesare, deoarece cetățenii pot ajunge în imposibilitatea de a mai munci și deci de a-și dobândi prin muncă cele necesare traiului lor și al familiilor lor, din cauza unor evenimente cum sunt: maternitatea, accidentele, bolile, invaliditatea, atingerea unei anumite vârste când omul nu mai poate munci cu plenitudinea forțelor sale etc. Necesitatea **a.s.** este determinată și de grija deosebită pe care statul nostru o poartă cetățenilor. Fiind o importantă problemă de stat, drepturile oamenilor pe linia **a.s.** sunt prevăzute în **Constituție** (art. 43), **Codul muncii** și în alte acte normative. **A.s.** constituie unul dintre mijloacele de garantare a drepturilor constituționale ale poporului. În condițiile producției de mărfuri, pentru ocrotirea cetățenilor prin **a.s.** sunt necesare anumite fonduri bănești care se constituie în procesul repartiției produsului național brut. Revoluția anticomunistă din decembrie 1989, dezvoltarea economică și socială a țării au imprimat **a.s.** un conținut economic nou, o menire nouă, determinată de natura relațiilor de producție. **A.s.** stimulează realizarea reproducției sociale, a indicatorilor economici și financiari, dezvoltarea și apărarea proprietății publice, cooperatiste, private și personale, creșterea factorilor de producție, înfăptuirea acțiunilor social-culturale; ele cuprind o serie de norme pentru înfăptuirea unei tot mai bune igiene și securități a muncii, prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea și întărirea sănătății cetățenilor și a familiilor acestora, având drept urmare menținerea și creșterea capacității de muncă a cetățenilor și folosirea ei în mod rațional. Rolul deosebit al **a.s.** constă în: ▪ocrotirea cetățenilor în toate cazurile de pierdere a capacității de muncă și a acelora care au rămas fără susținători legali; ▪ întărirea ordinii și disciplinei în muncă, creșterea productivității muncii, stimulând ridicarea calificării cadrelor, combaterea absențelor nemotivate de la locul de muncă; ▪educarea cetățenească a membrilor societății; ▪dezvoltarea conștiinței lor patriotice; ▪cultivarea unei atitudini înaintate față de muncă și de familie, ▪promovarea trăsăturilor etico-spirituale avansate ale cetățenilor; ▪respectarea normelor de conviețuire socială și dezvoltarea atitudinii noi față de avutul public și personal. Prin controlul pe care îl exercită, **a.s.** contribuie la folosirea rațională a forței de muncă, a resurselor materiale și bănești, la întărirea disciplinei economico-financiare. V. **și asigurări sociale de stat; principiile sistemului public național al asigurărilor sociale.**

ASIGURĂRI SOCIALE ALE AGRICULTORILOR, relații economico-sociale bănești, prin intermediul cărora se constituie fondurile bănești necesare protecției agricultorilor activi, a pensionarilor, a invalizilor, a membrilor lor de familie, a urmașilor pentru cazuri de incapacitate de muncă parțială, totală, temporară sau definitivă, în caz de maternitate, deces. Fondurile acestor **a.s.** se constituie din următoarele surse: ▪contribuția agricultorilor asigurați, de 7% asupra venitului mediu lunar asigurat, și o cotă de 2% din același venit pentru finanțarea ocrotirii sănătății; ▪contribuția pentru obținerea biletelor de tratament balnear și odihnă; ▪dobânzile bancare acordate pentru păstrarea fondurilor disponibile în conturile bancare; ▪profitul net obținut din activitatea unităților de tratament balnear și odihnă ale agricultorilor; contribuția agenților economici cu profil agricol și alimentar; ▪alte surse; ▪subvenții de la bugetul de stat. Prin a.s. ale **a.** se acordă pensii, indemnizații, ajutoare, tratament balnear, alte drepturi.

ASIGURĂRI SOCIALE DE STAT, verigă principală a sistemului de **a.s.** din România care cuprinde relațiile economico-sociale exprimate valoric, prin mijlocirea cărora – în procesul repartiției produsului național brut – se constituie, se repartizează și se utilizează fondurile bănești necesare ocrotirii obligatorii a personalului, a pensionarilor, a membrilor lor de familie și a urmașilor în cazul pierderii parțiale, totale, temporare sau definitive a capacității de muncă, la atingerea limitei de vârstă la care se consideră că omul nu mai poate munci cu plenitudinea forțelor sale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege. Fondurile a.s. de **s.** se formează: a) pe seama contribuțiilor (de 35%, 40% și 45%) calculate asupra fondului de salarii, plătite de unitățile economice și instituțiile de stat; b) începând de la 1 aprilie 2001, salariații plătesc o contribuție personală pentru asigurările sociale care reprezintă o treime din contribuțiile plătite astăzi de întreprinderi și instituții; c) din contribuția obligatorie, de 5%, a personalului, calculată asupra salariilor tarifare lunare și altor venituri salariale, pe baza căreia la pensionare angajații primesc, pe lângă pensia de bază, și o pensie suplimentară corespunzătoare; d) din contribuția parțială și diferențiată a asiguraților pentru trimiterile la tratament balnear și la odihnă; e) contribuțiile agenților economici (5%) calculate asupra fondului de salarii și contribuția salariaților de 1% pentru fondul de șomaj. Prin **a.s.** de **s.** se acordă pensii, se efectuează cheltuieli cu trimiterile la tratament balnear și la odihnă, se acordă indemnizații și ajutoare, ajutorul de șomaj, alocația de sprijin etc. V. și **principiile sistemului public național al asigurărilor sociale.**

ASIGURĂRI SOCIALE DIN COOPERATIVELE MEȘTEȘUGĂREȘTI, relații economico-sociale bănești stabilite la nivelul cooperativelor, prin mijlocirea cărora se formează fondurile necesare ocrotirii cooperatorilor, bătrânilor, invalizilor, membrilor de familie, urmașilor acestora și a altor categorii de persoane, în cazurile de incapacitate de muncă, de bătrânețe și în alte cazuri prevăzute de lege. Fondul se alimentează din contribuția de 30% a cooperativelor, calculată asupra fondului de salarii, din contribuția obligatorie din salariul lunar al membrilor cooperatori, din contribuția parțială și diferențiată a pensionarilor și a cooperatorilor pentru trimiterile la tratament balnear, din contribuția pentru ajutorul de șomaj etc.

ASIGURĂRI SOCIALE PENTRU MEȘTEȘUGARII CU ATELIERE PROPRII, relații economico-sociale bănești, prin intermediul cărora se constituie fondurile necesare acordării de pensii, indemnizații și ajutoare, trimiterii la tratament balnear și la odihnă a meșteșugarilor respectivi, a membrilor lor de familie, a ucenicilor și a angajaților folosiți de aceștia. Fondurile bănești se formează pe seama cotizațiilor de **a.s.** lunare care se plătesc de meșteșugari, a contribuțiilor diferențiate ale pensionarilor și meșteșugarilor pentru trimiterile la tratament balnear etc.

ASIGURĂRI SOCIALE PRIVATE, **a.s.** facultative în curs de înființare și în România. Aceste **a.** acoperă diferite riscuri și acordă unele prestații complementare în caz de accidente de muncă și boli profesionale, în care scop se pot constitui asociații profesionale autofinanțate. Asociațiile profesionale pot desfășura acțiuni pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă, pentru

prevenirea accidentelor de muncă şi a bolilor profesionale, pentru recuperarea capacităţii de muncă şi pentru reintegrarea profesională. Statutul societăţilor private de a.s. şi al asociaţiilor profesionale se avizează de Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale şi de Ministerul Finanţelor. Supravegherea şi controlul activităţii societăţilor private de a.s. şi a asociaţiilor profesionale se realizează de **Comisia de Supraveghere a Asigurărilor din România.**

ASIGURĂTOR, persoană juridică română sau străină, societate de asigurări autorizată ori societate mutuală autorizată de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, care în schimbul primei de asigurare încasate de la asiguraţi îşi asumă obligaţia să plătească acestora (beneficiarilor asigurării) despăgubirea ce li se cuvine în caz de distrugere sau de avarie a bunurilor asigurate, ca urmare a calamităţilor naturii sau a accidentelor, să plătească suma asigurată la survenirea unui eveniment în viaţa persoanelor asigurate (beneficiarilor) sau să plătească despăgubirea pentru prejudiciul produs de asigurat unei terţe persoane, potrivit prevederilor normelor de asigurare. A. trebuie să evalueze corect angajamentele luate faţă de asiguraţi şi să calculeze exact nivelul rezervelor care trebuie constituite pentru protejarea intereselor asiguraţilor. Activitatea de asigurări în România poate fi exercitată numai de societăţi pe acţiuni, societăţi mutuale, filiale ale unor asigurători străini, constituite ca persoane juridice române, precum şi de sucursalele unor societăţi de asigurări, persoane juridice străine, autorizate de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor. Astăzi, în ţara noastră, sunt asigurători: Societatea **„Asigurarea Românească – ASIROM" S.A.**, Societatea de Asigurare-Reasigurare **„ASTRA" S.A.**, Societatea **„CAROM" S.A.**, alte societăţi cu capital mixt sau privat românesc sau străin. Fiecare **a.** trebuie să menţină, cumulativ: a) capitalul social vărsat sau, în cazul unei societăţi mutuale, **fondul de rezervă liberă vărsat** (v.); b) **marja de solvabilitate** (v.). **A.** pot investi sau fructifica în întregime sau parţial capitalul social, rezervele de capital şi rezervele tehnice în bunuri mobiliare sau imobiliare, precum acţiuni, obligaţiuni, alte titluri de participare, depozite bancare, clădiri destinate activităţii proprii sau închirierii. **A.** este obligat să-şi conducă activitatea cu respectarea normelor prudenţiale specifice asigurărilor şi să se preocupe de: ▪organizarea şi desfăşurarea activităţii cu prudenţă şi profesionalism, în concordanţă cu natura şi cu mărimea activităţii prestate; ▪încadrarea unui număr suficient de persoane care îndeplinesc condiţiile de pregătire şi de competenţă profesională. **A.** care practică asigurări de viaţă este obligat: ▪să ţină conturi destinate asigurărilor de viaţă; ▪să înregistreze toate veniturile şi cheltuielile aferente asigurărilor de viaţă în conturi separate, care să constituie şi să aparţină unui fond de asigurare distinct (fondul asigurărilor de viaţă); ▪să asigure conducerea contabilităţii fondului asigurărilor de viaţă, pentru identificarea operativă a activelor şi a obligaţiilor acestuia. **A.** care practică asigurări facultative îşi elaborează: ▪condiţiile de asigurare, cu respectarea prevederilor legale referitoare la contractul de asigurare; ▪clauzele de asigurare care pot modifica condiţiile de asigurare, în funcţie de opţiunea proprie sau de cea a asiguratului; ▪criteriile proprii de stabilire a primelor de asigurare; ▪reglementări proprii şi instrucţiuni de constatare şi de lichidare a daunelor, în concordanţă cu prevederile cuprinse în condiţiile şi clauzele de asigurare; ▪reglementări interne privind constituirea şi menţinerea rezervelor tehnice, în funcţie de sistemul propriu de evidenţă operativă, cu respectarea normelor emise de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor. **A.** are obligaţia să conducă evidenţa contabilă şi operativă care să permită întocmirea rapoartelor cerute de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor şi analiza rezultatelor tehnice pe clase de asigurări, pentru a determina rentabilitatea; să supravegheze activitatea unităţilor din subordine şi a agenţilor săi, astfel încât să nu fie periclitată activitatea de asigurări; să-şi organizeze controlul financiar intern etc.

ASIGURĂTOR PRINCIPAL, **a.** persoană juridică sau fizică, împuternicită de alţi asigurători să ducă tratativele cu asiguratul, în vederea încheierii asigurării unui bun de valoare mare la mai mulţi asigurători. **A.p.** repartizează cotele de participare la asigurare de către ceilalţi

asigurători, întocmeşte polița de asigurare în care se stipulează poziția fiecărui asigurător, se ocupă de încasarea primei de asigurare. În caz de daună, a.p. lichidează dauna direct cu asiguratul şi încasează de la ceilalți coasigurători cotele de despăgubiri determinate proporțional cu partea de risc preluată. V. şi **coasigurare.**

ASISTENȚĂ, ajutor, sprijin în domeniul economic, social, financiar, bancar etc. A. poate fi oferită de stat, de diferite firme, de un stat străin, de diferite organisme financiare şi bancare etc. A. se prezintă sub formă materială, bănească, financiară, bancară etc.

ASISTENȚĂ FINANCIARĂ EXTERNĂ, ansamblu de relații economico-sociale şi financiare, utilizate în raporturile internaționale, ca expresie a extinderii şi adâncirii cooperării economice dintre statele lumii, precum şi a preocupării comunității internaționale pentru lichidarea urmărilor colonialismului şi sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare. A.f.e. cuprinde diferite ajutoare, donații, împrumuturi pentru ajutor (acordate pe mai mult de un an de organisme publice şi de guverne, reeşalonări, împrumuturi acordate pentru refinanțarea unei datorii contractate, publice sau private etc.), alte contribuții ale sectorului public, aportul sectorului privat (investiții directe, alte investiții, credite la export) etc. Ca urmare a revoluțiilor de eliberare națională, au luat ființă numeroase state care aveau o slabă dezvoltare economică şi socială, caracterizată prin: economie agrară şi industrială rudimentară, participarea minimă la producția mondială şi la schimburile economice internaționale, subnutriție, durata de viață medie redusă, rată înaltă a mortalității infantile şi generale, analfabetism etc. Orice țară, pentru a se dezvolta, nu poate şi nu trebuie să conteze numai pe resurse externe, oricât de mari şi de complexe ar fi acestea. Fiecare țară trebuie să se bazeze mai întâi pe efortul propriu, pe resursele economice, financiare şi umane naționale. Trebuie însă relevat că în țările sărace în curs de dezvoltare există o contradicție vădită între necesitățile din ce în ce mai mari şi posibilitățile limitate de acumulare internă. Aceste țări sunt departe de a-şi finanța propria dezvoltare numai din acumulări interne, naționale. Posibilitățile de însuşire a plusprodusului creat în cadrul național al țărilor în curs de dezvoltare sunt influențate de o serie de factori externi, şi anume: ▪veniturile în devize realizate din exporturi de către țările în curs de dezvoltare sunt limitate din cauza barierelor tarifare şi netarifare ridicate de țările dezvoltate, precum şi a prețurilor scăzute obținute pentru exporturile făcute. Ca urmare, țările în curs de dezvoltare sunt împiedicate să-şi valorifice în condiții optime produsele proprii pe piața mondială; ▪creşterea sensibilă şi continuă a prețurilor mărfurilor care se importă din țările dezvoltate. Echipamentul industrial importat de țările în curs de dezvoltare este foarte scump. De aceea, aceste țări trebuie să exporte foarte multe produse, în primul rând de natură agricolă; ▪profiturile pe care firmele străine le realizează în țările în curs de dezvoltare sunt transferate în afara granițelor acestor țări, în loc să fie investite în interiorul țărilor respective. Cerințele de asistență financiară externă sunt determinate şi de factorii proprii țărilor în curs de dezvoltare. Astfel, economiile acestor țări au un caracter natural închis, ceea ce limitează proporțiile pieței interne. Aceste țări nu au un sistem financiar-bancar apt să mobilizeze operativ resursele financiare naționale. O contradicție puternică între nevoile şi posibilitățile formării de capital se manifestă în România şi în celelalte țări foste comuniste din Europa. Contradicția se datorează crizei structurale proprii economiei supercentralizate. În aceste țări lipseşte capitalul productiv autohton, privatizarea este la început, iar băncile nu pot mobiliza capitalul intern disponibil. Prin urmare, cerințele de **a.f.e.** sunt determinate de insuficiența acumulărilor interne față de volumul mare de investiții al țărilor în curs de dezvoltare. Împrumuturile externe sunt o formă a **a.f.e.** şi a exportului de capital. **Împrumuturile (creditele) externe** pot fi pentru **mărfuri** şi **financiare. Împrumuturile pentru mărfuri** se contractează în vederea cumpărării de mărfuri de la creditori sau din țara lui. **Împrumuturile financiare** se acordă de către organisme financiare internaționale în valută convertibilă, care se utilizează de către împrumutat atât în țara creditorului, cât şi pe o

altă piață, pentru realizarea unor obiective economice importante. Creditele externe pot fi pe termen scurt, mediu și lung. Creditele se pot rambursa în rate (egale ori inegale) sau dintr-o dată, la scadență. Dacă se au în vedere creditorii, există următoarele feluri de credite: ▪**credite comerciale sau de firmă**, care se acordă de întreprinderi furnizoare; ▪**credite bancare**, care se acordă de bănci și de către alte instituții financiare; ▪**credite guvernamentale**, acordate de guverne; ▪**credite financiare**, care se acordă de către organisme financiare internaționale. Pentru creditele acordate, creditorul poate solicita o garanție materială (mărfuri, documente asupra unor mărfuri – conosamente, warante etc. – obligațiuni, acțiuni, bunuri imobiliare, venituri ale statului – impozite, taxe etc. – depozite ale unor instituții guvernamentale, ale anumitor firme etc.). Creditele acordate pot fi garantate de alte state recunoscute pe piața de capital. Înainte de acordarea împrumuturilor, creditorii verifică oportunitatea creditelor solicitate, destinațiile și eficiența utilizării lor etc. Împrumuturile și alte forme de **a.f.e.** se acordă de către: **Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.I.R.D.), Asociația Internațională pentru Dezvoltare (A.I.D.), Corporația Financiară Internațională (C.F.I.), Banca Interamericană de Dezvoltare, Banca Africană de Dezvoltare, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare** înființată în anul 1991 etc. Beneficiarii împrumuturilor externe pot fi: guvernele, băncile, unitățile administrativ-teritoriale, agenții economici cu capital de stat sau privat etc. De multe ori, creditorii împrumuturilor externe pun debitorilor o serie de condiții economice, politice, care merg până la imixtiunea în treburile interne ale țării care a primit împrumutul. Uneori, se pun condiții de ordin militar etc. Împrumuturile externe care pot contribui la dezvoltarea țărilor debitoare sunt cele care nu prevăd nici un fel de condiții și care nu afectează independența și suveranitatea lor.

ASISTENȚĂ SOCIALĂ DE STAT, sistem de relații băneşti (sistem de pensii și indemnizații), ansamblu de acțiuni de apărare socială, organizate și finanțate integral sau în cea mai mare proporție din fondurile statului, prin intermediul cărora statul ia măsuri pentru întreținerea, îngrijirea și ocrotirea invalizilor de război, a bolnavilor cronici, a accidentaților și văduvelor de război, a urmașilor celor morți sau dispăruți în război și a persoanelor care devin invalide în timpul îndeplinirii serviciului militar, a membrilor lor de familie, a invalizilor din naștere sau din accidente în timpul copilăriei, a copiilor orfani și a celor cu deficiențe motorii psihice sau senzoriale, a copiilor abandonați, a bătrânilor care nu au fost încadrați în muncă și care nu au mijloace de trai, n-au susținători legali și au nevoie absolută de sprijinul societății, a foștilor deținuți politici, a martirilor și a urmașilor acestora, a invalizilor și a răniților în timpul Revoluției anticomuniste din decembrie 1989, a magistraților înlăturați din justiție pe motive politice de dictatura comunistă. Între asigurările sociale de stat și **a.s.** de s. există următoarele asemănări: ▪drepturile de asistență socială se acordă independent de nivelul veniturilor obținute din alte surse; ▪drepturile de asistență socială se pot asimila cu drepturile de asigurări sociale; ▪se constituie unele drepturi în favoarea urmașilor. Prestațiile de asistență socială se stabilesc în cuantumuri fără legătură cu nivelul unui venit profesional de referință; prestațiile se acordă în sume fixe și egale pentru toți beneficiarii; prestațiile de asistență socială se finanțează din bugetul statului. De **a.s.** de s. mai beneficiază: ▪persoanele lipsite de posibilități materiale, de susținători legali, precum și cele care provin din familii lipsite de posibilități de întreținere; ▪bolnavii cronici care nu se pot îngriji și au nevoie de supraveghere permanentă; ▪persoanele cu venituri insuficiente pentru asigurarea unui minim de întreținere sau care, din diferite motive, nu se pot autogospodări. Prin cheltuielile cu **a.s.** de s. se asigură o anumită calificare profesională sau recalificarea invalizilor, precum și întreținerea categoriilor de persoane sus-menționate. Ocrotirea acestor categorii de persoane mai constă în: întreținerea unităților speciale de ocrotire și învățământ pentru minorii cu deficiențe fizice și intelectuale, educarea și pregătirea profesională a acestor minori, plasarea invalizilor în câmpul muncii potrivit capacității lor de muncă, plasarea invalizilor în cămine de pensionari, a bătrânilor în

cămine de bătrâni sau în cămine-spital, acordarea de ajutoare băneşti şi pensii, acordarea de asistenţă şi tratament medical, de tratament balneoclimateric, facilitarea de plasament familial, întreţinerea caselor de ocrotire a copilului etc. Principala parte a cheltuielilor cu **a.s. de s.** o constituie pensiile care se cuvin invalizilor, orfanilor şi văduvelor de război. Fondurile băneşti necesare realizării **a.s. de s.** sunt alocate direct din bugetul statului, fiind administrate de Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale şi de direcţiile sale judeţene de muncă şi protecţie socială. V. şi **plasament familial.**

ASISTENŢĂ SOCIALĂ INDIRECTĂ, sistem de protejare a persoanelor cu venituri mici, prin degrevarea acestora de plata unor impozite la bugetul de stat, scutirea de taxe, acordarea de gratuităţi la transport etc.

ASOCIAT, persoană fizică sau juridică hotărâtă să se asocieze cu alte persoane, participând cu un anumit aport (capital) la constituirea unei societăţi comerciale. În cadrul societăţii, **a.** are o serie de drepturi, între care: ia parte la adunările generale şi se pronunţă asupra mersului societăţii, primeşte părţi din profit etc. În anumite situaţii, **a.** poate fi exclus din societate. Astfel, **a.** poate fi exclus în următoarele situaţii: ▫nu aduce aportul la care s-a angajat, fiind pus în întârziere; ▫este declarat în stare de faliment sau a devenit incapabil; ▫se amestecă fără drept în administraţie ori contravine normelor legale; ▫a comis fraudă în dauna societăţii sau se serveşte de semnătura socială sau de capitalul social în folosul său sau al altora. Excluderea se pronunţă prin hotărâre judecătorească, la cererea societăţii sau a oricărui asociat. Hotărârea definitivă de excludere se înregistrează în termen de 15 zile la Registrul Comerţului şi se publică la cererea societăţii în **Monitorul Oficial**. **A.** exclus răspunde de pierderi şi are dreptul la profit până în ziua excluderii sale, însă numai la încheierea bilanţului şi a contului de profit şi pierderi. De asemenea, el nu are dreptul la o parte proporţională din patrimoniul social, ci numai la o sumă de bani care să reprezinte valoarea acesteia. **A.** exclus rămâne obligat faţă de terţi pentru operaţiunile efectuate de societate, până în ziua rămânerii definitive a hotărârii de excludere. Dacă la data excluderii există operaţiuni în curs de executare, **a.** este obligat să suporte consecinţele şi nu-şi poate retrage partea care i se cuvine decât după terminarea acelor operaţiuni. V. şi **asociaţie în participaţie.**

ASOCIAŢIA BURSEI DE VALORI, organ de conducere a **Bursei de Valori**, care are ca membri societăţile de valori mobiliare autorizate să negocieze în respectiva bursă de valori. Calitatea de membru al **a.b. de v.** se dobândeşte la data înscrierii în registrul de asociaţi a societăţii de valori mobiliare interesate, pe baza autorizaţiei de negociere în bursă. **A.b. de v.** funcţionează pe baza reglementărilor legale, precum şi pe baza statutului pe care îl adoptă la prima sa adunare generală şi care apoi se aprobă de **Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare**. **A.b. de v.** este constituită şi funcţionează pe baza comunităţii şi complementarităţii de interese ale membrilor săi, cu privire la buna administrare a B. de V. şi la asigurarea execuţiei continue, ordonate, eficiente, echitabile şi transparente a tranzacţiilor cu valori mobiliare înscrise la cota B. de V., în condiţii adecvate de protecţie a investitorilor. **A.b. de v.** ţine adunări generale ordinare de două ori pe an; adunări generale extraordinare pot fi convocate ori de câte ori este nevoie, la cererea a cel puţin 1/3 din totalul membrilor asociaţiei sau a comitetului B. de V. Adunarea generală este constituită regulamentar în prezenţa a jumătate plus unu din numărul total al membrilor asociaţiei; dacă la prima convocare nu este întrunit acest cvorum, se convoacă o nouă adunare generală pentru o dată ulterioară celei la care nu s-a întrunit cvorumul, aceasta fiind regulamentar constituită şi lucrând valabil cu orice număr de membri prezenţi. La adunarea generală, participarea este posibilă şi prin reprezentare de către un membru prezent, cu condiţia ca numărul total al membrilor reprezentaţi să nu fie mai mare decât numărul membrilor prezenţi. Fiecare membru are un vot în adunarea generală. Deciziile se iau cu majoritatea absolută a voturilor membrilor prezenţi sau reprezentaţi. Nu pot exercita dreptul de vot în adunarea generală membrii care nu sunt la zi cu plata cotizaţiei, excepţie

făcând adunarea generală de constituire. Cotizația se stabilește anual. Pentru acoperirea cheltuielilor necesare funcționării lor, bursele pot fixa tarife asupra admiterii titlurilor societăților la cotă. Adunarea generală a **A.B. de V.** are următoarele atribuții: ▪adoptă și modifică regulamentul asociației, cu condiția aprobării acestuia de către **Comisia Națională a Valorilor Mobiliare**; ▪alege membrii în comitetul B. de V.; ▪aprobă bugetul B. de V.; ▪aprobă bilanțul B. de V., prezentat de comitetul B. de V. și însoțit de raportul cenzorilor; ▪desemnează trei cenzori ai B. de V. pentru un mandat de cinci ani; ▪desemnează persoanele care urmează să fie înscrise pe lista de arbitri ai camerei arbitrale a B. de V.; ▪adoptă propuneri cu privire la funcționarea B. de V., pe care le înaintează comitetului B. de V. Calitatea de membru al **A.B. de V.** încetează prin retragerea membrului sau prin retragerea autorizației de negociere în bursă. **V. și bursă; bursă de valori mobiliare; Comisia Națională a Valorilor Mobiliare; comitetul bursei de valori; valori mobiliare.**

ASOCIAȚIA DE PROTECȚIE ȘI ASIGURARE, asociație mutuală vânzătoare de asigurări, care oferă protecție pentru proprietarii de nave împotriva obligațiilor ce rezultă din activitatea lor, neacoperită printr-o poliță de asigurare maritimă (de pildă, o parte din obligațiile armatorilor pentru pierderi de vase intrate direct în coliziune). Fiecare armator contribuie la fondul de bază și este posibil să fie obligat să aducă și contribuții adiționale, dacă în vreun an obligațiile depășesc disponibilul din fond. Legea de organizare și funcționare a societăților de asigurare adoptată în 1991 nu cuprinde acest tip de asociații. Totuși pe piață există constituite astfel de asociații, care, nefiind supuse unor reglementări, funcționează după interesele acestora, reprezentând un pericol pentru piața românească a asigurărilor.

ASOCIAȚIA GENERALĂ A ECONOMIȘTILOR DIN ROMÂNIA (A.G.E.R.), instituție profesional-științifică neguvernamentală, independentă, non-profit, apolitică, democratică, de utilitate publică națională, menită să contribuie la creșterea rolului economiștilor în buna desfășurare a activității economice, sociale și financiare. **A.G.E.R.** a fost înscrisă la Judecătoria Sectorului 1 București la data de 24 ianuarie 1990, a dobândit personalitate juridică, având menirea să contribuie la concentrarea și la utilizarea eficientă a potențialului științific al economiștilor, în vederea dezvoltării economice și sociale a României, la ridicarea eficienței activității economice, sociale și financiare, precum și să realizeze colaborarea și conlucrarea cu instituții similare din alte țări. Membrii **A.G.E.R.** pot fi cetățeni români, absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior economic, indiferent de naționalitate, religie, convingeri politice etc., și care respectă statutul instituției. De asemenea, pot deveni membri asociați sau membri de onoare și cetățenii străini. **A.G.E.R.** creează grupuri și comisii de specialitate pe domenii de activitate, organizează diferite manifestări științifice, centre de documentare, are editură, biblioteci economice, publicații proprii, centru de perfecționare profesională etc. **A.G.E.R.** are următoarele organe de conducere: Congresul, Consiliul Național de Conducere, Biroul Consiliului Național de Conducere, Comisia Centrală de Cenzori. Congresul din aprilie 1998 a ales ca președinte al **A.G.E.R.** pe domnul academician, profesor universitar, doctor docent N. N. Constantinescu.

ASOCIAȚIA INTERNAȚIONALĂ DE SECURITATE SOCIALĂ (A.I.S.S.), organizație internațională, cu sediul la Geneva, înființată în octombrie 1927 la Bruxelles, având inițial denumirea **„Conferința internațională cu privire la fondurile de asigurare împotriva bolilor și la societățile de ajutor reciproc"**. Actuala denumire a organizației a fost adoptată în anul 1947, concomitent cu adoptarea unui statut și regulament nou, modificat în anul 1961. Asociația are ca principal scop înfăptuirea cooperării internaționale în vederea asigurării protecției muncii, promovarea și dezvoltarea securității sociale în întreaga lume, aducerea de îmbunătățiri și perfecționări în domeniul securității sociale etc. România a devenit membră a acestei organizații internaționale în anul 1956.

ASOCIAȚIA INTERNAȚIONALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE (A.I.S.E.), organizație internațională creată în anul 1949, cu sediul la Paris. Se preocupă în principal de inițierea și dezvoltarea contactelor dintre economiștii din diferite țări, organizând în acest scop mese rotunde, simpozioane și conferințe, unde se dezbat, se dezvoltă și se răspândesc cunoștințele economice. În fiecare an, asociația publică o broșură, care cuprinde traduceri în limba engleză ale diferitelor articole economice prezentate la reuniuni. Țara noastră a aderat la **A.I.S.E.** în anul 1959.

ASOCIAȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU DEZVOLTARE (International Development Association – I.D.A.), organism internațional financiar-bancar, afiliat și condus de **B.I.R.D.** (v.), înființat în 1960 ca agenție interguvernamentală; devine, în 1961, instituție specializată a O.N.U. Are ca scop acordarea de credite, în condiții foarte avantajoase, țărilor membre în curs de dezvoltare sau mai puțin dezvoltate, în completarea celor acordate de B.I.R.D.; creditele se acordă cu dobânzi minime sau fără dobândă, în vederea realizării unor proiecte de dezvoltare economică de prim ordin, productive și bine fundamentate din punct de vedere tehnic și economic, iar rambursările sunt eșalonate pe termene de până la 50 de ani. Înființarea asociației a fost determinată, în primul rând, de faptul că multe țări puțin dezvoltate, mai ales din Africa, care și-au cucerit de curând independența și au o capacitate de producție redusă, nu pot contracta și rambursa împrumuturi pentru dezvoltare în condițiile curente. În al doilea rând, rațiunea înființării sale au constituit-o condițiile grele în care unele țări în curs de dezvoltare au contractat împrumuturi, având o datorie externă împovărătoare, mai mare decât încasările obținute din exportul de mărfuri pe care îl efectuează. Sursele de formare a fondurilor sunt: ▪subscrierile membrilor; ▪reconstituirile generale periodice furnizate de țările membre mai dezvoltate; ▪transferurile de beneficii de la B.I.R.D.; ▪venitul propriu cumulat. Membrii asociației se pot grupa în două categorii. În prima categorie se află țările mai puțin dezvoltate, care prelevă 10% din subscripție în valute liber convertibile (aur și devize) și 90% în moneda lor națională. Subscripțiile vărsate de aceste țări pot fi folosite numai pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare din aceste țări. În a doua categorie se află țările membre dezvoltate, care prelevă întreaga lor subscripție în valute liber convertibile. Asociația acordă credite, exprimate în valută, nepurtătoare de dobânzi, organismelor guvernamentale, celor publice, precum și particularilor din țările care au un produs național brut foarte mic pe locuitor și pentru dezvoltarea agriculturii, irigații, producerea energiei electrice, dezvoltare rurală, modernizarea și extinderea transporturilor rutiere și navale, educație etc., și care se rambursează în termen de 50 de ani. Astfel, în primii 15 ani nu se face nici o rambursare, în următorii 10 ani se rambursează câte 1% anual, iar în următorii 25 de ani câte 3% anual. Cheltuielile administrativ-gospodărești ale asociației se acoperă dintr-un comision de 0,75% anual, perceput numai asupra sumelor utilizate efectiv. Poate deveni membru al asociației orice stat membru al B.I.R.D. Conducerea și administrația sunt comune cu cele ale B.I.R.D., având însă personalitate juridică distinctă; fondurile sunt complet separate și destinate anumitor genuri de operațiuni. I.D.A. are aceleași țeluri ca și B.I.R.D., deosebirea constând în aceea că sprijină în mod deosebit dezvoltarea economică a țărilor slab dezvoltate, care primesc credite pe termene de până la 50 de ani, fără dobândă și a căror rambursare începe după zece ani. V. și **Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare; Corporația Financiară Internațională.**

ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A SOCIETĂȚILOR DE VALORI MOBILIARE, asociație profesională care are statut de organism de autoreglementare, menit să asigure pregătirea profesională a brokerilor, autorizarea societăților de valori mobiliare pe piață și supravegherea pieței pentru societățile membre. V. și **asociația bursei de valori; bursă de valori mobiliare.**

ASOCIAȚIE A ÎNTREPRINDERILOR MICI ŞI MIJLOCII, grupare, asociere cu scop de reprezentare a cel puțin 20 de întreprinderi mici şi mijlocii. **A.** de reprezentare este o organizație fără scop lucrativ a întreprinderilor mici şi mijlocii, constituită în principal în următoarele scopuri: ▪sprijinirea reciprocă a întreprinderilor mici şi mijlocii; ▪accesul acestor întreprinderi la tehnologii; ▪participarea la târguri şi expoziții interne şi internaționale; ▪garantarea reciprocă a împrumuturilor; stabilirea de relații cu organizații similare din alte țări. Această **a.** are personalitate juridică; statutul **a.** nu este supus autentificării, fiind necesare numai semnăturile reprezentanților legali ai întreprinderilor respective şi sigiliile acestora. **V. şi întreprinderi mici şi mijlocii; credite pentru întreprinderile mici şi mijlocii.**

ASOCIAȚIE ECONOMICĂ, grupare, înțelegere care asociază, pe baza liberului consimțământ şi a liberei inițiative, mai multe persoane cu interese comune pentru o perioadă de timp nedeterminată. **A.e.** face posibilă utilizarea în comun şi mai eficientă a factorilor de producție care rămân mai departe în proprietate privată. **A.e.** este diferită prin modul de constituire a patrimoniului, prin obiectul de activitate, prin modul de conducere, prin distribuirea rezultatelor economice şi financiare etc.

ASOCIAȚIE ÎN PARTICIPAȚIE, formă improprie de societate, în care o persoană – prin contribuția sa în muncă sau în bunuri – participă la afacerile comerciale ale alteia, îi măreşte forța financiară şi economică şi împarte cu ea câştigurile şi pierderile rezultate din afacerile făcute în interes comun. Dreptul românesc prevede că asocierea nu conduce la înființarea unei noi personalități juridice. Asociații se unesc pentru a desfăşura în comun o anumită afacere, distinctă de preocuparea fiecărui asociat. Asociații nu au vreun drept de proprietate asupra bunurilor aduse în asociație, chiar dacă au fost procurate de ei. Cu toate acestea, asociații pot prevedea ca bunurile aduse ca aport în natură să li se restituie. În contractul de asociere se prevăd următoarele elemente: părțile contractante, activitățile economice care se vor desfăşura în comun, contribuția fiecărui asociat la realizarea activității economice comune convenite, condițiile de administrare şi de conducere a asociației, modul de împărțire a rezultatelor activității economice comune realizate, cauzele de încetare a asocierii şi modalitățile de împărțire a rezultatelor lichidării, alte clauze. Asociațiile au de regulă o scurtă durată de existență.

ASOCIAȚIE MUTUALĂ BANCARĂ SAU DE ECONOMII, **a.** de persoane care îşi depozitează banii în comun şi-şi împart câştigurile nete, dar nu intervin în conducere; **a.** nu emite titluri financiare sub formă fizică, utilizând exclusiv evidența contabilă pentru depuneri şi rambursări.

ASOCIAȚIE MUTUALĂ DE DEPUNERI ŞI ÎMPRUMUT, **a.** de persoane care depun sume de bani la termen, sub formă de părți sociale; membrii pot obține credite în condiții avantajoase atât din partea **a.**, cât şi de la stat, utilizând drept garanție întreaga valoare a activelor asociației.

ASOCIERE, acțiunea, actul prin care regiile autonome şi/sau societățile comerciale se pot reuni, asocia, în vederea realizării unor activități comune, care prezintă interes pentru părți. Prin **a.**, părțile stabilesc raporturile dintre ele pe bază de contract. Regiile autonome şi societățile comerciale cu capital integral sau parțial de stat se pot asocia între ele sau cu alte persoane juridice şi fizice, române sau străine, în vederea constituirii de noi societăți comerciale. Nu se poate constitui o **a.** care ar afecta comerțul dintre agenții economici şi care ar urmări respingerea sau denaturarea modului de desfăşurare a concurenței sau exploatarea abuzivă a unei poziții dominante deținute pe piață.

AŞEZAREA IMPOZITULUI, operaţiunile efectuate de organele financiar-contabile pentru stabilirea obiectului şi a bazei impozabile, a cotei de impunere, pentru determinarea sumei impozitului, a ratelor şi termenelor de plată, a înlesnirilor de la plata impozitului etc. pentru fiecare plătitor de venituri bugetare. Procedura **a.i.** poate fi diferită de la un impozit la altul.

AUDIT, procedeu prin care o persoană este asigurată de o altă persoană cu privire la calitatea, condiţiile şi statutul unui aspect dat, pe care aceasta din urmă le-a examinat. Necesitatea **a.** decurge din faptul că prima persoană are dubii sau incertitudini cu privire la calitatea, condiţiile sau statutul subiectului luat în studiu şi nu este în măsură să înlăture aceste îndoieli. **A.** corespunde unei stări de spirit, aceea de a şti ce trebuie făcut potrivit unei logici de control, a deciziilor şi actelor de gestiune. Există mai multe feluri de **a.**, şi anume: **a. financiar-contabil**; **a. intern**; **a. legal**; **a. juridic**; **a. comercial**; **a. fiscal**; **a. bancar**; **a. trezoreriei**; **a. asigurărilor**; **a. social** etc. În limba română, **a.** înseamnă revizie contabilă, revizuire, verificare a registrelor contabile. Noţiunea de **a.** provine de la latinescul **audire**, care înseamnă a asculta, de la cuvântul francez **auditeur**, prin care se înţelege inspectorul de la Curtea de Conturi, de la verbul englez **to audit**, care înseamnă a controla, a supraveghea şi a inspecta, de la **auditul** sau **auditarea conturilor**, care reprezintă sistemul de control financiar de gestiune în S.U.A. **V.** şi **audit fiscal**; **auditor independent.**

AUDIT FISCAL, tehnică directă axată pe diagnosticul fiscal, folosită pentru prevenirea riscului fiscal. **A.f.** are ca obiective principale măsurarea riscului fiscal şi aprecierea performanţei fiscale a agentului economic. Recurgerea la **a.f.** decurge din interesul manifestat pentru determinarea corectă a sarcinilor fiscale de către managerii agentului economic, asociaţii şi partenerii acestuia. Corectitudinea fiscală este necesară deoarece, altfel, urmează să se suporte sancţiuni (majorări de întârziere, amenzi, executare silită, sancţiuni penale), care afectează rezultatele financiare ale agentului economic. **V.** şi **risc fiscal.**

AUDIT INTERN, totalitatea activităţilor şi acţiunilor corelate, desfăşurate de structuri specializate, constituite la nivelul instituţiei publice în cauză sau, după caz, la nivelul instituţiei publice ierarhic superioare, care, pe baza unui plan şi a unei metodologii prestabilite, contribuie la realizarea unui diagnostic general al sistemului sub aspect tehnic, managerial şi financiar-contabil. **A.i.** constituie o verificare de tip endogen şi ex post, în legătură cu caracterul ex post al **a.i.** a instituţiilor publice.

AUDITARE 1. Activitate de controlare, verificare, revizie contabilă a unei bănci sau societăţi comerciale, financiare, de asigurări, pentru a se constata cum îşi desfăşoară aceasta activitatea. 2. Obţinerea unor elemente probante şi evaluarea lor în mod obiectiv, prin compararea cu criteriile dinainte stabilite.

AUDITOR, revizor contabil, controlor financiar, cenzor. **V.** şi **auditor independent.**

AUDITOR FINANCIAR, persoană fizică sau juridică investită cu competenţa de a desfăşura activitate de audit financiar. Pentru dobândirea calităţii de **a.f.** persoana fizică trebuie să îndeplinească următoarele condiţii: ▪să fie licenţiată a unei facultăţi economice şi să aibă o experienţă financiar-contabilă edificatoare; ▪să aibă un stagiu de trei ani în practica auditului financiar sub îndrumarea unui auditor financiar; ▪să răspundă cerinţelor codului de conduită etică şi profesională în domeniul auditului financiar; ▪să susţină şi să promoveze examenele organizate de Camera Auditorilor; ▪să fi exercitat timp de 11 ani activităţi profesionale în domeniul financiar-contabil; ▪să fie membru al Camerei Auditorilor din România; ▪să deţină calitatea de expert contabil de cel puţin patru ani şi să aibă studii superioare; ▪să se bucure de o

reputație profesională neștirbită; ▪să aibă calitatea de auditor în baza reglementărilor altui stat; ▪să posede o calificare în contabilitate recunoscută de legea altui stat; ▪să facă dovada că posedă cunoștințele cerute de statul român. În exercitarea atribuțiilor de **a.f.** există anumite incompatibilități, cum sunt următoarele: ▪o persoană fizică nu poate îndeplini mandatul de **a.f.** dacă este angajată a acesteia ori are relații cu aceasta care duc la conflicte de interese; ▪să nu aibă relații familiale până la gradul al patrulea cu cel care ocupă o funcție de conducere; ▪acceptarea sau servicii din partea clientului; ▪auditorul trebuie să-și întemeieze relațiile cu auditații pe baza principiilor fundamentale de etică, integritate, obiectivitate, independență, competență profesională, comportament deontologic corespunzător (moralitate, conștiință, probitate, cinste, demnitate). **Persoanele juridice** care pot exercita auditul sunt societăți comerciale de audit care îndeplinesc condițiile cerute persoanelor fizice; majoritatea membrilor societăților de audit trebuie să îndeplinească condițiile puse persoanelor fizice pentru acordarea calității de auditor. V. și **audit; auditare.**

AUDITOR INDEPENDENT, societate de expertiză contabilă, autorizată în condițiile legii să desfășoare activitate de auditare a unei bănci. **A.i.** acordă asistență băncii în ținerea evidenței contabile, în conformitate cu legislația contabilă din România și cu reglementările Băncii Naționale a României; întocmește un raport anual împreună cu opinia sa, din care să rezulte dacă situația financiară prezintă o imagine fidelă a condiției băncii; analizează practicile și procedeele controlului financiar intern și ale cenzorilor și, dacă consideră că acestea nu sunt corespunzătoare, face recomandări băncii pentru remedierea acestora; informează Banca Națională a României cu privire la orice act fraudulos al unui administrator sau angajat, care ar putea avea drept consecință o pierdere de importanță semnificativă pentru bancă. Fiecare bancă publică bilanțul contabil după aprobarea lui de către adunarea generală a acționarilor, împreună cu opinia auditorului independent asupra acestuia, în forma și la termenele stabilite de Banca Națională a României și de Ministerul Finanțelor.

AUR, metal nobil, prețios, galben-strălucitor, având următoarele proprietăți fizice și chimice: valoare mare sub un volum mic, ușor de transportat, divizibilitate perfectă, omogenitate, maleabilitate, conductibilitate și inalterabilitate, neoxidabil în contact cu aerul și cu apa, nu este atacat aproape de nici un acid etc. În condițiile producției de mărfuri, **a.** a reprezentat un mijloc universal de plată, a îndeplinit funcția de echivalent general, prin el exprimându-se valoarea tuturor mărfurilor. Însușirile **a.** i-au conferit un loc deosebit în lumea mărfurilor și, de-a lungul timpului, l-au impus ca etalon monetar și ca ban universal. În schimburile economice internaționale a fost considerat ca mijloc universal de plată, ca echivalent general al valorii tuturor mărfurilor, ca marfă internațională, care a mijlocit lichidarea datoriilor contractate în afara granițelor țării. „Prețul" său este în continuă creștere, ca urmare a resurselor naturale limitate. **A.** este folosit și ca mijloc de acumulare, de rezervă, mari cantități din acest metal fiind tezaurizate la organismele financiare internaționale, la băncile centrale de emisiune, la diferite alte bănci și chiar la persoane fizice. Ca „bani universali", **a.** se folosește ca mijloc de plată efectiv numai în cazurile în care schimburile internaționale impun prezența sa ca marfă-bani efectivă și atunci când echilibrul schimburilor dintre state, mijlocite în forma sa ideală, nu se poate înfăptui prin circulația bunurilor sau prestarea serviciilor acceptate în circuitul economic internațional. **A.** mai servește la înfăptuirea convertibilității valutelor. Actualmente, **a.** nu mai îndeplinește, practic, funcții monetare, excepție făcând doar funcția de rezervă. Din **a.** se mai bat doar monede comemorative, medalii jubiliare. Astăzi, **a.** este „demonetizat", iar rolul său este acela de marfă obișnuită. În țara noastră, Banca Națională este împuternicită să cumpere și să vândă **a.** în interiorul sau în afara granițelor țării; ea poate împuternici unele persoane juridice să dețină, să folosească sau să efectueze operațiuni cu **a.** în anumite condiții. Prin lege, persoanele fizice pot deține, în mod

neîngrădit, bijuterii şi diferite obiecte confecţionate din aur. Potrivit prevederilor statutului actual al **Fondului Monetar Internaţional** (v.), rolul a. se restrânge treptat. Scoaterea a. din sistemul monetar internaţional a avut la bază următoarele argumente principale: a) rezervele oficiale de a. cresc într-un ritm mult mai lent decât dezvoltarea relaţiilor economice internaţionale; b) rezervele de a. şi producţia curentă a acestui metal sunt imobilizate progresiv, ca urmare a tezaurizării particulare, aceasta însemnând că o parte tot mai mare de a. este sustrasă de la sistemul monetar; c) consumul industrial de a. creşte pe măsura înregistrării progreselor ştiinţei şi tehnicii mondiale, ceea ce înseamnă că şi din această cauză ar rămâne a. tot mai puţin pentru utilizări monetare; d) repartiţia a. între ţări este şi va fi inegală. În ciuda faptului că a. nu se mai află la baza sistemelor monetare naţionale şi a celui internaţional, el n-a dispărut şi nu va dispărea curând de pe scena economico-socială. Deşi a încetat să fie etalon legal al valorii şi instrument al tranzacţiilor, el continuă să fie un important instrument de rezervă privilegiat, atât pentru persoanele fizice, cât şi pentru bănci, pentru stat. V. şi **convertibilitate.**

AUTARHIE, politică economică negativă practicată de un stat, de un agent economic, care se izolează astfel de alte state, de alţi agenţi economici. A. este o politică economică îndreptată spre crearea unei economii naţionale închise, izolată de economia altor ţări. Ea este împotriva importului de mărfuri, urmărind însă subjugarea şi jefuirea unor teritorii străine, bogate în materii prime. A. are drept urmare creşterea preţurilor pe piaţa internă, penuria de produse, creşterea averilor marilor proprietari şi înrăutăţirea situaţiei materiale a populaţiei. A. este în contradicţie cu legile economice obiective ale adâncirii şi extinderii diviziunii internaţionale a muncii, este o politică anacronică ce frânează dezvoltarea cooperării economice internaţionale multilaterale.

AUTO CASCO, v. ASIGURARE FACULTATIVĂ A AUTOVEHICULELOR.

AUTOASIGURARE (ASIGURARE INDIVIDUALĂ), autoprotecţie, metodă de creare autonomă, descentralizată şi independentă a unor fonduri de rezervă de către anumite unităţi economice sau persoane fizice. Denumirea de a. este oarecum improprie, deoarece asigurarea presupune existenţa comunităţii de risc şi mutualitatea în compensarea daunelor, a prejudiciilor şi a răspunderii faţă de terţele persoane care au suferit prejudicii. A. se foloseşte cu deosebire de către unităţile agricole, prin constituirea în special a unor fonduri de rezervă de seminţe, furaje, alimente, materii prime etc. Fondurile respective, constituite sub formă materială, trebuie folosite cu spirit gospodăresc, raţional şi oportun de către fiecare unitate agricolă, în cazurile în care se înregistrează pagube ca urmare a calamităţilor naturii sau a accidentelor. Deoarece aceste fonduri de rezervă sunt minime, ele nu permit, de regulă, refacerea integrală a bunurilor distruse sau a recoltelor compromise ca urmare a calamităţilor naturii. Desigur, pot fi şi cazuri când fondurile de rezervă, fiind suficient de mari, sunt satisfăcătoare pentru ca o unitate agricolă să-şi refacă integral bunurile distruse de fenomenele imprevizibile ale naturii sau de accidente. Se înţelege însă că daunele pot surveni cu mult înainte ca fiecare unitate agricolă să-şi fi constituit astfel de fonduri de rezervă. Practic, această formă de protecţie este denumită impropriu „asigurare", deoarece nu îndeplineşte principiul mutualităţii, pe care se bazează în mod obligatoriu oricare asigurare. În plus, această formă de protecţie, deşi bazată pe prevedere, este neeconomică, greu realizabilă şi de multe ori ineficientă. Practica a dovedit că unităţile economice, îndeosebi cele mici şi mijlocii, indiferent de forma de proprietate asupra mijloacelor de producţie, au posibilităţi materiale limitate. Chiar şi întreprinderile mari şi foarte mari din punct de vedere economic nu-şi pot constitui rezerve atât de importante încât să se considere la adăpostul oricăror consecinţe materiale şi financiare nefavorabile. În multe cazuri, paguba, prin proporţiile sale, se poate dovedi mai mare decât fondul de rezervă acumulat până în momentul producerii acesteia. În plus, această practică s-a

dovedit neeconomică, întrucât privează agenții economici de fonduri foarte importante, care ar putea fi folosite în mod eficient pentru dezvoltarea producției, a comerțului și a altor activități speciale foarte utile. Cu alte cuvinte, suma fondurilor de rezervă individuale, privite la nivel macroeconomic, se dovedește uneori a fi mai mare decât necesitățile reale de producție oferite de societatea de asigurări prin instituirea și administrarea fondului de asigurare. Oricât de mici ar fi fondurile constituite prin a. la nivelul întregii țări, ele reprezintă imobilizări de importante resurse materiale. Pentru ca aceste resurse să dobândească dimensiuni optime, ele ar trebui să se constituie în decursul unor perioade de timp îndelungate sau să se preleveze cote mai mari în perioade de timp evident mai scurte. Această ultimă alternativă ar putea avea consecințe negative asupra ritmului reproducției sociale, asupra dezvoltării economico-sociale rapide a unităților agricole. În această alternativă, s-ar înregistra și un alt efect nefavorabil, și anume ar avea loc imobilizări și mai mari de fonduri în fiecare unitate și cu atât mai mari la nivelul întregii economii naționale. Aceste fonduri trebuie constituite și într-o structură corespunzătoare nevoilor unităților agricole. A. se utilizează totuși de către unitățile agricole deoarece cu fondurile constituite se acoperă unele pagube și se contribuie la creșterea rezervelor materiale în cadrul economiei naționale. Constituirea fondurilor prin a. în formă bănească descentralizată – la fiecare unitate agricolă sau la alte persoane juridice și fizice – este contraindicată, deoarece ar imobiliza o însemnată masă monetară, fapt ce ar putea da naștere unor fenomene nesănătoase în sfera circulației bănești. V. și **asigurare; comunitate de risc; mutualitate.**

AUTOCONTROL, formă importantă de control în societate, potrivit căruia personalul din unitățile economice controlează întreaga activitate desfășurată, spre a stabili dacă obiectivele propuse au fost sau nu înfăptuite. A. se exercită concomitent cu realizarea actelor economice, sociale și financiare, precum și după încheierea acestora, conducând la îndeplinirea cantitativă, pe sortimente, și calitativă a obiectivelor economico-sociale, la întărirea ordinii și disciplinei, la îmbunătățirea continuă a activității, la apărarea integrității avutului public și privat.

AUTOFINANȚARE 1. Activitate financiară prin care toate cerințele agentului economic se satisfac pe seama resurselor proprii, fără să se recurgă la împrumuturi. 2. Componentă de bază, latură esențială a **gestiunii economico-financiare** (v.). 3. Satisfacere a cerințelor materiale și financiare din resurse proprii. 4. Metodă de finanțare folosită pentru acoperirea cheltuielilor unităților economice privind investițiile, activele circulante, stimularea personalului etc., din resursele proprii. A. creează dependență directă între rezultatele economico-financiare ale unității economice și fondurile sale proprii de dezvoltare și cointeresare a personalului. 5. Acoperirea unor cheltuieli pentru lucrări de interes obștesc local (cămine, creșe, grădinițe, case de cultură, dispensare, case de nașteri, baze sportive, băi comunale, poduri, drumuri etc.), prin contribuția bănească și în muncă a cetățenilor. 6. Compensarea, de către instituții, a unor cheltuieli extrabugetare din mijloace constituite în afara bugetului. A este capacitatea de acumulare internă a unei unități economice care, după ce și-a plătit furnizorii, salariații și a achitat impozitele, obține un profit care servește ca remunerare a capitalurilor angajate și face posibilă realizarea de investiții care să contribuie la menținerea și la creșterea competitivității unității. A. este expresia calității autoconducerii și autogestiunii, punând în legătură directă resursele financiare realizate cu nevoile de fonduri. A. reclamă sporirea continuă a resurselor financiare din care unitățile economice să-și constituie fondurile necesare propriei dezvoltări, satisfacerii cerințelor sociale și stimularea personalului. A. presupune ca unitățile economice să-și creeze resursele financiare proprii, ceea ce conduce la creșterea rolului masei profitului. Capacitatea de a. este raportul dintre capitalul social propriu și capitalul permanent format din

capitalul social propriu şi creditele pe termen mediu şi lung:

$$CA = \frac{\text{Capitalul social propriu}}{\text{Capitalul permanent}}.$$

A. stimulează unităţile economice în cuantificarea necesarului de fonduri pentru investiţii şi pentru activitatea curentă de producţie; stimulează unitatea economică şi personalul în perfecţionarea întregii activităţi; duce la creşterea răspunderii unităţii economice şi a personalului în realizarea unor rezultate financiare şi mai ales a unui profit cât mai mare; întăreşte autogestiunea economico-financiară; restrânge considerabil procesul de redistribuire a fondurilor în cadrul economiei naţionale; simplifică simţitor relaţiile unităţilor economice cu bugetul statului; limitează sfera creditului bancar. **A.** presupune ca unitatea economică să aibă capacitatea de a efectua investiţii, adică să creeze noi mijloace fixe şi să le modernizeze pe cele existente din resurse proprii, respectiv din profitul net pe care l-a realizat. De asemenea, pentru a. investiţiilor se foloseşte şi fondul de amortizare, care, uneori şi în unele ţări, deţine ponderea principală în finanţarea investiţiilor. **A.** nu exclude folosirea împrumuturilor bancare, care însă trebuie să fie rambursate la scadenţă, cu dobânzile aferente şi cu realizarea unui profit. **A.** prezintă mai multe avantaje, cum sunt: subordonarea dezvoltării întreprinderii faţă de rezultatele activităţii proprii; creşterea interesului întreprinderii pentru dezvoltare; cointeresarea întreprinderii în obţinerea de rezultate financiare superioare, în identificarea şi mobilizarea rezervelor interne, în folosirea raţională a resurselor proprii etc. **A.** este strâns legată de politica privind împrumuturile, distribuirea profitului şi amortizarea practicată de unitatea economică.

AUTOGESTIUNE ECONOMICO-FINANCIARĂ, categorie economică, categorie a ştiinţei conducerii unităţilor economice, principiu fundamental de conducere a întreprinderilor, metodă de conducere şi de administrare a obiectului proprietăţii, tip superior de gestiune economică. **A.e.-f.** cuprinde totalitatea relaţiilor economice care se desfăşoară în interiorul unităţii economice, precum şi relaţiile cu personalul său, între unităţi economice şi stat, ca şi între diverse unităţi economice, referitoare la gospodărirea judicioasă a părţii din avuţia naţională aflate la dispoziţia lor, în vederea obţinerii unui venit net cât mai mare, din care să fie satisfăcute toate cerinţele unităţilor, ale salariaţilor, precum şi stingerea obligaţiilor faţă de societate, faţă de terţi; formă principală de realizare a autoconducerii, suportul ei material; metodă modernă de organizare, de planificare, de evidenţă şi de conducere a activităţii economico-financiare a întreprinderilor, stabilită pe baza mecanismului economico-financiar la nivel microeconomic, care constă în înzestrarea unităţilor economice de stat la înfiinţare cu mijloace fixe şi circulante şi în lărgirea competenţelor organelor de conducere cu privire la luarea deciziilor în elaborarea şi îndeplinirea bugetului potrivit principiului că sumele avansate de societate trebuie restituite, în realizarea unei producţii nete cât mai mari, din care o parte să contribuie la formarea fondurilor generale ale societăţii, iar cealaltă parte să rămână la întreprindere pentru **autofinanţare** (v.). **A.e.-f.** este o coordonată fundamentală a mecanismului economico-financiar, forma concretă prin care se administrează, se gospodăreşte, se conduce proprietatea publică, cooperatistă şi privată la nivel microeconomic. **A.e.-f.** presupune autoconducere, participarea la conducerea întreprinderii, la realizarea bugetului, la beneficiile obţinute, precum şi întărirea răspunderii directe a organelor de conducere, a adunărilor generale, pentru o cât mai bună gospodărire a mijloacelor de producţie, a părţii din avuţia naţională aflate în administrarea şi fructificarea fiecărei unităţi. De asemenea, presupune asumarea răspunderii directe pentru păstrarea şi punerea în valoare, cu rezultate cât mai bune, a tuturor resurselor materiale şi financiare, astfel încât să se asigure creşterea producţiei, ridicarea nivelului ei tehnic şi calitativ, creşterea productivităţii muncii,

reducerea costurilor de producție, obținerea unei eficiențe maxime. Creșterea răspunderii directe trebuie să conducă și la sporirea preocupărilor pentru realizarea unui echilibru permanent între încasări și plăți, pentru asigurarea în orice moment a capacității de plată a întreprinderii. **A.e.-f.** stimulează unitățile economice și salariații să producă, cu mijloacele materiale și financiare pe care le au la dispoziție, cât mai multe bunuri și de calitate superioară, cu rezultate economice, sociale și financiare cât mai bune, astfel încât fiecare întreprindere să-și compenseze toate cheltuielile din rezultatele financiare proprii, să-și constituie fondurile necesare producției și dezvoltării activității sale, să-și stimuleze lucrătorii și să contribuie într-o măsură tot mai importantă la creșterea produsului național brut. Înfăptuirea **a.e.-f.** presupune realizarea de către întreprinderi a tuturor indicatorilor economico-financiari. V. și **autonomia unităților economice; autonomie funcțională; gestiune economică; gestiune financiară.**

AUTOIMPUNERE, contribuție bănească sau materială anuală, benevolă, stabilită de adunarea cetățenească dintr-un sat, comună sau cartier, pentru fiecare cetățean apt de muncă, în raport cu veniturile și cu situația sa familială. Mijloacele materiale și bănești constituite din **a.** se folosesc pentru executarea unor lucrări de interes public (construirea și repararea drumurilor, podurilor, școlilor, băilor populare, fântânilor, repararea unităților de ocrotire medico-sanitară, biblioteci etc.). Fondurile constituite prin **a.**, fiind în afara bugetului de stat, se pot reporta de la un an la altul. V. și **contribuția bănească și în muncă pentru efectuarea unor lucrări de interes obștesc.**

AUTONOMIA UNITĂȚILOR ECONOMICE, latură, trăsătură importantă a autogestiunii economico-financiare a unităților cu personalitate juridică, concretizată în drepturile largi tehnico-economice, financiare și administrative conferite acestor unități în gospodărirea cu maximum de eficiență a patrimoniului de care dispun. **A.u.e.**, ca trăsătură definitorie a autoconducerii, se realizează în limitele conducerii, pe baza programului de dezvoltare a economiei naționale. **A.u.e.** presupune: ▪înzestrarea întreprinderii la înființare cu mijloace fixe și active circulante; ▪elaborarea programului economic propriu, parte componentă a programului național, și întocmirea bugetului; ▪dreptul de a avea contabilitate și bilanț contabil propriu; ▪dreptul de a avea cont propriu de decontare la bancă; ▪dreptul de a întreține relații juridice, economice, de a solicita și utiliza credite bancare; ▪dreptul de a efectua aprovizionarea tehnico-materială și desfacerea produselor; ▪folosirea resurselor materiale, umane și financiare de care dispun cu maximum de eficiență; ▪utilizarea formelor de cointeresare materială; ▪exercitarea controlului asupra activității economico-financiare. **A.u.e.** stimulează inițiativa unităților pentru desfășurarea unei activități cât mai rentabile, stabilind, în același timp, și răspunderea pentru calitatea activității desfășurate. Împletirea strânsă, armonioasă a autonomiei fiecărei unități economice, prin lărgirea competențelor și a atribuțiilor care le revin, cu conducerea unitară a vieții economico-sociale. V. și **autogestiune economico-financiară; autonomie funcțională.**

AUTONOMIE 1. Mod de a ne supune legilor, normelor proprii, de a dispune liber de voința proprie. 2. Regim al unor părți din teritoriul unui stat și al populației respective, care, în baza unui act juridic, au dreptul de a se guverna sau de a se administra prin unele organe proprii, în anumite domenii, cu excepția celor de competența organelor centrale ale statului, deci fără să aibă statut de stat suveran și independent. **A.** poate fi în domeniul politic, de autoguvernare în anumite limite, fapt care poate implica parlamentul, guvernul sau administrația proprie, însă numai în cadrul legislației generale a statului.

AUTONOMIE FUNCȚIONALĂ, expresie a democrației economice; trăsătură esențială a autogestiunii economico-financiare, concretizată în atributele conferite unităților economice de stat, de a gospodări și administra cât mai eficient mijloacele materiale și financiare existente la dispoziția lor. **A.f.** presupune înzestrarea unităților economice de stat cu fondurile de producție necesare aducerii la îndeplinire a obiectivelor pentru care au fost create; aceste fonduri sporesc în anii următori pe calea autofinanțării. **A.f.** se acordă în anumite limite, determinate de conducerea economiei naționale. **A.f.** se concretizează printr-o largă independență acordată unităților economice în utilizarea cu maximum de eficiență a fondurilor de producție și de circulație, în dreptul și obligația de a elabora și fundamenta sarcinile de plan, de a organiza producția și munca, de a lua toate măsurile pentru creșterea productivității muncii, valorificarea superioară și economisirea resurselor materiale, reducerea costurilor de producție, obținerea unor rezultate economico-financiare superioare. **A.f.** conferă unităților dreptul de a avea contabilitate proprie, cont la bancă, de a încheia bilanț și contracte economice și de a elabora și executa bugetul propriu. **A.f.** dă întreprinderilor drepturi largi în ceea ce privește constituirea și utilizarea fondurilor proprii, întreținerea relațiilor economice, financiare și juridice cu alte unități, menținerea unor relații directe cu bugetul de stat, cointeresarea și răspunderea materială pentru calitatea activității desfășurate, dreptul de decizie al organelor de conducere și efectuarea unui control economico-financiar riguros asupra întregii activități a unității economice. Exercitându-și autonomia, unitățile economice dezvoltă relații economice și financiare cu alte unități economice de stat și cooperatiste, cu personalul, cu organele ierarhic superioare, cu bugetul de stat, cu băncile etc. V. și **autogestiune economico-financiară; gestiune economică; gestiune financiară; autonomia unităților economice.**

AUTORITĂȚI MONETARE, bănci centrale, trezorerii, oficii valutare etc.

AUTORITĂȚI PUBLICE LOCALE, Consiliul General al Municipiului București, consiliile județene, consiliile locale ca autorități deliberative, ca organe ale puterii locale, și primarii, președinții consiliilor județene și primarul general al municipiului București, ca autorități executive, instituții publice, servicii publice locale. **A.p.l.** au următoarele competențe și răspunderi referitoare la finanțele publice locale, și anume: ▪administrarea eficientă a bunurilor din proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale, elaborarea și aprobarea bugetelor locale în termenele legale; ▪stabilirea, încasarea și urmărirea impozitelor și taxelor locale; ▪urmărirea execuției bugetelor locale și rectificarea lor, pe parcursul anului bugetar, în condiții de echilibru bugetar; ▪angajarea de împrumuturi pe termen scurt, mediu și lung și urmărirea achitării la scadență a obligațiilor de plată rezultate din acestea; ▪administrarea resurselor financiare pe parcursul execuției bugetare, în condiții de eficiență; ▪stabilirea opțiunilor și a priorităților în aprobarea și în efectuarea cheltuielilor publice locale; ▪elaborarea, aprobarea, modificarea și urmărirea realizării programelor de dezvoltare în perspectivă a unităților administrativ-teritoriale, ca bază a gestionării bugetelor locale; ▪organizarea și urmărirea efectuării controlului financiar pe plan local.

AUTORITĂȚI VAMALE, totalitatea organelor administrației vamale și funcționarii vamali care aplică politica vamală a țării, adică stabilesc, urmăresc și încasează taxele vamale pentru mărfurile exportate și importate potrivit normelor legale, inspectează inopinat mijloacele de transport, depozitele sau persoanele, stabilesc posturi de control, aplică sigilii, combat contrabanda și urmăresc îndeplinirea tuturor formalităților vamale. **A.v.** elaborează instrucțiuni pentru aplicarea actelor normative în domeniul vamal; supraveghează, îndrumă și controlează respectarea normelor legale privind importul, exportul sau tranzitul de mărfuri; asigură respectarea legislației referitoare

la criteriile şi la modalităţile de determinare a valorii în vamă a mărfurilor care se importă, precum şi calcularea şi încasarea taxelor vamale şi a altor taxe de import; organizează activitatea organelor vamale din subordine etc.

AUTORIZARE BUGETARĂ PERMANENTĂ, aprobare bugetară nelimitată de rambursare a împrumuturilor, de plată a dobânzilor, a comisioanelor şi a altor costuri aferente, care nu necesită aprobări suplimentare prin legea anuală a bugetului de stat. V. şi **împrumut de stat; datorie publică.**

AUTORIZAREA BĂNCILOR, împuternicire, aprobare dată de Banca Naţională a României pentru înfiinţarea şi funcţionarea unei bănci româneşti cu personalitate juridică, sub forma societăţii comerciale pe acţiuni. Această a. este necesară în mod corespunzător şi în cazul sucursalelor băncilor străine. A. se emite pe baza cererii de autorizare înaintate B.N.R., însoţită de o documentaţie referitoare la: ▪calificarea şi experienţa profesională a conducătorilor băncii; ▪nivelul minim al capitalului social subscris, care trebuie vărsat, în formă bănească, în totalitate, în momentul constituirii; ▪studiul de fezabilitate al băncii; ▪acţionarii semnificativi şi fondatorii băncii; structura acţionariatului; sediul băncii; **auditorul independent** (v.). B.N.R. poate cere unui solicitant să prezinte orice informaţie şi documente suplimentare, dacă cele prezentate sunt incomplete sau insuficiente. În termen de cel mult patru luni de la primirea cererii, B.N.R. aprobă sau respinge constituirea băncii şi comunică în scris solicitantului hotărârea sa, împreună cu motivele în cazul respingerii. În vederea obţinerii autorizaţiei de funcţionare, în termen de două luni de la comunicarea aprobării de constituire, se prezintă B.N.R. documentele care atestă constituirea legală a băncii. Pentru băncile care se constituie prin subscripţie publică, termenul de prezentare a acestor documente este de opt luni. Cererea de autorizare se respinge dacă: ▪documentaţia prezentată este incompletă; ▪documentaţia prezentată este insuficientă pentru a determina dacă banca va desfăşura o activitate în conformitate cu legislaţia, dacă onorabilitatea, pregătirea şi experienţa profesională a conducătorilor băncii şi calitatea acţionarilor semnificativi sunt corespunzătoare pentru îndeplinirea obiectivelor prevăzute în studiul de fezabilitate şi a activităţii financiar-bancare propuse a fi desfăşurate; ▪capitalul social este mai mic decât nivelul minim stabilit de B.N.R.; ▪forma juridică este alta decât cea prevăzută de lege; ▪din evaluarea studiului de fezabilitate sau din rapoartele anuale ale băncii străine, după caz, rezultă că banca nu poate asigura realizarea obiectivelor propuse; ▪conducătorii băncii, administratorii sau cenzorii acesteia nu au onorabilitatea necesară, calificarea şi experienţa profesională adecvată funcţiei lor; ▪calitatea fondatorilor şi a acţionarilor semnificativi nu corespunde nevoii garantării unei gestiuni sănătoase şi prudente a băncii; ▪înainte de obţinerea aprobării de constituire, fondatorii au făcut comunicări publice asupra înfiinţării sau funcţionării băncii; ▪nu sunt respectate prevederile legale. V. şi **retragerea autorizaţiei băncilor.**

AUTORIZAREA DE CONSTITUIRE A ASIGURĂTORILOR, împuternicire, aprobare de constituire (înfiinţare) a asigurătorilor, care se acordă de **Comisia de Supraveghere a Asigurărilor** (v.) pe baza cererii de constituire şi a documentaţiei depuse de cei ce doresc să devină asigurători. În vederea examinării cererii de constituire, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor poate să solicite informaţii suplimentare şi să întreprindă investigaţii proprii ori cu sprijinul altor autorităţi competente sau să folosească informaţii din alte surse. În termen de patru luni de la înregistrarea cererii, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor decide asupra autorizării. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor poate acorda autorizaţia de constituire a asigurătorului dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiţii: a) din studiul de fezabilitate prezentat rezultă că societatea de asigurări va dispune de marja de solvabilitate legală; b) capitalul social vărsat la o bancă autorizată de Banca Naţională a României sau, în cazul unei societăţi mutuale, fondul de

rezervă liber vărsat este în conformitate cu prevederile legale; c) societatea de asigurări prezintă un program de reasigurări satisfăcător pentru activitatea sa de asigurări sau justifică faptul că în cazul său nu este necesar un astfel de plan; d) societatea de asigurări prezintă calcule specifice pentru activitatea de asigurări de viață; e) denumirea societății de asigurări nu induce în eroare publicul; f) societatea de asigurări va desfășura activități numai în legătură cu asigurările și reasigurările; g) în cazul unui asigurător străin, dacă face dovada că în țara în care este înregistrat s-a constituit legal și desfășoară de cel puțin cinci ani o activitate de asigurări similară cu cea pentru care solicită autorizarea în România. Cererea de autorizare a constituirii se respinge dacă se constată că: a) documentația prezentată nu este întocmită corespunzător prevederilor normelor legale; b) din documentația prezentată rezultă că societatea nu va desfășura o activitate în spiritul și litera legii și că acționarii semnificativi și persoanele semnificative nu îndeplinesc condițiile legale; c) din evaluarea studiului de fezabilitate sau din rapoartele anuale ale societății străine, după caz, rezultă că societatea de asigurări nu poate garanta realizarea obiectivelor propuse în condiții compatibile cu regulile unei practici prudente; d) există o formă de asociere prin care proprietatea acțiunilor, inclusiv proprietarul de fapt al acțiunilor, este ascunsă Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor; e) autorizarea contravine unui interes public. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor comunică solicitantului, în decurs de patru luni de la înregistrarea cererii, admiterea sau respingerea motivată a acesteia, după caz. Dacă s-a aprobat cererea de constituire a asigurătorului, acesta se înmatriculează în Registrul Comerțului. Împotriva respingerii cererii de autorizare a constituirii, solicitantul poate face plângere la Curtea de Apel în termen de 30 de zile de la comunicarea deciziei Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor. Autorizarea constituirii societății de asigurări nu garantează obținerea autorizației de a exercita o activitate de asigurări, ci indică doar permisiunea dată asociaților de a proceda la înmatricularea societății în Registrul Comerțului. Modificarea totală sau parțială a studiului de fezabilitate inițial determină o nouă analiză din partea Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor și poate atrage revocarea autorizației de constituire. V. și **autorizarea de funcționare a asigurătorilor.**

AUTORIZAREA DE FUNCȚIONARE A ASIGURĂTORILOR, împuternicire, aprobare de funcționare, de exercitare a activității de asigurări de către societățile de asigurări. În vederea obținerii **a. de f.** societatea de asigurări depune, în termen de șase luni de la data eliberării autorizației de constituire, la Comisia de Supraveghere a Asigurărilor documentele care atestă înmatricularea în Registrul Comerțului. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor decide asupra autorizației de funcționare în termen de 60 de zile de la primirea documentației. Dacă se eliberează autorizația de funcționare, societatea de asigurări își poate începe imediat activitatea de asigurări autorizată. Respingerea acordării autorizației de funcționare atrage, în mod automat, revocarea autorizării de constituire. În cazul în care Comisia de Supraveghere a Asigurărilor refuză acordarea autorizației de a exercita o activitate de asigurări, ea poate solicita instanței judecătorești dizolvarea formei de asociere a solicitantului. Împotriva neacordării autorizației de funcționare solicitantul poate face plângere la Curtea de Apel în termen de 30 de zile de la comunicarea deciziei. Aceste prevederi se aplică și sucursalelor societăților străine de asigurări. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor publică cel puțin o dată pe an în Monitorul Oficial al României, precum și într-o publicație de largă circulație, lista actualizată care cuprinde asigurătorii autorizați și orice alte informații pe care le consideră necesare. V. și **autorizarea de constituire a asigurătorilor; Comisia de Supraveghere a Asigurărilor.**

AUTORIZAȚIA DE FUNCȚIONARE DIN PUNCTUL DE VEDERE AL PROTECȚIEI MUNCII, împuternicire, încuviințare emisă în scris de către Inspectoratul de Stat Teritorial pentru Protecția Muncii persoanelor juridice și persoanelor fizice, în vederea desfășurării

activităților de producție sau a prestărilor de servicii. Eliberarea autorizației presupune îndeplinirea tuturor condițiilor privind securitatea și igiena muncii, astfel încât să fie prevenite accidentele de muncă și bolile profesionale. Desfășurarea activității fără existența prealabilă a acestei autorizații se sancționează pe cale penală sau contravențională. V. și **protecția muncii; norme de protecție a muncii; neluarea măsurilor de protecție a muncii.**

AUTORIZAȚIE DE IMPORT-EXPORT, aprobare scrisă pe care o dau organele de resort ale Ministerului Comerțului persoanelor juridice și fizice, la cererea acestora, în anumite condiții, în vederea realizării operațiunilor de import-export de mărfuri. **A. de i.** dă dreptul să fie introduse în țară mărfurile care fac obiectul importului și reprezintă avizul de trecere a frontierei pentru organele vamale. La rândul său, **a. de e.** dă dreptul la vânzarea mărfurilor respective în străinătate. În cazul zonelor libere, **a. de i.** este înlocuită cu declarația de import; pentru mărfurile prohibite la export, în aceste zone este totuși necesară **a. de e. A. de i.-e.** se eliberează pentru o anumită perioadă de timp, arătându-se țara de origine, destinația mărfurilor, cantitatea, prețul și modul de plată a acestora. Statul folosește **a. de i.-e.** ca un instrument cu ajutorul căruia se orientează operațiunile de comerț exterior, urmărindu-se echilibrarea balanței de plăți, creșterea eficienței operațiunilor de import-export etc. V. și **zonă liberă; zonă vamală liberă.**

AVAL, angajament legal scris, garanție de plată în plus (alta decât a giranților) a unui efect comercial pe care o ia asupra sa o persoană străină de **cambie** (v.) sau chiar un semnatar al ei, altul decât trasul, numită **avalist** (v.), pentru toate îndatoririle altui semnatar al cambiei. Cambia poate circula și fără **a.**, deoarece acesta nu este indispensabil. Dacă nu se indică numele persoanei pe care o garantează, acesta se presupune dat pentru tras, în cazul când a fost acceptată cambia, sau pentru trăgător, în caz contrar. **A.** poate fi dat de o persoană fizică, de o instituție financiară, de o societate comercială sau de către o bancă. Prin **a.**, avalistul își asumă obligația necondiționată de a garanta plata în locul persoanei avalizate. În consecință, avalistul poate fi executat direct – în cazul trasului – sau în regres, pentru trăgător sau giranți. Depunerea doar a semnăturii pe fața cambiei constituie un **a.** dat. Dacă **a.** se dă pe verso-ul cambiei, atunci se face mențiunea **„pentru a., pe contul...“**, după care avalistul semnează. Avalistul care plătește cambia dobândește drepturile avalizatului, precum și drepturile persoanelor ținute față de avalizat, în baza cambiei. **A.** constituie o condiție care trebuie îndeplinită înainte ca documentele să fie remise spre încasare; el este întrebuințat adesea pentru garantarea plăților sub forma documentelor spre acceptare. Cambiile care nu au **a.** scris se restituie exportatorului prin intermediul băncii; după avalizare, exportatorul are garanția că mărfurile pe care le expediază vor fi plătite, la scadențele convenite, de importator sau de girantul lui. Mai mult, cambia acceptată și avalizată poate constitui pentru exportator o sursă de credit, deoarece aceasta poate fi scontată, oferind astfel posibilitatea intrării cu anticipație în posesia mijloacelor valutare. Prin **a.** se înlesnește circulația cambiilor cu garantarea suplimentară a obligațiilor cambiale, facilitând atragerea capitalurilor bănești reprezentate de cambii prin operațiunile de scontare. V. și **scont; scontare (actualizare).** ❖ **A. bancar**, formă eficientă de garantare a plăților datorate pentru importul de mărfuri în cazurile în care instrumentul de plată (titlul de credit) folosit este cambia. **A.b.** constituie o modalitate de garantare a creditului acordat de exportator prin exportarea mărfurilor, care constă în următoarele: ▪importatorul își asumă obligația, printr-o **scrisoare de garanție** (v.), că va accepta cambiile trase de exportator, însă numai după primirea documentelor de livrare a mărfurilor, iar banca garantă va avaliza pentru importator cambiile trase de exportator. Pe această cale, imediat ce livrează mărfurile, exportatorul primește un titlu de credit (cambia), negociabil imediat (acesta putând fi scontat). Pentru realizarea **a.b.**, importatorul încheie un contract cu o bancă, prin care aceasta se obligă să avalizeze cambiile acceptate de importator, pentru care banca respectivă percepe un comision. Spre deosebire de

scrisoarea de garanție bancară, obligațiile cambiale se execută întocmai de către persoanele semnatare. **A.b.** are un caracter operativ și prezintă mai multă securitate și certitudine pentru beneficiarul cambiei.

AVALIST, persoană fizică sau juridică, alta decât giranții, care garantează în plus plata cambiei. **A.** scrie pe cambie sau pe prelungirea acesteia formula **„pentru aval"**, semnează și indică persoana pe care o avalizează. Dacă nu se prevede debitorul cambial avalizat, se consideră că avalul a fost dat pentru trăgător. **A.** se obligă întotdeauna în mod solidar. **V. și cambie; aval; avalizat.**

AVALIZARE, operațiunea prin care se garantează de către o persoană (avalist) îndeplinirea obligațiilor asumate de către unii dintre semnatarii cambiei (trăgător, tras, andosatar). Dacă nu se menționează pentru care dintre debitori se dă avalul, acesta se consideră dat în favoarea trăgătorului. **V. și aval; avalist.**

AVALIZAT, debitorul unei cambii pentru care **avalistul** (v.) și-a dat **avalul** (v.). **A.** poate fi debitorul și chiar trăgătorul cambiei. **V. și cambie.**

AVANS, sumă de bani dată cu anticipație de către unități economice, obștești, instituții și cetățeni persoanelor fizice sau juridice pentru procurări de bunuri, prestări de servicii sau în contul retribuirii, pentru deplasări în interes de serviciu, cercetări științifice etc. ❖ **A. de la beneficiarii de lucrări cu plata în rate**, sumă de bani sau materiale primite de o unitate economică de la beneficiarii de lucrări (clienții) cu plata în rate. ❖ **A. din navlu**, plată anticipată a unei părți din navlu. În dreptul unor țări, acest **a.** nu se restituie în nici un caz. Dacă în timpul transportului mărfurile dispar din neglijența comandantului navei sau a echipajului său, armatorul are obligația să restituie navlul încasat cu anticipație. Când în **conosament** (v.) se stipulează cauza neglijenței, armatorul nu are obligația să restituie navlul încasat anticipat. În Codul comercial al țării noastre, art. 501, se prevede: „În nici un caz, încărcătorul nu poate cere scăderea navlului." În situațiile în care **a.** este dat cu împrumut el se restituie. ❖ **A. din retribuție**, suma primită de un lucrător în contul retribuției care i se cuvine pentru munca prestată. Întreprinderile acordă chenzinal (15 zile) pe bază de liste de plată, 50% din retribuția lunară drept **a.** care se reține la sfârșitul lunii, din retribuția totală, când se plătește a doua chenzină. ❖ **A. în numerar**, sumă de bani în numerar care se acordă de către unități, prin casieria proprie, angajaților pe diferite termene, pentru efectuarea unor cheltuieli mărunte, în aceeași localitate sau în alte localități, privind aprovizionarea cu mărfuri de la fondul pieței, cheltuieli pentru achiziții de produse și colectări de deșeuri, cheltuieli pentru expediții ale grupelor de geologi, cheltuieli de protocol, cheltuieli de deplasare în interes de serviciu (transport, diurnă, indemnizație și cazare pe timpul transportului etc.). Acest **a.** se acordă cu un număr de zile înainte de efectuarea cheltuielilor respective. Nu este permis să se acorde un nou avans în același scop persoanelor care nu au justificat integral avansul primit anterior, în afara unor excepții. Este interzisă transmiterea avansului de un titular către o altă persoană. **A.** acordat în numerar trebuie justificat în cursul zilei următoare întoarcerii din deplasare, când sumele necheltuite se depun la casierie. Întârzierea în justificarea avansului se sancționează cu o majorare de 0,50% pentru fiecare zi de întârziere, aplicată asupra sumei care trebuie restituită. ❖ **A. spre decontare. V. a. în numerar.** ❖ **A. și plăți provizorii pe bază de programe. 1.** Sume puse la dispoziția titularului de investiții în regie proprie de către bancă drept **a.** pentru începerea lucrărilor, precum și sumele avansate decadal pe bază de programe de lucru. **2.** Sume plătite provizoriu antreprenorilor și subantreprenorilor de lucrări pe baza programelor de lucru și a dispozițiilor de plată. **V. și finanțarea investițiilor executate în antrepriză; finanțarea investițiilor executate în regie.**

AVARIE, daune materiale înregistrate în timpul exploatării mijloacelor de muncă, pierderi (pagube) care se pot produce încărcăturilor în timpul transportului acestora pe mări, oceane, fluvii, rute terestre sau aeriene. A., poate fi produsă de diferite cauze, cum sunt: calamități ale naturii, accidente etc. În cazul transportului pe apă, a. cuprinde toate cheltuielile extraordinare făcute pentru navă și încărcătură (separat sau împreună) și toate pagubele care se întâmplă navei și încărcăturii, după încărcare și plecare, până la sosire și descărcare. Cu alte cuvinte, în cazul transportului pe mări, oceane și fluvii, o cheltuială sau o pagubă reprezintă avarie numai dacă a avut o cauză excepțională care s-a produs în timpul navigației sau în timpul operațiunilor de încărcare sau descărcare. Dacă cheltuielile sau pagubele apar ca o consecință normală a navigației, adică sunt rezultatul exploatării normale a navei, atunci acestea nu constituie avarii. ❖ **După sfera lor de întindere, a.** pot fi clasificate în **avarii totale** (v.) și **avarii parțiale** (v.). ❖ **După modul cum sunt suportate, a.** specifice transportului pe mare pot fi grupate în: **avarii comune (generale)** (v.) și **avarii particulare (simple)** (v.).

AVARIE COMUNĂ (GENERALĂ), formă a avariei specifică transportului pe apă. **A.c.** reprezintă cheltuiala extraordinară făcută și paguba suferită de bună voie (intenționat) și în mod cât mai rațional cu putință, în scopul salvării de la pericolul care amenință interesele comune ale navei și ale încărcăturii maritime. Actul de **a.c.** trebuie săvârșit, de regulă, de comandantul navei sau de înlocuitorul său legal. În eventualitatea în care pericolul este iminent și impune intervenția imediată pentru salvarea comună, actul de avarie comună poate fi săvârșit de oricare altă persoană (chiar străină de echipajul navei respective). **A.c.** poartă și denumirea de **avarii generale**, avându-se în vedere faptul că se suportă de totalitatea bunurilor (navă, încărcătură și navlu) expuse riscurilor navigației pe apă. Suportarea **a.c.** de către cei care au beneficiat de pe urma lor se face proporțional cu valoarea bunurilor (navă, navlu, încărcătură) salvate. **A.c.** pot să apară sub forma unor **avarii-daune** sau sub forma unor **avarii-cheltuieli.** ❖ **Avariile-daune** pot să apară la navă (de exemplu, eșuarea voluntară a navei decisă de comandant pentru salvarea încărcăturii) sau la încărcătură (de exemplu, aruncarea în mare a unei părți din încărcătură pentru ca nava să-și poată continua drumul). ❖ **Avariile-cheltuieli** pot fi întâlnite sub forma cheltuielilor de remorcaj, a cheltuielilor de dezeșuare etc. Pentru ca o daună sau o cheltuială să fie considerată **a.c.**, trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele condiții: ▪dauna sau cheltuiala extraordinară să fie rezultatul unei acțiuni întreprinse cu intenție de către comandantul navei, iar măsura luată să fie rațională; ▪măsura (acțiunea) întreprinsă trebuie să aibă drept scop salvarea de la o primejdie comună a navei, a încărcăturii acesteia, precum și a navlului; ▪dauna să fie reală, adică să nu se fi aruncat peste bord obiecte considerate ca pierdute sau fără valoare; ▪acțiunea să aibă loc într-o situație excepțională; ▪sacrificarea voluntară a unei părți din bunurile aflate în pericol, cheltuieli de salvare și toate cheltuielile care privesc **a.c.** În cazul **a.c.**, dauna suferită de pe urma măsurilor luate în mod conștient și rațional se repartizează între următoarele interese: navă, încărcătură și navlu. În practică, **a.c.** este reglementată, de regulă, conform **Regulilor York-Anvers 1950 (v.)**. **A.c.** pot fi acoperite prin asigurarea de transport maritim.

AVARIE PARTICULARĂ, formă a avariei specifică transportului pe apă, efectul unor riscuri produse în afara voinței oamenilor, adică are un caracter accidental. Prin **a.p.** se înțelege totalitatea pagubelor suferite și a cheltuielilor făcute numai pentru navă sau numai pentru încărcătură. Pagubele și cheltuielile privesc interesul uneia dintre părțile care participă la expediția maritimă, adică fie numai interesul navei, fie numai pe cel al încărcăturii. **A.p.** este suportată sau plătită exclusiv de proprietarul care a suferit paguba sau a provocat cheltuiala. Totodată, se consideră avarie particulară și paguba sau cheltuiala provocată din culpa unui terț, împotriva căruia se poate face recurs de responsabilitate (răspundere) civilă. Spre deosebire de avaria comună, care rezultă dintr-un sacrificiu material sau dintr-o cheltuială efectuată pentru salvarea navei și a

încărcăturii, avaria particulară este consecința unui caz fortuit (accidental, neașteptat), de forță majoră (furtună, uragan, eșuare etc.), a unei greșeli de navigație (abordaj, coliziune etc.), a viciilor proprii bunurilor respective (degradare, autoaprindere etc.). În cazul **a.p.**, dauna produsă se suportă fie de navă, fie de încărcătură, în funcție de bunul care a fost avariat sau pentru care s-au efectuat cheltuieli de salvare, ceea ce înseamnă că acestea privesc fie nava, fie încărcătura. Avariile particulare pot fi acoperite prin asigurarea de transport maritim.

AVARIE (PIERDERE) PARȚIALĂ, formă a avariei prin care se înțelege dauna (paguba) propriu-zisă – inclusiv cheltuielile – intervenită la un bun, fără ca acesta să fie pierdut în totalitate.

AVARIE (PIERDERE) TOTALĂ, formă a avariei prin care se înțelege pierderea sau distrugerea totală a bunurilor ca urmare a unor calamități sau accidente. Pierderea totală poate fi: **▪pierdere totală reală**, când, practic, bunurile nu mai există; **▪pierdere totală prezumată**, când, necunoscându-se concret distrugerea bunurilor, nu se mai știe nimic despre ele; **▪pierdere totală constructivă** (la nave), când bunurile mai există, dar avaria este așa de mare încât recondiționarea (repararea) nu mai este oportună din punct de vedere economic. De exemplu, dacă la o navă maritimă gradul de avariere depășește 75%, atunci se consideră că este vorba despre o pierdere totală constructivă a acesteia.

AVERE, totalitatea bunurilor mobile și imobile, corporale și necorporale, a sumelor de bani etc., de care dispune o persoană fizică sau juridică la un moment dat. **A.** poate fi sau nu producătoare de venit.

AVERS, fața unei monede, a unei medalii, care înfățișează chipul emitentului, stema țării etc. **V. și revers.**

AVERTISMENT, sancțiune administrativă ce se aplică unui lucrător, cooperator etc. pentru o abatere disciplinară (săvârșirea unei contravenții), prin care i se atrage atenția asupra pericolului faptei săvârșite, i se recomandă ca în viitor să respecte prevederile legale și că la o eventuală nouă abatere va fi sancționat mult mai sever. **V. și contravenție.**

AVIZ, înștiințare asupra operațiunilor îndeplinite, trimisă de o bancă altei bănci sau clientului. În **a.** se indică: numărul, data înregistrării operațiunii și caracterul ei, suma, denumirea debitorului și a furnizorului. De regulă, **a.** este obligatoriu de dat, dar nu și de urmat.

AVIZ DE ASIGURARE, v. CERERE DE ASIGURARE.

AVIZ DE PRELEVARE DIRECTĂ, solicitare a beneficiarului (nu este un instrument de plată) pentru executarea de către banca plătitorului a unui ordin de plată în favoarea sa, adresată într-o formă care să cuprindă informații suficiente pentru ca banca plătitorului să execute ordine de plată corespunzătoare. Banca plătitorului are obligația să recepționeze **a. de p.d.** inițiat de beneficiar numai într-o formă convenită cu plătitorul, astfel încât să-i poată fundamenta deciziile în vederea consimțământului, stabilind în acest scop cu plătitorul modalitățile de plată. Banca plătitorului poate accepta sau refuza **a. de p.d.** Potrivit contractului dintre părți, remiterea **a. de p.d.** se poate face pe cheltuiala beneficiarului. **V. și ordin de plată la cererea directă a beneficiarului.**

AVIZAREA INVESTIȚIILOR, proces complex care cuprinde operațiunile prealabile de studiu, cercetare și analiză, efectuate de către organele financiare și bancare asupra indicatorilor tehnici și de eficiență economico-socială a investițiilor ce urmează a se realiza și exprimarea acordului pentru ca investițiile în cauză să poată fi aprobate de către organele de stat competente.

Avizarea indicatorilor de eficienţă economico-socială a investiţiilor se face de către sucursalele şi filialele băncilor, în funcţie de importanţa investiţiilor şi de competenţa organelor care le aprobă. Organele bancare îşi dau avizul numai după ce verifică şi analizează documentaţia tehnico-economică a investiţiei, temeinicia cererilor de fonduri pentru investiţii, necesitatea şi eficienţa acestora, economicitatea şi legalitatea cheltuielilor, încadrarea lor în normativele aprobate şi îmbunătăţirea activităţii economice a unităţii la care se va executa investiţia. Pentru eliberarea avizului se mai au în vedere: valoarea investiţiilor şi destinaţiile acestora, caracteristicile tehnice, constructive, funcţionale şi economice ale obiectivelor, asigurarea cu utilaje şi instalaţii, existenţa bazei de materii prime şi asigurarea cu forţă de muncă, modul de valorificare a viitoarei producţii, durata executării lucrărilor, gradul de cooperare cu alte unităţi economice în executarea lucrărilor de investiţii şi apoi în producţia curentă etc. În urma cercetării întregii documentaţii, dacă se constată că sunt întrunite condiţiile, organele financiar-bancare, potrivit competenţei lor, avizează investiţiile respective. Avizarea se concretizează într-un act juridic numit **aviz de admitere la finanţare (creditare)**, care creează drepturi şi obligaţii pentru beneficiarul de investiţii. De asemenea, băncile finanţatoare avizează proiectele de execuţie, cu care prilej ele verifică: ▪încadrarea obiectivelor în notele de comandă aprobate; ▪evaluarea investiţiilor, având în vedere soluţiile constructive; ▪scurtarea duratelor de timp privind executarea investiţiilor; ▪dacă elementele costurilor se încadrează în consumurile şi cheltuielile stabilite, rentabilitatea şi rata rentabilităţii etc. Pe baza acestui aviz, beneficiarul de investiţii dispune plăţi din resursele băneşti existente în cont la bancă, destinate finanţării investiţiei.

AVIZAREA PLĂTITORULUI, înştiinţare (comunicare) oficială făcută de către bancă unităţii economice cumpărătoare, în vederea acceptării plăţii mărfurilor care i-au fost livrate, a lucrărilor executate şi a serviciilor prestate. **A.p.** se face în ziua primirii documentelor şi cel mai târziu în prima zi lucrătoare de la data sosirii documentelor la unitatea bancară, prin predarea la ghişeul băncii a originalului facturii, a unui exemplar din dispoziţia de încasare şi a altor documente, către delegatul unităţii plătitoare care semnează de primire. Dacă întreprinderea cumpărătoare se află la distanţă mare faţă de bancă, **a.p.** se poate face prin remiterea recomandată a documentelor respective. **V. şi acceptare; decontarea prin acceptare.**

AVIZUL DE ÎNCASARE (PRELEVARE), document pe baza căruia furnizorul (creditorul) solicită băncii să debiteze cu suma lui contul cumpărătorului (debitorului), pe baza acceptului scris al debitorului care are cont deschis la bancă sau la serviciul de cecuri şi viramente poştale. Se foloseşte pentru încasarea contravalorii consumului de gaze, electricitate etc.; se utilizează de către bănci pentru debitarea conturilor clienţilor lor cu sumele pe care aceştia le datorează bugetului de stat etc.

AVUT, totalitatea bunurilor, drepturilor şi obligaţiilor cu valoare economică, care aparţin unei persoane juridice sau fizice. ❖ **A. obştesc**, totalitatea bunurilor materiale şi nemateriale care constituie proprietate de stat, cooperatistă sau a unor organizaţii obşteşti (uniuni de scriitori, de artişti, de compozitori, asociaţii sportive etc.). Statul acordă o atenţie deosebită apărării şi dezvoltării **a.o.**, deoarece de întărirea şi dezvoltarea acestuia depinde atât dezvoltarea întregii economii naţionale, cât şi satisfacerea cerinţelor de viaţă materiale şi spirituale ale întregului popor. ❖ **A. particular**, totalitatea bunurilor care aparţin agenţilor economici, persoanelor fizice, cetăţenilor străini aflaţi în ţara noastră, bunurile reprezentanţelor diplomatice etc. Statul român ocroteşte prin lege **a.p.** ❖ **A. personal**, totalitatea bunurilor care aparţin personalului din unităţile de stat, membrilor cooperativelor meşteşugăreşti, cum sunt veniturile şi economiile provenite din muncă, casa de locuit, construcţiile gospodăreşti anexe, terenul pe care acestea se află, animalele de producţie şi inventarul agricol mărunt, bunurile de uz şi confort personal etc.

AVUȚIE NAȚIONALĂ, categorie economică și indicator sintetic fundamental care, alături de produsul național brut, caracterizează nivelul de dezvoltare economică, potențialul economic și nivelul de viață și civilizație al poporului unei țări. **A.n.** circumscrie totalitatea bunurilor materiale, a celor spirituale și a mijloacelor valutare în care se materializează întreaga muncă socială acumulată de-a lungul timpului, bogățiile naturale ale unei țări, cum sunt: zăcămintele minerale, pădurile, resursele hidroenergetice existente în țară la un moment dat și neatrase încă în procesul de producție, totalitatea potențialului de cercetare științifică, învățământ, cultură, artă. Bunurile materiale create prin munca generațiilor și acumulate în timp (fabrici, uzine, construcții edilitar-gospodărești, fondul de locuințe, rezervele materiale etc.). În cea mai mare măsură, **a.n.** este o consecință a procesului producției sociale, dar ea constituite punctul de pornire și una dintre condițiile principale necesare desfășurării procesului reproducției și deci de creștere a produsului național brut. Concomitent cu progresul tehnico-științific și cu sporirea productivității muncii, **a.n.** are în structura sa, ca parte principală, bunurile materiale și spirituale care constituie rezultatele muncii acumulate, fapt ce reprezintă un indicator al nivelului de progres și civilizație, al ritmului de dezvoltare economico-socială. Elementele componente ale **a.n.** se pot clasifica astfel: **1. după conținutul material:** a) bunuri materiale în care s-a acumulat munca socială și care se grupează după rolul lor în procesul reproducției sociale în: mijloace de producție (mijloace fixe și active circulante), fonduri de circulație (stocuri de produse finite la agenții economici, stocuri de mărfuri existente la unitățile comerciale, rezerve materiale și stocuri cu diferite destinații – mijloace de producție, bunuri de consum, mijloace de apărare națională) și fonduri neproductive (mijloace fixe neproductive, stocuri curente de bunuri de consum în sfera neproductivă și la populație); b) resurse naturale (fondul funciar al țării, terenurile agricole folosite pentru producție sau în scopuri neproductive, pădurile, bogățiile subsolului, resursele hidroenergetice, izvoarele de energie naturală etc.); **2. după forma de proprietate, a.n.** se află în proprietate publică, mixtă, cooperatistă, privată, personală; **3. după sfera de activitate socială, a.n.** se află în sfera producției materiale și în sfera neproductivă; **4. după destinația economică a bunurilor materiale care o compun, a.n.** cuprinde mijloace de producție și bunuri de consum; **5. după rezultatele muncii intelectuale, a.n.** cuprinde: opere științifice, de artă, diferite brevete de invenții, tehnici, tehnologii, pregătirea profesională și intelectuală, experiența în procesul de producție etc. Clasificarea **a.n.** permite analiza reproducției acesteia și a legăturilor sale cu produsul național brut. **A.n.** existentă la un moment dat constituie, de fapt, potențialul economic și social care condiționează posibilitățile ulterioare de progres ale țării și poporului respectiv. Creșterea **a.n.** presupune repartizarea unei părți importante din produsul național brut pentru **fondul de dezvoltare** (v.), creșterea productivității muncii, sporirea continuă a producției, reducerea costului de producție, îmbunătățirea continuă a calității produselor, lucrărilor și serviciilor, ridicarea eficienței economice, sociale, financiare etc. **V. și bogăție națională; fond de dezvoltare (acumulare); produs național brut.**

BAISSE (fr. **à la baisse** – scăderi), speculație de bursă practicată pentru vânzările pe termen (încheieri de tranzacții) ale diferitelor hârtii de valoare sau mărfuri la un curs ridicat, cu scopul ca, la expirarea termenului, să le dobândească la cursuri mai scăzute și deci la prețuri mai mici și să le revândă la nivelul cursurilor (prețurilor) din momentul încheierii tranzacției, fapt care permite realizarea unui profit. Speculanții de bursă, care joacă **à la b.** și care, la încheierea tranzacțiilor, au mizat pe scădere, practică diferite manevre bursiere menite să conducă la scăderea cursurilor (prețurilor), în perioadele de scadență, a hârtiilor de valoare și a mărfurilor tranzacționate.

BALANȚA CAPITALURILOR, b. care cuprinde mișcările de capital sub formă de credite pe termen scurt și pe termen lung, soldurile creditoare și creditele băncilor, creanțele și obligațiile la F.M.I. și la Banca Mondială, investițiile directe, hârtiile de valoare etc. **V. și hârtie de valoare.**

BALANȚA COMERCIALĂ, parte componentă principală a balanței de plăți; sinteză statistico-economică de comparare a valorii exporturilor și importurilor unei țări într-o anumită perioadă de timp (an, semestru). În **b.c.**, mărfurile importate sau exportate se trec sub formă valorică, de regulă în valuta țării respective. Politica în domeniul comerțului urmărește ca încasările și plățile anuale determinate de schimbul de mărfuri și servicii internaționale să fie echilibrate. **B.c.** constituie principalul post al balanței de plăți. **B.c.** poate fi **generală,** când cuprinde totalitatea relațiilor comerciale externe și de cooperare economică internațională, sau **parțială,** când reliefează relațiile comerciale și de cooperare economică internațională ale unei țări cu o altă țară sau cu un grup de țări. **B.c.** este **activă (excedentară),** când valoarea exporturilor este mai mare decât cea a importurilor, **pasivă (deficitară),** când importurile sunt mai mari decât exporturile, și **echilibrată** sau **soldată,** când valoarea importurilor este egală cu cea a exporturilor. **V. și balanța de plăți externe.**

BALANȚA CONTINGENTARĂ VAMALĂ, tabel prin care se stabilesc anumite plafoane cantitative și valorice la importul și la exportul diferitelor mărfuri, cu scopul de a asigura un anumit echilibru pe țări și tipuri de relații. **B.** contribuie la realizarea unui echilibru pe relația clearing, care se practică între țări. Prin această **b.** se prevede limitarea (contingentarea) unor importuri, precum și, în unele cazuri, limitarea exporturilor în acele țări.

BALANȚA CREANȚELOR ȘI ANGAJAMENTELOR EXTERNE (BALANȚA CONTURILOR CURENTE), parte componentă a balanței de plăți care cuprinde totalitatea creanțelor și angajamentelor (obligațiilor) față de străinătate existente la un moment dat. **B.** evidențiază situația creanțelor și a angajamentelor externe determinate de activitatea de export, import și cooperare economică internațională, executări de lucrări, prestări de servicii, turism și de alte activități, creditele externe primite și acordate, dobânzile și comisioanele aferente, participațiile la societățile mixte și diferite organisme financiar-bancare internaționale, disponibilitățile în valută în străinătate și disponibilitățile partenerilor externi la băncile din țara noastră. **B.** se elaborează de către Ministerul Finanțelor, Ministerul Industriei și Comerțului, Banca Națională, pe țări și relații, evidențiindu-se eșalonarea pe ani, și se înaintează Guvernului. Întreprinderile, ministerele și băncile organizează și conduc evidența în valută și în lei, la cursurile

legale în vigoare, a creanţelor şi a angajamentelor ce rezultă din activitatea de comerţ exterior şi din alte operaţiuni cu străinătatea şi sunt răspunzătoare de încasarea integrală şi la timp a drepturilor în valută, precum şi de onorarea angajamentelor faţă de străinătate; periodic, ele raportează Ministerului Finanţelor situaţia creanţelor şi a angajamentelor. Ministerul Finanţelor conduce şi asigură evidenţa centralizată pe ţară a creanţelor şi a angajamentelor externe, controlează şi examinează periodic modul în care se realizează prevederile acestei balanţe. De asemenea, Ministerul Finanţelor, împreună cu celelalte organe centrale, analizează realizarea **b.** şi prezintă în fiecare an Guvernului raportul asupra situaţiei creanţelor şi a angajamentelor externe pe ţări şi relaţii, cu eşalonarea acestora pe ani de încasare şi de plată. **V. şi balanţa de plăţi externe.**

BALANŢA CREDITELOR ŞI INVESTIŢIILOR EXTERNE, parte componentă a **balanţei de plăţi externe** (v.), care sintetizează mişcările de valută (primirea şi acordarea de credite şi, respectiv, realizarea unor investiţii) ale României pe o anumită perioadă de timp.

BALANŢA DE PLĂŢI EXTERNE, document financiar pe baza căruia se desfăşoară şi se reglează activitatea financiar-valutară a unei ţări; plan de încasări şi plăţi în valută; situaţie statistico-economică; sistem de conturi prin care se prezintă sintetic drepturile şi obligaţiile valutare de orice natură ale României în raporturile cu alte state, exigibile într-o perioadă de timp dată. **B. de p.e.** exprimă raporturile dintre structura şi volumul plăţilor în valută efectuate în străinătate (ieşirile de valută), într-o perioadă de timp dată, de obicei un an, rezultate din activitatea de export-import şi de cooperare economică internaţională, turism internaţional, prestări de servicii internaţionale, din creditele externe primite şi acordate, din alte operaţiuni necomerciale etc. Balanţa comercială constituie postul principal al **b. de p.e.** De aceea, echilibrul **b. de p.** este determinat de echilibrul balanţei comerciale. Desigur, nu poate fi neglijată nici importanţa balanţei serviciilor. Echilibrul **b. de p.e.** trebuie examinat în dinamica activităţii economice. **B. de p.e.** este o evidenţă contabilă în termeni de flux, întrucât nu înregistrează decât variaţiile observate în cursul unei anumite perioade de timp. Dacă resursele financiare externe atrase (importurile de capital) sunt alocate şi folosite în scopuri productive şi eficient, ele determină în perioadele viitoare excedente comerciale care echilibrează **b. de p.e.** Situaţia dramatică a ţărilor cu datorie externă mare este, între altele, consecinţa alocării şi utilizării eronate a capitalului extern atras. Folosirea neraţională a acestui capital împrumutat, dobânzile şi celelalte condiţii impuse de creditori au consecinţe negative asupra dezvoltării economico-sociale şi asupra condiţiilor de viaţă. **B. de p.e.** este un important instrument de realizare a politicii valutare; ea contribuie la dezvoltarea relaţiilor valutare şi de comerţ exterior ale ţării. **B.** cuprinde: **balanţa comercială** (v.), **balanţa serviciilor** (v.) şi **balanţa creditelor şi investiţiilor externe** (v.) **B. de p.e.** cuprinde, practic, următorul sistem de balanţe: a) **b.** comercială; b) **b.** transporturilor externe; c) **b.** turismului şi a celorlalte servicii (bancare, asigurări, reprezentanţe diplomatice şi comerciale, drepturi de autor, telecomunicaţii etc.); d) **b.** transferurilor de profituri exigibile (dobânzi, dividende, cupoane, beneficii, transferuri de valute determinate de migraţia forţei de muncă, donaţii); e) **b.** investiţiilor, a creditelor (pe termen mediu şi lung); f) **b.** mişcărilor de capital pe termen scurt; g) modificările în rezervele oficiale de aur, devize, drepturi speciale de tragere. Potrivit prevederilor acestei **b.** se înfăptuieşte politica de comerţ exterior a ţării, care constituie baza pentru formarea şi repartizarea fondurilor valutare, se efectuează plăţile scadente pentru echilibrarea exporturilor şi importurilor şi se asigură controlul relaţiilor valutare atât în privinţa modalităţilor de decontare, cât şi a utilizării eficiente a valutelor. **B.** se elaborează pe relaţii (est sau vest), cu indicarea sarcinilor de încasări şi plăţi în valută, pe ministere şi alte organe centrale. **B.** se întocmeşte de către Ministerul Finanţelor. În analizarea conţinutului şi în asigurarea echilibrării **b.** se ţine seama de faptul că nu toate creanţele şi angajamentele ţării rezultate din raporturi cu străinătatea, exigibile la data întocmirii balanţei, se achită în realitate, în întregime, în aceeaşi perioadă de timp. Fiecare balanţă

componentă a **b.** de **p.e.** poate şi trebuie să fie echilibrată. Dacă la fiecare dintre aceste balanţe încasările sunt mai mari decât plăţile în străinătate, atunci ele sunt excedentare; în situaţia inversă, ele sunt deficitare. Pe ansamblu, **b.** de **p.e.** de excedente şi deficite se compensează reciproc, echilibrându-se. **B.** de **p.e.** se poate prezenta cu un dezechilibru al plăţilor curente, ceea ce înseamnă că soldul poate fi activ sau pasiv. Cu toate acestea, **b.** este, în ansamblu, echilibrată, iar dezechilibrul acesteia este interpretat, luându-se în considerare numai situaţia unor posturi şi capitole. În general, **b.** de **p.e.** orientează politica valutară a ţării.

BALANŢA DE VERIFICARE, tabel specific de grupare şi sistematizare la o anumită dată, stabilită prin metodologia obligatorie de contabilitate, sau la cererea conducerii societăţii de asigurări, a informaţiilor reflectate în conturi, destinat să verifice respectarea principiilor dublei înregistrări, a exactităţii înregistrărilor informaţiilor contabile în ansamblu, în vederea elaborării lucrărilor de sinteză şi de analiză contabilă privind activitatea economico-financiară a societăţii de asigurări; serveşte ca instrument de control al înregistrărilor în conturi, ca mijloc de legătură a conturilor sintetice cu posturile de bilanţ şi a conturilor analitice cu contul sintetic respectiv, ca mijloc de centralizare a datelor evidenţei contabile curente şi de analiză a activităţii economice a societăţii de asigurări. ❖ **B. de verificare analitică**, tabel în care se grupează şi se centralizează, la o anumită dată, informaţiile din conturile analitice deschise în cadrul unui cont sintetic, din contabilitatea societăţii de asigurări. Totalul sumelor debitoare ale fiecărei **b.** analitice este egal cu totalul sumelor debitoare ale contului sintetic respectiv din **b.** generală, iar totalul sumelor creditoare corespunde totalului sumelor creditoare ale contului sintetic respectiv. De asemenea, totalul soldurilor debitoare din **b.** de verificare analitică este egal cu soldul debitor al contului sintetic din **b.** generală (dacă conturile analitice sunt deschise unor elemente de activ) sau totalul soldurilor creditoare din **b.** de verificare analitică este egal cu soldul creditor al contului sintetic din **b.** de verificare generală (dacă conturile analitice sunt deschise unor elemente de pasiv). ❖ **B. de verificare cu două egalităţi** cuprinde o egalitate între totalul sumelor debitoare şi totalul sumelor creditoare şi o altă egalitate între totalul soldurilor debitoare şi totalul soldurilor creditoare. ❖ **B. de verificare cu patru egalităţi** cuprinde următoarele relaţii de egalitate: totalul sumelor debitoare de la începutul anului şi până la sfârşitul lunii precedente = totalul sumelor creditoare pe aceeaşi perioadă de timp; totalul mişcărilor sumelor debitoare din cursul lunii curente = totalul mişcărilor creditoare din aceeaşi perioadă de timp; totalul sumelor debitoare la finele lunii curente = totalul sumelor creditoare pe aceeaşi perioadă de timp; totalul soldurilor finale debitoare = totalul soldurilor finale creditoare. **B.** serveşte la analiza completă a activităţii societăţii de asigurări, deoarece cuprinde şi volumul operaţiunilor de la începutul anului de gestiune. ❖ **B. de verificare cu trei egalităţi** cuprinde următoarele relaţii de egalitate: totalul soldurilor iniţiale debitoare = totalul soldurilor iniţiale creditoare; totalul mişcărilor debitoare din luna curentă = totalul mişcărilor creditoare din aceeaşi lună; totalul soldurilor finale debitoare = totalul soldurilor finale creditoare. Această balanţă prezintă avantajul că, din datele sale, se pot constata mişcările debitoare şi creditoare ale conturilor, făcând posibilă cercetarea măsurii în care a fost îndeplinit programul de către întreprindere în cursul lunii pentru care a fost întocmită. ❖ **B. de verificare generală** cuprinde conturile sintetice din contabilitatea societăţii de asigurări. ❖ **B. de verificare sub formă de şah** are forma unui tabel divizat în pătrăţele, rezultate din întretăierea rândurilor cu coloanele verticale. În această **b.** toate conturile sunt înscrise de două ori: în partea de sus sunt cuprinse conturile care se creditează, iar în partea stângă conturile care se debitează. Sumele care se creditează se scriu în coloanele respective pe verticală, iar cele care se debitează se scriu pe orizontală pe rândul respectiv. În acest mod, se stabileşte şi corespondenţa conturilor în cadrul **b.**, deoarece trecerea unei sume pe verticală la creditul unui cont corespunde cu înregistrarea ei concomitentă în contul corespondent debitor pe orizontală, suma înscriindu-se o

singură dată în pătrățelul format din întretăierea coloanei în care este înscris pe verticală contul creditor cu cea în care se află înscris pe orizontală contul debitor. În felul acesta, se înscriu și mișcările lunare ale fiecărui cont. La sfârșit, mișcările debitoare se adună pe orizontală, și totalul se înscrie în coloana deschisă în partea dreaptă a balanței, imediat după coloana ultimului cont creditor. Mișcările creditoare se adună și ele, însă pe verticală, iar totalul lor se înscrie pe ultimul rând, după coloana ultimului cont debitor. Pentru stabilirea soldurilor se procedează astfel: la conturile de pasiv, soldul lor fiind creditor, se adună la soldul inițial creditor al fiecărui cont totalul mișcărilor sale creditoare (din partea de jos a **b.**) și se scade totalul mișcărilor debitoare ale acestor conturi (din partea dreaptă a **b.**), iar diferența, care este soldul final al fiecărui cont de pasiv, se înscrie în **b.** în partea ei dreaptă, după coloana totalului mișcărilor debitoare. Pentru determinarea soldului debitor al conturilor de activ, se adună la soldul debitor inițial al contului respectiv totalul mișcărilor debitoare lunare ale fiecărui cont de activ, și din totalul obținut se scade totalul mișcărilor creditoare ale aceloraşi conturi de activ, iar diferența care se obține se înscrie ca sold final debitor în coloana de jos, după cea a totalului mișcărilor creditoare. O asemenea **b.** face posibilă o analiză mai largă a activității societății de asigurări, în ceea ce privește mai ales mersul îndeplinirii programului, și ușurează mult controlul înregistrărilor contabile.

BALANȚA DEVIZELOR, **b.** care conține mișcarea rezervelor valutare: aur, creanțe și obligații în valută.

BALANȚA ECONOMIEI NAȚIONALE, sistem de indicatori economici generali prin care se caracterizează sintetic și se determină nivelul de dezvoltare a economiei naționale, mărimea reproducției sociale, ritmul, proporțiile și corelațiile de bază care se formează în cadrul acestui proces. **B.e.n.** este un important instrument folosit în analiza economică. Această **b.** cuprinde toate stadiile procesului reproducției sociale (producția, repartiția, circulația, consumul), precum și dinamica și ritmul dezvoltării economiei naționale, atât pe ansamblu, cât și pe ramuri, subramuri, forme de proprietate. Se alcătuiește ca balanță de plan și ca balanță statistică a economiei naționale și cuprinde indicatorii: avuția națională, resursele de muncă, repartiția și folosirea acestora, reproducția produsului social; este formată din tabele de balanță principale și ajutătoare, la care se adaugă și **balanța legăturilor dintre ramuri** (**v.**). Balanțele principale caracterizează reproducția produsului național brut, sub aspectul structurii sale materiale și valorice, precum și reproducția forței de muncă (balanța producției, a consumului și a acumulării produsului național brut; balanța producției, a repartiției și a folosirii venitului național; balanța forței de muncă); balanțele ajutătoare caracterizează mai detaliat unele aspecte care sunt reflectate în balanțele principale (balanța fondurilor fixe, balanța produselor industriale, balanța veniturilor și cheltuielilor băneşti ale populației etc.).

BALANȚA FINANCIARĂ GENERALĂ A ECONOMIEI NAȚIONALE, instrument de sinteză elaborat numai la nivelul Ministerului Finanțelor, cu ajutorul căruia se verifică dacă obiectivele propuse au acoperire financiară, adică dacă ele se încadrează în echilibrul general economic. Realizarea echilibrului financiar presupune identificarea și cuprinderea în **b.f.** a **e.n.** a unui cuantum corespunzător de resurse financiare. Sub aspect calitativ, echilibrul financiar presupune asigurarea tuturor resurselor financiare ale economiei naționale, necesare efectuării cheltuielilor de dezvoltare, de cercetare științifică, social-culturale, de administrație etc., prevăzute în programul de activitate pe întreaga economie națională. **B.** se elaborează pe categorii de resurse și cheltuieli, pe total economie națională, precum și pe diferite sectoare de activitate. **B.** scoate în relief raportul dintre cheltuielile din sfera producției materiale și cele privind sfera nematerială. De asemenea, relevă raportul dintre resursele mobilizate la dispoziția statului, cu titlu obligatoriu și nerambursabil, și cele atrase cu caracter facultativ și rambursabil. **B.** se întocmește echilibrat.

BALANȚA INVESTIȚIILOR, sistem de indicatori care caracterizează sintetic formarea și utilizarea fondurilor de investiții, precum și forma naturală (materială) a elementelor de investiții. **B.** permite caracterizarea izvoarelor de formare a fondurilor de investiții, a modului de utilizare a acestora și cuprinde datele referitoare la finanțarea investițiilor din bugetul de stat sau din bugetul cooperativelor, din fondurile de investiție ale populației ș.a.

BALANȚA LEGĂTURILOR DINTRE RAMURI 1. Instrument de prevedere și analiză economică a structurii producției sociale, care se bazează pe legăturile reciproce și complexe dintre ramurile producției materiale. **2.** Model economic bazat pe utilizarea metodelor și a tehnicii moderne de calcul, care se ocupă cu prezentarea într-o formă sintetică și cu ajutorul anumitor indicatori valorici sau naturali a diferitelor aspecte ale proceselor economiei naționale. **B.l.** dintre **r.** reliefează procesul de formare și de utilizare a produsului național brut, pe ramuri economice, elaborat atât în unități naturale, cât și în expresie bănească. Această balanță se prezintă sub forma unui sistem de ecuații liniare, utilizate pentru rezolvarea problemelor referitoare la repartiția producției și a cheltuielilor de producție și la determinarea coeficienților cheltuielilor directe pe unitatea de produs. Rezolvarea modelului se înfăptuiește cu ajutorul algebrei matriciale. **B.l.** dintre **r.** face posibilă stabilirea și analiza legăturilor reciproce dintre producție și consum, care au loc între ramurile producției materiale, determinarea proporțiilor principale din economia națională, desfășurate pe ramuri de activitate economică, facilitează studierea problemelor referitoare la formarea prețurilor și a modificării lor pentru anumite produse din alte ramuri ale economiei și servește la studierea structurii producției, la analiza eficienței economice a investițiilor și a comerțului exterior. Prin elaborarea acestei **b.** se urmărește să se introducă în activitatea de prognoză analiza intrări-ieșiri, care dă posibilitatea determinării interdependențelor ce se stabilesc între ramurile economice în procesul de producție și de repartiție a bunurilor și serviciilor materiale, a fluxului de bunuri și servicii care are loc între producători și consumatori. Prin **intrări** în cadrul unei ramuri se înțeleg consumurile de materiale și de muncă vie, provenite din sfera altei ramuri sau chiar din aceeași ramură, însă dintr-un proces anterior. Prin **ieșiri** se înțeleg produsele și serviciile fiecărei ramuri de producție, puse la dispoziția economiei în vederea consumului intermediar necesar procesului de producție și a consumului final destinat sferei neproductive, acumulărilor, exportului etc. **B.l.** dintre **r.**, întocmită pe baza datelor dintr-o anumită perioadă, este valabilă un timp limitat, deoarece, pe parcurs, intervin elemente noi care modifică relațiile și proporțiile determinate inițial prin **b.** Întocmirea **b.** se face sub formă de tabel-șah, iar elaborarea ei necesită efectuarea unor lucrări pregătitoare, aprofundate, cum ar fi: stabilirea nomenclatorului ramurilor economiei naționale, a nomenclatorului întreprinderilor și al produselor și serviciilor din economia națională, precum și întocmirea tabloului privind consumatorii finali etc.

BALANȚA MIJLOACELOR FIXE, sistem de indicatori care fac posibilă caracterizarea reproducției mijloacelor fixe într-o anumită perioadă de timp, repartizarea lor pe forme de proprietate, pe ramuri economice și pe unități administrativ-teritoriale ale țării. **B.** se întocmește anual, în expresie valorică, și cuprinde atât indicatorii privind mijloacele fixe existente la începutul și la sfârșitul perioadei, cât și indicatorii referitori la mișcarea mijloacelor fixe (productive și neproductive) în cursul aceleiași perioade, precum și uzura și amortizarea lor. **B.m.f.** este strâns corelată cu **balanța investițiilor** (v.), care prevede principalele direcții în care se îndreaptă programul de investiții productive și neproductive.

BALANȚA MIȘCĂRII CREDITELOR, tabel care cuprinde totalitatea operațiunilor privind mișcarea creditelor externe pe timp de un an. Acordarea și stingerea creditelor se face prin mărfuri, prestări de servicii sau aur. Soldul **b.m.c.** trebuie să fie egal cu soldul balanței creanțelor și angajamentelor externe pe aceeași perioadă. Se utilizează pentru evidențierea relațiilor băneștii internaționale.

BALANȚA PRODUCȚIEI, REPARTIȚIEI ȘI UTILIZĂRII FINALE A VENITULUI NAȚIONAL, sistem de indicatori care reflectă procesul de creare, repartiție și utilizare finală a venitului național pentru acumulare și consum. Cuprinde indicatorii producției și repartiției primare a venitului național pe ramuri ale economiei naționale și pe forme de proprietate, ai redistribuirii și formării veniturilor finale ale statului, cooperației și populației, precum și ai utilizării finale a venitului național pentru fondul de consum și fondul de dezvoltare economico-socială, ai cuantumului investițiilor, ai creșterii nivelului de trai etc. **B.** stabilește corelațiile corespunzătoare dintre veniturile și cheltuielile bănești ale populației și apoi concordanța acestora cu cantitățile de mărfuri oferite spre vânzare pe piață și cu volumul de servicii care se prestează populației, oglindind astfel mișcarea părții corespunzătoare a produsului social, în concordanță cu legea economică a repartiției după muncă. Această balanță servește la caracterizarea valorică a reproducției, asigurând corelarea indicatorilor financiari cu indicatorii structurii materiale a producției. **B.** este folosită și pentru planificarea circulației mărfurilor cu amănuntul, a producției bunurilor de consum etc. Pentru întreaga economie, **b.** se întocmește de către Ministerul Comerțului, Ministerul Finanțelor, Banca Națională, Institutul Național de Statistică și Studii Economice și alte organe specializate. Pe baza datelor cuprinse în **b.** se pot cunoaște mai bine cerințele de mărfuri ale populației și se poate repartiza mai just fondul de mărfuri pe întreg cuprinsul țării.

BALANȚA SERVICIILOR, parte componentă a **balanței de plăți externe** (v.) care cuprinde importurile și exporturile de invizibile (servicii). Printre serviciile cuprinse în **b.** se află: transporturile, asigurările, turismul, licențele, dobânzile, comisioanele, beneficiile și dividendele legate de exportul de capital, telegraful, telefonul, televiziunea, radioul, bursele, pensiile, succesiunile, contribuțiile la organisme internaționale, creditele externe.

BALANȚA VENITURILOR ȘI CHELTUIELILOR BĂNEȘTI ALE POPULAȚIEI ȘI A MASEI MONETARE, plan financiar care evidențiază constituirea veniturilor și efectuarea cheltuielilor bănești ale populației, precum și existența masei monetare în circulație. **B.** reflectă corelații obiectiv necesare în economia națională, precum și o serie de aspecte ale politicii economico-sociale, financiare și monetare ale statului. Folosirea acestei **b.** este determinată și de faptul că ea reprezintă un important instrument de evidență și control, înlesnind cunoașterea modului cum sunt realizați anumiți indicatori economici și, în primul rând, veniturile bănești ale populației, volumul și destinația cheltuielilor diferitelor grupe de populație, precum și masa monetară în circulație. **B.** este folosită și pentru reglementarea circulației banilor și determinarea masei monetare. **B.** cuprinde veniturile bănești realizate de populație de la agenții economici, instituții, veniturile realizate de unele grupe ale populației de la altele, precum și masa de numerar existentă la populație. **B.** evidențiază plățile în numerar pe care populația le efectuează către stat, agenți economici și instituții, precum și plățile pe care unele grupe de populație le fac către altele. **B.** stabilește corelațiile corespunzătoare dintre veniturile și cheltuielile bănești ale populației și apoi concordanța acestora cu cantitățile și sortimentele de mărfuri puse pe piață și cu volumul lucrărilor și serviciilor care se prestează populației. Ea oglindește mișcarea corespunzătoare a părții produsului național brut ce revine membrilor societății. **B.** este un instrument cu ajutorul căruia se determină pe un an sau pe câțiva ani sursele principale de realizare a veniturilor populației și destinațiile mari ale cheltuielilor pe care ea le efectuează. Sub acest aspect, **b.** oglindește unele laturi ale puterii de cumpărare a populației, înlesnind coordonarea – în perspectivă – a veniturilor cu cheltuielile populației. Oglindind veniturile bănești, această **b.** dă posibilitatea să se stabilească fondul de cumpărare al populației, precum și cantitatea de mărfuri necesară categoriilor de populație. Pentru întreaga țară, **b.** se întocmește de către Ministerul Finanțelor, Ministerul Comerțului, Banca Națională a României și Institutul Național de Statistică și Studii Economice. Prevederile anuale ale **b.** se repartizează

corespunzător pe trimestre. La nivelul județelor și al Capitalei, b. se întocmește de către organele județene de resort. Pe baza datelor din b., Ministerul Comerțului, organele sale locale, agenții economici au posibilitatea să cunoască mai bine cerințele de mărfuri ale populației și să repartizeze judicios mărfurile pe întreg cuprinsul țării, asigurându-se astfel creșterea încasărilor din comerț. La nivel național, b. se întocmește anual, cu defalcare trimestrială, de către Ministerul Industriei și Comerțului, Ministerul Finanțelor, Banca Națională și celelalte bănci, Institutul Național de Statistică și Studii Economice, ministerele și alte organe centrale și locale. La nivel local, întocmirea b. este coordonată de către consiliile locale, județene și, respectiv, al municipiului București, cu participarea diferitelor direcții din aparatul administrativ subordonat. B. se întocmește pe baza indicatorilor din bugetul de stat, la nivel județean, pe baza indicatorilor repartizați acestora. Pe baza datelor din balanță, organele comerțului pot cunoaște mai bine cerințele și necesarul de mărfuri ale populației, oferind astfel posibilitatea repartizării judicioase pe teritoriu a fondului de marfă. Are un caracter sintetic și neoperativ.

BALANȚA VIRAMENTELOR, b. ce se întocmește pentru evidențierea plăților și a încasărilor care se efectuează cu forța de muncă străină sau plecată în străinătate și cu prestațiile necompensate (ajutoare gratuite acordate, contribuțiile la organismele internaționale, diferite reparații și despăgubiri etc.).

BALANȚA VIZIBILĂ, parte a balanței de plăți externe, de fapt a contului curent, care relevă relațiile dintre valoarea bunurilor materiale exportate și a celor importate. Cealaltă parte a contului curent o constituie invizibilele, ca de exemplu: comerțul cu servicii – asigurările, reasigurările, turismul, transporturile etc.

BALANȚĂ 1. Instrument pentru măsurarea greutății corpurilor, prin echilibrarea lor cu greutăți care au calitatea de etalon. 2. Model economic format din două părți, între care există un raport de egalitate. 3. Sistem de indicatori grupați după anumite reguli, pe baza cărora se stabilesc proporțiile de dezvoltare economico-socială a țării. 4. Situație contabilă recapitulativă prin care se grupează la un moment dat soldurile conturilor debitoare și creditoare, pentru a permite o apreciere sintetică a rezultatelor. B. este de mai multe feluri: b. bunurilor și a serviciilor, b. comercială, b. de plăți externe, b. operațiunilor curente, b. operațiunilor de capital, b. patrimonială.

BALANȚĂ FINANCIARĂ, v. BALANȚA PRODUCȚIEI, REPARTIȚIEI ȘI UTILIZĂRII FINALE A VENITULUI NAȚIONAL.

BALANȚĂ PATRIMONIALĂ, instrument ce reflectă situația financiară a unui agent economic, a unei bănci la un moment dat, în mod obișnuit la finele anului financiar. **B.p.** conține activul, pasivul și activul net. **Activul** cuprinde stocul de capital circulant, stocul de capital fix și numerarul agentului economic la data elaborării balanței. **Pasivul** evidențiază creanțele asupra agentului economic. **Activul net** oglindește drepturile de proprietate asupra activelor.

BAM, metodă de prognoză folosită în activitatea de afaceri, în special în cea de bursă, bazată pe factori aleși în mod selectiv. Factorii aleși sunt barometrul sau indicatorii evenimentelor de bursă și ai activității de afaceri, analogia, care se bazează pe analiza situațiilor asemănătoare din trecut, și modelul, respectiv balanțele macroeconomice alese (produs național, venit național, buget, balanța de plăți).

BAN, monedă metalică divizionară a României, egală cu a suta parte din unitatea monetară, leul. În circulație se află monede de 5, 15 și 25 de bani. Prin reforma din 1861, când a fost adoptat sistemul zecimal pentru primul sistem bănesc al României, s-a stabilit că banul este

egal cu 1/100 dintr-un leu, înlocuindu-se astfel paraua. Până la această reformă, 1 leu era egal cu 40 de parale. **V. şi leu; monedă; para; sistem bănesc; unitate monetară.**

BANCA AFRICANĂ PENTRU DEZVOLTARE (Banque Africaine de Développement), instituţie bancară cu sediul la Abidjan (Coasta de Fildeş), înfiinţată la 4 august 1963, pe baza hotărârii Organizaţiei Unităţii Africane, din care fac parte 40 de ţări. La înfiinţare, capitalul a fost de 2 500 de milioane U.C. (1 U.C. = 0,888671 g de aur fin). Jumătate din capital a fost depus sub formă de aur şi valute convertibile de către ţările membre fondatoare. Celelalte resurse ale băncii provin din emiterea de obligaţiuni plasate în afara ţărilor membre, împrumuturi de pe piaţa de capital, fonduri speciale. În anul 1972 s-a constituit Fondul African de Dezvoltare, care este administrat de bancă, dar la care participă şi alte ţări neafricane. Banca are o societate de finanţare cu sediul la Geneva. **B.A. pentru D.** este menită să contribuie la dezvoltarea economico-socială a ţărilor membre pe următoarele căi: finanţarea proiectelor de investiţii şi a altor programe de dezvoltare economico-socială a ţărilor fondatoare; selectarea, studierea şi pregătirea proiectelor de întreprinderi şi activităţi care să contribuie la dezvoltarea economică şi socială; mobilizarea şi sporirea, în Africa şi în afara ei, a resurselor de finanţare a proiectelor şi programelor; promovarea investirii în Africa, în aceste proiecte şi programe, a capitalurilor publice şi particulare; furnizarea de asistenţă pentru realizarea proiectelor şi programelor de dezvoltare. **B.A. pentru D.** administrează şi unele fonduri speciale menite să servească scopurilor sale, din care se acordă credite avantajoase; acordă sau participă la împrumuturi, folosind capitalul propriu, fondurile speciale şi fondurile împrumutate; investeşte capital în întreprinderi şi instituţii; garantează împrumuturi acordate de alte instituţii de credit. **B.** are o structură organizatorică asemănătoare cu cea a **Băncii Internaţionale pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare** (v.), cu care şi colaborează.

BANCA AGRICOLĂ S.A., AGROBANK, instituţie bancară comercială şi de dezvoltare, organizată ca societate pe acţiuni. **B.** are ca obiect principal al activităţii: finanţarea în lei şi în valută a agenţilor economici şi a altor persoane fizice şi juridice care acţionează în cadrul economiei de piaţă, din ţară şi străinătate; mobilizarea resurselor băneşti temporar disponibile, finanţarea prin credite pe termen scurt, mediu şi lung, în lei şi în valută, a activităţii de producţie, comercializare, prestări de servicii, comerţ exterior, investiţii; finanţarea investiţiilor statului care se realizează din fondurile de la bugetul de stat; efectuarea tuturor genurilor de operaţiuni bancare şi acordarea de asistenţă economico-financiară agenţilor economici şi altor persoane fizice şi juridice, indiferent de forma de proprietate şi de sectorul în care îşi desfăşoară activitatea. **B.A.** efectuează o gamă largă de operaţiuni bancare şi financiare în ţară şi străinătate în numele său propriu, al clienţilor săi, în numele altora sau în colaborare cu alţii, şi anume: ▪primeşte disponibilităţile băneşti de la persoane fizice şi juridice, în depozite, la vedere şi la termen, în lei şi în valută; ▪efectuează operaţiuni de încasări şi plăţi, în lei şi în valută, în numerar, prin casierii proprii, sau fără numerar, prin conturile deschise de clienţi la bancă; ▪contractează credite pe termen scurt, mediu şi lung, în lei şi valută, în ţară şi în străinătate, în completarea surselor de creditare; ▪acordă credite în lei şi în valută, pe termen scurt, pentru activitatea de aprovizionare, producţie, comerţ şi prestări de servicii, cu termene de rambursare de până la 12 luni, şi pe termen mediu şi lung pentru înfiinţarea, extinderea şi modernizarea obiectivelor economice din diferite sectoare de activitate, cu termene de rambursare de până la cinci, respectiv 25 de ani; ▪acordă asistenţă şi efectuează operaţiuni bancare în legătură cu punerea în aplicare a diferitelor proiecte de investiţii privind: expertizarea economică şi financiară a proiectelor, utilizarea fondurilor potrivit destinaţiei aprobate şi prevederilor din documentaţii; ▪participă la consorţii de garanţii şi la credite consorţiale interne şi internaţionale. De asemenea, ▪emite efecte de comerţ în lei şi în valută şi acceptă efecte de comerţ emise asupra sa; ▪avalizează şi girează efecte de comerţ emise de terţi; ▪efectuează operaţiuni de scontare a efectelor comerciale în cadrul operaţiunilor de scont şi

rescont; ▪efectuează operaţiuni privind executarea de casă a bugetului de stat; ▪emite pe termen scurt şi mediu obligaţiuni şi alte titluri de credit; ▪efectuează operaţiuni pentru realizarea comenzilor de stat în diferite domenii de activitate, precum şi de utilizare a subvenţiilor de la bugetul statului; ▪emite cecuri bancare proprii sau în contul altor instituţii de credit; ▪efectuează operaţiuni de vânzare-cumpărare şi alte operaţiuni cu titluri emise de stat, precum şi cu acţiuni, obligaţiuni şi hârtii de valoare, pentru contul propriu sau pentru terţi, în ţară şi străinătate; ▪emite, confirmă, negociază plata de acreditive, incassouri, ordine de plată şi alte instrumente de decontare; ▪emite, confirmă şi efectuează operaţiuni cu scrisori de garanţii, avaluri şi cauţiuni în ţară şi în străinătate. În acelaşi timp, **B.A.** ▪efectuează servicii de depozitare şi trezorerie pentru obiecte de valoare, proprietate a unor persoane fizice sau juridice; ▪angajează şi acordă credite în valută pentru activitatea economică de comerţ exterior; ▪primeşte şi efectuează transferuri băneşti din ţară şi străinătate; ▪efectuează operaţiuni de arbitraj pe pieţele internaţionale valutare, sub forma atragerii şi constituirii de depozite la vedere şi la termen, proprii şi ale clienţilor; ▪cumpără şi vinde valută, aur şi metale preţioase, în lingouri sau monede şi medalii, ia parte la societăţi mixte cu capital în lei sau în valută; ▪participă cu capital în lei sau în valută la organizaţii cu caracter financiar-bancar din ţară şi străinătate, în calitate de membru sau acţionar; ▪încheie convenţii privind activităţi financiar-bancare şi aranjamente de corespondent cu bănci şi instituţii financiare străine; ▪participă la orice operaţiuni financiare şi bancare în cadrul unor acorduri şi convenţii internaţionale etc. Creditele se acordă pe bază de garanţii asigurătoare, cum sunt: ipoteca constituită asupra bunurilor imobile aflate în proprietatea debitorilor şi a garanţilor; gajul mobiliar; cesiuni şi alte active; scrisori de garanţie bancară, hârtii de valoare şi alte efecte comerţ; bunurile care se procură sau se realizează din creditul garantat; alte garanţii. Creditele se acordă pe bază de contracte, care au valoarea unor înscrisuri autentice şi constituie titluri executorii. Dobânda pentru creditele care se acordă de bancă este negociabilă. Capitalul social iniţial este subscris de stat. Persoanele fizice şi juridice din ţară pot cumpăra acţiuni în lei sau în valută, iar persoanele fizice şi juridice din străinătate cumpără acţiuni numai în valută, la cursul oficial. Acţiunile sunt purtătoare de dividende din beneficiile băncii. **B.** îşi constituie următoarele fonduri: fondul de rezervă, fondul de dezvoltare, fondul de risc şi alte fonduri cu destinaţie specială. **Fondul de rezervă** se formează pe baza cotelor anuale alocate din beneficiile băncii, dar nu mai mult decât capitalul său social. Acest fond constituie garanţia angajamentelor **b.** şi se poate folosi pentru compensarea anumitor pierderi. **Fondul de dezvoltare** se constituie şi se utilizează, pe baza aprobării adunării generale, din veniturile brute aprobate pentru fiecare exerciţiu financiar. Acest fond este destinat dezvoltării **b.** pe seama investiţiilor proprii, constituind şi o garanţie a angajamentelor băncii. **Fondul de risc** se constituie şi se foloseşte pentru acoperirea eventualelor pierderi, la propunerea consiliului de administraţie, cu aprobarea adunării generale. **B.** îşi poate constitui şi alte fonduri. Potrivit hotărârilor adunării generale a acţionarilor, o parte din mijloacele financiare ale fondului de rezervă şi ale fondurilor cu destinaţie specială poate fi plasată în titluri de stat sau în alte valori. Pe lângă capitalul social şi fondurile proprii, banca poate utiliza în completare şi alte resurse financiare în lei şi în valută, cum sunt: ▪disponibilităţile în lei şi în valută existente în conturile deschise de clienţi la bancă: ▪creditele pe termen scurt, mediu şi lung în lei şi în valută contractate de bancă din ţară sau străinătate; ▪fondurile primite de la bugetul statului pentru realizarea de investiţii în sectorul public sau cu alte destinaţii; ▪obligaţiunile şi alte hârtii de valoare emise de bancă în ţară şi străinătate; ▪diferite alte resurse atrase de bancă. Beneficiile nete ale băncii, rămase după impozitare şi constituirea fondurilor proprii, se repartizează pe baza aprobării adunării generale, sub formă de: ▪**dividende** care se acordă acţionarilor; ▪**tantieme** pentru membrii consiliului de administraţie; ▪**gratificaţii** pentru personalul băncii; ▪alte destinaţii. Conducerea şi administrarea băncii se realizează de către: adunarea generală a acţionarilor, consiliul de administraţie şi comitetul de direcţie. Adunarea generală este organul de conducere a băncii şi

reprezintă pe toți acționarii săi; ea poate fi ordinară și extraordinară. **Adunarea generală ordinară** se întrunește cel puțin o dată pe an, în maximum trei luni de la încheierea exercițiului financiar, și are următoarele competențe: analizează raportul anual al consiliului de administrație asupra activității băncii; ▪examinează și aprobă bilanțul anual, contul de profit și pierderi, destinația și repartizarea profitului, dividendele care se distribuie acționarilor și recompensele care se acordă funcționarilor, precum și descărcarea de gestiune pe baza raportului consiliului de administrație asupra activității băncii și a raportului comisiei de cenzori; ▪aprobă plasarea unei părți din resursele financiare ale fondului de rezervă și ale fondurilor cu destinație specială în titluri de stat și în alte valori; ▪aprobă emiterea de acțiuni, obligațiuni și alte hârtii de valoare; ▪alege membrii consiliului de administrație și cenzorii; ▪aprobă bugetul și programele de activitate pentru fiecare an; ▪aprobă participarea cu capital la alte organizații economice și financiare din țară și din străinătate etc. **Adunarea generală extraordinară** se întrunește ori de câte ori este nevoie și decide cu privire la: mărirea, reducerea sau restrângerea capitalului social; mutarea sediului băncii; fuziunea cu alte societăți; dizolvarea anticipată a băncii; emiterea de acțiuni, obligațiuni și alte titluri de credit; prelungirea duratei de activitate a băncii etc. Conducerea și administrația băncii se realizează de către **consiliul de administrație** ales de adunarea generală. Din acest consiliu fac parte președintele și vicepreședinții băncii, reprezentanți ai acționarilor, specialiști din aparatul băncii și alți specialiști. Președintele consiliului de administrație, care este și președintele băncii, și cel puțin jumătate din numărul administratorilor trebuie să fie cetățeni români. Consiliul de administrație se întrunește lunar sau când este nevoie, iar deciziile sunt valabile dacă sunt prezenți cel puțin $^2/_3$ din administratori. El are următoarele atribuții: elaborează bilanțul, contul de profit și pierderi și raportul său de activitate pe care îl prezintă adunării generale, propunând și repartizarea profitului; stabilește nivelul veniturilor și al cheltuielilor băncii, al investițiilor proprii, al reparațiilor capitale etc.; hotărăște cu privire la activitatea de creditare, la atragerea de resurse, la utilizarea lor, precum și cu privire la nivelul dobânzilor, comisioanelor, taxelor, marjelor și altor speze bancare; propune adunării generale majorarea, micșorarea sau reîntregirea capitalului social, plasarea unei părți a fondului de rezervă și a unor părți ale fondurilor cu destinație specială; stabilește facilități la acordarea creditelor anumitor clienți; aprobă structura organizatorică, funcțiile și atribuțiile personalului, competențele și normele de funcționare; numește comitetul de direcție și stabilește competențele acestuia; numește directorii, adjuncții acestora și contabilii-șefi din centrala băncii și din unitățile teritoriale; ia măsuri pentru aducerea la îndeplinire a hotărârilor adunării generale etc. Toți membrii consiliului de administrație răspund solidar față de bancă referitor la realitatea vărsămintelor efectuate de asociați, la existența reală a dividendelor plătite, la ținerea corectă a registrelor etc. Președintele băncii este ales de adunarea generală a acționarilor; el angajează banca în relațiile cu persoanele fizice și juridice din țară și din străinătate. Conducerea operativă a băncii este încredințată comitetului de direcție desemnat de consiliul de administrație. **Comitetul de direcție** este format din președinte, vicepreședinți și alți membri. Activitatea comitetului de direcție este condusă de președintele băncii. Comitetul de direcție ține întruniri săptămânale și ori de câte ori este necesar, informând consiliul de administrație asupra activității desfășurate. Adunarea generală alege comisia de cenzori care supraveghează în ansamblu gestiunea băncii. Cenzorii sunt, în majoritate, cetățeni români. Bilanțul și contul de profit și pierderi nu pot fi aprobate de adunarea generală dacă nu sunt însoțite de raportul cenzorilor. Cenzorii mai sunt obligați: să facă cel puțin o dată pe lună și inopinat verificarea casei și să controleze existența titlurilor sau a valorilor proprietate a băncii sau primite în gaj, cauțiune ori depozit; să convoace adunarea generală ordinară sau extraordinară, când aceasta nu este convocată de administratori; să participe la adunările generale și să facă propuneri corespunzătoare; să verifice constituirea garanțiilor membrilor consiliului de administrație; să vegheze la respectarea dispozițiilor legii, a contractului de societate și a statutului băncii. Neregulile constatate se aduc la cunoștința consiliului de administrație și a

adunării generale. **B.A.** are sediul central în Bucureşti şi îşi desfăşoară activitatea prin sucursale, filiale, agenţii şi reprezentanţe în ţară şi în străinătate.

BANCA AMERICII CENTRALE PENTRU INTEGRARE ECONOMICĂ (Banque Centramericaine d'Intégration Économique), instituţie bancară înfiinţată în anul 1961 de către Costa Rica, Guatemala, El Salvador, Honduras şi Nicaragua, cu sediul la Tegucigalpa (Honduras). Scopul băncii este promovarea integrării economice şi a dezvoltării economice echilibrate a ţărilor membre. Atribuţiile principale ale băncii sunt: susţinerea proiectelor de infrastructură subregională, elaborarea de proiecte de investiţii pe termen lung, importante pentru piaţa Americii Centrale, elaborarea unor proiecte de specializare coordonată a agriculturii, modernizarea proceselor de producţie pentru creşterea eficienţei economice şi a capacităţii competitive, elaborarea proiectelor de finanţare a serviciilor şi de extindere a comerţului. La înfiinţare, capitalul băncii a fost de 200 de milioane de dolari. Banca are următoarea structură organizatorică: adunarea guvernatorilor, consiliul de administraţie, preşedintele băncii.

BANCA ANGLIEI (Bank of England), b. centrală a Marii Britanii, care s-a înfiinţat printr-o lege a Parlamentului în anul 1694 şi a fost reorganizată în mai multe rânduri. Sediul central al **b.** este la Londra, iar în provincie are sucursale. Începând din 1946 este bancă de stat. Guvernul numeşte conducerea băncii, formată din guvernator şi 16 directori. **B.** primeşte directive de la Trezoreria Statului şi poate da indicaţii celorlalte bănci pentru apărarea intereselor publice. Funcţiile băncii sunt încredinţate unor departamente, cum sunt: a) Departamentul Monetar, cu funcţia exclusivă de emisiune a bancnotelor, la solicitarea Departamentului Bancar; b) Departamentul Bancar, care primeşte bancnote de la Departamentul Monetar şi efectuează operaţiuni bancare. **B.A.** păstrează în conturi – pe care le-a deschis celorlalte bănci engleze – disponibilităţile acestora, pe care le foloseşte pentru compensarea creanţelor şi a datoriilor interbancare. **B.A.** centralizează masa banilor în circulaţie prin următoarele operaţiuni: vânzări şi cumpărări de titluri de valoare pe piaţă, stabilirea proporţiei rezervelor obligatorii ale băncilor la **B.A.**, stabilirea dobânzii bancare, respectiv a dobânzii minime cu care se pot sconta bonurile de tezaur ale guvernului englez sau cambiile la **B.A.** După 1972, cursul lirei sterline flotează liber pe piaţa interbancară.

BANCA ANGLO-ROMÂNĂ, instituţie bancară creată pe principiile societăţilor mixte, care şi-a început activitatea la 2 iulie 1973. Sediul ei se găseşte la Londra. La constituirea băncii au contribuit ca acţionari: **Banca Română de Comerţ Exterior** din Bucureşti, cu 50% din capital, **Barclays Bank International Limited** din Londra – una dintre cele mai mari bănci britanice – cu 30% din capital şi **Manufacturers Hanover International Banking Corporation** din New York – o mare bancă americană – cu 20% din capital. Capitalul subscris iniţial a fost de 3 milioane de lire sterline, iar la începutul anului 1986, capitalul a ajuns la 18 milioane de lire sterline (fonduri proprii şi rezerve). **B.** urmăreşte, între altele, să înlesnească derularea relaţiilor comerciale dintre întreprinderile româneşti de comerţ exterior şi firme engleze din Commonwealth şi din alte ţări. **B.** acordă asistenţă firmelor engleze interesate în efectuarea de operaţiuni comerciale cu România, precum şi cu alte firme din celelalte ţări. Fiind agreată de către **Banca Angliei**, **B.A.-R.** efectuează următoarele operaţiuni: ▪deschiderea de acreditive documentare şi, corespunzător, confirmarea şi avizarea creditelor primite de la corespondenţi străini; ▪atragerea de fonduri sub formă de depozite şi de conturi curente; ▪finanţarea pe termen scurt, mediu şi lung a unor operaţiuni de export-import de mărfuri şi servicii; ▪cumpărarea şi vânzarea de valută şi diferite alte operaţiuni de arbitraj valutar; ▪negocierea şi decontarea de trate emise în cadrul scrisorilor de credit documentar şi al altor documente de plată; ▪remiteri de ordine de plată către firme ori persoane din alte ţări; ▪emiterea de garanţii şi alte operaţiuni asemănătoare, la cererea clienţilor. Pentru realizarea acestei game largi de operaţiuni, **B.** este ajutată de unităţile bancare britanice şi de cele ale partenerilor săi,

care au peste 5 000 de sucursale în aproape 60 de țări. Ca urmare a acestui fapt, **B.** este informată la zi cu privire la evoluția pieței valutare și de capital, la principalele probleme de risc care pot să apară, adoptând și sprijinind pregătirea măsurilor asiguratorii în caz de nevoie. Întrucât este o bancă comercială, ea poate efectua nu numai operațiuni cu diferite bănci și organisme financiare, ci și cu diferite firme internaționale de comerț, furnizând informații de natură economică și valutară. Concomitent, **B.** urmărește cunoașterea și folosirea practicii financiar-bancare internaționale. Ca urmare a intensificării activității sale, **B.A.-R.** efectuează operațiuni cu peste 100 de bănci din mai mult de 50 de țări. Întrucât în bancă lucrează și specialiști români, se realizează un schimb de experiență cu bune rezultate, în toate operațiunile bancare, fapt care contribuie la formarea profesională de înalt nivel a personalului bancar.

BANCA ARABĂ PENTRU DEZVOLTARE ECONOMICĂ ÎN AFRICA, b. înființată în anul 1974 de majoritatea țărilor membre ale Ligii Arabe; are sediul la Khartoum (Sudan). **B.** efectuează diferite operațiuni bancare și, în mod deosebit, acordă împrumuturi în condiții avantajoase.

BANCA ASIATICĂ DE DEZVOLTARE, instituție bancară creată în decembrie 1966, în temeiul convenției semnate la Manila (Filipine) de 30 de state. Ulterior, numărul membrilor a crescut la 42, un nou membru fiind Anglia. **B.** acționează în Asia de Sud și în Asia de Sud-Est și are următoarele obiective: finanțarea operațiunilor comerciale atât dintre țările membre, cât și dintre acestea și alte țări. La înființarea **b.**, capitalul inițial a fost de 1 miliard de dolari, împărțit în 100 000 de acțiuni. **B.A. de D.** poate reține până la 10% din capitalul vărsat pentru crearea unui fond special din care să se acorde împrumuturi în condiții avantajoase. Finanțarea dezvoltării se efectuează pe baza proiectelor de investiții, iar fondurile sunt utilizate de beneficiari pentru cumpărarea unor echipamente din țările membre. **B.** este condusă de un consiliu al guvernatorilor și de un consiliu executiv.

BANCA CENTRALĂ, instituție bancară care conduce întregul aparat bancar din țara respectivă, oferind servicii guvernului și tuturor băncilor comerciale din țară. **B.C.** formulează politica monetară și de credit a guvernului. Are următoarele atribuții: emisiunea semnelor monetare, păstrarea și punerea lor în circulație și controlul emisiunii de bancnote; concentrarea disponibilităților bănești ale băncilor comerciale și acordarea de credite acestor bănci, pe baza primirii prealabile la rescont a cambiilor scontate de acestea; administrarea conturilor guvernamentale și a datoriei publice; acordarea de împrumuturi statului și păstrarea tezaurului de stat; formarea de depozite și influențarea volumului și a costului creditului în țară; păstrarea rezervelor de aur și valută străină ale țării; participarea în numele statului la încheierea acordurilor de plată cu alte țări; controlul și influențarea cursului valutar; întreținerea relațiilor cu băncile centrale ale altor țări. **V. și Banca Națională a României.**

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ, instituție bancară organizată ca societate pe acțiuni, cu capital social subscris de stat prin **Banca Națională a României** (v.) din fondurile existente în bilanțul ei. Pentru desfășurarea operațiunilor în valută s-a pus la dispoziția **B.C.R.** un fond valutar. Activitatea băncii constă în atragerea și formarea de depozite bănești, în lei și în valută, de la persoane fizice și juridice, din țară și din străinătate, acordarea de credite pe termen scurt, mediu și lung, efectuarea de servicii bancare, operațiuni privind activitatea de comerț exterior și alte operațiuni bancare. **B.** efectuează operațiuni bancare și financiare, în țară și în străinătate, pentru contul său propriu, al clienților băncii – persoane fizice și juridice – în numele unor instituții sau în colaborare cu acestea, precum și alte activități. Astfel, banca: ▪primește depozite bănești, la vedere și la termen, de la persoane fizice și juridice; ▪acordă credite pe termen scurt, cu scadența de

rambursare până la 12 luni, pentru aprovizionare, producție, desfacere, prestări de servicii, precum și pentru consum gospodăresc și personal; ▪acordă credite pe termen mediu, cu rambursare până la 5 ani, și pe termen lung, până la 25 de ani, cu asigurarea resurselor corespunzătoare; ▪efectuează operațiuni de scontare a efectelor comerciale în cadrul operațiunilor de scont și rescont; ▪efectuează operațiuni de încasări și plăți în numerar și virament, pentru clienții care deschid conturi la bancă, pentru livrări de mărfuri, prestări de servicii, executări de lucrări și pentru orice alte operațiuni bănești ale acestora; ▪efectuează operațiuni de schimb valutar; ▪acordă clienților săi credite în valută; ▪emite și primește cecuri sau documente de plată în valută; ▪primește și emite garanții pentru angajamentele de plată străine, proprii sau ale terților, ori în favoarea acestora; ▪efectuează operațiuni de arbitraj pe piețele monetare, sub formă de atragere și constituire de depozite la termen și la vedere, proprii și ale clienților, b. putând compensa din profitul realizat din aceste operațiuni eventualele diferențe nefavorabile. De asemenea, b. ▪participă, în calitate de asociat sau acționar, la înființarea de societăți sau instituții bancare, în țară sau în străinătate; ▪participă la tranzacții externe, financiare, de plăți și de credit, încheie cu bănci și instituții financiare străine angajamente și convenții de plăți, încheie contracte și convenții privind primirea sau acordarea de credite din și în străinătate; ▪încheie aranjamente de corespondent cu bănci și instituții financiare străine; participă la organizații și organisme internaționale cu caracter financiar, bancar sau monetar; ▪efectuează operațiuni de încasări, plăți și alte servicii bancare pentru instituțiile finanțate de la buget sau autofinanțate; ▪efectuează operațiuni privind executarea de casă a bugetului statului; ▪cumpără și vinde, în țară sau în străinătate, aur și alte metale prețioase în lingouri, monede sau medalii; ▪efectuează orice alte operațiuni bancare, în țară și în străinătate. Creditele se acordă de b. prin negociere cu solicitantul, în funcție de bonitatea și de solvabilitatea acestuia. La acordarea creditelor, b. are dreptul să solicite garanții asiguratorii, cum sunt: bunurile procurate din creditul acordat, gajul mobiliar, înscrisuri de valori și alte efecte de comerț, ipoteca constituită asupra bunurilor imobile aflate în proprietatea debitorilor și a garanților, scrisori de garanții bancare, cesiuni și alte active. B. acordă creditele pe baza contractului de împrumut, care se încheie cu beneficiarul acestuia și în care se consemnează clauzele referitoare la obiect, volum, garanții, termene de rambursare, dobândă etc. Contractul de credit are valoare de înscris autentic și constituie titlu executoriu. Față de clienții care nu-și îndeplinesc angajamentele sau nu respectă clauzele din contractele de credit, b. este îndreptățită să dispună următoarele măsuri: recuperarea creditelor înainte de scadență, atunci când se constată înstrăinarea garanțiilor prezentate, utilizarea creditelor în alte scopuri decât acelea pentru care au fost acordate, păstrarea în condiții necorespunzătoare a valorilor materiale aduse în garanție, sustragerea de la îndeplinirea obligațiilor din contract; valorificarea totală sau parțială a înscrisurilor care i-au fost date în garanție; recuperarea din sumele rezultate din valorificarea înscrisurilor a creditelor acordate, a dobânzilor și a oricăror cheltuieli în legătură cu valorificarea, eventualul surplus remițându-se împrumutatului; declanșarea procedurii juridice de punere în faliment și lichidare. Depozitele constituite și creditele acordate sunt purtătoare de dobânzi din momentul constituirii, respectiv al acordării lor. Dobânda este negociabilă. B. poate emite, pe termen scurt, mediu și lung, obligațiuni și alte titluri de credit. B. efectuează pentru contul său propriu sau al clienților săi vânzarea de obligațiuni, titluri și alte înscrisuri, precum și răscumpărarea acestora. Pentru titlurile sau efectele de comerț primite în păstrare sau gaj, b. este obligată să elibereze clientului o dovadă din care să rezulte toate elementele distinctive: valoarea nominală, numerele și seriile pe care le poartă, alte semne care le deosebesc de celelalte titluri purtând aceeași denumire. B. cere și primește de la clienții săi bilanțurile contabile, contul de profit și pierderi, situația angajamentelor de plată și orice informații și date referitoare la bonitatea, lichiditatea și solvabilitatea acestora. Acțiunile b. pot fi nominative și la purtător și sunt purtătoare de dividende, determinate în raport cu profitul realizat de bancă, care se distribuie anual

acționarilor, după încheierea și aprobarea bilanțului contabil de către adunarea generală a acționarilor. Profitul care rămâne după plata impozitului datorat se repartizează, pe baza hotărârii adunării generale a acționarilor, pentru constituirea fondurilor, pentru plata dividendelor și pentru alte destinații. **B.** își constituie următoarele fonduri: fondul de rezervă, fondul de risc, alte fonduri. Fondurile **b.** se constituie din profitul anual și pot fi utilizate, cu aprobarea adunării generale a acționarilor, pentru finanțarea unor acțiuni economice, financiare, valutare și de altă natură, ca și pentru acoperirea unor pierderi. Conducerea și administrarea **b.** sunt asigurate de: adunarea generală a acționarilor, consiliul de administrație, comitetul de credit, președinte și vicepreședinți. Organul de conducere a **b.** este adunarea generală a acționarilor, care reprezintă totalitatea proprietarilor de acțiuni. La ședințele ordinare și extraordinare ale adunării generale a acționarilor pot participa – personal sau prin delegat – acționarii. Adunarea generală a acționarilor ia hotărâri cu privire la: ▪aprobarea bilanțului contabil anual al **b.** și a contului de profit și pierderi; ▪stabilirea cuantumului dividendelor; ▪alegerea și numirea consiliului de administrație și a comisiei de cenzori; ▪numirea președintelui, vicepreședinților **b.** și a președintelui comisiei de cenzori; ▪autorizarea transferului acțiunilor; ▪aprobarea bugetului și a programului de activitate pentru anul viitor; ▪descărcarea gestiunii în anul încheiat. Conducerea și administrarea curentă a **b.** sunt încredințate de către adunarea generală a acționarilor unui consiliu de administrație, care deliberează asupra problemelor principale ale **b.**, cum sunt: ▪bilanțul contabil și contul de profit și pierderi; ▪politica **b.** privind creditele, resursele și dobânzile; ▪propunerile care se prezintă adunării generale a acționarilor privind rezervele și utilizarea lor; ▪propunerile privind emiterea de acțiuni, obligațiuni, titluri de credit și modul de distribuire a acestora; ▪stabilirea veniturilor și cheltuielilor băncii, a investițiilor proprii și a reparațiilor capitale; ▪aprobarea înființării, desființării sau mutării sucursalelor, filialelor, agențiilor sau reprezentanțelor; ▪stabilirea numărului de personal, a funcțiilor și a salariilor; ▪numirea directorilor, a adjuncților acestora și a contabililor-șefi din centrala **b.** și din unitățile teritoriale; ▪numirea comitetului de credit și stabilirea competențelor acestuia; ▪aprobarea împuternicirii membrilor consiliului de administrație de a semna pentru **b.** în lipsa președintelui; ▪aprobarea comisioanelor, a taxelor și a spezelor bancare; ▪normele, instrucțiunile și cadrul de desfășurare a operațiunilor **b.**; ▪alte probleme ale activității băncii. Consiliul de administrație al **b.** asigură întocmirea, la termenele stabilite, a bilanțului contabil, a contului de profit și pierderi, precum și a dării de seamă anuale, pe care le prezintă adunării generale a acționarilor. Președintele consiliului de administrație este președintele **b.** și angajează **b.** potrivit responsabilităților, sarcinilor și împuternicirilor care îi sunt conferite. Din consiliu fac parte și vicepreședinții băncii, precum și alți membri. Consiliul de administrație al **b.** poate delega o parte din competențele sale unui comitet de credit, din care fac parte președintele **b.**, vicepreședinții și directorii executivi din administrația centrală. Comitetul de credit își îndeplinește sarcinile în cadrul limitelor împuternicirii acordate de consiliul de administrație, în deliberări săptămânale sau ori de câte ori este necesar. Adunarea generală a acționarilor numește comisia de cenzori, compusă din cinci cenzori și doi supleanți. Cel puțin unul dintre cenzori trebuie să fie expert contabil. Președintele comisiei de cenzori participă la ședințele consiliului de administrație. Cenzorii au obligația să supravegheze gestiunea băncii, să verifice bilanțul, contul de profit și pierderi și evaluarea corectă a patrimoniului. De asemenea, sunt obligați să facă în fiecare lună și inopinat inspecția casei, să verifice existența obligațiunilor și a titlurilor de credit proprietate a băncii sau primite în gaj, cauțiune sau depozit; să verifice constituirea garanțiilor membrilor consiliului de administrație; să vegheze la respectarea statutului **b.** etc. Comisia de cenzori prezintă rapoarte consiliului de administrație și adunării generale a acționarilor. Cenzorii au drept de control asupra operațiunilor băncii, verificând la sediul central, la sucursale și filiale, la reprezentanțe sau agenții orice acte, documente și registre.

BANCA DE CREDIT IPOTECAR, instituție de credit care are ca obiect de activitate acordarea de credite garantate cu bunuri imobiliare (clădiri, terenuri etc.). Datorită faptului că mulți debitori nu își pot achita datoriile, băncile au pus stăpânire pe bunurile ipotecate, devenind astfel mari proprietari.

BANCA DE EMISIUNE, banca principală a statului, banca băncilor, care are legături multilaterale cu celelalte bănci și cu economia națională. **B. de e.** este implicată în emisiunea monetară, în procesul de creditare și de dirijare prin credit și monedă a economiei, în operațiunile valutare etc. **B. de e.** îndeplinește următoarele funcții importante: de emisiune, de creditare, de centru valutar, de bancă a băncilor, de bancă principală a statului. V. și **Banca Națională a României.**

BANCA DE EMISIUNE ȘI CIRCULAȚIE, instituție bancară centrală căreia îi este concesionat de către stat dreptul de a emite monedă sub forma biletelor de bancă, ca semne reprezentative ale monedelor metalice. Se mai numește b. de circulație deoarece prin intermediul ei se asigură circulația monetară dintr-o țară. Înființarea și dezvoltarea **b. de e. și c.** sunt organic legate de dezvoltarea societății. **B. de e. și c.** au o poziție centrală de monopol. Ele au un rol foarte important în cadrul aparatului bancar, acționează în întreaga țară, dețin o poziție centrală pe piață, ceea ce face ca aceste bănci să determine politica de credit a tuturor băncilor, influențând în același timp rata dobânzii. **B. de e. și c.** utilizează capitalurile disponibile de pe piață, controlează și reglementează circulația monetară și creditul extern, înlesnește plățile prin compensație și asigură stabilitatea valorii în aur a biletelor de bancă. **B.** funcționează pe baza următoarelor principii: ▪are o anumită independență, dar este supravegheată de stat; ▪efectuează operațiunile cu statul și particularii; ▪are dreptul exclusiv de a emite bilete de bancă și de a constitui rezerve suficiente de metale nobile; ▪centralizează toate operațiunile bancare și monetare. Resursele **b. de e. și c.** sunt: capitalul propriu, capitalul de rezervă, depunerile băncilor comerciale, ale diferitelor firme și ale statului, emisiunea de bancnote, care constituie cea mai importantă sursă de constituire a resurselor băncii. **B. de e. și c.** au un rol multifuncțional, fiind instrumente puternice utilizate de capitalul monopolist pentru promovarea intereselor sale prin intermediul politicii monetare și de credit. Aceste bănci îndeplinesc funcția de emisiune a instrumentelor de credit, aplicând în acest domeniu politica monetară și de credit a guvernului; acordă credite băncilor comerciale și statului sub următoarele forme: rescont de cambii, împrumuturi de gaj de efecte comerciale și lombardarea de efecte publice etc.; efectuează operațiuni de decontare între băncile comerciale; practică operațiuni privind vânzarea și cumpărarea de aur și devize; primește și păstrează rezervele de aur ale statului; efectuează executarea de casă a bugetului statului; administrează rezervele bugetare ale statului; face operațiuni de încasări și plăți; realizează politica valutară a țării; stabilește paritățile valutare; se preocupă de menținerea cursurilor valutare în concordanță cu interesele statului; reprezintă statul în relațiile monetare și de credit internaționale etc. **B.** se organizează pe baza unuia dintre următoarele regimuri: regimul băncilor centrale de emisiune de stat, aplicat în statele socialiste și în unele state capitaliste; regimul băncilor capitaliste de emisiune organizate sub formă de societate pe acțiuni în care statul nu participă nici la capital și nici la administrația lor; regimul băncii de emisiune constituite sub formă de societate pe acțiuni, în care statul nu participă la capital, dar participă la administrație, control și chiar la directivele băncii; regimul băncii de emisiune potrivit căruia, deși banca este constituită sub formă de societate pe acțiuni, în care statul nu participă la capital, acesta din urmă participă la administrație, la control și chiar la directivele băncii; regimul băncii de emisiune potrivit căruia, deși este constituită sub forma societății pe acțiuni, statul sau diverse corporații participă totuși atât la capital, cât și la administrația și la controlul ei. Acest regim a fost adoptat și de Banca Națională a României, înființată în 1880, căreia statul român îi încredințase mandatul cu caracter public de a emite bilete de bancă și misiunea de a asigura buna funcționare a sistemului său monetar și de a sprijini activitatea economică a țării.

De-a lungul timpului s-a dovedit că aceste obiective nu au fost înfăptuite şi că banca a contribuit la crearea marilor capitaluri financiare monopoliste şi la exploatarea populaţiei.

BANCA DE EXPORT-IMPORT A ROMÂNIEI (ROMANIAN EXIMBANK) S.A., instituţie bancară organizată ca societate pe acţiuni, care îşi desfăşoară activitatea pe baza statutului propriu şi are ca obiect finanţarea, garantarea, asigurarea şi reasigurarea creditelor pentru operaţiuni de import-export, asigurarea investiţiilor din şi în străinătate, promovarea exporturilor româneşti, deschiderea de noi pieţe internaţionale, precum şi alte operaţiuni bancare specifice. Pentru realizarea obiectivelor propuse, EXIMBANK efectuează următoarele operaţiuni: asigură creditele acordate exportatorilor şi importatorilor pentru operaţiuni de comerţ exterior; asigură bănci şi societăţi financiare din România pentru creditele acordate persoanelor fizice şi juridice străine; asigură bănci sau societăţi financiare străine pentru finanţarea operaţiunilor agenţilor economici din România; asigură societăţi comerciale şi bănci cu sediul în România pentru investiţiile în străinătate şi societăţi comerciale şi bănci străine pentru investiţiile în România. EXIMBANK desfăşoară activităţi de societate bancară şi de asigurare în ţară şi în străinătate, deschide conturi în lei la bănci în România şi conturi în valută în ţară şi în străinătate. Activitatea băncii se desfăşoară în numele şi pe contul statului, ca agent al acestuia pe bază de convenţie şi pe cont propriu şi sau în colaborare cu alte societăţi comerciale sau instituţii financiar-bancare. Banca mai efectuează următoarele operaţiuni: ▪finanţează exporturi şi importuri de mărfuri şi servicii prin acordarea de credite, în lei şi în valută, persoanelor juridice române şi străine, în nume propriu, precum şi în numele şi pe contul statului; ▪asigură bănci şi societăţi financiare din România pentru creditele acordate persoanelor fizice şi juridice străine destinate operaţiunilor de comerţ exterior; ▪asigură bănci şi societăţi financiare străine pentru finanţarea operaţiunilor agenţilor economici din România; ▪asigură societăţi comerciale şi bănci cu sediul în România pentru investiţiile în străinătate şi societăţile comerciale şi băncile străine pentru investiţiile în România; ▪garantează atât în numele şi în contul propriu, precum şi în numele şi în contul statului – ca agent al acestuia – în condiţiile stabilite prin convenţii, singură sau în colaborare cu alte societăţi comerciale sau instituţii financiar-bancare, credite pentru exporturi şi importuri de bunuri şi servicii acordate în lei şi în valută agenţilor economici străini, facilitând accesul acestora la credite comerciale sau bancare; ▪asigură în numele şi în contul statului credite de export-import contra riscurilor politice şi comerciale, pentru creditele acordate pe termen scurt, mediu şi lung; ▪asigură şi reasigură în străinătate, în nume şi pe cont propriu, contra riscurilor comerciale creditele de export-import acordate pe termen scurt, mediu sau lung; ▪acţionează în calitate de consultant financiar şi bancar în domeniul evaluării riscurilor comerciale şi politice pentru agenţii economici români şi străini; ▪participă în calitate de asociat sau acţionar la înfiinţarea în ţară şi în străinătate a unor societăţi comerciale bancare, de asigurare, de servicii şi din orice alt domeniu permis de legislaţia în vigoare şi cumpără acţiuni emise de acestea; ▪contractează împrumuturi din ţară şi din străinătate; ▪încheie acorduri şi convenţii necesare activităţii băncii, inclusiv acorduri de corespondent cu organizaţii similare din ţară şi din străinătate, atât în domeniul finanţării creditelor de export-import, cât şi în cel al garantării şi reasigurării acestora; ▪participă la formarea de consorţii bancare de garanţii şi asigurări de credite şi la creditele consorţiale interne şi internaţionale; ▪atrage şi păstrează depozite băneşti, în lei şi în valută, la vedere şi la termen, de la persoane fizice şi juridice române şi străine; ▪emite titluri de valoare în favoarea unor beneficiari din ţară şi din străinătate, acceptă efecte de comerţ trase asupra sa, avalizează şi girează efecte de comerţ în lei şi în valută, emise de terţi; ▪efectuează operaţiuni de scont şi rescont; ▪efectuează operaţiuni de acreditare, incassouri, ordine de plată şi alte instrumente de plată; ▪efectuează în nume propriu şi pentru terţi operaţiuni de arbitraj valutar; ▪efectuează orice alte operaţiuni specifice activităţii bancare şi de asigurare, în ţară şi în străinătate. Asigurarea creditelor şi garantarea investiţiilor dată de B. de E.-I. societăţilor

comerciale, bancare şi financiare româneşti şi străine, acoperă riscuri comerciale româneşti ordinare şi extraordinare, riscuri politice, riscuri monetare în caz de catastrofă sau de forţă majoră. De asemenea, b. asigură cifra de afaceri a exportatorului împotriva neplăţii şi întârzierii la plată din partea cumpărătorului extern, împotriva riscurilor comerciale (insolvabilitate, neplata prelungită, neacceptarea bunurilor livrate), ca şi împotriva riscurilor politice (moratoriu; orice alte acţiuni ale guvernelor străine care împiedică realizarea contractului de export sau determină întârzieri în transferul banilor; război, război civil, revoluţie şi alte evenimente asemănătoare produse în afara României, care împiedică îndeplinirea contractului de export; retragerea sau nereînnoirea licenţei de export sau impunerea unor restricţii de export după data începerii riscului; toate pierderile ce rezultă din imposibilitatea de a institui proceduri legale în ţara cumpărătorului). Capitalul B. de E.-I. a fost, iniţial, de 30 de miliarde de lei, din care 15 miliarde de lei în dolari SUA sau echivalentul în alte valute liber convertibile. Capitalul a fost subscris de Banca Naţională a României, Ministerul Finanţelor, alte bănci şi agenţi economici, fiind împărţit în acţiuni a câte 10 000 de lei fiecare. Banca Naţională a României, Ministerul Finanţelor şi celelalte bănci cu capital de stat deţin cel puţin 51% din acţiunile emise, restul putând fi distribuite la alte bănci, societăţi comerciale de asigurări şi reasigurări şi alţi agenţi economici din România. Cheltuielile iniţiale de constituire şi dezvoltare funcţională a B. de E.-I. au fost suportate din bugetul Băncii Naţionale a României şi au fost recuperate din primul buget al EXIMBANK. Banca este condusă de **adunarea generală a acţionarilor şi de consiliul de administraţie**, care alege din rândurile sale **comitetul de direcţie**. Supravegherea de ansamblu a gestiunii EXIMBANK se face de către **comisia de cenzori.**

BANCA EGIPTEANO-ROMÂNĂ („Misr Romanian Bank"), instituţie bancară egipteano-română cu sediul la Cairo, constituită sub forma unei societăţi mixte pe acţiuni. Acţionarii acesteia sunt: Banca Română de Comerţ Exterior, Banca Agricolă, Banca Română de Dezvoltare şi Banca Misr-Cairo. Capitalul **B.E.-R.** este de 5 milioane de dolari SUA. Partea română are o cotă de participare la capitalul statutar al b. de 49%, ceea ce reprezintă 2 450 000 de dolari SUA. B. asigură cu prioritate finanţarea schimburilor economice dintre România şi Republica Arabă Egipt, finanţează diferite operaţiuni de comerţ exterior şi contracte internaţionale, efectuează operaţiuni bancare pentru clienţii din ţara de reşedinţă etc.

BANCA EUROPEANĂ DE INVESTIŢII, principala instituţie bancară a Uniunii Europene, înfiinţată în anul 1957 prin Tratatul de la Roma, cu participarea a şase ţări membre ale Comunităţii Economice Europene (Germania, Franţa, Italia, Belgia, Olanda, Luxemburg), în vederea finanţării pe termen lung a proiectelor de investiţii necesare dezvoltării unor regiuni rămase în urmă din aceste ţări. Capitalul iniţial al băncii a fost de 1 miliard de dolari, format din 25% aur şi 75% valute naţionale ale ţărilor membre. Dacă resursele proprii, la un moment dat, nu sunt suficiente pentru finanţarea obiectivelor stabilite, b. are latitudinea să contracteze împrumuturi, pe termene de până la 20 de ani, de la statele membre ori de pe pieţele internaţionale de capital. B.E. de I. influenţează modernizarea producţiei ramurilor care necesită reconstrucţii sau finanţează obiective în care sunt interesate câteva ţări membre, de regulă construcţii strategice (căi ferate, şoşele, aeroporturi etc.). B.E. de I. îşi finanţează activităţile recurgând la împrumuturi pe pieţele financiare internaţionale. Prin creşterea împrumuturilor şi a garanţiilor, B.E. de I. finanţează şi investiţii destinate dezvoltării echilibrate a Uniunii Europene şi întăririi coeziunii economice şi sociale. Banca are ca obiective principale: ▪sprijinirea dezvoltării regiunilor mai puţin favorizate ale Comunităţii; ▪constituirea unei reţele comunitare de infrastructură pentru transporturi şi telecomunicaţii, factor determinant în realizarea unei pieţe interne unice; ▪realizarea concretă a politicilor economice comunitare (industrie, protecţia mediului înconjurător, politica energetică etc.). B.E. de I. participă, în afara Comunităţii, la punerea în aplicare a politicii de asistenţă financiară acordată ţărilor în curs de dezvoltare, cu resurse proprii şi comunitare. B.E. de I.

finanțează dezvoltarea și modernizarea infrastructurilor, proiectele industriale și agricole care contribuie la dezvoltarea țărilor mediteraneene, a statelor africane și a celor din zona Caraibilor și Pacificului. În egală măsură, **B.E. de I.** contribuie la acordarea de asistență financiară, de către Comunitate, în favoarea țărilor Europei Centrale și de Est; de asemenea, **B.E. de I.** este unul dintre principalii acționari ai Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare. **B.E. de I.** este prima instituție comunitară care împrumută și se împrumută în E.C.U. Ea a acordat primele împrumuturi în E.C.U. Danemarcei, Franței, Italiei, Japoniei, Elveției și Austriei, încurajând utilizarea mai largă a monedei comunitare și ocupând o poziție-cheie în toate sectoarele pieților bazate pe E.C.U. (astăzi EURO). **B.E. de I.** are sediul la Luxemburg și este condusă de consiliul guvernatorilor, fiecare țară fiind reprezentată de un guvernator, un consiliu de administrație – constituit inițial din 12 administratori și 12 supleanți – și un comitet de direcție, care are în structura sa un președinte și doi vicepreședinți, având ca atribuții gestionarea afacerilor curente ale instituției. V. și **Uniunea Economică și Monetară; Uniunea Europeană de Plăți.**

BANCA EUROPEANĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE (Banque Européenne pour Réconstruction et Développement), instituție financiar-bancară internațională cu sediul la Londra, creată prin acordul de înființare încheiat la 29 mai 1990, de către 42 de țări. Prin acordul de înființare se prevede promovarea progresului economic în țările Europei Centrale și Răsăritene, sprijinind economiile țărilor respective să devină competitive pe plan internațional, prin reconstrucția și dezvoltarea lor, reducând riscurile legate de finanțarea economiilor acestor țări. Banca are ca scop principal accelerarea tranziției la economia de piață și promovarea inițiativei private. **B.E.R.D.** este în același timp o bancă de investiții, dar și una comercială, fiind deschisă tuturor celor care vor să contribuie la stabilizarea economică și politică a noilor democrații est-europene, bazate pe principiile economiei de piață. **B.E.R.D.** intervine atât pentru sprijinirea noilor obiective publice destinate dezvoltării, cât și pentru extinderea sectorului privat din aceste țări, precum și stimularea Occidentului de a investi în Europa de Est. Cea mai mare parte din finanțarea făcută de bancă este destinată sectorului economic privat sau societăților comerciale cu capital de stat, care au însă program de privatizare. De asemenea, **B.E.R.D.** acordă asistență financiară, asistență tehnică, servicii de instruire a personalului etc. Pentru a primi un împrumut de la **B.E.R.D.**, trebuie îndeplinite următoarele condiții: ▪să fie întocmite studii de fezabilitate pentru proiectul în cauză, în care să se prevadă partenerii interesați; ▪scrisorile de intenție să fie semnate de partenerii interesați; ▪fondurile solicitate de la bancă să depășească cinci milioane de E.C.U.; ▪proiectul să poată fi finanțat în valute convertibile. Membrii **B.E.R.D.** au fost obligați să verse, în cinci ani, 30% din capitalul subscris. Moneda de lucru a fost E.C.U., astăzi EURO. Contribuțiile acționarilor se pot depune și în dolari sau în yeni. Împrumuturile se acordă numai țărilor din Europa Centrală și de Est. Comunitatea Statelor Independente (C.S.I.) are un statut oarecum diferit în cadrul **B.E.R.D.**, stabilindu-se o limită maximă a împrumuturilor pe care aceasta le va putea contracta la bancă. **B.E.R.D.** este condusă de un președinte, ales de către consiliul guvernatorilor pentru o perioadă de patru ani.

BANCA FEDERAȚIEI RUSE, b. centrală a statului, înființată în forma inițială la sfârșitul Războiului civil, care a îndeplinit până în anul 1932 diferite sarcini, între care în principal operațiuni de emisiune și de creditare a economiei naționale pe diferite termene. În ultimii ani, **B.F.R.** a fost reorganizată pe principii noi și exercită mai multe funcții: a) funcția de emisiune monetară; b) funcția de creditare; c) funcția de trezorerie; d) funcția de control bancar; e) funcția de supraveghere bancară. **B.** este condusă de consiliul său de administrație.

BANCA FRANCO-ROMÂNĂ, instituție bancară mixtă româno-franceză, înființată în anul 1971, cu sediul la Paris, sub forma unei societăți mixte pe acțiuni. Acționarii **B.F.-R.** sunt:

Banca Română de Comerț Exterior, care a subscris 50% din capital, Banque de Paris et des Pays-Bas și Crédit Lyonnais din Paris, Banque Nationale de Paris, Credit Commercial de France, Société Générale, Crédit Industriel et Commercial, Credit du Nord și Banque Rothschild, care, împreună, au subscris 50% din capitalul băncii. **B.F.-R.** finanțează cu precădere schimburile economice dintre România și Franța, alte operațiuni de comerț exterior, contracte internaționale și efectuează diferite operațiuni bancare pentru clienții din Franța etc.

BANCA FRANKFURT-BUKAREST A.G., societate bancară mixtă pe acțiuni constituită în anul 1976, cu sediul la Frankfurt pe Main. Acționarii **b.** sunt: Banca Română de Comerț Exterior, Deutsche Genossenschaftbank și Berliner Haudela und Frankfurter Bank din Frankfurt pe Main și Banca Franco-Română din Paris. **B.** finanțează operațiunile de comerț exterior, operațiunile de cooperare economică româno-vest-germană și efectuează diverse operațiuni bancare pentru țările membre și pentru clienții lor etc.

BANCA FRANȚEI (Banque de France), **b.** centrală a Franței, înființată la 18 februarie 1800, cu sediul la Paris. În anul 1848 au fost lichidate băncile departamentale de emisiune, monopolul emisiunii aparținând din acest an **B.F.** Inițial, a fost constituită ca societate pe acțiuni, în care aveau dreptul la vot numai 200 de mari acționari. **B.F.** nu a mai fost dominată de o oligarhie în timpul guvernării Frontului Popular, perioadă în care (1936) s-a stabilit ca fiecare acționar să aibă dreptul la un singur vot, indiferent câte acțiuni deținea. Tot în acest an, consiliul de conducere a fost format din 20 de consilieri, dintre care trei aleși și 17 numiți de Ministerul Finanțelor. În anul 1945, **B.F.** a fost etatizată, toate acțiunile fiind trecute în proprietatea statului; foștii acționari au primit în schimb obligațiuni nominative amortizabile. Până în anul 1936, angajamentele la vedere ale **B.F.** erau acoperite obligatoriu în proporție de 35% în aur. În urma devalorizării francului francez din 1936, convertibilitatea în aur a fost suspendată. **B.F.** este bancă centrală, o bancă a băncilor. Toate băncile au conturi deschise la **B.F.**, ceea ce face ca această bancă să realizeze rolul unui oficiu de compensație interbancară și să exercite controlul asupra rezervelor bancare obligatorii, precum și asupra creditării. **B.F.** efectuează operațiuni de creditare pe termen scurt pentru particulari prin intermediul băncilor de depuneri (comerciale).

BANCA GRECIEI, **b.** centrală a Greciei, înființată la data de 14 mai 1928, care avea ca atribuție principală emisiunea bănească pe baza etalonului aur. În anul 1932 s-a renunțat la etalonul aur. După al doilea război mondial, în anul 1946 s-a înființat Comitetul Monetar de colaborare între guvern și **B.G.**

BANCA INTERAMERICANĂ DE DEZVOLTARE (B.I.D. – Banque Interaméricaine de Développement), instituție bancară interguvernamentală, înființată în anul 1959, cu sediul la Washington. Are ca membri 41 de state din America, cu excepția Cubei, însă cu participarea Marii Britanii. Banca are ca obiectiv accelerarea procesului de dezvoltare economică a țărilor membre prin creditarea investițiilor publice și private. Resursele **B.I.D.** se constituie din vărsămintele de capital ale țărilor membre, precum și din capitalul obținut de pe piețele financiare internaționale. **B.I.D.** acordă sau garantează împrumuturi guvernelor și întreprinderilor particulare din țările membre. Concomitent, banca și-a constituit un fond pentru operațiuni speciale din care se finanțează anumite acțiuni și proiecte economice. Banca are următoarea structură organizatorică: consiliul guvernatorilor, consiliul directorilor executivi, președintele, doi vicepreședinți. Banca adoptă hotărârile cu o majoritate de minimum 2/3 din numărul total al votanților.

BANCA INTERNAȚIONALĂ A RELIGIILOR (BANCA INTERCONFESIONALĂ), instituție bancară inițiată de Centrul Ecumenic Internațional, care este și principalul membru

fondator, care a luat ființă la 1 martie 1994. **B.I. a R.** va fi o punte de legătură între oamenii de bună credință de pe toate continentele, cu atât mai mult cu cât printre fondatori se găsesc atât reprezentanți ai tuturor cultelor oficial recunoscute în România, cât și persoane fizice și companii comerciale din întreaga lume. Această instituție bancară este unicat pe mapamond prin caracterul și originalitatea sa, fapt ce va aminti întregii lumi care este locul României din punct de vedere geografic și strategic. Capitalul inițial a fost de 4 miliarde de lei și are sediul în București.

BANCA INTERNAȚIONALĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE (B.I.R.D.), organism de specialitate din sistemul O.N.U., instituție bancară interguvernamentală specializată în cadrul Fondului Monetar Internațional, constituită ca societate pe acțiuni, al cărei capital social aparține țărilor membre și care are ca scop principal facilitarea reconstrucției postbelice și acordarea de credite pentru investiții cu deosebire țărilor în curs de dezvoltare, rămase în urmă pe tărâm economic, și în vederea unei mai bune cooperări între state. Principala activitate a **b.** o constituie finanțarea proiectelor industriale, agricole și din alte sectoare economice ale țărilor membre. A luat ființă la 27 decembrie 1945, în urma acordului intervenit la Conferința monetară și financiară a Națiunilor Unite, ținută în orașul Bretton Woods, statul New Hampshire, SUA, la care au participat delegați din 44 de țări. Pe baza statutului adoptat, **BIRD** și-a început activitatea în iunie 1946, având sediul la Washington. Calitatea de membru al **BIRD** poate fi dobândită de toți membrii Fondului Monetar Internațional. În prezent, **b.** are 150 de țări membre, România devenind membră la 15 decembrie 1972. Orice membru se poate retrage, comunicându-și dorința în scris conducerii **BIRD,** sau i se poate retrage această calitate atunci când consiliul guvernatorilor constată că membrul respectiv nu și-a îndeplinit vreuna dintre obligațiile care îi revin față de **b.** Ca urmare a acordului intervenit în anul 1947 cu ONU, **BIRD** a devenit o instituție specializată a acestei organizații. Membrii **BIRD** au următoarele obligații generale: ▪subscrierea de acțiuni la capitalul băncii, proporțional cu capacitatea economico-financiară a țării respective; ▪transpunerea în legislația proprie a principiilor din statutul **b.**; ▪asigurarea inviolabilității arhivelor; ▪scutirea de restricții, impozite și taxe vamale a activelor, bunurilor, veniturilor etc. Principalele drepturi ale țărilor membre sunt: numirea a câte unui guvernator și a unui supleant; exprimarea prin vot a hotărârii în anumite probleme (fiecare stat membru are 250 de voturi, la care se adaugă câte un vot pentru fiecare acțiune pe care o deține); obținerea de credite în devize; beneficiază de asistență tehnică din partea băncii (analiza economiei lor, elaborarea unor programe de dezvoltare, pregătirea programelor de investiții, rezolvarea unor probleme financiare etc.). Resursele băneşti ale **b.** sunt formate din capitalul de participație subscris de fiecare membru, veniturile nete realizate din operațiunile bancare efectuate, vânzări de obligațiuni emise, dobânzile și comisioanele încasate la împrumuturile acordate etc. Capitalul a crescut treptat, ajungând în prezent la peste 25 de miliarde de dolari. Începând din 1960, partea virată efectiv din cota de participație subscrisă este de numai 10% (1% în aur sau dolari S.U.A. și 9% în valuta națională a țărilor membre); diferența de 90% se solicită de **b.** succesiv în timp, numai în cazuri de necesitate; vărsămintele se pot efectua în aur, în dolari SUA sau în orice altă valută necesară pentru îndeplinirea obligațiilor sale. Conform prevederilor statutare, **b.** are următoarele scopuri: ▪finanțarea investițiilor destinate reconstrucției și dezvoltării economice a țărilor membre, prin acordarea sau garantarea de împrumuturi: ▪creșterea forței productive și valorificarea resurselor naturale ale țărilor în curs de dezvoltare; ▪încurajarea investițiilor străine particulare prin intermediul garanțiilor sau al participațiilor la împrumuturi; ▪încurajarea dezvoltării de lungă durată a comerțului internațional și menținerea unor balanțe de plăți echilibrate, prin înlesnirea investițiilor internaționale de capital pentru creșterea resurselor productive ale membrilor, preocuparea pentru folosirea creditelor acordate sau garantate de ea și a împrumuturilor internaționale contractate pe alte căi, în primul rând pentru cele mai urgente și eficiente proiecte; ▪sprijinirea țărilor membre în tranziția lor

de la economia de război la economia de pace; ▪acordarea unei atenții permanente efectului investițiilor internaționale executate pe teritoriul țărilor membre; ▪organizarea de cursuri necesare pregătirii cadrelor pentru țările în curs de dezvoltare; ▪coordonarea asistenței financiare pentru dezvoltare care se acordă de către unele țări dezvoltate țărilor aflate în curs de dezvoltare; ▪acordarea de asistență tehnică ş.a. **B.** acordă credite țărilor membre pe termene de până la 25 de ani în vederea realizării unor proiecte bine fundamentate, cu garanții tehnice şi economice, participă la împrumuturile acordate de către o altă instituție de credit sau de către un guvern şi garantează în întregime sau parțial împrumuturile acordate de alte bănci. Statutul prevede ca **b.** să nu exercite vreo imixtiune în problemele politice ale țărilor membre, ci să se ocupe numai de acțiunile economice sau bancare şi să-i trateze pe toți membrii fără părtinire. Din grupul **B.I.R.D.** fac parte Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) şi Corporația Financiară Internațională (CFI). Conducerea **b.** este asigurată de un complex de organe, cum sunt: consiliul guvernatorilor format din câte un guvernator şi un supleant, numit de fiecare stat membru pe o durată de cinci ani, care aprobă primirea de noi membri, sporirea ori diminuarea capitalului, încheie aranjamente de cooperare cu alte organizații internaționale, determină modul de distribuire a venitului net obținut de bancă, decide asupra modului de efectuare a operațiunilor, deleagă administratorii executivi care să conducă operațiunile generale etc.; administratorii executivi funcționează numai la sediul central şi răspund de conducerea operațiunilor generale ale **BIRD**, exercitând toate prerogativele care le sunt conferite; un președinte, care prezidează şedințele consiliului administratorilor executivi; consiliul consultativ, compus din minimum şapte persoane, desemnate de consiliul guvernatorilor şi denumiți consilieri, care îşi dau avizul în problemele de politică generală; comitetele de împrumuturi alese de guvernatorul pe teritoriul căruia urmează să se realizeze împrumutul, care au ca sarcină analiza şi elaborarea de rapoarte în scopul recomandării realizării proiectelor propuse de solicitatorii de împrumuturi de la **b. V.** şi **Asociația Internațională pentru Dezvoltare; Corporația Financiară Internațională; Fondul Monetar Internațional.**

BANCA ISLAMICĂ DE DEZVOLTARE (ISLAMIC DEVELOPMENT BANK), instituție bancară regională de dezvoltare înființată în anul 1974 prin hotărârea adoptată de Organizația Conferinței Islamice, pentru stimularea dezvoltării economice a țărilor şi a comunităților musulmane. **B.** respectă principiul din Coran care interzice camăta şi nu acordă împrumuturi cu dobândă. **B.** finanțează proiecte de dezvoltare prin menținerea capitalului acționarilor şi acordă împrumuturi cu o rată nominală de comision. De asemenea, **b.** acordă împrumuturi convenabile țărilor membre, cu scopul realizării importurilor de tehnică şi tehnologii moderne.

BANCA LA DOMICILIU, organizare bancară, serviciu prin care un client al băncii poate avea acces, folosind în acest scop telefonul, un terminal sau televizorul, ca mijloace de comunicație cu centrul de calcul al băncii. Pentru efectuarea operațiunilor s-au dezvoltat şi modernizat sisteme electronice. **B. la d.** extinde gama serviciilor efectuate în domeniul transferurilor de fonduri, pe lângă ordinele de plată realizându-se şi acorduri de plăți. În acelaşi timp, se remit băncii ordinele de debitare-creditare aşezate în fişiere specializate şi se primesc de la bancă extrase de cont, detalii şi rezumate ale operațiunilor efectuate. De asemenea, se asigură controlul reciproc asupra operațiunilor, sunt asigurate măsurile împotriva bruiajelor şi intrării în circuit, folosindu-se în acest scop un cod specific, cărți de memorie etc. **B. la d.** are mari perspective, deoarece asigură realizarea legăturilor, securitate, rapiditate şi costuri reduse. **B. la d.** este folosită cu succes în țările dezvoltate.

BANCA LATINO-AMERICANĂ PENTRU EXPORT, instituție bancară regională, interguvernamentală, cu sediul la Ciudad de Panama, înființată în anul 1977. Banca are 204 membri; aceştia reprezintă bănci centrale latino-americane, organisme financiare de stat, bănci comerciale,

diferite organisme financiare particulare regionale şi instituţii de credit. Obiectivul băncii îl constituie promovarea exportului ţărilor latino-americane de mărfuri şi servicii prin practicarea unor credite de export, inclusiv finanţarea înainte şi după efectuarea exportului. De asemenea, promovează un sistem de asigurare a creditelor pentru export. În afară de acestea, banca poate acţiona ca agent financiar, participă la tranzacţii bancare şi la alte activităţi autorizate de statele membre şi de organele sale de conducere. Iniţial, capitalul băncii a fost de 110 milioane de dolari SUA, împărţit în acţiuni. Banca are următoarea structură organizatorică: consiliul general al acţionarilor, consiliul directorilor, preşedintele şi un vicepreşedinte.

BANCA MONDIALĂ, v. BANCA INTERNAŢIONALĂ PENTRU RECONSTRUCŢIE ŞI DEZVOLTARE.

BANCA NAŢIONALĂ A BULGARIEI, instituţie bancară centrală de emisiune şi centru de creditare şi decontare. **B.N. a B.** are următoarele atribuţii principale: reglementarea circulaţiei banilor; organizarea şi efectuarea creditării pe termen scurt, mediu şi lung a economiei naţionale; atragerea capitalului temporar disponibil al agenţilor economici şi al populaţiei; organizarea decontărilor fără numerar (a viramentelor) între unităţile economice; efectuarea decontărilor cu străinătatea; stabilirea cursurilor valutare; efectuarea operaţiunilor de casă pentru bugetul de stat şi bugetele locale; efectuarea controlului bancar în economie. Organul de conducere al **b.** este consiliul de administraţie, care are în frunte un preşedinte şi vicepreşedinţi numiţi de guvern.

BANCA NAŢIONALĂ A IUGOSLAVIEI, instituţie bancară centrală, înfiinţată pe baza legii din 1974. În Iugoslavia există nouă bănci naţionale ale provinciilor autonome, care formează sistemul bancar central al ţării; de fapt, în sistemul bancar sunt cuprinse şi alte bănci interne, de bază etc. Sistemul bancar central îndeplineşte următoarele funcţii: ▪emisiunea bănească; ▪menţinerea lichidităţii băncilor şi a celorlalte instituţii financiare; ▪controlul asupra masei monetare în circulaţie; ▪efectuarea de operaţiuni în contul Federaţiei; ▪exercitarea supravegherii activităţii bancare. În cadrul **B.N. a I.** funcţionează consiliul guvernatorilor băncilor componente, care coordonează sistemul bancar central. Operaţiunile monetare au un caracter unitar asigurat de normele şi instrumentele uniforme prevăzute de reglementările monetare, de credit şi valutare pe tot teritoriul Iugoslaviei, obligatorii pentru toate băncile naţionale.

BANCA NAŢIONALĂ A ROMÂNIEI, instituţie bancară centrală a statului român, fondată în anul 1880, cu personalitate juridică, unica instituţie de emisiune care stabileşte reglementările în domeniul monetar, al creditului şi valutar. **B.N.R.** a fost constituită ca o societate anonimă pe acţiuni, ca bancă mixtă la care statul a subscris iniţial circa o treime din capital, cealaltă parte aparţinând subscriptorilor particulari. Potrivit prevederilor statutare, **B.N.R.** efectua următoarele operaţiuni: scontarea de efecte comerciale; făcea comerţ cu aur şi argint; scontarea bonurilor de tezaur în anumite limite; primirea în depozit a metalelor preţioase şi a sumelor de bani în cont curent; acordarea de avansuri în cont curent pe termen, pe baza efectelor publice. **B.N.R.** a contribuit la mobilizarea capitalurilor băneşti temporar disponibile şi la folosirea lor în sfera producţiei şi a circulaţiei mărfurilor. Prin politica sa de scont, a contribuit la menţinerea unei rate scăzute a dobânzii şi la concurarea capitalului cămătăresc. De la înfiinţarea sa şi până după cel de-al doilea război mondial, **B.N.R.** a folosit fondurile proprii, disponibilităţile economiei naţionale şi ale Trezoreriei Publice concentrate în conturile sale bancare pentru acordarea de credite avantajoase, contribuind la dezvoltarea economică şi la întărirea suveranităţii naţionale. După război, **B.N.R.** a fost încadrată în economia centralizată, planificată. În decembrie 1946, **B.N.R.** a fost etatizată, acţiunile sale au trecut în totalitate în proprietatea statului. Până în anul 1990, **B.N.R.** a fost o instituţie centrală de stat, unică, de emisiune, de organizare şi de coordonare a circulaţiei banilor,

de realizare a politicii monetare, de credit şi valutare. În toată perioada scursă de la înfiinţare, B.N.R. a efectuat operaţiuni de emisiune şi de punere în circulaţie a banilor, de stabilire sau de modificare a cursului valutar, a efectuat operaţiuni de schimb valutar, a administrat rezerva de stat de metale preţioase şi a efectuat operaţiuni cu aceste metale. Începând cu anul 1990, B.N.R. refinanţează societăţile bancare, asigură lichidităţi sistemului bancar şi supraveghează activitatea tuturor societăţilor bancare, eliberează autorizaţii de înfiinţare şi de funcţionare a societăţilor bancare; ea stabileşte documentaţia necesară eliberării autorizaţiei, condiţiile acordării autorizaţiei societăţilor bancare, stabileşte norme privind capitalul social şi cota minimă de vărsământ în momentul subscrierii, perioada de subscriere, constituirea fondurilor de rezervă şi de riscuri. De asemenea, supraveghează activităţile de intermediere bancară. B.N.R. formulează şi conduce politica monetară şi de credit în cadrul politicii economice şi financiare a statului, în vederea menţinerii stabilităţii monedei naţionale; participă, în numele statului, la tratative şi negocieri externe în probleme financiare, monetare şi de plăţi, poate negocia şi încheia acorduri privind împrumuturi pe termen scurt şi operaţiuni de schimb cu băncile centrale, cu băncile comerciale şi cu instituţiile financiare internaţionale, cu condiţia rambursării lor în termen de un an. Cu împuternicirea statului, B.N.R. participă la organizaţii internaţionale cu caracter financiar, bancar şi monetar. De asemenea, banca are dreptul să ceară tuturor instituţiilor de credit şi financiare documentele şi informaţiile necesare pentru exercitarea funcţiilor sale. B.N.R. este singura instituţie autorizată să emită bancnote şi monede metalice pe tot cuprinsul ţării. Ea administrează direct rezerva de bancnote şi monede metalice, elaborează programul de emisiune a acestora şi asigură emisiunea bănească pentru satisfacerea nevoilor de numerar ale ţării. În cadrul politicii sale monetare şi de credit, banca efectuează operaţiuni cu societăţi bancare şi cu alte instituţii de credit, astfel: scontează şi rescontează efecte de comerţ şi bonuri de casă prezentate de societăţile bancare şi de alte instituţii de credit; deschide conturi curente societăţilor bancare şi celorlalte instituţii de credit şi efectuează operaţiunile de încasări şi plăţi între acestea. Prin intermediul conturilor deschise în evidenţele sale efectuează servicii de compensare şi decontare între societăţi bancare. B.N.R. poate sconta, dobândi, lua în gaj sau vinde creanţe asupra statului, asupra societăţilor bancare şi asupra altor societăţi în vederea realizării obiectivelor politicii monetare, având în vedere situaţia pieţei. Ea stabileşte taxa oficială a scontului, precum şi condiţiile de efectuare a operaţiunilor de scont. De asemenea, poate cumpăra, vinde sau accepta drept gaj titluri şi alte valori, stabileşte regimul rezervelor pe care societăţile bancare sunt obligate să le menţină în conturile special deschise în evidenţele B.N.R., acţionează ca împrumutător de ultimă instanţă pentru societăţile bancare aflate în dificultate de plată. B.N.R. efectuează operaţiuni cu Trezoreria Statului într-un cont curent, precum şi într-un cont al administraţiei publice locale; pentru disponibilităţile din aceste conturi nu plăteşte dobânzi şi nu percepe comision la operaţiunile efectuate pentru bugetul de stat şi pentru bugetele locale. În acest scop, ţine în evidenţele sale contul curent al Trezoreriei Statului, acţionează direct sau prin alte bănci ca agent al statului în ceea ce priveşte emisiunea obligaţiunilor şi a altor înscrisuri de stat, vânzarea şi răscumpărarea acestora, precum şi plata dobânzilor şi a altor speze, poate acorda bugetului statului împrumuturi pentru acoperirea decalajului temporar dintre venituri şi cheltuieli; efectuează operaţiuni cu aur şi valută. Ea formulează, conduce şi îndeplineşte politica valutară a statului, stabileşte şi publică cursurile de schimb, cooperând cu alte organisme de stat, face controlul valutar. B.N.R. răspunde de: ▪emiterea reglementărilor cu privire la operaţiunile cu aur şi valută, în vederea protejării monedei naţionale; ▪stabilirea şi publicarea cursurilor de schimb la care B.N.R. şi alte persoane juridice autorizate efectuează operaţiunile lor cu aur şi în valută; ▪autorizarea şi retragerea autorizaţiei, precum şi reglementarea şi supravegherea persoanelor juridice care au obţinut autorizaţia de a efectua tranzacţii valutare; ▪stabilirea plafoanelor activelor în aur şi în valută pe care persoanele juridice autorizate le pot ţine în depozit; ▪păstrarea şi administrarea rezervelor

internaționale ale statului; ▪stabilirea unor limite la pozițiile valutare nete ale societăților bancare, precum și condițiile și plafonul îndatorării externe a anumitor societăți. Fie în numele statului, fie în nume propriu, **B.N.R.** încheie acorduri de clearing și de plăți sau poate încheia orice alte contracte având același scop cu instituțiile centrale de clearing, publice sau private, care își au sediul în străinătate. **B.N.R.** își constituie rezerve internaționale constând din: ▪aur, active externe sub forma bancnotelor și a monedelor metalice sau a soldurilor conturilor la bănci în străinătate, exprimate în acele valute și deținute în acele țări pe care ea le aprobă pentru îndeplinirea scopurilor sale; ▪orice alte active de rezervă recunoscute pe plan internațional, inclusiv dreptul de a cumpăra de la Fondul Monetar Internațional în cadrul tranșei de rezervă, precum și deținerile de Drepturi Speciale de Tragere ale statului; ▪cambii, cecuri și bilete la ordin exprimate și plătibile în valută; ▪bonuri de tezaur și alte titluri emise sau garantate de guverne străine sau instituții financiare interguvernamentale. **B.N.R.** deschide și menține conturi la instituții financiare interguvernamentale, bănci centrale, autorități monetare și organizații financiare din străinătate. Ea este răspunzătoare pentru emiterea de reguli și reglementări privind controlul tranzacțiilor valutare pe teritoriul țării. Resursele **B.N.R.** sunt constituite în primul rând din capitalul propriu care aparține în întregime statului. Rezervele băncii se constituie din profitul prevăzut în bilanț după acoperirea integrală a cheltuielilor. Din profitul brut înregistrat în bilanțul băncii, 20% se utilizează pentru constituirea fondului de rezervă al băncii destinat acoperirii eventualelor pierderi. Această cotă se reduce la 10%, când activele din fondul de rezervă ajung să fie egale cu capitalul băncii, și la 5%, când astfel de active ajung la dublul capitalului. Diferența de profit rămasă după repartizarea pentru fondul de rezervă se utilizează potrivit hotărârii consiliului de administrație al băncii. **B.N.R.** este condusă de consiliul său de administrație, iar gestiunea zilnică este încredințată guvernatorului. Consiliul de administrație al băncii este compus din guvernatorul băncii – ca președinte; prim-viceguvernator, doi viceguvernatori și cinci membri numiți de Parlament, la propunerea primului-ministru. Consiliul de administrație hotărăște asupra politicii monetare, valutare și de credit, stabilește direcțiile principale în conducerea operațiunilor și răspunderile ce revin aparatului băncii, hotărăște asupra organizării interne și asupra salariilor personalului. În numele consiliului de administrație, guvernatorul prezintă anual Parlamentului României darea de seamă referitoare la situația monetară și a creditului. Consiliul de administrație numește o comisie de cenzori formată din cinci membri, dintre care unul este președinte. Această comisie verifică respectarea normelor legale privind evaluarea patrimoniului băncii, existența valorilor în casă, precum și a titlurilor de proprietate sau primite în gaj, cauțiune sau custodie. Comisia de cenzori întocmește raportul asupra bilanțului și a contului de profit și pierderi. Pe teritoriu, **B.N.R.** poate avea sucursale, filiale și agenții. **B.N.R.** a autorizat băncile comerciale să emită certificate de depozit. **B.N.R.** are un rol important în cadrul politicii economice generale a guvernului, în ceea ce privește elaborarea și aplicarea politicii monetare, de credit și valutare, precum și în organizarea și desfășurarea procesului de intermediere bancară.

BANCA PENTRU COMERȚ ȘI DEZVOLTARE A MĂRII NEGRE, b. regională înființată în anul 1994 de țările membre ale Conferinței Economice a Mării Negre, care are sediul la Salonic. **B.** are menirea să finanțeze diferite programe regionale specifice tranziției la economia de piață și să sprijine cooperarea între țările membre. Inițial, **B.** a avut un capital social de un miliard de **Drepturi Speciale de Tragere** (v.), format dintr-un milion de acțiuni, fiecare acțiune având o valoare nominală de 1.000 DST. Membrii fondatori și părțile de capital subscrise sunt: Albania (2%), Armenia (2%), Azerbaidjan (2%), Bulgaria (13,5%), Georgia (2%), Grecia (16,5%), Moldova (2%), România (13,5%), Rusia (16,5%), Turcia (16,5%), Ucraina (13,5%). **B.** are următoarele prerogative: susținerea și promovarea comerțului interregional între țările membre; finanțarea proiectelor productive și a întreprinderilor din țările membre; cooperarea cu instituțiile

internaționale de dezvoltare și cu agențiile naționale și din țările membre; înființarea și gestionarea unor fonduri speciale stabilite de consiliul guvernatorilor; efectuarea de studii și cercetări pentru promovarea dezvoltării economice a regiunii în care se află țările membre; încurajarea cooperării regionale și orientarea politicilor de dezvoltare a țărilor membre spre o mai bună utilizare a resurselor proprii și spre creșterea sistematică a economiilor lor; promovarea investițiilor în proiecte economice și sociale privind infrastructura țărilor membre. Practic, **b.** efectuează următoarele operațiuni: ▪susținerea activității comerciale; ▪cofinanțarea cu alte instituții financiare, bănci comerciale etc.; ▪atragerea de capital de pe piețele financiare internaționale; ▪utilizarea resurselor fondurilor speciale; ▪acordarea de împrumuturi; ▪asigurarea asistenței tehnice pentru reconstrucția și dezvoltarea infrastructurii și pentru mediul înconjurător; ▪alte operațiuni bancare. România a semnat acordul de înființare a acestei bănci la Atena, în ziua de 30 decembrie 1994. Conducerea băncii este realizată de consiliul guvernatorilor, consiliul directorilor, președinte și vicepreședinți. Fiecare țară membră are dreptul la câte un guvernator, un viceguvernator, un director și un director adjunct.

BANCA PENTRU MICA INDUSTRIE ȘI LIBERĂ INIȚIATIVĂ (MINDBANK), societate pe acțiuni, cu caracter privat, cu un capital inițial de 1 500 de milioane de lei, subscris de acționari români și străini. Banca a dobândit personalitate juridică pe baza autorizației de funcționare emise de Banca Națională a României și a înregistrării la Ministerul Finanțelor. Această **b.** funcționează pe baza și în condițiile autorizației eliberate de Banca Națională a României, în care sunt prevăzute operațiunile bancare în lei sau în alte valute pe care le poate efectua. **B.** pentru **M.I.** și **L.I.** poate acorda credite, poate constitui depozite la alte bănci și poate primi credite și depozite de la acestea; de asemenea, efectuează operațiuni bancare în valută pe cont propriu sau al terților, acordă și primește credite și depozite în valută la și de la alte bănci și clienți din țară și din străinătate, în condițiile pieței. Având în vedere condițiile și evoluția pieței, situația economică și financiară a clienților, precum și alte riscuri ale operațiunilor, **b.** poate stabili dobânzi diferențiate. Pentru serviciile prestate clienților săi **b.** percepe comisioane, stabilite de conducerea băncii. **B.** este autorizată să-și constituie fonduri de rezervă și fonduri specifice de risc în limitele stabilite prin autorizația de funcționare și să ia măsuri pentru atragerea investițiilor de capital străin în România. **B.** este condusă de un consiliu de administrație și are sediul în București; banca are sucursale, filiale, agenții, reprezentanțe și subsidiare în țară și în străinătate. În perioada în care **b.** nu realizează venituri în valută, UCECOM include în programele sale de cheltuieli valutare și necesitățile acestei **b.**, contravaloarea în lei a valutei fiind suportată de **b.**

BANCA POPORULUI DIN CHINA, instituție bancară centrală a Republicii Populare Chineze, înființată în anul 1948, cu sediul la Beijing. În Republica Populară Chineză mai funcționează următoarele bănci: Banca Chinei, care este specializată în operațiunile cu străinătatea; Banca Agricolă; Banca Populară de Construcții; cooperativele de credit din mediul rural. **B.P. din C.** este unicul institut de emisiune și îndeplinește următoarele atribuții: reglementează circulația bănească; organizează depunerile bancare ale unităților economice; acordă credite pe diverse termene; elaborează planurile de credite; asigură administrarea unitară a băncilor și a pieței monetare și financiare; controlează fondul de salarii; stabilește nivelul dobânzilor și rata de schimb. Pe teritoriul țării, **b.** are sucursale, filiale și agenții.

BANCA REGLEMENTELOR INTERNAȚIONALE (B.R.I.), instituție bancară internațională, cu sediul la Basel (Elveția), înființată în anul 1930, ca urmare a acordurilor de la Haga intervenite între țările participante la primul război mondial, referitoare la reglementarea definitivă a plății reparațiilor datorate aliaților de Germania, pe baza Tratatului de pace de la Versailles, în urma propunerilor comisiei de experți conduse de Owen D. Young („Planul Young"). Inițiativa a aparținut

băncilor centrale din Belgia, Germania, Franța, Italia, Anglia, Japonia și unor bănci din America, interesate de reglementarea într-o formă nouă a reparațiilor de război pe care Germania trebuia să le presteze țărilor învingătoare, care au făcut parte din Antantă. Noua reglementare a reparațiilor de război constă în crearea posibilității ca o anumită parte din anuitățile datorate de Germania să poată fi mobilizate pe calea emisiunii și pe cea a plasamentelor internaționale de obligațiuni și pe cea a transferării către țările creditoare a sumelor datorate de Germania în contul reparațiilor de război. Ca urmare a crizei economice mondiale din 1929-1933, Germania a fost scutită – prin moratoriul Hoover, din 1931 – de obligațiile prevăzute în Planul Young. Drept urmare, **B.R.I.** s-a orientat în principal spre cooperarea cu băncile centrale. **B.** a avut menirea să contribuie la sprijinirea cooperării între băncile centrale, să faciliteze diferitele operațiuni financiare internaționale, precum și să acționeze ca agent sau mandatar în domeniul aranjamentelor financiare convenite între ea și participanți. Țara noastră participă la **B.** din anul înființării, prin Banca Națională. În anul 1951, Japonia s-a retras din **b.** Potrivit prevederilor statutului, **b.** efectuează următoarele operațiuni: ▪achiziționează, deține și vinde aur în contul său sau al băncilor centrale; ▪primește și păstrează în custodie aur în contul băncilor centrale; ▪acordă și primește credite în raporturile sale cu băncile centrale, care se garantează cu aur ori cu obligațiuni pe termen scurt; ▪scontarea, rescontarea, cumpărarea sau vânzarea de cecuri, cambii, bonuri de tezaur și alte titluri de credit; ▪cumpărări și vânzări de devize în contul său sau în conturile băncilor centrale; ▪primește depuneri de la băncile centrale; ▪este singura instituție de credit internațională admisă până în prezent să dețină **Drepturi Speciale de Tragere (DST)** (v.), care constituie un instrument monetar emis de Fondul Monetar Internațional; ▪are dreptul să se prezinte, în contul său sau al băncilor centrale, la licitațiile de aur, organizate de F.M.I., care au loc periodic etc. **B.** nu are dreptul să emită bancnote, să dețină poziții principale într-un concurs de afaceri, să acorde credite guvernelor etc. Capitalul **b.**, stabilit la 1 500 de milioane de franci elvețieni aur, este împărțit în 600 000 de acțiuni. **B.** este condusă de un consiliu de administrație format din șase directori, care sunt guvernatorii băncilor fondatoare, șase reprezentanți ai finanțelor, industriei și comerțului numiți de guvernatorii respectivi din fiecare țară și din maximum nouă persoane desemnate (alese) de consiliu, cu o majoritate de $^2/_3$, dintre guvernatorii băncilor centrale ale țărilor în care au fost subscrise acțiuni aparținând băncii. Dintre membrii săi, consiliul alege pe președinte, vicepreședinți, precum și pe directorul general.

BANCA ROMÂNO-AMERICANĂ „RENAȘTEREA CREDITULUI ROMÂNESC" S.A., instituție bancară înființată la 10 decembrie 1991, cu un capital social de 3,5 miliarde de lei și 6,1 milioane de dolari SUA. Capitalul a fost vărsat integral la 31 martie 1993. Banca efectuează următoarele genuri de operațiuni: mobilizează capitalul privat și public; primește spre fructificare în conturi curente și de depozit pentru persoane fizice și juridice române și străine atât sume în lei, cât și în valută; acordă credite pe termen scurt, mijlociu și lung în lei și în valută, în condiții de dobândă ale pieței bancare; efectuează orice operațiuni de plăți și încasări în contul clienților persoane fizice și juridice române și străine; participă la finanțarea investițiilor în domeniul privat și public împreună cu alte bănci și instituții financiare sub formă de consorțiu; prestează servicii de consultanță, intermediere și reprezentare în interesul investitorilor, pe bază de comision; participă cu capital în lei sau în valută la constituirea în țară și în străinătate de societăți comerciale, bancare, de transporturi, asigurări sau în alte domenii; încheie aranjamente de corespondent cu bănci și instituții financiare străine; efectuează operațiuni de schimb valutar, de scontare a efectelor comerciale și participă la licitații valutare; organizează și păstrează atât pentru acționarii fondatori, cât și pentru clienții băncii, depozite de valori, titluri și alte documente. Banca efectuează o servire promptă, operativă, competentă și civilizată a clienților săi. De asemenea, acordă consulting gratuit. Sediul central al băncii este în București; pe teritoriu, banca are sucursale județene, iar în subordinea

acestora funcționează agenții. Banca are relații de corespondent cu bănci din SUA, Canada, Austria, Anglia, Germania, Suedia, Danemarca, Olanda și altele, la care sunt deschise conturi.

BANCA ROMÂNĂ PENTRU DEZVOLTARE S.A., instituție bancară, societate pe acțiuni, înființată prin preluarea activului și a pasivului de la Banca de Investiții, care s-a desființat. **B.R.D.** are ca obiect principal de activitate efectuarea de operațiuni și servicii bancare pentru proiecte de investiții economice și financiare ale statului care se realizează, integral sau parțial, din fonduri de la bugetul statului și din împrumuturi în valută de la băncile de dezvoltare, instituții financiare și de la alte bănci. De asemenea, **b.** urmărește atragerea de fonduri bănești, acordarea de credite în lei și în valută și efectuarea de servicii bancare pentru activitatea de investiții, de producție, comercială și de prestări de servicii desfășurată de companii naționale, regii autonome, societăți comerciale, societăți mixte, instituții de stat, unități cooperatiste, organizații obștești, întreprinderi private și persoane fizice. În vederea realizării obiectului activității sale, **b.** efectuează următoarele operațiuni: ▪atrage fonduri bănești în lei și în valută, din țară și din străinătate, în depozite la vedere și la termen; ▪păstrează disponibilitățile bănești ale clienților și efectuează operațiuni de încasări și plăți, în lei și în valută, în numerar sau fără numerar, prin conturile deschise de clienți la bancă; ▪contractează credite în lei și în valută, din țară și din străinătate; ▪acordă credite, în lei și în valută, pe bază de garanții, pe termen mediu, cu rambursare de până la cinci ani și pe termen lung de până la 25 de ani, pentru realizarea de investiții de către clienții săi din țară și din străinătate, acordă credite pe termen scurt, cu rambursare până la 12 luni, pentru aprovizionare, producție, desfacere, prestări de servicii, suplinirea temporară a resurselor agenților economici pentru investiții și pentru nevoi gospodărești ale persoanelor fizice; ▪prestează servicii bancare privind expertizarea tehnică, economică și financiară a proiectelor; ▪urmărește utilizarea fondurilor potrivit destinației aprobate, analizează ofertele depuse de executanți și prestează alte servicii pentru investițiile statului care se realizează din fonduri de la bugetul statului; ▪efectuează servicii bancare pentru dezvoltarea activității agenților economici, acordă consultații și asistență pe probleme de gestiune financiară și de evaluare a patrimoniului; ▪efectuează operațiuni de scontare a efectelor de comerț și de rescontare a portofoliului, în lei și în valută; ▪emite efecte de comerț în lei și în valută și acceptă efecte de comerț emise asupra sa, avalizează și girează efecte de comerț emise de terți, emite cecuri bancare sau în contul altor instituții de credit; ▪efectuează operațiuni cu acreditive, incassouri, ordine de plată și alte instrumente de plată; ▪emite, confirmă și efectuează operațiuni cu scrisori de garanție, avaluri, cauțiuni, în țară și în străinătate; ▪efectuează operațiuni de vânzare-cumpărare cu titluri emise de stat, cu acțiuni, obligațiuni și hârtii de valoare, pe cont propriu sau pentru terți, în țară și în străinătate; ▪efectuează operațiuni de arbitraj pe piețele internaționale valutare sub formă de atragere și constituire de depozite la termen și la vedere, proprii și ale clienților; ▪participă la consorții de garanții și la credite consorțiale interne și internaționale; ▪cumpără și vinde valută străină, aur și metale prețioase sub orice formă; ▪efectuează operațiuni de schimb valutar; ▪efectuează servicii de trezorerie și de depozitare pentru obiecte de valoare, proprietate a unor persoane juridice și fizice; ▪face operațiuni privind executarea de casă a bugetului statului; ▪încheie aranjamente de corespondent cu bănci și instituții financiare străine, convenții privind activități financiar-bancare și efectuează alte operațiuni legate de afacerile bancare și financiare, în țară și în străinătate; ▪participă cu capital la instituțiile financiare și bancare și la alți agenți economici din țară și străinătate; ▪ia parte ca membru în organisme financiar-bancare internaționale sau regionale, la operațiuni economice, financiare și bancare în cadrul unor acorduri, convenții și înțelegeri încheiate de autoritățile române pe plan intern și internațional în scopul atragerii de împrumuturi în valută; ▪participă la reuniuni internaționale cu caracter financiar, bancar și monetar etc. **B.** cere și primește de la clienții săi bilanțurile contabile și contul de profit și pierderi, situația angajamentelor de plată și orice alte

informații și date referitoare la lichiditatea, solvabilitatea și rentabilitatea acestora; ea are dreptul să verifice situația economică și financiară a clientului, de la acordarea creditului și până la rambursarea integrală a acestuia. Capitalul social inițial al băncii a fost subscris de stat, acțiunile fiind nominative. Acțiunile sunt purtătoare de dividende din beneficiile băncii care se distribuie participanților la capitalul social. Fiecare acțiune dă dreptul la un vot. Toate acțiunile conferă deținătorilor drepturi și obligații egale. Acționarii răspund numai în limita valorii fiecărei acțiuni. Majorarea capitalului social se poate face prin emiterea de noi acțiuni. **B.** își constituie și folosește: fondul de rezervă, fondul de risc, fondul de dezvoltare și alte fonduri cu destinație specială. Fondul de rezervă constituie garanția angajamentelor **b.** și poate fi utilizat pentru compensarea eventualelor pierderi rezultate din operațiunile băncii. Fondul de risc se utilizează pentru acoperirea creditelor în suferință, la propunerea consiliului de administrație și cu aprobarea adunării generale. Fondul de dezvoltare se constituie pe seama cotelor din veniturile brute aprobate pentru fiecare exercițiu financiar și este destinat realizării de investiții proprii, fiind concomitent o garanție a angajamentelor băncii. **B.** își poate constitui și alte fonduri. Unele resurse financiare ale fondului de rezervă și ale fondurilor cu destinație specială pot fi plasate în titluri de stat sau în alte valori. În completarea capitalului social și a fondurilor proprii constituite, banca utilizează și alte resurse financiare în lei și în valută, cum sunt: fondurile primite de la bugetul statului, pentru realizarea de investiții în sectorul public; disponibilitățile existente în conturile clienților; depozitele din țară și din străinătate; obligațiunile și alte titluri de credit emise de bancă în țară și în străinătate; alte resurse financiare atrase. Beneficiul **b.** se repartizează astfel: din beneficiile brute se reține în fiecare an, în vederea formării fondului de rezervă, o parte care va fi hotărâtă de adunarea generală, dar nu mai mică de 10%, până când fondul de rezervă ajunge să reprezinte de două ori capitalul social. Tot din beneficiul brut se constituie fondul de dezvoltare. Beneficiile nete rămase după constituirea fondurilor se repartizează sub formă de: dividende, tantieme pentru membrii consiliului de administrație, gratificații pentru personalul băncii, alte destinații. Organul de conducere a băncii este adunarea generală a acționarilor, care este ordinară și extraordinară. Adunarea generală ordinară se întrunește cel puțin o dată pe an și are următoarele atribuții: examinează și aprobă bilanțul, contul de profit și pierderi, repartizarea beneficiului, distribuirea dividendelor, a recompenselor funcționarilor, descărcarea de gestiune; aprobă programul de activitate pentru anul financiar următor; alege consiliul de administrație, cenzorii, numește președintele, vicepreședinții; aprobă plasarea unei părți din resursele financiare ale fondului de rezervă și ale fondurilor cu destinație specială; aprobă înființarea, desființarea sau mutarea de sucursale, filiale, agenții sau reprezentanțe. Adunarea generală extraordinară se întrunește ori de câte ori este nevoie și hotărăște: prelungirea duratei de funcționare a băncii; mărirea capitalului; mutarea sediului; fuzionarea sau afilierea cu alte organisme bancare; reducerea capitalului social ori reîntregirea lui prin emisiune de noi acțiuni; dizolvarea anticipată a băncii; emisiunea de obligațiuni; modificarea statutului etc. Conducerea și administrarea **b.** sunt încredințate de adunarea generală consiliului de administrație format din 21 de membri, aleși pe o perioadă de patru ani. Din consiliul de administrație fac parte președintele și vicepreședinții, reprezentanți ai acționarilor, specialiști din aparatul **b.** și din alte unități. Consiliul de administrație are următoarele atribuții principale: examinează și aprobă bilanțul contabil, contul de profit și pierderi și propunerile privind repartizarea beneficiului; aprobă veniturile și cheltuielile, investițiile proprii, reparațiile capitale; aprobă strategia băncii cu privire la credite, atragerea de resurse, utilizarea acestora, nivelul dobânzilor, comisioanelor, taxelor, marjelor și altor speze bancare; aprobă facilități de creditare clienților; propune adunării generale modificarea statutului, majorarea sau micșorarea capitalului social, constituirea de rezerve, plasarea unei părți din resursele financiare ale fondului de rezervă și ale fondurilor cu destinație specială în titluri ale statului și în alte valori, măsuri pentru încasarea capitalului social, pentru emiterea de acțiuni, obligațiuni, alte titluri de

credit şi pentru distribuirea acestora; aprobă schema de organizare, funcţiile, atribuţiile, competenţele personalului, nivelul şi regimul de salarizare; numeşte directorii şi adjuncţii acestora din centrala băncii, din sucursale, filiale, agenţii şi reprezentanţe; aprobă normele şi instrucţiunile privind operaţiunile b. Pentru conducerea operativă a b., consiliul de administraţie deleagă o parte din atribuţiile sale unui comitet de direcţie compus din nouă membri din rândurile sale, şi anume preşedintele, vicepreşedinţii şi alţi membri ai consiliului de administraţie. Comitetul de direcţie este condus de preşedintele consiliului de administraţie, care are şi calitatea de director general. Adunarea generală alege comisia de cenzori, din care cel puţin unul trebuie să fie contabil autorizat sau expert contabil. Cenzorii sunt obligaţi: să supravegheze gestiunea societăţii; să verifice dacă bilanţul şi contul de profit şi pierderi sunt legal întocmite şi în concordanţă cu registrele; să facă lunar şi inopinat inspecţii casei şi să verifice existenţa titlurilor sau a valorilor care sunt proprietatea băncii sau care au fost primite în gaj, cauţiune ori depozit; să convoace adunarea generală ordinară sau extraordinară şi să participe la ele; să verifice depunerea garanţiilor de către administratori; să vegheze la respectarea legilor şi a statutului b. etc. Cenzorii sunt obligaţi să aducă la cunoştinţa administratorilor neregulile constatate, încălcarea dispoziţiilor legale şi statutare.

BANCA TURCO-ROMÂNĂ S.A. (B.T.R.), instituţie bancară înfiinţată în anul 1994, cu capital mixt în sumă de 2,5 miliarde de lei, participarea la constituirea acestuia fiind: Bayndir Holdings A.S. – 77%, Banca Comercială Română – 20%; Bayndir Inssat Turizm Ticaret Ve Sanay A.S. – 1%; Baysan Inssat Taahhvet Ve Sanay A.S. – 1%; Denge Sigorta A.S. – 1%. În acest fel, aportul părţii străine este de 2 012 000 $ (80%), iar cel al părţii române de 500 000 000 lei (20%). Durata activităţii este de 99 de ani, iar sediul este în Bucureşti. **B.T.R.** poate înfiinţa sucursale, filiale şi agenţii în România sau în străinătate, după aprobarea prealabilă a Băncii Naţionale a României. Obiectivul principal al b. este să încurajeze fluxul de investiţii productive dintre România şi Turcia – în special – şi dintre alte ţări, în general, sprijinind astfel activităţile oamenilor de afaceri care doresc să investească sau să se angajeze în activităţi comerciale în cele două ţări şi în străinătate. În vederea realizării acestui obiectiv, **B.T.R.** prestează servicii bancare comerciale şi de investiţii către persoane juridice şi persoane fizice, colectează depozite în lei şi în valută, acordă credite pe termen scurt, mediu şi lung şi efectuează orice alte operaţiuni bancare permise de legislaţia românească în vigoare; deschiderea de conturi şi efectuarea de depozite la vedere sau pe termen, în lei şi în valută; acordarea de credite pe termen scurt, mediu şi lung în lei şi în valută; efectuarea operaţiunilor de încasări şi plăţi în lei şi în valută; acordarea de garanţii şi acţionarea ca intermediar pentru asigurarea de garanţii bancare; efectuarea diverselor operaţiuni valutare; efectuarea de operaţiuni cu metale preţioase, cu obiecte din metale preţioase sau cu alte valori cu un înalt grad de lichiditate; cooperarea cu instituţii financiare naţionale şi internaţionale; emiterea de titluri şi comercializarea acestora; cumpărarea, vânzarea şi închirierea de imobile, în conformitate cu prevederile legislaţiei bancare; furnizarea de servicii conexe activităţii bancare; consultanţă asupra administrării valutei; cercetare, analiză şi modelare economică şi financiară, proiecte de dezvoltare şi evaluări de active, acordarea de informaţii asupra posibilităţii de realizare a unor investiţii, instruirea şi pregătirea profesională pentru personalul de execuţie şi de conducere din domeniul bancar.

BANCĂ, instituţie specializată care organizează circulaţia bănească, mobilizează resursele băneşti temporare disponibile, acordă credite, face încasări şi plăţi în numerar, efectuează decontări fără numerar între instituţii şi agenţi economici titulari de cont, emite instrumente de plată, titluri de credit, emite şi plasează hârtii de valoare, efectuează alte operaţiuni cu titluri de valoare, servicii de consultanţă şi de plasament pentru resursele băneşti ale clienţilor şi ale fondurilor proprii, realizează selecţionarea şi susţinerea unor proiecte de investiţii etc. Unele practici bancare datează din cele mai vechi timpuri. În antichitate, templele erau nu numai lăcaşuri de cult, ci şi locuri de adăpostire a bogăţiilor. Din aceste bogăţii, preoţii acordau împrumuturi

pentru care primeau recunoştinţă şi un profit minim. În această privinţă, dovadă sunt tablele de contabilitate sub forma plăcuţelor de argilă, descoperite de arheologi în Mesopotamia, sub ruinele templului Uruc, care datează din anii 3400-3200 î. de Hristos, considerat ca fiind cel mai vechi edificiu bancar cunoscut. Spre sfârşitul secolului al VI-lea î. de Hristos, în Grecia Antică, fiecare oraş comercial şi fiecare sanctuar începe să emită monedă proprie, fapt care a dat naştere la numeroase schimburi. În Atena, care era mare oraş comercial, legile lui Solon au liberalizat dobânzile – legi criticate de Aristotel în lucrarea sa „Politica" – fapt care a condus la dezvoltarea operaţiunilor de creditare, practicate în special de către **zarafi** (v.), care se numeau şi **trapezişti.** Romanii, care erau mai degrabă un popor de agricultori decât de comercianţi, nu s-au lăsat atraşi de activităţile bancare, preferând să se folosească de forma creditului mutual, fără dobândă. Cuceririle romane au stabilit contacte între Roma şi popoarele mediteraneene, apărând astfel bancheri privaţi şi bănci publice după modelul grecesc. Încă de atunci, clienţii băncilor publice puteau uza oricând de extrasele de cont – ca mijloc de probă faţă de terţi – iar băncile compensau sistematic creanţele şi datoriile de aceeaşi natură, relevând numai soldul. În Dacia Traiană, în zona fostelor mine de aur, au fost descoperite, între anii 1786 şi 1855, circa 50 de tăbliţe cerate, dintre care 25 s-au păstrat şi conţin textele unor contracte civile, fapt ce dovedeşte integrarea acestei provincii în sistemul juridic al Imperiului Roman. Textele respective sunt unice în lume prin concepţia originală a tehnicii de redactare. Una dintre aceste tăbliţe cerate conţine contractul pentru constituirea unei societăţi bancare. Această societate bancară avea ca obiect împrumutul de numerar cu dobândă. Cele dintâi bănci adevărate au apărut în secolul al XVI-lea, la Veneţia, Genova şi Milano, şi s-au dezvoltat pe măsura extinderii relaţiilor de producţie, contribuind la eliberarea creditului de condiţiile înrobitoare ale dobânzii cămătăreşti. De asemenea, în secolul al XVI-lea au apărut asociaţiile de credit, care acordau membrilor lor credite în condiţii avantajoase. Asociaţiile de credit au dobândit o largă dezvoltare în Germania, Olanda, Marea Britanie, Italia şi în alte ţări. Mişcarea capitalului de împrumut este realizată în cea mai mare măsură prin intermediul organizaţiilor de credit, altfel spus, prin bănci. A avut loc o creştere a activităţii bancare, care s-a generalizat la finele secolului al XIX-lea. În secolul al XIX-lea, evoluţia instituţiilor bancare a cunoscut patru direcţii: a) dezvoltarea instituţiilor bancare de emisiune; b) înmulţirea caselor bancare denumite şi „bănci private", consacrate marilor operaţiuni financiare şi instituţionalizării afacerilor; c) constituirea băncilor comerciale ca societăţi pe acţiuni cu subscrieri publice; d) naşterea instituţiilor parabancare, destinate să satisfacă nevoile specifice ale clientelei populare. Una dintre formele moderne de organizare bancară a fost prefigurată de Banca din Amsterdam (1609), care elibera depunătorilor certificate negociabile, a căror valoare se exprima într-o monedă de cont, cotată faţă de moneda oficială, şi de Banca Angliei (1694), care a fost fondată ca societate pe acţiuni prin subscripţie publică, iar întregul capital a fost imediat împrumutat statului. **B.** este o instituţie care stă la dispoziţia clienţilor săi, având menirea să-i ajute să păstreze banii în siguranţă, să efectueze operaţiuni de încasări şi plăţi fără să poarte banii în buzunar şi să beneficieze de o dobândă care să acopere cheltuielile bancare şi să le aducă un beneficiu. **B.** este o instituţie particulară, societate în nume colectiv, societate anonimă sau a statului, care se ocupă cu comerţul de capital bănesc şi care îndeplineşte rolul de intermediar între creditori şi debitori. **B.** mobilizează capitalurile disponibile din economie şi de la populaţie, punându-le la dispoziţia agenţilor economici, a întreprinzătorilor particulari şi chiar a statului, sub formă de împrumuturi. **B.** este specializată în constituirea şi mişcarea **capitalului de împrumut** (v.); ea are drept scop să colecteze şi să fructifice, prin plasamente în diferite afaceri, capitalurile temporar disponibile de pe piaţă, efectuând contra plată clienţilor ei diferite servicii financiare. O serie de economişti, printre care Herman Schulze Delitzsch, Albert Schaffee, Karl Knies ş.a., consideră că **b.** este un simplu intermediar între agenţii economici care au capitaluri disponibile şi cei care temporar au nevoie de capitaluri. În acelaşi timp, alţi

specialişti, ca de exemplu Josep Alois Schumpeter, John Low, Marc Lood ş.a., susţin că rolul principal al b. este acela de a fi creatoare nelimitată de monedă. Nici unul dintre aceste puncte de vedere nu exprimă complet natura b. şi rolul creditului în economie. B. au menirea să sprijine cu fonduri activitatea economică. Ele gestionează resursele băneşti din economie, folosesc tehnici ultramoderne şi creează o anumită psihologie şi un anumit comportament în relaţiile dintre deţinătorii de capitaluri şi agenţii economici, care, temporar, au nevoie de capitaluri suplimentare. Ca instituţie specializată, b. se ocupă în principal cu atragerea capitalurilor disponibile şi cu gestionarea împrumuturilor în vederea obţinerii unui profit. Pe măsura dezvoltării societăţii, a crescut considerabil şi rolul b. Către sfârşitul secolului al XIX-lea şi mai ales începând cu secolul al XX-lea, rolul b. a crescut considerabil în mijlocirea păstrării şi în efectuarea transferurilor valutare. B. fiecărei ţări au conturi deschise la b. altor ţări. Pentru efectuarea operaţiunilor financiar-valutare, Banca Naţională a României cooperează cu foarte multe b. străine, mai ales sub forma societăţilor bancare mixte. B. îndeplineşte următoarele funcţii principale: a) mobilizează capitalurile băneşti temporar disponibile şi le păstrează în conturile deponenţilor; b) distribuie mijloace băneşti suplimentare, sub formă de împrumuturi, agenţilor economici şi altor solicitatori, folosind în acest scop şi fondurile proprii, iar uneori chiar emisiunea de monedă; c) b. centrală emite şi pune în circulaţie bancnote, monedă metalică şi monedă divizionară, precum şi monedă de cont, contribuind la constituirea masei monetare; d) emite diferite titluri de credit; e) ţine contabilitatea şi efectuează decontări între titularii de conturi. Îndeplinirea acestor funcţii demonstrează că b. sunt mijlocitoare şi centre de credit şi de casă, având drept scop obţinerea unui profit. B. contribuie la reducerea cheltuielilor de circulaţie şi a masei de bani necesari arterelor circulaţiei monetare, la extinderea producţiei pe calea creditelor, la mărirea vitezei de rotaţie a capitalului. B. participă la desfăşurarea unei circulaţii băneşti sănătoase, la întărirea monedei naţionale, la întărirea cursului leului în raport cu alte valute şi la trecerea la convertibilitatea monedei noastre în raport cu alte valute. B. iau parte la elaborarea balanţei de plăţi externe, la urmărirea realizării ei, la încheierea de aranjamente bancare în aplicarea acordurilor de plăţi, a convenţiilor de credite şi a altor aranjamente financiare externe; realizează diferite acţiuni de cooperare financiar-bancară. În prezent, unii autori consideră că b. îndeplinesc şi o funcţie de creaţie economică, care pe plan financiar se manifestă prin participarea b. la capitalul social al societăţilor comerciale, care, în România, nu poate depăşi 20% din capitalul agentului economic, şi prin acordarea – cu scopul dobândirii calităţii de acţionar sau de asociat – de împrumuturi participative pentru societatea comercială la care participă b. De asemenea, b. pot acorda credite societăţilor comerciale, care, cumulate, nu pot depăşi 20% din capitalul şi rezervele b. respective. În domeniul tehnic, funcţia de creaţie economică se realizează prin îndeplinirea de către b. a atribuţiilor de consilier financiar al agenţilor economici pentru găsirea de resurse şi pentru investirea acestora, precum şi prin acordarea de asistenţă în cazurile majorării capitalului prin emisiunea de acţiuni şi obligaţiuni. După anul 1989 s-au adus mai multe modificări băncilor. Astfel, s-a abolit poziţia de monopol pe care o aveau băncile în finanţarea ramurilor economiei naţionale; astăzi, b. pot avea clienţi din oricare ramură a economiei naţionale. Începând din anul 1992, agenţii economici pot să-şi mute conturile de la o b. la alta sau să aibă conturi deschise la mai multe b. B. efectuează astăzi o gamă largă de operaţiuni. Ca urmare a abrogării monopolului Băncii Naţionale a României, piaţa interbancară s-a dezvoltat şi s-a dinamizat. Pârghia dobânzii a dobândit o mai mare importanţă. Casa de Economii şi Consemnaţiuni îşi poate plasa direct resursele, fără să mai fie intermediată de Banca Naţională a României. Prin creditarea agenţilor, b. transformă economiile sterile în capitaluri productive. ❖ **B. agricolă** aprobă credite pe diferite termene exploatărilor agricole pentru cumpărarea de terenuri agricole, seminţe, animale de rasă, maşini, îngrăşăminte etc. B. contribuie la dezvoltarea producţiei în agricultură şi, în acelaşi timp, la intensificarea procesului de ruinare a micilor producători agricoli. ❖ **B. comercială** (de depozit) primeşte şi păstrează temporar diferitele

capitaluri disponibile, acordă credite pe termen scurt şi efectuează anumite operaţiuni de comision. B.c. deţin locul principal în cadrul aparatului bancar; ele au apărut iniţial sub formă de întreprinderi particulare aparţinând unuia sau mai multor proprietari. Pe măsura dezvoltării economiei, s-a simţit nevoia înfiinţării unor **b.c.** pe acţiuni cu mari capitaluri care să satisfacă cererile de credit ale marilor proprietari. **B.c.** îşi constituie resursele din capitalul propriu, care se formează din emisiunea de acţiuni, inclusiv fondul de rezervă, din diferitele depuneri (depozite) ale firmelor, depuneri care pot fi pe termen, la vedere şi în cont curent al persoanelor particulare, din rescontarea cambiilor comerciale, din credite primite de la alte bănci. Aceste bănci efectuează operaţiuni de creditare pe termen scurt pentru industrie şi comerţ, cum sunt cele cambiale; operaţiuni de împrumut pe gaj de mărfuri şi documente, împrumut pe gaj de acţiuni, obligaţiuni şi alte efecte publice; operaţiuni de credit personal; operaţiuni comerciale (operaţiuni active care cuprind tranzacţii de vânzare-cumpărare a diferitelor materiale, cum sunt operaţiunile cu devize şi operaţiunile cu mărfuri); operaţiuni de comision şi mandat. ❖ **B. corespondentă,** instituţie bancară care are relaţii de afaceri cu alte bănci pe baza corespondenţei, fapt ce presupune transmiterea reciprocă a instrumentelor de control bancar, adică lista specimenelor de semnături şi modalităţile de codificare telegrafică. Pentru desfăşurarea relaţiilor de corespondenţă se încheie un acord în care se stipulează modalităţile de lucru, gama de operaţiuni, schimbul de informaţii etc. **B.c.** prestează servicii de comision pentru alte bănci referitoare la încasările şi plăţile prin virament. Pentru efectuarea acestor operaţiuni, **b.** primeşte comisionul prevăzut în contract sau în regulamentul băncii. **B.c.** se poate afla în aceeaşi ţară sau în altă ţară. Cele mai multe **b.c.** sunt în relaţii cu marile monopoluri bancare care lucrează cu mii de corespondenţi. ❖ **B. de afaceri,** instituţie bancară care are ca principală activitate obţinerea de participaţii în întreprinderi şi care se angajează pe termen lung datorită fondurilor proprii şi împrumuturilor pe termen lung, finanţând diferite proiecte industriale şi comerciale. Întrucât participă la consilii de administraţie şi deţine factorul principal al activităţii economice – capitalul – ea are rolul de conducător al operaţiunilor de concentrare bancară pe care, practic, le iniţiază. ❖ **B. de depozite** (de credite), **b.** ce apelează la economiile micilor depunători. Principalele sale resurse sunt depunerile la vedere şi utilizarea acestora în acordarea de împrumuturi pe termen scurt. Participă în mică măsură la proprietatea sau la gestiunea întreprinderilor cărora le acordă împrumuturi. ❖ **B. de emisiune, b.** centrală a ţării învestită cu prerogativele de emitere şi de punere în circulaţie, în mod exclusiv, a monedelor metalice şi a biletelor de bancă, în concordanţă cu cerinţele economice şi sociale ale ţării. Operaţiunile de emisiune monetară şi-au pierdut din importanţa economică, o dată cu proliferarea banilor de cont emişi de băncile comerciale. ❖ **B. de export-import,** agenţie guvernamentală financiară care sprijină dezvoltarea comerţului exterior şi, în mod deosebit, a exporturilor sub forma acordării sau garantării de credite externe. Creditele se acordă mai frecvent la exporturile de maşini, mijloace de transport, echipamente şi pentru diferite alte investiţii. **B.** creditează producătorii exportatori pe tot timpul fabricării produselor destinate exportului şi, în acelaşi timp, creditează – dar pe termen mediu, respectiv 5-7 ani – pe importatori, în condiţii mai convenabile, comparativ cu cele de pe pieţele de capital occidentale. Creditele se pot acorda pe termen scurt, mediu şi lung. **B.** efectuează şi operaţiuni de casă, care constau în primirea de valută în depozit de la importator; pe baza documentelor primite de la banca exportatorului, ea virează către aceasta valuta corespunzătoare preţului mărfurilor importate, însă numai dacă nu survin alte operaţiuni de compensare. ❖ **B. electronică, b.** în a cărei activitate se foloseşte calculatorul electronic. **B.** foloseşte cu precădere ordinul de plată în sistem electronic şi ordinul de plată pentru trezorerie în sistem electronic, care fac posibilă transferarea unor sume în valută în mai puţin de un minut, în orice punct de pe Terra. De asemenea, efectuează alte servicii electronice sub formă de bancă la domiciliu. ❖ **B. industrială, b.** specifică ţărilor industrializate, care mobilizează capitalurile temporar disponibile din economie şi care, folosind inclusiv fondurile proprii, acordă în principal credite pe diferite termene întreprinderilor industriale. ❖ **B. internaţională, b.** al

cărei sediu central se află într-o țară, iar sucursalele și agențiile sunt situate pe teritoriul altor țări. B.i. efectuează următoarele grupe de operațiuni: diferite servicii bancare pentru corporațiile transnaționale; acordarea de împrumuturi corporațiilor din țările dezvoltate; operațiuni de corespondent. Extinderea b.i. se explică prin suprasaturarea pieței interne, care a condus la diminuarea profitului bancar. Se apreciază că operațiunile și tranzacțiile internaționale au un viitor mai mare și mai sigur decât cele naționale. V. și **Banca Egipteano-Română; Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare; Banca Franco-Română; Banca Interamericană de Dezvoltare; Banca Internațională a Religiilor; Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare; Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre; Banca Româno-Americană; Banca Turco-Română.** ❖ **B. ipotecară**, b. ce acordă împrumuturi pe termen lung, de obicei în mediul rural – cu precădere marilor proprietari – garantate cu **ipotecă** (v.) asupra terenurilor sau clădirilor. Aceste bănci acordă împrumuturi fie în numerar, fie în scrisuri. Împrumuturile ipotecare se acordă, de obicei, pe termene lungi, timp în care se răscumpără și scrisurile funciare. **B.** pot fi **rurale**, care, în principal, acordă credite pe termen lung pentru achiziționarea de terenuri agricole, și **urbane**, care acordă împrumuturi pentru cumpărarea sau construirea de clădiri. Dobânzile la aceste credite sunt ridicate. ❖ **B. mixtă**, instituție bancară care este organizată și funcționează sub formă de cooperare bancară între două sau mai multe bănci din aceeași țară sau din țări diferite, cu capital mixt și care are ca scop promovarea relațiilor dintre țările respective, precum și întreținerea relațiilor cu diferite persoane juridice și fizice. **B.m.** efectuează o gamă largă de operațiuni, cum sunt: operațiuni de virament; finanțarea unor investiții; finanțarea diferitelor operațiuni de comerț exterior și de cooperare economică și tehnico-științifică internațională; arbitraj valutar; scontări și rescontări; operațiuni de reprezentanță pentru țările partenere etc. **B.m.** cu participarea capitalului românesc, care sunt organizate și funcționează în România sau în străinătate, promovează exporturile românești, contribuie la realizarea unor acțiuni majore de cooperare cu firme din țările respective, creditează în condiții avantajoase importul de tehnologie, garantează anumite credite, înlesnesc cunoașterea operativă a situației valutare din diferite țări etc. ❖ **B. mutuală**, instituție de credit care, în principiu, nu urmărește obținerea de profit, ci realizarea solidarității unei anumite colectivități. **B.m.** acordă membrilor săi împrumuturi ieftine, accesibile, cu dobânzi mici. **B.** se ocupă cu: finanțarea diferitelor acțiuni economice, comerciale, de cooperare a statelor membre, prin folosirea capitalului propriu rezultat din contribuția țărilor respective și atragerea diferitelor surse externe de capital (de pe piața țării în care își desfășoară activitatea sau de pe terțe piețe) și cu exercitarea funcțiilor de instituție de credit pe piața unde își desfășoară activitatea și pe piața creditului internațional. Elaborează studii preliminare referitoare la investiții, studii pentru găsirea de noi parteneri în vederea înființării de întreprinderi în cooperare, studii privind localizarea surselor externe de finanțare a diferitelor obiective etc. În ultimul timp, **b.m.** se constituie și între țări cu orânduiri social-economice diferite. V. și **Banca Anglo-Română; Banca Egipteano-Română; Banca Franco-Română; cooperare financiară internațională.** ❖ **B. populară**, b. ce se constituie în mod liber, de către mai mulți asociați, care dobândește personalitate juridică în temeiul unei hotărâri judecătorești și după înmatricularea la Registrul Comerțului. **B.p.** efectuează operațiuni de încasări și plăți, acordă împrumuturi cu dobândă avantajoasă, efectuează operațiuni de schimb valutar etc. V. și **cooperativă de credit.** ❖ **B. regională**, instituție bancară, constituită de către țările dintr-o anumită regiune, specializată, de regulă, în domeniul investițiilor, care creditează avantajos proiecte de dezvoltare, acordă asistență de specialitate, sprijină elaborarea de strategii asupra posibilităților de dezvoltare în regiune. **B.r.** își formează capitalul din cotele de participare a țărilor membre, sub forma emisiunii de obligațiuni și din diferite ajutoare. Prin activitatea sa, **b.r.** contribuie la dezvoltarea regiunilor mai puțin dezvoltate, la înzestrarea și modernizarea întreprinderilor din zonă, la realizarea unor obiective de interes comun pentru mai multe țări. V. **Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare; Banca Interamericană de Dezvoltare; Banca Internațională de**

Investiții; Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare. ❖ **B. specializată**, instituție bancară specializată în efectuarea anumitor operațiuni sau a unor operațiuni pentru un anumit domeniu de activitate economică, socială etc. ❖ **B. universală**, instituție de credit care practică toate operațiunile bancare și, prin urmare, nu-și limitează activitatea la anumite domenii. Spre deosebire de **b.u.**, casele de economii, casele de credit mutual, băncile ipotecare, băncile de gestiune a averii și instituțiile de împrumut personal etc. au o activitate limitată la sectoarele respective.

BANCHER 1. Persoană care dispune de însemnate sume de bani – proprii și împrumutate – pe care le speculează în operațiuni cu valori mobiliare și cu monede străine, având înscrisă, în acest scop, firmă pentru comerțul cu bani. **2.** Mare acționar sau proprietar al unei bănci, prin intermediul căreia acordă bani cu împrumut, finanțează agenți economici din industrie, agricultură, comerț etc., în schimbul cedării unei părți din profit (dobândă).

BANCNOTĂ, v. BILET.

BANCOR, monedă scripturală internațională, definită în aur, care urma să fie emisă de o superbancă centrală, denumită International Clearing Union, potrivit planului lui Keynes prezentat la Conferința monetară și financiară a Națiunilor Unite din 22 iulie 1944 de la Bretton-Woods, în beneficiul tuturor țărilor membre. **B.** urma să asigure, la anumite intervale, compensația multilaterală a creanțelor băncilor centrale, soldurile ducând la înregistrări în creditul sau în debitul conturilor țărilor membre. Potrivit planului lui Keynes, aurul își păstra un rol important, însă se tindea către demonetizarea metalului prețios, deoarece aurul se putea converti în b., dar nu și viceversa. La conferința sus-amintită n-a fost însă acceptată această monedă în cadrul sistemului monetar internațional.

BANC POST S.A., societate bancară înființată în anul 1991, care efectuează următoarele activități bancare: ▪mobilizează fonduri băneşti, în lei și în valută, din țară și din străinătate, în depozite la vedere sau la termen; ▪semnează aranjamente de corespondent cu bănci și diferite instituții financiare străine și convenții referitoare la activități financiar-bancare; ▪efectuează operațiuni legate de afaceri bancare și financiare, în țară și în străinătate; ▪practică operațiuni cu acreditiv, incassouri, ordine de plată, folosind și alte instrumente de încasări și plăți; ▪contractează credite în lei și în valută, din țară și din străinătate; ▪acordă credite de trezorerie, credite ipotecare pentru construcții de locuințe și credite de consum; ▪emite și confirmă scrisori de garanție, avaluri, cauțiuni și efectuează operațiuni cu aceste înscrisuri. În același timp, participă ca membră în diferite organisme financiar-bancare internaționale și, de asemenea, ia parte la reuniuni internaționale de natură bancară.

BANC-RESTANT, operațiune de păstrare de către o bancă a corespondenței unui client, până când acesta vine să o ridice sau dă ordin să i se transmită.

BANCRUTĂ 1. Situație a persoanelor fizice sau juridice, cărora li se constată nereguli financiare, acte de neglijență sau de imprudență, acte de fraudă făcute în dauna creditorilor și care sunt declarate de către instanța de judecată competentă ca fiind insolvabile, neputând să-și onoreze plățile la scadență. **2.** Administrare defectuoasă, operațiune frauduloasă care conduce la faliment, ca urmare a unor infracțiuni comise de un om de afaceri sau un angajat al unei societăți. Infracțiunile pot consta în: ▪ascunderea unei părți din activul societății; ▪falsificarea, sustragerea sau distrugerea evidențelor acesteia; ▪prezentarea de datorii inexistente sau evidențierea în registrele societății, în alte acte sau în bilanțul contabil a unor sume nedatorate; ▪înstrăinarea unei părți din activ, în frauda creditorilor, în caz de faliment. Starea de faliment se declară la cererea creditorilor sau chiar a debitorului. În această situație, bunurile debitorului se sechestrează, întreaga activitate a acestuia este supusă controlului și apoi bunurile debitorului sunt valorificate prin licitație

publică pentru stingerea obligațiilor față de creditori. ❖ **B. de stat 1.** Situație în care se află statul atunci când nu își îndeplinește condițiile contractuale ale unui împrumut public. **2.** Repudiere a datoriei publice, care reprezintă bancruta propriu-zisă. Aceasta constituie un procedeu arbitrar, prin care statul repudiază (anulează), în parte sau total, datoriile sale. De pildă, guvernul sovietic a repudiat datoria publică contractată de guvernul țarist. Tot așa au procedat, după al doilea război mondial, guvernele Cubei, Republicii Populare Democrate Coreene ș.a. **3.** Stare de insolvabilitate voită, organizată, creată cu scopul a evita îndeplinirea obligațiilor contractuale. **B. de s.** se poate constata atunci când se produce: reducerea unilaterală a dobânzilor, amânarea plății acestora prin contractarea de noi împrumuturi, revocarea dobânzilor prin introducerea unui impozit pe cupoane care n-a fost cunoscut la contractarea împrumutului, încetarea completă a plății dobânzilor, amânarea rambursării capitalului sau reducerea capitalului rambursabil etc. V. și **faliment.** ❖ **B. frauduloasă**, fapta unui comerciant de a gestiona incorect patrimoniul său, pentru a-i păgubi pe creditori, din care cauză a încetat plățile și a fost declarat în stare de faliment. **B.f.** se consideră ca fiind: sustragerea și falsificarea registrelor; distrugerea, tăinuirea sau diminuarea activului; simularea și declararea frauduloasă a pasivului etc. Pedeapsa maximă pentru **b.f.** este închisoarea corecțională și interdicția de a mai exercita comerțul. Potrivit prevederilor Codului comercial (art. 882), comerciantul vinovat de **b.f.** se pedepsește cu închisoare de la 15 zile până la doi ani și, deosebit de aceasta, se declară incapabil de a mai exercita profesiunea de comerciant și i se interzice intrarea în localurile bursei. ❖ **B. simplă,** ilegalități care se datorează unor acte de imprudență sau de incompetență. **B.s.** se constată atunci când un comerciant declară falimentul sau încetează plățile către creditori. Declararea falimentului sau încetarea plăților are loc dacă se constată că infractorul a săvârșit următoarele fapte: a făcut cheltuieli personale superioare condițiilor pecuniare; a utilizat o parte importantă din avutul societății în operațiuni bazate pe hazard sau imprudente; a efectuat operațiuni ruinătoare în contractarea de împrumuturi; i-a plătit pe unii creditori în dauna masei, după încetarea plăților, sau nu a ținut deloc registrele de contabilitate ori le-a ținut neregulat. **B.s.** se pedepsește cu închisoare și cu interzicerea de a mai exercita comerțul, precum și cu interdicția de a vizita localurile bursei. V. și **bursă; bursă de valori mobiliare.**

BANI, categorie economică prin care se exprimă generic toate formele și semnele de valoare ce se folosesc ca măsură a valorii, mijloc de circulație, mijloc de plată, mijloc de tezaurizare și instrument de schimb universal. **B.** sunt o marfă generală și specială, desprinsă spontan de celelalte mărfuri, ca urmare a dezvoltării în decursul timpului a producției și a schimbului de mărfuri, care îndeplinește funcția de echivalent general al valorii tuturor mărfurilor și de instrument general al schimbului, exprimând un raport social. **B.** exprimă relații social-economice istoricește determinate. **B.** sunt un instrument social, o formă specială, lichidă, prin care se dispune imediat de partea corespunzătoare a avuției naționale datorită puterii lor de cumpărare. **B.** servesc atât ca numitor comun în determinarea valorii mărfurilor și serviciilor, cât și ca instrument al tranzacțiilor. **B.** exprimă și măsoară o anumită valoare. **B.** sunt un instrument social-economic cu putere de cumpărare și de plată, care conferă deținătorului dreptul asupra unei părți din produsul național brut al țării emitente; ei asigură deținătorului o anumită putere de cumpărare. **B.** dețin o poziție-cheie în mecanismul de funcționare a economiei naționale și a celei internaționale; ei sunt indispensabili în raporturile cotidiene, pe termen mediu și lung, dintre oameni, agenții economici, bănci, instituții financiare și stat. Paul Samuelson spune că **b.** sunt „sângele care irigă sistemul economic". Concomitent, **b.** au fost folosiți în anumite împrejurări pentru împilarea oamenilor, pervertirea conștiințelor, sărăcirea cetățenilor de rând. **B.** sunt un simbol al avuției, iar deținerea lor conferă posesorului forță și putere economică, fiind în același timp purtători de informație. **B.**, ca semn al bogăției, au apărut în timpurile străvechi. Ei s-au născut din neajunsurile schimbului în

natură (marfă contra marfă), ale trocului. Practicarea trocului era foarte anevoioasă şi necesita îndeplinirea mai multor condiţii. Trebuia să se găsească oamenii care să schimbe un bun cu altul, de aceeaşi valoare, ceea ce îngreuna dezvoltarea vieţii economico-sociale. S-a impus tot mai mult nevoia găsirii unui obiect care să mijlocească schimbul. În perioada următoare trocului, când se foloseşte obiectul de intermediere a schimbului, actul unic de schimb se divide în două operaţiuni succesive distincte, şi anume: a) vânzare şi b) cumpărare. În decursul secolelor (şi astăzi la unele triburi), funcţia de mijlocitor al schimbului şi de echivalent a fost îndeplinită de cele mai variate mărfuri. Folosirea diferitelor mărfuri cu funcţia de echivalent a fost urmarea unui proces spontan al schimbului, determinat de ocupaţia şi de obiceiurile diferitelor categorii de persoane. În decursul timpului, la diferite ţări şi popoare, rolul banilor de mijlocitori ai schimbului a fost îndeplinit de anumite mărfuri (vite, scoici, sare, ceai, tutun, blănuri, pietre preţioase care serveau ca podoabe etc.). O dată cu descoperirea metalelor (fierul, arama, cuprul, bronzul etc.), rolul de intermediar al schimbului a fost îndeplinit de aceste metale, care au servit la confecţionarea banilor metalici. Descoperirea metalelor preţioase (argintul, aurul etc.), care întrunesc proprietăţi pe care nu le au alte metale (valoare mare sub un volum mic, uşor de transportat, nealterabile la acţiunea agenţilor atmosferici, divizibilitate perfectă, omogenitatea şi maleabilitatea substanţei, frumuseţea etc.), a făcut posibilă baterea monedei din metal preţios. Dezvoltarea schimbului şi a circulaţiei mărfurilor a determinat şi dezvoltarea formei (formelor) banilor. În ţara noastră se folosesc cu înţeles sinonim termenii de **b.** şi monedă. Forma de monedă a **b.** a izvorât din funcţia lor de mijloc de circulaţie. Pe primele trepte ale dezvoltării schimbului, aurul şi argintul au circulat sub formă de lingouri (bare). Circulaţia lingourilor era anevoioasă, întrucât pentru fiecare operaţiune de vânzare-cumpărare lingourile trebuiau cântărite şi chiar tăiate în mai multe bucăţi, transportate, după cerinţe. Dezvoltarea producţiei de mărfuri, a schimbului şi, în consecinţă, apariţia negustorilor au determinat confecţionarea banilor sub forma monedelor metalice. În economia de piaţă, **b.** sunt necesari pentru înlesnirea schimbului de mărfuri şi servicii; ei sunt necesari datorită existenţei producţiei de mărfuri determinate de formele de proprietate, datorită acţiunii legii valorii şi celorlalte legi economice. În aceste condiţii este necesar schimbul de mărfuri pe calea comerţului. **B.** sunt necesari, deoarece ei mijlocesc crearea produsului naţional brut, repartiţia, circulaţia şi consumul acestuia. Economia complexă de astăzi nu poate funcţiona fără **b.** Întrucât se află în centrul vieţii economico-sociale, **b.** – sub toate formele lor – constituie un instrument de utilitate permanentă pentru toţi cetăţenii, agenţii economici şi instituţiile publice. **B.** sunt un instrument de retribuire a muncii prestate şi contribuie la ţinerea contabilităţii. De asemenea, prin intermediul **b.** se exercită controlul financiar-bancar asupra utilizării raţionale a resurselor materiale, financiare şi umane, în vederea creşterii productivităţii muncii, a reducerii costurilor de producţie, a sporirii volumului şi calităţii mărfurilor şi a obţinerii profitului. După funcţiile pe care le îndeplinesc, **b.** sunt de mai multe feluri: ▪**b.** de calcul – etalon monetar, măsură a valorii, instrument al tranzacţiilor; ▪mijloc de circulaţie; ▪mijloc de plată; ▪mijloc de tezaurizare şi creare de rezervă a puterii de cumpărare; ▪**b. universali.** ❖ **B. de calcul**, **b.** fictivi, utilizaţi ca numitor comun, atunci când circulă concomitent mai multe feluri de bani sau când circulă bani care se depreciază în mare măsură, progresiv, din cauza **inflaţiei** (v.). ❖ **B. de cont** (scripturali), **b.** care nu au o existenţă materială, ci se află numai scriptic în conturi, la unităţile bancare, fiind utilizaţi în special în relaţiile dintre unităţile economice, în relaţiile dintre fondurile acestor unităţi, precum şi dintre unităţi şi fondurile statului. **B.** de **c.** fac parte din sfera circulaţiei băneşti fără numerar, prin intermediul lor efectuându-se operaţiunile de virament. **B.** de **c.** reprezintă astăzi partea principală a masei monetare. Disponibilităţile din cont provin din depuneri ale agenţilor economici şi ale populaţiei, din operaţiunile de virament, din deschideri de credite de către bănci în favoarea titularilor de conturi. **B.** de **c.** se transformă în numerar şi invers, fapt care confirmă caracterul unitar al circulaţiei băneşti, cu şi fără numerar. ❖ **B. de credit**, **b.** care se prezintă sub forma

titlurilor de credit şi care se folosesc ca mijlocitori ai schimbului: bancnote convertibile şi neconvertibile, cecuri, cambii, b. de hârtie, b. scripturali. ❖ **B. de hârtie**, semne băneşti confecţionate din hârtie, care, în procesul circulaţiei, înlocuiesc banii cu valoare intrinsecă (de argint sau de aur), în îndeplinirea funcţiilor lor de mijloc de circulaţie şi mijloc de plată. B. de h. nu sunt convertibili, nu au acoperire în valori reale, au curs forţat şi sunt emişi în mod obişnuit de stat pentru acoperirea cheltuielilor neproductive, a deficitelor bugetare. În îndeplinirea funcţiei de mijloc de circulaţie şi mijloc de plată nu este obligatoriu ca b. să aibă valoare intrinsecă; de aceea, b. cu valoare deplină pot fi înlocuiţi cu semne ale b., anume cu b. de h. Dacă masa b. de h. depăşeşte cerinţele circulaţiei de bani cu valoare intrinsecă, atunci b. de h. se depreciază, are loc inflaţia cu urmările sale. Având curs forţat impus de puterea de stat, b. de h. nu pot circula decât pe teritoriul statului care i-a emis şi i-a pus în circulaţie. La început, b. de credit s-au deosebit de b. de hârtie, ca urmare a faptului că primii aveau o acoperire materială ori rezultau din diferite activităţi economice, în timp ce b. de h. erau emişi de stat, fără acoperire în valori reale, pentru acoperirea cheltuielilor neproductive, a cheltuielilor de război etc. Astăzi, practic, nu mai există deosebiri între aceste două feluri de b. ❖ **B. de metal**, b. din aramă, bronz, argint, aur, platină etc., care participă la operaţiunile băneşti. Formele principale ale b. de m. sunt monedele şi lingourile. Iniţial, b. de m. aveau valoare intrinsecă. În prezent, b. de m., monedele divizionare au curs forţat, iar valoarea înscrisă pe monezi este, de regulă, superioară valorii metalului din care sunt confecţionate. ❖ **B. de pe o zi pe alta**, b. care se împrumută pe pieţele monetare pe termene foarte scurte. Banii împrumutaţi trebuie rambursaţi în ziua următoare sau în cel mult două-trei zile. ❖ **B. de război**, b. emişi şi puşi în circulaţie pe teritoriul unei ţări ocupate de un alt stat, pentru finanţarea cheltuielilor de război şi de ocupaţie. ❖ **B. de tezaur**, bilete emise de Ministerul Finanţelor sau de Trezorerie, neconvertibile, fără garanţie materială, în vederea acoperirii unor cerinţe financiare ale statului. ❖ **B. divizionari**, submultipli ai unităţii monetare naţionale. În România, b.d. sunt submultipli ai leului şi sunt cunoscuţi sub denumirea de „bani". ❖ **B. electronici** (cartela electronică şi de credit), operaţiunile băneşti care se derulează prin intermediul tehnicii electronice şi al automatelor. Importante operaţiuni băneşti care se efectuează numai prin comanda transmisă calculatoarelor. Enorme active şi pasive se înregistrează pe benzi şi discuri magnetice. În ţările avansate au fost instalate circuite prin care se efectuează transferuri electronice de fonduri direct între bănci şi între bănci şi marii clienţi. De asemenea, sunt organizate şi funcţionează ghişee automate, terminale şi cititoare de cartele electronice în reţeaua comercială, distribuitoare automate de bancnote, precum şi diferite tipuri de calculatoare personale. Ghişeele bancare automate efectuează singure, fără specialişti bancari, transferuri în conturi, lucrează cu cecuri şi titluri, primesc şi eliberează numerar, dau informaţii asupra conturilor clienţilor solicitanţi şi efectuează diverse alte servicii. Au fost înfiinţate case de compensaţii automatizate la care sunt cuplate bănci şi mari clienţi, prin intermediul cărora se efectuează un mare volum de operaţiuni. S-a înfiinţat şi o reţea internaţională, prin care se transmit ordinele de virament şi la care participă peste 1 000 de bănci din 50 de ţări. Comunicările electronice care se efectuează prin această reţea înlocuiesc un volum enorm de operaţiuni efectuate prin curieri poştali. ❖ **B. fictivi**, b. folosiţi ca numitor comun atunci când circulă simultan mai multe feluri de b. sau b. depreciaţi considerabil, ca urmare a inflaţiei. ❖ **B. fiduciari**, b. fără valoare proprie, care circulă doar în virtutea încrederii pe care o are posesorul b. în autoritatea emitentă. ❖ **B. fierbinţi**, b. folosiţi în relaţiile internaţionale şi care cuprind, în fapt, capitalurile băneşti speculative ce se deplasează dintr-o ţară în alta pentru obţinerea unor dobânzi cât mai mari. B.f. sunt capitaluri lichide, convertibile, uşor transferabile care circulă pe pieţele de capital internaţionale, cu deosebire în domeniul europieţelor, pentru a obţine un profit cât mai mare. ❖ **B. ieftini**, b. acordaţi sub formă de împrumut cu dobânzi mici. ❖ **B. lichizi**, b. efectivi, în numerar. ❖ **B. mondiali**, aurul care se află la dispoziţia diferitelor ţări şi care este folosit în operaţiunile de încasări şi plăţi internaţionale, în procurarea de valută străină

etc. ❖ **B. scumpi**, b. care se acordă sub formă de împrumuturi cu dobânzi mai mari decât rata medie a pieței. ❖ **B. universali** (internaționali), b. folosiți în încasările și plățile internaționale. O lungă perioadă de timp, rolul b. a fost îndeplinit de aur. După al doilea război mondial, funcțiile b. au fost treptat preluate de către valutele de rezervă, cu deosebire de dolar, iar ulterior de **Drepturile Speciale de Tragere, E.C.U., EURO** (v.).

BANKCOOP, bancă generală de credit și promovare – societate pe acțiuni, care, începând de la 1 ianuarie 1999, asigură, în plus, posibilitatea deschiderii de conturi curente și de depozite exprimate în moneda unică europeană – EURO – precum și a decontării tranzacțiilor în această monedă. **B.** participă la sistemul de încasări și plăți (decontări) și la operațiuni de FOREX și MONEY MARKET în EURO, având conturi corespondente la următoarele bănci: Bank Austria, Creditanstalt Viena-Austria; Banque Nationale de Paris, Paris-Franța; Deutsche Bank A.G., Frankfurt/Main-Germania; Generale Bank, Bruxelles-Belgia; Instituto Bancario San Paolo di Torino, Torino-Italia. Banca dispune de o rețea de 11 bănci corespondente, cu care întreține relații de cont în șase dintre cele unsprezece state membre ale Uniunii Monetare Europene, respectiv în Austria, Belgia, Franța, Germania, Italia și Olanda. Realizarea tranzacțiilor în EURO reprezintă unul dintre obiectivele strategice ale băncii, urmărindu-se dezvoltarea și consolidarea rețelei de corespondenți bancari, în scopul satisfacerii cerințelor în condiții de eficiență.

BAREM, tabel care înfățișează rezultatele unor calcule efectuate pe bază de elemente specifice luate în considerație (de exemplu, pentru diferite tarife de transport, dobânzi, prețuri, taxe etc.). Pe plan internațional, **b.** reprezintă nivelul contribuției pe care țările membre ale O.N.U. sau ale altor organisme ale sale care au buget propriu o prelevă pentru acoperirea cheltuielilor necesare desfășurării activităților respective. **B.** pentru contribuția țărilor membre se stabilește după mai multe criterii, cum sunt: produsul național brut pe locuitor, numărul locuitorilor, zona unde este situată țara, capacitatea de plată etc.

BARIERE LA IMPORT, limitări tarifare (taxe vamale, accize) și netarifare (norme de mărime, numerice, de calitate, sanitare, de protejare a mediului înconjurător etc.) reglementate de o țară la importul unor mărfuri pentru protejarea produselor indigene. **V. și contingentare.**

BARIL, unitatea de măsură pentru capacități, egală cu 158,9 litri în S.U.A. și cu 163,5 litri în Marea Britanie; se utilizează în special în S.U.A. și Marea Britanie.

BARTER 1. Schimb direct de mărfuri și servicii, contra altor mărfuri și servicii, fără folosirea banilor efectivi sau a banilor de cont (scripturali). Succesul tranzacției depinde de coincidența voințelor și a cerințelor respective. 2. Formă a schimbului internațional în natură (compensație), care se efectuează pe baza unui aranjament conform căruia exportatorul vinde importatorului o anumită cantitate de mărfuri specificate în schimbul altei cantități de bunuri specificate. Acordul de **b.** cuprinde: nomenclatorul de mărfuri; categoriile de operațiuni comerciale care se vor efectua prin compensare; unitatea de cont, adică valuta sau unitatea monetară convențională, care se folosește în efectuarea operațiunilor financiar-contabile privind livrările reciproce. Prin urmare, **b.** este o tranzacție bilaterală în relațiile internaționale, care, practic, întâmpină dificultăți, cum sunt: exportatorul trebuie să livreze anumite mărfuri, importatorul are obligația să dispună de mărfurile necesare și acceptate de exportator, iar prețurile mărfurilor celor doi parteneri trebuie să fie convenite de ei. Ca urmare, **b.** are o utilizare relativ restrânsă. **V. și acord de barter.**

BAZA DE CALCUL A PENSIEI, venitul lunar mediu pe baza căruia se calculează pensia. **B.** de **c.** a **p.** pentru munca prestată și limită de vârstă și pentru pensia suplimentară o constituie salariul mediu tarifar, determinat pe cinci ani consecutivi din ultimii zece ani de

activitate, la alegerea viitorului pensionar. La salariul tarifar pe baza căruia se determină salariul mediu se adaugă următoarele venituri salariale: ▪sporul pentru vechime în muncă; ▪sporul pentru lucrul în subteran, precum şi pentru lucrul pe platformele marine de foraj şi de extracţie; ▪indemnizaţia de zbor; ▪sporul pentru condiţii grele de muncă; ▪sporul pentru lucrul sistematic peste programul normal de lucru; ▪sporul pentru exercitarea unei funcţii suplimentare; ▪alte sporuri cu caracter permanent prevăzute în contractul individual de muncă etc. Pensia de invaliditate se calculează pe baza salariului tarifar şi a altor venituri salariale. **B. de c. a p.** de urmaş este pensia susţinătorului decedat sau pensia la care acesta ar fi avut dreptul. Pentru copiii orfani de ambii părinţi, **b. de c. a p.** se determină astfel: dacă există până la trei copii, se ia ca bază de calcul pensia cea mai avantajoasă a unui singur părinte; pentru patru copii, se ia ca bază de calcul pensia cea mai avantajoasă a unuia dintre părinţi, la care se adaugă 50% din pensia celuilalt părinte; pentru cinci sau mai mulţi copii se ia ca bază de calcul suma pensiilor ambilor părinţi. Salariul mediu tarifar lunar se determină pe baza: salariului tarifar de încadrare, pentru personalul retribuit cu luna; salariului tarifar de încadrare, corespunzător la 170 de ore prestate lunar, pentru persoanele plătite cu ora, inclusiv pentru personalul care munceşte şi este plătit în acord; salariului tarifar de calcul, pentru persoanele retribuite cu cotă procentuală; salariului asupra căruia s-a plătit contribuţia pentru asigurările sociale, în cazul angajaţilor la persoane fizice. Pentru persoanele care au primit salarii în valută, în anumite perioade, de la societăţi mixte, organizaţii internaţionale etc., **b. de c. a p.** o constituie salariile tarifare pentru funcţii similare exercitate în ţară pe perioada respectivă (dacă s-a achitat contribuţia la asigurările sociale de stat). **B. de c. a p.** persoanelor care au lucrat cu jumătate de normă o constituie salariul mediu corespunzător programului întreg de lucru. Reforma asigurărilor sociale aflată în proiect preconizează ca **b. de c. a p.** să se determine luând în considerare următoarele elemente: stabilirea unei rate de înlocuire a salariului în baza aplicării unui procent unic asupra venitului mediu pe economie, stabilit de lege în anul în care are loc pensionarea, pentru primii 20 de ani de contribuţie la fondul de asigurări sociale; majorarea procentului pentru fiecare an de contribuţie peste cei 20 de ani iniţiali; aplicarea unui procent suplimentar pentru fiecare an de contribuţie peste durata minimă de contribuţie necesară obţinerii unei pensii integrale pentru munca depusă şi limită de vârstă.

BAZA DE IMPOZITARE CU TAXA PE VALOAREA ADĂUGATĂ, diferenţa dintre preţul de vânzare şi preţul de cumpărare, respectiv numai asupra a ceea ce se numeşte valoare adăugată. **B. de i. cu t.v.a.** reprezintă contravaloarea bunurilor livrate, a lucrărilor executate sau a serviciilor prestate, exclusiv taxa pe valoarea adăugată. **B. de i.** se calculează folosindu-se preţurile negociate între vânzător şi cumpărător, precum şi avându-se în vedere alte cheltuieli datorate de cumpărător pentru livrările de bunuri şi care n-au fost cuprinse în preţ. Aceste preţuri cuprind şi: ▪accizele legale; ▪tarifele negociate pentru executările de lucrări şi prestările de servicii; ▪sumele rezultate din aplicarea cotei de comision sau suma convenită între parteneri pentru operaţiunile de intermediere; ▪valoarea în vamă, determinată potrivit legii, la care se adaugă taxa vamală, alte taxe şi accize datorate pentru bunurile şi serviciile din import; ▪preţurile de piaţă sau, în lipsa acestora, costurile aferente bunurilor şi serviciilor prestate pentru folosinţa proprie de un agent economic sau cu titlu gratuit pentru alte persoane juridice sau fizice; ▪preţurile vânzărilor efectuate din depozitele vămii sau stabilite prin licitaţie. Nu se cuprind în **b. de i.**: ▪remizele şi alte reduceri de preţ acordate de către furnizor direct cumpărătorului; ▪sumele primite cu titlu de penalitate pentru neîndeplinirea totală sau parţială a obligaţiilor contractuale; ▪sumele achitate de furnizor sau prestator în contul clientului şi care apoi se decontează acestuia; ▪ambalajele care circulă între furnizorii de marfă şi clienţi prin schimb, fără facturare; ▪sumele încasate de la bugetul de stat de către agenţii economici înregistraţi la organele fiscale ca plătitori de taxă pe valoarea adăugată şi care sunt destinate finanţării investiţiilor, acoperirii diferenţelor de preţ şi finanţării stocurilor de produse cu destinaţie specială. **V. şi taxa pe valoarea adăugată.**

BAZA LUNARĂ DE CALCUL A CONTRIBUȚIEI PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE, venitul lunar asupra căruia se calculează contribuția de asigurări sociale pe luna respectivă. În cazul asiguraților, baza o constituie: ▪salariile individuale brute realizate lunar, inclusiv sporurile și adaosurile reglementate prin lege sau prin contractul colectiv de muncă, și/sau veniturile celorlalte categorii de asigurați; ▪venitul lunar asigurat prevăzut în declarația sau contractul de asigurare, care nu poate fi mai mic de o pătrime din salariul mediu brut lunar pe economie. **B.l. de c. a c. pentru a.s.** pentru personalul român trimis în misiune permanentă în străinătate de către persoane juridice din România este salariul brut lunar în lei corespunzător funcției în care persoana respectivă este încadrată în țară, inclusiv sporurile și celelalte adaosuri legale. Pentru persoanele de mai sus, baza de calcul lunară nu poate depăși plafonul de trei ori salariul mediu brut lunar pe economie. **B.l. de c.** la care angajatorul datorează contribuția de asigurări sociale o constituie fondul total de salarii brute lunare realizate de asigurați, precum și veniturile lunare realizate de persoanele care desfășoară activități exclusive pe bază de convenții civile de prestări de servicii și care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puțin trei salarii medii brute pe economie. **B.l. de c.** la care persoana juridică din România datora contribuția de asigurări sociale pentru personalul român trimis în misiune permanentă în străinătate o constituie fondul total de salarii rezultat din însumarea salariilor brute individuale la care s-a calculat contribuția de asigurări sociale. În ultimele cazuri, baza de calcul nu poate fi mai mare decât produsul dintre numărul mediu al asiguraților din luna pentru care se calculează contribuția și valoarea corespunzătoare a trei salarii medii brute lunare pe economie. În acest fel se procedează și în cazul bugetului fondului pentru plata ajutorului de șomaj. **B.l. de c. a c. pentru a.s.** în cazul șomerilor o constituie cuantumul ajutorului de șomaj, al ajutorului de integrare profesională sau al alocației de sprijin, după caz. **V. și contribuție pentru asigurările sociale de stat.**

BAZA PREȚURILOR, document în care, pe elemente de deviz, se analizează toate cheltuielile care se cuprind în costul materialelor de masă „loco șantier". **B.p.** se întocmește sub forma unui tabel, având alăturat și analiza prețurilor. **V. și deviz.**

BAZĂ IMPOZABILĂ, stabilire concretă, sub aspect cantitativ și calitativ, a obiectului care va fi supus impozitului. Pentru aceasta sunt necesare identificarea obiectului impozabil, stabilirea naturii lui și apoi evaluarea sau măsurarea acestuia pentru o anumită perioadă de timp. Mărimea impozitului de plată din sarcina subiectului impozabil depinde în mod direct de determinarea corectă a **b.i.** care, de regulă, se exprimă în unități bănești, dar și în unități de măsură naturale (kilograme, hectare, bucăți etc.), și are o deosebită importanță politică, economică, socială, financiară și juridică. **V. și obiectul impunerii.**

BĂNCI, societăți bancare și sucursale ale băncilor străine autorizate de Banca Națională a României să funcționeze în România. **V. și bancă.**

BENEFICIAR, persoană fizică sau juridică pentru care, în temeiul unui contract, se predau unele produse sau lucrări, se prestează anumite servicii sau care are dreptul la încasarea unei sume de bani. ❖ **B. cambial,** persoană la ordinul căreia se emite o **cambie** (v.) sau un **bilet** (v.) și care este în drept să încaseze la scadență sau anticipat, prin negociere, suma menționată în cambie. ❖ **B. de acreditiv,** persoană fizică sau juridică pe numele căreia se deschide un acreditiv. **V. și acreditiv.** ❖ **B. de asigurare,** persoană desemnată prin lege sau prin contractul de asigurare să încaseze suma asigurată în cazul când se produce accidentul sau decesul asiguratului. Asiguratul poate desemna pe beneficiarul asigurării fie la încheierea contractului, fie pe durata asigurării, printr-o declarație întocmită în acest scop și depusă la asigurător sau prin testament. În situațiile în care prin contractul de asigurare sunt desemnați mai mulți beneficiari ori există succesori legali

sau testamentari, aceştia participă la suma asigurată în mod egal sau potrivit prevederilor din testament. V. şi **contract de asigurare; durata asigurării.** ❖ **B. de investiţii**, unitatea economică, instituţia, persoana particulară pentru care se execută o lucrare de investiţii. V. şi **investiţii.**

BENEFICII ŞI PIERDERI 1. Cont de rezultate financiare finale în care se înregistrează toate pierderile şi beneficiile rezultate din activitatea de bază şi din alte activităţi, precum şi pierderile şi veniturile diverse ale societăţii de asigurări. 2. Formular anexă la bilanţ. 3. Tabel care cuprinde un extras sistematizat al datelor din contul „Beneficii şi pierderi", grupate pe felul surselor din care provin. Pe baza acestor date, completate cu situaţia realizărilor, se calculează rentabilitatea unităţii economice.

BENEFICIU, categorie economică reprezentând o parte din venitul net; element al valorii nou create, care exprimă relaţii sociale de producţie. **B.** este o parte variabilă din valoarea nou creată în activitatea productivă din cadrul unităţilor economice, care rămâne după scăderea cheltuielilor efectuate, remunerarea personalului şi acordarea altor drepturi cuvenite acestuia, acoperirea cheltuielilor de cercetare şi de introducere a tehnicii noi, plata impozitului pe salarii, plata contribuţiei pentru asigurările sociale, efectuarea altor cheltuieli cu munca vie etc., într-o anumită perioadă de timp şi se evidenţiază în bilanţ şi în contul de profit şi pierderi. **B.** este sursa de bază a formării fondului de dezvoltare, a fondului de consum social şi individual, precum şi a fondurilor proprii ale unităţilor economice. **B.** constituie rezultatul sintetic financiar pozitiv al unei activităţi productive; principalul indicator calitativ care exprimă eficienţa activităţii economice; pârghia eficientă de conducere a economiei naţionale, izvorul principal de înfăptuire a gestiunii economico-financiare şi de cointeresare materială a colectivelor de salariaţi; pârghie economico-financiară importantă de înfăptuire a autofinanţării, care contribuie la dezvoltarea unităţilor economice, la întărirea autonomiei lor funcţionale; important izvor de alimentare a bugetului de stat cu venituri şi mijloc de control din partea organelor financiar-bancare şi a celor ierarhic superioare. **B.** stimulează realizarea producţiei sub aspect cantitativ şi calitativ, valorificarea superioară a tuturor resurselor materiale, reducerea costurilor de producţie şi, în mod deosebit, a cheltuielilor materiale. Cuantumul beneficiului este influenţat de următorii factori principali: volumul şi nivelul tehnic al producţiei; nivelul productivităţii muncii; modul de utilizare a capacităţilor productive; nivelul cheltuielilor de producţie şi de circulaţie; modul şi gradul de utilizare a producţiei şi a muncii etc. La întreprinderile comerciale, el provine din realizările activităţii de bază sau din alte activităţi şi se calculează ca diferenţă între rabatul comercial (adaosul comercial) şi cheltuielile efective de circulaţie. În întreprinderile de transporturi, de telecomunicaţii etc., **b.** rezultă din diferenţa dintre suma încasată ca preţ al serviciilor prestate şi cheltuielile lor de producţie. Sporirea **b.** este determinată în mare măsură de creşterea productivităţii muncii, reducerea costurilor, creşterea volumului şi a calităţii produselor, lichidarea rebuturilor, a pierderilor de orice fel etc. **B.** caracterizează nivelul eficienţei activităţii, spiritul de răspundere cu care se administrează avuţia naţională. În nivelul **b.** se reflectă rezultatele muncii desfăşurate în unităţile economice, gospodărirea fondurilor băneşti, folosirea raţională a resurselor materiale, a forţei de muncă, reducerea cheltuielilor materiale, creşterea productivităţii muncii, preocupările şi eforturile depuse pentru sporirea continuă a produsului naţional brut. Obţinerea unor **b.** cât mai mari ca rezultat al unei activităţi economice eficiente şi al gospodăririi raţionale a mijloacelor materiale şi băneşti permite fiecărei unităţi economice să contribuie la dezvoltarea societăţii şi la constituirea fondurilor proprii pentru autofinanţare, la efectuarea cheltuielilor sociale menite să conducă la creşterea nivelului de trai al oamenilor. **B.** unităţilor se determină şi se aprobă prin buget, avându-se în vedere nivelul cheltuielilor de producţie şi de circulaţie. **B.** contribuie în mare măsură la buna funcţionare a mecanismului economico-financiar.

BENEFICIU BRUT, b. din care nu s-a făcut nici o scădere pentru pierderi.

BENEFICIU CONTABIL, depăşirea veniturilor asupra cheltuielilor care rezultă din reevaluarea posturilor de activ sau din deprecierea posturilor de pasiv.

BENEFICIU DE CURS, diferenţa rezultată între preţul de cumpărare a unui titlu şi cel de revânzare a sa la un curs superior.

BENEFICIU FISCAL, b. asupra căruia urmează să se calculeze impozitul aferent.

BENEFICIU ÎN VALUTĂ, indicator economic folosit pentru fundamentarea exportului de produse, stabilit prin deducerea din preţul extern franco frontiera română, care se poate obţine din operaţiunile de export, a sumei cheltuielilor interne de producţie, exprimate în valută. **B. în v.** reclamă transformarea în valută a tuturor cheltuielilor privind fabricarea şi comercializarea produselor destinate exportului şi compararea acestor cheltuieli cu preţul extern care se obţine din vânzarea lor. La transformarea în valută a costurilor de producţie se ţine seama de consumurile specifice de materii prime şi materiale, corelate cu preţurile unitare din import (dacă materiile prime provin din import) şi cu preţurile pieţei externe (atunci când materiile prime şi materialele sunt din ţară). Pentru amortizări, cheltuielile interne de transport, salarii etc., care se exprimă în lei, se folosesc coeficienţii de transformare în valută.

BENEFICIU NET, b. rămas după ce s-au scăzut din beneficiul brut toate pierderile reflectate prin debitul contului „Beneficiu şi pierderi".

BENEFICIU NORMAT, b. determinat pe ramuri economice în raport cu fondurile de producţie (fixe şi circulante) ale acestor ramuri. Nivelul **b.n.** se stabileşte diferenţiat pe ramuri şi subramuri avându-se în vedere: a) dezvoltarea prioritară a ramurilor de bază ale economiei naţionale, care contribuie la punerea în valoare a resurselor naturale, care asigură înzestrarea tehnică a ramurilor şi subramurilor economice sau care contribuie în măsură importantă la extinderea exporturilor şi în creşterea eficienţei acestuia; b) asigurarea unei rentabilităţi corespunzătoare pe produse atât la nivelul ramurilor economice, cât şi în unităţile economice producătoare care îşi desfăşoară activitatea în condiţii normale de dotare, organizare şi gospodărire; c) asigurarea unui beneficiu mai mare pentru ramurile şi unităţile economice care necesită cheltuieli suplimentare de cercetare şi experimentare, diversificare şi reînnoire, precum şi pentru cele care sunt înzestrate cu mijloace fixe supuse unei uzuri morale mai rapide.

BENEFICIU PESTE PLAN, b. realizat de unităţile economice prin depăşirea programului de producţie şi de desfacere şi prin reducerea costului stabilit sau a cheltuielilor de circulaţie, ca urmare a efortului propriu al întreprinderii respective. Repartizarea lui pe anumite destinaţii se face potrivit normelor legale.

BENEFICIU PLANIFICAT 1. Indicator economic prevăzut în buget, care reprezintă diferenţa dintre valoarea producţiei fizice prevăzute a se desface la preţul de producţie şi totalul cheltuielilor stabilite pentru producerea ei, plus cheltuielile de desfacere. 2. Parte din valoarea produsului naţional brut utilizat fie direct, fie prin buget pentru nevoile reproducţiei sociale şi pentru satisfacerea cerinţelor materiale şi spirituale ale salariaţilor. În practica întreprinderilor, **b.p.** este determinat prin metode diferite, ca de exemplu, metoda directă, metoda analitică (metoda coeficienţilor) etc. Repartizarea şi vărsarea **b.p.** se efectuează potrivit prevederilor legale.

BENEFICIU PUBLIC, satisfacerea cerinţelor populaţiei ţării privind învăţământul, cultura, sportul, transportul etc.

BENEFICIU SOCIAL, cotă din resursele bugetului de stat şi din bugetele locale pe care organele de stat competente o repartizează pentru completarea veniturilor unor categorii sociale care au venituri mici şi se confruntă cu riscuri cum sunt: accidente de muncă, boli profesionale, şomaj, în caz de maternitate etc. V. şi **accident de muncă; boală profesională; ajutorul de şomaj; ajutor social.**

BENEFICIU TOTAL, **b.** care se obţine de unităţile economice din întreaga lor activitate. **B.t.** este influenţat de beneficiile sau de pierderile activităţii de bază, ale activităţii agricole anexe, de prelucrările de deşeuri, de acţiunile social-culturale, de gospodăria comunală proprie şi cea de locuinţe. **B.t.** mai poate fi influenţat de beneficiul sau de pierderile rezultate din valorificarea unor materii prime, din vânzarea ambalajelor, din desfacerea unor mărfuri cumpărate, de pierderile provocate de calamităţi ale naturii, de pierderile rezultate din comenzile anulate, din suportarea creanţelor date la scădere şi a celor prescrise.

BENEFICIUL ASIGURĂTORULUI, categorie economică, parte a venitului net, formă de realizare bănească a rezultatului financiar, determinat ca diferenţă între veniturile şi cheltuielile societăţii de asigurări în perioada respectivă, exprimând eficienţa activităţii desfăşurate. Funcţiile, rolul şi importanţa **b.** dobândesc valenţe noi în condiţiile actuale, el fiind unul dintre factorii esenţiali ai înfăptuirii gestiunii economico-financiare. **B.** constituie rezultatul financiar pozitiv al unei activităţi desfăşurate, principalul indicator sintetic, calitativ nou, cu ajutorul căruia se determină eficienţa activităţii economico-financiare, se defineşte spiritul de răspundere cu care se folosesc partea respectivă din avuţia naţională, resursele economice şi financiare aflate la dispoziţie şi cu care se apreciază rezultatele economico-financiare obţinute de organele asigurărilor. În condiţiile actuale, **b.** realizat de societatea de asigurări îndeplineşte funcţii care au dobândit valenţe noi; el a devenit un puternic mijloc de stimulare materială a societăţilor de asigurări, a colectivelor de lucrători. Aceasta rezultă atât din îmbunătăţirea sistemului de salarizare, cât şi din destinaţiile beneficiului realizat, din modul cum sunt stimulaţi salariaţii în raport cu contribuţia lor la buna desfăşurare a activităţii de asigurări, cu vechimea în munca de asigurări. **B.a.** constituie, în acelaşi timp, o pârghie economico-financiară pentru creşterea răspunderii organelor de conducere în luarea deciziilor, sporirea răspunderii colectivelor de lucrători pentru desfăşurarea unei activităţi de maximă eficienţă. Importanţa deosebită şi rolul beneficiului în cadrul mecanismului economico-financiar rezultă şi din faptul că el este un mijloc de control exercitat de către organele financiar-bancare de asigurări şi cele ierarhic superioare asupra modului de gospodărire a resurselor materiale şi financiare existente la dispoziţia organelor de asigurări şi de folosire raţională a forţei de muncă, a timpului de lucru, un instrument eficient de cultivare a spiritului de răspundere, de întărire a ordinii, a disciplinei financiare în toate sectoarele de activitate, de apărare a integrităţii avutului public. Cu cât vor fi luate măsurile cele mai adecvate pentru a obţine sistematic un beneficiu mai mare, cu atât va creşte mai rapid produsul naţional brut, se va mări avuţia naţională, se va înregistra o dezvoltare a economiei şi culturii noastre naţionale, se vor îmbunătăţi mereu condiţiile de muncă şi de viaţă ale populaţiei. Creşterea **b.a.** depinde de accentuarea laturilor calitative ale activităţii de asigurări, de ridicarea acestei activităţi pe o treaptă nouă, calitativ superioară, de obţinerea unui venit maxim cu minimum de cheltuieli, de diversificarea, extinderea şi perfecţionarea sistemului asigurărilor. V. şi **funcţiile beneficiului; repartizarea profitului societăţii de asigurări.**

BENEFICIUL ÎNTREPRINZĂTORULUI, parte a beneficiului cuvenit întreprinzătorului care utilizează capital împrumutat în diferite domenii de activitate. **B.î.** apare din diferenţa dintre beneficiul obţinut prin folosirea capitalului împrumutat şi dobânda plătită creditorului; se prezintă sub forma beneficiului industrial, comercial, din asigurări etc.

BENEFICIUL SPERAT, parte a sumei asigurate privind asigurarea facultativă a bunurilor în timpul transportului extern (export-import). În suma asigurată stabilită pentru bunuri în timpul transportului extern asiguratul poate include – pe lângă preţul de vânzare potrivit facturii şi costul transportului – şi un beneficiu sperat de 10%, ori de câte ori nu s-a convenit altfel.

BIJUTERIE 1. Obiect de podoabă confecţionat din metal preţios şi pietre preţioase. 2. Întreprindere specializată în confecţionarea şi vânzarea obiectelor de podoabă.

BILANŢ 1. Situaţie contabilă sintetică a firmei, la un moment dat, de regulă la finele anului, care se prezintă sub forma unui tabel cu două coloane – activ şi pasiv – şi care trebuie să ofere o imagine fidelă, clară şi completă asupra patrimoniului, situaţiei financiare şi rezultatelor obţinute. 2. Document de gestiune în care se reflectă, în expresie bănească, mijloacele aflate la dispoziţia societăţii comerciale la un moment dat, în comparaţie cu sursele de provenienţă şi de formare a lor. **B.** apare ca o situaţie întocmită sub formă contabilă şi după un anumit plan, conform metodologiei contabile obligatorii, cuprinzând elementele patrimoniale de activ şi de pasiv, precum şi rezultatul final destinat să sporească sau să micşoreze patrimoniul societăţii comerciale sau ca un cont final care să servească la închiderea conturilor de activ şi de pasiv, precum şi a conturilor de rezultate. Oglindirea în **b.** a mijloacelor economice se face sub dublu aspect: pe de o parte, după componenţa şi rolul lor în procesele economice, iar pe de altă parte, după sursele de constituire (de provenienţă) a acestor mijloace şi a destinaţiei fiecărei surse. Fiind vorba de aceleaşi mijloace economice privite sub aceste aspecte, prezentarea lor în **b.**, în exprimare bănească, apare sub forma unei egalităţi. Acest mod de prezentare a mijloacelor economice, specific contabilităţii în partidă dublă, a dus la necesitatea împărţirii conţinutului **b.** în două părţi distincte: partea stângă, activul, în care sunt înscrise mijloacele economice, şi partea dreaptă, pasivul, în care sunt înscrise sursele de procurare a mijloacelor din activ. Conţinutul egalităţii dintre elementele de activ şi cele de pasiv reprezintă soldurile debitoare şi creditoare ale conturilor, adică situaţia contabilă a acestor elemente. **B.** reprezintă însă şi dreptul unităţii gestionare a societăţii comerciale de a utiliza mijloacele care i-au fost puse la dispoziţie în baza legilor ce i se aplică, precum şi gradul ei de răspundere faţă de stat şi de alte unităţi economice sau persoane care i-au pus la dispoziţie, în anumite condiţii, mijloacele economice. Din punct de vedere economic, **b.** prezintă modul cum au fost plasate mijloacele economice, respectiv formele concrete ale lor, în diferitele faze ale circuitului economic, la un moment dat, iar pasivul, modul cum au fost procurate sursele acestor mijloace, respectiv finanţarea lor. **B.** nu este conceput deci ca o simplă situaţie contabilă, ci ca un instrument de cunoaştere, indispensabil organelor de conducere a unităţilor gestionare a societăţii comerciale, menit să caracterizeze sub cele mai variate aspecte activitatea lor economică şi financiară, pe o anumită perioadă de timp, în vederea luării celor mai juste decizii. Întocmirea **b.** necesită: ▪efectuarea unor lucrări privind elaborarea balanţei de verificare, după ce s-au înregistrat toate operaţiunile economice ale societăţii comerciale, până la data întocmirii **b.**; ▪punerea de acord a înregistrărilor contabile cu inventarul; ▪concentrarea rezultatelor în contul de profit şi pierderi; ▪închiderea conturilor şi încadrarea sistematică a soldurilor lor în conturile de activ şi de pasiv ale **b.** Potrivit normelor metodologice, fiecare unitate economică întocmeşte **b.**, care serveşte la: reflectarea în expresie bănească a patrimoniului, asigurarea informaţiilor necesare unităţilor societăţii comerciale, celor subordonate acestora şi organelor ierarhic superioare. **B.** se întocmeşte trimestrial şi anual.

BILET, imprimat care emană de la o unitate de stat, cooperatistă, privată sau obştească, prestatoare de servicii. **B.** care produc consecinţe juridice sunt asimilate cu înscrisurile oficiale, iar falsificarea lor constituie infracţiune şi se sancţionează după caz. ❖ **B. de bancă (bancnotă)** 1. Instrument de plată legal, emis de institutul de emisiune. 2. Titlu de credit emis şi pus în circulaţie de banca de emisiune, care exprimă obligaţia acesteia de a-l converti în aur la

prezentarea şi la cererea deţinătorului. 3. Instrument important de credit care, pe o anumită treaptă de dezvoltare a economiei, a devenit principala formă a banilor. 4. Semn bănesc (hârtie de valoare) la purtător, nepurtător de dobândă, fără termen de plată, imprescriptibil, care era preschimbabil în aur, pus în circulaţie de băncile de emisiune, care înlocuieşte banii cu valoare intrinsecă în îndeplinirea funcţiilor de mijloc de circulaţie şi mijloc de plată. Apariţia b. de b. (b) este legată de înfiinţarea şi de dezvoltarea băncilor, fiind o emanaţie a creditului bancar şi, în acelaşi timp, o bază de sprijin a existenţei şi a expansiunii acestui credit. B. de b. (b) a descins din certificatul de depozit şi din circulaţia cambiei (v.). K. Marx a definit bancnota astfel: **„O poliţă asupra bancherului, plătibilă în orice moment posesorului ei şi pe care bancherul o substituie poliţelor particulare."** B. de b. (b) au următoarele trăsături: a) reprezintă un angajament nepurtător de dobândă, la purtător şi la vedere, asumat de banca de emisiune, ceea ce înseamnă că posesorul, dacă se prezintă cu el în orice moment la bancă, aceasta – pe baza cererii posesorului – era obligată să-i elibereze monedă cu valoare integrală, adică aur; b) este utilizat ca mijloc legal de circulaţie şi ca mijloc de plată; c) era convertibil, adică se putea transforma în monedă cu valoare integrală (în aur); d) se emite pe baza creditului care se acordă în vederea realizării mărfurilor, satisfăcând astfel cerinţe ale producţiei şi circulaţiei de mărfuri. Punerea în circulaţie a unor asemenea însemne băneşti este mai avantajoasă decât punerea în circulaţie de monede metalice deoarece b. de b. sunt uşor transportabile, se numără uşor şi se evită uzarea metalului din monedele puse în circulaţie. La baza emisiunii b. de b. se afla, iniţial, tezaurul băncii de emisiune, o anumită cantitate de aur care garanta convertibilitatea lor. Convertibilitatea mai este garantată şi de cantitatea de muncă încorporată în valoarea bunurilor aflate în circulaţie. Iniţial, b. de b. aveau acoperire în aur şi în devize, pe care băncile de emisiune le puteau converti, la cerere, în aur. În prezent, b. de b. exprimă conţinutul economic nou al banilor, rezultat din caracterul deosebit al producţiei de mărfuri, din acţiunea legii valorii şi din acţiunea celorlalte legi economice obiective. B. de b. din România au valori nominale de 50, 100, 5 000 şi 100 000 de lei. B. de b. din ţara noastră sunt bani de credit emişi şi puşi în circulaţie pe calea creditării economiei naţionale. Garantarea b. de b. se înfăptuieşte cu o parte din stocul de aur al statului şi cu cantitatea de mărfuri pusă pe piaţă, ceea ce asigură stabilitatea banilor. V. şi **certificat.** ❖ **B. de lombard**, înscris eliberat de o instituţie specializată prezentatorului de obiecte la acordarea împrumutului. B. de l. poate fi numai nominal şi cuprinde, în mod obligatoriu, numele şi prenumele persoanei care primeşte împrumutul, numărul actului de identitate, data eliberării şi scadenţa împrumutului, denumirea obiectului amanetat, descrierea acestui obiect etc. V. şi **lombard.** ❖ **B. de tezaur**, titlu de credit (emis de stat pentru a-şi acoperi, prin împrumut, cerinţele de venituri bugetare pe termen scurt. B. de t. se pot emite pe diferite termene (13, 26 sau 52 de săptămâni), sunt sau nu purtătoare de dobânzi şi, uneori, se vând cu rabat. La scadenţă, posesorul încasează valoarea lor nominală. ❖ **B. de trezorerie,** titlu de credit pe termen scurt, emis de societăţi comerciale cu capital privat şi de stat pentru procurarea de capital pe termen scurt. B. de t. constituie o cale simplă şi suplă care face posibilă reducerea costului finanţării, comparativ cu creditul bancar, asigurând o mai mare autonomie faţă de creditor. Cu ajutorul b. de t. se satisface necesarul de fonduri de rulment, se finanţează obiectivele sezoniere, temporare sau excepţionale. B. de t. sunt mai atractive decât **bonurile de tezaur** (v.), deoarece dobânda este mai mare. B. de t. se emit pe o durată mai mică de trei ani, cu dobândă fixă sau variabilă. B. de t. au dobândit o largă utilizare. ❖ **B. la ordin**, înscris, titlu de credit la ordin, titlu cambial, prin care o persoană, numită subscriptor, semnatar sau emitent, se obligă, expres şi necondiţionat, să plătească într-un anumit loc şi la o dată precis stabilită o sumă de bani datorată unei persoane, numită beneficiar. B. la o. este un instrument de plată şi un titlu de credit care se poate transmite prin andosare şi care trebuie să conţină în mod obligatoriu următoarele elemente: numele, prenumele şi adresa emitentului, obligaţia acestuia de a plăti o anumită sumă de bani, prevăzută în cifre şi litere, numele, prenumele şi adresa beneficiarului, scadenţa la care se va

face plata (la vedere, la prezentare sau la o dată fixă), precum şi locul unde se va face plata. Îndeplinind aceste condiţii, **b.** la **o.** constituie un act executoriu prin simpla protestare la organele notariale. **B.** la **o.** neachitat la scadenţă nu poate fi motivat cu vreo altă probă, decât cu viciul de consimţământ al subscriptorului (emitentului). Spre deosebire de cambie, la **b.** la **o.** participă numai două persoane, şi anume: a) emitentul, care corespunde trăgătorului din cambie, dar aici nu dă ordin, nu garantează plata, ci se obligă direct să plătească o sumă determinată de bani; b) beneficiarul, care devine creditor. Întrucât **b.** la **o.** implică numai două persoane, nu este necesară procedura acceptării plăţii. Ca şi cambia, **b.** la **o.** nu poate fi emis la purtător. **V.** şi **andosare; cambie; protest.**

BIMETALISM, sistem bănesc la baza căruia, ca măsură a valorii, existau două metale preţioase (aurul şi argintul), iar monedele confecţionate din aceste metale aveau aceeaşi putere circulatorie şi serveau, în acelaşi timp, ca echivalent general şi ca mijloc legal de plată. În practică, au existat două variante ale acestui sistem: **b.** potrivit căruia circulau pe piaţă monede de aur şi de argint, care îndeplineau funcţia de echivalent general în raport cu valoarea intrinsecă a lor, valoare lăsată să oscileze liber în funcţie de piaţă (varianta „monedei paralele": între cele două monede de aur şi argint nu există un raport de schimb legal şi obligatoriu) şi **b.** în care banii de aur şi de argint circulau în raport de valoarea stabilită de stat pentru aur şi argint, fixată prin lege (varianta „monedei duble": cu raport de schimb legal, obligatoriu). Practic, rolul de etalon se îndeplinea fie numai de către aur, fie numai de către argint, în funcţie de împrejurări, din cauza faptului că atunci când unul dintre cele două metale era evaluat la un nivel prea scăzut, el se retrăgea din circulaţie, se retopea în lingouri şi, după caz, se tezauriza sau se exporta. În timpul existenţei sale, s-a constatat că **b.** a fost un sistem monetar nestabil, datorită faptului că existenţa unei duble măsuri a valorii, proprie bimetalismului, este în contradicţie cu natura lui, care reclamă existenţa unui singur etalon al preţului mărfii. Instabilitatea **b.** izvora din faptul că valoarea comercială a aurului şi a argintului era supusă oscilaţiilor de pe piaţă determinate de condiţiile în care se produceau cele două metale preţioase. **B.** a provocat mari perturbări în economia ţărilor care l-au practicat. Către finele secolului al XIX-lea, ţările au renunţat treptat, una după alta, la sistemul monetar bimetalist şi au trecut la sistemul monetar monometalist aur. În România, **b.** a stat la baza sistemului bănesc naţional din 1867; datorită dificultăţilor pe care le-a generat, în 1890 s-a renunţat la **b.** şi s-a introdus monometalismul aur. **V.** şi **sistem bănesc.**

BIR, dare, impozit principal încasat în statele feudale româneşti de la ţărani şi meşteşugari. Statul feudal percepea **b.** în bani. Intensificarea dominaţiei otomane de la începutul secolului al XV-lea a făcut ca **b.** să devină tot mai apăsător şi insuportabil, fiind plătit, de regulă, de orăşeni, de ţăranii liberi şi de cei dependenţi. Ţăranii liberi deveneau şerbi dacă nu-l plăteau. Boierii nu plăteau **b.**

BIROU GESTIONAR, calitate pe care o poate avea un asigurător – în baza unei convenţii – de a constata şi evalua pagubele şi de a stabili şi plăti despăgubirile, în legătură cu riscuri acoperite prin asigurări încheiate de instituţii şi societăţi de asigurări din străinătate. De exemplu, ASIROM, în baza **Convenţiei-tip interbirouri „Carte verde"** (**v.**) de la Londra, a devenit, începând cu anul 1972, birou gestionar. În această calitate, ASIROM constată şi evaluează pagubele, iar apoi stabileşte şi plăteşte despăgubirile civile pentru toate accidentele de autovehicule produse în România de către cetăţenii străini posesori de documente internaţionale de răspundere civilă auto „Carte verde", în contul asigurătorilor care au emis aceste documente.

BIROUL ASIGURĂRILOR DE AUTOVEHICULE, organ al societăţilor de asigurări din fiecare ţară, care practică asigurări de autovehicule. În scopul evitării neajunsurilor ce decurgeau din reglementările referitoare la răspunderea civilă auto, care existau în ţările continentului european şi care îngreunau circulaţia mijloacelor de transport auto în afara graniţelor ţării de

origine, au fost adoptate unele soluții la nivel internațional. În anul 1947, Subcomisia pentru Transporturi Rutiere a Comisiei Economice pentru Europa, de pe lângă Organizația Națiunilor Unite, a elaborat un sistem de asigurări potrivit căruia se acceptă în țara vizitată asigurarea încheiată la societatea de asigurări din țara de origine. O asemenea asigurare se consideră încheiată potrivit legii de asigurare obligatorie din țara vizitată. În România, **b.a. de a.** a fost reorganizat în anul 1991, fiind înființat de către societățile de asigurări-reasigurări care practică asigurări de autovehicule și are personalitate juridică. **B.a. de a.** are următoarele atribuții: reprezintă societățile de asigurări și pe cele de asigurări-reasigurări în relațiile interne și cu străinătatea, privind asigurarea de răspunderea civilă pentru pagubele cauzate de accidente de autovehicule; aduce la îndeplinire sarcinile și supraveghează realizarea obligațiilor de către societățile respective, care rezultă din convențiile internaționale referitoare la asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele cauzate prin accidente de autovehicule ca elemente de extranietate; efectuează servicii referitoare la lichidarea daunelor rezultate din asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele cauzate prin accidente de autovehicule; realizează alte atribuții referitoare la asigurările de autovehicule. V. și **asigurare de răspundere civilă auto; Consiliul Birourilor Asigurărilor de Autovehicule.**

BIROUL INTERNAȚIONAL AL MUNCII, organ tehnico-administrativ al Organizației Internaționale a Muncii, cu funcție de secretariat, care rezolvă problemele curente ale organizației privind condițiile de muncă, protecția muncii, asigurările sociale, problemele sindicale etc. **B.I. al M.** are următoarele atribuții: întocmește documentele și rapoartele pentru conferința organizației; realizează lucrările de secretariat ale conferinței; efectuează lucrări de cercetare; desfășoară activități educative; culege informații și situații statistice privind munca și securitatea socială din toate țările lumii; publică lucrări și periodice specializate privind munca și problemele sociale; acordă sprijin de specialitate guvernelor statelor membre în domeniul său de activitate etc. **B.I. al M.** are sediul la Geneva; în structura sa se află: directorul general, trei directori generali adjuncți, șapte subdirectori generali și mai multe departamente. V. și **Organizația Internațională a Muncii (O.I.M.).**

BIROUL TRANZACȚIILOR PE CREDIT, compartiment al unei societăți comerciale, al unei companii de investiții, care ține evidența tranzacțiilor efectuate în conturile de siguranță a vânzărilor în absență și care acordă credite investitorilor.

BLOC MONETAR, b. constituit din moneda-cheie a unui stat puternic și din mai multe monede ale unor state-satelit, care gravitează în jurul monedei-cheie conformându-se fluctuațiilor acesteia. **B.m.** urmărește menținerea legăturilor dintre statele foste metropole coloniale și țările dependente, prin folosirea instrumentelor economice și financiare, ba chiar și politice, pentru a se asigura succesul în competiția mondială și dominarea sistemului plăților internaționale. Sub aspect tehnic, **b.m.** s-a bazat pe etalonul aur-devize, care avea la bază – alături de aur – o monedă națională cu funcții internaționale, făcând posibilă constituirea de grupări monetare. **B.m.** a permis ca moneda-cheie să constituie valuta de rezervă pentru alte țări (satelite). **B.m.** avea următoarele caracteristici: fixitatea raportului valoric dintre moneda centrală și celelalte monede participante la bloc, convertibilitatea și transferabilitatea nelimitată a monedelor-satelit în moneda centrală și între ele, centralizarea rezervelor internaționale și gestionarea lor de către autoritatea centrală, reglementarea uniformă a relațiilor valutare ale țărilor participante față de terțele țări.

BLOC VALUTAR, grupare de valute a unor state, mai mult sau mai puțin impusă, înființată în perioada interbelică, care urmărește legarea valutelor țărilor membre de valuta unui mare stat, aflat în fruntea acestei grupări și care are astfel hegemonia economico-valutară asigurată. Valuta statului hegemon este utilizată cu prioritate în decontarea schimburilor economice din cadrul blocului. La baza **b.v.** se află subordonarea politică, economică și financiară

a țărilor mai slab dezvoltate față de marile puteri. **B.v.** s-au constituit concomitent cu prăbușirea sistemului monetar internațional, care avea la bază etalonul aur. Practic, b.v. s-au creat în timpul marii crize economice din 1929-1933, din cauza agravării și a intensificării războiului valutar dintre marile țări, care duceau o politică de scădere a cursului valutelor proprii pentru a realiza un dumping valutar. B.v. au apărut ca urmare a dereglării sistemului valutar, datorită luptei aprige pentru supremație economică; aceste blocuri n-au fost rezultatul unor înțelegeri guvernamentale, ci s-au constituit între țările care, în anumite limite, și-au păstrat convertibilitatea între valutele lor, ca urmare a unor dependențe economice, financiare și politice precedente. Astfel, în 1931 s-a format **b.v. al lirei sterline**, care s-a autodefinit ca fiind „o comunitate de interese comerciale și de stabilitate a cursurilor valutare". Din acest **b.** făceau parte țările Commonwealth-ului, țările scandinave, Portugalia și Irak, între acestea constituindu-se o legătură triplă (comercială, valutară și politică). Pentru asigurarea stabilității raportului de schimb între lira sterlină, ca monedă-cheie a blocului, și monedele naționale ale celorlalte țări participante, s-a creat un fond de egalizare a schimbului. În anii 1939-1945, blocul lirei sterline s-a transformat într-o zonă de apărare împotriva influențelor externe și de finanțare a războiului. Cu începere din anul 1958, acest b. a devenit o asociație liberă a unui număr de 60 de țări, care cuprindea 25% din populația lumii și care avea la bază: avantajele centrului financiar internațional de la Londra; debușeul ce îl reprezenta piața engleză; sistemul de preferințe al Commonwealth-ului; ajutorul primit de țările membre ale zonei din partea Marii Britanii. Mecanismele principale ale **b.l.s.** s-au concretizat în: utilizarea lirei sterline ca instrument de decontare în cadrul **b.**; concentrarea, la Londra, a rezervelor în lire sterline ale țărilor membre; utilizarea centralizată a acestor rezerve pentru plăți în afara **b.**; utilizarea pieței Londrei pentru operațiunile de schimb, de transfer și de împrumut. **B.l.s.** a slăbit sub aspectul coeziunii statelor membre, ca urmare a deprecierii progresive a lirei sterline în timpul crizei valutare din anii 1960-1975. **B.v. al francului francez** a constituit expresia dominației financiare a metropolei asupra coloniilor franceze. Ca urmare a decolonizării și dezvoltării fostelor colonii, **b.f.f.** s-a transformat într-o zonă monetară care, până în 1955, a fost formată din „Comunitatea franceză", iar din 1958 din „Comunitatea franceză" și în final zona a fost constituită din țări independente. **Z.f.f.** a avut o organizare deosebit de centralizată, s-a caracterizat prin unificarea reglementării relațiilor valutare, prin concentrarea la Paris a rezervelor valutare, prin libera convertibilitate în franci a monedelor naționale a țărilor participante. În 1967 s-a suprimat controlul schimbului valutar în Franța, iar **z.f.f.** s-a transformat într-o zonă de cooperare valutară a țărilor participante (șapte țări membre ale Uniunii Monetare Vest-Africane, cinci țări membre ale Băncii Africii Ecuatoriale și Camerun, Madagascar și Mali). Cooperarea valutară în cadrul zonei avea la bază convenții bilaterale ale țărilor participante cu Franța. Sistemul de cooperare cuprindea: garantarea de către trezoreria franceză a monedelor naționale; convertibilitatea reciprocă, liberă și nelimitată a monedelor naționale și a acestora în franci, prin intermediul unui „cont de operațiuni" deschis la trezorerie; furnizarea de către trezoreria franceză, fără limită și la paritate fixă, a francilor necesari pentru transfer și pentru finanțarea compensatorie; vărsarea de către țările semnatare a activelor oficiale, în valută și franci, la creditul contului de operațiuni; angajamentul trezoreriei franceze ca, în caz de insuficiență a acestor active, să alimenteze contul de operațiuni; gestionarea liberă de către băncile centrale ale acestor țări a pozițiilor la F.M.I. ale țărilor respective; convertibilitatea monedelor țărilor din zonă în valută străină, prin intermediul pieței valutare de la Paris; reglementarea unitară a controlului valutar în relațiile cu terțele țări. Politica monetară și financiară a țărilor membre ale zonei a fost coordonată prin definirea, în comun cu Franța, a obiectivelor acestor politici în urma unor consultări periodice. Alte exemple de **b.v.**: **b.v. al dolarului**, constituit în 1933 și care cuprindea SUA, țările Americii Latine și Canada; **b.v. al aurului**, format în 1933 din Belgia, Elveția, Franța, Italia, Olanda și Polonia, **b.** care urmărea menținerea etalonului-aur; **b.v. al Germaniei și Japoniei** înființat în 1939, care s-a menținut până

în anul 1945. Pentru toate **b.v.** se constată că există următoarele caracteristici funcționale: stabilirea unui raport valoric fix între moneda centrală și monedele-satelit; garantarea convertibilității și a transferabilității libere a monedelor-satelit în moneda centrală și între ele; sprijinirea dezvoltării comerțului exterior; evitarea deprecierii monedelor-satelit pe piețele externe; scutirea țărilor cu monede-satelit de crearea unor rezerve valutare etc. **B.v.** prezintă și unele neajunsuri, cum sunt: transmiterea dificultăților economice și financiare ale țărilor centrale asupra celorlalte țări participante; transmiterea tendințelor inflaționiste de lungă durată; dacă se devalorizează moneda principală, are loc o depreciere automată a monedelor țărilor membre; rezervele țărilor membre se depreciază dacă se devalorizează moneda principală. În ansamblu, **b.v.** sunt o formă de organizare superioară a relațiilor internaționale, întrucât au la bază un consens la nivelul b. Convențiile monetare din cadrul **b.v.** sunt determinate de anumite interese. Statul principal se aprovizionează avantajos cu materii prime care se plătesc cu moneda sa națională, iar soldul creditor al conturilor de operațiuni constituie o sursă valutară importantă pentru țara principală; de asemenea, crește rolul de piață financiară internațională a țării principale. Țările-satelit plătesc uneori scump participarea la **b.v.**, între ele ivindu-se multe fricțiuni. **B.v.** au fost folosite de către țările principale ca instrumente de luptă pentru cucerirea piețelor de materii prime, a piețelor de desfacere, pentru exploatarea țărilor slab dezvoltate. Deoarece exprimă interesele unor grupuri de state, **b.v.** au venit permanent în contradicție cu interesele economice și financiar-valutare ale altor state sau grupuri de state, ceea ce a dat naștere la rezistență și la contramăsuri ostile din partea acestora în raporturile economice, sociale, dar mai ales financiar-valutare. În consecință, **b.v.** nu au fost în măsură să soluționeze în mod satisfăcător problemele financiar-valutare pentru toți partenerii. Deși create cu atâția ani în urmă, cu adaptări și modificări continue, **b.v.** există, practic, și în prezent sub forma zonelor valutare a lirei sterline, a dolarului etc. V. și **zone valutare.**

BLOCADĂ DE CREDIT, formă a blocadei economice care constă în refuzul de a acorda credite unei țări sau în închiderea completă a pieței băneşti pentru această țară. **B. de c.** poate fi declarată sau voalată, în care caz se exercită prin bursa și prin băncile țării care o practică și are ca scop crearea de dificultăți economice; cuprinde toate formele de credit sau numai unele dintre acestea.

BLOCADĂ ECONOMICĂ, complex de măsuri care se iau împotriva unei țări și care constau în întreruperea relațiilor comerciale, financiare, bancare etc. **B.e.** este o formă de agresiune de ordin economic, care constă în folosirea relațiilor economice ca mijloc de presiune politică, încălcându-se normele dreptului internațional. **B.e.** poate fi practicată în mod legitim numai dacă este o măsură colectivă adoptată potrivit Cartei O.N.U.

BLOCADĂ VALUTARĂ, sistem de măsuri valutare agresive, practicate de către unele țări față de o altă țară, cu scopul de a împiedica desfășurarea normală a relațiilor valutare ale acesteia cu alte țări și de a-i submina economia. Prin aplicarea blocadei, nu pot fi eliberate diferite mijloace valutare sau cantități de aur pe care țara respectivă le posedă în conturile de la băncile străine etc.

BLOCAJ, perioadă de timp în care titularul unui portofoliu nu poate să dispună, în mod liber, de anumite titluri ale sale (acțiuni ale colaboratorilor, titluri depuse în garanție etc.).

BLOCAJ FINANCIAR, imposibilitate de stingere a drepturilor și a obligațiilor pecuniare dintre unități economice, instituții, organe financiare, bancare etc., din cauza întârzierii efectuării plăților de către unele unități, care provoacă dificultăți altor unități. De exemplu, unele unități au datorii mari către furnizori, însă, în același timp, au mari creanțe asupra clienților lor. Pentru evitarea **b.f.** sunt necesare întărirea și respectarea disciplinei economice și financiare, realizarea întocmai a clauzelor contractuale, acordarea unor credite bancare, ca și aplicarea de sancțiuni economice și financiare.

BLOCAREA CONTULUI, situație în care se află contul curent și contul de disponibilități ale unui agent economic deschis la o unitate bancară, din care nu se pot efectua plățile exigibile ale titularului contului, ca urmare a epuizării disponibilităților bănești. **B.c.** poate avea mai multe cauze, printre care se menționează: dezechilibrul dintre încasările și plățile agentului economic, care conduce la lipsa disponibilului din cont; încălcarea normelor de efectuare a operațiunilor de încasări și plăți; acumularea de datorii care depășesc capacitatea de plată; nerealizarea sistematică a sarcinilor de producție; producerea unor mărfuri de proastă calitate, nevandabile; neîncasarea creanțelor de la clienți rău platnici; contractarea unor împrumuturi bancare cu dobânzi mari, care sunt adevărate capcane. Deblocarea contului presupune înlăturarea cauzelor care au provocat-o. Dacă este de lungă durată, **b.c.** poate duce la **faliment** (v.).

BLOCAREA CREDITULUI BUGETAR, sistare a utilizării creditului bugetar rămas nefolosit în primele trei trimestre ale fiecărui exercițiu bugetar. Cu excepția celor destinate fondurilor centrale și locale de dezvoltare sau altor obiective și acțiuni economice, **b.c.b.** nu este irefragabilă, deoarece Ministerul Finanțelor, pentru unitățile finanțate din bugetul de stat, și consiliile locale, pentru unitățile finanțate din bugetele locale, pot aproba, pe baza cererilor întemeiate ale ordonatorilor de credite, în cazuri justificate, utilizarea în trimestrul următor a creditelor bugetare rămase neconsumate și blocate. Ministerul Finanțelor poate dispune blocarea de credite bugetare în cazurile în care, la sfârșitul trimestrelor, veniturile bugetare n-au fost realizate de către unii ordonatori principali de credite la nivelul stabilit și nu se asigură echilibrul pe ansamblul bugetului de stat. Curtea de Conturi poate bloca, iar Ministerul Finanțelor poate bloca sau reduce utilizarea unor credite bugetare constatate ca fiind fără temei legal sau fără justificare în bugetele ordonatorilor principali de credite ai bugetului de stat, ai bugetului asigurărilor sociale de stat și ai bugetelor fondurilor speciale. În aceste situații, prevederile de credite bugetare ale ordonatorilor de credite din perioadele următoare se blochează cu suma veniturilor nerealizate. Creditele bugetare blocate se pot utiliza numai dacă se realizează veniturile la nivelul stabilit sau la cererea ordonatorului principal de credite. Guvernul poate aproba utilizarea acestor credite bugetare cu condiția să se asigure echilibrul în relațiile cu bugetul de stat.

BLOCAREA DEPUNERILOR LA CASA DE ECONOMII ȘI CONSEMNAȚIUNI, măsură excepțională prin care depunătorii nu mai pot dispune liber de sumele depuse. Mijloacele bănești depuse la C.E.C. pot fi blocate și urmărite numai în baza hotărârii instanțelor judecătorești, rămase definitive și executorii, pronunțate pentru fapte penale sau în acțiuni civile decurgând din cauze penale.

BLOCUL AURULUI, **b.** constituit în anul 1933, după eșecul Conferinței Monetare și Economice de la Londra, care susținea stabilitatea monetară ca soluție pentru ieșirea din criză. **B.a.** a fost constituit din următoarele țări: Franța, Belgia, Italia, Elveția, Olanda și Polonia. La Conferința de la Londra, aceste țări au declarat că vor menține și pe viitor libera funcționare a etalonului aur pe baza parității actuale. Întrucât condițiile ulterioare n-au fost favorabile pentru menținerea stabilității monetare și nici a etalonului aur, **b.a.** a fost desființat.

BLOCUL DE CONTROL, cuantum valoric al titlurilor de o asemenea dimensiune, care permite deținătorilor să exercite controlul asupra unei societăți comerciale economice, financiare, bancare, de asigurări etc. Modul de negociere a **b.** de **c.** este reglementat de Comisia Operațiunilor de Bursă și trebuie să îndeplinească anumite formalități și obligațiuni bine stabilite. Camera Sindicală publică în ziua tranzacției un prospect care cuprinde: numele și prenumele (denumire) și adresa (sediul) cumpărătorului și vânzătorului, numărul de titluri care constituie obiectul tranzacției, cursul la care se realizează tranzacția, durata de timp în care cumpărătorul are calitatea de achizitor în cadrul bursei. Cumpărătorul este obligat să achiziționeze orice număr (valori) de titluri i s-ar oferi, în timpul a cel puțin cincisprezece ședințe de bursă, cu începere de la publicarea prospectului de cesiune a blocului.

BLOCUL DOLARULUI, b. constituit în 1933, după insuccesul Conferinței Monetare și Economice de la Londra. La această conferință, președintele SUA, Roosevelt, a respins orice tentativă de întoarcere la etalonul aur. Pe baza etalonului aur-devize a fost înființat b.d., prin legarea monedelor sud-americane de dolar. În urma încheierii celui de-al doilea război mondial, b.d. a fost înlocuit cu zona dolarului. V. și **etalon aur; etalon aur-devize.**

BLOCUL FRANCULUI FRANCEZ, b. monetar constituit din mai multe monede, care au gravitat în jurul francului francez. Până în anul 1945, francul francez a circulat cu aceeași valoare în Franța și în teritoriile respective de peste mări și oceane. Francul francez era emis nu numai de Banca Franței, ci, sub controlul acesteia, și de unele bănci din aceste teritorii, ca de exemplu, Banca Algeriei. După al doilea război mondial, b.f.f. a fost înlocuit cu **zona francului francez** (v.).

BLOCUL LIREI STERLINE, b. monetar care a constituit un prototip pentru celelalte blocuri monetare. B.l.s. a fost organizat și a funcționat între anii 1931-1939, fiind constituit din coloniile și protectoratele britanice, din țările Commonwealth-ului, exclusiv Canada, și din alte țări, cum au fost cele scandinave, care aveau relații comerciale cu Anglia. La sfârșitul anului 1931, toate țările care făceau parte din b.l.s. au devalorizat lira sterlină cu 30%. B.l.s. a avut ca scop principal apărarea stabilității cursurilor valutare ale monedelor componente. Pentru a se asigura această stabilitate, în anul 1932 a fost înființat Fondul de Egalizare a Schimbului Monetar. V. și **bloc monetar; zona lirei sterline.**

BOALĂ PROFESIONALĂ, modificare organică sau funcțională a echilibrului normal al organismului uman, determinată de afecțiuni contractate în procesul de muncă sub influența, de regulă de lungă durată, a diferiților factori nocivi fizici, chimici sau biologici specifici exercitării unei meserii, unei profesiuni sau locului în care se muncește, ori din cauza suprasolicitării diferitelor organe sau sisteme ale organismului uman în procesul muncii. Tot b.p. sunt și afecțiunile suferite de elevi, studenți și ucenici în timpul efectuării practicii profesionale. Nu orice afecțiune a organismului este considerată b.p. Pentru a fi declarată b.p., o afecțiune trebuie să îndeplinească următoarele condiții: să decurgă din exercitarea unei meserii sau profesiuni; să fie provocată de factori nocivi fizici, chimici, biologici specifici locurilor de muncă sau determinate de suprasolicitarea diferitelor organe sau a întregului organism uman în procesul muncii; factorii nocivi să exercite o acțiune de lungă durată asupra organismului uman. Declararea b.p. este obligatorie și se face de către medicii unității sanitare care acordă asistență medicală participanților la procesul de muncă desfășurat de persoana juridică, precum și de persoana fizică. B.p. se comunică Inspectoratului județean de poliție sanitară și de medicină preventivă, indiferent dacă sunt sau nu urmate de incapacitate temporară de muncă. Cercetarea cauzelor îmbolnăvirilor profesionale, în vederea confirmării sau a infirmării lor, precum și stabilirea măsurilor pentru prevenirea altor îmbolnăviri din aceleași cauze se fac de către Inspectoratul de poliție sanitară și medicină preventivă al județului respectiv sau al municipiului București, împreună cu Inspectoratul de Stat teritorial pentru protecția muncii. La cercetare participă medicul unității sau medicul de circumscripție, în prezența conducătorului (înlocuitorului său) unității respective. Cercetarea are drept scop identificarea cauzelor care au provocat îmbolnăvirile profesionale și a măsurilor care au fost încălcate, precum și stabilirea măsurilor care trebuie luate pentru prevenirea îmbolnăvirilor profesionale. Intoxicația acută profesională se declară, se cercetează și se înregistrează nu numai ca boală profesională, ci și ca accident de muncă. B.p. transmisibilă se declară, se cercetează și se înregistrează atât ca boală profesională, cât și ca boală transmisibilă. Rezultatul cercetării bolii profesionale se consemnează într-un proces-verbal, care cuprinde următoarele elemente: cauzele și împrejurările în care s-a produs îmbolnăvirea; prevederile din normele de protecție a muncii care nu au fost respectate; persoanele care se fac răspunzătoare de nerespectarea normelor de protecție a muncii; sancțiunile aplicate; persoana juridică sau fizică la care se înregistrează boala contractată; măsurile care trebuie luate pentru prevenirea îmbolnăvirilor. Înregistrarea b.p. se face în baza procesului-verbal de cercetare, de către persoana juridică sau de către

persoana fizică la care s-a produs îmbolnăvirea. **B.p.** înregistrate de persoana juridică şi de persoana fizică se raportează la Inspectoratul de poliţie sanitară şi de medicină preventivă al judeţului respectiv sau al municipiului Bucureşti. În România, se aplică un complex de măsuri pentru îmbunătăţirea condiţiilor de muncă, pentru prevenirea şi combaterea **b.p.**, măsuri privind protecţia muncii, de igienă şi de medicină a muncii (perfecţionarea continuă a soluţiilor şi a proceselor tehnologice, a sistemului de ventilaţie a locurilor de muncă, măsuri profilactice şi de combatere a cauzelor care provoacă **b.p.**). În acelaşi scop, în ţara noastră s-a redus durata zilei de muncă pentru anumite categorii de salariaţi, a săptămânii de lucru, se plătesc concedii de odihnă suplimentare, se acordă pensii cu reducerea limitei de vârstă şi a numărului de ani vechime efectivă în muncă etc. Ca şi accidentele de muncă, **b.p.** se declară, se cercetează şi se înregistrează; în această privinţă, sarcini şi răspunderi deosebite revin conducătorilor unităţilor economice, instituţiilor medicale, personalului medico-sanitar, organelor care se ocupă cu protecţia muncii, comisiilor de expertiză medicală şi de recuperare a capacităţii de muncă, Ministerului Sănătăţii, Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale. **V. şi accident de muncă.**

BOGĂŢIE NAŢIONALĂ, componentă principală a **avuţiei naţionale** (v.), care cuprinde totalitatea resurselor naturale ale unei ţări, în crearea cărora nu a intervenit munca omului. **B.n.** cuprinde: fondul funciar al ţării, terenurile neagricole ce pot fi folosite pentru producţie sau în scopuri neproductive, pădurile, zăcămintele subsolului, resursele hidroenergetice, izvoarele de energie naturală etc. **B.n.** constituie o premisă de bază a dezvoltării economico-sociale a ţării, a creşterii produsului naţional brut, a venitului naţional, a ridicării bunăstării poporului.

BOICOT refuz organizat, formă de protest şi de constrângere care constă în refuzul unei părţi de a furniza mărfuri, de a presta servicii ori de a achiziţiona mărfuri sau servicii de la o altă parte. Uneori, **b.** se practică şi între ţări.

BON, act justificativ care circulă în interiorul unităţii economice şi care confirmă circulaţia şi consumul unor valori sau desfăşurarea unor activităţi. **B.** poate fi **de consum, de lucru, de restituire, de predare-transfer** etc. Unele **b.** pot circula şi în afara unităţii economice, cum sunt, spre exemplu, **b. de vânzare a mărfurilor.**

BON CARTER (CARTER BOND), denumire a recunoaşterii de datorie (notei) emise în străinătate de Trezoreria S.U.A., pentru a-şi procura devizele destinate susţinerii cursului dolarului.

BON DE CASĂ, denumire convenţională dată **obligaţiunilor de casă** (v.). **B.** de **c.** este un document şi o obligaţiune de casă. **B.** de **c.** este, în sens financiar-bancar, o metodă de creare a depozitelor la termen, cu acordarea unei dobânzi. Pe baza **b.** de **c.** subscriptorul face un depozit cu scadenţa prevăzută în bon.

BON DE FOLOSINŢĂ, titlu cu sau fără valoare nominală, care dă dreptul la o parte a beneficiului net şi la produsul lichidării unei societăţi, oferind posibilitatea de a subscrie eventual noi acţiuni sau alte titluri de participaţie. **B.** de **f.** se prezintă sub forma unui bon de recuperare a unor părţi de profit sau a unor **părţi de fondator** (v.), remis creditorilor şi acţionarilor în cazul unei asanări şi care se substituie creanţelor lor. **B.** de **f.** sunt titluri cu sau fără valoare nominală. Diferenţa de curs dintre **acţiune** (v.) şi **b.** de **f.** arată care este interesul faţă de dreptul de vot în adunarea generală. **B.** de **f.** nu conferă nici un drept special. Dacă societatea se asanează, **b.** de **f.** poate deveni **bon de recuperare** (v.).

BON DE OPŢIUNE, document care se emite de către un investitor pasiv şi care dă dreptul la exercitarea unei opţiuni asupra unor titluri gajate şi blocate pe o perioadă de timp determinată pe lângă un terţ (investitor pasiv). **B.** de **o.** dau posibilitatea ca, printr-o depunere de capital relativ modestă, să se obţină un profit mai mare, ca urmare a fluctuaţiei titlurilor. **B.** de **o.** au în mod obişnuit

termene de opțiune mai lungi decât opțiunile standardizate, iar costul tranzacțiilor este întrucâtva mai mic. Operațiunile cu **b. de o.** sunt efectuate de către profesioniști și nu atrag marele public.

BON DE PARTICIPAȚIE, titlu cu valoare nominală determinată, care evidențiază participarea cu capital la o societate anonimă, conferind numai drepturi patrimoniale, nu și drepturi de vot. Titularii **b. de p.** sunt asimilați acționarilor în ceea ce privește repartiția profitului, precum și partea din bunurile supuse lichidării. **B. de p.** ale marilor societăți care fac apel la economiile publicului au cursuri întrucâtva inferioare cursurilor acțiunilor acestor societăți.

BON DE RECUPERARE, formă a **bonului de folosință** (v.) remis creditorilor sau acționarilor în situația asanării unei societăți. **B. de r.** se substituie creanțelor, adică participațiilor deținute de aceștia, care, în acest mod, sunt amortizate.

BON DE SUBSCRIERE, înscris care oferă deținătorului posibilitatea de a cumpăra o acțiune la un preț dat (prețul de exercițiu) până la o dată fixă (durata de viață a bonului), într-un raport precis (paritatea de schimb = numărul de bonuri care trebuie date pentru obținerea unei acțiuni). De regulă, **b. de s.** se eliberează vechilor acționari ai societății care au dreptul de preemțiune, adică un drept de preferință de a subscrie cu prioritate la noile acțiuni. **V. și acțiune; emisiune de acțiuni.**

BON DE TEZAUR, titlu de credit pe termen scurt sau mijlociu, negociabil, purtător de dobândă, care se poate emite de către Ministerul Finanțelor în baza legii anuale privind aprobarea bugetului de stat, eventual și cu aprobarea Guvernului, în cursul execuției bugetului de stat, pentru a face față cheltuielilor statului până la încasarea veniturilor și a cărui scadență nu poate depăși sfârșitul anului financiar. **B. de t.** intră în circulație prin achiziționarea lor de către agenții economici și populație. Totalul valoric al **b. de t.** puse în circulație nu poate depăși 8% din volumul total al bugetului aprobat. **B. de t.** se pot emite numai în primele zece luni ale anului financiar, iar retragerea lor trebuie să se facă în cursul lunii decembrie, fără să depășească anul financiar în curs. **B. de t.** este remunerat pe baza scontului și poate fi rescontat; **b. de t.** este irevocabil. Aceste **b. de t.** au fost create pentru prima oară în Marea Britanie, în anul 1877, devenind ulterior în mai multe țări o metodă uzuală de contractare a împrumuturilor publice. Utilizarea **b. de t.** duce la creșterea rolului statului în domeniul finanțelor. **B. de t.** sunt emise de state pentru atragerea de împrumuturi pe termen scurt, purtătoare de dobânzi, de la persoane fizice sau bănci, pentru efectuarea unor cheltuieli bugetare imediate. La scadență, el se plătește de casieria generală a statului. Aceste **b.** sunt emise asupra tezaurului, în contul încasărilor curente, sunt purtătoare de dobândă și pot fi transmise și scontate. **B. de t.** nu sunt decât bani de hârtie neconvertibili emiși de stat, în paralel cu biletele de bancă emise de către banca de emisiune. Fiind transmisibile prin negociere curentă și având un nivel de dobândă competitiv, **b. de t.** constituie un plasament sigur și preferabil pentru stat; fiind negociabile, se pot transforma ușor și repede în bani lichizi. Ca urmare a acestor însușiri, **b. de t.** sunt un plasament obișnuit al caselor de economii, al diferitelor instituții financiare, bănci și întreprinderi. Dezvoltarea operațiunilor cu aceste bonuri a determinat instituirea **b. de t.** în cont curent, care circulă în conturile pe care deținătorii le-au deschis la banca de emisiune. **B. de t.** se pot emite prin subscrieri curente, în funcție de necesitățile dinainte stabilite și cunoscute, sau pe calea adjudecării la licitație publică, care realizează diversificarea ofertelor referitoare la rata dobânzii, tezaurul statului alegându-și ratele cele mai convenabile. În unele țări, prin cumpărarea și vânzarea liberă pe piață a **b. de t.** se exercită o importantă influență asupra politicii monetare și de credit. Totalitatea **b. de t.** formează datoria publică flotantă a statului. **B. de t.** se pot emite într-o anumită proporție ca unități subdivizionare, pentru efectuarea de plăți curente ale unităților economice. Ele sunt garantate cu întreaga avuție a statului. **V. și rescontare; scont; scontare.**

BOND, termen anglo-saxon pentru obligațiune.

BONIFICAȚIE, reducere în anumite condiții a unei obligații de plată din preț sau mărirea cantității de marfă în condițiile menținerii prețului, acordată de vânzător cumpărătorului drept compensație pentru majorarea comenzii, pentru plata imediată în numerar a mărfii cumpărate etc. **B.** poate fi și o plată suplimentară făcută salariaților. În domeniul asigurărilor de persoane, de bunuri și de răspundere civilă, asigurătorul acordă **b.** în cazul plătirii de către asigurați, cu anticipație, a primelor de asigurare. Astfel, societatea de asigurări acordă asiguraților **b.** în următoarele împrejurări: asiguratii care au încheiate asigurări mixte de viață beneficiază de o bonificație de 4% pentru fiecare an de plată anticipată a primelor de asigurare, începând cu al doilea an socotit de la expirarea anului de asigurare în curs; asociațiile agricole care achită până la 1 iunie întreaga primă de asigurare datorată pentru anul respectiv beneficiază de o reducere cu 5% a primei de asigurare. Plata anticipată (până la 31 decembrie) a primei pentru asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru anul următor dă dreptul la o **b.** de 10%. ❖ **B. fiscală**, reducere de impozit, de taxă etc. în cazul plății lor cu anticipație față de termenele prevăzute de lege. **B.f.** stimulează contribuabilii să-și achite obligațiile fiscale înainte de scadență.

BONITATE, încredere pe care o prezintă un agent economic sau o persoană fizică în momentul încheierii unei operațiuni economice, financiare sau de împrumut.

BONITATE COMERCIALĂ, posibilitate, capacitate a unui agent economic cu profil comercial de a-și onora obligațiile pe care și le asumă prin contracte. **B.c.** este înțeleasă ca fiind similară cu noțiunea de solvabilitate, iar în înțeles mai larg cuprinde atât lichiditatea, cât și rentabilitatea comerciantului; de asemenea, **b.c.** cuprinde și conduita generală a agentului economic în ceea ce privește respectarea tuturor obligațiilor comerciale. **B.c.** se poate verifica prin folosirea unor surse directe de informare, cum ar fi analiza bilanțului, a contului de profit și pierderi, a balanței de verificare, a altor documente. De asemenea, se pot utiliza surse indirecte de informații care se pot obține de la alți agenți economici, organe financiare, bănci, parteneri de afaceri etc. **V. și bonitate financiară.**

BONITATE FINANCIARĂ, formă a încrederii pe care o prezintă o persoană juridică sau fizică în momentul solicitării unui credit; situația economico-financiară bună a celui care solicită credite; garanția, încrederea pe care o prezintă o persoană că va rambursa la scadență creditul solicitat și că va plăti dobânzile aferente. **B.f.** se apreciază pe baza bilanțului contabil, a indicatorilor cu care se exprimă calitatea activității economico-financiare, a modului în care au fost onorate în perioadele precedente obligațiile contractuale. **B.f.** a unei țări arată capacitatea acesteia de a onora **serviciul datoriei externe** (v.) și oportunitatea contractării unor noi împrumuturi externe. **B.f.** externă a unei țări se apreciază cu ajutorul indicatorilor datoriei externe, al ponderii datoriei externe în valoarea exportului, al solvabilității, al profitului produs de agenții economici etc. **B.f.** presupune rentabilitate și promptitudine în stingerea obligațiilor și are importanță atât în relațiile economico-financiare interne, cât mai ales în cele externe. **V. și indicatori ai datoriei externe.**

BONITATEA CUMPĂRĂTORULUI, garanția pe care o prezintă o persoană fizică sau juridică – care apare în calitate de cumpărător – de a plăti (rambursa) la un anumit termen (scadență) ratele unui credit pentru mărfuri sau servicii cumpărate pe credit. **B.c.** trebuie cunoscută atât în cadrul relațiilor economico-financiare interne, cât mai ales în cadrul celor externe. Astfel, în vederea încheierii asigurării **creditelor pentru export** (v.), asiguratul trebuie să facă precizări în **declarația de asigurare** (v.) privind bonitatea cumpărătorului extern. Aceste precizări apar sub forma unor referințe și informații culese de la bănci și firme de prim rang, de la agențiile economice sau oficiile diplomatice ale țării vânzătorului în țara cumpărătorului sau de la diferite organizații specializate etc. **V. și bonitate financiară.**

BONUS, reducere de prime care se acordă de asigurător asiguraților în situațiile în care, într-un număr de ani (3-7 ani), nu s-au produs daune indemnizate din fondul de asigurare. **B.** are menirea de a-i stimula pe asigurați să ia măsuri pentru prevenirea daunelor la bunurile cuprinse în asigurare și pentru buna conservare a lor.

BONUS-MALUS, expresie preluată din limba latină și utilizată în practica de asigurare, având înțelesul de reducere sau penalizare. Astfel, **bonus** reprezintă o reducere a primei de asigurare acordate de asigurător în cazurile în care într-o anumită perioadă (cel puțin un an de zile) nu s-au produs pagube la bunurile asigurate indemnizate din fondul de asigurare. **Malus** reprezintă o penalizare pe care o aplică asigurătorul în situațiile în care – într-o anumită perioadă – s-a înregistrat un volum mare de daune care periclitează echilibrul său financiar. Deci **malus** este opusul lui **bonus**, iar aplicarea lor vizează stimularea asiguraților în luarea de măsuri pentru prevenirea pagubelor la bunurile care fac obiectul asigurării.

BOOM (engl.), perioadă de avânt, de expansiune în evoluția ciclului economic, care se caracterizează prin creșterea investițiilor, utilizarea forței de muncă și a capacităților de producție, sporirea la maximum a producției, obținerea unor profituri mai mari, ridicarea consumului etc. În perioada **b.** înfloresc afacerile. **B.** este urmat, de regulă, de o moderare a activității economico-sociale, financiare, bancare etc.

BOOM SPECULATIV, perioadă de expansiune a ciclului economic în care se fac investiții foarte mari, riscante, cu rate anticipate de câștiguri foarte înalte. Investițiile sunt încurajate de speranța naivă că boom-ul va continua la nesfârșit sau suficient de mult pentru ca investitorul să-și vândă firma altui speculator, care nu este prudent față de riscuri. Investițiile speculative sunt stimulate și favorizate și de creditele cu dobânzi reduse care se acordă în această perioadă.

BORDEROU, listă recapitulativă în care se înscriu conturi cu sumele lor, acte dintr-un dosar, valori, mărfuri, materiale dintr-o magazie etc.

BRIEFING (engl.), modalitate de informare operativă, curentă, privind evenimente trecute și viitoare.

BROKER, agent de schimb, intermediar în operațiunile de bursă care înlesnește încheierea contractelor prin punerea în legătură a cumpărătorilor cu vânzătorii în comerțul internațional. **B.** poate acționa în comerțul de bursă sau în afara bursei și în domeniul transporturilor. În operațiunile de bursă, **b.** este un mandatar care primește ordine de la clienți din afara bursei, în vederea efectuării în numele lor a diferitelor operațiuni de bursă. **B.** este intermediarul autorizat care funcționează pe piața valutară în nume propriu, dar numai în contul clienților săi, pe baza ordinelor acestora, contra unui comision. **B.** nu întreține însă relații contractuale de durată cu partenerii. Pentru serviciile prestate, **b.** primește o primă de curtaj, reprezentând un anumit procent din valoarea contractului încheiat sau calculat pe unitatea de marfă contractată (bucată, tonă, vagon etc.). **V. și curtaj.**

BROKER DE ASIGURARE, persoană juridică autorizată de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor să intermedieze asigurări între o societate de asigurări și asigurați. **B.** de **a.** lucrează contra unui comision care, în mod obișnuit, se calculează asupra primelor de asigurare totale încasate în baza contractelor de asigurare încheiate și se plătește de către societatea de asigurări. În vederea dobândirii calității de **b.** de **a.**, persoana juridică respectivă solicită în scris autorizația de funcționare de la Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, în care scop prezintă o serie de documente, plătind și taxa de autorizare, în sumă de 30 de milioane de lei. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor decide cu privire la eliberarea autorizației de funcționare, în termen de 30 de zile de la primirea documentației. **B.** de **a.** trebuie să îndeplinească următoarele condiții: ▪să fie persoană juridică; ▪să aibă un capital social vărsat în formă bănească, a cărui valoare nu

poate fi mai mică de 150 de milioane de lei, care se actualizează; ▪să aibă încheiat un contract valabil de asigurare de răspundere civilă profesională; ▪să se ocupe numai cu activitatea de b. de a.; ▪să păstreze şi să pună la dispoziţia Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, la cerere, registrele şi înregistrările contabile care să evidenţieze şi să explice operaţiunile efectuate în timpul desfăşurării activităţii şi care să cuprindă informaţii privind contractele de asigurare şi înţelegerile încheiate cu societăţile de asigurări; ▪să se conformeze solicitărilor Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor în ceea ce priveşte raportările, precum şi activităţile pe care le desfăşoară. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor refuză eliberarea autorizaţiei de funcţionare unui b. de a. dacă din examinarea documentaţiei depuse se constată că: ▪acţionarul semnificativ sau persoana semnificativă a solicitantului are cazier judiciar; ▪conducătorul executiv nu îndeplineşte condiţiile privind pregătirea profesională şi experienţa pentru a deţine această poziţie; ▪numele solicitantului induce în eroare publicul; ▪solicitantul nu îndeplineşte condiţiile legale menţionate mai sus. Respingerea cererii de autorizare nu dă dreptul la restituirea taxei de autorizare plătite. Societăţile de asigurări nu pot exercita activităţi de asigurări cu b. de a. neautorizaţi. Autorizaţia de funcţionare acordată unui b. de a. poate fi retrasă de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor dacă se constată că b. de a. nu mai îndeplineşte condiţiile legale şi dacă acesta nu a achitat taxa de autorizare şi cea de funcţionare. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor publică anual, în Monitorul Oficial al României şi într-o publicaţie de largă circulaţie, lista actualizată care îi cuprinde pe b. de a. autorizaţi şi orice alte informaţii necesare. Un b. de a. nu poate fi acţionar semnificativ sau persoană semnificativă a unei societăţi de asigurări, iar o societate de asigurări nu poate fi acţionar sau administrator al unui b. de a. Dacă au împuternicire din partea societăţilor de asigurări, b. de a. au dreptul să colecteze primele de asigurare în numele acestora şi să emită documente de asigurare. B. de a. se pot asocia în uniuni profesionale şi pot adera la uniuni internaţionale de profil, cu respectarea obligaţiilor care decurg din actele constitutive ale acestora. Din momentul acordării autorizaţiei de funcţionare, b. de a. achită, pe durata de valabilitate a acesteia, o taxă de funcţionare, stabilită anual de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, de maximum 0,3% din comisioanele încasate în perioada pentru care sunt datorate, în termenul stabilit de lege. Întârzierea în plata taxei de funcţionare se sancţionează cu aplicarea unor majorări pe zile de întârziere. V. şi **agent.**

BROKER DE EMISIUNE, persoană fizică sau juridică împuternicită să intermedieze, să plaseze titluri de valoare pe piaţa financiară, la bursă, la unele firme etc., contra unui comision.

BROKER DE REASIGURARE, firme sau persoane specializate care efectuează diferite operaţiuni de plasare a cedărilor de sume ale reasiguraţilor în reasigurare. B. de r. îşi oferă serviciile în încheierea contractelor de reasigurare, fac defalcările de primă între reasigurat şi reasigurător, lichidează diferitele solduri dintre participanţii la reasigurare etc., percepând pentru aceasta un comision care diminuează încasările din primele cuvenite reasigurătorului. Serviciile efectuate de b. de r. sunt avantajoase şi pentru reasiguraţi, deoarece plasarea în reasigurare pe această cale este mai ieftină. Activitatea desfăşurată de b. de r. reduce cheltuielile administrative ocazionate de operaţiunile de reasigurare. V. şi **contract de reasigurare; reasigurare; comision.**

BROKER FINANCIAR, persoană fizică sau juridică având ca obiect de activitate intermedierea de împrumuturi pe termen scurt pe piaţa financiară, la bursă, între bănci, firme care scontează polițe şi cei care negociază hârtii de valoare. B. f. nu împrumută el bani, ci acţionează pe baza unui comision pentru intermedierea diferitelor împrumuturi.

BROKERAJ, operaţiuni efectuate de către **brokeri, brokerii financiari** (v.), **brokerii de asigurare** (v.) şi **brokerii de reasigurare** (v.), în vederea intermedierii actelor comerciale, de asigurări, financiare etc. Prin b. se înţelege şi plata brokerilor pentru operaţiunile efectuate. V. şi **broker; broker financiar; broker de asigurare; broker de reasigurare.**

BRUTTO 1. Greutate totală a unei mărfi, inclusiv greutatea ambalajului. 2. Venitul sau profitul total, din care nu au fost scăzute cheltuielile de producție, pierderile, impozitul etc.

BUBID (Bucharest Interbank Bid Rate), rata medie a dobânzii la care băncile comerciale românești acceptă depozite pe piața interbancară, fiind determinată pentru o săptămână, o lună, trei luni, șase luni, nouă luni și un an. Băncile comerciale sunt obligate să afișeze aceste dobânzi potrivit normelor din 1 iulie 1995 stabilite de Banca Națională a României.

BUBOR (Bucharest Interbank Offered Rate), rată medie a dobânzii la care băncile comerciale plasează depozitele de capital pe piața interbancară. Băncile comerciale care își desfășoară activitatea în România sunt obligate să afișeze această rată, potrivit deciziei Băncii Naționale a României din data de 1 iulie 1995. Ratele **B.** se afișează pentru plasamente de o săptămână, o lună, trei, șase, nouă luni și un an. În același timp, Banca Națională a României publică în fiecare zi nivelul de referință al acestei rate a dobânzii.

BUGET 1. Plan financiar care cuprinde veniturile și cheltuielile statului, ale unei organizații sociale sau economice, calculate pentru o perioadă determinată de timp. 2. Totalitatea veniturilor și cheltuielilor unei familii, pe o anumită perioadă de timp.

BUGET ANEXĂ, b. care se elaborează separat de bugetul de stat de către instituții publice sau agenți economici cu capital de stat și care se anexează la bugetul ordinar al statului. **B.a.** poate avea caracter civil sau militar; el se corelează cu bugetul de stat prin prelevarea excedentului la bugetul de stat sau, după caz, primirea de subvenții de la acest buget. Acest b. se anexează la bugetul de stat, se dezbate și se adoptă de către Parlament după votarea bugetului de stat. O serie de economiști susțin că bugetele anexe fac posibilă o mai bună cunoaștere a cheltuielilor unităților care le întocmesc și le execută.

BUGET AUTONOM, b. ce se elaborează de către unități industriale, comerciale, diferite instituții, din diverse țări, care au personalitate juridică. **B.a.** se examinează și se aprobă de către consiliile de administrație, fără a mai fi supuse votului Parlamentului.

BUGET BALANSAT, b. întocmit sau executat în sume egale atât la venituri, cât și la cheltuieli. **B. de stat** se întocmește balansat, respectiv nivelul veniturilor se echilibrează cu cel al cheltuielilor; de aceea se mai numesc bugete echilibrate.

BUGET BIENAL, b. elaborat, dezbătut, aprobat și executat pe câte doi ani consecutivi. Bugetul pe doi ani – susțin unii economiști – ar avea avantajul dezbaterii lui aprofundate pe o perioadă mai lungă de timp în Parlament și ar permite o mai bună executare a lucrărilor de investiții în cei doi ani, fără a mai fi întrerupte în cel de-al doilea an din lipsă de fonduri și deci nu se vor reînnoi creditele bugetare. Practic însă nu se elaborează un asemenea buget.

BUGET BRUTTO, b. în care se includ toate veniturile și cheltuielile întreprinderilor de stat, toate bunurile, bogățiile solului și ale subsolului, restituirea sumelor încasate în plus, toate capitolele de circulație și tranzit și toate sumele referitoare la venituri și cheltuieli.

BUGET CENTRALIZAT, b. care cuprinde, pe lângă veniturile și cheltuielile bugetului propriu al statului, bugetele (veniturile și cheltuielile) organelor puterii de stat subordonate. Sistemul nostru bugetar cuprinde următoarele bugete centralizate: bugetul de stat, bugetele județelor și bugetul municipiului București. **V. și sistem bugetar.**

BUGET CONSOLIDAT, parte a bugetului de stat care nu este supusă aprobării anuale a Parlamentului. **B.c.** este una dintre formele de limitare a drepturilor bugetare ale Parlamentului și de întărire a puterii executive cu privire la aprobarea bugetului. **B.c.** cuprinde în primul rând plățile pentru datoria de stat.

BUGET CONTINUU (GLISANT), b. folosit în unele țări prin care se realizează o activitate permanentă de îndrumare și control asupra realizării sarcinilor proiectate. **B.c. (g.)** este mereu actualizat pe baza realizărilor din perioada precedentă și a cerințelor specifice perioadei curente.

BUGET DE CAPITAL, totalitatea resurselor alocate de o unitate economică pentru efectuarea cheltuielilor de capital. **B. de c.** poate fi elaborat și executat pe un an sau pe o perioadă de timp mai îndelungată.

BUGET DE FAMILIE, plan și evidență, balanță de venituri și cheltuieli, întocmită de regulă pe durata unui an, în care sunt reliefate veniturile după natura și proveniența lor, precum și cuantumul, destinația și structura cheltuielilor unei familii. **B. de f.** se întocmește de către Institutul Național de Statistică și Studii Economice, pe grupe sociale de populație, pe baza sondajelor făcute în rândurile acestora. Datele menționate în asemenea bugete, analizate, conduc la concluzii prețioase asupra condițiilor de muncă și de viață, puterii de cumpărare a populației, costului și calității vieții, servind în același timp organelor interesate la programarea producției și a structurii bunurilor de consum, la îndrumarea consumatorilor spre un consum determinat științific și rațional.

BUGET DEFICITAR, b. în care totalul veniturilor este mai mic decât totalul cheltuielilor. Asemenea b. sunt caracteristice perioadelor de criză economică.

BUGET ECHILIBRAT, v. BUGET BALANSAT.

BUGET ECONOMIC, denumire dată bugetelor unor țări ca Franța, SUA, altora decât cele de stat, care cuprind toate veniturile și cheltuielile societății; se elaborează pe o perioadă precedentă sau pe o perioadă curentă. Economiștii acestor țări recunosc că **b.e.** nu poate fi cu adevărat un plan, ci numai un mod de a prevedea veniturile și cheltuielile naționale, fără a ține seama dacă ele se referă la sectoare publice sau private, la activitatea economică, militară, socială etc. **B.e.** nu înlocuiește bugetul anual al statului, aprobat de parlament, menirea acestuia fiind aceea de a demonstra că echilibrul bugetar trebuie examinat prin prisma tuturor veniturilor și cheltuielilor societății și nu numai prin prisma veniturilor și cheltuielilor bugetului statului. **B.e.**, în concepția respectivilor economiști, este strâns legat de **teoria bugetelor ciclice** (v.). Deoarece are la bază natura, trăsăturile, structura și legile economice proprii unei economii zguduite de crize, inflație, șomaj și profunde contradicții, **b.e.** nu poate îndeplini anumite funcții specifice bugetului anual al statului.

BUGET EXCEDENTAR, b. elaborat, executat și încheiat la finele anului cu un total de venituri superior totalului cheltuielilor, ceea ce creează rezerve pentru acoperirea în cursul anului a unor cerințe neprevăzute în **b.** respectiv.

BUGET EXTRAORDINAR, b. care cuprinde venituri și cheltuieli excepționale neprevăzute în **b.** ordinar, pentru înfăptuirea cărora țările respective recurg cel mai adesea la împrumuturi publice, depreciere monetară, inflație. **B.e.** se întocmește în momentul apariției unor cheltuieli neprevăzute, excepționale și urgente, care nu pot fi satisfăcute cu mijloace ordinare, obișnuite, permanente. **B.e.** este distinct de bugetul ordinar și se elaborează în situații neobișnuite, excepționale, cum sunt: crizele economice, înarmarea, militarizarea economiei naționale, război, revoluție. Cheltuielile acestui buget au un caracter trecător și se finanțează din impozite instituite în mod special, din lansări de împrumuturi de stat sau și din emisiune de bani de hârtie, deci fără acoperire, adică prin inflație. **B.e.** se întocmește și se execută chiar și în perioade cu oarecare stabilitate financiară, pentru investiții civile care se finanțează din împrumuturile contractate de stat. Unii economiști susțin b.e., argumentând că cheltuielile din acest buget se realizează în mai mulți ani consecutivi și că de ele beneficiază și generațiile viitoare. De regulă, **b.e.** atestă existența

dificultăților economico-financiare prin care trece țara respectivă, confirmă practicarea unor abuzuri financiare, urmărește camuflarea deficitelor bugetare, a valorii unor cheltuieli, evitarea controlului financiar-bugetar din partea parlamentului. Prin astfel de bugete se ascunde poporului adevărata situație financiară a statului, dezechilibrul creat între venituri și cheltuieli, îngreunând controlul asupra cheltuielilor bugetare. V. și **depreciere monetară; inflație.**

BUGET GENERAL (DIRECTOR), b. care se folosește în unele țări și cuprinde un ansamblu de indicatori sintetici; acest b. este însoțit de schițe de fundamentare și se folosește în realizarea managementului activității economico-financiare a agentului economic.

BUGET LOCAL, b. al unei unități administrativ-teritoriale (județ, municipiu, oraș, comună) care are personalitate juridică. Fiecare comună, oraș, municipiu, sector al municipiului București, județ, respectiv municipiul București, întocmește buget propriu în condiții de autonomie. Între bugetele consiliilor locale și bugetele consiliilor județene nu există relații de subordonare. În **b.l.** nu se pot înscrie și nu se pot aproba cheltuieli fără asigurarea resurselor financiare necesare. Cheltuielile prevăzute în capitolele și în articolele de cheltuieli au destinație precisă și limitată. La solicitarea consiliilor locale și județene, prin legile bugetare anuale, unitățile administrativ-teritoriale pot fi autorizate să contracteze împrumuturi pentru acoperirea cheltuielilor privind realizarea unor acțiuni temeinic fundamentate, prin emisiune de titluri de valoare, cu condiția ca unitățile respective să poată garanta acoperirea dobânzilor și răscumpărarea titlurilor respective. Constatarea și autorizarea garanției se efectuează prin organele teritoriale ale Ministerului Finanțelor. Dacă în execuția bugetelor locale se ivește un deficit temporar, acesta poate fi acoperit, până la încasarea veniturilor bugetare aprobate, pe seama resurselor aflate în contul general al Trezoreriei Statului.

BUGET MIXT, b. în care veniturile și cheltuielile instituțiilor publice se înscriu cu sumele lor totale, pe când altele se înscriu numai cu soldul dintre venituri și cheltuieli. Astfel, de exemplu, se înscriu în bugetul de stat numai soldurile dintre veniturile și cheltuielile unor agenți economici cu capital de stat (prelevă soldul veniturilor sau primesc subvenții de la bugetul de stat, după caz) se acordă transferuri (subvenții) de la bugetul de stat către bugetele locale, se acordă subvenții unor instituții publice social-culturale care folosesc direct mai întâi veniturile proprii realizate etc. Potrivit cerințelor gestiunii economice, agenții economici cu capital de stat sunt obligați să-și compenseze toate cheltuielile din veniturile proprii și să realizeze un profit. Din acest profit plătesc la bugetul de stat impozitul pe profit, impozitul pe dividende etc. Dacă înregistrează pierderi, acestea se subvenționează de la bugetul de stat. În cazul instituțiilor publice pot exista trei situații, și anume: a) instituția nu realizează venituri și deci se finanțează integral de la bugetul de stat; b) instituția realizează unele venituri care, de regulă, nu-i sunt suficiente pentru acoperirea tuturor cheltuielilor sale; c) instituția își poate compensa toate cheltuielile din veniturile pe care le realizează.

BUGET NET, b. care cuprinde numai soldul (diferența) dintre veniturile și cheltuielile companiilor naționale, regiilor autonome, societăților comerciale cu capital de stat și instituțiilor publice. V. și **buget brutto; buget mixt.**

BUGET ORDINAR, b. întocmit anual pentru venituri și cheltuieli curente.

BUGET PE RESPONSABILITĂȚI, b. care se întocmește în unele țări și se execută având în vedere răspunderile ce revin diferitelor posturi pentru realizarea operațiunilor prognozate. Acest b. oferă un cadru optim în vederea executării controlului asupra realizărilor și a delimitării sferelor de răspundere ce revin diferitelor posturi de conducere.

BUGET PROPRIU, b. care cuprinde numai veniturile şi cheltuielile de pe raza teritorială a unui anumit organ al puterii de stat, fără a mai centraliza veniturile şi cheltuielile bugetelor organelor subordonate. Sistemul nostru bugetar cuprinde următoarele bugete proprii: bugetul de stat, bugetele judeţene, bugetele municipiilor, ale oraşelor şi comunelor. V. şi **sistem bugetar.**

BUGET PUBLICITAR, parte componentă a activităţii de marketing publicitar, prin care se prevăd şi se efectuează cheltuielile de publicitate în rândurile potenţialilor cumpărători ai unor mărfuri. Mărimea **b.p.** se determină prin aplicarea unui procent asupra totalului vânzărilor şi în funcţie de posibilităţile financiare ale agentului economic vânzător; de asemenea, se ţine seama şi de concurenţa existentă. **B.p.** trebuie să facă posibilă o publicitate largă şi eficientă.

BUGETE ORĂŞENEŞTI, b. locale care cuprind numai venituri şi cheltuieli proprii, neavând în subordine alte bugete. **B.o.** constituie o verigă a sistemului bugetar unitar al României. V. şi **buget local.**

BUGETUL AGENTULUI ECONOMIC, plan financiar care se elaborează şi se execută de către unităţi economice şi ministere. Instrument de bază, activ, de conducere a activităţii financiare, de autoconducere, de autofinanţare, de decizie şi analiză a calităţii activităţii desfăşurate şi de control economico-financiar, care asigură echilibrul financiar al unităţii respective şi contribuie la mobilizarea şi la folosirea cu maximum de eficienţă a tuturor resurselor materiale şi financiare, la întărirea finanţelor unităţilor economice. **B.a.e.** sintetizează în formă valorică obligaţia unităţii economice de a-şi compensa din veniturile obţinute cheltuielile de producţie şi de circulaţie efectuate, de a obţine beneficii din care să-şi asigure dezvoltarea proprie, satisfacerea unor cerinţe social-culturale şi participarea personalului la profit şi care să contribuie la dezvoltarea generală a societăţii. Pe baza **b.** se desfăşoară întreaga activitate a agenţilor economici. **B.** reflectă veniturile şi cheltuielile unităţii economice, rezultatele financiare, fondurile proprii, inclusiv fondul de participare a personalului la profit, creditele bancare primite şi rambursarea lor, vărsămintele la bugetul statului şi date informative cu privire la principalii indicatori ai activităţii sale. Prin **b.** se urmăreşte păstrarea permanentă a echilibrului financiar între încasări şi plăţi, asigurarea neîntreruptă a capacităţii de plată şi, implicit, întărirea leului. **B.** întreprinderii reflectă potenţialul de realizare a veniturilor şi limita cheltuielilor, precum şi rezultatele finale. Înfăptuirea echilibrului financiar al unităţii economice trebuie să aibă loc în concordanţă cu interesele generale ale ţării, în condiţiile onorării integrale şi la termen a obligaţiilor faţă de bugetul statului, ale achitării la termen a obligaţiilor băneşti faţă de unităţile partenere, precum şi ale rambursării la scadenţă a creditelor primite de la bancă. Echilibrul financiar al unităţilor economice trebuie să reflecte permanent echilibrarea resurselor de mijloace băneşti cu nevoile efective, corespunzător cerinţelor întreprinderii şi în condiţiile unei activităţi economico-financiare rentabile. La nivel microeconomic, realizarea echilibrului financiar este influenţată de: durata ciclului de producţie, nivelul costurilor de producţie, gradul de cunoaştere a cerinţelor pieţei interne şi externe, gradul de încasare de la clienţi a contravalorii livrărilor, modul cum se valorifică resursele, gradul de autonomie a unităţilor economice în constituirea şi utilizarea fondurilor etc. Echilibrul financiar al unităţilor economice constituie un factor important al desfăşurării normale a circulaţiei băneşti. V. şi **autogestiune economico-financiară.**

BUGETUL ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT, plan financiar anual cuprinzând constituirea, repartizarea şi utilizarea fondurilor băneşti necesare ocrotirii pensionarilor, salariaţilor şi membrilor lor de familie. Conţinutul său economic derivă din structura şi din trăsăturile orânduirii social-economice, din necesitatea realizării cerinţelor legilor economice, precum şi din funcţiile şi sarcinile statului. **B.a.s. de s.** este format din bugetele pentru realizarea asigurărilor sociale la nivelul judeţelor şi din bugetul asigurărilor sociale elaborat în fiecare an de către Guvernul României pe baza propunerilor Casei Naţionale de Pensii şi Alte Drepturi de Asigurări Sociale. **B.a.s. de s.** se supune Parlamentului pentru dezbatere şi aprobare.

Evoluţia veniturilor şi a cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat în anii 1990-2000

(în milioane de lei)

Explicaţii	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Venituri totale	53 266,1	164 073,3	468 473,0	1 315 121,0	2 811 958,0	4 605 852,2
% faţă de anul 1990	100	308,0	879,5	24 68,9	5 279,1	8 646,9
Cheltuieli totale	59 580	155 068,6	404 340,0	1 315 121,0	2 939 468	4 512 662,1
% faţă de anul 1990	100	260,3	678,6	2 207,3	4 933,5	7 574,1

Explicaţii	1996	1997	1998	1999*	2000**
Venituri totale	5 910 161	13 164 176	23 331 989	37 264 200	53 787 000
% faţă de anul 1990	11 095,5	24 714	43 802,7	69 958,7	100 977,9
Cheltuieli totale	6 096 920	13 221 909	26 539 398	37 264 200	53 787 000
% faţă de anul 1990	10 233,2	221 192	44 544,1	62 544,5	90 276,3

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Naţională pentru Statistică, Bucureşti, 1998, p. 641; 1999, p. 633.

* Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 99, din 9 martie 1999.

** Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 195, din 5 mai 2000.

Datele relative au fost calculate de autor.

B. cuprinde la partea de **venituri**: contribuţii pentru asigurările sociale plătite de agenţii economici şi instituţii, contribuţiile asiguraţilor, contribuţiile parţiale şi diferenţiate ale salariaţilor şi pensionarilor care merg la tratament balnear sau la odihnă, dobânzi, majorări pentru plata cu întârziere a contribuţiilor, excedentul bugetar care se reportează pe anul următor, alte venituri, eventuale alocaţii de la bugetul de stat pentru acoperirea deficitului **b.a.s.** de s. La partea de **cheltuieli**, **b.** cuprinde: cheltuielile cu plata pensiilor, indemnizaţiilor şi ajutoarelor, cu trimiterile la tratament balnear şi la odihnă, cheltuielile privind organizarea şi funcţionarea sistemului public naţional de asigurări sociale, finanţarea unor investiţii, alte cheltuieli etc. Din veniturile **b.a.s.** de s. se prelevă anual până la 3% pentru constituirea unui fond de rezervă, care cumulat an de an nu poate depăşi nivelul cheltuielilor prevăzute pentru anul bugetar respectiv. Acest fond se foloseşte pentru acoperirea cheltuielilor în situaţii excepţionale, iar disponibilităţile de la finele anului se reportează pe anul viitor cu aceleaşi destinaţii. Eventualul excedent bugetar se reportează pe anul următor.

BUGETUL ASIGURĂRILOR SOCIALE DIN COOPERATIVELE MEŞTEŞUGĂREŞTI, plan financiar anual elaborat de Casa de Asigurări Sociale şi Pensii de pe lângă Uniunea Centrală a Cooperativelor Meşteşugăreşti, ce exprimă relaţii social-economice băneşti prin care se constituie, se repartizează şi se utilizează fondurile asigurărilor sociale. La venituri, **b.** cuprinde contribuţiile cooperativelor meşteşugăreşti, contribuţia meşteşugarilor necooperatori, contribuţia cooperatorilor şi a pensionarilor pentru tratament balnear şi odihnă, contribuţia cooperatorilor pentru pensia suplimentară, alte venituri; la cheltuieli, bugetul cuprinde cheltuielile cu plata pensiilor, indemnizaţiilor, ajutoarelor, trimiterea la tratament balnear şi la odihnă, investiţii în staţiunile balneare.

BUGETUL ASIGURĂRILOR SOCIALE PENTRU SĂNĂTATE, plan financiar anual care se elaborează de către organele de specialitate ale Casei Naţionale de Asigurări pentru Sănătate cu consensul caselor de asigurări sociale de sănătate judeţene şi a municipiului Bucureşti. B. se dezbate şi se adoptă de către adunarea generală a reprezentanţilor. Veniturile bugetului sunt constituite din: contribuţii ale persoanelor fizice şi juridice, în părţi egale (cota fiecăreia este de 7%), care se aplică asupra venitului brut lunar; subvenţii de la bugetul de stat şi de la bugetele locale; alte venituri. Fondurile asigurărilor sociale pentru sănătate astfel constituite se utilizează pe următoarele destinaţii: plata medicamentelor şi a serviciilor medicale acordate asiguraţilor; cheltuieli de administrare şi funcţionare; fondul de redistribuire; fondul de rezervă. Disponibilităţile bugetare rămase nefolosite la finele anului se reportează pe anul următor şi au aceleaşi destinaţii. V. şi **asigurări sociale pentru sănătate.**

BUGETUL CASEI DE ECONOMII ŞI CONSEMNAŢIUNI, plan financiar ce se elaborează anual de către C.E.C., pe baza căruia se desfăşoară întreaga sa activitate; instrument de conducere a activităţii financiare, de autofinanţare, de decizie, analiză şi control al calităţii activităţii desfăşurate, de asigurare a echilibrului financiar şi de creştere a eficienţei activităţii. B. are mai multe capitole. **Capitolul I,** „Veniturile, cheltuielile şi rezultatele financiare", cuprinde la partea de **venituri:** ▪venituri din dobânzi încasate de la bancă pentru disponibilul din cont la bancă, dobânzi încasate de la alte instituţii financiare, dobânzi încasate pentru creditele acordate populaţiei pentru construirea de locuinţe proprietate personală, venituri din vânzarea obligaţiunilor, comisioane şi taxe de serviciu încasate, alte venituri; la partea de **cheltuieli:** ▪cheltuieli efectuate cu dobânzi plătite la depunerile de economii ale populaţiei, câştigurile la depunerile de economii ale populaţiei, dobânzi plătite pentru disponibilităţile din conturile diferitelor organizaţii şi ale altor titulari de cont etc.; ▪cheltuieli generale (salariile personalului de conducere, ale personalului tehnic, economic, administrativ etc., inclusiv impozitul pe salarii şi contribuţiile corespunzătoare pentru asigurările sociale); ▪salariile personalului care efectuează operaţiunile de creditare a populaţiei, premiile personalului de conducere, ale personalului tehnic, economic, administrativ; ▪amortismentul mijloacelor fixe; ▪chirii şi impozite pe clădiri; ▪cheltuieli cu prelucrarea mecanizată şi automatizată a datelor; ▪alte cheltuieli generale; ▪cheltuieli administrativ-gospodăreşti; ▪cheltuieli neproductive; ▪economii la fondul de salarii; ▪profitul care se repartizează pentru fondul de dezvoltare, fondul de rezervă, vărsăminte la bugetele consiliilor judeţene, vărsăminte la bugetul de stat. **Capitolul II,** „Fonduri proprii, creditele şi destinaţia lor", cuprinde: a) fondul de dezvoltare, ce se alimentează cu disponibilul acestui fond la începutul anului, amortismente, beneficii, alte resurse pentru finanţarea investiţiilor, alocaţii de la bugetul statului, credite bancare pentru investiţii, care se utilizează pentru efectuarea de investiţii, rambursarea ratelor scadente din creditele bancare pentru investiţii din anii anteriori, dobânzile aferente acestor credite; b) fondul de rezervă, care se alimentează cu disponibilul existent la începutul anului şi se utilizează pentru efectuarea diferitelor plăţi. **Capitolul III,** „Resurse şi plasamente", cuprinde la **venituri:** soldul depunerilor populaţiei, soldul general al depunerilor populaţiei la sfârşitul perioadei, soldul disponibilităţilor organizaţiilor şi ale altor titulari de cont la începutul perioadei, creşterea (descreşterea) soldului disponibilităţilor organizaţiilor şi ale altor titulari de cont la sfârşitul perioadei, soldul disponibilităţilor din contribuţii pentru pensia suplimentară la începutul perioadei, creşterea (descreşterea) soldului disponibilităţilor din contribuţia pentru pensia suplimentară, soldul disponibilităţilor din contribuţii pentru pensia suplimentară la sfârşitul perioadei, soldul fondurilor bugetului de stat plasate în credite pentru construcţia de locuinţe proprietate personală la începutul perioadei, vărsăminte la bugetul de stat din rambursarea creditelor pentru construcţii de locuinţe proprietate personală, soldul fondurilor bugetului de stat plasate în credite pentru construcţia de locuinţe proprietate personală, fondul de rezervă la sfârşitul perioadei, decontări privind mijloace de plată în expediţie, creditori diverşi, alte pasive; la **cheltuieli:** soldul creditelor pentru construirea de locuinţe proprietatea personală la

începutul anului, valoarea creditelor acordate, valoarea creditelor rambursate, valoarea creditelor nerambursate la scadență, soldul creditelor pentru construirea de locuințe proprietate personală la sfârșitul perioadei, decontări privind mijloace de plată în expediție, diverși debitori, disponibilul din conturile de la unitățile bancare la începutul perioadei, creșterea (descreșterea) disponibilului din conturile de la unitățile băncilor, disponibilul permanent la alte instituții financiare, numerar în casieriile unităților la începutul perioadei, creșterea (descreșterea) numerarului în casieriile unităților, numerar în casieriile unităților la sfârșitul perioadei, alte active. **Capitolul IV**, „Vărsăminte la bugetul statului", cuprinde: impozitul pe profit, vărsăminte din profit la bugetele consiliilor județene, vărsăminte la bugetul de stat din rambursarea creditelor pentru construirea de locuințe proprietate personală acordate din fonduri bugetare, prisos de amortisment de vărsat la bugetul de stat, impozitul pe salarii, impozitul pe clădiri, contribuția pentru asigurări sociale. **Capitolul V** conține „Date informative" referitoare la: fondul total de salarii pentru personalul propriu, fondul total de salarii pentru personalul care efectuează operațiunile de creditare a populației pentru construirea de locuințe, volumul vărsămintelor de numerar la unitățile bancare, costul unei sute de lei atrase, volumul mediu al creditelor acordate pentru construirea de locuințe, cheltuieli pentru protecția muncii. **B.** este elaborat de către consiliul de administrație al C.E.C. și, însoțit de o notă explicativă, se înaintează Ministerului Finanțelor care, în urma unei analize temeinice și cu eventuale amendamente, îl aprobă. O dată aprobat, bugetul se restituie C.E.C., care începe executarea lui.

BUGETUL COMUNEI, v. BUGET LOCAL.

BUGETUL DE CHELTUIELI PRIVIND PLATA PENSIILOR ȘI A AJUTOARELOR SOCIALE, plan financiar trimestrial întocmit de casa teritorială de pensii, în baza căruia se plătesc pensiile, indemnizațiile și ajutoarele de asigurări sociale pensionarilor și membrilor lor de familie și se efectuează cheltuielile cu transmiterea pensiilor.

BUGETUL DE ÎNCASĂRI ȘI PLĂȚI VALUTARE, instrument de conducere și de urmărire a relațiilor financiar-valutare la nivel microeconomic. Este parte a bugetului unității economice, în care se prevăd încasările și plățile în valută pe total an și pe trimestre.

BUGETUL DE STAT, document previzional, instrument de politică macroeconomică, balanță specială în care sunt cuprinse veniturile și cheltuielile probabile ale statului ce se vor realiza în anul viitor. În același timp, **b.** de **s.** este o categorie economică ce exprimă ansamblul relațiilor social-economice bănești care se folosesc în procesul încasării veniturilor și al efectuării cheltuielilor, în vederea îndeplinirii funcțiilor și prerogativelor statului. Încasarea veniturilor și efectuarea cheltuielilor publice sunt posibile numai dacă bugetul de stat a fost aprobat de către Parlamentul țării și a devenit lege. Sub aspect economic, **b.** de **s.** contribuie la realizarea obiectivelor politicii economico-sociale a statului din etapa dată. Relațiile social-economice bănești respective iau naștere între agenții economici, instituții publice și private și populație, pe de o parte, și stat, pe de altă parte, în procesul constituirii veniturilor și al efectuării cheltuielilor bugetare; în același timp, **b.** de **s.** este un instrument al politicii macroeconomice, o balanță specială, în care sunt prevăzute veniturile și cheltuielile statului pe timp de un an. **B.** de **s.** constituie componenta centrală a sistemului financiar-bancar, care cuprinde o parte a relațiilor social-economice bănești, prin mijlocirea cărora se constituie și se administrează principalul fond bănesc al statului. Noțiunea de „buget" provine de la latinescul **„bulga"**, care înseamnă un sac sau o pungă de bani. Acest cuvânt luat de la gali a dat în limba franceză veche expresiile **„bouge"** sau **„bougette"**, având același înțeles. În limba franceză modernă **„pochette"** înseamnă pungă de bani. Mai târziu, în Marea Britanie, această noțiune dobândește o semnificație financiară prin faptul că actele ce alcătuiesc proiectul veniturilor și cheltuielilor statului erau prezentate Camerei Comunelor într-o pungă de piele, care reprezenta în mod simbolic tezaurul. Deschiderea acestei pungi, atunci când se făcea expunerea proiectului, se numea deschidere a „bugetului". Pentru prima oară un astfel

de document a fost întocmit în Marea Britanie, la începutul secolului al XIII-lea, şi anume în anul 1215. În Franţa, cuvântul buget s-a încetăţenit însă înainte de anul 1789, dar în legislaţie el a fost folosit întâia oară în legea din aprilie 1866, intitulată „Loi relative au buget de l'État". La timpul respectiv, unii economişti foloseau expresia „balanţa nevoilor şi veniturilor statului". Sub aspect juridic, reprezentanţi de seamă ai ştiinţei finanţelor din Franţa au dat diferite definiţii bugetului statului. Astfel, Paul Leroy Braulieu (1877) arată că „bugetul este o listă de prevedere a veniturilor şi a cheltuielilor pe o perioadă determinată; un tablou evaluativ şi comparativ al veniturilor de realizat, al cheltuielilor de efectuat". La rândul său, Gaston Jèze (1910) sublinia că „a întocmi bugetul înseamnă a enumera, a evalua şi a compara periodic, cu anticipaţie şi pentru o perioadă de timp viitoare, cheltuielile de efectuat şi veniturile de încasat". Mai târziu, marele economist Adolph Wagner (1919) a argumentat că „bugetul sau lista (statul) de prevederi este o expunere în cifre, într-o ordine determinată, de obicei mai mult sau mai puţin sistematică, având (conţinând) intrările şi ieşirile (veniturile şi cheltuielile) probabile, în monedă sau în valori monetare, care se vor produce în gestiunea economică a unui corp public pentru o perioadă următoare (un an), apoi el arată după aceste date cum sumele se echilibrează". Regulamentul Organic al României cuprinde la capitolul „finanţe" expresia „închipuirea cheltuielilor anului viitor" şi cuvântul „biudje". În condiţiile existenţei producţiei de mărfuri, realizarea acţiunilor social-culturale, dezvoltarea economiei naţionale, apărarea naţională şi a ordinii publice, întreţinerea şi funcţionarea organelor statului reclamă constituirea şi folosirea unor resurse bugetare. Constituirea şi gestionarea fondului bugetar antrenează o serie de fluxuri băneşti de la agenţii economici şi persoanele fizice, sub următoarele forme: impozite şi taxe, venituri din exploatarea şi închirierea unor bunuri ale statului, de la instituţiile publice, împrumuturi interne şi externe contractate de stat sau chiar emisiune de monedă, folosite pentru finanţarea unor obiective sau pentru acoperirea deficitului bugetar etc. Din bugetul de stat se realizează şi numeroase fluxuri băneşti în sens invers, către diverşi beneficiari sub următoarele forme: finanţarea unor obiective de investiţii cu caracter economic, social, cultural, administrativ, de apărare naţională etc.; se alocă resurse băneşti pentru funcţionarea instituţiilor de învăţământ de toate gradele, cultură, artă, pentru ocrotirea sănătăţii populaţiei, pentru asistenţa socială; se fac transferuri de resurse băneşti (alocaţii pentru copii, burse, ajutoare şi alte indemnizaţii), pentru cei lipsiţi de surse de venituri (elevi, studenţi, copii orfani, handicapaţi, abandonaţi şi bolnavi cronici, bătrâni, văduve, invalizi ş.a.); se acordă, temporar, unele fonduri băncilor pentru acordarea de împrumuturi agenţilor economici şi populaţiei. De la **b. de s.** se acordă subvenţii companiilor naţionale, regiilor autonome şi societăţilor comerciale cu capital de stat pentru finanţarea unor obiective de investiţii de mare valoare sau de importanţă naţională (în industria energetică, extractivă, transporturi, telecomunicaţii, industria de armament etc.), în cazurile în care unităţile respective sunt nerentabile sau au rentabilitate redusă şi nu-şi pot procura fondurile proprii şi nici pe cele de împrumut de pe piaţă, ca urmare a imposibilităţii rambursării lor la scadenţă. De asemenea, de la buget se finanţează infrastructura: construcţii şi modernizări de drumuri şi poduri, de autostrăzi, întreţinerea căilor navigabile în stare de funcţionare, apărarea zonelor şi a localităţilor de inundaţii, modernizarea porturilor şi a aeroporturilor şi dotarea lor cu aparatura necesară etc. Din **b. de s.** se finanţează principalele lucrări de cercetare ştiinţifică, prospectarea geologică pentru descoperirea de noi zăcăminte. Prin intermediul cheltuielilor bugetare, statul influenţează volumul şi structura fondului de dezvoltare şi a celui de consum, creează condiţii pentru adaptarea ofertei de forţă de muncă în concordanţă cu cererea, pentru asigurarea stării de sănătate a populaţiei, pentru protejarea persoanelor cu deficienţe şi lipsite de condiţii de trai. **B. de s.** este, în acelaşi timp, principalul plan financiar anual al statului, realizarea veniturilor şi efectuarea cheltuielilor decurgând din coordonarea lui cu programul dezvoltării economice şi sociale a ţării; el contribuie la distribuirea şi la redistribuirea unei importante părţi din produsul naţional brut, la efectuarea controlului sistematic asupra activităţii economice, sociale, culturale, financiare etc. Natura economică şi funcţiile **b. de s.** decurg din trăsăturile orânduirii social-economice, din cerinţele

legilor economice care acționează, precum și din necesitatea realizării prerogativelor statului; el reflectă opțiunile de politică economico-socială ale guvernului țării. **B. de s.** constituie o componentă esențială a mecanismului economico-financiar al țării; el reflectă nivelul dezvoltării generale a țării, precum și a organismelor economice și juridice care funcționează în țară. **B. de s.** exprimă relații economice bănești prin care sunt mobilizate, repartizate și utilizate principalele resurse bănești ale statului în procesul repartiției produsului național brut. Sub aspect juridic, **b. de s.** este actul în care se înscriu veniturile și cheltuielile probabile ale statului, pe o anumită perioadă de timp, de regulă pe un an. **B. de s.** reflectă **actul de voință** prin care se stabilesc sursele de venituri și cuantumul acestora, precum și destinațiile precise ale cheltuielilor, ținându-se seama de cerințele publice reclamate de funcționarea instituțiilor publice și de intervenția statului în stabilirea și în realizarea strategiei economice și sociale. **B. de s.** este un act previzional, deoarece determină, cât mai aproape de realitate, cuantumul veniturilor și al cheltuielilor care se vor realiza în anul respectiv; el are un caracter obligatoriu, deoarece este aprobat în prealabil de către Parlament, ceea ce înseamnă că veniturile și cheltuielile bugetare nu pot fi executate dacă bugetul nu a fost aprobat în prealabil de către acest for legislativ suprem al țării. Mobilizarea, repartizarea și utilizarea resurselor bugetare sunt influențate de acțiunea mecanismelor pieței libere. În condițiile tranziției la economia de piață, **b. de s.** are un important rol financiar, social-cultural, economic etc. Sub aspect financiar, **b. de s.** mobilizează și dirijează resursele financiare necesare realizării prerogativelor statului. Din punct de vedere social-cultural și economic, **b. de s.** are un rol important în finanțarea politicii social-culturale și economice a guvernului, în fiecare etapă a dezvoltării economico-sociale. Activitatea economică este influențată și susținută prin impozite, contribuții, taxe, alocații, subvenții etc.

Evoluția veniturilor și a cheltuielilor bugetului statului român în anii 1990-2000

(în milioane de lei)

Explicații	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Total venituri bugetare	307 065,5	496 778,6	1 363 884	3 792 352	8 860 117	12 888 289
Total cheltuieli bugetare	310 862,6	537 874	1 626 008	4 128 779	10 330 320	15 859 009
Deficit (–)	3 797,1	41 095,4	459 024	336 427	1 970 203	3 000 720
Explicații	**1996**	**1997**	**1998***	**1999***	**2000****	
Total venituri bugetare	18 372 803	43 834 512	67 215 547	86 884 400	112 188 334 000	
Total cheltuieli bugetare	23 731 998	52 896 585	77 616 582	93 384 400	154 680 514 659	
Deficit (–)	3 359 195	9 062 073	10 401 035	6 500 000	31 567 000	

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1996, p. 736-737; 1997, p. 638-639; 1998, p. 630-631.

* Legea bugetului de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 97, din 8 martie 1999.

** Legea bugetului de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 195, din 5 mai 2000.

Nivelul și structura veniturilor și a cheltuielilor **b. de s.** sunt diferite de la un stat la altul și de la an la an, în funcție de gradul de dezvoltare economică a țării, de condițiile social-politice interne și de

conjunctura internațională. Veniturile și cheltuielile bugetare trebuie examinate nu numai ca sume (cifre) ale bugetului, ci și ca instrumente financiare pe care statul le folosește pentru stimularea dezvoltării sau limitarea unor activități, a producției și a consumului unor produse, influențarea categoriilor sociale în vederea realizării diferitelor acțiuni. Rezultă că veniturile și cheltuielile bugetare sunt concepute și folosite ca instrumente de politică economico-socială și financiară. De la **b. de s.** se pot finanța, de regulă, agenții economici cu capital de stat, dar în multe cazuri și agenții economici cu capital privat sub formă de subvenții pentru refacerea capacității de plată, acoperirea unor cheltuieli de cercetare științifică, finanțarea diverselor dezvoltări sau coparticiparea la capital, acordarea unor prime de export etc. Pe aceste căi statul poate influența producția, investițiile de capital, repartiția, schimburile economice cu alte țări etc. De pildă, subvențiile pe care le acordă țările membre ale Uniunii Europene, precum și alte țări, cum sunt S.U.A., Canada, Japonia, Australia etc., producătorilor agricoli constituie instrumente financiare de susținere a prețurilor și a altor programe conexe pentru produse agricole cum sunt: grâul, porumbul, orezul, laptele etc. În anumite situații, statul poate îmbina finanțarea de la buget cu creditarea agenților economici de către bănci și prin contractarea de împrumuturi pe bază de obligațiuni pe piața financiară internă sau internațională. Ca instrumente financiare, veniturile și cheltuielile bugetare influențează atât obiective economice, sociale, culturale, cât și demografice, financiare și politice. **B. de s.** este un important instrument de intervenție în viața social-economică a țării, deoarece prin intermediul lui se repartizează o bună parte din produsul național brut; de asemenea, el contribuie la realizarea obiectivelor politicii sociale și economice a guvernului. Ca agent economic, statul intervine și dirijează procesele social-economice. În condițiile economiei de piață, **b. de s.** are noi valențe. Astfel, s-au stabilit noi clasificări ale veniturilor și cheltuielilor care să facă posibilă efectuarea de analize economico-financiare mai temeinice, se folosesc metode și tehnici moderne de determinare a veniturilor și a cheltuielilor bugetare, s-au găsit căi de determinare și de selecționare a variantelor optime din mai multe soluții posibile, se elaborează programe care pot fi finanțate din bugetul statului. Majoritatea statelor cu economie de piață elaborează și execută bugete ale economiei naționale cu o sferă de cuprindere mult mai largă. În epoca actuală, **b. de s.** nu mai este conceput numai ca un document financiar care cuprinde veniturile și cheltuielile statului, aprobat anual de către Parlament, ci este conceput ca o situație financiară cu o semnificație mult mai largă, în care se reflectă întreaga viață social-economică a țării. Astăzi, **b. de s.** se elaborează și se execută în concordanță cu situația reală a țării, cu nivelul produsului național brut, cu rata de creștere (descreștere) a acestuia, cu gradul de ocupare a capacităților de producție și de folosire a forței de muncă, cu dimensiunile sectorului public al economiei, precum și în strânsă legătură cu conjunctura internă și internațională. Astăzi toate statele elaborează, execută și încheie **b. de s.** cu aplicarea principiilor: **anualitatea bugetului** (v.); **unitate bugetară** (v.); **universalitate bugetară** (v.); **echilibrare bugetară** (v.); **publicitatea bugetului de stat** (v.); **specializare bugetară** (v.). **V. și bugetul economiei naționale.**

BUGETUL DE TREZORERIE, plan financiar care cuprinde structura și rolul fluxurilor de bani efectivi pe o anumită perioadă de timp, constituind o prognoză a intrărilor și a ieșirilor de numerar. Intrările de numerar provin în principal din: vânzările de mărfuri și prestările de servicii cu plată imediată; încasări din vânzarea mărfurilor pe credit dintr-o perioadă anterioară; sumele încasate din vânzările de valori mobiliare – emisiunea de acțiuni, de obligațiuni; încasări din vânzarea imobilizărilor; sumele obținute din împrumuturi de la bancă; încasarea chiriilor, dobânzilor, dividendelor și alte venituri financiare; încasări din recuperarea creditelor acordate pe diferite termene; încasări din dezafectarea unor echipamente etc. La partea de plăți se prevăd: plata cumpărărilor la vedere și pe credit de active circulante; plata salariilor și a altor drepturi salariale; plata cheltuielilor de exploatare, de administrație și de comercializare a mărfurilor și serviciilor; vărsarea la bugetul de stat și la bugetele locale a impozitelor și a taxelor; plata

contribuțiilor; achizițiile de noi imobilizări; plata dobânzilor și a ratelor scadente la creditele bancare; răscumpărarea de către unitatea economică a titlurilor de credit emise (acțiuni, obligațiuni); plata dividendelor către acționari și retragerile de fonduri de către proprietari etc. Achiziționările, vânzările, precum și toate fluxurile de exploatare sunt prevăzute la datele efectuării lor. Dacă b. de t. are deficit, trezorierul îl acoperă prin credite pe termen scurt. Când b. de t. prevede excedent, trezorierul decide blocarea lui în cont sau plasarea în anumite afaceri pentru a aduce profit. B. de t. se elaborează pe baza experienței din perioadele anterioare referitoare la necesarul de trezorerie și pe baza datelor din perioada pentru care se elaborează bugetul. B. de t. are un rol deosebit de important în gestionarea optimă a resurselor financiare proprii și împrumutate ale unității economice, iar fluxurile financiare de intrări și ieșiri de numerar trebuie să asigure echilibrul financiar. V. și **trezorerie; trezoreria agentului economic; trezorier.**

BUGETUL ECONOMIEI NAȚIONALE, b. economic care conține estimări referitoare la evoluția în viitor a întregii activități economice. **B.e.n.** cuprinde toate resursele financiare ale țării și destinațiile lor, precum și informații previzionale referitoare la producția, repartiția, consumul produsului național brut, la constituirea, repartizarea și utilizarea resurselor bugetului de stat. **B.e.n.** cuprinde un ansamblu de conturi ale națiunii care evidențiază pentru anul curent și pentru anul viitor previziunile asupra tuturor agenților economici din țară. **B.e.n.** se prezintă sub forme diferite de la o țară la alta. În Marea Britanie, acest buget se prezintă sub forma unei „cărți albe", care reliefează veniturile și cheltuielile națiunii în anul de bază, estimările privind producția, repartiția, consumul, comerțul exterior în anul viitor și defalcarea resurselor care vor proveni din produsul național brut și din împrumuturi. **B.e.n.** se publică simultan cu bugetul de stat. În Franța, **b.e.n.** se prezintă sub forma unor conturi previzionale pe anul curent, care, împreună cu conturile națiunii și cu unele estimări pentru viitor, însoțesc proiectul „Legii financiare", adică bugetul de stat. **B.e.n.** cuprinde în mod sintetic resursele care provin din produsul național brut și apoi utilizarea resurselor pentru: consum final (individual); consum intermediar public și privat; investiții brute ale agenților economici particulari, ale populației, ale administrației publice, ale administrației private, ale instituțiilor bancare, ale societăților de asigurare; de asemenea, cuprinde evoluția exportului de bunuri și servicii etc. În Franța, **b.e.n.** se elaborează cu ajutorul unui model economic și matematic, care face posibilă simularea evoluției în perspectivă a economiei, cu luarea în considerare a mai multor ipoteze. Modelul furnizează informații pe termen scurt și mijlociu cu privire la evoluția producției, repartiției, consumului, investițiilor, la repartiția activelor financiare, la raportul salarii-profituri etc. În S.U.A., **b.e.n.** se prezintă sub forma unui document care evidențiază veniturile bănești disponibile, cheltuielile și soldul dintre ele pe principalele sectoare ale economiei naționale: agenții economici cu capital privat, instituții publice, populație, relații cu străinătatea. În vederea elaborării **b.e.n.**, se utilizează informații privitoare la produsul național brut, venitul național, veniturile și cheltuielile publice etc. Practic, documentul **b.e.n.** nu conține previziuni care să devină obligatorii pe viitor, ci are numai menirea să evidențieze modificările care vor surveni în economia națională. Rezultă că **b.e.n.** constituie doar un instrument cu ajutorul căruia guvernele statelor respective se informează asupra situației economice și financiare a țărilor respective. **B.e.n.** nu are caracter de lege și nu se substituie bugetului de stat, însă guvernul poate identifica efectele directe și indirecte care se produc în economia națională prin aplicarea unor măsuri privind creșterea economică. Informațiile furnizate de **b.e.n.** au un caracter relativ, deoarece ele sunt rezultatul unor extrapolări ale tendinței de evoluție a diverșilor indicatori din perioadele anterioare. Unele concluzii trase pot fi insuficient fundamentate, iar deciziile adoptate pot să nu fie cele mai adecvate. De aceea, guvernul se poate folosi și de alte informații. Ca urmare, guvernul se folosește în principal de legea de adoptare a bugetului de stat ca plan financiar. V. și **bugetul de stat.**

BUGETUL FONDULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT, b. care cuprinde la partea de venituri: veniturile curente, din care venituri fiscale din impozite directe, contribuții pentru asigurările sociale, contribuții pentru bilete de tratament balnear și odihnă; venituri

nefiscale; diverse venituri, încasări din alte surse. La partea de **cheltuieli** cuprinde: asistența socială; ajutoare băneşti pentru încălzirea locuințelor, care se suportă din fondurile de asigurări sociale; pensii, ajutoare şi indemnizații; pensii de asigurări sociale; indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă din cauză de boală şi de accident; indemnizații pentru concedii de maternitate şi îngrijirea copiilor; ajutoare sociale; ajutoare acordate salariaților pentru proteze şi decese; ajutoare acordate pensionarilor pentru proteze şi decese; tratament balnear şi odihnă; alte cheltuieli pentru asigurările sociale; cheltuieli cu administrarea fondului; cheltuieli ocazionate de plata drepturilor; cheltuieli cu personalul care gestionează fondurile; împrumut acordat statului; excedent sau deficit.

BUGETUL FONDULUI DESTINAT PLĂȚII PENSIILOR ŞI CELORLALTE DREPTURI DE ASIGURĂRI SOCIALE ALE AGRICULTORILOR, b. care cuprinde venituri curente, în primul rând **venituri fiscale**: impozite directe; contribuția agenților economici pentru constituirea fondurilor speciale; contribuția agenților economici pentru asigurările sociale; contribuția pentru biletele de tratament balnear şi odihnă; contribuția persoanelor asigurate. **Venituri nefiscale**: diverse venituri, încasări din alte surse. **Subvenții**: subvenții de la bugetul de stat pentru completarea fondului destinat plății pensiilor şi a celorlalte drepturi de asigurări sociale ale agricultorilor. La partea de **cheltuieli** cuprinde: ▪asistența socială; ▪ajutoare băneşti pentru încălzire; ▪pensii, ajutoare şi indemnizații; ▪pensii de asigurări sociale; ▪indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă din cauză de boală şi de accident; ▪indemnizații pentru concedii de maternitate şi îngrijirea copiilor; ▪ajutoare în caz de deces; ▪tratament balnear şi odihnă; ▪alte cheltuieli sociale; ▪contribuția persoanelor asigurate pentru finanțarea ocrotirii sănătății; ▪cheltuieli de administrare a fondului; ▪cheltuieli ocazionate de plata drepturilor; ▪alte acțiuni; ▪alte cheltuieli; ▪excedent/deficit; ▪cheltuieli curente: cheltuieli materiale şi servicii; cheltuieli ocazionate de plata drepturilor; cheltuieli de capital: cheltuieli pentru asigurarea, întreținerea şi dezvoltarea bazei materiale; rezerve; excedent/deficit; disponibil din anii anteriori.

BUGETUL FONDULUI PENTRU PENSIA SUPLIMENTARĂ, b. care cuprinde la **venituri**: venituri curente, venituri fiscale – impozite directe, contribuții pentru asigurările sociale, contribuții pentru pensia suplimentară; venituri nefiscale, cum sunt diferite venituri, încasări din alte surse. La partea de **cheltuieli** cuprinde: pensii, ajutoare, indemnizații, pensia suplimentară, cheltuieli cu administrarea fondului, cheltuieli ocazionate de plata drepturilor, cheltuieli cu personalul care gestionează fondul şi excedentul sau deficitul bugetului.

BUGETUL FONDULUI PENTRU PLATA AJUTORULUI DE ŞOMAJ, b. care cuprinde **veniturile** curente: venituri fiscale – impozite directe: contribuții la fondul pentru plata ajutorului de şomaj, contribuții de la persoanele juridice şi de la cele fizice care utilizează munca salariată, contribuții pentru ajutorul de şomaj de la salariați; venituri nefiscale, cum sunt diverse venituri şi încasări din alte surse. De asemenea, la venituri sunt incluse subvențiile primite în completarea fondului pentru plata ajutorului de şomaj. La partea de **cheltuieli** cuprinde: cheltuieli cu calificarea şi recalificarea şomerilor; asistență socială; ajutoare băneşti pentru încălzirea locuințelor; pensii, ajutoare şi indemnizații; ajutor de şomaj; alocație de sprijin; ajutor de integrare profesională; indemnizație pentru personalul agenților economici a căror activitate este întreruptă temporar; plata absolvenților instituțiilor de învățământ; cheltuieli cu administrarea fondului; cheltuieli cu personalul care gestionează fondurile; împrumuturi; excedentul fondurilor extrabugetare; deficitul fondurilor extrabugetare.

BUGETUL „HELLER", denumire a **bugetului de familie** (v.), inițiat pentru prima dată în SUA, în anii 1936-1938. **B.„H."** a devenit un instrument curent de cunoaştere a consumului minim şi mediu al populației, a structurii acestuia etc. Purtând amprenta condițiilor economice, politice şi

sociale din SUA, acest **b.** se elaborează prin folosirea unor anumite metode statistice, prin alegerea în anchetă a unor anumite categorii de populație, ale căror venituri și cheltuieli să permită obținerea unor concluzii convenabile organelor statului și claselor dominante.

BUGETUL MUNICIPIULUI, b. local, propriu, care cuprinde numai veniturile și cheltuielile municipiului respectiv, neavând alte bugete în subordine. V. și **buget local; sistem bugetar.**

BUGETUL PUBLIC NAȚIONAL, sistem unitar de bugete format din: bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele locale, bugetele fondurilor speciale, bugetul Trezoreriei Statului și bugetele instituțiilor publice autonome. Componentele **b.p.n.** sunt autonome, au venituri și cheltuieli proprii, se elaborează și se aprobă separat, iar titularii acestor bugete au deplină independență. **B.p.n.** este principalul instrument financiar al statului – o balanță financiară la nivel macroeconomic – care servește la dimensionarea resurselor financiare ale statului, la stabilirea destinațiilor acestora și la fundamentarea echilibrului financiar, pe o anumită perioadă de timp, de regulă pe un an.

BUGETUL SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI, plan financiar anual elaborat de societatea de asigurări, care cuprinde veniturile și cheltuielile reclamate de necesitatea înfăptuirii asigurărilor interne și externe, rezultatul brut și net al exercițiului, constituirea fondurilor proprii din profit și utilizarea lor, eventualele credite bancare, impozitul pe profit, dividendul etc., cu repartizarea pe trimestre. **B.** este instrumentul de bază, activ, de conducere a activității financiare, de autoconducere, de autofinanțare, de decizie și analiză a calității activității desfășurate și de control economico-financiar, care trebuie să realizeze echilibrul financiar permanent al societății de asigurări și să contribuie la mobilizarea și la folosirea cu maximum de eficiență a tuturor resurselor materiale și financiare, la îmbunătățirea rezultatelor financiare ale unităților teritoriale și ale societății care se ocupă cu asigurările de persoane, de bunuri și de răspundere civilă. De asemenea, **b.** este principalul instrument financiar de creștere a răspunderii organelor de conducere din societatea de asigurări și a personalului în gospodărirea rațională a fondului de asigurare, de întărire a ordinii și a disciplinei financiare în sfera asigurărilor. Instituirea și utilizarea **b.** au fost hotărâte în scopul folosirii cât mai intense a pârghiilor economice și financiare în activitatea economico-socială și financiară, al sporirii cointeresării și răspunderii unităților teritoriale, a salariaților și a organelor de conducere în gospodărirea cu eficiență ridicată a resurselor materiale, financiare și umane, al întăririi disciplinei economico-financiare. **B.** sintetizează în formă valorică obligația societății de asigurări de a-și compensa din veniturile obținute toate cheltuielile efectuate, de a realiza un profit din care să-și extindă și să-și perfecționeze activitatea, să-și satisfacă cerințele social-culturale și să asigure participarea salariaților la crearea și la repartizarea profitului, să contribuie la dezvoltarea generală a societății. **B.** societății de asigurări este cuprinzător și reliefează fidel activitatea și rezultatele financiare ale asigurărilor de persoane, de bunuri și de răspundere civilă, a asigurărilor în valută. **B.** cuprinde: veniturile totale, cheltuielile totale, rezultatul brut al exercițiului financiar și rezultatul net al exercițiului financiar. Veniturile totale cuprind: **a) venituri din activitatea de asigurare**, din care: venituri din asigurări facultative (populație și persoane juridice); venituri din asigurarea obligatorie (populație și persoane juridice); venituri din operațiuni de reasigurare; **b) venituri financiare și excepționale**, din care: venituri financiare; venituri excepționale. Cheltuielile totale cuprind: **c) cheltuieli aferente activității de asigurare**, din care: despăgubiri pentru asigurări facultative (populație și persoane juridice); despăgubiri pentru asigurări obligatorii (populație și persoane juridice); cheltuieli privind operațiunile de reasigurare; cheltuieli privind constituirea rezervelor tehnice (de prime pentru asigurări de viață; de prime pentru celelalte feluri de asigurări; de prime pentru asigurări obligatorii; de daune); **d) cheltuieli pentru contractarea, încasarea și administrarea fondului de asigurare și a contribuției la fondurile ce se constituie în afara societății**, din care: cheltuieli

cu personalul (cheltuieli cu salariile personalului, şi anume: salarii, indemnizaţii pentru plata concediilor medicale din fondul de salarii, premii, primă de vacanţă, indexare, cheltuieli pe bază de convenţii civile de prestări de servicii, contribuţii la fondul pentru asigurările sociale, contribuţia la fondul pentru plata ajutorului de şomaj, a ajutorului de integrare profesională şi a alocaţiei de sprijin); cheltuieli cu comisioane – cote procentuale şi tarife – la asigurările facultative, şi anume: comisioane la asigurările facultative, indemnizaţii pentru plata concediilor medicale acordate agenţilor de asigurare cu contract de muncă, premii, primă de vacanţă, comisioanele colaboratorilor, contribuţia la fondul pentru asigurările sociale, contribuţia la fondul pentru plata ajutorului de şomaj, a ajutorului de integrare profesională şi a alocaţiei de sprijin); cheltuieli pentru asigurările facultative complexe ale gospodăriilor pentru salariaţi; comisioane pentru asigurările obligatorii; comisioane pentru asigurările facultative cuvenite persoanelor juridice care încheie asigurări pe bază de convenţie; imprimate specifice; cheltuieli de protocol, reclamă şi publicitate; chirii; cheltuieli cu alte servicii executate de terţi; cheltuieli cu impozitele, taxele şi vărsămintele asimilate; amortismentul mijloacelor fixe; alte cheltuieli generale; cheltuieli administrativ-gospodăreşti; cheltuieli financiare; cheltuieli excepţionale. În partea finală, **b.** cuprinde o recapitulaţie formată din: **I.** venituri totale; **II.** cheltuieli totale; **III.** rezultatul brut al exerciţiului financiar (profit, pierdere, fondul de rezervă 5%); **IV.** rezultatul brut al exerciţiului financiar – impozitul pe profit; **V.** rezultatul net al exerciţiului financiar, din care: 10% fondul de participare a salariaţilor la profit, 50% fondul de dezvoltare-investiţii, 40% dividende de plătit. **B.** se elaborează pe baza indicatorilor societăţii de asigurări, pe baza propunerilor însoţite de note explicative primite de la sucursalele judeţene şi a municipiului Bucureşti, cu luarea în considerare a experienţei anilor anteriori, urmărindu-se creşterea continuă a eficienţei activităţii de asigurări. De asemenea, se au în vedere datele programului de perspectivă al societăţii de asigurări. După elaborare, **b.** se examinează şi se aprobă de către consiliul de administraţie şi adunarea generală a acţionarilor. **B.** se încadrează în mod organic în complexul de măsuri privind dezvoltarea economico-socială a ţării, îmbinând armonios conducerea unitară a activităţii economico-financiare pe baza programului economic cu autonomia economico-financiară. Prevederile anuale ale **b.** se desfăşoară pe trimestre şi pe sucursale, cărora li se transmit spre execuţie în cursul anului planuri operative de venituri şi cheltuieli.

BUGETUL TREZORERIEI STATULUI, **b.** care se elaborează, se administrează şi se execută de Ministerul Finanţelor. **B.t.s.** cuprinde atât la venituri, cât şi la cheltuieli, dobânzile, comisioanele şi majorările de întârziere încasate, respectiv plăţile la şi din Trezoreria Statului, precum şi alte încasări şi plăţi pentru operaţiunile care decurg din împrumuturi, avansuri, plasamente ori din păstrarea şi administrarea depozitelor în Trezoreria Statului. În cadrul cheltuielilor **b.t.s.** se prevăd şi comisioanele datorate băncilor comerciale pentru operaţiunile pe care acestea le execută în contul Trezoreriei Statului; comisioanele care se plătesc băncilor comerciale se negociază între reprezentanţii Ministerului Finanţelor şi cei ai băncilor, încheindu-se convenţii corespunzătoare. **B.t.s.** se întocmeşte anual şi se prezintă spre aprobare Guvernului. Cheltuielile totale aprobate prin acest buget reprezintă limite maxime care nu pot fi depăşite. Excedentul anual rezultat din execuţia **b.t.s.** se reportează pe anul imediat următor ca resursă temporară a Trezoreriei Statului. Angajarea de cheltuieli publice din excedentul Trezoreriei Statului se aprobă de Parlamentul României, la propunerea Guvernului, prin legea anuală a bugetului de stat sau prin legi speciale. În situaţii speciale şi fundamentate, Guvernul poate aproba ca, din excedentul realizat, să se compenseze parţial sau total dobânzile datorate pentru disponibilităţile temporare destinate acoperirii deficitului bugetului de stat din anul precedent şi din anul curent, precum şi împrumuturile temporare şi dobânzile aferente acestor împrumuturi acordate bugetelor fondurilor speciale. **V.** şi **trezorerie; trezoreria agentului economic; trezorier.**

BULETIN DE BURSĂ, publicaţie periodică a bursei în care se menţionează cursul hârtiilor de valoare, respectiv preţurile mărfurilor. Buletinul cuprinde: limitele variaţiei cursurilor (preţurilor) în timpul scurs din anul respectiv; denumirea hârtiilor de valoare, a mărfurilor,

dimensiunile dividendelor pe fiecare acțiune și mărimea procentelor care se plătesc în fiecare an pe cuponul obligațiunii; termenele finale ale răscumpărării obligațiunilor; numărul hârtiilor de valoare și cantitatea mărfurilor vândute într-o zi; cursurile (prețurile) maxime și minime și cele din momentul închiderii bursei; modificările prețurilor, respectiv diferența dintre prețurile zilei curente și cele ale zilei precedente etc.

BULETIN DE SCHIMB VALUTAR, document ce se întocmește de către casele de schimb valutar sau de punctele acestora, prin care se consemnează fiecare tranzacție valutară. Fiecare casă de schimb își procură aceste formulare. **B. de s.v.** sunt întocmite, înregistrate, evidențiate și utilizate ca documente cu regim special, în care scop poartă în mod obligatoriu o serie și un număr de ordine imprimat în procesul tipăririi lor. **B. de s.v.** se întocmesc în două exemplare, fiind obligatorie completarea lor cu toate datele prevăzute. Nu este admis ca pe **b. de s.v.** să se afle modificări, corecturi, ștersături; buletinele întocmite eronat se anulează prin barare sub semnătura salariatului și ștampila punctului de schimb. Aceste buletine rămân atașate în carnetul respectiv. Exemplarul original al **b. de s.v.** datat, semnat și ștampilat de punctul de schimb valutar se înmânează clientului, iar al doilea exemplar se păstrează ca document justificativ de casă. Casele de schimb valutar care au organizat operațiunile în sistem computerizat întocmesc **b. de s.v.** pe calculatorul electronic, cu condiția de a respecta întocmai modelul de formular, inclusiv regimul special al acestuia, prin înscrierea seriei și a numărului de ordine. **V. și casă de schimb valutar.**

BULETIN DE SCHIMB VALUTAR PENTRU TURIȘTI, document ce se întocmește de către turiștii străini care solicită servicii de la societățile comerciale cu activitate de turism pentru schimbul de valută străină contra lei, necesari plății serviciilor de cazare etc. **B. de s.v. pentru t.** cuprinde: denumirea societății comerciale de turism, adresa, ghișeul, seria, numărul, numele și prenumele turistului, țara, seria și numărul pașaportului, suma încasată de client, cursul, comisionul, suma netă în lei. Dacă este cazul încasării de cecuri, se înscriu seria și numărul cecului și felul valutei în care este exprimat, precum și banca emitentă a acestuia, semnătura casierului, ștampila și semnătura clientului. În vederea simplificării operațiunilor, în sensul eliminării circulației numerarului în lei între ghișeul de schimb, turistul străin și prestator, decontarea contravalorii în lei a serviciilor se face zilnic, direct între ghișeul de schimb și prestatorul de servicii. În acest scop, **b. de s.v.** se întocmește în trei exemplare, care au următoarele destinații: originalul se înmânează turistului, exemplarul 2 se transmite prestatorului de servicii, iar exemplarul 3 rămâne la ghișeul de **schimb valutar** (**v.**). Originalul **b. de s.v.** se prezintă de către turist prestatorului de servicii, care înscrie în mod obligatoriu pe verso, sub semnătură, dată și ștampilă, suma în lei aferentă serviciilor prestate și va elibera nota de plată turistului în cauză. Concomitent, se restituie turistului **b. de s.v.**

BULETINUL CURSURILOR VALUTELOR STRĂINE, tabel al cursurilor valutelor străine la o anumită dată sau pentru o anumită perioadă. Buletinul cuprinde: denumirea valutelor care se cotează la bursă și centrele financiar-bancare unde aceste valute sunt mijloace de plată legale; documentele băneștí în valută străină pentru care se pot stabili cursuri diferite (cecuri, bancnote, mandate poștale și telegrafice etc.) și cursurile pentru 1, 100 și 1 000 de unități în valuta țării respective. Buletinul este întocmit și publicat de către băncile care efectuează operațiuni valutare, precum și de către bursele valutare. **V. și curs valutar.**

BULLISH (PIAȚĂ), piață a titlurilor financiare cu prețuri ascendente, în urcare; poziție a unui investitor care urmărește obținerea de profit din tranzacții cu titluri financiare sau mărfuri numai în condițiile în care prețul lor pe piață va crește.

BUN, lucru asupra căruia există drepturi și obligații patrimoniale, element al activului patrimonial al unei persoane fizice sau juridice. De asemenea, **b.** reprezintă o valoare economică.

B. se pot clasifica după următoarele criterii: **1.** după destinația lor economică există: a) mijloace de producție; b) **b.** de consum individual, produse, resurse bănești; **2.** după modul de determinare există: a) **b.** individuale determinate; b) **b.** determinate prin trăsături generice și c) **b.** de gen; **3.** după posibilitatea de a le înlocui pe unele cu altele există: a) **b.** fungibile și b) **b.** nefungibile; **4.** după criteriul consumării lor, **b.** pot fi: a) **b.** consumptibile; b) **b.** neconsumptibile; **5.** după posibilitatea divizării lor există: a) **b.** divizibile; b) **b.** indivizibile; **6.** după rolul lor există: a) **b.** principale; b) **b.** accesorii; **7.** după stabilitatea așezării lor există: a) **b.** imobile; b) **b.** mobile; **8.** după capacitatea lor de a produce fructe există: a) **b.** frugifere; **b.** nefrugifere. Toate categoriile de **b.** prezintă o importanță deosebită pentru dezvoltarea economiei naționale și pentru condițiile de viață ale populației. **V. și avuție națională; bogăție națională.**

BUN ACCESORIU, b. mobil care înlesnește folosirea altui bun de care este legat prin aceeași destinație economică. De exemplu, sunt **b.a.**: cutia unui instrument muzical; instalația sanitară și cea de încălzit dintr-un imobil etc.

BUN CONSUMPTIBIL, b. care presupune consumarea lui de la prima întrebuințare, ca de exemplu: alimentele, furajele, combustibilul etc.

BUN CORPORAL, b. care are o existență materială, ca de exemplu: clădirile, construcțiile, îndiguirile, șoselele etc.

BUN CURAT, b. ale cărui calități îl fac să fie acceptat drept colateral într-un împrumut sau într-o tranzacție, după ce i s-a determinat apartenența și faptul că este liber de orice altă sarcină.

BUN DIVIZIBIL, b. care se poate divide în mai multe părți sau bucăți, fără a i se schimba valoarea, ca de exemplu: aurul, hidrocarburile, cerealele etc.

BUN FĂRĂ STĂPÂN, orice fel de bun abandonat timp de un an de la ultimul act de administrare de către proprietarul lui și asupra căruia nu s-a înfăptuit nici un act de administrare sau de conservare, ca de exemplu: **b.** pierdute și nerevendicate, **b.** părăsite în vamă etc.

BUN FRUGIFER, b. care poate produce fructe, roade etc.

BUN FUNGIBIL, b. care prin caracteristicile sale poate fi înlocuit cu altul de același fel pentru stingerea unei obligații, ca de exemplu: grâul, porumbul, orzul etc.

BUN INDIVIZIBIL, b. care nu poate fi împărțit în mai multe părți fără a i se schimba destinația și valoarea. Unele **b.** sunt indivizibile prin natura lor.

BUNURI ASIGURABILE, b. care pot fi asigurate prin intermediul asigurărilor facultative, deoarece întrunesc toate condițiile cerute prin actele normative. Cunoașterea cu exactitate a **b.a.** prezintă importanță pentru organele asigurătorului în vederea stabilirii măsurilor care se cer a fi luate în vederea cuprinderii lor în asigurare. De exemplu, dintre bunurile aparținând populației sunt asigurabile: autovehiculele, bunurile din gospodărie, animalele, culturile agricole etc.

BUNURI ASIGURATE, b. care sunt cuprinse în asigurare, ca de exemplu: majoritatea bunurilor aparținând asociațiilor agricole, clădirile și animalele aparținând populației sau cele pentru care au fost deja încheiate contracte de asigurare în cadrul asigurărilor facultative. În cazul asigurărilor facultative, cu cât raportul dintre numărul bunurilor asigurate și numărul bunurilor asigurabile – exprimat în procente – se apropie mai mult de o sută, cu atât se creează condiții pentru o mai bună dispersare a riscurilor și pentru obținerea unor rezultate mai bune de către asigurător.

BUNURI FINALE, b. care sunt produse pentru a fi consumate şi care nu mai sunt utilizate de agenţii economici în procesul de producţie pentru obţinerea altor bunuri. **B.f.** se deosebesc de bunurile intermediare. Totuşi, unele **b.f.** pot deveni bunuri intermediare.

BUNURI MOBILIARE, parte a avuţiei aflată în proprietate de stat sau particulară, formată în principal din sume de bani, hârtii de valoare, polițe de asigurare, metale şi pietre preţioase, bijuterii, picturi, sculpturi etc. De regulă, **b.m.** se păstrează în case de valori, iar în timpul transporturilor internaţionale ele devin obiect de asigurare. O parte a **b.m.** pot fi transmise fără acte autentice de proprietate.

BURSĂ 1. Piaţă publică organizată potrivit unor uzanţe, care funcţionează permanent, îndeplinind rolul unui barometru foarte sensibil al economiei de piaţă. 2. Organizaţie privată sau de stat, constituită pe baza unui act normativ şi supravegheată de stat, prin mijlocirea căreia se efectuează tranzacţii cu diferite mărfuri fungibile, după mostre, standarde (**b. de mărfuri**) şi se negociază diferite valori mobiliare, **efecte de comerţ** (v.), valute străine, devize, se efectuează operaţiuni de asigurări etc. 3. Asociaţie a producătorilor, comercianţilor, bancherilor, asigurătorilor etc. în vederea negocierii de mărfuri, de valori publice şi private, monede, devize, închirieri de nave şi aeronave, a acoperirii unor riscuri etc. şi a încheierii unor operaţiuni. 4. Locul în care se ţin întrunirile şi se încheie tranzacţiile, sanctuarul economiei libere, de piaţă. 5. Tehnică a tranzacţiilor, proprie economiei de piaţă; are caracter concurenţial; concentrează cererea şi oferta de mărfuri, servicii, valori şi devize; se desfăşoară după o anumită procedură, potrivit unui program, într-un anumit loc, în prezenţa vânzătorilor şi a cumpărătorilor ori a reprezentanţilor acestora. În mod obişnuit, **b.** se constituie ca societăţi anonime pe acţiuni, având ca membri asociaţi principalele bănci şi instituţii financiare, cele mai mari societăţi comerciale şi industriale din unul sau mai multe oraşe, dintr-o ţară etc. în vederea efectuării în mod permanent a diferitelor tranzacţii. O **b.** este condusă de **comitetul bursei** (v.). **B.** este un motor al vieţii economice şi financiare, care dinamizează activitatea de afaceri şi face posibilă realizarea unor investiţii de mare amploare, care nu s-ar putea realiza numai cu fondurile unui grup mai mic de întreprinzători. În forma lor incipientă, geneza burselor se află în secolele al XI-lea şi al XII-lea. Astfel, în Grecia Antică, la Atena, exista Banca Trapeza, care intermedia comerţul cu bani, iar în Imperiul Roman existau Collegia Mercantorum unde se negociau tranzacţii comerciale importante. Comerţul de bursă dobândeşte o amploare deosebită în Evul Mediu. Cămătarii care împrumutau bani şi-au concentrat treptat activitatea în principalele cartiere ale marilor oraşe europene. Noţiunea de bursă provine de la cuvântul francez „la bourse", care însemna punga cu bani pentru efectuarea cheltuielilor cotidiene. Porturile italiene aveau o emblemă denumită „borsa". În secolul al XIV-lea, casa bancherului Van der Burse a înfiinţat în localitatea Bruges din Flandra un local în care se efectuau diferite tranzacţii cu mărfuri, aur, platină, argint, cu diferite hârtii de valoare din acel timp. Se presupune că aşa a apărut noţiunea de bursă. **B.** au apărut concomitent cu dezvoltarea operaţiunilor comerciale; ele funcţionau la început în porturi unde comercianţii se interesau de afaceri, la plecarea şi la sosirea corăbiilor. Înfiinţarea **b.** este legată de formarea relaţiilor de producţie ale economiei de piaţă. Primele **b.** au luat fiinţă în secolul al XVI-lea (la Anvers în anul 1531, la Londra în anul 1554, la Lyon în anul 1595, la Petersburg în 1703, la Paris în 1724, la New York în 1792, la Chicago în 1859, la Tokio în 1879, la Bucureşti în anul 1882 etc.). Mai târziu, **b.** au luat fiinţă în toate oraşele importante din diferite ţări. Condiţiile înfiinţării şi funcţionării **b.** au fost: existenţa marilor firme organizate sub forma societăţilor pe acţiuni, care aveau nevoie de capital împărţit în acţiuni şi obligaţiuni ce se negociază la **b.**; dispersarea acţiunilor şi a obligaţiunilor la un număr mare de posesori; reglementarea strictă a activităţii tranzacţionale, limitarea numărului de participanţi, elaborarea unui cod pentru intermediari şi precizarea normelor de desfăşurare a şedinţelor de **b.** etc. Pe măsura creşterii volumului tranzacţiilor, se măreşte şi numărul agenţilor intermediari. Astfel au apărut speculatorii, care şi-au făcut o meserie din mijlocirea schimbului de efecte financiare, câştigând din modificările de curs. Speculaţiile de **b.** au

avut şi au consecinţe economice şi sociale dăunătoare. După obiectul lor, **b.** sunt **generale** şi **specializate**. La **b. generale** se negociază diferite mărfuri şi se efectuează tranzacţii cu hârtii de valoare, devize, valute etc. **B.** generale funcţionează în marile centre comerciale, ca spre exemplu: Zürich, Viena, Hamburg, Paris, New York, Londra, Rotterdam, Amsterdam, Singapore etc. **B. specializate** pot fi de **mărfuri**, unde se negociază una sau mai multe mărfuri, de regulă cele mai importante materii prime care sunt denumite chiar mărfuri de **b.** şi pot fi: metale preţioase (aur, platină, argint), metale neferoase (cositor, cupru, zinc, plumb), cereale (grâu, porumb, orez etc.), zahăr, ulei, cafea, lână, bumbac etc. La aceste **b.** se tranzacţionează, de fapt, titlurile de proprietate asupra mărfurilor respective. Scopul operaţiunilor la **b.** de mărfuri este fie aprovizionarea cu mărfuri, fie protecţia contra riscurilor de fluctuaţie a preţurilor sau realizarea unor tranzacţii speculative. **B.** de mărfuri sunt un important factor de facilitare şi de dinamizare a comerţului internaţional. La **b. de valori** se negociază valori mobiliare (acţiuni, obligaţiuni), valute, efecte comerciale (cambii, bilete la ordin), efecte publice (rente, obligaţiuni, bonuri de tezaur) etc. Uneori, la **b.** de valori se pot negocia şi metale preţioase. **B.** pot fi **de stat** şi **private**. **6.** Formă de sprijin material, instrument financiar de stimulare a interesului pentru învăţătură al elevilor şi studenţilor, formă de garantare a dreptului la învăţătură. Constituţia României prevede, la art. 32, următoarele: **„Dreptul la învăţătură este asigurat prin învăţământul general obligatoriu, prin învăţământul liceal şi prin cel profesional, prin învăţământul superior, precum şi prin alte forme de instrucţie şi de perfecţionare." „Învăţământul de stat este gratuit, potrivit legii."** Bursele elevilor: **„Elevii din învăţământul de stat primar, gimnazial, liceal, postliceal, profesional, complementar, de ucenici şi teologic, cursuri de zi, beneficiază de burse de merit, burse sociale şi alte forme de sprijin material acordate de la bugetul de stat sau de agenţii economici, instituţii, fundaţii şi organizaţii apolitice."** (art. 2, H. G. nr. 657/1994). **Bursa de merit** se acordă elevilor de către inspectoratul şcolar, la propunerea consiliilor de administraţie din şcoli, începând cu trimestrul al II-lea al clasei a IX-a, respectiv anul I, dacă obţin cel puţin media 9 (nouă) la fiecare disciplină de învăţământ şi nota 10 (zece) la purtare. Aceste burse se revizuiesc trimestrial, luându-se în considerare rezultatele trimestrului anterior. Numărul **b.** de **m.** acordate elevilor nu poate să depăşească 1% din numărul total de elevi din clasele a IX-a–a XII-a (a XIII-a) din fiecare liceu, respectiv anii I-III din fiecare şcoală profesională şi postliceală, în limita locurilor acordate (H. G. 657/1994, art. 5 şi 6). Dacă mai mulţi elevi au media peste 9 (nouă) la toate obiectele de învăţământ, departajarea se face ţinând seama de media generală, iar dacă şi aceasta este egală se au în vedere, în ordine, mediile obţinute la disciplinele: limba română, istorie, matematică, fizică, biologie. **Bursa socială** este formată dintr-o sumă de bani care se acordă lunar următoarelor categorii de elevi: a) orfanilor de ambii părinţi, celor necuprinşi în casele de copii, deşi îndeplinesc condiţiile pentru a fi primiţi în aceste instituţii, celor care au fost bolnavi de TBC şi sunt în evidenţa dispensarelor medicale, precum şi celor care suferă de diabet, boli maligne, sindroame de malabsorbţie grave, insuficienţe renale cronice, astm bronşic, epilepsie, cardiopatii congenitale, hepatită cronică, afecţiuni oftalmologice cu boli somatice asociate sau imunologice, sau care prezintă deficienţe motorii. În toate aceste cazuri, este necesară efectuarea unor anchete sociale; b) elevilor din învăţământul primar şi gimnazial din mediul rural care nu au şcoală de nivelul respectiv în localitatea de domiciliu (cătun, sat) şi învaţă în altă localitate şi care provin din familii al căror venit mediu lunar, pe membru de familie, se situează sub nivelul salariului minim brut pe ţară, indexat, şi nu deţin suprafeţe de teren mai mari de 3 000 m^2, în zonele colinare şi de şes, şi de 6 000 m^2, în zonele montane. Bursa socială se acordă numai dacă elevul locuieşte în internat sau la o familie din localitatea unde studiază; c) elevilor proveniţi din familii care îndeplinesc în mod cumulat următoarele condiţii: nu realizează un venit lunar pe membru de familie mai mare de 50% din salariul minim brut pe ţară, indexat; nu deţin terenuri agricole cu o suprafaţă mai mare de 20 000 m^2, în zonele colinare şi de şes, şi de 40 000 m^2, în zonele montane; d) elevilor din unităţile de învăţământ de stat, curs de zi şi seral, cărora li se aplică prevederile art. 8, lit. s, din Legea nr. 42/1990; aceştia pot beneficia de burse sociale pe baza certificatului eliberat de comisia

constituită pentru aplicarea acestei legi, care atestă calitatea sa ori a unuia dintre părinți de erou-martir al Revoluției anticomuniste din decembrie 1989 sau de luptător pentru victoria acestei revoluții, cu una dintre mențiunile: rănit, reținut, rănit și reținut, remarcat prin fapte deosebite sau participant direct la luptele pentru victoria revoluției. Bursele se acordă pe perioada cursurilor școlare, inclusiv pe timpul pregătirii și al susținerii examenului de bacalaureat sau de diplomă, în prima sesiune, pe perioada practicii în producție, precum și pe perioada vacanțelor de iarnă și de primăvară. Bursele sociale se acordă și pe timpul vacanțelor de vară elevilor care îndeplinesc condițiile Legii nr. 42/1990, precum și celor care îndeplinesc următoarele condiții: au promovat anul școlar sau, la sfârșitul anului școlar, sunt corijenți la o singură disciplină de învățământ și au media anuală la purtare de cel puțin 9 (nouă); absolvenților clasei a VIII-a care fac dovada că au reușit la examenul de admitere în clasa a IX-a (anul I) la o unitate de învățământ de stat, cursuri de zi; celor declarați repetenți din motive medicale. Elevii bursieri nu primesc bursa pe perioada internării lor în spital, preventoriu sau sanatoriu, dacă aceasta este mai mare de 30 de zile. Elevii aflați în situația de scutire medicală ambulatorie își mențin bursa cel mult 90 de zile de la data îmbolnăvirii. Dacă se depășește acest termen, primesc bursa numai după data reluării activității. Elevii din învățământul de stat pot beneficia și de ajutoare materiale ocazionale oferite de comitetele cetățenești de părinți, agenți economici, instituții, fundații, organizații apolitice și de către persoane particulare. De asemenea, ei beneficiază de reduceri de tarife și sprijin financiar pentru procurarea de rechizite școlare. Elevii școlilor profesionale, complementare și de ucenici, ai liceelor industriale, agricole și silvice de la cursurile de zi pot încheia contracte cu agenți economici, cu instituții, cu fundații sau cu consilii locale; ei pot beneficia din partea acestora, pe lângă bursa socială, și de ajutoare materiale constând în rechizite școlare, articole de igienă personală, uniformă, îmbrăcăminte, echipament de protecție, după cum s-a stipulat în contractele încheiate. Numărul burselor de merit și al celor sociale care se pot acorda într-un an școlar se stabilește de către Ministerul Educației Naționale, în limita fondurilor acordate pentru această destinație din bugetul de stat, proporțional cu numărul elevilor. **Bursele studenților**. Studenții de la cursurile de zi din instituțiile de învățământ superior de stat, care studiază fără taxă de studiu, pot primi burse de merit, burse de studiu, burse sociale, alte forme de sprijin material și ajutoare sociale de la bugetul de stat sau burse pe bază de contract din partea agenților economici și credite de studiu acordate de bănci. **Bursele de merit** se acordă studenților în funcție de rezultatele deosebite obținute la studii. Aceste burse se acordă studenților de către senatul instituției de învățământ superior, pe baza propunerilor consiliilor facultăților, începând cu anul II de studii, dacă în anul precedent au obținut cel puțin media 9,50 la învățământul tehnic, agricol și la profilurile matematică, fizică și chimie, respectiv media 9,80 la celelalte profiluri. Astfel de burse se acordă și studenților din anul I care au reprezentat România, în anul de învățământ anterior, la olimpiadele internaționale ale elevilor, precum și la campionatele europene și mondiale. **Bursele de merit** se revizuiesc la începutul semestrului al II-lea, în funcție de rezultatele obținute la învățătură, studenții trebuind să obțină din promovarea tuturor examenelor programate, precum și din verificările, colocviile și proiectele din semestrul I, media menționată mai sus. Pentru studenții (studentele) care în timpul sesiunii de examene din iarnă se află în concediu medical (maternitate), bursele de merit se revizuiesc luându-se în considerare numai rezultatele examenelor, colocviilor, verificărilor și proiectelor în afara concediului medical. Acordarea burselor de merit la începutul semestrului al II-lea se face de către comisia de atribuire a burselor la nivelul facultății. Pentru studenții (studentele) care în timpul sesiunii de examene din iarnă se află în concediu medical (maternitate) se pot acorda burse de merit dacă media generală obținută la examenele, colocviile, verificările și proiectele programate în afara concediului medical (examenele din timpul sesiunii de examene din iarnă programate oficial) se încadrează în limitele mediilor necesare pentru a obține bursă de merit. În semestrul al II-lea nu se poate acorda bursă de merit studenților care, după sesiunea de examene din iarnă, în afara concediului medical (de maternitate), au obținut o singură notă. **Bursele de studiu** se acordă în funcție de rezultatele obținute la concursul de admitere sau în

anul universitar precedent, şi anume dacă au obţinut cel puţin media 8 (opt) la învăţământul tehnic, agricol şi la profilurile matematică, fizică şi chimie, respectiv cel puţin media 8,50 la celelalte profiluri şi nu au bursă de merit. Aceste burse se acordă şi studenţilor de la ciclul de studii aprofundate, dacă aceştia au obţinut cel puţin media generală 9,30 la concursul de admitere în acest ciclu. Bursele de studiu se acordă la începutul anului universitar, pe baza mediei generale obţinute în anul anterior sau la examenul de admitere, şi la începutul semestrului al II-lea, pe baza mediei generale obţinute după primul semestru. Bursele de studiu se revizuiesc la începutul semestrului al doilea, în funcţie de rezultatele la învăţătură obţinute de studenţi atât în sesiunea de examene din iarnă, stabilită prin planul de învăţământ, cât şi la colocviile, verificările şi proiectele din timpul semestrului I, în modul următor: studenţii care au avut de promovat un singur examen sau o singură verificare trebuie să promoveze cu cel puţin nota 9 (nouă); studenţii care au avut programate două, trei sau mai multe examene, verificări şi colocvii, trebuie să le promoveze şi pot primi bursă de studiu dacă obţin rezultatele la învăţătură menţionate mai sus. Bursele de studiu acordate studenţilor orfani, celor proveniţi de la casele de copii sau plasament familial ori studenţilor bolnavi de T.B.C., aflaţi în evidenţa dispensarelor medicale, nu se revizuiesc; de asemenea, nu se revizuiesc bursele de studiu acordate studenţilor care nu au avut posibilitatea să susţină examenele programate, deoarece se aflau internaţi în spital ori în concediu medical pe întreaga durată a sesiunii sau cel puţin 60 de zile înaintea ei. Pentru studenţii (studentele) care în timpul sesiunii de examene intră în concediu medical (maternitate), bursele de studiu se revizuiesc luându-se în considerare rezultatele examenelor, colocviilor şi proiectelor programate în afara concediului. Studenţii bursieri orfani sau bolnavi de T.B.C., aflaţi în evidenţa dispensarelor medicale, care după sesiunea de examene din iarnă obţin media generală, rezultată din examene, verificări, colocvii şi proiecte, prevăzută pentru bursa de merit primesc această bursă. **Bursele sociale** se acordă în funcţie de situaţia materială a susţinătorilor studenţilor. Studenţii români de la cursurile de zi, fără taxă de studiu, pot primi bursă socială în procent de cel mult 4% din numărul studenţilor de la cursurile de zi, dacă au anumite venituri brute minime pe membru de familie. Studenţii din învăţământul de stat, curs de zi şi seral, cărora li se aplică prevederile Legii nr. 52/1990 pot beneficia de burse sociale pe baza certificatului eliberat de comisia constituită pentru aplicarea acestei legi, care atestă calitatea sa ori a unuia dintre părinţi de erou-martir al Revoluţiei anticomuniste din decembrie 1989 sau de luptător pentru victoria Revoluţiei, cu una dintre menţiunile: rănit, reţinut, rănit şi reţinut, remarcat prin fapte deosebite sau participant direct la luptele pentru victoria revoluţiei. Bursele de merit, bursele de studiu şi cele sociale se atribuie studenţilor pe durata anului de învăţământ, inclusiv pe timpul pregătirii şi al susţinerii examenului de diplomă în prima sesiune, cu excepţia vacanţelor. Studentele bursiere aflate în concediu prenatal sau postnatal primesc bursa pe o durată egală cu concediul de maternitate stabilit pentru persoanele încadrate în muncă. Studenţii repetenţi nu pot primi burse în anul pe care îl repetă. Studenţii bursieri care, din motive medicale, repetă anul, dovedind cu acte că au fost bolnavi şi în imposibilitate de a frecventa cursurile cel puţin 60 de zile în anul universitar precedent, pot primi burse de studiu sau burse sociale pe baza mediei realizate în anul de studii promovat anterior celui pe care îl repetă din motive medicale. Bursele de merit şi bursele sociale acordate studenţilor pot fi retrase temporar sau definitiv de către instituţiile de învăţământ superior pentru abateri grave de la normele disciplinei universitare, pentru dezinteres faţă de învăţătură sau pentru absenţe de la activităţile didactice, pe baza criteriilor stabilite de fiecare instituţie de învăţământ superior. Pentru motive care le sunt imputabile, studenţii sunt obligaţi să restituie contravaloarea bursei primite în timpul şcolarizării; nu sunt obligaţi să restituie bursa cei care s-au retras de la cursuri pentru motive de boală dovedite cu certificate medicale. Studenţii şi absolvenţii din învăţământul superior care urmează cursurile la zi ale unei a doua specializări, cu excepţia celor admişi în anul 1994, pot primi burse de merit, burse de studiu sau burse sociale, alte forme de sprijin material sau ajutoare sociale numai de la o singură facultate, cu condiţia ca numărul total al anilor în care au beneficiat de acest sprijin în cadrul primei şi al celei de a doua specializări să nu depăşească numărul anilor

de studiu prevăzuți ca durată de şcolarizare la specializarea de la care urmează să beneficieze de bursă. Studenții de la învățământul de stat pot beneficia de bursă pe bază de contract şi de credite de studiu acordate de bănci, în condițiile stabilite de cele două părți – studenți şi agent economic sau bancă. Elevii şi studenții care primesc burse pe bază de contract sunt obligați să presteze munca în unitatea cu care a fost încheiat contractul pentru o perioadă de timp stabilită. Exmatricularea în decursul şcolarizării, întreruperea nemotivată a cursurilor sau nerespectarea obligațiilor privind prestarea muncii după absolvire atrage răspunderea materială a celui vinovat, care constă în plata unor despăgubiri echivalente cu bursa ori cu indemnizația primită. **Burse de performanță, b.** care se acordă începând din anul 1998 în instituțiile de învățământ superior, în vederea recompensării studenților cu performanțe deosebite în procesul de învățământ. Cuantumul, numărul şi condițiile de acordare a **b. de p.** se stabilesc de către senatele universităților. **B. de p.** se acordă pentru un an universitar (12 luni), prin concurs.

BURSĂ DE AJUTOR SOCIAL PENTRU ELEVI, b. care se acordă lunar următoarelor categorii de elevi: a) orfanii de ambii părinți, cei necuprinşi în casele de copii, cu toate că îndeplinesc condițiile pentru a fi primiți în aceste instituții, cei care au fost bolnavi TBC şi sunt în evidența dispensarelor medicale, cei care suferă de diabet, boli maligne, sindroame de malabsorbție gravă, insuficiențe renale cronice, astm bronşic, epilepsie, cardiopatii congenitale, hepatită cronică, glaucom, miopie gravă, boli imunologice, cei infectați cu virusul HIV sau bolnavi de SIDA, cei care suferă de poliartrită juvenilă, spondilită anchilozantă sau reumatism articular acut. **B.** pentru motive medicale se acordă numai după efectuarea anchetei sociale, cu participarea medicului de circă, pentru a se analiza şi starea materială a familiei; b) elevii din învățământul primar şi gimnazial din mediul rural care se încadrează în prevederile Legii învățământului (art. 17) nr. 84/1995 şi pentru care nu se poate asigura masa în natură; c) elevii proveniți din familii care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții: nu realizează un venit lunar pe membru de familie mai mare de 50% din salariul minim brut pe țară, indexat; nu dețin terenuri agricole cu o suprafață mai mare de 20 000 m^2, în zonele colinare şi de şes, şi de 40 000 m^2, în zonele montane. Numărul **b.** care se acordă nu poate depăşi 1% din numărul total al elevilor de la tipul respectiv de învățământ la nivelul județului (municipiului București). La condiții materiale egale, **b.** se acordă cu prioritate elevilor cu situație mai bună la învățătură; d) elevii din unitățile de învățământ de stat, cursuri de zi şi seral, care atestă calitatea lor ori a unuia dintre părinți de erou-martir sau de luptător pentru victoria Revoluției anticomuniste din decembrie 1989, cu una dintre mențiunile: rănit, reținut, rănit şi reținut, remarcat prin fapte deosebite. În vederea obținerii **b.**, elevii sau reprezentanții lor legali depun la comisia de atribuire a **b. de a.s.** din unitatea de învățământ, în timp util, o cerere însoțită de acte doveditoare ale dreptului de acordare a **b.**

BURSĂ DE STAT, ajutor bănesc sau în natură; alocație bănească lunară sau întreținere gratuită acordată de stat elevilor şi studenților merituoşi, doctoranzilor în perioada şcolarizării, pentru a-şi acoperi cheltuielile necesare de întreținere. În România, sistemul **b. de s.** care se acordă elevilor şi studenților a luat o mare dezvoltare. Ca urmare, în prezent, peste 70% din numărul studenților de la învățământul de zi sunt bursieri, iar cantinele şi căminele asigură servirea a circa 70% din întregul efectiv al studenților.

BURSĂ DE VALORI MOBILIARE, principală piață secundară, oficială şi organizată, de negociere a titlurilor; instituție cu personalitate juridică menită să asigure publicului, prin activitatea intermediarilor autorizați, sisteme, mecanisme şi proceduri adecvate pentru efectuarea continuă, ordonată, transparentă şi echitabilă a tranzacțiilor cu valori mobiliare. **B. de v.m.** constituie piața oficială şi organizată pentru negocierea valorilor mobiliare admise la cotă, oferind economiilor investite în ele garanție morală şi securitate financiară prin măsurarea comună a lichidității respectivelor valori mobiliare. **B. de v.m.** constituie nucleul **pieței de capital (v.)**, fiind adesea denumite barometrul economiei de piață sau seismograful conjuncturii economice. Activitatea **b. de v.** se desfăşoară pe baza unor reglementări foarte riguroase şi în majoritatea cazurilor este

supravegheată de stat. **B. de v.** are ca obiect încheierea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare, de regulă, fără prezentarea, predarea și plata concomitentă a acestora. **B.** este locul unde se întâlnesc comercianți, bănci, persoane particulare care acționează în numele unor firme sau pe cont propriu, în vederea tranzacționării hârtiilor de valoare. Crearea și funcționarea unei **b. de v.m.** necesită îndeplinirea unor condiții, și anume: să existe obiectul de activitate (acțiuni, obligațiuni și alte titluri financiare) și mari firme organizate ca societăți pe acțiuni, care emit titluri pentru procurarea de fonduri; acțiunile și obligațiunile să fie dispersate cât mai mult în public; să fie asigurată reglementarea tranzacțiilor de bursă, prin care să se limiteze numărul participanților la realizarea tranzacțiilor, stabilirea unui cod de conduită pentru intermediar, precizarea modului în care urmează să se desfășoare ședințele de bursă etc.; negocierea să se poată realiza cât mai ușor; piața să fie cât mai cuprinzătoare; cursurile practicate să facă obiectul unei largi publicități spre informarea tuturor celor interesați (vânzători și cumpărători). **B. de v.m.** pot fi organizate și administrate de stat sau pot fi **b. de v.m.** private, organizate sub forma societăților pe acțiuni. În România, **b. de v.m.** este o instituție înființată și administrată de stat. Pot negocia și încheia tranzacții într-o **b. de v.m.** numai societățile de valori mobiliare membre ale asociației bursei, prin agenții lor autorizați. Pentru eliberarea autorizației de negociere în **b. de v.m.**, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare verifică îndeplinirea de către societatea de valori mobiliare solicitantă a exigențelor stabilite, precum și respectarea următoarelor condiții: ▪să dețină autorizația valabilă ca societate de valori mobiliare și să realizeze numai activitățile prevăzute în autorizație; ▪să nu fi pierdut calitatea de membru al asociației unei **b. de v.m.**; ▪nici unul dintre acționarii săi principali, membrii consiliului de administrație, ai personalului de conducere ori dintre agenții săi pentru valori mobiliare să nu fi deținut vreuna dintre aceste calități într-o societate de valori mobiliare care ar fi pierdut din motive imputabile ei calitatea de membru al asociației unei **b. de v.m.**; ▪societățile sau persoanele participante la **b. de v.m.** să nu fi fost declarate în stare de faliment și nici una dintre persoane să nu fi fost condamnată penal. La **b. de v.m.**, considerate „barometre ale economiei libere", se negociază diferite **hârtii de valoare** (v.) sau efecte comerciale (acțiuni, bonuri de tezaur, obligațiuni, orice titlu de proprietate industrială, uneori și metale prețioase). La **b. de v.m.** nu pot fi negociate decât valorile mobiliare admise la cotare, iar admiterea este condiționată de posibilitatea menținerii unei piețe ordonate pentru acele valori mobiliare. Pentru aceasta, conducerea **b. de v.m.** impune mai multe condiții restrictive pe care numai societățile emitente mari, puternice le pot îndeplini. Extinderea activității **b. de v.m.** este determinată de emisiunea de acțiuni și obligațiuni pe scară largă, deoarece pe această cale se mobilizează capitalurile necesare pentru realizarea unor importante obiective economice. Certificatele de proprietate emise de Fondurile Proprietății Private pot fi negociate la **b. de v.m.** prin ordine de vânzare sau de cumpărare și pot fi oferite sau cerute pentru schimb cu alte valori mobiliare în condițiile pieței bursiere. În urma încheierii emisiunilor, valorile mobiliare negociabile fac obiectul tranzacțiilor în **b. de v.m.** Prin **b. de v.m.**, piața financiară internațională îmbină activitatea de plasament a capitalurilor pe termen lung cu diferite operațiuni speculative pentru obținerea unor profituri din diferențele de cursuri ale hârtiilor de valoare. În funcție de felul cum se tranzacționează afacerile, operațiunile pot să fie: a) **„cassa"** (pe bani gata), folosite mai ales pentru hârtiile de valoare, caz în care predările și plățile se efectuează efectiv și imediat; b) **pe credit**, plata lor urmând să se efectueze la o anumită scadență stabilită de comun acord de către parteneri; c) **pe termen** (operațiuni pe bani gheață amânate), în care prețul se stabilește în momentul perfectării contractului, iar livrarea mărfurilor și plata au loc la o dată ulterioară (adică partenerii își acordă reciproc credit) (la finele lunii, după 3 luni, 6 luni etc.). De regulă, prețurile „cassa" sunt mai mari decât cele la termen. Diferența dintre prețul „cassa" și prețul „la termen" poartă numele de **deport**. După scopul urmărit, operațiunile de **b.** pot fi **efective** și **speculative**. Cele mai multe operațiuni la termen au scop speculativ, urmărind obținerea unui profit. Se practică două feluri de operațiuni speculative: a) speculația **à la hausse**, în care inițiatorul cumpără marfa la o dată anumită, iar livrarea și plata se fac ulterior, în speranța că prețul între timp va crește. În cazul în care

previziunea se realizează, inițiatorul revinde marfa în momentul livrării la prețul zilei, care este mai mare, obținând un câștig; b) speculația à la baisse, în care speculantul vinde marfa la o dată anumită, însă cu termen de livrare ulterior, apreciind că va avea loc scăderea prețului în această perioadă. Dacă estimarea se realizează, speculantul va obține un câștig, deoarece el se poate aproviziona cu altă marfă la un preț mai mic până la data livrării. De asemenea, operațiunile la termen pot fi: **ferme** și **condiționate**. Ținând seama de forma de proprietate, există: **b. publice**, înființate și administrate de stat, și **b. private**, organizate și înființate de particulari. Din punctul de vedere al criteriului de admitere a participanților, există: b. la care participarea este **nelimitată**, cu condiția să se respecte dispozițiile interne specifice, excepție făcând persoanele care au comis acte de înșelătorie, și **b. la** care accesul este **limitat** numai la membrii acesteia ori la cei care au dobândit autorizații de participare. **B. de v.m.** îndeplinește următoarele funcții: a) reduce cheltuielile de circulație; b) facilitează tranzacțiile; c) contribuie la formarea prețurilor; d) participă la formarea cursurilor valutare; e) colectează date și informații; e) exercită influențe contradictorii asupra riscurilor. **B. au o importanță deosebită** în stabilirea prețurilor și a cursurilor pe piața internațională. Activitatea **b.** se desfășoară pe baza unui regulament aplicat cu rigurozitate. În **ședințele b.**, care au loc în anumite zile și ore, se prezintă, de către vânzători, cumpărători sau intermediarii lor, diferite oferte și cereri de valori mobiliare, efecte de comerț, valute, devize, mărfuri etc. Ținându-se seama de mărimea cererii și a ofertei, la **b.** se stabilește cursul valorilor ce se negociază sau prețul mărfurilor, după caz, care se publică în lista de cursuri sau de prețuri și se difuzează pe piață. Tranzacțiile au loc în incinta **b.** prin comunicări publice de oferte și de cereri, operațiunea fiind încheiată în momentul în care curtierul cumpărător strigă „am cumpărat", iar curtierul vânzător „am vândut". Astăzi, **b.** folosesc mijloace electronice dintre cele mai moderne pentru efectuarea operațiunilor de vânzare-cumpărare. ❖ **B. neoficială (neagră)**, b. clandestină unde se negociază hârtii de valoare și valute străine fără participarea agenților oficiali de bursă. Aici tranzacțiile se încheie direct între vânzător și cumpărător sau prin agenți de bursă neoficiali, iar operațiunile sunt strâns legate de cele ale bursei oficiale; cursurile hârtiilor de valoare și ale valutelor în aceste două burse sunt diferite. Prin activitatea sa, **b.** contribuie la concentrarea cererii și ofertei de hârtii de valoare pe baza cărora se determină cursul lor, realizează plasarea capitalurilor bănești ale rentierilor și le redistribuie între diferitele ramuri economice, centralizează capitalul prin ruinarea micilor capitaliști pe calea speculațiilor de bursă de către marii capitaliști, ascute și agravează crizele economice prin operațiuni și speculă cu tot felul de hârtii de valoare, prin crahurile de bursă însoțite de falimente ale întreprinderilor și băncilor etc. **V. și agent; agent de schimb; asociația bursei de valori; broker; comitetul bursei de valori; comisarul general al bursei de valori; Comisia Națională a Valorilor Mobiliare; comitetul bursei de valori; intermediar pentru valori mobiliare; intermediere de valori mobiliare.**

BURSĂ GENERALĂ, b. în care se negociază operațiuni pentru toate felurile de mărfuri, precum și tranzacții cu valute, hârtii de valoare etc. **B.g.** sunt organizate și funcționează în marile centre comerciale ale lumii, cum sunt: Paris, Viena, Zürich, Hamburg, New York, Chicago, Singapore, Londra ș.a.

BURSĂ SPECIALIZATĂ, b. în care se tanzacționează numai anumite mărfuri, valute sau hârtii de valoare. Ca **b.s.** există: **burse pentru cafea** (Amsterdam, Rotterdam, Londra, New York ș.a.); **burse ale zahărului** (Amsterdam, Londra, New York ș.a.); **burse ale bumbacului** (Alexandria, Sydney, Sao Paolo, New York, New Orleans ș.a.); **burse pentru animale** (Chicago ș.a.); **burse de valori; burse de asigurări** (Loyds din Londra ș.a.); **burse de navluri** (Amsterdam, Pireu, New York ș.a.).

BURSĂ VALUTARĂ, b. în care se tranzacționează valute sau devize. **B.v.** este piața valutară pe care se vând și se cumpără valute (devize) la vedere sau la termen. **B.v.** există în marile orașe ale lumii contemporane.

CABINET DE EXPERTIZĂ MEDICALĂ ŞI DE RECUPERARE A CAPACITĂŢII DE MUNCĂ, organ care îşi desfăşoară activitatea în cadrul spitalelor şi al policlinicilor, efectuând revizuirea periodică a capacităţii de muncă – la termenele legale – şi trimite concluziile revizuirii medicale la comisia de expertiză medicală şi de recuperare a capacităţii de muncă; de asemenea, **c.** păstrează dosarele medicale ale pensionarilor şi ţine evidenţa pensionarilor de invaliditate. V. şi **comisia de expertiză medicală şi de recuperare a capacităţii de muncă.**

CABINET DE PROTECŢIE A MUNCII, centru metodologic care este organizat şi funcţionează în cadrul unităţilor de stat, în vederea instruirii complexe şi sistematice a personalului în problemele de protecţie a muncii.

CADASTRU 1. Totalitatea lucrărilor tehnice de specialitate, de măsurători şi calcule, efectuate în vederea determinării exacte a suprafeţelor şi proprietăţilor funciare, cu toate caracteristicile lor. Prin **c.** se înţeleg şi serviciile care efectuează aceste lucrări. C. are şi înţelesul ştiinţei care se ocupă cu determinarea proprietăţilor funciare, în vederea calculării impozitului agricol. V. şi **registru de cadastru. 2.** Inventar al fondului funciar şi repartizarea lui topografică.

CADRUL COMUN AL CLASIFICAŢIEI BUGETARE, parte a clasificaţiei bugetare care cuprinde ordonarea cheltuielilor după natura şi obiectul lor, pe grupe, articole şi alineate. Se aplică în activitatea financiară din interiorul tuturor instituţiilor bugetare, indiferent de ramura din care fac parte şi de obiectul activităţii lor. C.c. a. **c.b.** este acelaşi, atât pentru bugetul de stat, cât şi pentru bugetele locale. Articolele de cheltuieli au o destinaţie precisă şi limitată. Cheltuielile de personal se prezintă distinct faţă de cheltuielile materiale. Este interzis a se prevedea la categoria de cheltuieli materiale sau la altă categorie de cheltuieli o cheltuială de personal, cum sunt: salarii, diurne, indemnizaţii şi alte cheltuieli de asemenea natură. Gruparea cheltuielilor după obiectul lor creează condiţiile necesare pentru o gestiune financiară şi economică clară şi scoate în relief costul efectiv al fiecărui serviciu; permite compararea costurilor serviciilor similare, precum şi a aceluiaşi serviciu de la un an la altul. C.c. al **c.b.** înlesneşte nu numai întocmirea bugetelor instituţiilor publice, ci şi centralizarea cheltuielilor pe obiecte, localităţi, judeţe sau ministere etc.

CADRUL GENERAL AL CLASIFICAŢIEI BUGETARE, grupare – în interiorul bugetului de stat – a veniturilor, după izvoarele mari de proveniență, şi a cheltuielilor, după acţiunile principale care se finanţează. La acest cadru se anexează tabelul ministerelor, al instituţiilor centrale, al organelor consiliilor locale şi al ramurilor, prevăzute pe titluri şi paragrafe. În **c.g.** al **c.b.** veniturile şi cheltuielile sunt divizate pe părţi, capitole, subcapitole, titluri şi paragrafe. Părţile grupează veniturile după proveniența lor (ex.: partea I, „Venituri de la unităţi de stat"; partea a V-a, „Venituri din impozite şi taxe de la populaţie" etc.), iar capitolele şi subcapitolele din interiorul părţilor arată natura veniturilor bugetare. Titlurile indică proveniența veniturilor, pe ministere şi direcţii ale consiliilor locale plătitoare de venituri, în timp ce paragrafele din cadrul fiecărui titlu indică întreprinderile şi ceilalţi plătitori de venituri bugetare. În interiorul cadrului general, cheltuielile bugetare se clasifică după acţiunile şi funcţiile de bază ale

statului, unde se menționează natura, scopul și destinația cheltuielilor, până la unitatea care le efectuează. Subdiviziunile cadrului general al clasificației cheltuielilor corespund în principiu organizării pe ramuri a economiei naționale. Părțile grupează cheltuielile bugetare pe acțiunile mari și pe funcțiile de bază ale statului (de exemplu: partea I, „Cheltuielile pentru finanțarea economiei naționale"; partea a II-a, „Cheltuielile pentru finanțarea acțiunilor social-culturale" etc.). Fiecare parte cuprinde capitole și subcapitole, care indică destinația cheltuielilor (cheltuieli pentru investiții, pentru active circulante, învățământ, cultură, sănătate etc.). Titlurile indică repartizarea cheltuielilor pe ministere, instituții centrale și primării, consilii locale, iar în cadrul titlurilor, pe paragrafe, se stabilesc cheltuielile grupate pe întreprinderi și instituții.

CADUC, învechit, depășit, perimat, devenit ineficient.

C.A.F. (fr. **Coût, Assurance, Fret**), vânzare în care prețul cuprinde costul mărfii, plus prima de asigurare și transportul (navlul). În acest tip de vânzări, răspunderea vânzătorului încetează și trece asupra asigurătorului din momentul încărcării mărfii pe bordul navei sau pe alt mijloc de transport. V. și **C.I.F. (Cost, Insurance, Freight).**

CALCULAREA PENSIEI, operațiune prin care se determină cuantumul pensiei. Cu începere de la 1 aprilie 2001, cuantumul pensiei se determină înmulțindu-se **punctajul personal pentru pensie** (v.) cu valoarea unui **punct de pensie** (v.).

CALCUL ECONOMIC, rezolvare a problemelor ridicate de activitatea practică, din diferitele sectoare ale activității economice, cu ajutorul calculelor, al metodelor matematice și al utilizării aparaturii moderne de calcul, în vederea modelării și cuantificării diferitelor procese economice. Prin intermediul acestor metode se cuantifică și se dimensionează producția, se aleg procedeele de producție și se stabilesc prețurile, se determină rentabilitatea și eficiența economică, se îmbină armonios interesele fiecărei unități economice, ale fiecărui cetățean cu interesele întregii țări etc.

CALCULAȚIE, totalitatea operațiunilor efectuate după anumite reguli, în scopul determinării costului și a prețului unui produs, a unor indicatori etc.

CALCULUL PASIVELOR STABILE, document de plan financiar, întocmit anual de către unitățile economice, în care se prevede numărul de zile la salarii, impozite, contribuții pentru **asigurările sociale de stat** (v.), energie electrică, gaze naturale, beneficii, amortismente, dobânzi etc., pentru care se constituie pasivele stabile și cuantumul acestora. V. și **pasive stabile.**

CALCULUL ȘI PLATA INDEMNIZAȚIILOR ȘI A AJUTOARELOR DE ASIGURĂRI SOCIALE, modalitate de determinare și de achitare lunară a drepturilor de indemnizații și de ajutoare prin sistemul public național de asigurări sociale de către: a) angajator, cel mai târziu o dată cu lichidarea drepturilor salariale pe luna respectivă pentru: persoanele care desfășoară activități pe baza contractului individual de muncă; persoanele care își desfășoară activitatea în funcții elective sau care sunt numite în cadrul autorităților legislative, judecătorești ori executive, pe durata mandatului, precum și membrii cooperatori dintr-o organizație a cooperației meșteșugărești; persoanele care desfășoară activități exclusiv pe bază de convenții civile de prestări de servicii și care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puțin trei salarii medii brute pe economie; b) instituția care administrează bugetul fondului pentru plata ajutorului de șomaj, în termen de trei zile de la data depunerii certificatului medical, pentru șomeri; c) casa teritorială de pensii, în termen de trei zile de la data depunerii certificatului medical pentru persoanele care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puțin

trei salarii medii brute pe economie, care au calitatea de: asociat unic, asociat, comanditat sau acționar; administrator sau manager; membru al unei asociații familiale; persoane autorizate să desfășoare activități independente; persoane angajate în instituții internaționale; proprietar de bunuri sau arendaș de suprafețe agricole și forestiere; persoane care desfășoară activități agricole în cadrul gospodăriilor individuale sau activități private în domeniul forestier; membru al unei asociații agricole sau al altor forme de asociere din agricultură; persoane care desfășoară activități în unitățile de cult recunoscute și care nu au încheiat contract individual de muncă. În cazul falimentului angajatorului, indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă, care a început să curgă anterior acestei situații și care se suportă de către angajator, se achită asiguraților din bugetul asigurărilor sociale de stat, sumele urmând să fie recuperate potrivit procedurii legale. Durata concediilor medicale pentru tuberculoză, sarcină, lehuzie și îngrijirea copilului bolnav nu diminuează numărul zilelor de concediu medical care se acordă unui asigurat pentru celelalte afecțiuni. Concediile medicale acordate cu întrerupere între ele se iau în considerare separat, durata lor necumulându-se. Dacă în aceeași lună un asigurat are două sau mai multe concedii medicale pentru afecțiuni diferite, fără întrerupere între ele, indemnizația în caz de incapacitate temporară de muncă se calculează și se suportă separat. Calculul și plata indemnizațiilor de asigurări sociale se fac pe baza certificatului medical, care constituie ordin de plată. Indemnizațiile de asigurări sociale se achită beneficiarului, reprezentantului său legal sau mandatarului desemnat prin procură specială de către acesta. Indemnizațiile de asigurări sociale cuvenite pentru luna în curs și neachitate asiguratului decedat se plătesc soțului supraviețuitor, copiilor, părinților sau, în lipsa acestora, persoanei care dovedește că l-a îngrijit până la data decesului. Indemnizațiile și ajutoarele de asigurări sociale pot fi solicitate, pe baza actelor justificative, în termenul de prescripție de trei ani, calculat de la data la care beneficiarul era în drept să le solicite. Cuantumul indemnizațiilor și al ajutoarelor de asigurări sociale solicitate se achită la nivelul cuvenit pentru perioada prevăzută în certificatul medical neonorat sau, după caz, la data decesului înscrisă în certificatul medical. Ajutorul în caz de deces se achită în termen de 24 de ore de la solicitare de către: angajator, instituția care gestionează bugetul fondului pentru plata ajutorului de șomaj sau casa teritorială de pensii, după caz, pe baza actului de deces și a altor documente. V. și **ajutor în caz de deces.** Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale efectuează, prin intermediul caselor teritoriale de pensii, controlul sistematic asupra corectitudinii acordării concediilor medicale, respectării programelor recuperatorii și oportunității stabilirii acestora, precum și asupra calculării corecte și plății la timp a indemnizațiilor și a ajutoarelor de asigurări sociale. Pensionarii și membrii lor de familie beneficiază de asistență medicală, de medicamente, au dreptul la proteze chirurgicale, oculare, auditive și dentare, la aparate ortopedice, la centuri abdominale, gratuit sau cu plată parțială, la tratamente balneoclimaterice etc., care se acordă prin casele teritoriale de pensii. Începând din aprilie 1991, prin asigurările sociale de stat se efectuează și unele cheltuieli cu **ocrotirea sănătății,** îndeosebi pentru procurarea de medicamente cu preț redus prin Ministerul Sănătății. V. și **încetarea plății indemnizațiilor și a ajutoarelor de asigurări sociale.**

CALL, formă, variantă de contract OPTION prin care cumpărătorul achită un premiu vânzătorului, obținând dreptul de a cumpăra un lot de titluri financiare, la un preț de exersare prestabilit, într-o perioadă determinată.

CALL MONEY, bani de pe o zi pe alta.

CAMĂTĂ, dobândă calculată cu procente exagerate, excesive, care atrage după sine îmbogățirea creditorilor. C. a apărut în perioada destrămării comunei primitive, s-a practicat pe larg în sclavagism, feudalism și în perioada de ascensiune a capitalismului. Nivelul c. era foarte ridicat, ajungând până la 50%, 100% și chiar 200%, datorită cererii mari de credite, existenței unor

resurse băneşti limitate, care erau monopolizate de către cămătari, şi datorită riscului de nerambursare. În România, din cauza rămăşiţelor feudale şi a lipsei unui sistem de credit dezvoltat, apt să soluţioneze diferitele cereri de credite, c. a fost practicată pe scară largă şi deghizată sub cele mai diversificate forme de către arendaşi, moşieri, comercianţi şi alte categorii. Cu toate legile de reprimare, c. se practica totuşi camuflat, sub cele mai variate forme şi denumiri. În ţara noastră, c. a fost desfiinţată, fiind considerată infracţiune şi sancţionată penal. V. şi **capital cămătăresc.**

CAMBIA MĂRILOR, document care poate îndeplini şi funcţia de titlu de credit, întrucât posesorul lui se poate împrumuta prin girarea acestuia. V. şi **conosament; poliţă; titlu.**

CAMBIE, efect de comerţ, titlu de credit, de obicei pe termen scurt; instrument de plată folosit în economia de piaţă, întocmit într-o anumită formă, susceptibil să circule pe calea girului, prin care emitentul, numit **trăgător** (v.), dă ordin unei alte persoane, numită **tras** (v.), să plătească necondiţionat o sumă de bani determinată unei a treia persoane, numită **beneficiar** (v.), la o dată anumită (scadenţă) şi într-un anumit loc. C. este transmisibilă prin **andosare** (v.) şi negociabilă pe piaţa capitalurilor. C. trebuie să cuprindă obligatoriu următoarele elemente esenţiale: ▪denumirea de c. înscrisă în textul ei; ▪ordinul pur şi simplu de a plăti o sumă bine determinată, exprimată într-o anumită valută şi înscrisă în cifre şi litere (dacă suma în cifre nu este aceeaşi cu suma în litere, rămâne valabilă aceasta din urmă, iar în cazul când în c. suma în cifre şi litere este înscrisă de mai multe ori, rămâne valabilă suma cea mai mică); ▪numele, prenumele şi adresa trasului (persoanei care trebuie să plătească); ▪scadenţa, care poate fi la o zi fixă calendaristică, la vedere, la un anumit termen de la vedere, adică la prezentare, la un termen anumit de la data emiterii, iar dacă nu este indicată scadenţa, se consideră că se plăteşte la vedere; ▪locul unde urmează să se efectueze plata; ▪numele, prenumele şi adresa beneficiarului (o cambie nu poate fi emisă la purtător); ▪data (anul, luna şi ziua) şi locul emiterii; ▪semnătura trăgătorului, care în ultimă instanţă atestă valabilitatea c. Lipsa unuia dintre elementele de mai sus poate duce la pierderea valabilităţii c. O c. poate cuprinde mai multe clauze, ca de exemplu: clauza fără protest, clauza excluderii duplicatelor de c., interzicerea de a se trage **contracambii** (v.). C. îndeplineşte următoarele funcţii: a) funcţia de credit pe termen scurt, care prezintă avantaje atât pentru creditori, cât şi pentru debitor, deoarece cumpărătorul obţine mărfurile pe credit, obligându-se să le plătească la scadenţă prin semnătura de acceptare a cambiei, iar vânzătorul, fiind în posesia acceptului de plată a c. din partea cumpărătorului, deţine un titlu de credit, pe baza căruia, dacă la scadenţă nu se face plata, îl execută pe cumpărător printr-o procedură simplă sau creditorul poate sconta c. înainte de scadenţă, la o bancă comercială, folosind mecanismul girului; b) funcţia de instrument de plată, care constă în predarea de către debitor a unei c. către creditorul său, iar acesta din urmă poate să o predea unei bănci şi, pe calea scontului, să primească suma în numerar. Plata mărfurilor prin intermediul c. prezintă următoarele particularităţi: transmiterea c. prin gir este o operaţiune simplă şi rapidă; beneficiarul este sigur de încasare prin acceptarea c. de către tras, precum şi prin garanţia solidară dată de giranţi; debitorul emitent al c. se eliberează de obligaţie numai după plata efectivă efectuată la scadenţă. În România, legea reglementa separat problema biletului la ordin, deşi între acesta şi c. nu există deosebiri substanţiale, ambele fiind supuse aceleiaşi discipline juridice. La biletul la ordin intervin numai două persoane: emitentul (subscriptorul), care se obligă să plătească, şi beneficiarul, care este creditorul căruia trebuie să i se plătească suma. Exprimată în monedă străină, c. devine deviză. V. şi **bilet la ordin; deviză; beneficiar cambial.** ❖ **C. acceptată**, c. pe care trasul o acceptă până la data scadenţei. ❖ **C. agricolă**, c. specială, diferită de c. comercială, care se emite în principal pentru nevoile de credite pe termen mijlociu ale agricultorilor. C.a. presupune un împrumut acordat direct producătorului agricol şi numai pentru cerinţe agricole. C.a. cuprinde cauza expresă a emiterii ei şi

trebuie concepută, în primul rând, ca un mijloc mai sigur de încasare a creditelor pe termen mijlociu acordate agricultorilor. În acelaşi timp, c.a. este un instrument de circulaţie de prim ordin. Recuperarea creditelor acordate pe baza **c.a.**, înzestrată cu privilegii speciale şi cu posibilitatea rescontării sale, ar putea determina băncile ca în viitor să acorde fără restricţii creditele de care agricultorii au nevoie, rezolvându-se pe această cale multe dintre problemele stringente ale agriculturii. Având în vedere interesele creditorului şi ale debitorului, **c.a.** trebuie să fie un titlu uşor constituibil, să fie uşor transmisibilă şi de rescontat şi să implice privilegii care să garanteze o încasare sigură şi rapidă a creanţei, de care să fie satisfăcuţi toţi deţinătorii ei. Întrucât este un titlu de drept, **c.a.** trebuie să pună pe acelaşi plan interesele creditorului şi ale debitorului; ea întruneşte caracteristicile unui titlu executoriu, dar şi circulator. C.a. necesită constituirea unui gaj, care se menţionează pe verso. În acelaşi fel, **c.a.** devine un titlu de credit pe termen mijlociu, privilegiat şi executoriu, un titlu rescontabil şi circulator, calităţi pe care actul de gaj şi polita obişnuită nu le au. ❖ **C. antedatată**, c. care cuprinde o dată de emisiune anterioară celei reale, cu scopul de a scurta scadenţa, de a eluda legea sau de a evita efectele incapacităţii subscriptorului **c.** (falit, minor etc.). ❖ **C. bancară**, c. în care trasul acceptant este o bancă comercială care a acordat unui client al său un credit (în cadrul creditului documentar deschis în favoarea trăgătorului). **C.b.** pot fi la vedere sau la termen. ❖ **C. comercială**, c. care are la bază o operaţiune de vânzare-cumpărare pe credit. ❖ **C. de complezenţă**, c. emisă pe baza semnăturilor date în favoarea unei persoane, însă fără să aibă la bază o cauză reală (o vânzare de mărfuri), fie în calitate de trăgător, în care caz persoana favorizată are calitatea de beneficiar, fie în calitate de beneficiar, în care caz persoana favorizată poate încasa cambia prin girare. La **c. de c.** trasul dă un accept spre a-l ajuta pe trăgător să dispună de o cambie acceptată care să se poată sconta şi, în acest fel, să-şi amelioreze situaţia financiară incertă. Trasul îşi dă acceptul de complezenţă având asigurări din partea trăgătorului că până la scadenţa cambiei va dispune de mijloacele necesare pentru efectuarea plăţii. V. şi **gir.** ❖ **C. documentară**, c. folosită în legătură cu un contract comercial prin care s-a stabilit că acesta va însoţi documentele de plată sau se va emite la o valoare egală cu documentele. ❖ **C. domiciliată**, c. în care locul de plată se stabileşte într-o altă localitate şi la domiciliul unei terţe persoane (bancă) decât acela al trăgătorului sau trasului. ❖ **C. financiară** („de bronz"), c. emisă de industriaşi, comercianţi pentru ca pe baza ei să obţină un credit bancar. ❖ **C. informatizată (rezumată)**, c. în care se înregistrează sub formă de cod elementele c., care se transpun pe benzi magnetice. **C.i.** se supun proceselor de prelucrare, ca toate instrumentele de plată. Ca urmare, debitorul primeşte o bandă magnetică, în baza căreia va acţiona, adică va consimţi plata. **C.i. (r.)** micşorează cheltuielile băncilor şi este foarte avantajoasă pentru unităţile economice mici care au sume de încasat, scutindu-le de un aparat administrativ costisitor. ❖ **C. în alb**, c. care cuprinde numai semnătura trăgătorului (emitentului), lipsind total sau parţial celelalte elemente. Elementele care lipsesc se completează de către primitorul c. sau de către posesorii succesivi ai acesteia, potrivit înţelegerilor anterioare dintre semnatarii titlului. Banca Naţională a României a recomandat următoarele formulări: **„înaintea plăţii, posesorul va completa cambia"** şi **„înaintea plăţii, posesorul va completa cambia, fără a depăşi..."**. ❖ **C. în suferinţă**, c. pe care trasul a refuzat să o accepte şi pentru care nu există un **acceptant pentru onoare** (v.). ❖ **C. la vedere**, c. plătibilă în momentul prezentării ei debitorului; c. a cărei scadenţă coincide cu prezentarea la plată sau în termen de un an de la prezentare ori în termenul convenţional stabilit de trăgător. ❖ **C. neacceptabilă**, c. în al cărei cuprins trăgătorul stipulează o clauză, potrivit căreia se interzice prezentarea c. la acceptare. C. domiciliate şi cele plătibile la un anumit timp de la vedere nu pot conţine o astfel de clauză. ❖ **C. protestată**, c. neachitată la termen şi pentru care s-a întocmit actul de protest, în termen legal, fie direct pe cambie, fie printr-un document separat. V. şi **protest.** ❖ **C. reciprocă**, c. pe care, prin înţelegere, agenţii economici le trag şi le acceptă, îndatorându-se fiecare faţă de celălalt să plătească o sumă anumită la scadenţa stabilită.

CAMBIST, specialist bancar în comerțul cu devize. C. execută ordinele clienților și girează trezoreria băncii în devize.

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE A ROMÂNIEI, organizație a comercianților și a industriașilor din România care apără interesele acestora și susține comerțul și industria pe plan național și local. În forma inițială ea s-a organizat în anul 1864 și a fost reorganizată în anul 1949. Astăzi este organizată și funcționează pe baza Decretului nr. 139 din anul 1990. Fiecare agent economic înregistrat la Registrul Comerțului este liber să devină membru al acestei asociații. C. de C. și I. a R. apără interesele membrilor săi, mijlocește diferite contacte economice între agenții economici pe plan național și internațional, organizează târguri și expoziții în țară și în străinătate, desfășoară acțiuni de publicitate economică și comercială, asigură protejarea drepturilor de proprietate industrială, controlul calitativ și cantitativ al mărfurilor, editează publicații periodice, cataloage, prospecte etc.

CAMERA DE MUNCĂ, organ instituit în condițiile tranziției la economia de piață, care funcționează în cadrul direcțiilor de muncă și protecție socială ale județelor și a municipiului București. C. de m. ține evidența unităților organizate pe baza liberei inițiative, din județ sau din municipiul București, înregistrează și ține evidența contractelor de muncă, calculează și plătește indemnizațiile și ajutoarele cuvenite persoanelor cuprinse în asociațiile lucrative, asociațiile familiale și persoanelor autorizate să desfășoare o activitate independentă, prin ridicarea sumelor necesare, cu dispoziție de încasare, din contul de disponibilități, din contribuția pentru asigurările sociale. C. de m. centralizează separat dispozițiile de decontare a contribuției de asigurări sociale și a contribuției pentru pensia suplimentară și întocmește un cont de executare a veniturilor și a cheltuielilor de asigurări sociale ale unităților bazate pe libera inițiativă. Centralizatorul documentelor, împreună cu contul de executare, se predau Oficiului de Asigurări Sociale și Pensii de Stat din cadrul Direcției de Muncă și Protecție Socială. C. de m. întocmește dosarele de pensionare ale persoanelor din unitățile care sunt organizate și funcționează pe baza liberei inițiative, în conformitate cu reglementările legale și se depun la oficiile teritoriale de asigurări sociale și pensii.

CANTINĂ DE AJUTOR SOCIAL, instituție de asistență socială de interes local care se organizează și își desfășoară activitatea în subordinea autorităților publice locale. C. de a.s. realizează asistența socială prin prestarea de servicii gratuite sau contra cost persoanelor aflate în situații economice, sociale sau medicale deosebite. Directorul și contabilul-șef al c. de a.s. se numesc în funcție de către primari, cu avizul serviciilor publice descentralizate ale Ministerului Muncii și Solidarității Sociale. Organigramele și numărul de personal pentru c. de a.s. se aprobă de către comisiile locale, la propunerea primarilor, cu consultarea prealabilă a serviciilor publice descentralizate ale Ministerului Muncii și Solidarității Sociale. Asigurarea bazei materiale necesare funcționării și controlul c. de a.s. se realizează prin grija autorităților administrației publice locale. Cheltuielile curente și de capital ale rețelei c. de a.s. se finanțează din bugetele locale, cu încadrarea în transferurile de fonduri de la bugetul statului la bugetele locale, din donațiile în bani și în natură pe care le fac persoanele fizice și juridice române și străine (care pot fi folosite numai în scopul dezvoltării și al ridicării calității serviciilor pe care le prestează), precum și din contribuțiile parțiale sau integrale, după caz, pentru persoanele îndreptățite să beneficieze de servicii de c., în funcție de veniturile proprii. Persoanele fără venituri proprii sau ale căror venituri sunt mai mici de 30% din salariul minim brut pe țară, indexat, din care s-a scăzut impozitul aferent, beneficiază gratuit de serviciile c. de a.s. Contribuția se stabilește într-un cuantum care reprezintă 30% din venitul propriu, fără să depășească costul meselor servite, calculat pe baza

alocației zilnice de hrană. Hrana pregătită pentru cele două mese zilnice se distribuie, de regulă, o dată pe zi, la sediul cantinei sau la punctele de servire organizate de aceasta. Persoanelor care, din motive obiective, nu se pot deplasa, li se distribuie hrana preparată pentru cele două mese, zilnic, la domiciliu, o dată pe zi. În localitățile în care nu funcționează **c. de a.s.**, autoritățile administrației publice locale pot conveni cu unități de ocrotire și de asistență socială, regii autonome, societăți comerciale și instituții publice, care dispun de cantine sau de unități de alimentație publică, prestarea de către acestea a serviciilor sociale, cu suportarea cheltuielilor din bugetele locale. Cererile pentru prestarea serviciilor de asistență socială se aprobă de către primar sau de o persoană împuternicită de acesta. Beneficiază de serviciile **c. de a.s.** următoarele categorii de persoane: copiii în vârstă de până la 18 ani aflați în întreținerea acelor familii al căror venit mediu lunar pe o persoană în întreținere este sub 30% din salariul minim brut pe țară, indexat, din care s-a scăzut impozitul aferent; tinerii între 18 și 26 de ani aflați în continuarea studiilor la cursuri de zi în unitățile de învățământ de stat, pe perioadele în care nu beneficiază de bursă, și care nu au susținători legali sau aceștia au venituri insuficiente; invalizii și bolnavii cronici a căror incapacitate de muncă este dovedită cu acte medicale; persoanele fără venituri proprii, care au cel puțin 55 de ani (femeile) și 60 de ani (bărbații) și nu mai sunt apte de muncă datorită vârstei; pensionarii și persoanele care beneficiază de ajutor social sau de alte ajutoare bănești; orice alte persoane care se află temporar fără venituri proprii care să le asigure un minimum de hrană zilnică. Persoanele menționate mai sus beneficiază de serviciile **c. de a.s.** pe o perioadă de cel mult 90 de zile. **C. de a.s.** prestează următoarele servicii: pregătirea și servirea a două mese zilnic de persoană (prânzul și cina), în limita alocației zilnice de hrană; aprovizionarea de la sediul cantinei sau la domiciliul celui asistat cu produse agroalimentare de bază sau cu produse de întreținere și îngrijire necesare consumului propriu.

CANTITATEA DE BANI NECESARĂ CIRCULAȚIEI, suma de bani necesară economiei naționale pentru desfășurarea normală a activității economice, sociale, financiare, bancare etc. Masa de bani necesară circulației se determină ținându-se seama de legea circulației bănești și se aplică următoarea formulă:

$$K = \frac{SPM - SPC + PS - PC}{VR},$$

în care:

K = cantitatea, suma de bani necesară circulației;
SPM = suma prețurilor mărfurilor și tarifelor lucrărilor și serviciilor care urmează să se realizeze;
SPC = suma prețurilor mărfurilor și tarifelor lucrărilor și serviciilor care se vor realiza pe credit;
PS = plățile ajunse la scadență, indiferent de sursa lor;
PC = suma plăților care se sting prin compensare;
VR = viteza de rotație (circulație) a banilor.

Determinarea corectă, judicioasă, bine fundamentată a masei monetare necesare circulației este una dintre condițiile principale ale menținerii unei circulații bănești sănătoase, a stabilității banilor.

CAPACITATE BENEFICIARĂ, aptitudinea unei unități economice de a obține un beneficiu convenabil în raport cu capitalurile proprii. **C.b.** se poate exprima și ca procent din beneficiul net, în raport cu capitalurile investite.

CAPACITATE CAMBIALĂ, aptitudinea unei persoane fizice sau juridice de a se angaja prin intermediul unor cambii şi deci de a fi supusă dreptului cambial.

CAPACITATE DE EXERCIŢIU, posibilitatea unei persoane fizice sau a unei persoane juridice, recunoscută de lege, de a-şi exercita drepturile şi de a-şi asuma obligaţii.

CAPACITATE DE PLATĂ, c. debitorului de a face faţă angajamentelor curente pe care şi le-a asumat, de a plăti anumite sume de bani, atât în relaţiile interne, cât şi în relaţiile externe. Se determină ca raport între totalul activelor curente şi totalul obligaţiilor curente.

CAPACITATE DE PLATĂ A AGENTULUI ECONOMIC, posibilitatea acestuia de a-şi stinge integral şi la termen obligaţiile de plată devenite exigibile faţă de furnizori, salariaţi, **bugetul public naţional** (v.), bancă şi alţi creditori, cu mijloacele băneşti de care dispune (proprii, atrase şi împrumutate). C. de p. este corespunzătoare atunci când totalitatea mijloacelor băneşti sunt egale sau mai mari decât cuantumul plăţilor exigibile. Ea se poate obţine prin corelarea termenelor de plată cu termenele de încasare a preţului mărfurilor, a debitelor şi a altor creanţe. C. de p. se manifestă ca o relaţie între lichiditate (volumul elementelor de activ şi perioada de timp de transformare a lor în mijloace lichide de plată, respectiv în bani) şi exigibilitatea obligaţiilor de plată ale agentului economic (volumul şi scadenţele obligaţiilor de plată). C. de p. este o formă specifică de manifestare a echilibrului valoric în cadrul unităţii economice. Ea exprimă o stare de proporţionalitate între procesele materiale şi cele băneşti, presupunând existenţa unei concordanţe între mijloacele băneşti libere pentru achiziţionarea de mărfuri şi servicii şi obligaţiile de plată rezultate din achiziţii de mărfuri şi servicii. Din punct de vedere static, c. de p. reprezintă o stare de echilibru între fluxurile monetare de intrare şi de ieşire, adică între încasările şi plăţile agentului economic. C. de p. este strâns legată de echilibrul financiar al agentului economic. Echilibrul financiar este o premisă de c. de p., fără să implice automat capacitatea de plată, deoarece aceasta mai poate fi influenţată de anumiţi factori specifici, cum sunt: regimul şi stabilitatea preţurilor, puterea de cumpărare a leului, gradul de capitalizare şi de autofinanţare etc. Concomitent, c. de p. este o componentă a echilibrului financiar, deoarece ea presupune existenţa resurselor băneşti necesare pentru desfăşurarea fluxurilor financiare prevăzute în bugetul agentului economic. V. şi **solvabilitate; solvabilitate financiară; lichiditate financiară; bonitate financiară.**

CAPACITATE DE TRANSFER, posibilitate de transformare în valută şi de transferare în străinătate a sumelor pe care un stat sau rezidenţi ai statului le datorează în străinătate. C. de t. are menirea să completeze capacitatea de plată privind plăţile externe. Pentru realizarea c. de t. este necesar ca în ţară să existe disponibilităţi valutare proprii sau împrumutate, suficiente pentru convertirea sumelor datorate străinătăţii. De asemenea, realizarea c. de t. presupune existenţa unor reglementări juridice corespunzătoare.

CAPITAL 1. Relaţie socială stabilită între oameni în procesul de producţie, repartiţie, circulaţie şi consum al mărfurilor, executărilor de lucrări şi prestărilor de servicii. 2. Muncă economisită, investită şi folosită pentru realizarea de produse, lucrări şi servicii. 3. Unii economişti şi gânditori români şi străini au definit c. ca o valoare ce creează o altă valoare, de regulă mai mare, care să permită realizarea de profit pentru proprietarul său. C. este un drept, o relaţie între oameni şi munca economisită şi investită. C. nu înseamnă neapărat bani sau numai bani, ci el se concretizează în bani, maşini, echipamente, clădiri, materii prime, materiale, pământ, hârtii de valoare, creanţe, adică în active. C. reprezintă ansamblul bunurilor care sunt folosite pentru obţinerea altor bunuri şi servicii destinate vânzării. C. este egal cu totalul activelor, minus datoriile. C. este organic legat de proprietatea privată asupra mijloacelor de producţie şi de

rezultatele muncii. Deseori, termenul de „capital" este folosit ca echivalent al cuvântului „patrimoniu", ca totalitate a bunurilor care aparţin unei persoane sau unui grup. Forma iniţială, cea mai veche, a **c.** a fost **c. negustoresc**, care mai târziu a luat forma **c. pentru comerţul cu mărfuri (comercial)** şi a **c. pentru comerţul cu bani (c. cămătăresc)**. **C. comercial** a îndeplinit un rol important în sclavagism, contribuind la acumularea de avuţii băneşti şi la realizarea funcţiilor banilor. **C. cămătăresc** specific sclavagismului, feudalismului şi capitalismului în dezvoltare, împreună cu capitalul comercial, a contribuit la constituirea capitalismului, cunoscut fiind faptul că înfiinţarea întreprinderilor capitaliste necesită mari sume de bani, un mare capital.

CAPITAL AFERENT ÎMPRUMUTULUI, sumă de bani realizată de stat, ca urmare a lansării unui **împrumut de stat** (v.).

CAPITAL AFERENT TITLURILOR DE STAT CU DISCONT, sumă de bani împrumutată de către persoane juridice sau fizice, care oferă împrumutul la data emisiunii **titlurilor de stat cu discont** (v.) la valoarea care reprezintă preţul de cumpărare a titlului cu discont. V. şi **împrumut de stat; titlu de stat.**

CAPITAL AFERENT TITLURILOR DE STAT PURTĂTOARE DE DOBÂNDĂ, sumă de bani împrumutată de persoane juridice şi fizice, care oferă împrumutul la data efectuării emisiunii titlurilor purtătoare de dobândă. V. şi **împrumut de stat; titluri de stat.**

CAPITAL AL FIRMEI, **c.** exprimat în moneda naţională sau în valută, care constituie aportul acţionarilor (asociaţilor) şi care se prezintă sub formă de bani lichizi, bunuri mobiliare şi imobiliare, titluri etc., care se află în patrimoniul firmei şi se folosesc pentru realizarea obiectului de activitate şi pentru obţinerea de profit. Constituirea şi folosirea **c.** se fac potrivit legii şi statutului firmei.

CAPITAL ANGAJAT, parte a capitalului folosită într-o activitate economică. **C.a.** este, practic, format din totalitatea bunurilor existente, minus datoriile curente (cu scadenţe mai mici de un an).

CAPITAL AUTORIZAT, **c.** care se naşte ca urmare a dreptului conferit consiliului de administraţie al unei societăţi comerciale de a emite acţiuni a căror valoare totală să se înscrie în limita sumei autorizate a capitalului social. V. şi **acţiune.**

CAPITAL BANCAR, resurse băneşti aflate la dispoziţia băncilor, cu care acestea operează pentru acordarea de credite purtătoare de dobândă întreprinzătorilor şi statului. **C.b.** este format atât din fondurile proprii ale băncilor, cât şi din fondurile străine obţinute din depunerile comercianţilor, industriaşilor, agricultorilor şi particularilor. **C.b.** se deosebeşte de capitalul de împrumut prin faptul că este plasat în bănci, în timp ce capitalul de împrumut se acordă, spre exemplu, de către un industriaş unui comerciant, arendaş etc. În perioada capitalismului premonopolist, **c.b.** se deosebea şi funcţiona separat de capitalul industrial. Ca urmare a noului rol al băncilor, are loc fuziunea **c.b.** cu cel industrial şi formarea, pe această cale, a capitalului financiar. V. şi **capital de împrumut; capital financiar.**

CAPITAL BĂNESC, sumă de bani sub forma căreia apare iniţial orice **c.** şi care, în anumite condiţii, creează un profit deţinătorilor. În orânduirile sclavagistă şi feudală, **c.b.** a existat atât sub forma **capitalului cămătăresc** (v.), cât şi a **capitalului industrial** (v.), în timp ce în societatea capitalistă, **c.b.** reprezintă una dintre formele de manifestare a capitalului industrial. În **circuitul capitalului** (v.), funcţia **c.b.** constă în cumpărarea de mijloace de producţie şi de forţă de

muncă, care, prin unire în procesul de producție, are ca scop obținerea unei mase cât mai mari de profit. În urma realizării mărfurilor, capitalul industrial îmbracă din nou forma de **c.b.** Banii îmbracă forma de capital nu prin natura lor, ci numai ca urmare a faptului că ei sunt utilizați pentru achiziționarea elementelor **capitalului productiv** (v.), în scopul obținerii de profit. **C.b.** care în timpul circuitului său devine disponibil poate lua forma **capitalului de împrumut** (v.).

CAPITAL CĂMĂTĂRESC, forma istorică a capitalului purtător de dobândă, apărut încă în perioada destrămării comunei primitive. **C.c.** este caracteristic orânduirii sclavagiste și feudale, precum și capitalismului timpuriu. Una dintre trăsăturile caracteristice ale acestui capital este nivelul excepțional de ridicat al dobânzii, care contribuie la ruinarea micilor producători, la transformarea lor în muncitori salariați și, simultan, la acumularea capitalului bănesc. **V. și camătă.**

CAPITAL CERUT, suma capitalului prevăzut în statutul unei societăți comerciale și care urmează să fie vărsat, dar care nu este încă depus în întregime.

CAPITAL CIRCULANT, parte a **capitalului productiv** (v.) care se consumă integral într-un singur ciclu de producție și își transmite în întregime valoarea asupra noului produs. **C.c.** cuprinde materiile prime, materiile auxiliare, combustibilii și salariile personalului. Această formă de capital revine din nou agentului economic sub forma **capitalului bănesc** (v.), după ce s-a încasat contravaloarea mărfurilor vândute.

CAPITAL COMERCIAL, parte a capitalului circulant folosită în sfera circulației mărfurilor, care apare sub forma **capitalului marfă** (v.) și a celui bănesc și servește la transformarea mărfurilor în bani. Este cea mai veche formă de capital. Forma embrionară a **c.c.** a apărut în timpul destrămării sclavagismului. Extinderea diviziunii sociale a muncii și a schimbului de mărfuri a dus la apariția și la formarea clasei negustorilor (comercianților) puse în serviciul claselor dominante (proprietari de sclavi și feudali), iar mai târziu în serviciul capitaliștilor, când **c.c.** se transformă în capital industrial. Comerciantul obține de la capitalul său un profit egal cu rata mijlocie a profitului. Prin funcțiile sale, acest capital lărgește sfera afacerilor.

CAPITAL CONSTANT, parte a capitalului industrial, materializat sub forma mijloacelor de producție (clădiri industriale, utilaje, mașini, materii prime, materiale, combustibil etc.), care nu-și schimbă mărimea valorii în procesul de producție și care își transmite valoarea asupra noului produs pe măsură ce mijloacele de producție se consumă sau se uzează în procesul muncii. **V. și capital variabil.**

CAPITAL DE CIRCULAȚIE, **c.** constituit din **c. bănesc** (v.) și din **c. marfă** (v.); funcționează în sfera circulației.

CAPITAL DE DOTARE, **c.** social pus la dispoziția unei colectivități publice de către stat sau de către o municipalitate. Tot **c. de d.** este și capitalul social pus la dispoziția unei sucursale de către societatea comercială care a creat-o.

CAPITAL DE ÎMPRUMUT, formă de individualizare și parte a **capitalului bănesc** (v.) pe care întreprinzătorii îl dau cu împrumut (îl cedează pentru un anumit timp) altor întreprinzători, în schimbul unei plăți (recompense) numite **dobândă** (v.). **C. de î.** este o formă specifică a capitalului purtător de dobândă, având ca bază istorică **capitalul cămătăresc** (v.), pe care l-a înlocuit. **C. de î.** are ca surse de formare: a) capitalurile bănești care se degajă temporar în procesul circuitului capitalului industrial (fondul de amortizare până în momentul folosirii lui, disponibilitățile

rezultate ca urmare a neconcordanței în timp a încasărilor cu plățile pe care le fac industriașii, partea de profit destinată capitalizării etc.); b) capitalurile rentierilor; c) unele venituri și economii bănești ale diferitelor pături și grupuri sociale etc. Prin mijlocirea creditului, capitalul bănesc se transformă în c. de î. folosit de agenții industriali pentru extinderea producției, a comerțului, pentru creșterea numărului de muncitori și deci pentru sporirea profitului care se obține. C. de î. are o formă de circulație (de mișcare) deosebită de cea a altor capitaluri, care se exprimă prin formula:

$$B - B',$$

ceea ce înseamnă că banii dați cu împrumut se întorc la creditor cu un surplus (cu dobândă). În acest fel, c. de î. este forma cea mai fetișistă a capitalului, lăsând aparența că banii s-au înmulțit de la sine, miraculos, independent de procesul producției și circulației mărfurilor. Cu toate că proprietarul c. de î. nu participă efectiv la procesul economic, el are posibilitate să-și însușească o parte din profit. V. și **capital inactiv.**

CAPITAL DE REZERVĂ, parte din capitalul unei **societăți pe acțiuni** (v.), constituită prin alimentarea anuală cu fonduri rezultate din profituri. Din c. de r. se completează capitalul de bază în cazul devalorizării lui, se plătesc dividendele în cazurile în care profitul curent nu este suficient și se acoperă pierderile cauzate de insolvabilitatea debitorilor și de scăderea cursurilor hârtiilor de valoare. Cu toate acestea, c. de r. nu este în stare să salveze societățile pe acțiuni de la faliment în timpul crizelor economice.

CAPITAL DE RISC, c. care servește la finanțarea unităților economice mici și mijlocii, cu deosebire din sectorul tehnologiei de vârf, care necesită capitaluri importante pentru investiții și pentru exploatarea lor. Băncile și societățile specializate pun la dispoziția acestora c. de r. prin așa-numita finanțare temerară. C. de r. cuprinde, practic, investiții în domenii noi de producție, cu tehnologii de vârf, sau într-o unitate economică nouă, care se presupune că dispune de un considerabil potențial de dezvoltare, investitorul asumându-și riscurile legate de plasamentul respectiv, sperând să obțină profituri deosebite pe termen lung.

CAPITAL ECONOMIC, c. constituit din bunuri pe termen scurt (capital circulant) și bunuri pe termen mediu și lung (capital fix).

CAPITAL FICTIV, titlu de proprietate existent sub forma hârtiilor de valoare (acțiuni, obligațiuni, cambii, titluri funciare, rente, ipoteci etc.), care dau posibilitatea posesorilor lor să-și însușească cu regularitate o parte din profit sub forma **dividendelor** (v.) sau a **dobânzilor** (v.). Acțiunile, obligațiunile, titlurile funciare și diferite alte hârtii de valoare sunt apreciate ca fiind capital, ca urmare a faptului că deținătorii lor primesc pentru ele dobânzi etc. C.f. nu este un produs al muncii sociale, nu are o valoare proprie reală, de sine stătătoare, și nu este folosit în procesul reproducției și la crearea profitului; el reprezintă numai însoțitorul capitalului real și conferă titlul de proprietate asupra acestui capital. Circulația c.f. este independentă de circulația c. **real** (v.). Forma tipică sub care apare c.f. o constituie obligațiunile împrumuturilor de stat care pot trece de la un posesor la altul. Statul lansează împrumuturi publice și primește pe baza lor mijloace bănești pe care, de regulă, le folosește în scopuri neproductive. În acest fel, o acumulare de datorii apare drept o acumulare de capital, ceea ce denaturează conținutul sistemului de credit. Creanțele emise în schimbul capitalului împrumutat și consumat continuă să circule, reprezentând de fapt un capital inexistent, iluzoriu, iar valoarea lor poate să scadă sau să crească cu totul independent de variațiile capitalului real asupra căruia ele reprezintă titluri. Pentru posesorii lor, aceste obligațiuni funcționează drept capital atât timp cât ele sunt mărfuri care pot fi vândute și, prin urmare, pot fi retransformate în capital. Dobânzile pentru aceste împrumuturi se plătesc din impozitele mereu

sporite încasate de la populație. Cursul hârtiilor de valoare, adică prețul **c.f.**, se calculează prin capitalizarea venitului adus de ele (dobânzi, dividende). Valoarea acestor hârtii (cursul lor la bursă) are o tendință de creștere o dată cu scăderea ratei dobânzii, ca o consecință a tendinței de scădere a ratei profitului, ceea ce înseamnă că, o dată cu dezvoltarea producției, **c.f.** – ca avuție imaginară – crește ca urmare a creșterii cursului hârtiilor de valoare față de valoarea lor nominală. În timpul crizelor, **c.f.** se reduce enorm, iar o dată cu el scade și posibilitatea pe care o aveau posesorii de a-și procura banii de pe piață. Scăderea cursului hârtiilor de valoare nu reduce cu nimic capitalul real pe care îl reprezintă, dar afectează foarte mult capacitatea de plată a posesorilor lui. În prezent, crește enorm și mult mai repede volumul **c.f.** față de creșterea capitalului real datorită tendinței de scădere relativă a ratei dobânzii, transformării întreprinderilor private individuale în societăți pe acțiuni, ceea ce înseamnă că emiterea acțiunilor se poate face fără să aibă loc o creștere a capitalului real, precum și ca urmare a creșterii datoriei publice. În timpul crizelor se agravează disproporția dintre creșterea rapidă a **c.f.** și ritmul mult mai lent al acumulării capitalului real, se înregistrează o modificare a structurii emisiunii hârtiilor de valoare, un loc tot mai important ocupându-l cele emise pentru scopuri neproductive; **c.f.** crește și datorită ridicării cursului titlurilor de valoare. V. și **hârtie de valoare.**

CAPITAL „FIERBINTE", formă de **c.** care se transferă rapid pe plan internațional, de pe o piață financiară pe alta, în vederea unei valorificări cât mai eficiente și pe termen scurt. Fuga **c. „f."** se datorează diferențelor mari care apar uneori între ratele dobânzilor pe diferite piețe financiare ale țărilor dezvoltate și ca urmare a evoluțiilor de pe piețele valutare (reprecierea sau deprecierea valutelor respective) în care se plasează capitalurile. Plasamentele de **c.„f."** au caracter speculativ și, dacă sunt de mare amploare, pot determina dezechilibre considerabile în cadrul sistemului financiar-monetar internațional.

CAPITAL FINANCIAR, c. ce rezultă din contopirea capitalului monopolurilor bancare și industriale. **C.f.** constituie un produs al concentrării producției și al formării monopolurilor. Formarea **c.f.** are loc pe o anumită treaptă a concentrării și centralizării producției și a **capitalului bancar** (v.). Apariția **c.f.** are un caracter obiectiv, el dezvoltându-se pe baza dominației monopolurilor industriale și bancare pentru obținerea unui profit cât mai mare. Datorită faptului că băncile devin coproprietare ale întreprinderilor industriale, comerciale, de transport etc., achiziționând acțiunile și obligațiunile lor, iar monopolurile industriale posedă la rândul lor acțiuni ale băncilor, are loc o împletire, o îngemănare a capitalului monopolist bancar cu capitalul monopolist industrial, formându-se în acest mod capitalul financiar. Formarea **c.f.** se manifestă în uniunea personală a conducătorilor monopolurilor bancare și industriale; aceleași persoane se află în fruntea celor mai mari uniuni monopoliste din aparatul bancar, din industrie, comerț și alte ramuri economice. Dominația monopolurilor se transformă inevitabil în dominație a **oligarhiei financiare** (v.).

CAPITAL FIX, parte a capitalului productiv care participă în întregime, în mai multe cicluri de producție, timp îndelungat, în procesul de producție și își transmite valoarea treptat, potrivit uzurii fizice și morale, asupra noilor produse obținute. **C.f.** se compune din clădiri, instalații de producție, mașini, utilaje etc. După vânzarea mărfurilor pe piață, valoarea părții uzate a mijloacelor de muncă se întoarce la agentul economic sub formă bănească, formând **fondul de amortizare** (v.).

CAPITAL FLOTANT, c. care trece de pe o piață financiară pe alta, pentru a fi plasat pe termen scurt, în funcție de evoluția ratelor dobânzii și de riscul valutar.

CAPITAL INACTIV, parte disponibilă a **capitalului bănesc** (v.) care se formează în anumite momente la agentul industrial în procesul rotației capitalului și care, momentan, nu-și găsește utilizarea în întreprindere. De exemplu, întreprinzătorul acumulează treptat **fondul de amortizare** (v.) destinat să înlocuiască peste un număr de ani părțile de **capital fix** (v.) care vor fi scoase din uz datorită uzurii; până atunci, fondul de amortizare constituie o sursă a **capitalului de împrumut** (v.).

CAPITAL INDUSTRIAL, orice **c.** întrebuințat pentru producția de mărfuri, indiferent dacă este investit în industrie, în agricultură sau în alte ramuri. Se deosebește de **c.** cămătăresc și de cel comercial prin aceea că este singurul **c.** care, prin folosirea muncii salariate, contribuie nu numai la însușirea profitului, ci și la crearea lui. Nașterea **c.i.** marchează apariția modului de producție capitalist. K. Marx a caracterizat astfel acest c.: **„Capitalul industrial este singurul mod de existență a capitalului, în care funcția acestuia din urmă nu constă numai în însușirea de plusvaloare, respectiv de plusprodus, ci și în crearea acestuia. El presupune deci caracterul capitalist al producției; existența lui implică existența antagonismului de clasă dintre capitaliști și muncitorii salariați.“** Orice **c.i.** efectuează o mișcare în formă de circuit. **C.i.** parcurge în mișcarea sa un circuit constituit dintr-un stadiu în producție și două stadii în circulație, îmbrăcând trei forme funcționale: **capital bănesc** (v.), **capital productiv** (v.) și **capital marfă** (v.). Formula generală a mișcării **c.i.** este:

$$B - \begin{cases} M_p \ldots P \ldots M' \ldots B' \\ F_m \end{cases}$$

Dintre formele funcționale ale **c.i.**, numai **c.** productiv exprimă direct relațiile dintre muncitori și capitaliști.

CAPITAL INVESTIT, totalitatea capitalului propriu, inclusiv împrumuturile pe termen lung, folosit în activitatea economică.

CAPITAL MARFĂ, formă funcțională a **capitalului industrial** (v.), cuprinzând o anumită masă de mărfuri sau de produse, obținute în urma procesului de producție; este constituit nu numai din capitalul avansat, ci și din profitul creat în procesul de producție. **C.m.** are următoarea formulă:

$$M' - B' - \begin{cases} F_m \ldots P \ldots M' \ldots B' \\ M_p \end{cases}$$

Această formulă demonstrează că fără realizarea mărfii, în care este cuprins și profitul, nu poate fi înfăptuită continuitatea reproducției.

CAPITAL MONOPOLIST, **c.** al diferitelor uniuni monopoliste, care se folosește în diferite zone ale lumii în vederea obținerii unui profit ridicat de monopol.

CAPITAL NOMINAL, **c.** format din bani, bunuri, creanțe, inclusiv capital fictiv. **C.n.** este evidențiat pe acționari sau asociați și cuprinde numărul și valoarea nominală a acțiunilor sau a părților sociale subscrise.

CAPITAL PERMANENT, **c.** constituit din capitalul propriu, plus împrumuturile pe termen lung și pe termen mediu. Pe baza **c.p.** se determină indicatorul „rata autonomiei financiare“, după următorul calcul:

$$R_{af} = \frac{C_{pr}}{C_p},$$

în care:

R_{af} = rata autonomiei financiare;

C_{pr} = capitalul propriu;

C_p = capitalul permanent.

CAPITAL PRODUCTIV, forma naturală a **capitalului bănesc** (v.), concretizată prin achiziționare de mijloace de producție și forță de muncă, pe care întreprinzătorul le utilizează în procesul de producție. Formula **c.p.** este următoarea:

$$P \ldots M' - B' - M \begin{cases} F_m \ldots P \\ M_p \end{cases}$$

din care rezultă că pe primul plan se găsește producția, ceea ce voalează faptul că scopul final al producției este obținerea de profit.

CAPITAL PROPRIU, **c.** format din capitalul social vărsat, fondul de rezervă, fondul de risc și beneficiu, mai puțin participațiile societății comerciale la alte societăți. **C.p.** mai poartă denumirea de **fonduri proprii** sau de **resurse proprii**. **C.p.** se constituie inițial, la înființarea unității economice, și fără el unitatea nu poate funcționa.

CAPITAL REAL, **c.** investit într-o fabrică, uzină etc. și care îmbracă formele concrete de mijloace fixe și active circulante, având o valoare de sine stătătoare. **C.r.** este sinonim cu **c. fizic**; bunuri, capital și **c. tehnic**. **V.** și **capital marfă; capital productiv.**

CAPITAL RISC (engl. **venture capital**), **c.** folosit pentru efectuarea de noi investiții, pe diverse piețe noi, care întotdeauna comportă un coeficient de risc. Fonduri investite într-o nouă întreprindere.

CAPITAL SOCIAL 1. C. care aparține unei firme sau unei societăți, format de regulă din acțiuni, alte titluri de valoare, sume în cont la bancă etc. și stabilit în statutul acesteia. **2.** Totalitate a capitalurilor individuale, în conexiunea și interdependența lor. **C.s.** se formează prin aportul acționarilor și corespunde valorii nominale a tuturor acțiunilor emise. O parte a **c.s.** poate fi formată prin emisiunea de bonuri de participație. Capitalul în bonuri de participație este, de asemenea, stabilit în statutul societății și corespunde valorii nominale totale a bonurilor de participație emise. Societatea comercială poate să-și mărească sau să-și reducă volumul **c.s.** Mărirea **c.s.** poate avea loc pe baza hotărârii adunării generale, care se publică în Monitorul Oficial și se acordă pentru exercitarea dreptului de preferință un termen de cel puțin o lună, cu începere din ziua publicării. Societatea pe acțiuni își poate mări **c.s.** cu respectarea normelor pentru constituirea societății. Dacă are loc subscripție publică, prospectul de emisiune, purtând semnăturile autentice a doi administratori, trebuie depus la Registrul Comerțului și cuprinde: ▪data și numărul înmatriculării societății la Registrul Comerțului; ▪denumirea și sediul societății; ▪capitalul social subscris și vărsat; ▪numele și prenumele administratorilor, al cenzorilor și domiciliul; ▪ultimul bilanț aprobat, contul de profit și pierderi și raportul cenzorilor; ▪dividendele plătite în ultimii cinci ani sau de la constituire, dacă de la această dată au trecut mai puțin de cinci ani; ▪obligațiunile emise de societate; ▪hotărârea adunării generale privitoare la noua emisiune de

acțiuni, valoarea lor totală, numărul și valoarea lor nominală, felul lor, relații privitoare la aporturi, altele decât în numerar, avantajele acordate acestora și data de la care se vor plăti dividendele. Acțiunile emise pentru mărirea **c.s.** se oferă spre subscriere în primul rând celorlalți acționari, proporțional cu numărul acțiunilor pe care le posedă și cu obligația ca aceștia să-și exercite dreptul lor de preferință în termenul hotărât de adunarea generală. Hotărârea adunării generale privind mărirea **c.s.** are efect numai în termen de un an de la data sa. Reducerea **c.s.** poate fi făcută numai după trecerea a două luni din ziua în care hotărârea a fost publicată în Monitorul Oficial. Hotărârea trebuie să respecte minimul de capital legal. Creditorii societății pot face opoziție la instanța judecătorească. Dacă societatea a emis obligațiuni, nu poate reduce **c.s.** decât în anumite limite.

CAPITAL STATUTAR, **c.** care aparține unei bănci sau unei societăți colective; se formează pe seama contribuției membrilor și servește drept garanție pentru obligațiile sale, potrivit scopurilor prevăzute de statut. Membrii societății fac vărsăminte pentru constituirea **c.s.** în modul și la termenele stabilite de conducere. Mărimea capitalului format, după caz, în aur, în valute liber convertibile sau în alte valute se poate modifica pe baza hotărârii membrilor. În caz de retragere a unui membru sau în caz de lichidare a băncii sau a societății, suma subscrisă se restituie, reținându-se însă partea necesară pentru lichidarea datoriilor etc.

CAPITAL STRĂIN, **c.** format din totalitatea datoriilor întreprinderii.

CAPITAL SUBSCRIS ȘI NEDEPUS, **c.** subscris de către acționarii și asociații unei societăți comerciale și care încă nu a fost depus. Suma **c.s.** și **n.** este egală, ca mărime, cu **c.** social.

CAPITAL TEHNIC, totalitatea bunurilor materiale cu care se creează noi bunuri materiale, cu o anumită utilitate (capital fix + capital circulant).

CAPITAL UTILIZAT, **c.** vărsat, fondurile de rezervă și creditele pe termen lung.

CAPITAL VARIABIL, parte a capitalului folosită pentru cumpărarea forței de muncă (angajarea de muncitori), respectiv pentru plata salariilor angajaților, a cărei valoare sporește în timpul procesului de producție. Deci, **c.v.** creează profit. În procesul de producție, salariații reproduc nu numai cheltuielile pentru salarii, ci creează și profit. Prin natura rotației sale, **c.v.** constituie o parte a **capitalului circulant** (v.).

CAPITAL VĂRSAT, **c.** depus, vărsat de către acționari și asociați pe baza subscripției efectuate. **C.v.** poate fi mai mic sau egal cu **c.** subscris. V. și **capital subscris și nedepus.**

CAPITALISM, orânduire socială în care mijloacele de producție se află în proprietatea privată a unui număr restrâns de persoane, numite capitaliști sau uniuni de capitaliști, în timp ce majoritatea cetățenilor sunt lipsiți de mijloace de producție, fiind nevoiți să-și vândă forța de muncă.

CAPITALISM DE STAT, sistem de relații economice stabilite între stat și întreprinderile capitaliste. La început, **c.** de **s.** s-a manifestat prin diferite forme de sprijin al acumulărilor capitaliste, ca de exemplu: etatizările (trecerea unor întreprinderi și ramuri ale economiei naționale în proprietatea statului), înființarea de întreprinderi de stat cu fonduri de la bugetul statului, sistemul fiscal, protecționismul etc.

CAPITALIST, persoană care posedă capital și care trăiește și se îmbogățește prin însușirea profitului rezultat din folosirea salariaților. **C.** aparține și are trăsăturile capitalismului. V. și **capitalism; capital.**

CAPITALIZARE 1. Transformare a unei sume de bani în capital, prin depunerea în bancă şi obţinerea de dobânzi an de an. 2. Transformare a unei părţi din profit în capital.

CAPITALIZAREA CONTRIBUŢIILOR PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE, încasarea contribuţiilor pentru asigurările sociale de la salariaţi, agenţi economici, instituţii, întreprinzători particulari, depunerea şi păstrarea lor în conturi bancare, de la care se încasează dobânzi an de an. Organul de asigurări sociale plasează sumele respective în mod profitabil, iar la data naşterii drepturilor de asigurări sociale din fondul constituit de-a lungul anilor se acordă prestaţiile de asigurări sociale cuvenite asiguraţilor. Avantajele c. constau în asigurarea constituirii resurselor financiare, precum şi în faptul că investirea contribuţiilor încasate conduce la obţinerea de profit. În acelaşi timp, c. prezintă şi unele neajunsuri, cum sunt: ▪în perioada de instabilitate economică, de depreciere, de instabilitate monetară şi de cronicizare a inflaţiei, fondul asigurărilor sociale devine vulnerabil, ivindu-se riscul ca salariaţii să primească prestaţii mai mici decât contribuţiile plătite; ▪salariatul primeşte prestaţiile limitate pentru care a cotizat; ▪în vederea obţinerii prestaţiilor, salariaţii plătesc contribuţii pe perioade îndelungate de timp; ▪plata contribuţiilor pe perioade mai scurte nu oferă accesul la prestaţiile de asigurări sociale.

CAPITALURI FLOTANTE, c. care se transferă de pe o piaţă financiară pe alta, în vederea plasării pe termen scurt. Transferul c. se face în funcţie de rata dobânzii şi de riscul valutar.

CAPITAŢIE, cea mai veche formă de impozit direct stabilit şi încasat în sume (cote) fixe pe cap de locuitor, indiferent de venitul sau de averea persoanelor, numit şi impozit pe suflet. C. s-a folosit în sclavagism, la romani, iar în feudalism, la aproape toate popoarele. V. şi **impozit.**

CARACTERUL ALEATORIU AL RISCURILOR, fenomene sau evenimente care au producerea incertă, ea depinzând de o împrejurare viitoare şi nesigură. **C.a. al r.** este un aspect deosebit de important care influenţează activitatea pe care o desfăşoară societăţile de asigurări de persoane, bunuri şi răspundere civilă. Acest caracter al riscurilor face ca asigurătorul să-şi asume răspunderi în legătură cu fenomene a căror producere poate conduce la pagube ce nu pot fi dinainte cunoscute, ci doar aproximate. Drept urmare, primele de asigurare pe care le plătesc asiguraţii se fundamentează pe calcule de teoria probabilităţilor, iar asigurătorii trebuie să-şi constituie, pe lângă **fondul de asigurare curent** (v.), şi un **fond de rezervă** (v.), la care apelează în situaţii deosebite. **C.a. al r.** presupune ca asigurătorii să aibă un sistem informaţional complet, care să le ofere datele necesare pentru fundamentarea volumului răspunderilor asumate şi pentru calcularea, pe baze ştiinţifice, a primelor de asigurare. Fără îndeplinirea acestei condiţii nu se pot concepe organizarea, conducerea şi planificarea pe baze reale a activităţii de asigurare.

CARANTINĂ, complex de măsuri medico-sanitare cu caracter preventiv, constând în examinarea şi izolarea uneia sau a mai multor persoane, a navelor sau a mărfurilor care s-au aflat în contact cu o persoană afectată de o boală contagioasă sau care vine dintr-o zonă unde bântuie o epidemie. C. şi deci măsurile de izolare se aplică un număr de zile egal cu perioada de timp maximă de incubaţie a bolii respective. Staţionarea (izolarea) în c. a persoanelor este o măsură de ocrotire a sănătăţii poporului, având drept scop prevenirea extinderii epidemiei la alte persoane. C. se aplică şi în cazul animalelor în vederea combaterii epizootiilor (febra aftoasă, turbarea, alte boli contagioase ale animalelor). ❖ **C. fitosanitară**, complex de măsuri cu caracter preventiv, întreprinse pentru a opri pătrunderea şi răspândirea bolilor plantelor, a dăunătorilor acestora sau a unor buruieni din alte ţări sau din zonele infectate din ţară. **C.f.** cuprinde măsurile de organizare şi

de efectuare a controlului fitosanitar asupra semințelor importate sau reexportate, precum și interzicerea prin acte normative a circulației semințelor infectate. V. și **indemnizație pentru prevenirea îmbolnăvirii, refacerea și întărirea sănătății.**

CARAT 1. Unitate de măsură, de finețe (puritate), indice folosit pentru determinarea conținutului relativ de metal prețios într-un obiect sau un aliaj. Aurul de cea mai mare puritate are 24 de carate, ceea ce înseamnă că 1 c = 1/24 din greutatea oricărui metal prețios pur. 2. Unitate de măsură a greutății pietrelor prețioase, egală cu 4,2 grame. V. și **titlu.**

CARD, carte de plată, instrument modern de plată, apărut din necesitatea înlocuirii plăților în numerar și cu cecuri. **C.** constituie o alternativă deosebit de avantajoasă la instrumentele clasice de decontare. **C.** se prezintă sub forma unei mici cartele de plastic rezistent, de mărimea unei cărți de vizită. Cele două fețe ale **c.** conțin elemente de identificare a deținătorului și a băncii emitente, precum și elemente de siguranță împotriva falsificării. Prin decodificare electronică, cu ajutorul unor echipamente speciale, **c.** permite titularului accesul la contul său bancar, în orice moment, adică 24 de ore din 24, șapte zile din șapte, fie pentru retragere de numerar, fie pentru plata unor mărfuri sau servicii. **C.** pot fi de **debit**, care permit efectuarea de plăți numai în limita disponibilului din cont, și de **credit**, care oferă posesorului posibilitatea efectuării unor cheltuieli peste disponibilul din cont, dar numai în condițiile stabilite de către bancă (aceasta înseamnă că titularul beneficiază de un credit în limitele și în condițiile stabilite de bancă). După aria de utilizare, **c.** pot fi **naționale** și **internaționale**. Piața internațională a **c.** este disputată în prezent de mari organizații, cum sunt: VISA INTERNATIONAL EUROCARD/MASTERCARD, AMERICAN EXPRESS, DINERS CLUB. Aceste organizații autorizează băncile membre să accepte și să emită **c.**, punându-le la dispoziție infrastructura necesară pentru decontarea tranzacțiilor. Deocamdată, cinci bănci din România au început primele operațiuni cu cărți de plată. Spre finele anului 1994, BCR, BRCE, Banca Agricolă, Banca Comercială „Ion Țiriac" și Banca Română pentru Dezvoltare au semnat un acord cu VISA INTERNATIONAL SERVICE ASSOCIATION. VISA este în prezent instituția cu cea mai vastă rețea, produsele sale având o largă sferă de acceptabilitate în lume. Introducerea **c.** necesită însă cheltuieli mari. S-a încheiat un contract între cele cinci bănci și ROMCARD, firmă care a devenit astfel centrul operațional al **c.**, ocupându-se cu procesarea tranzacțiilor. Pentru efectuarea tranzacțiilor se va folosi cursul de referință al B.N.R. Folosirea **c.** prezintă multiple avantaje, atât la nivel micro-, cât și la nivel macroeconomic. Astfel, se poate vorbi de comoditatea procedurii, de aspectele legate de imagine și de prestigiu pentru cel care le va folosi și, în același timp, de creșterea securității operațiunilor de plată și a vitezei de circulație a banilor. Pe ansamblul economiei naționale, efectele sunt în sensul reducerii cheltuielilor și a masei monetare aflate în circulație. Aceste avantaje vor fi posibile în condițiile în care acest sistem de decontare va deține cel puțin 30% din totalul operațiunilor de plăți. În Marea Britanie, aceste operațiuni au o pondere de 98%. În prima parte a anului 1995 au fost acceptate deja la plată cărți VISA emise în străinătate pentru cetățenii străini și cărți de plată de același tip emise pentru persoane juridice române, al căror personal se va deplasa în străinătate. Emiterea cardului presupune efectuarea de către bancă a unor operațiuni care vizează stabilirea unui anumit nivel de risc, în funcție de bonitatea clientului, încheierea unui contract între bancă și client și deschiderea unui cont distinct de carduri. Pentru introducerea cu succes a noului sistem, băncile membre VISA au semnat o convenție care se referă la practicarea unor tarife unice, comisioanele urmând să varieze între 3% și 6%, în funcție de tipul comerciantului.

CARGO 1. Uzanță comercială, prin care se înțelege încărcarea completă a unei nave, fără specificarea felului mărfii care se încarcă. 2. Asigurare a mărfurilor în timpul transportului. Aceasta poate fi: **de abonament**, în care mărfurile expediate se asigură pe o anumită perioadă de

timp, **flotantă**, când se stabileşte un plafon valoric de acoperire, care se diminuează treptat, cu fiecare transport, până la terminarea sa; **de voiaj**, când asigurarea durează pe timpul transportului de la portul de încărcare până la cel de descărcare.

CARGO RAPORT, document care se întocmeşte în legătură cu încărcăturile transportate cu navele maritime. C.r. serveşte, alături de alte documente – **protestul de mare** (v.), **extrasul din jurnalul de bord** (v.) etc. – la stabilirea existenţei şi a realităţii evenimentului care a produs pagubă în timpul transportului. În **c.r.** este necesar să se specifice starea încărcăturii din fiecare conosament. Dacă în **c.r.** nu se fac astfel de specificaţii, organul de lichidare a pagubei va solicita precizări de la asigurat, în legătură cu fiecare dintre conosamentele la care se referă **c.r.**

CARIC, încărcătura unei nave, cu specificarea felului mărfurilor care se încarcă.

CARNET DE CECURI, document eliberat, la cerere, de către unităţile Casei de Economii şi Consemnaţiuni, titularilor de conturi curente personale deschise la unităţile respective, în limitele soldului contului curent personal. **C. de c.** conţine 20 de cecuri, emise pentru sume cuprinse între anumite valori; are un termen de valabilitate de şase luni, calculat de la data emiterii lui. Cecurile pot fi utilizate pentru efectuarea plăţilor fără numerar, frecvente, privind livrările sau cumpărările de mărfuri de la organizaţiile de stat sau cooperatiste; executarea de lucrări sau prestările de servicii; transportul mărfurilor sau achitarea diferitelor cheltuieli ocazionate de manipulare, locaţie, magazinaj, **contrastalii** (v.), transport de persoane în grup, deplasări individuale în străinătate etc. Valoarea cecurilor se achită beneficiarilor în numerar sau prin înregistrare în conturile acestora la orice filială sau agenţie C.E.C. din ţară. Pentru sumele nefolosite din **c. de c.**, unităţile C.E.C. calculează şi plătesc titularilor de cont dobânzi. Detaşarea cecurilor din **c. de c.** se face numai de către unitatea la care se prezintă cecurile la plată. Cecurile trebuie completate corect, fără ştersături sau corecturi. După utilizarea în întregime a sumei-limită înscrise în carnet sau după folosirea ultimului cec, titularul carnetului are obligaţia să se prezinte la unitatea C.E.C. emitentă pentru lichidarea acestuia. ❖ **C. de c. cu limită de sumă**, carnete care au o valoare limitată ce nu poate fi depăşită prin însumarea valorii cecurilor emise de titularul carnetului. Carnetele se eliberează în limita disponibilităţilor din contul curent şi a creditelor ce se acordă prin acest cont sau în limita sumelor primite de la organul ierarhic superior sau din alte conturi de disponibilităţi. Carnetele se eliberează unităţilor pe baza unei dispoziţii de plată prezentate la bancă, în care se menţionează numele persoanei împuternicite să ridice carnetul. Suma-limită a carnetului se stabileşte în raport cu necesităţile unităţii solicitatoare, pe timp de până la 30 de zile, spre a se evita imobilizarea mijloacelor băneşti. Carnetele eliberate titularilor de investiţii şi instituţiilor sunt valabile până la data de 31 decembrie a anului respectiv; cele eliberate unităţilor economice nu au fixat un termen de valabilitate. Un astfel de carnet se eliberează şi se foloseşte pentru plăţi, în favoarea uneia sau a mai multor unităţi. Unităţile pot folosi un singur carnet pentru toate categoriile de plăţi sau un carnet pentru plata transportului şi altul pentru celelalte plăţi. Titularul carnetului poate elibera cecuri de valori diferite, până când suma acestor cecuri atinge limita superioară a valorii carnetului. Valoarea cecurilor emise peste limita carnetului se preia din contul curent, iar când valoarea cecului nu se poate acoperi din cauza lipsei de disponibil în cont, acesta se restituie unităţii bancare a furnizorului. Dacă suma totală a carnetului a fost consumată, iar în carnet au mai rămas cecuri albe, la cererea titularului de cont unitatea bancară poate suplimenta suma carnetului respectiv, în funcţie de noile necesităţi justificate; suplimentarea sumei se va menţiona pe carnet. Banca debitează contul unităţii solicitatoare, creditând contul „Carnete de cecuri cu limită de sumă eliberate". Dacă înaintea expirării termenului de valabilitate s-au epuizat cecurile din carnet, rămânând disponibil neconsumat, suma se restituie titularului, făcându-se operaţiunile contabile corespunzătoare. **C. de c. cu l. de s.** este

netransmisibil şi nu se admite preschimbarea cecurilor contra numerar. Acest instrument de decontare asigură plata neîntârziată a transportului mărfurilor şi persoanelor în grup, contribuind la desfăşurarea normală a relaţiilor de plăţi. C. de c. cu l. de s. se folosesc şi de către cetăţenii care au cont la Casa de Economii şi Consemnaţiuni pentru achiziţionarea de mărfuri şi plata de servicii, pentru efectuarea de plăţi către stat şi diferite organizaţii. În raporturile cu populaţia, aceste carnete de cecuri prezintă următoarele avantaje: evită folosirea numerarului de către populaţie şi riscurile care pot exista în folosirea numerarului; facilitează efectuarea operativă a plăţilor; în caz de pierdere sau de furt al carnetului, unităţile C.E.C. nu permit folosirea cecurilor de către alte persoane în afară de emitent, deoarece semnătura de pe cec trebuie să corespundă cu cea de pe prima filă a carnetului. Titularul carnetului beneficiază de dobândă pe tot timpul cât banii se află depuşi la C.E.C. etc. ❖ **C. de c. fără limită de sumă, c.** care se foloseşte de către unităţile economice care beneficiază de credite pe măsura efectuării aprovizionării, a cheltuielilor de producţie şi de circulaţie şi cărora nu li s-a stabilit, în prealabil, plafonul de creditare. Dacă o întreprindere este trecută la creditare în cadrul plafonului de creditare, acesteia nu i se mai eliberează c. de c. fără l. de s.; carnetele care, în această situaţie, se află asupra întreprinderii se retrag. Pe fişa de evidenţă a acestor carnete se trec data restituirii carnetului şi numerele cecurilor nefolosite. **C. de c. fără l. de s.** se eliberează pe baza cererii prezentate de întreprindere, în care se menţionează numele delegatului împuternicit să ridice carnetul, şi se foloseşte pentru plăţi în favoarea uneia sau a mai multor unităţi. Întreprinderile pot folosi un singur carnet pentru toate categoriile de plăţi sau un carnet pentru plata transportului şi altul pentru celelalte plăţi. Cecurile se decontează din contul curent al unităţii economice emitente. **C. de c. fără l. de s.** mai este folosit şi de către unităţile Ministerului Turismului, Biroul de Turism pentru Tineret, pentru efectuarea de plăţi către întreprinderile de hoteluri şi restaurante, întreprinderile de transporturi, cele de spectacole, instituţiile de cultură şi artă, muzee, pentru plata mesei şi a cazării către întreprinderile agricole, pentru plata taxelor consulare etc. **C. de c. fără l. de s.** este un instrument de decontare care face posibilă plata neîntârziată a transportului mărfurilor şi persoanelor în grup, contribuind la desfăşurarea operativă, normală, a relaţiilor de plăţi între plătitor şi beneficiarul plăţii.

CARNET DE ECONOMII, instrument de economisire emis de Banca Agricolă, care poate fi nominal şi la purtător, cu sau fără parolă. **C. de e. nominal** cuprinde şi o clauză de împuternicire. Pe **c. de e.** se efectuează operaţiuni de depuneri şi restituiri ale economiilor băneşti ale populaţiei. Depunerile sub formă de depozit sunt cele pentru care se stabilesc termene minime de păstrare la bancă. La aceste depuneri, ratele anuale de calcul al dobânzii sunt superioare celor practicate la depunerile pe **c. de e.** la vedere, ele diferenţiindu-se în funcţie de timpul minim de păstrare a sumelor depuse şi în funcţie de dobândă. Unităţile Băncii Agricole emit aceste carnete, cu perioade minime de păstrare de 6 sau 12 luni. Operaţiunile de depunere şi de restituire pe **c. de e.** cu depozite se pot efectua la oricare unitate a Băncii Agricole. Excepţie fac restituirile din **c. de e.** cu depozite la purtător cu parolă, care se fac numai de unitatea băncii care le-a emis. Depunerile efectuate de populaţie pe **c. de e.** sunt imprescriptibile. Banca garantează securitatea sumelor depuse şi asigură secretul operaţiunilor efectuate. Depunerile şi dobânzile aferente acestora, actele în legătură cu transferul depunerilor pe numele moştenitorilor, precum şi acţiunile judiciare ale Băncii Agricole legate de acestea sunt scutite de taxe. Pierderea **c. de e.** se anunţă imediat la cea mai apropiată unitate a Băncii Agricole, precizându-se codul carnetului sau alte elemente care să permită identificarea titularului şi a unităţii bancare emitente. Falsificarea **c. de e.** şi a datelor din carnete se sancţionează pe cale penală.

CARNET DE IMPOZIT, **c.** emis de organele financiare fiecărui contribuabil, în care se înregistrau impozitele şi taxele datorate statului, precum şi plăţile efective făcute la buget.

CARNET DE MUNCĂ, document oficial întocmit de serviciul resurse umane şi salarizare a muncii pentru fiecare salariat din unităţile de stat şi ale cooperaţiei meşteşugăreşti, cu care se dovedeşte: ▪vechimea în muncă, vechimea neîntreruptă în aceeaşi unitate, vechimea în funcţie, meserie ori specialitate, timpul cât s-a lucrat în locuri de muncă cu condiţii deosebite, salariul tarifar de încadrare şi alte drepturi salariale etc. C. de m. conţine: ▪numele şi prenumele titularului; ▪data şi locul naşterii; ▪sexul; ▪starea civilă; ▪numărul copiilor; ▪studiile; ▪profesia; ▪data încadrării în muncă; ▪data promovării în noua funcţie; ▪data schimbării încadrării tarifare; ▪activitatea prestată; vechimea în muncă (totală, neîntreruptă, în specialitate); ▪data întreruperii activităţii; ▪data plecării; ▪motivul etc. C. de m. evidenţiază timpul cât personalul şi cei asimilaţi acestuia muncesc în unităţile de stat, cooperatiste şi în organizaţiile obşteşti, în întreprinderile particulare legal în funcţiune ori la persoane fizice care utilizează munca retribuită. C. de m. este un document personal al titularului şi nu poate fi împrumutat, cedat sau înstrăinat pe vreo cale; reţinerea lui se poate face numai pentru cercetarea datelor pe care le are înregistrate de către organul de urmărire penală care, pe timpul respectiv, eliberează dovada reţinerii. C. de m. este întocmit şi completat cu datele necesare de către unitatea de stat, cooperatistă, meşteşugărească sau societatea mixtă la care persoana respectivă s-a încadrat pentru prima oară în muncă. În cazul persoanelor fizice încadrate la alte persoane juridice decât de stat, la persoane particulare, c. de m. se întocmeşte, se completează şi se păstrează de către direcţiile de muncă şi protecţie socială judeţene şi cea a municipiului Bucureşti. C. de m. se păstrează de către unitatea la care lucrează persoana încadrată în muncă, aceasta având dreptul să verifice datele înregistrate. În caz de desfacere a contractului de muncă, transfer etc., conducerea unităţii are obligaţia să elibereze titularului c. de m., întocmit la zi. Persoanele care au mai fost încadrate în muncă nu pot încheia contract de muncă cu altă unitate fără prezentarea c. de m. În ansamblu, c. de m. conţine informaţii referitoare la încadrarea, salarizarea, pregătirea şi promovarea personalului. Persoanelor care se încadrează pentru prima oară în muncă la o unitate din sectorul privat sau care nu au întocmite c. de m. li se întocmesc astfel de documente de către Camera de Muncă. C. de m. ale patronilor, ale salariaţilor, ale membrilor asociaţi şi ale celor cu activitate particulară autorizată din aceste unităţi se întocmesc de către Camera de Muncă. Persoanele încadrate la unităţile din sectorul privat depun c. de m. spre păstrare şi completare la Camera de Muncă, o dată cu înregistrarea contractelor de muncă. C. de m. pierdut se poate reconstitui pe baza contractului de muncă, a statelor de plată a salariilor şi a altor documente. Neînţelegerile care se pot ivi cu privire la datele înscrise în c. de m. sau la neeliberarea acestuia titularului se soluţionează de către judecătoria teritorială, ale cărei hotărâri sunt definitive. Nerespectarea normelor legale privitoare la întocmirea, completarea, păstrarea şi evidenţa c. de m. se sancţionează pe cale disciplinară, contravenţională, civilă sau penală, după caz. Înregistrarea în c. de m. a unor date nereale, utilizarea cu bună ştiinţă a acestor date, deţinerea şi folosirea a două sau mai multe c. de m. constituie infracţiune şi se pedepseşte corespunzător de legea penală.

CAROL, prima monedă oficială de aur, în valoare de 20 de lei, din România. Denumirea de c. a fost dată pe baza legii monetare din 1867, fiind o imitaţie a napoleonului francez. Această monedă n-a circulat decât puţin timp.

CARTA PARTITĂ, v. CHARTER PARTY.

CARTA PRIVIND DREPTURILE SOCIALE FUNDAMENTALE ALE MUNCITORILOR, document adoptat de ţările Uniunii Europene (excepţie făcând Marea Britanie), în decembrie 1989, care defineşte drepturile sociale fundamentale ale cetăţenilor ţărilor Uniunii şi care cuprinde următoarele drepturi: ▪la liberă circulaţie; ▪la angajare şi salariu; ▪la ameliorarea condiţiilor de viaţă şi de muncă; ▪la protecţie socială; ▪la libera asociere şi negociere colectivă; ▪la

pregătirea profesională; ▪la egalitatea de tratament între bărbaţi şi femei; ▪la informare, consultare, participare la conducerea întreprinderii; ▪la protecţia vieţii şi a sănătăţii la locul de muncă; ▪la protecţia copiilor şi a adolescenţilor; ▪la formarea, integrarea şi readaptarea profesională a persoanelor handicapate. V. şi **Consiliul Europei; Carta Socială Europeană.**

CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ, document semnat de Consiliul Europei, la 18 august 1961, la Torino, şi intrat în vigoare la 26 februarie 1963. Carta conţine drepturile sociale şi obligaţiile statelor de a respecta aceste drepturi. Potrivit Cartei, părţile sunt obligate să garanteze dreptul: ▪la muncă; ▪la condiţii de muncă echitabile; ▪la securitate şi igiena muncii; ▪la remuneraţie echitabilă; ▪la organizare sindicală; ▪la negociere colectivă; ▪la protecţia copiilor şi a adolescenţilor; ▪la protecţia muncitoarelor; ▪la orientare profesională; ▪la formare profesională; ▪la protecţia sănătăţii; ▪la securitate socială; ▪la asistenţă socială şi medicală; ▪de a beneficia de serviciile sociale; ▪la readaptarea profesională şi socială a persoanelor handicapate; ▪la protecţia socială, economică şi juridică a familiei, a mamei şi a copilului; ▪la protecţie socială şi economică a muncitorilor imigranţi şi a familiilor lor; ▪la protecţie şi asistenţă socială. În mai 1988, Carta, prin Protocolul adiţional, mai prevede: ▪ dreptul la egalitate de şanse şi tratament în materie de angajare şi profesie, fără discriminare bazată pe sex; ▪dreptul salariaţilor la informare şi la consultare în cadrul întreprinderii; ▪dreptul salariaţilor de a lua parte la stabilirea şi la îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi a mediului de lucru; ▪dreptul persoanelor în vârstă la protecţie socială. V. şi **Consiliul Europei.**

CARTE ALBASTRĂ, document întocmit de societatea de asigurări sau de filiala ACR pentru atestarea existenţei asigurării facultative de răspundere civilă auto, încheiată cu valabilitate numai în afara teritoriului României, în ţările membre ale convenţiei, respectiv ţările din estul Europei, cu excepţia Albaniei. Conţine informaţii referitoare la numărul curent al cărţii, denumirea unităţii de asigurare şi adresa, ţările pentru care este valabilă asigurarea, numele conducătorului auto, marca autovehiculului, numărul de înregistrare, numărul motorului, durata de valabilitate a asigurării, ţările pentru care este valabilă asigurarea, adresa birourilor de asigurare. Se întocmeşte în două exemplare: un exemplar se predă asiguratului, al doilea rămâne la sucursala societăţii de asigurări sau la filiala ACR. În prezent, **c.a.** nu se mai foloseşte.

CARTE DE CEC, document ce se foloseşte ca mijloc de identificare a titularului unui cont în bancă şi care emite cecuri unei organizaţii. Unitatea bancară garantează plata cecului până la concurenţa unei sume anterior stabilite numai dacă semnătura şi numărul cărţii care trebuie să fie menţionat pe verso cecului sunt în concordanţă.

CARTE DE CREDIT, instrument, document emis de o unitate bancară, în baza căruia titularul poate cumpăra mărfuri, poate efectua plăţi de servicii, executări de lucrări etc. pe credit, pe termen scurt, de la magazinele sau întreprinderile care, pe baza unei convenţii, s-au obligat faţă de bancă să îl accepte. Ulterior, suma reprezentând contravaloarea cumpărăturilor se debitează de către banca emitentă a c. de c., la intervale de timp stabilite, titularului contului.

CARTE DE MUNCĂ, document întocmit în cadrul serviciului de resurse umane-salarizare pentru fiecare lucrător. Conţine informaţii cu privire la datele personale şi la activitatea desfăşurată din momentul încadrării în muncă, în scopul determinării vechimii în muncă şi a cuantumului de pensie pentru anii serviţi: numele şi prenumele, data şi locul naşterii, sexul, starea civilă, numărul copiilor, studiile, profesia, data angajării, data plecării şi motivul, salariul de încadrare, data promovării în noua funcţie, data schimbării încadrării tarifare, data întreruperii şi motivul etc.

CARTE VERDE, document întocmit la unitatea societății de asigurări sau la sediul unei filiale ACR în 3-4 exemplare, folosit la atestarea existenței asigurării facultative de răspundere civilă auto, încheiată cu valabilitate numai în afara teritoriului României, în țările membre ale convenției **„Carte verde"**. Conține informații referitoare la data emiterii, durata asigurării, numărul cărții și al contractului de asigurare, numărul de circulație, felul și marca autovehiculului, țările în care este valabilă cartea, numele și adresa asiguratului, denumirea unității de asigurare, semnătura asiguratului, denumirile și adresele birourilor de asigurare din țările pentru care este făcută asigurarea; 2-3 exemplare, după caz, se predau asiguratului, un exemplar rămâne la sucursala societății de asigurări sau la filiala ACR. **C.v.** este, practic, un document internațional de asigurare, cu valabilitate pe teritoriul fiecăreia dintre țările care fac parte din **Consiliul Birourilor Asigurărilor de Autovehicule (v.). V.** și **Biroul Asigurărilor de Autovehicule.**

CARTEA DATORIEI PUBLICE, sistem legal de evidență; registrul în care se înscriu obligațiile statului față de creditori, referitoare la capitalul împrumutat și dobânzile, pe care le datorează. În **c.d.p.** se înscrie numele, prenumele, suma împrumutată statului etc. Instituirea **c.d.p.** s-a născut din necesități practice pentru debitor (stat) și creditori (subscriptori la împrumut). Împrumutul public bazat numai pe hârtii la purtător prezintă dezavantajul că titlurile respective pot fi pierdute, distruse, arse, în care caz creditorul nu mai poate dovedi creanța sa. Din aceste motive, rentele la purtător s-au transformat în rente nominale înregistrate în **c.d.p.**, scutindu-i pe creditori de administrarea titlurilor de împrumut. **C.d.p.** se poate organiza după sistemul simplei înregistrări, sistemul extrasului, sistemul mixt și sistemul depozitului. Sistemul simplei înregistrări se practică în Anglia, Germania etc., înregistratul neprimind nici o hârtie de valoare ce i-ar fi necesară pentru încasarea dobânzilor. Sistemul extrasului din **c.d.p.** se practică în Belgia, Italia etc.; aici, înregistratul primește un act necesar la încasarea dobânzilor sau pentru transmiterea creanței. Sistemul mixt se întâlnește în SUA, Franța și în alte țări. În SUA, sistemul mixt constă în combinarea sistemului extrasului cu cel al creanței; pentru capital se practică sistemul extrasului, iar pentru dobânzi sistemul creanței. În Franța, sistemul mixt este practicat invers față de cel din SUA. Sistemul depozitului se întâlnește mai ales în Elveția, fiind asemănător cu sistemul depozitului bancar și constă în aceea că statul păstrează titlurile de împrumut, de rentă, iar deponentul dobândește dreptul la eliberarea acestor titluri prin adeverința care îi este eliberată. **C.d.p.** s-a practicat mai mult în prima perioadă a dezvoltării economiei libere, când încă nu existau obligațiunile la purtător sau acestea erau foarte puține. Înregistrarea creanțelor în această carte are loc când există un număr restrâns de creditori și evită cheltuielile cu confecționarea titlurilor, precum și cele cu păstrarea lor la bănci. Inconvenientul este că aceste înscrisuri nu pot fi negociate la bursă; cu îndeplinirea anumitor formalități, ele pot fi negociate în afara bursei.

CARTEA DE CREDIT, modalitate electronică modernă de efectuare a plăților. **C.** de **c.** este rezultatul extinderii depunerilor în conturi curente și a tehnicilor electronice de calcul la care au recurs titularii de conturi. Inițial, **c.** de **c.** erau imprimate speciale care aveau fotografia titularului și serveau numai pentru identificarea emitenților de cecuri. Când cecul era însoțit de **c.** de **c.** aceasta constituia confirmarea calității emitentului de titular al depozitului. Mai târziu, prezentarea **c.** de **c.** a devenit o modalitate de efectuare a plății. Cu ajutorul terminalului de firmă și al legăturilor telefonice, beneficiarul plății se poate informa asupra condițiilor de realizare a plății. Furnizorul remite factura semnată de client și astfel dobândește prețul mărfii. Periodic, titularul de cont reglează cu banca plățile efectuate. **C.** de **c.** are următoarele caracteristici: la confecționarea ei se folosesc materiale plastice speciale, cu desene holografice, care se aseamănă cu bancnotele, pentru a preveni falsificările, pe care sunt imprimate elemente specifice de identificare, cu inserții magnetice așezate în benzi longitudinale, cu posibilități de lecturare. În forma sa perfecționată, **c.** de **c.** cuprinde și un microprocesor. **C.** de **c.** constituie un instrument modern și operativ de plată,

este asimilată cu execuția unui ordin de plată fără numerar, plata este garantată. C. de c. este în primul rând un sistem funcțional, un complex de legături interbancare, la nivel național, când intervin și cooperează mai mulți operatori. Folosirea c. de c. necesită organizarea și funcționarea centrelor de autorizare și a centrelor de prelucrare zonale. C. de c. se prezintă sub mai multe forme, fiind un instrument de plată ultramodern, de mare perspectivă. Pe plan internațional, se afirmă noi tipuri de c. de c.: c. americane cu laser, c. japoneze cu microprocesor, c. suedeză cu afișaj și o modalitate de control care se bazează pe amprente digitale.

CARTEA DE GARANȚIE A CECURILOR, c. emisă de bancă pentru a garanta valabilitatea unui cec tras asupra sa, în favoarea unui beneficiar, până la concurența unei anumite sume; are ca scop ușurarea efectuării plăților prin cecuri. C. dă o garanție suplimentară persoanei care primește cecul la plată și creează unele suspiciuni asupra cecurilor prezentate la plată fără această carte.

CARTEA DE SEMNĂTURI, sistem de evidență care se completează la deschiderea unui cont sau a unui depozit de titluri, pe care se depune semnătura titularului sau a reprezentanților săi. C. de s. este un document folosit de bancă în exercitarea dreptului de dispoziție asupra resurselor bănești și altor valori depuse în bancă.

CARTEA GALBENĂ, publicație a Bursei de Valori de la Londra prin care se stabilesc reglementările care guvernează la cota oficială a bursei și procedeele ulterioare referitoare la raportările periodice.

„CARTEA NEAGRĂ" A AGENȚILOR ECONOMICI, sistem de evidență, un adevărat cazier al contravenienților în domeniul economic. C.N. este deschisă la Institutul Național de Statistică și Studii Economice și la direcțiile județene. Datele sunt computerizate; la ele au acces gratuit reprezentanții metrologiei, Gărzii Financiare, Poliției, Poliției Sanitare, Finanțelor Publice, precum și inspectorii corpului de control din cadrul primăriilor. Persoanele fizice și cele juridice pot obține informațiile dorite contra cost. Consultarea C.N. oferă posibilitatea încheierii unor afaceri sigure cu parteneri economici practic necunoscuți, eliminând riscurile de a încheia contracte cu escroci care au la activ multe infracțiuni. C.N. poate fi consultată atât în București, cât și la direcțiile județene de statistică.

CARTEL, uniune monopolistă; convenție încheiată între mai mulți producători de mărfuri de același fel, independenți unul față de altul, având drept scop reglementarea fie a producției (cantitate și calitate), fie a condițiilor de desfacere a mărfurilor pe care le produc (zone de desfacere, contingentare, stabilirea unui preț unitar sau minim de vânzare, organizarea unor oficii de vânzare etc.). C. se caracterizează prin: existența unui contract pentru un timp determinat, a cărui nerespectare duce la îndepărtarea unității respective din cartel; întreprinderile cartelate trebuie să fie producătoare de mărfuri similare și în stare de producție; întreprinderile cartelate își păstrează independența și individualitatea; după desființarea c., ele își recapătă complet libertatea. Crearea de c. în comerțul exterior, numite și c. forțate, precum și a celor create de către organizațiile internaționale sub numele de supracarteluri constituie căile folosite de monopoliști în acțiunea de subordonare față de propriile lor interese a aparatului de stat din diferite țări. ❖ **C. bancar**, formă a monopolului bancar, reprezentând înțelegerea dintre câteva bănci independente, referitoare la limitarea concurenței libere dintre ele prin stabilirea unei concordanțe corespunzătoare pentru operațiunile pe care le efectuează. De regulă, c.b. se referă la stabilirea aceloraşi procente de dobânzi, condiții de creditare, de practicare a aceleiași politici de dividende etc. C.b. nu exclude, ci limitează independența băncilor participante, potrivit înțelegerii stabilite.

V. şi **monopol bancar**. ❖ **C. maritim**, formă de monopol care are în structura sa mai multe societăţi de navigaţie. Scopul constituirii **c.** este cel al limitării concurenţei prin fixarea de tarife unice la transportul de pasageri sau de mărfuri şi prin stabilirea aceloraşi condiţii de încărcare, transport, descărcare şi depozitare a mărfurilor.

CARTELĂ-CEC, document a cărui prezentare garantează cecurile prin care se fac retrageri de sume de la unităţile băncii emitente sau de la băncile corespondente cu care au fost încheiate convenţii în această privinţă.

CARTELĂ DE CREDIT, document emis de bancă, în temeiul căruia titularul poate face cumpărări de mărfuri, plăţi de servicii etc., pe credit pe termen scurt, de la întreprinderile sau magazinele care, prin convenţie, s-au angajat faţă de bancă să o accepte. Pe **c. de c.** trebuie să fie menţionate: unitatea bancară emitentă, numărul de ordine al cartelei, numele, prenumele, contul şi semnătura titularului, termenul de valabilitate, netransmisibilitatea ei etc. **C. de c.** se eliberează pe baza contractului încheiat între bancă şi titular, unde se stipulează limita lunară de creditare şi sumele pe care titularul se obligă să le depună, lunar, în cont. Banca emitentă garantează efectuarea plăţilor de către titularul ei până la limita prevăzută în contract. În momentul cumpărării de mărfuri de la un magazin, titularul cartelei semnează factura respectivă, pe care se trec elementele de pe cartelă, iar reprezentanţii magazinului verifică identitatea dintre semnătura de pe factură şi cea de pe cartelă şi dacă termenul de valabilitate al cartelei nu este expirat. Deţinătorul titular poate achiziţiona mărfuri, a căror valoare nu trebuie să depăşească limita de creditare aprobată de bancă. Titularul **c. de c.** semnează trei exemplare din factură, dintre care două rămân la magazin şi unul îl reţine el. Magazinul prezintă un exemplar din factură la banca la care titularul cartelei are contul deschis, pe baza căreia, lunar, banca debitează contul titularului cartelei şi creditează contul magazinului. Titularul **c. de c.** rambursează creditele către bancă, lunar sau după un anumit număr de luni, reconstituindu-se astfel limita de creditare. Lunar, banca trimite titularului extrasul de cont, la care se anexează documentele achitate de ea pe baza **c. de c. C. de c.** are astăzi o utilizare tot mai largă, deoarece prezintă unele avantaje faţă de cecuri, prin existenţa garanţiei băncii pentru plata, în limitele stabilite, a mărfurilor cumpărate sau a serviciilor prestate, şi reduce totodată numărul operaţiunilor contabile în bancă şi la magazine. **C. de c.** prezintă următoarele avantaje: banca oferă garanţii pentru plata mărfurilor vândute, pentru executarea lucrărilor şi prestarea serviciilor; se reduce numărul de operaţiuni contabile atât la bancă, cât şi la magazine, întreprinderi şi instituţii; se asigură securitatea banilor pentru titulari, operaţiunile efectuându-se prin conturi.

CASA 1. Dulap (ladă) de fier, ghişeu, birou, pupitru, masă sau încăpere special amenajată, prevăzută cu mecanisme speciale de siguranţă, dintr-o întreprindere, instituţie, bancă, cooperativă etc., în care se păstrează numerarul, acte sau hârtii de valoare şi de unde se efectuează operaţiunile de încasări şi plăţi. **2.** Cont de activ cu ajutorul căruia se înregistrează existenţa şi mişcările de numerar din casieria întreprinderii.

CASA DE AJUTOR RECIPROC, asociaţie financiară şi de credit cu caracter obştesc a membrilor de sindicat, care are ca scop dezvoltarea solidarităţii, sprijinirea şi întrajutorarea materială a membrilor prin acordarea de împrumuturi. **C. de a.r.** dobândeşte personalitate juridică din ziua înregistrării la consiliul judeţean (al municipiului Bucureşti) a sindicatelor şi are ca obiective: ▪promovarea relaţiilor de întrajutorare, de sprijin şi de solidaritate între membrii săi; ▪atragerea economiilor băneşti ale membrilor şi aducerea lor în circuitul economico-financiar; ▪acordarea de împrumuturi pentru satisfacerea unor cerinţe materiale temporare ale membrilor; ▪atragerea în rândul membrilor a salariaţilor şi educarea lor, cultivând spiritul de economie şi de

bună gospodărire a bugetului familiei; ▪păstrarea şi folosirea mijloacelor materiale şi băneşti ale casei; ▪participarea membrilor săi la conducerea şi la buna desfăşurare a activităţii economico-financiare, la exercitarea controlului asupra fondurilor şi activităţii casei. C. de a.r. îşi desfăşoară activitatea sub conducerea sindicatului, pe baza autoconducerii şi a gestiunii economico-financiare. C. de a.r. îşi constituie următoarele fonduri: fondul social, fondul de dezvoltare şi de rezervă, taxele de înscriere, dobânzile rezultate din acordarea împrumuturilor şi cele din contul curent, sumele rezultate din închirierea imobilelor, alte venituri. Fondul social se foloseşte numai pentru acordarea împrumuturilor; la sfârşitul fiecărui an, acest fond creşte cu o parte din beneficiu. Veniturile realizate în cursul anului din taxe de înscriere, dobânzi şi alte surse se repartizează astfel: ▪50% pentru acordarea de beneficii la sfârşitul anului; ▪18% pentru acoperirea cheltuielilor de organizare, funcţionare, stimulare materială, reparaţii (diferenţa rămasă se repartizează la fondul de beneficii); ▪2% pentru acoperirea cheltuielilor care se efectuează pe plan central şi local pentru instruiri, şcolarizări, îndrumare, control; ▪30% pentru constituirea fondului de dezvoltare şi de rezervă, din care se acordă împrumuturi. La finele anului, beneficiul se repartizează proporţional cu fondul social al fiecărui membru. Fondurile c. se păstrează în cont la instituţiile financiare. Împrumuturile se acordă membrilor casei care au o vechime de cel puţin trei luni, în funcţie de mărimea fondului social depus de solicitant, de posibilităţile acestuia de restituire, de disponibilităţile casei. Cuantumul împrumutului poate fi de cel mult trei ori depunerea la fondul social al solicitantului, fără să poată depăşi o anumită sumă de lei. Dobânda pentru împrumuturile acordate este de 6%, iar restituirea se face în cel mult 30 de luni. C. de a.r. îşi încetează activitatea pe baza hotărârii adunării generale, la cererea a cel puţin $^2/_3$ din numărul membrilor, cu aprobarea comitetului sindicatului. La lichidare se încasează toate sumele din împrumuturi, dobânzi, alţi debitori şi se restituie membrilor fondul social, inclusiv eventualele beneficii.

CASA DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR, organizaţie obştească de întrajutorare mutuală a pensionarilor, care ia fiinţă prin asocierea benevolă a pensionarilor din sectorul de stat, UCECOM şi din alte sectoare de asigurări sociale, în vederea satisfacerii unor cerinţe materiale (acordarea de împrumuturi cu dobândă, ajutoare), prestării de servicii contra plată pentru membrii săi, organizării de activităţi culturale, artistice, educative etc. folosind capacitatea de muncă a pensionarilor. C. de A.R. a P. se organizează ca persoană juridică fără scop patrimonial, pe oraşe, municipii şi sectoare ale municipiului Bucureşti, la cererea scrisă a cel puţin 100 de pensionari, pe baza autorizaţiei primăriei judeţului (municipiului Bucureşti), eliberate în temeiul procesului-verbal de constituire, însoţit de statutul adoptat de adunarea generală a pensionarilor. Pot fi membri ai casei pensionarii de orice categorie din toate sectoarele de asigurări sociale, precum şi membrii lor de familie (soţ, soţie, copii inapţi de muncă aflaţi în întreţinerea pensionarilor). Primirea ulterioară a altor membri se aprobă de către consiliul de conducere al casei, pe bază de cerere individuală. Veniturile casei se formează din: taxa de înscriere plătită de membri, reprezentând 1% din pensie, iar pentru un membru de familie, o sumă minimă de lei. Transferarea lor la o altă casă, precum şi transferarea de la **Casa de Ajutor Reciproc** (v.) a personalului sunt scutite de plata acestei taxe; cotizaţia lunară de 1% din pensie; 50% din cotizaţia lunară datorată de un membru titular pentru membrii de familie ai pensionarului; contribuţia lunară atât pentru pensionar cât şi membrii săi de familie. De asemenea, veniturile casei mai sunt formate din dobânzi, diferite venituri din manifestările cultural-artistice, de la prestările de servicii, din diverse venituri (sume prescrise, contribuţii benevole, donaţii etc.). Membrii care au depus cotizaţii ce însumează echivalentul pensiei pe timp de trei luni nu mai au obligaţia să depună cotizaţia lunară. De la data înscrierii, membrii c. au dreptul, potrivit statutului, să primească împrumuturi, ajutoare nerambursabile, să beneficieze de diferite activităţi cultural-artistice, de anumite servicii contra plată, de diverse acţiuni de întrajutorare, ajutor în caz de deces etc. De

asemenea, au dreptul să aleagă şi să fie aleşi în consiliul de conducere şi în comisia de cenzori, să participe la adunările generale, să ia parte la dezbateri şi la luarea hotărârilor, să li se restituie sumele depuse cu titlu de cotizaţii. Membrii c. au următoarele îndatoriri: să respecte statutul şi hotărârile adunării generale şi ale consiliului de conducere şi să participe la aducerea la îndeplinire a hotărârilor, să-şi achite la termen obligaţiile băneşti faţă de c. (cotizaţii, contribuţii, împrumuturi, inclusiv dobânzile aferente). Calitatea de membru al c. încetează: ▪ la cererea scrisă a celui în cauză; ▪în caz de pierdere a calităţii de pensionar, prin excludere, pentru neplată – fără motive întemeiate – a cotizaţiei sau a contribuţiei lunare, pe mai mult de trei luni, pentru atitudine potrivnică intereselor c. sau ca urmare a unor acte de indisciplină care prejudiciază activitate acesteia; ▪prin deces. Pierderea dreptului de membru al c. conduce la pierderea acestei calităţi şi de către membrii de familie. La încetarea calităţii de membru al c. – indiferent de motive – sumele depuse cu titlu de cotizaţii lunare se restituie titularului sau urmaşilor săi legali, după caz, reţinându-se datoriile reprezentând împrumuturi, dobânzi, cotizaţii şi contribuţii. Dreptul de a cere restituirea cotizaţiilor se prescrie în termen de trei ani; cotizaţiile nereclamate în acest termen se fac venit la bugetul c. Contribuţiile lunare depuse nu se restituie. C. de A.R. a P. îşi constituie următoarele fonduri: ▪fonduri pentru împrumuturi, fonduri pentru ajutoare nerambursabile, fonduri pentru activităţi cultural-artistice; ▪fonduri pentru investiţii; ▪fonduri pentru cheltuieli generale. Din aceste fonduri se efectuează cheltuieli corespunzătoare. C. poate organiza prestarea unor servicii în scopul deservirii exclusive a membrilor săi. În prestarea serviciilor pot fi folosiţi, pe bază de contract civil, numai pensionarii care sunt membrii săi. Prestarea serviciilor se poate organiza cu aprobarea adunării generale, pe baza încuviinţării prealabile a primăriei judeţului (municipiului Bucureşti) în domeniile: croitorie, lenjerie, tâmplărie, cizmărie, reparaţii ale obiectelor de uz casnic. Tarifele serviciilor prestate se aprobă de adunarea generală, în concordanţă cu tarifele cooperaţiei meşteşugăreşti. Retribuirea se face pe bucată. Activitatea c. este îndrumată şi sprijinită de către primăria judeţului (a municipiului Bucureşti), prin Direcţia Generală de Muncă şi Protecţie Socială. Organele de conducere ale c. sunt: ▪adunarea generală a membrilor casei; ▪consiliul de conducere; ▪preşedintele; ▪comisia de cenzori. C. de A.R. a P. poate fi dizolvată prin hotărârea adunării generale a membrilor, care desemnează o comisie formată din 3-5 membri care nu fac parte din consiliul de conducere sau din comisia de cenzori. Comisia lichidează bunurile şi fondurile rezultate după achitarea tuturor obligaţiilor casei şi întocmeşte raportul asupra rezultatelor lichidării care se supune spre aprobare adunării generale. Termenul de lichidare se stabileşte de către adunarea generală şi nu poate fi mai mare de 12 luni. V. şi **adunarea generală a Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor; ajutoare ce se acordă de Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor; comisia de cenzori; fondurile Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor; împrumuturile ce se acordă de Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor.**

CASA DE ASIGURĂRI A AVOCAŢILOR, instituţie specializată, cu personalitate juridică, care este organizată şi funcţionează în cadrul Uniunii Avocaţilor din România şi care are ca scop stabilirea şi acordarea pensiilor şi a ajutoarelor sociale cuvenite avocaţilor şi urmaşilor acestora cu drepturi proprii la pensie, conform prevederilor legale. Membrii C. de A. a A. sunt toţi avocaţii în activitate, avocaţii pensionari şi toţi urmaşii acestora, cu drepturi proprii la pensie şi la ajutoare sociale. Avocatul înscris în barou, cu drept la exerciţiul profesiei, este obligat să contribuie la constituirea fondului C. de A. a A. Avocaţii pot face parte şi din alte forme de asigurări sociale. Perioada de timp în care un avocat este deputat sau senator se ia în calcul la stabilirea vechimii în avocatură. Indemnizaţia de parlamentar şi celelalte drepturi băneşti încasate se consideră venituri din profesie şi se iau în calcul la stabilirea pensiei de către C. de A. a A. Această instituţie are legături cu asigurările sociale de stat. C. de A. a A. are buget propriu, aprobat de congresul avocaţilor; patrimoniul său poate fi folosit în activitatea economică producătoare de

venituri, cu autorizarea consiliului uniunii. C. de A. a A. este condusă şi administrată de un consiliu ales de congresul avocaţilor, format din cinci membri, dintre care trei avocaţi în activitate şi doi avocaţi pensionari, aleşi de congres pe o perioadă de patru ani. Din rândurile sale, consiliul alege un preşedinte şi un vicepreşedinte. V. şi **comisia de cenzori.**

CASA DE CIRCULAŢIE, casierie a unităţii bancare, prin care se efectuează operaţiunile zilnice de încasări şi plăţi în numerar, pentru satisfacerea cererilor titularilor de conturi deschise la bancă. Din c. de c. se eliberează numerarul necesar întreprinderilor, instituţiilor, unităţilor cooperatiste etc., în vederea efectuării de către acestea a plăţilor pentru salarii, dividende, premii, gratificaţii, indemnizaţii, pensii etc. În c. de c., numerarul poate fi păstrat până când suma lui ajunge la un anumit plafon zilnic. Sumele de bani care depăşesc acest plafon se virează automat în fondul de rezervă. C. de c. pot fi de încasări, de plăţi sau mixte. V. şi **emisiune bănească; retragerea banilor din circulaţie.**

CASA DE COMPENSAŢIE A BĂNCILOR, asociaţie de bănci şi bancheri având ca scop compensarea şi lichidarea datoriilor lor reciproce, soldul compensaţiilor urmând a fi înregistrat în debitul sau în creditul contului curent respectiv al băncilor asociate, cont ţinut la **banca centrală de emisiune**. Se mai numeşte şi camera de compensare, de lichidare sau clearing house. În anul 1760 se înfiinţează prima casă de clearing din Edinburgh, iar în 1773 cea din Londra. La început, compensaţiile se efectuau între bancheri şi bănci particulare; în 1864 s-a acceptat să participe la compensaţii şi Banca Angliei. Băncile din Manchester au organizat în 1872 o clearing house, sistem care, în anii următori, a fost practicat şi de alte oraşe. În ţara noastră, prima casă de compensaţie a băncilor, înfiinţată în decembrie 1919, din iniţiativa a 17 bănci din Bucureşti, efectua în mod organizat plăţi fără numerar şi avea ca scop stingerea zilnică prin compensare (fără folosirea monedei în numerar) a relaţiilor băneşti dintre băncile membre. C. de c. a permis Băncii Naţionale să economisească importante sume de bani în numerar pentru efectuarea plăţilor în economie şi a dat posibilitatea băncilor să realizeze mari profituri, deoarece plăţile efectuate prin intermediul ei aveau un cost redus, iar sumele care deveneau disponibile se foloseau în alte scopuri. V. şi **compensaţie.**

CASA DE ECONOMII ŞI CONSEMNAŢIUNI, bancă de economii, societate bancară pe acţiuni, cu acţionar unic statul român, care are ca principal obiect de activitate atragerea, păstrarea şi fructificarea economiilor băneşti în lei şi în valută ale populaţiei, a disponibilităţilor băneşti ale persoanelor juridice, precum şi primirea de sume spre consemnare. Prin legea din 1 decembrie 1864 a luat fiinţă Casa de Depuneri şi Consemnaţiuni care, sub autoritatea Ministerului Finanţelor şi sub supravegherea unei comisii, avea ca sarcină să strângă şi să administreze depunerile de fonduri băneşti voluntare, judiciare sau administrative, cu caracter obligatoriu, pentru care se plătea o dobândă. Numerarul disponibil al Casei putea fi dat cu împrumut statului sau particularilor. La 1880 a luat fiinţă o Casă de Economie, ca anexă a Casei de Depuneri şi Consemnaţiuni, scopul acesteia fiind acela **„de a provoca, de a păstra, a face producătoare şi a strânge economiile cele mai neînsemnate ale clasei muncitoare“**. Ca urmare a legii comercializării bunurilor statului din 1929, se reorganizează Casa de Depuneri, Consemnaţiuni şi Economii prin desprinderea Casei de Economii, care a fost transformată în instituţie publică autonomă, sub denumirea de Casa Generală de Economii (1930). Prin legea din 1932, ea a fost autorizată să deschidă conturi curente, să execute viramente şi să facă operaţiuni prin cecuri poştale. În 1948, ambele case se contopesc în Casa de Economii şi Consemnaţiuni (C.E.C.). C.E.C. desfăşoară o activitate organizatorică şi educativă în rândurile populaţiei, având ca scop cultivarea spiritului de economisire, de chibzuire sistematică şi de bună gospodărire a banului câştigat prin muncă, de cumpătare, de preocupare pentru evitarea oricărei risipe. Ea atrage şi

păstrează în siguranță mijloacele bănești temporar disponibile ale populației, efectuează diferite operațiuni ale depunătorilor săi și acordă credite populației pentru construirea de locuințe proprietate personală etc. În acest mod, C.E.C. mobilizează – pe baza principiilor liberului consimțământ și al rambursabilității la cerere – o parte din veniturile bănești ale populației, care, pe calea creditului, contribuie la dezvoltarea economiei naționale. C.E.C. organizează atragerea economiilor bănești ale populației, face operațiuni de primire spre păstrare a acestor economii și a sumelor consemnate, efectuează operațiuni privind executarea de casă a bugetului de stat, deservește unitățile și organizațiile care își păstrează disponibilitățile bănești în conturi la această instituție, efectuează operațiuni de creditare a populației pentru construirea de locuințe proprietate personală, pentru cumpărarea de locuințe din fondul de stat, operațiuni privind obligațiunile C.E.C. cu câștiguri, operațiuni de comision și mandat etc. C.E.C. are personalitate juridică, este organizată pe baza gestiunii economico-financiare. C.E.C. are în frunte un consiliu de administrație, constituit din președinte, trei vicepreședinți și șapte membri. Președintele și vicepreședinții Casei de Economii și Consemnațiuni se numesc de către primul-ministru al Guvernului. Președintele C.E.C. îndeplinește funcția de președinte al consiliului de administrație. Ceilalți membri ai consiliului de administrație sunt numiți de ministrul Finanțelor. Consiliul de administrație este numit pe o perioadă de patru ani. Structura organizatorică a C.E.C. cuprinde o centrală cu direcții și servicii; pe teritoriu, C.E.C. are direcții județene, direcția municipiului București, filiale și agenții și o rețea mandatară formată din agențiile C.E.C.-P.T.T.R., ghișeele C.E.C. din diferite unități economice etc. V. și **operațiunile Casei de Economii și Consemnațiuni.**

CASA DE ÎNCASĂRI, c. care funcționează în cadrul casieriilor din unitățile bancare prin care se efectuează operațiuni de încasări în numerar de la depunători, care pot fi persoane juridice sau fizice.

CASA DE ÎNCASĂRI ȘI PLĂȚI, c. care este organizată și funcționează în interiorul casieriilor unităților bancare, prin care se efectuează atât operațiuni de încasări, cât și plăți în numerar.

CASA DE PLĂȚI, c. organizată în cadrul casieriilor unităților bancare, care efectuează operațiuni de plăți în numerar clienților băncii, din disponibilitățile lor aflate în conturi sau din creditele bancare acordate, în baza unor documente întocmite în acest scop.

CASA MIXTĂ, v. **CASA DE ÎNCASĂRI ȘI PLĂȚI**.

CASA NAȚIONALĂ A ASIGURĂRILOR SOCIALE PENTRU SĂNĂTATE, instituție publică centrală, autonomă, specializată, cu personalitate juridică, fără scop lucrativ, care se ocupă cu organizarea și înfăptuirea sistemului asigurărilor sociale de sănătate din România. C.N. a A.S. pentru S. stabilește și conduce politica și strategia generală în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate din România prin casele de asigurări de sănătate județene și cea a municipiului București și prin oficii teritoriale, având următoarele atribuții: ▪administrează, împreună cu casele de asigurări de sănătate județene, **fondul asigurărilor sociale pentru sănătate** (v.); ▪controlează garantarea dreptului asiguraților la servicii medicale, în mod nediscriminatoriu; ▪colaborează cu Ministerul Sănătății la elaborarea și la realizarea programelor de sănătate finanțate de la bugetul de stat, de la bugetul asigurărilor sociale de sănătate și din alte surse; ▪supraveghează și controlează funcționarea sistemului de asigurări sociale de sănătate; ▪monitorizează și controlează modalitățile de eliberare a medicamentelor; ▪constituie comisii de experți care elaborează proiecte de norme metodologice pentru acordarea serviciilor medicale;

▪elaborează criterii de acreditare a furnizorilor de servicii medicale; ▪elaborează, împreună cu Colegiul Medicilor din România, regulamentul de funcționare a comisiilor de acreditare a medicilor din sistemul de asigurări sociale de sănătate; ▪participă la acreditarea medicilor din sistemul de asigurări sociale de sănătate; ▪acreditează personalul sanitar care poate fi admis să lucreze în sistemul asigurărilor sociale de sănătate; ▪organizează, împreună cu Colegiul Medicilor din România, controlul activității medicale furnizate asiguraților; ▪participă anual, împreună cu Ministerul Sănătății, la elaborarea listei care cuprinde medicamentele, cu sau fără contribuție personală, pe baza prescripției medicale, de care beneficiază asigurații; ▪elaborează anual, împreună cu Colegiul Medicilor din România, liste nominale cu materialele sanitare, protezele și ortezele; ▪elaborează reglementările privind plățile suplimentare ale asiguraților pentru unele medicamente și servicii medicale suplimentare; ▪organizează un sistem de asigurare pentru răspundere civilă a furnizorilor de servicii medicale; ▪organizează, împreună cu Colegiul Medicilor din România, Comisia Centrală de Arbitraj și avizează regulamentul de organizare și de funcționare a acesteia; ▪avizează statutele caselor asigurărilor de sănătate; ▪aprobă anual bugetele caselor asigurărilor de sănătate și controlează corectitudinea execuției bugetare; ▪administrează bunurile mobile și imobile; ▪stabilește anual, în limitele legii, cota de contribuție a caselor asigurărilor sociale de sănătate la constituirea fondului de redistribuire și elaborează criteriile de administrare a acestuia; ▪stabilește destinațiile fondului de rezervă neutilizat la finele fiecărui an; ▪se preocupă de tipărirea, distribuirea și evidența carnetelor de asigurat; ▪asigură organizarea și ținerea evidenței statistice generale a stării de sănătate a populației; ▪efectuează sondaje asupra gradului de satisfacere a asiguraților în ce privește ocrotirea sănătății. C.N. a A.S. pentru S. are următoarele organe de conducere: ▪adunarea generală a reprezentanților; ▪consiliul de administrație, ales de adunarea generală a reprezentanților, care are un președinte și un vicepreședinte, aleși dintre membrii acestuia. Adunarea generală a reprezentanților are ca obiectiv principal susținerea intereselor asiguraților în raporturile cu consiliul de administrație și exercită următoarele atribuții: ▪aprobă statutul și alte reglementări specifice în domeniul său de activitate; ▪aprobă bilanțul contabil și descărcarea gestiunii anului precedent pentru C.N. de A. pentru S. și pentru casele de asigurări de sănătate județene și cea a municipiului București; ▪ia decizii privind administrarea patrimoniului; ▪aprobă bugetul anului curent al C.N. de A. pentru S. și pentru casele de asigurări de sănătate teritoriale; ▪alege o comisie de cenzori. Consiliul de administrație reprezintă C.N. de A. pentru S. și pe asigurați în raporturile cu alte persoane juridice și fizice. La nivelul C.N. de A. pentru S. funcționează consilii de experți, care elaborează proiecte de norme metodologice pentru acordarea serviciilor medicale, aprobate de către comisia mixtă a acestei instituții și de Colegiul Medicilor din România. C.N. de A. pentru S., împreună cu Colegiul Medicilor din România, organizează comisii de control al serviciilor medicale care se acordă asiguraților. Controlul are ca scop verificarea îndeplinirii parametrilor calitativi ai serviciilor medicale. C.N. de A. pentru S., împreună cu Colegiul Medicilor din România, organizează Comisia Centrală de Arbitraj, care are în frunte un arbitru acceptat de ambele părți. Arbitrii pot fi medici, juriști sau economiști, acreditați și înregistrați de Ministerul Justiției. Hotărârile adoptate de Comisia Centrală de Arbitraj sunt obligatorii atât pentru casele de asigurări de sănătate, cât și pentru Colegiul Medicilor din România. Pe teritoriu, C.N. de A. pentru S. are case județene de asigurări de sănătate și a municipiului București, care sunt instituții publice – autonome, nelucrative – ce desfășoară activități în domeniul asigurării sănătății. În funcție de numărul asiguraților, casele de asigurări pentru sănătate județene și a municipiului București pot avea oficii de asigurări pentru sănătate la nivelul municipiilor, orașelor și al altor localități. Casele de asigurări pentru sănătate funcționează pe baza unui statut, care cuprinde: ▪denumirea și sediul casei de asigurări pentru sănătate; ▪teritoriul deservit; ▪felul, cantitatea și calitatea unor servicii care nu sunt definite expres prin lege; ▪nivelul și modul de încasare a contribuției; ▪numărul

membrilor în organele de conducere; ▪drepturile şi obligaţiile organelor de conducere; ▪modul de adoptare a hotărârilor adunării generale a reprezentanţilor; ▪organizarea activităţii financiar-contabile, a controlului şi întocmirea bilanţului contabil anual; ▪componenţa şi sediul comisiei de litigii; ▪modalităţile de publicitate etc. Asiguraţii primesc un extras în care sunt specificate serviciile care se asigură, nivelul contribuţiei şi modul de plată. Casele de asigurări de sănătate judeţene şi a municipiului Bucureşti au următoarele organe de conducere: adunarea reprezentanţilor şi consiliul de administraţie. Organele de conducere ale caselor de asigurări pentru sănătate se aleg prin vot secret, iar o persoană poate fi aleasă pentru maximum două mandate, de câte cinci ani. Asiguraţii şi angajatorii îşi aleg reprezentanţii pe grupe reprezentative, adică pentru: salariaţi, liber-profesionişti, agricultori cu gospodării individuale, pensionari, şomeri, personal casnic, elevi şi studenţi. Din organele de conducere ale caselor de asigurări pentru sănătate nu pot face parte: miniştrii, secretarii de stat, directorii din ministere, primarii, prefecţii şi asiguraţii cu funcţii de conducere în sindicate. Pe lângă fiecare casă de asigurări pentru sănătate este organizat şi funcţionează un serviciu medical, care elaborează şi verifică documentaţia privind acordarea şi controlul serviciilor furnizate din punct de vedere medical pentru protejarea asiguratului. De asemenea, controlează corectitudinea certificatelor medicale de boală, oportunitatea măsurilor de recuperare, îngrijirea la domiciliu şi calitatea serviciilor de sănătate.

CASA NAŢIONALĂ DE PENSII ŞI ALTE DREPTURI DE ASIGURĂRI SOCIALE, instituţie publică autonomă de interes naţional, cu personalitate juridică, având competenţa să administreze şi să gestioneze sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, cu sediul în Bucureşti, care rezolvă toate problemele de asigurări sociale în colaborare cu sindicatele din România. **C.N.P.A.S.** îşi elaborează statutul propriu, care se aprobă prin hotărâre a Guvernului, şi are următoarele atribuţii: ▪organizează, coordonează şi îndrumă întreaga activitate privind asigurările sociale de stat, pensiile, tratamentul balnear, odihna, indemnizaţiile şi ajutoarele; ▪sprijină din punct de vedere metodologic celelalte sectoare de asigurări sociale; ▪îndrumă şi controlează modul de aplicare a normelor legale de către casele teritoriale de pensii, precum şi de către persoanele juridice şi fizice cărora le revin drepturi şi obligaţii de asigurări sociale; ▪furnizează datele necesare pentru fundamentarea şi elaborarea bugetului asigurărilor sociale de stat; ▪prezintă Guvernului şi partenerilor sociali rapoarte cu privire la modul de administrare a bugetului asigurărilor sociale de stat; ▪publică bianual raportul său de activitate; ▪colectează contribuţiile de asigurări sociale şi alte tipuri de contribuţii; ▪se preocupă de încasarea veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat; ▪ia măsuri pentru protecţia fondurilor asigurărilor sociale de stat; ▪se preocupă de dezvoltarea şi de administrarea eficientă a patrimoniului sistemului public de asigurări sociale şi de păstrarea integrităţii acestuia; ▪asigură evidenţa la nivel naţional a tuturor contribuabililor la sistemul public de asigurări sociale; ▪conduce evidenţa drepturilor şi obligaţiilor de asigurări sociale la nivel naţional, pe baza codului personal de asigurări sociale; ▪certifică anual stagiul de cotizare şi punctajul pentru fiecare asigurat; ▪îndrumă şi controlează activitatea de expertiză medicală şi de recuperare a capacităţii de muncă; ▪aplică prevederile convenţiilor internaţionale de asigurări sociale la care România este parte; ▪întreţine şi dezvoltă relaţii cu organisme similare în domeniul asigurărilor sociale din alte ţări, în baza convenţiilor încheiate de statul român; ▪participă la elaborarea proiectelor de convenţii încheiate de statul român cu alte state, având ca obiect pensiile; ▪efectuează studii pe baza documentelor şi a experienţei ţării noastre pentru perfecţionarea sistemului public de pensii, indemnizaţii, ajutoare, tratament balnear, odihnă; ▪studiază fenomenele care apar în sfera asigurărilor sociale şi elaborează proiecte de acte normative privind reglementarea pensiilor, pe care le înaintează Guvernului, acordând sprijin în acest domeniu organelor asigurărilor sociale din celelalte sectoare; ▪organizează selecţia, pregătirea şi perfecţionarea profesională a personalului din domeniul asigurărilor sociale; ▪se

preocupă de introducerea, extinderea, întreținerea și protecția sistemelor automate de calcul și de evidență; realizează reprezentarea în fața instanțelor judecătorești în litigiile în care este implicată; alte atribuții. Conducerea C.N.P.A.S. este constituită din președinte și consiliul de administrație, compus din 19 persoane, dintre care președintele și 18 membri. Președintele C.N.P.A.S. este numit de primul-ministru, pe o perioadă de cinci ani, și îndeplinește și funcția de președinte al consiliului de administrație; de asemenea, are calitatea de ordonator principal de credite bugetare. Membrii consiliului de administrație sunt reprezentanți ai Guvernului, patronatului și asiguraților, după cum urmează: șase reprezentanți ai Guvernului; șase reprezentanți ai patronatului; șase reprezentanți ai asiguraților, dintre care: trei reprezentanți ai confederațiilor sindicale reprezentative și trei reprezentanți ai organizațiilor naționale ale pensionarilor. Membrii consiliului de administrație sunt numiți prin decizie a primului-ministru, la propunerea Guvernului, a organizațiilor patronale, a confederațiilor sindicale reprezentative și a organizațiilor naționale ale pensionarilor, pe o perioadă de patru ani. Consiliul de administrație funcționează în mod legal în prezența a cel puțin 13 dintre membrii săi. Membrii consiliului de administrație pot fi revocați de primul-ministru, la propunerea celor care i-au desemnat. În fiecare județ și în municipiul București funcționează câte o casă de pensii învestită cu personalitate juridică, în subordinea căreia funcționează case locale.

CASA SCONT, reducere de preț acordată de vânzător cumpărătorului, când vânzarea, deși era pe termen (pe credit), totuși cumpărătorul o achită imediat. Această reducere se mai numește „scont de casă".

CASARE, complex de operațiuni prin care se scoate din funcțiune și se lichidează mijloacele fixe, care, datorită gradului avansat de uzură, nu mai pot fi folosite, reparate sau modernizate. V. și **lichidarea mijloacelor fixe; mijloace fixe.**

CASĂ COMERCIALĂ, denumire convențională dată firmelor din țările cu economie de piață, care efectuează schimburi interne și externe cu diferite mărfuri. C.c. achiziționează mărfuri de pe piața internă pe care le exportă sau importă diverse mărfuri pe care le desface, sub diferite forme, pe piața internă.

CASĂ DE CLEARING 1. Componentă organizatorică în cadrul burselor de mărfuri, prin intermediul căreia se încheie, se derulează și se garantează operațiunile efectuate la bursă. 2. Casă de compensație, asociație de persoane juridice și fizice, membre ale bursei, care garantează, fără condiții, că orice tranzacție efectuată de membrii bursei va fi onorată potrivit prevederilor contractuale. C. de c. efectuează lichidarea tranzacției și, la scadența contractului, comunică numele, prenumele și adresa vânzătorului și cumpărătorului. 3. Organ al **bursei** (v.) care are rolul de garantare și de echilibrare a tranzacțiilor încheiate într-o zi la bursă. C. de c. garantează vânzătorilor că vor primi banii, iar cumpărătorilor că vor primi titlurile solicitate. Rolul c. de c. este important, întrucât cumpărătorii și vânzătorii nu se cunosc între ei.

CASĂ DE CONFIRMARE, firmă de export comisionară care își asumă riscurile de creditare a cumpărătorilor și nu cere acestora dovezi referitoare la posibilitățile de rambursare a creditelor.

CASĂ DE CREDIT, instituție de credit având ca atribuții principale primiri de sume spre fructificare și acordări de credite. C. de c. efectuează și operațiuni de **incasso** (v.), de schimb etc.

CASĂ DE ECONOMII ȘCOLARE, instituție de economisire care s-a înființat și a funcționat începând din anul 1978 în cadrul școlilor generale, profesionale și liceelor, pe baza

propunerilor unităților de învățământ, cu acordul inspectoratelor școlare și al sucursalelor C.E.C., în scopul educării elevilor în spiritul de economie și bună gospodărire a banului încă de la vârsta copilăriei, al popularizării în rândul elevilor a foloaselor economisirii și păstrării la C.E.C. a sumelor economisite. C. de E.Ş. efectua următoarele operațiuni: primea și restituia depunerile voluntare pe librete speciale de economii pentru elevi, foi cu timbre de economii, pe cecuri de economii școlare, precum și pe librete de economii emise elevilor de către unitățile C.E.C. Operațiunile de depuneri și restituiri pe libretele speciale de economii se efectua numai de către C. de E.Ş. Fiecare C. de E.Ş. păstra depunerile efectuate de elevi la C.E.C., pe baza unui libret cu dobândă emis pe numele acesteia, în care se înregistrau global economiile individuale ale elevilor, precum și economiile comune obținute din activitățile patriotice și obștești prestate de elevi. Dobânzile obținute nu se acordau individual fiecărui elev depunător, ci – pe baza hotărârii adunării generale a C. de E.Ş. – puteau fi utilizate pentru diferite acțiuni colective (procurare de material didactic și sportiv, organizarea de excursii, acordarea de premii individuale etc.). C.E.C. acorda anual recompense, premii în bani și în obiecte, excursii în țară sau locuri în tabere școlare și cadrelor didactice care sprijineau, supravegheau și îndrumau activitatea C. de E.Ş. C. de E.Ş. era condusă de un comitet constituit, în majoritate, din elevi aleși de adunarea generală a elevilor. Activitatea s-a desfășurat sub supravegherea, îndrumarea și sprijinul unui delegat al consiliului de conducere al școlii (liceului). În prezent nu se mai folosește.

CASĂ DE SCHIMB VALUTAR, instituție bancară cu personalitate juridică ce efectuează operațiuni de schimb valutar pentru persoane fizice, rezidente sau nerezidente. Pentru funcționarea c. de s.v., pe lângă înregistrarea sa potrivit Legii nr. 31/1990, este necesară acordarea autorizației de către Banca Națională a României. În acest scop, trebuie îndeplinite următoarele condiții: obiectul unic de activitate să-l constituie schimbul valutar pentru persoane fizice; solicitantul trebuie să aibă un spațiu permanent de lucru, cu acces pentru public și adresă identificabilă; solicitantul trebuie să notifice numele și adresa băncii la care are deschis contul; solicitantul trebuie să prezinte dovada capitalului social vărsat în totalitate în numele c. de s.v., ca persoană juridică independentă. De asemenea, persoana solicitantă trebuie să prezinte dovada existenței unor disponibilități în cont, la data depunerii cererii de autorizare la Banca Națională a României, echivalente cu 10 milioane de lei, sumă care trebuie să se regăsească permanent sub formă de disponibilități în valută sau în lei; c. de s.v. trebuie să aibă personal fără cazier judiciar. Numai personalul angajat are dreptul să efectueze operațiuni în numele c. de s.v.; fiecare c. de s.v. trebuie să aibă asigurată dotarea tehnică necesară pentru verificarea autenticității bancnotelor, precum și pentru păstrarea și manipularea în deplină securitate a valutei; fiecare solicitant care îndeplinește condițiile de autorizare pentru schimb valutar plătește un comision de autorizare de 50 000 de lei, care este supus revederii periodice. C. de s.v. este înregistrată ca persoană juridică și poate avea în cadrul său un număr nelimitat de puncte de schimb, care să îndeplinească condițiile de mai sus; ea își poate începe operațiunile numai după primirea autorizației de la Banca Națională a României. În vederea autorizării c. de s.v., solicitanții depun la sucursala Băncii Naționale a României din județul în raza căruia urmează să-și desfășoare activitatea o cerere scrisă, însoțită de următoarele documente, în două exemplare: ▪certificatul de înmatriculare eliberat de Camera de Comerț și Industrie, însoțit de: ▪statutul societății comerciale, contractul de societate și hotărârea judecătorească; ▪dovada posesiunii spațiului (contract de închiriere sau act de proprietate, după caz); ▪certificatele de cazier judiciar ale personalului; ▪dovada existenței în cont la o bancă comercială a disponibilităților, în echivalentul a 10 milioane de lei. În termen de câteva zile, sucursala județeană a Băncii Naționale a României analizează și verifică pe teren documentația prezentată, din care apoi remite un exemplar Oficiului de Control al Devizelor din cadrul Băncii Naționale a României, cu avizul său. În temeiul analizei efectuate, Oficiul de Control al Devizelor

transmite sucursalei bancare autorizația de funcționare sau îi comunică respingerea cererii și motivul respingerii. Autorizația de funcționare sau respingerea cererii se comunică solicitantului de către sucursala Băncii Naționale a României. C. de s.v. efectuează următoarele operațiuni: cumpără în mod liber, fără limitări, valută sub forma bancnotelor și a cecurilor de călătorie, în oricare dintre valutele cotate de Banca Națională a României, de la rezidenți și nerezidenți, persoane fizice. De asemenea, poate efectua schimbul valutar pentru încasarea unor servicii turistice, care sunt prevăzute în mod expres în autorizația de funcționare; poate vinde valută sub forma bancnotelor, în valutele cotate de Banca Națională a României, persoanelor fizice rezidente în România, care solicită schimbul, în scopul efectuării de călătorii turistice în străinătate. Poate vinde nerezidenților, contra lei, valută sub formă de bancnote în oricare dintre valutele cotate la Banca Națională a României, dar numai până la concurența sumei evidențiate ca fiind schimbată din valută în lei pe documentul emis de un punct de schimb valutar din România. Astfel de operațiuni se pot efectua numai pentru documentele de schimb emise în ultimele 30 de zile și numai pentru sumele în lei pentru care nu au mai fost efectuate restituiri de valută, în acest interval de timp, de către un punct de schimb valutar, care va menționa pe documentele în cauză sumele în lei pentru care s-au efectuat restituiri de valută și data, pe care le confirmă cu semnătura angajatului. Punctul de schimb valutar care efectuează restituirea ultimului sold reține documentul respectiv. Fiecare c. de s.v. poate să-și stabilească cursurile de schimb, atât cele de cumpărare, cât și cele de vânzare, cu condiția ca nivelul cursurilor de cumpărare și de vânzare să se încadreze într-un interval de abatere de până la +/-2% față de cursurile de schimb ale leului din lista de cursuri valutare publicată zilnic de Banca Națională a României. Cursurile de vânzare și cele de cumpărare pentru toate valutele și cecurile de călătorie negociate se afișează zilnic, la loc vizibil, la începutul programului de lucru. Cursurile afișate nu mai pot fi modificate în timpul zilei respective. În cadrul unei localități, c. de s.v. practică aceleași cursuri pentru toate punctele sale de schimb. Cursurile afișate se înscriu în listele de cursuri zilnice semnate de persoanele împuternicite de conducerea c. de s.v. Listele de cursuri se păstrează ca documente justificative la punctele de schimb valutar respective. Este interzisă efectuarea de operațiuni unilaterale (numai de cumpărare sau numai de vânzare de valută), cu excepția cazurilor când acestea sunt determinate exclusiv de lipsa temporară de disponibilități, în valută sau în lei. Pentru operațiunile de schimb valutar se încasează comisioane numai în lei. Comisioanele se afișează zilnic, la începutul programului de lucru, și nu pot fi modificate în timpul zilei de lucru. C. de s.v. care efectuează operațiuni de schimb valutar raportează Băncii Naționale a României – Oficiul de Control al Devizelor – operațiunile de schimb valutar. Personalul fiecărei c. de s.v. este răspunzător de efectuarea operațiunilor de schimb valutar. Sucursalele județene ale Băncii Naționale a României desfășoară sistematic acțiuni de supraveghere și de control asupra c. de s.v. în felul următor: supravegherea modului de desfășurare a activității prin observări și verificări inopinate la punctele de schimb valutar, ori de câte ori consideră necesar; controlul ulterior asupra întregii activități a punctelor de schimb valutar, cel puțin o dată pe trimestru. Autorizația de funcționare a unei c. de s.v. poate fi revocată temporar sau definitiv de către Banca Națională a României, dacă nu se respectă normele legale, situație în care se aplică penalizările și sancțiunile prevăzute de lege. V. și **valută; curs valutar; operațiuni în afara licitațiilor valutare; operațiuni valutare.**

CASĂ DE RESCONT, instituție bancară, partenerul preferat, uneori unic, al băncii centrale, care acționează pe cont propriu pentru valorificarea capitalurilor sale, primește și acordă împrumuturi în vederea obținerii de profit din diferența de dobândă. C. de r. deține bonuri de tezaur, cumpără și vinde titluri, efectuează operațiuni de arbitraj cu titlurile respective etc. De asemenea, modifică operativ termenele de rambursare în favoarea partenerilor, fapt care micșorează diferențele dintre cerere și ofertă, asigurând pieței o mai mare elasticitate. C. de r.

acționează în principal ca intermediar, concentrează cererea și oferta, având ca scop satisfacerea discretă a solicitărilor băncilor, cu păstrarea secretului operațiunilor. Prin toate acestea, c. de r. contribuie la realizarea echilibrului general al pieței și diminuează angajarea băncii centrale. V. și **scont; rescontare.**

CASĂ SPECIALĂ, c. organizată în cadrul casieriilor unităților bancare, prin care se efectuează numai operațiuni speciale cum sunt: încasări și plăți în valută, operațiuni cu metale prețioase, cu cecuri în valută etc.

CASCO, asigurare a unui mijloc de transport (navă, avion, vagoane de cale ferată, mijloace de transport auto etc.), cu toate instalațiile și accesoriile respective ca un tot indivizibil. C. poate fi: ▪de călătorie, când mijlocul de transport se asigură pentru o anumită călătorie; ▪de construcții, situație în care mijlocul de transport se asigură împotriva riscurilor din timpul construcției; ▪de port, prin care asigurarea compensează eventualele daune produse în timpul staționării mijlocului de transport într-un anumit port etc. V. și **asigurarea navelor maritime; asigurarea navelor aeriene; asigurare facultativă a autovehiculelor.**

CASE DE ÎNCASĂRI, c. care funcționează pe lângă unitățile bancare și care primesc în timpul programului operativ mijloace bănești în numerar de la casieriile centralizate ale unităților de stat, private, cooperatiste, obștești și de la populație. Numerarul se primește numai după înregistrarea sumei în jurnalul de casă; operațiunea de înregistrare în contul unităților respective se face în aceeași zi, însă după verificarea numerarului. C. de î. primesc numerarul pe baza următoarelor documente: **foaia de vărsământ cu chitanță** (v.), **ordinul de încasare** (v.) și borderoul însoțitor. Documentele de casă nu pot fi trimise la c. de î. prin intermediul clienților.

CASETE DE VALORI, instrumente ale Băncii Comerciale Române, care oferă posibilitatea păstrării în condiții de maximă siguranță a valorilor care pot să constea în: documente de valoare, titluri de valoare, obiecte de artă și bijuterii, orice alte valori care nu aduc prejudicii băncii. Banca garantează confidențialitatea, siguranța și secretul operațiunilor prin: ▪amplasamentul c. de v. în spații special amenajate, asigurate cu sisteme de pază, supraveghere și alarmă; ▪deschiderea/închiderea c. de v. se efectuează de către funcționarul bancar în prezența utilizatorului ei. Operațiunea de deschidere a c. de v. se execută cu ajutorul a două chei diferite, una deținută de funcționarul bancar, iar cealaltă, proprie unei singure casete, rămânând în posesia clientului. C. de v. este dotată cu o cutie metalică ce poate fi manevrată doar de client, în compartimente special amenajate. Accesul clientului este liber și necondiționat la c. de v. și are loc în baza legitimației de acces eliberate de bancă. Obținerea c. de v. se realizează în mod operativ, în baza încheierii unui contract de închiriere și a plății tarifului diferențiat în funcție de: perioada de păstrare, volumul casetei, valoarea declarată a obiectelor depuse. Perioada de închiriere corespunde strict solicitării clientului și nu este prestabilită.

CASH 1. Disponibil de numerar lichid. 2. Operațiuni de disponibil bănesc la bursă. Încasări și plăți în numerar efectiv.

CASH-FLOW (FLUX DE NUMERAR), flux de lichidități (venituri și cheltuieli) care privesc activitatea de producție și de investiții a societății comerciale. Indicator al posibilităților maxime de autofinanțare a întreprinderii. **Evaluarea curentă brută = beneficiul net + amortismentul + fondul de rezervă. Evaluare curentă netă = beneficiul net + fondul de rezervă.** C.-f. este înțeles ca o resursă care se degajează după realizarea echilibrului financiar al agentului economic. Pentru calcularea c.-f. se apelează și la date extrase din contul de rezultate. C.-f. reprezintă capacitatea de autofinanțare a agentului economic determinată prin însumarea

profitului net, a amortismentelor şi a provizioanelor neasimilate datoriilor. C.-f. este un important instrument de apreciere, de evaluare a societăţii comerciale, în vederea unui plasament sau pentru acordarea de împrumuturi.

CASH-FLOW ACTUALIZAT, modalitate de analiză care se bazează pe actualizarea fluxului de numerar prin utilizarea ratelor specifice de actualizare. În acest mod se permite analiştilor să ia în considerare faptul că la un leu, respectiv la orice unitate valutară, profitul primit peste un an, începând dintr-o anumită zi, nu este la fel de valoros ca leul câştigat astăzi. V. şi **cash-flow.**

CASIER, persoană împuternicită să efectueze operaţiuni de încasări, păstrări şi plăţi de numerar sau de alte hârtii de valoare, într-o unitate economică sau instituţie. C. este gestionar de mijloace băneşti sau de diferite alte valori şi ţine contabilitatea încasărilor şi a plăţilor pe care le evidenţiază în registrul de casă. Funcţia de casier poate fi încredinţată oricărei persoane încadrate în unitatea respectivă, care îndeplineşte condiţiile legale pentru a fi gestionar. De regulă, funcţia de casier este incompatibilă cu cea de contabil. Totuşi, cu aprobarea ministerelor, a altor organe centrale sau a consiliilor locale, ale judeţelor şi al municipiului Bucureşti, atribuţiile de c. pot fi îndeplinite şi de către persoanele care exercită atribuţii de control financiar sau de contabili. C. nu are dreptul să încredinţeze exercitarea atribuţiilor sale altor persoane. C. are următoarele atribuţii şi îndatoriri: ▪ridică numerar din contul deschis la bancă sau la altă instituţie de credit pe baza ceculuí de numerar întocmit de compartimentul financiar-contabil; ▪face încasări în numerar de la persoane fizice pe bază de chitanţe; ▪păstrează în siguranţă mijloacele băneşti şi celelalte valori; ▪efectuează diferite plăţi în numerar. Plăţile în numerar se efectuează numai pe bază de documente de plată întocmite de compartimentul financiar-contabil, vizate pentru controlul financiar preventiv şi aprobate de persoanele competente. La primirea documentelor de plată, c. este obligat să verifice existenţa, valabilitatea şi autenticitatea semnăturilor, prin confruntarea lor cu specimenele de semnături, precum şi existenţa anexelor la aceste documente. Plăţile se fac numai persoanelor indicate în documentele de plată sau altora, pe bază de împuternicire sau de procură, care rămâne la casier. Persoanele care primesc sume de bani trebuie să semneze pe documentele de plată. După ce se face plata, c. aplică ştampila „ACHITAT" şi semnează pe documentul de plată. Salariile, bursele etc. se plătesc pe baza statelor de salarii şi a listelor de plată. La expirarea termenelor pentru plata salariilor şi a celorlalte drepturi băneşti, c. este obligat să aplice pe statul de salarii şi pe celelalte documente de plată ştampila „ACHITAT" sau să scrie menţiunea „DEPUS" şi să specifice numărul şi data documentului de depunere, în dreptul numelui persoanei care n-a încasat suma, să întocmească lista nominală a persoanelor care n-au încasat drepturile băneşti şi să menţioneze pe centralizatorul statului de salarii sumele efectiv plătite şi cele neachitate, să depună la bancă, în termenele stabilite, sumele neplătite. Reţinerea în casierie de numerar peste limita soldului de casă sau nedepunerea banilor în termen la bancă atrage după sine penalizări pentru c. Plăţile în numerar pentru achiziţii, contractări de produse, colectări de deşeuri de la persoane fizice se fac pe baza borderourilor de achiziţii şi a altor documente aprobate de organele competente. Pentru anumite cazuri, c. poate face plăţi în numerar direct din încasările obţinute, pe baza documentelor aprobate de compartimentul financiar-contabil. C. nu are dreptul să păstreze în casierie pachete de bancnote nenumărate sau necontrolate, numerar şi alte valori care nu aparţin unităţii respective, excepţie făcând sumele şi valorile necesare efectuării diferitelor operaţiuni de mandat. C. poartă răspunderea materială, administrativă şi penală pentru banii şi valorile care îi sunt încredinţate. C. ţine contabilitatea încasărilor şi a plăţilor pe care le evidenţiază în registrul de casă. V. şi **cec de numerar; chitanţă; limita soldului de casă; plăţi directe din încasări; plăţi în numerar; registru de casă.**

CASIERIE, serviciu, birou, încăpere, ghişeu dintr-o unitate economică, instituţie, cooperativă etc., prin care se efectuează operaţiunile de încasări, de păstrare şi de plăţi în numerar sau unde se păstrează diferite alte valori (timbre, cecuri, bilete de călătorie etc.). Unităţile cu un volum mare de operaţiuni cu numerar, cu o activitate complexă, pot organiza mai multe casierii, ghişee sau puncte de încasări şi plăţi care sunt coordonate de casierul central. Conducerea unităţilor este răspunzătoare de buna organizare şi desfăşurare a activităţii de casierie, pentru asigurarea unei gospodăriri raţionale a mijloacelor băneşti şi pentru apărarea integrităţii avutului obştesc. C. în mod normal sunt alimentate cu numerar de la unităţile Băncii Naţionale a României sau de la alte instituţii de credit, din încasările rezultate din vânzări de mărfuri, prestări de servicii şi executări de lucrări efectuate pentru alte întreprinderi sau de la populaţie, din încasarea unor impozite de la lucrătorii săi etc. Unităţile au obligaţia să depună sumele încasate în numerar care depăşesc limita soldului de casă la banca la care au deschis contul şi să ridice de la aceasta numerarul necesar pentru efectuarea diferitelor plăţi. Operaţiunile de încasări şi plăţi în numerar se pot efectua numai pe bază de acte justificative. Numerarul, precum şi celelalte valori şi documente de casă se păstrează obligatoriu în tezaure, case de fier, care trebuie să asigure deplina lor securitate.

CATALOG, registru, caiet, listă, sistem de fişe etc., în care sunt înregistrate, după anumite criterii, reguli şi cu anumite scopuri, nume de persoane, titluri de lucrări, de obiecte etc.

CATALOGUL NORMELOR DE AMORTIZARE ŞI AL DURATELOR DE SERVICIU NORMATE ALE MIJLOACELOR FIXE, parte componentă a actului normativ ce reglementează amortizarea mijloacelor fixe, care cuprinde codul de clasificare şi denumirea grupelor de mijloace fixe, duratele de serviciu normate ale mijloacelor fixe şi normele de amortizare pe baza cărora compartimentele financiar-contabile din unităţile economice calculează şi planifică amortismentul mijloacelor fixe. În acest cod sunt cuprinse şi grupele de mijloace fixe care se pot folosi în condiţii speciale şi cărora li s-au stabilit durate de serviciu diferenţiate, ca de exemplu la clădiri şi construcţii speciale (mediu umed, corosiv, cu temperaturi înalte etc.) sau la mijloacele fixe de natura maşinilor şi a utilajelor (mediu uşor corosiv, mediu puternic corosiv sau abraziv). V. şi **amortisment anual; amortizare; normă de amortizare; normă analitică de amortizare; normă unică de amortizare.**

CATASTROFĂ, risc deosebit de grav, eveniment sau serie de evenimente care provoacă pagube foarte mari într-o perioadă scurtă de timp. V. şi **risc.**

CAUŢIUNE 1. Sumă fixă de bani depusă la un organ competent pentru garantarea unui angajament care poate rezulta dintr-o atingere adusă unui drept, cu deosebire în cazul în care nu s-ar respecta o convenţie. 2. Sumă determinată de bani, depusă la dispoziţia organelor fiscale de o persoană învinuită sau de o altă persoană în numele învinuitului, spre a garanta fie plata amenzii ori a despăgubirilor, fie prezentarea învinuitului la organele judiciare şi plata eventuală a cheltuielilor de judecată. 3. Contract prin care o persoană garantează pentru o altă persoană faţă de terţi că va îndeplini ea obligaţiile persoanei garantate în cazul când aceasta nu îşi respectă angajamentul. C. sunt facultative, legale, judiciare, reale, personale, bancare, penale şi vamale. V. şi **garanţie.**

CAUŢIUNE VAMALĂ, sumă de bani care se depune la organele vamale drept garanţie pentru executarea obligaţiilor privind plata taxelor vamale. De asemenea, c.v. este şi un contract prin care o persoană juridică sau fizică se angajează faţă de organele vamale să plătească suma reprezentând taxele vamale datorate de o terţă persoană, în cazul în care aceasta nu-şi onorează obligaţiile.

CAZ ASIGURAT (PRODUCERE A EVENIMENTULUI ASIGURAT) 1. Riscul împlinit, sinistrul, accidentul produs sau survenirea unui alt fenomen pentru care s-a încheiat asigurarea şi din care rezultă obligaţia asigurătorului de a plăti despăgubirea sau suma asigurată, deci din care rezultă anumite drepturi pentru asigurat. 2. Valoarea stricăciunilor suferite de bunul asigurat de pe urma unui cutremur, a unei furtuni, inundaţii, incendiu etc., iar la asigurările de persoane contractarea unei invalidităţi într-un accident, supravieţuirea până la vârsta stipulată în contractul de asigurare, decesul. După producerea **c.a.**, asigurătorul îşi îndeplineşte obligaţiile legale sau contractuale faţă de asigurat. **C.a.** produse din vina sau din acţiunea asiguratului nu îl obligă pe asigurător la plata despăgubirii sau a sumei asigurate, iar asiguraţii respectivi sunt pasibili de pedeapsă pe baza actelor normative în vigoare. **V. şi daună de asigurare; risc asigurat.**

CAZ FORTUIT, împrejurare, circumstanţă, situaţie, eveniment independent de culpa debitorului, intervenit după încheierea contractului, care-l împiedică pe acesta **să-şi** execute obligaţia, apărându-l, în consecinţă, de răspunderea pentru neexecutare, dar care, spre deosebire de forţa majoră, are un caracter intern faţă de activitatea debitorului. **C.f.** este un eveniment din sfera de activitate a debitorului ori în legătură cu ceea ce a determinat o pagubă. Debitorul nu este exonerat de răspundere, chiar dacă pentru el evenimentul a fost imprevizibil şi inevitabil. **V. şi forţă majoră.**

CĂMĂTAR, persoană care acordă împrumuturi băneşti cu dobândă excesivă, uzurară. **V. şi dobândă.**

CÂNTĂRITORI AUTORIZAŢI, persoane care au dreptul să emită documente prin care atestă cantitatea existentă dintr-o anumită marfă. La **c.a.** se apelează în diferite împrejurări, când fie că lipsesc **certificatele de avarie** (v.), fie pentru că există o probă suplimentară necesară constatării daunei produse încărcăturilor în timpul transportului. Deci **c.a.** au dreptul de a emite documente care permit organelor împuternicite să constate existenţa daunei la încărcături.

CÂŞTIG MEDIU, sumă obţinută prin adăugarea la salariul tarifar a tuturor câştigurilor cu caracter permanent, plătită personalului de către întreprindere pe timp determinat, raportată la numărul de zile sau de ore efective dintr-o anumită perioadă de timp. În calcul se iau în considerare numai zilele lucrătoare din perioada respectivă de timp, şi nu zilele calendaristice. Printre câştigurile cu caracter permanent se consideră salariul tarifar, veniturile realizate din munca în acord şi premiile plătite pe baza sistemului de premiere aplicat în unitatea în care funcţionează personalul. **V. şi concediu de odihnă.**

CEC 1. Mijloc bănesc, titlu de credit, instrument şi ordin de plată, care serveşte la efectuarea operaţiunilor de decontare (plată) interne şi internaţionale. 2. Document nominal sau la purtător (hârtie de valoare), care conţine ordinul dat de trăgător (titularul, împuternicitul unui cont la banca la care îşi ţine disponibilul de numerar) unei persoane numite tras (o bancă) de a plăti efectiv, la vedere, o sumă de bani determinată unei alte persoane numite beneficiar (cec de casă) sau de a o trece în contul ţinut acelei persoane la aceeaşi bancă (cec de virament). Fiind prin excelenţă un instrument de plată, un titlu tras asupra unei bănci în scopul efectuării unei plăţi, la cec intervin următoarele părţi: trăgătorul, adică persoana care ordonă (dispune) plata, trasul, care efectuează plata şi care, de regulă, este o bancă, şi beneficiarul, care este persoana în favoarea căreia se efectuează plata (de obicei, o terţă persoană). În multe cazuri beneficiarul **c.** este chiar trăgătorul. **C.** conţine următoarele elemente principale: ▪denumirea de **c.** cuprinsă în însuşi textul instrumentului şi exprimată în limba folosită pentru redactarea acestui titlu; ▪ordinul necondiţionat

de a se plăti o anumită sumă – scrisă în cifre şi în litere – de către o instituţie de credit (bancă) din disponibilităţile pe care trăgătorul le are la ea; ▪numele trasului (de obicei al unei bănci) care trebuie să plătească suma înscrisă pe c.; ▪locul unde trebuie să se efectueze plata; ▪data şi locul emiterii c.; ▪semnătura trăgătorului, adică a persoanei care emite c. Lipsa unui singur element din cele menţionate mai sus face ca c. să-şi piardă caracterul de instrument de plată şi cel de titlu de credit, el devenind doar o dovadă a raporturilor civile care au loc între emitent (trăgător) şi beneficiar. C. se deosebeşte de **scrisoarea de schimb** (v.) prin faptul că se plăteşte imediat şi, mai ales, prin faptul că trasul nu poate fi decât o bancă, o instituţie financiară, un agent de schimb, un casier al finanţelor sau o casă de credit municipal. C. trebuie să aibă acoperirea (provizionul) din care să se efectueze plata la scadenţă, pe baza unei convenţii exprese sau tacite. Provizionul poate fi constituit din depozitul bancar al trăgătorului sau dintr-un credit bancar acordat de tras (bancă) trăgătorului. Provizionul c. trebuie să fie cert, lichid, exigibil, disponibil, prealabil emisiunii şi cel puţin egal cu suma înscrisă în c. Beneficiarul c. este plătit în limita sumei înscrise în creditul contului provizionului. Totuşi banca modernă poate să accepte anumite „descoperiri", adică să plătească mai mult decât suma prevăzută la creditul contului, dar astfel de „descoperiri" nu sunt acordate tuturor clienţilor. De pildă, băncile acceptă descoperirea dacă se estimează că clientul este solvabil, adică apt să-şi ţină angajamentul, iar la termenul fixat să ramburseze suma. Când descoperirea este de scurtă durată, se spune că este vorba de **facilitate de casă**. C. poate fi plătibil: unei anumite persoane, cu sau fără clauza expresă „la ordin"; unei persoane cu clauza „nu la ordin" sau o expresie echivalentă; la „purtător". C. stipulat plătibil unei anumite persoane, cu menţiunea „sau la purtător" ori o altă expresie echivalentă, este considerat c. la purtător. C. poate fi tras asupra trăgătorului însuşi în afară de cazul unui cec tras între stabilimente ale aceluiaşi trăgător. În acest caz, cecul nu poate fi la purtător. Orice stipulaţie de dobândă înscrisă în c. se socoteşte nescrisă. C. poate fi plătibil la domiciliu unei terţe persoane, fie în localitatea unde trasul are domiciliul său, fie într-o altă localitate, însă cu condiţia ca terţul să fie o bancă. Dacă într-un c. suma este scrisă în litere şi cifre, în caz de deosebire, suma de plată este cea înscrisă în litere. Trăgătorul răspunde de plată; orice clauză prin care trăgătorul se descarcă de această răspundere se socoteşte nescrisă. C. stipulat plătibil unei anumite persoane, cu sau fără clauza expresă „la ordin", este transmisibil prin gir. C. stipulat plătibil unei anumite persoane, cu clauza „nu la ordin" sau o expresie echivalentă, este transmisibil numai în forma şi cu efectele unei cesiuni ordinare. Girul poate fi făcut chiar în folosul trăgătorului sau al oricărui alt obligat. Aceştia pot să gireze din nou cecul. Girul trebuie să fie necondiţionat. Orice condiţionare la care este supus se socoteşte nescrisă. Girul „la purtător" este echivalent unui gir în alb. Girul trebuie scris pe cec sau pe un adaos al acestuia (alonjă) şi să fie semnat de giranţi. Girul transmite toate drepturile ce rezultă din c. În afara altor clauze, girantul răspunde de plată. C. este plătibil la vedere. Orice stipulaţie contrară se socoteşte nescrisă. C. prezentat la plată înaintea zilei arătate ca dată a emiterii este plătibil în ziua prezentării. C. emis şi plătibil trebuie – sub menţiunea pierderii dreptului de regres împotriva giranţilor şi garanţilor – să fie prezentat la plată în termen de opt zile, dacă este plătibil în chiar localitatea în care a fost emis, iar în celelalte cazuri în termen de 15 zile. Ordinul de a nu plăti suma din c. are efect numai după expirarea termenului de prezentare. Posesorul nu poate refuza o plată parţială; în acest caz, trasul poate cere să se facă pe c. menţiunea acestei plăţi şi să i se dea chitanţă. Trasul care plăteşte un c. ce poate fi girat este dator să verifice regularitatea succesiunii girurilor, dar nu şi autenticitatea semnăturilor giranţilor. Trăgătorul sau posesorul unui c. poate să-l bareze. Posesorul, ca şi trăgătorul unui c., poate interzice plata în numerar, înscriind transversal pe faţa c. cuvintele „plătibil în cont", „numai pentru virament" sau o altă expresie echivalentă. C. emis cu clauza „netransmisibil" nu poate fi plătit decât primitorului său, la cererea acestuia, poate fi creditat în contul său curent. Clauza „netransmisibil" trebuie pusă chiar de bancă la cererea clientului. Această clauză poate fi pusă şi de un girant, cu aceleaşi efecte. Posesorul

poate exercita dreptul de regres împotriva giranților, trăgătorului și celorlalți obligați, dacă c. prezentat în termen util nu este plătit și dacă refuzul de plată este constatat: ▪fie printr-un act autentic (protest); ▪fie printr-o declarație a trasului datată și scrisă pe c., cuprinzând ziua când a fost prezentat; ▪fie printr-o declarație datată a unui oficiu de compensație. Protestul sau constatarea echivalentă trebuie făcută înaintea expirării termenului de prezentare. Dacă un c. se emite în mai multe exemplare, acestea se numerotează pe însuși textul titlului. Dacă lipsește numerotarea, fiecare exemplar se consideră un c. distinct. Pentru plata transporturilor pe apă, pe uscat și aeriene, efectuate prin organizațiile de transport cu care unitățile economice sau bugetare au relații permanente, se folosesc c. eliberate din carnetele de c. cu sau fără limită de sumă. Pentru plățile de la o anumită sumă, care se fac numai anumitor întreprinderi sau instituții (Ministerul Transporturilor etc.), se folosesc cecurile acceptate, numite astfel deoarece valabilitatea lor este condiționată de acceptarea prealabilă de către bancă a acestor cecuri, la cererea titularului de cont care le-a emis. C. poate fi transmisibil prin **andosare** (v.). V. și **carnet de cecuri.**

C.E.C., v. CASA DE ECONOMII ȘI CONSEMNAȚIUNI.

CEC AVIZAT, c. pe care unitatea bancară a făcut avizarea și în acest fel are loc certificarea existenței acoperirii în cont a sumelor la data la care s-a solicitat avizul băncii. Avizarea este o prezumție de garantare a plății, deoarece suma poate să existe în cont în ziua avizării, dar poate să dispară până în ziua în care cecul se prezintă la plată. V. și **cec; cec de casă; cec de numerar.**

CEC BANCAR, c. ce se trage de o bancă asupra sa însăși sau asupra unei terțe bănci. C.b. poate fi **certificat** de către banca trasă și aceasta constituie o garanție în sensul că, la prezentare, c. va fi onorat în mod sigur. Certificarea se prezintă sub forma unei ștampile aplicate pe fața c. și prin semnarea de către persoanele autorizate să efectueze certificarea. Achitarea c. certificat, fără rezerva uzuală, este posibilă deoarece banca trasă, în momentul în care certifică un c., debitează contul trăgătorului cu valoarea cecului în cauză, înregistrând suma într-un cont distinct până la prezentarea c. la ghișeu, în vederea încasării. Aceste c. se folosesc foarte rar. C.b. are, în general, un termen de valabilitate de șase luni de la emiterea (tragerea) lui, în afară de cazul că pe c. este menționat un alt termen, după expirarea căruia încasarea c. de la banca trasă se face cu mare dificultate.

CEC BANCAR ÎN VALUTĂ, c. în valută cu decontare în străinătate. Acest fel de c. poate fi prezentat spre încasare de către beneficiar la oricare bancă din străinătate, care la rândul ei îl încasează de la banca corespondentă indicată pe fila de cec în valuta respectivă (dolari SUA, mărci germane, lire, franci francezi etc.). Persoana fizică sau juridică doritoare să elibereze un cec în favoarea unei persoane fizice sau juridice din străinătate se prezintă la ghișeul băncii, unde completează în două exemplare un formular-tip. Banca analizează natura transferurilor solicitate de persoanele fizice și de cele juridice și dacă solicitările se încadrează strict în prevederile Regulamentului valutar (operațiuni de cont curent sau transferuri de capital). Se pot accepta plăți cum sunt: ▪transferuri din ordinul instituțiilor de stat, organizațiilor obștești, fundațiilor, ligilor, asociațiilor, ministerelor și instituțiilor centrale, instituțiilor de învățământ, cluburilor sportive etc. reprezentând plata unor importuri pentru dotare; ▪transferuri reprezentând diverse taxe, impozite, cotizații, abonamente și tratamente medicale în străinătate; ▪transferuri reprezentând plata unor servicii și prestații (asistență tehnică, cheltuieli de transport, chirii etc.). Dacă operațiunea se poate efectua, salariatul de la ghișeu completează formularul cu comisioanele și spezele aferente, după care, în funcție de modul de plată (din cont sau cash), completează fie ordinul de plată pentru debitarea contului cu valoarea totală (cec + comisioane + speze), fie ordinul de încasare a sumei totale prin casierie. Pentru această operațiune banca percepe un comision. Eliberarea c.b. în v. se face numai de către centrala băncii pentru a avea controlul asupra operațiunilor (evidența cecurilor,

debitarea de către băncile corespondente etc.). Centrala băncii transmite în străinătate, la banca corespondentă, un exemplar al cecului.

CEC BARAT, formă a cecului la purtător, pe fața căruia sunt trase două linii paralele care au ca scop prevenirea încasării lui în caz de pierdere sau furt; se folosește în operațiunile de virament. Când între linii este înscris numele băncii care trebuie să execute operațiunea, aceasta înseamnă că cecul are o barare specială („special crossing"), iar dacă între linii se scrie numai mențiunea „bancă" sau nu se face nici o mențiune, cecul are o barare generală („general crossing"). Bararea generală se poate transforma în barare specială prin înscrierea între linii a denumirii băncii care urmează să efectueze plata în numerar sau operațiunea de virament; bararea specială nu se mai poate transforma în barare generală. Orice bancă poate primi un cec barat numai de la un client al său ori de la o altă bancă și deci îl poate încasa numai în contul acesteia. C. cu barare specială se achită de către tras numai băncii care este indicată între linii, iar c. cu barare generală se poate plăti de către tras numai unei bănci sau unui client al trasului. Bararea c. urmărește împiedicarea falsificărilor sau folosirea frauduloasă a cecurilor pierdute ori sustrase.

CEC-CARTELĂ CU PLATĂ ÎN CONT, formă particulară a cecului, care conține explicații asupra sumei sale și se plătește prin înregistrarea lui în contul beneficiarului. Acest c. conține două părți: în partea superioară se trec indicațiile necesare beneficiarului cu privire la suma cecului, iar partea inferioară constituie cecul propriu-zis. După ce se completează de către trăgător, c. se trimite prin poștă beneficiarului care, în momentul primirii, reține partea superioară și trimite cecul propriu-zis la bancă, pentru a i se vira suma în creditul contului său.

CEC CERTIFICAT (ACCEPTAT), c. care conține certificarea din partea băncii emitentului că garantează existența provizionului prin rezervarea acestuia, angajându-se astfel, practic, să achite cecul în momentul prezentării lui. C.c. poate fi emis de bancă fie la cererea titularilor, fie a netitularilor, el putând fi încasat în numerar, la prezentare, la oricare unitate a aceleiași bănci. Unitatea bancară emitentă certifică existența depozitului de numerar pentru achitarea sumei cecului, depozit care se păstrează un număr de zile, timp în care cecul trebuie prezentat spre încasare la una dintre unitățile băncii. Dacă cecul nu se prezintă la plată în termenul stabilit, plata lui poate fi făcută numai cu autorizarea cerută în prealabil băncii care a făcut certificarea. Spre a se evita falsificarea cecurilor, certificarea este însoțită de un reper cifrat compus din data emiterii cecului, suma etc., ceea ce permite și verificarea exactității lui. Pentru certificarea cecurilor, băncile încasează un comision. C.c. se poate bara, transformându-se astfel în **cec de virament** (v.).

CEC CIRCULAR, titlu de credit la ordin (netransferabil), emis de către o bancă autorizată asupra sucursalelor sale sau asupra băncilor cu care are relații permanente, fiind plătibil la vedere. Beneficiarul unui asemenea c. se servește de el ca de o adevărată monedă pentru efectuarea de plăți în alte localități. Băncile emitente trebuie să aibă la banca lor națională o garanție de cel puțin 40% din valoarea cecului emis. C.c. este transferabil; totuși, el poate fi netransferabil, plătibil în bani, cu barare generală sau specială. În unele țări (Italia, Elveția), c.c. nu poate fi la purtător și deci trebuie să cuprindă numele, prenumele și adresa beneficiarului.

CEC CU ÎNSCRIS ÎN CONT, c. pe fața căruia este înscrisă mențiunea transversală „**de înregistrat în cont**". Acest c. nu se poate plăti în numerar și nu permite decât reglarea prin înscrisuri.

CEC DE BANCĂ, c. emis de către o bancă asupra unităților sale (sucursale și filiale) în favoarea purtătorilor lui. Ca regulă generală, este interzisă tragerea unui cec chiar asupra **trăgătorului** (v.); de la această regulă fac excepție institutele de credit.

CEC DE CASĂ (ALB), document cu ajutorul căruia se ridicau banii în numerar din contul de virament al emitentului, însă numai de la unitatea bancară la care se afla contul deschis. C. de c. erau la purtător, ceea ce însemna că prezentatorul era considerat beneficiarul lui. Pentru a preveni totuşi încasarea cecurilor pierdute sau a celor furate, în momentul efectuării plăţii banca trecea pe verso elementele actului de identitate al prezentatorului cecului.

CEC DE CĂLĂTORIE, instrument de plată emis de către bănci, în sumă fixă, menit să asigure cu valută turiştii care merg în alte ţări. Persoana care utilizează c. de c. depune suma anticipat în banca emitentă. C. de c. se prezintă la băncile din ţările în care se deplasează turiştii şi, pe baza lui, primesc echivalentul în valuta ţării în care călătoresc. Băncile emitente sau corespondentele lor vând c. de c. persoanelor care doresc ca prin intermediul lor să-şi achite în valuta respectivă cheltuielile de călătorie, cazare, masă etc. În momentul cumpărării cecului, titularul îşi pune semnătura pe acesta, iar când solicită încasarea sumei înscrise pe c., dă a doua semnătură spre a se verifica astfel dacă prezentatorul este titularul cecului. Cele două semnături trebuie să fie identice. De asemenea, pe c. trebuie să existe menţiunea **„cec de călătorie"** şi să fie înscrisă (tipărită) pe faţă valoarea în cifre. Dacă se prezintă un c. trebuie semnat în ambele spaţii rezervate semnăturilor, se solicită beneficiarului să mai semneze o dată c. pe verso (operaţiune numită andosare) şi se compară această a treia semnătură cu cele două aflate pe faţa c., precum şi cu semnăturile din actul de identitate. În acelaşi mod se procedează şi în cazul c. prezentate de beneficiar cu o singură semnătură; ele trebuie contrasemnate de acesta în faţa angajatului băncii, în cazul în care cele două semnături nu corespund. În situaţia în care nici cea de-a treia semnătură nu corespunde cu cea dată de beneficiar la cumpărarea c. de la banca emitentă, se solicită prezentarea actului care atestă cumpărarea c. de la bancă, c. urmând să fie primite în vederea încasării din străinătate. Dacă se prezintă c. de c. care nu poartă nici o semnătură a beneficiarilor, se solicită prezentatorului semnarea şi contrasemnarea c. în cauză. C. de c. se utilizează în circuitul turistic sau în decontarea unor operaţiuni necomerciale şi, foarte rar, în decontarea exporturilor. V. şi **valută efectivă.**

CEC DE DECONTARE, c. emis în sumă fixă – la purtător sau nominativ – şi în sumă variabilă, dar numai nominativ. C. este folosit de unităţile economice, fiind emis din carnetul de cecuri cu limită de sumă sau din cel fără limită de sumă, în vederea efectuării unei plăţi prezentatorului cecului.

CEC DE DECONTARE ACCEPTAT, c. folosit de către bancă, începând din 1950, pentru plata de către unităţile de stat, cooperatiste şi organizaţiile de masă cu conturi deschise la bancă a impozitelor, a taxelor sau pentru stingerea altor obligaţii băneşti care nu se puteau achita cu cecuri din carnete cu limită de sumă. C. trebuie prezentat de către beneficiar la unitatea bancară în vederea încasării într-un număr anumit de zile de la acceptare, pentru a evita imobilizările de mijloace băneşti în aceste cecuri.

CEC DE DISPOZIŢIE, c. emis de către titularul de cont în favoarea organului financiar la care se depune. Organul financiar prezintă c. de d. spre creditare la unitatea bancară la care se află depus în cont depozitul emitentului.

CEC DE NUMERAR, c. emis de către compartimentele financiar-contabile ale unităţilor economice, în vederea ridicării sumelor în numerar de la unităţile bancare sau de la celelalte instituţii de credit, pentru alimentarea casieriei unităţii cu mijloace băneşti. C. se mai poate emite de către agentul economic care are cont curent deschis la C.E.C. nu numai pentru alimentarea casieriei cu numerar, ci şi pentru alte operaţiuni, însă numai în cazurile aprobate de C.E.C.

CEC DE TREZORERIE, document utilizat pentru ridicarea de numerar din conturile unităților bugetare, în cazul când aceste unități nu au calitatea de ordonatori. Aceste cecuri sunt tipărite de Banca Națională a României în carnete de câte 25 și 50 de file și sunt eliberate numai titularilor de conturi de trezorerie. V. și **ordonator de credite.**

CEC DE TREZORERIE S.U.A., c. cu formatul unei cartele de calculator, care este de culoare gălbuie și suprafața lui prezintă o serie de perforații deoarece pentru accelerarea prelucrării, formularul de cec a fost transpus pe o cartelă. Acest c. se utilizează în circuitul turistic sau în decontarea unor operațiuni necomerciale și, foarte rar, în decontarea exporturilor.

CEC DE VIRAMENT (ROȘU), c. tipărit pe hârtie de culoare roșie, nominativ, utilizat la virarea sumelor dintr-un cont de virament în altul. Dacă viramentele se fac în mai multe conturi, c. de v. este însoțit de un borderou în care se precizează numele beneficiarilor, numerele lor de cont, unitățile bancare la care se află conturile deschise și sumele corespunzătoare.

CEC DE VOIAJ, c. care dă posibilitatea beneficiarului său să încaseze suma specificată pe el de la oricare unitate a băncii care a emis cecul sau de la băncile corespondente. C. de v. se emite în cupiuri de sume fixe diferite și poartă pe el vizibil mențiunea **„cec de voiaj"**. Atât la emitere, cât și la plata lui, c. trebuie semnat de același beneficiar, fapt ce permite protejarea, în caz de furt sau pierdere. C. de v. se poate emite nu numai de către bănci, ci și de către companii de turism, de transport etc., în care caz se utilizează la efectuarea de plăți la agențiile de voiaj, restaurante, hoteluri etc. Acest c. se poate plăti și în numerar.

CEC DIN CARNETE CU LIMITĂ DE SUMĂ, instrument folosit la decontarea prin acceptare, care asigură cu anticipație suma necesară efectuării plăților privind livrările de mărfuri, executările de lucrări și prestările de servicii. Suma minimă este înscrisă pe un asemenea cec, iar cea maximă este plafonată la suma limită disponibilă din carnet. V. și **carnet de cecuri.**

CEC DIN CARNETE FĂRĂ LIMITĂ DE SUMĂ, instrument folosit la decontarea prin acceptare, care asigură anticipat suma necesară efectuării plăților pentru livrările de mărfuri, executările de lucrări și prestările de servicii. Acest c. se utilizează de către unitățile economice cărora li se acordă credite, pe măsura efectuării aprovizionărilor și a celorlalte cheltuieli de producție și circulație și cărora nu li se stabilește un plafon de creditare. Valoarea minimă a unui cec este înscrisă pe carnet, iar cea maximă nu se plafonează, deoarece valoarea totală a carnetului din care se eliberează c. se poate alimenta continuu cu disponibil. V. și **carnet de cecuri.**

CEC DOCUMENTAR, c. însoțit de documentele de transport sau de proprietate a mărfurilor și pe baza cărora **trasul** (v.) achită suma înscrisă în c., reținând însă documentele pe care le predă apoi destinatarului în schimbul restituirii sumei achitate de bancă.

CEC FĂRĂ ACOPERIRE, c. pe care instituția de credit nu îl poate onora din cauza lipsei de disponibil în contul emitentului cecului. C. fără **a.** este considerat acela pe care emitentul l-a eliberat, știind precis că nu are mijloace de plată în cont, precum și acela care la data prezentării la bancă nu poate fi onorat datorită epuizării disponibilului din contul emitentului. În țara noastră, eliberarea de c. fără **a.** se consideră infracțiune și se sancționează penal.

CEC FISCAL, c. care potrivit mențiunii pe care o poartă poate fi folosit numai la plata impozitelor într-un anumit interval de timp.

CEC ÎN ALB, c. incomplet emis de trăgător, care dă posibilitatea noului deținător să-l completeze el însuși în limitele unor convenții încheiate între trăgător și beneficiar. În cazul c. în **a.**, trăgătorul rămâne cu întreaga răspundere.

CEC ÎN RUBLE TRANSFERABILE, instrument de plată care s-a folosit de către **Banca Internațională de Colaborare Economică** (v.) și băncile împuternicite ale țărilor membre pentru efectuarea diferitelor operațiuni bancare.

CEC LA ORDIN, c. care cuprinde numele beneficiarului și specificația clauzei **„la ordin"**. Plata c. se face de bancă beneficiarului sau persoanei căreia i s-a transmis c. prin **gir** (v.) sau **andosare** (v.).

CEC LA PURTĂTOR, c. plătibil posesorului care se prezintă cu el la încasare; se poate transmite de la un beneficiar la altul prin simpla înmânare, fără nici o formalitate. C. plătibil la purtător se poate prezenta în următoarele variante: a) c. plătibil unei persoane anumite, având și clauza la purtător; b) c. plătibil fără a se indica numele și prenumele beneficiarului, dar care are clauza la purtător; c) c. plătibil fără a indica numele și prenumele beneficiarului și fără a purta clauza la purtător.

CEC NEBARAT, c. obișnuit pe care nu există nici un fel de barare, folosit foarte frecvent atât în activitatea internă, cât și în comerțul internațional.

CEC NECUMPĂRAT, c. care se achită după încasarea mărfurilor din străinătate și expirarea perioadei reprezentând rezerva uzuală, care este intervalul de timp necesar verificării valabilității c. și încasării contravalorii lui (în practica obișnuită, 30-35 de zile). Acest c. se folosește în mod uzual la decontarea exporturilor, a prestărilor de servicii și a altor operațiuni comerciale. Valoarea c. poate fi completată la emiterea c., ea fiind practic nelimitată. Astfel de c. se emit de persoanele fizice și juridice străine asupra disponibilului din conturile pe care le dețin la o bancă. Banca trasă poate fi situată în țara de reședință a trăgătorului c. sau într-o terță țară. **C.n.** nu constituie o garanție pentru încasarea valorii mărfurilor, a prestărilor de servicii sau a valorii altor operațiuni. Banca trasă poate refuza onorarea c. din mai multe motive, cum sunt: lipsa disponibilului în contul trăgătorului; oprirea plății din dispoziția expresă a trăgătorului, dată în acest sens băncii trase; blocarea disponibilităților din dispoziția autorităților judiciare; alte cauze.

CEC NOMINATIV, c. în care se indică numele beneficiarului, singurul în drept să-l încaseze; nu este transmisibil.

CEC PENTRU PLATA SALARIILOR (CECUL „S"), c. folosit în unele țări la plata salariilor. Utilizarea acestuia reclamă îndeplinirea unor condiții, printre care se menționează: existența, în ziua precedentă, în contul întreprinderii din bancă, a sumelor necesare plății salariilor; deschiderea la bancă a câte unui cont pentru fiecare salariat, în care să se păstreze salariile și alte venituri asimilate; efectuarea plăților din aceste conturi să se facă prin c. sau prin viramente, dispuse de către titularii conturilor. În vederea plății salariilor, întreprinderile depun la bancă, chenzinal, înainte de ziua plății salariilor, statele de plată care evidențiază suma netă de plată ce se cuvine fiecărui salariat. Cu ajutorul calculatoarelor electronice, pe baza datelor din statele de plată, se calculează cecurile cu sumele cuvenite fiecărui salariat. Banca garantează plata acestor c. C. pentru **p.s.** este un titlu nominativ și se poate transmite prin **andosare** (v.). Aceste c. se pot utiliza și ca mijloc de plată pentru achiziționări de la diferite magazine, andosarea făcându-se în asemenea cazuri în favoarea acestor magazine,și ca mijloc de economisire cu dobânzi bonificate de bancă.

CEC PERSONAL, c. tras de o persoană fizică asupra disponibilului din contul pe care îl are deschis la o bancă. C.p. poate fi certificat de către banca trasă; aceasta constituie o garanție în sensul că, la prezentare, c. va fi onorat în mod sigur. Certificarea se prezintă sub forma unei ștampile aplicate pe fața c. și prin semnarea de către persoanele autorizate să efectueze certificarea.

Achitarea c.p. certificat, fără rezerva uzuală, este posibilă deoarece banca trasă, în momentul în care certifică un c., debitează contul trăgătorului cu valoarea cecului în cauză, înregistrând suma într-un cont distinct până la prezentarea c. la ghişeu, în vederea încasării. Aceste c. se folosesc foarte rar. C. are, în general, un termen de valabilitate de şase luni de la emiterea (tragerea) lui, în afară de situaţia în care pe c. este menţionat un alt termen, după expirarea căruia încasarea c. de la banca trasă se face cu mare dificultate.

CEC POŞTAL, c. emis de către titularul unui cont curent poştal, cu ajutorul căruia se pot efectua plăţi fără numerar sau se pot ridica din cont sume în numerar, în localităţile în care nu se află sucursale ale băncilor de depozit. În trecut, în ţara noastră, c.p. a fost folosit pentru retragerea economiilor de către titulari de la Casa de Economie şi Cecuri Poştale. C.p. poate fi folosit pentru retragerea de sume în numerar din contul curent poştal, efectuarea unei plăţi prin remiterea lui, virarea sumei într-un alt cont curent poştal sau într-un cont bancar. Plăţile prin c.p. se pot face prin predarea sau remiterea lui către beneficiarul său sau prin trimiterea lui serviciului de cecuri şi viramente poştale pentru creditarea contului beneficiarului. C.p. se pot emite la purtător, nu se pot andosa, dar se pot certifica şi bara, aplicându-se tot mai mult regulile bancare.

CEC PRIN CORESPONDENŢĂ, c. care se compune din formularul de cec propriu-zis şi dintr-un spaţiu rezervat decontului, precum şi corespondenţei cu beneficiarul.

CEC RESTAURANT, c. eliberat de către întreprinderi, societăţi comerciale etc. angajaţilor şi acceptate de către anumite restaurante pentru plata meselor servite etc. C.r. nu permite retragerea de numerar din cont, ca în cazurile altor cecuri, ceea ce face ca denumirea de „cec" să nu fie întru totul adecvată.

CEC TRANSMISIBIL, c. eliberat pe numele unei persoane, plata însă putându-se efectua în favoarea oricărei alte persoane care prezintă c.

CEC TURISTIC, document de călătorie sau de voiaj care se eliberează turiştilor de către bancă, de regulă în valută străină, contra cost, în scopul efectuării de plăţi în legătură cu cheltuielile de transport şi de întreţinere în străinătate. C.t. se exprimă în valută străină.

CECURI DE ECONOMII ŞCOLARE, instrumente de economisire la C.E.C. menite să cultive în rândurile tineretului şcolar spiritul de economisire şi să contribuie la îmbogăţirea cunoştinţelor în domeniul ştiinţei, istoriei, artei şi culturii. C. de e.ş. se emit în seturi de câte zece bucăţi, iar un set complet constituie şi lămureşte o anumită temă de istorie, artă, ştiinţă etc.

CEDENT, persoană creditoare care transmite pe baza unui contract de cesiune dreptul său de creanţă unei alte persoane care dobândeşte, astfel, calitatea de creditor (cesionar).

C.E.E., v. UNIUNEA EUROPEANĂ.

CENS 1. (în Roma Antică) Recensământ al averii şi al cetăţenilor, efectuat la fiecare cinci ani, în vederea stabilirii impozitelor, recrutării tinerilor etc. 2. (în feudalism) Rentă în natură sau în bani plătită seniorului de către posesorul pământului. 3. O anumită parte de impozit, prevăzută de legile electorale ale timpului, necesar a fi plătită pentru acordarea dreptului de a alege sau de a fi ales etc.

CENTRALIZAREA CAPITALULUI, creştere a cuantumului capitalului pe calea absorbirii capitalului mic şi mijlociu de către marele capital sau prin unirea mai multor capitaluri într-unul singur. Principalele căi ale c.c. sunt: concurenţa, în cursul căreia capitaliştii mici şi

mijlocii sunt ruinați și înghițiți de către marii capitaliști, constituirea de societăți pe acțiuni, ale căror forme relativ pașnice de organizare duc, de fapt, la pierderea independenței individuale etc. V. și **concentrarea capitalului.**

CENZOR, persoană aleasă de adunarea generală a unei societăți anonime dintre membrii ei și delegată să efectueze controlul actelor de administrație ale societății. Cenzorul este persoana aleasă de adunarea generală a unei organizații obștești pentru a face verificarea actelor de gestiune. Societatea pe acțiuni are trei c. titulari și doi supleanți, dacă prin contractul de societate sau prin statut nu se prevede un număr mai mare. În toate cazurile, numărul cenzorilor trebuie să fie impar. C. se aleg, la început, de adunarea constitutivă și, ulterior, de adunarea generală a acționarilor. Durata mandatului este de trei ani și c. pot fi realeși. C. trebuie să-și exercite personal mandatul. Cel puțin unul dintre ei trebuie să fie contabil autorizat sau expert contabil. La societățile în care statul deține cel puțin 20% din capitalul social, unul dintre c. trebuie să fie recomandat de Ministerul Finanțelor. Majoritatea c. și supleanților trebuie să fie cetățeni români. C. sunt obligați să depună la societate o garanție reprezentând a treia parte din garanția cerută pentru administratori. C. trebuie să fie acționari, cu excepția cenzorilor contabili. Nu pot fi c., iar dacă au fost aleși, decad din mandatul lor: ▪rudele sau afinii până la al patrulea grad, inclusiv, sau soții administratorilor; ▪persoanele care primesc sub orice formă, pentru alte funcții decât aceea de c., un salariu sau o remunerație de la administratori sau de la societate. Sunt incompatibile cu calitatea de c. persoanele care sunt inapte din punct de vedere profesional sau care au fost condamnate pentru gestiune frauduloasă, abuz de încredere, fals, înșelăciune, delapidare, mărturie mincinoasă, dare sau luare de mită, precum și pentru alte infracțiuni referitoare la societățile comerciale. C. sunt retribuiți cu o indemnizație fixă, determinată prin statut sau de adunarea generală care i-a numit. În caz de moarte, împiedicare fizică sau legală, încetare sau renunțare la mandat a unui c., supleantul cel mai în vârstă îl înlocuiește. Dacă, în acest mod, numărul c. nu se poate completa, c. rămași numesc alte persoane în locurile vacante, până la întrunirea celei mai apropiate adunări generale. Dacă nu mai rămâne în funcție nici un c., administratorii convoacă de urgență adunarea generală, care va numi alți c. C. sunt obligați să supravegheze gestiunea societății, să verifice dacă bilanțul și contul de profit și pierderi sunt legal întocmite și în concordanță cu registrele, dacă acestea din urmă sunt corect ținute și dacă evaluarea patrimoniului s-a făcut potrivit normelor stabilite pentru întocmirea bilanțului. Adunarea generală nu aprobă bilanțul și contul de profit și pierderi dacă acestea nu sunt însoțite de raportul c. De asemenea, c. sunt obligați: ▪să facă în fiecare lună, inopinat, inspecții la casa de bani și să verifice existența titlurilor sau a valorilor care sunt proprietatea societății sau care au fost primite în gaj, cauțiune ori depozit; ▪să convoace adunarea ordinară sau extraordinară, când n-a fost convocată de către administratori; ▪să ia parte la adunările ordinare și extraordinare, cerând includerea în ordinea de zi a propunerilor pe care le cred necesare; ▪să constate depunerea cu regularitate a garanției din partea administratorilor; ▪să vegheze ca dispozițiile legii, ale contractului de societate sau ale statutului să fie îndeplinite de administratori și lichidatori. C. aduce la cunoștința administratorilor neregulile în administrație și încălcările dispozițiilor legale și statutare pe care le constată, iar cazurile mai importante le aduc la cunoștința adunării generale. C. au dreptul să obțină lunar de la administratori o situație despre mersul operațiunilor. C. iau parte la adunările administratorilor, fără drept de vot. Este interzis c. să comunice acționarilor, în particular, sau terților datele referitoare la operațiunile societății, constatate cu ocazia exercitării mandatului lor. Pentru îndeplinirea obligațiilor lor, c. deliberează împreună; ei pot însă face, în caz de neînțelegere, rapoarte separate care se prezintă adunării generale. Pentru alte obligații legale sau statutare, c. pot lucra separat. C. trec într-un registru special deliberările lor, precum și constatările făcute în exercițiul mandatului lor. Întinderea și efectele răspunderii c. sunt determinate de regulile mandatului. Revocarea c. se poate face numai de adunarea generală, cu votul cerut la adunările extraordinare.

CERCETARE, procedeu specific de control faptic, eficient, care constă în studierea, examinarea şi observarea directă pe teren a diferitelor fenomene şi procese economico-financiare. Controlul se exercită pentru a se preciza direcţia de evoluţie a fenomenelor, cauzele care au generat deficienţe, măsurile necesare pentru lichidarea şi preîntâmpinarea lipsurilor, pentru perfecţionarea activităţii etc. C. se completează cu verificarea documentelor.

CERCETAREA ACCIDENTELOR DE MUNCĂ, acţiuni şi operaţiuni efectuate imediat după declararea **accidentelor de muncă** (v.), care trebuie să stabilească: ▪cauzele şi împrejurările în care s-a produs accidentul; ▪care prevederi legale ale protecţiei muncii au fost încălcate; ▪persoanele vinovate de producerea accidentului; ▪măsurile întreprinse şi cele necesare pentru prevenirea accidentelor de muncă. Accidentele de muncă, dacă au produs o incapacitate temporară de muncă de cel puţin o zi, se cercetează de către o comisie, desemnată de către conducătorul unităţii prin decizie scrisă. Procedura este aceeaşi şi în situaţiile în care persoana accidentată nu este încadrată în unitatea respectivă, ci aparţine altei unităţi, aflându-se în interes de serviciu, în practică ori pentru schimb de experienţă. În comisia respectivă nu pot fi numite persoanele care au în competenţa lor organizarea, conducerea şi controlul procesului de muncă unde a avut loc accidentul şi nici alte persoane aflate în directa lor subordine. Accidentele de muncă încheiate cu incapacitate temporară de muncă trebuie cercetate în cel mult 48 de ore; în cazurile în care sunt necesare expertize, cercetarea accidentului de muncă trebuie încheiată în maximum cinci zile. Cu ocazia **c.a. de m.** se întocmesc dosare de cercetare, care conţin: ▪procesul-verbal de cercetare semnat de persoanele care au efectuat cercetarea; ▪schiţe şi fotografii ale locului unde s-a produs accidentul (dacă este cazul); ▪declaraţia accidentatului, dacă este posibil; ▪declaraţiile persoanelor care răspund de asigurarea măsurilor de protecţie la locul de muncă; ▪declaraţiile martorilor de la locul de muncă şi ale oricărei persoane care poate contribui la stabilirea adevărului; ▪orice alte acte şi documente necesare pentru lămurirea cauzelor producerii accidentului; ▪referatul instituţiilor de specialitate sau raportul de expertiză întocmit în cadrul cercetării; ▪raportul de constatare medico-legal în cazul accidentelor mortale; ▪dovada sau certificatul de diagnostic, în cazul accidentelor cu invaliditate. Dosarul cercetării accidentului de muncă se înaintează conducătorului unităţii care, dacă este de acord cu concluziile comisiei, dispune aplicarea măsurilor ce au fost propuse. În situaţiile în care conducătorul unităţii nu este de acord cu concluziile şi cu propunerile comisiei, atunci înaintează dosarul respectiv la comisia teritorială pentru protecţia muncii, exprimându-şi în scris punctul său de vedere. După primirea dosarului, comisia verifică modul în care a fost cercetat accidentul de muncă şi, dacă apreciază necesar, dispune efectuarea unei noi cercetări. Accidentele de muncă colective cu invaliditate şi cele mortale se cercetează de către comisiile teritoriale pentru protecţia muncii, în termen de cinci zile de la producerea accidentului. Când sunt necesare expertize, termenul pentru cercetare se prelungeşte, însă numai cu aprobarea Comisiei Naţionale pentru Protecţia Muncii. Comisiile examinează apoi, în mod obligatoriu, fişele de instructaj şi, dacă este cazul, efectuează expertize; de asemenea, ele au dreptul să consulte orice documente pentru a stabili situaţia de fapt şi pentru a delimita răspunderile. Comisiile pentru **c.a. de m.** consemnează rezultatele activităţii desfăşurate într-un proces-verbal, care conţine următoarele elemente: ▪data şi locul unde s-a făcut cercetarea; ▪numele şi prenumele membrilor comisiei; ▪obiectul cercetărilor; ▪datele de identitate a persoanelor accidentate; ▪descrierea amănunţită a locului şi a împrejurărilor în care a avut loc accidentul; ▪caracterizarea vătămării provocate de accident şi a urmărilor acestuia; ▪arătarea cauzelor directe şi indirecte ale accidentului; ▪precizarea normelor legale care au fost încălcate; ▪propunerile de sancţionare disciplinară, contravenţională sau penală, după caz, pentru cei vinovaţi de încălcarea normelor de protecţie a muncii; ▪alte probleme semnalate; ▪unitatea care trebuie să înregistreze accidentul de muncă; ▪măsurile de prevenire a accidentelor pe viitor; ▪numărul de

exemplare în care s-a întocmit procesul-verbal şi repartizarea lor; ▪semnătura fiecărui membru din comisie; ▪data încheierii procesului-verbal. V. şi **accident de muncă.**

CERERE, solicitare, exigenţă, revendicare, căutare, cerinţă de bunuri, servicii, mijloace băneşti, financiare etc., necesare producţiei sau consumului. În economia de piaţă funcţionează un mecanism cu autoreglare prin acţiunea şi confruntarea a două forţe sau legităţi determinante ale vieţii economice, şi anume cererea şi oferta. C. de mărfuri reprezintă cantitatea totală dintr-o anumită marfă care poate fi cumpărată la un preţ dat, într-o perioadă determinată de timp. Această c. este influenţată de următorii factori: ▪nivelul preţului; ▪nivelul veniturilor cumpărătorilor; ▪preţurile celorlalte mărfuri care intră în concurenţă pentru venitul cumpărătorilor; ▪numărul cumpărătorilor. Legea generală a cererii exprimă raporturile de cauzalitate dintre modificarea preţului mărfurilor şi schimbarea cererii. Creşterea preţului determină o diminuare a cererii. Dacă populaţia se aşteaptă la o majorare a preţurilor, cererea va creşte. Dacă se prevede o reducere a preţurilor, cererea se micşorează în perioada premergătoare. Elasticitatea cererii reliefează gradul de sensibilitate, de schimbare a cererii în cazul modificării influenţei unui factor (veniturile cumpărătorilor, nivelul preţului mărfurilor etc.). În aprecierea acestei situaţii se foloseşte **coeficientul de elasticitate** (v.).

CERERE-CONTRACT DE ÎMPRUMUT, document pe baza căruia beneficiarii de investiţii solicită băncii credite pe termen scurt pentru investiţii şi, în acelaşi timp, îşi asumă anumite angajamente faţă de bancă. Se întocmeşte trimestrial de către beneficiarii de investiţii şi cuprinde credite pentru materiale la lucrări în regie, credite pentru materiale la lucrări în antrepriză, precum şi o serie de angajamente referitoare la utilizarea eficientă, garantarea şi modalităţile de rambursare a creditelor.

CERERE DE ADMITERE LA FINANŢARE, document întocmit de către beneficiarii de investiţii, separat pentru fiecare lucrare de investiţie, cu denumirea exactă a acesteia, potrivit programului, şi cu menţionarea valorii totale a părţii de construcţii-montaj, la care se anexează toată documentaţia necesară admiterii la finanţare; se înaintează băncii finanţatoare. V. şi **admiterea la creditare a investiţiilor; admiterea la finanţare a investiţiilor.**

CERERE DE ASIGURARE, înscris, document care se întocmeşte numai pentru asigurările facultative de către persoanele fizice şi de către cele juridice asigurabile, care astfel îşi manifestă voinţa şi interesul de a contracta o anumită asigurare. C. de **a.** urmăreşte încheierea unui contract de asigurare pentru protecţia persoanei (persoanelor) fizice şi/sau a bunurilor. C. de **a.** vine din partea cetăţenilor, agenţilor economici şi instituţiilor etc. care doresc să se protejeze pe sine, pe membrii familiei în anumite cazuri, precum şi/sau să-şi protejeze mijloacele fixe şi activele circulante împotriva unor riscuri. C. de **a.** este determinată de mai mulţi factori, cum sunt: ▪nevoia de asigurare; ▪nivelul veniturilor populaţiei şi ale agenţilor economici; ▪nivelul primelor de asigurare, care fac ca asigurarea să fie sau nu accesibilă asiguraţilor. În funcţie de nivelul veniturilor şi de cel al primelor de asigurare, c. de **a.** poate avea o anumită elasticitate. După confruntarea cu oferta de asigurare, c. de **a.** se concretizează în contractul de asigurare. Dar nu toate c. de **a.** au ca rezultat încheierea contractului de asigurare, deoarece solicitanţii nu obţin rezolvările sperate sau condiţiile formulate nu sunt acceptate de către societatea de asigurări. V. şi **ofertă de asigurare.**

CERERE DE CREDIT, solicitare scrisă adresată de persoane juridice şi fizice unei bănci în vederea primirii unui credit. C. de c. cuprinde elemente de identificare a solicitantului, sediul (domiciliul), suma creditului solicitat, destinaţia creditului, garanţiile, numărul contului, semnătura

persoanelor autorizate. La cerere se anexează: ▪fişa generală a societăţii comerciale; ▪contractul de societate; ▪statutul de funcţionare; ▪bilanţul contabil, contul de profit şi pierderi, raportul de gestiune încheiat pentru ultimul an, rezultatele financiare, situaţia patrimoniului şi balanţa de verificare; ▪bugetul agentului economic; ▪fluxul de lichidităţi prognozat al solicitantului; ▪situaţia stocurilor şi a cheltuielilor pentru care se solicită credite; ▪contractele de vânzare a produselor care constituie obiectul creditului; ▪graficul de rambursare a creditului şi de plată a dobânzilor; ▪lista garanţiilor propuse băncii pentru garantarea creditului; ▪planul de afaceri; ▪alte documente solicitate de bancă. Banca analizează documentaţia ce i-a fost depusă, apreciază situaţia economico-financiară a agentului economic şi calculează următorii indicatori care caracterizează bonitatea solicitantului: **lichiditatea patrimonială** (v.), **solvabilitatea** (v.), **rentabilitatea** (v.). Pe această bază, banca aprobă sau refuză contractarea creditului.

CERERE DE DESCHIDERE A ACREDITIVULUI, document întocmit de către o unitate economică plătitoare, care se înaintează unităţii bancare unde are contul deschis şi prin care solicită deschiderea unui **acreditiv** (v.) din disponibilităţile proprii aflate în cont sau din fonduri primite în acest scop de la organul ierarhic superior, în favoarea unui furnizor. C. de d. a a. se întocmeşte pe o **dispoziţie de plată** (v.) şi cuprinde: ▪denumirea, sediul, simbolul contului şi unitatea bancară la care plătitorul şi furnizorul au contul deschis; ▪numărul şi data contractului în temeiul căruia se deschide acreditivul; ▪felul şi cantitatea mărfurilor, lucrărilor şi serviciilor care urmează să se plătească prin acreditiv; ▪suma acreditivului; ▪termenul de valabilitate a acreditivului, care nu poate fi mai mare de 60 de zile şi care se prelungeşte în unele cazuri cu maximum 30 de zile; ▪documentele pe care furnizorul trebuie să le prezinte la bancă pentru efectuarea decontărilor (factură, certificatul de calitate, certificatul de analiză, procesul-verbal de recepţie a mărfurilor etc.). Dacă acreditivul este destinat finanţării investiţiilor, atunci pe c. de d. a a. se face menţiunea „INVESTIŢII". C. de d. a a. se poate prezenta letric sau telegrafic.

CERERE DE DESCHIDERE A CONTURILOR AGENŢILOR ECONOMICI LA BĂNCI, document întocmit de către agenţii economici, instituţii etc. nou înfiinţate şi adresat unităţilor bancare corespunzătoare, prin care se solicită deschiderea contului şi, eventual, de subconturi la bancă. Deschiderea conturilor la societăţile bancare necesită încheierea contractelor între acestea şi agenţii economici şi celelalte persoane juridice. În vederea încheierii contractului de deschidere a conturilor, agenţii economici, instituţiile etc. prezintă băncii o cerere-tip, însoţită de următoarele documente: ▪hotărârea Guvernului sau decizia organului administraţiei locale de stat, după caz, privind constituirea lor; ▪dovada înregistrării în Registrul Comerţului şi la Administraţia Financiară pentru societăţile comerciale; ▪protocolul de preluare a activelor şi pasivelor în cazul regiilor autonome şi al societăţilor comerciale care se înfiinţează prin reorganizarea fostelor întreprinderi, semnat de reprezentanţii autorizaţi ai părţilor; ▪extras din actul care confirmă dreptul conducătorului unităţii sau al reprezentanţilor săi de a dispune de cont; ▪fişa cu specimenele de semnături ale persoanelor autorizate să dispună de cont şi amprenta ştampilei; ▪delegaţia pentru casier, pe baza căreia acesta depune şi ridică bani din contul de la bancă, şi delegaţia pentru o altă persoană care, eventual, este desemnată pentru depunerea şi ridicarea documentelor de la bancă. Prin conturile deschise la bancă se efectuează viramentele între agenţii economici, instituţii, bugetul public naţional. Pentru încasările şi plăţile obişnuite care se efectuează prin bancă se deschid conturi curente, iar în vederea efectuării plăţilor pentru stocurile sezoniere de materii prime şi produse de provenienţă agricolă se deschide contul simplu de împrumut. Pentru persoanele fizice care nu desfăşoară acte de comerţ, contul se poate deschide la solicitare, numai pe baza cererii de deschidere a contului.

CERERE DE ÎNREGISTRARE A UNEI EMISIUNI DE TITLURI FINANCIARE, document care se înaintează organului de stat competent, în vederea emiterii de noi titluri financiare. Acest document justifică economic o nouă emisiune de titluri financiare, furnizând informații privind: performanțele economice ale emitentului virtual, situația financiară, bilanțul, contul de profit și pierderi, raporturile juridice cu clienții, relațiile cu sindicatele, lista principalilor acționari, caracterizarea membrilor consiliului de administrație etc.

CERERE DE OFERTĂ, manifestare de voință a unei întreprinderi de a iniția tratative și de a cumpăra o anumită sau anumite mărfuri de la un anumit agent economic. Forma și conținutul cererii sunt diferite, în funcție de marfa care se solicită și de piața respectivă. Firma care primește c. de o. trebuie să răspundă, chiar dacă nu este interesată de tranzacția respectivă. V. și **ofertă.**

CERERE DE PENSIONARE, document întocmit de către persoana încadrată în muncă, ce se depune la serviciul resurse umane și salarizare al unității la care și-a desfășurat activitatea. Conține informații cu privire la vechimea în muncă, încadrarea tarifară pe diferite intervale de ani serviți, solicitarea pensionării, având condițiile legale îndeplinite. C. de p. este însoțită de **dosarul de pensionare** (v.).

CERERE DE REACTIVARE A ASIGURĂRII, document întocmit și depus la unitatea societății de asigurări, la domiciliul ori la locul unde se află asiguratul, pentru reactivarea asigurărilor facultative de viață. Conține informații cu privire la numele solicitantului de reactivare a asigurării, numărul poliței; tariful, angajamentul de a plăti primele restante, solicitarea prelungirii termenului de expirare, plata primelor eșalonate în rate prin prelungirea termenului de expirare, declarația cu privire la starea sănătății în perioada anterioară și la data cererii, dacă asiguratul a avut accidente, mențiunea expresă „solicit și reactivarea consimțământului scris dat anterior" (în cazul când reactivarea se face în baza examinării medicale a asiguratului), data certificării cererii și semnătura împuternicitului societății de asigurări, semnătura medicului, semnătura asiguratului și data întocmirii cererii. Cererea se întocmește într-un exemplar și se depune la unitatea societății de asigurări.

CERERE DE RECONSTITUIRE A VECHIMII ÎN MUNCĂ, document ce se poate întocmi numai de către persoanele care prestează activitate pe baza unui contract de muncă și de către membrii cooperativelor meșteșugărești, în situația în care se dovedește, cu acte, că arhiva unităților la care au prestat o activitate utilă a fost distrusă. C. trebuie să fie însoțită de înscrisuri și dovezi care să confirme că între părțile stipulate în cerere a existat un raport de muncă. Actele sunt necesare dovedirii situațiilor care urmează a se stabili de către comisia de reconstituire a vechimii în muncă. De asemenea, în cerere trebuie să se indice cel puțin două persoane pentru fiecare perioadă de reconstituire a vechimii în muncă și care să facă dovada cu acte că au lucrat în aceeași perioadă și unitate cu petiționarul. C. de r. a v. în m. se adresează comisiei instituite în acest scop, care funcționează pe lângă primăriile orașelor, municipiilor, județelor și municipiului București. V. și **carnet de muncă; comisie de reconstituire a vechimii în muncă; reconstituirea vechimii în muncă; vechime în muncă.**

CERERE PENTRU APROBAREA UNUI ÎMPRUMUT LA ASIGURĂRILE FACULTATIVE DE VIAȚĂ, document întocmit la unitatea societății de asigurări, prin care asiguratul solicită aprobarea unui împrumut. Conține informații referitoare la numele și prenumele asiguratului, data nașterii și domiciliul acestuia, numărul poliței de asigurare, suma solicitată ca împrumut, consimțământul de a plăti dobânda, angajamentul că va restitui în rate (integral), până la o anumită dată), suma împrumutată, solicitarea ca plata să se facă prin casierie/mandat poștal, data și semnătura asiguratului, confirmarea datei de naștere cu aceea înscrisă în buletinul de identitate și semnătura împuternicitului asigurătorului.

CERERE PENTRU DESCHIDERE DE CREDITE BUGETARE, document întocmit şi semnat de către ordonatorii principali de credite, dependenţi de bugetul de stat, adresat Ministerului Finanţelor în vederea deschiderii creditelor bugetare. V. şi **deschidere de credite din bugetul de stat.**

CERERE PENTRU ÎNCHIDEREA FINANŢĂRII, document întocmit de beneficiarul de investiţii şi înaintat unităţii bancare finanţatoare în vederea închiderii finanţării investiţiilor, în care sunt menţionate separat plăţile efectuate în anul curent de cele din anii precedenţi, atât pentru conturile de finanţare, cât şi pentru cele de creditare. La **c.** se anexează procesul-verbal de punere în funcţiune a obiectivului de investiţii. Banca verifică exactitatea celor menţionate şi dispune închiderea finanţării sau a creditării, după caz.

CERERE SOLVABILĂ, necesitate, cerinţă de mărfuri, executări de lucrări sau prestări de servicii, pentru care persoanele fizice sau juridice (cumpărători) au acoperire în bani sau în alte mijloace de plată.

CERERE ŞI OFERTĂ, categorie a producţiei de mărfuri care exprimă corelaţia variabilă dintre cererea de mărfuri (sau pentru o anumită marfă) din partea populaţiei şi cantitatea de mărfuri oferită de către producători pe piaţă. În vederea realizării normale a mărfurilor este necesar să existe o anumită concordanţă între cantitatea totală de mărfuri existente pe piaţă, structura sortimentală a acestora şi cererea populaţiei. Raportul dintre **c.** şi **o.** se formează în mod liber, prin intermediul oscilaţiilor preţurilor pe piaţă, pe baza concurenţei, ceea ce influenţează în sens negativ, la un moment dat, repartizarea mijloacelor de producţie şi a muncii între ramurile economiei naţionale.

CERTIFICAT 1. Înscris, document eliberat de un organ oficial competent, destinat să facă dovada unui drept, a unei calităţi, a exactităţii unui fapt etc., în vederea valorificării acestora. 2. Titlu global pentru un anumit număr de părţi de fond de plasament. ❖ **C. de acţiuni**, document care confirmă prin semnătura persoanei abilitate de societatea emitentă, deţinătorului indicat nominal, drepturile sale de acţionar la societatea respectivă. Acest document certifică faptul că persoana indicată deţine numărul specificat de acţiuni emise de societatea în cauză, cu indicarea numărului de identificare a acestora şi a valorii lor nominale. **C. de a.** poate prevedea, după caz, atestarea depozitului de acţiuni nominative străine, pentru a permite negocierea acestor titluri la bursă, sau poate constitui un titlu global, care confirmă depozitul unui anumit număr de titluri (acţiuni). **C. de a.** poartă, de regulă, diferite desene greu de reprodus, care să nu permită falsificarea. **C. de a.** se emite şi pentru a se atesta de către o societate calitatea de acţionari ai săi, atunci când acţiunile sunt emise sub forma înscrierii lor în cont. ❖ **C. de acţiuni străine**, titlu la purtător emis de o societate financiară, în vederea facilitării cesiunii acţiunilor nominative, precum şi pentru a diminua costul tranzacţiilor. **C. de a.s.** reprezintă titlurile nominative care sunt înscrise pe numele societăţii financiare şi păstrate la un depozitar în ţara de origine. ❖ **C. de asigurare (poliţă)**, document eliberat de către asigurător asiguratului, care atestă că anumite mărfuri au fost asigurate pe durata transportului, depozitării, valoarea asigurării etc. ❖ **C. de avarie**, document care atestă cauzele, caracterul şi dimensiunea daunei asigurate sau stricăciunile provocate încărcăturilor şi navelor asigurate. **C.** se eliberează de către comisarul de avarie, experţii numiţi de organele judecătoreşti sau autorităţile din porturi, precum şi de către oficiul de control al mărfurilor. **C. de a.** este documentul prin care asiguratul anunţă pe asigurător asupra pretenţiilor ce decurg din asigurarea bunurilor şi pe baza căruia asigurătorii evaluează daunele. V. şi **avarie.** ❖ **C. de a. cargo**, document întocmit la serviciul de asigurări din direcţia operaţiunilor cu străinătatea, care foloseşte drept dovadă a asigurării mărfurilor în timpul transportului. Conţine informaţii

referitoare la suma asigurată, numărul poliței de asigurare, descrierea bunurilor, numărul pachetelor, greutatea, felul transportului, condiții speciale în favoarea societății de asigurări, data întocmirii certificatului. Documentul se întocmește în două exemplare: un exemplar se înmânează asiguratului, iar exemplarul al doilea rămâne la unitatea societății de asigurări. ❖ C. de **a. pentru mărfuri**, document întocmit la societatea de asigurări, serviciul comisariat de avarie din direcția operațiunilor cu străinătatea, folosit la certificarea avariilor întâmplate. Conține informații referitoare la numele expeditorului și al asiguratului, detalii de transport, particularitățile de asigurare și cele privind dauna, solicitarea de despăgubire, rata de schimb, mijlocul de transport, remorci, ratele de asigurare care au fost plătite, valoarea avariei, cheltuieli cu avaria și total daună, data eliberării. Documentul se întocmește în trei exemplare, dintre care două se dau destinatarului și un exemplar rămâne la direcție. ❖ **C. de calitate**, document eliberat de organizațiile sau instituțiile de specialitate, indicate de parteneri prin contractul de vânzare-cumpărare, prin care se atestă calitatea mărfurilor în concordanță cu clauzele contractuale. ❖ **C. de concediu medical**, act legal care dovedește incapacitatea temporară de muncă a salariaților (cooperatorilor), eliberat solicitanților, pe baza căruia se acordă indemnizațiile și ajutoarele în cadrul asigurărilor sociale de stat. C. de **c.m.** se pot elibera de toți medicii din rețeaua Ministerului Sănătății, a consiliilor locale și din rețelele celorlalte departamente cu organizare medico-sanitară proprie (C.F.R., M.Ap.N., M. de I. etc.), care acordă asistență medicală. C. de **c.m.** se eliberează pentru: incapacitate temporară de muncă, din cauza unei boli obișnuite sau a unui accident care nu are legătură cu munca, accident în legătură cu munca și boală profesională; prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea și întărirea sănătății în cazul trecerii temporare la altă muncă sau al reducerii programului de lucru din cauza bolii sau a accidentului, în cazul trimiterii la tratament balneoclimateric, în cazul instituirii carantinei; de asemenea, c. de **c.m.** se eliberează în caz de maternitate, pentru sarcină și lehuzie, precum și pentru îngrijirea copilului în vârstă de până la trei ani etc. Concediile medicale se acordă până la restabilirea completă a capacității de muncă a salariaților sau până la stabilirea gradului de invaliditate, în vederea pensionării. Dacă medicii constată că salariații prezintă simptome de pierdere definitivă, totală sau parțială a capacității de muncă, indiferent dacă au avut sau nu în prealabil un concediu medical, îi trimit pe aceștia la comisia de expertiză medicală a capacității de muncă. V. și **comisia de expertiză medicală și de recuperare a capacității de muncă.** ❖ **C. de depozit 1.** Titlu de credit pe termen scurt emis de bancă, prin care se atestă depunerea unei sume de bani de către o persoană fizică sau juridică, în baza căruia suma poate fi încasată la scadență, împreună cu dobânda cuvenită prevăzută în titlu. C. de **d.** poate fi nominativ sau la purtător (cu sau fără parolă). ❖ C. de **d. la purtător** este o hârtie de valoare care atestă depunerea în bancă a unei sume de bani, numită depozit, egală cu valoarea nominală înscrisă pe certificat. C. de **d.** emise de Banca Comercială Română au următoarele valori: 100 000, 300 000 și 500 000 de lei. C. de **d.** se cumpără la valoarea nominală; la eliberarea c. de **d.**, cumpărătorul indică o parolă formată din cel mult trei cuvinte. Durata depozitului pentru care banca acordă dobânda este cea cuprinsă între data eliberării și scadența răscumpărării. Banca Comercială Română recunoaște orice posesor al acestor hârtii de valoare care se prezintă la ghișeele băncii pentru răscumpărarea lor la împlinirea scadenței și cunoaște parola. Posesorul cunoscător al parolei, care solicită încasarea contravalorii c. de **d.** înainte de împlinirea scadenței, dar nu mai devreme de 30 de zile de la data eliberării, primește drept dobândă o sumă de bani egală cu jumătate din dobânda calculată pentru durata efectivă a depozitului. C. de **d.** nu poate constitui garanție pentru creditele și scrisorile de garanție bancară solicitate de Banca Comercială Română. După împlinirea scadenței pentru răscumpărare, banca nu mai acordă dobânda la depozitul respectiv. Veniturile din dobânzile încasate de cumpărătorii c. de **d.** sunt scutite de impozite și taxe. În cazul pierderii sau distrugerii, c. de **d.** nu se înlocuiește. Falsificatorii c. de **d.** sunt pasibili de sancțiuni penale. ❖ C. de **d. în devize**, titlu care atestă faptul că investitorul a efectuat un depozit în devize, de

o valoare definită, pentru o anumită perioadă de timp, cu o rată a dobânzii negociabilă, folosit pe piața eurodevizelor. C. de d. în d. se deosebesc de depozitele la termen prin posibilitatea de negociere a condițiilor. Există o gamă diversificată a acestor certificate, fapt care atrage tot mai mulți operatori și sporește volumul resurselor pieței eurodevizelor. Certificatele respective prezintă următoarele avantaje: ▪asigură stabilizarea resurselor băncilor pe perioade de timp îndelungate; ▪stabilizarea este și în interesul investitorilor, care sunt de acord cu scadențe mai lungi, deoarece intervine piața secundară, de unde se pot procura lichiditățile necesare fără a se aștepta scadența depozitelor; ▪dobânda este atrăgătoare atât pentru investitori, cât și pentru bancă. Inițial, valoarea minimă a acestor certificate a fost de 25 000 de dolari; astăzi ea este de 200 000 de dolari. C. sunt plasate prin intermediul **dealerilor** (v.). Banca și deponentul negociază condițiile de emisiune. ❖ **C. de depunere**, instrument de economisire instituit de Casa de Economii și Consemnațiuni, cu începere din septembrie 1994, în valori de 50 000, 100 000 și 500 000 de lei, la care dobânda se calculează lunar. C. de d. au scadență la cinci ani de la emitere și conțin zece taloane destinate achitării semestriale a dobânzilor, ceea ce înseamnă că depunătorii își pot încasa dobânda după fiecare șase luni. Pentru intervalele mai mici de un semestru nu se calculează nici un fel de dobândă. C. de d. pot fi răscumpărate oricând, în perioada de cinci ani, precum și după această perioadă de timp. În acest caz, dobânda se calculează în funcție de rata dobânzii practicată în perioada respectivă. ❖ **C. de economii**, instrument de economisire instituit de Casa de Economii și Consemnațiuni, în septembrie 1993, cu dobândă variabilă. C. de e. sunt instrumente de economisire la purtător, în valori fixe de 50 000 de lei, tipărite pe hârtie specială cu filigran, de culoare roșu deschis, și în valoare de 100 000 de lei, tipărite pe același tip de hârtie, dar de culoare albastru deschis. C. de e. sunt compuse din: a) cotor; b) certificatul de economii propriu-zis; c) un număr de două taloane pentru achitarea dobânzii în primii doi ani de la emitere. Deținătorii c. de e. au dreptul la dobânzi achitabile începând cu data scadenței de un an (respectiv doi ani). Procentele de dobânzi se stabilesc de Casa de Economii și Consemnațiuni. Dacă c. de e. se prezintă pentru răscumpărare înaintea împlinirii scadenței de un an sau în cursul celui de-al doilea an (deci înaintea împlinirii termenelor de un an, respectiv doi ani) pentru fracțiunea de perioadă de la vânzare, respectiv de la împlinirea primului an și până la data răscumpărării, dobânda va fi cea practicată la depunerile la vedere pe perioada respectivă. După expirarea celor doi ani posesorul c. de e. are posibilitatea să-l prezinte spre răscumpărare sau să-l păstreze în continuare, dobânda plătită pentru perioada ce depășește doi ani urmând a fi cea practicată de Casa de Economii și Consemnațiuni la c. de e. în perioada respectivă. Restituirea valorii nominale a c. de e. și achitarea dobânzilor se fac numai la unitatea care le-a pus în vânzare. Dobânzile neîncasate de deținători după împlinirea scadenței nu sunt purtătoare de dobânzi. Vânzarea c. de e. se face prin unitățile proprii ale Casei de Economii și Consemnațiuni. Plata dobânzilor anuale la c. de e. se face începând cu prima zi după împlinirea termenului de un an, respectiv doi ani de la data cumpărării. Pentru perioadele care depășesc doi ani, chiar dacă acestea sunt mai mari de 365 de zile, dobânzile se achită numai cu prilejul răscumpărării c. de e. În cazul răscumpărării c. de e. înainte de împlinirea termenului de un an, doi ani sau după doi ani, dobânzile se calculează corespunzător. La prezentarea c. de e. pentru răscumpărare se întocmește ordinul de plată-răscumpărare și ordinul de plată a dobânzii. La răscumpărarea c. de e. se controlează: ▪dacă au fost puse în vânzare de unitatea C.E.C. la care se prezintă spre răscumpărare; ▪dacă seria și numărul sunt intacte, numărul fiind format din șase cifre, și dacă acestea corespund cu cele înscrise pe cotor; ▪certificatele au caracteristicile tipărite la emitere; ▪nu prezintă ștersături, modificări sau adăugiri; ▪data vânzării corespunde cu cea înscrisă pe cotor. C. de e. care nu au elementele de identificare (serie și număr) intacte nu se răscumpără, iar în cazul celor asupra cărora există dubii se iau măsurile ce se impun. ❖ **C. de investitor**, document care se eliberează investitorului străin de către **Agenția Română de Dezvoltare** (v.). În vederea obținerii acestui certificat, investitorul străin depune o cerere la

Agenția Română de Dezvoltare, care analizează bonitatea investitorului, domeniul și modalitatea în care urmează a se efectua investiția, precum și cuantumul capitalului investit. C. de **i.** se eliberează la cererea investitorului străin, în termen de 15 zile de la data înregistrării acesteia, pe baza prezentării contractului de societate, a statutului, a contractelor comerciale și a altor acte juridice întocmite legal, avându-se în vedere modalitatea de realizare a investiției. ❖ **C. de investiții**, titlu de proprietate asupra întreprinderii, care conferă dreptul de a primi o parte din profit. C. de **i.** atestă împărțirea unei acțiuni clasice în două titluri distincte: a) **c.** de **i.** propriu-zis, care consemnează drepturile băneşti pe care le cuprinde o acțiune; b) **c.** de vot, care, de regulă, este inalienabil. C. de **i.** este o cale de procurare a capitalului. ❖ **C. de interimar (intermediar)**, act justificativ care atestă calitatea de acționar sau de obligatar a deținătorului, înainte ca titlurile definitive să fie disponibile. ❖ **C de moştenitor,** act oficial prin care, la încheierea procedurii succesorale notariale, notarul competent constată calitatea de moştenitor a unei persoane, cu efect retroactiv, de la data deschiderii succesiunii. C. de **m.** atestă calitatea de moştenitor a persoanei respective, dovedește drepturile sale succesorale, fiind în acelaşi timp mijloc legal de probă și de drepturi. C. de **m.** nu este un titlu de proprietate, ci doar o confirmare a calității de moştenitor. ❖ **C. de opțiune**, document, cupon anexat unei **obligațiuni cu opțiune** (v.). C. de **o.** poate fi negociat și detașat de obligațiune. ❖ **C. de origine**, document care se utilizează cu deosebire în creditul documentar și care atestă proveniența și valoarea mărfurilor. În mod obișnuit, atestarea se face de către camerele de comerț. ❖ **C. de proprietate**, instrument financiar primar utilizat în procesul privatizării în România, acțiune emisă de societățile comerciale financiare denumite fonduri ale proprietății private, care dă deținătorului următoarele drepturi: a) dreptul de a transforma **c.** în acțiuni deținute de fondul proprietății private care a emis certificatul; b) dreptul de subscripție în acțiuni; c) dreptul de a deveni acționar la un fond al proprietății private;d) dreptul de a vinde sau cumpăra **c.**, acestea putând fi negociate pe piața organizată. ❖ **C. de rezidență fiscală**, **c.** ce se eliberează de organul fiscal din țara de rezidență, prin care se atestă că beneficiarul venitului este rezident al statului respectiv și că îi sunt aplicabile prevederile convenției de evitare a dublei impuneri. V. și **dublă (multiplă) impunere; dublă impunere economică; dublă impunere juridică internațională.** ❖ **C. de trezorerie**, titlu de stat emis la valoarea nominală (100%) la o anumită dată, a căror scadență este peste 91 de zile. Rata dobânzii se va situa la nivelul ratei medii a dobânzii pe piața interbancară la trei luni, stabilită de Banca Națională a României pentru tranzacțiile încheiate cu cinci zile lucrătoare anterior datei emisiunii, se va plăti la scadență și se va determina după relația:

$$D = \frac{K \cdot i \cdot \text{numărul de zile până la scadență}}{360},$$

în care:

D = suma dobânzii;
K = valoarea nominală totală;
i = rata dobânzii.

Valoarea nominală individuală a unui **c.** de **t.** cu dobândă este de 10 000 000 de lei. Lansarea emisiunii acestor titluri de stat se face prin subscripție publică, **c.** de **t.** cu dobândă putând fi cumpărate de societăți bancare din România în nume propriu sau în numele clienților lor, persoane juridice. Plata **c.** de **t.** cu dobândă subscrise se face la data emisiunii, prin debitarea contului cumpărătorului, deschis la Banca Națională a României, cu suma reprezentând valoarea nominală a acestor titluri de stat cu dobândă, cumpărate. Răscumpărarea **c.** de **t.** cu dobândă se face la data scadenței, prin creditarea contului deținătorului cu suma reprezentând valoarea nominală, plus

dobânda. Lansarea emisiunilor acestor titluri de stat se efectuează prin Banca Națională a României, care acționează în calitate de agent al statului, îndeplinind funcțiile de plată, înregistrare și transfer. C. de t. cu dobândă nu se emit în formă fizică. Proprietatea asupra acestora este înregistrată la Banca Națională a României, iar orice schimbare a titularului dreptului de proprietate se anunță acesteia în conformitate cu procedura stabilită. C. de t. cu dobândă nu beneficiază de facilități fiscale. ❖ **C. de trezorerie cu discont**, titlu de stat emis cu începere din decembrie 1998, cu valoare nominală, în vederea finanțării contului general al Trezoreriei Statului. Metoda de vânzare este licitația, care are loc cu două zile lucrătoare înainte de data emisiunii, iar adjudecarea se face după metoda cu preț multiplu. Oferta de cumpărare cuprinde valoarea nominală, costul total, rata discontului, prețul și randamentul. Prețul se calculează utilizându-se următoarea formulă:

$$P = \frac{1-(d \times r)}{360},$$

în care:

P = prețul certificatului de trezorerie cu discont, exprimat cu șase zecimale;
d = numărul de zile până la scadență;
r = rata discontului.

Randamentul c. se determină astfel:

$$Y = \frac{r}{P},$$

în care:

Y = randamentul (rata dobânzii).

Ministerul Finanțelor are dreptul de a respinge, parțial sau în totalitate, ofertele pe care le consideră că nu sunt la un nivel acceptabil al randamentului (ratei dobânzii). Aceste c. se adresează băncilor și agenților economici rezidenți în România. Ofertele de cumpărare se depun la Banca Națională a României. Plata c. de t. cu d. se face la data emisiunii, prin debitarea contului cumpărătorului deschis la Banca Națională a României. Răscumpărarea c. se face la data scadenței, prin creditarea contului deținătorului cu suma reprezentând valoarea nominală totală a certificatelor respective.

CERTITUDINEA IMPUNERII, principiu general al impozitării potrivit căruia mărimea impozitelor datorate statului de către fiecare persoană juridică și fizică trebuie să fie certă și nu arbitrară. Principiul c.i. reclamă ca termenele, modalitățile și sumele de plată să fie clare, precise pentru fiecare plătitor. Acest principiu a urmărit lichidarea arbitrariului, a bunului plac în stabilirea și încasarea impozitelor și taxelor.

CESIONAR, persoană căreia, în baza unui contract de cesiune, i s-a transmis un drept de creanță, dobândind astfel calitatea de creditor. V. și **cesiune.**

CESIUNE, contract prin care **cedentul** (v.) cedează (transmite) dreptul său de creanță cu titlu oneros unei alte persoane numite cesionar. C. se poate face fără a fi nevoie de acordul debitorului. Cesionarul nu poate obține mai multe drepturi decât a avut cedentul. C. aportului de capital social este posibilă dacă a fost permisă prin contractul de societate. C. nu eliberează pe asociatul cedent de ceea ce mai datorează societății din aportul său de capital. Față de terți, cedentul rămâne răspunzător. ❖ **C. de brevet**, cale de comercializare a brevetului de invenție, prin care are lor transferarea tuturor drepturilor privind invenția. Cedentul transmite cesionarului, cu titlu oneros sau cu titlu gratuit, adică prin testament ori donație, dreptul de proprietate parțială sau

totală asupra brevetului şi dreptul la acţiune în contrafacere, prezentând garanţiile corespunzătoare pentru vicii ascunse şi evicţiune. Prin **c. de b.**, cedentul are dreptul să încaseze preţul cesiunii, iar în cazul unei cesiuni parţiale are dreptul de a continua exploatarea brevetului. **C. de b.** poate fi definitivă sau temporară, când, după expirarea termenului, cedentul îşi reia dreptul asupra brevetului. ❖ **C. de creanţă** 1. Transmitere de către o persoană fizică sau juridică a unui drept sau a unui bun către o altă persoană fizică sau juridică. 2. Transmitere de către un debitor a bunurilor sale către o terţă persoană pentru ca aceasta din urmă să stingă obligaţiile debitorului în condiţiile cele mai convenabile pentru acesta. **C. de c.** se utilizează pentru transmiterea de către creditor a drepturilor sale pe care le are faţă de un debitor, contra unei sume de bani. Pentru a fi opozabilă debitorului, **c. de c.** trebuie notificată. **C. de c.** se poate folosi şi în relaţiile dintre state. ❖ **C. de licenţă**, formă de **c.** prin care se transmite dreptul de folosire a unei licenţe pe baza unui contract ce se încheie între licenţiator, adică persoana care cesionează licenţa şi rămâne titulară legală a licenţei, şi licenţiat, respectiv persoana căreia i s-a cesionat licenţa şi primeşte doar dreptul de a o folosi, respectându-se prevederile contractuale. ❖ **C. deschisă**, fel de **c.** în care debitorul este înştiinţat, în prealabil, despre transferul creanţelor. Cunoscând intenţia de cesionare, debitorul poate să aibă anumite reacţii negative. De aceea, de regulă, se practică **c. închisă** (v.). ❖ **C. fără notificare**, fel de **c.** de creanţă pe care cesionarul nu o notifică debitorului. ❖ **C. generală**, documentul prin care un debitor cedează unei terţe persoane toate creanţele sale prezente şi viitoare. **C.g.** se foloseşte în cadrul creditului contra cesiunii. ❖ **C. în alb**, transmiterea în scris a unei creanţe prin andosare fără să se menţioneze cesionarul (persoana care devine creditor). Dacă **c.** în **a.** este volantă, **c.** respectivă se menţionează pe un document distinct. ❖ **C. închisă, c.** despre care debitorul nu este înştiinţat în prealabil. **C.î.** se foloseşte, de regulă, de către bănci pentru cumpărarea creanţelor. Există riscul ca debitorul neavizat să nu achite datoria primului **cesionar** (v.). În mod obişnuit, după cesiune, unităţile bancare avizează şi pe debitor.

C.F. (engl. Cost and Freight) 1. Clauză contractuală. 2. Formă de înţelegere internaţională în care vânzătorul plăteşte taxa de transport, dar nu suportă cheltuielile de asigurare maritimă. În acest caz, riscul avarierii încărcăturii este suportat de vânzător numai până la încărcarea mărfurilor pe vas. Dacă totuşi vânzătorul nu îl anunţă din timp pe cumpărător despre data expedierii mărfurilor pentru ca acesta să-şi poată asigura marfa, vânzătorul suportă în continuare riscurile transportului pe mare. 3. Preţul mărfii în portul de expediere, la care se adaugă cheltuielile de transport până la portul de destinaţie, fără cheltuieli de asigurare.

CHART (engl.), grafic statistic din care poate rezulta evoluţia şi tendinţa cursurilor valutare. Se foloseşte de către bursele de valori.

CHARTER PARTY, contract de navlosire propriu-zis, prin care se constată luarea cu chirie a unei nave maritime, **navlosirea** (v.), fie în întregime sau numai a unui spaţiu, fie numai pentru un singur voiaj (voyage charter) sau pentru un anumit timp (time charter), în vederea transportului mărfurilor de import şi export. În cadrul unui **c.p.**, armatorul se obligă ca în schimbul unei chirii, numită **navlu** (v.), să predea navlositorului nava sau spaţiul şi să asigure condiţii optime de navigabilitate, iar al doilea îşi ia obligaţia să folosească nava sau spaţiul conform înţelegerii şi să-l predea în aceeaşi stare. **C.p.** nu poate fi confundat cu conosamentul, deoarece aici nu se face dovada încărcării mărfii pe bordul navei spre a fi transportată la destinaţie. În ultimul timp, **c.p.** este folosit şi în transporturile aeriene, fiind mai avantajos. V. şi **conosament.**

CHEIAJ, taxă plătită pentru utilizarea de către un vas de navigaţie a terenului sau a instalaţiilor dintr-un port.

CHELTUIALĂ 1. Cantitate de muncă vie sau materializată, exprimată valoric, consumată în procesul de producție sau de circulație. **2.** Utilizarea unor mijloace bănești și financiare pentru a satisface o anumită necesitate sau o obligație.

CHELTUIELI ACTUALIZATE, nivelul valoric actual al unor cheltuieli efectuate în trecut sau care urmează a se efectua în viitor. **C.a.** constituie un indicator folosit în fundamentarea și analiza programelor de investiții, în care scop se folosește tehnica actualizării. În vederea actualizării cheltuielilor se efectuează o serie de calcule, cum sunt, de exemplu, următoarele: **1.** În vederea actualizării cheltuielilor efectuate anterior, pot exista următoarele situații: a) dacă cheltuielile au fost constante în timp se efectuează calculul:

$$Ca = Ch(1+a)^n \cdot \frac{(1+a)^n - 1}{a(1+a)^n};$$

b) dacă cheltuielile au fost neuniforme în timp, calculul este următorul:

$$Ca = Ch\ (1+a)^n.$$

2. În cazul actualizării cheltuielilor care se vor efectua în viitor, situațiile pot fi următoarele: a) cheltuielile care se vor efectua într-un ritm constant:

$$Ca = \frac{Ch}{(1+a)^h} \cdot \frac{(1+a)^n - 1}{a(1+a)^n};$$

b) cheltuielile vor crește într-un ritm variabil:

$$Ca = \frac{Ch}{(1+a)^n}.$$

Semnificația termenilor din formulele de mai sus este următoarea:
Ca = cheltuieli actualizate;
Ch = cheltuieli anuale;
a = coeficientul de actualizare;
n = numărul de ani.

CHELTUIELI ADMINISTRATIV-GOSPODĂREȘTI ALE SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI, c. cu un conținut bine delimitat: ▪diferite furnituri de birou, abonamente la ziare, reviste și alte publicații, precum și cheltuieli legate de relațiile externe etc.; ▪cheltuieli PTTR, de deplasare, detașare și transferare; ▪cheltuieli cu întreținerea și repararea clădirilor și a altor mijloace fixe; ▪cheltuieli de gospodărie, curățenie, încălzit, iluminat, apă, canal etc.

CHELTUIELI BUGETARE, utilizare a resurselor bugetare (bănești) pentru satisfacerea unor cerințe generale, comune ale societății, în concordanță cu destinația și cuantumul prevăzut prin bugetul de stat sau bugetele locale. Nici o cheltuială nu poate fi prevăzută în bugetul statului și în bugetul local și nici nu poate fi efectuată din aceste bugete dacă nu este reglementată printr-un act normativ. **C.b.** sunt expresia repartiției unei părți din produsul național brut și oglindesc rolul statului în desfășurarea reproducției sociale și în satisfacerea cerințelor populației. Natura **c.b.** este determinată de relațiile de producție și de rolul statului în viața economică și socială a țării. **C.b.** pot fi examinate sub diferite aspecte: a) sub aspectul consumării produsului național brut, ele pot constitui un consum propriu-zis sau o avansare de produs național brut. **C.b.** care constituie un

consum de produs național brut cuprind cheltuielile operative și cele gospodărești ale instituțiilor și ale tuturor organizațiilor din sfera neproductivă, cheltuielile pentru acoperirea pierderilor de active circulante ale întreprinderilor de stat, cheltuielile cu organele statului, cele pentru apărarea națională etc. C.b. care reprezintă numai o avansare de produs național brut cuprind cheltuielile cu investițiile din sfera productivă și neproductivă, cheltuielile pentru înzestrarea unităților economice de stat la înființare, cu active circulante, cheltuielile pentru formarea rezervelor de stat etc.; b) sub aspectul conținutului economic, se disting cheltuieli destinate realizării reproducției sociale, cheltuieli destinate constituirii rezervelor materiale de stat și cheltuieli destinate sferei neproductive; c) sub aspectul destinației lor, se disting cheltuieli pentru investițiile din sfera productivă și neproductivă, cheltuieli cu finanțarea activelor circulante ale întreprinderilor de stat, cheltuieli operative ale unităților economice și ale instituțiilor de stat, cheltuieli cu formarea rezervelor materiale de stat etc. După natura, destinația lor și după funcțiile statului, **c.b.** se clasifică în: cheltuieli pentru finanțarea dezvoltării economiei naționale, cheltuieli cu realizarea acțiunilor social-culturale, cheltuieli cu apărarea națională, cheltuieli cu organele statului și alte cheltuieli. Structura și ponderea pe grupe a cheltuielilor bugetului statului sunt determinate de obiectivele dezvoltării economice și sociale, ele putând să difere de la o perioadă la alta și chiar de la un an la altul în funcție de obiectivele dezvoltării economice și sociale a țării. **C.b.** trebuie să îndeplinească unele cerințe constituționale, și anume: ▪să fie aprobate de Parlament; ▪autoritățile publice autorizate să efectueze cheltuielile să fie supuse unui control riguros; ▪bugetul statului să fie dat publicității. **C.b.** exprimă destinațiile care se dau fondurilor bănești publice; ele oglindesc rolul statului în realizarea acțiunilor economice, social-culturale etc., în satisfacerea cerințelor poporului român.

Evoluția cheltuielilor efectuate de la bugetul statului în anii 1990-2000

Explicații	**1990**	**1991**	**1992**	**1993**	**1994**	**1995**
Total cheltuieli bugetare (în milioane lei)	310 862,6	537 874	1 626 908	4 128 779	10 830 320	15 859 009
% față de 1990	100	173,0	523,4	1 328,2	3 516,4	5 101,6
Explicații	**1996**	**1997**	**1998**	**1999***	**2000****	
Total cheltuieli bugetare (în milioane lei)	23 731 998	52 896 585	77 616 582	93 384 400	143 755 300	
% față de 1990	6 489,9	17 016	24 968,1	30 040,4	46 244	

Sursa: Anuarul statistic al României. Comisia Națională pentru Statistică, București, 1996, p. 736-737; 1997, p. 730; 1998, p. 639; 1999, p. 631.

*Legea bugetului de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 97, din 8 martie 1999.

**Legea bugetului de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 195, din 5 mai 2000.

Dezvoltarea economiei naționale și sporirea produsului național brut au determinat o creștere continuă a **c.b.** **C.b.** sunt pârghii importante ale activității economico-sociale; ele contribuie la dezvoltarea economiei naționale, sunt instrumente de înfăptuire a acțiunilor social-culturale, de apărare, de realizare a politicii de colaborare cu toate țările, de promovare a politicii de pace și de coexistență pașnică cu toate statele. C.b. joacă un rol diferit de la o etapă la alta și în funcție de obiectivele politicii economico-sociale a statului în etapa respectivă. **C.b.** au rolul de a contribui la finanțarea dezvoltării bazei tehnico-materiale a societății, construirii unei economii avansate, înzestrată cu o industrie modernă, lărgirii bazei proprii de materii prime și energie, accelerării

procesului de restructurare a industriei prin creşterea prioritară a ramurilor de prelucrare avansată. De asemenea, c.b. finanţează continuarea fermă a politicii de amplasare raţională în teritoriu a factorilor de producţie, dezvoltarea şi modernizarea susţinută a producţiei agricole, introducerea cuceririlor revoluţiei tehnico-ştiinţifice în toate domeniile de activitate, creşterea rolului ştiinţei în modernizarea economiei naţionale, în progresul patriei. Prin intermediul c.b. se realizează programul de dezvoltare şi de perfecţionare continuă a economiei naţionale, folosirea la maximum a condiţiilor economice şi naturale ale fiecărui judeţ, municipiu, oraş, ale fiecărei comune, în vederea realizării obiectivelor stabilite. C.b. se efectuează în aşa fel încât stimulează creşterea productivităţii muncii, gospodărirea cu maximă eficienţă a resurselor materiale şi financiare, reducerea costurilor de producţie, a cheltuielilor de circulaţie şi obţinerea unor rezultate financiare cât mai bune. Participând la justa repartizare a produsului naţional brut pentru fondul de dezvoltare şi pentru fondul de consum, c.b. creează condiţii optime în vederea creşterii produsului naţional brut şi a avuţiei naţionale. C.b. contribuie la educarea cetăţenească a maselor, la ridicarea nivelului profesional al poporului şi la satisfacerea cerinţelor spirituale ale omului, asigurându-i în acelaşi timp ocrotirea sănătăţii, menţinerea şi întărirea sănătăţii fizice şi intelectuale, refacerea forţei de muncă, prelungirea duratei vieţii active şi a vieţii în general, prin trimiteri la odihnă, la tratament balnear etc. C.b. sunt efectuate în aşa fel încât unele categorii dintre ele le determină şi le condiţionează pe celelalte. Ministerul Finanţelor, băncile, ministerele, organele locale, unităţile economice sunt chemate să acţioneze pentru utilizarea cu maximum de eficienţă a c.b., pentru respectarea şi întărirea ordinii şi disciplinei în gospodărirea resurselor bugetare, pentru efectuarea unui control riguros şi pentru apărarea integrităţii avutului naţiunii.

CHELTUIELI BUGETARE CU ORGANELE STATULUI, c. efectuate din bugetul statului pentru întreţinerea şi funcţionarea organelor puterii de stat, administraţiei de stat, judecătoreşti, ale parchetului, notariatului, poliţiei şi jandarmeriei. Prin organele sale şi deci cu ajutorul acestor cheltuieli, statul român îşi îndeplineşte sarcinile, prerogativele şi funcţiile sale.

Evoluţia cheltuielilor bugetului de stat cu organele statului în anii 1991-2000

Explicaţii	1991	1992	1993	1994	1995
Cheltuieli cu organele centrale ale statului - în milioane lei -	40 489	155 921	566 712	1 654 440	2 412 471
% faţă de totalul cheltuielilor bugetului de stat	7,5	9,5	13,7	15,1	15,2
% faţă de anul 1991	100	385,1	1 399,7	4 086,1	5 958,3
Explicaţii	**1996**	**1997**	**1998**	**1999***	**2000****
Cheltuieli cu organele centrale ale statului - în milioane lei -	2 492 801	3 661 107	8 072 024	20 294 976,3	19 325 208,8
% faţă de totalul cheltuielilor bugetului de stat	10,5	6,9	10,4	21,73	12,49
% faţă de anul 1991	6 156,7	9 042,2	19 936,3	50 124,7	47 730

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Naţională pentru Statistică, Bucureşti, 1996, p. 736-737; 1997, p. 730; 1998, p. 639; 1999, p. 631.

* Legea bugetului de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 97, din 8 martie 1999.

** Legea bugetului de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 195, din 5 mai 2000.

C.b. cu o.s. ocupă un loc relativ neînsemnat în bugetul statului. C.b. cu o.s. cuprind: a) salariile lucrătorilor din aparatul de stat, care reprezintă circa 80% din totalul acestei grupe de cheltuieli bugetare; b) cheltuieli administrativ-gospodăreşti (reparaţii curente la clădiri, întreţinerea mijloacelor de transport, procurarea de mobilier, obiecte de inventar, iluminat, încălzit, rechizite, apă, telefon, poştă, deplasări etc.); c) cheltuieli pentru investiţii. C.b. cu o.s. se efectuează pentru: ▪organele puterii de stat (Parlamentul, Preşedinţia, consiliile locale); ▪organele centrale şi locale ale administraţiei de stat (Guvernul); ▪organele administrative care conduc activitatea economică (ministerele, instituţiile centrale şi organele de resort ale consiliilor locale care se ocupă cu conducerea şi înfăptuirea acţiunilor social-culturale); ▪organele justiţiei, parchetului şi notariatului (Ministerul Justiţiei, tribunalele, judecătoriile, organele parchetului şi notariatul); ▪întreţinerea relaţiilor cu alte state (Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Industriei şi Comerţului, reprezentanţele diplomatice permanente şi misiunile diplomatice temporare (participarea la anumite solemnităţi, negocieri etc.) şi permanente (misiunea permanentă a României la O.N.U., diferite alte organizaţii internaţionale etc.). În cadrul procesului general de perfecţionare a organizării şi conducerii activităţii economico-sociale, statul şi-a perfecţionat funcţiile în concordanţă cu cerinţele etapei actuale. S-a adâncit caracterul democratic al statului, are loc participarea tot mai largă a poporului la conducerea treburilor obşteşti, s-au întărit legăturile statului cu cetăţenii, creşte rolul opiniei publice în întărirea legalităţii şi în respectarea normelor de convieţuire, se extinde şi se întăreşte controlul opiniei publice. Sunt necesare măsuri pentru simplificarea, raţionalizarea şi perfecţionarea aparatului de stat, înlăturarea verigilor paralele şi de prisos, reducerea şi dimensionarea mai justă a acestui aparat, sporindu-se competenţele şi operativitatea în soluţionarea problemelor. De asemenea, trebuie lichidate fenomenele de centralism excesiv, manifestările de birocratism, astfel încât acestea să nu afecteze întărirea ordinii, disciplinei, exigenţei şi răspunderii organelor de stat, întărirea legalităţii.

CHELTUIELI BUGETARE MEDII PE LOCUITOR, indicator care evidenţiază anual şi în dinamică, pe categorii, cheltuielile pe locuitor, iar pentru comparaţii internaţionale se foloseşte o monedă cu largă circulaţie internaţională (EURO, dolarul SUA etc.).

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU APĂRAREA NAŢIONALĂ, c. efectuate din bugetul de stat, atât timp cât împrejurările internaţionale rămân complicate, cât timp asupra ţării se poate ivi pericolul unei agresiuni armate. În aceste condiţii sunt necesare în mod vital întărirea capacităţii de apărare a ţării, instruirea forţelor armate şi dotarea lor corespunzătoare, luarea tuturor măsurilor astfel încât să se poată respinge prompt orice agresiune armată. Aceste cheltuieli sunt menite să întărească în mod continuu capacitatea de apărare a ţării, să apere fiinţa, libertatea şi viitorul poporului român, să asigure activitatea paşnică, creatoare a cetăţenilor, să apere integritatea teritorială a ţării, suveranitatea şi independenţa naţională. Statul român este nevoit să aloce o parte (sub 10%) din mijloacele sale bugetare pentru apărarea naţională. Victoria într-un eventual război de apărare poate fi obţinută nu numai prin lupta forţelor armate, care trebuie dotate, instruite şi pregătite cu tehnica modernă, ci prin lupta întregului popor. Apărarea patriei este o datorie sfântă a fiecărui cetăţean; toţi cetăţenii (bărbaţi şi femei, tineri şi vârstnici), indiferent de naţionalitate, religie sau ocupaţie, au dreptul şi obligaţia de înaltă răspundere patriotică să-şi facă datoria faţă de patrie, să participe la una dintre formele de pregătire militară reglementate, să-şi însuşească şi să-şi perfecţioneze continuu mânuirea mijloacelor de luptă pentru a fi gata să apere oricând, chiar cu supremul sacrificiu, munca paşnică a poporului, suveranitatea, independenţa şi integritatea teritorială a patriei. Luarea măsurilor pentru apărarea ţării este o obligaţie a tuturor organelor de stat, unităţilor şi organizaţiilor. Organizarea apărării ţării cuprinde pregătirea populaţiei, a teritoriului şi a economiei naţionale.

Cheltuielile bugetului de stat pentru apărarea națională în anii 1991-2000

Explicații	1991	1992	1993	1994	1995
Cheltuieli pentru apărare națională - în milioane lei -	78 256	195 709	419 578	1 184 676	1 525 941
% față de total cheltuieli bugetare	14,54	12,0	10,2	10,8	9,5
% față de anul 1991	100	250,1	536,2	1 513,8	1 950,0
Explicații	**1996**	**1997**	**1998**	**1999***	**2000****
Cheltuieli pentru apărare națională - în milioane lei -	2 078 241	4 738 946	6 707 607	9 684 363,6	13 075 433,0
% față de total cheltuieli bugetare	8,7	8,96	8,6	10,37	8,45
% față de anul 1991	2 655,7	6 055,7	8 571,4	12 375,2	16 708,5

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1996, p. 736-737; 1997, p. 730; 1998, p. 639; 1999, p. 631.

*Legea bugetului de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 97, din 8 martie 1999.

**Legea bugetului de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 195, din 5 mai 2000.

Dreptul de a hotărî asupra problemelor care privesc apărarea României constituie un atribut suveran al statului român, teritoriul țării fiind inalienabil și indivizibil. Statul român s-a pronunțat și se pronunță cu fermitate și consecvență pentru destindere, pace, coexistență pașnică, dezarmare generală.

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE DE STAT, c. efectuate din bugetul asigurărilor sociale de stat pentru acordarea de pensii, indemnizații, ajutoare, trimiteri la odihnă și tratamente balneoclimaterice a pensionarilor și a personalului cuprins în asigurările sociale de stat, precum și a membrilor lor de familie.

Evoluția cheltuielilor bugetare pentru asigurările sociale de stat în anii 1990-2000

– în milioane lei –

Explicații	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Cheltuieli totale pentru asigurări sociale de stat	59 580,4	155 068,6	404 314	2 174 730	2 760 680	4 090 448
% față de anul 1990	100	260,3	678,6	1 971,7	4 633,5	6 865,4
Explicații	**1996**	**1997**	**1998**	**1999***	**2000****	
Cheltuieli totale pentru asigurări sociale de stat	6 096 920	13 221 909	26 539 398	37 264 300	53 787 000	
% față de anul 1990	10 233,1	22 191,7	44 543,8	62 544,5	90 276,3	

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1997, p. 732; 1998, p. 641; 1999, p. 633.

* Legea bugetului de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 99, din 9 martie 1999.

** Legea bugetului de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 198, din 8 mai 2000.

Datele relative au fost calculate de autor.

Din bugetul asigurărilor de stat se finanțează și investițiile în stațiunile balneoclimaterice pentru crearea unor condiții tot mai bune de odihnă și tratament balnear al salariaților și pensionarilor, cheltuielile cu plata ajutorului de șomaj, a alocației de sprijin etc.

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU ASISTENȚA SOCIALĂ DE STAT, c. efectuate de la bugetul de stat pentru realizarea **asistenței sociale de stat** (v.) (prevederilor sociale). C.b. pentru a.s. au crescut continuu, după cum se constată din tabelul următor:

Evoluția cheltuielilor bugetare pentru asistența socială de stat în anii 1990-1995*

– în milioane lei –

Explicații	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Cheltuieli totale cu asistența socială	351,7	4 094	10 337	6 957	15 231	14 440
% față de 1990	100	1 164	2 939,2	1 978,9	4 330,7	4 105,7

* Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1996, p. 736-737.

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ, subdiviziune importantă a cheltuielilor social-culturale, al cărei obiect constă în finanțarea dezvoltării culturii și artei. De la bugetul de stat se efectuează cheltuieli pentru dezvoltarea și înfăptuirea culturii. Cultura este pusă în slujba omului și contribuie la dezvoltarea societății omenești. Cultura pătrunde în popor prin biblioteci, case și palate de cultură, radioficare, radioamplificare, televiziune, presă, case de creație și uniuni de creatori, cămine culturale, muzee etc. În cadrul cheltuielilor pentru cultură, locul principal îl ocupă salariile și cheltuielile administrativ-gospodărești. La biblioteci predomină cheltuielile destinate procurării de cărți, reviste, publicații etc. În domeniul artei, cheltuielile bugetare se efectuează pentru teatre, opere, operete, filarmonici, orchestre populare, cinematografe, ansambluri populare de cântece și dansuri etc. V. și **cheltuieli bugetare pentru finanțarea acțiunilor social-culturale.**

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU FINANȚAREA ACȚIUNILOR SOCIAL-CULTURALE, grupă importantă de cheltuieli bugetare care se efectuează pentru învățământ, ocrotirea sănătății, cultură, artă, asigurări sociale și asistență socială, alocația de stat pentru copii, ajutoare care se acordă soților militarilor în termen, educație fizică și sport etc. Importante mijloace bănești au fost alocate pentru reorganizarea, dezvoltarea, modernizarea și perfecționarea învățământului de toate gradele, folosirea experienței altor țări, legarea strânsă a învățământului de producție și cercetarea științifică, pentru îmbunătățirea ocrotirii sănătății, artei, culturii, asigurărilor sociale, asistenței sociale, educației fizice și sportului etc., realizându-se o adevărată revoluție în instrucția publică din țara noastră. C.b. pentru f.a.s.-c. au crescut continuu, ocupând locul întâi în cadrul bugetului de stat, după cum se constată din tabelul de mai jos. Concomitent, au crescut continuu și cheltuielile bugetare social-culturale care au revenit, în medie, pe un locuitor. C.b. pentru f.a.s.-c. au avut și au ca scop lichidarea reminiscențelor trecutului care mai persistă încă în conștiința unor oameni, dezvoltarea multilaterală a aptitudinilor fizice și intelectuale ale oamenilor, formarea conștiinței cetățenilor, a trăsăturilor moral-politice și spirituale înaintate, a unor oameni pătrunși de echitatea socială, devotați patriei și poporului. Aceste c. sunt finanțate în cea mai mare măsură de la bugetul statului, fiind cuprinse într-o proporție covârșitoare în bugetele locale. Cheltuielile cu acțiunile social-culturale se finanțează însă și din: ▪resurse proprii ale instituțiilor de învățământ; ▪resurse private interne și externe; ▪contribuții ale populației, resurse ale diferitelor fundații, asociații etc. În majoritatea țărilor, bugetul statului (central și local) constituie izvorul principal de finanțare a cheltuielilor social-culturale. C.b. pentru f.a.s.-c. se finanțează și din mijloacele proprii ale agenților economici, ale instituțiilor publice, ale unităților și organizațiilor cooperatiste mixte,

private etc. Aceste cheltuieli au o mare importanță pentru dezvoltarea societății, deoarece sarcinile economice și organizatorice ale statului sunt tot mai strâns împletite cu acțiunile social-culturale.

Evoluția cheltuielilor bugetare social-culturale în anii 1990-2000

– în milioane lei –

Explicații	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Cheltuieli bugetare pentru acțiuni social-culturale	110 375	187 057	478 415	1 264 704	3 216 891	4 470 789
% față de total cheltuieli bugetare	27,3	34,8	29,2	30,6	29,4	27,8
% față de 1990	100	169,5	430,2	1145,8	2914,5	4 050
Explicații	**1996**	**1997**	**1998**	**1999***		**2000****
Cheltuieli bugetare pentru acțiuni social-culturale	6 977 088	16 626 251	22 267 677	23 587 372,6		38 074 649,7
% față de total cheltuieli bugetare	29,4	31,43	28,7	25,25		24,61
% față de 1990	6 321,3	15 063,4	20 174,6	21 370,2		34 495,7

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1997, p. 730; 1998, p. 539; 1999, p. 631.

* Legea bugetului de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 97, din 8 martie 1999.

** Legea bugetului de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 195, din 5 mai 2000.

Datele relative au fost calculate de autor.

Creșterea cheltuielilor social-culturale este determinată și condiționată de însăși dezvoltarea economiei naționale. La rândul lor, cheltuielile social-culturale influențează și condiționează în bună măsură realizarea acțiunilor economice și a celorlalte obiective ale dezvoltării țării. Pe măsura creșterii produsului național brut, cresc și cheltuielile pentru acțiunile social-culturale. Corespunzător prerogativelor și sarcinilor sale, statul determină toate cheltuielile bugetare, inclusiv pe cele social-culturale. **C.b.** pentru **f.a.s.-c.** sunt un mijloc de garantare a drepturilor constituționale ale cetățenilor la învățătură, la ocrotirea sănătății, la odihnă și la asigurarea materială pentru bătrânețe sau în caz de incapacitate de muncă, în caz de șomaj etc. Înfăptuirea acțiunilor social-culturale comportă două feluri de cheltuieli, și anume: cheltuieli de capital pentru investiții (construcții, mijloace de transport, aparatură etc.) și cheltuieli curente destinate întreținerii și funcționării instituțiilor publice social-culturale (salarii, burse, hrană, medicamente, iluminat, încălzit etc.). **V.** și **cheltuieli bugetare pentru asigurările sociale de stat; cheltuieli bugetare pentru ocrotirea sănătății.**

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU FINANȚAREA ECONOMIEI NAȚIONALE, **c.** care ocupă un loc important în cadrul cheltuielilor bugetare, fiind determinate de necesitatea satisfacerii cerințelor legilor economice, a funcției economico-organizatorice a statului și de înfăptuirea obiectivelor dezvoltării economice. Cuantumul acestor **c.** a crescut continuu. La dezvoltarea economiei naționale participă, într-o măsură mult mai mare ca în trecut, fondurile proprii ale unităților economice de stat, ale celor private, prin autofinanțare. **C.b.** pentru **f.c.n.** cuprind: cheltuielile pentru crearea, lărgirea, reconstruirea și modernizarea mijloacelor fixe existente, pe calea investițiilor; cheltuielile pentru înzestrarea unităților de stat nou înființate cu active circulante; cheltuieli pentru cercetarea științifică; cheltuieli operative ale unităților

economice de stat; cheltuieli pentru constituirea rezervelor materiale de stat. Cheltuielile bugetare pentru investiții ocupă locul principal în cadrul cheltuielilor pentru finanțarea economiei naționale, ele asigurând creșterea producției mijloacelor de producție. Prin bugetul de stat se finanțează investițiile de interes național care asigură repartizarea judicioasă a obiectivelor de producție pe ramurile economiei naționale, acordându-se prioritate dezvoltării ramurilor de bază, constructoare de mașini. **C.b.** pentru investiții au asigurat dezvoltarea echilibrată atât a ramurilor economiei naționale, cât și în profil teritorial, cu luarea în considerare a criteriilor de eficiență economică și socială, de ridicare a unităților administrativ-teritoriale mai puțin dezvoltate la nivelul celor dezvoltate, ceea ce a asigurat atât diversificarea structurii producției, cât și valorificarea superioară a resurselor naturale ale țării. Dezvoltarea echilibrată, proporțională a economiei naționale în ritmul actual a fost posibilă datorită vastului program de investiții. Unitățile economice de stat sunt înzestrate la înființare cu active circulante al căror cuantum se determină pe bază de normative care să asigure desfășurarea normală a procesului de producție. În anumite condiții, se finanțează de la buget și unele pierderi sau descompletări de active circulante. Cheltuielile operative ale unităților economice, cum sunt cele referitoare la pregătirea personalului, la invenții etc., se finanțează de la bugetul de stat numai dacă de efectul lor beneficiază mai multe unități economice. În **c.b.** pentru finanțarea economiei naționale se cuprind și **c.** făcute cu constituirea rezervelor materiale de stat necesare asigurării desfășurării normale a procesului reproducției sociale, care ar putea să fie, eventual, stânjenit de diverse cauze naturale, accidente etc.

Evoluția cheltuielilor bugetului de stat cu acțiunile economice în anii 1991-2000

– în milioane lei –

Explicații	**1991**	**1992**	**1993**	**1994**	**1995**
Cheltuieli bugetare cu acțiuni economice	189 360	654 056	1 507 755	3 648 090	4 902 885
% față de total cheltuieli bugetare	35,2	40,2	36,5	33,4	31
% față de 1991	100	345,4	796,2	1 926,5	2 590
Explicații	**1996**	**1997**	**1998**	**1999***	**2000****
Cheltuieli bugetare cu acțiuni economice	6 111 171	16 626 251	10 682 629	17 691 407,6	30 163 846,9
% față de total cheltuieli bugetare	25,8	31,4	13,8	18,94	19,5
% față de 1991	3 227,3	15 063,4	5 641,4	9 342,7	15 929,40

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1996, p. 736-737; 1997, p. 730; 1998, p. 639; 1999, p. 631.

* Legea bugetului de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 97, din 8 martie 1999.

** Legea bugetului de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 195, din 5 mai 2000.

Datele relative au fost calculate de autor.

În vederea dezvoltării economiei naționale se folosesc, în același timp, fondurile proprii ale unităților economice de stat, cooperatiste, private, resurse ale populației, precum și creditul bancar. **C.b.** pentru dezvoltarea economiei naționale sunt pârghii eficace de dezvoltare intensivă și de modernizare a agriculturii, de gospodărire cu maximă eficiență a resurselor materiale și financiare, de creștere a productivității muncii, de reducere a costurilor, de întărire a disciplinei financiare, a ordinii și disciplinei în muncă, de apărare a avutului public, de creștere a produsului național brut.

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI, subdiviziune principală a cheltuielilor social-culturale. C.b. pentru f.î. au evoluat continuu, după cum se vede din tabelul următor. Cheltuielile publice cu învățământul – investiție intelectuală – efectuate de statul român au condus la continua dezvoltare, perfecționare și modernizare a învățământului de toate gradele, la așezarea lui pe baze noi, în strânsă legătură cu cerințele vieții economice și social-culturale a țării noastre, pentru propășirea școlii românești, care asigură pregătirea profesională, instruirea și calificarea forței de muncă.

Evoluția cheltuielilor bugetare pentru finanțarea învățământului în anii 1990-2000

– în milioane lei –

Explicații	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Cheltuieli totale pentru învățământ	23 131	77 807	209 261	605 562	1 490 795	2 057 915
% față de total cheltuieli social-culturale	17,1	41,6	44,1	47,9	46,3	44,4
% față de 1990	100	336,4	904,7	2 617,9	6 444,8	8 876,2

Explicații	1996	1997	1998	1999*	2000**
Cheltuieli totale pentru învățământ	3 280 879	7 156 599	10 801 636	11 081 604,7	20 160 182,4
% față de total cheltuieli social-culturale	47,2	43,04	48,5	47	52,9
% față de 1990	12 989,6	30 939,4	46 697,7	47 908,02	87 156,6

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1996, p. 736-737; 1997, p. 730; 1998, p. 639; 1999, p. 631.

* Legea bugetului de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 97, din 8 martie 1999.

** Legea bugetului de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 195, din 5 mai 2000.

Datele relative au fost calculate de autor.

C.b. pentru f.î. constituie un avans de produs național brut, deoarece resursele bugetare folosite pentru învățământ nu se consumă definitiv, ci se regăsesc în nivelul pregătirii profesionale a membrilor societății. Investițiile intelectuale au unele trăsături specifice, și anume: ▪produc cadre calificate, înzestrate cu o serie de cunoștințe care dau o productivitate ridicată; ▪investițiile intelectuale sunt pe termen lung, având o durată de 10-18 ani; ▪au efecte pe termen lung, pe tot parcursul vieții active; ▪nu sunt supuse uzurii morale, deoarece ele pot fi adaptate permanent cerințelor economiei, științei, tehnicii, culturii etc.; învățământul oferă persoanei suplețea necesară adaptării permanente la noile cerințe ale economiei și culturii prin specializări, calificări, reciclări etc.; ▪investițiile intelectuale au efecte multiple, au caracter economico-social, uman și sunt incomparabil mai dificil de cuantificat, în comparație cu investițiile materiale. Învățământul, instrucția publică, este principalul izvor de cultură, de instruire și pregătire a specialiștilor în strânsă legătură cu cerințele vieții, de educație și civilizație, de formare a unor calități morale superioare, de dezvoltare a științei, artei și culturii; de asemenea, învățământul contribuie la perfecționarea continuă a pregătirii profesionale, științifice și tehnice a viitorilor specialiști. C.b. pentru î. constituie o importantă pârghie financiară în lupta împotriva concepțiilor vechi, retrograde, pentru combaterea a tot ceea ce ar putea frâna mersul nostru înainte, pentru înlăturarea moravurilor și a mentalităților înapoiate. Concomitent – și aceasta este incomparabil mai important – cheltuielile

pentru învățământ sunt o însemnată pârghie pentru dezvoltarea intelectuală, morală, estetică și fizică a poporului, o pârghie eficientă cu ajutorul căreia se pot inocula tineretului respectul și pasiunea față de muncă, pentru viață, față de idealurile de pace, libertate și progres social, un instrument de afirmare a principiilor eticii și echității sociale, de promovare a relațiilor noi dintre oameni, bazate pe egalitate, dreptate, prietenie, colaborare și întrajutorare. Aceste cheltuieli publice asigură transpunerea în viață a dreptului constituțional la învățătură. Cuantumul cheltuielilor pentru învățământ este determinat de influența simultană a mai multor factori, cum sunt: demografici, economici, sociali, politici etc. Dintre acești factori, influența cea mai puternică o exercită factorul demografic. Prin organizarea și desfășurarea sa, școala românească de toate gradele constituie factorul principal de educare și formare a tinerelor generații, a omului în general. De la bugetul de stat se finanțează: învățământul preșcolar (grădinițele și căminele pentru copii), învățământul primar (clasele I-IV), gimnazial (clasele V-VIII), învățământul liceal și postliceal de specialitate, inclusiv liceele industriale, economice, agroindustriale și pedagogice, școlile speciale și casele de copii, învățământul profesional și de maiștri, precum și alte forme de pregătire a forței de muncă, învățământul superior (inclusiv cel de scurtă durată – colegiile), cursurile de calificare și recalificare, învățământul postuniversitar, doctoratul și alte forme de perfecționare a pregătirii profesionale a personalului. Cheltuielile pentru învățământ cuprind, de asemenea, cheltuielile legate de organizarea și desfășurarea procesului de învățământ, cum sunt: cheltuielile pentru internate, excursii, manuale școlare, cămine și cantine studențești, case de cultură ale studenților etc. După natura (felul) lor, cheltuielile pentru învățământ din cadrul aceleiași unități de învățământ se pot grupa astfel: ▪cheltuieli de capital pentru investiții (construirea de unități de învățământ, achiziționarea de terenuri pentru construcții școlare, aparatură, mobilier, mijloace de transport, reparații capitale etc.); ▪cheltuieli curente, adică cheltuielile funcționale specifice instituțiilor de învățământ, care cuprind: ▪salarii și diferite indemnizații care se acordă cadrelor didactice; ▪cheltuielile pentru procurarea de material didactic, de aparate, instrumente și substanțe chimice de laborator, de cărți pentru biblioteci și imprimate, premii acordate elevilor și studenților la sfârșitul anului etc.; ▪cheltuieli administrativ-gospodărești, adică: salariile personalului de conducere și tehnic-administrativ, cheltuielile pentru apă, iluminat, încălzit, poștă, telefon, telegraf, radio, rechizite de birou, diferite abonamente etc.; ▪cheltuieli pentru achitarea drepturilor cuvenite elevilor, studenților și doctoranzilor, cum sunt: ▪burse și alte indemnizații pentru stimularea obținerii unor rezultate cât mai bune la învățătură; ▪cheltuieli pentru hrană, manuale școlare; ▪indemnizații acordate familiilor celor trimiși la studii în străinătate și diferite alte indemnizații; ▪cheltuieli care se efectuează cu doctoranzii etc. O importantă dezvoltare a dobândit învățământul seral și cu frecvență redusă din licee și de la instituțiile de învățământ superior de stat și privat. În acest fel, învățământul este și mai mult la îndemâna celor dornici să învețe. Izvoarele de finanțare a cheltuielilor pentru învățământul din România sunt: ▪alocațiile de la bugetul statului (în proporție de 85%); ▪fondurile proprii ale agenților economici; ▪diferite venituri ale unităților de învățământ; ▪contribuția populației; ▪alte surse. Începând cu anul 1991, cheltuielile pentru învățământ se finanțează și din taxe de admitere, taxe pentru restanțe și repetenție în învățământul superior, la care se prevăd însă unele facilități. În condițiile tranziției la economia de piață, a început să se organizeze învățământul privat, cu deosebire unități de învățământ superior, care se finanțează din taxele pe care le încasează de la studenți și parțial (eventual) subvenții de la bugetul statului, contribuții ale unor agenți economici, sponsorizări, donații etc. În țările dezvoltate, o parte a cheltuielilor publice se efectuează pentru educarea și formarea adulților, care cuprind formele exterioare ale educației școlare, cum sunt cele postliceale sau pentru învățarea unei meserii, educația populară, servicii de educație supravegheată, studiile în cadrul unităților militare etc. V. și **cheltuielile bugetare pentru finanțarea acțiunilor social-culturale.**

CHELTUIELI BUGETARE PENTRU OCROTIREA SĂNĂTĂȚII, subdiviziune importantă a cheltuielilor bugetare social-culturale, în care este cuprinsă totalitatea cheltuielilor statului efectuate cu: rețeaua instituțiilor și acțiunilor curativo-profilactice de asistență medicală generală, din care fac parte: spitalele unificate și neunificate, clinicile cu staționar, dispensarele, policlinicile, unitățile ambulatorii, stațiile de salvare, stațiile de recoltare și conservare a sângelui, stațiile de aviație sanitară; rețeaua medicală profilactică de ocrotire și asistență medicală a mamei și copilului, care cuprinde: casele de naștere, casa copilului, creșele, dispensarele și policlinicile de copii, spitalele unificate și neunificate de copii etc.; instituțiile și acțiunile de luptă împotriva tuberculozei (dispensarele t.b.c., spitalele unificate și neunificate t.b.c., preventoriile și sanatoriile t.b.c., stațiile microradiografice etc.); unitățile antiepidemice și dermatovenerice (stațiile sanitare și antiepidemice, stațiile de dezinfectare, deparazitare și deratizare, serviciile sanitare din porturi și de la punctele de frontieră, profilaxia și combaterea bolilor transmisibile, dispensarele și spitalele antivenerice); instituțiile de acordare a asistenței medicale din sectorul de odihnă și tratament balnear; diferite alte instituții și acțiuni medico-sanitare, ca de exemplu: unitățile de expertiză medicală judiciară, laboratoarele pentru controlul medicamentelor, unitățile pentru educația sanitară etc. În grupa c.b. pentru o.s. se cuprind: •cheltuielile pentru investiții, reparații curente, reparații capitale; •cheltuieli operative (salarii, contribuții pentru asigurările sociale, cheltuieli pentru medicamente și hrană, calculate în funcție de numărul de paturi pe întregul an, cheltuielile pentru inventar moale, iluminat, încălzit) etc.

Evoluția cheltuielilor bugetare pentru ocrotirea sănătății în anii 1990-2000

– în milioane lei –

Explicații	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății	25 500,4	62 110	152 991	365 123	997.982	1 320 638
% față de total cheltuieli social-culturale	21,3	33,2	32,2	28,9	31,0	29,5
% față de 1990	100	260,0	651,0	1 553,7	4 246,6	5 619,5

Explicații	1996	1997	1998	1999*	2000**
Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății	2 008 461	4 418 811	3 183 913	3 764 394,1	4 748 911,8
% față de total cheltuieli social-culturale	28,8	26,57	14,3	15,96	12,5
% față de 1990	8 546,5	17 328,4	13 548,3	14 762,1	18 622,9

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1996, p. 736-737; 1997, p. 730; 1998, p. 639; 1999, p. 631.

* Legea bugetului de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 97, din 8 martie 1999.

** Legea bugetului de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 195, din 5 mai 2000.

Datele relative au fost calculate de autor.

În România, ocrotirea sănătății poporului constituie o importantă problemă de stat. Constituția țării consfințește dreptul cetățenilor la asistență medicală gratuită acordată prin instituțiile medico-sanitare de stat, precum și dreptul la ocrotire deosebită a mamei și copilului. În țara noastră, resursele financiare folosite pentru ocrotirea sănătății au provenit în cea mai mare măsură de la bugetul statului. Resursele bugetare au fost completate în oarecare măsură din fondurile unităților

economice cu capital de stat, ale cooperativelor, ale agenților economici privați, ca și din contribuția populației pentru asistență și tratament medical. Statul român s-a preocupat în mod deosebit de perfecționarea continuă a ocrotirii sănătății, preocupare confirmată de creșterea, an de an, a cheltuielilor bugetare destinate acestui scop (v. tabelul de la pag. 322). Se înțelege că sunt necesare o dimensionare corespunzătoare a fondurilor bugetare pentru sănătate, precum și o reorganizare a asistenței medicale în condițiile tranziției la economia de piață. Între altele, sunt necesare reorganizarea sistemului de asistență medicală, înființarea de cabinete medicale particulare, farmacii, concesionarea unor instituții medico-sanitare, care să fie dotate cu aparatură modernă, precum și găsirea unor noi surse de finanțare a acestor cheltuieli. Politica medico-sanitară este o componentă a politicii economico-sociale, cu tendință de continuă creștere. Creșterea cheltuielilor cu ocrotirea sănătății este determinată de mai mulți factori, dintre care se menționează: diversificarea și sporirea cerințelor de asistență și tratament medico-sanitar datorită creșterii numărului populației și modificării structurii ei; creșterea costului prestațiilor medico-sanitare; intensificarea factorilor de risc; folosirea unor noi mijloace de stabilire a diagnosticului, a tratamentului; creșterea numărului cadrelor medico-sanitare etc. Ocrotirea sănătății populației constituie, în țara noastră, o importantă problemă publică. Legislația țării consfințește și garantează dreptul la ocrotirea sănătății și asigură, în fapt, accesul cetățenilor, fără deosebire de naționalitate, rasă, sex sau religie, la asistență medicală acordată prin instituții medico-sanitare de stat și private, precum și dreptul la ocrotire deosebită a mamei și copilului. Investițiile în sănătate cuprind cheltuielile care se efectuează pentru ocrotirea sănătății membrilor societății, precum și resursele necesare finanțării acțiunilor preventive și de conservare a stării de sănătate; aceste investiții sunt un factor al dezvoltării economice și sociale a țării. Principiile de bază ale politicii statului în domeniul ocrotirii sănătății publice sunt: ▪medicina să fie în primul rând a omului sănătos și nu a bolnavului; ▪prevenirea și combaterea îmbolnăvirilor; ▪prelungirea duratei vieții active și, în general, a vieții omului; ▪larga accesibilitate a întregii populații la toate formele de asistență medicală; ▪întărirea continuă a stării de sănătate a poporului – componentă esențială a calității vieții; ▪creșterea unor generații sănătoase, viguroase. Prin fondurile alocate de la bugetul statului și prin importantele măsuri luate de stat în ceea ce privește reorganizarea, extinderea, diversificarea și modernizarea rețelei medico-sanitare și înzestrarea acesteia cu aparatură perfecționată, pentru pregătirea și creșterea numărului de cadre medico-sanitare, pentru dezvoltarea cercetării științifice și a producției de medicamente s-au obținut unele rezultate pozitive în ocrotirea sănătății. În țara noastră au avut loc: ▪reorganizarea unităților și a acțiunilor de ocrotire a sănătății; ▪unificarea asistenței medicale și trecerea ei sub conducerea și controlul Ministerului Sănătății; ▪înființarea a numeroase unități de ocrotire a sănătății (unități curativo-profilactice, circumscripții medicale, maternități, unități de tratament ambulatoriu, policlinici, spitale, servicii medico-sanitare în întreprinderi și instituții etc.). De asemenea, s-au înființat unități medico-sanitare, cum sunt: ▪bucătăriile dietetice; ▪casele de naștere (mai ales la sate); ▪dispensarele de pediatrie; ▪spitalele unificate; ▪stațiile de recoltare și conservare a sângelui; ▪stațiile de aviație sanitară; ▪serviciile și punctele de transfuzie de sânge; ▪posturile de prim ajutor din întreprinderi și de pe șantiere; ▪s-a trecut la privatizarea ocrotirii sănătății etc. În același timp, au fost luate măsuri pentru îmbunătățirea muncii în domeniul ocrotirii sănătății. Măsurile luate pentru perfecționarea ocrotirii sănătății se reflectă și în datele din tabelul de la pag. 324. S-au asigurat o mai bună arondare a populației pe circumscripțiile medicale și o repartizare judicioasă a medicilor pe teritoriul țării. Mortalitatea generală s-a redus la jumătate față de trecut, cea infantilă a scăzut de aproape șase ori, iar durata medie a vieții a crescut, ajungând în prezent la aproape 70 de ani. Măsurile energice luate în domeniul medicinei preventive privind ocrotirea sănătății au contribuit la îmbunătățirea sănătății și la creșterea forței fizice și morale a populației. De asemenea, au fost luate măsuri profilactice, antiepidemice, de igienă, de securitate și de protecție a muncii, de îmbunătățire a asistenței ambulatorii de urgență, rețeaua medico-sanitară a fost înzestrată cu utilaje și

aparatură modernă astfel încât să se asigure îmbunătățirea continuă a activității proprii. Alături de dezvoltarea bazei materiale, s-au luat măsuri de perfecționare a organizării asistenței medicale în vederea asigurării operativității și eficienței sale. În stațiunile balneoclimaterice se îmbunătățesc mereu condițiile de cazare și tratament. În afară de instituțiile medico-sanitare publice, au început să ia ființă policlinici cu plată, instituții medicale private.

Creșterea numărului de paturi pentru asistență medicală, al caselor de naștere, al farmaciilor, al medicilor și al cadrelor medii sanitare în perioada 1990-1998

Explicații	1990	1991	1992	1993	1994
Paturi de asistență medicală	207 001	206 869	179 169	179 082	174 900
Farmacii	1 948	1 748	1 226	962	951
Medici	48 530	48 562	49 013	49 591	47 990
Număr de locuitori la un medic	555	551	536	565	567
Personal mediu sanitar	131 949	125 947	124 234	122 166	130 093

Explicații	1995	1996	1997	1998
Paturi de asistență medicală	173 311	170 954	166 441	164 526
Farmacii	957	558	550	3 969
Medici	40 112	40 919	40.378	41 300
Număr de locuitori la un medic	565	552	558	26 066
Personal mediu sanitar	128 460	126 645	116 712	117 719

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1997, p. 233-237; 1998, p. 224-227; 1999, p. 219-223.

În cadrul fiecărei unități, cheltuielile cu ocrotirea sănătății cuprind: cheltuieli de capital, adică investițiile, reparațiile capitale, și cheltuieli curente (salarii, contribuții pentru asigurările sociale, cheltuielile pentru medicamente și hrană, materiale sanitare, calculate în funcție de numărul de paturi pe întregul an, cheltuieli pentru inventar moale, iluminat, încălzit etc.). Prin aceste cheltuieli se urmăresc dezvoltarea activității medicale preventive, ridicarea nivelului de cultură sanitară a cetățenilor, asigurarea mijloacelor de apărare și de refacere a sănătății populației, lărgirea și perfecționarea rețelei de asistență medico-sanitară (policlinici, spitale, preventorii, case de naștere etc.) și luarea de măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață, care să conducă la conservarea și la întărirea sănătății publice. Sursele posibile de finanțare a cheltuielilor cu ocrotirea sănătății sunt: ▪bugetul statului; ▪contribuții ale populației; ▪contribuții din reclame pentru tutun și din încasările realizate din vânzarea țigărilor (2% + 2%); ▪resursele proprii ale instituțiilor medico-sanitare; ▪donații; ▪resurse externe etc. Eficiența cheltuielilor cu sănătatea se apreciază cu ajutorul unor indicatori cum sunt: ▪durata medie a vieții; ▪morbiditatea; ▪natalitatea; ▪mortalitatea infantilă și generală; ▪cheltuielile totale pe un pat de spital; ▪numărul de zile din an în care un pat de spital este ocupat; ▪numărul de medici și personal sanitar mediu la o sută de pacienți etc. Creșterea eficienței cheltuielilor cu ocrotirea sănătății se poate obține pe următoarele căi: ▪buna gospodărire a mijloacelor fixe, a tuturor dotărilor și a întregii aparaturi medicale; ▪repartizarea judicioasă a zestrei materiale pe teritoriu; ▪perfecționarea pregătirii personalului medico-sanitar; ▪asigurarea accesului populației la unitățile medico-sanitare; ▪prevenirea și reducerea îmbolnăvirilor; ▪efectuarea cu promptitudine a investigațiilor medicale, stabilirea promptă a diagnosticului, efectuarea tratamentului; ▪refacerea sănătății și a capacității de muncă în cel mai scurt timp și reintegrarea socioprofesională rapidă; ▪menținerea tinereții și vigorii poporului nostru. Asigurarea sănătății populației se realizează în primul rând prin adoptarea de măsuri complexe, economice, sociale, culturale, sanitare și de

prevenire a poluării, integrate în programul de dezvoltare economico-socială. De asemenea, de mare importanță sunt acțiunile de educație sanitară care au ca scop dezvoltarea armonioasă, fizică, intelectuală și morală a omului, călirea și fortificarea organismului, menținerea vigorii și tinereții întregii noastre națiuni. În vederea întăririi și păstrării stării de sănătate a populației, legislația țării noastre prevede un complex de măsuri, cum sunt: promovarea și întărirea sănătății populației; îmbunătățirea condițiilor igienice în mediul de viață și la locurile de muncă; apărarea sănătății mamei, copilului, tineretului, a celorlalți cetățeni și creșterea natalității; cultivarea unor deprinderi sănătoase de viață și de muncă prin folosirea unei alimentații raționale, practicarea culturii fizice, a sportului și a turismului, utilizarea factorilor naturali; desfășurarea unor largi acțiuni profilactice, identificarea și evaluarea factorilor care influențează negativ sănătatea și luarea promptă a măsurilor pentru înlăturarea acestora; acordarea asistenței medicale permanente și asigurarea unui tratament medical eficient; desfășurarea unei educații medico-sanitare pentru întreaga populație, încât fiecare cetățean să-și apere propria sănătate și a familiei sale. V. și **fondul special pentru sănătate; cheltuielile bugetare pentru finanțarea acțiunilor social-culturale.**

CHELTUIELI CARE SE SUPORTĂ DIRECT DIN REZULTATELE FINANCIARE ALE SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI, diferite cheltuieli care se suportă din profitul pe care societatea de asigurări îl realizează. Astfel de cheltuieli sunt: amortismentul și cheltuielile pentru reparațiile clădirilor și ale altor mijloace fixe date în folosință gratuită școlilor profesionale și altor organizații obștești care funcționează pe lângă acestea, cheltuielile cu pregătirea personalului și practica în producție, contribuția bănească pentru efectuarea unor lucrări de interes obștesc, amortismentul mijloacelor fixe scoase din funcțiune înainte de expirarea duratei normate de serviciu, cheltuielile de protocol etc.

CHELTUIELI COMPLEXE, expresie valorică a consumului format din mai multe elemente de cheltuieli indirecte. **C.c.** cuprind: ▪cheltuielile pentru reparații curente și reviziile periodice; ▪cheltuielile pentru protecția muncii; ▪cheltuielile anticipate; ▪cheltuielile comune ale secțiilor; ▪cheltuielile generale ale întreprinderii etc.

CHELTUIELI CONSOLIDATE, parte a cheltuielilor bugetului de stat care nu este supusă aprobării Parlamentului și care trece automat dintr-un buget în altul, cu unele modificări. În grupa **c.c.** se cuprind: sumele alocate pentru plata dobânzilor la împrumuturi și pentru stingerea datoriei de stat, întreținerea familiei regale, salariile și pensiile unor înalți funcționari de stat și magistrați etc. Existența acestui post în cadrul bugetului determină reducerea într-o și mai mare măsură a controlului Parlamentului asupra finanțelor statului.

CHELTUIELI CONSTANTE, parte a cheltuielilor generale ale unei întreprinderi, a căror mărime nu este influențată de volumul fizic al producției. Din această grupă fac parte: **c.** cu salariile personalului administrativ, contribuțiile pentru asigurările sociale, amortismentul, reparațiile curente și capitale, cheltuielile administrativ-gospodărești etc.

CHELTUIELI CONVENȚIONAL-CONSTANTE, parte a cheltuielilor generale ale întreprinderii, a căror mărime nu este influențată de volumul fizic al producției sau influența este nesemnificativă. Din această categorie de cheltuieli fac parte majoritatea cheltuielilor de regie și numai o parte din cheltuielile de bază (salariile inginerilor din secțiile de producție, amortismentul mijloacelor fixe din secțiile de producție, salariile personalului de conducere, ale celui neproductiv, cheltuielile administrative, contribuțiile pentru asigurările sociale etc.). Cu toate că **c.c.c.** au, în general, un nivel constant indiferent de volumul producției, totuși cuantumul lor este influențat (ele variază), în funcție de factorul timp. V. și **cheltuieli variabile.**

CHELTUIELI CU ÎNTREȚINEREA ȘI FUNCȚIONAREA UTILAJULUI, parte a **cheltuielilor convențional-constante** (v.) prevăzute în nomenclatorul cheltuielilor ca articol de calculație, în care se cuprind cheltuielile pentru reparații curente la utilajele și mijloacele de transport din secția de producție, amortismentul acestor utilaje și mijloace de transport, întreținerea și reparația S.D.V.-urilor, energia, combustibilul și alte materiale folosite în scopuri tehnologice și motrice etc.

CHELTUIELI CU MUNCA VIE, echivalent bănesc reprezentând salariile și alte drepturi ale muncii consumate în procesul de producție și de circulație.

CHELTUIELI CURENTE, c. efectuate în cursul perioadei curente de gestiune și ocazionate de necesitățile producției din acea perioadă.

CHELTUIELI DE BAZĂ, c. determinate nemijlocit de procesul tehnologic de producție sau legate direct de acest proces. Ele cuprind: consumul de materii prime și materiale directe, consumul de energie pentru funcționarea mașinilor și a instalațiilor de lucru, consumul de combustibil tehnologic și energetic și amortismentul mijloacelor fixe din secțiile de producție.

CHELTUIELI DE CIRCULAȚIE, c. ocazionate de mișcarea mărfurilor din sfera procesului de producție în cea de circulație sau numai în cadrul acesteia (cheltuielile de transport, de sortare, de condiționare, de păstrare etc.). În industrie, c. de c. se găsesc incluse în grupa cheltuielilor de desfacere. În comerț, ele apar o dată cu ieșirea mărfurilor din sfera procesului de producție și cu trecerea lor în sfera circulației, unde reprezintă consum de valori materiale sau băneşti ocazionat de deservirea nemijlocită a procesului de circulație a mărfurilor. În vederea cunoașterii, calculării juste și contabilizării, c. de c. se grupează – după criterii științifice – în cheltuielile unităților cu ridicata, cheltuielile unităților cu amănuntul, cheltuielile unităților de alimentație publică, cheltuieli de contractări și achiziții, cheltuieli de depozitare și păstrare a legumelor și fructelor, cheltuieli de administrație și conducere. După modul de repartizare, aceste c. se grupează în **cheltuieli directe** (v.) și **cheltuieli indirecte** (v.), iar după volumul desfacerii, în **cheltuieli variabile** (v.), **cheltuieli convențional-constante** (v.) și **cheltuieli constante** (v.).

CHELTUIELI DE CONSTATARE, c. efectuate de societatea de asigurări pentru a constata producerea daunei, împrejurările în care aceasta a survenit, cauzele, cu stabilirea eventualelor persoane vinovate de daună, precum și cheltuielile ocazionate de evaluarea pagubei și de stabilirea răspunderii ce revine organelor asigurătorului. V. și **bugetul societății de asigurări; constatarea daunei; evaluarea pagubei.**

CHELTUIELI DE CONTRACTĂRI, ACHIZIȚII ȘI RECEPȚIONĂRI, c. ocazionate de operațiunile de contractări, achiziții și de recepționare a mărfurilor la centrele de achiziție.

CHELTUIELI DE DEPLASARE, c. ocazionate de deplasarea personalului încadrat în muncă în afara locului permanent de muncă, în scopul îndeplinirii unor sarcini de serviciu. C. de d. cuprind cheltuielile de transport, de cazare și diurna. V. și **avans; avans în numerar.**

CHELTUIELI DE EXPEDIERE, c. efectuate cu expedierea mărfurilor cu autocamioane, pe calea ferată, cu avionul, navele, poșta, cum sunt, de exemplu, cheltuielile cu întocmirea diferitelor documente, manipularea mărfurilor, timbre etc.

CHELTUIELI DE EXPLOATARE, consumuri de resurse economice pentru activitatea curentă; activitatea de cumpărare-vânzare de mărfuri, de producție, de executare de lucrări și prestări de servicii. C. de e. se efectuează cu exploatarea, întreținerea și administrarea curentă a mijloacelor fixe și a activelor circulante.

CHELTUIELI DE EXPLOATARE BANCARĂ, c. cu salariile personalului, cheltuielile generale, comisioanele care se plătesc etc. Cuantumul acestor cheltuieli depinde de gradul de bancarizare, de gradul de informatizare, de politica de personal etc.

CHELTUIELI DE INTERES GENERAL ALE SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI, c. pentru utilizarea fondului de salarii în vederea plății drepturilor cuvenite personalului ca urmare a muncii prestate, inclusiv plata diferitelor activități și acțiuni; impozitul pe salarii, contribuțiile pentru asigurările sociale, premii care se acordă personalului, amortismentul mijloacelor fixe de interes general, cheltuieli cu prelucrarea mecanică și automatizată a datelor, cheltuieli din fondul președintelui, chirii plătite, cheltuieli administrativ-gospodărești (v.), diferite alte cheltuieli generale.

CHELTUIELI DE INVESTIȚII CARE NU MĂRESC VALOAREA MIJLOACELOR FIXE, c. ocazionate de transferarea unui mijloc fix de la o întreprindere cu capital de stat la alta sau în cadrul aceleiași întreprinderi. Pentru aceste c. sunt prevăzute posturi speciale în planul de finanțare și de creditare a investițiilor.

CHELTUIELI DE ÎNSUȘIRE PENTRU FABRICAREA DE PRODUSE NOI, c. ocazionate de achiziționarea licențelor și a modelelor necesare executării unui produs nou, de proiectarea și de elaborarea documentației tehnice, de executarea prototipului etc.

CHELTUIELI DE MUNCĂ ACTUALĂ, v. **CHELTUIELI CU MUNCA VIE**.

CHELTUIELI DE MUNCĂ MATERIALIZATĂ, cantitate de bunuri materiale consumate pentru desfășurarea proceselor de producție.

CHELTUIELI DE MUNCĂ TRECUTĂ, v. **CHELTUIELI DE MUNCĂ MATERIALIZATĂ**.

CHELTUIELI DE PRODUCȚIE, consum de mijloace de producție și de forță de muncă, exprimat valoric, ocazionat de desfășurarea procesului de producție. **C. de p.** au o importanță deosebită în organizarea și efectuarea lucrărilor de contabilitate și de analiză a activității economice a întreprinderilor. Ele cuprind atât consumul de muncă vie materializată în mijloacele de producție, cât și consumul de muncă vie actuală, reprezentat prin salariile plătite. Clasificarea **c. de p.** ține seama de rolul lor în procesul de producție, de modul de repartizare a acestora asupra locurilor care le-au ocazionat, de componența lor, de necesitățile de contabilizare și de alte necesități reale. Organizarea cheltuielilor de producție este strâns legată de calcularea justă a costurilor. Pentru aceasta trebuie să se cunoască cheltuielile întreprinderii nu numai în totalitatea lor, ci și pe unitatea de produs, pe categorii de cheltuieli și pe locuri de cheltuieli. Calcularea corectă a **c. de p.** este determinată de respectarea principiilor care stau la baza contabilizării lor și a calculării costurilor, și anume: separarea și delimitarea în timp a c. care concură la obținerea producției de cheltuielile care nu sunt ocazionate de procesul de producție, cu ajutorul conturilor de cheltuieli anticipate și de preliminări care localizează și identifică **c.** pe sfere de activitate a întreprinderii (secții, ateliere); existența unui obiect al calculației, care este determinat de particularitățile organizării producției și de natura activității care îl ocazionează (un produs finit, un grup de produse asemănătoare, o fază a procesului de fabricație, o comandă, un lot sau o partidă, o lucrare sau un serviciu etc.) și la care trebuie să se precizeze unitatea de calcul sau de măsură pentru care se determină costul de producție (v.).

CHELTUIELI DE PRODUCȚIE LA 1 000 DE LEI PRODUCȚIE-MARFĂ VÂNDUTĂ ȘI ÎNCASATĂ, indicator calitativ al activității unităților economice care arată ce cheltuieli se efectuează pentru a produce, a vinde și a încasa o producție de 1 000 de lei. Acest

indicator se determină astfel:

$$C_{p\,1\,000} = \frac{\Sigma Q \cdot V_c}{\Sigma Q \cdot V_p} \cdot 1\,000,$$

în care:

$C_{p\,1\,000}$ = cheltuieli de producție la 1 000 de lei producție-marfă vândută și încasată;
Q = cantitatea de produse fabricate;
V_c = valoarea producției fabricate exprimată în costul complet de producție;
V_p = valoarea producției fabricate exprimată în prețul de producție.

Cu cât acest indicator este mai mic, cu atât eficiența activității unității economice respective este mai mare. În acest indicator se reflectă efectele măsurilor întreprinse de unitățile economice în ceea ce privește înzestrarea tehnică, introducerea soluțiilor tehnologice moderne, perfecționarea aprovizionării, producției, desfacerii, organizarea științifică a muncii etc.

CHELTUIELI DE PROIECTARE, c. efectuate cu obiectivele cuprinse în programul anual de investiții, pentru elaborarea studiilor tehnico-economice sau a proiectelor în fază unică și pentru întocmirea proiectelor de execuție pentru lucrările din programele de investiții. În grupa c. de p. se cuprind și următoarele lucrări și categorii de cheltuieli: ▪lucrări hidrografice, hidrologice, topografice, de cadastru, geodezice și studii geotehnice; ▪documentarea și experimentarea efectuată pentru elaborarea documentației tehnico-economice a investițiilor, studiile comparative ale ofertelor și avizele la acestea; ▪lucrări de adaptare la teren a proiectelor-tip și refolosibile; ▪machete și prezentări speciale; ▪documentații tehnice pentru utilajele tehnologice, utilajele auxiliare și de întreținere; ▪costul modificărilor sau completării lucrărilor de proiectare; ▪asistența tehnică acordată beneficiarilor de investiții în faza de proiectare și de execuție etc.

CHELTUIELI DE REGIE, c. generale de conducere și administrație ale unităților economice, instituțiilor etc. Ponderea principală în cadrul c. de r. o dețin salariile personalului de conducere și administrație și contribuțiile pentru asigurările sociale.

CHELTUIELI DE REPARTIZARE, c. care, prin natura lor, nu se pot repartiza direct pe locul de consum în momentul când s-au efectuat. Se folosesc în contabilitatea instituțiilor publice, de exemplu pentru cheltuielile care privesc, în același timp, mijloacele bugetare și cele extrabugetare și care urmează a se repartiza asupra conturilor de cheltuieli respective, la sfârșitul lunii. În aceeași categorie se cuprind și salariile personalului administrativ, cheltuielile gospodărești și de birou etc., care privesc unele lucrări de investiții și care nu se pot defalca de la început pe fiecare lucrare, fiind comune pentru mai multe lucrări etc. Contabilitatea are sarcina să colecteze în cursul lunii cheltuielile care nu se pot înregistra potrivit destinației lor și să repartizeze aceste cheltuieli pe locurile de consum la sfârșitul lunii, folosind în acest scop contul „Cheltuieli de repartizat".

CHELTUIELI DE SALVARE, c. efectuate cu ocazia salvării navei. C. de s., pentru a putea fi acoperite prin asigurare, trebuie să apară ca necesare și să fie făcute în mod chibzuit. C. de s. trebuie să vizeze fie salvarea navei, fie micșorarea pagubei. Asigurarea navelor maritime practicată de societatea de asigurări acoperă și cheltuielile necesare și chibzuite făcute pentru salvarea și conservarea navei. V. și **salvarea navei.**

CHELTUIELI DE TRANSPORT-APROVIZIONARE, c. efectuate cu ocazia transportului materialelor de la locul de expediție la cel de destinație (cheltuieli de manipulare pentru încărcarea, conservarea în timpul transportului și descărcarea, aranjarea și stivuirea la locul de depozitare etc.). Salarizarea muncitorilor permanenți folosiți la aceste lucrări și cheltuielile de întreținere și

funcționare a serviciilor de aprovizionare nu se includ în prețul efectiv de aprovizionare, ci în **cheltuielile generale ale întreprinderii** (v.). În aceste **c.** se mai cuprind primele plătite pentru asigurarea materialelor în timpul transportului sau în timpul păstrării lor în depozite străine, pierderile de materiale în timpul transportului datorită unor cauze normale de scurgere, evaporare, în limitele cotelor legale de perisabilitate, costul ambalajelor în care au fost transportate materialele, în cazul când acestea au fost facturate fără obligația de restituire, și diferența dintre prețul de facturare și suma care se recuperează în cazul restituirii sau valorificării ambalajelor.

CHELTUIELI DE VÂNZARE, v. CHELTUIELI DE CIRCULAȚIE; CHELTUIELI DE EXPEDIERE.

CHELTUIELI DIRECTE, **c.** care se repartizează în mod nemijlocit asupra unui anumit produs sau asupra fazelor de producție care le-au ocazionat. **C.d.** se caracterizează prin posibilitatea identificării lor din punct de vedere cantitativ și valoric și a repartizării directe asupra produselor sau comenzilor care le-au ocazionat. În categoria **c.d.** se cuprind consumul de materii prime și de materiale directe, salariile muncitorilor productivi ș.a.

CHELTUIELI EFECTIVE, **c.** postcalculate, realizate efectiv. În instituțiile publice, **c.e.** privite din punctul de vedere al executării cheltuielilor și al înregistrării lor în contabilitate reprezintă consumul de materiale, salariile personalului, prestările de servicii, indiferent dacă au fost sau nu achitate.

CHELTUIELI FINANCIARE, utilizare a profitului net al unităților economice în interesul acestora și prelevarea unei părți din el la organele superioare și la bugetul de stat. **C.f.** cuprind și utilizarea de către unitățile economice a acelei părți din profitul net pus la dispoziția lor de către organul ierarhic superior, Ministerul Finanțelor, direcțiile și administrațiile financiare sau unitățile bancare. Cu ajutorul **c.f.** se formează, se alimentează, se repartizează și se utilizează fondurile unităților economice. C.f. cuprind investițiile, **c.** necesitate de acoperirea creșterilor și a pierderilor de active circulante proprii, alocările unor părți din profit la fondurile unității economice, prelevările din beneficii la organele ierarhic superioare, plata impozitului pe profit la bugetul statului, plata taxei pe valoarea adăugată, rambursarea creditelor bancare, comisioane și dobânzi bancare etc.

CHELTUIELI FUNCȚIONALE, **c.** specifice instituțiilor din domeniul învățământului, ocrotirii sănătății etc., legate de funcționarea lor, cum sunt: a) în **învățământ**: salariile și diferite indemnizații care se acordă cadrelor didactice, cheltuieli pentru procurarea de material didactic, de instrumente și aparate de laborator, de diferite substanțe chimice pentru experiențe, de cărți pentru bibliotecă, premii acordate la sfârșitul anului etc.; b) în **instituțiile de ocrotire a sănătății**: cheltuielile pentru medicamente, hrană, instrumentar, aparate, inventar moale etc.

CHELTUIELI GENERALE ALE INSTITUȚIEI, cont cu ajutorul căruia se ține contabilitatea cheltuielilor ocazionate de administrarea și conducerea societății de asigurări. Se debitează prin creditul conturilor „Materiale", cu valoarea materialelor (la preț de înregistrare) consumate pentru nevoile administrativ-gospodărești ale societății de asigurări, „Casa", cu cheltuielile generale de administrație și conducere achitate în numerar, „Disponibil la bancă", cu cheltuielile de transport și alte cheltuieli în legătură cu aprovizionarea materialelor și obiectelor de inventar și cu sumele plătite reprezentând cheltuieli de administrație și conducere ale societății de asigurări, plătite din disponibil de la bancă, „Alte valori", cu sumele reprezentând valoarea timbrelor fiscale, a mărcilor poștale și alte valori folosite pentru nevoile administrativ-gospodărești ale societății de asigurări, „Decontări cu personalul", cu sumele reprezentând salariile personalului

conform statelor de plată, „Decontări cu bugetul statului", cu sumele reprezentând impozitul datorat asupra salariaților personalului și impozitul pe clădiri datorat bugetului statului, „Decontări privind asigurările sociale", cu sumele reprezentând contribuțiile la asigurările sociale, datorate asupra salariilor personalului, „Decontări privind amortizările", cu suma amortismentului mijloacelor fixe folosite pentru nevoile societății de asigurări, „Decontări între administrația centrală și sucursale", cu soldul debitor al contului „Cheltuieli generale ale instituției", la sfârșitul anului, preluat de administrația centrală de la sucursale și cu sumele reprezentând amortismentul mijloacelor fixe existente în folosința sucursalelor și transferate lunar administrației centrale; „Decontări din operațiuni în curs de lămurire", cu sumele din lipsuri și pierderi din degradarea valorilor materiale, neimputabile și trecute conform aprobării organelor competente în cheltuielile generale ale instituției etc. Se creditează prin debitul conturilor: „Casa", cu sumele încasate în numerar, reprezentând amenzile, penalitățile, cheltuielile de judecată etc., „Disponibil la bancă", cu sumele încasate în contul de disponibil la bancă reprezentând penalitățile, amenzile, cheltuielile de judecată, „Decontări între administrația centrală și sucursale", cu suma reprezentând soldul contului „Cheltuieli generale ale instituției", transferat administrației centrale, „Beneficii și pierderi", cu suma reprezentând totalul cheltuielilor generale ale instituției. Soldul debitor al contului „Cheltuieli generale ale instituției" reprezintă cheltuielile generale ale instituției care urmează a fi suportate din beneficii sau, în cazul sucursalelor, partea care urmează să fie transferată societății de asigurări. Rulajul debitor al contului reprezintă volumul cheltuielilor generale ale instituției în perioada curentă, iar rulajul creditor reprezintă sumele suportate din profit sau transferate în contul administrației centrale (în cazul sucursalei).

CHELTUIELI GENERALE ALE ÎNTREPRINDERII, c. ocazionate de activitatea desfășurată de conducere și administrație pentru îndeplinirea sarcinilor care decurg din programul de producție și din cel financiar al unei unități economice sau instituții. În această categorie se cuprind: cheltuielile privind salariile și contribuțiile pentru asigurările sociale ale personalului de conducere, cheltuielile de deplasare, imprimate, poștă, telefon, amortismentul mijloacelor fixe ale administrației etc.

CHELTUIELI GENERALE ALE SECȚIEI, c. ocazionate de desfășurarea în fiecare secție a procesului de producție. Ele au caracterul cheltuielilor complexe indirecte de producție. În categoria **c.g. ale s.** se cuprind premiile și contribuțiile pentru asigurările sociale ale lucrătorilor secției de producție, reparațiile mijloacelor fixe ale secției de producție, cheltuielile gospodărești ale secției etc. Ele au un caracter mai mult constant.

CHELTUIELI INDIRECTE, c. ocazionate în mai multe sectoare de activitate și determinate fie de desfășurarea procesului de producție din secții, fie de nevoile administrativ-gospodărești ale întreprinderii, din care cauză nu pot fi identificate și nici repartizate direct pe produs. Repartizarea lor se face după anumite norme, folosindu-se în acest scop procedee care fac posibilă includerea lor justă în costuri. Din această categorie de **c.** fac parte cheltuielile cu întreținerea și funcționarea utilajelor, cheltuielile comune ale secției, cheltuielile generale ale întreprinderii, cheltuielile în afara producției etc.

CHELTUIELI ÎN AFARA PRODUCȚIEI, c. ocazionate de desfacerea producției, de administrarea și întreținerea organelor ierarhic superioare, organizate pe baza gestiunii economico-financiare. **V. și cheltuieli de circulație.**

CHELTUIELI JUDICIARE, c. reclamate de elaborarea actelor de procedură judiciară, administrarea probelor, conservarea mijloacelor materiale de probă, plata avocaților și orice alte cheltuieli necesitate de desfășurarea procesului în fața instanței. În timpul desfășurării procesului,

c.j. sunt efectuate fie de către stat, fie de către instanțele de judecată, fie de către părțile care se judecă, fiind suportate în final de persoana inculpată, chiar dacă aceasta a fost achitată de instanță. În caz de împăcare, **c.j.** se suportă de ambele părți.

CHELTUIELI LA UN LEU VENIT NET, indicator folosit în asigurări pentru comensurarea și aprecierea rezultatelor financiare și deci a eficienței activității desfășurate de societatea de asigurări. **C. la un l.v.n.** se determină prin raportarea diferenței dintre cheltuielile totale și despăgubirile totale, inclusiv sumele asigurate plătite de societatea de asigurări în decursul unui an calendaristic, la diferența dintre veniturile totale și cheltuielile totale din aceeași perioadă de timp. Indicatorul se determină astfel:

$$C_{1\ leu\ vn} = \frac{CT - DT}{VT - CT},$$

în care:

$C_{1\ leu\ vn}$ = cheltuieli la un leu venit net;
CT = cheltuielile totale efectuate în timpul anului;
DT = despăgubirile totale, inclusiv sumele asigurate plătite într-un an;
VT = veniturile totale, adică primele de asigurare încasate în cursul anului.

Rezultatele financiare ale asigurătorului sunt cu atât mai bune, eficiența sa economică este cu atât mai ridicată cu cât acest indicator este mai mic. V. și **eficiența asigurărilor.**

CHELTUIELI NECESARE, **c.** reclamate de întreținerea și conservarea unui bun. Dacă astfel de **c.** sunt efectuate de către o altă persoană decât proprietarul bunului, proprietarul are obligația să le restituie, deoarece dacă bunul s-ar fi aflat în posesia sa, ar fi trebuit să efectueze cheltuielile respective.

CHELTUIELI NEECONOMICOASE, **c.** ocazionate de unele deficiențe organizatorice sau funcționale ale gospodăririi întreprinderilor. Repartizarea lor pe costuri se face numai atunci când nu se pot imputa vinovatului. În categoria acestor **c.** intră amenzile și penalizările plătite pentru nerespectarea disciplinei contractuale, economice, financiare, bancare, lipsurile și deteriorările de materiale în timpul păstrării și manipulării lor, pierderile din rebuturi etc. Reducerea și chiar înlăturarea lor completă constituie o sarcină importantă a întreprinderilor, în vederea reducerii costurilor.

CHELTUIELI OPERATIVE, parte componentă a cheltuielilor social-culturale în care sunt cuprinse majoritatea cheltuielilor curente, specifice instituțiilor respective, cum sunt: salarii și diferite indemnizații ce se acordă cadrelor didactice, personalului medico-sanitar, procurarea de material didactic, aparate și instrumente de laborator, medicamente, diferite substanțe chimice pentru experiențe, cărți pentru biblioteci, imprimate, premii ce se acordă la sfârșitul anului, inventar moale, iluminat, încălzit etc. **C.o.** constituie, de regulă, cea mai mare parte a cheltuielilor social-culturale. **C.o.** se determină de către fiecare instituție prin înmulțirea numărului de indicatori cu norma respectivă de cheltuieli pe un indicator. V. și **indicatori operativi; normă centralizată de cheltuieli; normă combinată de cheltuieli; normă financiară; normă indicativă de cheltuieli; normă individuală de cheltuieli; normă materială.**

CHELTUIELI PENTRU EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT, **c.** efectuate pentru construirea de baze sportive (stadioane, săli de sport, bazine de înot etc.) și pentru dotarea acestora cu utilajele și echipamentul sportiv necesar organizării de manifestări cultural-sportive, aviației sportive etc. Aceste cheltuieli se finanțează din încasările obținute de la diferite manifestări cultural-sportive,

parțial din beneficiile realizate de Loteria Națională, din mijloacele bănești ale organizațiilor sindicale și din resursele unităților și organizațiilor cooperatiste. Acțiunile de educație fizică și sport sunt finanțate parțial de la bugetul statului sub formă de subvenții. V. și **cheltuieli bugetare pentru finanțarea acțiunilor social-culturale.**

CHELTUIELI PENTRU INVESTIȚIILE INSTITUȚIILOR DE STAT, c. aferente investițiilor destinate instituțiilor de stat, inclusiv celor care au activități cu autofinanțare. C. pentru **i.i. de s.** se finanțează din sumele rezultate din valorificarea mijloacelor fixe scoase din funcțiune, diferite alte resurse, alocații de la bugetul statului etc.

CHELTUIELI PENTRU PROTECȚIA MUNCII, c. efectuate pentru înzestrarea unității cu mecanisme, aparate și obiecte de protecție și sanitare (ventilatoare, dușuri, lavabouri etc.), precum și pentru procurarea echipamentului de protecție, a medicamentelor și a alimentelor folosite ca antidot etc. C. pentru **p.m.** sunt prevăzute, după caz, în programul de investiții, în cel al cheltuielilor de producție și de circulație, sunt cuprinse în costurile de producție ale persoanelor juridice și fizice sau sunt finanțate de la bugetul statului ori din bugetele pentru instituțiile publice. Ministerele, celelalte organe centrale, primăriile județelor și cea a municipiului București sunt obligate să ia măsuri și să urmărească, încă din faza de proiectare a noilor obiective economico-sociale, mașini, instalații, utilaje etc., să fie prevăzute lucrările și fondurile necesare asigurării securității și igienei muncii. Lucrările de protecție a muncii prevăzute să se realizeze în cadrul noilor obiective de investiții sau al dezvoltărilor de capacități de producție se prevăd separat în documentația tehnico-economică respectivă. Organele de conducere a unităților de stat, organele lor ierarhic superioare, cele de protecție a muncii și organele financiar-bancare examinează periodic **c. pentru p.m.**

CHELTUIELI PENTRU REPARAȚII CURENTE ȘI REVIZII PERIODICE, v. **REVIZIE PERIODICĂ.**

CHELTUIELI PENTRU ȘTIINȚĂ, c. finanțate din sumele încasate de la beneficiari pe baza contractelor de cercetare, din credite bancare, din diferite alte surse, precum și de la bugetul statului. Beneficiarii lucrărilor de cercetare științifică folosesc ca surse de finanțare fondul pentru cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic, fondurile de dezvoltare, de investiții, fondul activelor circulante și resurse primite la bugetul statului. Resursele bugetare se folosesc numai pentru finanțarea acelor cercetări științifice care prezintă o importanță deosebită în dezvoltarea economico-socială a țării, cercetările complexe, generale, de perspectivă, cercetările fundamentale care asigură condițiile progresului societății noastre. Știința românească, cu tradițiile sale progresiste, a înregistrat o dezvoltare și o perfecționare remarcabilă. S-a acordat o atenție deosebită cercetării științifice, deoarece teoria însușită și aplicată în practică devine o uriașă forță materială. Știința a devenit o importantă forță de producție; ea exercită o influență considerabilă asupra progresului societății omenești. Finanțarea de la bugetul de stat a dezvoltării științei naționale duce la creșterea potențialului spiritual al națiunii române, la dezvoltarea economiei și culturii, la întărirea suveranității și independenței naționale. Progresul remarcabil înregistrat de cercetarea științifică este o materializare a inteligenței, talentului, inventivității și geniului creator al poporului român. Institutele de cercetare științifică sunt organizate în regim economic, trebuind să-și compenseze cheltuielile din venituri proprii; activitatea lor se desfășoară pe baza contractelor de cercetare științifică. C. pentru **ș.** fac posibile afirmarea revoluției tehnico-științifice în toate domeniile de activitate, creșterea rolului științei în modernizarea economiei naționale, asigurarea progresului multilateral al patriei. Cercetarea științifică analizează procesele economice și sociale, inclusiv cele care se manifestă pe plan mondial, contribuie la elaborarea celor mai eficiente soluții pentru modernizarea economiei naționale, la perfecționarea relațiilor de producție, la organizarea societății corespunzător condițiilor istorice și cerințelor progresului țării noastre.

Cercetarea ştiinţifică în domeniul economiei este chemată să examineze temeinic legile economice obiective, astfel încât acestea să fie folosite în mod conştient în activitatea practică de conducere şi organizare a întregii vieţi economico-sociale. Ştiinţele economice au sarcina să studieze problemele creşterii productivităţii muncii sociale, valorificării superioare a materiilor prime şi energiei, astfel ca România să devină independentă din punctul de vedere al aprovizionării cu energie şi combustibil, precum şi aspectele reducerii consumurilor materiale şi energetice, recuperării şi refolosirii materiilor prime şi materialelor, utilizării complete şi intensive a mijloacelor fixe, generalizării mecanizării, automatizării şi cibernetizării producţiei, introducerii de noi tehnologii avansate în toate ramurile economiei naţionale, asimilării de noi produse cu caracteristici superioare, obţinerii unei eficienţe economice maxime. Se vor cerceta mai aprofundat căile de perfecţionare a relaţiilor de producţie, de întărire şi dezvoltare a proprietăţii publice şi private, formele de colaborare şi interacţiune tot mai strânsă între unităţile de stat, cele cooperatiste şi cele private. O atenţie deosebită se acordă studierii direcţiilor de perfecţionare în continuare a mecanismului economico-financiar pe baza îmbinării organice, armonioase, a conducerii unitare a economiei naţionale cu gestiunea economico-financiară a unităţilor economice. De asemenea, cercetarea ştiinţifică studiază aprofundat repartizarea optimă a produsului naţional brut pentru fondul de dezvoltare şi fondul de consum, schimbările care intervin în structura consumului populaţiei, raportul dintre veniturile directe din muncă şi cele din fondurile sociale. Concomitent, cercetarea ştiinţifică este chemată să aducă o contribuţie importantă la examinarea şi la previzionarea noilor direcţii de dezvoltare a societăţii, în raport cu schimbările care intervin în dezvoltarea ţării. Ştiinţele economice au sarcina să cerceteze mai temeinic fenomenele şi tendinţele noi din economia mondială, căile restructurării diviziunii internaţionale a muncii, ale afirmării noii ordini economice internaţionale, ale participării economiei româneşti la circuitul economic mondial, practicarea unui comerţ exterior de înaltă eficienţă economică, asigurarea condiţiilor pentru trecerea la convertibilitatea internaţională a leului. În viitor, ştiinţa economică românească va trebui să se afirme tot mai puternic şi să participe şi mai activ la confruntarea de idei care are loc în gândirea economică contemporană.

CHELTUIELI PLAFONATE, c. ce se pot efectua de către unităţile economice în limita unui anumit plafon stabilit pentru fiecare trimestru, plafon ce nu poate fi depăşit. **C.p.** se referă la deplasări în interes de serviciu, plăţi pentru angajări de lucrări etc. În situaţia în care organele judecătoreşti obligă o unitate să efectueze unele plăţi din capitolul de cheltuieli plafonate, însă aceasta nu are plafonul necesar, plata se poate face de către unitatea bancară, dar afectează plafonul cheltuielilor respective din trimestrul următor.

CHELTUIELI POSTCALCULATE, c. calculate şi înregistrate în contabilitatea întreprinderii numai după ce au fost efectiv făcute; au caracter de cheltuieli reale.

CHELTUIELI POŞTALE, c. efectuate de întreprinderi, instituţii, cooperative, persoane fizice, pentru francarea corespondenţei şi a diferitelor colete care se expediază prin poştă.

CHELTUIELI PRELIMINATE, c. ce urmează a fi efectuate într-o perioadă viitoare de gestiune, dar care privesc perioada de gestiune curentă (care trebuie să le suporte).

CHELTUIELI PRIMARE, c. care, în individualitatea lor, au caracter omogen şi nu se pot divide mai departe; se utilizează la calcularea costului producţiei globale pe întreaga întreprindere.

CHELTUIELI PRIVIND ACTIVITATEA DE BAZĂ A SOCIETĂŢII DE ASIGURĂRI, c. ocazionate de plăţile reprezentând despăgubiri de asigurare, sume asigurate legate de **asigurările interne** (v.) şi sume plătite în numerar în legătură cu cheltuielile ocazionate de **asigurările şi reasigurările în valută** (v.).

CHELTUIELI PRIVIND INVESTIȚIILE PENTRU CONSTRUCȚII DE LOCUINȚE DIN FONDURILE STATULUI, c. care cuprind cuantumul valoric de investiții pentru construcțiile de locuințe din programul de investiții al consiliilor locale pentru fondul locativ de stat administrat de către consiliile locale și cele destinate contractării cu populația. Conform normelor juridice, aceste cheltuieli se finanțează din următoarele surse: sumele rezultate din valorificarea mijloacelor fixe administrate de consiliile locale, scoase din funcțiune, și din alte surse prevăzute de lege; amortismentul aferent fondului locativ de stat; profitul de la unitățile prin care se administrează fondul locativ de stat; sumele repartizate pentru construcții de locuințe din fondurile statului; sumele obținute din vânzarea către populație a locuințelor din fondul locativ de stat; amortismentul primit prin redistribuire; avansuri de la populație; credite de la Casa de Economii și Consemnațiuni sau de la bănci pentru construirea de locuințe proprietate personală; alocații de la bugetul statului.

CHELTUIELI PROPORȚIONALE, v. **CHELTUIELI VARIABILE.**

CHELTUIELI PUBLICE, c. care se efectuează din bugetul public național (bugetul de stat, bugetele locale și bugetul asigurărilor sociale de stat), din fondurile anexe ale bugetului de stat, din resursele ministerelor, instituțiilor publice și din fondurile agenților economici cu capital de stat pentru satisfacerea cerințelor de bunuri și servicii ale colectivității. C.p. cuprind: cheltuieli economice, social-culturale, de apărare, cu organele statului etc. Natura, structura și ponderea c.p. sunt determinate de formele de proprietate, de nivelul dezvoltării social-economice a țării, de obiectivele dezvoltării echilibrate a economiei naționale, de înfăptuirea acțiunilor social-culturale, etc.; de rolul statului în activitatea social-economică, precum și de condițiile politice concrete ale perioadei respective. Natura c.p. este determinată de relațiile de producție și de rolul statului în viața social-economică. Dimensionarea și repartizarea cheltuielilor publice pe destinații și pe ordonatori de credite bugetare se efectuează în concordanță cu obiectivele strategiei de dezvoltare economică și socială a țării și cu prioritățile imediate stabilite de autoritățile publice competente. Utilizarea resurselor financiare se face cu respectarea prevederilor legale și în condiții de eficiență economico-socială ridicată. La dimensionarea cheltuielilor publice se au în vedere: politica financiară a statului, rețeaua de instituții publice în funcțiune, numărul de salariați etc. În domeniul economic se au în vedere realizarea unor investiții și a altor acțiuni economice de interes public, acordarea de subvenții, facilități. În domeniul social se prevede utilizarea resurselor financiare ale statului pentru învățământ, sănătate, ocrotiri și asigurări sociale, cultură, artă, tineret și sport, refacerea și ocrotirea mediului înconjurător, menținerea echilibrului ecologic etc. De asemenea, se au în vedere: susținerea unor programe prioritare de cercetare științifică, îndeosebi fundamentală; asigurarea cerințelor de apărare națională, a ordinii publice și siguranței naționale; finanțarea administrației publice centrale și locale; dobânzile aferente datoriei publice și cheltuielile reclamate de emisiunea și plasarea valorilor mobiliare necesare finanțării acestei datorii, precum și de riscul garanțiilor acordate de stat.

CHELTUIELI SIMPLE, v. **CHELTUIELI PRIMARE.**

CHELTUIELI SOCIAL-CULTURALE, c. efectuate de la bugetul de stat, de instituții, întreprinderi, cooperative etc., pentru învățământ, ocrotirea sănătății, manifestări cultural-sportive, biblioteci, asistență socială, asigurări sociale etc. V. și **cheltuieli bugetare pentru finanțarea acțiunilor social-culturale.**

CHELTUIELI SPECIFICE PRIVIND CONSTITUIREA ȘI ADMINISTRAREA FONDULUI DE ASIGURARE 1. Subdiviziune a cheltuielilor ce se efectuează în vederea constituirii și gestionării fondului de asigurare, care cuprind: remunerări pe baza cotelor

procentuale de tarife ce se plătesc pentru contractarea de asigurări facultative şi încasarea primelor de asigurare, impozitul aferent acestui fond de salarii, contribuţii pentru asigurările sociale aferente salariilor procentuale, cheltuielile cu imprimate, comisioane plătite la C.E.C., speze poştale pentru operaţiunile de asigurare, cheltuieli pentru popularizarea diferitelor categorii de asigurări, alte cheltuieli. Pentru constituirea şi administrarea fondului de asigurare se efectuează şi cheltuieli administrativ-gospodăreşti ale **societăţii de asigurări** (v.). 2. Cont cu ajutorul căruia se ţine contabilitatea cheltuielilor specifice ce se efectuează în legătură cu operaţiunile de asigurări, cum sunt: salarii procentuale, cheltuieli de popularizare etc.

CHELTUIELI SUPLIMENTARE, c. care au depăşit norma pentru consumul de materiale, de timp sau bani, stabilită la începutul perioadei de gestiune. V. şi **cheltuieli de producţie.**

CHELTUIELI TEHNOLOGICE, v. CHELTUIELI DE BAZĂ.

CHELTUIELI UTILE, c. efectuate de către posesorul unui bun pentru a ameliora starea lui. Cu toate că nu sunt necesare, aceste c. măresc valoarea bunului. De aceea, proprietarul are obligaţia să restituie aceste cheltuieli persoanei care le-a efectuat.

CHELTUIELI VARIABILE, c. a căror mărime se modifică în plus sau în minus, proporţional cu volumul fizic al producţiei care le-a ocazionat, în condiţiile unor norme de consum specific neschimbate. În categoria **c.v.** sunt incluse: c. cu consumul de materii prime şi materiale directe, salariile directe (în acord), combustibilul tehnologic, cheltuielile de transport, dobânzile, spezele bancare ş.a. V. şi **cheltuieli de producţie; cheltuieli directe.**

CHELTUIELI VOLUPTOARE, c. efectuate în bani sau în muncă de către posesorul unui bun, pentru a-şi satisface mai bine plăcerea sa personală. Întrucât c.v. nu măresc valoarea bunului, proprietarul bunului nu este obligat să le restituie persoanei care le-a efectuat.

CHELTUIELILE ACTIVITĂŢII DE BAZĂ, cont cu ajutorul căruia se ţine contabilitatea cheltuielilor în legătură cu despăgubirile plătite la asigurările prin efectul legii şi la asigurările facultative de bunuri, cu sumele asigurate plătite asiguraţilor la asigurările de persoane, precum şi sumele plătite drept despăgubiri la asigurări de răspundere civilă. Administraţia centrală ţine contabilitatea cheltuielilor privind operaţiunile de asigurare şi reasigurare în valută.

CHELTUIELILE BĂNEŞTI ALE POPULAŢIEI, c. constituite din plăţile băneşti efectuate pentru cumpărarea de mărfuri, prestări de servicii, construirea şi cumpărarea de locuinţe proprietate personală, plata de impozite, taxe, contribuţii, cotizaţii, diferite ale cheltuieli. V. şi **balanţa veniturilor şi cheltuielilor băneşti ale populaţiei şi a masei monetare.**

CHELTUIELILE STATULUI, c. efectuate de către stat. Aceste cheltuieli au apărut o dată cu statul. În fiecare orânduire social-economică, statul a avut un sistem propriu de cheltuieli. În sclavagism, se cheltuiau mijloace enorme pentru întreţinerea stăpânilor şi a numeroşilor lor servitori, a aparatului de asuprire, pentru cheltuieli de război etc. În feudalism, c.s. cuprindeau cheltuieli cu feudalii, cu întreţinerea curţii regale şi a aristocraţilor, cheltuieli pentru manufactură şi comerţ etc. C.s. capitalist cuprind cheltuieli militare, cheltuieli cu aparatul de stat, cheltuieli pentru stingerea datoriilor statului.

CHENZINĂ, salariul cuvenit unei persoane încadrate în muncă, pe care îl primeşte la fiecare jumătate de lună.

CHIRIE, sumă de bani pe care chiriaşul are obligaţia să o plătească proprietarului pe baza contractului de închiriere, reprezentând echivalentul valoric al folosirii bunului închiriat.

CHITANȚĂ, document contabil și juridic oficial prin care se atestă încasarea (respectiv plata) unei sume de bani sau primirea unor valori materiale; se întocmește și se semnează de către primitor și se eliberează depunătorului sumei sau predătorului valorilor materiale. C. constituie documentul justificativ pentru depunerea sumei de bani (în numerar) sau a altor valori la casieria unității gestionare. Întocmirea ei se face în conformitate cu prevederile regulamentului privind încasările și plățile în numerar ale instituțiilor, întreprinderilor și organizațiilor de stat, cooperatiste, private și obștești.

CHITANȚIER, carnet, registru cu regim special, cuprinzând un anumit număr de foi (chitanțe) detașabile, pe care sunt imprimate diferite date. Eliberarea acestor carnete se face de către compartimentul financiar-contabil. V. și **chitanță.**

CICLU DE FUNCȚIONARE, indicator prevăzut în normativele tehnice de care unitățile economice trebuie să țină seama la efectuarea reparațiilor capitale. C. de f. este exprimat în ani, ore de funcționare sau kilometri parcurși de la data punerii în funcțiune a unui mijloc fix și până la efectuarea primei reparații capitale sau între două reparații capitale consecutive. În funcție de gradul de uzură și de starea tehnică a mijloacelor fixe, c. de f. se poate micșora cu sau peste 10%, dar numai cu aprobarea organului ierarhic superior. V. și **reparație capitală.**

CICLU DE PRODUCȚIE, v. CICLU DE FABRICAȚIE.

CICLU ECONOMIC, perioada de la începutul unei contracții a activității economice privite în ansamblu, până la începutul celei următoare. C.e. cuprinde totalitatea fenomenelor care se succed într-o anumită ordine, prin alternarea fazelor de dezvoltare și prosperitate cu cele de criză, de depresiune, pe perioada de la începutul unei crize economice până la începutul celei următoare. C.e. cuprinde următoarele faze: înviorarea, avântul, criza, depresiunea. În timpul înviorării și avântului, pe baza unui proces investițional susținut, cresc producția și produsul național brut, forța de muncă este folosită într-o măsură tot mai mare, se îmbunătățesc salariile, cresc vânzările și profiturile. În această perioadă creditul este ieftin, afacerile sunt prospere, crește cursul titlurilor de valoare. Dar treptat, în economie își fac loc încetinirea creșterii și chiar scăderea productivității, se reduce rata profitului, apar unele dezechilibre în economie etc., care nu sunt altceva decât expresia limitării sau a epuizării posibilităților de creștere a eficienței factorilor de producție etc. Ca urmare, au loc fluctuații, scăderi ale cursului titlurilor de valoare, scumpirea și restrângerea sferei creditului, a investițiilor, toate acestea ducând la scăderea și chiar la epuizarea potențialului de expansiune. Manifestările negative pot merge până la criza economică, când producția și vânzările scad sau stagnează, crește numărul șomerilor și al falimentelor. Se produc dezechilibre grave în economie, care se manifestă și între cerere și ofertă. Fenomenele economice se pot agrava, intrând în faza depresiunii. În această perioadă, pentru a face față concurenței din ce în ce mai puternice și diferitelor dificultăți, agenții economici iau măsuri ferme pentru modernizarea și înlocuirea capitalului fix, îmbunătățirea procesului tehnologic, reducerea costurilor, ridicarea parametrilor calitativi ai produselor etc. Evident, realizarea acestor obiective presupune creșterea investițiilor care treptat, treptat, fac posibilă depășirea depresiunii, începând o nouă fază ascendentă a c.e. Investițiile de capital fix și circulant constituie factorul hotărâtor pentru creșterea producției și a forței de muncă ocupate în ramurile productive. Populația obține venituri suplimentare, ceea ce conduce la creșterea cererii de bunuri și servicii, fenomen care, la rândul său, înviorează producția, se angajează noi lucrători și astfel se realizează o nouă fază de expansiune, care, în timp, poate fi urmată de o nouă scădere a producției, de o nouă reducere a forței de muncă ocupate etc., ceea ce marchează trecerea la un nou c.e. care se

realizează, însă, la un nivel superior. Rezultă că c.e. cuprinde două etape pe care le străbate economia şi anume: recesiunea, formată din criză economică şi depresiune, şi boom-ul, care cuprinde creşterea economică şi expansiunea.

CICLU FINANCIAR, totalitatea operaţiunilor care au loc între momentul transformării banilor, a lichidităţilor proprii sau împrumutate, în bunuri şi servicii, până în momentul în care investiţiile efectuate se recuperează. La sfârşitul c.f. se recuperează capitalul financiar avansat iniţial şi, de regulă, se obţine un profit. Capitalul fix are un c.f. lung, iar capitalul circulant are un c.f. scurt. C.f. cuprinde modificări succesive ale stocurilor reale determinate de fluxuri efective generate de procese de aprovizionare, producţie şi desfacere, până când se constituie stocurile care se pot transforma în bani, când se recuperează capitalul financiar avansat şi se obţine un profit. Mecanismele financiare se fundamentează pe relaţiile dintre fluxurile şi stocurile realizate.

C.I.F. (engl. **cost, insurance and freight**; fr. **coût, assurance et fret** – cost, asigurare, navlu), clauză prevăzută în contractele de vânzare-cumpărare în comerţul exterior, potrivit căreia livrarea mărfii de către vânzător cumpărătorului se socoteşte din momentul când aceasta a trecut balustrada navei, în portul de încărcare. Prin această clauză, vânzătorul are sarcina de a procura nava, de a suporta cheltuielile cu ambalajul folosit în mod curent şi cheltuielile cu încărcarea mărfii la bordul navei, de a procura conosamentul, de a întocmi factura şi certificatul de origine a mărfurilor, de a plăti taxa vamală, taxele şi impozitele legate de exportul mărfurilor, de a plăti prima de asigurare a mărfii pe timpul transportului şi de a preda documentele şi polița de asigurare cumpărătorului. În acest caz, marfa se transportă pe riscul cumpărătorului, preţul plătit de acesta acoperind costul mărfii, polița de asigurare şi costul transportului maritim sau fluvial. De asemenea, cumpărătorul suportă cheltuielile de descărcare, taxele de import şi celelalte taxe portuare care privesc marfa în portul de destinaţie. Dacă are loc o avarie în timpul transportului, cumpărătorul se va adresa societăţii de asigurări pentru a solicita despăgubirea. Potrivit acestei clauze, în relaţiile dintre ţări, dreptul de proprietate asupra mărfurilor vândute se transmite de la vânzător la cumpărător în momentul predării documentelor, în mâna acestuia din urmă, în momentul depunerii lor la bancă sau în cel al expedierii lor prin poştă.

CIFRĂ DE AFACERI, indicator economic care comensurează şi exprimă cuantumul încasărilor din activitatea agentului economic într-o anumită perioadă de timp. C. de a. cuprinde încasările totale obţinute din diferitele acte de comerţ: vânzări de mărfuri, executări de lucrări, prestări de servicii, acordări de credite, efectuarea de operaţiuni bursiere etc. Cu ajutorul c. de a. se apreciază eficienţa agenţilor economici şi importanţa lor sub aspect economico-social şi financiar.

C.I.P. (engl. **Carriage and Insurance Paid to ...** – frahtul şi asigurarea plătite până la ...), clauză prevăzută în contractele de vânzare-cumpărare, potrivit căreia vânzătorul plăteşte transportul mărfii vămuite pentru export până la destinaţia convenită, precum şi prima de asigurare. Riscurile de pierdere sau de degradare a mărfii trec de la vânzător la cumpărător în momentul în care marfa a fost predată în custodia cărăuşului.

CIRCUITUL ACTIVELOR CIRCULANTE, trecerea activelor circulante prin stadiile de aprovizionare tehnico-materială, producţie şi desfacere. Aceste active îmbracă forme diferite: bani, materii prime, materiale, producţie neterminată, produse finite şi iarăşi bani. C.a.c. începe din momentul în care unitatea economică achiziţionează elementele de active circulante şi durează până când contravaloarea produselor finite s-a înregistrat în contul său deschis la bancă. Unităţile economice sunt chemate şi interesate să ia măsurile cele mai eficiente pentru ca fiecare circuit să se efectueze într-un timp cât mai scurt. V. şi **circuitul fondurilor de producţie; viteza de rotaţie a activelor circulante.**

CIRCUITUL CAPITALULUI, transformarea succesivă a capitalului dintr-o formă într-alta; proces de mişcare a capitalului care trece prin trei stadii, în sfera producţiei şi în sfera circulaţiei, când capitalul bănesc se transformă în capital productiv, capitalul productiv în capital marfă şi acesta din nou în capital bănesc. În timpul circuitului său, capitalul îmbracă cele trei forme funcţionale. Stadiul întâi al mişcării capitalului constă în transformarea capitalului bănesc în capital productiv, care se prezintă astfel:

$$B\text{–}M \begin{cases} F_m \\ M_p \end{cases}$$

În acest stadiu, capitalul bănesc (B) se transformă în forţă de muncă (Fm) şi în mijloace de producţie (Mp), adică în capital productiv. Dacă mai înainte capitalistul dispunea de capitalul bănesc, acum el dispune de un capital de aceeaşi mărime, dar sub forma capitalului productiv, adică de tot ce are nevoie pentru producţie (deci şi de forţă de muncă, fără de care nu poate începe procesul de producţie). Al doilea stadiu al mişcării capitalului constă în transformarea capitalului productiv în capital marfă. În acest stadiu, după ce capitalistul şi-a procurat capitalul productiv, începe consumarea productivă a acestuia, care se concretizează în utilizarea forţei de muncă, prelucrarea materiilor prime, a materialelor, consumarea combustibilului, funcţionarea şi uzarea maşinilor, a instalaţiilor etc. Acest stadiu poate fi reprezentat astfel:

$$M \begin{cases} F_m \\ M_p \end{cases} \ldots P \ldots M'$$

Capitalul avansat îşi schimbă acum, din nou, forma în procesul de producţie, devenind capital marfă; acum se obţin produse finite de o valoare superioară valorii iniţiale a capitalului, în care este inclus şi profitul. În formula de mai sus, P reprezintă producţia, iar M' capitalul sub formă de marfă, care are o valoare superioară. Al treilea stadiu al mişcării capitalului constă în transformarea capitalului marfă în capital bănesc (dobândind astfel forma iniţială), însă într-un cuantum mai mare). Acest stadiu poate fi reprezentat în felul următor:

$$M' - B'$$

La încheierea celui de al treilea stadiu, capitalistul reinvesteşte capitalul, achiziţionând din nou mijloace de producţie şi forţă de muncă, dar în proporţii sporite. Aceste trei stadii, prin care trece succesiv capitalul în mişcarea sa, constituie un tot unitar (sunt foarte strâns legate între ele şi depind unul de altul), reprezentând circuitul total al capitalului industrial, sintetizat în următoarea formulă:

$$B\text{–}M \begin{cases} F_m \\ M_p \end{cases} \ldots P \ldots M' - B'$$

Primul şi al treilea stadiu au loc în sfera circulaţiei, iar al doilea se situează în sfera producţiei. C.c. face posibilă transformarea banilor în mărfuri şi invers; fără această transformare este de neconceput repetarea permanentă a procesului de producţie, respectiv reproducţia capitalistă, indiferent de formele ei: simplă sau lărgită.

CIRCUITUL FONDURILOR DE PRODUCȚIE, proces de mișcare și schimbare continuă a formei pe care fondurile de producție o îmbracă prin trecerea lor din sfera circulației în sfera producției și invers, datorită corelației dintre aceste stadii ale reproducției sociale. Practic, **c.f. de p.** cuprinde trei stadii – aprovizionarea tehnico-materială, producția și desfacerea – și se poate reda schematic astfel: B – M_p ... P ... M'...– B. Desfășurarea normală și neîntreruptă a **c.f. de p.** presupune o activitate calitativ superioară, ritmică, în toate stadiile procesului reproducției sociale.

CIRCULAȚIA POLIȚELOR, mișcare a **polițelor** (v.) în sfera circulației, unde pot înlocui banii. **C.p.** apare pe baza **creditului comercial** (v.) și extinde sfera acestui credit. Întrucât deținătorul de polițe poate achita cu acestea diferite mărfuri pe care le cumpără, este permisă acordarea de credite comerciale în dimensiuni care depășesc limitele capitalului de rezervă. **C.p.** lărgește sfera aplicării creditului comercial peste limitele relațiilor dintre diferite ramuri de producție legate direct între ele, deoarece prin intermediul polițelor se pot stinge diversele plăți dintre întreprinzătorii din diferite ramuri.

CIRCULAȚIE, proces al schimbului de mărfuri prin mijlocirea banilor; transformarea mărfurilor în bani și apoi a banilor în mărfuri. Procesul **c.** cuprinde două acte separate: vânzarea (M–B) și cumpărarea (B–M). **C.** mărfurilor ascunde posibilitatea apariției crizelor economice ca urmare a rupturii existente între cele două acte ale circulației.

CIRCULAȚIE BĂNEASCĂ, totalitatea operațiunilor efectuate cu masa banilor, concretizate în încasările și plățile bănești determinate de circulația mărfurilor, de prestarea serviciilor etc. în cadrul unei țări. Operațiunile bănești se efectuează, pe de o parte, între unitățile economice, instituții și populație, precum și între diferitele grupe ale populației, iar pe de altă parte, între toate acestea și stat, prin intermediul băncilor, într-o anumită perioadă de timp. **C.b.** cuprinde atât plățile în numerar, cât și plățile fără numerar. **C.b.** în numerar cuprinde operațiunile de încasări și plăți care au loc între populație și unitățile economice, precum și operațiunile bănești dintre diferitele grupe ale populației. Între **c.b.** cu și fără numerar există o interdependență permanentă, numerarul trecând mereu dintr-o sferă în alta, astfel încât ambele sfere formează un tot unitar. Astfel, banii scripturali se transformă în numerar când unitățile ridică sume de bani din conturile lor de la bancă pentru plata salariilor, a indemnizațiilor, a burselor etc., iar numerarul îmbracă forma banilor scripturali când încasările din comerț, transporturi, diferite servicii, prime de asigurare, impozite, taxe etc. se depun în conturile bancare. **C.b.** este astfel organizată încât contribuie la dezvoltarea proporțională, armonioasă și echilibrată a tuturor ramurilor economiei naționale, a acțiunilor social-culturale și a unităților administrativ-teritoriale ale țării, la desfășurarea normală a schimbului de mărfuri etc. V. și **inflație; stabilitatea banilor; suma de bani necesară circulației.**

CIRCULAȚIE MONETARĂ, v. **CIRCULAȚIE BĂNEASCĂ.**

CIRCUMSCRIPȚIE FINANCIARĂ, organ financiar local care funcționează pe lângă consiliile locale municipale sau pe lângă consiliile locale orășenești și îndeplinește aceleași atribuții ca și administrația financiară, dar limitate și adaptate la specificul din raza lor teritorială. **C.f.** este subordonată Direcției Generale a Finanțelor Publice și a Controlului Financiar de Stat. Structura ei organizatorică cuprinde serviciile Buget, Contabilitate, Impozite și Taxe. V. și **administrație financiară.**

CISLĂ, (în feudalism) parte din birul plătit în comun, repartizată pe o persoană sau pe o anumită comunitate. De regulă, repartizarea dărilor se făcea de către obștea satului, în funcție de averea pe care o aveau plătitorii.

CITAȚIE, înscris emis de un organ judecătoresc sau de urmărire penală, prin care o persoană este invitată să se prezinte la acel organ la o anumită dată și oră.

CITY, cel mai mare centru financiar al Londrei, în care sunt situate sediile băncilor, societăților de asigurări, burselor de valori etc. Practic, C. este cel mai important centru financiar-bancar al țărilor occidentale.

CLASIFICAREA ACTIVELOR CIRCULANTE, v. ACTIVE CIRCULANTE.

CLASIFICAREA OPERAȚIUNILOR DE BURSĂ, gruparea operațiunilor de bursă după momentul când are loc lichidarea, și anume: operațiuni comptant, la vedere (pe bani gata sau „per casa"), în care lichidarea are loc în momentul când s-a încheiat târgul sau la câteva zile, și operațiuni la termen, în care lichidarea se face ulterior. Lichidarea trebuie să fie efectivă, prin predarea și primirea valorilor sau numai prin achitarea diferenței de curs.

CLASIFICAȚIE BUGETARĂ, gruparea într-o ordine științifică obligatorie și după criterii unitare, precis determinate, a tuturor veniturilor și cheltuielilor din cuprinsul bugetului public național (de stat, local și al asigurărilor sociale de stat). **C.b.** este constituită dintr-un sistem de diviziuni și subdiviziuni în care sunt încadrate veniturile și cheltuielile bugetare, ea fiind obligatorie pentru toate unitățile și organele care se ocupă cu elaborarea, executarea și încheierea bugetului de stat și a bugetelor locale. **C.b.** trebuie să fie astfel concepută încât să dea o imagine clară în legătură cu cuantumul și sursele de venituri, precum și cu volumul și destinațiile cheltuielilor bugetare. **C.b.** înlesnește cunoașterea conținutului bugetului de stat și a celor locale, a tuturor izvoarelor de venituri, ceea ce face posibilă luarea de măsuri pentru încasarea integrală a acestora la termenele stabilite și facilitează stabilirea, determinarea, efectuarea și ținerea evidenței cheltuielilor în concordanță cu obiectivele social-culturale, economice, de apărare națională etc. **C.b.** trebuie să fie cât mai simplă, clară și concretă, pentru a fi ușor înțeleasă nu numai de către specialiști, ci și de către cei care nu au o pregătire de specialitate. Potrivit **c.b.**, veniturile și cheltuielile care se înscriu în buget se grupează astfel: venituri și cheltuieli ordinare și extraordinare, cheltuieli curente și de capital, cu specificarea naturii veniturilor și cheltuielilor și cu desfășurarea acestora pe subdiviziunile stabilite. Astfel, **c.b.** arată la venituri: ▪impozitele directe, cu repartizarea acestora pe categorii de plătitori; ▪impozitele indirecte, cu precizarea impozitelor care se încasează pe bunurile de lux și pe cele de larg consum; ▪veniturile de la agenții economici cu capital de stat și de la cei cu capital privat; ▪încasări din împrumuturi de stat; ▪diferite alte venituri. La partea de cheltuieli, **c.b.** cuprinde: ▪cheltuieli social-culturale (învățământ, sănătate, cultură, artă, asigurări sociale, asistență socială etc.); ▪cheltuieli economice; ▪cheltuieli militare; ▪cheltuieli cu întreținerea și funcționarea organelor statului (organe ale puterii legislative și administrative, justiție, parchet, notariat, poliție, jandarmerie etc.); ▪alte cheltuieli. Cheltuielile de personal se prezintă distinct de cheltuielile materiale. De asemenea, se înscriu separat cheltuielile de personal, cum sunt: salarii, diurne, indemnizații și altele de această natură. **C.b.** a veniturilor și cheltuielilor bugetare se poate efectua după mai multe criterii. Astfel, veniturile și cheltuielile bugetare pot fi prezentate după criteriul **administrativ (departamental)**. Potrivit acestui criteriu, veniturile se clasifică după instituțiile care se ocupă cu încasarea lor, iar cheltuielile după instituțiile prin care se efectuează. Cheltuielile se clasifică și **în funcție de natura lor**, în felul următor: **cheltuieli de personal** (salarii, sporuri de vechime în muncă, premii, participări la profituri, diurne de deplasare etc.) și **cheltuieli materiale** (achiziționări de materiale, executări de lucrări, prestări de servicii etc.). De asemenea, cheltuielile se pot clasifica în: **cheltuieli de capital** sau de investiții (procurarea de aparatură, instrumentar, achiziționarea de bunuri imobile, mobilier, mijloace de transport, echipament etc.) și **cheltuieli funcționale** (salarii, iluminat, încălzit, apă,

gaze, rechizite de birou, poştă, telefon etc.). Stabilirea, modificarea şi completarea **c.b.** din România sunt de competenţa Ministerului Finanţelor. C.b. se adaptează mereu la cerinţele social-economice. Prin **c.b.** se asigură încadrarea după un sistem unitar şi ştiinţific a veniturilor şi cheltuielilor în bugetul public naţional. **C.b.** a **veniturilor** se face pe capitole şi subcapitole. În cadrul veniturilor se cuprind veniturile ordinare, în interiorul cărora sunt înserate mai întâi veniturile curente (venituri fiscale, impozite directe, indirecte; venituri nefiscale; venituri din capital), apoi veniturile extraordinare (împrumuturi de stat interne şi externe etc.). Pentru cheltuielile bugetare există mai întâi o **clasificaţie funcţională**, care cuprinde următoarele subdiviziuni: părţi, capitole şi subcapitole. În continuare, cheltuielile bugetare sunt prezentate mai detaliat în **clasificaţia economică (cadrul comun)**, unde există ca subdiviziuni articole şi alineate. **C.b.** are o importanţă deosebită pentru buna organizare şi înfăptuire a elaborării, dezbaterii, adoptării, executării şi încheierii bugetului de stat. Respectarea strictă a ordinii de cuprindere a veniturilor şi cheltuielilor în subdiviziunile **c.b.** asigură realizarea în condiţii optime a procesului bugetar. **C.b.** serveşte la elaborarea proiectului bugetului de stat, înlesneşte centralizarea indicatorilor bugetari şi executarea bugetului şi are o deosebită importanţă organizatorică şi juridică. Evidenţiind veniturile după surse şi cheltuielile după destinaţiile lor, **c.b.** scoate în relief conţinutul politic, social şi economic al bugetului de stat. Ea permite efectuarea analizei economice a veniturilor şi cheltuielilor bugetare, arată cum se efectuează pe această cale repartiţia produsului naţional brut, care este proporţia dintre fondul de dezvoltare şi fondul de consum, cum decurge procesul reproducţiei sociale etc. Cu ajutorul **c.b.** se determină sarcinile diferitelor instituţii în ceea ce priveşte realizarea integrală şi la timp a veniturilor din fiecare sursă şi efectuarea cheltuielilor numai cu respectarea strictă a destinaţiilor resurselor financiare alocate de la bugetul de stat adoptat. Subdiviziunile **c.b.** sunt stabilite în aşa fel încât facilitează munca de normare a cheltuielilor, înlesnesc coordonarea bugetului statului cu indicatori din programul economic al ţării şi fac posibile ţinerea unei evidenţe bugetare unitare şi întocmirea dărilor de seamă. Pe baza acestor dări de seamă se pot analiza rezultatele şi dinamica execuţiei bugetului de stat, în raport cu realizarea indicatorilor dezvoltării social-economice. În acelaşi timp, **c.b.** creează cadrul necesar pentru compartimentarea veniturilor şi cheltuielilor bugetare în vederea practicării unei gestiuni sănătoase, a efectuării unui control asupra modului de executare a veniturilor şi a cheltuielilor bugetare, în vederea luării de măsuri pentru lichidarea deficienţelor constatate şi pentru întărirea disciplinei bugetare. V. şi **cadrul comun al clasificaţiei bugetare; cadrul general al clasificaţiei bugetare.**

CLAUZA ABANDONULUI, stipulare expresă prevăzută în polița de asigurare maritimă, potrivit căreia armatorul are latitudinea să abandoneze nava avariată în favoarea asigurătorilor în schimbul primirii despăgubirilor cuvenite.

CLAUZA AMERICANĂ, consemnare în documentele de asigurare pentru cazurile în care asiguratul dispune de două polițe de asigurare, de la doi asigurători, pentru acelaşi bun şi pentru aceleaşi riscuri. Potrivit **c.a.**, asigurătorii răspund în ordinea datei stipulate în fiecare poliță; asiguratul primeşte despăgubire de la al doilea asigurător numai atunci când suma asigurată din prima poliță nu compensează întreaga daună.

CLAUZA ASIGURĂRII DE VALORI SUPLIMENTARE, prevedere în asigurările maritime potrivit căreia armatorul are posibilitatea să asigure prin aceeaşi poliță şi alte valori decât cele menţionate, cum ar fi suma navlului. Valoarea suplimentară poate ajunge până la cel mult 25% din asigurarea de bază.

CLAUZA ASIGURĂRII TRANSBORDĂRII, consemnare în actele de asigurare maritimă, care atestă că asigurătorul preia riscul mărfurilor în momentul transbordării lor de pe chei pe navă şi invers.

CLAUZA ATESTĂRII, consemnare în actele de asigurare maritimă, prin care se atestă că polița de asigurare a fost semnată de către o persoană autorizată de societatea de asigurări.

CLAUZA AVARIEI, stipulație în majoritatea polițelor de asigurare, prin care se atestă că, în situația când mărfurile suferă o avarie care, din punct de vedere valoric, este mai mică decât un anumit cuantum stabilit la încheierea asigurării, nu se plătește despăgubirea. Fac excepție de la această regulă daunele survenite ca urmare a eşuării, incendierii, coliziunii sau scufundării navei. V. şi **franşiză.**

CLAUZA BONUS-MALUS, clauză practicată în asigurările interne şi internaționale, menită să stimuleze preocuparea asiguraților pentru o cât mai bună conservare a bunurilor lor cuprinse în asigurare. **C.b.-m.** cuprinde reducerile, respectiv majorările de prime de asigurare, după caz. Potrivit acestei clauze, asiguraţii care manifestă o grijă deosebită față de bunurile asigurate şi deci n-au provocat plăți de despăgubiri beneficiază în anul următor de o reducere a primelor de asigurare pe care trebuie să le plătească (clauza bonus), iar asiguraților care, ca urmare a slabei preocupări pentru îngrijirea bunurilor asigurate şi care, în consecință, provoacă plăți mari ca despăgubiri, li se stabilesc în anul următor prime de asigurare mai mari (clauza malus). La noi în țară se practică clauza bonus la asigurările auto de avarii.

CLAUZA CESIUNII ASIGURĂRII, **c.** folosită cu deosebire în asigurările maritime, potrivit căreia asiguratul poate să transfere interesul asigurat în favoarea altei persoane. Realizarea **c.c.a.** are loc prin andosarea şi predarea **poliței de asigurare** (v.) către noul beneficiar al asigurării.

CLAUZA CLASIFICĂRII, stipulație în documentele de asigurare maritimă, potrivit căreia primele de asigurare pentru mărfurile care urmează să se încarce pe o navă încă necunoscută în momentul contractării asigurării se fixează în funcție de clasa pe care o va avea nava respectivă în ziua încărcării, potrivit normelor de clasificare a acestor nave.

CLAUZA DE DEVIZE, prevedere stipulată în acordul de clearing, potrivit căreia în situațiile în care una dintre părțile acordului ajunge să aibă un cont deficitar şi nu sporeşte exportul ori nu reduce corespunzător importul în vederea reactivării corespunzătoare a balanței plăților, aceasta este obligată să compenseze diferența dintre creditul tehnic prevăzut în acord şi deficitul constatat prin transferarea efectivă a sumei corespunzătoare dintr-o anumită valută în țara partenerului excedentar, echilibrându-se în acest fel contul de clearing. V. şi **credit tehnic.**

CLAUZA DE FORȚĂ MAJORĂ, stipulație contractuală care definește forța majoră şi obligațiile părților atunci când aceasta se iveşte. V. şi **forță majoră.**

CLAUZA DE GAJ NEGATIVĂ, promisiunea făcută în scris de un împrumutat creditorului de a nu gaja active, adică mărfuri, titluri, creanțe etc.

CLAUZA DE ÎMPUTERNICIRE, prerogativă pe care titularul unui instrument (libret) de economisire o acordă la cel mult două persoane majore (soț, soție, copii, frați, surori, părinți sau alte persoane), de a dispune în mod nelimitat de sumele economisite. Persoanele respective sunt indicate în scris unităților C.E.C. şi înregistrate în libretele de economii sau în conturile curente personale, în rubricile destinate acestui scop. C. de î. se poate stabili la prima depunere sau ulterior. C. de î. se poate introduce şi de către persoanele care fac depuneri pe numele altor

persoane, dar numai cu ocazia emiterii libretului de economii. Persoanele împuternicite pot efectua în timpul vieții titularului orice operațiune de depunere și restituire din libretul de economii, inclusiv lichidarea acestuia.

CLAUZA DE ÎNLOCUIRE, specificație în documentele de asigurări maritime care atestă că răspunderea asigurătorilor referitoare la pagubele provocate mașinilor este limitată la costul înlocuirii pieselor avariate sau al reparării mașinii respective.

CLAUZA „DE LA DEPOZIT LA DEPOZIT", prevedere folosită în asigurarea transportului internațional de mărfuri, potrivit căreia asigurarea este valabilă din momentul în care începe încărcarea mărfurilor în primul mijloc de transport și până când mărfurile sunt descărcate și ajung în depozitul de destinație stipulat în polița de asigurare. Potrivit acestei clauze mărfurile sunt asigurate pe toată durata transportului, cu condiția ca de la preluarea lor din depozitul intermediar (vamă) sau de la un alt depozit intermediar și până la ajungerea lor la depozitul de destinație să nu treacă mai mult de 60 de zile. Suma asigurată pentru mărfurile importate sau exportate este formată din prețul mărfurilor prevăzut în factură, cheltuielile de transport până la depozitul final, beneficiul preliminat al asiguratului (maxim 10% din valoarea mărfurilor respective), prima de asigurare, iar în unele cazuri, la cererea asiguratului, și taxele vamale. Cuantumul primelor de asigurare este stabilit pe categorii și feluri de mărfuri ce se transportă, perioada în care se efectuează transportul, mijlocul de transport folosit, ruta transportului, condițiile asigurării etc. Primele de asigurare se achită imediat ce asigurarea a fost confirmată. V. și **asigurare cu răspundere pentru avaria particulară; asigurare fără răspundere pentru avaria particulară; asigurare pentru toate riscurile; avarie; franșiză.**

CLAUZA DE OPȚIUNE, c. de consolidare valutară (clauza monetară) prin care se garantează emisiunea de obligațiuni internaționale față de creditori (subscriptori). **C. de o.** dă posibilitatea creditorului să ceară nu numai reajustarea sumei cuvenite în moneda de plată străină, ci și plata efectivă în moneda de garanție, de regulă moneda creditorului.

CLAUZA DE REVOCARE/RĂSCUMPĂRARE, c. stipulată în unele titluri financiare prin care emitentul își rezervă dreptul de a le retrage din circulație prin răscumpărarea lor de la deținători. Această c. este specifică numai acțiunilor preferențiale și obligațiunilor. Această **c.** nu se aplică acțiunilor comune emise de către companii publice.

CLAUZA DE SUBROGARE, c. folosită în asigurările maritime de mărfuri, potrivit căreia asigurătorii renunță la dreptul de a se substitui asiguratului despăgubit, adică nu mai urmăresc pe cărăuș pentru pierderile sau avariile provocate mărfurilor prin neglijența cărăușului.

CLAUZA D.S.T., c. asigurătoare ce se poate prevedea în contracte, convenții și acorduri internaționale, știut fiind faptul că D.S.T. sunt cele mai stabile unități de referință, deoarece acestea se calculează zilnic avându-se în vedere un „coș" de valute aparținând țărilor care au cea mai mare pondere în comerțul internațional; cotațiile acestor valute se publică în buletine ale FMI. **C.D.S.T.** are astăzi o utilizare tot mai largă. V. și **Drepturi Speciale de Tragere.**

CLAUZA ETICHETELOR, stipulație prevăzută în contractele de asigurări maritime, potrivit căreia asigurătorii plătesc despăgubiri echivalente numai cu valoarea etichetelor și a ambalajelor avariate, fără a avea în vedere eventuale pierderi de preț din cauza aspectului exterior mai puțin atractiv al mărfurilor respective. **C.e.** se aplică numai pentru riscurile cu privire la etichete și ambalaje, fără a avea în vedere mărfurile etichetate sau ambalate (de exemplu: etichetele de pe sticle, unele butoaie, lăzi etc.).

CLAUZA EXCEPTĂRII UZURII NORMALE, stipulație prevăzută în contractele de asigurări maritime, potrivit căreia, în caz de daună, asigurătorul despăgubește valoarea navei, mai puțin amortismentul corespunzător uzurii normale.

CLAUZA „FĂRĂ AVARIE PARTICULARĂ" SAU „FRANCO DE AVARII PARTICULARE", stipulație întâlnită în polițele de asigurare cargo și casco maritim, conform căreia asigurătorii își limitează răspunderea, acoperind numai **avariile particulare** (v.) produse de anumite cauze mai importante. De regulă, aplicarea acestei clauze dă dreptul la acoperirea avariilor particulare produse la navă și încărcătură de: naufragiu, abordaj, eșuare, oprire forțată etc.

CLAUZA „FRANCO CU EXCEPȚIA ..." (sau **„fără avarii particulare cu excepția..."**), c. stipulată în polițele casco maritim, conform căreia anumite riscuri, deși dau naștere numai la avarii particulare, totuși sunt acoperite de asigurător. Aceste riscuri sunt: de abordaj, de lovire a unui corp fix, mobil sau plutitor, de eșuare și incendiu. Rezultă că dacă asiguratul poate face dovada producerii unuia dintre aceste patru riscuri, avariile rezultate, chiar particulare, se despăgubesc de către asigurător.

CLAUZA „FRANCO DE AVARII" (sau **„fără răspundere pentru avarii"**), stipulație inserată în polițele de asigurare a navei, conform căreia asigurătorul este eliberat de orice răspundere pentru avaria comună sau particulară, exceptând cazurile care dau naștere la abandonul navei. În astfel de situații, asiguratul are de ales între abandon și exercițiul acțiunii de avarie.

CLAUZA FRANȘIZEI, stipulație întâlnită frecvent în polițele de asigurare maritimă, conform căreia asigurătorii nu acoperă decât pagubele care depășesc **franșiza** (v.). De exemplu, în polițele casco este des stipulată o franșiză convențională, variind de la 2% la 5% din valoarea agreată a navei. C.f. se aplică numai în legătură cu pagubele care sunt urmare a avariilor particulare, ea neaplicându-se în cazul contribuției la **avaria comună** (v.). Totodată, c.f. nu se aplică nici dacă paguba este urmarea naufragiului, eșuării, incendiului sau exploziei la bordul navei sau ciocnirii cu alte nave.

CLAUZA IPOTECARĂ NEGATIVĂ, promisiune făcută de un debitor creditorului de a nu constitui o ipotecă în folosul unui terț și nici de a mări suma ipotecii deja instituite. Promisiunea respectivă este consemnată într-o convenție scrisă.

CLAUZA LANSĂRII, c. folosită în asigurările maritime, care prevede riscurile pe care le preia asigurătorul cu prilejul lansării navei.

CLAUZA „LA ORDIN", c. care conține mențiunea „la ordin" prevăzută după numele beneficiarului și care permite transferarea unui **titlu prin andosare** (v.). Potrivit acestei c., un titlu poate fi făcut „la ordin" prin acordul de voință al părților. Există titluri la ordin legale (cambie, acțiuni nominative, cec), care sunt la ordin și fără această clauză.

CLAUZA MĂRFURILOR NEVĂMUITE, consimțământ exprimat de asigurătorii unui risc maritim pentru despăgubirea unei avarii particulare, aceasta făcându-se la valoarea mărfurilor din portul de destinație, din care se exclud taxele vamale de import.

CLAUZA MENȚINERII VALORII, c. de consolidare valutară (clauză monetară), prin care se garantează emisiunea de obligațiuni internaționale față de creditori (subscriptori). C.m.v. conferă creditorilor dreptul de a solicita plata în moneda străină prevăzută în contract, într-o sumă majorată corespunzător procentului deprecierii monedei de plată (a debitorului). Această c. presupune stabilirea unui raport între moneda de plată și o valută de referință. În cazul în care raportul stabilit se modifică la data plății, se modifică în mod corespunzător și suma de plată.

CLAUZA MONETARĂ, dispoziție prevăzută în contract, care stabilește relația dintre o monedă și o altă monedă, cu scopul de a exclude riscul de depreciere a unei creanțe exprimate în una dintre monedele respective.

CLAUZA NAȚIUNII CELEI MAI FAVORIZATE, prevedere de politică economică a unor state, inserată în tratatele, convențiile și acordurile comerciale de plăți, prin care se stipulează că un stat contractant acordă partenerului sau partenerilor toate avantajele și privilegiile care au fost sau vor fi acordate oricărui alt stat, prin aplicarea unui tratament nediscriminatoriu. Această **c.** se aplică în următoarele domenii: așezarea și încasarea taxelor vamale de import, export și tranzit; eliberarea licențelor de import-export; tranzitul de mărfuri, navigația maritimă și fluvială, ca și situației juridice a agenților și reprezentanțelor comerciale și a persoanelor juridice ale unei țări care realizează acte de comerț pe teritoriul celeilalte țări semnatare. În tratatele și acordurile internaționale, această **c.** este formulată astfel: **„Dacă una dintre părțile contractante a acordat sau va acorda în viitor unei țări terțe o preferință oarecare, cealaltă parte contractantă va beneficia de această preferință, fără nici un fel de compensație, în cazul în care ea este acordată țării terțe în mod necondiționat, sau în schimbul unor avantaje egale, dacă preferința a fost acordată în mod condiționat.“ „Orice avantaje, privilegii și imunități acordate de către o parte contractantă pentru un produs originar din sau având ca destinație teritoriul tuturor celorlalte părți contractante vor fi extinse imediat și necondiționat asupra oricărui produs similar originar din sau având ca destinație teritoriul tuturor celorlalte părți contractante. Această dispoziție privește taxele vamale și impunerile de orice natură percepute la import sau export, sau cu ocazia importului sau exportului, precum și pe cele care afectează transferurile internaționale de fonduri efectuate cu prilejul plății importurilor sau exporturilor, modul de percepere a acestor taxe și impuneri, ansamblul reglementărilor și al formalităților aferente la importuri sau exporturi.“** În relațiile internaționale se întâlnesc câteva variante ale acestei **c.**, și anume: **▪clauza condiționată**, prin care avantajele acordate terțului stat se aplică noului stat beneficiar al clauzei, numai condiționat de primirea din partea acestuia a anumitor compensații echivalente; **▪clauza necondiționată**, potrivit căreia avantajele acordate statului terț beneficiar se extind automat și necondiționat în relațiile cu noul stat partener; **▪clauza unilaterală**, prin care numai una dintre părțile contractante acordă celeilalte părți tratamentul cel mai favorabil; **▪clauza bilaterală**, conform căreia fiecare parte acordă celeilalte părți tratamentul cel mai favorabil; **▪clauza generală**, care se referă la toate domeniile dintre statele respective; **▪clauza specializată**, care privește unul sau mai multe domenii. În etapa actuală, statele promovează în politica lor economică **c.n.** celei mai **f.**

CLAUZA NECUMULĂRII AVARIILOR, mențiune pe documentele de asigurare maritimă, prin care se atestă că avariile suferite de navă în cursul efectuării fiecărui transport se lichidează separat și nu cumulat. **C.n.a.** este defavorabilă asiguraților, deoarece fiecare avarie, luată separat, poate să nu depășească cuantumul **franșizei** (v.).

CLAUZA „NU LA ORDIN“, **c.** care cuprinde **andosarea** (v.) nu la ordin.

CLAUZA PIERDERII TOTALE REALE, **c.** folosită în asigurările maritime, potrivit căreia nava sau mărfurile se asigură împotriva riscului de pierdere totală reală. Această pierdere se poate manifesta sub următoarele forme: a) pierdere totală reală și b) pierdere totală prin interpretare. **Pierderea totală reală** este considerată atunci când nava a fost complet distrusă ori în așa măsură avariată încât ea nu mai poate fi reparată sau costul reparațiilor ar depăși valoarea comercială a navei; de asemenea, este considerată pierdere totală a navei și situația în care nu se pot procura materialele necesare efectuării reparației, iar asiguratul, din această cauză, nu poate folosi nava respectivă. În

mod obişnuit, se consideră pierdere totală reală: distrugerea navei prin incendiu, scufundarea, dispariţia navei pe mare fără a mai putea fi urmărită. În ceea ce priveşte mărfurile, pierderea totală reală se consideră când: dispariţia mărfurilor are loc concomitent cu incendierea sau scufundarea navei; are loc deteriorarea mărfurilor într-un asemenea grad care nu le mai face negociabile, ele neputându-se recondiţiona. De asemenea, se consideră pierdere totală reală şi capturarea navei şi a mărfurilor de către inamic în timp de război. Pentru acordarea despăgubirii, comandantul navei trebuie să depună la notarul public un **protest maritim** (v.) în care să prezinte împrejurările producerii pierderii totale reale. Protestul se trimite asigurătorului însoţit de **polița de asigurare** (v.), iar pentru mărfuri se mai depune conosamentul, care atestă că mărfurile au fost efectiv încărcate pe navă, precum şi facturile care învederează valoarea mărfurilor respective. **Pierderea totală prin interpretare** constă în avarierea navei în aşa măsură încât – deşi ea poate fi reparată şi salvată – costurile salvării şi reparaţiei (dacă ar avea loc) ar fi mai mari decât valoarea asigurată a navei. Deşi în asemenea situaţii mărfurile nu sunt pierdute, asiguratul trebuie să aibă motive temeinice să renunţe la călătorie. De asemenea, asiguratul are latitudinea să considere paguba drept o **avarie** (v.) parţială când primeşte despăgubirea corespunzătoare de la asigurător, păstrându-şi nava, ori să abandoneze nava în favoarea asigurătorilor (ca şi cum ar fi avut loc o pierdere totală), primind de la aceştia valoarea asigurată. În cazul pierderii totale prin interpretare a mărfurilor se aplică aceleaşi reguli.

CLAUZA PRIVIND OPERAŢIUNILE DE SWITCH, stingerea soldului creditor prin una sau mai multe operaţiuni de compensare triunghiulară, sub formă de transfer în favoarea unui alt stat, cu care cele două părţi semnatare ale acordului au relaţii de clearing. V. şi **compensaţie; operaţiuni de switch.**

CLAUZA SPEZELOR, menţiune în **contractul de navlosire** (v.), prin care se stabileşte care parte contractantă suportă cheltuielile ocazionate de o navă pe timpul cât staţionează în port (taxele de cheiaj, remorcaj, cheltuielile de încărcare, descărcare, taxele asupra mărfurilor etc.).

CLAUZA TESTAMENTARĂ, v. **DISPOZIŢIE TESTAMENTARĂ**.

CLAUZA „TOATE RISCURILE", specificaţia întâlnită în contractele de asigurare a mărfurilor în timpul transporturilor internaţionale. Asigurarea încheiată conform c. „toate riscurile" acoperă un număr mare de fenomene şi accidente (avarii particulare, avarii comune etc.) care pot produce pagube încărcăturii, oferind o bună protecţie pentru asiguraţi. V. şi **condiţia „toate riscurile".**

CLAUZA VALOARE REALĂ, specificare contractuală care indexează o creanţă nominală (obligaţiune, acţiune etc.) la preţul unei valori reale sau care o leagă de un indice calculat asupra unor valori reale. V. şi **clauză aur.**

CLAUZA VALORII NETE, prevedere potrivit căreia, în caz de avarie particulară, în asigurările maritime asigurătorul acordă despăgubirea mărfurilor asigurate numai până la nivelul valorii lor nete, ceea ce înseamnă că din preţul mărfurilor se scade suma navlului şi diferite alte taxe.

CLAUZĂ, dispoziţie specială inserată într-o lege, convenţie, contract sau act, prin intermediul căreia se reglementează felul în care părţile contractante urmează să-şi exercite drepturile şi obligaţiile băneşti, financiare, de credit, de asigurări, ce rezultă pentru fiecare din actele încheiate.

CLAUZĂ AUR, prevedere expresă într-un contract economic, potrivit căreia debitorul are obligaţia să-şi achite datoriile în monedă de aur sau să determine volumul datoriei în funcţie de

valoarea aurului considerat ca etalon, pentru a-l ocroti pe creditor în caz de depreciere monetară sau oscilații valutare. **C.a.** a fost mult folosită în perioada cursurilor valutare fixe, când riscul valutar consta în devalorizarea sau revalorizarea oficială a conținutului în aur al valutelor de către autorități monetare naționale. Pe baza acestei clauze, prețurile se recalculau (dacă între timp aveau loc devalorizări sau revalorizări) potrivit conținutului inițial în aur. **C.a.** este larg folosită în relațiile internaționale, servind ca mijloc de apărare împotriva riscului de devalorizare sau revalorizare.

CLAUZĂ DE ALEGERE A MONEDEI DE PLATĂ, exprimarea creanței în mai multe monede, având în vedere cursul de schimb din momentul semnării contractului. La scadența stabilită, partenerul are dreptul să aleagă moneda de plată cea mai convenabilă. Această **c.** poate avea și caracter unilateral, adică poate fi stabilită numai în favoarea debitorului sau numai a creditorului, după cum s-a stipulat în contract.

CLAUZĂ DE ASIGURARE A RISCULUI VALUTAR, prevedere stipulată în acordurile internaționale, conform căreia, în tranzacțiile economice dintre state, în situația schimbării cursului valutei de plată, în limitele termenului de îndeplinire a obligațiilor contractuale, plățile se vor efectua de către debitor la cursul unei valute considerate stabile, alta decât cea asupra căreia părțile au convenit anterior. În acest fel, se urmărește evitarea oscilațiilor valutei în care se face plata. Această clauză convenită între parteneri acționează astfel: contractarea în monedă proprie; contractarea într-o terță monedă stabilă; luarea în considerare a unei prime de risc; modificarea ratei cumpărării sau plății.

CLAUZĂ DE INDEXARE, **c.** prin care se previn efectele variației prețului. Potrivit acestei **c.**, se iau ca referință prețurile unor mărfuri, anumiți indici sau indicatori. Noul preț se va calcula în funcție de evoluția acestor factori.

CLAUZĂ DE SALVARE, prevedere inclusă în contractele economice încheiate, de regulă, între țările membre ale Uniunii Europene, care permite unor țări să oprească anumite importuri provenite din alte țări, dacă acestea ar risca să perturbe grav piața lor internă. Asemenea **c.** există și în alte acorduri bilaterale sau internaționale.

CLAUZĂ MULTIVALUTARĂ, mențiune expresă prevăzută în acordurile comerciale internaționale, prin care se stabilesc valutele considerate stabile ce vor constitui „coșul valutar" pe baza căruia se va calcula sau se va recalcula prețul mărfurilor în momentul plății. Pentru asigurarea stabilității cursului valutar se folosește și coșul valutar ponderat, care constă în legarea monedei de contract de mai multe valute, ponderarea efectuându-se în funcție de importanța valutelor pe piață, de ponderea în pasivul balanței de plăți, precum și în funcție de cuantumul încasărilor valutare ale societății comerciale de import-export. Clauza monetară care are în vedere o singură monedă de referință are foarte adesea rezultate aleatorii, atât timp cât există fluctuații mari de cursuri pe piața valutară. Aceste fluctuații fac ca debitorii să suporte riscuri considerabile, mai ales în cazul afacerilor pe termen lung, cum sunt emisiunile de obligațiuni. De aceea, s-a simțit nevoia stabilirii unor astfel de clauze de consolidare valutară, care să elimine, pe cât posibil, fluctuațiile de curs și care să-l protejeze atât pe creditor, cât și pe debitor. Față de clauza bazată pe o singură valută, **c.m.** prezintă evidente avantaje, însă este mai puțin sigură față de **clauza D.S.T.** (v.).

CLAUZĂ VALUTARĂ, prevedere expresă conținută în acordurile internaționale, prin care prețul se poate stabili în una dintre următoarele forme: a) într-o valută considerată stabilă (forte), alta decât aceea a decontării, și care, la data plății, se va fi raportat la valuta prețului, înlăturându-se astfel oscilațiile valutei în care se face plata; b) exprimarea prețului și a modalității de decontare în aceeași valută, cu mențiunea că prețul de decontare se modifică în aceeași proporție în care se

schimbă cursul valutei de tranzacție față de o terță valută considerată forte și prevăzută în contract. C.v. urmărea să-l apere pe semnatarul unui contract cu străinătatea de consecințele negative ale oscilației cursurilor valutare. Renunțarea la definirea în aur a monedei naționale și trecerea la flotarea liberă a cursurilor au făcut ca c.v. să nu mai aibă aplicare practică. În consecință, se utilizează raportarea cursului valutei de plată la media cursurilor mai multor valute, numită **„coș valutar"** (v.), care prezintă un mai mare grad de stabilitate, deoarece are loc o compensare reciprocă a fenomenelor de depreciere și a celor de repreciere valutară.

CLEARING 1. Mod de compensare a creanțelor, care se realizează de către un oficiu central pentru a raționaliza mișcările de fonduri și titluri. 2. Sistem de efectuare a plăților internaționale fără numerar, prin compensarea globală reciprocă a tuturor creanțelor și obligațiilor unei țări față de o altă țară, având la bază o convenție guvernamentală. În interiorul țării, c. reprezintă o formă de plată fără numerar efectuată de unitățile bancare din țară. În relațiile internaționale, c. constă în compensarea plăților reciproce rezultate din operațiunile de comerț exterior sau din alte operațiuni. Compensațiile se fac centralizat, fiind reglementate de către statele respective. De regulă, în acordurile pentru decontările prin c. se prevede clauza aur sau clauza valutară, spre a se evita pierderile sau câștigurile de pe urma devalorizării valutei în care se fac decontările. Din punctul de vedere al evidenței, c. poate fi cu un cont, cu două conturi sau descentralizat. C. a devenit o metodă tradițională de decontare care asigură micșorarea cheltuielilor de circulație, facilitând reglementarea pe baza decontărilor reciproce. V. și **compensație.**

CLEARING BANCAR, sistem, modalitate de decontare între țări, care permite băncilor să-și compenseze creanțele și datoriile reciproce.

CLEARING DE TITLURI, sistem de depozit global și de virament de titluri, cu deosebire euroobligațiuni, care reduce livrările materiale, înlocuindu-le, în bună măsură, prin jocul înscrisurilor.

CLEARING HOUSE, v. CASA DE COMPENSAȚIE A BĂNCILOR.

CLEPTOCRAȚIE, stare de infracțiune în masă contra avuției naționale, corupție de largă întindere, tendințe de subevaluare a întreprinderilor care se privatizează.

CLEPTOMANIE, (fr. cleptomanie), (klepto „a fura + mania „nebunie") manie, impulsie patologică care îl determină pe om să fure bunuri, obiecte fără să aibă nevoie de ele și fără a urmări vreun avantaj sau profit. Obișnuința de a fura neapărat ceva.

CLUB DE INVESTITORI, asociație închisă, independentă, de persoane fizice care investesc banii în comun, în vederea obținerii de profit.

CLUB DE INVESTIȚII, organism, grup de persoane care efectuează plasamente colective de capital. **C.de i.** este constituit dintr-un număr limitat de aderenți, care, în acest mod, pot să-și constituie un portofoliu de titluri, lucru pe care fiecare separat nu l-ar fi putut realiza.

CLUBUL CELOR ZECE, organism care reunește cele zece țări industrializate (Belgia, Canada, Franța, Germania, Italia, Japonia, Marea Britanie, Olanda, Statele Unite ale Americii și Suedia). **C.C.Z.** a inițiat acordurile generale de împrumut, în anul 1962, care pun la dispoziția **Fondului Monetar Internațional** (v.) credite de susținere.

CLUBURILE P & I (engl. **Protection and Indemnity**), asociație care, în baza principiului mutualității, acoperă protecția și indemnizația proprietarilor (armatorilor) de nave

maritime prin intermediul asigurării „**Protecție și Indemnizație**" (v.). C.P&I funcționează în Anglia, motiv pentru care asigurarea P & I este totuna cu asocierea la club, fiind guvernată de aceeași lege ca și clubul, adică de legea engleză. În momentul în care un armator se decide asupra clubului la care va înscrie nava, el va plăti o sumă (o „cotizație") în avans, calculată în funcție de tonajul brut al navei, și care servește la acoperirea daunelor obișnuite. Ulterior, după cunoașterea rezultatelor fiecărui exercițiu anual, se mai plătesc clubului „cotizații suplimentare", care servesc la acoperirea daunelor excepționale. De menționat că nava înscrisă în club trebuie să fie asigurată în prealabil printr-o poliță obișnuită pentru întreaga ei valoare.

COASIGURARE, contractare a asigurării, în același timp, de către un asigurat cu câțiva asigurători, care preiau asupra lor o cotă stabilită din risc și pe care o suportă în mod independent, în funcție de primele de asigurare încasate. C. este o cale de dispersare a riscurilor. În caz de daună, fiecare asigurător acordă despăgubiri corespunzătoare cotei de risc preluate, însă de comun acord cu toți ceilalți asigurători, ceea ce generează unele dificultăți în lichidarea daunelor. C. se practică și în țara noastră. **V. și reasigurare.**

COD 1. Act normativ care are în structura sa toate normele juridice dintr-o ramură a dreptului, așezate într-o ordine sistematică (Codul muncii, Codul familiei, Codul civil etc.). 2. Totalitatea regulilor de conduită a cetățenilor (codul eticii și echității sociale).

COD FISCAL, sistem de semne, numere, cifruri (cifre și litere) sub care sunt înregistrați la organele financiare locale plătitorii de impozite și taxe. În vederea atribuirii **c.f.**, persoanele juridice și fizice care, prin actul legal de constituire sau prin autorizații eliberate în acest scop, au dreptul să producă, să execute lucrări sau să presteze servicii, să importe și să comercializeze produse sau să desfășoare alte activități cu caracter social-filantropic, de natură politică, sindicală, civică, religioasă, plătitoare de impozite și taxe la bugetul statului, sunt obligate să completeze și să depună la organele financiare o declarație de înregistrare. Declarațiile de înregistrare se depun la direcțiile generale ale finanțelor publice și ale controlului financiar de stat județene și cea a municipiului București sau la administrațiile financiare ale sectoarelor municipiului București, după caz, în termen de cinci zile de la eliberarea certificatului de înmatriculare sau a autorizației de funcționare. Instituțiile publice ai căror conducători îndeplinesc atributele ordonatorilor de credite, precum și unitățile din subordinea acestora, care funcționează pe principiul mijloacelor extrabugetare sau cu subvenții de la bugetul statului și care întocmesc bilanț contabil distinct, au obligația și să depună declarația de înregistrare la organele financiare în vederea atribuirii **c.f.** Persoanele juridice care au subunități trebuie să depună pentru acestea declarația de înregistrare la organele financiare locale în raza cărora subunitățile își au sediul. La declarația de înregistrare se anexează în copie certificatul de înregistrare fiscală a declarantului cu sediul central. Aceleași obligații de înregistrare revin și reprezentanțelor societăților comerciale străine, precum și organizațiilor și organismelor internaționale care funcționează în România. Pe baza declarației depuse de plătitorii de impozite și taxe, organele financiare atribuie un **c.f.** unic și eliberează certificatul de înregistrare fiscală în termen de 15 zile de la data depunerii declarației. Toate documentele întocmite de plătitorii de impozite și taxe referitoare la importuri, vânzarea produselor, prestarea serviciilor, precum și la stingerea obligațiilor față de bugetul de stat și către terți vor avea obligatoriu înscris **c.f.**

CODUL BANCAR TELEGRAFIC, sistem de semne convenționale care cifrează textele-tip ale telegramelor interbancare. **C.b.t.** reduce cheltuielile de telegraf și timpul necesar redactării și expedierii telegramelor, asigură secretul operațiunilor bancare etc. În acest **c.** semnele sunt așezate alfabetic, după natura operațiunilor bancare care fac obiectul corespondenței dintre bănci.

CODUL COMERCIAL ROMÂN, totalitatea normelor juridice, act normativ sistematizat, adoptat în România în anul 1887, care reglementează, pe baza principiilor generale, raporturile patrimoniale, întemeiate pe egalitatea părților, care decurg din actele și faptele de comerț. Cu toate modificările și completările ulterioare, C.c.r. a fost permanent în vigoare. C.c.r. cuprinde, în fapt, două categorii de norme juridice, și anume: a) norme de drept civil și b) norme de drept comercial, care se aplică raporturilor comerciale, atât interne, cât și internaționale.

CODUL MUNCII, act normativ, lege principală care cuprinde totalitatea principiilor și normelor de bază cu privire la relațiile de muncă, precum și drepturile și îndatoririle personalului din țara noastră. După un preambul, C.m. cuprinde în partea I principiile generale ale relațiilor de muncă, precum și drepturile și îndatoririle personalului (principii generale privind relațiile muncii); în partea a II-a, el cuprinde relațiile de muncă din unitățile de stat (încadrarea și promovarea în muncă, remunerarea muncii, disciplina muncii, răspunderea disciplinară și răspunderea materială, timpul de muncă și de odihnă, încetarea contractului de muncă, vechimea în muncă, protecția muncii și asigurările sociale, munca femeilor și a tinerilor, rolul sindicatelor, jurisdicția muncii, controlul aplicării legislației muncii, dispoziții finale și tranzitorii). V. și **asigurări sociale; asigurări sociale de stat.**

CODUL VAMAL, totalitatea normelor juridice cuprinse într-un singur act normativ (lege) adoptat de organul suprem al puterii de stat, care reglementează unitar regimul vamal și desfășurarea activității vamale. C.v. definește: ▪politica vamală (orientarea și obiectivele acestei politici); ▪regimul vamal (norme privind exportul, importul și tranzitul de mărfuri, mijloacele de transport, tariful vamal și scutirile de la plata taxelor vamale, introducerea sau scoaterea de bunuri din țară în afara activității de comerț exterior, trecerea temporară a mărfurilor și a celorlalte bunuri peste frontiera de stat); ▪tranzitul și alte operațiuni vamale; ▪porturi și zone libere; ▪introducerea sau scoaterea de bunuri din țară de către persoanele fizice; ▪organizarea activității vamale, răspunderi și sancțiuni în cazul încălcării normelor juridice care reglementează activitatea vamală. V. și **contrabandă; politică vamală; port liber; regim vamal; taxa vamală; vamă; zonă liberă.**

COEFICIENT, mărime relativă, raport între valorile a două mărimi (doi indicatori) care caracterizează starea unei valori materiale a unui sistem, o activitate economică sau un proces tehnologic etc. privit în timp și spațiu. C. se determină după următorul calcul:

$$C = \frac{x_1}{x_0} \text{ și } C = \frac{x_2}{\sum_{i=1}^{m} x_i},$$

în care:

x_1 și x_2 = mărimile privite în timp și spațiu;

x_i = partea din colectivitatea totală care se exprimă astfel: $\sum_{i=1}^{m} x_i$.

COEFICIENT AL CAPITALULUI, instrument, mărime relativă care exprimă consumul de capital necesar pentru a se obține o unitate de producție. C. al c. stabilește legătura dintre cuantumul capitalului și cantitatea de produse obținute, fiind raportul subunitar dintre capitalul folosit și producția obținută. Cu cât acest raport este mai mic, cu atât unitatea economică are un consum mai mic de capital pe unitatea de produs. C. al c. semnifică acea cantitate de capital productiv care este necesară pentru fiecare unitate de produs suplimentară. C. al c. este supus unor

variații în timp, ca urmare a influenței unor factori interni și externi. C. al c. se calculează sub mai multe forme, și anume: 1) **coeficientul mediu**, care se determină ca raport între capitalul folosit (C) și cantitatea de produse (P) sau venitul obținut (V), în felul următor:

$$\overline{K} = \frac{C}{P \text{ sau } V} = \frac{\text{capitalul folosit}}{\text{cantitatea de produse sau venitul realizat}};$$

2) **coeficientul marginal**, care se determină ca raport între creșterea de capital (ΔC) și creșterea venitului realizat (ΔV), astfel:

$$\overline{K} = \frac{\Delta C}{\Delta V} = \frac{\text{creșterea capitalului}}{\text{creșterea venitului}}.$$

Acest indicator evidențiază creșterea capitalului aferent pentru obținerea creșterii producției sau a venitului; 3) **coeficientul anual de eroziune a capitalului** ca urmare a deprecierilor valutare, utilizat în vederea actualizării prețurilor. De pildă, la o eroziune de x %, prețul actualizat se determină astfel:

$$P_e = \left(1 + \frac{x}{100}\right)n \cdot P_a,$$

în care:

P_e = prețul echivalent;
1 = unitatea monetară actuală;
x = coeficient de depreciere a capitalului;
n = numărul anilor luați în calcul;
P_a = prețul la data negocierii.

4) **Coeficientul de eroziune a inflației** care, în funcție de elementele conjuncturale ale pieței, se determină după formula:

$$V = \left[\left(1 + \frac{d}{100}\right) - 1\right]^n \cdot C,$$

în care:

V = valoarea creditului acordat care se va adăuga prețului actual pentru obținerea echivalenței cu prețul ce va fi plătit la scadență;
d = diferența dintre dobânda stipulată în contract și cea practicată pe piața valutară, la care trebuie adăugată eroziunea creditului acordat.

COEFICIENT AL CREDITULUI, indicator care se determină ca raport între plățile acoperite prin credite și cuantumul total al plăților. Acest coeficient exprimă raportul dintre capacitatea proprie de plată și mijloacele exterioare ale unității economice folosite pentru efectuarea operațiunilor economico-financiare.

COEFICIENT DE ACOPERIRE, raport stabilit de lege între fondurile proprii ale băncilor și totalitatea angajamentelor lor.

COEFICIENT DE ACTUALIZARE, indicator care constă în aducerea la momentul zero a unor sume încasate sau cheltuite în momente diferite într-o activitate economico-financiară desfășurată în mai mulți ani. Acest coeficient se determină astfel:

$$C_a = (1+a)^{-t},$$

în care:

C_a = coeficientul de actualizare;
a = rata de actualizare;
t = anul, luna, ziua în care este disponibilă suma actualizată.

C. de a. se foloseşte în calculele economico-financiare, mai ales în perioadele de inflaţie.

COEFICIENT DE CONTRIBUŢIE LA AVARIA COMUNĂ, c. utilizat la stabilirea părţii cu care trebuie să participe, în mod separat, nava, navlul şi încărcătura la acoperirea daunelor şi a cheltuielilor făcute în contul avariei comune. **C. de c. la a.c.** se calculează pe baza următoarei formule:

$$C_c = \frac{M_c}{M_d} \cdot 100,$$

în care:

C_c = cota de contribuţie;
M_c = masa creditoare;
M_d = masa debitoare.

Aplicând **c. de c.** la masa debitoare (elementele care au beneficiat de pe urma sacrificiului sau a cheltuielilor efectuate prin actul de avarie comună), rezultă partea cu care vor contribui nava, navlul şi încărcătura la acoperirea avariei comune. **V. şi avarie comună; masă creditoare; masă debitoare.**

COEFICIENT DE CORECTARE, element pe baza căruia se determină stocul normat al pieselor de schimb. Când în cadrul întreprinderii există un singur utilaj de acelaşi tip şi în cazul în care utilajul respectiv are o anumită piesă unicat, valoarea acestui coeficient se stabileşte la 1. Dacă numărul utilajelor identice creşte, valoarea **c.** se diminuează, deoarece se presupune că nu se înlocuiesc simultan aceleaşi piese la toate utilajele de acelaşi tip existente; coeficientul se diminuează şi în cazul în care pe acelaşi utilaj sunt montate mai multe piese de acelaşi fel. Considerându-se că stocul minim necesar este echivalent cu stocul mediu care a asigurat consumul anual de piese de schimb, **c. de c.** se determină prin formula:

$$K = \frac{S_{med}}{U_i \times P_i} \cdot \frac{D_s}{D_o},$$

în care:

K = coeficientul de corectare;
S_{med} = media consumului realizat pe o perioadă de 3-5 ani;
U_i = numărul de utilaje identice în funcţiune în cadrul întreprinderii;
P_i = numărul de piese de schimb identice montate pe acelaşi utilaj;
D_s = durata de serviciu;
D_o = durata de obţinere a pieselor de schimb de la furnizor.

V. şi normativul producţiei neterminate.

COEFICIENT DE ECHIVALENȚĂ, v. CHELTUIELI DE PRODUCȚIE.

COEFICIENT DE EFICIENȚĂ MEDIE ANUALĂ A INVESTIȚIILOR, c. determinat prin raportarea **venitului net** (v.) actualizat mediu anual la totalul investițiilor actualizate. Raționamentul actualizării constă în faptul că un leu venit net câștigat în primul an de funcționare a unui obiect de investiție este cu mult mai valoros decât un leu venit net realizat peste 8, 10 sau 12 ani, deoarece leul obținut în primul an de funcționare a obiectului investiției date poate fi reinvestit și deci, la rândul său, este posibil să aducă el însuși, an de an, o anumită cotă de venit net. Calculând această cotă la nivelul ratei dobânzii sau la rata medie a venitului net din ramura în care se face investiția, în ultimul an de funcționare leul primului an va avea o mărime sporită cu rata luată în considerare, în timp ce leul ultimului an de funcționare a obiectului de investiție nu înregistrează nici o creștere. **V. și durata de recuperare a investiției.**

COEFICIENT DE EFICIENȚĂ TOTALĂ A INVESTIȚIEI, indicator sintetic care reflectă sporul de venit național ce se obține prin realizarea investiției. Se calculează după formula:

$$C_{eti} = \frac{S_{vn}}{V_i},$$

în care:

C_{eti} = coeficientul eficienței totale a investiției;
S_{vn} = sporul de venit național;
V_i = valoarea investiției.

COEFICIENT DE ELASTICITATE, indicator prin care se relevă proporția modificării disponibilităților bănești ale populației, atunci când veniturile cresc cu 1%. **C. de e.** se poate determina pe total venituri bănești ale populației, categorii de venituri, economii și grupe de populație, folosindu-se în acest scop datele din **balanța veniturilor și cheltuielilor bănești ale populației și a masei monetare** (v.) și din **bugetele de familie** (v.). C. de e. poate fi: ▪unitar, în cazurile când atât disponibilitățile, cât și veniturile bănești cresc în aceeași proporție; ▪subunitar, când disponibilitățile bănești cresc mai încet decât veniturile; ▪supraunitar, în situațiile în care disponibilitățile bănești cresc mai repede decât veniturile bănești ale populației.

COEFICIENT DE ELASTICITATE A CERERII, indicator care evidențiază gradul de sensibilitate a cererii, ca urmare a modificării influenței unor factori: nivelul veniturilor cumpărătorilor, nivelul prețurilor, numărul de cumpărători etc. C. de e. a e. se determină astfel:

$$CE = \frac{\Delta C}{C} : \frac{\Delta P}{P},$$

în care:

CE = coeficientul de elasticitate;
ΔC = modificarea cererii pentru marfa respectivă;
C = cererea pentru marfa respectivă;
ΔP = modificarea prețului mărfii;
P = prețul mărfii.

Cererea este elastică în situațiile în care CE > 1.

COEFICIENT DE FOLOSIRE A ACTIVELOR CIRCULANTE AFLATE ÎN CIRCUIT, indicator determinat ca raport între suma medie a activelor circulante folosite în perioada dată și valoarea producției exprimată în **cost de producție** (v.) sau în **preț de livrare** (v.)

la care circulă mărfurile între unitățile economice. Formula indicatorului este:

$$C_f = \frac{\overline{S}_{ac}}{V_p},$$

în care:

C_f = coeficient de folosire a activelor circulante aflate în circuit;

$\overline{S}_{ac}$ = suma medie a activelor circulante folosite în perioada respectivă;

V_p = valoarea producției exprimată în costuri de producție sau în prețuri de livrare.

Acest coeficient arată cuantumul de active circulante folosite de întreprinderea respectivă pentru a obține o producție marfă de 1 leu. Cu cât activele circulante sunt utilizate mai eficient, cu atât coeficientul de folosire este mai mic și, ca atare, întreprinderii îi sunt necesare mai puține active circulante pentru a obține o producție de 1, 100 sau 1 000 de lei etc. V. și **viteza de rotație a activelor circulante.**

COEFICIENT DE IMPUNERE, indicator, mărime procentuală a impozitului calculat asupra venitului impozabil obținut din tranzacții cu titluri financiare. V. și **rată de impunere.**

COEFICIENT DE ÎNDATORARE, raport între datoriile agentului economic (pe termen mediu și lung) și capitalurile sale permanente.

COEFICIENT DE ÎNNOIRE A MIJLOACELOR FIXE, indicator care evidențiază ritmul de înlocuire a mijloacelor fixe vechi cu altele noi sau efectuarea de modernizări și lărgiri la mijloacele fixe în funcțiune. C. se determină prin raportarea valorii mijloacelor fixe noi la cele vechi, după formula:

$$C_{imf} = \frac{VMF_n}{VMF_v},$$

în care:

C_{imf} = coeficientul de înnoire a mijloacelor fixe;

VMF_n = valoarea mijloacelor fixe noi;

VMF_v = valoarea mijloacelor fixe vechi.

Acest indicator se poate calcula pe unul sau mai mulți ani. Cu cât valoarea lui este mai mare, cu atât mijloacele fixe se înnoiesc într-un ritm mai rapid. Intensitatea înnoirii mijloacelor fixe se determină raportând valoarea mijloacelor fixe puse în funcțiune la valoarea mijloacelor fixe scoase din funcțiune. De acest indicator se ține seama la efectuarea noilor investiții.

COEFICIENT DE LICHIDITATE, indicator rezultat din raportul dintre activele lichide și cele care pot fi mobilizate, pe de o parte, și angajamentele față de creditori, cu deosebire cele pe termen scurt, pe de altă parte. C. de l. se determină prin raportarea activelor circulante la exigibilitățile la vedere și cele pe termen scurt. Se mai numește **coeficient de trezorerie.** V. și **lichiditate.**

COEFICIENT DE REPARTIȚIE, v. **CHELTUIELI DE TRANSPORT-APROVIZIONARE.**

COEFICIENT DE ROTAȚIE A ACTIVELOR CIRCULANTE, indicator calculat prin raportarea valorii producției realizate, exprimată în **cost de producție** (v.), la suma medie a activelor circulante utilizate într-o anumită perioadă de timp, folosindu-se următoarea formulă:

în care:

CR_{ac} = coeficientul de rotație a activelor circulante;

V_p = valoarea producției-marfă vândută și încasată, exprimată în costul de producție;

$\bar{S}_{ac}$ = suma medie a activelor circulante (normate și nenormate, proprii, asimilate și împrumutate) pe trimestru sau pe an.

Valoarea medie anuală a activelor circulante se obține prin însumarea valorii tuturor activelor circulante folosite în cele patru trimestre și raportarea acesteia la 4. Acest coeficient arată câtă producție realizată revine la 1 leu active circulante. Cu cât acest coeficient este mai mare, cu atât activele circulante sunt mai eficient folosite. V. și **viteza de rotație a activelor circulante.**

COEFICIENT DE SCHIMB, v. AMORTIZARE.

COEFICIENT DE SUPLIMENTARE, indicator calculat prin raportarea cheltuielilor indirecte la anumite cheltuieli directe (materii prime sau manoperă) sau la totalul acestor cheltuieli, considerate ca bază de repartizare. **C. de s.** poate fi **unic**, atunci când este obținut din raportarea totalului cheltuielilor indirecte la totalul valoric al caracteristicii (ex. o cheltuială directă cunoscută), luată ca bază de suplimentare, sau **multiplu**, când diferă de la o secție de producție la alta. **C.** se folosește la calcularea costului producției după metoda suplimentării, în special la întreprinderile industriale cu producție de masă.

COEFICIENT INTERN DE DECONTARE, indicator folosit la decontarea exporturilor și importurilor de mărfuri, care se determină ca un curs de revenire mediu pentru mai multe mărfuri exportate sau importate. Pe baza **c.i. de d.** se face aprecierea pe ansamblu a eficienței economice a exporturilor și, respectiv, a importurilor de mărfuri. V. și **curs de revenire; curs de revenire pentru import; curs de revenire planificat.**

COEFICIENT MARGINAL AL INVESTIȚIILOR, indicator sintetic ce caracterizează eficiența economică și socială a investițiilor prin care se exprimă contribuția investițiilor la creșterea produsului național brut, prezentată ca tendință într-o serie dinamică. Cu ajutorul acestui indicator se poate determina numărul procentelor de investiții necesare obținerii unei creșteri de un procent a produsului național brut.

$$C.m.i. = \frac{I_1}{I_0} : \frac{PNB_1}{PNB_0},$$

în care:

C.m.i. = coeficient marginal al investiției;

I_1 = investiția din anul curent;

I_0 = investiția din anul de bază;

PNB_1 = produsul național din anul curent;

PNB_0 = produsul național din anul de bază.

Cu cât acest indicator se apropie de 1, cu atât eficiența economico-socială a investiției date este mai mare.

COEFICIENT MULTIPLICATOR AL CAPITALIZĂRII ACȚIUNII, indicator bursier frecvent utilizat pentru caracterizarea eficienței investiției financiare prin cumpărarea de acțiuni a unei societăți comerciale. Acest c. se determină astfel:

$$C_m = \frac{C_b}{P_{n/a}},$$

în care:

C_m = coeficientul multiplicator;
C_b = cursul bursier mediu al acțiunii;
$P_{n/a}$ = profitul net pe acțiune.

COEFICIENTUL ANUAL DE EROZIUNE A CAPITALULUI, instrument financiar cu care se comensurează deprecierile valutare, adică rata inflației, în vederea actualizării prețurilor. C. se determină după următoarea formulă:

$$P_e = \left[1 + \frac{d}{100}\right]^n \cdot P_n,$$

în care:

P_e = prețul echivalent;
1 = unitatea monetară actuală;
d = coeficientul de depreciere a capitalului;
n = numărul anilor luați în calcul;
P_n = prețul la data negocierii.

În același scop se pot folosi tabele pentru calculul dobânzilor compuse și al ritmurilor anuale de creștere. De exemplu, o investiție concretizată în mașini, instalații și utilaje se contractează cu termen de livrare în anul tranzacției, însă cu plata cash a 30% din valoare, iar diferența peste 3 ani, cu dobândă de 5%. Prețul de negociere se formează astfel: valoarea investiției este, de pildă, de 100 000 $. Din această sumă se deduce avansul de 30%, adică 30 000 $, iar diferența de 70 000 $ reprezintă un credit rambursabil peste 3 ani. La creditul de 70 000 $, calculându-se dobânda de 5%, cumpărătorul urmează să plătească la scadență suma de 80 500 $ (70 000 + 10 500). Dar acest calcul nu ține seama de pierderea înregistrată de vânzător, ca urmare a unei dobânzi mai mici prevăzute în contract față de dobânda pieței valutare. Dacă se ia în calcul o dobândă a pieței valutare de 8% față de dobânda prevăzută în contract de 5%, rezultă o pierdere de 3% asupra creditului acordat. Eroziunea creditului ca urmare a inflației este apreciată la 10% anual. Toate acestea reclamă să se țină seama de factorii menționați și să se aplice formula:

$$V = \left[\left(1 + \frac{d}{100}\right) - 1\right] n, c,$$

în care:

V = valoarea aferentă creditului acordat care urmează să fie adăugată la prețul actual pentru a se obține echivalența cu prețul de plată la scadență;
d = diferența dintre dobânda prevăzută în contract și cea practicată pe piața valutară, la care se adaugă eroziunea creditului acordat (respectiv 3% + 10% = 13%) și deci

$$V = \left[\left(-1 + \frac{13}{100}\right) - 1\right] 3 \cdot (70\,000 = 27\,300\,\$).$$

Rezultă că prețul de negociere este de 100 000 + 27 300 = 127 300 $.

c = creditul acordat.

COEFICIENTUL DE CAPITAL, indicator care evidențiază cât capital este necesar pentru obținerea producției de un leu. C. de c. se determină astfel:

$$\frac{\text{Valoarea capitalului folosit}}{\text{Valoarea producției obținute}}.$$

Cu cât c. de c. este mai mic, cu atât capitalul este mai eficient folosit.

COFINANȚARE, finanțarea unei acțiuni economice, sociale, culturale etc. din mai multe surse, fie interne, fie internaționale.

COINTERESARE MATERIALĂ, categorie economică, principiu fundamental al mecanismului de funcționare a economiei naționale și trăsătură esențială a gestiunii economico-financiare, care este chemată să armonizeze interesele personale cu cele de grup și generale, pe baza unor priorități obiectiv determinate, în cadrul gestiunii economico-financiare, să creeze prin intermediul pârghiilor economice și financiare interdependența dinamică dintre gradul de satisfacere a cerințelor materiale și spirituale ale membrilor societății și contribuția lor la dezvoltarea economico-socială, la realizarea progresului general al țării. Criteriul suprem, absolut și unic de apreciere a fiecărui membru al societății este munca utilă, de calitate, depusă atât pentru sine, cât și pentru societate – condiția esențială a dezvoltării economico-sociale, a ridicării bunăstării materiale și spirituale a întregului popor. Pe această cale se afirmă principiul echității și justiției sociale, al egalității depline în drepturi între toți membrii societății, fără deosebire de sex și naționalitate. **C.m.** constă în stimularea oamenilor pentru creșterea productivității muncii, în vederea sporirii cantitative și calitative a producției, a reducerii costurilor de producție și a sporirii acumulărilor bănești. În vederea dezvoltării economiei naționale, asigurării reproducției sociale și a altor nevoi generale ale societății este necesar ca în fiecare unitate economică și la fiecare loc de muncă productivitatea muncii să crească mai repede decât creșterea salariului, asigurându-se în acest fel sporirea puterii de cumpărare a veniturilor populației, pe calea acoperirii permanente cu mărfuri și servicii. În condițiile aplicării mecanismului economico-financiar perfecționat, formele de salarizare trebuie să asigure corelarea strictă a veniturilor cu realizarea productivității muncii și reducerea costurilor, îmbunătățirea calității și competitivității produselor și a altor indicatori de eficiență economică.

COLATERAL, bun material, bani, titlu financiar, care se poate oferi și accepta drept garanție în acordarea de credite sau în emiterea de titluri financiare.

COLIZIUNE, ciocnire violentă între două corpuri care se mișcă unul spre altul. Ciocnirea navelor maritime între ele se soldează, de regulă, cu diferite pagube. Prin **asigurarea casco maritim** (v.), indiferent de condiția care stă la baza încheierii acesteia („cu răspundere pentru pierdere sau avarii", „fără răspundere pentru avarii în afară de cazurile de naufragiu, eșuare, incendiu sau explozie la bord sau ciocnire", „cu răspundere pentru pierderea totală a navei, inclusiv cheltuielile de salvare"), se acoperă și riscul de coliziune.

COMANDITAR, asociat a cărui răspundere față de creditorii societății se limitează la capitalul depus într-o **societate în comandită simplă**; el nu are dreptul să participe la conducerea societății, nu este cuprins în denumirea firmei, dar are dreptul de a beneficia de o parte din profitul realizat de societatea respectivă. C. poate încheia operațiuni în contul societății numai în baza unei procuri speciale pentru activități determinate, dată de reprezentanții societății și înscrisă în Registrul Comerțului. În caz contrar, c. devine răspunzător față de terți nelimitat și solidar, pentru toate

obligațiile contractate de societate de la data operațiunii încheiate de el. C. poate îndeplini servicii în administrația internă a societății, face acte de supraveghere, participă la numirea și la revocarea administratorilor sau acordă, în limitele contractului de societate, autorizarea administratorilor pentru operațiunile care depășesc puterile lor. C. are dreptul să ceară copie de pe bilanț și de pe contul de profit și pierderi și să controleze exactitatea lor prin cercetarea registrelor comerciale și a celorlalte documente justificative. **V. și societate în comandită simplă.**

COMANDITAT, asociat care răspunde pentru angajamentele societății în comandită, nelimitat și solidar, respectiv cu toată averea sa prezentă și viitoare și în mod solidar cu ceilalți comanditați; are dreptul să participe la conducerea societății și numele său poate fi inclus în denumirea firmei; are statut de comerciant.

COMANDITĂ, societate comercială în care, pe baza unui contract, unii membri răspund solidar și nelimitat de datoriile lor față de creditorii societății, iar alții numai limitat, adică până la nivelul capitalului depus.

COMASARE, modalitate de reorganizare a unei întreprinderi, a unei bănci, cu pierderea calității de persoană juridică în acest scop. C. se realizează prin absorbție sau fuziune.

COMBINAȚIE, procedură de bursă aplicată anumitor tipuri de contracte, care presupune tranzacționarea a două tipuri de contracte, ce au același obiect, dar care au prețuri de exersare și/sau date de expirare diferite. C. dă posibilitatea cumpărătorului să obțină un obiect numai în condițiile unei piețe mobile, cu prețuri în evoluție.

COMBINAȚIE DE LITERE, reunire de trei litere ce se utilizează în cazul polițelor de asigurare de viață care participă la **tragerile de amortizare** (v.). La solicitarea asiguraților, asigurătorul emite polița de asigurare, pe care sunt trecute combinații de trei litere. La fiecare tragere de amortizare lunară se amortizează câte opt combinații de litere. Asiguratul are dreptul să încaseze suma asigurată dacă la tragerile de amortizare combinația de litere de pe polița sa coincide cu combinația ieșită la tragere. Combinațiile de litere înscrise pe polițele de asigurare pot fi schimbate (la cererea asiguratului) în decursul perioadei pentru care s-a contractat asigurarea. Noile combinații de litere sunt valabile numai de la tragerea de amortizare din luna următoare celei în care s-a făcut modificarea.

COMERȚ INVIZIBIL, c. care cuprinde totalitatea operațiunilor economice internaționale privind servicii de transport (feroviar, rutier, maritim, fluvial, aerian), telecomunicații internaționale, asigurări și reasigurări internaționale, păstrarea și schimbul de cunoștințe tehnico-științifice, turismul internațional, dobânzi și comisioane bancare, investiții efectuate în străinătate, servicii prestate de către aparatul financiar și bancar, transferuri de fonduri particulare și de stat (pensii, salarii, donații, succesiuni, despăgubiri etc.), servicii culturale, diplomatice etc.

COMISAR DE AVARIE, persoană fizică sau juridică, având calitatea de reprezentant și de mandatar al asigurătorului, autorizată (împuternicită) să constate, împreună cu asiguratul (la nevoie și cu sprijinul experților), realitatea, mărimea, cauzele și împrejurările producerii unor pagube pentru care și-a asumat răspunderea asigurătorul respectiv. Toate datele rezultate din constatarea efectuată de **c. de a.** se trec în documentul pe care acesta îl întocmește, și anume **certificatul de avarie pentru mărfuri** (v.). De regulă, asigurătorii au comisari de avarie în porturile principale, în scopul de a interveni la cererea comandantului navei sau a agentului societății de armatori ori din proprie inițiativă, în cazurile când au luat cunoștință că nava asigurată la asigurătorul pe care îl reprezintă se află în portul lor în stare de avarie. Activitatea **c. de a.** cuprinde, pe lângă constatarea

şi evaluarea pagubelor care se produc la încărcături şi la nave în timpul transporturilor internaţionale, şi constatarea şi evaluarea pagubelor la autovehicule (inclusiv pentru răspundere civilă) sau efectuarea altor servicii de mandat solicitate de asigurători. C. de a. trebuie să aibă temeinice cunoştinţe de specialitate (asigurări, comerţ, merceologie, drept etc.) şi să dea dovadă de obiectivitate în activitatea pe care o desfăşoară, apărând deopotrivă atât interesele asigurătorului, cât şi pe cele ale asiguratului. Totodată, c. de a. au obligaţii şi în ceea ce priveşte informarea asiguratului în legătură cu îndatoririle lui, inclusiv măsurile pe care trebuie să le ia pentru prevenirea producerii unor pagube. C. de a. au şi obligaţia de a-l informa pe asigurător în legătură cu orice problemă care ar prezenta interes pentru acesta, ca de exemplu: situaţia din porturi în ceea ce priveşte protejarea mărfurilor împotriva incendiilor, furtului şi a apei de ploaie, frecvenţa cazurilor de pagube şi propuneri pentru înlăturarea acestora. Societatea de asigurări activează în calitate de comisar de avarie pentru societăţi şi firme dintr-un mare număr de ţări.

COMISARIAT DE AVARIE, activitate complexă pe care o desfăşoară un **comisar de avarie** (v.). Pentru ca această activitate să fie încununată de succes este necesară o conlucrare permanentă între asigurători şi comisarii de avarie şi între aceştia din urmă şi asiguraţi. Având în vedere distanţa care îi desparte de regulă pe comisarii de avarie de asigurătorii pe care îi reprezintă, este de foarte mare importanţă informarea – prin mijloace rapide – pe care comisarul de avarie trebuie să o transmită în legătură cu constatările efectuate.

COMISARUL GENERAL AL BURSEI DE VALORI, persoană oficială, numită de Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare pentru un mandat de cinci ani şi care poate fi reînvestită cu mandate succesive. C. g. al b. de v. nu poate fi soţ (soţie) şi nici rudă până la gradul al treilea ori afin până la gradul al doilea cu preşedintele României, preşedinţii Camerelor Parlamentului, membrii Guvernului, guvernatorul Băncii Naţionale a României, nu poate fi membru al vreunui partid politic, nu poate exercita o altă funcţie salarizată, publică sau privată, cu excepţia funcţiei de cadru didactic universitar, nu poate fi membru în consiliile de administraţie ale persoanelor juridice sau acţionar semnificativ. Este necesar ca el să nu fi fost declarat falit şi să nu aibă cazier. C.g. al b. de v. supraveghează şi controlează bursa de valori în ceea ce priveşte administrarea, funcţionarea, regimul operaţiunilor şi disciplina societăţilor de valori mobiliare şi a agenţilor pentru valori mobiliare, respectarea tuturor normelor de funcţionare a bursei de valori. C.g. al b. de v. are următoarele competenţe: ▪participă, fără drept de vot, la toate adunările asociaţiei bursei de valori, putând formula observaţii care să fie consemnate în procesul-verbal de şedinţă; ▪asistă la şedinţele comitetului bursei de valori, putând face observaţii; ▪supraveghează operaţiunile de bursă, având acces liber în toate incintele, la documentele, informaţiile şi evidenţele bursei de valori; ▪transmite Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare constatările privind încălcarea prevederilor legale, a regulamentelor bursei, propunând măsurile şi sancţiunile care trebuie aplicate; ▪propune Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare anularea actelor comitetului bursei de valori şi ale directorului general al bursei de valori, când consideră că sunt contrare legilor şi regulamentelor; ▪întocmeşte şi transmite Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare raportul trimestrial asupra activităţii bursei de valori. În caz de imposibilitate a continuării mandatului pentru incompatibilitate, impediment legal, deces sau demisie, Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare desemnează un alt c.g. pentru un nou mandat. C.g. poate fi revocat de Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare şi răspunde disciplinar în faţa acesteia. V. şi **comitetul bursei de valori; bursă; bursă de valori mobiliare; Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare.**

COMISARUL GENERAL AL GĂRZII FINANCIARE, comandant al Gărzii Financiare, a cărei activitate este coordonată de comandamentul gărzii, condus de un secretar sau subsecretar de stat din Ministerul Finanţelor. Comandamentul gărzii este alcătuit din conducătorii direcţiilor de impozite şi

taxe, Direcției Generale a Controlului Financiar de Stat, Direcției Generale a Regiilor Publice și Participațiilor Statului, Direcției Generale a Vămilor, Inspecției Generale de Prețuri și Tarife, precum și c.g. al Gărzii Financiare. C.g. al **Gărzii Financiare** are atribuții cu caracter general, dintre care pot fi reținute ca mai importante următoarele: ▪asigură ca toți membrii Gărzii să-și îndeplinească în bune condiții sarcinile prevăzute de lege; ▪execută anchete și inspecții speciale ordonate de ministrul Finanțelor sau din proprie inițiativă; ▪primește și asigură soluționarea sesizărilor și a reclamațiilor în legătură cu abaterea de la reglementările fiscale, vamale, de comerț etc. El este împuternicit să emită reguli, metode și procedee privind executarea controlului, raportarea rezultatelor și alte dispoziții privind buna desfășurare a acestuia. V. și **Garda Financiară.**

COMISIA CENTRALĂ DE PENSII, organ de apel și de control care funcționează în cadrul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, constituit dintr-un președinte și mai mulți membri, desemnați din diverse organisme centrale. Componența nominală a c.c. de p. se stabilește de către Guvern prin hotărâre adoptată în acest scop. Având calitatea de organ de apel și de control, c.c. de p. judecă și hotărăște în privința cererilor de revizuire a deciziilor emise de comisiile de pensii județene și ale sectoarelor municipiului București, urmărind aplicarea corectă a legislației în vigoare de către unitățile și organele teritoriale de pensii și asigurări sociale. C. are următoarele atribuții: ▪îndrumă și controlează activitatea comisiilor de pensii și a celor de expertiză medicală și de recuperare a capacității de muncă județene și ale municipiului București; ▪urmărește aplicarea corectă pe teritoriul țării a legislației pensiilor; ▪examinează și soluționează apelurile pentru revizuirea deciziilor de pensionare sau de încadrare în grade de invaliditate emise de către comisiile de pensii județene și ale sectoarelor municipiului București. C.c. de p. primește apelurile fie direct de la persoanele interesate, fie prin direcțiile de muncă și protecție socială, în maxim 30 de zile de la comunicarea deciziei de pensionare. La soluționarea apelurilor privind încadrarea în diferite grade de invaliditate, c. adoptă hotărâri numai cu avizul Institutului de Expertiză Medicală și de Recuperare a Capacității de Muncă. Hotărârile c. sunt valabile dacă au întrunit acordul a cel puțin $^2/_3$ din numărul membrilor săi și se comunică persoanelor în cauză și direcțiilor județene respective de muncă și protecție socială în termen de 30 de zile. V. și **comisia de pensii și asigurări sociale din unitățile de stat; comisia județeană (comisiile sectoarelor municipiului București) de pensii; decizie de pensionare.**

COMISIA CENTRALĂ PENTRU ÎNCADRAREA ÎN MUNCĂ A PERSOANELOR HANDICAPATE, c. constituită din: ▪secretarul de stat al Secretariatului de Stat pentru Handicapați, ca președinte; ▪un secretar de stat de la Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, ca vicepreședinte; ▪un secretar de stat de la Ministerul Sănătății, ca vicepreședinte; ▪iar ca membri câte un director din Ministerul Finanțelor, Ministerul Industriei și Resurselor, Ministerul Educației Naționale și Ministerul Justiției; ▪un reprezentant al cooperației meșteșugărești; ▪un reprezentant al cooperației de consum și de credit; ▪patru delegați ai organizațiilor persoanelor handicapate. C. este organizată pe lângă Secretariatul de Stat pentru Handicapați și are ca atribuții: îndrumarea și coordonarea acțiunilor de pregătire și încadrare selectivă în activități a persoanelor handicapate; întocmirea listei privind bunurile și activitățile care pot fi produse, respectiv îndeplinite numai de către persoanele handicapate, asigurându-se realizarea acestora prin comenzi de stat și alte înlesniri pentru aprovizionarea cu resurse energetice, materii prime și materiale etc. Listele respective se supun spre aprobare Guvernului. V. și **pensia persoanelor handicapate.**

COMISIA DE AUTORIZARE A ÎMPRUMUTURILOR EXTERNE, c. locală constituită din reprezentanți ai autorităților administrației publice locale, ai Guvernului și ai Băncii Naționale a României, a cărei componență se aprobă prin hotărâre a Guvernului. C. aprobă contractarea împrumuturilor externe de către autoritățile publice locale.

COMISIA DE CENZORI, organ de control al societății comerciale pe acțiuni, financiare, bancare, de asigurări etc., ales de adunarea generală a acționarilor. Gestiunea societății comerciale se controlează de către acționari și de către c. de c. Cât timp statul este unicul acționar, cenzorii sunt reprezentanți ai Ministerului Finanțelor. Adunarea generală a acționarilor alege, de asemenea, un număr de cenzori supleanți, care îi pot înlocui pe cenzorii titulari. Durata mandatului este de trei ani; cenzorii pot fi realeși. Ei își exercită personal mandatul. Majoritatea cenzorilor trebuie să fie cetățeni români. Cenzorii sunt obligați să depună la societate o garanție reprezentând a treia parte din garanția cerută pentru administratori. C. de c. este formată din trei membri titulari și doi supleanți; numărul cenzorilor trebuie să fie impar. La societățile în care statul deține cel puțin 20% din capitalul social, unul dintre cenzori trebuie să fie recomandat de Ministerul Finanțelor, iar dacă statul este acționar unic, cenzorii sunt reprezentanți ai Ministerului Finanțelor. Nu pot fi cenzori, iar dacă au fost aleși decad din mandatul lor: rudele sau afinii până la al patrulea grad, inclusiv, sau soții administratorilor; persoanele care primesc sub orice formă, pentru alte funcții decât aceea de cenzor, un salariu sau o remunerație de la administratori sau de la societate. De asemenea, sunt incompatibile cu calitatea de cenzor persoanele inapte sau care au fost condamnate pentru gestiune frauduloasă, abuz de încredere, fals, înșelăciune, delapidare, mărturie mincinoasă, dare sau luare de mită, precum și pentru alte infracțiuni referitoare la societățile comerciale. Cenzorii sunt obligați să supravegheze gestiunea societății, să verifice dacă bilanțul și contul de profit și pierderi sunt legal întocmite și în concordanță cu registrele, dacă acestea din urmă sunt corect ținute și dacă evaluarea patrimoniului s-a făcut potrivit normelor stabilite pentru întocmirea bilanțului. Adunarea generală nu aprobă bilanțul și contul de profit și pierderi dacă acestea nu sunt însoțite de raportul c. de c. Pentru a putea exercita dreptul de control, acționarilor li se pot prezenta, la cerere, date cu privire la activitatea societății, situația patrimoniului, a beneficiilor și a pierderilor. C. de c. are următoarele atribuții principale: ▪să facă în fiecare lună, inopinat, inspecții la casa de bani și să verifice existența titlurilor sau a valorilor care sunt proprietatea societății sau care au fost primite în gaj, cauțiune ori depozit; ▪în cursul exercițiului financiar, să verifice gospodărirea mijloacelor fixe și a activelor circulante, a portofoliului de efecte și registrele de evidență contabilă, informând consiliul de administrație asupra neregulilor constatate; ▪la încheierea exercițiului financiar, să controleze exactitatea inventarului, a documentelor și a informațiilor prezentate de consiliul de administrație asupra conturilor societății, a bilanțului și a contului de profit și pierderi, prezentând adunării generale a acționarilor un raport scris; ▪să prezinte adunării generale a acționarilor punctul său de vedere la propunerile de reducere a capitalului social sau de modificare a statutului și a obiectului societății; ▪la lichidarea societății, să controleze operațiunile de lichidare. C. de c. se întrunește la sediul societății și ia decizii în unanimitate. Dacă nu se realizează unanimitatea, raportul cu divergențe se înaintează adunării generale a acționarilor. C. de c. consemnează într-un registru special deliberările sale, precum și constatările făcute în exercițiul mandatului său; ea poate convoca adunarea generală extraordinară a acționarilor, dacă aceasta nu a fost convocată de consiliul de administrație, în cazul în care capitalul social s-a diminuat cu mai mult de 10% timp de doi ani consecutivi sau ori de câte ori consideră necesar pentru alte situații, privind încălcarea dispozițiilor legale și statutare. Membrii c. de c. pot fi revocați numai de către adunarea generală a acționarilor. V. și **cenzor.**

COMISIA DE CENZORI A SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI-REASIGURĂRI, organ de control al societății de asigurări, de asigurări-reasigurări sau numai de reasigurări, ales de adunarea generală a acționarilor. Gestiunea societății se controlează de către acționari și de către c. de c. Cât timp statul este acționar unic, cenzorii sunt reprezentanți ai Ministerului Finanțelor. C. de c. este formată din trei membri, care trebuie să fie asociați, cu excepția cenzorilor contabili. Adunarea generală alege, de asemenea, cenzori supleanți care îi vor înlocui, la nevoie, pe cenzorii titulari. Numărul cenzorilor trebuie să fie impar. Acționarilor li se pot prezenta, la cerere, date cu privire la

activitatea societății, situația patrimoniului, a beneficiilor și a pierderilor pentru a putea exercita dreptul de control. Nu pot fi cenzori, iar dacă au fost aleși, decad din mandatul lor: rudele sau afinii până la al patrulea grad, inclusiv, sau soții administratorilor; persoanele care primesc, sub orice formă, pentru alte funcții decât cea de cenzor, un salariu sau o remunerație de la administratori sau de la societate. De asemenea, sunt incompatibile cu calitatea de cenzor persoanele inapte sau care au fost condamnate pentru gestiune frauduloasă, abuz de încredere, fals, înșelăciune, delapidare, mărturie mincinoasă, dare sau luare de mită, precum și pentru alte infracțiuni referitoare la societățile comerciale. Cenzorii sunt obligați să supravegheze gestiunea societății, să verifice dacă bilanțul contabil și contul de profit și pierderi sunt legal întocmite și în concordanță cu registrele, dacă acestea din urmă sunt corect ținute și dacă evaluarea patrimoniului s-a făcut potrivit normelor stabilite pentru întocmirea bilanțului. Adunarea generală nu aprobă bilanțul și contul de profit și pierderi dacă acestea nu sunt însoțite de raportul c. de c. C. de c. are următoarele atribuții principale: ▪să facă în fiecare lună, inopinat, inspecții la casa de bani și să verifice existența titlurilor sau a valorilor care sunt proprietatea societății sau care au fost primite în gaj, cauțiune ori depozit; ▪în cursul exercițiului financiar, să verifice gospodărirea mijloacelor fixe și a activelor circulante, a portofoliului de efecte și registrele de evidență contabilă, informând consiliul de administrație asupra neregulilor constatate; ▪la încheierea exercițiului financiar, să controleze exactitatea inventarului, a documentelor și a informațiilor prezentate de consiliul de administrație asupra conturilor societății, a bilanțului și a contului de profit și pierderi, prezentând adunării generale a acționarilor un raport scris; ▪să prezinte adunării generale a acționarilor punctul său de vedere la propunerile de reducere a capitalului social sau de modificare a statutului și a obiectului societății; ▪la lichidarea societății, să controleze operațiunile de lichidare. C. de c. se întrunește la sediul societății și ia decizii în unanimitate; raportul cu divergențe se înaintează adunării generale a acționarilor. C. de c. consemnează într-un registru special deliberările sale, precum și constatările făcute în exercițiul mandatului său; ea poate convoca adunarea generală extraordinară a acționarilor, dacă aceasta nu a fost convocată de consiliul de administrație, în cazul în care capitalul social s-a diminuat cu mai mult de 10% timp de doi ani consecutivi sau ori de câte ori consideră necesar pentru alte situații, privind încălcarea dispozițiilor legale și statutare. Membrii c. de c. pot fi revocați numai de către adunarea generală a acționarilor. V. și **Societatea „Asigurarea Românească — ASIROM" S.A.**

COMISIA DE CONTESTARE A PENSIILOR, organ care funcționează pe lângă casa județeană de pensii, la care se pot contesta **deciziile de pensionare** (v.). Contestația se poate introduce de către persoana interesată în termen de 30 de zile de la primirea deciziei de pensionare. C. de c. a p. are următoarea componență: președintele casei județene de pensii, în calitate de președinte; un delegat al direcției generale a finanțelor publice și a controlului financiar județene, respectiv al Direcției Generale a Finanțelor Publice a Municipiului București, ca membru; un pensionar cu pregătire juridică, desemnat de organizația pensionarilor, ca membru. Deciziile comisiilor județene de contestații date în materie de pensii pot fi atacate potrivit Legii contenciosului administrativ nr. 29/1990.

COMISIA DE EXPERTIZĂ MEDICALĂ ȘI DE RECUPERARE A CAPACITĂȚII DE MUNCĂ, organism constituit pe lângă cabinetele și oficiile de expertiză medicală și de recuperare a forței de muncă, care are ca atribuție expertizarea medicală în vederea pensionării. C. are următoarea componență: șeful cabinetului sau oficiului de expertiză medicală și de recuperare a capacității de muncă, în calitate de președinte; un medic din specialitatea afecțiunii principal invalidante a bolnavului, ca membru; un medic de medicina muncii sau un medic de întreprindere, de preferință din unitatea în care bolnavul a prestat ultima activitate, ca membru. C. de e.m. și r.a c. de m. emit decizii de încadrare sau de respingere a încadrării într-un grad de invaliditate. Aceste decizii pot fi contestate în termen de 30 de zile de la comunicare, la c. de e.m. și r. a c. de m.

organizate pe lângă oficiile de expertiză medicală şi de recuperare a capacităţii de muncă judeţene, respectiv ale sectoarelor municipiului Bucureşti. Deciziile oficiilor de pensii şi cele ale comisiilor de expertiză medicală şi de recuperare a capacităţii de muncă necontestate în termen rămân definitive.

COMISIA DE LICITAŢIE A TITLURILOR DE STAT, organism creat de conducerea Băncii Naţionale a României şi de Ministerul Finanţelor, în vederea bunei desfăşurări a licitaţiei titlurilor de stat. C. este constituită din: un preşedinte, trei membri şi un secretar. C. derulează toate operaţiunile specificate legate de deschiderea, desfăşurarea şi stabilirea rezultatului licitaţiei, verifică respectarea condiţiilor de formă pentru vânzarea titlurilor de stat prin licitaţie. Ofertele de cumpărare care nu îndeplinesc condiţiile stabilite pentru vânzarea titlurilor de stat prin licitaţie sunt considerate nule de drept şi se înapoiază participanţilor emitenţi. În mod excepţional, preşedintele c. poate decide, de comun acord cu participantul emitent, rectificarea pe loc a unor erori şi validarea ofertei. C. întocmeşte centralizatorul ofertelor de cumpărare şi, pe baza grilei de cotare, determină nivelul la care cererea cumulată descrescător satisface oferta şi stabileşte: valoarea emisiunii oferite care şi-a găsit contrapartida în cerere; preţul (rata dobânzii) maxim şi minim la care au fost adjudecate ofertele de cumpărare. V. şi **piaţa primară a titlurilor de stat.**

COMISIA DE PENSII ŞI ASIGURĂRI SOCIALE A BAROULUI DE AVOCAŢI, organ colectiv format pe lângă baroul de avocaţi, alcătuit din 3-7 membri şi condus de un membru al baroului de avocaţi. Din comisie fac parte directorii colectivelor de asistenţă juridică din cadrul baroului, secretarul şi contabilul-şef, unul sau doi reprezentanţi ai avocaţilor din barou. Componenţa nominală a comisiei se stabileşte de către barou. C. are menirea să asigure respectarea normelor legale referitoare la întocmirea actelor de pensionare, ţinerea corectă a evidenţei elementelor pe baza cărora se calculează pensiile şi celelalte drepturi de asigurări sociale etc. C. primeşte dosarele de pensionare de la barourile de avocaţi, le verifică şi semnalează baroului de avocaţi în cauză orice nereguli constatate. Dosarul de pensionare pentru invaliditate trebuie să conţină şi concluziile expertizei medicale, confirmate de spitalul competent. Când consideră că nu se confirmă pierderea totală sau parţială a capacităţii de muncă, comisia are obligaţia să informeze în scris conducerea baroului de avocaţi şi pe avocatul în cauză despre concluziile sale. În urma studierii temeinice a dosarelor, comisia face propuneri de pensionare care, împreună cu dosarele, se înaintează consiliului Casei de Asigurări a Avocaţilor, în vederea emiterii deciziilor de pensionare. Membrii c. sunt răspunzători de respectarea riguroasă a normelor legale referitoare la stabilirea pensiilor şi la acordarea celorlalte drepturi de asigurări sociale cuvenite avocaţilor. V. şi **Casa de Asigurări a Avocaţilor; comisia de cenzori; consiliul Casei de Asigurări a Avocaţilor; dosar de pensionare; fişa de pensionare.**

COMISIA DE PENSII ŞI ASIGURĂRI SOCIALE DIN UNITĂŢILE DE STAT, organism de analiză, avizare, decizie şi control constituit din 3-7 membri, condus de către un reprezentant al organului de conducere a unităţii pe lângă care funcţionează. Din c. fac parte membri ai conducerii unităţii, delegaţi ai sindicatului, reprezentanţi ai personalului, medici, specialişti din compartimentele financiar-contabil, personal şi salarizare. Componenţa nominală a c. se hotărăşte de către organul de conducere, de comun acord cu sindicatul din unitate. C. îşi desfăşoară activitatea pe baza programului de lucru aprobat de conducerea unităţii şi are următoarele atribuţii: ▪urmăreşte respectarea prevederilor legale referitoare la completarea corectă şi la zi a carnetelor de muncă şi a celorlalte documente necesare întocmirii dosarelor de pensionare; ▪urmăreşte respectarea normelor legale referitoare la acordarea altor drepturi de asigurări sociale, a alocaţiei de stat pentru copii, face propuneri privind plata ajutorului pentru soţiile militarilor în termen, a indemnizaţiei de naştere; ▪analizează cazurile de pierdere a

capacității de muncă şi face propuneri pentru încadrarea în grade de invaliditate a personalului unității; ▪urmăreşte şi sprijină întocmirea corectă şi la timp a dosarelor de pensionare pentru munca depusă şi limită de vârstă, pentru invaliditate şi pentru pensia de urmaş; ▪verifică dosarele întocmite, având obligația să semnaleze conducerii unității orice nereguli constatate; ▪acordă tot sprijinul activității de securitate, protecție şi igienă a muncii, prevenirii accidentelor de muncă şi îmbolnăvirilor profesionale; ▪analizează periodic, împreună cu organele competente, starea de invaliditate şi de incapacitate temporară de muncă a personalului unității şi controlează modul de aplicare a măsurilor stabilite; ▪împreună cu organele sindicale, stabileşte repartizarea biletelor de odihnă şi a celor de tratament în stațiunile balneoclimaterice; ▪acordă sprijinul necesar şi urmăreşte încadrarea în noi locuri de muncă, corespunzător capacității lor de muncă sau cu program de lucru redus, a persoanelor care din cauza unor accidente sau boli nu mai pot lucra în aceleaşi condiții ca mai înainte; ▪în situațiile în care consideră că nu este confirmată pierderea parțială sau totală a capacității de muncă, c. informează în scris atât conducerea unității, cât şi persoana în cauză; ▪când este necesară schimbarea locului de muncă, reducerea programului de lucru sau recalificarea persoanei în cauză, c. face propuneri corespunzătoare unității şi sprijină înfăptuirea lor; ▪în conformitate cu prevederile legale, c. urmăreşte realizarea sarcinilor unității privind înființarea de creşe, grădinițe, cantine, grupuri sociale, crearea spațiilor de cazare şi a spațiilor locative, rezolvarea problemelor de asistență medicală; ▪sprijină şi urmăreşte întocmirea bugetului, realizarea indicatorilor valorici şi fizici referitori la pensii şi la asigurările sociale, precum şi recuperarea forței de muncă; ▪alte atribuții. Propunerile, concluziile şi hotărârile c. sunt valabile dacă au întrunit acordul a cel puțin două treimi din numărul celor care o compun. C. nu se află în situația de subordonare față de conducerea administrativă a unității, ci are o independență funcțională, fiind îndrumată şi controlată de către comisia județeană sau de cea a municipiului Bucureşti, precum şi de comisia de expertiză medicală şi de recuperare a capacității de muncă.

COMISIA DE REGLEMENTARE ŞI SUPRAVEGHERE A SOCIETĂȚILOR DE PENSII, instituție publică autonomă de interes național, cu personalitate juridică, cu sediul în Bucureşti, care are misiunea de a proteja interesele membrilor fondurilor, de a asigura supravegherea prudențială a societăților de pensii, a fondurilor de pensii, a furnizorilor de anuități şi a custozilor, de a realiza informarea publicului asupra pieței **fondurilor universale de pensii** (v.), de a realiza buna funcționare a sistemului fondurilor universale de pensii şi de a elabora reglementările privind activitatea entităților care oferă servicii acestor foduri. C. de R. şi S. a S. de P. elaborează statutul **fondului național de garanție pentru pensii** (v.), care cuprinde modalitățile de plată a contribuțiilor, data la care se efectuează plățile, administrarea şi modul de investire a activelor, periodicitatea evaluării fondului național de garanție pentru pensii, precum şi alte prevederi care să asigure buna funcționare a acestui fond. Misiunea Comisiei se exercită prin: ▪acordarea, retragerea şi anularea autorizațiilor sau a licențelor pentru societățile de pensii şi fondurile pe care acestea le administrează; ▪acordarea şi retragerea licențelor pentru furnizorii de anuități, pentru custozii activelor fondurilor; ▪supravegherea prudențială a funcționării societăților de pensii, a fondurilor pe care acestea le administrează, precum şi a furnizorilor de anuități; ▪supravegherea prudențială a activității custozilor; ▪informarea şi educarea populației cu privire la scopurile şi principiile de funcționare a fondurilor şi a societăților de pensii; ▪colaborarea cu Banca Națională a României, cu **Comisia Națională a Valorilor Mobiliare** (v.), cu **Comisia de Supraveghere a Asigurărilor** (v.), cu **Casa Națională de Pensii şi Alte drepturi de Asigurări Sociale** (v.), precum şi cu alte organisme, pentru a asigura reglementarea şi supravegherea prudențială a societăților de pensii, a fondurilor, a furnizorilor de anuități şi a sectorului financiar în general; ▪asigurarea bunei funcționări a fondurilor, a societăților de pensii şi a furnizorilor de anuități; ▪emiterea de reglementări prudențiale privind organizarea şi funcționarea fondurilor, a

societăților de pensii, a furnizorilor de anuități și a custozilor activelor fondurilor; ▪emiterea de reglementări privind organizarea, funcționarea și utilizarea procedurilor de rating referitoare la instrumentele financiare în care pot fi investite activele fondurilor universale de pensii; ▪emiterea de reglementări privind recrutarea, instruirea, monitorizarea și managementul agenților de vânzări ai societăților de pensii; ▪alte activități. Comisia participă în calitate de membru la asociațiile internaționale ale autorităților de reglementare și supraveghere în domeniul pensiilor și reprezintă România la conferințe internaționale. C. de R. și S. a S. de P. are dreptul: ▪să obțină de la o societate de pensii copii de pe toate documentele care privesc activitățile sale sau cele ale fondului; ▪să obțină de la un custode sau de la un furnizor de anuități orice documente; ▪să obțină informații de la membrii consiliului de administrație al societății de pensii și al custodelui, în legătură cu activitățile desfășurate în relație cu fondul. Comisia publică, în termen de șase luni de la sfârșitul fiecărui an calendaristic, un raport privind piața fondurilor de pensii din România. C. de R. și S. a S. de P. este condusă de un președinte. Pe lângă Comisie este organizat și funcționează Comitetul Consultativ format din 15 membri. Președintele Comisiei este numit și revocat de Președintele României, cu avizul consultativ al **Consiliului Economic și Social** (v.).

COMISIA DE SUPRAVEGHERE A ASIGURĂRILOR, autoritate administrativă de specialitate, cu personalitate juridică, instituită în scopul apărării drepturilor asiguraților și al promovării stabilității financiare a activității de asigurări și reasigurări în România. C. de S. a A. are sediul în București și își poate deschide reprezentanțe în oricare localitate de pe teritoriul României. C. de S. a A. colaborează cu alte autorități publice și cu instituții străine având ca obiect reglementarea sau supravegherea pieței de asigurări, în vederea realizării protecției asiguraților, a potențialilor asigurați și a transparenței pieței asigurărilor. C. de S. a A. adoptă norme, avize și decizii, sub semnătura președintelui, după deliberările din ședințe, și consultă colegiul alcătuit din reprezentanții asociațiilor profesionale ale operatorilor de pe piața de asigurări și reasigurări. C. de S. a A. are în structura sa personal de specialitate compus din economiști, jurişti, experți contabili, actuari, statisticieni, matematicieni, ingineri, informaticieni, medici, precum și alte persoane calificate în domeniul asigurărilor, reasigurărilor și finanțelor. C. de S. a A. are următoarele atribuții: ▪elaborează sau avizează proiecte de acte normative care privesc domeniul asigurărilor și reasigurărilor sau care au implicații asupra acestor domenii și avizează actele administrative individuale, dacă au legătură cu activitatea de asigurări; ▪supraveghează situația financiară a asigurărilor și reasigurărilor, în vederea protejării intereselor asiguraților sau ale potențialilor asigurați, scop în care poate dispune efectuarea de controale ale activității asigurătorilor și brokerilor de asigurări; ▪ia măsurile necesare pentru ca activitatea de asigurări și reasigurări să fie gestionată cu respectarea normelor prudențiale specifice; ▪participă în calitate de membru la asociațiile internaționale ale autorităților de supraveghere în asigurări și reasigurări și reprezintă România la conferințe și întâlniri internaționale referitoare la supravegherea în asigurări și reasigurări; ▪aprobă acționarii semnificativi și persoanele semnificative ale asigurătorului și reasigurătorului; ▪aprobă divizarea sau fuzionarea unui asigurător înregistrat în România; ▪aprobă transferul de portofoliu; ▪poate solicita prezentarea de informații și documente referitoare la activitatea de asigurări și reasigurări, atât de la asigurători, cât și de la orice altă persoană care are legătură cu activitatea acestora; ▪participă la elaborarea planului de conturi, a normelor și metodelor contabile, după consultarea cu asociațiile profesionale ale operatorilor de asigurări și reasigurări; ▪alte atribuții. C. de S. a A. nu are dreptul să dezvăluie informațiile obținute în timpul exercitării atribuțiilor sale. Nu există obligația de confidențialitate în cazul în care informația : ▪se dă cu acordul scris al asigurătorului implicat; ▪se dă la solicitarea instanței judecătorești; ▪este dată în interesul asiguraților. C. de S. a A. emite decizii prin care: ▪impune interdicții, acordă, suspendă sau retrage autorizații; ▪modifică sau revocă condiții, cerințe sau termeni impuși de aceasta prin

actele sale; ▪aprobă divizarea sau fuzionarea asigurătorilor şi reasigurătorilor; ▪aprobă transferul de portofoliu de asigurări şi reasigurări; ▪aprobă persoanele care examinează activitatea de asigurări de viaţă; ▪aprobă acţionarii semnificativi şi persoanele semnificative ale asigurătorului; ▪aprobă componenţa Corpului Experţilor în Asigurări, care funcţionează pe lângă ea, şi avizează statutul acestuia; ▪stabileşte salarizarea membrilor Consiliului Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor şi a personalului său; ▪dispune efectuarea acţiunilor de analiză, îndrumare şi control la societăţile din sfera de reglementare şi supraveghere; ▪dă dispoziţii privind prezentarea de documente, situaţii, informaţii şi audieri; ▪constată şi aplică sancţiuni operatorilor din domeniu pentru încălcarea prevederilor legale. C. de S. a A. întocmeşte şi execută bugetul propriu, care se alimentează din taxe, majorări, donaţii, venituri din publicaţii, alte surse. Excedentul bugetului se reportează în anul următor. C. de S. a A. emite norme privind: ▪clasele de asigurări care pot fi practicate; ▪informaţiile şi documentaţia cerute de procedura de autorizare; ▪limita minimă a marjei de solvabilitate, precum şi metodologia de calcul al acesteia; ▪insolvabilitatea asigurătorului; ▪condiţiile privind administrarea fondului asigurărilor de viaţă, investiţiile şi evaluarea activelor, calculul rezervelor matematice, precum şi orice alte aspecte referitoare la normele actuariale; ▪categoriile de active admise să acopere rezervele tehnice ale asigurătorului, precum şi regulile de dispersare a plasamentelor; ▪elaborarea metodologiei de calcul şi de evidenţă a rezervelor tehnice minimale pentru activitatea de asigurări generale; ▪actualizarea limitelor minime pentru capitalul social vărsat al societăţilor de asigurări, de asigurări-reasigurări şi de reasigurări, pentru capitalul social vărsat de brokerii de asigurări şi pentru fondul de rezervă liberă vărsat al unui asigurător, constituit sub formă de societate mutuală; ▪actualizarea taxelor de autorizare şi stabilirea termenelor de plată a taxelor de funcţionare; ▪informaţiile, documentele şi certificatele necesare pentru întocmirea rapoartelor; ▪forma şi conţinutul rapoartelor financiare, inclusiv al raportului privind asigurările de viaţă; ▪alte categorii de rezerve tehnice; ▪informaţiile pe care trebuie să le conţină rapoartele brokerilor de asigurări, aspectele referitoare la comportarea şi la managementul afacerilor acestora, limita minimă a asigurării de răspundere civilă profesională, precum şi operaţiunile care pot fi efectuate; ▪organizarea, funcţionarea şi atribuţiile Corpului Experţilor în Asigurări; ▪categoriile de asigurări exceptate; ▪responsabilităţile, competenţele, condiţiile şi orice alte aspecte referitoare la administratorul special, precum şi atribuţiile acţionarilor semnificativi şi ale persoanelor semnificative ale asigurătorului; ▪criteriile pentru aprobarea prealabilă a acţionarilor semnificativi şi a persoanelor semnificative; ▪regimul confidenţialităţii informaţiilor; ▪transferul de portofoliu. C. de S. a A. prezintă Parlamentului, până la data de 1 iulie a fiecărui an, un raport asupra situaţiei pieţei asigurărilor din România şi asupra instituţiilor şi organismelor acesteia din anul financiar expirat.

COMISIA ECONOMICĂ A NAŢIUNILOR UNITE PENTRU EUROPA, organism creat în anul 1947, menit să contribuie la refacerea resurselor Europei, la promovarea şi la dezvoltarea cooperării regionale, inclusiv la rezolvarea problemelor privind protecţia mediului înconjurător. Concomitent cu contribuţia pe care o are la dezvoltarea economică şi socială, c. cercetează modalităţile de combatere a poluării pe plan regional. C. îşi desfăşoară activitatea prin reuniunile de experţi, de pregătire şi publicare de analize, statistici, precum şi prin organizarea de schimburi de informaţii şi elaborarea de texte, principii şi modalităţi de acţiune.

COMISIA FISCALĂ CENTRALĂ, c. organizată în cadrul Ministerului Finanţelor, constituită din specialişti în domeniul impozitelor directe şi coordonată de Ministrul Finanţelor. Componenţa c. este aprobată prin ordin al ministrului Finanţelor. Ea are menirea de a sprijini, coordona şi controla aplicarea unitară a normelor juridice privind calcularea şi încasarea impozitului pe **venitul anual global** (v.).

COMISIA JUDEȚEANĂ (COMISIILE SECTOARELOR MUNICIPIULUI BUCUREȘTI) DE PENSII, organ de decizie, control și jurisdicție, constituit prin decizia primăriei județului (a municipiului București), cu acordul prealabil al Ministerului Muncii și Solidarității Sociale și al sindicatelor, având următoarea componență: un viceprimar din județ – în calitate de președinte; directorul direcției județene pentru muncă și protecție socială; un membru al sindicatelor; un reprezentant al conducerii direcției sanitare; un judecător desemnat de către președintele tribunalului județean. În municipiul București există câte o comisie de pensii și asigurări sociale pe lângă fiecare sector, constituită din: ▪un viceprimar al primăriei sectorului, în calitate de președinte; ▪un judecător desemnat de către președintele tribunalului municipiului București; ▪un membru al sindicatelor; ▪un reprezentant al Direcției pentru Muncă și Protecție Socială a Municipiului București; ▪un reprezentant al Direcției Sanitare a Municipiului București. Structura comisiei de pe lângă fiecare sector se stabilește prin decizia Primăriei Municipiului București, cu acordul prealabil al Casei Naționale de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale și al sindicatelor. C.j. de p. are următoarele atribuții: ▪îndrumă, coordonează și controlează activitatea comisiilor de pensii și asigurări sociale din unitățile de stat și a comisiilor de pensii și asigurări sociale de pe lângă consiliile comunale; ▪pe baza propunerilor casei județene de pensii sau ale comisiilor de expertiză medicală și de recuperare a capacității de muncă, emite – cu acordul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor săi – decizii de pensionare pentru limită de vârstă, invaliditate și de urmaș; ▪la propunerea comisiei de expertiză medicală și de recuperare a capacității de muncă emite decizii de încadrare în grade de invaliditate; ▪în termen de 30 de zile de la primire, cu citarea persoanei în cauză, examinează și soluționează contestațiile împotriva hotărârilor adoptate de comisiile de pensii și asigurări sociale, precum și ale comisiilor de expertiză medicală și de recuperare a capacității de muncă din unități. Deciziile adoptate de către c.j. de p. se întocmesc și se comunică unităților și persoanelor respective de către direcțiile județene de muncă și protecție socială în termen de 15 zile. Împotriva acestor decizii se poate face apel la instanța judecătorească, potrivit legii contenciosului administrativ, în termen de 30 de zile de la comunicare. C.j. de p. se mai preocupă de formarea fondurilor de asigurări sociale, gestionarea biletelor de tratament și odihnă în stațiunile balneoclimaterice, acordarea indemnizațiilor și ajutoarelor. V. și **decizia de pensionare; registrul de evidență.**

COMISIA NAȚIONALĂ A VALORILOR MOBILIARE, autoritate administrativă autonomă, cu personalitate juridică, care-și exercită prerogativele pe întregul teritoriu al României. C. are sediul în București și își poate deschide reprezentanțe în orice altă localitate de pe teritoriul României. C. este compusă din cinci membri, inclusiv președintele și vicepreședintele, numiți de către Parlament în ședința comună a Camerelor, care îi poate și revoca. Durata mandatului este de cinci ani, fiecare membru putând fi reînvestit o singură dată. Membrii C. trebuie să fie cetățeni români, domiciliați în România, în vârstă de minimum 35 de ani, cu o bună reputație și pregătire profesională în domeniul economic, financiar, bancar sau juridic și să aibă o vechime în specialitate de minimum cinci ani. Membrii C. trebuie să îndeplinească anumite condiții: a) să nu fie soți și nici rude până la gradul al treilea ori un afin până la gradul al doilea cu președintele României, președinți ai Camerelor Parlamentului, membri ai Guvernului, guvernator al Băncii Naționale a României și nu pot fi rude între ei; b) să nu fie membri ai vreunui partid politic; c) să nu exercite o altă funcție salarizată, publică sau privată, cu excepția celor de cadre didactice universitare; d) să nu fie membri în consiliile de administrație ale persoanelor juridice, subiecte ale supravegherii Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare sau a Băncii Naționale a României, ori acționari semnificativi; e) să nu fi fost declarați falițI; f) să nu aibă cazier judiciar. Calitatea de membru al C.N. a V.M. încetează în următoarele situații: ▪ la expirarea termenului pentru care a fost numit; ▪prin demisie; ▪prin revocare de către Parlament; ▪la apariția unei incompatibilități sau

a unui impediment dintre cele menţionate mai sus; ▪prin înlocuire. Este considerată imposibilitate definitivă de exercitare a mandatului orice împrejurare care creează o indisponibilizare cu o durată de 90 de zile consecutive. Membrii C. au obligaţia să notifice imediat, în scris, Parlamentului apariţia oricărei incompatibilităţi. Până când se emite decizia Parlamentului, membrul C. aflat în incompatibilitate se suspendă de drept. Preşedintele este reprezentantul de drept al C. În caz de imposibilitate temporară de exercitare a mandatului preşedintelui, prin absenţă sau altă indisponibilizare, reprezentarea legală a C. revine vicepreşedintelui acesteia. C. deliberează valabil, în prezenţa a cel puţin trei dintre membrii săi, incluzând preşedintele sau, în absenţa acestuia, vicepreşedintele. Hotărârile se adoptă cu votul majorităţii membrilor prezenţi. În caz de balotaj, votul preşedintelui sau, în absenţa acestuia, al vicepreşedintelui este decisiv. C.N. a V.M. are ca misiune: ▪favorizarea bunei funcţionări a pieţei valorilor mobiliare; ▪asigurarea protecţiei investitorilor contra practicilor neloiale, abuzive şi frauduloase; ▪informarea deţinătorilor de valori mobiliare şi a publicului asupra persoanelor care fac, în mod public, apel la economiile băneşti, precum şi asupra valorilor emise de acestea; ▪stabilirea cadrului activităţii intermediarilor şi agenţilor de valori mobiliare, a regimului asociaţiilor profesionale constituite de aceştia şi al organismelor însărcinate cu asigurarea funcţionării pieţei valorilor mobiliare. C. poate colabora cu alte autorităţi publice în vederea asigurării protecţiei investitorilor în valori mobiliare şi a transparenţei pieţei valorilor mobiliare. C. poate coopera cu alte instituţii străine şi poate participa la organizaţii internaţionale de profil cu privire la reglementarea şi la supravegherea pieţelor de valori mobiliare. În vederea îndeplinirii misiunii sale, C. adoptă norme prin regulamente şi instrucţiuni, care se aplică prin ordine ale preşedintelui. Actele individuale sunt deciziile, ordonanţele, atestările şi avizele. C.N. a V.M. îşi stabileşte prin regulamente interioare organigrama, atribuţiile de conducere şi de execuţie ale personalului său. Prin regulamente se stabilesc norme referitoare la: ▪organizarea şi funcţionarea burselor de valori şi a altor pieţe de valori mobiliare; ▪autorizarea şi funcţionarea organismelor colective de investiţii şi plasament în valori mobiliare, precum şi a societăţilor care le administrează; ▪organizarea şi funcţionarea sistemelor de depozitare colectivă a valorilor mobiliare; ▪funcţionarea Oficiului de Evidenţă a Valorilor Mobiliare; ▪autorizarea şi exercitarea intermedierii de valori mobiliare; ▪activitatea cenzorilor externi independenţi şi a consultanţilor de plasament; ▪promovarea şi derularea ofertelor publice de valori mobiliare; ▪aprobarea şi modificarea regulamentelor de operaţiuni bursiere; ▪funcţionarea oficiilor de compensaţii şi de lichidare a tranzacţiilor cu valori mobiliare; ▪orice alte organisme şi operaţiuni specifice pieţelor de valori mobiliare reglementate, controlate ori supravegheate de către C.N. a V.M. Membrii C. sunt obligaţi să păstreze confidenţialitatea asupra oricărei informaţii obţinute în cursul sau ca urmare a exercitării atribuţiilor şi care nu a devenit accesibilă publicului larg, ei fiind supuşi, în privinţa acestor informaţii, regimului legal al secretului de serviciu. C. este direct răspunzătoare pentru prejudiciile cauzate prin orice încălcare a obligaţiei de păstrare a confidenţialităţii de către sau din vina oricărui membru sau angajat al său. C.N. a V.M. prezintă Parlamentului României un raport anual de activitate, până cel mai târziu la 30 aprilie. De asemenea, Parlamentul poate dispune oricând verificarea activităţii acestei comisii. **V. şi agent; intermediere de valori mobiliare; societate de valori mobiliare.**

COMISIA OFICIALĂ A BURSEI, c. constituită dintr-un grup de specialişti în domeniul bursier care decid, în final, cursul titlurilor. Pentru aceasta, ei iau în considerare: comenzile de vânzare-cumpărare, preţurile şi cantităţile solicitate, eventual primite, de brokerii-specialişti; atmosfera şi psihoza la bursă; informaţiile valutar-financiare, economice, politice internaţionale primite de la un serviciu specializat al bursei. Cursul la care s-a efectuat o tranzacţie este înregistrat şi afişat pe tabela electronică.

COMISIA PENTRU BUGET, FINANȚE ȘI BĂNCI, organ de specialitate al Parlamentului României, care studiază și face propuneri referitoare la: bugetul de stat și execuția bugetară; bugetul asigurărilor sociale de stat și execuția acestuia; politica financiară; sistemul de impozite și taxe; asigurări și reasigurări; echilibrul monetar, circulația bănească, credite, dobânzi și scont; bursa de valori și efecte; împrumuturi externe ale statului sau garantate de stat; investiții realizate din credite bugetare etc.

COMISIE, organism format din mai multe persoane, care funcționează temporar sau permanent pe lângă o instituție sau unitate economică, în atribuțiile căreia intră studierea anumitor probleme social-economice și înaintarea către conducerea unității a propunerilor de remediere a deficiențelor constatate. Aceste c. pot fi consultative, de litigii, de imputații etc.

COMISIE DE RECONSTITUIRE A VECHIMII ÎN MUNCĂ, organism care funcționează pe lângă primăria județului și pe lângă primăriile sectoarelor municipiului București, compus din câte un delegat al oficiului de muncă și al oficiului de pensii din cadrul direcțiilor județene de muncă și protecție socială, respectiv a municipiului București, un delegat al sindicatului local, precum și din trei supleanți. Președintele, membrii, secretarul comisiei și supleanții săi sunt desemnați prin decizii ale primăriilor respective. Lucrările comisiei se desfășoară numai în prezența tuturor membrilor săi, iar hotărârile se iau cu majoritate de voturi. C. primește cererile de reconstituire a vechimii în muncă din raza lor teritorială, însoțite de înscrisuri din care să rezulte că între părțile specificate în cerere au existat raporturi de muncă, audiază martorii și încheie un proces-verbal în care se consemnează reconstituirea vechimii în muncă, cu precizarea perioadei și a unității în care a lucrat, cu menționarea documentelor prezentate, din care să rezulte că între părți a existat un raport de muncă. Împotriva procesului-verbal încheiat de comisie se poate face plângere la judecătoria teritorială în termen de 15 zile; hotărârea judecătorească rămâne definitivă. V. și **reconstituirea vechimii în muncă.**

COMISIE DE REVIZIE ȘI CONTROL, organ ales de adunarea generală a unei societăți comerciale sau civile din rândul membrilor ei, având sarcina de a examina actele de gestiune și de a constata dacă ele îndeplinesc condițiile de exactitate, regularitate, realitate și legalitate; se mai numește comisie de cenzori sau comisie de verificare. V. și **cenzor.**

COMISIE VAMALĂ, organism care studiază problemele vamale și face propuneri cu privire la reducerile și scutirile de taxe vamale pentru mărfurile importate; stabilește contingentele de mărfuri scutite de plata taxelor vamale și suspendă – temporar, parțial sau total – aplicarea de taxe vamale la mărfurile importate etc. ❖ **C.V. Centrală**, organism constituit din reprezentanți ai Ministerului Industriei și Comerțului, ai Ministerului Finanțelor și ai Ministerului Afacerilor Externe. C. este condusă de un viceprim-ministru al Guvernului și are ca secretar pe directorul general al Direcției Generale a Vămilor din țara noastră. C.V.C. are următoarele atribuții: supraveghează și emite decizii de îndrumare privind aplicarea tarifului vamal de import, elaborează și prezintă Guvernului propuneri privind instituirea de contingente vamale, elaborează propuneri pentru îmbunătățirea regimului vamal, examinează cererile de scutiri și reduceri de taxe vamale și prezintă Guvernului propuneri de soluționare a acestor cereri.

COMISION 1. Sumă cuvenită și plătită unei persoane fizice sau juridice pentru intermedierea unei operațiuni comerciale, bursiere, bancare, financiare, de asigurări etc. Operațiunile de intermediere se realizează pe baza unui contract, în temeiul căruia o persoană se obligă să realizeze anumite acte economice și juridice pe numele și în contul altei persoane. De regulă, c. se calculează prin aplicarea unei cote convenite asupra valorii totale a tranzacției realizate. 2. Însărcinare dată unei persoane fizice sau juridice de a cumpăra, a vinde sau a

transporta un bun, de a executa o lucrare. 3. Remunerație pentru intermedierea unei afaceri sau prestarea unui serviciu. 4. Sumă care se cuvine agentului de vânzări din adaosul de comercializare a emisiunii primare de titluri financiare; sumă care se cuvine agentului pentru efectuarea unei tranzacții de titluri financiare în cadrul distribuirii secundare. ❖ **C. bancar**, plată efectuată pentru prestații speciale ori în funcție de un risc asumat; în operațiunile active, **c.** reprezintă o plată prelevată peste dobândă. C. se calculează în sumă forfetară sau pe baza unui procent aplicat asupra valorii operației executate. ❖ **C. de adresă**, sumă pe care armatorul o plătește navlositorului sau la ordinul acestuia, în portul de încărcare sau de descărcare, pentru încărcarea sau navlosirea navei. ❖ **C. de agenție**, plată cuvenită agenției maritime pentru asistența acordată navei în port. C. poate fi fix (tarifar sau contractual) ori procentual și se percepe independent de cheltuielile efectuate de agent pentru navă, care se pot deconta armatorului. ❖ **C. de navlosire**, plată cuvenită agentului, curtierului sau altui intermediar care a mijlocit sau a contribuit la navlosirea navei. Cuantumul **c.** poate fi de până la 5% din totalul **navlului** (v.) sau din suma **contrastaliilor** (v.) și se datorează indiferent dacă marfa ajunge sau nu la destinație. De regulă, **c. de n.** se distribuie între participanții la navlosire, în funcție de cheltuielile fiecăruia. ❖ **C. de reasigurare**, parte din primele de asigurare ce rămâne reasiguratului, care apare de fapt ca o contribuție a reasigurătorului pentru compensarea cheltuielilor cu încheierea și administrarea asigurărilor de către reasigurat, precum și pentru constatarea, evaluarea și lichidarea pagubelor. Plata **c. de r.** se justifică prin faptul că realizarea asigurării necesită anumite cheltuieli, pe care le suportă reasiguratul din primele încasate de la asigurați. Mărimea **c. de r.** se calculează în funcție de mărimea primelor încasate, de cuantumul mediu al daunelor etc. determinate pe baza datelor statistice din mai mulți ani. Cu cât **c. de r.** va fi mai mare, cu atât costul **reasigurării** (v.) pentru reasigurat va fi mai mic. **V. și prima de reasigurare; reasigurare; reasigurat; reasigurător.** ❖ **C. de risc**, sumă datorată de beneficiarul unui împrumut garantat de stat, în cuantumul și la termenele stipulate în convenția încheiată cu Ministerul Finanțelor. ❖ **C. din profit**, cotă din profitul realizat de reasigurător pe baza contractului, care se plătește reasiguratului (societății cedente) la închiderea fiecărui an al contractului. Profitul aferent acordului de reasigurare este rezultatul modului în care societatea cedentă își derulează activitatea de asigurare, ceea ce înseamnă că este normal ca acesteia să i se acorde o cotă din profitul rezultat din activitatea pe care a cedat-o reasigurătorului. **C. de p.** este plătit în plus față de comisionul normal primit de societatea cedentă. Pentru calcularea **c. de p.** se au în vedere următoarele elemente: a) la venituri: ▪primele aferente anului curent; ▪daune în suspensie aferente anului anterior; ▪rezerve de prime neobținute aferente anului anterior; b) la cheltuieli: ▪comisioanele plătite pentru anul curent; ▪daunele plătite în timpul anului curent; ▪rezerva de prime neobținute aferente anului curent; ▪daunele în suspensie la sfârșitul anului curent; ▪cheltuielile reasigurătorului (5% din primele nete aferente anului curent); ▪orice deficit al anului anterior sau al anilor anteriori; ▪diverse taxe etc. Excedentul de venit față de cheltuieli reprezintă profitul net anual, iar **c. din p.** reprezintă o anumită cotă din acest excedent. Reasiguratul poate să participe numai la împărțirea profitului realizat de reasigurător, nu și la pierderea eventuală realizată de acesta. Dacă reasigurătorul înregistrează pierdere în loc de profit de pe urma contractului de reasigurare, reasiguratul se angajează ca, în anii următori perioadei care s-a încheiat cu pierderi, acestea să fie deduse din profitul realizat de reasigurător și astfel numai rezultatul net să fie supus repartizării. ❖ **C. privind activitatea de comisariat de avarie**, sumă de bani ce se cuvine comisarului de avarie pentru activitatea pe care el o desfășoară conform mandatului primit de la asigurător. Comisionul plătit de asigurător comisarului de avarie se stabilește, de regulă, potrivit tarifului **Lloyd's** (v.).

COMISIONAR 1. Persoană însărcinată să transmită pe cale particulară unei alte persoane o scrisoare sau un colet, în schimbul unei plăți fixe. **2.** Întreprindere care are sarcina de a executa o lucrare pe numele ei, în contul altei întreprinderi, în schimbul unei plăți numite **comision** (v.).

COMISIONUL C.E.C. PENTRU OPERAȚIUNILE DE ÎNCASARE, parte din primele de asigurare prin efectul legii încasate de organele C.E.C., care rămâne la dispoziția acestora, ca recompensă pentru serviciul prestat.

COMITENT, persoană care însărcinează pe comisionar să participe la efectuarea diferitelor operațiuni economice și financiare în contul său, dar pe numele comisionarului. V. și **comisionar.**

COMITET DE FINANȚARE, organism local, constituit din reprezentanți ai Agenției Române de Dezvoltare, ai Societății Comerciale „Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru Întreprinzătorii Privați" S.A. și ai Uniunii Centrale a Cooperativelor Meșteșugărești, care analizează încadrarea cererilor de credite ale întreprinderilor mici și mijlocii. C. de f. primește nota de analiză de la unitatea bancară și hotărârea de aprobare a creditului împreună cu scrisoarea de garanție emisă de Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru Întreprinzătorii Privați (când solicitantul nu dispune de garanții materiale). C. de f., în urma analizei documentelor primite, transmite unității bancare și beneficiarului acordul final în vederea încheierii contractului cu banca. V. și **credite pentru întreprinderile mici și mijlocii; întreprinderi mici și mijlocii; asociație a întreprinderilor mici și mijlocii.**

COMITETUL BURSEI DE VALORI, organ operativ de conducere a bursei de valori, ales de asociația bursei de valori, pentru un mandat de cinci ani, format din 5-9 membri. C.b. de v. astfel ales rămâne în exercițiul mandatului, indiferent de creșterea sau de reducerea numărului membrilor asociației bursei de valori. Membrii c.b. de v. trebuie validați individual de către Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, înainte de a intra în exercițiul mandatului. Membrii c.b. de v. trebuie să fie cetățeni români, domiciliați în România, în vârstă de cel puțin 30 de ani, să posede cunoștințe și practică profesională de cel puțin cinci ani în domeniul economic, financiar, bancar, al afacerilor sau juridic, să se bucure de o bună reputație civică și de integritate morală. Membrii c.b. de v. nu pot ocupa nici o funcție publică, cu excepția celei de cadru didactic universitar și de cercetător științific în domeniu, și nu pot face parte din comitetul altei burse de valori. La apariția unei situații de incompatibilitate ori a unui impediment legal, a imposibilității definitive de exercitare a mandatului, ori în caz de vacanță a postului, asociația bursei de valori sau, după caz, membrul îndreptățit al acesteia va desemna o altă persoană care trebuie validată de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare pentru exercitarea mandatului până la expirarea acestuia. După validarea lor, membrii c.b. de v. aleg dintre ei un președinte și doi vicepreședinți. Președintele este reprezentantul de drept al bursei de valori, ca instituție publică. C.b. de v. se reunește în ședință cel puțin o dată pe lună și deliberează valabil în prezența majorității membrilor săi. Deciziile se adoptă cu majoritatea de voturi a membrilor c.b. de v., fiecare membru dispunând de un vot. C.b. de v. are următoarele atribuții: ▪numește și eliberează din funcție pe directorul general al bursei de valori; ▪adoptă și modifică regulamentul privind operațiunile de bursă; ▪adoptă și modifică regulamentul de organizare și funcționare a bursei de valori; ▪dezbate și adoptă proiectul de buget al bursei de valori, pe care îl supune aprobării asociației bursei de valori; ▪prezintă și supune aprobării asociației bursei de valori bilanțul însoțit de raportul cenzorilor; ▪stabilește nivelurile și plafoanele comisioanelor și tarifelor practicate de bursă; ▪stabilește garanțiile care trebuie constituite de intermediarii în bursă și de agenții lor pentru a asigura lichidarea integrală și la scadență a tranzacțiilor cu valori mobiliare negociate în bursă, precum și regimul de utilizare și de reconstituire a garanțiilor respective; ▪veghează la respectarea dispozițiilor legii, a reglementărilor Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare și a regulamentelor bursei de valori de către intermediarii în bursă și agenții lor și de către personalul bursei de valori, dispunând măsurile corespunzătoare. V. și **bursă; bursă de valori mobiliare; asociația bursei de valori; Comisia Națională a Valorilor Mobiliare; valori mobiliare; comisarul general al bursei de valori.**

COMITETUL DE DIRECȚIE, organ colectiv de organizare, conducere și decizie, desemnat de către consiliul de administrație (v.) al societății comerciale. Consiliul de administrație poate delega o parte din atribuțiile sale c. de d., compus din membri aleși din consiliul de administrație, fixându-le în același timp și remunerația. În perioada în care statul este acționar unic, atribuțiile de mai sus se execută cu acordul prealabil al Ministerului Finanțelor. Președintele consiliului de administrație este și director general sau director, în care calitate conduce și c. de d., asigurând conducerea curentă a societății, aduce la îndeplinire deciziile consiliului de administrație, în limitele activității societății. Deciziile c. de d. se iau cu majoritatea absolută a voturilor membrilor săi. C. de d. este obligat să prezinte la fiecare ședință a consiliului de administrație registrul său de deliberări. În c. de d. votul nu poate fi dat prin delegație. Consiliul de administrație poate oricând revoca persoanele numite în c. de d.

COMITETUL INTERMINISTERIAL DE GARANȚII ȘI CREDITE DE COMERȚ EXTERIOR, organism înființat de Guvern care examinează și avizează, potrivit competențelor stabilite, operațiuni de finanțare, garantare și asigurare a creditelor de export-import în numele și în contul statului, care se efectuează de Banca de Export-Import a României sau de altă bancă autorizată de Guvern.

COMOARĂ, cantitate mare de metale nobile sau de pietre prețioase, obiecte vechi cu valoare de muzeu, bijuterii ascunse sau păstrate în secret și descoperite, asupra cărora nimeni nu poate dovedi că este proprietar. Astfel de bunuri devin proprietate a statului.

COMODAT (lat. **commodatus**), împrumut contractat pentru a satisface o cerință actuală, curentă. C. este un împrumut de folosință a unui bun neconsumabil, acordat în mod gratuit, rambursabil la scadență în individualitatea sa.

COMODITATEA PERCEPERII IMPOZITELOR, principiu general al impozitării, potrivit căruia impozitele și taxele trebuie să fie percepute la termenele și după o procedură cât mai simplă și convenabilă pentru plătitori.

COMPANII NELISTATE, c. ale căror acțiuni nu sunt admise pentru tranzacționare la o bursă de valori. C.n. (companiile necotate) se pot înscrie și pot participa la tranzacții cu acțiunile lor pe piața valorilor mobiliare necotate.

COMPARTIMENT FINANCIAR-CONTABIL, organ de specialitate din unitățile economice care soluționează problemele financiare și contabile. C.f.-c. are următoarele atribuții: ▪elaborează proiectul bugetului anual, planul de finanțare și de creditare a investițiilor; ▪ia măsuri pentru buna executare a acestor planuri, preocupându-se îndeaproape de realizarea veniturilor necesare finanțării complete și la timp a tuturor acțiunilor. În acest scop, conlucrează cu organele financiare, cu băncile etc., atât în vederea vărsării la timp și în cuantumul stabilit a impozitului pe profit, a impozitului pe dividende, a taxei pe valoarea adăugată, a accizelor, a amortismentelor etc., cât și în vederea primirii creditelor de la bancă, a rambursării acestora la scadență și a primirii unor eventuale mijloace financiare de la bugetul statului; ▪planifică necesarul de active circulante, se preocupă de folosirea rațională și de accelerarea vitezei de rotație a acestor active, urmărește situația stocurilor de valori materiale, ia măsuri pentru înlăturarea imobilizărilor de fonduri și încadrarea în normativul total al activelor circulante; ▪întocmește documentele de încasări și plăți în numerar și prin virament, le introduce în bancă, controlând înregistrarea lor în extrasele de cont de la bancă și în registrele casierului; ▪organizează și exercită controlul financiar preventiv și controlul gestionar de fond asupra modului de gospodărire a mijloacelor materiale și bănești, sistează cheltuielile neeconomicoase și ilegale, combate abuzurile, risipa și face propuneri de

îmbunătățire a activității economico-financiare; ▪stabilește, de comun acord cu beneficiarii, prețuri și tarife la produsele (serviciile) din competența unității economice și, în anumite limite, calculează bonificații sau adaosuri; ▪primește fișele de calcul al drepturilor bănești care se cuvin personalului și, pe baza lor, întocmește statele de plată a salariilor și a altor drepturi bănești, calculând, în același timp, pe baza actelor respective, reținerile ce urmează să se facă lucrătorilor care au imputații, rate lunare, pensii de întreținere etc.; ▪efectuează încasări și plăți în numerar, potrivit normelor de casă; ▪ia măsuri privind securitatea banilor și a altor valori aflate în casă; ▪verifică respectarea limitei soldului de casă; ▪examinează periodic activitatea economico-financiară a întreprinderii, eficiența utilizării fondurilor de producție, evoluția cuantumului profitului, a structurii cheltuielilor materiale, precum și alți indicatori financiari și întocmește rapoarte și dări de seamă, reliefând eventualele deficiențe, și face propuneri pentru reducerea costurilor de producție, creșterea rentabilității, a eficienței economice etc.; ▪periodic, efectuează inventarierea bunurilor patrimoniale și ia măsurile necesare pentru asigurarea integrității patrimoniului; ▪organizează și conduce contabilitatea, încheie bilanțul și situația principalilor indicatori economico-financiari etc. **C.f.-c.** este receptiv la tot ceea ce este nou, asigură dezvoltarea spiritului gospodăresc, respectarea și întărirea disciplinei economico-financiare, a gestiunii economico-financiare, și contribuie la fundamentarea deciziilor economico-financiare. Acest compartiment are în structura sa birouri cum sunt: **biroul contabilității decontărilor**, care face înregistrările în conturile analitice ale debitorilor, creditorilor, furnizorilor, clienților, ține contabilitatea creditelor bancare, întocmește balanțe analitice pentru conturile în care înregistrează operațiunile contabile și le prezintă la biroul contabilității generale pentru verificare, informează unitatea economică în mod periodic asupra imobilizărilor în conturile de debitori și în ceea ce privește datoriile exigibile, cu arătarea scadențelor etc.; **biroul contabilității generale** controlează legalitatea actelor care se contabilizează, prelucrează aceste documente și înregistrează operațiunile respective în contabilitatea sintetică a întreprinderii, întocmește balanța de verificare generală și o confruntă cu balanțele analitice primite de la celelalte birouri, întocmește bilanțul contabil și anexele acestuia și, periodic, analizează conținutul conturilor și propune măsuri corespunzătoare etc.; **biroul postcalculului** înregistrează cheltuielile de producție în fișele de postcalcul, folosind în acest scop documentele primare, documentele centralizatoare și situațiile de repartizare, calculează costul efectiv pe unitatea de produs, face decontarea producției, conduce contabilitatea analitică a cheltuielilor indirecte ale secțiilor de fabricație, a cheltuielilor cu administrația unității economice, ia parte la inventarierea producției neterminate etc.; **biroul inventar** înregistrează documentele privind mișcarea mijloacelor fixe, conduce contabilitatea investițiilor ce se efectuează în unitatea economică, efectuează inventarierea periodică a mijloacelor fixe etc.; **biroul ordonanțări-decontări** întocmește documentele de încasări și plăți care se fac prin virament sau prin casierie, urmărește efectuarea la timp a încasărilor și plăților etc.; **biroul plan financiar și credite** se ocupă cu pregătirea lucrărilor privind elaborarea bugetului, a cererilor de credite, urmărește utilizarea cu eficiență maximă a mijloacelor financiare proprii și împrumutate, se preocupă de rambursarea creditelor la scadență, controlează operațiunile de încasări și plăți făcute prin conturile de la bancă și prin casierie, conduce evidența operativă a încasărilor și plăților, face diferite studii și analize economico-financiare; **biroul casierie.** V. și **casierie.**

COMPENSAREA IMPOZITULUI, modalitate specifică de stingere a obligațiilor fiscale; operațiune efectuată de organele financiar-bancare, pe baza unei cereri înaintate de către persoane juridice sau fizice care au făcut plăți de impozite mai mari decât cele legal datorate, dar până la expirarea termenului de prescripție, când partea de impozit plătită în plus se trece în contul obligațiilor de plată viitoare din același an sau din anii următori. **C.i.** poate fi efectuată de către organele financiar-bancare și din oficiu. V. și **restituirea impozitelor și a taxelor.**

COMPENSAREA PENSIILOR, măsură legată de indexare şi luată simultan cu aceasta, care constă în stabilirea unei sume de bani cu care se majorează fiecare pensie, datorită creşterii preţurilor bunurilor de consum şi a tarifelor serviciilor. C.p. şi indexarea pensiilor au acelaşi rol şi scop şi, de regulă, se aplică simultan, uneori confundându-se. Nici compensările făcute după 1990 nu au acoperit integral creşterea preţurilor şi a tarifelor, ceea ce a condus la micşorarea sensibilă a pensiilor reale, adică a puterii lor de cumpărare. V. şi **indexarea pensiilor; indexarea salariilor.**

COMPENSAREA SALARIILOR, operaţiune legată de indexare şi efectuată o dată cu aceasta, care constă în stabilirea unei sume de bani cu care se majorează salariile individuale, datorită creşterii preţurilor bunurilor de consum şi a tarifelor serviciilor şi la care se retrage subvenţia de la bugetul de stat. Atât c.s., cât şi indexarea salariilor au acelaşi rol şi scop; de regulă, ele se aplică simultan, uneori confundându-se. Compensaţia face parte din salariu; ea se acordă proporţional cu timpul lucrat în program normal de lucru. Compensaţia se include în fondul de salarii şi se ia în calcul la determinarea drepturilor şi a obligaţiilor care se stabilesc în funcţie de salariu, se cumulează în vederea impozitării, are caracter de spor permanent şi asupra ei se calculează şi se reţine contribuţia de 5% pentru pensia suplimentară, contribuţia de 7% pentru asigurările sociale de sănătate şi contribuţia de 1% pentru alimentarea fondului de şomaj. Dacă o persoană cumulează două sau mai multe funcţii, compensaţia se acordă o singură dată, la unitatea la care salariatul îndeplineşte funcţia de bază. V. şi **indexarea salariilor.**

COMPENSAŢIA (INDEMNIZAŢIA) DE ŞOMAJ, stabilizator natural economic care are rolul de a diminua impactul schimbărilor violente produse în economie, adică al schimbărilor bruşte în cererea agreată. În faza de recesiune are loc o creştere a numărului şomerilor. Prin c.(i.) de ş. se temperează reducerea gravă a veniturilor şomerilor, păstrându-se un nivel suficient al puterii de cumpărare. Dimpotrivă, în perioadele de boom economic, când numărul şomerilor se micşorează foarte mult, cuantumul c.(i.) de ş. scade considerabil. În consecinţă, cererea nu va înregistra o creştere prea mare. V. şi **ajutor de şomaj.**

COMPENSAŢIE 1. Operaţiune prin care se lichidează drepturile şi datoriile echivalente reciproce dintre două sau mai multe persoane fizice sau juridice şi care constă în achitarea diferenţei dintre totalul sumelor de plată şi al celor de încasat. C. se face cu ajutorul conturilor curente deschise la aceeaşi bancă, persoanelor, în care se efectuează lichidarea datoriilor reciproce. Pentru c. s-au creat oficii speciale, numite case de compensaţii (clearing house), unde se efectuează operaţiuni comerciale, prin care vânzătorul unei mărfi se obligă să achiziţioneze de la cumpărător o cantitate de mărfuri produsă de acesta, în valoare egală cu cea a mărfii cumpărate de la el. În acest mod se realizează un schimb de mărfuri de valori apropiate. C. referitoare la importurile şi exporturile de mărfuri pot fi: a) **simple**, efectuate între două firme din două state diferite, care îşi exportă reciproc mărfurile stabilite, a căror valoare este egală pentru a se compensa; b) **progresive**, care se efectuează între mai multe ţări şi care, la rândul lor, pot fi: **bilaterale lărgite**, în care participă doi sau mai mulţi parteneri din partea fiecărui stat şi potrivit cărora mărfurile circulă între două state, iar repartizarea import-exporturilor se înfăptuieşte în graniţele fiecărui stat, între partenerii stabiliţi, care au în acelaşi timp atât calitatea de importatori, cât şi de exportatori (în acest caz, derularea schimburilor are loc între două state participante la acordul încheiat, iar decontarea se face în interiorul fiecărui stat); **triunghiulare (în lanţ)**, la care participă trei sau mai multe state: livrarea şi decontarea mărfurilor se fac în circuit închis, ceea ce evită decontările valutare externe, iar plata se face prin livrări reciproce de mărfuri de valori egale; **multiple (elastice)**, la care participă mai multe firme dintr-o ţară sau din mai multe ţări şi care permit realizarea mai rapidă a consensului partenerilor asupra mărfurilor ce urmează a se livra, decontările se efectuează ca la c. triunghiulare (în lanţ), în interiorul ţărilor, acestea efectuându-se

între întreprinderi, în mărfuri, servicii sau executări de lucrări, în moneda națională; c) **globale**, în care, pe baza unui acord comercial între state, se efectuează schimburi reciproce de mărfuri, prestări de servicii și financiare, plata efectuându-se fără valută, prin clearing. **2.** Compensarea pierderii. **3.** Retribuția pentru un drept nefolosit. **4.** Operațiune efectuată la **bursă** (v.), care constă în cumpărarea sau vânzarea executată simultan asupra aceleiași valori, pentru același număr de titluri, la aceeași dată și la același curs în contul a două sau mai multor persoane care adresează ordine unuia sau mai multor agenți de schimb care colaborează între ei. Ordinele se compensează la cursul cel mai bun de sens contrar. În acest caz, agentul de schimb aduce pe piață numai soldul vânzător sau cumpărător. **V. și acord de barter; casa de compensație a băncilor.**

COMPLETARE DE ACTIVE CIRCULANTE, operațiune financiară de examinare și de compensare a pierderilor de active circulante înregistrate de unitățile economice. În vederea completării activelor circulante, unitățile economice – împreună cu organele lor ierarhic superioare și cu cele financiar-bancare – analizează cauzele care au determinat pierderile, stabilesc sumele ce se impută persoanelor vinovate de proastă gospodărire, de sustrageri, precum și măsurile pentru curmarea deficiențelor și perfecționarea activității economico-financiare viitoare. Pierderile de active circulante provocate de cauze obiective, independente de calitatea activității unităților economice, se completează. Completarea activelor circulante se efectuează pe baza concluziilor reieșite din analizele făcute de departamente, ministere și de consiliile județene și al municipiului București, cu avizul Ministerului Finanțelor. Finanțarea completării se face în primul rând din resursele proprii ale întreprinderii. Apoi, până la anumite limite, completările de active circulante se fac din fondurile de rezervă constituite la organele ierarhic superioare ale unităților economice în cauză. Completările peste aceste limite sau în situațiile în care fondul de rezervă este insuficient, din rezerva bugetară, se fac numai cu aprobarea Guvernului. **V. și fondul de rulment.**

COMPOZIȚIA FONDURILOR DE PRODUCȚIE, categorie economică ce exprimă raportul dintre mijloacele de producție existente în funcțiune și forța de muncă folosită. **C.f.** de **p.** poate fi: a) **tehnică** și oglindește nivelul de înzestrare tehnico-materială a muncii, reprezentând masa de mijloace de producție (în unități naturale) ce revine pe un muncitor; b) **după valoare**, se determină ca raport între valoarea mijloacelor de producție și fondul de salarii al personalului; c) **organică**, aceasta fiind compoziția după valoare, determinată în funcție de compoziția tehnică, și oglindește transformările survenite în aceasta din urmă. Creșterea compoziției organice se realizează pe calea promovării continue a progresului tehnic, îmbunătățirii organizării muncii, ridicării calificării cadrelor și se concretizează în creșterea productivității muncii, reducerea volumului muncii sociale, creșterea eficienței activității economice și sporirea produsului național brut.

COMPOZIȚIA ORGANICĂ A CAPITALULUI, structura după valoare a capitalului determinată de compoziția lui tehnică, care oglindește schimbările survenite în această compoziție. Compoziția tehnică a capitalului se determină ca raport între masa de mijloace de producție folosite și forța de muncă necesară. Compoziția după valoare a capitalului se determină ca raport valoric între **capitalul constant** (v.) și **capitalul variabil** (v.). La determinarea **c.o.** a **c.** trebuie să se aibă în vedere raportul dintre mijloacele de producție și forța de muncă, atât în expresie naturală, cât și valorică. **C.o.** a **c.** diferă de la o ramură economică la alta și chiar de la o întreprindere la alta, în cadrul aceleiași ramuri economice; ea este **mai joasă** acolo unde predomină munca vie, adică unde fiecărui muncitor îi revin mașini și materii prime de prelucrat mai puține, și **mai ridicată**, adică acolo unde fiecărui muncitor îi revin mașini mai multe, mai complexe și mai costisitoare și mai multe materii prime de prelucrat. Modificările care survin în compoziția tehnică și după valoare a capitalului se reflectă și în **c.o.** a **c.** Concomitent cu acumularea capitalului, crește **c.** lui organică deoarece ea este strâns legată de creșterea productivității muncii.

COMPROMIS 1. Convenție, înțelegere bazată pe cedări reciproce, prin care se stinge un litigiu. 2. Înțelegere care intervine după un litigiu, prin care părțile își aleg arbitrii și comunică acestora natura litigiului pe care îi încredințează spre soluționare.

COMPROMIS DE AVARIE, document care atestă faptul că primitorii mărfurilor transportate cu o navă cuprinsă în **avaria comună** (v.) își asumă obligația de a contribui la compensarea daunelor și a cheltuielilor efectuate pentru salvarea comună a încărcăturii și a navei. Comandantul navei solicită acest document de la proprietarii mărfurilor, înainte de predarea acestora. Primitorii mărfurilor depun anumite garanții înainte de întocmirea c. de a. Mărimea contribuției înscrise în acest document se calculează de către **dispașorul de avarie** (v.).

COMUNICARE DE VĂRSĂMINTE, document, fișă ce se întocmește trimestrial de către ministere, celelalte organe centrale de stat, consiliile locale, în care se prevăd principalele lor sarcini de vărsăminte (impozitul pe profit, taxa pe valoarea adăugată, taxa pentru folosirea terenurilor proprietate de stat etc.) la bugetul statului. C. de v. se întocmește trimestrial, pe baza indicatorilor financiari repartizați acestor organe. În comunicare se prevăd atât sarcinile anuale, cât și cele trimestriale repartizate pe unitățile economice din subordine. C. de v. se depune la Ministerul Finanțelor; pe baza acestei comunicări și a prevederilor trimestriale de venituri din bugetul statului, Ministerul Finanțelor elaborează trimestrial un plan de încasări pentru fiecare bancă. La rândul lor, băncile repartizează sarcinile din planul de încasări pe unitățile bancare subordonate, iar acestea le defalcă pe inspectorii împuterniciți cu îndrumarea, sprijinirea și verificarea unităților economice în ceea ce privește îndeplinirea obligațiilor lor financiare față de bugetul statului. C. de v. prezintă importanță pentru încasarea integrală și la termen a veniturilor bugetare.

COMUNITATE DE RISC, totalitatea persoanelor fizice sau juridice care – amenințate de existența unor **riscuri comune** (v.) – acceptă participarea cu **prime de asigurare** (v.), în vederea formării **fondului de asigurare** (v.), din care se vor acoperi pagubele produse de aceste riscuri. Participarea membrilor comunității de risc la formarea fondului de asigurare are la bază principiul mutualității. Conform acestui principiu, la formarea fondului de asigurare participă toți membrii c. de r. – prin plata primelor de asigurare – însă au dreptul să primească despăgubiri sau sume asigurate de la instituția de asigurare numai aceia dintre ei care au avut de suferit de pe urma producerii riscurilor. Constituirea comunităților de risc se realizează fie în baza legii (este vorba de asigurările de persoane, de bunuri și de răspundere civilă prin efectul legii), fie în baza contractelor de asigurare (este vorba de asigurările facultative de persoane, de bunuri și de răspundere civilă). Prin constituirea c. de r. se creează condiții pentru ca protejarea bunurilor și a persoanelor să se poată realiza cu costuri mai reduse, comparativ cu situația în care fiecare membru al comunității ar lua pe cont propriu măsuri de protejare a acestora.

COMUNITATEA ECONOMICĂ EUROPEANĂ (PIAȚA COMUNĂ), grupare economică de state, constituită în anul 1957, în urma Tratatului de la Roma, de către Franța, Italia, Germania, Olanda, Belgia și Luxemburg, și intrată în vigoare în 1958, la care, ulterior, au mai aderat, în 1973, Anglia, Irlanda, Danemarca și Norvegia, iar în 1981 a aderat și Grecia. La 1 ianuarie 1986, C.E.E. devine Europa celor 12, prin intrarea Spaniei și Portugaliei. Astăzi, cei 12 sunt: Germania, Franța, Italia, Anglia, Belgia, Olanda, Spania, Grecia, Portugalia, Danemarca, Irlanda, Luxemburg și cei „șase" care alcătuiesc AELS (Suedia, Norvegia, Finlanda, Austria, Lichtenstein și Irlanda). Actul unic european prevedea realizarea unei piețe unice între cele 12 țări ale C.E.E., la 1 ianuarie 1993. Marea piață din 1993 trebuia să ducă la dispariția barierelor care mai limitează încă libera circulație în cadrul C.E.E. (suprimarea preferinței pentru firmele naționale în materie de piață publică, abolirea controalelor de capitaluri etc.). Începând din 1968, s-a liberalizat

circulația de produse industriale și agricole în comerțul dintre țările membre ale C.E.E. și au fost reduse sau chiar înlăturate taxele de orice natură la import, restricțiile cantitative etc. Pe baza recomandărilor U.N.C.T.A.D., **C.E.E.** a adoptat și aplicat sistemul de preferințe vamale generale și nereciproce, acordate țărilor în curs de dezvoltare membre ale grupului „celor 77". În cadrul uniunii vamale, intrată în funcțiune în anul 1968, au fost elaborate reglementări pentru crearea unei piețe agricole unice, având caracterul unei piețe interne protejate, prin introducerea la importul de produse agricole a unor taxe mobile (de prelevare, suprataxe de prelevare, taxe de compensație etc.), al căror scop este acela de a spori autoaprovizionarea în mai mare măsură cu aceste produse. **C.E.E.** a liberalizat comerțul intracomunitar, a constituit piețe agricole unice pe care le supraprotejează, ceea ce a transformat practic **C.E.E.** într-o grupare economică. Țările membre ale **C.E.E.** practică diferențierea tarifară ce decurge din acordarea unui regim preferențial produselor fabricate în țările membre, comparativ cu cel aplicat terțelor țări. Începând din iunie 1973, **C.E.E.** a acordat României – pe bază de cerere – regimul de preferințe tarifare generalizate în mod nereciproc și nediscriminatoriu, fiind țară în curs de dezvoltare. **C.E.E.** s-a lărgit prin aderarea de noi state într-un context modificat de: desăvârșirea pieței unice fără frontiere intracomunitare; existența uniunii economice și monetare și introducerea monedei unice comunitare – **E.U.R.O.** (v.); definirea unei politici externe și de securitate comune; spațiul economic european **C.E.E.**-AELS; desființarea Tratatului de la Varșovia, prăbușirea comunismului în Europa Răsăriteană, încheierea războiului rece și trecerea la relații de parteneriat între Rusia și statele occidentale. Tratatul de la Roma și Tratatul de la Maastricht prevăd că **„orice stat european poate să solicite să devină membru al Comunității"**. Principalele condiții pe care trebuie să le îndeplinească un stat care dorește să devină membru al **C.E.E.** sunt: ▪aplicarea principiilor democrației și respectarea drepturilor omului; ▪acceptarea sistemului comunitar și capacitatea statului solicitant de a implementa acest sistem; ▪acceptarea și realizarea unei politici externe și de securitate comune; ▪recunoașterea întocmai a Tratatului de la Maastricht, fără nici un fel de act adițional; ▪acceptarea jurisprudenței Curții Comunitare; ▪subscrierea la declarațiile și rezoluțiile adoptate în cadrul **C.E.E.**; ▪aplicarea acordurilor încheiate de **C.E.E.** cu țările terțe. Prin Tratatul de constituire, **C.E.E.** are următoarele obiective principale: ▪asigurarea, prin acțiuni comune, a progresului economic și social al țărilor membre; ▪îmbunătățirea constantă a condițiilor de viață și utilizarea cât mai completă a forței de muncă din țările membre; ▪garantarea stabilității dezvoltării și echilibrului schimburilor economice dintre țările membre; ▪stimularea unei dezvoltări armonioase a economiilor naționale ale țărilor membre și reducerea decalajelor dintre diferite regiuni; ▪instaurarea unei politici comune în domeniul agriculturii; ▪promovarea, printr-o politică comercială comună, a procesului de liberalizare a schimburilor comerciale internaționale. Procesul decizional al **C.E.E.** este realizat de către următoarele instituții: ▪Comisia Executivă, care elaborează propuneri și transpune în practică acțiunile stabilite; ▪Parlamentul Comunitar; ▪Consiliul de Miniștri, care ia decizia finală; ▪Curtea de Justiție; ▪Tribunalul de Primă Instanță, care garantează respectarea dreptului comunitar; ▪Curtea de Conturi care urmărește gestiunea financiară a Comunității; ▪Comitetul Economic și Social; Comitetul Consultativ. Ideea de bază a **C.E.E.** este aceea că o mare piață va stimula concurența, va oferi întreprinderilor posibilități de realizare a unor economii de amploare. Se consideră că competiția îi va favoriza pe cei mai buni și va conduce la reorganizarea aparatului productiv în interesul fiecăruia. Se va crea stimulentul concentrării, se va constitui o zonă teritorială în care mărfurile, capitalurile și oamenii vor circula absolut liber, fără obstacole.

CONCEDENT, persoană fizică sau persoană juridică ce vinde produse sau servicii unei alte persoane, numită **concesionar** (v.).

CONCEDIU, drept acordat personalului de a lipsi de la lucru (serviciu), pentru motive întemeiate şi pentru un timp determinat. C. se acordă cu sau fără plata salariului, după cum se încadrează în dispoziţiile legale, şi poate fi: de odihnă, pentru sarcină şi lehuzie, pentru studii, pentru transfer etc.

CONCEDIU DE MATERNITATE, perioadă de timp în care salariatele însărcinate încadrate în muncă – indiferent de durata contractului de muncă – beneficiază de întreruperea activităţii, înainte şi după naştere. Durata c. de **m.** este de 126 de zile lucrătoare, din care 63 de zile înainte de naştere şi 63 de zile după naştere şi de îngrijire a copilului, cu posibilitatea compensării între ele. Dacă pruncul se naşte mort sau moare după naştere, concediul postnatal este de 42 de zile, iar dacă copilul încetează din viaţă după acest număr de zile, concediul postnatal încetează imediat. Femeile însărcinate şi cele care alăptează nu pot fi folosite în locuri de muncă cu condiţii vătămătoare, grele, periculoase ori contraindicate medical şi nu pot fi solicitate să presteze ore suplimentare. Dacă femeile aflate în situaţiile de mai sus sunt încadrate în asemenea locuri de muncă, ele se trec la alte locuri de muncă, mai uşoare, fără ca prin aceasta să li se reducă salariul. De asemenea, femeile gravide, începând cu luna a şasea, şi cele care alăptează nu sunt repartizate la munca de noapte. Unităţile de stat, cooperatiste şi private au obligaţia să acorde femeilor, în cursul programului de lucru, pauze pentru alimentarea şi îngrijirea copilului, de o jumătate de oră, la intervale de cel mult trei ore. La pauzele respective se adaugă şi timpul necesar deplasării dus şi întors la locul unde se află copilul. Timpul acordat pentru alăptare, inclusiv deplasările, nu poate depăşi două ore zilnic. Pauzele pentru alăptare se acordă până la împlinirea de către copil a vârstei de nouă luni. În cazul copiilor prematuri, distrofici şi al celor care necesită măsuri speciale de îngrijire, pe baza recomandărilor medicale, pauzele de alăptare se acordă până când copiii respectivi împlinesc vârsta de 12 luni. Pe baza cererii mamei, pauzele pentru alimentarea şi îngrijirea copilului pot fi înlocuite cu reducerea programului zilnic de lucru cu două ore. Pauzele de mai sus se includ în timpul de muncă şi nu au consecinţe asupra remunerării sau altor drepturi materiale. Persoana care se află în c. de **m.** are dreptul, în cadrul asigurărilor sociale, la o indemnizaţie. Numărul de zile al c. de **m.** se cuprinde în vechimea în muncă, în vechimea neîntreruptă în muncă şi în vechimea în aceeaşi unitate. **V. şi indemnizaţie în caz de maternitate.**

CONCEDIU DE ODIHNĂ, drept fundamental constituţional al cetăţenilor din România care se acordă salariaţilor o singură dată în cursul unui an calendaristic. În România, c. de o. a fost reglementat pentru prima dată prin Legea contractelor de muncă din 5 aprilie 1929. C. de o. este menit să asigure recreerea şi protecţia salariatului; de aceea, compensarea în bani a c. de o. are loc numai în condiţii restrictive. C. de o. este reglementat şi garantat de Constituţie, Codul muncii şi alte acte normative. Salariaţii au dreptul în fiecare an calendaristic la un c. de o. plătit, cu o durată minimă de 18 zile lucrătoare. Tinerii în vârstă de până la 18 ani au dreptul la un c. de o. pe o durată de minimum 24 de zile lucrătoare. Durata c. de o. este stabilită corespunzător activităţii desfăşurate timp de un an. Salariaţii din administraţia publică au dreptul, în fiecare an calendaristic, la un c. de o. plătit, cu o durată de 21 sau 25 de zile lucrătoare, în raport cu vechimea în muncă, astfel:

Vechimea în muncă	Durata concediului
- până la 10 ani	21 de zile lucrătoare
- peste 10 ani	25 de zile lucrătoare

Salariaţii din regiile autonome cu specific deosebit şi din unităţile bugetare au dreptul, în fiecare an calendaristic, la un c. de o. plătit, cu o durată de 18-25 de zile lucrătoare, în raport cu vechimea în muncă, în modul următor:

Vechimea în muncă	Durata concediului
- până la 5 ani	18 zile lucrătoare
- între 5 şi 15 ani	21 de zile lucrătoare
- peste 15 ani	25 de zile lucrătoare

Personalul din activitatea de cercetare ştiinţifică atestat, încadrat în unităţile bugetare, are dreptul la un c. de o. plătit, stabilit în raport cu vechimea în muncă, în modul următor:

Vechimea în muncă	Durata concediului
- până la 5 ani	24 de zile lucrătoare
- între 5 şi 15 ani	26 de zile lucrătoare
- peste 15 ani	28 de zile lucrătoare

Pentru personalul instanţelor judecătoreşti, durata c. de o. este următoarea:

Funcţia	Vechimea în muncă	
	Sub 10 ani	Peste 10 ani
Judecător	28 de zile lucrătoare	30 de zile lucrătoare
Executor judecătoresc	25 de zile lucrătoare	28 de zile lucrătoare
Grefier sau grefier dactilograf	25 de zile lucrătoare	28 de zile lucrătoare
Arhivar registrator	23 de zile lucrătoare	26 de zile lucrătoare
Agent procedural	22 de zile lucrătoare	25 de zile lucrătoare
Aprod	21 de zile lucrătoare	24 de zile lucrătoare

Pentru personalul din procuratură (parchete), c. de o. plătit are o durată de la 22 de zile până la 30 de zile lucrătoare, în raport cu vechimea în muncă, în modul următor:

Funcţia	Vechimea în muncă	Durata concediului de odihnă
Procuror	Sub 10 ani Peste 10 ani	28 de zile lucrătoare 30 de zile lucrătoare
Secretar şi secretar dactilograf	Sub 10 ani Peste 10 ani	25 de zile lucrătoare 28 de zile lucrătoare
Arhivar registrator	Sub 10 ani Peste 10 ani	23 de zile lucrătoare 26 de zile lucrătoare
Agent procedural	Sub 10 ani Peste 10 ani	22 de zile lucrătoare 25 de zile lucrătoare

Pentru personalul de specialitate juridică din Ministerul Justiţiei, ale cărui funcţii sunt asimilate cu funcţia de magistrat, c. de o. este reglementat în modul următor:

Vechimea în muncă	Durata concediului
- sub 10 ani	28 de zile lucrătoare
- peste 10 ani	30 de zile lucrătoare

Pentru personalul de specialitate de la laboratorul de criminalistică, durata c. de o. este următoarea:

Funcții	Vechimea în muncă	
	Sub 10 ani	Peste 10 ani
Expert criminalist	28 de zile lucrătoare	30 de zile lucrătoare
Asistent criminalist	25 de zile lucrătoare	28 de zile lucrătoare
Tehnician criminalist	23 de zile lucrătoare	25 de zile lucrătoare
Secretar dactilograf	22 de zile lucrătoare	24 de zile lucrătoare

Personalul didactic beneficiază de un **c.** de **o.** cu o durată egală cu vacanța de la sfârșitul anului școlar, dar nu mai puțin de 62 de zile calendaristice. Personalul didactic beneficiază de **c.** de **o.** cu o durată integrală dacă a funcționat în tot cursul anului școlar sau universitar. În cazul în care angajarea s-a făcut după începerea anului școlar sau universitar, durata **c.** de **o.** este proporțională cu timpul lucrat. Ofițerii, maiștrii militari și subofițerii au dreptul, în fiecare an calendaristic, la un **c.** de **o.** plătit. Durata concediului se stabilește în raport cu vechimea în serviciu, în modul următor:

Vechimea în serviciu	Durata concediului de odihnă
Până la 10 ani	32 de zile calendaristice
Peste 10 ani	38 de zile calendaristice

Vechimea în serviciu care se ia în considerare la determinarea **c.** de **o.** este cea pe care ofițerii, maiștrii militari și subofițerii o împlinesc în cursul anului calendaristic. Ofițerii, maiștrii militari și subofițerii care au absentat de la program întregul an calendaristic din cauza incapacității temporare de muncă, precum și cadrele militare femei care au absentat datorită concediilor de maternitate și pentru îngrijirea copilului sau numai a uneia dintre aceste cauze nu au dreptul la **c.** de **o.** pe acel an. Dacă incapacitatea temporară de muncă sau concediile respective au fost de 12 luni ori mai mari și s-au întins pe doi ani calendaristici consecutivi, se acordă un singur **c.** de **o.**, în anul reluării activității, în măsura în care acesta nu a fost acordat în anul precedent. Salariații care sunt încadrați în posturi cu fracțiuni de normă au dreptul la **c.** de **o.** cu durată integrală, corespunzător vechimii în muncă. Salariații care îndeplinesc prin cumul, pe lângă funcția de bază, cu o normă întreagă, o altă funcție, au dreptul la **c.** de **o.** plătit numai de la unitatea în care au funcția de bază. Unitatea în care salariații cumulează le acordă, la cerere, un concediu fără plată pentru zilele de **c.** de **o.** primite de la cealaltă unitate. Salariații care sunt încadrați cu jumătate de normă la două unități au dreptul la **c.** de **o.** la ambele unități, proporțional cu timpul lucrat. Salariații care cumulează, la unități diferite, fracțiuni de normă care depășesc o normă întreagă își aleg unitățile de la care beneficiază de **c.** de **o.**, în așa fel încât drepturile de concediu cuvenite să nu le depășească pe cele cuvenite salariaților încadrați cu o normă întreagă. **C.** de **o.** anual poate fi fracționat la solicitarea salariatului; în fiecare fracțiune trebuie să fie cel puțin 12 zile lucrătoare. Cealaltă parte de concediu trebuie acordată și luată până la sfârșitul anului în curs. Durata **c.** de **o.**, inclusiv a **c.** de **o.** suplimentar, și cuantumul indemnizației cuvenite pe durata acestuia pentru fiecare salariat se stabilesc prin contractul individual de muncă, potrivit normelor legale și clauzelor convenite prin contractele colective de muncă. Orice convenție prin care se renunță total sau în parte la dreptul la **c.** de **o.** este interzisă. Pentru rezolvarea unor situații personale, salariații au dreptul la **concediu fără plată** (**v.**). **C.** de **o.** trebuie nu numai acordat, ci și efectuat pentru odihnirea și refacerea organismului uman. Normele privind efectuarea **c.** de **o.** sau compensarea în bani a concediului neefectuat se stabilesc prin contractele colective de muncă. Compensarea în bani a **c.** de **o.** neefectuat este permisă în cazurile în care: ▪contractul de muncă al salariatului a încetat; ▪salariatul este chemat pentru îndeplinirea serviciului militar; ▪este prevăzută în mod expres într-o lege specială. **C.** de **o.** neacordat salariaților transferați, de către unitatea de la care s-a efectuat transferarea, se acordă acestora de către unitatea la care au fost transferați. În caz de deces

al salariatului, suma reprezentând compensarea în bani a [illegible] de o. ceefectuat se acordă membrilor săi de familie soț (soție), copii, părinți, [illegible] și concediu de odihnă suplimentar; programarea concediilor de odihnă; indemnizația pentru concediul de odihnă.

CONCEDIU DE ODIHNĂ PENTRU PERSONALUL AFLAT ÎN MISIUNE PERMANENTĂ ÎN STRĂINĂTATE, c. ce se acordă personalului aflat în misiune permanentă în străinătate, care are dreptul şi la un concediu suplimentar pentru climă greu de suportat, care se programează la aceeaşi dată, cu plata drepturilor în lei, dacă acesta se efectuează în ţară, şi cu plata drepturilor în valută, dacă acesta se efectuează în străinătate. Plata indemnizaţiei de concediu în valută se poate face numai în situaţia în care cheltuielile de transport pentru venirea în ţară şi pentru înapoierea la post a personalului şi a membrilor săi de familie aflaţi în întreţinere în străinătate sunt mai mari decât indemnizaţia cuvenită, stabilită la nivelul salariului lunar de încadrare în valută. Efectuarea concediului de odihnă în străinătate, cu plata drepturilor în valută, se face, la solicitarea persoanei în cauză, cu aprobarea conducerii unităţilor trimiţătoare. În această situaţie, unităţile trimiţătoare nu vor mai suporta alte cheltuieli legate de efectuarea concediului în anul respectiv, nici pentru personalul în cauză şi nici pentru membrii săi de familie aflaţi în întreţinere în străinătate. Unităţile trimiţătoare vor putea trimite personalul la post în străinătate numai după ce acesta şi-a efectuat concediul de odihnă pe anul calendaristic în curs. În anul încheierii misiunii în străinătate, c. de o. pe anul respectiv se efectuează după venirea de la post, cu plata drepturilor în lei, în ţară.

CONCEDIU DE ODIHNĂ SUPLIMENTAR, c. care se acordă anumitor categorii de salariaţi şi se adaugă anual la concediul de odihnă de bază. Salariaţii care prestează munci grele, periculoase sau vătămătoare ori care lucrează în locuri de muncă unde există astfel de condiţii au dreptul la un concediu suplimentar de odihnă, cu o durată minimă de trei zile lucrătoare. Salariaţii nevăzători au dreptul, în fiecare an calendaristic, la un c. de o.s. cu o durată de şase zile lucrătoare. Salariaţii încadraţi în grade de invaliditate au dreptul, în fiecare an calendaristic, la un c. de o.s. de trei zile lucrătoare. Zilele de concediu suplimentar se cumulează. La stabilirea duratei efective a c. de o.s. în cadrul negocierilor, partenerii sociali pot avea în vedere şi vechimea în muncă a salariaţilor. Pentru salariaţii din administraţia publică, regiile autonome cu specific deosebit şi din unităţile bugetare, durata acestui concediu este cuprinsă între trei şi zece zile lucrătoare. Salariaţii din procuratură (parchet) au dreptul la un concediu suplimentar de trei zile lucrătoare. Pe baza normelor juridice în vigoare se stabilesc categoriile de personal, activităţile şi locurile de muncă pentru care se acordă c. de o.s., precum şi existenţa condiţiilor de muncă grele, periculoase sau vătămătoare. Având în vedere criteriile stabilite, durata efectivă a concediului suplimentar pentru salariaţii din regiile autonome cu regim specific, din administraţia publică şi din unităţile bugetare se aprobă de către următoarele organe: de miniştrii sau de conducătorii celorlalte organe centrale ale administraţiei publice, cu avizul Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale, pentru salariaţii din aparatul propriu şi din unităţile subordonate; de prefectul judeţului, cu avizul Departamentului pentru Administraţia Publică Locală, pentru salariaţii aparatului prefecturii; de consiliul judeţean sau local, pentru salariaţii din serviciile publice judeţene, respectiv locale, precum şi din unităţile subordonate; de consiliul de administraţie al regiei autonome cu specific deosebit, cu avizul ministerului de resort, pentru salariaţii din aceste unităţi; de conducătorul instituţiilor publice bugetare neguvernamentale, pentru salariaţii din aparatul propriu şi din unităţile bugetare subordonate. Pentru salariaţii din ministere, din alte organe centrale ale administraţiei publice, precum şi din celelalte unităţi bugetare, trimişi să lucreze în străinătate, în ţări cu climă greu de suportat, durata efectivă a c. de o.s., diferenţiat pe ţări şi zone geografice, se aprobă de miniştri sau secretari de stat, şefi ai departamentelor subordonate Guvernului, cu avizul Ministerului Sănătăţii şi al Departamentului de Protecţia Muncii din Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale. Ofiţerii,

maiştrii militari şi subofiţerii care îşi desfăşoară activitatea în locuri de muncă cu condiţii deosebite au dreptul, în fiecare an calendaristic, la un c. de o.s. plătit, stabilit în modul următor: 20 de zile calendaristice, pentru cei care fac parte din personalul navigant de pe aeronavele turboreactoare şi turbopropulsoare şi din cel îmbarcat pe submarine, pentru scafandri, precum şi pentru ofiţerii şi maiştrii militari instructori de zbor din instituţiile militare de învăţământ; 16 zile calendaristice, pentru cei care fac parte din personalul navigant de pe aeronave şi din cel îmbarcat pe vedete torpiloare sau alte nave similare stabilite prin ordin al ministrului Apărării Naţionale, precum şi pentru paraşutişti; 3-14 zile calendaristice pentru cei care lucrează în condiţii de muncă grele sau periculoase, stabilite de ministrul Apărării Naţionale. Pentru ofiţerii, maiştrii militari şi subofiţeri care, la data efectuării c. de o.s., nu mai lucrează în condiţii deosebite, durata acestuia se stabileşte proporţional cu timpul lucrat în asemenea condiţii în anul calendaristic respectiv; pentru cei care sunt încadraţi în astfel de locuri de muncă în cursul anului, durata c. de o.s. se stabileşte proporţional cu timpul de la data încadrării până la finele anului. Ofiţerii, maiştrii militari şi subofiţerii care fac parte din personalul navigant de pe aeronavele turboreactoare şi turbopropulsoare, din personalul îmbarcat pe submarine, vedete torpiloare şi vedete purtătoare de rachete, scafandrii, paraşutiştii şi personalul care execută nemijlocit misiuni de protecţie şi de intervenţie antiteroristă efectuează gratuit 15 zile calendaristice din concediul cuvenit la centre de refacere a capacităţii de muncă şi de întărire a sănătăţii. În cazul în care centrele de refacere a capacităţii de muncă şi de întărire a sănătăţii nu dispun de locuri suficiente, ofiţerii, maiştrii militari şi subofiţerii pot fi trimişi pentru refacere în staţiuni balneoclimaterice, cu suportarea cheltuielilor aferente de către ministerele sau serviciile în care aceştia îşi desfăşoară activitatea. V. şi **concediu de odihnă; programarea concediilor de odihnă; indemnizaţia pentru concediul de odihnă.**

CONCEDIU FĂRĂ PLATĂ, număr de zile în care o persoană încadrată în muncă într-o unitate economică sau instituţie îşi întrerupe activitatea ca urmare a reducerii temporare a activităţii unităţii sau a unor cerinţe personale, pe baza unei cereri motivate. Salariaţii din administraţia publică, din regiile autonome cu specific deosebit şi din unităţile bugetare au dreptul la concedii fără plată, a căror durată însumată nu poate depăşi 90 de zile lucrătoare anual, pentru rezolvarea următoarelor situaţii personale: susţinerea examenului de bacalaureat, a examenului de admitere în instituţiile de învăţământ superior, curs seral sau fără frecvenţă, a examenului de diplomă, pentru salariaţii care urmează o formă de învăţământ superior, curs seral sau fără frecvenţă; susţinerea examenului de admitere la doctorat, a examenului de doctorat sau a tezei de doctorat, în cazul salariaţilor care nu beneficiază de burse de doctorat; prezentarea la concurs în vederea ocupării unui post în altă unitate. C. fără p. se acordă pe o perioadă de timp mai mare de 90 de zile în următoarele situaţii: îngrijirea copilului bolnav în vârstă de peste trei ani, în perioada indicată în certificatul medical (de acest drept beneficiază atât mama salariată, cât şi tatăl salariat, dacă mama copilului nu beneficiază, pentru aceleaşi motive, de c. fără p.); tratament medical efectuat în străinătate pe durata recomandată de medic, dacă cel în cauză nu are dreptul la indemnizaţia pentru incapacitate temporară de muncă, precum şi pentru însoţirea soţului sau a soţiei ori a unei rude apropiate (copil, frate, soră, părinte, pe timpul cât aceştia se află la tratament în străinătate), cu avizul obligatoriu al Ministerului Sănătăţii. C. fără p. se poate acorda şi pentru interese personale pe durate stabilite prin acordul părţilor. Pe durata c. fără p. mai mari de 30 de zile lucrătoare pot fi angajate alte persoane, cu contracte de muncă pe durată nedeterminată. În timpul c. fără p. persoanele îşi păstrează calitatea de salariat şi continuă vechimea în muncă. V. şi **concediu de odihnă; concediu de odihnă pentru personalul aflat în misiune permanentă în străinătate.**

CONCEDIU MEDICAL, număr de zile în care se întrerupe activitatea unei persoane într-o unitate, determinat de pierderea temporară a capacităţii de muncă, din cauza unei boli sau a unui accident, acordat de conducerea unităţii pe baza certificatului medical eliberat de organele

medicale competente; durata **c.m.** diferă în funcție de felul și gravitatea bolii ori a accidentului. Peste un anumit număr de zile de **c.m.**, în mod diferențiat pe afecțiuni și accidente, se propune pensionarea pentru invaliditate. Persoana care se află în **c.m.** primește o indemnizație prin asigurările sociale. Numărul de zile cât durează **c.m.** se cuprinde în vechimea neîntreruptă în muncă în aceeași unitate. V. și **indemnizație în caz de incapacitate temporară de muncă.**

CONCEDIU MEDICAL ÎN CAZ DE INCAPACITATE TEMPORARĂ DE MUNCĂ DETERMINATĂ DE ACCIDENT SAU BOALĂ OBIȘNUITĂ, c. ce se acordă salariaților, inclusiv persoanelor aflate în perioada de probă, independent de durata determinată sau nedeterminată a contractului de muncă, în caz de incapacitate temporară de muncă determinată de accident sau boală obișnuită. Totuși salariații încadrați cu contract de muncă pe durată determinată trebuie să aibă o vechime în muncă, adică o perioadă de contribuție, de minimum patru luni în ultimele 12 luni sau de zece luni în ultimii doi ani premergători acordării **c.m.** Incapacitatea de muncă trebuie să se producă pe durata exercitării contractului de muncă. De asemenea, **c.m.** se acordă și în perioada suspendării contractului de muncă, precum și după încetarea contractului de muncă din motive neimputabile salariaților, dacă incapacitatea de muncă s-a ivit în termen de 90 de zile de la data desfacerii contractului de muncă. Beneficiază de **c.m.** și pensionarii invalizi de gradul III și pensionarii urmași. Dacă **c.m.** depășește șase luni, el poate fi prelungit de Ministerul Sănătății cu cel mult 90 de zile. În cazul în care nici după expirarea acestei perioade de timp, asiguratul nu-și reface capacitatea de muncă, se avizează pensionarea de invaliditate. V. și **indemnizație în caz de incapacitate temporară de muncă.**

CONCEDIU MEDICAL PENTRU PERSONALUL TRIMIS ÎN MISIUNE ÎN STRĂINĂTATE, c. ce se acordă personalului trimis în misiune permanentă în străinătate, care se află în incapacitate temporară de muncă, ca urmare a unei boli ori a unui accident, când se află în concediu pre/postnatal, concediu pentru îngrijirea copilului bolnav, precum și în caz de carantină. În aceste cazuri, personalul respectiv are dreptul la indemnizație în valută sau în lei, după caz. Drepturile cuvenite personalului care se află în astfel de situații se determină, potrivit legislației în vigoare, în raport cu salariile în valută, pentru primele zece zile lucrătoare și se suportă din fondul de salarii în valută, iar pentru următoarele zile, în raport cu salariile de încadrare în lei, în țară, și se suportă din fondul asigurărilor sociale. Pe perioada **c.m.**, personalul are dreptul și la indemnizațiile integrale în valută cuvenite pentru soția (soțul) și copiii aflați în întreținere în străinătate. Dacă personalul încadrat se află în concediu medical în țară, indemnizațiile pentru membrii de familie rămași în străinătate se acordă numai dacă, prin aducerea lor în țară, cheltuielile de transport pe distanța dus-întors sunt superioare acestor indemnizații. Unitățile trimițătoare sunt obligate să ia măsuri ca trimiterea personalului în misiune permanentă în străinătate să se facă numai în baza unui examen medical, în condițiile stabilite de către Ministerul Sănătății, din care să rezulte că starea sănătății acestuia îi permite desfășurarea activității în țările respective. Sunt supuși examenului medical și membrii de familie care însoțesc personalul permanent în străinătate.

CONCEDIU PENTRU EVENIMENTE FAMILIALE DEOSEBITE, c. plătit care se acordă salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare, în afara concediului de odihnă de bază și a celui suplimentar. Concediul se acordă în cazul unor evenimente deosebite petrecute în familie sau în alte situații, și anume: ▪la căsătoria salariatului – 5 zile; ▪la nașterea sau căsătoria unui copil – 3 zile; ▪la decesul soțului (soției), copilului, părinților, socrilor – 3 zile; ▪la decesul bunicilor, fraților, surorilor – 1 zi; ▪pentru donatorii de sânge – un număr de zile reglementat de lege; ▪la schimbarea locului de muncă în cadrul aceleiași unități, în altă localitate, și la mutarea domiciliului – 5 zile. Prin contractele

colective de muncă se pot stabili şi alte situaţii în care salariaţii beneficiază de zile libere plătite şi numărul acestora. V. şi **concediu de odihnă; concediu de odihnă suplimentar; programarea concediilor de odihnă.**

CONCEDIU PENTRU ÎNGRIJIREA COPILULUI BOLNAV ÎN VÂRSTĂ DE PÂNĂ LA TREI ANI, c. ce se acordă salariatelor încadrate cu contract de muncă pe durată nedeterminată, pentru îngrijirea copilului bolnav până la împlinirea vârstei de trei ani. Salariatele încadrate cu contracte de muncă pe durată determinată beneficiază de acest concediu plătit numai dacă au o vechime în muncă de cel puţin patru luni în ultimele zece luni sau de zece luni în ultimii doi ani anteriori acordării concediului.

CONCEDIU PENTRU ÎNGRIJIREA COPILULUI HANDICAPAT, formă de protecţie socială ce se acordă, la cerere, persoanelor salariate (femei şi bărbaţi) care au în îngrijire un copil handicapat. Se acordă un concediu plătit pentru îngrijirea copilului handicapat până la împlinirea vârstei de trei ani şi concedii medicale pentru îngrijirea copilului handicapat până la împlinirea de către copil a vârstei de 18 ani. C. se acordă atât pentru copilul firesc, cât şi pentru copilul înfiat, primit în plasament familial sau încredinţat spre creştere şi educare.

CONCEDIU PENTRU STUDII, c. ce se acordă pe o durată de 30 de zile, în afara c. de odihnă, personalului – elevi şi studenţi – care urmează cursurile serale şi fără frecvenţă, cu condiţia de a-şi îndeplini îndatoririle de producţie şi de a promova anii de studii. Pentru examenul de bacalaureat sau de licenţă, se acordă c. fără plată pe timp de cel mult 15 zile.

CONCEDIU PENTRU TRANSFER, c. care se acordă pe timp de cinci zile personalului transferat de la unitate în altă localitate, pentru mutarea familiei şi a gospodăriei sale.

CONCEDIUL SALARIATELOR PENTRU ÎNGRIJIREA COPIILOR ÎN VÂRSTĂ DE PÂNĂ LA DOI ANI, c. care se acordă mamelor salariate, indiferent de durata şi de natura contractului de muncă, pentru creşterea şi îngrijirea copiilor în vârstă de până la doi ani. Acest concediu se acordă în afara concediului pentru sarcină şi lehuzie, de 126 de zile. Concediul pentru îngrijirea copilului se acordă, la cerere, în continuarea concediului pentru sarcină şi lehuzie sau oricând până când copilul împlineşte vârsta de doi ani. Indemnizaţia pentru îngrijirea copilului reprezintă 85% din salariul tarifar lunar. Beneficiază de acest concediu şi mamele salariate care înfiază copii, au fost numite tutori, au copii încredinţaţi sau primiţi în plasament familial, până la împlinirea de către copii a vârstei de doi ani. V. şi **indemnizaţie de naştere; indemnizaţie în caz de maternitate.**

CONCENTRARE BANCARĂ, comasarea afacerilor bancare într-un număr tot mai redus de bănci mari şi foarte mari. C.b. a ajuns la cel mai înalt grad fiind determinată de concentrarea producţiei industriale. Dezvoltarea marilor întreprinderi determină şi concentrarea producţiei industriale. Dezvoltarea marilor întreprinderi determină creşterea resurselor şi a rezervelor lor băneşti, a căror păstrare şi fructificare le realizează marile bănci. Aceste întreprinderi solicită, în acelaşi timp, credite mari care pot fi satisfăcute numai de către bănci puternice. Întreprinderile mari tind să-şi plaseze mijloacele lor băneşti libere în bănci gigant, care pot garanta mai bine păstrarea lor, le pot utiliza mai convenabil şi pot să acorde credite mai uşor. Aceeaşi politică o duc şi rentierii. Băncile mari au o serie de avantaje faţă de cele mici: ▪ele îşi atrag mai uşor clienţi noi; ▪organizează mai multe filiale, ceea ce le permite să mobilizeze depunerile din localităţi diferite şi să efectueze operaţiuni active mai largi; ▪dimensiunile mari ale operaţiunilor de bancă determină micşorarea cheltuielilor de efectuare a lor; ▪o bancă mare suportă mai uşor conjuncturile economice nefavorabile etc. Ca şi în industrie, concurenţa dintre bănci duce la absorbirea băncilor mici de către cele mari. Procesul de concentrare a băncilor se produce uneori mai repede decât în industrie. Cu

toate acestea, concentrarea producției constituie baza concentrării băncilor. C.b. se realizează sub diferite forme, însă în primul rând sub forma creșterii capitalurilor proprii ale băncilor prin acumularea profitului. De asemenea, c.b. se realizează prin mărirea numărului de filiale, prin controlul asupra altor bănci etc.

CONCENTRAREA CAPITALULUI 1. Creșterea proporțiilor capitalului, ca urmare a transformării unei părți din profit în capital. 2. Acumularea de profit sau investirea în întreprindere a unei părți din profit, fapt care conduce la extinderea capitalului. Goana continuă după profituri cât mai mari, cu care să-și sporească mereu capitalul și prin urmare posibilitățile dobândirii unei mase crescânde de profit, stimulează procesul **c.c.** Un alt stimulent principal al c.c. îl constituie concurența. **C.c.** și **centralizarea capitalului** (v.) creează premise și deschide largi posibilități pentru concentrarea producției în întreprinderi mari, fapt care conduce la acumularea de avuții uriașe în mâinile unui număr restrâns de capitaliști, iar pe o anumită treaptă conduce la formarea monopolurilor. La rândul său, dominația monopolurilor a determinat intensificarea procesului de **c.c.** Marea producție capitalistă are avantaje hotărâtoare, comparativ cu cea mică. Astfel, întreprinderile mari pot introduce pe scară largă mașini și tehnologii de fabricație noi, perfecționate, pot introduce o largă diviziune și specializare a muncii, ceea ce le dă posibilitatea să vândă produsele mai ieftin. În lupta de concurență survin cheltuieli și pierderi pe care întreprinderile mari le suportă și le recuperează mai ușor, în timp ce firmele mici și mijlocii decad, se ruinează, dau faliment. Marile întreprinderi capitaliste obțin credite bancare incomparabil mai ușor și în condiții mai avantajoase decât întreprinderile mici, iar în lupta de concurență creditul constituie o importantă armă. Iată de ce, **c.c.** duce nu numai la creșterea capitalului individual, ci și a celui social. **C.c.** și centralizarea capitalului exprimă relația directă dintre muncitori și capitaliști; ca urmare a acestor procese, un număr tot mai mic de capitaliști, care dețin averi imense, ajung să hotărască soarta a sute de mii și milioane de muncitori. **C.c.** în agricultură are drept urmare concentrarea pământului și a celorlalte mijloace de producție în mâinile marilor proprietari, în timp ce masele largi de țărani săraci și mijlocași lipsiți de pământ, vite de muncă, unelte agricole etc., se transformă în proletari. După al doilea război mondial, **c.c.** s-a intensificat considerabil datorită acțiunii mai multor factori cum sunt: intervenția în măsură tot mai mare a statului în viața economică, formarea de uniuni monopoliste interstatale, amplificarea revoluției științifico-tehnice, intensificarea exportului de capital etc. **C.c.** și centralizarea acestuia au ca urmare agravarea contradicțiilor și în special adâncirea prăpastiei dintre minoritatea deținătoare de capital și marea majoritate neavută a societății.

CONCENTRARE FINANCIARĂ, sporire, creștere a capitalului agentului economic. **C.f.** se poate realiza pe următoarele căi: ▪fuziune; ▪absorbție; ▪participare; ▪integrare etc.

CONCERN, formă organizatorică de monopol; organizație monopolistă realizată prin concentrarea întreprinderilor din diferite ramuri economice care au la bază dependența financiară de un anumit grup de mari capitaliști, care exercită controlul asupra tuturor întreprinderilor din interiorul **c. C.** poate apărea pe două căi, și anume: a) o întreprindere principală, dominantă, își subordonează alte întreprinderi mai mici; b) asocierea mai multor întreprinderi sub o singură conducere, dar care sub aspect juridic rămân autonome, ceea ce înseamnă că nu are loc o subordonare totală a unei întreprinderi față de cealaltă. ❖ **C. bancar**, formă a monopolului bancar; uniune monopolistă bancară care se formează prin subordonarea de către o bancă mare a unor bănci mai mici, prin sistemul de participare a capitalului bancar, prin cumpărarea sau schimbul de acțiuni, prin sistemul creditelor etc. **C.b.** supune băncile pe baza controlului financiar, lăsându-le aparent independente. Adesea, baza, centrul **c.b.** este trustul bancar care deține o poziție dominantă în cadrul consorțiului. Un rol important în structura concernelor bancare îl joacă sistemul de participare. Scopul principal al **c.b.** este realizarea unor profituri cât mai mari. V. și **monopol; trust; monopol bancar.**

CONCESIA COMERCIALIZĂRII, sumă de bani care revine membrilor grupului de vânzări din adaosul de comercializare a emisiunii primare.

CONCESIA COMERCIALIZĂRII FONDULUI MUTUAL 1. Diferență între valoarea netă a activului și prețul oferit publicului. 2. Sumă de bani achitată de investitor pentru a cumpăra acțiuni ale fondului mutual. **C.c.f.m.** se publică sub formă procentuală, împreună cu valoarea unitară netă și cu prețul oferit publicului la cotarea acțiunilor **fondului mutual** (v.).

CONCESIONAR, intermediar (persoană fizică sau juridică) care cumpără produse și servicii de la concedent, pentru a le asigura anumite condiții de vânzare pe o anumită piață.

CONCESIUNE, drept acordat de stat unei persoane fizice sau juridice de a exploata o bogăție a solului sau subsolului, de a vinde un anumit produs, de a executa anumite lucrări sau de a presta anumite servicii de interes general sau local, în schimbul unor beneficii.

CONCILIERE, modalitate de soluționare a divergențelor ivite între titularii de investiții și organele bancare cu prilejul avizării și admiterii la finanțare și creditare a investițiilor. În cazurile în care **c.** nu reușește să soluționeze divergențele, soluționarea lor are loc prin participarea organelor superioare ale titularilor și băncilor finanțatoare.

CONCORDAT, înțelegere, convenție între un comerciant debitor falit și masa creditorilor, referitoare la modul și termenele de stingere a datoriilor. **C.** poate fi amiabil sau judiciar. ❖ **C. judiciar** este cel omologat de către instanța judiciară și conferă debitorului dreptul de a reintra în posesia activului său, luându-și obligația de a plăti parțial – în cota concordată – sau integral datoriile sale, la termenele și în condițiile stabilite. ❖ **C. prefalimentar (preventiv)**, convenție, acord, extrajudiciar încheiat de către debitor cu fiecare creditor în parte, mai înainte de declararea falimentului, prin care debitorul este ajutat să treacă criza de insolvabilitate. Prin **c.p.** se evită declanșarea procedurii de faliment și consecințele ce ar decurge din starea de încetare a plăților. Se poate folosi și **c. prin abandon de activ** care constituie o înțelegere ce intervine între falit și adunarea creditorilor, prin care falitul abandonează bunurile sale în favoarea creditorilor, în schimbul anulării parțiale sau totale a datoriilor. Prin **c.** se poate conveni încetarea sau suspendarea procedurii falimentului, nu însă și oprirea urmăririi penale, dacă este cazul. Când nu toți creditorii și-au dat asentimentul pentru încheierea **c.**, judecătorul sindic îi convoacă – în termen de trei zile de la verificarea creanțelor – pe creditori pentru consultare referitoare la **c.** În acest termen, propunerea de concordat se poate face de către falit sau de un număr de creditori care reprezintă cel puțin un sfert din pasivul falimentului. Simpla propunere de **c.** nu suspendă actele întreprinse pentru lichidarea falimentului. **C.** trebuie subscris în aceeași adunare în care a fost consimțit. Dacă survine vreo schimbare în condițiile **c.**, adeziunile date în prima adunare rămân fără efect. Creditorii care n-au consimțit ori n-au intervenit la **c.** pot face opoziție la omologare. Ulterior omologării, se poate exercita calea de atac legală împotriva sentinței pronunțate. După ce sentința de omologare a rămas definitivă, încetează starea de faliment și, totodată, încetează funcțiile judecătorului sindic. Dacă falitul nu îndeplinește condițiile **c.**, unul sau mai mulți creditori, care au participat la deliberări și care nu au fost îndestulați cu sumele cuvenite prin **c.**, pot cere rezilierea **c.** Rezilierea **c.** de către instanța de judecată conduce la redeschiderea operațiunilor falimentului, iar creditorii neîndestulați reintră în drepturile lor față de falit. Repunerea în stare de faliment pentru neplata cotelor stabilite prin **c.** atrage pentru falit pedeapsa prevăzută pentru **bancruta simplă** (v.). **C. judiciar** nu se admite în următoarele cazuri: ▪falitul se ascunde; ▪falitul este inculpat pentru **bancrută frauduloasă** (v.) (încetarea plăților se datorează unor împrejurări neobișnuite, ca de exemplu: ▪jocuri de noroc, cheltuieli extravagante, speculații etc.); ▪falitul a mai fost în stare de faliment; ▪falitul nu se obligă să plătească cel puțin 60% din capitalul creanțelor; ▪termenul stipulat pentru plata cotei trece de 18 luni; ▪nu se garantează plata cotei concordatare etc.

CONCURENȚĂ, trăsătură a economiei de piață care exprimă comportamentul agenților economici în condițiile libertei inițiative, pentru obținerea unor condiții de producție și desfacere mai avantajoase, astfel încât să obțină un profit cât mai mare. C. este confruntarea economică dintre producători, comercianți, bancheri ș.a. pentru a atrage o parte cât mai mare din clientela consumatoare prin prețuri accesibile, prin calitatea mărfurilor și serviciilor, astfel încât să obțină rezultate economice și financiare cât mai bune. C. este o confruntare liberă, deschisă, dar loială, prin care agenții economici vânzători și cumpărători caută să-și îmbunătățească situația economico-financiară. Țările cu economie de piață dezvoltată cunosc următoarele forme de **c.**: a) **c. imperfectă**, formă de concurență între agenții economici vânzători și cumpărători, care prin acțiunile lor pot să influențeze raportul dintre cererea și oferta de mărfuri, servicii și mărimea prețurilor și tarifelor. Pe piața cu **c.i.**, vânzătorii și cumpărătorii exercită individual presiuni asupra prețului. Trăsăturile principale ale **c.i.** sunt: ▪există puțini vânzători și mulți cumpărători sau invers; ▪produsele sunt diferențiate; ▪sunt condiții pentru ca diferiți agenți economici să exercite un control asupra prețurilor; ▪se ivesc dificultăți relative la intrarea de producători noi în diferite ramuri; ▪există rivalități evidente în relațiile cu cumpărătorii privind calitatea produselor, frustrarea pe diverse căi a cumpărătorilor etc. **C.i.** poate fi **monopolistică**, atunci când există un număr mare de producători, care pot lua decizii independente; producătorii și consumatorii sunt numeroși; cererea și oferta au caracter de atomicitate, însă se pierde caracterul de omogenitate a produselor; cumpărătorii pot alege mărfurile potrivit dorințelor și posibilităților lor; **oligopol**, când se păstrează caracterul de atomicitate a cererii, există mulți cumpărători, dar un produs este oferit de puțini producători. Producătorii nu pot controla prețul, dar pot influența piața prin deciziile pe care le iau cu privire la producție sau la preț, fiecare producător trebuind să țină seama de deciziile celorlalți; **monopol**, în care oferta pentru un anumit produs este concentrată la un singur producător, fapt care îi permite să controleze piața. Monopolul influențează și chiar determină nivelul prețurilor, însă nu poate determina cantitatea de mărfuri care se vând, deoarece aceasta depinde de puterea de cumpărare existentă la un moment dat. Prețul de monopol este ridicat și are influențe negative asupra cumpărătorilor. Monopolul împiedică și chiar elimină libera concurență, conducând la exercitarea dominației producătorului asupra consumatorului. De aceea, sunt necesare măsuri antimonopoliste; **c. monopsonică**, în care cumpărătorii pot exercita o influență asupra prețului produsului, ca urmare a faptului că numărul lor este foarte mic (poate exista chiar un singur cumpărător); b) **c. perfectă (pură)**, curățată de orice influență monopolistă, este aceea în care pe piață toți vânzătorii își pot vinde toată producția oferită la prețul pieței, fără să-l poată influența hotărâtor, iar cumpărătorii pot cumpăra ceea ce au nevoie și cât doresc la prețul dat al pieței, fără ca și aceștia să-l poată modifica după dorința lor. Caracteristicile **c.p.** sunt următoarele: ▪atomicitate perfectă, ceea ce înseamnă că producătorii și consumatorii sunt de puteri aproximativ egale, de regulă în număr mare și de putere mică; ▪transparență și fluiditate perfectă, adică toți producătorii și consumatorii cunosc perfect cererea și oferta, încât se poate obține produsul cel mai bun și la un preț cât mai mic; ▪omogenitatea produsului, adică pe piață există produse echivalente, identice; ▪intrarea și ieșirea liberă pe piață, aceasta însemnând că producătorul intră pe piață când are marfă bună și ieftină și iese de pe piață când marfa este de slabă calitate și de un preț ridicat; ▪reflectă mobilitatea factorilor de producție, aceasta însemnând că toți producătorii și consumatorii să poată găsi liber și nelimitat capitalul și forța de muncă necesară. C. prin toate formele sale contribuie la dezvoltarea cercetării științifice, a tehnicii la nivel mondial, a proceselor tehnologice, la creșterea productivității muncii, la reducerea costurilor, la ridicarea calității produselor, la diversificarea producției etc. În același timp, **c.** poate conduce și la confruntări neloiale între parteneri, la afectarea intereselor consumatorilor, la practicarea unor consumuri nerationale de materiale, de forță de muncă etc.

CONCURENȚĂ ATOMIZATĂ, c. în care pe piață există un număr foarte mare de agenți economici care desfac mărfuri la prețuri stabilite în mod independent.

CONCURENȚĂ IMPERFECTĂ, formă de concurență care se deosebește de c. perfectă și care cuprinde c. monopolistă, oligopolul și monopolul. Orice structură de piață diferită de c. perfectă și de monopol.

CONCURENȚĂ ÎN AFARA PREȚULUI (NON-PRICE COMPETITION), strategie de concurență, alta decât cea de reducere a prețului, menită să atragă noi clienți dintre cei loiali concurenților. C. în **a.p.** folosește strategii cum sunt: publicitatea, diferite mijloace de marketing, inovarea produsului etc.

CONCURENȚĂ MONOPOLISTĂ, c. care cuprinde un număr mare de firme care realizează produse similare, însă nu identice. Folosirea diferențierii mărfurilor conferă agenților economici în cauză un element de putere de monopol, fiecare dintre ei având o curbă a cererii cu pantă negativă și, ca urmare, pot influența prețul. Cu toate acestea, obținerea pe termen lung de profituri supranormale este împiedicată de libertatea de intrare, ceea ce înseamnă că pot să apară noi agenți economici care adoptă și produc alte variante ale aceluiași produs în condiții identice de preț. În aceste condiții, profiturile pozitive obținute pe termen scurt ajung să fie eliminate pe termen lung de către noi agenți economici intrați pe piață. În condițiile **c.m.**, agentul economic realizează producția la nivelul dorit, dar la un cost mai mare decât costul minim. În condițiile **c.m.**, agentul economic este mai puțin eficient decât în **c.** perfectă, deoarece produce în exces de capacitate.

CONCURENȚĂ PERFECTĂ, structură de piață care are următoarele caracteristici: ▪fiecare agent economic deține o cotă nesemnificativă din piață; ▪fiecare agent economic produce o marfă omogenă, folosind procedee de producție și soluții tehnologice identice; ▪fiecare agent economic dispune de informații perfecte. În **c.p.**, pătrunderea altor agenți economici pe piață este liberă, în speranța că ar putea obține profituri mai mari decât cele normale. Cererea scade până când fiecare agent economic obține doar profituri normale, fapt ce determină pierderea interesului altor agenți de a mai pătrunde pe piața respectivă. De asemenea, având în vedere că fiecare agent economic produce o marfă omogenă, el nu mai poate ridica prețul fără să-și piardă cota din piață în favoarea agenților economici concurenți.

CONCURENȚĂ PURĂ, v. CONCURENȚĂ PERFECTĂ.

CONCURS COMERCIAL, ordinea de satisfacere a pretențiilor mai multor creditori față de un debitor insolvabil (persoană fizică sau juridică). **C.c.** este determinat de falimentul numeroaselor întreprinderi, provocat de anarhia producției și de concurența acută. După pronunțarea sentinței de insolvabilitate a debitorului se numesc organele de conducere a concursului, care stabilesc toate pretențiile prezentate de creditori, indiferent de termenul lor. În organele de conducere a **c.c.**, rolul principal îl au marii creditori, de regulă băncile, care își apără interesele. Pretențiile creditorilor, recunoscute de organele de conducere ale concursului, se satisfac pe seama masei concursului, respectiv a sumei realizate din vânzarea bunurilor debitorului. Ordinea de satisfacere a pretențiilor creditorilor este legiferată.

CONDIȚIA „CU RĂSPUNDERE NUMAI PENTRU PIERDEREA TOTALĂ A NAVEI, INCLUSIV CHELTUIELILE DE SALVARE", **c.** care se referă la asigurarea navelor maritime. Asigurarea încheiată în baza acestei condiții are o sferă de acoperire a riscurilor mai restrânsă decât celelalte condiții, în baza cărora se poate încheia această asigurare. V. și **asigurarea navelor maritime.**

CONDIȚIA „CU RĂSPUNDERE PENTRU AVARIA PARTICULARĂ“, c. care privește asigurarea mărfurilor în timpul transporturilor internaționale. Asigurarea încheiată în baza acestei condiții acoperă mai multe riscuri decât cea în baza condiției „fără răspundere pentru avaria particulară“. V. și **asigurarea „cu răspundere pentru avaria particulară“.**

CONDIȚIA „CU RĂSPUNDERE PENTRU PIERDERE SAU AVARII“, c. care se referă la asigurarea navelor maritime. Asigurarea încheiată în baza acestei condiții acoperă atât pagubele determinate de pierderea sau dispariția navei, cât și cele care sunt urmarea unor avarii, inclusiv contribuția navei la avaria comună. Practic, se poate afirma că această condiție oferă acoperire unui mare număr de riscuri, având o sferă de cuprindere mai mare decât alte condiții în baza cărora poate fi încheiată asigurarea navelor maritime. V. și **asigurarea navelor maritime.**

CONDIȚIA „FĂRĂ RĂSPUNDERE PENTRU AVARIA PARTICULARĂ“, c. care privește asigurarea mărfurilor în timpul transporturilor internaționale. Încheierea asigurării în baza acestei condiții – ca urmare a faptului că acoperă numai anumite riscuri – se recomandă pentru acele mărfuri care pot fi transportate și pe puntea vasului, deoarece nu sunt avariate prin contactul cu apa de mare. V. și **asigurarea „fără răspundere pentru avaria particulară“.**

CONDIȚIA „FĂRĂ RĂSPUNDERE PENTRU AVARII, ÎN AFARĂ DE CAZURILE DE NAUFRAGIU, EȘUARE, INCENDIU, EXPLOZIE PE BORD SAU CIOCNIRE“, c. care se referă la asigurarea navelor maritime. Această condiție are o sferă de acoperire a riscurilor mai restrânsă decât condiția „răspundere pentru pierdere și avarii“, deoarece limitează aria răspunderilor pentru avarii. V. și **asigurarea navelor maritime.**

CONDIȚIA „TOATE RISCURILE“, c. care privește asigurarea mărfurilor în timpul transporturilor internaționale. În baza acestei condiții, se extinde considerabil aria riscurilor acoperite, făcând posibilă despăgubirea promptă și rapidă a asiguratului. V. și **asigurarea pentru toate riscurile.**

CONDIȚII DE ASIGURARE, prevederi, stipulații, clauze cuprinse în contractul de asigurare, care reglementează răspunderea celor două părți contractante și, cu deosebire, a asigurătorului în cazul daunelor provocate de riscurile cuprinse în asigurare. Dacă se are în vedere gradul de protecție a asiguraților, în asigurările externe se folosesc următoarele **c. de a.** principale: a) condiții fără răspundere pentru avaria particulară; b) condiții cu răspundere pentru avaria particulară; c) condiții cu răspundere pentru toate riscurile. Conform condițiilor din prima categorie, societatea de asigurări îl despăgubește pe asigurat numai pentru daunele de avariere totală a întregii încărcături sau a unei părți din aceasta, precum și pentru daune de avarie particulară, dacă sunt determinate de una dintre următoarele cauze: eșuare, incendiu, trăsnet, răsturnare, scufundare, naufragiu, împotmolire sau contact cu alte mijloace de transport, cu obiecte fixe sau plutitoare, prăbușirea podurilor sau a altor construcții, dispariția mijlocului de transport cu care este transportată încărcătura. Asigurarea în aceste condiții acoperă, în același timp, pierderile, cheltuielile și contribuțiile plătite de asigurați în caz de avarie comună, precum și cheltuielile necesare și rezonabile efectuate în scopul salvării bunurilor asigurate, al prevenirii unui pericol iminent, al reducerii consecințelor unei avarii și al stabilirii mărimii acesteia. Pe baza acordului încheiat între asigurător și asigurat, în această formă de asigurare pot fi cuprinse și alte riscuri. Condițiile de asigurare (b) compensează daunele provocate de avarierea totală sau parțială a întregii încărcături sau a unei părți din aceasta, ca urmare a unor cauze suplimentare celor prevăzute la condițiile (a), și anume avarierea mărfurilor prin contact cu apa de mare, accidente la încărcare, stivuire sau descărcarea mărfurilor ori în timpul alimentării cu combustibil a mijlocului de transport, avarierea mărfurilor ca urmare a defectării instalațiilor etc.

CONFEDERAȚIE, denumire dată unor asociații de organizații obștești care au țeluri (scopuri) social-politice fundamentale comune sau apropiate (de exemplu, confederația sindicatelor). V. și **sindicat.**

CONFERINȚA NAȚIUNILOR UNITE DE LA BRETTON WOODS, c. cu conținut monetar și financiar, care a avut loc la 22 iulie 1944 și care a hotărât: revizuirea regulilor de funcționare a sistemului monetar internațional; instaurarea unui regim de schimburi, capabil să prevină haosul postbelic; înființarea unei instituții internaționale, însărcinată să supravegheze buna funcționare a reglementărilor internaționale; multilateralismul, convertibilitatea monedelor; interdicția practicilor discriminatorii.

CONFERINȚA NAȚIUNILOR UNITE PENTRU COMERȚ ȘI DEZVOLTARE (U.N.C.T.A.D.), organ specializat pentru problemele privind comerțul și dezvoltarea, instituit în decembrie 1964, de către Adunarea Generală a O.N.U. Membre ale organizației sunt toate statele care fac parte din O.N.U. **U.N.C.T.A.D.** are următoarele obiective principale: ▪stabilirea relațiilor comerciale internaționale pe baze juste și echitabile; ▪promovarea cu prioritate a comerțului țărilor în curs de dezvoltare, pentru accelerarea dezvoltării lor economico-sociale; ▪extinderea relațiilor comerciale și a colaborării economice între țările cu sisteme social-economice diferite; ▪elaborarea de principii și politici în comerțul internațional și rezolvarea problemelor comerciale privind dezvoltarea economică; ▪instituirea de instrumente juridice multilaterale în domeniul relațiilor de colaborare economică externă și cu deosebire în domeniul comerțului; ▪armonizarea politicii guvernelor în domeniul comerțului și dezvoltării; ▪crearea și asigurarea unui cadru instituțional favorabil, menit să înlesnească coordonarea comerțului internațional, a organismelor din sistemul O.N.U. La sesiunile ținute din patru în patru ani s-au elaborat măsuri și recomandări menite să contribuie la impulsionarea creșterii economice a țărilor în curs de dezvoltare, în vederea reducerii și lichidării decalajului dintre ele și țările dezvoltate. În intervalul dintre sesiuni funcționează Consiliul pentru Comerț și Dezvoltare, ca organ permanent al conferinței, compus din 55 de state alese de conferință pe criterii geografice. Consiliul se întrunește de două ori pe an, urmărind aplicarea recomandărilor și a deciziilor conferinței, și funcționează pe patru subcomisii și alte organisme. **U.N.C.T.A.D.** are un secretariat cu sediul la Geneva, condus de un secretar general. Secretariatul elaborează studii, analize și date statistice necesare sesiunii și consiliului, pregătește diferite rapoarte specializate etc. Ca membră a organizației, România participă activ la lucrările Conferinței și a făcut numeroase propuneri pentru promovarea relațiilor economice dintre toate țările lumii. Țara noastră, alături de celelalte țări în curs de dezvoltare, militează pentru eliminarea restricțiilor cantitative și a barierelor artificiale din calea comerțului internațional, pentru obținerea anumitor preferințe vamale din partea țărilor dezvoltate.

CONFISCARE, sancțiune administrativă sau penală, în temeiul deciziei unui organ al administrației de stat sau a instanței penale, care constă în trecerea forțată (parțială, totală sau specială) a bunurilor unei persoane fizice în proprietatea statului, fără acordarea vreunei despăgubiri. C., potrivit prevederilor actelor normative, poate fi o sancțiune sau o măsură preventivă.

CONFLICT DE MUNCĂ, situație în care se ivesc diferite dispute între agenți economici și instituții, pe de o parte, și salariați, pe de altă parte, referitoare la angajare, neangajare, concediere, condițiile contractului de muncă, condițiile de muncă, salarizare, concedii, ajutoare etc.

CONFLICT SOCIAL, neînțelegere, ciocnire de interese, dezacord, diferend, discuție violentă în cadrul unui sistem de organizare și conducere, în legătură cu unele probleme privind sarcinile de serviciu, remunerarea, timpul de lucru sau comportamentul unor persoane.

CONOSAMENT, act scris, titlu de credit reprezentativ, document utilizat în transportul maritim, redactat într-o anumită formă, semnat de reprezentanții organizației de navigație, de armator sau de către căpitanul (comandantul) navei, prin care se confirmă încărcarea mărfii pe bordul vasului sau primirea mărfii în vederea încărcării ei, precum și obligația de a o transporta în condiții bine stabilite, contra unei taxe numite navlu (v.), într-un anumit port și angajamentul de a preda mărfurile destinatarului lor legitim la sosirea în port. C. se întocmește de armator sau de agentul său, de căpitanul vasului sau de către secundul acestuia. Posesia c. înseamnă posesia însăși a mărfii, ceea ce oferă posibilitatea negocierii (vânzării) sau punerii drept gaj prin simpla andosare sau predare, fără ca marfa să fie prezentă. Din acest motiv, c. se mai numește și cambia mărilor. C. servește și ca act de transport, care însoțește marfa, și ca act financiar-contabil, care dovedește achitarea taxelor de transport. C. îndeplinește următoarele funcții: ▪atestă că între cărăuș și încărcător a intervenit un contract de navlosire; ▪constituie o dovadă că armatorul a primit anumite mărfuri spre a fi transportate; ▪este un titlu de valoare (de credit reprezentativ) și de proprietate, care reprezintă marfa ce se transportă, având calitatea de instrument de credit care poate circula prin andosare (gir). Persoana care are posesia legitimă a conosamentului este considerată proprietarul mărfii. Transmiterea proprietății conosamentului constă, de fapt, și în transmiterea proprietății asupra mărfii pe care o cuprinde. C. conține următoarele elemente obligatorii: ▪numele și sediul armatorului; ▪denumirea și pavilionul vasului; ▪numărul de ordine al conosamentului; ▪numărul de exemplare originale ale conosamentului; ▪numele încărcătorului; ▪portul de încărcare și de descărcare; ▪numele destinatarului; ▪greutatea și volumul încărcăturii; ▪măsurile principale necesare identificării mărfurilor de pe navă, numărul coletelor, lăzilor, greutatea lor, starea mărfurilor etc.; ▪modalitatea de plată a navlului; ▪locul și data întocmirii conosamentului; ▪locul și data încheierii contractului de navlosire; ▪semnătura căpitanului vasului. C. poate fi nominativ, la purtător, la ordin, cu navlul plătit, cu navlul plătibil la destinație, fără transbordare, cu transbordare, individual, colectiv, „curat" etc. ❖ C. **colectiv**, c. ce se completează de un agent încărcător pentru mai multe colete cu mărfuri destinate mai multor destinatari dintr-un port. **C.c.** simplifică munca de întocmire a acestor documente și evită unele cheltuieli reclamate de această muncă. ❖ C. **„curat"**, c. care nu cuprinde mențiuni sau rezerve suplimentare, menite să constate expres existența vreunui neajuns legat de mărfurile sau ambalajele care se livrează cumpărătorilor externi, ca de exemplu: butoaie care curg, saci vechi, lăzi uzate etc. Vânzătorul are obligația să livreze marfa în ambalaje adecvate transportului maritim. ❖ **C. de bord**, formă de c. care atestă că marfa a fost efectiv încărcată pe navă. ❖ **C. la ordin**, formă de c. care conține mențiunea specială „la ordin", urmată de numele beneficiarului. Un astfel de c. poate fi emis: de regulă, la ordinul beneficiarului creditului documentar, andosat ulterior de către acesta; la ordinul băncii care a deschis creditul; la ordinul cumpărătorului-ordonator. Dacă se utilizează incassoul documentar, se folosește emiterea c. la o. exportatorului, care se andosează la ordinul băncii remitente ori direct la ordinul acestei bănci. C. la o. poate fi negociat și transmis prin gir sau andosare. În situația în care ultimul beneficiar, la ordinul căruia a fost andosat c., semnează și pune ștampila pe verso fără să numească alt beneficiar, c. devine la purtător. ❖ **C. la purtător**, formă de c. rar întâlnită, al cărei purtător este și proprietarul mărfurilor, datorită faptului că proprietatea asupra mărfurilor pe care le reprezintă se transmite prin simpla remitere, fără să mai fie necesară **andosarea** (v.). ❖ **C. „murdar"**, c. care conține mențiuni referitoare la starea necorespunzătoare a mărfii și a ambalajului acesteia. ❖ **C. net**, c. care nu conține nici o rezervă referitoare la starea mărfurilor de pe navă și a ambalajelor acestora. Exportatorul (vânzătorul) este obligat să livreze marfa într-un ambalaj adecvat transportului pe mare. ❖ C. **nominativ**, c. care conține numele beneficiarului căruia îi sunt livrate mărfurile fără altă mențiune. **C.n.** este negociabil, iar transferul proprietății se face printr-o procedură specială numită cesiune de creanță. ❖ **C. pentru îmbarcare**, formă de c. prin care transportatorul acceptă mărfurile pentru transport. În momentul întocmirii c., mărfurile

nu sunt încă încărcate pe navă. C. se întocmeşte şi se emite într-un set complet format din mai multe originale, care fac posibilă ajungerea lor la destinaţie pe mai multe căi. De asemenea, se întocmesc mai multe copii, în funcţie de condiţiile de plată. În portul de destinaţie mărfurile se descarcă şi se eliberează pe baza unuia dintre exemplarele originale. Acest fapt determină anularea automată a celorlalte exemplare.

CONSEMNANT, persoană care depune mărfuri sau anumite valori materiale unei alte persoane fizice sau juridice, numită consemnatar, pentru a i le vinde pe contul său, în schimbul unui comision.

CONSEMNAŢIUNE, depunerea unei sume de bani la C.E.C. de către o persoană fizică sau juridică pentru a fi păstrată la dispoziţia unei alte persoane fizice sau juridice, potrivit unor dispoziţii legale. V. şi **operaţiunile Casei de Economii şi Consemnaţiuni.**

CONSIGNATAR, persoană fizică sau juridică împuternicită să primească bunuri spre a fi vândute în contul consignantului, în schimbul unui comision.

CONSIGNATOR, persoană care depune bunuri spre a fi conservate sau vândute prin consignaţie. Persoana poate fi fizică sau juridică.

CONSIGNAŢIE 1. Instituţie, unitate comercială care primeşte în vederea vânzării sau care mijloceşte vânzarea diferitelor bunuri depuse de persoane fizice şi persoane juridice. În acest scop, se întocmeşte un contract de **c.**, iar bunurile se vând la un preţ prestabilit. Prin depunerea bunurilor în **c.** nu se transmite dreptul de proprietate asupra lor, ele rămânând în proprietatea depunătorului (consignatorului) până la data vânzării şi încasării preţului lor. **2.** Contract sinalagmatic, oneros, comunicativ şi consensual, prin care una dintre părţi, numită **consignator,** încredinţează celeilalte părţi, numită **consignatar**, mărfuri sau obiecte mobile spre a le vinde în nume propriu, la un preţ dinainte stabilit, pe contul consignantului. V. şi **consignatar; consignator.**

CONSILIUL BIROURILOR ASIGURĂRILOR DE AUTOVEHICULE, organizaţie internaţională care cuprinde birourile asigurărilor de autovehicule din fiecare ţară, constituită în anul 1949, cu sediul la Londra. Consiliul a elaborat textul unei convenţii interbirouri, precum şi forma documentului de asigurare **„Cartea verde"** (denumită astfel după culoarea pe care o poartă). Convenţia interţări a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1953. În acest fel, **„Cartea verde"** a devenit un certificat, un document internaţional de asigurare, cu valabilitate pe teritoriul fiecăreia dintre ţările care fac parte din **C.B.A.** de **A.** Acest Consiliu are următoarele atribuţii: întreprinde măsurile şi iniţiativele necesare pentru îndeplinirea Recomandărilor adoptate de Grupul Principal de Lucru în anul 1949 şi a celorlalte recomandări şi rezoluţii ulterioare; ţine legătura strânsă cu Grupul Principal de Lucru şi cu oricare alt organism privind problemele şi iniţiativele care au tangenţă cu funcţionarea sistemului „Carte verde" şi să trateze problemele puse de organismele respective; asigură ca membrii să se conformeze întocmai convenţiei-tip interbirouri. Biroul din fiecare ţară din Europa a sistemului „Carte verde" are statut de membru cu drepturi depline. Biroul unei ţări situate în afara teritoriului european al sistemului „Carte verde" are statut de membru afiliat. Fiecare birou naţional este obligat să se conformeze convenţiei-tip interbirouri pe care a semnat-o cu ceilalţi membri şi tuturor deciziilor luate conform statutului, să susţină interesele sistemului „Carte verde" şi să contribuie la finanţarea cheltuielilor. Birourilor naţionale care nu-şi îndeplinesc obligaţiile statutare li se aplică sancţiuni, reprezentând: sancţiuni băneşti, suspendarea temporară a calităţii de membru şi suprimarea calităţii de membru. Consiliul Birourilor are următoarele organe: adunarea generală şi comitetul de direcţie. Adunarea generală este formată din birourile admise ca

membri ai consiliului. Comitetul de direcție este organul executiv al consiliului. În statutul consiliului sunt prevăzute atribuțiile adunării generale, ale comitetului de direcție, ale președintelui, ale secretarului general și ale celorlalte organe.

CONSILIUL CASEI DE ASIGURĂRI A AVOCAȚILOR, organ colectiv, obștesc, de conducere a Casei de Asigurări a Avocaților, în atribuțiile căruia intră și administrarea bunurilor acestei case. Consiliul are în componența sa un președinte, un vicepreședinte și trei membri, numiți de Ministerul Justiției, pe o perioadă de cinci ani, dintre avocații definitivi. Președintele urmărește și asigură executarea deciziilor consiliului și reprezintă **C.C.A.A.** în fața organelor de jurisdicție și în raporturile cu organele de stat, organizațiile obștești, precum și cu persoanele fizice. **C.C.C.A.** emite deciziile de pensionare, după examinarea dosarelor de pensionare întocmite de comisiile de pensii și asigurări sociale din barourile de avocați sau, după caz, de comisiile de expertiză medicală și de recuperare a capacității de muncă. Împotriva deciziilor de pensionare emise de acest consiliu se poate face apel, în termen de 30 de zile de la comunicare, la instanța judecătorească. Deciziile de pensie emise de **C.C.A.A.** și hotărârile instanței necontestate în termen rămân definitive. V. și **Casa de Asigurări a Avocaților; Comisia de Pensii și Asigurări Sociale a Baroului de Avocați; decizie de pensionare.**

CONSILIUL COMISIEI DE SUPRAVEGHERE A ASIGURĂRILOR, organ de conducere a **Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor** (v.), format din cinci persoane, respectiv președinte, vicepreședinte și trei membri. Membrii **C.C. de S. a A.** se numesc pe cinci ani, de către Parlament, în ședință comună a celor două Camere, la propunerea comisiilor reunite pentru buget, finanțe și bănci ale Senatului și Camerei Deputaților. Președintele și vicepreședintele se nominalizează, pe funcții, în lista de propuneri care se supune spre aprobare Parlamentului. Revocarea **C.C. de S. a A.** – în totalitate sau individual – se face de către autoritatea care a numit-o. Membrii **C.C. de S. a A.** trebuie să îndeplinească următoarele condiții: a) să fie cetățeni români cu domiciliul în România, cu o bună reputație și pregătire profesională și cu o vechime de cel puțin cinci ani în activitatea financiar-bancară sau în asigurări și reasigurări; b) să nu fie membri ai vreunui partid politic, pe perioada executării mandatului; c) să nu exercite o altă profesie sau să nu ocupe o funcție publică sau privată, cu excepția activității didactice în învățământul superior; d) să nu fie membri în consiliile de administrație sau în comisiile de cenzori ale persoanelor juridice, subiecte ale supravegherii consiliului Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, sau acționari semnificativi ai acestora; e) să nu fi fost declarați faliți sau să nu fi făcut parte din conducerea unei societăți de asigurări sau financiar-bancare, care, sub orice formă, și-a încetat activitatea și nu și-a respectat obligațiile față de terți; f) să nu aibă cazier judiciar. Calitatea de membru în **C.C. de S. a A.** încetează în următoarele situații: la expirarea termenului pentru care a fost numit; prin demisie; prin revocare de către Parlament; la ivirea unei incompatibilități sau a unui impediment dintre cele prevăzute mai sus; prin înlocuire. Membrii **C.C. de S. a A.** au obligația să notifice imediat, în scris, Parlamentului apariția oricăreia dintre situațiile de incompatibilitate; până la adoptarea deciziei Parlamentului, membrul **C.C. de S. a A.** este suspendat de drept. Președintele este reprezentantul de drept al **C.C. de S. a A.**, ca autoritate administrativă autonomă și ca persoană juridică de drept public. Dacă președintele se află în imposibilitate temporară de executare a prerogativelor sale, reprezentarea **C.C. de S. a A.** revine de drept vicepreședintelui. În cazul în care atât președintele, cât și vicepreședintele se află în imposibilitate de exercitare a prerogativelor, reprezentarea **C.C. de S. a A.** se realizează de către decanul de vârstă dintre cei trei membri. **C.C. de S. a A.** deliberează valabil în prezența a cel puțin trei dintre membrii săi, incluzând președintele sau, în absența acestuia, vicepreședintele. Hotărârile se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți; în caz de balotaj, votul președintelui sau, în absența acestuia, cel al vicepreședintelui este decisiv. Hotărârea adoptată este obligatorie pentru toți membrii **C.C. de S. a A.**; membrii care votează

împotrivă şi cei absenţi îşi pot consemna opinia separată în procesul-verbal al şedinţei respective. C.C. de S. a A. stabileşte prin decizie salarizarea membrilor săi şi a personalului de specialitate, ţinând seama de nivelul remuneraţiei acordate unor posturi similare de pe piaţa asigurărilor şi reasigurărilor.

CONSILIUL DE ADMINISTRAŢIE, organism colectiv de organizare, conducere şi decizie al societăţilor comerciale economice, financiare, bancare, de asigurări etc. C. de a. este compus din şapte administratori, aleşi de adunarea generală a acţionarilor pe o perioadă de patru ani, cu posibilitatea de a fi realeşi pe noi perioade de câte patru ani. Administratorii pot avea calitatea de acţionari. Administratorii se aleg dintre persoanele desemnate de acţionari. Dacă se creează un loc vacant în c. de a., adunarea generală a acţionarilor alege un nou administrator pentru completarea locului vacant. Noul administrator se alege pentru perioada care a mai rămas până la expirarea mandatului predecesorului său. Sunt incompatibile cu calitatea de membru al c. de a. persoanele care sunt inapte profesional sau care au fost condamnate pentru gestiune frauduloasă, abuz de încredere, fals, înşelăciune, delapidare, mărturie mincinoasă, dare sau luare de mită, precum şi pentru alte infracţiuni prevăzute de lege referitor la societăţile comerciale. Până la transmiterea acţiunilor din proprietatea statului către persoane fizice şi juridice, c. de a. al societăţii comerciale s-a numit de către consiliul împuterniciţilor statului, cu acordul Ministerului Finanţelor. C. de a. este condus de un preşedinte. În prima sa şedinţă, c. de a. alege dintre membrii săi doi vicepreşedinţi. C. de a. se întruneşte la sediul societăţii, ori de câte ori este necesar, la convocarea preşedintelui sau a cel puţin $^1/_3$ din numărul membrilor săi; el este prezidat de preşedinte, iar în lipsa acestuia, de unul dintre vicepreşedinţi desemnat de preşedinte. Preşedintele numeşte un secretar dintre membrii consiliului sau din afara acestuia. Deciziile luate sunt valabile dacă sunt prezenţi cel puţin ½ din numărul membrilor c. de a.; deciziile se iau cu majoritatea absolută a membrilor prezenţi. Lucrările c. de a. se desfăşoară potrivit ordinii de zi stabilite ca proiect de către preşedinte şi comunicată cu 15 zile înainte. Ordinea de zi şi dezbaterile se consemnează în procesul-verbal al şedinţei, care se înscrie într-un registru sigilat şi parafat de preşedintele c. de a. Procesul-verbal se semnează de persoana care a prezidat şedinţa şi de secretar. C. de a. poate delega unuia sau mai multor membri ai săi unele împuterniciri pe probleme limitate şi poate recurge la experţi pentru studierea diverselor probleme. În relaţiile cu terţii, societatea este reprezentată de către preşedintele c. de a. pe baza şi în limitele împuternicirilor date de adunarea generală a acţionarilor sau, în lipsa lui, de către unul dintre vicepreşedinţi desemnat de c. Persoana care reprezintă societatea semnează actele ce o angajează faţă de terţi. Membrii c. de a. pot exercita orice act care este legat de administrarea societăţii în interesul acesteia, în limita drepturilor ce li se conferă. Preşedintele c. de a. este obligat să pună la dispoziţia acţionarilor şi a comisiei de cenzori, la cererea acestora, toate documentele societăţii. Preşedintele, vicepreşedinţii, membrii c. de a., directorul general şi adjuncţii acestuia răspund individual sau solidar, după caz, faţă de societate, pentru prejudiciile rezultate din infracţiuni sau abateri de la dispoziţiile legale, pentru abaterile de la statut sau pentru greşeli în administrarea societăţii. În asemenea situaţii, ei pot fi revocaţi prin hotărârea adunării generale a acţionarilor. C. de a. are următoarele atribuţii principale: ▪angajează şi concediază personalul şi stabileşte drepturile şi obligaţiile acestuia; ▪stabileşte îndatoririle şi responsabilităţile personalului societăţii pe compartimente; ▪aprobă operaţiunile de încasări şi plăţi potrivit competenţelor acordate; ▪aprobă operaţiunile de cumpărare şi vânzare de bunuri potrivit competenţelor acordate; ▪aprobă încheierea contractelor de închiriere (luarea sau darea cu chirie); ▪stabileşte tactica şi strategia de marketing; ▪supune anual adunării generale a acţionarilor, în termen de 60 de zile de la încheierea exerciţiului economico-financiar, raportul cu privire la activitatea societăţii, bilanţul şi contul de profit şi pierderi pe anul precedent, precum şi proiectul de program de activitate şi proiectul de buget al societăţii pe anul în curs; rezolvă orice alte probleme stabilite de adunarea generală a acţionarilor.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE AL SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI, organ de conducere a societății de asigurări pe acțiuni, ales de adunarea generală a acționarilor pe o perioadă de patru ani, cu posibilitatea realegerii pe noi perioade de câte patru ani. C. de a. este format din șapte administratori, care pot fi și acționari; alegerea lor se face dintre persoanele desemnate de acționari. Sunt incompatibile cu calitatea de membru al c. de a., al comisiei de cenzori și de director persoanele inapte profesional sau care au fost condamnate pentru gestiune frauduloasă, abuz de încredere, fals, înșelăciune, delapidare, mărturie mincinoasă, dare sau luare de mită, precum și pentru alte infracțiuni referitoare la societăți comerciale. C. de a. este condus de un președinte; componența consiliului și desemnarea membrilor acestuia se stabilesc de adunarea generală a acționarilor. Dintre membrii săi, c. de a. alege vicepreședinții. C. de a. se întrunește la sediul societății, ori de câte ori este nevoie, la convocarea președintelui sau a cel puțin $^1/_3$ din numărul membrilor săi. Președintele numește un secretar dintre membrii consiliului sau din afara acestuia. Pentru valabilitatea deciziilor este necesară prezența a cel puțin ½ din numărul membrilor consiliului. Deciziile se iau cu majoritatea absolută a membrilor prezenți. În relațiile cu terții, societatea de asigurări este reprezentată de către președintele c. de a., pe baza și în limitele împuternicirilor date de adunarea generală a acționarilor, sau de către unul dintre vicepreședinți, desemnat de consiliu. Președintele c. de a. este obligat să pună la dispoziția acționarilor și a comisiei de cenzori, la cererea acestora, toate documentele societății. Președintele, vicepreședintele, membrii c. de a., directorul general și adjuncții acestuia răspund individual sau solidar, după caz, față de societate, pentru prejudiciile rezultate din infracțiuni sau abateri de la dispozițiile legale, pentru abaterile de la statut sau pentru greșeli în administrarea societății. În aceste situații, ei vor putea fi revocați prin hotărârea adunării generale a acționarilor. C. de a. are următoarele atribuții principale: ▪angajează și concediază personalul și stabilește îndatoririle și responsabilitățile personalului pe compartimente; ▪aprobă operațiunile de încasări și plăți potrivit competențelor acordate; ▪aprobă operațiunile de cumpărare și vânzare de bunuri; ▪aprobă încheierea de contracte de închiriere; ▪stabilește tactica și strategia de marketing; ▪aprobă condițiile și tarifele asigurărilor facultative și programele de reasigurare; ▪în termen de 60 de zile de la încheierea exercițiului economico-financiar, supune adunării generale a acționarilor raportul cu privire la activitatea societății, bilanțul contabil și contul de profit și pierderi pe anul precedent, precum și proiectul de program al societății pe anul în curs; ▪rezolvă orice alte probleme stabilite de adunarea generală a acționarilor. V. și **adunarea generală a acționarilor societății de asigurări; Societatea „Asigurarea Românească – ASIROM" S.A.; comisia de cenzori a societății de asigurări-reasigurări.**

CONSILIUL DE CONDUCERE AL CASEI DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR, organ executiv de conducere și de administrare a C.A.R.P. ales de adunarea generală și care răspunde în fața acesteia pentru întreaga sa activitate, precum și de respectarea normelor legale privind administrarea mijloacelor materiale și bănești ale casei. C. de c. se alege pe o durată de doi ani și este format din nouă membri și doi sau patru supleanți; el se întrunește cel puțin de două ori pe lună, iar hotărârile sale sunt valabile dacă se iau cu majoritatea voturilor membrilor care îl compun. C. de c. are următoarele atribuții: ▪se preocupă și asigură respectarea statutului și aducerea la îndeplinire a hotărârilor adunării generale; ▪convoacă adunarea generală a membrilor; ▪analizează și supune adunării generale proiectul bugetului anual al casei, planul de muncă și raportul anual asupra activității, bilanțul contabil și darea de seamă contabilă anuală; ▪analizează trimestrial realizarea planului de muncă și a bugetului; ▪aprobă ajutoarele care se acordă membrilor casei; ▪organizează încasarea cotizațiilor, a contribuțiilor, a ratelor din împrumuturi și a dobânzilor; ▪încadrează secretarul, contabilul-șef și celălalt personal al casei; ▪aprobă înscrierile de noi membri, transferările și propune adunării generale excluderile de membri; ▪ia măsuri pentru recuperarea de la cei vinovați a pagubelor constatate în avutul casei;

▪rezolvă orice alte probleme privind activitatea curentă a casei, potrivit prevederilor statutului şi hotărârilor adunării generale; ▪colaborează cu alte case pentru fructificarea experienţei înaintate şi realizarea unor acţiuni comune. Preşedintele **C.A.R.P.** reprezintă casa în raporturile ei cu alte persoane juridice, precum şi cu persoanele fizice; el asigură conducerea curentă a casei şi răspunde pentru activitatea sa în faţa adunării generale şi a consiliului de conducere. Funcţiile de secretar şi contabil-şef sunt îndeplinite obligatoriu de personal încadrat cu avizul prealabil al direcţiei de muncă şi protecţie socială. În afară de secretar, personalul încadrat nu poate face parte din consiliul de conducere al casei. Secretarul **C.A.R.P.** are următoarele atribuţii: ▪rezolvă problemele administrative şi de secretariat ale casei; ▪ia măsuri pentru ţinerea la zi a evidenţei membrilor şi a carnetelor de membru eliberate; ▪urmăreşte completarea carnetelor de membru cu date privind cotizaţiile plătite, împrumuturile acordate şi sumele restituite; ▪îndrumă şi controlează activitatea personalului încadrat al casei; ▪rezolvă la timp celelalte sarcini privind activitatea curentă a casei; ▪răspunde de întocmirea evidenţei şi de păstrarea carnetelor de muncă ale personalului. Contabilul-şef ▪asigură respectarea dispoziţiilor legale care reglementează activitatea financiară, gestionară, de plan, evidenţă, muncă şi salarizare; ▪organizează şi răspunde de întocmirea proiectelor bugetelor anuale; ▪asigură buna organizare şi desfăşurare a activităţii financiare şi ia măsurile necesare pentru apărarea avutului casei şi îndeplinirea obligaţiilor băneşti ale acesteia faţă de stat; ▪se preocupă de întocmirea corectă şi de păstrarea actelor justificative; ▪ţine la zi evidenţa privind execuţia bugetului, a numerarului, a altor valori, a materialelor şi bunurilor de inventar; ▪exercită controlul financiar preventiv; ▪verifică periodic gestiunea de orice fel, întocmind procese-verbale de constatări şi ia sau propune măsuri legale de recuperare a lipsurilor şi de înregistrare a plusurilor; ▪întocmeşte periodic bilanţul şi dările de seamă contabile; ▪îndeplineşte orice alte sarcini privind activitatea financiar-contabilă. Preşedintele, membrii consiliului de conducere, ai comisiei de cenzori şi contabilul-şef nu au dreptul să exercite atribuţii legate de răspunderi gestionare, să încaseze bani, să primească personal orice alte valori sau alte bunuri în numele şi pentru Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor.

CONSILIUL DE COOPERARE VAMALĂ, organism internaţional interguvernamental, înfiinţat în decembrie 1950, cu sediul la Bruxelles, având drept scop studierea problemelor privind îmbunătăţirea şi armonizarea operaţiunilor vamale, cooperarea vamală, simplificarea formalităţilor vamale, elaborarea de convenţii internaţionale vamale şi difuzarea de informaţii privind tehnica vamală etc. **C. de C.V.** s-a înfiinţat ca urmare a semnării, la Bruxelles, a Convenţiei privind crearea unui Consiliu de Cooperare Vamală, cu scopul de a dezvolta cooperarea internaţională în domeniul vamal. Pentru realizarea acestui obiectiv se acţionează în principal în următoarele domenii: ▪cercetarea laturilor tehnice ale sistemelor vamale, în vederea concentrării şi uniformizării lor; ▪simplificarea formalităţilor vamale; ▪întocmirea de proiecte, convenţii şi recomandări; ▪răspândirea de informaţii referitoare la reglementările şi procedurile vamale; ▪urmărirea modului cum se aplică reglementările şi convenţiile vamale; ▪asigurarea interpretării uniforme a normelor vamale etc. **C. de C.V.** este un organism consultativ care se reuneşte anual. România este membră a acestui consiliu din anul 1976. Din anul 1979, C. de C.V. cuprinde 85 de ţări şi şi-a extins asistenţa tehnică pentru ţările în curs de dezvoltare care îşi adaptează tarifele în conformitate cu nomenclatorul tarifar de la Bruxelles. **V. şi vamă; taxă vamală; tarif vamal.**

CONSILIUL DE ÎNCREDERE AL FONDULUI DESCHIS DE INVESTIŢII, organ care reprezintă fondul deschis de investiţii în relaţiile cu societatea de administrare şi care exercită o serie de drepturi şi obligaţii. Primul **c. de î.** se alege de către membrii iniţiali, din rândul acestora, iar componenţa sa este prevăzută în contractul de societate civilă. Membrii ulteriori ai **c. de î.** se propun de către deţinătorii de titluri şi apoi se aleg prin vot de către adunarea generală. În cazul în care un membru al **c. de î.** părăseşte consiliul înaintea expirării perioadei pentru care a fost ales,

înlocuirea sa va fi făcută de membrii rămaşi, iar consiliul îşi va continua activitatea până la alegerea, de către adunarea generală, a unui nou membru. Fiecare membru al c. de î. este ales pentru o perioadă de maxim trei ani. Orice realegere pentru încă trei ani trebuie să fie aprobată prin votul deţinătorilor de titluri de participare. Membrii c. de î. sunt persoane fizice (cetăţeni români sau străini) şi/sau persoane juridice. Persoanele juridice sunt reprezentate în c. de î. fie de către reprezentantul lor legal, fie de către o altă persoană împuternicită special în acest sens. Numărul membrilor c. de î. este întotdeauna impar. Nici un membru al c. de î. nu poate fi o persoană afiliată societăţii de administrare. Fiecare membru al c. de î. trebuie să se bucure de o bună reputaţie în societate, să nu aibă cazier judiciar, să nu fi fost implicat vreodată în scandaluri publice de nici un fel şi să aibă studii superioare. C. de î. are competenţa: ▪să încheie contractul de administrare de investiţii cu o societate de administrare autorizată; ▪să stabilească limita maximă a comisioanelor care se pot negocia cu societatea de administrare, precum şi limita maximă a comisioanelor pe care societatea de administrare le poate negocia cu societatea de depozitare; ▪să primească rapoarte periodice de la societatea de administrare, în scopul urmăririi derulării contractului de administrare; ▪să acţioneze în instanţa de judecată, în numele fondului, societatea de administrare; ▪să convoace adunarea generală a investitorilor; ▪să revizuiască registrele şi însemnările societăţii de administrare sau ale societăţii de depozitare, care privesc operaţiunile fondului pe care îl reprezintă. C. de î. are următoarele obligaţii: ▪să revadă periodic rapoartele tranzacţiilor efectuate în numele fondului; ▪să revadă rapoartele întocmite de către cenzorii externi independenţi; ▪să revadă tranzacţiile persoanelor afiliate care sunt exceptate de la prevederile Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare şi care sunt efectuate de către societatea de administrare, în numele fondului, pentru a se asigura că tranzacţiile sunt în interesul deţinătorilor de titluri; ▪să cerceteze orice încălcare de reguli descoperită pe parcursul desfăşurării atribuţiilor sale; ▪să se întâlnească, periodic, cu consiliul de administraţie al societăţii de administrare. **Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare** (v.) are dreptul să propună revocarea unui membru al c. de î., când sunt motive întemeiate să creadă că acesta nu acţionează în interesul fondului. Revocarea efectivă şi înlocuirea sunt de competenţa adunării generale a investitorilor. V. şi **fond deschis de investiţii.**

CONSILIUL ECONOMIC ŞI SOCIAL, organism tripartit, autonom, de interes public, cu personalitate juridică, având menirea să realizeze dialogul social dintre Guvern, sindicate şi patronat, în scopul menţinerii climatului de pace socială. C.E. şi S. are un rol consultativ în stabilirea politicii economice şi sociale, precum şi în medierea stărilor conflictuale intervenite între partenerii sociali, înainte de a se declanşa procedura pentru soluţionarea conflictelor de muncă. C.E. şi S. are o structură tripartită, fiind constituit din 27 de membri, numiţi de partenerii sociali. Calitatea de membru al C.E. şi S. o pot dobândi persoanele care îndeplinesc următoarele condiţii: ▪au numai cetăţenie română şi domiciliul în România; ▪au împlinit vârsta de 30 de ani; ▪au capacitate de exerciţiu; ▪nu au suferit condamnări pentru infracţiuni de drept comun, săvârşite cu intenţie. Membrii sunt numiţi pe o perioadă de patru ani; mandatul membrilor poate fi reînnoit. Calitatea de membru al C.E. şi S. încetează în următoarele situaţii: la expirarea mandatului; în caz de deces; în caz de demisie; atunci când partenerul social care l-a numit cere revocarea sa; când nu mai îndeplineşte condiţiile stabilite pentru numire ca membru. C.E. de S. are în structura sa comisii permanente sau temporare. Funcţionarea C.E. de S. este asigurată de următoarele organe: plenul; biroul executiv; preşedintele şi vicepreşedinţii; secretarul general. Plenul C.E. şi S. se întruneşte lunar în sesiuni ordinare şi în sesiuni extraordinare, la cererea biroului executiv ori a cel puţin unei treimi din numărul membrilor. C.E. de S. analizează situaţia economică şi socială a ţării şi face propuneri referitoare la: restructurarea şi dezvoltarea economiei naţionale; privatizarea unităţilor economice; relaţiile de muncă; politica salarială; protecţia socială şi ocrotirea sănătăţii; învăţământul şi cercetarea ştiinţifică. C.E. şi S. are următoarele atribuţii: ▪formulează avize la

proiecte de hotărâri şi ordonanţe ale Guvernului şi la proiecte de legi ce urmează a fi prezentate spre adoptare Parlamentului; ▪semnalează Guvernului apariţia unor fenomene economice şi sociale care impun elaborarea unor noi acte normative; ▪analizează cauzele stărilor conflictuale apărute şi face propuneri de rezolvare a acestora în interes naţional; ▪urmăreşte îndeplinirea obligaţiilor ce decurg din Convenţiile Organizaţiei Internaţionale a Muncii privitoare la consultările tripartite destinate să promoveze aplicarea normelor internaţionale ale muncii. **C.E. şi S.** are obligaţia de a analiza proiectele de acte normative primite şi de a transmite avizul său. **C.E. şi S.** mediază, la cererea partenerilor sociali interesaţi, stările conflictuale intervenite între aceştia, la nivel de ramură sau la nivel naţional. **C.E. şi S.** are obligaţia de a invita părţile, precum şi instituţiile cu atribuţii în soluţionarea revendicărilor şi de a stărui în rezolvarea stărilor conflictuale.

CONSILIUL EUROPEI, prima organizaţie vest-europeană de cooperare interguvernamentală şi parlamentară, creată la 5 mai 1949. La început a avut doar zece membri, însă în prezent reuneşte 33 de state, printre care şi România. Art. 1 din Statut prevede că scopul **C.E.** îl reprezintă „realizarea unei legături mai strânse între membrii săi în scopul salvgardării şi promovării idealurilor şi principiilor care le sunt patrimoniu comun şi să favorizeze progresul lor economic şi social". La baza **C.E.** se află următoarele principii: ▪democraţia pluralistă; ▪respectarea drepturilor omului; ▪statul de drept. Activitatea **C.E.** s-a concretizat în: ▪elaborarea a numeroase convenţii şi acorduri europene; ▪întocmirea mai multor recomandări adresate statelor membre; ▪aprobarea unui sistem de protecţie şi control al respectării drepturilor omului; ▪susţinerea de campanii publice pentru protecţia vieţii, a mediului înconjurător etc. **C.E.** are în structura sa: Comitetul Miniştrilor şi Adunarea Parlamentară. De asemenea, are un Secretariat european permanent cu sediul la Strasbourg, prin care se realizează activitatea Consiliului. Organul de decizie este Comitetul Miniştrilor, care stabileşte şi urmăreşte realizarea programului anual de activitate şi aprobă primirea de noi membri. Comitetul Miniştrilor este constituit din miniştrii de externe ai ţărilor membre. Comitetul Miniştrilor îşi fundamentează deciziile pe recomandările Adunării Parlamentare, pe propunerile Comitetului de Experţi Guvernamentali, ale conferinţelor specializate ale miniştrilor, ale Secretariatului General al **C.E.** şi ale conferinţelor miniştrilor din ţările membre. Deciziile respective îmbracă forma convenţiilor sau acordurilor ori se prezintă sub formă de recomandări. Adunarea Parlamentară este un organ consultativ format din reprezentanţi ai statelor membre, al căror număr este stabilit în funcţie de numărul cetăţenilor ţărilor respective, iar repartizarea acestor reprezentanţi este stabilită în funcţie de raportul dintre partidele politice din fiecare ţară. Parlamentarii se pronunţă în nume propriu şi nicidecum în numele parlamentului care i-a ales ori ai partidului din care provin. Adunarea parlamentară se reuneşte, de obicei, de trei ori pe an la sediul organizaţiei din Strasbourg. În ceea ce priveşte dreptul internaţional al muncii, **C.E.** a elaborat următoarele documente: ▪Convenţia pentru protecţia drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale; ▪Carta socială europeană; ▪Convenţia europeană privind statutul juridic al muncitorului imigrant; ▪Codul european de securitate socială; ▪Convenţia europeană de securitate socială.

CONSILIUL ÎMPUTERNICIŢILOR STATULUI, organ colectiv de conducere şi decizie a societăţilor comerciale economice, financiare, bancare, de asigurări etc. cu capital integral de stat. **C.î.s.** exercită atribuţiile adunării generale cât timp statul este acţionar unic. Numărul membrilor **c.î.s.** este impar, iar membrii respectivi se numesc de către Ministerul Finanţelor. **C.î.s.** hotărăşte în toate problemele privind activitatea societăţii. Membrii **c.î.s.** îşi păstrează calitatea de angajaţi la instituţia sau unitatea de la care provin, precum şi toate drepturile şi obligaţiile derivând din această calitate. **C.î.s.** s-a desfiinţat de drept la data la care s-a ţinut şedinţa de constituire a **adunării generale a acţionarilor** (v.).

CONSILIUL MONDIAL AL ALIMENTAȚIEI (Conseil Mondial de l'Alimentation), organism al Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, creat în decembrie 1974, la recomandarea Conferinței Mondiale a Alimentației. Este organ deliberativ, cu sediul la Roma. Acest organism are rolul de a coordona activitățile desfășurate de organisme și instituții ale O.N.U. în domeniul agroalimentar, precum și de a elabora recomandări pentru aceste organisme, ca și pentru statele membre, referitoare la căile și direcțiile de acțiune care privesc rezolvarea problemelor alimentare în toate țările lumii. **C.M. al A.** este format din 36 de membri, aleși prin rotație de Adunarea Generală a O.N.U., pe timp de trei ani. Activitatea C. se desfășoară în cadrul unor sesiuni anuale, la nivelul miniștrilor agriculturii din țările membre, care examinează situația alimentară pe meridianele globului, formulând soluții și propuneri, care sunt supuse dezbaterii și aprobării Adunării Generale a O.N.U. **C.M. al A.** are un secretariat permanent condus de un director executiv, numit de secretarul general al O.N.U.

CONSIMȚĂMÂNT, manifestare și acord de voință între două sau mai multe persoane care încheie un contract sau un act juridic bilateral. C. se exprimă prin oferta făcută de una dintre părți și prin acceptarea ei de către cealaltă parte. Acordul de voință se realizează treptat prin negocieri, propuneri și contrapropuneri, acceptări parțiale și reciproce, până când se ajunge la acordul de voință final.

CONSIMȚĂMÂNT SCRIS DE PLATĂ A PRIMELOR DE ASIGURARE, formă de plată a primelor de asigurare, prin care asiguraților împuternicesc în scris pe lucrătorii care efectuează plățile de salarii să achite societății de asigurări, din drepturile lor bănești, primele pentru asigurările contractate. C. cuprinde numele și prenumele asiguratului, unitatea la care lucrează, felul asigurării încheiate, numărul contractului de asigurare, ratele și termenele de plată a primelor, data începerii plății, semnătura, viza contabilului-șef al unității la care lucrează asiguratul etc. Prin acest c. se asigură plata la timp a primelor de asigurare, se economisește timp, iar asiguratul beneficiază neîntrerupt de drepturile ce decurg din asigurare.

CONSOLIDARE 1. Operațiune efectuată la bursă, prin care se întăresc cursurile ce urmează unei creșteri sau unei scăderi. 2. Transformarea datoriilor pe termen scurt (flotante) în datorii pe termen lung. C. constă în transformarea bonurilor de tezaur într-o emisiune de titluri de valoare pe termen mediu sau lung. C. este și operațiunea prin care un agent economic cu capital privat contractează credite bancare pe termen scurt, pe care le rambursează printr-o emisiune de acțiuni sau obligațiuni. 3. Integrarea bilanțurilor filialelor unui grup în bilanț global, care devine bilanțul consolidat al grupului. Proces prin care puterea economică, independența și creditul de care se bucură o persoană juridică sau fizică crește, datorită sporirii volumului resurselor proprii, micșorării cuantumului datoriilor sau prelungirii unor termene de plată.

CONSOLIDAREA DATORIEI PUBLICE, procedeu, măsură prin care, pentru a face față dificultăților financiare, statul recurge la **c.d.p.** ajunsă la scadență, preschimbând titlurile împrumuturilor exigibile imediat sau pe termen scurt – bonuri de tezaur etc. – cu înscrisuri ale împrumuturilor pe termen mediu sau lung – obligațiuni, titluri de rentă – sau în împrumuturi fără termen (perpetue).

CONSOLIDAREA FORȚATĂ, transformarea datoriei flotante (a bonurilor de tezaur) cu scadență de până la un an într-un împrumut pe termen lung de până la 30 de ani – împrumut consolidat – fără consimțământul deținătorilor de titluri.

CONSOLIDAREA ÎMPRUMUTURILOR DE STAT, operațiune de transformare a împrumuturilor de stat pe termen scurt în împrumuturi de stat pe termen lung sau fără termen.

Concomitent, se pot unifica mai multe împrumuturi într-unul singur şi poate avea loc conversiunea împrumuturilor. Statele recurg la c.î. în condiţiile deficitelor bugetare şi pentru prelungirea duratei de folosire a împrumuturilor în scopuri productive. V. şi **conversiune.**

CONSORŢIU, înţelegere simplă, temporară sau definitivă a unui grup de monopolişti, fără personalitate juridică, constituită în scopul efectuării în comun a unor operaţiuni avantajoase şi de mare amploare, ca de exemplu plasarea de împrumuturi interne sau externe, particulare sau de stat, în vederea înfiinţării unei societăţi pe acţiuni, precum şi pentru efectuarea unor operaţiuni comerciale. ❖ **C. bancar** (sindicat), formă de monopol bancar; înţelegerea dintre câteva bănci (grupări monopoliste bancare) cu privire la concentrările de capitaluri ce se folosesc la efectuarea în comun a unei operaţiuni financiare importante care, după dimensiunile sale, reclamă implicarea câtorva bănci mari (de exemplu: repartizarea emisiunilor de acţiuni sau obligaţiuni ale companiilor industriale, plasarea unor împrumuturi interne, externe, particulare sau publice etc.). C.b. se înnoieşte la fiecare emisiune de acţiuni sau obligaţiuni, dobândind astfel un caracter aproape permanent; parţial, se poate modifica componenţa participanţilor şi unele detalii ale înţelegerii. C.b. efectuează diferite operaţiuni speculative de bursă şi tranzacţii privind hârtiile de valoare. Cu prilejul plasării împrumuturilor sau al vânzării acţiunilor şi obligaţiunilor emise, participanţii la consorţiu obţin un profit sub formă de comision, participă la împărţirea dividendelor, dobânzilor etc. Prin intermediul **c.b.** are loc îngemănarea monopolurilor bancare cu cele industriale. V. şi **monopol; monopol bancar.** ❖ **C. bancar internaţional**, formă a înţelegerii care se realizează între bănci sau instituţii financiare din două sau mai multe state, având menirea să înlesnească creditarea sau finanţarea diferitelor acţiuni economice bine definite, legate de tranzacţii economice internaţionale. Constituirea **c.b.i.** este determinată de numărul şi volumul mare al creditelor solicitate pentru înfăptuirea unor acţiuni economice importante. Înfiinţarea **c.b.i.** are loc atunci când finanţarea sau creditarea acţiunilor respective nu poate fi suportată de către o singură bancă datorită volumului mare de credite solicitat de client şi care, în cazul onorării lui, ar avea drept efect blocarea lichidităţilor băncii în cauză. Dezvoltarea **c.b.i.** este şi urmarea penuriei de lichidităţi internaţionale, reclamate de extinderea comerţului internaţional şi de noile orientări, potrivit cărora se preferă o finanţare bancară directă în ţara firmei importatoare. Prin intermediul **c.b.i.** se înfăptuieşte, practic, cooperarea bancară pe plan internaţional. ❖ **C. de emisiune**, grupare (sindicat) de bănci constituită pentru emisiunea şi plasamentul de titluri. ❖ **C. de garanţie**, grupare de bănci care, având în frunte un şef de filă şi coşefi de filă, garantează preluarea fermă a unui împrumut plasat pe europiaţă. Şeful de filă (banca) reprezintă consorţiul de credit faţă de societatea emitentă a împrumutului. Europiaţa este piaţa monetară şi de capitaluri internaţională pe care se negociază monede care se găsesc în afara ţării de origine. V. şi **cooperare bancară internaţională.**

CONSTATAREA DAUNEI, operaţiuni ce se efectuează de către unităţile şi organele societăţii de asigurări, organele de stat locale, organele poliţiei şi de cercetare, cu participarea medicilor veterinari, a unor martori ş.a., în funcţie de felul bunului asigurat, de riscurile survenite şi de condiţiile în care acestea s-au produs, în vederea stabilirii cauzelor şi împrejurărilor în care s-a produs dauna, precum şi a cuantumului acesteia. În vederea **c.d.**, asiguraţii sunt obligaţi să anunţe în scris unitatea societăţii de asigurări care a contractat asigurarea sau pe a cărei rază teritorială s-a produs riscul asigurat ori, în anumite cazuri, primăria comunală, orăşenească sau a municipiului, în termenele stabilite de lege sau contract (în general în 1-2 zile de la producerea pagubei), despre survenirea evenimentului asigurat şi pagubele produse. Comunicările se înregistrează la unitatea societăţii de asigurări sau la primăriile cărora li s-au adresat. În ceea ce priveşte pagubele, primăriile au următoarele atribuţii: primesc înştiinţările de daune, le înregistrează şi eliberează dovezi cu privire la înregistrarea lor; trimit înştiinţările de daune organelor care se ocupă cu

asigurările, în termen de 24 de ore de la primirea lor; acordă tot sprijinul şi participă la lucrările de **c. a d.** şi la încheierea proceselor-verbale respective; acordă sprijinul cuvenit acţiunii de verificare a realităţii pagubelor, a sincerităţii documentelor întocmite etc. În vederea constatării şi **evaluării pagubelor** (v.), asiguraţii sunt obligaţi să pună la dispoziţia organelor societăţii de asigurări toate documentele necesare verificării existenţei şi a valorii bunurilor, cele necesare stabilirii cauzelor şi împrejurărilor în care s-a produs paguba. Asiguraţii participă în mod obligatoriu la lucrările de **c.d.** şi la încheierea proceselor-verbale de constatare a pagubelor, furnizând toate informaţiile necesare în acest scop. La **c.d.** şi la încheierea proceselor-verbale respective participă un reprezentant al primăriei, al comunei, al oraşului sau al municipiului şi doi martori. În cazul distrugerii culturilor sau a rodului viilor, la încheierea proceselor-verbale de **c.d.** participă obligatoriu şi agronomul primăriei. Procesele-verbale de constatare a pieirii animalelor se încheie în termen de cel mult 48 de ore de la data comunicării pagubei. Aceste procese-verbale se încheie de către primarul, secretarul sau un membru al primăriei comunei, oraşului sau municipiului, cu participarea medicului, a tehnicianului sau a agentului veterinar, a asiguratului sau a unui membru major din familia sa şi în prezenţa a doi martori. În cazul pagubelor produse bunurilor asociaţiilor agricole sau ale unităţilor lor economice, la încheierea proceselor-verbale participă preşedintele asociaţiei agricole, orice membru din conducerea acesteia, precum şi contabilul-şef şi doi martori. Persoanele însărcinate cu **c.d.** examinează, înainte de toate, baza juridică a dreptului de despăgubire, adică măsura în care asigurătorul este obligat să compenseze daunele. La asigurările facultative se cercetează dacă primele de asigurare erau achitate la zi, la data producerii pagubei, dacă pagubele s-au produs în perioada în care asigurarea era în vigoare şi nu înainte sau după încetarea valabilităţii ei. De asemenea, se verifică dacă bunul distrus a fost cuprins în asigurare, dacă asigurarea a fost contractată la valoarea reală sau la o valoare mai mică decât cea a bunului respectiv, dacă asigurarea a fost încheiată cu aplicarea răspunderii proporţionale sau a primului risc, precum şi dacă paguba a fost pricinuită într-adevăr de riscurile cuprinse în asigurare, aşa cum sunt ele prevăzute în **contractul de asigurare** (v.). Organele societăţii de asigurări încheie procesul-verbal de constatare a **daunelor** (v.), **lista bunurilor avariate sau distruse** (v.) şi alte documente.

CONSTATAREA PRODUCERII EVENIMENTULUI ASIGURAT, STABILIREA ŞI PLATA SUMEI ASIGURATE, complex de operaţiuni care se efectuează atunci când se produce evenimentul asigurat, în vederea plăţii sumei asigurate persoanei cuprinse în asigurare. Constatarea producerii evenimentului asigurat se face pe baza actelor pe care asiguratul, beneficiarul asigurării sau o altă persoană îndreptăţită să încaseze suma asigurată, după caz, este obligată să le depună la unitatea societăţii de asigurări. La asigurările facultative de accidente care cuprind riscul de invaliditate permanentă din accident, gradul de invaliditate permanentă se stabileşte de către societatea de asigurări pe baza examinării medicale a asiguraţilor accidentaţi. Asiguratul accidentat este obligat ca, după terminarea tratamentului medical, fără a depăşi cel mult un an din ziua accidentului, să se prezinte la unitatea societăţii de asigurări în vederea examinării medicale, pentru stabilirea gradului de invaliditate. Dacă este vorba de invaliditate permanentă (ireversibilă), atât examinarea asiguratului şi stabilirea gradului de invaliditate, cât şi plata sumei asigurate se fac fără a se aştepta terminarea tratamentului. Pentru plata sumei asigurate cuvenite în cazul asigurărilor facultative de viaţă este necesar să se prezinte unităţii de asigurări o cerere, împreună cu actele de identitate ale celui care solicită plata sumei şi poliţa de asigurare. De la caz la caz, pot fi solicitate şi alte acte. În caz de deces al asiguratului, pentru plata sumei asigurate este necesar să se prezinte, în afară de actele menţionate mai sus, şi certificatul de deces al asiguratului. În cazul asigurărilor facultative de viaţă şi de accident contractate cu persoanele fizice, la plata sumei asigurate în caz de deces sau de invaliditate permanentă ca urmare a unui accident este necesar ca, pe lângă actele amintite mai sus, să se prezinte unităţii societăţii de asigurări şi procesul-verbal

privind producerea accidentului. Dacă accidentul s-a produs la locul de muncă, este necesar procesul-verbal pentru înregistrarea accidentului de muncă. Dacă accidentul s-a produs în altă parte, este necesar să se prezinte procesul-verbal ori alte acte întocmite de organele competente care au constatat şi cercetat cauzele şi împrejurările accidentului. Pentru plata sumei asigurate, în cazul asigurărilor facultative de accidente contractate de persoane juridice, este necesar, în plus, şi o adeverinţă emisă de unitatea asigurată respectivă, din care să rezulte numele şi prenumele asiguratului accidentat, profesia (ocupaţia) sa la data accidentului sau la data înregistrării asiguratului accidentat în registrul de evidenţă al salariaţilor asiguraţi şi intervalul de timp cât a durat invaliditatea. După depunerea documentelor menţionate mai sus la unitatea societăţii de asigurări şi după examinarea lor, aceasta stabileşte cuantumul sumei asigurate care se cuvine asiguratului sau beneficiarului asigurării. La asigurările facultative de persoane care cuprind riscurile de deces sau de invaliditate permanentă din accident, în caz de invaliditate permanentă totală din accident se plăteşte întreaga sumă asigurată. Dacă invaliditatea permanentă este parţială, societatea de asigurări plăteşte o parte din suma asigurată, proporţional cu gradul de invaliditate permanentă rezultată din producerea accidentului. Sumele plătite pentru invaliditățile parţiale nu pot depăşi totalul sumei asigurate. În situaţia în care asiguratul avea o invaliditate permanentă înainte de contractarea asigurării, se ţine cont de acest lucru la determinarea gradului de invaliditate permanentă produsă de accident în cadrul perioadei de valabilitate a contractului de asigurare. Astfel, gradul de invaliditate produs de un accident în cursul duratei contractului de asigurare se determină prin scăderea din gradul total de invaliditate a gradului de invaliditate permanentă existentă înainte de accident. Procentul reprezentând gradul de invaliditate permanentă produs de accident pe durata contractului de asigurare obţinut astfel, se aplică asupra sumei asigurate şi rezultă suma la care are dreptul asiguratul. Suma asigurată se plăteşte asiguratului sau beneficiarului asigurării. Dacă survine decesul asiguratului şi nu este desemnat un beneficiar, suma asigurată se plăteşte moştenitorilor testamentari sau legali în calitate de beneficiari. Dacă există mai mulţi beneficiari – desemnaţi sau moştenitori – aceştia au drepturi egale asupra sumei asigurate, dacă asiguratul nu a dispus altfel. Creditorii asiguratului nu au dreptul să urmărească suma asigurată cuvenită beneficiarului asigurării. Dacă asiguratul a înlocuit beneficiarul printr-un testament redactat ulterior înscrierii beneficiarului în poliţă, societatea de asigurări plăteşte suma asigurată persoanei desemnate prin testament. Dacă însă societatea de asigurări achită suma asigurată persoanei înscrise în poliţă înainte de cunoaşterea testamentului, atunci plata rămâne valabilă. Suma asigurată se plăteşte numai în România şi numai în lei. Asiguraţii nemulţumiţi pot face contestaţie până la consiliul de administraţie al societăţii de asigurări şi apoi la instanţele judecătoreşti.

CONSTRUCŢIE ÎN ANTREPRIZĂ, lucrare executată de întreprinderi specializate în construcţii-montaj, pe baza unui contract încheiat cu beneficiarul. Antrepriza presupune existenţa unor întreprinderi specializate, înzestrate cu mijloace de producţie adecvate, a unor cadre specializate, a unor lucrători cu o vastă experienţă în domeniul respectiv etc. şi care execută lucrări de calitate superioară, la un cost redus şi în termene scurte. Pentru executarea unor lucrări speciale de construcţii, întreprinderea de antrepriză (antreprenorul general) poate încheia contracte cu întreprinderi specializate (subantreprenori), rămânând însă răspunzătoare pe mai departe de execuţia în condiţii optime a tuturor lucrărilor. Executarea lucrărilor de construcţii-montaj prin antrepriză este cea mai răspândită dintre formele de executare a lucrărilor de construcţii practicate în ţara noastră.

CONSTRUCŢIE ÎN REGIE, lucrare de mică valoare, executată de către beneficiar (titularul de investiţii) cu mijloace proprii. Aceste lucrări privesc, de regulă, introducerea tehnicii noi sau îmbunătăţirea procesului şi a soluţiilor tehnologice. Dezavantajul c. în r. poate consta în faptul că beneficiarul de investiţii nu dispune în toate cazurile de utilajele corespunzătoare pentru

executarea lucrărilor, nu are întotdeauna cadre calificate, ceea ce se poate răsfrânge uneori negativ asupra calității, costului și termenelor de punere în funcțiune a obiectivului de investiție. C. în r. prezintă însă marele avantaj că beneficiarul investiției nu plătește altei întreprinderi executarea lucrării.

CONSUL, persoană desemnată de către un stat în funcția de șef al unei reprezentanțe oficiale cu rang de consulat, într-o anumită țară. C. are menirea să asigure protecția și să apere interesele administrative, juridice, economice, culturale etc. ale cetățenilor statului respectiv. În raporturile cu cetățenii statului său, c. este: notar, ofițer de stare civilă, inspector de navigație, organ de evidență a populației etc. C. beneficiază de imunitate diplomatică.

CONSULAT, reprezentanță oficială a unui stat într-un alt stat, care asigură protecția și apărarea intereselor juridice, economice, administrative, culturale etc. ale statului pe care îl reprezintă și ale cetățenilor săi. C. eliberează pașapoarte, vize și alte documente de călătorie cetățenilor statului pe care îl reprezintă etc. C. este subordonat misiunii diplomatice care se află în statul respectiv.

CONSULTANT DE PLASAMENT ÎN VALORI MOBILIARE, persoană juridică sau fizică autorizată să presteze, cu titlu profesional, către public, servicii de consultanță de plasament în valori mobiliare, pe baza autorizației eliberate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, care stabilește și condițiile de obținere a autorizației. Activitatea privind consultanța de plasament în valori mobiliare constă în prestarea de servicii de analiză a valorii mobiliare, de selectare a portofoliului, de evaluare, de publicare, de furnizare de opinii și recomandări în legătură cu vânzarea și cumpărarea de valori mobiliare. Pentru a fi autorizate ca societăți de consultanță în domeniul valorilor mobiliare, persoanele juridice trebuie să îndeplinească următoarele condiții: ▪să fie înmatriculate ca societăți comerciale și să aibă ca obiect unic activitatea de consultanță în domeniul financiar; ▪să aibă cel puțin un acționar sau asociat autorizat de către C.N.V.M. în calitate de c. de p. în v.m.; ▪să fi achitat taxa de autorizare. Cererea de autorizare a persoanelor juridice trebuie să fie însoțită de următoarele documente: ▪contractul de societate și statutul; ▪certificatul de înmatriculare eliberat de Oficiul Registrului Comerțului; ▪lista acționarilor sau a asociaților, a membrilor consiliului de administrație, a comitetului de direcție și a cenzorilor; ▪curriculum vitae pentru administratori, directori și cenzori, precum și certificatul de cazier juridic pentru aceștia; ▪ultimul bilanț contabil, însoțit de raportul administratorilor și de raportul comisiei de cenzori, pentru societățile care au desfășurat anterior activități comerciale; ▪un prospect de consultanță al societății; ▪dovada achitării taxei de autorizare. Pentru desfășurarea activității de c. de p. în v.m., persoanele fizice trebuie să îndeplinească următoarele condiții: ▪să aibă studii superioare; ▪să aibă o experiență de minimum trei ani în domeniul economic, financiar, bancar, juridic și al afacerilor; ▪să facă dovada urmării unor cursuri în domeniul pieței de capital; ▪să nu fi fost condamnată penal sau sancționată contravențional pentru fapte care o fac incompatibilă cu funcții de gestiune sau administrare a societăților comerciale; ▪să promoveze testul referitor la cunoașterea legislației privind valorile mobiliare și bursa de valori. Pentru ca persoana fizică să obțină autorizația, ea trebuie să depună o cerere însoțită de: ▪curriculum vitae, cu specificarea completă, detaliată a pregătirii și experienței profesionale; ▪acte de studii; ▪recomandări de la locurile de muncă unde a lucrat persoana în cauză; ▪angajamentul de respectare a regulilor de conduită și integritate profesională; ▪un prospect de consultanță care să cuprindă un rezumat al pregătirii și experienței profesionale, domeniile pentru care se acordă consultanță; ▪lista valorilor mobiliare deținute în nume propriu și a celor deținute de persoanele implicate; ▪dovada achitării taxei de autorizare. Sunt incompatibile cu activitatea de c. de p. în v.m. următoarele situații în care o persoană: ▪deține o poziție majoritară, de control sau semnificativă în calitate de acționar al unei

societăți implicate pe piața de capital; ▪are calitatea de salariat sau deține o funcție de conducere la o societate care acționează pe piața de capital; ▪își exercită activitatea de plasament în valori ca angajat la mai mult de o societate de consultanță de p. în v.m.; ▪deține autorizație de agent de valori mobiliare sau oricare alt tip de autorizație care o implică în activitatea profesională pe piața de capital; ▪a fost sancționată de C.N.V.M. cu interdicția de a desfășura orice activitate profesională pe piața de capital; ▪este salariat permanent al unei instituții centrale sau locale din administrația publică. C. de p. în v.m. persoană juridică sau fizică desfășoară următoarele activități: ▪analiza caracteristicilor valorilor mobiliare, la cererea clientului; ▪activități de analiză a caracteristicilor pieței valorilor mobiliare într-o anumită perioadă de timp, la cererea clientului; ▪analiza eficienței plasamentului într-o anumită valoare mobiliară, la cererea clientului; ▪prezentarea de recomandări cu privire la deținerea sau înstrăinarea unor valori mobiliare; ▪acordarea de consultanță financiară; ▪publicarea studiilor efectuate în domeniul valorilor mobiliare și al pieței valorilor mobiliare; ▪alte activități de consultanță financiară. C. de p. în v.m. trebuie să-și desfășoare activitatea cu integritate profesională, să aibă un comportament corect și să conducă evidența corectă a operațiunilor desfășurate. Comisia Națională a Valorilor Mobiliare formulează reguli de conduită și definește nivelurile de calificare profesională pentru prestarea unor astfel de servicii; stabilește sancțiuni, inclusiv suspendarea și anularea autorizației, în caz de nerespectare a cerințelor legale, a celor din reglementările stabilite ori a regulilor de conduită și integritate profesională; stabilește sisteme și proceduri pentru c. de p. în v.m. în ceea ce privește raportarea, inspecția și supravegherea acestora. V. și **Comisia Națională a Valorilor Mobiliare.**

CONSULTANȚĂ BANCARĂ, formă de consultanță acordată de bănci întreprinderilor exportatoare, care constă în furnizarea de informații referitoare la tehnica plăților pentru mărfurile exportate, astfel încât riscurile să fie cât mai mici. Concomitent, c.b. sprijină exportatorii în căutarea și găsirea unor debușee cât mai bune.

CONSULTING, totalitatea serviciilor prestate de persoane juridice și persoane fizice specialiste, pe plan național și internațional, pe baza unui contract care prevede acordarea de consultații, elaborarea de studii, oferirea de informați, sugestii, propuneri etc. agenților economici, în scopul alegerii soluțiilor celor mai adecvate și mai eficiente pentru desfășurarea unor activități economice și sociale. Activitatea de c. este organizată de către instituții mari specializate pe domeniile respective.

CONSUM DE CAPITAL, indicator economic care exprimă deprecierea bunurilor de capital în economie, într-o anumită perioadă de timp, de regulă într-un an. Determinarea c. de c. este necesară, deoarece el trebuie dedus sistematic din produsul național brut, pentru a se obține valoarea netă a acestuia. C. de c. este folosit în efectuarea calculelor de eficiență economică și financiară.

CONSUM SPECIFIC, cantitatea de valori materiale care se întrebuințează pentru fabricarea unei unități de produs finit sau pentru executarea unei unități de lucrări sau prestări de servicii, determinată pe baza normelor de consum specific. C.s. este un indicator natural de apreciere a eficienței economice a investițiilor. Din acest motiv, este necesar să se urmărească și să se realizeze sistematic reducerea consumului specific, care are drept efect micșorarea costurilor de producție și, în consecință, sporirea volumului acumulărilor bănești. Pentru atingerea acestui scop, o atenție deosebită trebuie acordată îmbunătățirii procesului tehnologic încă din faza proiectării noilor obiective, gospodăririi judicioase a tuturor materialelor și pregătirii temeinice a cadrelor. ❖ **C.s. planificat**, cantitatea de valori materiale prevăzută în plan pentru fabricarea unei unități de produs sau pentru prestarea unui serviciu. Acest c. se mai numește și **„normă de consum**

planificată". ❖ **C.s. realizat**, raport între cantitatea de valori materiale consumate în perioada raportată şi producţia obţinută în aceeaşi perioadă.

CONT, instrument de bază al contabilităţii, tablou contabil cu reprezentare numerică, exprimată în unităţi monetare, a cărui funcţionare se bazează pe regulile contabilităţii în partidă dublă. Cu ajutorul **c.** se reflectă, în expresie bănească şi sub dublu aspect, existenţa şi mişcarea unui mijloc economic sau a unei grupe omogene de mijloace economice în toate fazele ciclului economic. **C.** este un mijloc de calcul contabil pentru stabilirea soldului final pe baza soldului iniţial şi a modificărilor succesive ale unui element de activ sau de pasiv în cursul unei perioade de timp; partidă în contabilitate în care se înregistrează debitele şi creditele diferitelor operaţiuni economice, financiare, bancare etc. În **c.** se reflectă mişcarea elementelor materiale, procesele de transformare, drepturile şi obligaţiile şi situaţia rezultatelor obţinute în administrarea patrimoniului unui agent economic sau al unei persoane fizice. Cunoaşterea laturilor activităţii economico-financiare a unităţilor economice şi instituţiilor publice şi private se realizează cu ajutorul conturilor, al căror conţinut economic este determinat atât de natura elementelor pe care le înregistrează, fapt care presupune un mod diferit de prezentare, ca urmare a destinaţiei informaţiei furnizate, cât şi de rolul pe care-l au în procesul de cunoaştere a obiectului contabilităţii. Cu ajutorul conturilor, contabilitatea oglindeşte şi controlează toate laturile procesului reproducţiei sociale, precum şi starea şi mişcarea mijloacelor economice. Contabilitatea îşi realizează în mod curent obiectivele sale prin înregistrări complete şi neîntrerupte în conturi, iar generalizarea acestor date se face la anumite intervale de timp cu ajutorul bilanţului contabil în etalon bănesc. Deschizându-se pentru fiecare mijloc, sursă sau proces economic câte un cont în contabilitate, fiecare dintre aceste conturi reprezintă, de fapt, socoteala unei anumite părţi din totalitatea mijloacelor, surselor şi proceselor economice. Deşi conturile prezintă unele particularităţi determinate, de regulă, de conţinutul lor economic şi care le deosebesc unele de altele, totuşi ele au o serie de caracteristici comune, care le condiţionează reciproc, le unesc, stabilind între ele o interdependenţă, din care cauză formează un tot unitar, un sistem al conturilor. Prin sistematizarea înregistrărilor în conturi, contabilitatea îşi poate îndeplini funcţiile sale de analiză, de control, de furnizor de informaţii, de act probator în justiţie. Conturile sunt analitice şi sintetice.

CONT ANALITIC, **c.** cu care se înregistrează un element ce constituie speţa, genul, fiind reflectat în contul sintetic. **C.a.** exprimă valoric sau şi în unităţi de măsură naturale mişcarea unui element patrimonial, un proces economic, financiar sau un rezultat, în mod individual, potrivit cerinţelor gestionare ale agentului economic. **C.a.** înlesneşte efectuarea controlului economic şi financiar.

CONT BANCAR, **c.** deschis la o unitate bancară unui agent economic cu capital de stat sau privat, unei instituţii publice, private şi prin care se efectuează operaţiunile de încasări şi plăţi, viramentele, creditarea etc.

CONT COLECTOR, **c.** cu ajutorul căruia instituţiile bugetare încasează de la unităţile debitoare sumele care li se cuvin ca urmare a prestărilor de servicii, executărilor de lucrări sau livrărilor de mărfuri, materiale etc. În funcţie de subordonarea instituţiei titulare a contului colector, veniturile încasate în acest cont se virează în conturile corespunzătoare ale bugetului de stat sau în contul de disponibil al bugetului local.

CONT CONJUNCT, **c.** care se deschide în numele a două sau mai multe persoane, fiecare având dreptul să dispună singură de activul contului, chiar şi în situaţia în care unul dintre titulari decedează.

CONT CURENT, v. CREDITAREA PRIN CONTUL CURENT.

CONT CURENT BANCAR, instrument financiar-bancar prin care agenții economici și persoanele fizice își efectuează operațiunile de încasări și plăți; formă specială de servire bancară a titularilor de conturi. În **c.c.b.** se înregistrează încasări de sume prin: cecuri, ordine de plată, viramente etc. dispuse și de terțe persoane pentru titularul de cont. Din **c.c.b.** banca execută ordinele date de titularul contului privind plățile către creditorii săi prin cecuri, ordine de plată, viramente etc. La baza **c.c.b.** se află contractul încheiat între o bancă și agentul economic sau persoana fizică ori între două bănci care sunt de acord să-și remită în mod succesiv și reciproc bani sau diferite alte valori. Operațiunile se înregistrează în evidența contractanților, lichidarea urmând să se efectueze la un anumit termen, prin compensarea sumelor debitoare și creditoare, inclusiv a dobânzilor aferente. **C.c.b.** evidențiază raporturile patrimoniale dintre bănci și întreprinderi sau numai dintre bănci și prezintă avantajul că face posibilă punerea în circuitul economic a resurselor bănești disponibile și că ușurează operațiunile de încasări și plăți transformându-le în simple înregistrări în debitul sau creditul conturilor.

CONT CURENT PERSONAL LA CASA DE ECONOMII ȘI CONSEMNAȚIUNI, instrument de economisire; formă avantajoasă a depunerilor bănești pe care cetățenii români sau străini majori le pot face la sucursalele și filialele C.E.C. din țară. Depunerile în **c.c.p.** sunt nominale și la vedere; ele pot fi cu sau fără clauză de împuternicire. Un **c.c.** se poate deschide pe numele unei singure persoane și se alimentează de către titular sau de către o altă persoană, cu numerar sau prin virament, la unitatea respectivă sau la alte unități operative C.E.C. La cererea persoanelor în cauză, drepturile bănești sub formă de salarii, prime, premii, gratificații, pensii, indemnizații, drepturi de autor etc. se pot vira (permanent sau ocazional, total sau parțial) în **c.c.p.** deschise. Persoanele care au deschise **c.c.p.** sau care au drept de dispoziție (cel mult două persoane) pot dispune în mod liber și oricând de sumele respective. Din **c.** plățile se pot face în numerar sau prin virament, periodic sau ocazional, pentru achitarea abonamentelor la telefon, radio, televizor, reviste, ziare, pentru achitarea chiriei, a consumului de gaze și electricitate, a impozitului, a taxelor etc. Periodic, titularii primesc de la C.E.C. extrase de cont prin care li se confirmă plățile efectuate și soldul contului. La cerere, unitățile C.E.C. eliberează titularilor de cont **carnete de cec cu limită de sumă** (v.), în limita soldului minim. Carnetele conțin 20 de cecuri pentru sume variabile; termenul de valabilitate este de șase luni de la data emiterii lor. Cecurile se pot utiliza pentru plata mărfurilor cumpărate de la organizațiile comerciale de stat sau cooperatiste, pentru plata serviciilor prestate de unitățile de stat etc. și pot fi prezentate spre încasare la orice filială sau agenție C.E.C. din țară. Pentru sumele nefolosite, unitățile C.E.C. plătesc titularilor dobânzi.

CONT DE AGIO, **c.**, document în care se reflectă câștigurile sau pierderile ce apar în timpul fluctuației prețului hârtiilor de valoare sau al mărfurilor în perioada de agiotaj. V. și **agio; agiotaj; disagio.**

CONT DE AMORTIZARE A DEBITULUI, **c.** în care se acumulează treptat disponibilitățile bănești din care, ulterior, se achită datoria la scadența finală. Stabilirea unui asemenea **c.** de **a.** a **d.** poate constitui o condiție în acordarea de credite.

CONT DE DEPOZIT, **c.** deschis la o bancă, în care se depun și se păstrează disponibilitățile de capital. Unitatea bancară nu eliberează un libret, însă anual sau la alte date, titularului îi este transmis un extras de cont. Prin natura lor, **c.** de **d.** au menirea să facă posibilă fructificarea economiilor agenților economici și ale populației pe un termen mai îndelungat. Titularii au posibilități mai restrânse pentru efectuarea de plăți din aceste conturi. Sunt bănci care aplică restricții referitoare la retrageri. Aceste conturi asigură majoritatea resurselor băncilor.

❖ **C. de d. la vedere**, c. bancar în care se depun disponibilităţile agenţilor economici, ale societăţilor de asigurări, ale cetăţenilor. Titularul c. de d. la v. poate dispune în orice moment de sumele înscrise în creditul său. Depunerile se înscriu în debitul c. Soldul creditor indică sumele care rămân la dispoziţia titularului. Sumele aflate într-un astfel de c. pot fi transmise către terţi prin intermediul cecului. Pentru sumele aflate în c., banca acordă o dobândă, mai mică decât la depozitele pe termen.

CONT DE DIVERSE, c. în care se efectuează înregistrări provizorii. Acest c. se utilizează pentru tranzacţiile ce se compensează şi se efectuează de către persoane care nu au cont la banca respectivă.

CONT DE DREPTURI ŞI ANGAJAMENTE EVENTUALE, c. în care se înregistrează raporturi juridice, din care nu rezultă vreo primire sau dare a unui mijloc economic în proprietatea sau posesia altei persoane sau întreprinderi, dar care ar putea să aibă loc în cazul realizării dreptului sau obligaţiei eventuale. Exemplu: contul „Angajamente din gir" sau „Drepturi de asigurări" etc.

CONT DE ECONOMII, c. în care se păstrează economiile băneşti, însă pentru care nu se eliberează un libret de economii. Titularul se bucură de aceleaşi drepturi ca şi depunătorii la casele de economii. Anual sau la alte termene, titularului i se transmite un extras de cont.

CONT DE EXECUŢIE BUGETARĂ, c. întocmit pe baza datelor contabilităţii, de către serviciile de contabilitate ale instituţiilor publice, din care se constată modul de execuţie a bugetului. Pentru venituri se întocmeşte un cont de execuţie bugetară separat de cel pentru cheltuieli.

CONT DE REPARTIZARE A PROFITULUI, c. care serveşte la repartizarea profitului la sfârşitul perioadei (trimestru, semestru, an). În cursul anului, c. se debitează cu prelevările şi vărsămintele care se efectuează din profitul realizat, iar la finele anului, în urma aprobării dării de seamă contabile, se creditează cu prelevările şi vărsămintele care s-au efectuat în cursul anului expirat. Soldul c. exprimă prelevările şi vărsămintele din profit făcute în cursul anului. C. de r. a p. se închide prin debitarea conturilor „Decontări cu bugetul statului" (pentru vărsăminte efectuate în anul expirat la bugetul statului), „Decontări între unitate şi organul ierarhic superior" (pentru prelevările făcute în anul expirat la centrală), „Profit şi pierderi" (pentru prelevările efectuate în anul expirat la fondul de premiere, la fondul de participare a salariaţilor la profit, finanţarea investiţiilor, rambursarea creditelor primite pentru creşterea activelor circulante) etc.

CONT DE REZULTATE, c. care sintetizează la sfârşit de perioadă toate încasările realizate şi toate cheltuielile efectuate de o unitate economică în decursul unui an, profitul sau pierderea rezultată din activitatea unităţii respective.

CONT DE SIGURANŢĂ, c. de evidenţă a tranzacţiilor pe credit care se efectuează de către un investitor. Înregistrările în acest cont ale tranzacţiilor sunt reglementate de stat, dar fiecare bancă de investiţii (companie financiară) are libertatea de a emite reglementări proprii referitoare la tranzacţiile în c. de s.

CONT DE SIGURANŢĂ RESTRICŢIONAT, c. de s. în care se înregistrează o depreciere a valorii curente deţinute de investitor şi a cărei mărime este sub nivelul cerut de marja de siguranţă. După restricţionarea c., încasările rezultate din tranzacţii de vânzare din c. sunt supuse regulii de retenţie.

CONT DE TRANZACȚIE CU PLATA ÎN NUMERAR, c. ce se deschide de un investitor la o bancă de investiții (societate financiară), în care se ține evidența tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a titlurilor financiare sau a mărfurilor efectuate cu plata integrală în numerar.

CONT DE VENITURI, c. care reflectă rezultatele pozitive, respectiv profitul realizat din activitatea desfășurată.

CONT INTERIMAR, c. care are caracter provizoriu și servește la gruparea diferitelor tranzacții.

CONT „LORO", c. deschis de întreprinderile din țara noastră celor din străinătate, în special în cadrul băncilor; înregistrările se fac atât în moneda națională, cât și în cea străină. În c. „L." se înregistrează disponibilitățile valutare ale clienților rezidenți și nerezidenți ai unei bănci. Soldul contului „L." reprezintă resursele sau angajamentele băncii care rezultă din operațiunile de împrumut solicitate, din operațiunile clienților sau la inițiativa băncilor din străinătate, creșterea depozitelor în banca respectivă.

CONT MEMORANDUM, c. de evidență a excedentului de valoare posedată (surplus de capital), rezultat ca urmare a tranzacțiilor pe credit efectuate de investitor în contul său de siguranță. În c.m. se înregistrează și destinațiile care se dau excedentului de valoare posedată.

CONT „NOSTRO", c. deschis de băncile corespondente din străinătate unei bănci din țara noastră. C.„N." evidențiază disponibilitățile valutare proprii ale băncii care efectuează operațiuni cu băncile corespondente, precum și disponibilitățile valutare care aparțin clienților acestei bănci. Înregistrările în contabilitatea băncii din țara noastră se fac în moneda națională și în cea străină.

CONT PERSONAL, c. deschis la o unitate bancară unei persoane fizice, pe baza cererii acesteia, prin care aceasta poate să efectueze operațiuni de încasări și plăți, la dispoziția și din ordinul său. C.p. funcționează după aceleași reguli ca și contul agenților economici.

CONT SEPARAT DE ÎMPRUMUT, c. prin care se acordă credite bancare pe o durată de timp bine determinată, în funcție de specificul activității unităților economice, pe baza cererilor prezentate de către acestea unităților bancare respective. C.s. de î. se deschide unităților economice distinct, pe fiecare obiect sau grupă de obiecte creditabile. C.s. de î. oglindește numai relațiile de creditare dintre întreprinderea respectivă și bancă. Folosirea c.s. de î. este determinată de necesitățile economiei naționale și de acordarea promptă a creditelor în vederea asigurării desfășurării în condiții cât mai bune a activității economico-financiare a întreprinderilor. De asemenea, utilizarea acestui cont este determinată de faptul că formarea anumitor stocuri are un regim deosebit de cel al elementelor de active circulante, a căror reîntregire se evidențiază în **contul curent bancar** (v.).

CONT SIMPLU DE ÎMPRUMUT, v. CREDITAREA PRIN CONTURI SEPARATE DE ÎMPRUMUT.

CONT SINTETIC, c. care exprimă valoric situația și mișcarea unui element sau a rezultatelor economico-financiare totale obținute într-o anumită perioadă de timp.

CONT „VOSTRO", conturile băncilor corespondente deschise la o bancă dată (respectivă) pe care le ține și cărora le întocmește extrasele.

CONTACT PERSONAL, orice fel de întâlnire, convorbire telefonică sau corespondență adresată personal, între angajatul, reprezentantul sau agentul societății de pensii (v.) și persoana în cauză ori între oricare persoană afiliată și persoană în cauză.

CONTESTAȚIE, cale de atac, plângere prin care plătitorii de impozite (impozit pe profit, taxe, prime de asigurare, contribuții pentru asigurările sociale etc.) se consideră nedreptățiți de modul cum au fost determinate aceste obligații financiare sau cum se fac recalculările și regularizările, de felul cum li se aplică majorările, amenzile etc. **C.** sunt adresate organelor financiare, în mod ierarhic, ajungând până la Ministerul Finanțelor și chiar la instanțele judecătorești. Înaintarea contestației nu suspendă și nu amână plata sumelor datorate. Dacă la rezolvarea favorabilă a **c.** se constată că s-au făcut plăți în plus, ele se restituie plătitorului într-un anumit termen sau, cu asentimentul acestuia, se pot compensa plățile viitoare.

CONTINGENT, plafonul cantitativ până la nivelul căruia se limitează de către unele guverne importul sau exportul unor mărfuri din sau în unele țări.

CONTINGENT MEDIU ANUAL, număr mediu anual (ponderat) de elevi sau studenți, folosit la normarea și planificarea cheltuielilor instituțiilor de învățământ. Se determină după formula:

$$CMA = \frac{(K_1 \cdot m)+(K_2 \cdot n)}{12},$$

în care:

CMA = contingentul mediu anual;
K_1 = contingentul inițial, existent la 1 ianuarie;
K_2 = contingentul modificat în funcție de absolvire și admitere, existent la 15 septembrie;
m = numărul de luni în care funcționează K_1;
n = numărul de luni în care funcționează K_2;
12 = numărul de luni din an.

Calcularea **c.m.a.** este determinată de faptul că, în învățământ, anul școlar nu coincide cu anul calendaristic (bugetar) și deci cheltuielile efectuate sunt aferente celor doi ani alăturați.

CONTINGENTARE, instrument al politicii economice (comerciale), care constă în restrângerea importului sau a exportului unor mărfuri până la limitele (cantitative și valorice) stabilite de guverne. De regulă, **c.** este o limitare cantitativă a importurilor. **C.** urmărește protejarea economiei naționale de concurența mărfurilor de pe piețele străine și încurajarea dezvoltării întreprinderilor și a ramurilor indigene care produc aceleași tipuri de mărfuri. Totodată, **c.** este o măsură de protejare a întreprinderilor și a ramurilor noi sau a celor de mare importanță pentru dezvoltarea economiei naționale; ea duce însă la creșterea prețurilor mărfurilor respective atât pe piața importatorului, cât și pe cea a exportatorului, prin limitarea cantitativă a mărfurilor importate sau exportate. ❖ **C. a emisiunii**, limitare a emisiunii de bancnote stabilită prin lege. **C.e.** se realizează fie prin stabilirea unei limite pentru întreaga emisiune de bancnote, fie prin stabilirea unei limite maxime pentru emisiunea negarantată cu aur.

CONTRAASIGURARE, clauză a unui contract de asigurare de persoane (de supraviețuire, de asigurare dotală etc.), potrivit căreia dacă nu se produce riscul preluat în asigurare, societatea de asigurări este obligată să restituie către beneficiari primele de asigurare încasate după ce și-a reținut o anumită cotă. De exemplu, **c.** urmărește evitarea pierderii integrale a

primelor achitate de asigurat, în cazul decesului acestuia în perioada de valabilitate a contractului de asigurare de rentă.

CONTRABANDĂ, trecerea clandestină peste graniță a unor mărfuri a căror intrare sau scoatere în sau dintr-o țară este prohibită de lege ori sustragerea lor de la controlul vamal și de la plata taxelor vamale. În funcție de gravitatea faptelor, **c.** poate fi **contravenție vamală** și se pedepsește cu amendă (când se dovedește buna-credință a contravenientului: înscrieri inexacte în documentele vamale, neconcordanțe în plus sau în minus constatate la descărcare, măsurare, cântărire etc.) și cu amendă și confiscarea mărfurilor, când se dovedește reaua-credință a contravenientului, dar valoarea mărfurilor de **c.** este de mică importanță. Infracțiunea vamală presupune intenția frauduloasă a infractorului și se pedepsește cu amendă, confiscarea mărfurilor și cu pedepse privative de libertate. Codul vamal al României prevede drept acte de **c.** sustragerea conștientă de la regimul vamal (constituie infracțiune de **c.** și se sancționează cu închisoare de la 2 la 7 ani și confiscarea parțială a averii) în următoarele cazuri: ▪trecerea de bunuri peste frontieră prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal sau prin folosirea de documente vamale false ori a unor documente privind alte bunuri, în cazul când valoarea bunurilor este mai mare; ▪trecerea fără autorizație peste frontieră a armelor, muniților, materiilor explozive sau radioactive, produselor și substanțelor stupefiante și psihotrope, a produselor și substanțelor toxice; ▪sustragerea, pe diverse căi, de la operațiunile de vămuire a bunurilor, săvârșită de una sau mai multe persoane înarmate ori constituite în bandă. **V. și politică vamală; regim vamal; taxă; vamă; vămuire.**

CONTRACAMBIE, cambie nouă, cu plată la vedere (la prezentare), însoțită de cambia anterioară neplătită, care se emite asupra unuia dintre giranții anteriori sau asupra principalului obligat al cambiei neplătite la scadență și protestată în termen legal. Ea se emite (se trage) de către persoana care are dreptul ca, pe cale de regres, să se despăgubească de suma ce i se cuvine. Valoarea **c.** este compusă din valoarea nominală a cambiei neplătite, dobânda legală (calculată de la scadență până la data emiterii contracambiei), cheltuielile de protest și de judecată, un drept de curtaj și timbrul cambiei. Trasul trebuie să plătească **c.** fără să mai fie necesară procedura acceptării, aceasta datorită faptului că el este obligat prin cambia inițială. **V. și cambie; plata cambiei; protest; protest al cambiei.**

CONTRACT 1. Acord intervenit între două sau mai multe persoane cu privire la stabilirea, modificarea sau stingerea unui raport de drept civil. **C.** se pot încheia între cetățeni, în ceea ce privește raporturile dintre ei, între cetățeni și organizațiile economice, în legătură cu vânzarea, cumpărarea, închirierea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii, și între diferite întreprinderi sau organizații economice, pentru operațiuni cu caracter economic sau financiar. **2.** Actul ce se încheie pe piața valutară sau bursieră prin care se perfectează o operațiune valutară sau de bursă.

CONTRACT ALEATORIU, **c.** oneros la încheierea căruia părțile contractante nu cunosc existența sau întinderea exactă a avantajelor și a obligațiilor ce vor rezulta pentru ele din contract, deoarece întinderea prestațiilor depinde de un eveniment viitor și nesigur, care comportă pentru fiecare parte o șansă de câștig sau un risc de pierdere. La **c.a.** părțile sunt conștiente că pot câștiga sau pot pierde. Printre **c.a.** se menționează: contractele privind asigurările facultative de bunuri, de persoane, de răspundere civilă, contractele de rentă viageră etc.

CONTRACT COLECTIV DE MUNCĂ, convenție care se încheie între salariați și patron, prin care se stabilesc, în limitele prevăzute de lege, clauze privind condițiile de muncă, salarizarea și alte drepturi și obligații ce decurg din raporturile de muncă. Semnatarii **c.c. de m.** sunt egali și

liberi în negocierea clauzelor acestuia. C.c. de m. produce efecte pentru toți salariații din unitate, indiferent de data angajării lor sau dacă s-au afiliat ori nu la o organizație sindicală din unitate. **Contractul individual de muncă** (v.) nu poate să prevadă clauze contrare c.c. de m. Încheierea c.c. de m. poate avea loc la nivelul unităților, grupurilor de unități, ramurilor de activitate, precum și la nivel național. În cadrul unității, c.c. de m. se încheie între patron și salariați, care sunt reprezentați de sindicate. La nivelul grupurilor de întreprinderi, al ramurilor și la nivel național, c.c. de m. se încheie de către reprezentanții patronilor și ai salariaților. Reprezentanții patronilor se numesc de către Camera de Comerț și Industrie. C.c. de m. se încheie pe o durată determinată, care nu poate fi mai mică de un an, și cuprinde clauze prin care se stabilesc drepturile și obligațiile reciproce ale părților în promovarea unor relații de muncă echitabile, care să asigure protecția socială a salariaților, eliminarea sau diminuarea conflictelor colective de muncă ori declanșarea grevelor. Sub sancțiunea nulității absolute, în c.c. de m. nu se pot include clauze care să conducă la acordarea unor drepturi salariaților sub nivelul minim prevăzut de legislația muncii în vigoare sau care să fie contrare ordinii de drept. C.c. de m. se aplică de la data înregistrării, executarea sa fiind obligatorie pentru părți. Neîndeplinirea prevederilor asumate prin c.c. de m. atrage răspunderea celor vinovați de aceasta. Prevederile c.c. de m. pot fi modificate pe parcursul executării lui, ori de câte ori părțile cad de acord în acest sens. Pe durata grevei se suspendă executarea c.c. de m. sau a unor clauze ale acestuia. C.c. de m. poate înceta sau se suspendă cu acordul părților. Încetarea c.c. de m. are loc la expirarea termenului pentru care a fost încheiat, dacă părțile nu convin prelungirea lui, precum și la data dizolvării sau constatării falimentului unității.

CONTRACT CONDIȚIONAT, c. de vânzare prin care se impune unei persoane care cumpără un anumit bun să cumpere și un alt bun, de regulă, complementar. C.c. poate constitui un instrument prin care vânzătorul își impune o poziție de monopol pentru produsul principal, speculând interdependența eventuală a celor două produse. Un asemenea c. poate fi ilegal.

CONTRACT DE ARENDARE, c. scris încheiat între arendator și arendaș, care cuprinde: ▪părțile contractante, domiciliul sau sediul lor; ▪obiectul contractului, complet și precis determinat (descrierea amănunțită a tuturor bunurilor agricole care se arendează, inventarul lor și planul situației terenurilor); ▪drepturile și obligațiile fiecărei părți, expres și complet menționate; ▪durata arendării, data începerii și încetării contractului; ▪arenda, forma, modalitățile și termenele de plată a acesteia; ▪răspunderile fiecărei părți; ▪alte clauze convenite între părți și admise de lege. C. de a. se încheie în trei exemplare: câte unul pentru fiecare parte semnatară, iar unul se depune la consiliul local în raza căruia se află bunurile agricole, în termen de 15 zile de la încheiere. Taxele de redactare și înregistrare a c. de a. cad în sarcina arendașului. Numai contractele scrise și înregistrate sunt valabile și opozabile. Arendarea se face pe cel puțin cinci ani. Pentru plantațiile de viță-de-vie, de pomi, de arbuști fructiferi, de hamei și duzi în declin, durata arendării nu poate fi mai mică de cinci ani. Suprafețele de teren mai mici de un hectar, a căror dare în arendare este justificată de lipsa temporară a mijloacelor de producție materiale și financiare, de absența din localitate sau de motive de sănătate, durata arendării poate fi sub cinci ani. Arendatorul este obligat să predea bunurile arendate la termenul și în condițiile stabilite și să execute toate celelalte obligații asumate prin contract. La rândul său, arendașul este obligat să folosească bunurile arendate ca un bun gospodar, în condițiile stabilite, să mențină potențialul productiv al bunurilor arendate, să le restituie la încetarea contractului, să plătească arenda la termenele stabilite și să execute toate celelalte obligații contractuale. Arendatorul are dreptul să controleze oricând modul în care arendașul administrează bunurile arendate. Impozitele și taxele datorate pentru bunurile agricole arendate cad în sarcina proprietarului, a uzufructuarului sau a deținătorului legal. V. și **arendare; arendă.**

CONTRACT DE ASIGURARE, act încheiat între asigurat şi asigurător, care reglementează relaţiile (drepturile şi îndatoririle) lor reciproce, în funcţie de felul asigurării facultative. Asiguratul se obligă prin c. să plătească primele de asigurare la anumite termene, iar asigurătorul îşi asumă obligaţia să acorde asiguratului sau beneficiarului asigurării, la producerea cazului asigurat, despăgubiri pentru bunurile şi sumele asigurate în asigurările de persoane. Încheierea c. de a. presupune existenţa cererii de asigurare prezentate de asigurat şi a poliţei de asigurare eliberate de asigurător. C. de a. cuprinde: data (anul, luna, ziua şi ora) la care începe şi la care expiră asigurarea, stipulaţiile esenţiale privitoare la risc, termenele de plată a primelor de asigurare, sumele asigurate, limitele plăţii sumei asigurate sau a despăgubirii în cazul împlinirii riscului, obligaţia asiguratului de a apăra şi conserva bunurile asigurate, de a lua măsuri pentru prevenirea şi limitarea pierderilor, cazurile în care asigurătorul are dreptul să refuze plata despăgubirii ori a sumei asigurate. Pe lângă trăsăturile comune tuturor contractelor, c. de a. prezintă unele trăsături specifice: are un caracter **sinalagmatic**, ceea ce înseamnă că părţile se obligă reciproc una faţă de alta (una să plătească prima de asigurare, iar cealaltă să acorde despăgubirea sau suma asigurată dacă survine evenimentul asigurat, după caz); are **caracter aleatoriu**, ceea ce înseamnă că efectele acestui contract, în ceea ce priveşte pierderile sau beneficiile pentru una, unele sau toate părţile, depind de un eveniment viitor, nesigur, incert; este **cu titlu oneros**, părţile urmărind realizarea anumitor scopuri, interese materiale (băneşti); se **execută succesiv** pe toată durata asigurării; este un **contract de adeziune**, ceea ce înseamnă că, deşi este redactat şi imprimat de societăţile de asigurări, la el aderă şi asiguratul. Unele contracte se negociază, altele nu; este un **contract de bună-credinţă**, fapt care presupune ca executarea acestuia să se realizeze cu corectitudine, cu bună-credinţă între părţi. **V. şi contract de asigurare facultativă; contract de reasigurare; durata asigurării; poliţă de asigurare.**

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ, c. întocmit la unitatea societăţii de asigurări sau la sediul (domiciliul) ori locul unde se află persoana care doreşte să încheie contractul, de către împuternicitul societăţii de asigurări, la încheierea asigurărilor facultative. Documentul este alcătuit din două părţi: contractul de asigurare şi declaraţia de asigurare, ambele având acelaşi conţinut. În document sunt menţionate informaţiile referitoare la: denumirea, respectiv numele şi prenumele asiguratului, adresa, datele de identificare a obiectului asigurat, suma la care se face asigurarea, cota de primă anuală, prima de asigurare anuală, durata de asigurare, menţiuni speciale, condiţiile de plată a primelor de asigurare, adresa de autorizare a introducerii dispoziţiei de încasare, data întocmirii contractului. Contractul se predă asiguratului, iar declaraţia rămâne la unitatea societăţii de asigurări.

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A ANIMALELOR, c. alcătuit din două părţi (contractul de asigurare şi declaraţia de asigurare, ambele având acelaşi conţinut), intervenit pentru încheierea asigurărilor facultative de animale aparţinând unităţilor de stat, cooperatiste, private sau persoanelor fizice. În cazul unităţilor de stat şi cooperatiste, asigurarea poate să fie obişnuită sau de abonament, iar în cazul persoanelor fizice, ea poate fi obişnuită, combinată cu asigurarea complexă, cu sume asigurate şi prime fixe, cu sume reduse pentru bovine sau globală a bovinelor. Documentul conţine informaţii privitoare la denumirea sau numele asiguratului, adresa, durata de asigurare, felul animalelor şi rasa, vârsta şi numărul capetelor, valoarea declarată şi suma asigurată facultativ pentru un animal, prima de asigurare pentru un animal şi toate animalele, condiţiile de plată a primelor (anticipat şi integral, în rate: prima rată la încheierea asigurării, următoarele la începutul perioadelor stabilite, cu drept pentru unitatea societăţii de asigurări de a introduce dispoziţia de încasare). Contractul se predă asiguratului, iar declaraţia rămâne la unitatea societăţii de asigurări.

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A AUTOVEHICULELOR, c. întocmit la unitatea societății de asigurări sau la sediul (domiciliul) ori locul unde se află persoana care dorește să încheie asigurarea, de către împuternicitul societății de asigurări și asigurat, la încheierea asigurărilor facultative de autovehicule. Documentul este alcătuit din două părți: contractul de asigurare și declarația de asigurare, ambele având același conținut. În document sunt menționate informații privitoare la: denumirea, respectiv numele și prenumele asiguratului, adresa, felul, marca și tipul autovehiculului, capacitatea cilindrică, numărul de înmatriculare, felul asigurării (de avarii, de răspundere civilă pentru fiecare persoană accidentată, pentru pagube produse tuturor bunurilor avariate sau distruse, de accidente ale conducătorilor de autoturisme și ale altor persoane aflate în acestea, pentru fiecare persoană accidentată, în caz de invaliditate permanentă totală sau de deces), suma asigurată, prima de asigurare, durata pentru care se încheie asigurarea, condițiile de plată a primelor și scrisoarea de autorizare a introducerii dispoziției de încasare, data întocmirii contractului, înregistrarea daunei și despăgubirea cuvenită. Contractul se predă asiguratului, iar declarația rămâne la unitatea societății de asigurări.

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A AUTOVEHICULELOR APARȚINÂND PERSOANELOR STRĂINE CARE VIN TEMPORAR ÎN ROMÂNIA, c. intervenit între unitatea societății de asigurări și persoana fizică (fără statut diplomatic) cu care se încheie asigurări facultative de autovehicule, alcătuit din două părți: contractul de asigurare și declarația de asigurare, ambele având același conținut. În document sunt cuprinse informații referitoare la denumirea, respectiv numele și prenumele asiguratului, adresa acestuia, felul, marca și tipul autovehiculului, capacitatea cilindrică, numărul de înmatriculare, numărul de persoane care pot fi transportate, felul asigurării (de avarii, de răspundere civilă pentru fiecare persoană accidentată, pentru pagube produse tuturor bunurilor avariate sau distruse, furt), suma asigurată, prima de asigurare, durata de asigurare, condițiile de plată a primelor, data întocmirii, data accidentului, dauna produsă și despăgubirea cuvenită. Contractul se predă asiguratului, iar declarația rămâne la unitatea societății de asigurări.

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A AUTOVEHICULELOR CU VALABILITATE NUMAI ÎN AFARA TERITORIULUI ROMÂNIEI, c. întocmit la societatea de asigurări, în care este descrisă asigurarea facultativă a autovehiculelor cu care se călătorește în străinătate, între societatea de asigurări și asigurat. În document sunt menționate: ▪datele de identificare a asiguratului cu adresa completă; ▪datele de identificare a autovehiculului (felul, marca, tipul, modelul, numărul de identificare sau seria caroseriei, numărul motorului, capacitatea cilindrică, anul de fabricație, numărul de înmatriculare); ▪felul asigurării (de avarii, de răspundere civilă, de accidente pentru conducătorul autovehiculului și alte persoane aflate în acesta, pentru fiecare persoană accidentată, în caz de deces, furt etc.); ▪suma asigurată; ▪prima de asigurare; ▪durata de asigurare; ▪prima de asigurare achitată pe întreaga perioadă; ▪mențiunea expresă că vehiculul nu prezintă avarii, deformări sau alte degradări vizibile. Partea finală a contractului este rezervată pentru: înregistrarea daunei, despăgubirea cuvenită în lei și lista țărilor cu societățile de asigurare care acordă asistență pentru avarii sau furtul autovehiculului. Partea a doua a contractului conține declarația de asigurare în care sunt reproduse datele din contract și situația adnotărilor privind sumele asigurate, suplimentarea acestor sume, daunele înregistrate și despăgubirile cuvenite. O dată cu întocmirea contractului se întocmește și cartea internațională de asigurare pentru autovehicule, care conține date despre: durata asigurării, numărul cărții și al contractului de asigurare, numărul de circulație al autovehiculului, felul și marca autovehiculului, precum și țările în care cartea este valabilă. Contractul și cartea internațională de asigurare pentru autovehicule sunt înmânate asiguratului, iar declarația de asigurare rămâne la societatea de asigurări emitentă. V. și **Carte verde**.

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A CULTURILOR AGRICOLE ŞI A RODULUI VIILOR, c. alcătuit din două părţi (contractul de asigurare şi declaraţia de asigurare), intervenit între sucursala societăţii de asigurări şi o organizaţie sau o persoană fizică, la încheierea asigurărilor facultative pentru culturile agricole şi rodul viilor. Atât contractul, cât şi declaraţia conţin informaţii privitoare la: ▪felul culturii; ▪suprafaţa; ▪suma maximă care se poate asigura facultativ pentru un hectar; ▪producţia medie declarată la un hectar; ▪suma asigurată de fiecare kilogram; ▪suma asigurată pentru un hectar; ▪suma asigurată facultativ pentru un hectar; ▪suma asigurată facultativ pentru toată suprafaţa; ▪cota de primă şi prima de asigurare. Contractul se predă asiguratului, iar declaraţia se depune la sucursala societăţii de asigurări.

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ COMPLEXĂ A GOSPODĂRIILOR PERSOANELOR FIZICE, c. ce se încheie la unitatea societăţii de asigurări sau la domiciliul unde se află persoana care doreşte să încheie asigurarea, folosit la încheierea asigurărilor facultative complexe ale gospodăriilor persoanelor fizice. Este compus din două părţi: contractul de asigurare şi declaraţia de asigurare. Conţine informaţii referitoare la: ▪unitatea societăţii de asigurări, consimţământul acesteia de a asigura facultativ bunurile din gospodăria asiguratului, domiciliul asiguratului; ▪suma asigurată pentru bunurile din gospodărie şi suma asigurată în caz de invaliditate permanentă totală; ▪suma asigurată pentru cazurile de răspundere civilă; ▪durata asigurării; ▪prima de asigurare anuală; ▪semnătura împuternicitului societăţii de asigurări şi a asiguratului; ▪data încheierii contractului. Contractul se predă asiguratului, iar declaraţia rămâne la unitatea societăţii de asigurări.

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ DE AVARII PENTRU AUTOVEHICULELE VÂNDUTE CU PLATA ÎN RATE, c. întocmit la societatea de asigurări, în care se descrie asigurarea intervenită între societatea de asigurări şi asigurat (care cumpără autovehiculul în rate) şi care conţine următoarele informaţii: datele de identificare a societăţii de asigurări şi a asiguratului, obiectul contractului care constituie asigurarea pentru cazurile de avarii şi furt al autovehiculului (fel, marcă, tip), numărul de identificare, numărul contractului de vânzare-cumpărare, durata contractului, prima de asigurare anuală, suma asigurată, clauzele pentru care asigurătorul plăteşte sau nu plăteşte despăgubiri, modul de calcul al despăgubirii. Contractul se încheie în două exemplare, câte un exemplar pentru fiecare parte contractantă. V. şi **contract de asigurare facultativă de garanţie; poliţă de asigurare de garanţie.**

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ DE GARANŢIE, c. întocmit de societatea de asigurări, în care este descrisă tranzacţia de asigurare cu persoana care cumpără în rate un autoturism. C. conţine: datele de identificare a societăţii de asigurări; datele de identificare şi adresa cumpărătorului în calitate de asigurat; obiectul contractului (garantarea plăţii debitelor reclamate de societatea care vinde autoturismul). Contractul de garanţie se înscrie ca accesoriu la contractul de vânzare-cumpărare; prima de asigurare care se include în ratele stabilite în contractul de vânzare-cumpărare încheiat de asigurat cu societatea de vânzare a autoturismului. În caz contrar, asigurătorul emite automat o poliţă de asigurare de garanţie în favoarea societăţii respective; durata contactului de garanţie (întreaga perioadă de plată a ratelor prevăzute în contractul de vânzare-cumpărare). Contractul de garanţie se întocmeşte în două exemplare, câte unul pentru fiecare parte contractantă. Contractul de garanţie poate fi extins şi pentru alte obiecte de valoare vândute sau cumpărate în rate. V. şi **poliţă de asigurare de garanţie.**

CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ PAUŞALĂ, c. alcătuit din două părţi cu acelaşi conţinut (contractul de asigurare şi declaraţia de asigurare), intervenit între unitatea societăţii de asigurări şi membrii asociaţiei agricole pentru asigurarea facultativă pauşală a gospodăriei familiale. C. conţine informaţii privitoare la bunurile asigurate (animale, bunuri din

gospodărie, inclusiv furaje) şi asigurarea pentru accidente (pentru cazuri când asiguratul are o invaliditate permanentă de peste 50%), prima unică de plată (pe un an sau şase luni), suplimentul de asigurare pentru animale şi prima corespunzătoare şi condiţiile de plată a primei de asigurare (în rate bianuale anticipat). C. se predă asiguratului, iar declaraţia rămâne la unitatea societăţii de asigurări.

CONTRACT DE ASIGURARE SOCIALĂ, c. oneros, sinalagmatic, care se încheie între patron, membru asociat sau particular, pe de o parte, şi direcţia de muncă şi protecţie socială, pe de altă parte, şi care stipulează drepturile şi obligaţiile părţilor în domeniul asigurărilor sociale. Contractul prevede: domiciliul (sediul) părţilor, obligaţia asiguratului de a plăti contribuţia pentru asigurările sociale, calculată la venitul lunar, la termenele şi în condiţiile stabilite de legislaţia în vigoare, contul de disponibilităţi al direcţiei de muncă şi protecţie socială deschis la sucursala băncii. Direcţia de muncă şi protecţie socială, în calitate de asigurător, se obligă să achite asiguratului toate drepturile de asigurări sociale prevăzute de legislaţia în vigoare (indemnizaţii, ajutoare, pensie pentru munca depusă şi limită de vârstă, de invaliditate, de urmaş etc.). C. de a.s. mai conţine data încheierii şi se înregistrează la camera de muncă a judeţului.

CONTRACT DE COMISION, c. bilateral, consensual şi oneros care se încheie între comitent şi comisionar, prin care cel dintâi se obligă să pună la dispoziţia celui de-al doilea o anumită cantitate de mărfuri, iar cel din urmă se obligă să gestioneze raţional marfa respectivă, s-o valorifice la preţul practicat pe piaţă, să predea comitentului contravaloarea mărfii şi să reţină un comision pentru activitatea depusă.

CONTRACT DE COMODAT, c. de folosinţă prin care o persoană, numită comodant, împrumută un bun neconsumtibil altei persoane, numită comodatar, pentru a se servi de el în mod gratuit. C. de c. are caracter gratuit şi se poate transforma în contract de locaţie.

CONTRACT DE CONCESIUNE, c. prin care o persoană juridică sau fizică, numită concesionar, dobândeşte dreptul de a folosi unele bunuri sau servicii de la o altă persoană, în condiţiile stabilite în contract.

CONTRACT DE CONSIGNAŢIE, formă a **contractului de comision** (v.) prin care consignantul încredinţează consignatarului diferite bunuri mobile spre a fi vândute la un preţ stabilit şi într-o anumită perioadă de timp, plătindu-i pentru această vânzare o anumită cotă procentuală numită comision.

CONTRACT DE CREDIT BANCAR, formă a contractului economic bazat pe normele juridice bancare, care stabileşte relaţiile de credit dintre bănci şi întreprinderi şi potrivit căruia o unitate bancară acordă un credit unei unităţi de stat, cooperatiste, private sau unei persoane fizice pentru un anumit scop economic, pe o anumită perioadă de timp şi cu o dobândă precis stabilită. C. de c.b. cuprinde volumul creditelor care urmează să se acorde în concordanţă cu prevederile legale, condiţiile de acordare, utilizare şi rambursare a creditelor, nivelul dobânzilor, drepturile, obligaţiile şi răspunderile părţilor contractante. Pe baza c., unitatea bancară creditoare urmăreşte utilizarea creditului în scopul pentru care a fost acordat şi rambursarea lui la scadenţă. Dacă nu sunt asigurate condiţii pentru rambursarea creditelor, băncile aprobă creditele numai cu condiţia ca, în asemenea situaţii, contractele de credite să se semneze şi de către ministerele de resort şi să se întocmească programe de măsuri pentru îmbunătăţirea activităţii economico-financiare a întreprinderilor. C. de c.b. are un rol important în creşterea răspunderii unităţilor economice pentru gospodărirea raţională a resurselor materiale şi băneşti aflate la dispoziţia lor.

CONTRACT DE DEPOZIT, c. prin care o persoană, numită deponent (depunător), încredinţează un bun mobil unei alte persoane, numită depozitar, care îşi asumă obligaţia să-l păstreze şi să-l restituie în natură la termenul stabilit ori la cerere. Este un contract cu caracter sinalagmatic şi cu caracter oneros. Condiţiile de validitate a c. de d. sunt aceleaşi ca ale oricărui alt contract.

CONTRACT DE DEPOZITARE A ACTIVELOR SOCIETĂŢII DE PENSII, c. încheiat între un custode şi o societate de pensii cu privire la depozitarea activelor societăţii de pensii. C. reglementează: ▪obligaţiile custodelui şi ale societăţii de pensii; ▪remuneraţia custodelui şi modul de calcul al costurilor şi tarifelor care se suportă de societatea de pensii; ▪alte clauze. Custodele răspunde pentru prejudiciile rezultate din neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligaţiilor sale; el nu poate fi exonerat de răspundere, iar răspunderea sa nu poate fi limitată prin încredinţarea obligaţiilor sale unei alte entităţi, sub sancţiunea nulităţii. Dacă contractul cu custodele este reziliat, atunci acesta transmite unui alt custode, într-un timp rezonabil, activele fondului din custodia sa şi toate documentele referitoare la îndeplinirea obligaţiilor sale. V. şi **comisia de reglementare şi supraveghere a societăţilor de pensii; societate de pensii.**

CONTRACT DE DONAŢIE, c. unilateral, gratuit şi solemn prin care donatorul transferă irevocabil dreptul său de proprietate asupra unuia sau mai multor bunuri bine determinate unui donatar, care îşi exprimă acordul să le primească. ❖ **C. de d. cu sarcină**, variantă a c. de d. prin care donatarului i se impune să îndeplinească o anumită obligaţie, denumită sarcină, fie faţă de donator, fie faţă de altă persoană, fie chiar în folosul lui însuşi.

CONTRACT DE ENGINEERING, c. de comerţ exterior şi de cooperare economică internaţională (c. de transfer de tehnologie), al cărui obiect este realizarea de către una dintre părţi, contra plată, pentru cealaltă parte (client), a unui complex de activităţi având ca scop perfecţionarea şi construirea unui anumit obiectiv economic. Obiecte ale c. de e. pot fi: transmiterea de soluţii tehnologice, de informaţii, elaborarea de documentaţii, de proiecte, asistenţa tehnică, livrarea unor mijloace tehnice materiale, asistenţa de specialitate etc.

CONTRACT DE FIDEJUSIUNE, c. prin care o persoană (fidejusor) se obligă faţă de creditorul altei persoane să execute obligaţia debitorului, dacă acesta nu o va executa.

CONTRACT DE FORFETARE, c. prin care vânzătorii pe credit din contractele comerciale internaţionale cedează drepturile lor de proprietate şi cele executorii asupra titlurilor de credit, înainte de scadenţa acestora, în vederea încasării contravalorii exporturilor efectuate, în schimbul unei taxe a cărei mărime depinde de: durata creditului, valuta în care este exprimată, bonitatea debitorului şi a ţării acestuia, bonitatea avaliştilor şi a garanţilor, taxa scontului etc.

CONTRACT DE GARANŢIE, c. intervenit între sucursala societăţii de asigurări şi persoana gestionară de bunuri ale unei unităţi, prin care ultima se angajează să constituie o garanţie în numerar, conform plafonului legal, în vederea acoperirii eventualelor lipsuri sau pagube pe care le-ar cauza unităţii al cărei gestionar este.

CONTRACT DE IPOTECĂ, c. solemn, unilateral şi accesoriu prin care proprietarul unuia sau al unor bunuri imobiliare bine determinate este de acord să constituie asupra acestora un drept real accesoriu de ipotecă în favoarea creditorului său, drept garanţie reală imobiliară pentru executarea unei creanţe precis determinate. C. de i. se încheie valabil prin înscris autentic şi produce efecte faţă de părţi şi terţi numai dacă are inscripţie ipotecară. Pe baza c. de i., creditorul ipotecar dobândeşte toate drepturile asupra bunurilor respective. V. şi **ipotecă.**

CONTRACT DE ÎMPRUMUT, c. încheiat între banca finanțatoare și beneficiarul de investiții, în care se stipulează: ▪numele, prenumele și funcția reprezentanților care angajează valabil banca și beneficiarul; ▪denumirea și valoarea investiției; ▪valoarea care urmează a se finanța; ▪valoarea creditului aprobat de bancă; ▪termenul de punere în funcțiune; ▪durata de restituire a creditului exprimată în ani; ▪modalitățile de punere a creditului la dispoziția beneficiarului pe măsura realizării lucrărilor de investiții, în limita prevederilor planurilor anuale de investiții, a planurilor de finanțare-creditare și a devizului general legal aprobat; ▪dobânda creditului; ▪obligația beneficiarului de a folosi creditul în concordanță cu destinația stabilită la aprobare, potrivit planului de investiții și documentației tehnico-economice, și de a restitui creditul la termenul și în ratele stabilite; ▪prevederea potrivit căreia, în caz de nerespectare a destinației creditului și a celorlalte condiții stabilite prin c. de î., banca are dreptul să înceteze creditarea și să procedeze la recuperarea creditului acordat. De asemenea, în c. de î. beneficiarul declară că sunt îndeplinite obligațiile legale care condiționează începerea execuției lucrărilor, că a luat cunoștință de condițiile de creditare, de dobânzile majorate și de sancțiunile care se aplică în cazul încălcării disciplinei de creditare.

CONTRACT DE KNOW-HOW, c. de comerț exterior și de cooperare economică internațională, care face parte din contractele de transfer de tehnologie și care are ca obiect transmiterea cu titlu oneros a unor cunoștințe și procedee tehnice nebrevetate, a unor secrete industriale și comerciale. V. și **know-how**.

CONTRACT DE LOCAȚIE, c. consensual, sinalagmatic, oneros, comutativ și cu executare succesivă în timp, prin care o persoană, numită locator, se obligă să asigure unei alte persoane, numită locatar, folosința unui bun sau prestarea unui serviciu pe o durată determinată de timp, în schimbul unui preț. C. de **l.** are caracter temporar, vremelnic.

CONTRACT DE MANDAT, c. consensual, gratuit sau cu plată, pe baza căruia o persoană, numită mandatar, se obligă să întreprindă ceva pentru o altă persoană, numită mandant, de la care a primit o împuternicire în acest scop.

CONTRACT DE REASIGURARE, c. care cuprinde liberul consimțământ ce exprimă acordul de voință al părților în legătură cu cedarea-primirea în reasigurare. C. de **r.** reglementează raporturile juridice dintre **reasigurat** (v.) și **reasigurător** (v.), prin care reasiguratul cedează o parte din primă și din riscuri către reasigurător care, în schimbul primei de reasigurare încasate și al riscurilor preluate, se obligă să plătească reasiguratului despăgubirile cuvenite în cazul producerii riscului (riscurilor) potrivit condițiilor convenite în contract. Contractul se consideră perfectat din momentul semnării lui de către părți. C. de **r.** presupune existența unui contract de asigurare încheiat între asigurat și asigurător. C. de r. este un contract derivat din **contractul de asigurare** (v.). Nevalabilitatea c. de r. nu are, din punct de vedere juridic, nici o influență asupra valabilității contractului de asigurare. **Asiguratul** (v.) nu este participant la contractul de reasigurare și nu are dreptul de a obiecta împotriva încheierii de către **asigurător** (v.) a unui asemenea contract sau de a solicita încheierea acestuia. Ca urmare, în cazul producerii riscurilor asigurate, reasigurătorul este răspunzător pentru partea sa de risc numai în fața societății cedente, nu și în fața asiguratului care primește despăgubirile de la asigurătorul său. În cazul în care reasigurătorul dă faliment, societatea cedentă nu este exonerată de obligația de a plăti întreaga sumă ce rezultă din polița de asigurare. Există două excepții de la această regulă, și anume: a) în cazul în care între reasigurător și asiguratul inițial există un aranjament special prin care reasigurătorul este direct răspunzător față de acesta, situație în care pe polița de asigurare este înscris și numele reasigurătorului; b) când reasigurătorul preia asupra sa activele și pasivele societății de asigurări cedente, pentru a-și asuma responsabilitatea directă față de asigurat; această

situație are loc în cazul în care societatea cedentă se află în stare de faliment. Indiferent de tipul și de forma c. de r., este obligatoriu ca el să conțină următoarele elemente: ▪denumirea părților contractante (a reasiguratului și a reasigurătorului); ▪sediul lor; ▪tipul contractului; ▪obiectul reasigurării (de exemplu, mărfuri aflate în transport pe mare, nave maritime, aeronave etc.); ▪riscurile acoperite; limita valorică și teritorială a răspunderii; reținerea proprie a societății cedente; ▪cota de participare a reasigurătorului; ▪omisiuni și erori; ▪data intrării în vigoare a contractului; ▪durata valabilității lui; ▪cazurile de forță majoră; ▪nivelul, modalitatea de plată și decontarea primei de reasigurare; ▪rezervele de prime și de daune; ▪daunele în suspensie; ▪comisionul; ▪brokerajul; ▪regularizarea contului; ▪fondul de rezervă; ▪modul de plată a despăgubirii; ▪riscurile excluse; ▪reglementarea diferendelor dintre părțile contractante; ▪termenul de preavizare, în caz de reziliere a contractului; ▪clauze „ad-hoc" privind avizarea riscurilor subscrise; ▪avizarea daunelor; ▪arbitrajul; ▪lichidarea obligațiilor reciproce în cazul rezilierii etc. În cele mai multe c. de r. este stipulată clauza conform căreia reasigurătorii, de regulă, prin intermediul „conducătorului de contract" (leader), pot efectua în orice moment controlul asupra tuturor operațiunilor – de subscriere, de avizare, de decontare, de lichidare a daunelor etc. – care privesc respectivul contract. C. de r. apare ca un angajament prealabil, care își produce efectele în mod automat, imediat ce un contract de asigurare, inclus în prevederile sale, a fost încheiat. După caracterul lor, c. de r. pot fi: obligatorii, facultative și mixte. ❖ Prin **c. de r. obligatorie**, reasiguratul se obligă să includă în reasigurare toate asigurările pe care el le încheie, în condițiile prevăzute în contract, iar reasigurătorul se obligă să le accepte întocmai. La acest tip de contract, răspunderea reasigurătorului începe o dată cu răspunderea reasiguratului, chiar dacă reasiguratul nu a fost avizat de către reasigurător în legătură cu încheierea asigurării. C. de r.o. prezintă avantaje și pentru reasigurat și pentru reasigurător. Astfel, reasiguratul are posibilitatea să subscrie, în limitele fixate de el însuși, la acele riscuri pe care le poate ceda în reasigurare, în condițiile stabilite în mod anticipat. Reasigurătorul are certitudinea că reasiguratul nu poate selecta riscurile, în sensul de a le reține numai pe cele pe care le apreciază ca fiind mai favorabile și de a le ceda pe cele nefavorabile. Pentru avantajele pe care le prezintă, c. de r.o. este cel mai des utilizat. ❖ **C. de r. facultativă** se caracterizează prin aceea că reasiguratul poate propune, iar reasigurătorul poate să accepte sau să refuze reasigurarea respectivă. Acest contract este avantajos pentru reasigurat, deoarece îi oferă posibilitatea selectării riscurilor pe care le cedează în reasigurare. Totodată, c. de r.f. prezintă și unele neajunsuri pentru reasigurat, fiindcă acesta nu are posibilitatea de a încheia imediat o reasigurare care are ca obiect riscuri de valori mari până când nu sondează piața de reasigurări pentru a vedea ce șanse de cedare în reasigurare există privind răspunderile care depășesc posibilitățile sale financiare. ❖ **C. de r. mixte** apar ca o combinație între contractele obligatorii și cele facultative, în sensul că obligă numai una dintre părțile contractante să accepte riscurile prevăzute în contract. De regulă, pentru reasigurat funcționează principiul facultativității, ceea ce îi permite acestuia să selecteze riscurile, iar pentru reasigurător cel al obligativității, ceea ce înseamnă că acesta din urmă trebuie să accepte toate riscurile cedate de reasigurat.

CONTRACT DE RENTĂ VIAGERĂ, c. bilateral, consensual, oneros sau gratuit, aleatoriu și cu execuție succesivă pentru una dintre părți, în baza căruia credirentierul își asumă obligația de a da, cu titlu oneros sau gratuit, un bun sau o anumită sumă de bani, unei alte persoane numită debirentier, care se obligă în schimb să plătească periodic credirentierului sau altei persoane stabilite prin c. o anumită sumă de bani, pe toată durata vieții acesteia.

CONTRACT DE SCHIMB, c. sinalagmatic prin care părțile, numite copermutanți sau coschimbași, se obligă să transmită unul celuilalt dreptul de proprietate asupra unui bun. Aceasta înseamnă că fiecare coschimbaș înstrăinează un bun și primește un alt bun. Diferența de valoare, numită **sultă**, se achită, după caz, de una dintre părți. V. și **sultă**.

CONTRACT DE SOCIETATE, acord de voință, act scris autentic al părților semnatare, persoane fizice și juridice, prin care se constituie o societate comercială, în care se prevede: scopul

societății, obiectul de activitate, numele și prenumele (denumirea) acționarilor, domiciliul (sediul) și cetățenia (naționalitatea) acestora, denumirea și sediul societății, contribuția părților la capitalul social al societății, drepturile și obligațiile asociaților (acționarilor), diferite alte clauze.

CONTRACT DE VALORIFICARE A DREPTULUI DE AUTOR, c. special pe baza căruia autorul unei opere de creație științifică, literară, artistică etc. cedează, pe o anumită perioadă de timp, reproducerea și difuzarea operei, în anumite condiții, unei edituri, instituții de cultură, teatru, studio cinematografic etc., în schimbul plății unor drepturi de autor.

CONTRACT DE VÂNZARE-CUMPĂRARE, c. sinalagmatic, oneros și comutativ, cu caracter translativ, prin care o persoană juridică sau fizică, numită **vânzător**, transmite altei persoane juridice sau fizice, numită **cumpărător**, dreptul său de proprietate asupra unui bun sau unor bunuri determinate ori alte drepturi de creanță, în schimbul unei sume de bani, numită **preț**, care poate fi plătit deodată sau în rate. Pentru bunuri imobile (terenuri, construcții) și pentru autoturisme, **c. de v.c.** se prezintă sub forma unui înscris autentic.

CONTRACT DEZINTERESAT, **c.** gratuit pe baza căruia o persoană (debitorul) își asumă obligația de a face creditorului un serviciu neremunerat, însă fără ca prin aceasta să-și micșoreze patrimoniul său. În prezent, **c.d.** este extrem de rar întâlnit.

CONTRACT ECONOMIC, convenție încheiată între unitățile economice organizate pe baza gestiunii economico-financiare, prin care se determină raporturile concrete dintre ele în ceea privește îndeplinirea sarcinilor. Elementele juridice care fac din aceste contracte o formă specială a contractelor de vânzare-cumpărare sunt: existența unor raporturi durabile între părți, în intervalul de timp dintre momentul încheierii și cel al executării contractului; obiectul lui îl formează bunuri determinate prin caracteristici generale sau individuale; executarea contractului se face eșalonat, pe loturi și la anumite scadențe.

CONTRACT GRATUIT, **c.** în baza căruia una dintre părți își asumă obligația să furnizeze celeilalte părți un folos material, fără să primească ceva în schimb. **V. și comodat; donație.**

CONTRACT INDIVIDUAL DE MUNCĂ, act care se încheie în nume propriu de către persoana care se angajează să lucreze la întreprinderile mici, asociațiile cu scop lucrativ, asociațiile familiale etc., cu persoana care a constituit aceste unități sau – dacă unitatea a fost constituită de mai multe persoane – cu persoana desemnată de acestea. **C.i. de m.** se caracterizează prin faptul că una dintre părțile contractuale este întotdeauna o persoană fizică ce se obligă să depună forța sa de muncă în folosul patronului (societate comercială, regie autonomă, unități private, instituții publice și private etc.) sau în folosul întreprinzătorului privat, care, la rândul său, își asumă obligația de a crea condiții corespunzătoare pentru prestarea muncii și de a o retribui. Nu se încheie **c.i. de m.** pentru: ▪persoanele care prestează servicii în baza dispozițiilor legale privind rechizițiile; ▪persoanele care prestează serviciul militar obligatoriu; ▪persoanele concentrate sau mobilizate; ▪persoanele care contribuie prin muncă la executarea unor lucrări de interes public; ▪elevii și studenții în timpul efectuării practicii în producție; ▪persoanele sancționate cu privare de libertate; ▪persoanele care execută prin muncă o pedeapsă penală. Se pot încadra ca salariați la unitățile organizate pe baza Decretului-lege nr. 54/1990 numai persoanele majore, precum și minorii care au împlinit vârsta de 16 ani. Se pot încadra în munci temporare și minorii de la vârsta de 14 ani, dar numai pentru activități compatibile cu dezvoltarea fizică, aptitudinile și cunoștințele minorilor, cu încuviințarea părinților sau a ocrotitorilor legali. Această încuviințare se consemnează în contractul de muncă, acesta fiind semnat, în astfel de cazuri, și de părinți și ceilalți reprezentanți legali ai minorilor. Pensionarii pentru munca depusă și limită de vârstă pot fi întreprinzători sau

încadrați în aceste unități cumulând pensia integrală cu salariul; nu pot cumula pensia cu salariul cei pensionați în baza Decretului-lege nr. 60/1990, până la împlinirea vârstei de 60 de ani, bărbații, și 55 de ani, femeile. Pensionarii sunt obligați să comunice oficiului de pensii unde au în plată pensia faptul că s-au încadrat în unitățile de mai sus. Pot lucra la aceste unități și salariați ai unităților de stat și cooperatiste sau membri cooperatori, urmând ca aceștia să-și desfășoare activitatea în afara programului de lucru al unităților. Activitatea se desfășoară în baza unei convenții civile. Salariații unităților de stat, cooperatiste sau membrii cooperatori pot fi întreprinzători particulari (patroni), membri asociați sau persoane cu activitate independentă, munca lor desfășurându-se însă numai în afara programului normal de lucru al unităților cu care sunt în raporturi de muncă. Pot fi salariați ai unităților particulare și cetățenii străini, însă numai pe baza permisului de muncă eliberat de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale. **C.i. de m.** cuprinde: ▪denumirea și sediul unității înființate pe baza liberei inițiative; ▪numele, prenumele, adresa salariatului și elemente ale stării sale civile; ▪data încheierii contractului; ▪durata de valabilitate a contractului; ▪felul serviciului (funcția, meseria, specialitatea conform actului de studii-calificare); ▪activitățile care vor fi prestate; condițiile (grupa de muncă) în care se desfășoară activitatea; ▪posibilitatea patronului de a schimba, pe durată determinată, felul serviciului, cu condiția de a menține salariul stabilit sau de a acorda un salariu mai mare, de comun acord cu salariatul, pentru maxim trei luni într-un an calendaristic; ▪condițiile de angajare: cu normă întreagă, cu normă redusă; ▪durata în ore a muncii pe zi; ▪salariul lunar net (impozitul pe salariu se plătește de patron); ▪data plății salariului; ▪mențiunea dacă orele suplimentare prestate după terminarea programului sau în zilele în care nu se lucrează se plătesc cu un spor de 100%; ▪alte drepturi de care beneficiază angajatul; ▪sporurile, premiile etc.; ▪salariul fix stabilit ca bază de calcul al contribuției de asigurări sociale și al pensiei suplimentare; ▪drepturile de care beneficiază salariatul când este trimis în delegație: transport, cazare, diurnă; ▪durata concediului anual de odihnă în raport cu vechimea în muncă a salariatului; ▪drepturi și obligații specifice legate de protecția muncii: echipament de protecție, echipament de lucru, antidoturi, alimentație de protecție, alte drepturi și obligații privind protecția muncii; ▪alte clauze. **Obligațiile patronului** sunt următoarele: ▪să achite lunar contribuția de asigurări sociale; ▪să înscrie lunar drepturile achitate salariatului în registrul întreprinderii; ▪în cazul încetării contractului, să-i plătească salariatului toate drepturile la zi. Desfacerea contractului din inițiativa patronului poate avea loc numai după o notificare prealabilă, care se depune la direcția de muncă și protecție socială cu 15 zile lucrătoare înaintea luării acestor măsuri. **Salariatul are obligația:** ▪să aducă la cunoștința patronului, cu cel puțin 15 zile înainte, încetarea contractului de muncă din inițiativa sa; ▪să achite lunar partea de contribuție pentru asigurările sociale; ▪să respecte regulile disciplinare stabilite în regulamentul de ordine interioară. **C.i. de m.** cuprinde și clauze referitoare la toate măsurile de protecție prevăzute de legislația muncii, inclusiv cele privind regimul de protecție specială a muncii tinerilor și femeilor. **C.i. de m.** se semnează de către patron și salariat, se avizează și se înregistrează la **camera de muncă** (v.) a direcției de muncă și protecție socială. Nerespectarea de către salariat a obligației de a aduce la cunoștința unității încetarea contractului de muncă dă dreptul unității să pretindă de la acesta despăgubiri pentru acoperirea pagubelor suferite prin părăsirea neanunțată a locului de muncă de către salariat. Unitatea poate desface salariatului **c.i. de m.** pentru următoarele motive: ▪reducerea activității, justificată prin acte financiare; ▪încălcarea cu vinovăție de către salariat a obligațiilor asumate prin contractul de muncă; ▪necorespundere sub aspect profesional; ▪incompatibilitate cu funcția deținută. **C.i. de m.** se pot desface după o notificare prealabilă de 15 zile; în caz de incompatibilitate cu funcția deținută, contractul de muncă se poate desface imediat. Camera de muncă este obligată să-l înștiințeze în scris pe salariat, în termen de cinci zile lucrătoare, despre faptul că urmează să i se desfacă contractul de muncă. C.i. de m. se consideră desfăcut după zece zile lucrătoare, calculate de la data la care salariatul a fost

înştiinţat de camera de muncă despre desfacerea contractului de muncă. Contractele de muncă ale salariaţilor nu pot fi desfăcute din iniţiativa patronului în timpul incapacităţii temporare de muncă. Conflictele de muncă privitoare la modificarea sau la denunţarea unilaterală a c.i. de m. se soluţionează potrivit procedurii generale.

CONTRACT ONEROS, contract prin care fiecare semnatar urmăreşte să obţină un folos, un echivalent, o contraprestaţie, în schimbul unei obligaţii pe care şi-o asumă. V. şi **contract de vânzare-cumpărare.**

CONTRACT OPTIONS, c. care se derulează la bursa de valori, prin care cumpărătorul, achitând vânzătorului o sumă de bani, numită primă, are latitudinea, dar nu şi obligaţia, de a încheia o tranzacţie cu titluri financiare la un preţ de exersare şi la o dată prestabilită. Vânzătorul de opţiuni **(options)** se obligă să-şi îndeplinească clauzele din contract dacă şi cumpărătorul se decide să-şi exercite drepturile şi obligaţiile din contract.

CONTRACT REAL, c. care este valabil numai dacă acordul de voinţă al părţilor la semnarea lui este însoţit de remiterea bunului sau a bunurilor respective.

CONTRACT SINALAGMATIC, c. consensual prin care se stabilesc obligaţii şi drepturi reciproce, interdependente între părţile contractante. V. şi **contract de asigurare.**

CONTRACT SOLEMN, c. care este valabil numai dacă consimţământul părţilor se exprimă într-o anumită formă solemnă, prevăzută în mod expres prin acte normative. Nerespectarea formei solemne determină nulitatea absolută a c.s.

CONTRACTANT (SEMNATAR) DE ASIGURARE, persoană fizică sau juridică (întreprindere de stat, instituţie, cooperativă, întreprindere privată etc.) care contractează o asigurare şi se obligă să plătească primele de asigurare. De regulă, contractantul este una şi aceeaşi persoană cu asiguratul. Unităţile pot contracta pentru personalul lor asigurări contra accidentelor şi altor riscuri, obligându-se să plătească primele de asigurare; aceste prime pot fi plătite şi de către asiguraţi. Sunt şi cazuri în care c. de a. este şi beneficiarul asigurării (de exemplu, la asigurările mixte de viaţă, în situaţia în care asiguratul supravieţuieşte până când expiră valabilitatea contractului de asigurare, el este şi beneficiar al asigurării respective). V. şi **asigurat; asigurător; contract de asigurare.**

CONTRACTUL DE REPORT ASUPRA OBLIGAŢIILOR DE STAT SAU ALTOR TITLURI DE CREDIT, c. care prevede cumpărarea cu bani a unor titluri de credit care circulă în comerţ şi revânzarea simultană la termen şi cu un preţ determinat către aceeaşi persoană a unor titluri de acelaşi gen. Reportul este un act juridic complex care cuprinde o dublă vânzare: prima se efectuează imediat, atât în ceea ce priveşte predarea titlurilor, cât şi preţul, iar a doua este o vânzare la termen, la un preţ determinat. În baza c. de r., o persoană (reportatul) deţinătoare de titluri de credit (acţiuni, obligaţiuni etc.), care nu voieşte să le înstrăineze definitiv, dă în report (vinde temporar) aceste titluri unei alte persoane (reportatorul), în schimbul unui preţ care se plăteşte imediat. Concomitent, părţile se înţeleg ca la un anumit termen reportatorul să revândă reportatului titluri de credit de acelaşi gen, primind, în schimb, ceea ce a plătit, plus o primă. C. de r. prezintă avantaje pentru ambele părţi: reportatul obţine suma de bani de care are nevoie, fără să piardă definitiv dreptul asupra titlurilor de credit, iar reportatorul îşi valorifică, pe această cale, sumele de bani disponibile. V. şi **deport; report.**

CONTRAEXPERTIZĂ, o nouă expertiză dispusă de organele judecătorești, la cererea părții interesate sau din oficiu, în situațiile în care există îndoieli asupra concluziilor raportului de expertiză. V. și **expertiză.**

CONTRAFACERE, falsificarea, imitarea unui bilet de bancă, a unui titlu, a unei monede etc., în scopul de a trage foloase din aceste acte.

CONTRAOFERTĂ, exprimare în scris de voință, prin care persoana care a primit o ofertă propune ofertantului său încheierea contractului în condiții diferite față de cele cuprinse în oferta inițială. C. este, practic, o nouă ofertă. V. și **ofertă.**

CONTRAPARTIDĂ, formă de acord de vânzare-cumpărare de mărfuri care se încheie între agenți economici din țări diferite și pe baza căruia plățile se fac prin compensație cu alte mărfuri. C. încearcă să evite folosirea monedelor în schimburile de bunuri, executările de lucrări și prestările de servicii dintre țările care nu au ori nu vor să folosească valută forte. V. și **acord de barter.**

CONTRAPROTEST, protest prin care se constată refuzul de plată al trasului sau al altei persoane prevăzute în cambie (giranți și avaliști). V. și **acceptarea cambiei; plata cambiei; protestul cambiei; acceptant pentru onoare.**

CONTRAREVIZIE VAMALĂ, verificare, control efectuat de către organele vamale la bordul navelor sau aeronavelor, după încărcarea mărfurilor destinate exportului. C.v. poate consta și în controlul suplimentar exercitat după controlul vamal obișnuit, în urma sosirii unei nave sau aeronave în portul sau aeroportul de destinație, în situațiile când există indicii că la bord s-ar afla bunuri de contrabandă.

CONTRASTALII 1. Numărul de zile cu care s-a depășit perioada de stalii. 2. Penalizare, suma în valută pe care navlositorul este obligat să o plătească armatorului în cazurile în care vasul nu se descarcă sau nu se încarcă în timpul de stalii stabilit, pentru a-i compensa prejudiciile provocate prin staționarea navei în port. C. se calculează într-o anumită sumă pe zi/navă, în mod diferențiat, în funcție de uzanța portului și de natura mărfurilor, și se încasează când întârzierea are loc din vina navlositorului. În unele cazuri, contractul prevede numărul maxim de zile pentru care armatorul poate pretinde c. V. și **stalii; supercontrastalii.**

CONTRAVENȚIE, încălcare cu vinovăție a actelor normative, care prezintă un grad mai mic de pericol social, nefiind considerată infracțiune. În materie financiară sunt considerate drept c.: ▪nedeclararea în termen a unor venituri și bunuri impozabile; ▪neîntocmirea la termen și legal a documentelor primare și contabile privind veniturile realizate; ▪calcularea nelegală și eronată a impozitelor, a taxelor și a contribuțiilor, cu scopul diminuării valorii creanței fiscale cuvenite statului; ▪neprezentarea, la cererea organelor de control, a documentelor justificative și contabile referitoare la modul în care au fost îndeplinite obligațiile fiscale; ▪refuzul de a prezenta organului financiar informațiile, documentele și declarațiile în vederea verificării calculării corecte a impozitului; ▪nereținerea sau nevărsarea la termenele legale, de către contribuabilii cărora le revin astfel de obligații, a impozitelor, taxelor și contribuțiilor care se realizează prin stopaj la sursă; ▪neaducerea la îndeplinire, la termen, a dispozițiilor date prin actul de control de către organele financiare; ▪neonorarea în mod nejustificat, de către unitățile bancare sau alte instituții financiare la care contribuabilii au conturi deschise, a titlurilor de creanță fiscală emise de organele competente, în vederea urmăririi silite a impozitelor, taxelor etc. neachitate la termen, inclusiv a majorărilor de întârziere; ▪sustragerea de la plata impozitelor, taxelor etc. datorate statului. C. se

sancționează cu amendă de către organele financiare sau de către alte organe centrale sau locale ale administrației de stat, cu pedeapsă mai ușoară, de regulă cu avertisment sau cu amendă administrativă. În domeniul financiar-bancar, c. se aplică de către organele de control, inspecție și revizie ale aparatului financiar-bancar. Amenzile aplicate ca urmare a c. se pot contesta pe cale administrativă. ❖ **C. în sfera asigurărilor de persoane, de bunuri și de răspundere civilă**, încălcarea normelor și dispozițiilor referitoare la aceste asigurări, nerespectarea următoarelor prevederi: ▪păstrarea activelor în România; ▪conducerea activității de asigurări; ▪aprobarea prealabilă a acționarilor semnificativi și a persoanelor semnificative ale asigurătorului; ▪ținerea evidențelor și transmiterea rapoartelor de către asigurătorii și brokerii de asigurări, în condițiile legale; ▪menținerea capitalului social minim și a marjei de solvabilitate; ▪constituirea și menținerea rezervelor tehnice; ▪acoperirea rezervelor tehnice prin categoriile de active admisibile; ▪transferul de portofoliu; ▪fondul asigurărilor de viață și administrarea acestuia; ▪protejarea intereselor asiguraților; ▪activitatea agenților și brokerilor de asigurări; ▪reclama și publicitatea etc. Comiterea cu intenție sau din culpă, prin comisiune sau omisiune, a vreuneia dintre faptele prevăzute mai sus se sancționează cu: a) avertisment scris; b) limitarea operațiunilor; c) amendă aplicată asigurătorilor, administratorilor, directorilor, directorilor executivi și cenzorilor; d) interzicerea temporară sau definitivă pentru asigurători a executării unor activități de asigurări; e) interzicerea temporară sau definitivă a activității brokerilor; f) retragerea autorizației de funcționare. Decizia de sancționare se semnează de președintele **Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor** (v.) și produce efecte de la data comunicării acesteia persoanei sancționate. Amenzile încasate se fac venituri la bugetul de stat. Persoana amendată poate face plângere la Curtea de Apel, în termen de 30 de zile de la comunicarea deciziei. Simpla înaintare a plângerii nu suspendă aplicarea sancțiunii. Comisia de Supraveghere a Asigurărilor poate oricând să decidă modificarea sau revocarea oricăror măsuri dispuse, dacă se constată că acestea nu mai sunt necesare. ❖ **C. în domeniul asigurărilor sociale de stat**, nerespectare a normelor juridice privind constituirea și folosirea fondurilor asigurărilor sociale de stat, care poate consta în: ▪nedepunerea în termen a declarației de asigurare de către angajatori; ▪nerespectarea normelor privind evidența nominală a asiguraților și a obligațiilor de plată a contribuțiilor; ▪nedepunerea în termen a declarației de către persoanele care desfășoară activități pe baza contractului individual de muncă și de către celelalte persoane care au calitatea de asigurat; ▪nerespectarea cotelor de asigurări sociale stabilite; ▪nerespectarea metodologiei de încadrare în condiții deosebite de muncă; ▪nerespectarea normelor privind baza de calcul al contribuției de asigurări sociale; ▪nerespectarea prevederilor privind majorările de întârziere la plata contribuției de asigurări sociale; ▪nerespectarea prevederilor privind obligația anunțării modificărilor survenite pentru acordarea pensiei; ▪neachitarea de către angajatori a indemnizațiilor de asigurări sociale care se suportă din fondurile proprii; ▪calculul și plata eronată a indemnizațiilor și ajutoarelor de asigurări sociale; ▪nerespectarea normelor privind atribuirea codului personal și ținerea evidențelor privind stagiul de cotizare; ▪nevirarea contribuțiilor de asigurări sociale la bugetul asigurărilor sociale de stat; ▪refuzul de a pune la dispoziția organelor de control documentele și informațiile în domeniul asigurărilor sociale. C. se sancționează cu amendă. Constatarea c. și aplicarea amenzilor se fac de Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale și casele teritoriale de pensii. Amenzile contravenționale constituie venituri ale bugetului asigurărilor sociale de stat. ❖ **C. vamală**, abatere de la normele juridice care reglementează taxele vamale. Se consideră c.v.: ▪neprezentarea în termen, de către importatori, a calculațiilor și a documentelor necesare încasării taxelor vamale sau pentru verificări ulterioare; ▪falsa declarare de către importatori a bunurilor, în fața organelor vamale, cu scopul de a beneficia de reduceri sau scutiri de taxe vamale; ▪depunerea declarației vamale sau a documentelor însoțitoare care conțin date nereale privind felul, cantitatea, originea și valoarea mărfurilor; ▪sustragerea de la vămuire a mărfurilor, descărcarea, încărcarea sau transbordarea

mărfurilor pe nave fără permis vamal; ▪neprezentarea în termen la unitatea vamală de destinație a mărfurilor transportate în tranzit ori prezentarea acestora pentru vămuire la o altă unitate vamală decât cea menționată în declarația vamală de tranzit, fără acordul direcției regionale vamale în subordinea căreia se află vama de destinație; ▪nerespectarea de către importatori sau exportatori a termenelor de reimport sau reexport pentru mărfurile exportate sau importate temporar. C.v. se sancționează cu amenzi diferențiate, în funcție de gravitatea abaterilor săvârșite, reprezentând de la 10% până la 100% din valoarea mărfurilor. C.v. se constată și se sancționează de organele vamale în incintele vamale sau în alte locuri unde se desfășoară operațiuni de supraveghere vamală. V. și **taxator vamal; taxă vamală; valoare în vamă; vamă; vameș; vămuire.**

CONTRIBUABIL, persoană juridică și persoană fizică obligată prin lege să plătească un impozit, o taxă etc. Calitatea de c. presupune întrunirea anumitor condiții, realizarea de venituri sau posedarea de bunuri impozabile fiind condiția esențială. Companiile naționale și societățile comerciale cu capital de stat, unitățile cooperatiste, mixte și cele private pot fi plătitoare de impozite numai dacă au personalitate juridică, dobândită prin înregistrarea la Registrul Comerțului și la organele financiare. Pentru ca o persoană fizică să fie plătitoare de impozite trebuie să îndeplinească o serie de condiții, și anume: să fie cetățean liber, să realizeze venituri sau să posede anumite bunuri, să fie în deplinătatea facultăților mentale, adică să aibă capacitate civilă de exercițiu (impozitul eventual datorat de persoanele fără capacitate de exercițiu se plătește de tutore sau curator, după caz); în cazul anumitor impozite și taxe, se mai cere ca persoanele fizice să dispună de calificarea necesară dovedită cu acte de studii, să aibă autorizație pentru desfășurarea activității și un domiciliu. La impozitul pe profit, c. este societatea comercială, patronul (agentul economic); la impozitul pe salariu, plătitorul este salariatul; la taxa pe succesiuni, plătitorii sunt succesorii etc. În unele cazuri, plata impozitelor depinde de cetățenie, de starea civilă (căsătorit, cu sau fără copii), merite deosebite în muncă, față de patrie etc. Persoanele juridice și persoanele fizice străine care realizează venituri și posedă bunuri pe teritoriul țării noastre au aceleași obligații fiscale față de bugetul de stat și bugetele locale ca unitățile economice românești, respectiv ca și cetățenii români.

CONTRIBUȚIA BĂNEASCĂ ȘI ÎN MUNCĂ PENTRU EFECTUAREA UNOR LUCRĂRI DE INTERES OBȘTESC, aport liber-consimțit, în bani și în zile de muncă, stabilit anual pe familii și pe persoane fizice, instituit în România în 1971. Avea ca scop dezvoltarea localităților rurale și urbane, schimbarea înfățișării tuturor unităților administrativ-teritoriale; progresul și propășirea fiecărei localități. Contribuția se stabilea în funcție de veniturile realizate de fiecare familie, iar sumele rezultate din aceste contribuții aveau caracter de mijloace extrabugetare și nu se includeau în bugetele locale. Contribuția în muncă se efectua de la vârsta de 18 ani până la 55 de ani (respectiv 50 de ani pentru femei). Contribuția putea fi hotărâtă pentru efectuarea unor lucrări de interes obștesc cu caracter local, ca de exemplu: construcții, reparații și amenajări de școli, internate școlare, ateliere-școală, cămine de copii, cămine culturale, case de cultură, creșe, grădinițe pentru copii, dispensare, case de naștere, băi publice, drumuri, poduri, fântâni, canalizări, baze sportive etc. Această c. a fost abrogată.

CONTRIBUȚIA COOPERATIVEI MEȘTEȘUGĂREȘTI PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE, izvor principal de alimentare a fondurilor asigurărilor sociale ale cooperației meșteșugărești, care reprezintă o anumită cotă aplicată asupra fondului de salarii al fiecărei cooperative meșteșugărești și de invalizi. C. plătită de aceste cooperative are ca sursă de formare munca prestată de membrii acestor cooperative. Suma c. se include în costurile produselor obținute, ale lucrărilor executate și ale serviciilor prestate și se virează la bancă, lunar, în contul asigurărilor sociale, cu prilejul plății chenzinei a doua. Nevirarea la timp a contribuției se

sancționează cu o majorare de 0,12% pentru fiecare zi de întârziere și apoi, pe baza dispoziției organelor financiar-bancare, cu virarea c. din contul cooperativei în contul asigurărilor sociale.

CONTRIBUȚIA INDIVIDUALĂ DE ASIGURĂRI SOCIALE, c. datorată de persoanele care desfășoară activități pe baza contractului individual de muncă, de persoanele care își desfășoară activitatea în funcții elective sau care sunt numite în cadrul autorității legislative, judecătorești ori executive, pe durata mandatului, precum și de membrii cooperatori dintr-o organizație a cooperației meșteșugărești, de persoanele care desfășoară activități exclusiv pe bază de convenții de prestări de servicii și care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puțin trei salarii medii brute pe economie. C. acestor asigurați reprezintă o treime din cota de contribuție de asigurări sociale, stabilită anual prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat, pentru condiții normale de muncă. Baza lunară de calcul al **c.i. de a.s.** o constituie salariile individuale brute, realizate lunar, inclusiv sporurile și adaosurile reglementate prin lege sau prin contractul colectiv de muncă, ori veniturile realizate de asigurați. Pentru personalul român trimis în misiune permanentă în străinătate de către persoane juridice din România, baza de calcul al **c.i. de a.s.** este salariul brut lunar în lei, corespunzător funcției în care persoana respectivă este încadrată în țară, inclusiv sporurile și celelalte adaosuri legale. Baza de calcul al **c.i. de a.s.** nu poate depăși de trei ori salariul mediu brut lunar pe economie, care pentru anul următor se prognozează și se face public de Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale, până la data de 31 decembrie a anului curent. Calculul, reținerea și plata **c.i. de a.s.** pentru asigurații de mai sus se fac lunar, de către angajatori. Pentru șomeri, calculul și plata c. se fac lunar, de către instituția care administrează bugetul fondului pentru plata ajutorului de șomaj. **C.i. de a.s.** se datorează integral, corespunzător condițiilor de muncă (normale, deosebite și speciale) în care își desfășoară activitatea asigurații. În această categorie de asigurați se află persoanele care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puțin trei salarii medii brute pe economie și care se găsesc în una dintre următoarele situații: ▪asociat unic, asociați, comanditari sau acționari; ▪administratori sau manageri care au încheiat contract de administrare sau de management; ▪membri ai asociației familiale; ▪persoane autorizate să desfășoare activități independente; ▪persoane angajate în instituții internaționale, dacă nu sunt asigurații acestora; ▪proprietari de bunuri sau arendași de suprafețe agricole și forestiere; ▪persoane care desfășoară activități agricole în cadrul gospodăriilor individuale sau activități private în domeniul forestier; ▪membri ai societăților agricole sau ai altor forme de asociere din agricultură; ▪persoane care desfășoară activități în unitățile de cult recunoscute potrivit legii și care nu au încheiat contract individual de muncă; ▪persoanele care realizează prin cumul venituri brute pe an calendaristic echivalente cu cel puțin trei salarii medii brute pe economie și care se găsesc în cel puțin două dintre situațiile prevăzute mai sus. Baza lunară de calcul al **c.i. de a.s.** a asiguraților o constituie venitul lunar asigurat, prevăzut în declarația sau în contractul de asigurare, care nu poate fi mai mic de o pătrime din salariul mediu brut lunar pe economie. Plata c. de către persoanele care o datorează integral se face lunar de către acestea, pe baza calculului efectuat și comunicat de către casele teritoriale de pensii la care sunt asigurați. Pentru anumite categorii de asigurați, plata c. individuale integrale se poate face și la intervale mai mari de o lună, fără a depăși șase luni, cu respectarea termenelor prevăzute în declarația sau în contractul de asigurare. **C.i. de a.s.** este scutită de impozit. Neplata la timp a **c.i. de a.s.** atrage majorări pe fiecare zi de întârziere, care se fac venituri la bugetul asigurărilor sociale de stat.

CONTRIBUȚIA PERSOANELOR FĂRĂ COPII, formă de participare bănească a persoanelor fără copii la constituirea fondurilor bănești necesare pentru creșterea, educarea și instruirea noilor generații. **C.p. fără c.** o plăteau cetățenii români (bărbați și femei), căsătoriți sau necăsătoriți, care împlineau vârsta de 25 de ani și nu aveau copii. Contribuția era stabilită într-o sumă lunară fixă, diferențiată în funcție de salariul tarifar de încadrare. La persoanele care erau

încadrate cu program de muncă redus, contribuția se calcula proporțional cu timpul lucrat și cu salariul cuvenit. **C.p.** fără **c.** au plătit-o și membrii cooperativelor agricole de producție (bărbați și femei) care au împlinit vârsta de 25 de ani, căsătoriți sau necăsătoriți, și care nu aveau copii. Contribuția era stabilită într-o sumă anuală fixă, diferențiată în funcție de mărimea venitului mediu anual. **C.p.** fără **c.** au plătit-o și producătorii cu gospodărie agricolă individuală pe numele cărora se stabilea impunerea, căsătoriți sau necăsătoriți, care au împlinit vârsta de 25 de ani și nu aveau copii. În aceste cazuri, contribuția era anuală, diferențiată în funcție de mărimea suprafeței de teren pe care o dețineau. Contribuția se datora începând cu luna în care persoanele respective împlineau vârsta de 25 de ani și înceta începând cu luna următoare celei în care acestea deveneau părinți, îndeplineau o condiție de exceptare de la plată sau îndeplineau limita de vârstă pentru pensionare. **C.p.** fără **c.** se calcula de către unitățile de stat, cooperatiste sau de către organele financiare locale, după caz, se reținea din salarii și se vira la bugetul de stat la plata chenzinei a doua, la plata efectivă anuală a veniturilor cooperatorilor ori o dată cu impozitul plătit de către producătorii cu gospodărie individuală. Pe bază de cerere și acte doveditoare, erau exceptate de la plata contribuției persoanele cu copii înfiați, recunoscuți, încredințați spre creștere sau educare, persoanele care au avut unul sau mai mulți copii născuți vii și decedați ulterior, persoanele care aveau o invaliditate de gradele I și II și soții (soțiile) acestora, pe tot timpul cât dura invaliditatea, persoanele care nu aveau copii, dar erau căsătorite cu persoane care aveau copii, pe timpul cât dura căsătoria, cu condiția ca la data căsătoriei aceștia să fi fost în întreținerea efectivă a unuia dintre soți sau ca unul dintre ei să plătească pensie de întreținere. Modificările care interveneau în acest sens în starea civilă a cetățenilor se comunicau și se dovedeau cu acte la unitățile respective. **C.p.** fără **c.** a fost abrogată în anul 1992.

CONTRIBUȚIA SALARIAȚILOR ȘI A PENSIONARILOR CARE MERG LA ODIHNĂ ȘI TRATAMENT BALNEAR, sume de lei care se stabilesc diferențiat pe stațiuni, pe sezoane, pe profil, pe durata sejurului, pe categoria de confort, pe perioada calendaristică, în funcție de mărimea salariilor tarifare lunare, de cuantumul pensiei, precum și în funcție de costul mediu al trimiterii. Pensionarii care au pensii mai mici beneficiază în mod gratuit de tratament balnear. Persoanele bolnave de silicoză și fibroză pulmonară beneficiază de o reducere a contribuției cu 75%, iar cele care suferă de boli profesionale beneficiază de o reducere cu 50% a contribuției. Consiliile de administrație ale agenților economici pot aproba o reducere de 50% a contribuției pentru salariații care obțin rezultate deosebite în activitatea lor.

CONTRIBUȚIA UNITĂȚILOR PARTICULARE BAZATE PE LIBERA INIȚIATIVĂ PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE, c. care se plătește la bugetul asigurărilor sociale de stat de către patronii întreprinderilor mici, salariații acestora, membrii asociațiilor cu scop lucrativ, ai asociațiilor familiale și de către persoanele care desfășoară o activitate independentă autorizată. Unitățile sunt obligate să verse la bugetul asigurărilor sociale de stat o contribuție de 14%, iar începând de la 1 noiembrie 1990, o contribuție de 25% calculată la salariul fix stabilit în contractul de muncă sau la venitul lunar stabilit în **contractul de asigurare socială** (v.). De asemenea, au obligația să depună contribuția de 5% calculată asupra fondului de salarii realizat lunar la fondul pentru plata ajutorului de șomaj în contul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale. Salariul fix care constituie baza de calcul al contribuțiilor la asigurările sociale de stat, la fondul pentru pensia suplimentară, precum și drepturile care se acordă prin asigurările sociale de stat se stabilește în contractul de muncă. Contribuția pentru asigurările sociale se calculează aplicându-se cota de 25% asupra salariului fix lunar prevăzut în contractul de muncă, inclusiv asupra impozitului aferent salariului. Calcularea contribuției și depunerea documentelor de virare a contribuției pentru asigurările sociale se fac lunar, o dată cu plata chenzinei a doua a salariilor. Încasarea contribuției

se face în contul de disponibilități din contribuția pentru asigurările sociale deschis la sucursala bancară, pe numele direcției județene de muncă și protecție socială. Unitățile nu plătesc contribuția de asigurări pentru persoanele care lucrează în baza unor contracte de prestări de servicii. Virarea contribuției pentru asigurările sociale de către unități se face după ce din contribuția calculată s-au reținut, în prealabil, sumele necesare plății drepturilor de asigurări sociale, precum și impozitul pe fondul total de salarizare, aferent drepturilor de asigurări sociale. Membrii asociațiilor cu scop lucrativ, ai asociațiilor familiale și persoanele care desfășoară o activitate independentă autorizată depun contribuția lunară pentru asigurările sociale, stabilită pe clase de cotizare, în raport cu venitul anual al asiguratului. Contribuția pentru asigurările sociale de stat datorată de asociațiile și persoanele care nu au cont la bancă se depune, în orașe și municipii, la unitățile Casei de Economii și Consemnațiuni, iar în mediul rural, la organele de încasare ale primăriilor sau la agențiile Casei de Economii și Consemnațiuni, în conturile direcțiilor de muncă și protecție socială, până la sfârșitul lunii pentru luna în curs. Neplata la timp a contribuției de asigurări sociale atrage majorarea cu 2% pentru fiecare lună sau fracțiune de lună de întârziere; majorarea calculată în acest fel nu poate fi mai mare decât suma exigibilă din contribuția datorată. Dacă pentru persoanele care lucrează în aceste unități nu se plătesc contribuțiile de asigurări sociale datorate, inclusiv majorările, timp de șase luni consecutiv, direcția de muncă și protecție socială va solicita organelor competente retragerea autorizației de funcționare. Indemnizațiile de asigurări sociale se calculează la salariul fix stabilit în contract, în cuantumurile și condițiile reglementate de actele normative pentru salariații de stat. Indemnizațiile și ajutoarele de asigurări sociale se plătesc salariaților de către unitate prin reținere din contribuția de asigurări sociale datorată. Pentru persoanele cuprinse în asociațiile lucrative, asociațiile familiale și persoanele autorizate să desfășoare o activitate independentă, calcularea și plata indemnizațiilor și ajutoarelor se fac de către direcțiile de muncă și protecție socială prin camera de muncă. Sumele necesare efectuării acestor plăți se ridică din contul de disponibilități din contribuția pentru asigurările sociale cu dispoziția de încasare. Evidența contabilă a veniturilor realizate și a cheltuielilor efectuate privind asigurările sociale se ține la Oficiul de Asigurări Sociale și Pensii. Dovada plății contribuției de asigurări sociale se face cu statele de plată a salariilor, însoțite de copiile dispozițiilor de plată a contribuțiilor.

CONTRIBUȚIA UNITĂȚILOR PARTICULARE PENTRU PENSIA SUPLIMENTARĂ, c. care reprezintă 5% din venitul lunar stabilit în **contractul de asigurare socială** (v.) sau din salariul fix. Contribuția pentru pensia suplimentară se depune de către unitățile care sunt organizate și funcționează pe baza liberei inițiative, lunar, o dată cu plata chenzinei a doua a salariilor, la Casa de Economii și Consemnațiuni, într-un cont intitulat „Contribuția pentru pensia suplimentară", deschis pe numele direcțiilor de muncă și protecție socială. Contabilitatea veniturilor și a cheltuielilor din fondul pentru pensia suplimentară se ține la Oficiul de Asigurări Sociale și Pensii de Stat.

CONTRIBUȚIE 1. Aportul, partea cu care o persoană participă (în bani sau cu anumite bunuri) la efectuarea unei lucrări, acțiuni, cheltuieli. 2. Sumă de bani care se încasează de către anumite instituții de drept public de la diferite persoane fizice și juridice, pentru diferite avantaje reale sau presupuse de care ele beneficiază. Plata c. este obligatorie. C. se percep pentru construirea de șosele de la proprietarii terenurilor limitrofe, pentru circulația străinilor, respectiv pentru avantajele pe care aceștia le au la hoteluri, diferite magazine etc.

CONTRIBUȚIE DE ÎNTREȚINERE, sumă lunară de bani datorată de persoanele internate în spitale, cămine-spital, cămine de bătrâni etc., stabilită în funcție de costul întreținerii și de nivelul veniturilor proprii. Dacă persoanele internate nu au venituri sau dacă acestea nu sunt

suficiente pentru acoperirea costului întreținerii, c. se datorează integral sau parțial, după caz, de către soțiile, copiii sau părinții lor, potrivit cu posibilitățile lor de plată. Sunt scutiți de plata c. de î. susținătorii legali ai persoanelor internate în cămine-atelier și cămine pentru bolnavi neuropsihici.

CONTRIBUȚIE ÎN MUNCĂ PENTRU INVESTIȚII, aport în muncă al populației, considerat ca sursă de finanțare a investițiilor, care consta în materiale aprovizionate, manoperă, transporturi și alte prestații de serviciu, socotite drept c. a beneficiarului de investiții.

CONTRIBUȚIE LA AVARIA COMUNĂ, partea cu care trebuie să contribuie la acoperirea daunelor și a cheltuielilor făcute în contul **avariei comune** (v.) cei care au beneficiat de pe urma acestora (încărcătură, navlu, navă). C. la **a.c.** se determină prin aplicarea **coeficientului de contribuție** (v.) asupra **masei debitoare** (v.).

CONTRIBUȚIE PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE DE STAT, sumă de bani plătită lunar de agenții economici cu capital de stat, mixt și privat, de instituțiile publice pentru personalul lor, de întreprinderile micii industrii pentru salariații lor, de asociațiile cu scop lucrativ, de persoanele autorizate să desfășoare o activitate independentă, de salariați, precum și de persoanele fizice care angajează personal casnic sau pentru îngrijirea blocurilor de locatari. Nivelul **c.** pentru **a.s.** de **s.** a evoluat în timp de la 9-14%, cât era până în anul 1989, la 20% în anul 1990. Din aprilie 1991, prin introducerea unei prestații de natură compensatorie, și anume compensarea parțială a creșterii prețurilor la medicamente, s-au adăugat două procente contribuției pentru asigurările sociale (care în acest mod devenea de 22%), banii rezultați constituindu-se într-un fond special la dispoziția Ministerului Sănătății. Începând din anul 1992, unitățile românești care prestează activități în afara granițelor țării, firmele străine care calculează contribuții pentru asigurările sociale aferente personalului lor cuprins în asigurările sociale românești, indiferent dacă acestea exercită activitatea pe teritoriul României sau în străinătate, societățile mixte de pe teritoriul României pentru personalul lor salariat, reprezentanțele firmelor comerciale ale organizațiilor internaționale și ale organizațiilor economice străine, reprezentanțele diplomatice străine care funcționează în România, precum și membrii acestora pentru personalul lor, cetățenii români sau străini cu domiciliul stabil în România plătesc o contribuție la asigurările sociale de stat majorată de la 30 la 35%. De asemenea, din anul 1992, **c.** pentru **a.s.** care se plătesc de către agenții economici și instituții au fost majorate. Majorarea contribuției a fost determinată de necesitatea păstrării echilibrului bugetului asigurărilor sociale de stat, în condițiile noi create de efectele tranziției spre economia de piață. Stabilirea unor cote diferențiate a fost necesară pentru realizarea unei echități sporite, prin legarea mai strânsă a contribuției plătite în timpul activității de prestațiile obținute la vârsta pensionării, ținându-se seama de grupa de muncă în care s-a lucrat. În acest mod, contribuția a fost stabilită diferențiat pe grupe de muncă astfel: ▪40% asupra câștigului brut realizat pentru salariații din grupa I de muncă, ▪35% asupra câștigului brut realizat pentru salariații din grupa a II-a de muncă și ▪30% asupra câștigului brut realizat pentru salariații din grupa a III-a de muncă. Aceste cote diferențiate includ și contribuția de 2% pentru compensarea parțială a prețurilor la medicamente, care, începând cu 1 ianuarie 1993, se virează de către agenții economici direct la Ministerul Sănătății. Începând din anul 2001, o treime din aceste contribuții se suportă de salariați. Noua legislație prevede diferențierea cotelor de contribuții pentru asigurările sociale în funcție de condițiile de muncă normale, deosebite și speciale. Diferențierea **c.** pe grupe (condiții) de muncă se explică prin faptul că salariații încadrați în grupele I și II de muncă beneficiază de o serie de avantaje la pensionare (de pildă, reducerea vârstei de pensionare, prestarea unui număr mai mic de ani pentru pensionare, o rată de înlocuire a salariului prin pensie mai mare etc.). Pentru personalul casnic angajat la persoane fizice, cota de contribuție este de 15%, ea aplicându-se asupra salariului

brut primit, dar nu mai puțin decât salariul minim pe economie. Mărimea cotei contribuțiilor pentru alimentarea fondurilor asigurărilor sociale de stat este determinată de următorii factori principali: ▪importanța ramurii economice sau a domeniului de activitate socială, culturală, științifică, de ocrotire a sănătății; ▪condițiile de muncă; ▪caracterul și felul muncii; ▪gradul de periculozitate și de toxicitate corespunzător mediului în care se prestează munca; ▪mărimea salariilor; ▪ponderea personalului pe sexe; ▪formele concrete de ocrotire a personalului, a pensionarilor și a familiilor acestora etc. C. pentru a.s. de s. plătite de către agenții economici exprimă relații economice. Izvorul lor de formare îl constituie munca prestată de lucrătorii respectivi. Aceste contribuții reprezintă peste 96% din totalul veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat; ele au crescut an de an, după cum rezultă din tabelul următor.

Dinamica contribuțiilor pentru asigurările sociale de stat în perioada 1990-2000

Explicații	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Suma absolută (în milioane de lei)	52 734,1	163 917,0	467 409,0	1 290 962	2 737 627	3 852 530
% față de anul 1990	100	310,8	886,4	2 448	5 191,4	7 305,6
% față de veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat	99,0	99,9	99,8	98,2	97,4	98,14

Explicații	1996	1997	1998	1999*	2000**
Suma absolută (în milioane de lei)	5 578 848	11 254 385	19 582 799	32 879 054	50 185 341,8
% față de anul 1990	10 579,2	21 341,8	37 134,9	62 384,7	95 166,8
% față de veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat	94,4	85,5	91,7	88,23	93,3

Sursa: Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1997, p. 732; 1998, p. 641; 1999, p. 633.

* Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XI, nr. 99, din 9 martie 1999.

** Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, anul XII, nr. 198, din 8 mai 2000.

C. pentru a.s. de s. care se plătesc de agenții economici și instituții se calculează asupra fondului total de salarii brute lunare realizate de asigurați, precum și asupra veniturilor lunare realizate de persoanele care desfășoară activități exclusiv pe bază de convenții civile de prestări de servicii și care realizează un venit brut pe an calendaristic echivalent cu cel puțin trei salarii medii brute pe economie în care se cuprind: a) salariile tarifare ale personalului unităților (personal permanent, temporar sau zilier); b) drepturile bănești pentru concediile legale și suplimentare; c) salariile cuvenite lucrătorilor scoși din producție pentru a urma o școală profesională și cele care se acordă elevilor școlilor profesionale pentru perioada de practică în producție; d) onorariile plătite specialiștilor pentru expertizele efectuate; e) sporurile de salarii pentru vechime în muncă, pentru condiții nocive sau periculoase de muncă, pentru munca prestată suplimentar peste programul de lucru, sporul pentru munca de noapte etc.; f) indemnizațiile de conducere; g) drepturile bănești care se acordă personalului pe perioada de timp cât îndeplinește diferite obligații de stat și obștești; h) premiile prevăzute să se acorde personalului în cursul anului (premii pentru realizări deosebite, pentru economii la materiale, energie, forță de muncă). Baza lunară de calcul la care persoana

juridică din România datorează c. de a. pentru personalul român trimis în misiune permanentă în străinătate o constituie fondul total de salarii rezultat din însumarea salariilor brute individuale la care s-a calculat **c. de a.s.** Baza de calcul nu poate fi mai mare decât produsul dintre numărul mediu al asiguraților din luna pentru care se calculează contribuția și valoarea corespunzătoare a trei salarii medii brute lunare pe economie. Pentru personalul casnic, contribuțiile cuvenite asigurărilor sociale se calculează asupra câștigului pe care îl realizează (veniturile băneşti şi avantajele în natură de care se bucură, evaluate în bani), dar nu mai puțin decât salariul minim brut pe țară. **C. pentru a.s. de s.** nu se datorează şi nu se calculează asupra sumelor reprezentând: ▪prestații de asigurări sociale care se suportă din fondurile asigurărilor sociale sau din fondurile angajatorului şi care se plătesc direct de acesta; ▪drepturile legale plătite în cazul desfacerii contractelor individuale de muncă sau al încetării calității de membru cooperator; ▪diurnele de deplasare, de detaşare şi indemnizațiile de transfer; ▪drepturile de autor sau de colaborator extern; ▪sumele obținute în baza unei convenții civile de prestări de servicii sau executări de lucrări de către persoane care au încheiate contracte individuale de muncă; ▪sumele reprezentând participarea salariaților la profit; ▪premii şi alte drepturi exceptate prin acte normative speciale; ▪încasările realizate de şcolile profesionale din vânzarea diferitelor obiecte confecționate de elevi; ▪indemnizațiile de încorporare etc. Sumele exceptate de la plată nu se iau în considerare la stabilirea cuantumului prestațiilor de asigurări sociale. Cu începere din anul 2001, salariații plătesc o contribuție pentru asigurările sociale de stat care reprezintă o treime din contribuțiile totale stabilite în acest scop. Baza lunară de calcul al contribuției individuale de asigurări sociale în cazul asiguraților o constituie: ▪salariile individuale brute, realizate lunar, inclusiv sporurile şi adaosurile reglementate prin lege sau prin contractul colectiv de muncă, ori veniturile celorlalte categorii de asigurați; ▪venitul lunar asigurat, prevăzut în declarația sau în contractul de asigurare, care nu poate fi mai mic de o pătrime din salariul mediu brut lunar pe economie. Baza lunară de calcul a contribuției individuale de asigurări sociale pentru personalul român trimis în misiune permanentă în străinătate de către persoane juridice din România este salariul brut lunar în lei corespunzător funcției în care persoana respectivă este încadrată în țară, inclusiv sporurile şi celelalte adaosuri legale. Pentru aceste persoane, baza lunară de calcul nu poate depăşi plafonul de trei ori salariul mediu brut lunar pe economie. Pentru persoanele care beneficiază de ajutor de şomaj, ajutor de integrare profesională sau alocație de sprijin, contribuția se suportă din bugetul fondului pentru plata ajutorului de şomaj. Baza lunară de calcul al **c. de a.s.** pentru şomeri o constituie cuantumul ajutorului de şomaj, al ajutorului de integrare profesională sau al alocației de sprijin, după caz. Mărimea sumei **c. pentru a.s. de s.** depinde de doi factori, şi anume: cotele procentuale de contribuție şi fondul de salarii, inclusiv impozitul aferent acestuia. Suma anuală a contribuțiilor se determină prin aplicarea cotei respective asupra fondului total de salarii, pe an, inclusiv impozitul aferent acestuia, folosindu-se formula:

$$Sc = \frac{Fs \cdot Cp}{100},$$

în care:

Sc = suma contribuțiilor pentru asigurările sociale;
Fs = fondul total de salarii;
Cp = cota procentuală a contribuțiilor.

Suma contribuțiilor astfel determinată se repartizează corespunzător pe trimestre. Agenții economici calculează și includ contribuțiile în costul produselor, al lucrărilor executate sau al prestărilor de servicii. Pentru instituțiile publice, sumele necesare achitării contribuțiilor sunt alocate din bugetul de stat sau din bugetele locale, după caz. **C.** individuală de **a.s.** datorată de asigurați se calculează și se reține integral din salariile lor, după caz, din venitul brut lunar al asiguraților și se virează lunar de angajator la casa teritorială de pensii în raza căreia se află sediul acestuia. Agenții economici dispun virarea sumei reprezentând **c.** pentru **a.**, inclusiv contribuția reținută de la salariați, în contul Casei Naționale de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale în fiecare lună, o dată cu cererea depusă la bancă pentru eliberarea fondului de salarii necesar plății chenzinei a doua, dar nu mai târziu de data de 20 a lunii în curs. Unitățile bancare și organele C.E.C. nu eliberează sumele pentru plata salariilor, dacă nu li se depune dispoziția de plată referitoare la virarea contribuțiilor. Persoanele care folosesc personal casnic sunt obligate să depună integral contribuția la C.E.C., în termen de 20 de zile de la expirarea lunii calendaristice, de unde aceasta se virează apoi în contul bugetului asigurărilor sociale de stat deschis la bancă. Unitatea C.E.C. respectivă este obligată să nu elibereze chitanța de încasare a impozitului asupra salariilor cuvenite personalului casnic până când nu se depune și contribuția cuvenită organelor de asigurări sociale. Verificarea plății corecte a contribuției pentru asigurările sociale datorate de persoanele fizice se face trimestrial, de către organele financiare. Dacă persoanele juridice și fizice care folosesc personal salariat au plătit direct salariaților lor unele drepturi de asigurări sociale prevăzute de lege, altele decât cele care se suportă din fondurile proprii, acestea depun în contul asigurărilor sociale de stat numai diferența dintre sumele reprezentând contribuția datorată și drepturile de asigurări sociale care trebuie plătite din bugetul asigurărilor sociale de stat. Sumele reprezentând prestații de asigurări sociale plătite de angajator asiguraților, care depășesc suma contribuțiilor datorate de acesta în luna respectivă, se recuperează din contul asigurărilor sociale de la casa teritorială de pensii respectivă. În situația în care contribuția lunară de asigurări sociale achitată de contribuabil este mai mare decât contribuția datorată, suma plătită în plus se regularizează ulterior, potrivit procedurii stabilite de Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale. Termenele de plată a **c.** de **a.s.** sunt următoarele: a) data stabilită pentru plata drepturilor salariale pe luna în curs, în cazul asigurătorilor care efectuează plata drepturilor salariale lunar sau chenzinal, dar nu mai târziu de data de 20 a lunii următoare celei pentru care se datorează plata; b) până la sfârșitul lunii, pentru luna în curs, în cazul asiguraților care sunt: asociat unic, asociați, comanditari sau acționari; administratori sau manageri cu contract încheiat; membri ai asociațiilor familiale; persoane autorizate să desfășoare activități independente; c) cel mai târziu până la datele fixate prin declarația sau contractul de asigurare în cazul asiguraților care au calitatea de: proprietari de bunuri sau arendași de suprafețe agricole și forestiere; persoane care desfășoară activități agricole în cadrul gospodăriilor individuale sau activități private în domeniul forestier; membri ai societăților agricole sau ai altor forme de asociere din agricultură; persoane care desfășoară activități în unitățile de cult recunoscute prin lege și care nu au încheiat contract individual de muncă; alte persoane; d) până la data de 20 a lunii următoare celei pentru care se efectuează plata drepturilor suportate din bugetul fondului pentru plata ajutorului de șomaj, în cazul persoanelor care beneficiază de ajutor de șomaj, ajutor de integrare profesională sau alocație de sprijin; e) data prevăzută în convenția civilă de prestări de servicii pentru plata sumelor persoanelor angajate exclusiv pe bază de convenție civilă de prestări de servicii, însă nu mai târziu de data de 20 a lunii următoare celei pentru care se datorează plata. Indiferent de forma de proprietate, angajatorii sunt obligați să depună în bancă, o dată cu documentația pentru plata salariilor și a altor venituri ale asiguraților, și documentele pentru plata contribuțiilor datorate

bugetului asigurărilor sociale de stat, plăţile efectuându-se simultan, sub control bancar. Neachitarea la termen a contribuţiilor datorate bugetului asigurărilor sociale de stat dă dreptul caselor teritoriale de pensii să aplice măsurile de executare silită pentru încasarea sumelor cuvenite, potrivit normelor legale privind executarea creanţelor bugetare. Întârzierea în plata contribuţiei se sancţionează cu aplicarea unor majorări calculate pentru fiecare zi de întârziere, până la achitarea sumei datorate inclusiv. Cota majorărilor de întârziere se stabileşte potrivit reglementărilor privind executarea creanţelor bugetare. Sumele reprezentând majorări de întârziere se fac venit la bugetul asigurărilor sociale de stat. Calculul majorărilor de întârziere, evidenţierea în contabilitate şi urmărirea plăţii acestora se fac de către angajator sau, după caz, de instituţia care efectuează plata ajutorului de şomaj. Pentru asiguraţii cu contract de asigurare, majorările de întârziere se calculează de casele teritoriale de pensii. Restructurarea întreprinderilor, blocajul financiar, lipsa de lichidităţi, evaziunea fiscală determină întârzierea plăţii sau neplata contribuţiilor de asigurări sociale de către un număr tot mai mare de agenţi economici; în aceste condiţii, creşte volumul majorărilor de întârziere, cu efecte negative asupra costurilor de producţie şi capacităţii de plată a agenţilor economici. Nedepunerea c. pentru a.s. de s. nu afectează plata drepturilor de asigurări sociale cuvenite asiguraţilor. Neplata la termenele stabilite a c. de a.s. de către asiguraţi cu declaraţie sau contract de asigurare atrage neacordarea drepturilor la prestaţii până la achitarea contribuţiei datorate şi a majorărilor de întârziere aferente. C. datorate şi nedepuse pot fi urmărite pe cel mult 18 luni la unităţile de stat şi doi ani la celelalte persoane juridice şi fizice. În cazul lichidării administrative sau al falimentului angajatorului, sumele datorate de acesta bugetului asigurărilor sociale de stat se recuperează potrivit procedurii legale. În majoritatea ţărilor, fondurile asigurărilor sociale se constituie din contribuţia agenţilor economici, a instituţiilor, a salariaţilor şi a statului (uneori prin subvenţii, dacă este cazul). De exemplu, potrivit Legii pentru unificarea asigurărilor sociale din toate provinciile noastre din 1933, fondurile asigurărilor sociale se constituiau dintr-o contribuţie globală de 6% aplicată asupra salariilor şi suportată în părţi egale de către salariaţi şi patroni, precum şi dintr-o subvenţie de stat. Pe baza Legii asigurărilor de stat din 1938, s-a stabilit o cotizaţie unică de 8% aplicată asupra salariului mediu, plătită în părţi egale de către salariaţi şi patron, precum şi o contribuţie a statului. Patronii care foloseau mai mult de zece salariaţi plăteau o cotizaţie suplimentară de 1,2% calculată asupra salariilor plătite angajaţilor şi destinată acoperirii riscurilor de accidente. În ţările din Europa şi de pe celelalte continente, fondurile asigurărilor sociale de stat se constituie din cotizaţiile salariaţilor, din contribuţia patronilor, din unele subvenţii din partea statului în diferite proporţii, precum şi din alte surse. De exemplu, în Austria angajaţii plătesc circa 13% din salariu, patronii plătesc o contribuţie de 15,4% calculată asupra salariilor, iar statul subvenţionează orice deficit. În Belgia, angajaţii plătesc 14,5% din salariu, patronii plătesc o cotă de 15% calculată asupra salariilor, iar statul suportă diferite cote din cheltuieli. În Franţa, angajaţii plătesc circa 16% din salariu, patronii suportă o cotă de 20,8% din statul de plată, iar statul suportă o anumită subvenţie. În Elveţia, asiguraţii plătesc circa 6% din câştiguri, patronii datorează 5% din statul de plată, iar guvernul acordă subvenţii reprezentând 20% din costul pentru bătrâneţe şi 50% din cel pentru invaliditate. În Olanda, asiguraţii plătesc 13% din salariu, patronii plătesc 20,85% din statul de plată, iar guvernul suportă subvenţii şi contribuţii pentru persoanele cu venituri mici. În Suedia, fondurile asigurărilor sociale de stat se constituie din contribuţia salariaţilor reprezentând circa 10% din salarii, patronii plătesc 18% din statele de salarii, iar guvernul suportă circa 25% din costul prestaţiilor. În Germania, fondurile asigurărilor sociale de stat se constituie în următoarele proporţii: cotizaţii ale salariaţilor – 15,8%, contribuţii ale patronilor – 19% şi subvenţii din partea statului. În Canada, fondurile asigurărilor sociale se constituie din următoarele surse: cotizaţii ale

salariaților – 4,7%, contribuții patronale 8,5% și subvenții din partea statului. În S.U.A., fondurile asigurărilor sociale de stat se constituie din următoarele izvoare: cotizațiile salariaților – 11,1%, contribuții patronale – 17,3% și subvenții din partea statului. Fondurile asigurărilor sociale de stat din Japonia se constituie astfel: cotizații ale salariaților – 10,7%, contribuții patronale – 15,4% și subvenții din partea statului.

CONTRIBUȚIE PENTRU PENSIA SUPLIMENTARĂ, formă de participare a salariaților, a cooperatorilor și a altor persoane la alimentarea unui fond din care la pensionare, pe lângă pensia de bază, se acordă și o pensie suplimentară. Stabilirea acestei contribuții are la bază principiul mutualității între angajații agenților economici și ai instituțiilor. **C. pentru p.s.** este de 5% și se plătește de către toți salariații cuprinși în sistemul asigurărilor sociale pentru sumele încasate drept salarii de bază, la care se adaugă: ▪sporul de vechime în muncă; ▪sporul pentru lucrul în subteran, precum și pentru lucrul pe platforme marine de foraj și extracție; ▪indemnizația de zbor; ▪sporul pentru condiții grele de muncă; ▪sporul pentru lucrul sistematic peste programul normal; ▪sporul pentru exercitarea unei funcții suplimentare; ▪alte sporuri cu caracter permanent prevăzute în contractele individuale de muncă. Contribuția de 5% a salariaților pentru pensia suplimentară se calculează, prin urmare, și se reține din sumele încasate drept salariu de bază, la care se adaugă toate drepturile salariale care nu fac parte din salariul de bază, sporurile de salariu cu caracter permanent prevăzute în contractul individual de muncă. Drepturile salariale care fac parte din salariul de bază și care se iau în calcul la determinarea și reținerea contribuției de 5% sunt: ▪indemnizația de conducere; ▪salariul de merit; ▪sporul pentru profesor-diriginte, farmacist-diriginte; ▪sporul pentru asistent medical șef, medic-inspector; ▪indemnizația pentru inspector școlar de specialitate etc. **C. pentru p.s.** se datorează pentru întreaga perioadă care constituie vechime în muncă, inclusiv perioada în care salariații se află în incapacitate temporară de muncă sau în concediu pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de doi ani și primesc indemnizația de asigurări sociale. Toate veniturile care se iau în calcul sunt cele brute. **C. pentru p.s.** se datorează și de persoanele care cumulează pensia cu salariul pe baza contractului de muncă. Dacă persoanele cumulează mai multe funcții, **c. pentru p.s.** se calculează și se reține numai la funcția de bază. Constituie vechime în muncă, pentru care, ca atare, se datorează contribuția de 5%, perioadele în care salariatul a solicitat concediu fără plată pentru susținerea examenului de bacalaureat, a examenului de admitere în instituții de învățământ superior, curs seral și fără frecvență, a examenelor de an universitar, ca și a examenului de diplomă, pentru salariații care urmează o formă de învățământ superior, curs seral sau fără frecvență. **C. pentru p.s.** nu se datorează de persoanele care prestează servicii sau execută lucrări pe baza contractelor civile sau care efectuează alte lucrări ce nu au la bază contracte de muncă reglementate de legislația muncii. În aceste situații se află: personalul de îngrijire plătit de asociațiile de locatari încadrat pe bază de convenție pentru prestări de servicii; personalul de îngrijire, bibliotecarii din unitățile școlare, remunerați cu sume forfetare, sub nivelul unei jumătăți de normă, care nu au calitatea de angajat. De asemenea, **c. pentru p.s.** nu se datorează de salariați pentru perioadele nelucrate și consemnate ca atare în carnetul de muncă, perioade care nu constituie vechime în muncă și nu se iau în calcul la pensionare (perioadele în care salariatul a absentat nemotivat sau a fost în concediu fără plată). **C. pentru p.s.** se reține de persoanele juridice și cele fizice care folosesc personal salariat și se virează de acestea, la plata chenzinei a doua, într-un cont special la Casa de Economii și Consemnațiuni, pentru care se acordă o dobândă. Fondurile pentru pensia suplimentară constituite din contribuția plătită de persoanele cuprinse în sistemul asigurărilor sociale de stat se gestionează de organele de asigurări sociale autorizate să ia măsuri pentru protejarea și valorificarea sumelor temporar disponibile, păstrându-se în conturi la Casa de Economii și Consemnațiuni sau la bănci.

CONTRIBUȚII PENTRU FONDUL UNIVERSAL DE PENSII, c. care se plătesc la un fond universal de pensii și care se stabilesc în funcție de încadrarea membrilor fondului în una dintre categoriile de contribuabili la sistemul public de pensii, în felul următor: a) pentru cei angajați cu contract individual de muncă sau pentru persoanele care își desfășoară activitatea în funcții elective ori numite în cadrul autorității legislative, executive sau judecătorești, pe durata mandatului, astfel: 5% din salariul individual brut realizat lunar sau din indemnizația brută realizată lunar, după caz, inclusiv sporurile și adaosurile reglementate prin lege sau prin contractul colectiv de muncă (contribuție plătită de angajat); 5% din fondul total de salarii brute realizat de aceștia (plătită de angajator, în numele și pentru angajații proprii); b) pentru persoanele care realizează un venit anual echivalent cu cel puțin trei salarii medii brute pe economie și care nu au contract individual de muncă, 10% din venitul lunar asigurat, prevăzut în declarația sau în contractul de asigurare în sistemul public de pensii (contribuție plătită de persoana respectivă); c) pentru persoanele care beneficiază de ajutor de șomaj, ajutor de integrare profesională sau alocație de sprijin, 10% din cuantumul respectiv (contribuție plătită din fondul pentru plata ajutorului de șomaj). Pentru contribuțiile prevăzute la literele a) și b), baza de calcul al contribuției nu poate depăși de trei ori salariul mediu brut lunar pe economie. Salariul mediu brut lunar pe economie este cel prognozat pentru fiecare an și aprobat prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat. Nivelul total al c. pentru f.u. de p. se deduce din contribuția datorată sistemului public de pensii. Contribuția la aceste fonduri este neimpozabilă. De la data la care o persoană devine membru al unui fond și plătește contribuția, numărul lunar de puncte stabilit pentru această persoană pe baza Legii nr. 19/2000 se înmulțește cu raportul dintre contribuția individuală plătită de aceasta la sistemul public de pensii și contribuția individuală stabilită prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat. Colectarea contribuțiilor la fonduri se efectuează de către Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale, concomitent cu colectarea contribuțiilor la sistemul public de pensii; contribuțiile astfel încasate se transmit către fonduri în termen de trei zile de la primirea lor, după deducerea comisionului cuvenit Casei Naționale de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale, care se suportă de societățile de pensii ca parte din costuri. Valoarea comisionului este echivalentul în lei, calculat la cursul de schimb al Băncii Naționale la data plății, a 0,05 euro/membru și lună. Angajatorul care plătește contribuții la fonduri în numele salariaților săi prin Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale este obligat să o informeze despre suma cu care contribuie pentru fiecare membru al fondului, numărul de identificare al angajaților, perioada pentru care se plătește contribuția respectivă și baza de calcul al fiecărei contribuții. Casa Națională de Pensii și Alte drepturi de Asigurări Sociale transmite contribuțiile către fonduri în numele fiecărui membru a cărui contribuție a primit-o, în conformitate cu un registru central în care sunt înscriși toți membrii fondurilor din România. Dacă un fond nu a primit contribuțiile datorate în termenul stabilit, societatea de pensii informează imediat, în scris, membrul fondului a cărui contribuție nu a fost primită. În acest caz, societatea de pensii transmite o somație de plată Casei Naționale de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale. Nerespectarea termenului de plată prevăzut în somația de plată atrage aplicarea de penalități care nu pot fi mai mici decât dobânda la depozitele plasate la bănci pentru perioada respectivă. Întârzierea în plata contribuțiilor dă dreptul Casei Naționale de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale să aplice măsuri de executare silită.

CONTROL, noțiune ce provine de la cuvintele „contra rolus", care înseamnă verificarea actului original după duplicatul care se încredințează în acest scop unei alte persoane. În acest caz, c. înseamnă stabilirea exactității materiale a operațiunilor supuse controlului, care se face, de obicei, concomitent cu executarea operațiunii, anticipat sau la un scurt interval de la efectuarea operațiunii. C. într-o întreprindere constă în verificarea efectuării tuturor activităților în conformitate cu programul fixat, după ordinele date și principiile stabilite. C. poate fi considerat și

ca o supraveghere sistematică şi neîntreruptă a unei activităţi, care s-ar caracteriza, între altele, şi prin aceea că se exercită în cea mai mare parte de către organele întreprinderii, chiar dacă acestea nu sunt specializate; se poate efectua personal sau cu ajutorul unor maşini speciale de c. sau de calcul; se ocupă şi de cercetarea cauzelor care au provocat neregularităţile constatate; are caracter permanent. Toate aceste caracteristici deosebesc controlul de expertiză, revizie şi verificare. C. are o sferă largă de acţiune, el fiind o latură importantă şi cu funcţii multiple a conducerii generale, conştiente a activităţii economico-sociale şi desfăşurându-se la toate nivelurile şi în toate compartimentele societăţii. Societatea trebuie să cunoască în orice moment cum sunt gospodărite mijloacele sale materiale şi financiare, cum oamenii şi cadrele de conducere îşi îndeplinesc sarcinile, cum sunt înfăptuite hotărârile Guvernului şi cum sunt respectate legile ţării. C. este o latură a procesului de conducere, cu rol educativ, fiind chemat să identifice rezervele din economie, să lichideze şi să prevină deficienţele, să conducă la întărirea şi la creşterea răspunderii în gospodărirea şi apărarea avutului public, în perfecţionarea activităţii de stat, cooperatiste şi private, la întărirea ordinii, disciplinei şi legalităţii, cultivând spiritul responsabilităţii sociale în întreaga activitate economică şi socială, urmărind apărarea legalităţii şi creşterea eficienţei activităţii economico-sociale. C. trebuie să fie eficient. C. are un profund caracter democratic, acesta decurgând din însăşi structura politică a societăţii noastre; este unitar, sistematic, multilateral, competent, operativ, prompt, constructiv, educativ şi eficient. C. este în acelaşi timp un proces de cunoaştere a trecutului, de apreciere a prezentului şi de descifrare a viitorului unităţii controlate. După momentul în care se efectuează, se disting: **c. preventiv, c. concomitent (simultan sau progresiv), c. postoperativ** sau **posterior**; după sfera de acţiune a controlului se deosebesc: **c. intern** şi **c. extern**; după termenul în care se efectuează: **c. continuu** sau **permanent** şi **c. periodic**; după volumul lucrărilor controlate: **c. complet** şi **c. parţial**; după materialitatea lui: **c. direct, c. indirect; c. de drept** şi **c. de fapt**; după felul activităţii controlate: **c. de casă, c. de magazie** etc.; după organele care-l efectuează: **c. de execuţie** şi **c. de gestiune**. Toate aceste forme de control trebuie să fie strâns împletite, să acţioneze convergent. Pentru îndeplinirea sarcinilor sale, c. trebuie să fie efectuat la timp şi rapid de organe competente şi imparţiale; să fie util şi proporţionat cu scopurile urmărite. Noţiunea de c. cuprinde în sfera sa şi revizia şi verificarea. V. şi **revizie; verificare.**

CONTROL BANCAR, c. exercitat de către organele de control ale Băncii Naţionale a României, ale celorlalte bănci asupra unităţilor economice, cu prilejul creditării, efectuării plăţilor fără numerar, utilizării fondului de salarii, respectării disciplinei de casă etc., având ca obiect: verificarea modului de întocmire a documentelor privind operaţiunile de încasări şi plăţi cu şi fără numerar, prezentate de titularii de cont la bancă, a exactităţii înregistrării fiecărei operaţiuni, verificarea valorilor materiale şi băneşti şi confruntarea lor cu situaţiile contabilităţii sintetice şi analitice. C.b. asupra activităţii întreprinderilor se desfăşoară sub forma c. preventiv, concomitent şi postoperativ. C.b., prin punerea în evidenţă a realităţilor existente în unităţile economice sau bugetare, contribuie la îndeplinirea programului de dezvoltare economico-socială a ţării, la asigurarea integrităţii proprietăţii publice asupra mijloacelor de producţie, la întărirea continuă a gestiunii economico-financiare, la descoperirea rezervelor interne, la instaurarea unei discipline contractuale şi financiare ferme etc. Organele de control ale băncilor răspund disciplinar, material şi penal pentru neîndeplinirea dispoziţiilor legale şi a instrucţiunilor băncilor privitoare la controlul bancar.

CONTROL BĂNESC, formă a controlului economic exercitat prin intermediul banilor şi al relaţiilor băneşti. El poate îmbrăca mai multe forme, şi anume: controlul circulaţiei băneşti, al utilizării fondului de salarii, al plăţilor fără numerar etc. Acest control se exercită de către bănci.

CONTROL BUGETAR, verificare sistematică a modului de realizare a veniturilor şi de efectuare a cheltuielilor bugetare, în comparaţie cu prevederile bugetare; procedeu principal al sistemului de conducere modernă a întreprinderilor, fundamentat pe principiul comparării obiectivelor prevăzute în program, pentru toate domeniile de activitate a întreprinderilor, cu rezultatele obţinute, în vederea stabilirii răspunderilor şi a luării deciziilor care se impun. Scopul **c.b.** este acela de a descoperi abaterile faţă de obiectivele stabilite prin bugetul aprobat, pentru a se acţiona prompt şi ferm asupra fluxurilor bugetare în direcţia dorită. În efectuarea **c.b.** de un mare folos sunt sistemele computerizate de conturi.

CONTROL COMBINAT, **c.** care constă în îmbinarea mai multor forme de **c.** (total, parţial, tematic, prin sondaj etc.). **C.c.** se practică frecvent, datorită faptului că este cel mai eficient şi înlătură dezavantajele specifice fiecărei forme de control luate separat.

CONTROL COMPLET, **c.** efectuat asupra întregii activităţi a unei unităţi.

CONTROL CONCOMITENT (OPERATIV SAU CURENT), **c.** care se efectuează în timpul realizării obiectivelor din programele de producţie şi cele financiare, adică în acelaşi timp cu îndeplinirea operaţiunilor care necesită mijloace materiale şi băneşti. **C.c.** se exercită direct asupra compartimentelor din subordine şi inopinat în locurile unde se păstrează şi se gestionează valorile materiale. Obiectivele acestui **c.** se referă la gospodărirea mijloacelor materiale şi băneşti, cum sunt: recepţionarea, depozitarea, conservarea, inventarierea mijloacelor materiale, la ţinerea contabilităţii, la modul cum se exercită controlul preventiv, controlul posterior etc. **C.c.** se exercită atât de către organele cu funcţie de răspundere şi de conducere, cât şi de către organele de contabilitate, financiare, bancare etc. Acest **c.** contribuie la folosirea raţională a mijloacelor materiale şi băneşti, la îndeplinirea integrală şi la termen a obligaţiilor întreprinderilor şi instituţiilor faţă de furnizori şi faţă de lucrătorii proprii, la realizarea sarcinilor de producţie, la formarea acumulărilor, la identificarea şi mobilizarea rezervelor din economie etc. **C.c.** este absolut indispensabil în activitatea unităţilor economice, a instituţiilor etc., deoarece eventualele abateri de la disciplina economică şi financiară care au fost omise în timpul controlului preventiv sunt depistate şi lichidate în momentul înfăptuirii proceselor economice, sociale şi financiare. **V. şi control preventiv (financiar preventiv).**

CONTROL CONTINUU, **c.** efectuat neîntrerupt în ceea ce priveşte durata şi intensitatea lui. Se realizează cu ajutorul graficelor.

CONTROL DE EXECUŢIE, **c.** efectuat de organe specializate, în mod sistematic, asupra executării unei lucrări.

CONTROL DE FOND, **c.** care urmăreşte oportunitatea, legalitatea, exactitatea, economicitatea operaţiunii pe care o cuprinde un document.

CONTROL DOCUMENTAR, **c.** care verifică şi examinează documentele de dispoziţie şi justificative legale, înregistrările contabile, bilanţurile şi dările de seamă, pe baza cărora s-au efectuat operaţiunile economice şi financiare.

CONTROL ECONOMIC, **c.** sistematic efectuat multilateral şi continuu asupra activităţii economice desfăşurate de toate unităţile economice şi organele financiare, stabilind cu această ocazie şi măsurile de îmbunătăţire şi de perfecţionare a muncii acestor organizaţii. **C.e.** urmăreşte realizarea programului de aprovizionare, producţie şi desfacere, a planului financiar, utilizarea mijloacelor fixe, a celor circulante, a forţei de muncă, a fondului de salarii.

CONTROL FAPTIC, c. efectuat pe teren, în locurile unde se înfăptuiesc actele economice, prin măsurare, cântărire, numărare. **C.f.** are în vedere cantitățile de materii prime, materiale etc., stadiul lor de prelucrare, integritatea avutului public și privat. Principalele forme de realizare a **c.f.** sunt: inventarierea, expertiza tehnică, analizele de laborator, inspecția fizică etc.

CONTROL FINANCIAR, c. care urmărește administrarea și gestionarea patrimoniului public și privat și prin care se verifică sub aspect valoric întreaga activitate a unităților economice (realizarea acumulărilor bănești, reducerea costurilor, utilizarea fondurilor, gestiunea valorilor materiale și bănești, operațiunile cu și fără numerar, creditarea întreprinderilor, disciplina financiară, de casă etc.). **C.f.** are ca obiective întărirea continuă a gestiunii economico-financiare, modul de gospodărire a mijloacelor materiale și financiare, realizarea echilibrului financiar, monetar și valutar al economiei naționale, asigurarea unei eficiențe economice maxime, apărarea legalității. **C.f.** este exercitat de Departamentul Controlului Financiar de Stat din Ministerul Finanțelor, care are ca sarcină verificarea activității ministerelor, instituțiilor publice, municipiilor, precum și a unităților economice în ce privește folosirea mijloacelor economice, îndeplinirea obligațiilor față de buget, respectarea fondului de salarii, a statelor de funcțiuni și a tarifelor de salarizare, modul cum conducătorii direcțiilor și serviciilor de contabilitate își îndeplinesc obligațiile etc.; el mai are și sarcina îndrumării metodologice a controlului activității organelor de control financiar intern din ministere, instituții și din unitățile subordonate. De asemenea, departamentul respectiv elaborează instrucțiuni cu caracter normativ, experimentează și generalizează metodele avansate de lucru în domeniul controlului, organizează schimbul de experiență cu celelalte ministere etc. V. și **control preventiv.**

CONTROL FINANCIAR DE GESTIUNE, formă a controlului financiar propriu executat ulterior înfăptuirii actelor economice și financiare, care urmărește modul cum au fost respectate normele legale privitoare la gestionarea resurselor materiale și bănești, pe baza actelor de cheltuieli înregistrate în contabilitate. **C.f. de g.** urmărește respectarea normelor referitoare la: existența, integritatea valorilor materiale și bănești, casările de bunuri, efectuarea încasărilor și a plăților în lei și în valută, plata salariilor și a altor drepturi salariale, achitarea obligațiilor fiscale față de bugetul statului, relațiile cu furnizorii și cumpărătorii, modul cum este condusă contabilitatea etc.

CONTROL FINANCIAR INTERN, verificare temeinică și multilaterală a documentelor privind operațiunile efectuate de unitatea controlată într-o anumită perioadă de timp. **C.f.i.** este organizat în cadrul ministerelor, unităților economice, instituțiilor și organizațiilor centrale de stat și cooperatiste, în unitățile subordonate acestora, în municipii, orașe și comune. Obiectivele organelor de control au la bază în principal apărarea integrității proprietății avutului public și privat, întărirea spiritului de legalitate în unitățile supuse controlului, îmbunătățirea situației financiare a acestora, îndeplinirea integrală și ritmică a sarcinilor de producție, creșterea productivității muncii, reducerea costurilor etc. Organele de **c.f.i.** au sarcina de a efectua controlul gestionar, de a verifica activitatea economico-financiară a unității controlate, fiind subordonate direct conducătorului unității în cadrul căreia funcționează, primăriilor și prefecturilor. V. și **control preventiv.**

CONTROL FINANCIAR PREVENTIV, v. **CONTROL PREVENTIV**.

CONTROL IERARHIC, c. exercitat de către superiori asupra lucrărilor pe care le efectuează personalul salariat din subordine.

CONTROL INTERN, c. efectuat în toate compartimentele unei unități gestionare, pe baza dispoziției date de conducerea unității. Are menirea de a verifica, de a constata abaterile și de a

stabili consecinţele acestor abateri, propunând totodată măsurile necesare pentru înlăturarea pe viitor a deficienţelor constatate.

CONTROL ÎNCRUCIŞAT, verificarea aceluiaşi act justificativ sau a aceleiaşi probleme atât la întreprinderea controlată, cât şi la alte unităţi şi la unitatea bancară cu care întreprinderea are relaţii economice şi financiare, precum şi a tuturor elementelor care au tangenţă cu actul respectiv sau cu problema cercetată de organele de control.

CONTROL OBŞTESC, formă principală de participare directă a maselor de cetăţeni la exercitarea puterii de stat, la cât mai buna gospodărire a avuţiei sociale şi la perfecţionarea întregii activităţi economice, sociale şi financiare. Acest control permite antrenarea tuturor categoriilor de cetăţeni în gospodărirea cât mai bună şi în folosirea eficientă a mijloacelor pe care le oferă societatea pentru îmbunătăţirea continuă a condiţiilor de viaţă şi de muncă ale poporului. C.o. acţionează ca un factor de educaţie şi răspundere civică, de întărire a conştiinţei, contribuind la cultivarea unei atitudini înaintate a lucrătorilor din unităţile de servire publică, la generalizarea celei mai bune experienţe, la combaterea manifestărilor de neglijenţă, nepăsare şi lipsă de răspundere faţă de interesele poporului, la întărirea legalităţii etc. C.o. nu înlocuieşte controlul de specialitate al organelor de stat şi cooperatiste; el are o mare putere de cuprindere, exercitându-se de către echipe de cetăţeni în scopul îmbunătăţirii continue a activităţii în unităţile de stat şi cooperatiste, în cele de aprovizionare şi de servire a populaţiei. Eficienţa acestui control creşte datorită informării sistematice a maselor prin intermediul presei centrale şi locale, al radioului şi televiziunii, despre acţiunile de control şi rezultatele acestora. Periodic, echipele de control sunt obligate să informeze organizaţiile care le-au ales asupra activităţii desfăşurate.

CONTROL PARŢIAL, c. efectuat numai asupra unui domeniu de activitate economico-financiară sau asupra unei singure categorii de lucrări (de exemplu, la investiţii, la activele circulante, la acumulări, la fondul de salarii).

CONTROL PERIODIC, c. efectuat la intervale regulate de timp. Prezintă mai mult caracterul de sondaj, având în unele cazuri o eficienţă mai redusă.

CONTROL PERMANENT, v. **CONTROL CONTINUU**.

CONTROL POSTERIOR (POSTOPERATIV), verificare a operaţiunilor economice şi financiare, după ce acestea au fost efectuate. Deşi acest control urmează fazei efectuării operaţiunii, el prezintă avantajul că se poate executa cu minuţiozitate şi fără să stânjenească activitatea curentă a unităţii controlate; este un c. temeinic, pe baza căruia se pot trage concluzii utile pentru activitatea viitoare, având şi o latură de prevenire. C.p. contribuie la identificarea, mobilizarea şi folosirea rezervelor interne din economie, controlează legalitatea, oportunitatea şi eficienţa operaţiunilor, apără integritatea avutului public şi privat şi îi sancţionează pe cei care s-au abătut de la disciplina economico-financiară etc.

CONTROL PREVENTIV (FINANCIAR PREVENTIV), formă importantă de control organizată în toate ramurile economiei şi organizaţiile economice, care se exercită înainte de efectuarea propriu-zisă a operaţiunilor economice şi financiare. Nici o cheltuială, indiferent de fondurile din care se suportă, nu se aprobă şi nu se efectuează dacă nu a fost avizată, în prealabil, potrivit legii, de către conducătorul compartimentului financiar-contabil sau de alte persoane însărcinate cu exercitarea controlului financiar preventiv din unităţile economice şi din instituţii, precum şi de alte organe cu astfel de atribuţii din economie. Scopul controlului este acela de a împiedica efectuarea de operaţiuni nelegale, neeconomicoase, neoportune şi nereale, preîntâmpinând

imobilizarea fondurilor şi păgubirea avutului public şi privat. Sunt supuse controlului toate actele din care rezultă un consum de muncă vie sau materializată şi lichidarea drepturilor sau a obligaţiilor unităţilor gestionare faţă de terţi. Astfel, **c.p.** priveşte încheierea şi executarea contractelor economice, plăţile de salarii şi de orice alte drepturi, constituirea fondurilor prevăzute de lege, înregistrarea la cheltuieli a pierderilor, casarea şi declasarea bunurilor, cererile de credite, lucrările de investiţii etc. **C.p.** se organizează în cadrul compartimentului financiar-contabil din ministere şi organizaţii economice, unităţi economice gestionare, instituţii publice centrale, consilii locale etc. În anumite condiţii, el poate fi organizat şi în forma superioară a serviciilor sau birourilor specializate, subordonate însă conducătorului compartimentului financiar-contabil. **C.p.** se exercită de şeful compartimentului financiar-contabil, direct sau prin delegaţii săi, prin vizarea documentului care este supus acestui control. **V. şi control financiar intern.**

CONTROL PRIN SONDAJ, verificare a documentelor privitoare la o anumită perioadă de activitate sau cercetarea anumitor aspecte ale problemei supuse controlului. Când sondajul scoate la iveală nereguli, atunci **c.** se extinde asupra întregii perioade de activitate şi asupra tuturor aspectelor problemei care face obiectul controlului.

CONTROL RECIPROC, **c.** care se exercită între furnizori şi cumpărători, între unităţi economice şi unităţi bancare, între toţi factorii care contribuie la dezvoltarea şi întărirea proprietăţii publice şi private, la creşterea produsului naţional brut, a avuţiei naţionale, la creşterea nivelului de trai al poporului, la întărirea gestiunii economico-financiare, a disciplinei economice, de casă, financiare, de credit etc.

CONTROL SIMULTAN, v. CONTROL CONCOMITENT.

CONTROL TEHNICO-ECONOMIC, **c.** efectuat de către organele superioare şi de către direcţiile de sinteză din ministere, prin frecvente deplasări la întreprinderile subordonate. Pentru ca acest **c.** să fie eficient, este necesar ca el să ţină seama de principiile organizatorice şi de conţinut, şi anume: efectuarea **c.** într-un timp util, pe cât posibil în chiar timpul desfăşurării activităţii supuse controlului; **c.** să fie sistematic efectuat, pentru a se putea urmări fenomenele controlate în succesiunea lor, şi să facă posibilă depistarea obiectivelor urmărite prin acţiunea controlului; **c.** să fie multilateral, cuprinzând pe cât posibil totalitatea fenomenelor şi proceselor supuse controlului.

CONTROL VAMAL, **c.** efectuat de către organele vamale asupra navelor, aeronavelor şi altor mijloace de transport care sosesc, staţionează sau pleacă din vamă, pentru a afla dacă la bordul acestora nu există mărfuri prohibite, nedeclarate la vamă, mărfuri de contrabandă etc. **C.v.** urmăreşte existenţa autorizaţiei de import-export, precum şi concordanţa dintre datele înscrise în documente şi marfă (cantitate, felul mărfii etc.). Dacă mărfurile au fost vămuite în interiorul ţării, ele nu se mai supun **c.v.** la frontieră, unde se verifică numai integritatea sigiliilor aplicate de organele vamale. La frontieră se mai efectuează **c.v.** când se presupune că în mijloacele de transport se află şi mărfuri neprevăzute în documente. **C.v.** vizează mijloacele de transport, mărfurile, bagajele la intrarea şi ieşirea din ţară, pentru a fi depistate bunurile interzise la import sau la export, în vederea aplicării taxelor vamale legale cuvenite statului. Organele şi punctele de **c.v.** se află în porturi, pe aeroporturile internaţionale, la trecerile de frontieră pe uscat, precum şi în centrele mari în care se încarcă sau se descarcă mărfurile importate sau pregătite pentru export. **V. şi contrabandă.**

CONTROLOR FINANCIAR, persoană calificată care exercită controlul financiar, organ de control financiar cu competenţă profesională şi care manifestă probitatea morală şi de comportament necesară. **C.f.** trebuie să aibă un înalt simţ moral care să-l reţină de la tentaţii de

abuz, corupţie, mită etc., ceea ce presupune onestitate, obiectivitate, imparţialitate, sinceritate, invulnerabilitate. De asemenea, el trebuie să fie obiectiv, ferm, corect, exigent, înţelegător şi independent în exercitarea atribuţiilor sale, să păstreze secretul profesional, să ştie precis ce trebuie şi ce nu trebuie să facă, să se bucure de credibilitate şi principialitate. C.f. trebuie să respecte codul deontologic şi, prin competenţa sa profesională, prin integritatea morală şi activitatea sa, să contribuie la întărirea ordinii, a disciplinei economico-financiare, la respectarea legalităţii.

CONTROLUL BANCAR ASUPRA DISCIPLINEI DE CASĂ, formă a controlului bancar exercitat de către unităţile bancare şi celelalte instituţii de credit asupra unităţilor economice, prin care se urmăreşte: ▪respectarea termenelor şi a modalităţilor de depunere a numerarului la bănci şi la alte instituţii de credit; ▪limita soldului de casă; ▪respectarea normelor de efectuare a plăţilor directe din încasări şi a plăţilor în limita soldului de casă; ▪efectuarea plăţilor pentru cheltuieli de deplasare în limita plafoanelor aprobate; ▪respectarea normelor de plăţi pentru angajări de lucrări sau servicii; ▪respectarea normelor privind acordarea de avansuri în numerar pentru contractări şi achiziţii de produse agricole la fondul de stat; ▪integritatea numerarului aflat în casierie. Organele bancare exercită controlul preventiv al operaţiunilor de casă cu prilejul eliberării numerarului pentru plata salariilor şi pentru efectuarea celorlalte plăţi, precum şi cu ocazia primirii depunerilor în conturile bancare etc. Băncile exercită şi un control ulterior asupra operaţiunilor de casă, în timpul căruia verifică concordanţa sumelor din extrasul de cont al băncii cu înregistrările din registrul de casă, respectarea termenelor de depunere a numerarului la bancă şi a limitei soldului de casă, efectuarea plăţilor direct din încasări proprii, modul cum au fost lichidate deficienţele constatate anterior, cum s-au recuperat minusurile de casă de la persoanele vinovate etc. Unităţile bancare exercită controlul ulterior la organizaţiile economice asupra respectării disciplinei de casă cel puţin o dată pe an şi ori de câte ori sunt indicii în privinţa nerespectării disciplinei de casă. Organele bancare au dreptul să dea dispoziţii conducătorilor unităţilor economice ca aceştia să dispună de încasările şi de plăţile efectuate şi hotărăsc luarea de măsuri pentru întărirea disciplinei de casă, concretizate în aplicarea de majorări, sancţiuni disciplinare, administrative, civile şi penale. V. şi **disciplină de casă.**

CONTROLUL CREDITULUI BANCAR, c. exercitat de unităţile bancare asupra modului de acordare a creditelor, asupra documentaţiei de credit, asupra utilizării eficiente a creditului pe destinaţiile aprobate. De asemenea, se controlează existenţa garanţiei creditelor şi a rambursării lor la scadenţă. V. şi **principiile creditării bancare.**

CONTROLUL DISCIPLINEI DE CASĂ, c. care se exercită de către organele financiare ierarhic superioare asupra respectării stricte a normelor de efectuare a operaţiunilor de încasări şi plăţi, păstrării integrităţii numerarului şi a celorlalte valori din casă, ţinerii corecte şi la zi a contabilităţii etc. Disciplina de casă este controlată inopinat cel puţin o dată pe lună de către conducătorul compartimentului financiar-contabil sau înlocuitorul lui, care semnează în registrul de casă pe fila cu operaţiunile de încasări şi plăţi înregistrate în ziua efectuării controlului. Constatarea unor neconcordanţe între soldul scriptic şi cel faptic (plusuri sau lipsuri de numerar sau de valori) impune în mod obligatoriu verificarea riguroasă a tuturor documentelor de casă, a modului cum acestea au fost înregistrate, identificându-se eventualele erori de înregistrare sau alte cauze care au influenţat soldul de numerar din casă. Lipsurile constatate se recuperează de la persoanele vinovate, cărora li se aplică şi sancţiuni corespunzătoare. C.d. de c. se efectuează şi de către organele de control financiar intern, organele de inspecţie ale Ministerului Finanţelor şi administraţiilor financiare, bănci etc. Organele care controlează disciplina de casă trebuie să stabilească şi cauzele eventualelor abateri, răspunderea persoanelor vinovate, să aplice, să propună sancţiuni şi să dea indicaţii obligatorii pentru lichidarea şi preîntâmpinarea deficienţelor constatate. V. şi **controlul bancar asupra disciplinei de casă; disciplină de casă.**

CONTROLUL EMISIUNII MONETARE, c. efectuat asupra respectării atribuțiilor Băncii Naționale a României privind normele de emisiune monetară. Banca Națională a României este singura instituție investită cu competența emisiunii monetare, care se efectuează în concordanță cu prevederile sale statutare și legale. Emisiunea monetară trebuie efectuată în strictă concordanță cu cerințele economiei naționale, urmărindu-se asigurarea unei circulații bănești sănătoase. Operațiunile de emisiune monetară sunt controlate de Parlamentul României.

CONTROLUL PREALABIL ASUPRA PLĂȚILOR ÎNTREPRINDERII 1. Măsură specială instituită de către băncile finanțatoare pentru unitățile economice care, deși au beneficiat de **credite pentru nevoi temporare** (v.) și de credite pentru refacerea **capacității de plată** (v.), se mențin totuși în starea de insolvabilitate pe o perioadă mai mare de 60 de zile. 2. Măsură de control prealabil asupra tuturor plăților întreprinderii care încalcă normele referitoare la gospodărirea judicioasă a resurselor materiale și bănești, disciplina financiară, putând să dispună condiționarea folosirii instrumentelor de decontare de existența prealabilă a disponibilităților de plată. Concomitent cu instituirea acestui control, băncile împreună cu organul ierarhic superior al întreprinderii în cauză examinează situația economico-financiară a acesteia, propunând sau dispunând măsuri de ordin economic, financiar și organizatoric, care să aibă ca efect redresarea activității întreprinderii. Întreprinderea care în mod frecvent își imobilizează activele circulante și nu își poate efectua la timp plățile, nu rambursează creditele la datele scadente stabilite, se examinează de un colectiv de control format din reprezentanți ai băncilor, ai conducerii întreprinderii și ai ministerului, precum și ai celorlalte organe centrale și locale, ai Curții de Conturi, ai Ministerului Finanțelor, ai Ministerului Comerțului. Rezultatele acestor analize se supun dezbaterii în consiliul de administrație al întreprinderii în cauză, care stabilește măsuri ferme și eficiente pentru îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale, a producției și desfacerii, pentru reducerea costurilor de producție și pentru ridicarea calității produselor, pentru orientarea producției către produsele cu desfacere asigurată, pentru respectarea disciplinei contractuale, financiare, de plăți, de credite etc. În urma acestor analize și dezbateri, organul ierarhic superior este obligat să stabilească, cu avizul băncii finanțatoare, măsuri eficiente pentru redresarea situației economico-financiare a întreprinderii. Ministerul Finanțelor are obligația să sprijine și să controleze permanent modul cum sunt aplicate măsurile stabilite și efectele lor economice și financiare. Pentru îmbunătățirea situației economico-financiare, organul ierarhic superior deleagă un împuternicit permanent care să asigure și să sprijine întreprinderea în aplicarea măsurilor propuse. De asemenea, banca are obligația să-i înștiințeze pe principalii furnizori ai întreprinderii în cauză despre situația economico-financiară a acesteia, pentru ca livrările de mărfuri, executările de lucrări și prestările de servicii să se facă numai pe baza unor instrumente de decontare bancară care să ateste, în prealabil, existența posibilităților de plată ale întreprinderii. V. și **credit pentru refacerea capacității de plată; supraveghere economico-financiară a unității economice.**

CONTROLUL PREȚURILOR, c. efectuat de organele statului asupra nivelului prețurilor mărfurilor și tarifelor serviciilor. Acest control se efectuează în oarecare măsură de către Consiliul Concurenței, oficiile concurenței și organele de protecție a consumatorului. Întrucât a fost promovată politica de liberalizare a prețurilor, **c.p.** este foarte slab, fapt care conduce la practicarea speculei.

CONTROLUL VALUTAR 1. Măsuri luate de către autoritățile financiar-bancare ale unui stat pentru supravegherea, controlul și interzicerea unor operațiuni privind schimbul de valută națională cu diferite alte valute. Prin aceste măsuri statul urmărește să îmbunătățească situația la unele posturi din **balanța de plăți** (v.). 2. Activitate desfășurată de băncile comerciale și de

celelalte persoane juridice române autorizate să efectueze operațiuni valutare, în vederea respectării normelor privind aceste operațiuni. Cu ocazia efectuării operațiunilor dispuse de clienți, băncile comerciale autorizate urmăresc ca, pe documentele ce le sunt prezentate de persoanele juridice și persoanele fizice în vederea efectuării oricărei operațiuni de transfer bancar sau de ridicare de valută în numerar, solicitanții să menționeze destinația pe care o vor da sumelor respective. De asemenea, băncile sunt obligate să solicite documentele justificative corespunzătoare, precum și autorizările prevăzute de normele legale. O atenție deosebită se acordă respectării limitelor de efectuare a operațiunilor cu valută efectivă și transferurilor pe cale bancară. Banca Națională a României, în colaborare cu băncile comerciale, ministerele, departamentele și alte autorități guvernamentale, supraveghează și controlează activitatea valutară.

CONTUL „AJUTOR DE ȘOMAJ", c. de evidență a contribuțiilor privind ajutorul de șomaj datorate de unitate, precum și de salariați potrivit legii. Mărimea ajutorului de șomaj datorat de unitate se calculează aplicând procentul de ajutor stabilit la salariul net (după ce s-a scăzut din salariul brut impozitul pe salariu și contribuțiile privind asigurările sociale și pentru pensie suplimentară). Este un cont de pasiv. În creditul contului „Ajutor de șomaj" se înregistrează sumele datorate de unitate pentru constituirea fondului de șomaj și sumele datorate de personal pentru constituirea fondului de șomaj. În debitul contului „Ajutor de șomaj" se înregistrează: sumele virate, reprezentând contribuția unității și a personalului pentru constituirea fondului de șomaj; sumele acordate salariaților, potrivit legii, din fondul de ajutor de șomaj. Soldul contului reprezintă sumele datorate de unitate și de salariați pentru constituirea fondului de șomaj. Pe baza informațiilor din contul „Ajutor de șomaj", la nivelul sistemului informațional național de ajutor de șomaj se formează fondul ajutorului de șomaj ca sursă de finanțare a ajutorului de șomaj și formă de protecție socială din partea statului și de autoprotecție socială din partea cu care contribuie salariații.

CONTUL „ALTE DATORII ȘI CREANȚE SOCIALE", c. de evidență a datoriilor de achitat sau a creanțelor de încasat în contul asigurărilor sociale aferente exercițiului în curs, precum și a plății acestora. Este un cont bifuncțional. În creditul contului „Alte datorii și creanțe sociale" se înregistrează sumele reprezentând ajutoare materiale achitate în plus personalului. În debitul contului „Alte datorii și creanțe sociale" se înregistrează: sumele datorate personalului sub formă de ajutoare; sumele virate asigurărilor, reflectate ca alte datorii și creanțe sociale. Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate bugetului asigurărilor sociale de stat, iar soldul debitor cuprinde sumele care urmează a se încasa de la bugetul asigurărilor sociale de stat.

CONTUL ANUAL AL DATORIEI PUBLICE A STATULUI ȘI AL SITUAȚIEI GARANȚIILOR GUVERNAMENTALE PENTRU CREDITE INTERNE ȘI EXTERNE PRIMITE DE CĂTRE ALTE PERSOANE JURIDICE, situație contabilă întocmită în fiecare an, în care se consemnează datoria anuală internă și externă a statului, precum și situația garanțiilor guvernamentale pentru creditele interne și externe care au fost primite și folosite de către alte persoane juridice. Acest cont se anexează la **contul general anual de execuție a bugetului de stat** (v.) și se depune la Parlament. La contul anual al datoriei publice se anexează situația garanțiilor guvernamentale pentru credite interne și externe primite de către alte persoane juridice. V. și **datorie publică; datorie publică externă; datorie publică internă.**

CONTUL „ASIGURĂRI SOCIALE", c. al decontărilor privind contribuția unității la asigurările sociale de stat și contribuția personalului pentru pensia suplimentară. Contribuția unității la asigurările sociale de stat se calculează având ca bază salariul brut la care se aplică procentul de asigurări sociale. Contribuția personalului la pensia suplimentară are ca bază de

calcul salariul net (salariul brut din care s-a scăzut impozitul pe salariu) la care se aplică un procent determinat pentru a-şi asigura o pensie mai mare, deoarece statul care gestionează pensia nu asigură mărimea ei în concordanţă directă cu cerinţele existenţiale ale salariatului-pensionar. Este un cont de pasiv. În creditul contului „Asigurări sociale", se înregistrează: contribuţia unităţii şi a salariaţilor la asigurările sociale; contribuţia personalului pentru pensia suplimentară. În debitul contului „Asigurări sociale", se înregistrează sumele virate asigurărilor sociale, sumele datorate personalului, care se suportă din asigurările sociale; sumele datorate fondului special pentru sănătate. Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate asigurărilor sociale. Pe baza informaţiilor din contul „Asigurări sociale", la nivelul sistemului informaţional naţional de asigurări sociale se formează fondul asigurărilor sociale ca sursă de finanţare pentru plata pensiilor.

CONTUL „CHELTUIELI CU ACTIVITATEA DE ASIGURĂRI ŞI REASIGURĂRI", c. de activ cu ajutorul căruia se ţine contabilitatea cheltuielilor în legătură cu: ▪despăgubirile plătite de societatea de asigurări la asigurările prin efectul legii şi la asigurările facultative de bunuri; ▪cu sumele asigurate plătite asiguraţilor la asigurările de persoane; ▪cu sumele plătite drept despăgubiri la asigurările de răspundere civilă, precum şi cu sumele plătite la asigurări externe şi reasigurări. Se debitează cu sumele plătite în numerar la sediul societăţii de asigurări, reprezentând despăgubiri de asigurare, prin creditul contului „Casa", cu sumele plătite prin bancă, reprezentând drepturi de asigurare, prin creditul contului „Conturi curente la bănci", cu sumele reprezentând costul mandatelor şi al cărţilor poştale folosite pentru plata despăgubirilor şi a sumelor asigurate, prin creditul contului „Cărţi şi mandate poştale", cu sumele reţinute în contul primelor de asigurare cu ocazia plăţii despăgubirii şi a sumelor asigurate, prin creditul contului „Venituri cu activitatea de asigurări şi reasigurări", cu sumele reprezentând prime cedate reasiguratorilor conform contractelor de reasigurare şi cu sumele comunicate de parteneri ca reţinute şi eliberate pentru prime şi daune, prin creditul contului „Decontări din operaţiuni de reasigurare". Contul „Cheltuieli cu activitatea de asigurări şi reasigurări" se creditează prin debitul contului „Profit şi pierderi" la sfârşitul perioadei de gestiune.

CONTUL „CHELTUIELI CU COMISIOANE (COTE PROCENTUALE ŞI TARIFARE) LA ASIGURĂRILE FACULTATIVE ŞI LA ASIGURĂRILE PRIN EFECTUL LEGII", c. de activ cu ajutorul căruia se ţine contabilitatea cheltuielilor cu agenţii de asigurare cu contract de muncă, cu agenţii de asigurare tarifari şi cu alte persoane care încasează prime de asigurare. Se debitează cu valoarea comisioanelor (cote procentuale şi tarifare) cuvenite agenţilor tarifari şi altor persoane pentru prime de asigurare încasate la asigurările prin efectul legii de răspundere civilă auto şi la asigurările facultative, prin creditul contului „Comisionari – sume datorate", şi cu sumele reprezentând asigurările complexe ale gospodăriilor, oferite potrivit contractului colectiv de muncă, prin creditul contului „Venituri din activitatea de asigurări şi reasigurări". Contul „Cheltuieli cu comisioane" se creditează prin debitul contului „Profit şi pierderi" la sfârşitul perioadei de gestiune.

CONTUL „CHELTUIELI CU PRIMELE DE ASIGURARE", c. de activ cu ajutorul căruia se ţine contabilitatea primelor de asigurare datorate şi a primelor achitate conform contractelor de asigurare de către societatea de asigurări. Se debitează pentru primele datorate prin creditul conturilor „Furnizori" şi „Furnizori – facturi nesosite", iar pentru primele achitate prin creditul conturilor „Cont curent" şi „Casa". Contul „Cheltuieli cu primele de asigurare" se creditează prin debitul contului „Profit şi pierderi" la sfârşitul perioadei de gestiune.

CONTUL „CHELTUIELI PRIVIND ASIGURĂRILE ŞI PROTECŢIA SOCIALĂ", c. de activ cu ajutorul căruia se ţine contabilitatea cheltuielilor privind contribuţia societăţii de asigurări la asigurările sociale, contribuţia pentru ajutorul de şomaj şi alte cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială. Se debitează cu sumele acordate personalului şi agenţilor de asigurare cu contract de muncă, potrivit legii, pentru protecţia socială, prin creditul contului „Personal – ajutoare materiale datorate", cu sumele reprezentând contribuţia societăţii de asigurări la asigurările sociale, prin creditul contului „Asigurări sociale", şi cu sumele reprezentând contribuţia la constituirea fondului pentru ajutorul de şomaj, prin creditul contului „Ajutor de şomaj". Contul „Cheltuieli privind asigurările şi protecţia socială" se creditează prin debitul contului „Profit şi pierderi" la sfârşitul perioadei de gestiune.

CONTUL DATORIEI PUBLICE EXTERNE, c., instrument întocmit anual care reflectă evoluţia şi soldul datoriei publice externe a statului. Acest **c.** cuprinde: creditele externe pe termen mediu şi lung contractate de stat pentru echilibrarea balanţei de plăţi externe; ajustarea structurală şi sporirea rezervelor; realizarea diferitelor proiecte de investiţii, modernizări şi retehnologizări prioritare etc. **C.d.p.e.** este cuprins în **contul general anual al datoriei publice a statului** (v.).

CONTUL DATORIEI PUBLICE INTERNE, c., instrument contabil întocmit anual care reflectă evoluţia şi soldul datoriei publice interne a statului. C. cuprinde împrumuturile contractate de către Guvern, prin Ministerul Finanţelor, de pe piaţa financiară internă, pe termen scurt, mediu şi lung, care au următoarea structură: împrumuturi pentru finanţarea şi refinanţarea deficitului bugetului de stat, împrumuturi pentru finanţarea cheltuielilor publice privind obiective de investiţii de interes naţional, alte împrumuturi. **C.d.p.i.** este inclus în **contul general anual al datoriei publice a statului** (v.).

CONTUL DE PROFIT ŞI PIERDERI, document financiar-contabil care reflectă – pe baza datelor din contabilitate privind perioada de raportare (trimestru, semestru, an) – veniturile totale, cheltuielile totale, cheltuielile care se scad din venituri, rezultatele: profit [**venituri totale – (cheltuieli totale + cheltuieli care se scad din venituri + impozit pe profit)**] sau pierderi [**(cheltuieli totale + cheltuieli care se scad din venituri)**], profitul impozabil, impozitul pe profit, profitul net de repartizat pentru: fondul de dezvoltare, fondul de rezervă, alte fonduri, fondul de participare, dividende.

CONTUL DE VALOARE NOMINALĂ ŞI DOBÂNDĂ, c. special deschis la Banca Naţională a României, pe numele Ministerului Finanţelor, în care acesta virează obligaţiile sale financiare aferente **titlurilor de stat** (v.).

CONTUL GENERAL AL TREZORERIEI STATULUI, c. în care se colectează toate veniturile şi din care se efectuează toate plăţile statului, dacă actele normative nu prevăd altfel.

CONTUL GENERAL ANUAL AL DATORIEI PUBLICE A STATULUI, document care se întocmeşte în fiecare an de Ministerul Finanţelor şi care cuprinde operaţiunile cu împrumuturile de stat contractate de stat în ţară şi în străinătate. **C.g.a. al d.p. a s.** cuprinde situaţia datoriei publice interne şi a datoriei publice externe directe a statului, precum şi situaţia garanţiilor guvernamentale pentru credite interne şi pentru credite externe primite de către alte persoane juridice. Acest cont se anexează la **contul general anual de execuţie a bugetului de stat** (v.) şi se depune la Parlament pentru dezbatere şi aprobare. **C.g.a. al d.p. a s.** are în structura sa: a) **contul datoriei publice interne directe a statului**, care cuprinde împrumuturile contractate direct de pe piaţa financiară internă, inclusiv sumele primite temporar din resursele Trezoreriei Statului, care au următoarea structură: împrumuturi pentru finanţarea şi refinanţarea deficitului bugetului de stat

(finanțare de pe piața internă și finanțare de pe piața externă); alte împrumuturi aprobate pe baza unor legi speciale; împrumuturi din contul general al Trezoreriei Statului pentru finanțarea temporară a deficitului bugetului de stat; b) **contul datoriei publice externe directe** a statului, care cuprinde creditele externe contractate direct de stat în nume propriu, cu următoarea structură: împrumuturi externe contractate în numele statului de Banca Națională a României și gestionate de aceasta; împrumuturi externe derulate prin Trezoreria Centrală a Statului; alte împrumuturi externe.

CONTUL GENERAL ANUAL DE EXECUȚIE A BUGETULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT, document în care se prezintă situația executării definitive a veniturilor și cheltuielilor bugetare privind asigurările sociale de stat în anul respectiv. Lunar, trimestrial și anual, casele teritoriale de pensii întocmesc conturi de execuție bugetară. Conturile de execuție se înaintează la Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale, care întocmește contul de execuție bugetară lunară, trimestrială și anuală. Aceste conturi de execuție se elaborează pe baza normelor stabilite de Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale, de comun acord cu Ministerul Finanțelor. Contul anual de execuție se întocmește de Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale pe subdiviziunile clasificației bugetare, pe baza dărilor de seamă contabile prezentate de ordonatorii principali de credite, a conturilor privind execuția de casă a bugetului asigurărilor sociale de stat, și se înaintează Ministerului Finanțelor, care, după examinare, îl avizează. Contul de execuție se prezintă Guvernului, până cel mai târziu la data de 1 mai a anului următor, care îl înaintează apoi Parlamentului, până la data de 1 iulie a anului următor, pentru dezbatere și aprobare. Comisia de Buget, Finanțe, Bănci examinează contul de execuție și îl supune dezbaterii și aprobării de către Parlament. **C.g.a.** de **e.** a **b.a.s.** de **s.** se aprobă prin lege după verificarea lui de către Curtea de Conturi. Contul de execuție a bugetului asigurărilor sociale ale ordonatorilor de credite cuprinde la **venituri:** prevederi bugetare aprobate inițial, prevederi bugetare definitive, încasări realizate, iar la **cheltuieli:** credite bugetare aprobate inițial, credite definitive, plăți efectuate. Excedentul sau deficitul bugetului asigurărilor sociale de stat se stabilește ca diferență între veniturile încasate până la închiderea exercițiului bugetar și plățile efectuate până la aceeași dată. După aprobare, contul de execuție se publică în Monitorul Oficial și în presă, pentru a fi adus la cunoștința cetățenilor.

CONTUL GENERAL ANUAL DE EXECUȚIE A BUGETULUI DE STAT, document în care se prezintă situația executării definitive a veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat. **C.** cuprinde veniturile și cheltuielile totale executate și excedentul (deficitul) bugetului statului. Ministerul Finanțelor elaborează lucrările privind **c.g.a.** de **e.** a **b.** de **s.** pe baza dărilor de seamă contabile prezentate de **ordonatorii principali de credite** (**v.**), a conturilor privind execuția de casă a bugetului de stat prezentate de organele care au această sarcină, le verifică și le prezintă Guvernului. **C.g.** se întocmește pe structura bugetului de stat aprobat de Parlament și are ca anexe conturile anuale de execuție a bugetelor ordonatorilor principali de credite, inclusiv anexele acestora. Guvernul examinează lucrările și prezintă **c.g.a.** de **e.** a **b.** de **s.** spre aprobare Parlamentului, până la data de 1 iulie a anului următor celui de execuție. **C.g.a.** de **e.** a **b.** de **s.** se aprobă prin lege, după verificarea de către Curtea de Conturi. Parlamentul analizează și aprobă **c.g.** cel mai târziu până la data de 30 noiembrie a anului următor celui la care se referă. Concomitent cu **c.g.** se depun, se analizează și se aprobă conturile de execuție a fondurilor speciale aprobate. **C.g.a.** de **e.** a **b.** de **s.**, conturile ordonatorilor de credite și cele privind fondurile speciale cuprind la **venituri:** prevederi bugetare aprobate inițial, prevederi bugetare definitive, încasări realizate, rămășițe de încasat, iar la **cheltuieli:** credite aprobate inițial, credite definitive, plăți efectuate, obligații cu termene legale de plată până la 31 decembrie. Excedentul sau deficitul bugetului de stat se stabilește prin compararea încasărilor realizate până la închiderea exercițiului bugetar cu plățile efectuate până la aceeași dată, plus obligațiile cu termene legale de plată până la 31 decembrie. Ministerul Finanțelor este obligat

să propună Guvernului includerea în obligațiile cu termene legale de plată până la 31 decembrie și a altor sume de bani datorate de stat, rezultate din activitatea financiară a anului încheiat, care apar și se pot determina până la data de 15 martie a anului următor.

CONTUL „VENITURI DIN ACTIVITATEA DE ASIGURĂRI ȘI REASIGURĂRI", c. de pasiv cu ajutorul căruia se ține contabilitatea veniturilor din primele și majorările de întârziere realizate la asigurările prin efectul legii, din primele de asigurări facultative, precum și veniturile realizate din operațiuni de asigurări externe și reasigurări. Se creditează cu sumele încasate în numerar la societatea de asigurări, prin debitul contului „Casa", cu sumele reprezentând prime de asigurare prin debitul contului „Conturi curente la bănci", cu sumele reprezentând primele de asigurare depuse de organele de încasare la poștă, prin debitul contului „Conturi curente la bănci", cu sumele reprezentând primele de asigurare depuse de organele de încasare la poștă, prin debitul contului „Cheltuieli cu activitatea de asigurări și reasigurări", cu sumele primite în reasigurare, dobânzi asupra depozitului de prime primit în reasigurare, recuperări și regrese din despăgubiri stabilite la asigurări externe, partea de daune de recuperat de la reasigurători, comisioane pentru cedări de prime în reasigurare, prin debitul contului „Decontări din operațiuni de reasigurare". Contul „Venituri din activitatea de asigurări și reasigurări" se debitează prin creditul contului „Profit și pierderi" la sfârșitul perioadei de gestiune.

CONTURI BUGETARE, conturi care se deschid de către bănci pentru executarea veniturilor și a cheltuielilor bugetului de stat, precum și pentru efectuarea decontărilor privind operațiunile de casă. **C.b.** sunt de venituri, de cheltuieli și conturi curente ale bugetelor locale.

CONTURILE ÎN VALUTĂ ALE REZIDENȚILOR ȘI NEREZIDENȚILOR, c. în valută care se deschid persoanelor juridice române, indiferent de forma de organizare și tipul de proprietate, la băncile comerciale române și străine autorizate să funcționeze în România. Persoanele juridice române pot deține disponibilități valutare în conturi bancare în străinătate, iar utilizarea lor se poate face numai pe baza și în condițiile autorizării prealabile de către Banca Națională a României. **C. în v.** ale persoanelor juridice române, indiferent de forma de organizare și tipul de proprietate, se pot alimenta cu: ▪încasări în valută din exporturi de mărfuri, executări de lucrări și prestări de servicii internaționale, inclusiv avansuri în valută virate de partenerii externi în contul acestor operațiuni; ▪aportul la capital vărsat în devize libere de partenerii străini la societățile comerciale constituite în România și majorările ulterioare ale acestuia; ▪sumele în valută primite cu titlu de donație, ajutor ori cu clauza de utilizare pentru anumite scopuri precizate în mod expres de ordonator; ▪creditele bancare primite în valută; ▪sumele în valută cumpărate de pe piața valutară bancară rezervată operațiunilor persoanelor juridice; ▪sumele în valută realizate din activitatea de schimb valutar de către casele de schimb valutar și celelalte societăți comerciale autorizate în acest scop de către Banca Națională a României; ▪cotizațiile membrilor, donațiile, ajutoarele etc. primite din țară sau din străinătate de persoanele juridice române, care desfășoară activități în domeniul social, cultural, sportiv sau de altă natură, de interes obștesc sau în interesul persoanelor fizice ori al grupurilor sociale pe care le reprezintă (organizații, ligi, asociații, federații, fundații etc.); ▪comisioane încasate în valută; ▪orice alte încasări în valută provenind din relațiile cu străinătatea. Din **c. în v.** ale persoanelor juridice române, indiferent de forma de organizare și tipul de proprietate, se pot efectua numai plăți externe pentru operațiuni de cont curent (importuri, executări de lucrări și prestări de servicii internaționale, dividende, deplasări externe în interes de serviciu, transferuri de profituri în străinătate în limitele și în condițiile prevăzute de lege, precum și alte plăți externe legate de obiectul de activitate al titularului contului). Operațiunile de cumpărare și vânzare de valută de către persoanele juridice române se fac numai prin intermediul pieței valutare bancare rezervate acestei categorii de persoane, în

conformitate cu normele Băncii Naționale a României emise în acest scop. Nu sunt admise transferuri de valută între persoanele juridice române, precum și transferurile de valută din conturile persoanelor juridice române în conturile persoanelor fizice. Transferuri de valută din conturile persoanelor juridice române în conturi ale persoanelor fizice pot fi efectuate numai pentru plăți de dividende în valută cuvenite, potrivit legii, persoanelor fizice în calitate de acționari sau asociați la societăți comerciale românești. Misiunile diplomatice, consulare și reprezentanțele României în străinătate au dreptul să dețină conturi la bănci din străinătate, prin care să efectueze operațiunile de încasări și plăți necesare desfășurării activității lor. Persoanele fizice rezidente în România pot deține și utiliza sumele în valută de care dispun. Persoanele fizice rezidente în România pot păstra disponibilitățile valutare în numerar sau în conturi personale la băncile comerciale autorizate să funcționeze în România. Persoanele fizice române care realizează venituri în valută în străinătate pot păstra sumele respective în conturi deschise la bănci din străinătate. Băncile comerciale românești și străine care funcționează în România și care sunt autorizate să efectueze operațiuni valutare pot deschide conturi în valută pentru nerezidenți, persoane fizice și juridice. Disponibilitățile din aceste conturi pot fi folosite fără restricții de către titulari, prin transferuri bancare în valută în străinătate, sau pot fi vândute, contra lei, pe piața valutară din România. Misiunile diplomatice și consulare ale statelor străine în România, precum și persoanele juridice nerezidente, care sunt înregistrate în România și realizează sume în lei din activități legale pe teritoriul României, pot păstra aceste disponibilități în conturi în lei, deschise la băncile comerciale autorizate să funcționeze în România. La fiecare alimentare a contului în lei, titularul acestuia are obligația să depună la bancă o declarație scrisă asupra proveniență sumelor respective în lei. Disponibilitățile din aceste conturi în lei pot fi utilizate de titulari numai pentru plăți în lei pe teritoriul României.

CONTURILE ÎN VALUTĂ ȘI ÎN LEI ALE CASELOR DE SCHIMB VALUTAR, c. care se deschid numai la băncile comerciale autorizate din România și în care casele de schimb valutar își pot păstra disponibilitățile în valută și în lei. De asemenea, disponibilitățile în valută și în lei pot fi păstrate integral în casieriile caselor și punctelor de schimb valutar. Disponibilitățile în valută și în lei ale unei case de schimb valutar pot fi utilizate pentru operațiunile proprii curente, precum și pentru alte destinații specifice activității bancare. Casele de schimb valutar pot cumpăra și vinde valută pe piața valutară care funcționează în afara licitațiilor valutare (sume sub 50 000 de dolari SUA), cu respectarea prevederilor referitoare la aceste tranzacții. Vânzările de valută se efectuează în mod nelimitat, iar cumpărările de valută se pot efectua pe baza cererilor de cumpărare de valută care trebuie să aibă la bază următoarele documente: ▪situația privind disponibilul din contul valutar la data depunerii cererii la bancă, cu specificarea felului valutelor și a sumelor; ▪situația privind valutele aflate sub formă de numerar în casierii pe total casă de schimb valutar, cu specificarea felului valutelor și a sumelor, la data depunerii cererii în bancă; ▪situația vânzărilor de valută efectuate în ultimele cinci zile de activitate a casei de schimb valutar respective, cu specificarea felului valutelor și a sumelor vândute. Având în vedere elementele de mai sus, banca comercială poate onora cererile de cumpărare ale caselor de schimb valutar până la cel mult diferența dintre volumul vânzărilor de valută și disponibilitățile valutare proprii cumulate, dar fără a se depăși 15% din volumul vânzărilor de valută efectuate către populație în ultimele cinci zile de activitate a casei de schimb. Casele de schimb valutar țin un registru în care înregistrează zilnic tranzacțiile, evidențiind cumpărările de valută și cecuri de călătorie, pe feluri de valute, și vânzările de valută, precum și sumele în lei plătite, respectiv încasate în cadrul acestor operațiuni. Casele de schimb valutar și băncile comerciale care efectuează operațiuni de schimb valutar raportează Băncii Naționale a României – Oficiul de Control al Devizelor – operațiunile de schimb valutar, prin întocmirea unor situații potrivit normelor emise în acest scop de către Banca Națională a României.

CONTURILE MEMBRILOR FONDURILOR UNIVERSALE DE PENSII, c. individuale deschise pe numele fiecărui membru al fondurilor universale de pensii în care se virează periodic contribuțiile la fondurile respective și transferurile de plăți. Contribuțiile la un fond și transferul de plăți se convertesc în unități de cont. Fiecare unitate de cont reprezintă, în vederea evaluării, o parte proporțională a activului net al fondului. Valoarea totală a unităților de cont ale unui fond și a diviziunilor acestora trebuie să fie întotdeauna egală cu valoarea totală a activului net al fondului. Contribuțiile și transferurile de plăți pot fi convertite în diviziuni ale unităților de cont, iar valoarea activelor corespunzătoare contului unui membru poate fi exprimată prin astfel de diviziuni. Valoarea activelor unui fond și valoarea unei unități de cont se stabilesc pe baza criteriilor de evaluare a activelor și pasivelor fondurilor. La prima dată de convertire care urmează plății primei contribuții la fond, valoarea unei unități de cont este de 10 000 de lei. Până la datele de convertire, contribuțiile și sumele care fac obiectul transferului de plăți se înscriu într-un cont separat al fondului, iar dobânda generată de acest fond constituie venit al fondului. Valoarea activului net al unui fond se calculează la fiecare dată de evaluare și se comunică imediat **Comisiei de Reglementare și Supraveghere a Societăților de Pensii (v.)**. Valoarea unei unități de cont se calculează, de asemenea, la fiecare dată de evaluare; acest calcul se efectuează de custodele fondului.

CONTURILE SPECIALE DE TREZORERIE, c. în care se înregistrează încasările ce nu constituie venituri efective ale bugetului de stat, precum și plăți care nu sunt definitive. În majoritatea țărilor, veniturile și cheltuielile bugetare se execută prin sistemul trezoreriei, care însă efectuează și alte operațiuni bănești. Serviciile de trezorerie conduc contabilitatea tezaurului public, fapt care determină degrevarea bugetului statului de o serie de operațiuni temporare, cu caracter provizoriu sau excepțional. Este necesar ca aceste **c.** să se încheie echilibrat. Totuși sunt situații când aceste conturi nu se echilibrează și se recurge la resurse de la bugetul statului. **C.s. de t.** se folosesc: pentru operațiuni privind veniturile și cheltuielile provizorii care nu se pot înscrie în bugetul de stat (împrumuturile sau avansurile acordate de stat diferitelor instituții publice sau private și care urmează să se ramburseze); pentru înregistrarea sumelor de bani depuse de funcționarii publici drept garanție pentru gestionarea banilor sau a bunurilor publice și care se restituie acestora la încetarea activității; pentru procurarea la prețuri convenabile a diferitelor bunuri de care statul are nevoie, în cantități mai mari decât cerințele actuale, și care se decontează ulterior din veniturile bugetului de stat din anii viitori etc. Se folosesc diferite categorii de **c.s. de t.** și anume: conturi de comerț, conturi cu afectație specială, conturi pentru operațiunile monetare, conturi de avans, conturi de reglementare cu guvernele altor țări etc. În conturile de comerț se înregistrează operațiunile cu caracter industrial sau comercial efectuate în anumite situații de către diverse instituții statale. Cheltuielile care se efectuează prin conturile de comerț nu se pot prevedea în mod exact și de aceea nivelul lor este limitat. Conturile cu afectație specială relevă diferite cheltuieli care se acoperă din anumite resurse, fapt ce contravine principiului neafectării veniturilor bugetare. În unele țări din Europa Occidentală astfel de conturi cu afectație specială pot fi: ▪fondul național pentru dezvoltarea aducțiunilor de apă; ▪contul de folosire a redevențelor; ▪fondul special pentru investiții rutiere etc. De asemenea, în unele țări se deschid conturi de reglementare cu guvernele diferitelor țări. Astfel de conturi se deschid pe baza unor acorduri internaționale, în care se relevă contribuția unor state străine la finanțarea diferitelor cheltuieli militare, la consolidarea datoriei publice externe etc. Asupra acestor operațiuni, controlul parlamentar se execută anevoios. În conturile de operațiuni monetare se înregistrează beneficiile sau pierderile din operațiunile cu Fondul Monetar Internațional, sprijinul pe care și-l acordă țările membre ale Uniunii Europene, precum și, dacă este cazul, beneficiile care se obțin din emisiunea de monedă. O altă categorie a **c.s. de t.** o constituie conturile de avans. În aceste conturi se înregistrează avansurile acordate de către Ministerul Finanțelor unor unități

administrativ-teritoriale în limita creditelor bugetare aprobate, până când acestea își încasează veniturile din impozitele și taxele înscrise în bugetele locale respective. Întocmirea și executarea c.s. de t. nu reprezintă o afectare a principiului unității bugetare, dacă ele sunt prezentate o dată cu bugetul de stat pentru dezbatere, adoptare și control parlamentar. V. și **unitate bugetară.**

CONVENȚIE, acord, înțelegere între două sau mai multe state sau între două sau mai multe instituții bancare, financiare, de asigurări etc., cu privire la reglementarea problemelor economice, juridice, tehnice, bancare, financiare sau de asigurări. În domeniul financiar, de exemplu, c. reglementează încasarea impozitelor, nivelul prețurilor, al taxelor, al tarifelor vamale, plata burselor, a pensiilor etc. C. trebuie semnată de părți, parafată și sigilată.

CONVENȚIE DE GARANȚIE PENTRU ÎMPRUMUTURI INTERNE CU GARANȚIA STATULUI, c. care se încheie între Ministerul Finanțelor, în calitate de garant, și beneficiarul împrumutului intern garantat de stat, în calitate de debitor, și în care se prevăd drepturile și obligațiile părților. În c. de g. sunt prevăzute următoarele obligații pentru persoana juridică beneficiară a împrumutului intern cu garanția statului: a) să utilizeze împrumutul garantat în numele și în contul statului numai pentru destinațiile stabilite prin actul normativ care autorizează Ministerul Finanțelor să emită garanția și prin contractul de împrumut; b) să achite la scadență obligațiile care decurg din contractul de împrumut încheiat cu banca în favoarea căreia Ministerul Finanțelor a emis scrisoarea de garanție; c) să înștiințeze în scris Ministerul Finanțelor, cu 15 zile lucrătoare înainte de data scadenței, despre imposibilitatea constituirii, parțiale sau totale, a sumelor necesare pentru plata obligațiilor prevăzute în contractul de împrumut, cu motivațiile și fundamentările corespunzătoare; d) să plătească, la scadențele și în condițiile prevăzute în c. de g., comisionul de risc, precum și majorările calculate pentru plata cu întârziere a comisionului de risc; e) să achite, la termenele și în condițiile stabilite cu garantul, sumele plătite de acesta ca urmare a executării parțiale sau totale a garanției, precum și majorările de întârziere; f) să informeze în scris Ministerul Finanțelor despre acțiunile de divizare, privatizare sau despre orice modificări produse în statutul juridic, pentru a adapta în comun prevederile c. de g. la situațiile intervenite; g) să anunțe în prealabil și să obțină acordul Ministerului Finanțelor în cazul în care intenționează să transfere sau să deschidă un cont nou la o altă bancă decât cea de la care a contractat împrumutul; h) să prezinte Ministerului Finanțelor informări și rapoarte periodice în legătură cu angajarea împrumutului și cu modul în care se derulează împrumutul garantat de stat, precum și cu privire la modul în care a efectuat plata serviciului datoriei publice creat ca urmare a împrumutului contractat cu garanția statului și la modul în care a onorat plățile datorate la fondul de risc la termenele și în condițiile stabilite prin c. de g. V. și **împrumuturi interne garantate de stat; scrisoare de garanție pentru împrumuturi contractate pe piața internă de capital.**

CONVENȚIE DE REASIGURARE, înțelegere realizată între două instituții (societăți) de asigurări, prin care una predă alteia o parte din riscul preluat prin contractul de asigurare. Instituția (societatea) care preia o parte din riscul celeilalte răspunde numai față de aceasta, nu și față de asigurat. V. și **reasigurare; contract de reasigurare.**

CONVENȚIE DE TIP INTERBIROURI, c. care se încheie între birourile naționale membre ale **Consiliului Birourilor Asigurătorilor de Autovehicule de la Londra** (v.). Prin intermediul c. de t.i. se realizează, de fapt, sistemul „Cartea verde" (v.) de asigurare internațională de răspundere civilă auto.

CONVENȚIE PENTRU EVITAREA DUBLEI IMPUNERI, acord intervenit între două sau mai multe state, care are ca scop prevenirea dublei impuneri sau reducerea efectelor acesteia. Astfel de c. se încheie de către statele care sunt legate între ele prin fluxuri de venituri, capitaluri,

bunuri sau persoane etc. ori prin existența unor proprietăți care aparțin rezidenților unui stat pe teritoriul celuilalt stat. De regulă, astfel de c. prevăd că veniturile realizate de rezidenții unui stat în alt stat se impun în statul în care se obține venitul, fiind scutite în țara de domiciliu. C. se execută și își încetează valabilitatea în conformitate cu normele dreptului comun privitor la tratate, cu prevederea anumitor particularități. O asemenea c. parcurge următoarele etape: negocierea, semnarea, parafarea, notificarea și publicarea ei. Inițiativa negocierii poate să aparțină oricăruia dintre statele interesate în rezolvarea unor probleme fiscale cu implicații internaționale. Propunerea pentru contactarea autorităților celuilalt stat poate veni din partea instituțiilor publice cu atribuții în domeniile finanțelor, comerțului exterior, cooperării economice și tehnico-științifice internaționale, schimburilor culturale, artistice, relațiilor valutare etc. sau din partea unor agenți economici, bănci ori chiar a unor persoane fizice, care prevăd efectele negative ale lipsei unui acord fiscal între statele respective. De regulă, negocierile se desfășoară între experții ministerelor finanțelor și se încheie cu parafarea ad-referendum a proiectului de convenție stabilit. C. se semnează de către persoanele învestite cu „puteri depline" să angajeze guvernele țărilor lor – miniștri, secretari de stat, ambasadori ș.a. Ratificarea c. se face de Parlament sau de șeful statului. Intrarea în vigoare a c. necesită publicarea ei în Monitorul Oficial și efectuarea schimbului de instrumente ratificate. C. prevede data intrării în vigoare, precum și data până la care este valabilă. De regulă, aceste c. se încheie pe perioade de timp nelimitate. C. cuprinde prevederi referitoare la: a) teritoriul pe care această produce efecte; b) persoanele fizice și juridice la care se referă; c) impozitele care se află sub incidența convenției. C. poate deveni caducă în caz de război între statele semnatare sau când are loc dispariția unuia dintre aceste state. Fiecare stat este interesat să încaseze impozite în sume absolute cât mai mari. Totuși aproape toate statele semnează convenții pentru evitarea dublei impuneri și atenuarea consecințelor de inechitate care izvorăsc din aceasta. Astfel, se acordă reduceri sau scutiri de impozite pentru veniturile dobândite de rezidenții unui stat în străinătate sau prin deducerea din impozitul datorat în țara de reședință a impozitelor plătite de rezidenții unui stat în alte state. Pentru prevenirea dublei impuneri și atenuarea consecințelor sale de inechitate, încă din anul 1921 a fost pusă în discuție pe plan internațional de Comitetul Financiar de pe lângă Liga Națiunilor problema dublei impuneri, iar în anul 1928 a fost elaborată prima convenție bilaterală. Astfel de convenții au mai fost elaborate în anul 1943 în Mexic, precum și în 1946 la Londra. În anul 1955 au fost adoptate câteva recomandări de către Consiliul Organizației Europene de Cooperare Economică pentru evitarea dublei impuneri. De asemenea, în 1963 și în 1977 au fost date publicității modele de convenții perfecționate de către Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică. În anul 1979 s-a adoptat Convenția-model a ONU pentru evitarea dublei impuneri a veniturilor și a averii. Convenții-model pentru evitarea dublei impuneri au fost adoptate de ONU și în anul 1981, când Secretariatul acestei organizații mondiale a publicat un manual de negocieri ale convențiilor fiscale bilaterale între diverse țări aflate în curs de dezvoltare. Partea interesată poate cere denunțarea c. prin notificarea scrisă, remisă pe cale diplomatică, mai înainte cu șase luni de data propusă pentru încetarea valabilității ei. V. și **dublă (multiplă) impunere; dubla impunere economică.**

CONVENȚIE PENTRU ÎMPRUMUTURI EXTERNE CONTRACTATE CU GARANȚIA STATULUI, înțelegere între Ministerul Finanțelor, în calitate de garant, și beneficiarul împrumutului extern garantat de stat, în calitate de debitor, care cuprinde drepturile și obligațiile părților. În c. se prevăd următoarele obligații pentru persoana juridică beneficiară de împrumut extern cu garanția statului: a) să utilizeze împrumutul extern garantat în numele și în contul statului numai pentru destinațiile stabilite prin acordul de împrumut extern încheiat între persoana juridică și creditorul extern; b) să achite la scadență obligațiile care decurg din acordul de împrumut extern încheiat cu creditorul extern în favoarea căruia Ministerul Finanțelor a emis

scrisoarea de garanție; c) să plătească, la scadențele și în condițiile prevăzute în c., comisionul de risc, precum și majorările calculate pentru plata cu întârziere a comisionului de risc; d) să înștiințeze în scris Ministerul Finanțelor, cu 15 zile lucrătoare înainte de data scadenței, despre imposibilitatea constituirii, parțiale sau totale, a sumelor necesare pentru plata obligațiilor care decurg din acordul de împrumut extern, cu motivațiile și fundamentările corespunzătoare; e) să achite, la termenele și în condițiile stabilite cu garantul, sumele plătite de acesta ca urmare a executării parțiale sau totale a garanției, precum și majorările de întârziere; f) să informeze Ministerul Finanțelor despre intenția de divizare, privatizare sau despre orice modificări produse în statutul juridic, pentru a adapta în comun prevederile c. la situațiile intervenite; g) să comunice lista care cuprinde conturile și băncile la care are deschise conturile, să anunțe în prealabil și să obțină acordul Ministerului Finanțelor în cazul în care intenționează să transfere sau să deschidă un cont nou la o altă bancă decât cea de la care a contractat împrumutul; h) să prezinte Ministerului Finanțelor, până la data de 5 a lunii următoare celei de raportare, informări periodice în legătură cu angajarea împrumutului garantat de stat și cu modul în care acesta se derulează, precum și cu privire la felul în care a efectuat plata serviciului datoriei publice creat ca urmare a împrumutului contractat cu garanția statului, cu modul în care a onorat plățile datorate la fondul de risc, la termenele și în condițiile stabilite. V. și **împrumut de stat; împrumuturi externe garantate de stat; serviciul datoriei publice externe.**

CONVENȚIE PENTRU LANSAREA TITLURILOR DE STAT, c. , înțelegere încheiată de Ministerul Finanțelor cu instituții financiare specializate, care dobândesc calitatea de agent al statului, în vederea lansării (plasării) titlurilor de stat. În c. se prevăd condițiile generale de emisiune a titlurilor de stat, caracteristicile emisiunii, obligațiile Ministerului Finanțelor și cele ale instituției financiare. Pe baza c. încheiate se elaborează regulamentul privind operațiunile cu titluri de stat și procedurile de lucru care cuprind elemente referitoare la: forma și condițiile emisiunii, determinarea valorii nominale, calculul dobânzii, modalitățile de ofertă și vânzare, înregistrarea, administrarea și plata titlurilor de stat, reglementarea activității și operațiunilor pe piața primară și pe piața secundară a titlurilor de stat etc. Prețul sau dobânda aferentă titlurilor de stat se calculează în felul următor:

a) Pentru titlurile de stat pe termen scurt cu **discont** (v.)

$$P = 1 - \frac{(r \times d)}{360},$$

în care:

P = prețul titlului de stat pe termen scurt cu discont;
r = rata discontului;
d = numărul de zile până la scadență.

$$Y = \frac{r}{P},$$

în care:

Y = randamentul;
r = rata discontului;
P = prețul titlului de stat pe termen scurt cu discont.

b) Pentru titlurile de stat pe termen scurt purtătoare de dobândă:

$$D = \frac{K \times i \times d}{360},$$

în care:

D = valoarea dobânzii;
K = valoarea nominală totală;
i = rata dobânzii la care s-a adjudecat emisiunea;
d = numărul de zile de deținere.

c) Pentru titlurile de stat pe termen mediu și lung se efectuează următorul calcul:

$$D = \frac{K \times i \times d}{365},$$

în care:

D = valoarea dobânzii;
K = valoarea nominală totală;
i = rata dobânzii la care s-a adjudecat emisiunea;
d = numărul de zile de deținere.

CONVENȚIE VAMALĂ, înțelegere care intervine între state cu privire la aplicarea taxelor vamale asupra mărfurilor. C.v. poate fi de sine stătătoare sau poate constitui parte integrantă dintr-un contract comercial. După aria de cuprindere, c.v. pot fi **bilaterale** sau **multilaterale.**

CONVERSIUNE 1. Operațiune financiară care modifică condițiile inițiale ale împrumuturilor de stat contractate anterior. C. constă în modificarea, de fapt în restrângerea avantajelor acordate la lansarea împrumutului de stat, și anume: modificarea duratei împrumutului, micșorarea dobânzii, a câștigurilor, schimbarea formei titlului sau reunirea mai multor împrumuturi într-unul singur, stabilirea altui sistem de amortizare (stingere) a împrumutului etc. De regulă, c. are loc în timpul crizelor economice, în perioada depresiunii, a deprecierii monedei, iar obligațiunile au o putere de cumpărare mai mică față de situația inițială. C. constă și în preschimbarea unui împrumut cu o dobândă mai mare și pe un termen mai scurt într-un nou împrumut cu o dobândă mai mică și pe un termen mai lung. În România a avut loc o mare c. a datoriilor agricole și urbane în anii 1932-1934, ca urmare a crizei economice din anii 1929-1933. Această c. s-a realizat printr-o lege care prevedea reducerea cu 50% a datoriilor agricole și rambursarea lor cu o dobândă de 3% care se plătea la 15 mai și la 15 noiembrie, datorită scăderii prețurilor la produsele agricole. 2. Transformare a unei monede străine în monedă națională și invers. C. reduce dobânda, câștigul, schimbă termenul, dar nu reduce capitalul nominal. Există câteva feluri de conversiune, și anume: **conversiune facultativă**, situație în care deținătorii titlurilor sunt liberi să preschimbe titlurile împrumutului vechi cu înscrisurile unui nou împrumut sau să păstreze vechile titluri. De pildă, dacă dobânda noului împrumut este mai mică, deținătorii nu vor preschimba titlurile, ci le vor menține pe cele vechi; **conversiune forțată**, care constă în transformarea forțată a unui împrumut contractat, de pildă, cu 10% în unul cu o dobândă de 7%. La expirarea termenului de preschimbare stabilit, titlurile vechi își pierd valabilitatea; **conversiune sau rambursare anticipată**, situație în care deținătorii de titluri au următoarele posibilități: să fie de acord cu preschimbarea titlurilor vechiului împrumut cu altele noi în condițiile stabilite de stat ori să ceară rambursarea anticipată a împrumutului. Acest fel de conversiune este cel mai utilizat. V. și **împrumut de stat; obligațiune.**

CONVERSIUNEA DATORIILOR AGRICOLE, complex de măsuri întreprinse în anii 1932-1934, care au modificat esenţial condiţiile în care au fost acordate credite agricultorilor. Din cauza situaţiei economice grele în care se aflau agricultorii români şi mai ales datorită crizei economice din anii 1929-1933, au „îngheţat" toate categoriile de credite. Între debitori şi creditori exista o tensiune crescândă, fapt care constituia un mare motiv de îngrijorare. Datorită efectelor crizei economice, ţăranii erau cei mai loviţi deoarece se împrumutaseră la bănci şi la cămătari, iar prăbuşirea preţurilor produselor agricole i-a pus în imposibilitate de a-şi respecta obligaţiile faţă de creditori. Ţărănimea română era ameninţată să-şi vândă pământul pentru a-şi plăti datoriile. În acelaşi timp, ţăranii nu puteau contracta noi credite. Imposibilitatea contractării de noi împrumuturi nu convenea nici băncilor, deoarece îngreuna circulaţia bănească a ţării. Credite restante aveau şi proprietarii mijlocii şi mari, care au folosit împrumuturile mai ales pentru creşterea proprietăţii lor funciare. Aceste împrumuturi au rămas imobilizate în timpul crizei, cu toate că băncile ar fi avut posibilitatea să-i constrângă să plătească. Unele datorii ale debitorilor ajunseseră prin bănci în portofoliul băncii de emisiune, datoriile respective fiind preluate de stat. Dar majoritatea datoriilor se aflau în portofoliul celorlalte bănci, blocând resursele lor. În acele condiţii, era necesară găsirea unei soluţii pentru salvarea proprietăţii, care constituie baza puterii economice. Depunătorii asaltau băncile, cerând să li se restituie depunerile. Concomitent, plasamentele lor erau imobilizate din cauza insolvabilităţii debitorilor şi a investiţiilor proprii. Dată fiind situaţia foarte grea, primele măsuri ale statului au fost îndreptate pentru apărarea debitorilor de consecinţele nerambursării la scadenţă a creditelor. În acest scop, au fost elaborate unele acte normative, care mai întâi au suspendat executarea silită a bunurilor aparţinând debitorilor. Au fost întreprinse şi alte măsuri pentru reglementarea relaţiilor dintre creditori şi debitori. Principalele acte normative au fost legile privind conversiunea datoriilor agricole din anii 1932 şi 1933, precum şi Legea pentru lichidarea datoriilor agricole şi urbane din 7 aprilie 1934. Această din urmă lege a redus datoriile debitorilor agricoli cu 50% şi a eşalonat datoriile rămase pe o perioadă de 17 ani cu o dobândă de numai 3%. În cazul în care situaţia financiară a băncii nu permitea o plată minimă a datoriilor, banca respectivă era lichidată. De asemenea, legea din 1934 a prevăzut acoperirea de către stat a tuturor pierderilor băncii de emisiune şi ale creditului funciar rural. Concomitent, s-a creat un fond pentru refacerea creditului, care a fost folosit pentru acoperirea pierderilor suferite de marile bănci prin reducerea creanţelor agricole. V. şi **conversiune.**

CONVERSIUNEA ÎMPRUMUTURILOR DE STAT, operaţiune prin care se schimbă un împrumut de stat contractat potrivit legii, în anumiţi termeni, cu un alt împrumut de stat, cu o dobândă mai mică sau cu un termen mai îndepărtat de rambursare. C. urmăreşte reducerea costurilor împrumutului de stat iniţial, uşurarea serviciului datoriei publice a statului, prin majorarea termenului de rambursare a ratelor de capital şi de plată a dobânzilor şi a altor costuri aferente împrumuturilor de stat. În vederea realizării c.î. de s., Ministerul Finanţelor prezintă un memorandum în acest scop Guvernului, care îşi poate da acordul pentru trecerea la c. V. şi **serviciul datoriei publice interne.**

CONVERTIBILITATE, însuşirea unei monede de a fi schimbată în mod liber cu moneda altei ţări sau cu aur. Operaţiune prin care deţinătorul unor bancnote are dreptul să ceară băncii de emisiune, iar aceasta are obligaţia să-i achite – fără nici o restricţie – bancnotele contra aur, argint sau devize-aur (o sumă de valută străină), la paritatea legală. Spre a satisface aceste cereri, banca trebuia să aibă în permanenţă în tezaurul ei o acoperire în aur sau devize-aur, într-o anumită proporţie. C. putea fi integrală sau limitată. În evoluţia istorică a sistemelor monetare, noţiunea de c. a cunoscut importante modificări de conţinut. Iniţial, o dată cu punerea în circulaţie a bancnotelor, prin convertibilitate se înţelegea liberul schimb al bancnotelor în aur la cursul legal, respectiv la conţinutul în aur stabilit prin legea monetară a ţării. Astfel, convertibilitatea

presupunea efectuarea emisiunii de bancnote, ținându-se seama de mărimea stocului de metal nobil de acoperire și de posibilitatea importului și a exportului liber al aurului. Bancnotele se preschimbau în aur de către băncile de emisiune la cererea oricărui posesor, la paritatea oficială, iar monedele diferitelor țări erau convertibile și între ele, putându-se schimba direct una cu alta, la un curs care varia în jurul parităților legale, pe baza cererii și ofertei. Aceasta era convertibilitatea deplină, situație în care se asigura spontan și în mod automat menținerea echilibrului dintre cerere și ofertă. În condițiile în care cererea de valute creștea, se înregistra și o creștere a cursului lor, ceea ce presupunea ca la un anumit nivel al cursului să fie mai convenabilă schimbarea bancnotelor în aur, iar angajamentele economice să fie achitate în aur. În asemenea situații, cererea de valute se micșora și, drept urmare, scădea și cursul acestora, ceea ce făcea mai convenabilă plata în valută decât plata în aur. În acest sistem, cursurile valutare oscilau în jurul paritații metalice, limită determinată de punctele-aur, potrivit costului transportului aurului dintr-o țară în alta, de mărimea primelor de asigurare etc. În sistemul etalon-aur aplicat până la primul război mondial, când circulau atât banii de aur cu valoare intrinsecă deplină, cât și bancnotele puse în circulație de băncile de emisiune, acestea erau obligate să preschimbe bancnotele lor în aur oricărui prezentator. Ca urmare a faptului că după primul război mondial nu s-a mai putut reveni la sistemul etalon-aur, unele țări au practicat sistemul etalon aur-lingouri, în cadrul căruia, de fapt, convertibilitatea era limitată, deoarece banca de emisiune avea obligația să preschimbe bancnotele sale prezentatorilor, dar nu în monede de aur, ci în lingouri de aur și numai dacă se prezentau la schimb bancnote în sumă de peste un anumit plafon (în România, în februarie 1929, acest plafon a fost stabilit la 100 000 de lei). Aceste plafonări ale convertibilității au făcut ca, de fapt, aurul să fie rezervat plăților internaționale. În sistemul etalon aur-devize, c. se putea face atât în aur, cât și în devize-aur (exprimate inițial în dolari, lire sterline etc., considerate atunci valute forte); bancnotele băncii de emisiune puteau fi acoperite parțial și cu devize. C. bancnotelor se putea face în aur sau în devize, la libera alegere a băncii de emisiune. Ea și-a pierdut treptat din importanță, ajungându-se astăzi ca emisiunea monetară să nu se mai facă în funcție de acoperirea în aur. Rezervele de aur și devize și-au limitat treptat rolul la compensarea dezechilibrului balanțelor de plăți. Începând din august 1971, nici dolarul S.U.A. nu mai este convertibil în aur. Cu toate că este prevăzută de lege, astăzi nici o țară din lume nu mai practică convertibilitatea bancnotelor în aur. ❖ **C. monedei naționale** este în prezent însușirea legală a acesteia de a circula liber în relațiile internaționale, de a se schimba pe valuta altei țări prin vânzare-cumpărare, la un anumit preț (curs) care se formează în funcție de situația pieței, fără nici o restricție cu privire la mărimea sumei ori calitatea persoanei, adică indiferent dacă aceasta este rezidentă sau nerezidentă, precum și indiferent de scopul pentru care se efectuează schimbul valutar. Prin **c.m.n.** se înțelege și dreptul deținătorului unor bancnote de a cere și obligația băncii care le-a emis de a efectua preschimbarea acestora în orice altă monedă dorită. Moneda convertibilă este un instrument al desfășurării pe bază de echivalențe a schimburilor economice, tehnice, științifice etc., al exprimării eficienței operațiunilor de import-export, precum și o pârghie de influențare – prin mijlocirea cursului valutar – atât a echilibrului balanței de plăți, cât și a echilibrului economic intern, asigurând astfel legătura între economia internă și cea externă. C. are la bază puterea de cumpărare cu care fiecare economie națională garantează emisiunea și circulația monedei sale naționale, exprimată în cuantumul și structura mărfurilor, a lucrărilor și a serviciilor care se pot cumpăra cu moneda respectivă. C. monedei creează premisele determinării exacte a eficienței activității economice și ale dimensionării efective a potențialului economiei naționale. Moneda convertibilă face posibilă evaluarea corectă a eficienței comerțului exterior, poate orienta mai bine activitatea unităților economice care produc mărfuri pentru export și facilitează finanțarea pe termen scurt a diferitelor operațiuni cu parteneri străini. C. este un act de mare responsabilitate, care poate să aibă consecințe pozitive sau negative pentru economia națională, pentru agenții economici, ca și pentru populația țării. C. monedei naționale este

condiționată de premise economice, monetare, financiare și organizatorice; la rândul său, c. stimulează dezvoltarea economiei naționale și a finanțelor țării, ceea ce are efecte pozitive asupra eficienței producției și comerțului exterior. Prin c. și prin mijlocirea cursului valutar real se realizează corelarea proceselor economice interne cu cele externe, se sensibilizează economia internă față de progresul tehnico-economic mondial, se stimulează promovarea tehnologiilor moderne, precum și a structurilor economice noi, eficiente. De asemenea, c. înlesnește echilibrarea balanței de încasări și plăți externe. Trecerea leului la c. și folosirea lui pe piața internațională necesită înfăptuirea unor măsuri economice, financiare și monetare, prin realizarea unui complex de acțiuni de dezvoltare economică, în condiții de echilibru general și de eficiență ridicată, care să aibă ca efect reducerea decalajelor existente între România și țările avansate sub aspect economic. O monedă devine convertibilă numai dacă acest fapt este recunoscut în relațiile cu alte țări. Măsurile întreprinse trebuie să conducă la ridicarea puterii de cumpărare a leului, precum și la acțiuni economice care să țină seama de riscurile ce se pot ivi pe piața valutară. Într-o anumită formă, c. este supusă controlului din partea statului. Realizarea c. leului necesită îndeplinirea unor premise și măsuri organizatorice, economice și financiar-monetare. **În domeniul organizatoric** este necesară realizarea unor condiții și măsuri, ca de exemplu: elaborarea unei legislații corespunzătoare, organizarea pieței valutare, crearea pieței interne de capital și de credit, constituirea unui mecanism de intervenție pe piețele de schimb, renunțarea la forma de decontare prin clearing, extinderea competențelor unităților economice în domeniul comerțului exterior, stimularea agenților economici în extinderea exportului și reducerea importului prin impozite, taxe vamale, prime de export etc., întărirea și perfecționarea controlului economico-financiar, organizarea și modernizarea sistemului informațional etc. **În domeniul economic** este necesar să se întreprindă următoarele măsuri: realizarea autonomiei decizionale și a răspunderii agenților economici ca o condiție esențială a tranziției la economia de piață, înzestrarea tehnică modernă a economiei naționale, restructurarea ramurilor și subramurilor economice, dezvoltarea intensă, eficientă și echilibrată a economiei naționale, crearea unui potențial economic ridicat, creșterea productivității muncii, reducerea costurilor de producție și a cheltuielilor de circulație, creșterea continuă și în ritm înalt a produsului național brut, crearea unui potențial economic ridicat, îmbunătățirea calității, fiabilității și esteticii produselor, creșterea ponderii ramurilor care valorifică superior materiile prime interne și din import, creșterea eficienței exportului, sporirea încasărilor valutare pe locuitor etc. **În domeniul financiar-monetar** sunt necesare măsuri ca: ▪asigurarea libertății agenților economici în crearea, repartizarea și folosirea profitului; ▪corelarea prețurilor interne cu cele externe; ▪realizarea echilibrului efectiv și permanent al bugetului public național; ▪echilibrarea balanței de plăți; ▪constituirea anumitor rezerve de aur și devize libere; ▪stabilirea unui curs valutar real, bine fundamentat, al monedei naționale, care să țină seama de raportul dintre puterea de cumpărare a leului și cea a celorlalte valute; ▪constituirea unui mecanism pentru apărarea monedei naționale; ▪stabilirea valorii paritare a leului în concordanță cu puterea reală de cumpărare; ▪desființarea oricăror restricții valutare; ▪renunțarea la acordurile bilaterale de plăți care nu concordă cu c.; ▪funcționarea corectă a mecanismului emisiunii monetare; ▪acordarea de credite bancare numai cu justificare economică; ▪practicarea unor prețuri și tarife fundamentate economic, corelate cu prețurile externe, pe baza cererii și ofertei; ▪consolidarea și practicarea cursului unic față de valutele străine pentru toate operațiunile și tranzacțiile internaționale, atât comerciale, cât și necomerciale; ▪întărirea bonității financiare a României pe piețele externe etc. Țara noastră definește leul pe baza coșului valutar în relațiile cu monedele convertibile și stabilește cursul valutar potrivit normelor pieței monetare internaționale. Cursul valutar al leului se determină pe baza parității puterii de cumpărare. De asemenea, se folosește cursul unic pentru decontările curente, acesta fiind determinat în fiecare zi, avându-se în vedere factorii care modifică poziția valutelor străine față de cursul actual. Determinarea cursului unic se face pe baza unui coș

de şase valute: dolarul, marca germană, francul francez, francul elveţian, lira sterlină, lira italiană. Astăzi c. funcţionează numai în relaţiile monetare internaţionale, purtând numele de c. externă. Orice tranzacţie, indiferent de natura sa (vânzări de mărfuri, executări de lucrări, prestări de servicii, vânzări mobiliare şi imobiliare etc.), între unităţi economice care aparţin ţărilor cu monede diferite se încheie prin cedarea către creditor a unui activ exprimat fie în moneda debitorului, fie în cea a creditorului, fie în altă deviză. Acest activ ia forma unei înscrieri în registrele unei bănci din ţara debitorului, în creditul unui cont deschis pe numele vânzătorului străin sau, mai frecvent, în registrele băncii acestuia din urmă. Moneda în care este exprimat acest activ este considerată **convertibilă** atunci când este posibilă transferarea ei unui terţ rezident într-o ţară diferită. **C.** cuprinde, de asemenea, permisiunea utilizării soldului creditor al unei ţări asupra altei ţări pentru stingerea datoriilor pe care prima ţară le are faţă de terţe ţări. În prezent, c. unor monede este limitată, ajungându-se în unele cazuri până la suspendarea ei. O monedă nu devine c. numai prin faptul că este confecţionată dintr-un metal preţios (aur, argint etc.) şi că astfel are o valoare proprie, intrinsecă, şi nici dacă este legată de anumite valori materiale. Atât pe plan naţional, cât şi pe plan internaţional, puterea de cumpărare a monedei este determinată de nivelul de dezvoltare a economiei naţionale, de forţa de creativitate, de producţie, de productivitatea muncii, de mărimea produsului naţional brut şi a avuţiei naţionale, de competitivitatea mărfurilor produse, de menţinerea permanentă a echilibrului între cerere şi ofertă, de stabilitatea preţurilor, de creşterea puterii de cumpărare, precum şi de constituirea unor rezerve valutare. În concluzie, o monedă devine c. nu prin modul cum este ea, prin formele sale exterioare, ci prin ceea ce reprezintă, prin mărimea şi calitatea produsului naţional brut. De asemenea, moneda devine c. numai dacă este recunoscută în această calitate în relaţiile cu alte ţări. Realizarea **c.m.n.** necesită îndeplinirea următoarelor condiţii: ▪existenţa unui sistem de preţuri care să aibă la bază costuri reale şi să ţină seama de raritatea mărfurilor pe plan naţional şi internaţional; ▪existenţa unei oferte largi, diversificate, de mărfuri pentru export; ▪punerea în funcţiune a pieţei valutare, pe baza unor cursuri unice, care să asigure un echilibru aproximativ între cererea şi oferta de devize. În concluzie, trecerea la c. leului necesită: ▪consolidarea economiei naţionale; ▪creşterea capacităţii ei de a produce bunuri şi servicii de calitate, într-o structură diversificată, competitive pe piaţa externă; ▪crearea unor importante rezerve de valută străină care să asigure necesităţile de import ale ţării pe 5-8 ani; ▪formarea unui sistem de preţuri interne, flexibile şi reale, fundamentate pe cheltuielile de producţie şi corelate cu cele de pe piaţa internaţională etc. La c. se pot aplica următoarele restricţii: suma care se poate schimba, scopul schimbării banilor naţionali cu cei străini (operaţiuni comerciale, turism, plasament de capital etc.), calitatea celui care sau pentru care se face schimbul monedei naţionale etc. Dacă nu există astfel de restricţii, moneda este liber convertibilă (S.U.A., Germania, Marea Britanie, Franţa, Italia ş.a.). În practica internaţională există şi se folosesc mai multe forme de c., cum sunt: **c. declarată**, care se practică pe baza unei legi sau a altui act normativ; **c. generală**, care este forma cea mai largă a c., fiind valabilă pentru operaţiunile rezidenţilor şi nerezidenţilor, pentru toate felurile de tranzacţii, deci şi pentru transferurile de capital; **c. internă limitată**, care se practică pentru toate operaţiunile curente, cum sunt: plăţi pentru importuri, executări de lucrări, prestări de servicii, alte operaţiuni cu străinătatea, transferuri de capital, schimb de valută contra lei, folosindu-se cursul de schimb al zilei; **c. în condiţiile statutului Fondului Monetar Internaţional**, care se realizează între ţările membre potrivit normelor cuprinse în statut; **c. nedeclarată**, realizată de fapt ca urmare a măsurilor luate de stat în domeniul politicii valutare şi prin care se desfiinţează restricţiile valutare; **c. parţială**, care se limitează la deţinătorii nerezidenţi de sume în monedă naţională şi care este valabilă pentru toate plăţile sau numai pentru plăţile curente. ❖ **C. titlurilor financiare**, calitatea unui titlu financiar de a putea fi preschimbat de către deţinător contra altor titluri financiare ale aceluiaşi emitent. În mod obişnuit, acţiunile preferenţiale şi obligaţiunile emise de companii pot fi convertite în acţiuni

comune. ❖ **C. valutei**, schimbare a unei valute cu alte valute sau cu aur, conform parității stabilite. **C.v.** poate fi parțială, când valuta unei țări se schimbă numai cu unele valute, și totală, când schimbul se poate face cu toate valutele străine. În cadrul sistemului valutar internațional, **c.v.** are anumite limite, și anume: se poate folosi numai între autoritățile monetare statale; cuprinde numai preschimbarea reciprocă a valutelor țărilor respective; se referă numai la transferurile de valută care decurg din diferitele operațiuni comerciale și necomerciale, neadmițându-se exportul de capital; pot fi admise să participe la astfel de operațiuni numai țările care îndeplinesc anumite condiții economice, monetare, financiare etc. **V. și etalon; valută; valută convertibilă.**

COOPERARE BANCARĂ INTERNAȚIONALĂ, latură importantă a cooperării tehnice și economice internaționale. **C.b.i.** poate îmbrăca mai multe forme: a) **cooperarea în domeniul operațiunilor bancare și al creditelor**, în cadrul organismelor speciale ale O.N.U., în special în cadrul Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (O.N.U.D.I.); b) **cooperarea internațională referitoare la instituțiile regionale**, în care apar, de cele mai multe ori, și aspecte bancare; c) **cooperarea bilaterală interbancară**, care îmbracă forma băncilor mixte, al căror capital se constituie din vărsămintele periodice ce se efectuează de către băncile țărilor participante; d) **factoringul**, care constituie tehnica prin care – în baza unei convenții intervenite între părți – un anumit organism specializat pune la îndemâna celor ce produc și distribuie anumite bunuri, diferite servicii specializate în domeniul operațiunilor financiare sau bancare (încasări, plăți, contabilitatea operațiunilor, acordări de credite etc.). Efectuarea operațiunilor de factoring presupune participarea următoarelor părți: factorul, respectiv casa bancară specializată, aderentul (furnizorul, vânzătorul de mărfuri sau de servicii) și cumpărătorul. Factorul primește pentru serviciile pe care le efectuează un comision (agio). Aderentul (furnizorul) se plătește de către factor cu anticipație, fapt pentru care acesta din urmă primește o dobândă. Din acest punct de vedere, factoringul este practic un credit comercial care se acordă pe termen scurt; e) **consorții bancare internaționale**, care sunt de fapt convenții între bănci ale diferitelor țări, având menirea de a finanța anumite acțiuni economice. **V. și consorțiu.**

COOPERARE FINANCIARĂ INTERNAȚIONALĂ, parte componentă a întregului sistem de relații economice dintre state și organisme internaționale, care cuprinde un complex de relații determinate de schimbul de activități dintre două sau mai multe state, în mod direct sau prin intermediul unor organisme internaționale, prin care se reglementează coparticiparea la constituirea fondurilor valutare necesare finanțării sau creditării unor obiective sau acțiuni economice, în scopul dobândirii de avantaje reciproce convenabile. **C.f.i.** cunoaște mai multe forme și modalități de realizare, și anume: **bănci mixte** (v.), una dintre cele mai răspândite forme de cooperare, al căror capital se formează din vărsămintele a două sau mai multe țări; **consorțiu bancar**, care este o înțelegere între bănci aparținând diferitelor țări, cu menirea de a finanța diferite activități economice, tehnico-științifice etc. Acest gen de consorțiu bancar se deosebește esențial de consorțiul bancar ca formă de monopol. Ca formă a **c.f.i.**, consorțiul bancar constă în unirea organismelor de finanțare din două sau mai multe țări (exportatoare și importatoare) în vederea corelării politicii de credite pentru facilitatea satisfacerii cererii de credite. Consorțiul bancar creează facilități comerțului internațional, făcând posibilă vânzarea-cumpărarea de mărfuri de valori mari pe credite acordate pe termen mediu și lung, simplifică formalitățile de creditare a cumpărătorului, înlesnește alegerea monedei de plată, ceea ce permite evitarea – într-o anumită măsură – a fluctuațiilor monetare ce pot apărea între timp în țările care fac parte din consorțiu; permite specializarea băncilor pe diferite forme sau domenii de activitate, precum și pe zone de acțiune; **convențiile de credit**, care se încheie în privința livrărilor de diferite utilaje, instalații etc. pe credit; **livrările în compensație**, care permit dezvoltarea producției în scopul satisfacerii cererilor partenerilor, fără să fie necesare resurse financiare.

COOPERATIVĂ, întreprindere al cărei capital în acțiuni aparține membrilor săi. Numărul acțiunilor pe care îl poate deține fiecare membru este limitat. Membrii cooperatori exercită conducerea și controlul asupra strategiei și activității cooperativei.

COOPERATIVĂ DE CREDIT, formă a cooperației în domeniul creditului în mediul sătesc. C. de c. sunt subordonate Uniunii Centrale a Cooperativelor de Consum și de Credit din țara noastră. Resursele acestor cooperative se constituie în principal din contribuția membrilor lor. C. de c. le acordă acestora credite pentru scopuri productive și pentru anumite cerințe gospodărești. Pe baza convențiilor încheiate, c. pot efectua operațiuni de mandat pentru alte instituții de credit etc. C. de c. îndeplinesc un rol important în dezvoltarea, în rândurile populației, a spiritului de asociere, de economie, de întrajutorare și bună gospodărire și în antrenarea acesteia în rațională utilizare a mijloacelor bănești și creșterea producției în gospodăriile proprii. C. de c. efectuează în beneficiul membrilor cooperatori următoarele operațiuni: a) acordă împrumuturi cu prioritate, în condiții avantajoase, membrilor cooperatori pentru cumpărarea de animale, furaje, mașini, utilaje, unelte agricole, îngrășăminte chimice; b) prestează servicii bancare; c) fructifică economiile bănești ale membrilor cooperatori și ale altor depunători; d) păstrează disponibilitățile bănești ale membrilor cooperatori și ale persoanelor juridice care au conturi deschise la ele; e) contractează împrumuturi de la bănci; f) efectuează operațiuni de schimb valutar; g) efectuează operațiuni financiar-bancare pe bază de mandat etc.

COPIA JURNALULUI DE BORD, document de bază care este luat în considerare la stabilirea daunelor produse la navele asigurate. În c.j. de b. este necesar să fie descris detaliat evenimentul care s-a produs și dispozițiile date înainte, în timpul și după producerea evenimentului care a cauzat avaria, precum și cauzele, efectele și mărimea daunei.

COPIA JURNALULUI DE MAȘINI, document de bază care este luat în considerare la stabilirea daunelor produse la navele asigurate. În c.j. de m. trebuie precizat evenimentul care s-a produs, măsurile luate și dispozițiile date înainte, în timpul și după producerea evenimentului care a produs paguba, precum și cauzele, efectele și dimensiunea pagubei.

CORPORAȚIA BURSEI, totalitatea comercianților și industriașilor care au firmă înscrisă, precum și agricultorii, proprietari ai unei anumite suprafețe de pământ, care pot intra și efectua operațiuni de bursă.

CORPORAȚIA FINANCIARĂ INTERNAȚIONALĂ (C.F.I.), organism internațional de finanțare a dezvoltării economice, filială a Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare, înființată și condusă de aceasta din 1956. C.F.I. are drept scop completarea și diversificarea operațiunilor B.I.R.D., acordarea de împrumuturi pentru dezvoltarea întreprinderilor productive particulare din țările membre aflate în curs de dezvoltare ș.a. C.F.I. contribuie din punct de vedere juridic, financiar și tehnic la dezvoltarea sectorului productiv din țările în curs de dezvoltare, colaborând cu celelalte organisme ale B.I.R.D. Fondurile c. se formează din vânzarea de acțiuni, principalii acționari fiind S.U.A., Anglia, Franța, India ș.a., precum și pe calea cooptării de parteneri investitori străini în realizarea unor obiective de investiții. C. își folosește fondurile pentru diferite participații financiare și industriale și pentru acordarea de împrumuturi. Calea principală de utilizare a fondurilor este cea a participațiilor (investițiilor) la capitalul întreprinderilor industriale nou înființate sau la modernizarea și dezvoltarea celor existente. Prin intermediul corporației, formalitățile specifice investițiilor se simplifică, negocierile sunt mai simple, iar obiectivele realizate pot fi cedate în vederea reconstituirii fondurilor acestui organism. Participarea C.F.I. la investiții presupune îndeplinirea câtorva condiții, și anume: ▪investițiile să fie rentabile în perspectivă; ▪să conducă la realizarea de economii valutare pentru țara în curs de

dezvoltare; ▪să stimuleze progresul tehnic, valorificarea resurselor naturale, crearea de noi locuri de muncă; ▪să permită retragerea corporației și înlocuirea sa cu aportul autohton; ▪să existe o piață aptă să absoarbă produsele ori serviciile întreprinderii etc. Resursele C.F.I. mai sunt investite în diferite societăți de finanțare locală sau regională care, la rândul lor, sprijină sectorul particular din țările în curs de dezvoltare. C.F.I. acordă împrumuturi pe termene de până la 15 ani pentru investiții, cu o dobândă convenabilă determinată de conjunctura pieței și cu un comision de 1% asupra părții de împrumut pe care debitorul încă nu l-a utilizat. Restituirea împrumuturilor se face în valută liber convertibilă. În vederea realizării scopurilor sale, C.F.I. realizează următoarele funcții: acordă asistență tehnică și financiară pentru crearea și dezvoltarea întreprinderilor particulare și a societăților mixte, care să contribuie la dezvoltarea țărilor membre, prin realizarea de investiții în condiții de competitivitate și rentabilitate economică; se preocupă de punerea laolaltă a posibilităților de investiții, cu mobilizarea de resurse particulare interne și străine; stimulează și sprijină crearea condițiilor care să determine orientarea capitalului particular intern și străin spre investiții productive în țările membre. România a aderat la C.F.I. în anul 1990, fiind al 138-lea membru al acestei organizații. Aderarea României la C.F.I. va contribui la dezvoltarea și consolidarea sectorului particular, în condițiile accelerării procesului de trecere la economia de piață, ale demonopolizării și descentralizării activității economice. V. și **Asociația Internațională pentru Dezvoltare; Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare.**

CORPORAȚIE, mod de organizare a activității economice și financiare care face posibilă dezvoltarea unității economice, accesul acesteia la capital, precum și micșorarea riscului în activitatea sa.

CORPUL DE CONTROL AL MODULUI DE STABILIRE ȘI DE PLATĂ A AJUTORULUI DE ȘOMAJ, organ de control specializat creat pentru urmărirea desfășurării activității privind stabilirea și plata ajutorului de șomaj. C. de c. funcționează în cadrul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale și se află în subordinea subsecretarului de stat care coordonează activitatea din domeniul forței de muncă. În cadrul direcțiilor teritoriale de muncă și protecție socială, controlul modului de desfășurare a activității de stabilire și de plată a ajutorului de șomaj se realizează de Corpul de Control pentru Stabilirea și Plata Ajutorului de Șomaj. Pentru aplicarea Legii nr. 1/1991 privind protecția socială a șomerilor și reintegrarea lor profesională, organele de control constituite în acest scop au următoarele atribuții: ▪verifică dosarele întocmite, în baza cărora se acordă ajutorul de șomaj; ▪controlează dacă beneficiarii ajutorului de șomaj se încadrează în categoriile de persoane prevăzute de lege; ▪verifică dacă ajutorul de șomaj a fost stabilit corespunzător situației în care se află persoanele în cauză; ▪se asigură că persoanele care beneficiază de ajutorul de șomaj îndeplinesc condițiile privind domiciliul sau, după caz, reședința, verificând dacă au avut ultimul loc de muncă în acea localitate; ▪observă respectarea termenelor privind acordarea ajutorului de șomaj, termene prevăzute pentru fiecare situație în parte; ▪controlează modul de respectare a prevederilor legale privind obligația beneficiarilor de ajutor de șomaj de a se prezenta la oficiul forței de muncă pentru viza bilunară a carnetului de evidență; ▪controlează dacă ajutorul de șomaj se plătește proporțional cu numărul de zile calendaristice cât titularul este îndreptățit să primească acest ajutor; ▪analizează legalitatea suspendării sau sistării plății ajutorului de șomaj în cazul persoanelor care nu mai sunt îndreptățite să primească în continuare acest ajutor; ▪verifică dacă s-a efectuat restituirea ajutorului de șomaj de către persoanele care au fost reintegrate în muncă de organele de jurisdicție competente și cărora li s-au acordat despăgubiri pentru perioada nelucrată; ▪efectuează controale în unități privind angajarea de personal din rândul șomerilor; ▪verifică la agenții economici corectitudinea cotelor și a sumelor depuse pentru fondul ajutorului de șomaj, în contul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, la Banca Națională; ▪controlează destinația plăților din fondul constituit pentru plata ajutorului de

şomaj; ▪verifică modul de aplicare a hotărârilor judecătoreşti în legătură cu litigiile privind stabilirea şi plata ajutorului de şomaj; ▪controlează în unităţile economice modul şi termenul de comunicare a locurilor vacante; ▪controlează cursurile de calificare şi recalificare a şomerilor, eficienţa acestor cursuri; ▪întocmeşte rapoarte privind activitatea desfăşurată şi informează periodic conducerea ministerului sau, după caz, a direcţiei de muncă şi protecţie socială, asupra aspectelor constatate; ▪face propuneri de îmbunătăţire a sistemului de organizare şi perfecţionare a activităţii privind acordarea ajutorului de şomaj; ▪constată producerea unor contravenţii şi aplică sancţiuni legale; ▪soluţionează sesizările şi reclamaţiile primite la Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale sau la direcţiile de muncă şi protecţie socială, legate de modul de aplicare a Legii privind protecţia socială a şomerilor şi reintegrarea lor profesională. V. şi **ajutorul de şomaj.**

CORPUL DE CONTROL ÎN DOMENIUL ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT, organ al Casei Naţionale de Pensii şi Alte Drepturi de Asigurări Sociale care exercită controlul cu privire la modul cum persoanele juridice şi persoanele fizice care folosesc personal salariat achită contribuţia de asigurări sociale, precum şi modul în care acestea încasează şi plătesc contribuţia pentru pensia suplimentară. Societăţile comerciale româneşti şi străine cu sediul în România, cu capital integral sau parţial privat, asociaţiile familiale, reprezentanţele în România ale societăţilor comerciale din străinătate, precum şi persoanele fizice care folosesc personal salariat au obligaţia de a înregistra contractele individuale de muncă ale salariaţilor la camerele de muncă din cadrul direcţiilor judeţene de muncă şi protecţie socială, respectiv la Camera de Muncă din cadrul Direcţiei Generale de Muncă şi Protecţie Socială a Municipiului Bucureşti.

CORUPŢIE (fr. **coruption**; lat. **coruptio**), încălcarea normelor de moralitate, de cinste; abatere de la datorie; venalitate, desfrânare.

CORVOADĂ, muncă gratuită pe care ţăranii erau constrânşi în trecut să o presteze în folosul boierilor sau al statului.

COST, totalitatea cheltuielilor exprimate valoric, efectuate de un agent economic cu exploatarea capacităţilor de producţie şi utilizarea de materii prime, materiale, combustibil etc. şi de forţă de muncă pentru producerea de bunuri materiale, executarea de lucrări şi prestarea de servicii. Nivelul **c.** poate fi influenţat de următorii factori: ▪preţurile materiilor prime, materialelor, combustibililor şi energiei; ▪modificarea consumurilor specifice de materii prime, materiale şi energie; ▪indicii de folosire a elementelor de active circulante; ▪salariile şi alte drepturi salariale; ▪cotele procentuale ale asigurărilor sociale şi ale ajutorului de şomaj; ▪indicele productivităţii muncii; ▪cotele de cheltuieli indirecte; ▪măsura recuperării materiilor şi materialelor refolosibile etc.

„COST AL ARDERII" (engl. **burning cost**), cota de primă cuvenită reasigurătorilor, exprimată în procente, care se aplică asupra volumului de prime încasate în anul de asigurare; procedeu de calcul întâlnit la **reasigurarea neproporţională** (v.) în legătură cu repartizarea primelor între reasigurat şi reasigurător. **C. al a.** se calculează pe baza următoarei formule:

$$C_a = \frac{D \cdot 100}{P \cdot 80} \cdot 100,$$

în care:

C_a = „costul arderii" (cota de primă cuvenită reasigurătorilor), exprimat în procente;

D = volumul daunelor înregistrate de reasigurat în ultimii cinci ani;

P = volumul total al primelor încasate de reasigurat în ramura considerată, în ultimii cinci ani.

Raportul 100/80 arată că „costul arderii" este amendat în favoarea reasigurătorilor în această

proporție, evidențiind în ce proporție se reduce raportul daune/prime. Prin aplicarea C_a asupra volumului total de prime încasate de reasigurat într-un an se obțin primele de reasigurare care se cuvin reasigurătorului.

COST AL PRODUCȚIEI GLOBALE, totalitatea cheltuielilor exprimate în bani, privind întreaga producție fabricată de secțiile întreprinderii, cu excepția cheltuielilor ocazionate de circulația internă a acestor produse. În cadrul cheltuielilor pentru producția globală se cuprinde și costul producției neterminate.

COST COMERCIAL, v. COST COMPLET.

COST COMPLET, c. format din **costul de uzină** (v.), la care se adaugă cheltuielile de desfacere. Acest cost este cunoscut și sub denumirea de **cost comercial** sau **cost total.**

COST DE OPORTUNITATE, c. unei operațiuni (activități) la care se renunță. C. de o. apare numai în societatea în care resursele disponibile sunt limitate, ceea ce înseamnă că nu se pot satisface toate cerințele. Dacă resursele societății ar fi nelimitate, atunci nici o activitate (operațiune) nu s-ar realiza pe seama alteia, deoarece toate ar putea fi înfăptuite, iar c. de o. al fiecăreia, respectiv valoarea activității la care se renunță, ar fi zero. Este limpede că în lumea reală actuală, în care există lipsuri, c. de o. este pozitiv.

COST DE OPORTUNITATE A DEȚINERII DE MONEDĂ, c. ce se determină cu deosebire în perioada de inflație și care este format din **rata reală a dobânzii** (v.) și rata inflației. De pildă, la o rată reală a dobânzii de 10% și o rată a inflației zero, c. de o. a d. de m. propriu-zis este de 10%. Dacă însă rata inflației este de 15%, atunci costul real de o. a d. de m. este de 25%. Ca urmare, în perioadele de inflație, agenții economici și populația urmăresc să-și reducă cantitatea de numerar efectiv. În aceste condiții, viteza de circulație a monedei crește, fapt care constituie un factor suplimentar de **accelerare a inflației** (v.).

COST DE PRODUCȚIE, categorie economică a producției de mărfuri, care reflectă relațiile ce apar în mod obiectiv în legătură cu comensurarea, în expresie bănească, a unei părți din valoarea mărfii, respectiv a cheltuielilor cu mijloacele de producție și cu salariile, efectuate de o unitate economică pentru fabricarea unui anumit produs sau pentru prestarea unui serviciu. Structura c. de p. cuprinde cheltuielile de muncă materializată și cheltuielile cu munca vie (pentru sine), care în practica economică se concretizează în cheltuieli pentru materii prime și materiale, combustibil, energie, apă, fondul de salarii și contribuții pentru asigurările sociale, amortismentul mijloacelor fixe, taxa asupra terenurilor proprietate de stat, cheltuieli pentru introducerea tehnicii noi, dobânzi și alte cheltuieli. În țara noastră, c. de p. poate fi analizat din mai multe puncte de vedere, și anume: a) ❖ **C. de p. unitar (pe unitatea de produs)**, care se determină ca raport între cheltuielile de producție efectuate și întreaga cantitate de produse de același fel; b) ❖ **C. de p. stabilit pe întreaga producție marfă**, în care sunt cuprinse toate cheltuielile de producție efectuate de o unitate economică pentru obținerea produselor sale și care se poate abate de la media cheltuielilor sociale de producție. C. de p. pe **î.p.m.** se poate exprima și cu ajutorul indicatorului „cheltuieli la 1 000 de lei producție marfă", care, la rândul său, poate avea două variante: „cheltuieli la 1 000 de lei producție marfă fabricată", indicator care se referă numai la producție, și „cheltuieli la 1 000 de lei producție marfă realizată", care exprimă atât cheltuielile efective de producție, cât și cheltuielile de ambalare, depozitare, desfacere; c) ❖ **C. de p. determinat pe secție**, în care sunt cuprinse cheltuielile de producție efectuate la nivelul secției (cheltuielile cu materiile prime, materialele, combustibilul, cheltuielile cu întreținerea și funcționarea utilajelor, reparații capitale, salariile directe și cheltuielile comune ale secției de fabricație); d) ❖ C. de p. de uzină, constituit din

c. de p. pe secție, la care se adaugă cheltuielile generale ale unității economice și cheltuielile pentru introducerea tehnicii noi; e) ❖ **C. de p. complet (comercial)**, constituit din c. de p. de uzină la care se adaugă cheltuielile de desfacere (ambalare, depozitare, reclamă, sortare, expediere, transport, asigurare etc.). Unitățile economice mai folosesc și c. de p. **total** cu ajutorul căruia se determină suma totală a cheltuielilor necesare obținerii întregii cantități de produse de același fel. ❖ **C. de p. total** se poate calcula la nivel de secție sau de întreprindere. ❖ **C. de p. unitar** la nivel de întreprindere sau mediu pe ramură poate fi: antecalculat, efectiv sau postcalculat. ❖ **C. de p. antecalculat** se determină pe baza normelor de amortizare pentru mijloacele fixe, a normelor de cheltuieli, a normelor de muncă etc. ❖ **C. de p. efectiv** este c. real la care s-a obținut producția respectivă. ❖ **C. de p. postcalculat** se determină după fabricarea produselor, pe baza cheltuielilor efective realizate în procesul producției. C. de p. se poate determina și ca un c. de p. **mediu pe ramură**, reprezentând media ponderată a cheltuielilor de producție pe unitatea de produs ale întreprinderilor din ramura economică dată care fabrică același produs. C. de p. se poate stabili și ca un **cost marginal**, care se calculează pe baza cheltuielilor minime și maxime pentru realizarea unui produs al aceleiași întreprinderi, comparativ cu cheltuielile altei unități economice care fabrică același produs. ❖ **C. de p. unice** se stabilesc pe baza c. de p. mediu la nivel de ramură antecalculat. Pentru produsele la care nu se stabilesc costuri unice, c. de p. se determină pe baza c. de p. antecalculat al unităților producătoare subordonate organului sau organizației care stabilește prețurile. Reducerea c. de p. se obține pe următoarele căi: ▪reducerea cheltuielilor materiale pe unitatea de produs; ▪creșterea productivității muncii; ▪reducerea cheltuielilor administrativ-gospodărești. C. de p. constituie un indicator economic sintetic foarte important cu ajutorul căruia se apreciază calitatea activității desfășurate de unitățile economice; cu cât c. de p. este mai mic, cu atât activitatea economică desfășurată este mai eficientă, bineînțeles dacă produsele fabricate sunt de aceeași calitate sau de o calitate superioară.

COST DE SECȚIE, totalitatea cheltuielilor directe și indirecte ale unei secții de producție. V. și **cheltuieli directe; cheltuieli indirecte.**

COST DE UZINĂ, totalitatea cheltuielilor cuprinse în costul de secție, la care se adaugă cheltuielile generale ale întreprinderii. În acest cost se includ: costul efectiv al consumurilor de materii prime pentru procesul de fabricație, precum și consumul de combustibil, energie tehnologică, salariile muncitorilor direct productivi, cheltuielile speciale, cheltuielile secțiilor de producție, pierderile din rebuturi (numai la unele întreprinderi) și cota de cheltuieli generale ale întreprinderii.

COST DE VALORIFICARE, c. utilizat pentru înregistrarea materialelor obținute din procesul de casare a mijloacelor fixe și a obiectelor de inventar.

COST FISCAL, totalitatea obligațiilor fiscale ale agentului economic (impozite, taxe etc.), calculate pe o anumită perioadă de timp (lună, trimestru, an), față de bugetul de stat și față de bugetele locale.

COST FIX, parte a costului care nu depinde, nu variază în funcție de cantitățile produse, ci este legată de structura întreprinderii. C.f. privește clădirile, mașinile, indiferent de nivelul producției. C.f. sunt stabilite pe perioade de timp relativ scurte.

COST IMPLICIT, c. al utilizării unor factori de producție pe care agentul economic îi posedă și prin urmare nu trebuie să-i mai cumpere. Un exemplu de c.i. îl constituie conducerea unității economice de însuși patronul acesteia. Forța de muncă și calitățile profesionale și manageriale puteau fi puse la dispoziția altei unități economice, iar salariul pe care l-ar putea astfel câștiga este tocmai costul implicit al folosirii aptitudinilor patronului în propria sa unitate economică.

COST MARGINAL 1. Noțiune ce desemnează nivelul minim sau maxim al cheltuielilor efectuate de unitățile economice care-și desfășoară activitatea în condiții mai puțin favorabile datorită mediului natural și ale căror produse sunt utile societății. **C.m.** se determină prin metoda direct-costing. 2. Costul suplimentar necesar pentru a produce o unitate de produs în plus.

COST MEDIU, c. pe unitate de producție, care cuprinde costul tuturor factorilor de producție folosiți. Costul total mediu se determină astfel:

$$CTM = \frac{CT}{Q},$$

în care:

CTM = costul total mediu;
CT = costul total;
Q = producția obținută.

Costul total mediu este format din costurile fixe medii și costurile variabile medii.

COST NORMATIV, c. calculat pe baza normelor în vigoare la începutul lunii curente; se utilizează la controlul respectării normelor în vigoare și a planului de cheltuieli pentru prevenirea abaterilor de la norme, precum și pentru determinarea prețului efectiv de producție pe unitatea de produs. **C.n.** nu trebuie confundat cu **c.** planificat al producției. În calculul **c.n.** sunt cuprinse consumurile specifice de materiale directe, unele materiale auxiliare și semifabricate evaluate la prețuri ferme de aprovizionare, normele de timp de muncă calculate pe baza tarifelor legale de salarizare, cheltuielile comune ale secțiilor și cheltuielile generale ale întreprinderii, în limitele planului de cheltuieli. **C.n.** trebuie modificat permanent și actualizat la începutul fiecărei luni sau trimestru prin introducerea în calculele normative a noilor norme curente de consumuri specifice determinate pe baza aplicării continue a progresului tehnic și tehnologic.

COST PE UNITATEA DE PRODUS, indicator valoric al eficienței economice a investițiilor care arată la ce cost se va realiza producția de pe urma investițiilor ce urmează să se execute. **C.** pe **u.** de **p.** evidențiază utilizarea eficientă a mijloacelor de producție, a resurselor bănești și a forței de muncă și se determină după formula:

$$Cu = \frac{Cpt}{Pun},$$

în care:

Cu = costul pe unitatea de produs;
Cpt = costul producției totale;
Pun = producția exprimată în unități naturale.

Cu cât **c.** pe **u.** de **p.** ce urmează să se obțină va fi mai scăzut, cu atât investițiile respective vor fi mai eficiente. Acest indicator se calculează încă din faza proiectării și, alături de alți indicatori, ajută la alegerea variantei optime de investiții.

COST PLANIFICAT, c. format din costul prevăzut în calculațiile de plan ale întreprinderii pentru producția finită, semifabricatele, lucrările și serviciile care fac parte din producția planificată. Pentru determinarea acestui cost, se scad din totalul cheltuielilor de producție planificate cheltuielile care nu privesc producția marfă și se adaugă cheltuielile de desfacere. Totalul cheltuielilor se corectează cu suma cheltuielilor ocazionate de executarea lucrărilor și prestarea serviciilor cu caracter neindustrial, cu schimbarea soldurilor producției neterminate și cu cheltuielile de desfacere. Acest cost se folosește în contabilitate pentru înregistrarea în cursul lunii a producției finite predate la magazia întreprinderii, precum și a semifabricatelor, lucrărilor executate și serviciilor prestate.

COST SOCIAL, totalitatea sarcinilor pe care le suportă o colectivitate ca urmare a unei anumite activități, acțiuni, politici.

COST TOTAL, suma totală a costurilor fabricației unui anumit volum de producție. Pe o perioadă scurtă de timp, **c.t.** de producție se pot împărți în două categorii, și anume: a) **costuri fixe**, care nu variază, nu se modifică o dată cu producția, numite și cheltuieli generale; b) **costuri variabile**, care variază, se modifică o dată cu producția, fiind numite și costuri directe. Pe termen lung, toți factorii sunt variabili.

C & F (engl. **Cost and Freight**; fr. **Coût et Fret** = cost și navlu), clauză stipulată în contractele de vânzare-cumpărare, conform căreia vânzătorul suportă cheltuielile cu marfa până când aceasta soseşte în portul de destinație. Potrivit clauzei **C & F**, vânzătorul are obligația să procure o navă, să suporte cheltuielile cu ambalarea și cu încărcarea mărfurilor la bordul ei, să procure un conosament „curat" pentru portul de destinație convenit și factura mărfurilor încărcate. În momentul încărcării mărfurilor la bordul navei, riscurile trec asupra cumpărătorului; acesta plătește marfa, primește documentele, ia marfa în primire în portul de destinație stabilit și suportă toate cheltuielile legate de descărcare, cu excepția navlului. Potrivit clauzei **C & F**, prima de asigurare este plătită de cumpărătorul mărfurilor. **V. și conosament „curat".**

COSTUL CAPITALULUI, totalitatea cheltuielilor efectuate pentru procurarea și folosirea capitalului de către un agent economic. Astfel de cheltuieli pot fi dobânzi, dividende etc. **C.c.** unui agent economic reprezintă media ponderată a costurilor fiecărui tip de capital. Ponderea se determină ca raport între valoarea fiecărui tip de capital și valoarea totală a rezervelor și a tuturor hârtiilor de valoare emise de unitatea economică, adică acțiunile obișnuite și acțiunile privilegiate și datoria pe termen scurt. Costurile ponderate se însumează în mod simplu. Costul acțiunilor obișnuite este legat direct de rata câștigului pe care acționarii obișnuiți o așteptau înainte de a cumpăra acțiuni la unitatea economică respectivă. În momentul capitalizării lui, acest câștig anticipat trebuie să depășească prețul curent de piață. Costul acțiunilor obișnuite se stabilește, de regulă, ca raport între dividendul pe acțiune și prețul pieței pe acțiune, plus rata de creștere a dividendului. Costul acțiunilor privilegiate este egal cu rata fixă a dividendului. Costul capitalului împrumutat este dobânda efectivă, plătibilă după achitarea impozitului. Fiecare unitate economică este liberă să opteze pentru o anumită structură de capital, urmărind ca prin deciziile adoptate să reducă la minimum costul general al capitalului.

COSTUL CAPITALULUI ÎMPRUMUTAT, totalitatea cheltuielilor efectuate de un agent economic pentru a-și procura și folosi capital pe calea împrumuturilor. Persoana care solicită împrumutul unui capital este conștientă că trebuie să facă anumite cheltuieli. Utilizarea banilor altora se poate face numai cu un anumit preț, ce se stabilește de forțele care acționează pe **piața capitalurilor** (v.), adică de cerere și ofertă. Piața capitalurilor mai este influențată de: importanța creditului pentru cel căruia îi este necesar; durata de folosire; situația economică generală, inflația și alte condiții ale împrumutului; felul instituției care oferă împrumutul; zona geografică a țării. Principalele cauze ale diferențierii **c.c.î.** sunt deosebirile privitoare la cheltuielile și riscurile legate de administrarea resurselor bănești respective și de recuperarea de la debitori. Împrumuturile confidențiale au costuri mai ridicate. **C.c.î.** este influențat și de lipsa de informare. Principala componentă a **c.c.î.** este dobânda. Cheltuielile pe care le implică împrumuturile de capital trebuie estimate pe o perioadă cât mai îndelungată de timp. **C.c.î.** poate să scadă prin folosirea rațională a împrumuturilor. Peste un anumit prag al îndatorării, costul capitalului crește. Creșterea îndatorării peste o anumită limită conduce la apariția pericolului insolvabilității împrumutatului. Costul mediu ponderat al capitalului împrumutat, pe surse, în

procente, se determină după următorul calcul:

$$\overline{C}_p\% = \frac{\Sigma P_s \cdot C_s}{100},$$

în care:

$\overline{C}_p\%$ = costul mediu ponderat, în procente;
P_s = ponderea fiecărei surse de capital împrumutat în total;
C_s = costul în procente al fiecărei surse de capital împrumutat.

COSTUL EMISIUNILOR DE OBLIGAȚIUNI EXTERNE, totalitatea cheltuielilor efectuate de un agent economic care urmăreşte să mobilizeze anumite fonduri. **C.e. de o.e.** cuprinde costul tipăririi obligaţiunilor şi prospectelor necesare contactării băncilor participante la sindicat etc. Nivelul acestui cost nu este întotdeauna acelaşi; el variază de la caz la caz, în funcţie de o multitudine de factori. Diferenţe sensibile există între costul emisiunilor străine pe pieţele naţionale şi costul euroemisiunilor. Euroemisiunile înregistrează, de regulă, costuri mai ridicate. La aceste emisiuni, debitorul (emitentul) suportă: comisionul plătit băncii directoare a sindicatului; comisionul de garanţie, care se plăteşte membrilor consorţiului bancar; comisionul de plasament, care se plăteşte tuturor băncilor participante la vânzarea (plasarea) obligaţiunilor.

COSTUL MARGINAL AL PREJUDICIULUI, **c.** suplimentar determinat de o pagubă generată de o suplimentare a activităţii creatoare de poluare etc.

COSTUL RELATIV AL ACTIVITĂȚII DE ASIGURARE, indicator care poate fi utilizat pentru aprecierea rezultatelor obţinute de asigurător din activitatea de asigurări de bunuri, persoane şi răspundere civilă. **C.r. al a. de a.** se calculează pe baza următoarei formule:

$$C_{ra} = \frac{C}{P} \times 100,$$

în care:

C_{ra} = costul relativ al activităţii de asigurare;
C = totalul cheltuielilor efectuate de asigurător (plăţi de despăgubiri şi sume asigurate, plus cheltuielile privind constituirea şi administrarea fondului de asigurare) la nivelul unui an;
P = totalul primelor de asigurare încasate de asigurător la nivelul unui an.

C.r. al a. de a. arată – în procente – cât reprezintă cheltuielile de asigurare faţă de primele de asigurare. În mod normal, $C_{ra} < 100$.

COSTUL VIEȚII, cheltuieli curente totale efectuate de o familie într-o perioadă de timp determinată, pentru procurarea de bunuri alimentare şi nealimentare, precum şi pentru serviciile utilizate. **C.v.** este un indice general al nivelului preţurilor mărfurilor şi tarifelor serviciilor şi exprimă nivelul general al consumului de bunuri materiale şi servicii. **C.v.** relevă modificarea medie a preţurilor mărfurilor şi tarifelor serviciilor plătite de către grupele de populaţie într-o anumită perioadă de timp (de obicei într-un an), comparativ cu o perioadă precedentă. Indicele **c.v.** se determină raportând preţurile mărfurilor şi tarifele serviciilor plătite într-o perioadă de timp dată la preţurile aceloraşi mărfuri şi la tarifele serviciilor din perioada de timp luată ca bază,

efectuându-se următorul calcul:

$$I_{cv} = \frac{\sum_{i}^{n} p_i \cdot q_i}{\sum_{i=1}^{n} p_o \cdot q_o},$$

în care:

I_{cv} = indicele costului vieții;
p_i = prețurile mărfurilor și tarifele serviciilor din perioada curentă;
q_i = cantitatea de mărfuri și servicii cumpărate în perioada curentă;
i = indici individuali ai prețurilor mărfurilor și tarifelor serviciilor;
n = numărul total de produse și servicii luate în calcul;
p_o = prețurile mărfurilor și tarifelor serviciilor din perioada luată ca bază;
q_o = cantitatea de mărfuri și servicii cumpărate în perioada luată ca bază.

COSTURI BANCARE, cheltuieli reprezentând costul resurselor (dobânzile), costul de funcționare, cheltuielile cu personalul, cheltuielile generale și amortismentul, impozite, taxe, prime de asigurare etc.

COSTURI DE PRODUCȚIE LA 1 000 DE LEI PRODUCȚIE MARFĂ, indicator valoric al eficienței economice a investițiilor și al întregii activități desfășurate de unitățile economice, care exprimă nivelul costurilor de producție într-o perioadă dată, ocazionate de obținerea a 1 000 de lei producție marfă. Se determină după formula:

$$K_{1\,000\ lei} = \frac{C_{pa}}{V_{pma}} \times 1000,$$

în care:

$K_{1\,000\ lei}$ = costuri de producție la 1 000 de lei producție marfă;
C_{pa} = costuri de producție anuale exprimate în lei;
v_{pma} = valoarea producției marfă anuale exprimată în preț de producție.

Indicatorul arată nivelul costurilor comparativ cu prețul de producție. Pe baza lui se determină rentabilitatea medie a unităților și a ramurilor economice în situațiile menținerii nivelului prețurilor de producție. Acest indicator dă posibilitatea alegerii variantei de investiții care va determina reducerea costurilor de producție ce sunt prevăzute a se realiza, față de costurile actuale.

COSTURI FIXE, cheltuieli relativ constante independente de volumul producției care se obține într-o perioadă de timp dată. În c.f. se cuprind: suma amortismentului anual al mijloacelor fixe, salariile personalului tehnico-administrativ, costurile de regie, licențe, chirii, diferite taxe cu caracter pauşal (telefon, apă, gaze naturale etc.).

COSTURI SOCIALE, rezultate negative, pagube suportate de populație, datorate dereglărilor și regresului economico-social, care se prezintă sub următoarele forme: declin economic, inflație, șomaj, reducerea salariilor etc. C.s. conduc la scăderea nivelului de viață. V. și **inflație; șomaj.**

COSTURI VARIABILE (PROPORȚIONALE), cheltuieli dependente de volumul producției, ca de exemplu cheltuieli pentru materii prime, materiale, combustibil, salariile

personalului direct productiv etc. Pe termen scurt, unele **c.** sunt fixe, iar altele sunt variabile, În schimb, pe termen lung toate costurile sunt variabile.

COŞ VALUTAR, denumire convenţională atribuită mai multor valute luate la un loc şi utilizate ca etalon artificial de valoare şi instrument de rezervă în relaţiile financiar-valutare internaţionale, în urma suspendării, din august 1971, a convertibilităţii în aur a dolarului. Instituirea **c.v.** a avut loc în condiţiile în care aurul nu mai putea fi folosit ca urmare a demonetizării lui, iar dolarul S.U.A. a devenit instabil, ceea ce înseamnă că el nu mai putea servi în mod corespunzător la măsurarea valorii celorlalte valute. Stabilirea **c.v.** constă în alegerea valutelor care urmează să fie cuprinse în coş, precum şi stabilirea ponderii fiecărei valute în cadrul **c.v.** Valoarea **c.v.** se calculează în funcţie de cursurile valutelor componente. **C.v.** constituie practic media cursurilor valutelor care intră în „coş" şi prezintă avantajul că are un grad mai mare de stabilitate ca urmare a compensării reciproce a deprecierilor cu aprecierile (mai corect ar fi reprecierile) valutelor luate în calcul. Pe baza **c.v.** se determină cursul valutar al unei valute aparţinând unei ţări membre a **Fondului Monetar Internaţional** (v.). Instituirea **c.v.** a fost reclamată de lipsa, din august 1971, a unui instrument valutar internaţional pe baza căruia să se stabilească cursul valutei unei ţări, precum şi datorită fluctuaţiilor de curs al valutelor. Începând din anul 1974, valoarea **Drepturilor Speciale de Tragere** (v.) se calculează în fiecare zi pe baza **c.v.**

COŞNIŢĂ, totalul cheltuielilor efectuate pentru cumpărarea bunurilor de consum alimentar curent şi a serviciilor, conform cerinţelor de consum ale familiilor de salariaţi, pensionari ş.a. Pe baza **c.** se poate determina costul vieţii.

COŞUL, incinta circulară care se află în sala bursei de valori, în care operează reprezentanţii agenţilor de bursă. În cadrul bursei există un **c.** al acţiunilor şi un **c.** al obligaţiunilor.

COTA DE PRIMĂ TARIFARĂ, prima de asigurare determinată pe unitatea de obiect de asigurare (100 sau 1 000 de lei, hectar de cultură, animal etc.) care trebuie plătită de asigurat pe o anumită perioadă de timp (lună, trimestru, semestru, an).

COTA DE REÎNSĂMÂNŢARE, element ce intră în calculul despăgubirii de asigurare privind culturile agricole de pe terenuri care urmează să fie reînsămânţate sau replantate. Cota de reînsămânţare este stabilită de către societatea de asigurări la un nivel care să permită asiguratului să recupereze cheltuielile efectuate cu însămânţarea la prima cultură. **V. şi despăgubirea de asigurare la culturile agricole.**

COTA DE VALOARE RĂMASĂ, element care intervine în calculul despăgubirii de asigurare la clădiri şi alte construcţii. **C.** de **v.r.** se stabileşte de asigurător pe tipuri de clădiri, în funcţie de calitatea, vechimea şi starea de întreţinere a acestora, şi se exprimă în procente. Prin înmulţirea **valorii din nou a clădirii** (v.) cu **c.** de **v.r.** se obţine **valoarea clădirii în momentul producerii riscului asigurat** (v.).

COTA OFICIALĂ A BURSEI, listă care se întocmeşte şi se publică zilnic la bursă, cuprinzând date privind denumirea efectelor, valutelor şi titlurilor de credit, dobânda, scadenţa, cursul precedent, cel oferit şi acceptat, respectiv denumirea mărfurilor, caracteristicile calitative, unitatea de măsură, cantitatea, preţul, numele mijlocitorului oficial, denumirea bursei, localitatea, data etc.

COTARE, stabilire a cursului valutelor străine, a hârtiilor de valoare şi a preţului mărfurilor la bursă. C. constă şi în admiterea unui titlu la bursă şi înscrierea lui pe lista cursurilor oficiale. C. se efectuează în anumite condiţii. Se cotează numai titlurile societăţilor sau colectivităţilor de drept public care în fiecare an publică un raport asupra situaţiei lor economico-financiare. Emiterea unui nou titlu pentru c. necesită aducerea la cunoştinţa publicului a elementelor principale ale unităţii economice. Admiterea se face pe baza unei cereri prezentate prin intermediul unei bănci abilitate să opereze la bursă.

COTAREA OBLIGAŢIUNILOR, stabilirea preţurilor de bursă ale obligaţiunilor şi publicarea lor în buletinul de cotare. C. are o mare importanţă deoarece obligaţiunile sunt un obiect al jocului de bursă.

COTATORUL LICITAŢIEI VALUTARE, persoană cu pregătire corespunzătoare, desemnată de către conducerea Băncii Naţionale a României, care determină cursul de referinţă după cum urmează: conţinutul tuturor listelor centralizatoare ale ordinelor de vânzare şi cumpărare ale clienţilor, precum şi cel al listelor cuprinzând ordinele de vânzare şi cumpărare de valută în nume şi cont propriu sunt introduse într-o matrice, în care se menţionează cumulativ, pe o coloană, ordinele de cumpărare în sens crescător, iar pe o altă coloană, ordinele de vânzare în sens descrescător; cursul de referinţă se stabileşte la nivelul la care cea mai mare parte din cererea şi oferta de valută poate fi satisfăcută; în cazul în care cererea şi oferta de valută nu se întâlnesc la un curs de echilibru, cursul de referinţă se stabileşte de către Banca Naţională a României, în limita pasului de licitaţie de +4/–5% faţă de cursul de referinţă al zilei, în sensul raportului cerere-ofertă.

COTAŢIA AURULUI, acord asupra preţului final al aurului pe piaţă, pentru ziua respectivă, rezultat în urma negocierilor dintre ofertanţi şi cumpărători.

COTAŢIA BURSEI, operaţiune prin care se stabileşte, se înregistrează şi se publică cursul unui titlu în lista de cursuri a bursei, care poartă numele de **cotă oficială a bursei**. Cursul valorilor mobiliare se stabileşte pe baza cererii şi a ofertei. Cursul cotat este cel la care se egalizează cererile cu oferta pentru un anumit titlu sau la care ele se apropie cel mai mult. Cererile şi ofertele de titluri se tranzacţionează printr-o procedură orală sau scrisă. Procedura orală constă în „strigare", îmbrăcând forma unei licitaţii deschise. **Strigarea** este procedura clasică şi care altă dată era unicul mod de cotare a valorilor mobiliare. Cotarea prin strigare presupune prezenţa unui şef de licitaţie, responsabil cu cotarea unui anumit număr de titluri. Cursul unui titlu se poate stabili şi prin **metoda licitaţiei scrise**, numită şi **cotaţie pe bază de carnet**, care constă în aceea că responsabilii cu cotarea unui anumit număr de valori mobiliare centralizează ordinele de vânzare şi de cumpărare formulate de ceilalţi agenţi de bursă pentru titlurile de care ei sunt responsabili. Toate aceste ordine sunt înscrise într-un **„carnet de ordine"**, care cuprinde într-o parte cererea, iar în cealaltă parte oferta de titluri dispuse în ordinea cursului indicat. După aceea se cumulează cererile în felul următor: cele de vânzare în ordinea crescătoare a cursului, iar cele de cumpărare în ordinea descrescătoare a cursului, determinându-se astfel cursul de echilibru, la care, de fapt, se egalează cererea cu oferta. **Cotaţia în continuu** constă în aceea că o tranzacţie poate avea loc în momentul în care două ordine de sens opus se întâlnesc la acelaşi preţ. Ordinele de vânzare şi cele de cumpărare se introduc în sistemul de cotaţie prin terminale informatice instalate în bursă. **Cotaţia la disponibil** se stabileşte pentru operaţiunile cu termen de livrare imediat. **Cotaţia la termen** se determină pentru tranzacţiile cu livrare după o anumită perioadă de timp, prevăzută în contractul perfectat. **Cotaţia medie la deschiderea şi la închiderea tranzacţiilor** se determină pe baza preţurilor stabilite în ringul bursei în momentul respectiv. V. şi **cotaţie de lichidare**. Cotaţiile de la burse stimulează specializarea producţiei. Agenţii economici care au obţinut avantaje la

vânzările de mărfuri prin cotațiile respective sunt stimulați să sporească producția; cei care nu se înscriu în cotațiile bursei sunt nevoiți să ia măsuri de reducere a costurilor de producție. V. și **bursă; agent de bursă; cotă a bursei.**

COTAȚIE 1. Medie a prețurilor cu care au fost încheiate tranzacțiile la bursă în ziua respectivă. C. se determină în cadrul bursei de mărfuri și ca medie a prețurilor produselor reprezentative. C. stimulează specializarea producției. C. se stabilește de către o comisie a bursei pe baza prețurilor și a cursurilor operațiunilor încheiate pentru fiecare fel de marfă sau valoare mobiliară în ziua respectivă. Dacă în unele zile nu au loc operațiuni pentru unele mărfuri sau valori mobiliare, ca urmare a absenței ofertei și a cererii, c. și cursurile se stabilesc pe baza prețului din ultimele tranzacții realizate în sesiunea de închidere. 2. Informație privind prețul de tranzacție al unor titluri financiare sau loturi standard de mărfuri, care indică prețul minim și maxim între care poate avea loc o tranzacție. 3. Determinarea și publicarea cursului (prețului) pieței valutare pe baza evoluției cererii și ofertei. Cotația poate fi **certă (indirectă)**, când se arată suma variabilă în moneda străină ce se cere a fi plătită pentru a obține o unitate monetară națională, **incertă (directă)**, care arată suma variabilă (cota) în moneda națională plătită pentru cumpărarea unei unități monetare străine, și **fermă**, care este oferta de preț la care se va executa tranzacția, în funcție de cantitatea și sursa de achiziție. ❖ **C. de bursă** 1. Cursurile valutare dintr-o anumită zi și pe o anumită piață financiară. 2. Cursul acțiunilor diferitelor societăți pe acțiuni sau al titlurilor de stat, pe o anumită piață financiară, la deschiderea sau la închiderea bursei de valori. 3. Prețurile mondiale ale unor mărfuri, stabilite la bursele de mărfuri, într-o anumită zi, în funcție de cerere și ofertă.

COTAȚIE DE LICHIDARE, c. ce se stabilește de către casa de decontare, care funcționează pe lângă bursă. C. de l. diferă de cea care se calculează de comisia de cotație a bursei, deoarece prețurile se majorează cu diverse taxe și comisioane în momentul lichidării operațiunilor de bursă.

COTAȚIE DEPORT, c. care se efectuează la termen pentru operațiunile valutare, când cursul la termen al valutei date este mai mic decât cursul curent, caz în care se înregistrează un **discont** (v.). Discontul unei valute față de altă valută este egal cu diferența dintre ratele dobânzii la creditele bancare exprimate în cele două valute, înmulțită cu cursul curent. Valuta care cotează „deport" are tendința de depreciere.

COTAȚIE DIRECTĂ, c. prin care moneda națională este exprimată în funcție de o altă valută, numită de bază (de exemplu, USD/DEM, USD valută de bază).

COTAȚIE DISCONT, v. **COTAȚIE DEPORT**.

COTAȚIE FERMĂ (engl. **firm quotation**), cotarea unui preț ferm care angajează banca. Este recomandată adăugarea unor restricții de timp sau de sumă („ferm pentru un minut" sau „ferm pentru un milion").

COTAȚIE LA DISPONIBIL, c. care se stabilește pentru operațiunile cu termen imediat de livrare. Tranzacțiile se stabilesc pe baza prețurilor privind vânzările și cumpărările efective.

COTAȚIE LA TERMEN, c. care se determină pentru tranzacțiile cu livrare după o anumită perioadă de timp, prevăzută în contractul încheiat. Aceste c. sunt, de regulă, mai mari decât cele pentru livrarea promptă. În acest caz, prețul cuprinde cheltuielile privind creditarea mărfii din momentul contractării până în momentul livrării, precum și costurile de depozitare și asigurare etc. Dacă pe piață lipsesc mărfurile cu livrare imediată, se scumpesc mărfurile la termen; acest fapt influențează nivelul cotațiilor.

COTAȚIE ORIENTATIVĂ (engl. for info only), c. care nu este fermă, datorită imposibilității de a tranzacționa din diferite motive (depășirea limitei de expunere etc.).

COTAȚIE PREMIUM, v. **COTAȚIE REPORT**.

COTAȚIE REPORT, c. la termen a unei valute pe piața valutară în cazul în care cursul valutei la termen este mai ridicat față de cursul curent. Reportul se determină pe baza ratelor dobânzii împrumuturilor bancare exprimate în cele două valute, în perioada de vânzare-cumpărare, și a cursului valutar curent. Dacă o valută cotează report ea are tendința de apreciere (repreciere). V. și **report**.

COTĂ, parte cu care o persoană fizică sau juridică contribuie la constituirea unui fond, la efectuarea unei cheltuieli comune sau care îi revine în urma repartizării rezultatelor financiare etc.

COTĂ A BURSEI, nivelul cursului valutar la bursă; tabel întocmit, după închiderea operațiunilor zilnice, de către comitetul de bursă, camera sindicală sau de către o comisie special formată și publicat în presă, în care se menționează prețurile (cursul) și denumirea tuturor valorilor mobiliare negociabile la bursă pe o anumită piață financiară. Nivelul cursului de la bursă poate să fie direct, caz în care se arată prețul unității valutare străine exprimat în monedă națională, sau indirect, situație în care prețul unei unități monetare naționale se exprimă în unitățile valutare aparținând altor țări. C.b. cuprinde și prețul la care se vând și se cumpără diferite mărfuri la bursă. Prețurile de bursă poartă numele de cotații de bursă pentru mărfuri și cursuri de bursă pentru valori mobiliare. Acestea sunt de mai multe feluri, și anume: de deschidere, de închidere, efective și de încheiere. Sunt burse care anunță c.b. zilnic sau chiar de mai multe ori pe zi. Altele anunță acest curs săptămânal. Cunoașterea c.b. are importanță pentru studierea conjuncturii economice de către agenții economici sau diverse organisme ale statului și pentru cunoașterea tendințelor prețurilor mărfurilor pe piața internațională. V. și **bursă; bursă de stat; cotație de bursă.**

COTĂ A NAVLULUI, tarif unitar al navlului pentru mărfurile care se încarcă pe nave în partide mici. V. și **navlu.**

COTĂ A VALORILOR MOBILIARE, listă a acțiunilor, obligațiunilor și bonurilor de **participație** (v.) publicată zilnic, la închiderea bursei de valori.

COTĂ DE AMORTIZARE, v. **NORMĂ ANALITICĂ DE AMORTIZARE; NORMĂ UNICĂ DE AMORTIZARE**.

COTĂ DE EXCEDENT, c. procentuală, sumă anuală cu care se majorează suma ce se plătește la diferite forme de asigurări de viață, în funcție de durata asigurării.

COTĂ DE IMPUNERE, sumă sau procent care se aplică asupra bazei impozabile și cu ajutorul căreia se calculează impozitul. C. de i. mai poate fi definită ca fiind impozitul aferent unei unități de impunere. Prin aplicarea c. de i. asupra bazei impozabile se obține impozitul de plată datorat de contribuabil. Cuantumul impozitului depinde de volumul bazei impozabile și de mărimea c. de i. În România, c. de i. sunt diferențiate în funcție de natura și de mărimea venitului impozabil, a averii, precum și ținându-se seama de categoriile de plătitori. V. și **bază impozabilă.**

COTĂ DE PARTICIPARE A REASIGURATULUI LA PROFITUL REASIGURĂTORULUI, parte din profitul realizat de reasigurător care se cuvine reasiguratului. Reasiguratul poate să participe numai la împărțirea profitului realizat de reasigurător, nu și la pierderea eventuală înregistrată de acesta. Dacă reasigurătorul realizează pierderi în loc de profit de pe urma

contractului de reasigurare, reasiguratul se angajează ca, în anii următori perioadei care s-a încheiat cu pierderi, acestea să fie deduse din profitul realizat de reasigurător şi astfel numai rezultatul net să fie supus repartizării. Cu prilejul determinării profitului realizat de reasigurător se ţine seama de primele de asigurare încasate de reasigurător, de **comisionul de reasigurare** (v.), de daunele plătite, de rezervele pentru daunele nedecontate şi de cheltuielile de administraţie ale reasigurătorului.

COTE ADIŢIONALE, venituri dependente ale bugetelor locale din România, încasate prin adăugarea unor procente la impozitele directe, elementare, percepute de către stat. **C.a.** constituiau un procedeu prin care autorităţile locale aveau dreptul de a încasa impozite de la aceleaşi subiecte şi pentru obiecte impozabile pe care le impunea şi statul. **C.a.** se mai numeau adaosuri la impozite, supraimpozite sau impozite suprapuse.

COTE DEFALCATE, v. METODA COTELOR (SUMELOR) DEFALCATE DIN VENITURILE BUGETULUI DE STAT.

COTE DEGRESIVE, formă a cotelor progresive verticale, potrivit căreia, la un anumit nivel al venitului, procentul din suta de lei de venit impozabil nu mai creşte, cotele devenind astfel proporţionale (degresive). Necesitatea practicării **c.d.** este determinată de faptul că la un moment dat s-ar ajunge nu numai la o egalitate între venitul impozabil şi impozit, ci chiar la stabilirea unui impozit mai mare decât baza impozabilă.

COTE FIXE (FORFETARE), **c.** stabilite în sumă fixă (egală), neschimbată, independent de mărimea venitului impozabil, de averea sau de situaţia socială a plătitorului. **C.f.** se utilizează atunci când bazele impozabile se exprimă în unităţi naturale ca, de exemplu, la calcularea impozitului agricol în sumă fixă pe hectar, la determinarea impozitului pe terenurile pe care se află sau nu clădiri din municipii şi oraşe (sub formă de cotă în sumă fixă pe metru pătrat), la calcularea impozitului forfetar datorat de anumiţi ambulanţi, la aplicarea unor taxe asupra mijloacelor de transport, a diferitelor taxe de timbru etc. Cotele în sumă fixă pe unitatea de măsură se aplică în aceeaşi sumă constantă pe fiecare unitate de măsură a mărfurilor (tonă, kilogram, bucată, metru^2 etc.) sau la calcularea impozitului indirect pe mărfurile de masă şi cu sortiment redus (gaze, energie electrică, făină, zahăr etc.). În ţara noastră, ele au astăzi o utilizare restrânsă, deoarece nu sunt echitabile, nu diferenţiază impozitul în funcţie de mărimea obiectului impozabil.

COTE PRIN DIFERENŢĂ, **c.** calculate ca diferenţă între preţul de livrare şi preţul de producţie al întreprinderilor, utilizate la calcularea unor impozite. **C.** prin **d.** contribuie la stabilirea rentabilităţii normale pe produse şi sortimente; folosirea acestor cote necesită un mare volum de muncă, mai ales în unităţile economice cu un sortiment bogat de produse.

COTE PROCENTUALE, **c.** stabilite într-un anumit procent din suta de lei de venit impozabil; se aplică numai asupra bazelor impozabile exprimate valoric.

COTE PROGRESIVE, **c.** care cresc, progresează, pe măsură ce creşte venitul impozabil, fie într-un ritm constant, fie într-un ritm variabil. ❖ **C.p. compuse (pe tranşe, alunecătoare pe tranşe, scara impunerii)**, **c.** care se calculează separat, prin aplicarea asupra fiecărei tranşe de venituri a unui procent aferent şi apoi prin însumarea impozitului tuturor tranşelor, obţinându-se impozitul total de plată. Astăzi, în ţara noastră, aceste **c.** au o utilizare largă în aşezarea şi încasarea impozitului pe salarii, a impozitului pe veniturile oamenilor de litere, artă şi ştiinţă, a impozitului pe veniturile liber-profesioniştilor etc. **C.p.c.** sunt mai elastice şi mai convenabile pentru contribuabili, deoarece procentele aplicate tranşelor precedente ţin seama, la calcularea impozitului, de veniturile intermediare din cadrul tranşelor, precum şi de trecerea veniturilor de la o tranşă la alta. **C.p.c.** realizează redistribuirea veniturilor, împiedicând realizarea de către anumite

categorii de populație a unor venituri exagerate. ❖ **C.p. orizontale, c.** aplicate la venituri egale ca mărime și care sunt diferențiate în funcție de natura venitului impozabil și de categoriile de plătitori. Spre exemplu, prima cotă (cota de pornire) este de 18% la impozitul pe salarii, de 10% în cazul impozitului pe veniturile meseriașilor, de 17% la impozitul pe veniturile obținute din exercitarea unei profesii libere și din lucrări literare, de artă și științifice etc. ❖ **C.p. simple**, c. al căror procent de impunere aferent tranșei superioare a venitului impozabil se aplică la întregul venit impozabil realizat de contribuabil. **C.p.s.** sunt folosite foarte puțin, deoarece duc la salturi mari în calcularea impozitului, la mari inechități fiscale, ca urmare a faptului că nu iau în considerare trecerea de la o tranșă la alta. În țara noastră, aceste cote sunt folosite foarte puțin. ❖ **C.p. verticale, c.** care cresc pe măsura creșterii venitului impozabil, precum și în funcție de natura venitului și de categoriile de plătitori, ajungând până la 40% în cazul salariilor, la 40% pentru veniturile meseriașilor, la 38% pentru veniturile obținute din exercitarea unei profesii libere, din lucrări literare, de artă și științifice. Aplicarea cotelor progresive afectează foarte mult principiul echității (dreptății) fiscale. Este de neînțeles de ce aceste cote se aplică în mod deosebit pentru impunerea populației.

COTE PROPORȚIONALE, c. al căror procent rămâne nemodificat (constant), indiferent de mărimea obiectului (bazei) impozabile și de situația socială a plătitorului. Aceste cote se numesc proporționale deoarece, dacă se face raportul între impozitul rezultat prin aplicarea lor și venitul impozabil, se constată că proporția rămâne aceeași, constantă. **C.p.** stimulează atât agenții economici și producătorii individuali să-și dezvolte și să-și perfecționeze activitatea, cât și populația, în cazurile în care impozitul respectiv nu are drept scop redistribuirea în mare măsură a veniturilor populației. Aceste cote sunt ușor de folosit, înlesnind calcularea impozitului și efectuarea controlului.

COTE REGRESIVE, c. care se micșorează, descresc, pe măsura creșterii venitului impozabil, în scopul avantajării plătitorului.

COTITATE, cota, valoarea pe care o reprezintă partea fiecăruia dintr-un întreg.

COTIZAȚIE, sumă fixă stabilită în mod egal sau diferențiat în funcție de venit, plătită periodic de către membrii unei asociații, ai unei organizații etc., în vederea efectuării unor cheltuieli comune.

COTIZAȚII ALE MEȘTEȘUGARILOR CU ATELIERE PROPRII PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE, sume de bani plătite lunar de către meșteșugarii cu ateliere proprii, cuprinși în asigurările sociale din cooperația meșteșugărească, pe baza cărora se constituie fondurile bănești din care se plătesc pensii, indemnizații, ajutoare, se acordă bilete pentru tratament balnear etc. Meseriașii plătesc **c.** pe tot timpul cât au autorizație de exercitare a meseriei, ea fiind calculată la venitul profesional anual impozabil, în mod diferențiat pe clase de cotizare. Stabilirea clasei de cotizare are loc anual, pe baza venitului profesional impozabil consemnat în procesul-verbal de impunere definitivă, încheiat de către circumscripțiile și administrațiile financiare. Meșteșugarii cu ateliere proprii plătesc o cotizație fixă lunară pentru fiecare ucenic pe care îl pregătesc în aceste ateliere, pe toată durata contractului de ucenicie. Pentru persoanele care lucrează ca angajați în atelierele proprii după terminarea uceniciei, meșteșugarii respectivi sunt obligați să plătească pe toată durata contractului de muncă o cotizație de asigurări sociale reprezentând 10% din câștigul lunar prevăzut în contractul de muncă. În caz de incapacitate temporară de muncă, meșteșugarii cu ateliere proprii sunt exonerați de plata **c.** pentru întreaga lună în care s-a înregistrat pierderea capacității de muncă. De asemenea, meșteșugarul nu este ținut să plătească **c.** pentru întreaga lună în care ucenicii ori angajații săi s-au aflat în incapacitate de muncă. Neplata **c.** până la finele lunii se sancționează cu o majorare de 0,12% pentru fiecare zi de

întârziere. Întârzierea timp de mai mult de şase luni la plata c. conduce la retragerea autorizaţiei de exercitare a meseriei. Meşteşugarii mai plătesc lunar şi contribuţia de 5% pentru pensia suplimentară, calculată la venitul corespunzător clasei de cotizare la asigurările sociale. Contribuţia lunară de 5% pentru pensia suplimentară o plătesc şi angajaţii meşteşugarului, după terminarea uceniciei, aceasta fiind calculată asupra câştigului lor lunar. În aceleaşi condiţii ca meseriaşii cu ateliere proprii, plătesc c. de asigurări sociale şi persoanele care prestează servicii şi sunt remunerate pe bază de cotă-parte din încasările realizate.

CRAH, formă acută şi bruscă de manifestare a crizei economice, care constă în dezorganizarea profundă a vieţii economice şi financiare, prin amplificarea stării de faliment al agenţilor economici şi al băncilor, şomaj de proporţii, prin panică în sectorul financiar-bancar, în comerţ etc. C. se manifestă prin: o acută criză de credite şi lichidităţi băneşti, prăbuşirea cursului acţiunilor şi al titlurilor de credit, devalorizarea accentuată a monedei naţionale. În mod obişnuit, c. se declanşează la bursa de valori, prin scăderea considerabilă a cursului acţiunilor şi a celorlalte hârtii de valoare. V. şi **crah bancar; crah bursier.**

CRAH BANCAR, fenomen economic grav care se manifestă printr-o stare de dezorganizare bruscă a vieţii economice, prin lipsa acută a posibilităţilor de acordare a creditelor, prin scăderea catastrofală a cursului acţiunilor la bursă şi prin devalorizarea monedei naţionale.

CRAH BURSIER, scădere considerabilă, prăbuşire puternică, brutală şi cumulativă a cursului tuturor valorilor care se cotează la bursă. C.b. din anul 1929 a marcat debutul marii crize economice din anii 1929-1933. În schimb, c.b. din anul 1987 nu a fost urmat de o depresiune. De aceea, trebuie făcută deosebirea între c.b. (financiar) şi criza economică.

CREANŢĂ, actul prin care se constată dreptul unei persoane, numită creditor, de a pretinde altei persoane, numită debitor, să execute obligaţia ce şi-a asumat-o, adică să dea, respectiv să constituie sau să transmită un drept real, la un anumit termen, să facă, adică să plătească o sumă de bani, să predea un bun, să execute o lucrare, să presteze un serviciu sau să se abţină de la o anumită acţiune. C. reprezintă un activ pentru creditor şi un pasiv pentru debitor. C. este un drept relativ, fiind prin urmare opozabilă numai debitorului, conferind titularului dreptul de gaj general al creditorului asupra patrimoniului debitorului. V. şi **cambie.**

CREANŢĂ CERTĂ, c. sigură, clară, asupra căreia nu există vreun litigiu. C.c. se poate executa silit, creditorul putând cere executarea ei.

CREANŢĂ EXIGIBILĂ, c. devenită scadentă, care poate fi pretinsă şi căreia i se poate cere executarea, chiar şi silită. Caracterul exigibil al unei creanţe se poate suspenda de către instanţa judecătorească prin acordarea unui termen de graţie. Acest caracter încetează prin stingerea obligaţiei sau pe calea realizării prescripţiei extinctive.

CREANŢĂ FISCALĂ, dreptul statului de a percepe, prin organele financiare, impozite, taxe şi alte venituri în contul bugetului de stat, al bugetelor locale ori al fondurilor speciale de la persoanele juridice şi de la cele fizice, în funcţie de veniturile sau de averea lor, în temeiul actelor normative. V. şi **titlu de creanţă fiscală.**

CREANŢĂ IMOBILIZATĂ, parte a activului imobilizat în care practic sunt cuprinse creanţe privind participaţii, împrumuturi acordate pe termen lung pentru care se primesc dobânzi. În categoria altor creanţe imobilizate se cuprind garanţiile şi cauţiunile depuse la (pentru) terţi în vederea garantării execuţiei unei anumite obligaţii.

CREANȚĂ LICHIDĂ, c. care are un cuantum precis determinat. C.L. are întotdeauna ca obiect o sumă determinată de bani ori o cantitate bine determinată de bunuri. C. al căror cuantum urmează să fie stabilit prin justiție devin lichide numai în momentul în care hotărârea judecătorească a rămas definitivă. Din momentul în care c. a devenit lichidă, creditorul poate cere executarea ei.

CREDIBILITATE, încrederea în potențialul economico-financiar al unui agent economic, care îi oferă acestuia posibilitatea să solicite și să primească de la bancă un anumit credit, rambursabil la scadență. Pentru a acorda creditul, unitatea bancară culege informații asupra situației și credibilității solicitantului. Constatarea credibilității micșorează riscul acordării creditului.

CREDIT 1. Încrederea pe care o persoană, numită creditor, o acordă altei persoane, numită debitor, căreia îi dă, în prezent, bani sau alte valori pentru a le restitui mai târziu în valori echivalente sau în alte forme, la o dată determinată, numită scadență, cu o anumită dobândă. Acordarea și restituirea unei sume de bani. 2. Mobilizarea capitalului bănesc temporar disponibil și a economiilor populației prin intermediul băncilor și punerea lor la dispoziția agenților economici și a persoanelor fizice, pentru un anumit timp și cu plata unei dobânzi. C. este schimbul unui bun prezent cu un altul viitor și echivalent. C. poate fi și o capcană. Noțiunea de c. este de origine latină și provine de la **„creditum, credere"**, care înseamnă creditare, a crede, a avea încredere. „A avea credit" înseamnă a beneficia de o facilitate de achiziționare a unor bunuri fără plată imediată sau a putea obține o sumă de bani de la o instituție bancară. În contabilitate, c. este partea opusă a debitului unui cont. În legislația financiară și în vorbirea curentă, expresia „ai credit" reflectă faptul că cineva prezintă încredere. C. presupune existența încrederii. C. are următoarele elemente constitutive: schimbul în timp, subiectele raportului de credit (debitorul și creditorul), promisiunea de rambursare, termenul de rambursare (scadența), costul creditului (dobânda etc.). La timpul său, economistul englez J. M. Keynes, referindu-se la esența c., a arătat că prin „actul economisirii, respectiv al amânării cumpărăturilor în anumite perioade de timp, de către persoane fizice și juridice, se formează o putere de cumpărare disponibilă; mobilizarea disponibilităților și dirijarea lor către diverse obiective economice alcătuiesc geneza creditului și rațiunea funcționării băncilor și a celorlalte organisme specializate". În economia de piață, c. îndeplinește următoarele funcții: a) mijlocește redistribuirea capitalurilor între diferite ramuri de producție, înlesnind egalizarea ratei profitului; b) contribuie la economisirea cheltuielilor de circulație; c) constituie un instrument de intensificare a concentrării și centralizării capitalului; d) exercită o influență pozitivă asupra volumului producției și circulației mărfurilor; e) instrument de control asupra împrumuturilor. C. se poate prezenta sub următoarele forme: a) **c. comercial**, care se acordă de industriași și comercianți, reciproc, sub formă de mărfuri, în schimbul unor instrumente de c., ca de exemplu: bilete la ordin, cambii etc.; b) **c. bancar**, care se acordă de către bănci; c) **c. bănesc**, deținut de bănci și care se acordă agenților economici din industrie și comerț sub formă de împrumuturi. În funcție de obiectul lor, se disting: **c. de producție** și **c. de circulație**. După durata pentru care se acordă există: **c. pe termen scurt**, care se acordă pe o durată de timp de până la un an; **c. pe termen mediu**, care se acordă pe o perioadă de până la cinci ani; **c. pe termen lung**, care se acordă pe mai mulți ani. Având în vedere calitatea debitorului, se disting: a) **c. privat**, care se acordă pe baza efectelor de comerț (bilete la ordin, cambii etc.) persoanelor fizice; b) **c. public** (v.), care se acordă statului și unităților sale administrativ-teritoriale pe bază de obligațiuni și bonuri de tezaur (v.) de către bănci, instituții financiare, societăți de asigurări, agenți economici și populație în vederea realizării unor obiective social-economice, pentru acoperirea deficitelor

bugetare; c) **c. ipotecar**, care se acordă de către băncile ipotecare în principal proprietarilor de bunuri imobile şi care este garantat cu terenuri, imobile; d) **c. pentru construirea de locuinţe**, care este garantat cu imobile şi terenuri de construcţii, iar în mediul rural, pentru proprietarii funciari, c. este garantat cu terenuri agricole; e) **c. de consum**, care se acordă cumpărătorilor de către agenţii economici sub forma vânzării în rate a mărfurilor de folosinţă îndelungată (autoturisme, frigidere, maşini de spălat etc.). Sub toate formele sale, **c.** este un instrument important al politicii economice a fiecărei ţări. Cu ajutorul **c.**, statul intervine în activitatea de creditare a băncilor, cu deosebire prin rata dobânzii şi prin rezervele pe care băncile sunt obligate să şi le constituie. C. este una dintre formele de stimulare a gospodăririi judicioase a mijloacelor materiale şi financiare de către întreprinderi şi contribuie la creşterea producţiei şi a eficienţei activităţii lor economico-sociale. Prin creditarea consumului, pe de o parte, şi a stocurilor, pe de altă parte, creditul contribuie, împreună cu alţi factori, la menţinerea stabilităţii preţurilor (mai ales ale cerealelor produse sezonier). Prin natura sa, **c.** contribuie la creşterea vitezei de rotaţie a banilor, la multiplicarea banilor scripturali, la manevrarea şi administrarea capitalurilor. Reglarea nivelului dobânzii creditului stăvileşte inflaţia. C. are un rol important în promovarea relaţiilor economice internaţionale, deoarece prin formele sale diversificate contribuie la derularea operaţiunilor de import-export. În anumite situaţii, **c.** participă la acoperirea deficitului bugetului de stat, sub forma creditului public. C. este un instrument important al mecanismului economico-financiar, dar dacă nu este folosit judicios, el poate afecta echilibrul monetar şi economic, proporţiile dintre ramurile economice, putând, atunci când se abuzează de el, să genereze inflaţia. Folosirea abuzivă a **c.** poate conduce la extinderea operaţiunilor speculative, la creşterea capitalului fictiv şi apoi la crahuri bancare şi financiare. În anumite situaţii, **c.** poate provoca prăbuşirea băncilor, cu grave urmări economice, sociale, financiare şi chiar politice. Funcţionarea şi dezvoltarea creditului în cadrul mecanismului economico-financiar necesită îndeplinirea mai multor condiţii, cum sunt: **condiţii juridice**, respectiv o reglementare juridică clară şi precisă a condiţiilor de acordare, garantare, folosire şi rambursare a creditelor; **condiţii instituţionale**, care presupun existenţa unor instituţii puternice, bine concepute, cu atribuţii clare, inclusiv de exercitare a controlului financiar-bancar; **condiţii social-politice**, care privesc atât asigurarea liniştii, a păcii sociale şi politice, a stabilităţii şi continuităţii activităţii economico-sociale, cât şi stabilitatea regimului politic, poziţia acestuia faţă de economie, faţă de libera iniţiativă, faţă de piaţă; **condiţii economice**, care au în vedere situaţia de ansamblu a economiei naţionale, perspectivele, conjunctura economică internă şi internaţională, resursele existente în economie, accesul agenţilor economici la aceste resurse, structura economiei naţionale, situaţia capitalurilor, a pieţei de mărfuri etc.; **condiţii psihologice**, care au în vedere comportamentul agenţilor economici, al întreprinzătorilor şi al populaţiei, înclinaţiile spre consum sau spre economisire, spre tezaurizare sau spre investiţii, tradiţiile, religia, nivelul de cultură, de civilizaţie, educaţie, profesiunea, mentalităţile, concepţiile etc.

CREDIT ACTIV, c. acordat de către **creditor** (v.); pentru el constituie o creanţă activă, iar în contabilitate apare înregistrat la conturile „Debitori", „Clienţi" etc.

CREDIT AGRICOL, c. care se acordă din fondurile statului pentru satisfacerea nevoilor de mijloace de producţie ale întreprinderilor agricole, întreprinderilor de mecanizare a agriculturii şi agricultorilor individuali de către Banca Agricolă.

CREDIT AMORTIZABIL, c. rambursabil treptat, în rate anuale şi lunare. Se foloseşte mult sub forma creditelor acordate pentru construirea de locuinţe proprietate personală.

CREDIT BANCAR, c. ce se acordă de bănci care deţin capital bănesc (bancheri) agenţilor economici şi persoanelor fizice. C.b. procură mijloacele financiare necesare diferitelor sectoare de activitate economică. El intră în categoria împrumuturilor în bani. Spre deosebire de **creditul comercial** (v.), care se acordă din capitalul ocupat în producţie sau în circulaţie, c.b. se acordă din **capitalul inactiv** (v.), nefolosit, precum şi din capitalul bănesc temporar disponibil care se află în căutare de plasament. Acordarea c., ca şi primirea lor, formează fundamentul activităţii unei bănci. În calitatea lor de intermediare, băncile se împrumută pentru a da apoi cu împrumut. Creditul se acordă, de regulă, pe termen scurt şi are în vedere inclusiv riscul insolvabilităţii împrumutatului. Formele **c.b. sunt: c. de scont, c. în cont curent, c. pe gaj de efecte publice (lombard), c. pe gaj de efecte comerciale, c. de mărfuri, c. documentar** etc. C.b. exprimă relaţii băneşti care se stabilesc între bănci, pe de o parte, şi unităţile de stat, cooperatiste, private şi populaţie, pe de altă parte, respectiv acea parte a relaţiilor băneşti prin mijlocirea cărora, cu ajutorul instituţiilor de credit, se mobilizează resursele băneşti temporar disponibile aparţinând diferitelor unităţi, economiile băneşti ale populaţiei, folosind – când este cazul – şi emisiunea monetară, şi pe care le acordă apoi, pe un timp determinat, cu titlu rambursabil, altor unităţi cărora resursele băneşti proprii – în perioada respectivă – nu le sunt suficiente pentru îndeplinirea programelor de producţie, precum şi persoanelor fizice pentru construcţii de locuinţe şi pentru alte destinaţii productive, cu plata unei dobânzi şi în condiţiile exercitării controlului bancar. Creditul dobândeşte un conţinut nou, determinat de relaţiile social-economice pe care le exprimă, de rolul pe care îl exercită. C.b. reprezintă forma de atragere şi de folosire a mijloacelor băneşti temporar disponibile care se formează în economia naţională. Sursele de formare a fondurilor de creditare sunt: disponibilităţile băneşti temporare ale unităţilor de stat, cooperatiste, private, fondurile de amortizare, disponibilităţile curente şi excedentele bugetare ale anilor precedenţi, fondurile asigurărilor sociale de stat şi cooperatiste, fondurile asigurărilor de bunuri, persoane şi răspundere civilă, economiile băneşti ale populaţiei depuse la C.E.C., fondurile proprii ale băncilor şi emisiunea de monedă. Existenţa c.b. în societatea noastră este determinată de proprietatea de stat, cooperatistă şi privată, de proprietatea personală, de existenţa producţiei de mărfuri, a relaţiilor marfă-bani, de acţiunea legii valorii, a legii dezvoltării echilibrate a economiei naţionale şi a celorlalte legi economice. Necesitatea c.b. este determinată de eliberarea parţială şi temporară a resurselor băneşti de care dispun unităţile economice de stat, cooperatiste şi private, eliberare care are loc datorită modului de desfăşurare a procesului de aprovizionare, producţie şi desfacere. C.b. face posibile mobilizarea resurselor băneşti temporar disponibile din economie şi de la populaţie şi acordarea acestor mijloace băneşti altor unităţi economice şi grupelor de populaţie, pe un timp determinat, în vederea folosirii lor în scopuri productive; el constituie o sursă importantă elastică şi operativă de formare a activelor circulante şi chiar a mijloacelor fixe necesare unităţilor economice pentru desfăşurarea normală a procesului de producţie şi de circulaţie a mărfurilor. Necesitatea c.b. rezultă şi din faptul că el constituie una dintre cele mai importante pârghii economice cu ajutorul căreia se evită imobilizările de fonduri; el este un instrument folosit pentru organizarea şi conducerea producţiei şi a repartiţiei produselor la nivelul economiei naţionale şi, în acelaşi timp, un mijloc de evidenţă, de control şi de întărire continuă a gestiunii economico-financiare. C.b. este necesar pentru organizarea circuitului resurselor materiale şi băneşti la nivelul întregii economii naţionale, pentru reglementarea circulaţiei băneşti şi pentru menţinerea stabilităţii leului. C.b. joacă un rol important în mobilizarea mijloacelor băneşti temporar disponibile şi în folosirea lor în procesul reproducţiei sociale, în justa amplasare a obiectivelor economice şi sociale pe teritoriul ţării, în dezvoltarea echilibrată şi armonioasă a economiei naţionale. C.b. participă la creşterea în ritm susţinut a economiei naţionale, la afirmarea cu putere a revoluţiei tehnico-ştiinţifice, la îmbunătăţirea calităţii întregii activităţi economice. De asemenea, contribuie la accelerarea circuitului mijloacelor băneşti şi materiale din economie, la gospodărirea raţională a mijloacelor

proprii şi împrumutate, la creşterea productivităţii muncii, la reducerea costurilor de producţie şi a cheltuielilor de circulaţie. Având o destinaţie precisă şi fiind un mijloc de control, **c.b.** contribuie la îmbunătăţirea activităţii economico-financiare, la extinderea autofinanţării. În acelaşi timp, el contribuie la reglementarea şi la accelerarea circulaţiei băneşti cu şi fără numerar, la păstrarea unui raport just între cantitatea de mărfuri existentă pe piaţă şi masa monetară aflată în circulaţie, la menţinerea şi creşterea puterii de cumpărare a leului. Creditul trebuie să îndeplinească un rol important în gospodărirea raţională a tuturor resurselor materiale, de muncă şi băneşti, fapt care contribuie la întărirea disciplinei economico-financiare, la reducerea costurilor de producţie, la sporirea profitului şi la creşterea continuă a produsului naţional brut.

CREDIT BUGETAR, sumă prevăzută şi aprobată prin legea bugetară anuală, în limitele căreia instituţia publică poate cheltui, în cursul anului, mijloacele băneşti primite de la bugetul de stat sau local pentru îndeplinirea sarcinilor sale stabilite. **C.b.** aprobate prin legea bugetară anuală pentru cheltuielile unui exerciţiu bugetar nu pot fi utilizate pentru finanţarea cheltuielilor altui exerciţiu, iar cheltuielile bugetare aprobate unui **ordonator principal de credite** (v.) nu pot fi utilizate pentru finanţarea cheltuielilor altui ordonator. De asemenea, cheltuielile aprobate la un capitol nu pot fi utilizate pentru finanţarea cheltuielilor altui capitol. **C.b.** se prevăd în buget cu o destinaţie precisă, sunt repartizate pe titulari şi nu pot fi depăşite. ❖ **C.b. blocat**, credit sistat care nu poate fi utilizat de ordonatorul de credite. O parte a creditelor bugetare ale ordonatorilor principali se pot bloca prin legea bugetară anuală, în vederea menţinerii echilibrului bugetar aprobat şi a cheltuirii cu eficienţă şi eficacitate a fondurilor publice. Blocarea **c.b.** se poate face de către Curtea de Conturi, iar Ministerul Finanţelor poate bloca sau reduce utilizarea unor credite constatate ca fără temei legal sau fără justificare în bugetele ordonatorilor principali de credite ai bugetului de stat şi ai bugetelor fondurilor speciale. ❖ **C.b. deschis**, aprobare dată de Ministerul Finanţelor organelor Trezoreriei Statului sau băncilor de a finanţa din bugetul de stat un ordonator principal de credite. În cadrul bugetelor locale, **c.b.d.** reprezintă sumele comunicate de Direcţia Generală a Finanţelor Publice şi a Controlului Financiar de Stat ordonatorilor principali, pe subdiviziunile clasificaţiei bugetare, în limitele cărora ei pot dispune plăţi de casă din mijloacele băneşti pe care le vor primi drept finanţare de la bugetul local. În contabilitatea ordonatorilor de credite (principali, secundari sau terţiari), pentru creditele deschise se debitează contul „Credite pentru cheltuieli proprii şi acţiuni centralizate" prin creditul contului „Finanţarea bugetară" (în contabilitatea ordonatorilor principali) sau al contului „Decontări între instituţia superioară şi instituţiile subordonate, privind finanţarea bugetară" (în contabilitatea ordonatorilor secundari şi terţiari). În contabilitatea Trezoreriei sau a băncii, se deschid ordonatorilor principali şi secundari finanţaţi de la bugetul de stat două conturi: un cont de credite pentru acoperirea cheltuielilor proprii şi a acţiunilor centralizate şi un cont de credite pentru a fi repartizate la instituţiile subordonate. ❖ **C.b.d. pentru asigurările sociale**, autorizare dată de organele financiare organelor bancare, pe baza cererii de credite, înaintată de ordonatorul de credite, în limitele alocaţiilor bugetare trimestriale de asigurări sociale. În vederea deschiderii creditelor bugetare, ordonatorii de credite de gradul III şi II înaintează lunar Casei Naţionale de Pensii şi Alte Drepturi de Asigurări Sociale cereri de deschidere de credite pentru plata pensiilor. Pe baza acestor cereri, având în vedere şi celelalte nevoi centralizate pe întreaga ţară, Casa Naţională de Pensii şi Alte Drepturi de Asigurări Sociale (ordonatorul principal al bugetului asigurărilor de stat) adresează Ministerului Finanţelor o cerere de deschidere de credite, în baza căreia acesta din urmă aprobă deschiderea de credite bugetare, dispunând autorizarea organelor de casă (unităţile Băncii Comerciale) să acorde mijloace bugetare ordonatorilor de credite subordonaţi Casei Naţionale de Pensii şi Alte Drepturi de Asigurări Sociale, în anumite limite, în conformitate cu prevederile bugetare. Deschiderea creditelor bugetare are loc lunar, efectuându-se în limitele unei treimi din alocaţia trimestrială. O dată cu înaintarea cererilor de deschidere de credite ce urmează a fi

repartizate ordonatorilor subordonați, ordonatorii principali (secundari) depun un tabel cu specificarea nominală a ordonatorilor secundari (terțiari) pentru care urmează să se repartizeze credite, precum și a volumului acestora. Repartizarea creditelor pentru ordonatorii secundari și terțiari se desfășoară în temeiul mandatului bugetar, în care sunt prevăzute creditele deschise pe subdiviziunile clasificației bugetare. Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale repartizează creditele bugetare deschise Oficiului Central de Plată a Pensiilor și direcțiilor sale județene, iar acestea, la rândul lor, le repartizează pe oficiile de asigurări sociale și pensii. În mod corespunzător, are loc virarea fondurilor de asigurări sociale în rețeaua unităților bancare la care Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale are deschise conturile curente. Pe calea deschiderii creditelor bugetare, unitățile bancare sunt autorizate să acorde ordonatorilor de credite mijloacele băneşti în limitele și în conformitate cu creditele bugetare anuale și cu alocațiile trimestriale aprobate. Rezultă că, în cadrul asigurărilor sociale de stat, creditele bugetare deschise sau repartizate conferă imediat ordonatorilor dreptul de a dispune și executa plăți în contul bugetului, iar unităților bancare dreptul de a efectua viramentele necesare în conturile ordonatorilor de credite. În executarea dispozițiilor primite de la organele financiare, unitățile P.T.T.R. plătesc efectiv pensiile, prin factorii poștali, pensionarilor, la domiciliul acestora. Ținând seama de lista noilor pensionari, precum și de eventualele modificări survenite în situația unora dintre ei, Oficiul Central de Plată a Pensiilor tipărește mandatele de plată a pensiilor, trimițându-le apoi la oficiile P.T.T.R. municipale și orășeneşti, în vederea plății pensiilor. Oficiile de asigurări sociale și pensii municipale și orășeneşti urmăresc sosirea mandatelor la oficiile P.T.T.R., în vederea anulării acelor mandate ai căror titulari nu mai au dreptul la pensie (soțul supraviețuitor s-a recăsătorit, copiii au depășit vârsta până la care erau îndreptățiți să primească pensia de urmaș, unii pensionari au decedat etc.) sau la care au intervenit modificări în cuantumul pensiilor ce urmează a fi plătite. Pensiile neachitate sunt înregistrate la oficiile P.T.T.R., în borderouri, care se înaintează oficiilor de asigurări sociale și pensii municipale și orășeneşti, suma corespunzătoare pensiilor neachitate virându-se în contul oficiilor de asigurări sociale și pensii. Ministerul Finanțelor decontează Casei Naționale de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale, în fiecare lună, suma reprezentând pensiile achitate, la sfârșitul anului efectuându-se decontarea definitivă.

CREDIT BUGETAR ÎNCHIS, **c.b.** disponibil rămas neconsumat la finele anului și care, de drept, este anulat, adică încetează dreptul ordonatorilor de credite de a mai dispune de **c.** Potrivit principiului anualității, la 31 decembrie bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale expiră, încetează să mai aibă aplicație, urmând ca după această dată să înceapă executarea bugetului anului următor. După închiderea creditului bugetar, veniturile bugetare încasate se înregistrează în contul bugetului anului următor. **C.b.** rămase necheltuite până la sfârșitul zilei de 31 decembrie a anului expirat se închid, urmând ca de la data de 1 ianuarie a anului următor, toate cheltuielile să se efectueze din noul buget.

CREDIT BUGETAR PREVIZIONAL, **c.** care poate fi majorat prin hotărâre a Guvernului dintr-o sumă globală creată în acest scop și care urmează a fi cuprinsă într-o lege rectificativă. Lista capitolelor bugetare la care creditele aprobate au caracter previzional se aprobă prin legea bugetară anuală.

CREDIT BUGETAR RECONSTITUIT, operațiune de însumare a alocației (alocațiilor) bugetare din trimestrul sau trimestrele anterioare cu cea din trimestrul următor (curent) în cursul aceluiași an bugetar. Reconstituirea (reîntregirea) **c.b.** are ca obiect sumele necheltuite în trimestrul dat, avansurile neutilizate și restituite de către titularii de avansuri, încasările de la debitori, sumele plătite din cauza unor erori din conturile bugetului de stat și recuperate etc. Reîntregirea **c.b.** are loc atât în conturile organelor teritoriale, cât și în conturile de la unitățile bancare.

CREDIT BUGETAR REPARTIZAT, c. pus la dispoziția ordonatorilor secundari și terțiari de către ordonatorii principali de credite bugetare.

CREDIT BUGETAR RETRAS, c. asupra căruia ordonatorii de credite au pierdut dreptul de a dispune, de a le cheltui, ca urmare a sistării îndeplinirii unor acțiuni sau când, datorită unor măsuri organizatorice (reorganizări, fuzionări etc.), dispar necesitatea și justificarea efectuării unor cheltuieli.

CREDIT CADRU, linie de credit deschisă de o țară altei țări, în vederea utilizării pentru credite de export sau pentru credite de echipament până la concurența plafonului stabilit.

CREDIT CAPITALIST, formă de mișcare a **capitalului de împrumut** (v.). Prin intermediul **c.c.**, **capitalul bănesc** (v.) temporar disponibil se transformă în capital de împrumut. **C.c.** se prezintă sub două forme: **credit comercial** (v.) și **credit bancar** (v.). **C.c.** contribuie la redistribuirea capitalurilor între diferitele ramuri ale economiei capitaliste și la egalizarea ratei profitului, la reducerea cheltuielilor de circulație, la intensificarea și accelerarea procesului de concentrare și centralizare a capitalului. Concomitent, **c.c.** contribuie la ascuțirea contradicțiilor capitalismului, la agravarea crizelor economice. În timpul crizei se înregistrează o creștere a surplusurilor de capital de împrumut, acestea fiind folosite într-o măsură tot mai mare în scopuri neproductive; din această cauză se înregistrează o creștere a datoriei publice.

CREDIT CĂMĂTĂRESC, v. **CAMĂTĂ; CAPITAL CĂMĂTĂRESC**.

CREDIT COMERCIAL, **c.** care se acordă, de regulă, cumpărătorului, de către furnizor, sub formă de vânzări de mărfuri, executări de lucrări și prestări de servicii, cu plata la o dată ulterioară. **C.** se acordă reciproc între agenții economici activi (industriași, comercianți) pentru realizarea mărfurilor. **C.c.** se folosește la vânzarea-cumpărarea pe credit a mașinilor, utilajelor, materiilor prime, materialelor, combustibilului etc., precum și a bunurilor de consum. De regulă, **c.c.** se acordă pe termen scurt în schimbul unor **titluri de credit** (v.) (**cambie, bilet la ordin, cec**) (v.). Pe această cale, **c.c.** înlesnește și accelerează circulația capitalului industrial. **C.c.** este avantajos pentru cumpărător, deoarece reprezintă o sursă suplimentară de capital circulant, scutindu-l să recurgă la credit bancar. **C.c.** constituie în fapt o prelungire a termenului de plată, reprezintă o reducere de preț, scutindu-l pe cumpărător de costul procurării altor mijloace de plată, și are deci un efect pozitiv asupra profitului cumpărătorului.

CREDIT CONTRA CAUȚIUNE (SAU FIDEJUSIUNE), **c.** care se acordă unui debitor contra semnăturii date de terți sub forma cauțiunii. De regulă, o bancă acordă credite contra cauțiuni solidare.

CREDIT CONTRA CESIUNE, **c.** garantat prin cesiunea de creanțe făcută băncii care avansează fondurile având în vedere aceste creanțe.

CREDIT COOPERATIST, parte componentă a sistemului de credit, utilizată în mediul rural, care exprimă relații bănești prin intermediul cărora se formează, se repartizează și se utilizează fondurile bănești ale cooperativelor de credit aflate în subordinea cooperației de consum și de credit. Sursele de formare a **c.c.** sunt: taxa de înscriere a membrilor cooperatori, părțile sociale subscrise și vărsate, beneficiile rezultate din activitatea cooperativelor de credit, alte surse. Cooperativele de credit acordă membrilor lor împrumuturi pentru scopuri productive (dezvoltarea producției animale și vegetale în gospodăriile populației, cumpărarea de animale, de mașini-unelte, realizarea de grajduri, saivane etc.); concomitent, ele acordă împrumuturi pentru satisfacerea unor nevoi personale. V. și **cooperativă de credit**.

CREDIT CUMPĂRĂTOR, c. care se acordă de către o bancă de pe piața țării furnizorului, cumpărătorului extern, la cererea acestuia, pe termen scurt, pentru plata mărfurilor importate. În acest caz se încheie două documente distincte, și anume: contractul comercial și contractul de împrumut, încheiat între cumpărătorul extern și bancă.

CREDIT DE CASĂ/TREZORERIE (AVANS ÎN CONT CURENT), relații de credit care se bazează pe o totală cunoaștere a activității întreprinderii, fără să fie consemnate în contracte de credite. Formal, aceste credite nu sunt garantate. C. de c.t. rezolvă cerințele curente privind acoperirea cheltuielilor de producție imprevizibile și dificil de localizat în bunuri care să reprezinte o garanție reală. Creditele acestea nu au termen de rambursare și se bazează pe depozite compensatorii ale agentului economic păstrate la bancă. Existența și folosirea permanentă a depozitelor compensatorii reprezintă pentru bancă o reducere a resurselor utilizate, iar pentru agentul economic ele sunt un mijloc de menținere a solvabilității. Nivelul dobânzii este mai ridicat, fiind stabilit în strânsă legătură cu dobânda pieței.

CREDIT DE CONFIRMARE (STAND-BY CREDIT), linie de credit care urmărește asigurarea cu anticipație a efectuării de trageri în cadrul unei anumite sume, la momentul apreciat ca fiind oportun de către beneficiarul creditului și pe o perioadă determinată, fără să mai fie nevoie de o nouă examinare a poziției împrumutatului. Astfel de credite au fost puse la dispoziția **Fondului Monetar Internațional** (v.), începând din 1961 – pe baza acordurilor generale de împrumut – de către principalele țări: S.U.A., Anglia, Japonia, Canada, Franța, Belgia, Olanda, Italia, Germania și Suedia, reunite în **„Grupul celor zece"**. Acordurile generale de împrumut urmăreau sporirea resurselor F.M.I. și apărarea valutei de rezervă (dolarul și lira sterlină) în fața dificultăților financiare, oglindite în deficitele sistematice ale balanței de plăți a S.U.A. și Angliei.

CREDIT DE CONSUM, c. care se acordă persoanelor fizice pe termen scurt sau mediu pentru acoperirea cheltuielilor determinate de achiziționarea bunurilor și a serviciilor necesare întreținerii debitorului sau pentru acoperirea cheltuielilor de agrement, precum și pentru creditarea creanțelor contractate în acest scop. C. de c. se acordă pentru vânzarea cu plata în rate a mărfurilor de mare valoare și de folosință îndelungată, în scopul ridicării nivelului de trai al personalului retribuit. C. de c. anticipează data intrării în posesia bunurilor și permite accesul cumpărătorilor cu venituri mici la bunurile de valoare mare și de folosință îndelungată. Acest credit permite reluarea imediată a procesului de producție, desfășurarea lui accelerată, creșterea cifrei de afaceri și a profitului producătorului. Ca urmare, spre exemplu, s-a dezvoltat producția de aparate electrocasnice, de autoturisme etc.

CREDIT DE COOPERARE, c. acordat pentru realizarea unuia sau mai multor obiective în comun într-un anumit stat și care se rambursează statelor creditoare prin livrarea de produse realizate de obiectivul construit.

CREDIT DE CURIER, c. acordat între bănci pe o durată de timp de până la 15 zile și reînnoit automat în vederea efectuării operațiunilor de avansare a unor sume de către o bancă în contul corespondentului.

„CREDIT DE IMPOZIT", politică economică, de credit și fiscală, prin care agenților economici care fac noi investiții în echipamente, noi întreprinderi, dezvoltări, modernizări etc. li se reduc veniturile impozabile cu o sumă reprezentând 5-10% din totalul cheltuielilor respective de investiții. De asemenea, c. de i. se aplică agenților economici care angajează noi lucrători pentru investiții în proprietăți.

CREDIT DE LICITAȚIE, principala formă de refinanțare a societăților bancare din țară de către Banca Națională a României. C. de l. se acordă pentru maximum 15 zile calendaristice, fiind garantat cu titluri de stat și cu alte hârtii de valoare. C. se acordă în cadrul unui plafon maxim pentru toate băncile și pentru o durată fixă de timp, pe fiecare ședință de licitație. Dobânda este proporțională cu volumul creditului și cu scadența lui.

CREDIT DE PLĂȚI PENTRU APROVIZIONARE, c. care se acordă pe baza documentelor acceptate de cumpărător, pe măsura constituirii de stocuri suficiente de materii prime, materiale, combustibil etc.

CREDIT DE PREFINANȚARE, c. care se acordă producătorilor de mărfuri destinate exportului. C. de p. se acordă pe diferite termene, în funcție de durata fabricației mărfurilor respective.

CREDIT DE REFINANȚARE, instrument esențial folosit de Banca Națională a României și de celelalte bănci în aplicarea politicii monetare în economia de piață, care constă în acordarea unor credite interbancare, în anumite limite, în vederea desfășurării normale a activității de creditare a economiei de către fiecare bancă. Centralele băncilor comerciale pot primi c. de r. numai de la centrala Băncii Naționale, în cadrul unui plafon stabilit. În acest mod crește răspunderea băncilor comerciale în administrarea lichidităților lor, permițând ca refinanțarea să devină un instrument efectiv și elastic de politică monetară. C. de r. se acordă, de regulă, pentru maxim 90 de zile calendaristice, excepție făcând cazurile în care consiliul de administrație al Băncii Naționale a României stabilește alt termen. C. de r. se poate prezenta sub următoarele forme: **linia de credit, creditul de licitație** și **creditul pe termen fix.** Linia de credit este forma c. de r. în cadrul căreia centrala băncii comerciale solicitatoare este autorizată să folosească succesiv sume (credite) dintr-un cont deschis la Banca Națională a României, până la nivelul stabilit și într-un anumit interval de timp. C. de r. care se acordă centralelor băncilor comerciale prin liniile de credit deschise la Banca Națională a României pot fi diminuate unilateral, din motive de politică monetară și de credit, cu un preaviz de cinci zile lucrătoare. De asemenea, Banca Națională a României poate sista necondiționat, unilateral și fără preaviz, utilizarea unei linii de credit în cazul când sunt încălcate dispozițiile legale. Nivelul dobânzii se stabilește de conducerea Băncii Naționale a României, se calculează la soldul angajamentelor zilnice și se plătește la scadență; dacă scadența este mai mare de 30 de zile, dobânda se plătește lunar. Banca Națională a României poate modifica rata dobânzii la liniile de credit, chiar și la cele în curs de derulare, fără preaviz. Pentru deschiderea și derularea liniilor de credit, Banca Națională a României poate percepe un comision. **Creditul de licitație** este instrumentul de refinanțare folosit de Banca Națională a României, prin care rata dobânzii se determină pe baza raportului dintre cerere și ofertă manifestat în ședința de licitație. C. de l. se apropie mult de condițiile pieței, contribuind la alocarea judicioasă a resurselor. Suma disponibilă, rata minimă a dobânzii de participare se stabilesc de conducerea Băncii Naționale în concordanță cu cerințele și coordonatele politicii monetare și de credit din perioada respectivă. Dobânda se calculează proporțional cu creditul obținut și cu termenul de rambursare și se plătește la scadență; dacă scadența este mai mare de 30 de zile calendaristice, dobânda se plătește lunar. **Creditul pe termen fix** este o formă specială de refinanțare, cu scadența minimă de 30 de zile calendaristice, acordat de Banca Națională a României centralelor băncilor comerciale licitante. Condițiile refinanțării prin c. pe t.f. sunt stabilite de Banca Națională a României. Dobânda se calculează proporțional cu creditul acordat, cu scadența stabilită, și se plătește la scadență. Dacă creditul se rambursează anticipat, dobânda se calculează și se plătește la suma totală a creditului. V. și **refinanțare.**

CREDIT DESCHIS, c. care se acordă efectiv agenților economici la intervale liber alese de debitori. Forma cea mai răspândită a **c.d.** este cea a cărților de credit. V. și **acreditiv; scrisoare de credit.**

CREDIT DE SCONT, c. care se caracterizează prin faptul că băncile scontează **trate** (v.), avansând întreprinderii suma înscrisă pe tată, mai puțin comisionul și dobânda. Durata c. de s. corespunde intervalului de timp dintre remiterea efectului la bancă și recuperarea lui efectivă. C. de s. este cel mai răspândit și cel mai ieftin, însă implică o tehnică bancară mai complicată și o gestiune greoaie a creditelor acordate clienților.

CREDIT DE STAT, totalitatea relațiilor de credit în care una dintre părți este statul. C. de s. se realizează sub formă de împrumuturi prin emisiunea de obligațiuni fiscale sau prin mobilizarea depunerilor în casele de economii. V. și **credit public.**

CREDIT DE TREZORERIE, c. care acoperă diferența dintre totalul stocurilor și cheltuielilor (plăților), pe de o parte, și totalul resurselor formate din fondul activelor circulante, pasivele de exploatare (resurse atrase) și încasări, pe de altă parte. C. se acordă prin contul curent prin care se efectuează, de regulă, încasările și plățile. Termenele de rambursare se stabilesc ținându-se seama de momentul valorificării stocurilor și al trecerii pe costuri a cheltuielilor creditate. Regularizarea **c. de t.** se face zilnic, în funcție de evoluția încasărilor și a plăților.

CREDIT DOCUMENTAR, modalitate de plată internațională, aranjament prin care o bancă emitentă își asumă obligația, în numele unui client (ordonator), să facă direct plata sau să autorizeze efectuarea plății de către o altă bancă, în favoarea unui beneficiar indicat de ordonator, să accepte sau să negocieze cambiile care se vor trage asupra sa de către terțul indicat, adică de către beneficiar. În activitatea de comerț internațional, **c.d.** se poate prezenta sub mai multe forme, dintre care mai frecvent folosite sunt: **acreditivul documentar (comercial)** (v.) și **scrisoarea de credit comercială** (v.). **C.d.** conține următoarele elemente principale: ▪denumirea și sediul băncii comerciale care deschide acreditivul; ▪denumirea și sediul băncii delegate să plătească, să confirme, să negocieze documentele sau să accepte cambiile; ▪denumirea și sediul ordonatorului; ▪denumirea și sediul beneficiarului, numărul de ordine al creditului, data deschiderii creditului (de la care exportatorul are certitudinea plății mărfurilor pe care le livrează); ▪natura economică și juridică a **c.d.**; ▪valoarea și termenul de valabilitate a **c.** (până la care se pot efectua operațiunile de plăți); ▪marfa care urmează a fi plătită; ▪termenul de livrare a mărfii; ▪documentele de expediere și de plată a mărfurilor și diferite alte elemente. **C.d.** se acordă pe bază de garanții și se folosește în relațiile de comerț exterior. Documentele care pot constitui garanția sunt: conosamentul sau scrisoarea de trăsură, factura sau orice alt document care atestă proprietatea mărfurilor. **C.d.** constituie o modalitate de plată eficace foarte frecvent folosită în relațiile de plăți internaționale, deoarece este un mijloc de siguranță, de garanție a plății pentru exportator, de control reciproc. **C.d.** se pot clasifica din mai multe puncte de vedere: a) după procedura de deschidere și de derulare: **acreditiv documentar, scrisoare de credit comercială**; b) după modul de asigurare a efectuării plăților: **irevocabile, revocabile**; c) după natura operațiunilor efectuate de bănci: **de acceptare, de plată, de negociere**; d) după modul de executare a operațiunilor de livrare și de încasare: **transferabile, netransferabile, utilizabile total sau parțial, cu livrări eșalonate, cu acoperire după fiecare plată, cu clauză roșie**; e) după locul de domiciliere: **domiciliat în țara vânzătorului, domiciliat în țara cumpărătorului, domiciliat într-o țară terță. C.d.** mai pot fi utilizate pentru operațiuni comerciale conexe, prin acoperire de banca ordonatoare la o terță bancă a unui credit pe care l-a deschis (de rambursare).

CREDIT DOCUMENTAR CU CLAUZĂ ROŞIE, modalitate de plată prin care banca vânzătorului are împuternicirea să-i pună la dispoziția acestuia, în contul viitoarei livrări, o parte sau întregul preț al acesteia, pentru a-i da posibilitatea să angajeze și să procure mărfurile, mai ales de natură agricolă, de la producătorii respectivi.

CREDIT DOCUMENTAR DOMICILIAT ÎN ȚARA CUMPĂRĂTORULUI, clauză, modalitate de plată a mărfurilor livrate, folosită în relațiile internaționale, potrivit căreia exportatorul poate încasa contravaloarea mărfurilor exportate după ce documentele respective ajung la banca din țara cumpărătorului, care le verifică și le compară cu prevederile acreditivului. Domicilierea creditului în țara cumpărătorului evidențiază faptul că plata prețului mărfurilor livrate, însoțite de diferite documente și, eventual, de o cambie, se face în țara cumpărătorului, arătându-se localitatea și sediul băncii care efectuează plata. V. și **acreditiv documentar comercial; acreditiv domiciliat.**

CREDIT DOCUMENTAR DOMICILIAT ÎN ȚARA EXPORTATORULUI, clauză, modalitate de încasare de către exportator a contravalorii mărfurilor livrate, imediat ce documentele de export au fost depuse la banca sa și după ce au fost verificate și găsite în concordanță cu prevederile acreditivului. Potrivit acestei modalități de decontare internațională, exportatorul este exonerat de plata spezelor bancare, a comisioanelor etc., acestea fiind suportate de cumpărător. Acest gen de credit documentar se mai numește **„la vedere"**. V. și **acreditiv documentar comercial; acreditiv domiciliat.**

CREDIT DOCUMENTAR IREVOCABIL, formă de creditare care nu poate fi modificată sau anulată pe timpul valabilității ei, decât numai cu acordul părților. Prin conținutul și funcțiile sale, acest c. constituie o garanție pentru furnizor, iar pentru banca emitentă un angajament ferm de a plăti sau de a face plătibil creditul, de a accepta sau cumpăra (negocia) **cambii** (v.) trase de către beneficiar, la vedere sau la termen, asupra ordonatorului creditului sau asupra oricărui alt tras menționat în credit. C.d.i. pot fi domiciliate în țara vânzătorului sau a cumpărătorului. La creditul domiciliat în țara vânzătorului, confirmat de o terță bancă, toate spezele bancare (comisioane de avizare, de plată, cheltuielile cu remiterea documentelor etc.) se suportă de cumpărător (ordonator), în afară de cazul în care prin contract se prevede altfel. ❖ **C.d.i. confirmat**, c. în care raportul juridic ferm de c. se încheie direct între beneficiarul de c. și banca la care s-a adresat cererea de deschidere a creditului. În acest caz, pe lângă angajamentul băncii emitente există angajamentul unei alte bănci, împuternicită de către prima, de a plăti, de a negocia sau de a accepta cambiile etc. Această formă de c. se utilizează în cazurile în care furnizorul și banca sa nu au deplină încredere în banca străină care l-a deschis. Pe baza cererii importatorului, banca acestuia (ordonatoare) dă instrucțiuni băncii din țara exportatorului să confirme **acreditivul** (v.). În acest fel, banca respectivă confirmatoare devine direct și ferm angajată față de beneficiar de a realiza plata. ❖ **C.d.i. neconfirmat**, c. în care banca furnizorului notifică deschiderea creditului fără a-și lua un angajament ferm de plată, deoarece între bancă și beneficiar nu se stabilește nici un raport juridic.

CREDIT DOCUMENTAR REVOCABIL, formă de c. care se poate modifica sau anula numai până la prezentarea documentelor de export la banca împuternicită să onoreze plata, indiferent de termenul de valabilitate a acestora și fără acordul prealabil al furnizorului de mărfuri. C.d.r. nu prezintă certitudine pentru furnizor, fapt care îl determină să livreze operativ mărfurile și să se preocupe de încasarea în cel mai scurt timp a contravalorii lor.

CREDIT DOCUMENTAR TRANSFERABIL, formă de c. în care beneficiarul are dreptul să împuternicească banca sa să efectueze plata, să dea acceptarea, să solicite altei bănci să efectueze negocierea ori să emită instrucțiuni pentru utilizarea creditului, parțial sau total, de către unul sau mai mulți terți beneficiari secunzi. Acest c. poate fi transferat o singură dată (în

întregime) sau în rate şi dă dreptul beneficiarului de a împuternici un alt beneficiar să prezinte documentele la plată şi deci să utilizeze acest credit. Banca solicitată să efectueze transferul nu are obligaţia de a-l efectua decât în limitele şi în maniera în care ea şi-a dat acordul în mod expres şi cu condiţia ca spezele să-i fie plătite. Dacă nu există asemenea prevederi, spezele cad în sarcina primului beneficiar. Băncile din România utilizează foarte rar această formă de credit.

CREDIT DOCUMENTAR UTILIZABIL TOTAL SAU PARŢIAL (CU LIVRĂRI EŞALONATE), formă de **c.** practicată în sistemul livrărilor de mărfuri în una sau mai multe tranşe în interiorul termenelor contractuale. Acest credit poate fi utilizat în totalitate numai în cazul în care prin normele de deschidere sunt interzise utilizările parţiale. Creditul utilizabil parţial (fracţionat) se foloseşte corespunzător numărului tranşelor de livrări de mărfuri care se vor efectua în interiorul termenului de livrare şi cu condiţia ca valoarea totală a acestora să nu depăşească plafonul creditului. Este indicat ca, în cazul livrărilor parţiale, în documentele de deschidere a creditului documentar să se menţioneze preţul unitar al mărfurilor ce urmează să se livreze, fapt ce dă posibilitatea băncii plătitoare să ţină contabilitatea şi să controleze plăţile pe care le efectuează. Dacă acest preţ nu este prevăzut, banca achită facturile până la suma totală a creditului, riscul revenind cumpărătorului. La această formă de credit este necesar să se precizeze de la început, pentru fiecare livrare, cantitatea mărfurilor, sortimentul şi termenul de livrare. Dacă mărfurile respective nu se livrează într-o anumită perioadă sau până la expirarea termenului, creditul aferent nu se reportează pentru tranşele următoare, ci se anulează.

CREDIT EXTERN, **c.** domiciliat în străinătate (creditorul este în ţară, iar împrumutatul se află în străinătate).

CREDIT FINANCIAR, **c.** legat de operaţiunile de export, care se acordă cumpărătorului extern de către o bancă de pe piaţa ţării furnizorului – de regulă, pe termen scurt – pentru a achita mărfurile achiziţionate.

CREDIT FISCAL 1. Sumă reprezentând deducerea sau compensarea unor impozite datorate, acordată ca facilitate la plata impozitelor sub forma recunoaşterii în România a sumelor plătite atât în ţară, cât şi în străinătate cu titlu de impozite. **2.** Credit care se acordă direct pentru plata unui impozit; impozitul ce trebuie plătit se reduce cu valoarea creditului. În U.E. şi în România, un agent economic este obligat să plătească taxa pe valoarea adăugată aplicată la preţurile de vânzare, dar beneficiază de un **c.f.** pentru taxa pe valoarea adăugată plătită la achiziţionarea factorilor de producţie.

CREDIT FISCAL EXTERN, sumă plătită în străinătate cu titlu de impozit şi recunoscută în România, care se deduce din impozitul pe venit datorat în România. **C.f.e.** se determină după următorul calcul :

$$\text{CFE} = \frac{\text{venit din sursa din străinătate}}{\text{venit mondial}} \cdot \text{impozit pe venitul anual global.}$$

Contribuabilii care pentru acelaşi venit şi în decursul aceleiaşi perioade impozabile sunt supuşi impozitului pe venit atât pe teritoriul României, cât şi în străinătate, au dreptul la deducerea din impozitul pe venit datorat în România a impozitului plătit în străinătate. **C.f.e.** se acordă dacă se îndeplinesc cumulativ următoarele condiţii: a) impozitul aferent venitului realizat în străinătate a fost plătit direct sau prin reţinere la sursă, fapt dovedit cu documente care atestă plata, eliberate de autorităţile fiscale ale statului în care s-a realizat venitul; b) impozitul datorat şi plătit în străinătate este de aceeaşi natură cu impozitul pe venit datorat în România. **C.f.e.** se acordă la nivelul

impozitului plătit în străinătate aferent venitului din sursa din străinătate, dar nu poate fi mai mare decât partea de impozit pe venit datorat în România, aferentă venitului din străinătate. **C.f.e.** se calculează separat pentru veniturile realizate în fiecare țară. Dacă veniturile a căror impunere în România este finală, **c.f.e.** se acordă pentru fiecare venit similar din România. Pentru calcularea **c.f.e.**, sumele în valută se transformă la cursul de schimb mediu anual al pieței valutare comunicat de Banca Națională a României din anul de realizare a venitului. V. și **impozit final; impozitul pe venitul anual global; venit mondial.**

CREDIT FUNCIAR, **c.** acordat pe termen lung, în baza garantării lui cu o proprietate imobiliară urbană sau rurală; se rambursează eșalonat prin amortizare, în decursul timpului; **c.f.** a contribuit la concentrarea fondului funciar în mâinile unui număr tot mai mic de proprietari, și aceasta cu deosebire în mediul rural.

CREDIT FURNIZOR, **c.** care se acordă de către întreprinderea furnizoare cumpărătorului extern, prin faptul că amână plata mărfurilor livrate, de regulă, pe perioade scurte de timp. În acest proces se folosesc modalități și instrumente specifice de plată cum sunt cambiile și alte efecte comerciale. Durata unor astfel de credite este cuprinsă între 30 și 90 de zile. Gestiunea eficientă a acestor credite necesită cunoașterea precisă a termenelor de plată a furnizorilor. Termenul mediu de plată a furnizorilor se determină astfel:

$$\overline{T} = \frac{\Sigma P_c \cdot t}{100},$$

în care:

$\overline{T}$ = termenul mediu de plată a furnizorilor;
P_c = ponderea fiecărui cumpărător în total;
t = termenul de plată a fiecărei cumpărări.

Se mai poate folosi formula:

$$\overline{T} = \frac{(\text{furnizori} \cdot \text{efecte de plată})}{\text{cumpărări}} \cdot 360.$$

Din calcule se exclud sumele aferente furniturilor de imobilizări, deoarece nu au legătură cu procesul de exploatare. Întrucât furnizorul nu-și poate bloca resursele financiare un timp prea îndelungat, cumpărătorul se vede nevoit să-și procure alte surse băneștí pentru achitarea mărfurilor de la furnizorul extern. Furnizorul și cumpărătorul încheie numai contractul comercial, care cuprinde toate elementele necesare. Costul **c.f.** este ridicat, deoarece cumpărătorului nu i se acordă bonificații ca în cazul plății imediate. V. și **credit.**

CREDIT GLOBAL DE EXPLOATARE, **c.** care satisface totalitatea cerințelor de exploatare ale agenților economici pentru aprovizionări cu stocuri de materii și materiale, mărfuri, subansambluri, piese de schimb, energie, combustibil, cheltuieli aferente perioadei curente, necesare realizării și finalizării producției care are consum și desfacere asigurată prin contracte și comenzi ferme.

CREDIT GUVERNAMENTAL, **c.** în mărfuri acordat între state; se rambursează de către debitor, într-un anumit interval de timp, tot în mărfuri.

CREDIT IEFTIN, **c.** care se acordă în anumite perioade, cu rate scăzute ale dobânzii.

CREDIT INTERN, **c.** domiciliat în țară (debitorul și creditorul se află în aceeași țară).

CREDIT INTERNAȚIONAL, c. acordat de către stat, bănci şi alte persoane juridice sau fizice altor țări, bănci sau persoane juridice şi fizice. C.i. cuprinde şi creditul organizațiilor financiare internaționale. C.i. este una dintre formele exportului de capital, fiind practicat în scopul obținerii unei rate de profit mai mari decât în țara exportatoare. În funcție de persoana creditorului şi a debitorului, c.i. se împarte în: a) credite acordate de către organizațiile financiare internaționale unor state sau organizații; b) credite interguvernamentale acordate direct sau prin instituții de credit de către unele state altor state; c) credite acordate de către state, instituții bancare particulare sau de către consorții bancare altor țări; d) credite acordate de către băncile particulare şi firmele comerciale ale unor state băncilor particulare şi firmelor comerciale ale altor state. C.i. poate fi **pe termen scurt** sau **pe termen lung**. C.i. este caracterizat de unitatea de scopuri, cu respectarea tuturor principiilor care stau la baza raporturilor dintre țări. V. şi **credite valutare**.

CREDIT IPOTECAR, c. ce se acordă pe baza unei ipoteci constând dintr-un drept real, care grevează un bun imobil pentru a garanta rambursarea c. de către debitor. În caz de nerambursare a împrumutului, creditorul are dreptul să ceară justiției scoaterea la vânzare prin licitație publică a bunului imobil ipotecat, iar din prețul obținut să-şi rețină suma împrumutată împreună cu dobânda şi cheltuielile prilejuite de judecată şi de vânzare. Contractul de ipotecă este astfel un contract accesoriu al creanței pe care o garantează. V. şi **ipotecă**.

CREDIT ÎN ALB, c. care se acordă fără ca împrumutatul să prezinte garanții.

CREDIT ÎN CONT CURENT, c. acordat de bancă pe baza unui contract de deschidere de credit în **cont curent bancar** (v.), potrivit căruia sumele împrumutate sunt negociate şi se utilizează pe măsura necesităților până la concurența limitei creditului acordat. Aceste credite pot fi descoperite, când se acordă pe baza încrederii în solvabilitatea debitorului, şi acoperite sau garantate cu valori mobiliare, mărfuri etc.

CREDIT ÎNDOIELNIC, c. existent în portofoliul unei bănci şi identificat cu prilejul analizării periodice a portofoliului de credite, la care beneficiarul respectiv are performanțe financiare scăzute. Pentru aceste credite băncile au obligația să-şi constituie provizioane corespunzător mai mari.

CREDIT ÎN OBSERVAȚIE, c. existent în portofoliul unei bănci, acordat unui client care are performanțe bune şi foarte bune, însă acestea nu pot fi menținute un timp mai îndelungat, sunt precare şi pentru care banca îşi constituie anumite provizioane.

CREDIT LEASING/BAIL, formă de creditare alternativă la sistemul clasic de creditare, care se pretează cel mai bine firmelor de dimensiuni modeste, ce au însă o rentabilitate bună şi nu pot recurge la procedeele clasice de finanțare. Creditul de închiriere poate fi privit şi ca un mijloc suplimentar de finanțare în scopul realizării programului de investiții, pentru care resursele proprii s-au dovedit a fi insuficiente. Contractele de leasing se încheie între agenții economici şi instituții specializate sau compartimente din cadrul unor bănci sau societăți industriale producătoare de utilaje. Astfel, pe baza unui contract, locatorul (proprietarul) cedează locatarului (cel care ia cu chirie) dreptul de a utiliza un bun mobiliar, imobiliar sau un activ necorporal, contra unei chirii, cu posibilitatea de a-l cumpăra la prețul stabilit între cele două părți. Durata acestor contracte corespunde perioadei de amortizare a utilajului, cu mențiunea că, la expirarea lor, există posibilitatea înapoierii utilajului către proprietar sau cumpărarea lui la o valoare reziduală. Față de sistemul obişnuit de creditare, c.l./b. prezintă avantajul că este uşor de utilizat, permite procurarea unor mijloace fixe necesare fără mobilizări masive de fonduri proprii şi unele facilități fiscale, permite lansarea în afaceri a agenților economici fără capital inițial, face posibilă înlocuirea mașinilor uzate moral, prezintă eficiență ridicată în activități nerepetabile, cointeresează furnizorii în asistența tehnică. V. şi **leasing**.

CREDIT LOMBARD, c. care se acordă de bănci şi are drept garanţie efecte publice (acţiuni, obligaţiuni, titluri de rentă, înscrisuri funciare, bonuri de tezaur, polițe) sau obiecte de valoare, diferite mărfuri depuse în gaj (amanetate). În caz de nerambursare a împrumutului la scadenţă, dreptul de proprietate asupra bunurilor amanetate trece asupra băncii care le valorifică prin vânzare, iar din suma rezultată, aceasta îşi recuperează capitalul şi comisioanele aferente. V. şi **lombard; lombarda; lombardare.**

CREDIT OBLIGATAR, relaţii economice bancare în care debitorii sunt organele statale sau agenţii economici emitenţi de obligaţiuni, pe de o parte, şi creditorii, adică subscriptorii şi deţinătorii acestor obligaţiuni, pe de altă parte, care în acest fel îşi angajează capitalurile, cu scopul dobândirii unui venit sigur sub forma principală a dobânzii. C.o. este una dintre cele mai vechi forme ale creditului. C.o. se caracterizează prin următoarele elemente: denumirea societăţii emitente, mărimea creditului, numărul de titluri emise, valoarea nominală, preţul de emisiune, valoarea de rambursare, durata de viaţă a împrumutului, data subscrierii, rata dobânzii nominale, condiţiile de amortizare, clauza de răscumpărare anticipată etc.

CREDIT NERAMBURSAT ÎN TERMEN, c. acordat unităţilor economice pentru diferite destinaţii şi nerambursat la scadenţele respective. Aceste c. se ţin într-o evidenţă separată, sunt purtătoare de dobânzi majorate şi se lichidează în ordinea legală de plăţi pe măsura creării disponibilităţilor în contul curent.

CREDIT PASIV, c. primit de către debitor, pentru care constituie o obligaţie de plată. În contabilitate, acest credit este înregistrat la conturile de împrumuturi. V. şi **credit activ.**

CREDIT PE DOCUMENTE ÎN CURS DE ÎNCASARE, c. acordat unităţilor economice furnizoare pentru reîntregirea activelor circulante încorporate în produsele livrate, lucrările executate sau serviciile prestate, inclusiv cheltuielile efectuate în contul clienţilor, precum şi sumele reprezentând acumulările băneşti din beneficii şi impozite. Unităţilor economice care se creditează prin **cont curent** (v.), cu creditarea prin cont separat a documentelor în curs de încasare, creditele li se acordă printr-un cont separat denumit „Cont de împrumut pe documente în curs de încasare". Suma acestui c. care se virează în contul curent se stabileşte pe baza borderoului prezentat băncii de către unităţile economice. C. se acordă pentru perioada până la încasarea contravalorii livrărilor de mărfuri, executărilor de lucrări şi prestărilor de servicii. Rambursarea c. se face prin înregistrarea sumelor încasate, prevăzute de documentele respective, direct în „Contul de împrumut pe documente în curs de încasare". În cazul documentelor refuzate la plată, rambursarea se face prin stornarea operaţiunii din contul curent. La unităţile economice care se creditează prin contul curent, cu creditarea prin acest cont şi a documentelor în curs de încasare, în limita de creditare se include şi suma medie a documentelor în curs de încasare stabilită cu prilejul planificării creditelor.

CREDIT PE TERMEN LUNG, c. ce se acordă pe o durată de timp de peste cinci ani pentru investiţii pe termen lung, cum sunt, de pildă, cele privind construcţiile de locuinţe. Rambursarea c. se face lunar sau trimestrial, când se plăteşte şi dobânda corespunzătoare.

CREDIT PE TERMEN MEDIU, c. care se acordă pe o durată de timp de la un an până la cinci ani. Aceste credite se acordă pentru investiţii eficiente, ca şi pentru activitatea de import şi export de mărfuri. Dobânda este mai mare ca la creditul pe termen scurt. Rambursarea c. se face, de regulă, în tranşe lunare sau trimestriale, când se calculează şi se încasează şi dobânda pentru tranşele respective, ca şi pentru restul creditului. Banca preferă să acorde c. pe t.s. deoarece are în vedere proveniența **resurselor de creditare** (v.).

CREDIT PE TERMEN SCURT, c. care se acordă pe o durată de timp ce nu depăşeşte 12 luni pentru diferite procese de producţie industriale, agricole şi pentru diverse operaţiuni

comerciale. Aceste credite se rambursează integral la scadența stabilită. Pentru **c. pe t.s.**, dobânda variază în funcție de destinația creditului și de dobânda pieței și se plătește de către împrumutat fie trimestrial, fie la scadență. **C. pe t.s.** este foarte mult folosit deoarece corespunde cel mai bine exigențelor de lichidități cerute băncilor de către Banca Națională a României. De pildă, rezerva minimă obligatorie la Banca Națională a României trebuie să fie de cel puțin 30% din media soldurilor conturilor de disponibilități ale titularilor de conturi, calculată pe zilele lucrătoare ale unei luni. În alte țări, **c. pe t.s.** se acordă pe o lună, pe trei luni sau pe cel mult nouă luni.

CREDIT PENTRU ACHIZIȚIONAREA DE TRACTOARE ȘI MAȘINI AGRICOLE, c. ce se acordă producătorilor agricoli privați, individuali și asociați, precum și societăților agricole de către Banca Agricolă și de alte bănci comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, cu dobândă de 15% pe an, pentru cumpărarea de tractoare și mașini agricole din producția internă. **C.** se acordă cu respectarea următoarelor condiții: **c.** să reprezinte 85% din valoarea utilajelor achiziționate, restul urmând a fi achitat cu numerar de către cumpărători; rambursarea creditului se eșalonează pe o perioadă de cinci ani pentru producătorii agricoli privați asociați, societăți agricole, și pe șase ani pentru producătorii agricoli individuali, pentru primul an achitându-se numai dobânda la creditul acordat.

CREDIT PENTRU ACOPERIREA CHELTUIELILOR CARE DEPĂȘESC ÎN UNELE TRIMESTRE VENITURILE, c. ce se acordă unităților economice în trimestrele în care cheltuielile de producție prevăzute sunt mai mari decât veniturile, dar pe întregul an sunt prevăzute cu beneficii. **C.** se acordă pentru acoperirea diferenței respective și urmează să se recupereze din beneficiile trimestrelor următoare. Rambursarea **c.** se face chenzinal, în trimestrele prevăzute cu beneficii, din contul curent.

CREDIT PENTRU ACTIVITATEA DE SERVICE DESTINATĂ STRĂINĂTĂȚII, c. ce se acordă unităților care furnizează la export mașini și utilaje, prestează servicii și acordă asistență tehnică beneficiarilor străini aflați atât în străinătate, cât și în țara noastră. Aceste servicii privesc: montajul, punerea în funcțiune, efectuarea de probe, remedieri, reparații, urmărirea comportării în exploatare a utilajelor, mașinilor și instalațiilor livrate în limitele termenelor de garanție etc. Unitățile care prestează astfel de servicii au nevoie de stocuri de piese de schimb în străinătate și în țară, pentru funcționarea mașinilor și a utilajelor respective în cadrul termenului de garanție. Aceste stocuri se creditează la costul stabilit, dacă se fabrică la întreprinderea respectivă, și la prețul de aprovizionare, dacă acestea sunt achiziționate. Stocurile respective se creditează pentru maxim trei ani de la constituire, în limita anumitor plafoane. Stocurile de piese de schimb mai vechi de trei ani și cele care depășesc plafonul aprobat se evidențiază în împrumuturi restante din activitatea de comerț exterior. Rambursarea creditului se face pe măsura încasării de la partenerii străini a contravalorii pieselor consumate în activitatea de service și a pieselor livrate din stoc la cererea clienților externi, efectuându-se înregistrările respective în contul „Împrumut pentru activitatea de comerț exterior", și din sumele primite de întreprinderile de comerț exterior ca echivalent în lei al valutei încasate de la beneficiarii lucrărilor respective.

CREDIT PENTRU CHELTUIELI SEZONIERE, c. ce se acordă pentru acoperirea cheltuielilor sezoniere care nu pot fi recuperate în trimestrul respectiv prin includerea lor în costul producției sau al materialelor colectate. Se rambursează în termenele stabilite de bancă, de comun acord cu unitatea debitoare, indiferent de realizarea sau nerealizarea programului de colectare sau de producție, însă nu mai târziu de finele anului respectiv.

CREDIT PENTRU CONSTRUCȚII DE LOCUINȚE, c. pe termen lung cu garanție ipotecară care se acordă pentru construirea de locuințe. Acest **c.** se acordă cu dobândă, în general, redusă, precum și cu un comision plătit de beneficiarul locuinței la aprobarea dosarului de credit.

Dobânda se plăteşte lunar, o dată cu ratele de rambursat. Creditul poate fi rambursat şi înainte de termen, însă cu o dobândă majorată. V. şi **ipotecă; ipotecare.**

CREDIT PENTRU CONTRACTAREA PRODUCŢIEI AGRICOLE, c. ce se acordă de către unităţile Băncii Agricole producătorilor cu gospodărie individuală care au încheiat contracte cu unităţile de stat, pe o durată de timp de până la 12 luni, iar pentru predarea tineretului taurin la îngrăşat, de până la 36 de luni. Pentru cauze obiective, unităţile bancare pot prelungi durata de folosire a creditelor. Creditul poate reprezenta până la 60% din valoarea producţiei contractate şi se acordă pe bază de cerere, cu îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiţii: solicitanţii să dispună la încheierea contractelor cu unităţile de stat de baza materială necesară pentru livrarea de produse agricole; creditele să se solicite cu cel puţin 30 de zile înaintea termenului de livrare a produselor; solicitanţii să nu aibă datorii restante faţă de bancă, provenite din credite anterioare. Creditul se garantează cu cesiunea în favoarea băncii a drepturilor băneşti pe care producătorii le au de încasat de la unităţile de stat şi cu bunurile pe care aceştia le au în proprietate. De asemenea, unităţile contractante garantează faţă de bancă rambursarea la scadenţă a creditelor pe baza contractelor pe care le au încheiate cu producătorii. La creditele rambursate la termen dobânda este de 15%, iar pentru cele restante de 45%. Scadenţa creditelor ce se acordă se stabileşte la datele la care urmează să se predea produsele contractate. Creditele se rambursează din sumele care se cuvin producătorilor pentru produsele predate unităţilor contractante, din despăgubirile care li se cuvin de la organele societăţii de asigurări şi din diferite alte venituri ale debitorilor. Creditele care nu se rambursează la scadenţă se recuperează din contul unităţilor care le-au garantat. Dacă în urma controlului efectuat se constată că au fost încheiate contracte fără ca acestea să aibă o bază materială sau că unităţile de stat n-au urmărit executarea contractelor, banca are dreptul să procedeze la recuperarea creditelor de la debitor sau de la unităţile contractante, înainte de scadenţă. Contractele de livrare în temeiul cărora se acordă credite constituie titluri executorii pentru bancă atât faţă de producătorii cu gospodărie individuală, cât şi faţă de unităţile contractante.

CREDIT PENTRU CUMPĂRAREA DE AUTOTURISME, c. care se acordă, la cerere, persoanelor fizice pentru achiziţionarea de autoturisme şi reprezintă însăşi garanţia împrumutului. C. se acordă pe termen mediu (1-5 ani), cu dobândă relativ redusă. Pentru stimularea cumpărării anumitor mărci de autoturisme şi pentru ocuparea unui segment important al pieţei, dobânzile la astfel de credite sunt, de regulă, scăzute.

CREDIT PENTRU DIFERENŢE DE PREŢ, c. ce se acordă întreprinderilor care livrează mărfuri la export, în situaţiile în care produsele respective nu se încadrează în coeficientul raportului oficial de schimb al leului cu alte valute. Cuantumul creditului este egal cu sumele ce urmează să se încaseze sub formă de diferenţă de preţ nefavorabilă de la bugetul de stat, până la decontarea lor. Când se exportă maşini, utilaje şi instalaţii complete pe **credit pe termen scurt** (v.), creditele corespunzătoare diferenţelor de preţ devin scadente după încasarea contravalorii lor de la întreprinderile de comerţ exterior.

CREDIT PENTRU ECHIPAMENT, c. care se acordă pentru echipament (investiţii), în vederea acoperirii temporare a decalajului dintre resursele proprii şi cheltuielile curente pentru finanţarea investiţiilor productive corporale şi necorporale ale agenţilor economici. Creditarea se face pe termen scurt (până la 12 luni) şi pe total activitate de investiţii sau pe obiective ori acţiuni de investiţii. C. pentru e. se mai acordă pentru: ▪acoperirea cheltuielilor privind efectuarea probelor tehnologice; ▪achiziţionarea de către beneficiarul de investiţii a unor materiale speciale potrivit contractului de execuţie a lucrărilor de construcţii-montaj; ▪achiziţionarea de maşini, utilaje, instalaţii şi alte active fixe; ▪amenajarea, modernizarea, dezvoltarea spaţiilor şi capacităţilor de producţie

existente. Cauzele principale care pot determina lipsa temporară de resurse proprii pentru investiții sunt: ▪decalajul dintre constituirea resurselor proprii și necesitățile de plată, rezultate din derularea contractelor cu furnizorii și antreprenorii de investiții; ▪realizarea în devans a unor cheltuieli de investiții reprezentând lucrări și/sau achiziții de utilaje.

CREDIT PENTRU FACILITĂȚI DE CONT, c. care se acordă agenților economici pe o perioadă foarte scurtă de timp (până la 15 zile calendaristice), în situațiile în care, din cauze economice justificate, nu pot face față temporar plăților. Aceste c. se pot acorda agenților economici cu o situație economico-financiară foarte bună pentru acoperirea decalajului creat în fluxul de lichidități ca urmare a întârzierilor în încasarea mărfurilor livrate, a lucrărilor executate sau a serviciilor prestate.

CREDIT PENTRU INFLUENȚE CONJUNCTURALE, c. care se acordă întreprinderilor producătoare de mărfuri pentru export și organizațiilor de aprovizionare și desfacere, pentru influențele conjuncturale nefavorabile provenite din activitatea de comerț exterior, până la decontarea cu fondul conjunctural. C. se aprobă pe baza cererii întreprinderii, la termenele stabilite împreună cu banca și cel mai târziu cu prilejul verificării garanției creditelor, și se rambursează pe măsura încasării sumelor de la fondul conjunctural, dar nu mai târziu de primele două luni ale trimestrului următor.

CREDIT PENTRU INVESTIȚIILE POPULAȚIEI, c. care se acordă de către Banca Agricolă și de Casa de Economii și Consemnațiuni pentru realizarea anumitor investiții. Unitățile băncii acordă astfel de credite producătorilor cu gospodărie individuală, pentru dezvoltarea producției, procurarea de animale de producție, material săditor în scopul realizării de plantații pomicole și viticole, pentru diferite destinații agrozootehnice etc. Cuantumul c. poate reprezenta până la 70% din valoarea acestor acțiuni și obiective de investiții, iar producătorii au obligația să contracteze cu organizațiile de stat livrarea de produse, din valorificarea cărora să se asigure rambursarea creditelor respective la scadență. C. se acordă pe durate de timp diferențiate de la trei până la zece ani. C. pentru i.p. se acordă și producătorilor cu gospodărie individuală constituiți în asociații, pentru realizarea unor obiective de interes comun. Producătorii respectivi beneficiază de credite numai dacă încheie contracte cu unitățile de stat pentru livrarea produselor realizate, din a căror valorificare să se ramburseze creditele la scadență, inclusiv dobânzile aferente. Casa de Economii și Consemnațiuni acordă populației, din disponibilitățile sale, c. pentru construirea de locuințe proprietate personală. Aceste credite se acordă pentru: constituirea avansurilor minime necesare construirii de locuințe; cumpărarea de locuințe din fondul locativ al statului; construirea de case proprietate personală; completarea costului integral al locuințelor proprietate personală în baza cărora beneficiarii de credite pot contracta cu prioritate construirea de astfel de locuințe. Nivelul dobânzii pentru aceste credite variază de la 15% până la 30%, în funcție de felul și de mărimea creditului, de cuantumul salariului tarifar lunar sau de mărimea venitului mediu lunar al debitorului, de termenul de rambursare a creditului etc. Cetățenii care încheie convenții pentru cazarea turiștilor străini beneficiază de credite acordate de C.E.C. în scopul amenajării locuințelor respective. Pentru aceste c., C.E.C. percepe o dobândă redusă. Nerestituirea la termenele stabilite a ratelor scadente atrage după sine majorarea dobânzii pentru ratele restante. C. pentru construirea de locuințe proprietate personală se garantează prin constituirea de ipotecă asupra respectivelor locuințe, iar contractele de împrumut au valoare de înscrisuri autentice și constituie titluri executorii. Beneficiarii garantează creditele pentru întreaga lor valoare prin gaj de valori materiale, garanții personale și cesiuni de drepturi de creanță. Locuințele proprietate personală și celelalte bunuri dobândite de populație cu ajutorul creditelor pot fi înstrăinate – până la rambursarea integrală a creditelor – numai cu acordul prealabil al unităților care au acordat creditele respective.

CREDIT PENTRU MĂRFURI FABRICATE DESTINATE EXPORTULUI ŞI AMBALAJELE AFERENTE, c. care se acordă întreprinderilor producătoare de mărfuri pentru export, separat de activitatea de bază, din momentul constituirii stocurilor sau al efectuării cheltuielilor, până la încasarea contravalorii lor. Mărfurile fabricate pentru export se creditează numai dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiţii: să fie contractate la extern; să existe calculaţii de eficienţă în valută pentru fiecare produs; să fie recepţionate, cu viza controlului de calitate; să fie evidenţiate separat şi păstrate în condiţii corespunzătoare. Unităţile economice solicită creditele, de regulă, la intervale de timp egale cu timpul pentru care li s-a aprobat normativ în cadrul produselor finite. Mărfurile destinate exportului se creditează la costul de producţie efectiv, fără a-l depăşi pe cel prevăzut, la care se adaugă şi cheltuielile speciale de export. Necontractarea sau neexportarea mărfurilor într-un anumit interval de timp determină trecerea creditelor în contul „Împrumuturi restante din activitatea de comerţ exterior". Ambalajele aferente mărfurilor destinate exportului se creditează, ca şi mărfurile, prin contul „Împrumuturi pentru activitatea de comerţ exterior", din momentul utilizării lor la ambalarea produselor, cu condiţia să nu fie cuprinse în costurile mărfurilor sau în cheltuielile speciale de export. Ambalajele se creditează la preţul de aprovizionare sau la costul efectiv în limita celui stabilit, dacă sunt din producţie proprie.

CREDIT PENTRU MĂRFURI LIVRATE LA EXPORT ÎN CURS DE ÎNCASARE ŞI PENTRU CHELTUIELILE DE CIRCULAŢIE AFERENTE, c. care constă în transformarea împrumuturilor acordate pe stocuri în împrumuturi pe documente în curs de încasare, pe măsura livrării mărfurilor la export. C. se acordă practic fără să aibă loc vreo operaţiune în contul „Împrumut pentru activitatea de comerţ exterior" şi fără ca unităţile economice să depună în prealabil, la bancă, vreo documentaţie. C. se poate acorda şi pentru cheltuielile de circulaţie (manipulare, înmagazinare, transport etc.) până la frontiera română. Termenul de acordare a c. variază între 30 şi 90 de zile, stabilite de la data depunerii facturii externe în bancă. Rambursarea se face din sumele virate de către întreprinderile de comerţ exterior, care reprezintă: echivalentul în lei al valutei încasate, împrumuturile primite de la bancă pentru vânzări de mărfuri pe credit comercial, sumele primite de la bugetul de stat pentru exporturile pe credit guvernamental şi cele care rezultă din operaţiuni de compensare cu importuri, sumele încasate de la buget pentru diferenţele de preţ nefavorabile, rezultate din operaţiunile de comerţ exterior. Unităţile bancare verifică garanţia creditelor şi controlează încasarea la termen a mărfurilor livrate la export. Creditele care nu se rambursează la termen se trec în contul „Împrumuturi restante din activitatea de comerţ exterior".

CREDIT PENTRU MĂRFURI PREZENTATE LA EXPOZIŢII ŞI TÂRGURI INTERNAŢIONALE, c. ce se acordă întreprinderilor pentru produsele care au această destinaţie, pe baza aprobării de participare şi pe baza indicatorilor programului de producţie. Creditul se acordă pe baza cererii întreprinderii din momentul fabricării produselor şi se pune la dispoziţie prin contul de împrumut pentru activitatea de comerţ exterior. Creditarea acestor mărfuri se face la costul lor efectiv, în limita costului planificat, plus cheltuielile ocazionate de prezentarea exponatelor. Cheltuielile reclamate de prezentarea exponatelor se creditează numai dacă se suportă de către întreprinderea producătoare şi dacă nu sunt prevăzute în costuri. Rambursarea se face în termen de 60 de zile de la vânzare, dacă exponatele se vând în cadrul expoziţiei sau al târgului internaţional, şi în termen de 100 de zile de la închiderea expoziţiei sau a târgului, pentru cele nevândute. Nerespectarea acestor termene determină trecerea creditului în contul „Împrumuturi restante din activitatea de comerţ exterior".

CREDIT PENTRU MĂRFURI TRIMISE ÎN STRĂINĂTATE ÎN DEPOZITE SAU CONSIGNAŢIE, PENTRU PROBE SAU DEMONSTRAŢII, c. care se acordă unităţilor producătoare prin „Contul de împrumut pentru activitatea de comerţ exterior" din momentul

fabricării şi până când sunt valorificate mărfurile, însă fără a depăşi 12 luni de la expedierea lor. Mărfurile sunt trimise în depozite sau consignaţie pe baza aprobărilor date de organele ierarhic superioare competente. Dacă depozitele în care se trimit mărfurile nu aparţin agenţiilor economice româneşti, acordarea creditului necesită şi o garanţie din partea unei bănci adresate de banca din România, precum şi dovada că mărfurile respective sunt asigurate. Creditarea se face la costul efectiv al mărfurilor respective, în limita celui planificat. Dacă cheltuielile de transport, asigurare etc. nu au fost cuprinse în costuri, pentru acestea nu se pot acorda credite. Pentru mărfurile vândute, rambursarea **c.** se face din sumele primite reprezentând echivalentul în lei al valutei încasate. În cazul în care mărfurile nu se vând în termenele stabilite, creditele respective se înregistrează în contul „Împrumuturi restante din activitatea de comerţ exterior".

CREDIT PENTRU MICA MECANIZARE, **c.** care se acordă operativ unităţilor economice, pentru introducerea progresului tehnic, în vederea creşterii productivităţii muncii, sporirii producţiei, reducerii costurilor de producţie, creşterii beneficiilor şi ridicării eficienţei economice. Practic, acest **c.** se eliberează pentru mecanizare, modernizarea utilajelor şi instalaţiilor, perfecţionarea soluţiilor tehnologice, eliminarea de locuri înguste etc., în condiţiile în care lucrările respective nu sunt prevăzute în programul de investiţii, au destinaţie productivă şi eficienţă economică imediată, spre a se putea rambursa **c.** din beneficii, iar sporul de producţie ce se va realiza are desfacerea asigurată etc. Rambursarea creditului se face din beneficii în termen de până la cinci ani (în anul intrării în funcţiune din beneficii), din economiile care se realizează la pierderi sau din subvenţii de la bugetul de stat.

CREDIT PENTRU NEVOI TEMPORARE, **c.** ce se acordă unităţilor economice care au greutăţi financiare temporare din cauze obiective, ca urmare a creării unor stocuri peste fondurile asigurate prin normativul de materii prime, materiale, producţie neterminată, semifabricate, produse finite şi mărfuri. C. se acordă operativ, cu dobânda normală (curentă), pe perioada de timp necesară înlăturării cauzelor care au determinat cerinţele de fonduri suplimentare, însă fără a depăşi 90 de zile. C. pentru **n.t.** se acordă dacă stocurile respective s-au constituit din următoarele cauze: ▪primirea înainte de termenele contractuale a unor materii prime, materiale, combustibil etc.; ▪întreruperea producţiei din cauze de forţă majoră; ▪neprimirea în termenul contractual a unor materii prime, materiale, agregate; ▪nelivrarea unor produse finite sau mărfuri din cauza impracticabilităţii căilor de comunicaţie sau a lipsei mijloacelor de transport; ▪executarea unor comenzi sau contracte înainte de termenele stabilite; ▪neîncasarea la termen a produselor, a lucrărilor executate şi a serviciilor prestate, din cauza lipsei capacităţii de plată a clienţilor. C. pentru **n.t.** se acordă în scopul aprovizionării tehnico-materiale reclamate de înfăptuirea contractelor economice, pentru producţia în curs de fabricaţie, produse finite şi mărfuri, în limitele şi în condiţiile stabilite de Ministerul Finanţelor şi centralele băncilor. C. se acordă în limita unui plafon stabilit sucursalei bancare. Resursele băneşti ce urmează a fi împrumutate de la bancă se obţin dacă sunt îndeplinite următoarele condiţii: garantarea materială a creditelor – care este un criteriu important ce stă la baza creditării; acordarea creditului trebuie să aibă în vedere scopuri strict delimitate, în raport cu care se stabilesc şi se realizează indicatorii ce caracterizează procesul de creditare. Creditul se obţine de la bancă pe baza garanţiei obligatorii formate din: bunurile care se procură din credite; concesionarea în favoarea băncii a drepturilor băneşti pe care beneficiarul de credite le are de primit de la alte unităţi economice; titluri de valoare. Garanţia şi utilizarea creditelor se verifică de bancă. Verificarea are ca scop identificarea existenţei activelor imobilizate şi a pierderilor care se trec la credite restante. Suma acestora şi a creditelor nu trebuie să depăşească plafonul stabilit prin planul de trezorerie. Pot beneficia de aceste credite agenţii economici care îndeplinesc cumulativ următoarele condiţii: ▪sunt înscrişi în Registrul Comerţului; ▪posedă capital social; ▪au conturi deschise la bănci; ▪acceptă clauzele contractului de împrumut; ▪prezintă băncii

garanția și documentele care să ateste că desfășoară o activitate legală și eficientă; •îndeplinesc cerințele de bonitate caracterizate prin lichiditate, solvabilitate și rentabilitate. Aceste c. se rambursează la termenele stabilite în momentul acordării; dacă greutățile financiare persistă din cauze obiective, unitățile bancare pot acorda prelungiri în cadrul termenului maxim de 90 de zile.

CREDIT PENTRU PLĂȚI, c. care se acordă în cazul în care întreprinderile nu au disponibil suficient în contul de la bancă pentru a putea efectua plățile către furnizori.

CREDIT PENTRU PRODUSE CU CICLU LUNG DE FABRICAȚIE, c. ce se acordă unităților economice care execută produse cu ciclu lung de fabricație, pentru producția destinată exportului, precum și pentru produsele destinate consumului intern (utilaje destinate investițiilor pentru care fondurile de investiții sunt prevăzute în programul beneficiarilor, la termenele de livrare a produselor, diferența dintre cheltuielile efectiv înregistrate pe comenzi la construcțiile de nave și sumele încasate de la beneficiari, pe baza coeficienților tehnici de execuție, care apar în anumite perioade, până la regularizare). C. se acordă printr-un cont separat de împrumut, în limita plafoanelor de creditare. Cuantumul c. se stabilește la începutul trimestrelor pe baza situațiilor de lucrări întocmite chenzinal de către unitățile economice și prezentate băncii. Rambursarea c. se face din contul curent, pe măsura livrării produselor și cel mai târziu la termenele prevăzute în contractele încheiate cu beneficiarii.

CREDIT PENTRU REFACEREA CAPACITĂȚII DE PLATĂ, c. ce se acordă întreprinderilor în acele perioade în care nu-și pot asigura efectuarea plăților scadente (plăți pentru aprovizionări, lucrări executate și servicii prestate de terți) din fondurile proprii, din încasări și din credite curente aprobate, ca urmare a unor frecvente imobilizări de active circulante (aprovizionări neraționale, nerealizarea ritmică a producției, depășirea costurilor de producție, fabricarea unor produse fără desfacere asigurată, fără prețuri aprobate sau necorespunzătoare sub aspect calitativ). C. pentru r.c. de p. se acordă la cererea unităților economice pe o durată de timp de cel mult șase luni, iar în cazuri justificate și cu aprobarea centralei băncii se poate acorda până la 12 luni, pe baza unei analize temeinice efectuate împreună cu organele bancare. Termenele de acordare a acestui c. se stabilesc în funcție de măsurile la care unitatea economică se angajează pentru înlăturarea și preîntâmpinarea deficienților și restabilirea echilibrului între încasări și plăți. Pentru acest c. se percep dobânzi majorate. Rambursarea c. se efectuează pe măsura înlăturării cauzelor care au generat dezechilibrul între încasările și plățile unității economice, însă cel mai târziu la scadența stabilită de bancă. Pe toată durata creditării, ministerul de resort, consiliul local – după caz – au obligația să se preocupe de luarea măsurilor care să asigure înlăturarea și preîntâmpinarea cauzelor ce au determinat depășirea cerințelor de fonduri. Dacă unitatea economică beneficiară a acestui credit se menține totuși în incapacitate de plată o perioadă de timp de peste 60 de zile, banca creditoare instituie **controlul prealabil asupra plăților întreprinderii** (v.), având dreptul să refuze efectuarea acelor plăți care încalcă normele privind gospodărirea judicioasă a mijloacelor materiale și bănești, disciplina economică și financiară și să dispună introducerea unor instrumente de decontare, condiționate de existența prealabilă a disponibilităților de plată. Concomitent, băncile, de comun acord cu organul ierarhic superior al unității economice în cauză, analizează situația economico-financiară a întreprinderii și propun sau determină luarea de măsuri care să aibă ca efect redresarea economico-financiară a unității.

CREDIT PENTRU REPARAȚII CAPITALE, c. care se acordă unităților economice pentru efectuarea reparațiilor capitale eșalonate pe o perioadă de timp mai mare de un an, cu dobândă, precum și atunci când reparațiile se execută înainte de data stabilită, iar sursele proprii nu s-au constituit integral. Se creditează integral – în limita plafoanelor de creditare – cheltuielile privind reparațiile capitale care vor fi trecute pe costuri sau pe cheltuielile de circulație în perioadele

viitoare. Cerințele suplimentare de credite se satisfac din rezerva de credite a sucursalei. C. se acordă numai după verificarea prealabilă a activității economice, lunar, cu ocazia analizei balanțelor de verificare și a bilanțurilor contabile întocmite pentru luna expirată, și se rambursează eșalonat la datele când cheltuielile cu reparațiile capitale sunt prevăzute să fie incluse în costurile de producție.

CREDIT PENTRU STOCURI DE VALORI MATERIALE, CHELTUIELI DE PRODUCȚIE ȘI DE CIRCULAȚIE, c. care se acordă unităților economice prin contul curent, pentru constituirea stocurilor de valori materiale, pentru cheltuielile de producție și de circulație corespunzătoare creșterii activelor circulante de la un an la altul, precum și pentru creșterile din anii anteriori, dar nerambursate din cauza neîndeplinirii condițiilor stabilite în vederea acoperirii lor. C. se mai acordă pentru stocurile de valori materiale, pentru cheltuielile de producție și de circulație corespunzătoare diferenței dintre normativele trimestriale și normativul minim din anul curent, pentru stocurile de valori materiale, cheltuielile de producție și de circulație corespunzătoare completării avansului primit de la buget, până la stabilirea necesarului efectiv de active circulante (la unitățile economice noi), precum și pentru cele corespunzătoare necesarului suplimentar de active circulante intervenit în cursul anului, când se modifică sarcinile de producție (la unitățile economice în funcțiune). De asemenea, astfel de c. se acordă pentru stocurile de materii prime, materiale, obiecte de inventar, piese de schimb, producție neterminată, semifabricate, produse finite etc. necesare pentru realizarea planului și care se constituie peste fondurile asigurate prin normativul activelor circulante, dacă acestea sunt de bună calitate, au asigurate consumul și desfacerea și sunt depozitate și păstrate în condiții corespunzătoare etc. C. se rambursează din beneficii în cursul anului sau la finele anului, în funcție de obiectul creditului.

CREDIT PENTRU STUDII, c. care se acordă pentru întreținerea studenților în perioada studiilor și care urmărește acoperirea taxelor universitare respective. Dobânzile sunt mici; aceste c. au o pondere modică în totalul creditelor bancare acordate.

CREDIT PERSONAL, c. care se acordă fără nici o altă garanție reală decât încrederea în solvabilitatea debitorului. C.p. poate fi acoperit sau întărit prin garanția personală sau solidară a altor persoane care, angajându-și răspunderea pentru debitor, diminuează riscul eventualei lui insolvabilități.

CREDIT PLAFONAT, c. acordat unei întreprinderi până la o anumită limită valorică (plafon).

CREDIT PRIVAT, c. care se acordă pe termen scurt între firme particulare sau persoane fizice, de regulă pe baza efectelor de comerț (bilete la ordin, cambii, trate).

CREDIT PUBLIC, relații bănești prin mijlocirea cărora statul atrage – cu titlu rambursabil și pe baza principiului participării voluntare – o parte din mijloacele bănești temporar disponibile ale populației și ale unor organizații obștești, sub forma depunerilor la Casa de Economii și Consemnațiuni și, eventual, a subscrierilor la împrumuturile publice de stat, pe care le folosește pentru dezvoltarea economiei și culturii naționale. Mijloacele bănești obținute pe această cale sunt resurse împrumutate și deci nu constituie venituri definitive ale statului. C.p. este o parte componentă a creditului, dar care se deosebește de **creditul bancar** (v.); în timp ce la creditul bancar statul este creditor, în c.p. el este debitor. Creditul bancar este garantat cu valorile materiale ale întreprinderilor și cooperativelor debitoare, în timp ce c.p. este garantat cu întregul patrimoniu material și cultural al statului și cu veniturile bugetului statului. C.p. a cunoscut în țara noastră mai mult forma mobilizării economiilor bănești ale populației la C.E.C., care prezintă avantajul că are o mai mare sferă de cuprindere și, totodată, este mai elastică și mai adaptabilă la evoluția economiilor

băneşti individuale ale cetăţenilor. Mobilizarea la C.E.C. a economiilor băneşti ale populaţiei în etapa actuală este determinată, între altele, de existenţa proprietăţii personale, a producţiei de mărfuri, a relaţiilor marfă-bani, de acţiunea legii valorii. C.p. îndeplineşte două funcţii, şi anume: a) funcţia de mobilizare, păstrare, fructificare şi restituire a economiilor băneşti ale populaţiei; b) funcţia de control. Mobilizarea economiilor băneşti ale populaţiei la C.E.C. reprezintă o redistribuire temporară a părţii corespunzătoare a venitului naţional. Soldul stabil al acestor depuneri este folosit pentru dezvoltarea economiei naţionale şi pentru creditarea populaţiei în vederea construirii de locuinţe proprietate personală etc. În procesul economisirii, funcţia de control nu priveşte veniturile băneşti ale populaţiei, ci are ca obiective urmărirea consumului de muncă vie şi materializată, crearea, distribuirea, redistribuirea şi utilizarea venitului naţional, acoperirea permanentă a veniturilor băneşti ale populaţiei cu mărfuri şi servicii, existenţa unei juste corelări a fondului de cumpărare al populaţiei cu fondul de mărfuri, absorbirea plusurilor de numerar din economie etc.

CREDIT REAL (GARANTAT SAU ACOPERIT), c. care se acordă pe baza unei garanţii date de către debitor creditorului. Garanţia poate fi constituită din valori mobiliare sau imobiliare, precum şi din scrisori de garanţie.

CREDIT RESTANT, v. CREDIT NERAMBURSAT ÎN TERMEN.

CREDIT REVOLVING, formă importantă a **c.** de consum, apărută în anii 1930-1940, care s-a extins o dată cu folosirea pe scară largă a cărţilor de credit. Trăsăturile principale ale **c.r.** sunt următoarele: ▪se acordă pe baza unei convenţii încheiate între părţi; ▪dă posibilitatea consumatorului să cumpere mărfuri sau să obţină împrumuturi fie direct de la creditor, fie indirect, prin folosirea cărţilor de credit, în momentul cel mai potrivit pentru el; ▪consumatorul face plata fie în totalitate pentru creditul în curs, fie prin plăţi parţiale, periodice, în funcţie de posibilităţi. Date fiind avantajele, această formă de **c.** s-a extins mult în ultimul timp şi tinde să devină preponderentă în cadrul creditelor de consum. **C.r.** poate fi revocabil şi irevocabil.

CREDIT ROTATIV („ROLL OVER"), c. care se acordă în relaţiile bancare internaţionale pe perioade medii (3-5 ani) şi lungi (7-10 ani). **C.** se acordă la întreaga valoare la data negocierii şi se rambursează în rate trimestriale sau, cel mai frecvent, semestrial, iar dobânda care se percepe este variabilă. Caracteristica acestui **c.** constă în faptul că fondurile care se acordă cu împrumut pe termen mediu şi lung sunt procurate de banca creditoare de pe piaţa eurovalutelor de la alte bănci, sub forma creditelor atrase pe termen scurt, prin refinanţare periodică la intervale de trei luni, şase luni sau un an.

CREDIT SPECIAL, minusul care apare în urma comparării angajamentelor unei unităţi economice cu garanţia sa materială faţă de bancă. Minusul de garanţie se trece la împrumuturi restante. Împrumuturile restante apar cu prilejul verificării garanţiei creditelor. În cazul când imobilizările care au determinat apariţia minusului de garanţie se lichidează în intervalul de la sfârşitul lunii şi până la data când se face verificarea garanţiei, împrumuturile care se trec la restanţă se calculează ca diferenţă între minusul de garanţie şi volumul imobilizărilor lichidate. Concomitent cu trecerea la **c.s.**, plafonul de creditare se modifică în mod corespunzător, avându-se în vedere că angajamentele din contul curent şi cele restante nu pot depăşi plafonul aprobat. Dacă se constată un plus de garanţie, acesta poate fi folosit – în anumite condiţii – pentru rambursarea eventualelor **c. restante** existente la sfârşitul perioadei pentru care se face verificarea. Împrumutul se rambursează din contul curent, pe măsura lichidării cauzelor care l-au determinat, reconstituindu-se, concomitent cu suma respectivă, plafonul de creditare la acest cont. Dacă se menţine la un nivel superior plafonului de creditare, rambursarea se face din contul curent până când cuantumul lui scade sub plafonul de creditare. Împrumutul se rambursează pe baza **dispoziţiei de plată** (v.) prezentate de întreprindere la bancă, în care se arată modul cum au fost lichidate imobilizările.

CREDIT TEHNIC, suma limită (plafonul valoric) până la care, în cazul unui cont de clearing, asupra soldului care rezultă din livrările dintre cele două părți contractante nu se calculează nici un fel de dobândă. În cazul în care soldul depășește **c.t.**, dacă nu este stins prin livrări de mărfuri de către cealaltă parte într-un anumit termen, soldul poate fi acoperit în devize libere. Asupra soldului care depășește **c.t.** se calculează dobânzi. **C.** se stinge în momentul creării disponibilului necesar.

CREDIT TRANSFERABIL, **c.** care se poate transfera în anumite condiții, cunoscute și specificate, de la beneficiarul inițial către alt beneficiar.

CREDIT VAMAL, înlesnire fiscală ce se acordă importatorilor sau exportatorilor (persoane juridice sau persoane fizice) de bunuri, în baza căreia plata taxelor vamale și a altor taxe de import se efectuează ulterior, într-o anumită perioadă de timp, care poate reprezenta chiar ani. **C.v.** se acordă importatorilor care fac importuri permanente și relativ constante ca mărime, care îndeplinesc un rol important în economie și se bucură de bonitate economică și financiară. **C.v.** se acordă de organele vamale, pe baza unor garanții și cu plata de dobânzi. Importatorii care beneficiază de **c.v.** au avantajul că plătesc taxele vamale ulterior din încasările obținute ca urmare a vânzărilor mărfurilor importate.

CREDITARE BANCARĂ, activitate bancară prin care se acordă credite în concordanță cu principiile creditului bancar. **C.b.** este operativă, elastică și adaptabilă cerințelor temporare de fonduri bănești ale unităților economice, contribuind la determinarea corectă a mărimii lor. Dobânda percepută stimulează gospodărirea eficientă atât a fondurilor proprii, cât și a celor împrumutate. Controlul efectuat în procesul creditării bancare contribuie la întărirea disciplinei financiare, a celei de credite, la prevenirea și la lichidarea stocurilor supranormative, la creșterea vitezei de rotație a activelor circulante. **V. și dobândă; principiile creditării bancare pe termen scurt.**

CREDITARE DIFERENȚIATĂ, acordare de **c.** unităților economice, în mod diferențiat, avându-se în vedere calitatea activității economico-financiare, felul cum își gospodăresc fondurile pe care le au la dispoziție, precum și îndeplinirea cantitativă și calitativă a programului lor economic. **C.d.** presupune un control bancar sistematic asupra felului cum unitățile economice își gospodăresc fondurile, identificarea acelor unități economice care nu folosesc rațional fondurile aprobate. Volumul, felul și dobânda creditelor depind de calitatea activității unităților economice, de colaborarea operativă a acestora cu unitățile bancare, de folosirea resurselor proprii și împrumutate cu maximum de eficiență și de identificarea, lichidarea și preîntâmpinarea cauzelor care conduc la deficiențe în folosirea tuturor resurselor existente la dispoziția unităților economice etc.

CREDITARE GLOBALĂ, acordare de credite prin același cont curent pentru toate elementele de active circulante care se procură cu ajutorul creditului. **V. și cont curent bancar; dobândă; principiile creditării bancare pe termen scurt; creditare bancară.**

CREDITARE LIMITATĂ, acordare de credite de către unitățile bancare unităților de stat, private și cooperatiste în cadrul anumitor limite, cu respectarea normelor de creditare. **V. și plafon de credite; plafon de credite al contului curent.**

CREDITARE PE OBIECT, acordare de credite prin cont separat pentru fiecare element de active circulante care se creditează.

CREDITAREA MATERIALELOR APROVIZIONATE DE BENEFICIARII DE INVESTIȚII, acordare de credite beneficiarilor de investiții pentru materialele procurate în vederea executării lucrărilor de investiții în regie sau în antrepriză. Creditarea se face de către unitățile

finanțatoare în cadrul plafonului de credite trimestrial stabilit de comun acord cu beneficiarii, pe baza unei cereri-contract de împrumut. Materialele achiziționate de beneficiarii de investiții se decontează cu ajutorul documentelor de plată, din contul de credite, în cadrul unui plafon de credite stabilit. C. se garantează cu materialele existente în stoc. Asupra creditelor negarantate și creditelor acordate pentru obiectivele nepuse în funcțiune la termen se percep dobânzi majorate. La lucrările executate în regie, creditele acordate se rambursează cu valoarea materialelor încorporate în cursul lunii, pe baza dispoziției de plată a beneficiarului depuse la bancă, prin debitarea contului de finanțare. La lucrările executate în antrepriză, creditele se rambursează cu valoarea materialelor predate constructorului, pe baza documentelor de decontare întocmite de către beneficiari și introduse în bancă asupra contului curent al antreprenorului general. Prin creditarea acestor materiale, unitățile finanțatoare acționează pentru o aprovizionare rațională, pentru evitarea formării de stocuri peste necesitățile reale și pentru realizarea investițiilor în termenele stabilite.

CREDITAREA PRIN CONTUL CURENT, acordarea de credite, în cadrul unui plafon de credite, în vederea completării fondurilor proprii, a pasivelor stabile și a altor resurse atrase minime și permanente luate în calcul. C. prin **c.c.** se face pentru: stocurile de valori materiale și cheltuielile de natura activelor circulante determinate pe bază de norme de stoc și normative; alte elemente cu caracter de active circulante, cum sunt: stocurile pentru iarnă, stocurile și cheltuielile cu caracter temporar de materii prime și materiale, producție neterminată și produse finite pentru intern și livrări la export prin întreprinderile de comerț exterior, stocuri și cheltuieli privind cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și introducerea progresului tehnic, produse, lucrări și servicii facturate și mărfuri expediate; stocurile și cheltuielile necesare realizării unor sarcini noi. Plafonul de credite pe baza căruia se face c. prin **c.c.** se determină prin însumarea plafoanelor de credite stabilite pentru categoriile de stocuri și cheltuieli menționate mai sus. Prin contul curent, creditele care se acordă nu pot depăși plafonul stabilit. Atunci când plafonul de credite al contului curent s-a folosit integral, iar unitatea economică nu are din ce să efectueze plățile scadente, unitatea bancară împreună cu întreprinderea examinează dacă suma documentelor privind produsele expediate, lucrările executate și serviciile prestate, care se află în curs de încasare, este superioară celei incluse în plafonul de credite al contului curent; banca poate aproba majorarea plafonului cu diferența rezultată până la încasarea documentelor respective. Suma ce reprezintă majorarea plafonului de credite privind documentele în curs de încasare afectează rezerva **planului de credite** (v.) a sucursalei bancare. Desfășurarea normală a **c.** prin **c.c.** reclamă ca întreprinderile să se preocupe de producerea și de livrarea ritmică a produselor, precum și de urgentarea încasării contravalorii mărfurilor livrate. Contul curent se debitează cu: ▪plățile reprezentând aprovizionări și salarii; ▪cheltuielile care se suportă direct din **rezultatele financiare** (v.); ▪cheltuielile privind acțiunile sociale; ▪vărsămintele din impozite reținute; ▪rambursările de credite acordate prin conturi simple de împrumut; ▪dobânzile bancare; ▪vărsămintele din amortismente; ▪majorările de întârziere a plăților; ▪alte plăți. Contul curent se creditează cu: încasările din vânzarea produselor livrate, a lucrărilor executate și a serviciilor prestate; credite acordate prin conturi simple de împrumut; subvențiile primite sau creditele acordate pentru acoperirea cheltuielilor care depășesc în unele trimestre veniturile; ajutoarele temporare de la organul ierarhic superior; alte încasări. C. prin **c.c.** se face sub forma creditelor de plăți. La sfârșitul fiecărei zile, soldul debitor al contului curent nu trebuie să depășească plafonul de credite aprobat. Dacă se constată eventuale depășiri, acestea se virează în contul de împrumuturi restante, cu excepția cazurilor în care intervine o nesincronizare de scurtă durată între încasări și plăți. Cu ocazia verificării garanției, valorile materiale necreditabile se trec la împrumuturi restante. C. prin **c.c.** are următoarele avantaje: ▪permite o mai bună îmbinare a fondurilor proprii cu resursele împrumutate în procesul constituirii stocurilor și al efectuării plăților; ▪se face operativ, întrucât nu mai este necesară o documentație ca la creditarea prin contul separat de împrumut; ▪reduce numărul operațiunilor bancare; ▪permite o verificare completă și exactă a garanției creditelor și deci a modului de folosire a fondurilor de către întreprindere.

CREDITAREA PRIN CONTURI SEPARATE DE ÎMPRUMUT, acordare de credite pe o durată de timp bine determinată, în funcție de specificul activității unităților economice, pe baza cererilor prezentate de acestea unităților bancare. Contul separat de împrumut se deschide unităților economice pe fiecare obiect sau grupă de obiecte creditabile. Înainte de acordarea creditelor prin contul separat de împrumut, unitățile bancare verifică dacă există garanția creditului solicitat, determină apoi durata de folosire a creditelor și deci scadența acestora, condițiile de restituire a creditelor, solicitând – în anumite cazuri – angajamente de plată din partea unității economice beneficiare de credit. Contul separat de împrumut oglindește numai relațiile de creditare dintre unitatea economică respectivă și bancă. Folosirea conturilor separate de împrumut este determinată de necesitățile economiei naționale și de acordarea promptă a creditelor în vederea asigurării desfășurării în cât mai bune condiții a activității economico-financiare a întreprinderilor. De la caz la caz, unităților economice li se pot deschide conturi separate de împrumut pentru: ▪stocuri constituite ca rezervă; ▪stocuri și cheltuieli care se creditează în baza unor aprobări speciale; ▪stocuri de materii și materiale disponibile, preluate de bazele de aprovizionare; ▪**stocurile de intervenție** (v.) la bazele județene de aprovizionare tehnico-materială; ▪materii prime agricole; ▪cheltuieli pentru reparații capitale; ▪vânzări de mărfuri, executări de lucrări și prestări de servicii cu plata în rate; ▪acoperirea cheltuielilor care depășesc în unele trimestre veniturile etc. Creditele acordate prin contul separat de împrumut se rambursează din contul curent la data scadenței, indiferent de soldul acestui cont, încasările realizate utilizându-se în concordanță cu prevederile **ordinii legale a plăților** (v.), iar la sfârșitul zilei se diminuează plafonul de credite al contului curent cu suma respectivă.

CREDITAREA TAXELOR VAMALE, denumirea convențională a eșalonării sau a amânării achitării unor taxe vamale. Eșalonarea sau amânarea plății de taxe vamale se poate aproba, până la anumite limite, de către organele vamale, iar peste aceste limite de către organele de specialitate ale statelor care urmează să încaseze taxele vamale. Eșalonarea sau amânarea plății taxelor vamale se acordă numai dacă există anumite garanții și cu condiția plății unei anumite dobânzi. V. și **taxă; taxă vamală.**

CREDITAREA UTILAJELOR CARE NECESITĂ MONTAJ, acordare de credite pentru diferite utilaje care trebuie montate, pe toată durata de la data achiziționării lor până la termenele de punere în funcțiune, cu perceperea unei dobânzi minime. În vederea acordării creditelor, unitățile finanțatoare primesc de la beneficiarii de investiții cererile de credite pentru utilajele care necesită montaj. Pe baza acestora, banca verifică dacă achiziționarea și montarea utilajelor sunt în concordanță cu prevederile programului de investiții, urmăresc aprobările legale, documentația, aprovizionarea din țară sau din import, corelarea cu graficele de livrare și de montaj al utilajelor etc., după care se stabilesc plafoanele de credite, defalcate pe țară și import. Utilajele se decontează din credite pe măsura achiziționării lor, în limita plafonului anual, prin înregistrarea în contul „Credite pentru utilaje care necesită montaj", separat pe proveniență din țară sau din import. Pe măsura montării utilajelor, pe baza dispoziției de plată depuse de beneficiar, unde este consemnată contravaloarea utilajelor montate, se creditează contul „Utilaje care necesită montaj" și se debitează contul „Credite pentru utilaje montate". Creditul acordat rămâne astfel evidențiat până la punerea în funcțiune a investiției, când, pe baza solicitării de închidere a finanțării prezentate de beneficiarul de investiții, creditele pentru utilajele montate se rambursează prin debitul contului de finanțare a investițiilor, în cazul în care lucrarea de investiții a început și s-a încheiat în același an. Dacă lucrarea de investiții a fost începută în anii precedenți, rambursarea creditelor se face prin debitul contului de fonduri constituite la finele anului precedent, pentru utilajele montate până la acea dată, și prin debitul contului de finanțare a investițiilor, pentru valoarea investițiilor montate în anul curent. Nerespectarea termenelor de folosire a creditelor atrage după sine perceperea de dobânzi

majorate. C.u. care n.m. urmăreşte accelerarea ritmului de montare a utilajelor, reducerea imobilizărilor de fonduri în utilaje aflate în stoc şi stimularea beneficiarilor de investiţii în punerea în funcţiune, la termen, a noilor capacităţi de producţie, intensificarea controlului bancar şi întărirea disciplinei economico-financiare. V. şi **credite pentru investiţii.**

CREDITE DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, creanţe sau angajamente care derivă din acordarea unui credit de către furnizor cumpărătorului sau de către cumpărător furnizorului în cursul operaţiunilor de comerţ internaţional, inclusiv cu servicii. Credite de acest gen pot fi acordate şi de terţi, alţii decât partenerii contractului de comerţ internaţional.

CREDITE DE FORFETARE, c. care permit exportatorului recuperarea sumelor de la bancă înainte de scadenţă sau transformarea unei vânzări pe credit într-o vânzare la vedere. În mod obişnuit, la operaţiunile de forfetare recurg vânzătorii pe credit din contractele internaţionale, cu scopul încasării înainte de scadenţă a preţului mărfurilor exportate. Forfetarea se practică mai ales de către instituţiile financiare specializate, de băncile comerciale şi în mai mică măsură de către societăţile de asigurări. Din costul forfetării, o parte care depăşeşte dobânda la creditul primit de cumpărători, se include de către exportator în preţul mărfurilor. Creanţele sunt materializate în efecte de comerţ (cambii, bilete la ordin etc.) exprimate în valută, ai căror beneficiari sunt operatori economici cu activitate de export, înregistraţi în ţara din care se face exportul. V. şi **forfetare; taxă de forfetare.**

CREDITE FINANCIARE, creanţe sau angajamente ce derivă din acordarea directă (şi nu prin emisiune de obligaţiuni ori alte titluri de credit) de fonduri financiare de către un creditor unui debitor.

CREDITE PE BAZĂ DE APROBĂRI SPECIALE, c. care se acordă unităţilor economice pe bază de aprobări speciale date prin decrete, hotărâri guvernamentale etc., pentru constituirea anumitor stocuri, stabilindu-se simultan prin aceleaşi aprobări şi termenele de rambursare a creditelor.

CREDITE PENTRU ACTIVITATEA DE COMERŢ EXTERIOR, c. ce se acordă de către bancă, pe termen scurt, mijlociu sau lung, întreprinderilor, în completarea activelor circulante proprii pentru: mărfuri de export livrate de întreprinderile producătoare, achiziţionate în baze proprii sau lăsate în custodie la întreprinderile care le produc; cheltuieli privind aprovizionarea cu materii prime şi materiale, prestările de servicii şi alte cheltuieli efectuate în ţară, în vederea executării de lucrări în străinătate; instalaţii complexe, maşini, utilaje şi alte mărfuri livrate la extern, cu plata în condiţii de credit; plata mărfurilor din import, inclusiv pentru avansuri acordate furnizorilor externi, precum şi pentru cheltuielile de circulaţie pe parcurs extern; diferite alte operaţiuni de comerţ exterior, inclusiv operaţiuni speciale pentru realizarea de aport valutar. C. pentru a. de c.e. se acordă din momentul exportării mărfurilor sau al constituirii stocurilor la întreprinderile de comerţ exterior, inclusiv a mărfurilor lăsate în custodie la întreprinderile producătoare, şi al efectuării cheltuielilor şi plăţilor pentru import. Aceste c. se rambursează pe măsura încasării valutei, la extern, a contravalorii mărfurilor importate de la beneficiarii interni, din diferite alte surse, la termenele stipulate în contracte sau stabilite de bănci. Băncile urmăresc şi sprijină întreprinderile de comerţ exterior şi întreprinderile producătoare să-şi îndeplinească complet şi la termen obligaţiile de încasări şi plăţi care rezultă din contractele externe, existenţa, depozitarea şi conservarea în condiţii corespunzătoare a mărfurilor destinate exportului, a executărilor de lucrări şi a prestărilor de servicii în străinătate. De asemenea, banca urmăreşte ca aceste întreprinderi să încaseze integral şi la termenele stipulate în contracte drepturile în valută şi să efectueze corect plăţile către partenerii externi.

CREDITE PENTRU CAPITALUL DE LUCRU, c. care acoperă sfera cerințelor pentru aprovizionări de stocuri și efectuări de cheltuieli necesare realizării și finalizării producției de mărfuri, a executărilor de lucrări și a prestărilor de servicii, care au consum și desfacere asigurată prin contracte și comenzi ferme.

CREDITE PENTRU CECURI REMISE SPRE ÎNCASARE, c. care se acordă pentru perioada circuitului bancar de la depunerea până la încasarea acestor titluri de credit și efecte de plată în același timp.

CREDITE PENTRU EXPORT, c. destinate finanțării cerințelor curente sau excepționale reclamate de activitatea de export a agenților economici. C. se acordă de bănci pe baza documentației prezentate de agenții economici, cu condiția să existe contracte de export sau comenzi ferme încheiate direct cu parteneri externi sau prin intermediul unor comisionari.

CREDITE PENTRU INVESTIȚII, c. care se acordă pe diferite termene (scurt sau lung) întreprinderilor în funcțiune din anii precedenți în vederea completării fondurilor proprii de investiții. C. **pe termen scurt** se acordă pentru acoperirea decalajului, prevăzut pe trimestre, între realizarea investițiilor și constituirea fondurilor proprii destinate investițiilor. Rambursarea se face din resursele proprii ale unităților economice în trimestrul în care acestea depășesc realizările de investiții și cel mai târziu până la sfârșitul anului curent. C. pe termen scurt se acordă pentru constituirea resurselor când în cursul anului se depășește programul de investiții prin executarea în devans a lucrărilor la unele obiective și a unor acțiuni de investiții sau se achiziționează utilaje, mașini și instalații tehnologice livrate de furnizori înainte de termenele contractuale, însă în cadrul prevederilor din programul anual, iar depășirea se justifică din punct de vedere economic și se face dovada că sunt asigurate condiții materiale pentru realizarea acelor investiții. Ele se mai pot acorda și atunci când, în cursul anului, mijloacele proprii destinate finanțării investițiilor nu se constituie în cuantumul prevăzut. C. se acordă la cererea justificată a unității economice, din care să rezulte cauzele nerealizării resurselor proprii la nivelul prevederilor din buget, măsurile întreprinse pentru înlăturarea lor, precum și recuperarea nerealizărilor cel mai târziu până la finele anului în care s-au acordat. C. pe termen scurt are loc pe măsura efectuării plăților pentru investițiile realizate potrivit programului de investiții și în cadrul plafoanelor de credite transmise trimestrial de centrala băncii, pe categorii de credite și cu desfășurare trimestrială. C. **pe termen lung** se acordă pentru utilaje care necesită montaj, materiale aprovizionate de beneficiarii de investiții, piese de schimb, obiecte de inventar de la unitățile și secțiile noi, cheltuielile necesare probelor tehnologice etc. C. se acordă operativ pe baza cererilor și a contractelor de credit, a angajamentelor scrise care să confirme garanția creditelor, operativ, pe măsura executării lucrărilor și a efectuării plăților pentru investiții în cadrul volumului de credite aprobat în limita programelor anuale de investiții, a planurilor de finanțare-creditare a investițiilor și a devizului general aprobat. Aceste c. se acordă separat, în completarea fondului de dezvoltare și a fondului pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social. Dobânda este redusă și diferențiată. Dacă există investiții nepuse în funcțiune la termenele stabilite, unitățile bancare, luând în considerare măsurile întreprinse pentru recuperarea întârzierilor, pot continua creditarea până la terminarea și punerea în funcțiune a investițiilor, însă în limita sumelor prevăzute în contractul de credit; până la punerea în funcțiune a acestor investiții, băncile percep la aceste credite dobânzi majorate. Investițiile privind construirea și dotarea cluburilor, bazelor sportive, sălilor de festivități și alte investiții asemănătoare nu se creditează, ele finanțându-se din fondurile proprii. Rambursarea creditelor se face eșalonat, potrivit unui plan, după intrarea în funcțiune a mijlocului fix construit. C. pentru i. se rambursează în rate și la termenele stabilite prin contractul de credit; întreprinderile pot rambursa ratele creditelor și în devans. Rambursarea se face cu prioritate față de celelalte destinații, din fondurile proprii care se

constituie în perioada următoare, adică din amortismente, beneficiile care alimentează fondul de dezvoltare economică şi fondul pentru construcţii de locuinţe şi alte investiţii cu caracter social. C. care nu s-au rambursat până la finele anului se rambursează, cu prioritate, în anul următor, din fondul propriu de dezvoltare şi din fondul pentru construcţii de locuinţe şi alte investiţii cu caracter social. Dacă se întârzie timp de doi ani consecutiv rambursarea ratelor exigibile din fondurile proprii de dezvoltare ale întreprinderii, restituirea acestor rate se prevede să se efectueze din fondurile pentru finanţarea investiţiilor constituite la ministere, la celelalte organe centrale şi locale ale administraţiei de stat, din amortismentul prelevat de către întreprinderile aflate în subordine. V. şi **admiterea la creditare a investiţiilor; admiterea la finanţare a investiţiilor.**

CREDITE PENTRU ÎNFIINŢAREA ŞI DEZVOLTAREA DE ÎNTREPRINDERI MICI ŞI MIJLOCII, c. care se acordă din disponibilităţile fondului pentru plata ajutorului de şomaj, a ajutorului de integrare profesională şi a alocaţiei de sprijin, pentru înfiinţarea şi dezvoltarea de întreprinderi mici şi mijlocii, în scopul creării de noi locuri de muncă, în special pentru şomeri. În acest scop, Banca Naţională a României transferă o parte a fondului pentru plata ajutorului de şomaj ca depozit în băncile comerciale indicate de Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale. Partea din fond destinată creditării se stabileşte prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat; Guvernul stabileşte partea din fond destinată creditării cu consultarea prealabilă a organizaţiilor patronale şi a confederaţiilor sindicale. Pentru ca o întreprindere să poată primi astfel de credite, ea trebuie să îndeplinească următoarele condiţii: a) să angajeze minim 50% din personal din rândurile persoanelor care beneficiază de ajutor de şomaj, ajutor de integrare profesională sau alocaţie de sprijin. Dacă disponibilizează personalul provenit din categoriile menţionate înainte de doi ani de la încadrare, întreprinderea va fi obligată să angajeze, în limita procentului prevăzut, personal din rândurile beneficiarilor acestor ajutoare. În cazul nerespectării procentului minim de angajare, agentul economic pierde dreptul la creditare şi plăteşte cu titlu de penalitate o sumă egală cu mărimea creditului acordat; b) să realizeze activitatea de bază în producţie, servicii sau turism; nu se creditează agenţii economici care au ca obiect de activitate exclusiv comerţul; c) să aibă întocmit proiectul de fezabilitate avizat de o comisie formată din reprezentanţii băncilor finanţatoare şi reprezentantul Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale. Creditele se acordă pe o durată de timp de maxim un an, exclusiv perioada de graţie. Dacă agentul economic solicită un credit suplimentar, acesta i se poate acorda cu condiţia rambursării integrale a creditului anterior, inclusiv dobânda aferentă. Noul credit i se acordă cu respectarea aceloraşi condiţii. Banca finanţatoare este răspunzătoare pentru creditele acordate care rămân nerambursate. Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale şi Banca Naţională a României stabilesc condiţiile de acordare, de garantare, de folosire şi de rambursare a creditelor. La obţinerea creditelor au prioritate şomerii care se obligă să se constituie în întreprinderi mici şi mijlocii, precum şi şomerii din judeţele care au o rată a şomajului mai mare decât media pe ţară. V. şi **ajutorul de şomaj; ajutor de integrare profesională; alocaţie de sprijin; fondul pentru plata ajutorului de şomaj, a ajutorului de integrare profesională şi a alocaţiei de sprijin; şomer.**

CREDITE PENTRU ÎNTREPRINDERILE MICI ŞI MIJLOCII, c. care se acordă acestor unităţi economice în scopul creării de noi locuri de muncă şi al promovării activităţilor productive în domeniile industriei, construcţiilor, turismului şi serviciilor cu valoare adăugată, precum şi în domeniul cercetării-dezvoltării din sectorul privat. Resursele necesare acordării avantajelor şi facilităţilor se constituie din sumele aprobate anual prin legea bugetului de stat, din contribuţii private şi asistenţă economică din străinătate. C. se acordă, în baza H. G. nr. 805 din 14 noiembrie 1994, cu dobândă redusă, care reprezintă 50% din nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României, revizuibilă în funcţie de modificarea acesteia, precum şi comisionul perceput de unitatea bancară pentru derularea operaţiunilor, care se plătesc lunar. Comisionul

unităţii bancare se stabileşte prin negociere. Un agent economic poate împrumuta maxim 50 de milioane de lei. C. se acordă beneficiarilor care îndeplinesc cumulativ următoarele condiţii: a) prezintă proiectul de investiţie pentru care se solicită creditul; b) proiectul de investiţie să aibă ca obiect principal activităţi de producţie, construcţii, servicii, turism montan şi agroturism; c) să fi dobândit personalitate juridică; d) angajaţii cu contract de muncă să reprezinte cel puţin 90% din totalul forţei de muncă utilizate; e) pe durata utilizării creditului să aloce cel puţin 80% din profitul net realizat pentru dezvoltare, pentru rambursarea creditului şi pentru plata dobânzii şi a comisionului bancar aferent. La acordarea creditelor trebuie respectate următoarele condiţii: a) beneficiarul de credit să acopere din surse proprii cel puţin 20% din valoarea proiectului, această cotă putând fi redusă în funcţie de natura şi condiţiile de realizare a proiectului; b) valoarea creditului să nu depăşească 50 de milioane de lei; c) rambursarea creditului să se eşaloneze pe o perioadă de maxim trei ani, cu o perioadă de graţie de până la şase luni de la data acordării creditului; d) beneficiarul se obligă să respecte destinaţia creditului; e) o întreprindere beneficiază de facilităţile menţionate o dată la trei ani. Pentru ratele scadente şi nerambursate la termenele stabilite prin contracte, beneficiarii creditelor plătesc o dobândă nebonificată. Utilajele, echipamentele şi celelalte bunuri şi utilităţi achiziţionate din aceste credite nu pot fi înstrăinate până la rambursarea integrală a creditului acordat. Sumele provenite din rambursarea creditelor şi plata dobânzilor se constituie ca surse de alimentare a contului curent al liniei de credit deschise la băncile selectate de Agenţia Naţională de Dezvoltare, care îşi va păstra şi în anii următori destinaţia pentru care a fost creată. Iniţial, ordonatorul principal de credite a fost Agenţia Naţională de Dezvoltare, iar ulterior această sarcină a revenit Agenţiei Naţionale de Privatizare. Băncile agreate pentru acordarea acestor credite sunt: Banca Comercială Română, Banca Comercială „Ion Ţiriac" şi MINDBANK. Pentru a obţine creditul, agentul economic trebuie să parcurgă următoarele etape: întocmeşte documentaţia necesară obţinerii creditului, cu asistenţa centrelor locale de dezvoltare a întreprinderilor mici şi mijlocii sau a altor forme de consultanţă. Documentaţia, împreună cu cererea de creditare, se înaintează de către centrul local de dezvoltare a întreprinderilor mici şi mijlocii unităţilor bancare teritoriale sau băncilor centrale agreate. Solicitanţii de credit care nu dispun de garanţii suficiente pot apela la Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru Întreprinzătorii Privaţi, în vederea obţinerii unei scrisori de garanţie. Dacă avizul este favorabil, fondul eliberează beneficiarului scrisoarea de garanţie pe care acesta o înaintează băncii. Apoi banca remite comitetului de finanţare nota de analiză şi hotărârea de aprobare a creditului, împreună cu o copie a scrisorii de garanţie. După analiza documentelor primite, comitetul transmite unităţii bancare şi beneficiarului acordul final, în vederea încheierii contractului de creditare cu banca. Pentru evaluarea proiectului de investiţie, agentul economic depune următoarele documente: ▪datele pentru identificarea clientului; ▪actele de constituire a societăţii: certificatul de înmatriculare, statutul şi contractul de societate; ▪acordul asociaţilor pentru contractarea creditului şi constituirea garanţiilor; ▪prezentarea clară a obiectului investiţiei şi segmentul pentru care se solicită ajutorul financiar – în acest sens, este recomandabil să se consulte clasificarea activităţilor din economia naţională, editată de Consiliul Naţional şi Studii Economice pentru Statistică; ▪numărul salariaţilor existenţi şi al celor care vor fi angajaţi în urma realizării proiectului de investiţie; ▪declaraţia pe propria răspundere a solicitantului, din care să rezulte că cel puţin 90% din forţa de muncă este încadrată permanent; declaraţia va fi verificată şi avizată de organismele de consultanţă, eventual pe baza avizului Camerei de Muncă; ▪planul de afacere şi studiul de fezabilitate; ▪oferta de utilaje şi materii prime; ▪justificarea desfacerii produsului rezultat în urma investiţiei – contracte ferme, convenţii, comenzi; ▪justificarea existenţei fondurilor proprii: bani în cont sau în casă, devize pentru lucrările deja efectuate, facturi, dispoziţii de plată pentru utilajele deja achiziţionate şi eventual achitate din cadrul unei linii tehnologice; ▪pentru investiţiile de pornire se impune justificarea fondurilor necesare începerii

activității; ▪actele de proprietate/închiriere a spațiului în care se desfășoară activitatea; ▪autorizația de funcționare pentru spațiul respectiv; certificatul de urbanism, în cazul construcțiilor; autorizația de construcție, care se poate obține și după aprobarea creditului, contractul încheiat cu constructorul, devizul general de lucrări, graficul de eșalonare a lucrărilor; ▪licențe, acolo unde natura proiectului o impune; ▪bilanțul contabil pentru exercițiul financiar încheiat; ▪balanța sintetică de verificare a lunii precedente analizării dosarului de către comitetul de finanțare; ▪lista utilajelor de care dispune agentul economic în prezent (denumire, uzură, valoare); ▪declarația privind conturile deschise la alte bănci; ▪documente privind garanțiile (acte de proprietate, facturi și documente de plată a facturilor), declarația vamală de import pentru utilajele importate, raportul de evaluare a imobilelor sau a utilajelor achiziționate înainte de 1994, certificatul fiscal și de sarcini pentru imobilul adus în garanție. V. și **întreprinderi mici și mijlocii; asociație a întreprinderilor mici și mijlocii; comitet de finanțare.**

CREDITE PENTRU MĂRFURI VÂNDUTE ȘI SERVICII PRESTATE CU PLATA ÎN RATE, c. care se acordă unităților economice autorizate să vândă mărfuri și să presteze servicii cu plata în rate, pe baza plafoanelor de credite aprobate, pentru suma ratelor curente de încasat, pe duratele de timp stabilite de actele normative care reglementează aceste vânzări și prestații. Creditele se acordă în cadrul unor plafoane aprobate pentru fiecare trimestru. Cerințele suplimentare de credite peste aceste plafoane se satisfac din rezerva de credite. Creditele se acordă prin cont simplu de împrumut pentru toate unitățile economice, indiferent dacă acestea sunt autofinanțate sau creditate. Unitățile bancare sunt obligate să verifice prin sondaj dacă unitățile economice respectă normele privind vânzările și prestațiile cu plata în rate, dacă țin evidența ratelor de încasat, dacă se preocupă de încasarea ratelor scadente, sancționând persoanele vinovate de încălcarea acestor norme. Rambursarea creditelor se face pe măsura încasării ratelor de către unitățile economice de la persoanele care au cumpărat mărfuri ori au beneficiat de servicii cu plata în rate.

CREDITE PENTRU STOCURI ȘI CHELTUIELI CONSTITUITE TEMPORAR, c. care se acordă prin cont separat de împrumut și care sunt motivate de cauze obiective (primiri în avans de materii prime, materiale, lipsa mijloacelor de transport etc.).

CREDITE PENTRU STOCURILE CONSTITUITE REZERVĂ DE PLAN, c. care se acordă pe baza cererilor prezentate de unitățile economice, din care rezultă stocurile constituite peste nivelul stabilit pe bază de norme și normative legale la obiectul sau elementul de active circulante respectiv. Unitățile bancare examinează temeinicia cererilor de credite și acordă creditele în limita plafoanelor aprobate de centrala băncii și transmise unităților bancare teritoriale, în care se precizează obiectele și cantitățile respective.

CREDITE VALUTARE, mijloace valutare date cu împrumut de către o țară altei țări, în valută proprie, în valută străină sau în aur. Acordarea de **c.v.** între țări se face, de regulă, cu condiția cumpărării de mărfuri din țara creditoare, constituind o formă de colaborare economică și de ajutor reciproc.

CREDITOR 1. Persoana care dă spre folosință bani sau alte valori, cu titlu de împrumut. 2. Titular al unui drept de creanță, îndreptățit să pretindă debitorului realizarea obligației corelative. **C.** poate fi statul, banca, o anumită organizație sau o persoană fizică. ❖ **C. chirografar**, c. a cărui creanță este asigurată numai prin dreptul de gaj general asupra patrimoniului debitorului, fără ca aceasta să fie însoțită de vreo garanție reală sau personală. ❖ **C. de ultimă instanță**, calitate a băncilor centrale moderne care se manifestă în perioadele de criză financiară extremă, când încrederea în creditul privat se prăbușește, iar deținătorii de creanțe fac mari presiuni pentru convertirea lor în active. Dacă o bancă nu poate să transforme în lichidități activele respective, ea este în pericol să se prăbușească, să dea faliment. Pentru prevenirea acestei situații deosebit de grave, banca de emisiune

(centrală) sau o altă bancă mare poate acorda un credit în ultimul moment pentru salvarea băncii aflate în pragul falimentului. ❖ **C. gajist**, c. a cărui creanță este garantată cu un drept real accesoriu de ipotecă. ❖ **C. ipotecar**, persoană sau instituție de credit care dă o sumă de bani cu împrumut, pentru care primește o anumită dobândă și o garanție cu ipotecă. V. și **ipotecă**. ❖ **C. preferențial**, c. care în momentul declarării falimentului are o poziție specială față de ceilalți creditori cu privire la repartizarea bunurilor societății aflate în stare de faliment. ❖ **C. privilegiat**, c. care are un drept de creanță garantat, în virtutea unei legi, printr-un privilegiu. ❖ **C. urmăritor**, c. care a început să urmărească realizarea creanței sale pe calea procedurii executării silite.

CREȘTERE ANUALĂ DE ACTIVE CIRCULANTE, diferență în plus de active circulante proprii, determinată între normativul de finanțat din anul curent și normativul de finanțat al anului de bază, după formula:

$$C_{r\,ac} = N_c - N_b,$$

în care:

$C_{r\,ac}$ = creșterea de active circulante;

N_c = normativul din anul curent;

N_b = normativul din anul de bază.

C.a. de a.c. se datorează în principal sporirii sarcinilor de aprovizionare, de producție și de desfacere din anul curent, comparativ cu sarcinile din anul de bază, sau încetinirii vitezei de rotație, cauzată de reprofilarea întreprinderilor, de schimbarea bazelor de aprovizionare etc. **C.** se finanțează din pasivele stabile (în măsura în care ele cresc în anul curent), din beneficiul întreprinderii care alimentează fondul activelor circulante, din prisosuri de active circulante care pot proveni de la alte întreprinderi, prin redistribuirea în cadrul ministerului, credite bancare și, eventual, alocații de la bugetul de stat. V. și **creștere trimestrială de active circulante; fondul activelor circulante.**

CREȘTERE ECONOMICĂ, rezultate pozitive cantitative ale dezvoltării economice. **C.e.** exprimă raporturile dintre capitalul utilizat și forța de muncă ocupată, pe de o parte, și producția realizată, pe de altă parte. Aceste raporturi nu pot fi măsurate cu ajutorul venitului național sau al produsului național brut pe locuitor. Luând în calcul productivitatea muncii la nivelul dat și eficiența capitalului, mărimea venitului național și a produsului național brut depinde de cuantumul investițiilor.

CREȘTERE TRIMESTRIALĂ DE ACTIVE CIRCULANTE, diferență în plus de active circulante între normativul trimestrului minim de finanțat și normativele celorlalte trimestre ale anului curent. Aceste creșteri de active circulante se creditează. V. și **creștere anuală de active circulante.**

CRIZA DATORIEI EXTERNE, manifestare acută a unor neconcordanțe și contradicții între cuantumul datoriei externe și posibilitățile de rambursare a acesteia de către țara debitoare, perioadă de tensiune, de tulburare, de încercări în care se manifestă grave neconcordanțe sau contradicții în domeniul datoriei externe. În domeniul împrumuturilor externe, la începutul anilor '80 s-a constatat că țările debitoare nu mai puteau să-și onoreze obligațiile pe care le aveau față de creditori. Concomitent, creditorii nu aveau la dispoziție instrumentele și metodele necesare cu ajutorul cărora să-și poată recupera împrumuturile acordate și dobânzile aferente. Devine, astfel, evidentă existența unei crize a plăților internaționale. Criza nu era determinată atât de mărimea

absolută a datoriei externe, cât de imposibilitatea în care se aflau mai multe țări de a face față, la termenele scadente, serviciului datoriei lor externe. Declanşarea crizei a fost determinată de acțiunea conjugată a trei factori, şi anume: a) creşterea sensibilă a ratei dobânzilor. Dacă până în anul 1977 rata dobânzii se situa sub 8%, după anul 1978, aceasta creşte, ajungând la 10-18%; b) deteriorarea termenilor schimburilor economice pentru noile state independente, cu deosebire ca urmare a celor două şocuri petroliere.şi căderii prețurilor unor produse primare; c) înrăutățirea situației pe pieţele tradiționale de export ale țărilor în curs de dezvoltare, ca urmare a accentuării considerabile a protecționismului țărilor avansate. Încasările țărilor în curs de dezvoltare din exporturi au scăzut sensibil în deceniul trecut. Or, aceste încasări erau singura lor sursă de plată a importurilor şi a datoriei externe. Raportul dintre suma totală a datoriei externe şi valoarea exporturilor era de 1,39 în 1979, ajunge la 1,74 în 1982, pentru ca în 1985 să reprezinte 1,98. Privind în ansamblu situația datoriei externe, se constată că în ultimele decenii datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare a înregistrat unele evoluții sinuoase; astfel, în unele perioade s-a înregistrat o creştere masivă a datoriei, în altele o stagnare, iar în altele o creştere moderată. Concluzia este că îndatorarea crescândă a acestor țări față de străinătate nu a determinat dezvoltarea economico-socială a țărilor debitoare, nu a condus la reducerea decalajelor față de țările dezvoltate. Această situație s-a datorat şi faptului că, în unele cazuri, împrumuturile contractate de țările în curs de dezvoltare au fost folosite pentru acoperirea unor cheltuieli suplimentare determinate de creşterea prețurilor pe piața externă, de modificarea cursurilor de schimb valutar, de majorarea ratelor dobânzilor la împrumuturile externe, de măsurile protecționiste etc. Ca urmare a înrăutățirii raportului de schimb, poziția externă a țărilor în curs de dezvoltare s-a agravat, deoarece ele şi-au văzut redusă capacitatea de import şi de rambursare a datoriei lor externe. **C.d.e. a fost declanşată şi de politica bugetară expansionistă a S.U.A.** Ca urmare mai ales a cursei înarmărilor, cheltuielile publice bugetare au crescut mult mai repede decât veniturile publice bugetare. Această politică financiară a determinat apariția unor mari deficite bugetare cronice, pentru acoperirea cărora S.U.A. au contractat atât împrumuturi interne, cât şi externe. În vederea atragerii capitalurilor, statul a mărit sensibil rata dobânzii; în acest fel a fost captat capitalul disponibil de pe piața financiară națională şi internațională. La rândul lor, țările din care se atrăgea capitalul au majorat şi ele rata dobânzii. Totuşi pe piața americană plasamentele de capital erau cel mai bine apreciate. Acest fapt a condus la întărirea dolarului S.U.A., ceea ce a determinat creşterea poverii datoriei externe a diferitelor țări în curs de dezvoltare exprimată în dolari, care nu dispuneau de nici o posibilitate de apărare. Izbucnirea **c.d.e.** s-a datorat şi **greşelilor unor țări în curs de dezvoltare în elaborarea şi realizarea politicii lor economice, sociale, financiare, bancare şi valutare.** Practic, unele împrumuturi externe au fost utilizate pe destinații cum au fost: finanțarea unor obiective economice care au avut o eficiență scăzută, ceea ce n-a dus la crearea resurselor de rambursare a împrumuturilor şi de plată a dobânzilor; s-a tolerat risipa; finanțarea unor obiective neproductive; acoperirea deficitelor bugetare determinate de cheltuieli consumatoriste; cumpărarea de armament şi echipament militar din import; resursele valutare se scurgeau peste graniță etc. La acestea se adaugă controlul valutar slab care a făcut posibile scoaterea din țară a unei cantități mari de valută şi depunerea ei la diferite bănci străine. Declanşarea **c.d.e.** se datorează, într-o anumită măsură, şi **activității băncilor private**, care au acordat în multe cazuri credite fără o suficientă fundamentare economică, ca de exemplu: importul unor utilaje industriale, achiziții de armament, finanțarea deficitului bugetar, acoperirea deficitului balanței comerciale etc. Utilizarea în scopuri neproductive sau neeficiente a creditelor a făcut imposibilă rambursarea ratelor scadente şi a dobânzilor. **C.d.e.** a mai fost **provocată şi agravată de criza economică mondială, de criza energetică, de instabilitatea prețurilor pe piața internațională, de schimbările survenite în sistemul monetar internațional, de politica dobânzilor înalte, de deficitele bugetare** etc. Prin urmare, c.d.e. a fost provocată de mai mulți

factori endogeni şi exogeni, care au făcut ca unele ţări debitoare să nu mai poată rambursa la scadenţă împrumuturile pe care le-au contractat. Astfel, încă din anul 1982, o serie de ţări care nu puteau face faţă plăţilor au suspendat serviciul datoriei publice externe. În această situaţie au ajuns ţări ca: Mexic, Argentina, Brazilia, Chile, Bolivia, Ecuador, Venezuela, Uruguay, Filipine, Maroc şi altele. În esenţă, originea **c.d.e.** o constituie sistemul relaţiilor internaţionale. Această criză dereglează economia mondială, periclitează economia şi finanţele ţărilor debitoare, afectează pacea şi colaborarea între popoare. Manifestarea **c.d.e.** şi efectele sale negative asupra ţărilor debitoare au reclamat stabilirea şi aplicarea unei anumite strategii pentru soluţionarea ei. Una dintre metodele folosite în acest scop a fost soluţionarea cererilor ţărilor debitoare ajunse în incapacitate de plată cu privire la **reeşalonarea plăţilor scadente.** Aceste cereri au fost examinate şi soluţionate de către băncile creditoare, împreună cu Fondul Monetar Internaţional. Apoi s-au încheiat acorduri bilaterale corespunzătoare pe baza garanţiilor prealabile oferite de un acord între F.M.I. şi fiecare ţară debitoare în parte. Reeşalonarea a fost o măsură excepţională, care a constat în amânarea rambursării unei părţi din datoria scadentă pe o perioadă de câţiva ani. Dobânzile în totalitate şi cealaltă parte a datoriei n-au fost reeşalonate. Băncile creditoare au acceptat reeşalonarea unei părţi din datoria externă pe termene scurte şi cu dobândă majorată. Pe baza acordurilor de reeşalonare convenite, F.M.I. acordă ţării debitoare un credit suplimentar, menit să-i permită acesteia să efectueze plata serviciului scadent al datoriei cu condiţia acceptării unui **„program de ajustare"**, care, într-un termen cât mai scurt, să asigure redresarea situaţiei şi reluarea normală a rambursării împrumuturilor faţă de străinătate. Programele de măsuri corective cuprind: ▪reducerea cheltuielilor de investiţii şi a celor de consum; ▪diminuarea deficitului valutar; ▪măsuri prelungite de austeritate; ▪stimularea exportului şi limitarea importului pe calea devalorizării monedei naţionale; ▪reajustarea schimburilor cu străinătatea; ▪reducerea subvenţiilor de la bugetul de stat; ▪majorarea ratei dobânzii; ▪reducerea ratei inflaţiei; ▪restrângerea cererii interne; ▪reajustarea preţurilor; ▪stabilirea unui curs de schimb valutar mai realist etc., care să asigure reluarea plăţii datoriei publice externe. În fapt, programul de ajustare a reprezentat un amestec inacceptabil în politica economico-socială şi financiară a ţărilor debitoare. Condiţiile reeşalonării sunt oneroase pentru ţările debitoare, deoarece datoria este supraevaluată prin „actualizarea" sumei împrumuturilor. Avându-se în vedere efectele inflaţiei, dobânzile au fost majorate. Măsurile care au fost stabilite prin acordurile de reeşalonare a datoriei n-au dat rezultatele scontate, au fost nepopulare şi contraindicate, au agravat şi mai mult situaţia economică şi financiar-valutară a ţărilor debitoare. Reducerea investiţiilor şi limitarea importurilor au avut ca rezultat scăderea producţiei, micşorarea ritmului de creştere şi chiar stagnarea producţiei, diminuarea veniturilor populaţiei şi creşterea şomajului. Devalorizarea monedei naţionale şi lipsa resurselor valutare au avut ca efect scumpirea sensibilă a importurilor şi generarea inflaţiei. Stimularea exportului nu s-a putut realiza din cauza protecţionismului practicat de ţările dezvoltate. S-a renegociat şi reeşalonat numai datoria provenită din împrumuturile acordate de băncile comerciale. Împrumuturile care fuseseră acordate de organismele financiare internaţionale nu s-au renegociat, considerându-se că astfel s-ar afecta solvabilitatea acestor instituţii. În majoritatea cazurilor, acordurile de reeşalonare au avut ca scop **restabilirea pe termen scurt a capacităţii de plată a ţării debitoare**, ceea ce n-a condus la stabilirea unor relaţii comerciale şi financiar-valutare stabile. Programele de restructurare economică impuse de F.M.I., B.I.R.D. şi băncile comerciale nu au dus în fapt la redresarea economiei acestor ţări, ci la accentuarea îndatorării şi a sărăciei. Ar fi trebuit stabilite şi aplicate măsuri care să contribuie la dezvoltarea economică a ţărilor debitoare şi la susţinerea eforturilor acestor ţări pentru consolidarea balanţelor de plăţi externe. Unele ţări debitoare preferă să nu se mai angajeze în relaţii cu F.M.I. şi ca urmare rămân fără resurse. Când se apelează totuşi la noi credite, acestea sunt insuficiente. Diferite ţări au asemenea **arierate** (v.), încât au fost declarate inapte pentru obţinerea de noi credite. Deşi ţările

debitoare au făcut mari eforturi pentru rambursarea datoriei externe, ele nu au obținut stabilitatea financiară scontată. Țările debitoare au propus, între altele, ca serviciul datoriei externe să fie limitat la un anumit procent din export care să permită dezvoltarea fiecărei țări, înlesnirea condițiilor la acordarea creditelor, anularea sau diminuarea datoriei și a dobânzilor țărilor cu venituri mici și mijlocii. Țările debitoare au făcut mai multe propuneri pentru reglementarea globală a datoriei publice externe. Țările în curs de dezvoltare au prezentat la cea de-a 26-a sesiune a Consiliului pentru Comerț și Dezvoltare al U.N.C.T.A.D., din septembrie 1984, un proiect menit să contribuie la îmbunătățirea climatului în relațiile dintre țările debitoare și cele creditoare. Proiectul respectiv cuprinde în principal următoarele propuneri: ▪povara adaptării economice și a rezolvării problemelor datoriei țărilor debitoare să fie suportată și de țările dezvoltate creditoare, de către băncile internaționale private și instituțiile financiare internaționale; ▪transformarea împrumuturilor acordate țărilor celor mai slab dezvoltate în ajutoare nerambursabile și reducerea datoriilor celorlalte țări în curs de dezvoltare; ▪guvernele țărilor dezvoltate să adopte măsuri care să conducă la reducerea substanțială a dobânzilor nominale și reale pe piețele financiare internaționale; ▪soluționarea durabilă a crizei datoriilor presupune acțiuni imediate complexe, care să cuprindă măsuri specifice de ușurare a poverii datoriei, îndeosebi în favoarea celor mai sărace țări, un aflux net crescând de noi resurse financiare, publice și particulare, sprijinirea balanțelor de plăți, măsuri contra sporirii dobânzilor, eliminarea barierelor comerciale care afectează exporturile țărilor în curs de dezvoltare și adoptarea de măsuri pentru creșterea prețurilor la bunurile de consum; ▪renegocierea datoriei externe să excludă condiția ajustării drastice a economiei cu mari costuri economice și sociale; ▪renegocierea datoriei externe să ia în considerare capacitatea actuală și viitoare a fiecărei țări de a face față serviciului datoriei externe, perspectivele ei de redresare economică și reîntoarcerea la o dezvoltare și la o creștere susținută; ▪recurgerea la reeșalonări ale datoriei publice externe pe mai mulți ani – cel puțin 15 – cuprinzând și perioade de grație și de consolidare substanțiale; ▪plățile care urmează să fie efectuate de țările debitoare să reprezinte un procent rezonabil din exporturile lor, astfel încât să asigure un volum adecvat de importuri pentru sprijinirea planurilor și programelor de ajustare și dezvoltare; ▪adoptarea de mecanisme pentru reducerea impactului dobânzilor înalte, prin măsuri cum ar fi adoptarea facilității finanțării compensatorii din cadrul Fondului Monetar Internațional; ▪eliminarea taxelor, a comisioanelor și a altor cheltuieli care se adaugă la dobânzi; ▪în cazul programelor de ajustare finanțate de Fondul Monetar Internațional, să se încurajeze mai mult exporturile, dar să nu se reducă importurile; ▪să se aloce instituțiilor financiare internaționale mai multe resurse, pentru a se mări capacitatea lor de împrumut; ▪să se aloce noi Drepturi Speciale de Tragere de către Fondul Monetar Internațional, pe măsura nevoilor actuale și viitoare de lichiditate ale țărilor; ▪ajutorul oficial pentru dezvoltare să fie accelerat, iar în ceea ce privește transferul de resurse, să se ia măsuri pentru alocarea unor fonduri mai mari, între altele pentru sprijinirea importurilor; ▪democratizarea centrelor de decizie în relațiile financiar-valutare și crearea unei noi ordini economice-financiare internaționale; ▪restructurarea sistemului monetar internațional care să asigure obiectivele dezvoltării și creșterii susținute, stabilității valutare și monetare, procurării de resurse pentru investiții, cu luarea în considerare a nevoilor speciale ale țărilor în curs de dezvoltare. Țările debitoare au mai făcut și alte propuneri pentru soluționarea globală a datoriei publice externe, cum au fost: ▪stabilirea rațională a serviciului datoriei externe; ▪inițierea de negocieri pentru deschiderea piețelor țărilor dezvoltate pe care să se desfacă produsele țărilor debitoare; ▪prelungirea termenelor de rambursare a creditelor; ▪transformarea unei părți a datoriei publice externe în obligațiuni pe termen lung; ▪accesul la surse financiare publice și private în vederea dezvoltării economice și a rambursării datoriilor. Măsurile adoptate până în anul 1984 n-au dat rezultatele scontate. Ca urmare, începând din anul 1985 a fost stabilită o nouă strategie a soluționării crizei datoriei externe, care cuprindea următoarele măsuri: ▪elaborarea și aplicarea unor politici de ajustare macroeconomică a țărilor în curs de dezvoltare;

▪acordarea unor noi împrumuturi de către băncile comerciale; ▪conferirea unui rol mai mare Băncii Mondiale şi altor bănci în acordarea unor noi credite pentru obiective economice mai eficiente. Reeşalonările s-au făcut pe termene mai lungi şi cu comisioane mai reduse. Deşi au fost luate aceste măsuri, totuşi datoria externă a ţărilor în curs de dezvoltare a continuat să crească, ajungând în anul 1989 la 1.133 de miliarde de dolari, faţă de 918 miliarde de dolari, în anul 1985. Ritmul creşterii economice a acestor ţări a fost depăşit de ritmul de creştere a datoriei externe. Rezultă că nu s-a acţionat împotriva cauzelor crizei. Ca să mai poată beneficia de împrumuturi externe, ţările în curs de dezvoltare au fost obligate să reducă investiţiile, să restrângă importurile, să diminueze cheltuielile bugetare social-culturale ş.a. care au avut ca efect încetinirea ritmului activităţii economice. **C.d.e.** este o criză a dezvoltării economice, iar modul de rambursare a datoriei externe şi dobânzile n-au contribuit îndeajuns la dezvoltarea economică şi socială a ţărilor debitoare. Rezolvarea problemei crizei datoriei externe a ţărilor în curs de dezvoltare necesită dezvoltarea cooperării internaţionale pentru sprijinirea ţărilor puternic afectate de criza datoriei externe şi ajutorarea tuturor ţărilor astfel încât acestea să realizeze o rată normală a creşterii economice. Statele naţionale suverane care se află în imposibilitate de a face faţă rambursării datoriei externe nu pot fi declarate în stare de faliment ca o întreprindere privată. Avuţia naţională a unui stat nu poate fi vândută pentru a compensa pierderile creditorilor. De asemenea, o ţară independentă nu poate fi reorganizată sau restructurată după voinţa creditorilor, aşa cum se petrec lucrurile cu o întreprindere privată falimentară. Se întrezăreşte ca în anii viitori să aibă loc o nouă scumpire a creditelor pe piaţa financiară internaţională, ca urmare a creşterii cererii ţărilor din centrul şi estul Europei aflate în mare criză de capital. **C.d.e.** este nu numai o problemă economică şi financiară, ci şi o problemă de politică internaţională. Ca urmare, este necesar ca ţările creditoare şi cele debitoare, guvernele, băncile şi organismele financiare internaţionale să adopte de urgenţă măsuri adecvate şi eficace pentru soluţionarea **c.d.e.**, pentru lichidarea dezechilibrelor economice şi financiare, pentru sprijinirea dezvoltării economico-sociale a ţărilor debitoare. România a avansat propunerea de anulare a datoriilor ţărilor celor mai puţin dezvoltate, de reducere cu anumite cote a datoriilor celorlalte ţări, ţinându-se seama de mărimea produsului naţional brut. De asemenea, a propus reeşalonarea datoriei pe 10-15-20 de ani, limitarea nivelului dobânzii etc. Concomitent, Occidentul trebuie să mărească volumul asistenţei financiare, să reducă cheltuielile militare etc., cunoscut fiind faptul că ţările lumii a treia suportă şi acum consecinţele fostului regim colonial. În concluzie, pentru soluţionarea **c.d.e.** este necesară, în primul rând, dinamizarea factorilor endogeni ai ţărilor debitoare, folosirea intensivă a potenţialului economic, uman şi financiar-valutar naţional. În acelaşi timp, O.N.U., F.M.I., Banca Mondială, celelalte bănci şi organisme financiare şi guvernamentale din ţările dezvoltate trebuie să revadă întregul program de asistenţă economico-socială şi financiară şi să-l adapteze cerinţelor lichidării **c.d.e.**

CRIZĂ, fază a ciclului economic în care contradicţia dintre creşterea posibilităţilor de producţie şi reducerea relativă a cererii solvabile se manifestă într-o formă violentă şi distrugătoare. **C.** cuprinde dereglări profunde care se manifestă în activitatea economică după o perioadă de creştere din ciclul economic, care se concretizează în scăderea considerabilă a producţiei şi a cursurilor de schimb pe piaţa capitalurilor. În timpul **c.** se constată o supraproducţie de mărfuri care nu-şi găsesc desfacerea, are loc o considerabilă scădere a preţurilor, băncile restrâng acordarea de credite, se manifestă o lipsă acută de mijloace pentru efectuarea plăţilor, se reduc investiţiile, are loc crahul bursier, creşte numărul şomerilor, falimentele se ţin lanţ, salariile scad vertiginos. ❖ **C. bănească**, formă de manifestare a crizelor, care se produce înaintea sau în timpul crizelor economice periodice de supraproducţie. **C.b.** se manifestă prin dereglarea profundă a circulaţiei banilor, prin lipsă acută de numerar, prin imposibilitatea efectuării plăţilor scadente, prin zdruncinarea creditului comercial ş.a. În timpul crizei se reduc considerabil vânzările şi

cumpărările de mărfuri pe credit, are loc o creştere a cererii de numerar, de capital de împrumut şi a ratei dobânzii creditului bancar, băncile dau faliment, nemaiputând face faţă cererilor de retragere masivă a depunerilor, iar cursul hârtiilor de valoare este într-o continuă scădere. C.b. se poate produce şi independent de crizele economice de supraproducţie, când cuprinde băncile, bursa, finanţele şi se manifestă printr-o dereglare a circulaţiei băneşti şi o lipsă acută de numerar. Astfel, c.b. poate fi provocată de cheltuielile masive de militarizare, de războaie, de secetă, de reducerea rezervelor băncii centrale, de creşterea considerabilă a dobânzilor, de „fuga" aurului din ţară etc., care determină înrăutăţirea balanţei de plăţi şi reducerea rezervelor băncii centrale; deoarece aurul „părăseşte" ţara, se înregistrează o creştere a ratei dobânzii, se dereglează bursa de valori şi pieţele. C.b. sunt însoţite de crizele de credit. C.b. pot avea drept consecinţe supraproducţia şi nerealizarea livrărilor de mărfuri, micşorarea încasărilor unităţilor economice din industrie, comerţ, scăderea preţurilor, diminuarea capacităţii de plată a întreprinderilor etc. ❖ **C. de bursă**, zdruncinare profundă a burselor de valori, provocată de crizele economice de supraproducţie sau de unele cauze politice, şi care se manifestă prin scăderea (prăbuşirea) masivă a cursului acţiunilor şi prin micşorarea sensibilă a operaţiunilor de bursă. C. de b. însoţeşte, în mod obişnuit, crizele economice de supraproducţie; diminuarea profitului duce la micşorarea dividendelor, ceea ce atrage după sine devalorizarea acţiunilor şi în consecinţă goana deţinătorilor acestora după bani lichizi. ❖ **C. de credit**, dezorganizare a sistemului creditului care se manifestă sub forma restrângerii violente a creditelor, cu deosebire ca urmare a falimentelor bancare, concomitent, anterior sau independent de crizele economice de supraproducţie. K. Marx a relevat că **„...într-un sistem de producţie în care întreg ansamblul procesului de producţie se sprijină pe credit, în cazul când creditul încetează brusc şi nu mai sunt valabile decât plăţile în numerar, trebuie, evident, să izbucnească o criză, să înceapă o teribilă goană nestăvilită după mijloace de plată"**. C. de c. se manifestă prin întreruperea îndeplinirii obligaţiilor de plată din cauza insolvabilităţii debitorilor; cambiile se protestează, au loc falimente în masă ale întreprinderilor şi băncilor, banii sunt blocaţi, se retrag masiv depunerile de la bănci, creşte rata dobânzii, acţiunile se răscumpără masiv, au loc crahuri bancare, se reduc rapid creditele etc. Criza este provocată, de regulă, de criza economică şi contribuie la agravarea crizei de supraproducţie. Diminuarea creditului internaţional conduce la restrângerea exportului de capital, dând naştere la dereglări în stingerea datoriilor externe, ceea ce are ca efect creşterea deficitelor balanţelor de plăţi. ❖ **C. financiară**, zguduire puternică şi dereglare a finanţelor statului, provocată de contradicţiile modului de producţie, de crizele economice ciclice de supraproducţie, de alte fenomene extraordinare economice şi politice. Criza se manifestă prin enorme deficite bugetare provocate de micşorarea veniturilor statului, efect al scăderii producţiei şi circulaţiei mărfurilor, al subvenţionării de către stat a întreprinderilor falimentare, al creşterii cheltuielilor militare etc. C.f. este strâns împletită cu crizele băneşti, cu cele de credit şi duce la intensificarea centralizării capitalului, la dereglări în relaţiile financiare internaţionale, la diminuarea capitalurilor pe pieţe şi la deficite cronice bugetare şi ale balanţelor de plăţi. ❖ **C. valutară**, formă de manifestare a sistemului monetar internaţional, constând în prăbuşirea etalonului aur, în dereglarea cronică şi accentuată a sistemului aur-devize. C.v. se manifestă prin intensificarea inflaţiei, devalorizarea şi revalorizarea valutelor ţărilor, dezorganizarea decontărilor dintre ţări. Simptomele crizei sunt crahul circulaţiei aurului, inflaţia cronică, lipsa circulaţiei libere a aurului pe plan internaţional, existenţa mai multor zone şi blocuri valutare, restricţii şi **crah bancar** (v.). V. şi **bloc valutar; zone valutare.**

CUANTUMUL DESPĂGUBIRII, volumul valoric al compensaţiei plătite de asigurător asiguratului în cazul producerii riscurilor prevăzute în certificatul sau polita de asigurare. V. şi **despăgubire de asigurare; răspundere limitată.**

CULAJ, reducere de preţ făcută de vânzător cumpărătorului pentru scurgerea lichidelor.

CULISĂ, bursă separată, neoficială, care funcţionează pe lângă bursa oficială şi pe care se tranzacţionează diferite valori mobiliare neadmise la cotare, cu deosebire titluri noi.

CULPĂ, vinovăţie, condiţie a răspunderii civile care exprimă atitudinea psihică a autorului unei fapte ilicite – în timpul săvârşirii acesteia – faţă de conduita sa şi de consecinţele sale păgubitoare, fie că autorul le prevede, însă nu le acceptă, apreciind fără temei că ele nu se vor produce, fie că nu le prevede, cu toate că trebuia şi putea să le prevadă. În **c.** este şi persoana care săvârşeşte fapta ilicită cu intenţie. **C.** cuprinde şi procesul psihic care premerge şi însoţeşte comiterea faptei ilicite. Formele **c.** sunt următoarele: a) **intenţia**, care presupune cunoaşterea caracterului ilicit, antisocial al faptei şi acceptarea urmărilor sale negative. Se consideră că acţionează cu intenţie acela care, comiţând fapta, urmăreşte producerea pagubei ori acceptă posibilitatea producerii daunei; b) **imprudenţa**, care constă în prevederea posibilităţii producerii prejudiciilor de către fapta ilicită şi neacceptarea acestora de către autorul faptei ilicite; c) **neglijenţa**, care există în cazul în care autorul prejudiciilor nu prevede rezultatul faptei sale, cu toate că avea obligaţia şi posibilitatea să-l prevadă. **V. şi asigurare de răspundere civilă.**

CUMPĂRĂTORI DE ASIGURĂRI, persoane fizice şi juridice care solicită şi încheie diferite feluri de asigurări. Cererea de asigurări se va dezvolta pe măsura realizării procesului de privatizare. **V. şi vânzători de asigurări.**

CUMULAREA PENSIEI CU SALARIUL, încasare legală concomitentă de către o persoană a pensiei cu salariul, în baza unui contract de muncă, cu diferite venituri sau cu alte forme de ocrotire a pensionarilor. Cumulul poate avea loc parţial sau integral, pe timp determinat sau nedeterminat. Potrivit Legii nr. 2 din 7 ianuarie 1991 privind cumulul de funcţii, pensionarii pentru limită de vârstă, precum şi pensionarii de invaliditate de gradul III pot fi angajaţi, cumulând, pe perioada angajării, pensia cu salariul. Persoanele pensionate pe baza Decretului-lege nr. 60/1990 privind pensionarea cu reducere de vârstă a unor salariaţi primesc, pe durata angajării, numai salariul corespunzător funcţiilor ocupate. Nevăzătorii pot cumula pensia cu salariul pe tot timpul cât lucrează. Nevăzătorii accidentaţi în război, în afara serviciului ordonat şi cei pensionaţi pentru pierderea capacităţii de muncă din cauza accidentelor de muncă sau a bolilor profesionale pot cumula pensia de invaliditate cu pensia pentru munca depusă şi limită de vârstă stabilită pe baza vechimii în muncă, dobândită ulterior pensionării pentru contractarea invalidităţii. În baza Legii nr. 19 din 1 aprilie 2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, pot cumula pensia cu veniturile realizate dintr-o activitate profesională, indiferent de nivelul veniturilor respective: a) copiii urmaşi orfani de ambii părinţi, pe perioada şcolarizării până la vârsta de 16, respectiv 26 de ani; b) nevăzătorii; c) pensionarii pentru munca depusă şi limită de vârstă. Beneficiarii pensiei de urmaş pot cumula pensia cu veniturile realizate dintr-o activitate profesională, dacă veniturile brute lunare realizate nu depăşesc jumătate din salariul mediu brut lunar pe economie. Pensionarii şi membrii lor de familie au dreptul să primească, în mod gratuit sau cu plată parţială, medicamente şi asistenţă medicală pe timpul internării în spital sau în timpul tratamentului ambulatoriu.

CUPIURĂ, bilet de hârtie, cu imprimare specială, emis ca bancnotă, ban de hârtie şi hârtie de valoare (acţiune sau obligaţiune), cu o anumită valoare nominală (de exemplu, o bancnotă de 500, 1 000, 5 000, 10 000, 100 000, 500 000 de lei).

CUPON, înscris, document, certificat, care dă dreptul la dobândă sau **dividend** (v.) pentru un titlu de credit pe termen lung. În momentul plăţii dobânzii (dividendului), deţinătorul sau banca detaşează cuponul de obligaţiune. Prin **c.** se stabilesc diversele elemente ale foii ataşate la dividend. După depunerea titlurilor, banca acceptată se ocupă cu încasarea (plata) drepturilor. **C.** poate fi semestrial sau anual.

CUPON DE DIVIDEND, înscris atașat la fiecare acțiune de capital, care dă dreptul posesorului lui legal să încaseze cota parte din pròfitul net. V. și **dividend.**

CUPON DE DOBÂNDĂ, înscris atașat la fiecare titlu de rentă, de înscris funciar sau obligație, care dă dreptul la o dobândă corespunzătoare valorii titlului. Dobânda poate fi calculată semestrial sau anual.

CUPON PENTRU AGRICULTORI, document de valoare cu regim special, care se acordă cu titlu gratuit agricultorilor persoane fizice, titulari ai dreptului de proprietate pentru suprafețe agricole de cel puțin 0,5 ha, în vederea procurării de materiale și servicii necesare lucrărilor agricole. **C. pentru a.** reprezintă, practic, un sistem de plată cu finanțare de la bugetul de stat. Sunt beneficiari ai cupoanelor: ▪persoanele fizice cărora li s-au eliberat și li s-au înmânat titlurile de proprietate; ▪persoanele fizice care nu au primit titlurile de proprietate, dar cărora li s-a întocmit procesul-verbal de punere în posesie sau cărora li s-au eliberat adeverințe pentru dovedirea dreptului de proprietate; ▪persoanele fizice, titulari ai dreptului de proprietate pentru terenurile agricole din fostele zone necooperativizate; ▪persoanele fizice, titulari ai dreptului de proprietate în baza unor hotărâri judecătorești rămase definitive sau irevocabile, în baza unor certificate de moștenitori sau a altor acte de proprietate. În cazul moștenitorilor în indiviziune, **c. pentru a.** se acordă pentru întreaga suprafață celui care se prezintă să le ridice și care dă o declarație pe propria răspundere că are acordul celorlalți moștenitori. În vederea atribuirii **c. pentru a.**, primarii întocmesc lista cu agricultorii respectivi, care se înaintează prefecților pentru centralizare, iar apoi are loc repartizarea cupoanelor. Cu **c. pentru a.** se achită contravaloarea semințelor și a materialului săditor, a îngrășămintelor, a pesticidelor, a motorinei și a lucrărilor mecanizate prestate pentru realizarea și întreținerea culturilor, inclusiv a pășunilor și a fânețelor. La propunerea Ministerului Agriculturii și Alimentației, Guvernul aprobă valoarea **c. pentru a.** Furnizorii care livrează bunurile și serviciile încasează contravaloarea acestora prin băncile comerciale, în condițiile stabilite prin convenții încheiate cu Ministerul Agriculturii și Alimentației. Falsificarea **c. pentru a.** constituie infracțiune de falsificare de monede sau alte valori și se sancționează pe cale penală.

CURATOR, lichidator al unei unități economice falimentare.

CURS 1. Prețul înscris în cota bursei cu care se cumpără și se vând valutele și hârtiile de valoare (acțiuni, obligațiuni, titluri de rentă etc.). **2.** Prețul unei unități monetare sau al unei devize străine exprimat în unități monetare naționale sau prețul monedei naționale exprimat în monedă străină. Altfel spus, **c.** reprezintă valoarea bursieră, prețul titlurilor pe piață față de valoarea lor nominală. Întotdeauna, **c.** rezultă din tranzacțiile efectuate între mai mulți operatori, excepție făcând cursul de aplicație, la care un **curtier** (v.) compensează în interior ordinele de cumpărare și cele de vânzare ale clienților săi. **C. propus de cumpărător** reprezintă **cererea**, iar **c. propus de vânzător** constituie **oferta. C. cerut** este cel la care un cumpărător dorește să achiziționeze un titlu sau o deviză. **C. oferit** este cel pe care îl dorește vânzătorul. Practicarea cursurilor cerute și oferite atestă în unele cazuri că piața este limitată.

CURS AL ACȚIUNII, prețul la care sunt cotate aceste titluri de proprietate; el poate fi superior sau inferior valorii nominale, în funcție de venitul pe care îl aduce. **C.a.** este influențat și de conjunctura economică, situația economico-financiară și perspectivele de dezvoltare ale societății comerciale care a emis acțiunile. **C.a.** este influențat în mod direct de dividendele plătite de societatea emitentă și de rata dobânzii pe piața de capital. V. și **acțiune.**

CURS DE DESCHIDERE, cursul cu care își începe negocierea o ședință bursieră.

CURS DE ÎNCHIDERE, ultimul **c.** convenit pentru un titlu într-o ședință de bursă. Toate comentariile legate de bursă se fac pe baza cursurilor de închidere.

CURS DE PIAȚĂ, c. care se practică pe diferite piețe pe care se negociază, se cumpără și se vând valute. C. de p. variază de la o perioadă la alta, în funcție de cererea și oferta de valută.

CURS DE REVENIRE 1. Indicator de apreciere a eficienței valutar-financiare a activității de comerț exterior, cu ajutorul căruia se măsoară economia relativă de muncă socială națională obținută din exportul și importul de mărfuri, precum și din operațiunile de prestări de servicii cu străinătatea. 2. Raport care se stabilește între prețul complet intern de export, exprimat în lei pe unitatea de produs, și prețul exprimat în lei-valută, obținut pe aceeași unitate de produs, prin vânzarea pe piața externă. C. de r. se poate calcula la nivelul întreprinderii exportatoare, la nivelul ministerului și pentru întreaga economie națională. Pentru exportul de mărfuri, c. de r. se calculează comparând cuantumul de muncă socială națională materializată în marfa exportată, exprimat în unități bănești naționale, cu suma valutei obținute din exportarea produsului respectiv. În cazul importului, acest indicator se determină prin compararea cheltuielilor care ar fi fost efectuate dacă acele mărfuri se produceau în țară cu suma în valută plătită pentru achiziționarea acestor mărfuri de pe piața externă. C. de r. este unul dintre indicatorii importanți ai determinării rentabilității exportului, care exprimă, de fapt, productivitatea muncii naționale în producerea mărfii exportate, comparativ cu productivitatea muncii pe piața externă, în obținerea aceleiași mărfi. C. de r. poate fi efectiv și limită și înlesnește stabilirea economiei sau pierderii de muncă socială din operațiunile de comerț exterior. Atunci când c. de r. este unitar, dar mai ales subunitar (mai mic decât 1), exportul este eficient. Cu cât c. de r. este mai scăzut, cu atât exportul mărfurilor respective este mai eficient, ceea ce înseamnă că efortul financiar al statului pentru obținerea unei unități valutare este cu atât mai mic. În calcularea acestui indicator se folosesc prețuri interne cât mai apropiate de valoarea mărfurilor; cursurile valutare trebuie să fie bine fundamentate din punct de vedere economic. ❖ **C. de r. al aportului valutar**, indicator care exprimă valorificarea forței de muncă încorporate într-un produs exportat. Modul de calcul al acestui indicator este următorul:

$$C_{rav} = \frac{C_{in}}{A_v},$$

în care:

C_{rav} = cursul de revenire al aportului valutar;
C_{in} = cheltuieli interne nemateriale (manoperă și cheltuieli de regie), în lei;
A_v = aportul valutar, exprimat în valuta țării în care s-a exportat marfa.

Cu cât acest indicator este mai mic, cu atât exportul este mai eficient. ❖ **C. de r. al produsului**, indicator care exprimă costul în lei al unei unități valutare la un produs sau o grupă de produse. Acest indicator permite compararea volumului de muncă socială națională, concretizată în produsul destinat exportului, cu suma valutei care se încasează prin vânzarea produsului respectiv pe piața externă. Formula de calcul al indicatorului este următoarea:

$$\text{C.r. al p.} = \frac{\text{PICE}}{\text{PEV}},$$

în care:

C.r. al p. = cursul de revenire al produsului;
PICE = prețul intern complet al produsului de export;
PEV = prețul extern în valută.

❖ **C. de r. brut**, raport între prețul intern de export al unei unități de produs, exprimat în lei, și **prețul extern exprimat în lei-valută** (v.), pentru aceeași unitate de produs. Acest indicator exprimă costurile interne totale în lei cu care se obține fiecare leu-valută sau fiecare unitate monetară dintr-o valută străină datorită exportului unor mărfuri. C. de r.b. se determină după formula:

$$Crb = \frac{C \cdot P_i}{C \cdot P_e},$$

în care:

Crb = curs de revenire brut;
C = cantitatea de marfă exportată;
P_i = prețul intern de export al unei unități de marfă, exprimat în lei;
P_e = prețul extern, exprimat în lei-valută.

C. de r. se poate determina în raport cu costurile, cu prețul de producție, cu prețul de livrare sau cu prețul de export complet, care cuprinde prețul de livrare și cheltuielile suplimentare reclamate de realizarea producției pentru export, cum sunt cheltuielile de transport franco-frontieră, cheltuielile de regie ale întreprinderii de comerț exterior etc. În aceste cazuri, **c. de r.b.** se determină după formula:

$$Crb = \frac{P_i + C_{se} + C_c}{I_v},$$

în care:

Crb = cursul de revenire brut;
P_i = prețul intern de vânzare;
C_{se} = cheltuielile speciale de export;
C_c = cheltuieli de circulație;
I_v = încasări în valută franco-frontieră terestră sau f.o.b. portul de încărcare.

Cu cât **c. de r.b.** este mai mic, cu atât exporturile sunt mai eficiente. Acest indicator se determină pe fiecare operațiune de import-export, pe fiecare piață externă, și se utilizează în vederea luării deciziilor în ceea ce privește îmbunătățirea structurii comerțului exterior, creșterea rentabilității exporturilor și a importurilor. ❖ **C. de r.b. la export**, indicator al rentabilității financiar-valutare a exportului de mărfuri care arată cu ce cheltuială internă se obține fiecare leu-valută provenit din export. Reprezintă raportul dintre prețul exprimat în lei franco-frontiera română și prețul exprimat în lei-valută obținut de pe piața externă, pentru aceeași marfă și în aceleași condiții de livrare. Acest indicator oglindește productivitatea muncii naționale, a produsului exportat și productivitatea muncii mondiale. **C. de r.b. la e.** se poate determina după formula:

$$Crbe = \frac{P_{cc} \cdot KME}{PEFf \cdot KME},$$

în care:

Crbe = cursul de revenire brut la export;
P_{cc} = prețul intern complet la export (în lei) al unei unități de marfă;
KME = cantitatea de marfă exportată;
PEFf = prețul extern franco-frontiera română pentru o unitate de marfă, transformat în lei-valută.

Cu cât **c. de r.b. la e.** este mai mic decât 1, cu atât rentabilitatea exportului este mai mare și invers. Pentru ca un curs de revenire brut la export să dea o imagine cât mai reală, este necesar ca prețurile interne să fie cât mai aproape de valoarea mărfurilor, iar raportul de schimb dintre moneda națională și moneda străină în care se exprimă prețurile să aibă un conținut real. ❖ **C. de r. corectat**, variantă îmbunătățită a cursului de revenire brut; indicator folosit la determinarea rentabilității financiar-valutare a exportului de mărfuri în cazurile în care prețurile de producție ale mărfurilor destinate exportului conțin un beneficiu superior celui considerat normal sau nu acoperă în întregime nici costul mărfurilor respective, fapt care nu dă o imagine clară asupra rentabilității financiar-valutare a exportului. Pentru a se evita aceste neajunsuri se folosește costul de producție. Din acest motiv, se calculează cursul de revenire la costul de producție corectat, după formula:

$$Crc = \frac{C_p \cdot KME}{PEFf \cdot KME},$$

în care:

Crc = cursul de revenire corectat;
C_p = costul de producție intern complet (în lei) la export al unei unități de marfă;
KME = cantitatea de marfă exportată;
PEFf = prețul extern franco-frontiera română pentru o unitate de marfă, transformat în lei-valută.

C. de r.c. se folosește alături de cursul de revenire brut, deoarece dă o imagine mai clară asupra rentabilității financiar-valutare a exportului, ca urmare a faptului că prețul intern la export este mult mai aproape de cheltuielile de muncă socială reclamate de fabricarea produselor respective și, drept urmare, relevă mai precis eforturile făcute de economia națională pentru obținerea unui leu-valută. ❖ **C. de r. net**, indicator al rentabilității financiar-valutare, care exprimă nivelul de valorificare în valută prin exportarea produselor finite și a elementelor nemateriale din costuri. **C. de r.n.** exprimă cheltuielile interne necesare pentru obținerea unui leu-valută sau a unei unități de valută străină prin exportul manoperei din ultimele faze de prelucrare a mărfurilor și a materialelor neexportabile. Determinarea **c. de r.n.** se face prin eliminarea din calcul a valorii materiilor prime și a altor elemente de cost care se procură din import sau care se pot exporta ca atare, stabilindu-se astfel partea neexportabilă din costuri care se compară apoi cu încasările corespunzătoare în valută, după formula:

$$Crn = \frac{P_i - (V_i + V_e) + C_{se} + C_c}{P_{ev} - (V_{iv} + V_{ev})},$$

în care:

Crn = cursul de revenire net;
P_i = prețul intern legal de vânzare;
V_i = valoarea în lei a produselor de import necesare procesului de producție;
V_e = valoarea în lei a produselor exportabile direct, necesare procesului de producție;
C_{se} = cheltuieli speciale de export (îmbunătățirea calității mărfurilor, cheltuieli suplimentare cu ambalarea etc.);
C_c = cheltuieli de circulație;
P_{ev} = prețul extern în valută;
V_{iv} = valoarea în valută a mărfurilor din import;
V_{ev} = valoarea în valută a produselor exportabile.

Acest indicator face posibilă examinarea oportunității producerii în anumite condiții a unor mărfuri destinate exportului. Cu ajutorul **c. de r.n.** se poate aprecia eficiența prelucrării produselor destinate exportului în ultima fază a procesului de producție, precum și rentabilitatea materiilor prime, semifabricatelor etc., neexportabile ca atare, respectiv se pot afla cele mai convenabile forme de prelucrare a produselor destinate exportului. Cu cât **c. de r.n.** este mai mic decât 1, cu atât rentabilitatea exportului este mai mare. ❖ **C. de r.n. la export**, indicator al rentabilității financiar-valutare a exportului de mărfuri, care evidențiază rentabilitatea produselor destinate exportului, aflate pe diferitele trepte de fabricație. Acest indicator se utilizează în special pentru determinarea rentabilității mărfurilor a căror fabricare necesită, într-o măsură mai mare, materii prime care se pot exporta ca atare sau care se importă; se determină după formula:

$$Crne = \frac{(C_p - M) \cdot KME}{(PEFf - M_m) \cdot KME},$$

în care:

Crne = cursul de revenire net la export;
C_p = costul de producție intern complet (în lei) la export al unei unități de marfă;
M = prețul în lei al materiilor prime din import sau exportabile incluse în marfa destinată exportului;
KME = cantitatea de marfă exportată;
PEFf = prețul extern franco-frontiera română, pentru o unitate de marfă, transformat în lei-valută;
M_m = materiile prime din import sau exportabile cuprinse în marfa destinată exportului, în prețuri externe, exprimate în valută și recalculate în lei pe baza unor coeficienți de calcul.

Cu cât acest indicator este mai mic, cu atât exportul mărfurilor respective este mai rentabil, asigurând o valorificare superioară a manoperei și a celorlalte elemente de cost pe piața externă. Dacă din valoarea externă a unui produs se scade costul materiilor prime exportabile sau din import, iar rezultatul este zero sau se constată că valoarea externă a acestora este mai mare decât prețul extern al produsului, exportul produsului respectiv nu este rentabil, chiar dacă ar rezulta un curs de revenire corectat favorabil.

CURS DE REVENIRE PENTRU IMPORT, indicator care exprimă rentabilitatea financiar-valutară a operațiunilor de import. Se calculează raportându-se prețul de vânzare al mărfii pe piața internă către beneficiar la costul de deviz al mărfii date, franco-frontieră, folosindu-se următoarea formulă:

$$Cri = \frac{(P_{ib} + T_i) \cdot KMI}{P_{ef} \cdot KMI},$$

în care:

Cri = cursul de revenire la import;
P_{ib} = prețul intern de livrare a mărfii către beneficiar, exprimat în lei;
T_i = taxa de import asupra mărfii importate;
KMI = cantitatea de marfă importată;
P_{ef} = prețul extern franco-frontieră, exprimat în valută sau transformat în lei cu ajutorul coeficienților interni de calcul.

Operațiunile de import sunt cu atât mai rentabile cu cât la un leu-valută cheltuit revin mai mulți lei. Cu cât **c.** de **r.** pentru **i.** este mai mare, cu atât importul respectiv este mai avantajos.

CURS DE REVENIRE PLANIFICAT, indicator al rentabilității financiar-valutare a operațiunilor de comerț exterior, care reprezintă nivelul minim de rentabilitate pentru o anumită marfă sau pentru un grup de mărfuri, determinat prin luarea în calcul a cuantumului și a structurii exportului și importului total, astfel încât la nivelul întregii economii naționale să se obțină avantaje valorice cât mai importante. **C.** de **r.p.** pentru o anumită marfă la export se determină pe baza rezultatelor efective obținute în anul precedent, căruia i se aduc unele corectări stabilite pe baza tendințelor pieței externe în anul următor. Pentru ca acest indicator să aibă un rol stimulator, este necesar ca el să fie cât mai bine fundamentat.

CURS DE SCHIMB VALUTAR 1. Numărul de unități monetare străine care se primesc în schimbul unei unități monetare naționale în condiții date de loc și timp. 2. Prețul monedei unei țări în raport cu moneda altei țări. 3. Preț exprimat în monedă națională, la care se pot vinde sau cumpăra diferite acțiuni, obligațiuni, devize, titluri de stat etc., pe o piață, la o anumită dată. **C.** de **s.** oscilează zilnic, fiind **subpari** (v.), **suprapari** (v.) sau **al pari** (v.), determinat de cotația bursei și de diferiți factori conjuncturali. **C.** de **s.** se determină pe baza parității valutelor. **C.** de **s.** ale leului față de valutele altor state se stabilesc pe **piața valutară** (v.) pe baza cererii și ofertei și cu respectarea procedurilor elaborate de Banca Națională a României. **C.** de **s.** are un caracter relativ,

atât în cazul în care el este determinat de cererea şi oferta de valută pe piaţa de schimb, cât şi în situaţia c. de s. oficial stabilit de banca de emisiune (centrală) ori de o altă instituţie asemănătoare şi aprobat de organele competente, dacă în acea ţară nu există o piaţă valutară.

CURS DIRECT, raport valoric nemijlocit între două monede naţionale.

CURS DUBLU, c. ce cuprinde un curs de vânzare, care de regulă este mai mare, şi un preţ de cumpărare, care este mai mic decât primul. V. şi **curs oficial al valutelor.**

CURS FORŢAT 1. Măsură luată de către stat, prin care se stabileşte obligaţia de a se primi la plată nelimitat bani de hârtie la valoarea lor nominală, fără ca aceştia să aibă vreo valoare proprie (această monedă circulă numai pentru că este reprezentant al aurului în funcţia lui de mijloc de circulaţie) şi fără a pretinde băncii de emisiune convertirea în aur sau argint. 2. Curs oficial fix, stabilit de stat în condiţiile limitării schimbării valutei cu o altă valută; operaţiune obligatorie la încheierea unora sau a tuturor tranzacţiilor valutare. V. şi **limitări valutare (control valutar).**

CURS INDIRECT, raportul valoric dintre două monede naţionale prin mijlocirea monedei unui al treilea stat, care se bucură de o largă circulaţie internaţională.

CURS LA TERMEN, c. la care operaţiunile valutare se efectuează la un termen stabilit. C. la t. se stabileşte ţinându-se seama de perspectivele evoluţiei valutei în cauză comparativ cu valuta la care se raportează, avându-se în vedere nivelul de dezvoltare a ţării, ciclul economic, rata inflaţiei etc. La determinarea acestui curs se ţine seama de diferenţele de dobândă care există între valutele respective, care se exprimă în unităţi de curs.

CURS LA VEDERE, c. valutar la care se cumpără sau se vinde în acelaşi moment, pe loc, o valută. C. la v. este acela la care valuta este livrată şi achitată imediat la cursul în vigoare, care se practică în momentul respectiv.

CURS LIBER, c. valutar care se formează neîngrădit pe piaţa valutară pe baza cererii şi ofertei.

CURS MULTIPLU, existenţa în acelaşi timp a două sau a mai multor cursuri valutare pentru aceeaşi valută, în funcţie de categoriile de tranzacţii, cum ar fi operaţiuni necomerciale, comerciale, turistice etc.

CURS OBLIGATORIU, normă juridică monetară prin care persoanele fizice dintr-o ţară sunt obligate să folosească la efectuarea plăţilor bani de hârtie puşi în circulaţie de către stat sau bilete emise de banca de emisiune, fără convertibilitate în aur. C.o. a fost folosit în special pe timp de război şi a avut o durată de utilizare limitată. Astăzi, acest c. constituie o regulă generală, deoarece, practic, nu mai există convertibilitatea în aur.

CURS OFICIAL AL VALUTELOR, c. stabilit de autoritatea monetară (instituţia bancară centrală, instituţia de emisiune monetară sau alt organ central competent), pe cale unilaterală sau prin convenţie, pe baza cursului valutar la sau în jurul raportului valoric real dintre monedele respective. În ţara noastră, c.o. al v. se stabileşte de către Banca Naţională a României, în concordanţă cu normele juridice în vigoare. Dacă monedele care se compară au valoare paritară, cursul se determină pe baza parităţii. Când coincide cu paritatea, c.o. al v. se numeşte paritar. C.o. care coincid cu paritatea sunt apreciate ca fiind cursuri fixe. În situaţiile în care se aplică acorduri de clearing, când autorităţile monetare au în vedere anumite considerente, iar între monedele respective nu este stabilită o paritate, c.o. al v. se poate stabili convenţional. C.o. al v. se poate stabili atât pentru monedele convertibile, cât şi pentru cele neconvertibile. C.o. al v. poate să fie mai mult sau mai puţin apropiat de raportul valoric real dintre două monede. De pildă, c.o. al leului

față de dolar era, la mijlocul lunii noiembrie 1979, de 4,47 lei pentru un dolar. Ca urmare a inflației, țările dezvoltate nu mai practică acest curs. Există țări, printre care și România, care stabilesc și un **c.o. al v.** cu primă, în care prima se stabilește diferențiat, pe categorii de operațiuni necomerciale. De pildă, în țara noastră prima a fost de 168,46%, aplicată la cursul oficial de 4,47 lei pentru un dolar, ceea ce a determinat un **c.o. al v.** cu primă de 12 lei pe un dolar. Astăzi, un dolar este egal cu 27 000 de lei (martie 2001). V. și **curs valutar; paritate; paritate valutară.**

CURS-PIVOT, c. practicat în cadrul **sistemului monetar vest-european** (v.) și care constă în existența unui raport fix, însă modificabil, între unitatea de cont a acestui sistem **euro** (v.), și valutele țărilor membre. Cursul valutelor aparținând sistemului monetar european poate fluctua liber, în funcție de cerere și ofertă, însă numai în jurul unei marje de $\pm 2{,}25\%$.

CURS PRINCIPAL, c. la care se efectuează cele mai multe tranzacții valutare în condițiile practicării **cursului multiplu** (v.).

CURS REAL DE SCHIMB, c. fundamentat din punct de vedere economic, calculat ca medie a cursurilor de revenire a mărfurilor comercializate de o țară în tranzacțiile cu o altă țară sau cu alte țări. **C.r. de s.** se calculează potrivit formulei:

$$Crs = \Sigma_{ax} \cdot C_{rx},$$

în care:

Crs = cursul real de schimb;

Σ_{ax} = ponderea produsului „x" în totalul tranzacțiilor internaționale ale unei țări sau în totalul produsului național brut al țării în cauză;

C_{rx} = cursul de revenire realizat la marfa „x" în relațiile cu țara luată în calcul.

C.r. de s. se folosește pentru analiza evoluției comerțului exterior, a cererii și ofertei reale, a prețurilor. Cu ajutorul acestui curs se pot determina influențele devalorizărilor interne asupra producției, asupra cererii și exportului. **C.r. de s.** se fundamentează pe paritatea puterii de cumpărare. Acest curs nu se calculează în mod curent, deoarece nu este operativ în tranzacțiile comerciale, financiare și valutare.

CURS REPREZENTATIV AL LEULUI, c. stabilit față de dolarul S.U.A. și utilizat în relațiile României cu Fondul Monetar Internațional. **C.r. al l.** este de 1 $ = 27 000 de lei, acesta fiind cursul oficial cu primă pentru operațiuni necomerciale.

CURS TRAS LA SORȚI, c. care se folosește atunci când sunt mai mulți cumpărători pentru un singur vânzător și viceversa și, ca urmare, calitatea de atribuire (execuție integrală sau parțială a unui ordin de bursă) este insuficientă. De exemplu, un curs poate fi tras la sorți atunci când, la o ședință de bursă, un vânzător lansează pe piață un lot de acțiuni pe care mai mulți cumpărători doresc să le achiziționeze la același curs. În această situație, un aparat electronic trage la sorți pe cumpărătorul care devine autorizat să achiziționeze acțiunile.

CURS VALUTAR 1. Preț al unei unități monetare dintr-o țară, exprimat în unitățile bănești ale altor țări. 2. Raport valoric dintre moneda unei țări și moneda altei țări și alte categorii de instrumente de plată, determinat pe baza cererii și ofertei. În trecut, baza acestui curs o constituia conținutul în aur al unităților bănești. 3. Evaluare economico-monetară a monedei naționale pe piața externă, pentru a-i caracteriza puterea de cumpărare ca mijloc de plată internațional. Evaluarea pe plan internațional are loc în cadrul mecanismului cursului valutar și se realizează prin compararea cantitativă a unei monede naționale cu o altă monedă națională pe piața căreia pătrunde moneda de referință sau cu moneda-etalon al prețurilor de pe piața mondială. **C.v.** face posibilă realizarea unei comparații între economiile naționale ale căror monede se întâlnesc pe piața internațională în cadrul raportului valutar. Pentru

definirea unității bănești, fiecare economie națională asigură o putere de cumpărare, care îi garantează unității bănești atât circulația internă, cât și circulația externă. În funcționarea mecanismului valutar se manifestă deosebiri determinate de gradul de dezvoltare a economiilor naționale ale diferitelor țări. C.v. reflectă în mod direct efectele crizei economice, financiare și monetare în care se află țările respective la un moment dat. Sistemul etalon aur-devize definea monedele naționale prin intermediul valorii paritare, care reprezenta cantitatea de aur fin pusă la baza unității monetare de fiecare sistem monetar național, exprimată în aur, față de care se definea. Sistemul monetar actual a exclus aurul din sistemele monetare naționale, ca bază de definire a banilor. Este considerată valoare paritară puterea de cumpărare a unității bănești naționale, care se determină pe baza următorului calcul:

$$Pc = \frac{QB}{PB},$$

în care:

Pc = puterea de cumpărare a unității monetare;
QB = cantitatea de bunuri și servicii create în economia națională emitentă a monedei care a intrat în sistemul financiar-valutar;
PB = prețul bunurilor și serviciilor create în economia națională respectivă și exprimat în moneda de referință.

Bunurile și serviciile dintr-o economie națională participă la formarea puterii de cumpărare a unității monetare naționale. Puterea de cumpărare nu se poate utiliza direct, ci prin intermediul prețurilor și al indicelui prețurilor. C.v. este determinat de mai mulți factori obiectivi, interni și externi. **Factorii interni** sunt de ordin economic și monetar, și anume: evoluția cuantumului produsului național brut, nivelul prețurilor și tarifelor, evoluția masei monetare în circulație, a creditului, a ratei dobânzii etc. **Factorii externi** sunt: situația balanței de plăți externe, cu deosebire a soldului contului curent, căile de realizare a echilibrului balanței de plăți externe, evoluția prețurilor mărfurilor exportate și importate, a tarifelor serviciilor în relațiile internaționale. Factorii externi exercită o influență cu atât mai mare, cu cât țara este mai mult antrenată în relațiile economice internaționale. C.v. este influențat, uneori, foarte mult de unii factori subiectivi, cum sunt cei politici, sociali, psihologici etc. Astăzi, c.v. este un instrument al politicii economice, monetare și valutare a statului, prin folosirea căruia se urmăresc anumite obiective pe plan național și internațional. C.v. se caracterizează prin fluctuații sensibile, determinate de deprecierea banilor, înrăutățirea situației balanței de plăți, intensificarea inegalității repartiției rezervelor de aur ale țărilor etc. C.v. poate fi **oficial**, socotit ca bază de referință pentru raportul valutar între două monede, și **liber (al pieței)**, când fluctuează zilnic sau de la o oră la alta în jurul cursului oficial (este propriu sistemului bănesc convertibil). Există cursurile vânzătorilor și cele ale cumpărătorilor. Diferența dintre aceste cursuri, numită marjă, constituie o sursă de creare a beneficiului băncii. Fluctuația este determinată de cererea și oferta de valute străine la bursă. De aceea, **c.v. liber** se mai numește și **c. bursier**. Banii neconvertibili au numai un curs oficial și uneori un curs cunoscut sub denumirea de „bursă neagră". De regulă, fluctuația c.v. liber este determinată de situația balanței de plăți față de țara respectivă; când balanța este activă, cursul valutar liber scade și crește atunci când balanța este pasivă, urmărindu-se pe această cale echilibrarea balanței de plăți. Băncile de emisiune, urmărind o stabilitate a cursului liber, fac anumite intervenții la bursă. Dacă fluctuațiile nu sunt limitate prin intervențiile băncii de emisiune, atunci c.v. **liber** mai poartă numele de **c. flotant (fluctuant)**. În perioada 1944-1971, în cadrul sistemului valutar internațional, c.v. pe piețele țărilor membre au fluctuat într-o limită admisă de numai ±1%, comparativ cu paritatea, iar din anul 1971, limitele de fluctuare au fost majorate la ±2,25% față de paritate. Desigur, respectarea acestor limite devenea posibilă numai prin intervenția pe piața valutară a autorităților monetare în vederea restabilirii echilibrului dintre cerere și ofertă. Din 1971, dar cu deosebire din anul 1973, cele mai importante valute de largă circulație internațională nu mai folosesc cursurile fluctuante, trecându-se la principiul

flotării libere pe piață, pe baza cererii și ofertei. Începând din anul 1973, cursul oficial în lei al valutelor liber convertibile, excepție făcând dolarul S.U.A., se stabilește pe baza raportului dintre cursul oficial al dolarului față de valuta respectivă, înregistrat pe piața țării date, și cursul oficial al dolarului S.U.A. față de leul românesc. În cadrul sistemului monetar actual, cursul oficial se modifică o dată cu modificările apărute în puterea de cumpărare, modificări exprimate prin schimbarea indicelui prețurilor din țările intrate în competiția schimbului valutar. În procesul schimburilor și al plăților pe piața monetară internațională se stabilește un **curs al zilei** sau **un curs economic**, diferit sau egal cu cursul oficial. Cursul economic este rezultatul mai multor influențe determinate de factori politici, economici, financiari, monetari și psihologici asupra cursului oficial. Cursul economic (al pieței) se utilizează efectiv pentru efectuarea operațiunilor de pe piața monetară. Cursul economic mai poartă numele de **curs al pieței**. C.v. este influențat de următorii factori: ▪situația balanței de plăți externe, care depinde de nivelul de dezvoltare a economiei naționale (calitatea produselor, nivelul prețurilor), de competiția și conjunctura internațională; ▪raportul dintre cerere și ofertă, fapt care conduce la excedent sau deficit al balanței de plăți externe; ▪sensul modificării indicelui prețurilor; ▪presiunea fiscală; ▪ritmul inflației; ▪corelația dobândă-credit-masă monetară. O reducere a ratei dobânzii, reclamată de dezvoltarea economică ori de încurajarea creditării, determină majorarea creditului acordat; din această cauză va avea loc o emisiune de monedă în cont și o solicitare de monedă. Ca urmare, va crește masa monetară într-un ritm accelerat. În cazul în care acest ritm întrece ritmul de dezvoltare economică, se înregistrează tensiuni inflaționiste care conduc fie la creșterea prețurilor, fie la diminuarea cursului monedei naționale pe piața externă, ca urmare a faptului că oferta de monedă este mai mare. De asemenea, c.v. este influențat de recesiune și de șomaj. C.v. asigură monedelor naționale care pătrund pe piața monetară internațională o modificare calitativă și cantitativă. Concomitent cu stabilirea c.v., moneda națională dobândește calitatea de mijloc de plată internațional, putând fi utilizată pe piața financiară, de credit și monetară internațională. V. și **autorități monetare.**

CURS VALUTAR DE CUMPĂRARE (CURS MARFĂ) 1. Preț la care se cumpără valuta de către bancă. 2. Valută rezultată din încasarea unor mărfuri exportate de către o firmă din aceeași țară cu banca. C.v. de c. se stabilește de către instituția bancară centrală sau de către instituția de emisiune monetară a țării respective.

CURS VALUTAR DE DESCHIDERE, c. cu care încep să lucreze băncile în ziua respectivă. El poate fi egal cu **cursul valutar de închidere** (v.) din ziua precedentă sau poate fi modificat în anumite limite, pe baza informațiilor privind activitatea bancară din ziua anterioară.

CURS VALUTAR DE ÎNCHIDERE, c. la care s-a efectuat ultima operațiune de vânzare-cumpărare pe piața valutară a unei țări (burse de valori).

CURS VALUTAR DE PIAȚĂ, c. zilnic real la care se efectuează operațiunile de vânzare-cumpărare pe piețele valutare. V. și **curs valutar.**

CURS VALUTAR DE VÂNZARE (CURS MONEDĂ), preț de vânzare al unei valute, de către bancă, spre a fi folosită de cumpărător la plata unor mărfuri importate. C.v. de v. se stabilește de către instituția bancară centrală sau de către instituția de emisiune monetară a țării respective.

CURS VALUTAR FIX, variantă a **cursului oficial al valutelor** (v.), care nu se schimbă sub influența directă a cererii și ofertei. Practic, c.v.f. este raportul dintre o monedă și celelalte monede străine, stabilit, în general, pe baza parității dintre ele și care rămâne neschimbat. C.v.f. se asigură de către banca centrală prin intervenție directă pe piața valutară națională, astfel încât cursul monedei naționale față de o unitate de măsură a monedelor (aur, dolar SUA sau DST), pe care a adoptat-o, și, pe această bază, față de cursurile paritare dintre moneda națională și principalele valute convertibile, să nu depășească în tranzacțiile efective de pe piața valutară limitele admise de statutul **Fondului Monetar Internațional** (v.).

CURS VALUTAR FLOTANT (FLUCTUANT), variantă a cursului valutar oficial care se modifică sub influența cererii și a ofertei referitoare la moneda proprie a unei țări și când instituția bancară centrală sau instituția de emisiune monetară a țării respective nu mai susține cursul monedei naționale prin intervenții pe piața valutară. Adepții **c.v.f.** susțin că paritatea valutară trebuie să fie lăsată să fluctueze în mod liber, ca și prețurile mărfurilor. Se apreciază că pe această cale pot fi puse de acord puterea de cumpărare internă cu puterea de cumpărare externă. În realitate, dacă scade cursul unei valute, scade și puterea sa de cumpărare externă, ceea ce are drept consecință reducerea importurilor. Concomitent, alte țări, care pot să achiziționeze valuta al cărei curs se află în scădere, cu mai puțină monedă proprie, au posibilitatea să achiziționeze mai multe mărfuri, determinând astfel creșterea exporturilor țării a cărei valută se află în această situație. **C.v.f.** face posibilă o mai mare libertate a politicii fiscale, monetare și a veniturilor, deoarece statul respectiv nu mai este obligat să-și ia angajamente de menținere a cursului la un anumit nivel, sprijină normalizarea competitivității pe pieţele internaționale, evitând manevrele valutare ale unor state în scopuri de concurență neloială, face inutile devalorizarea și revalorizarea, care întotdeauna creează o stare de tensiune în economie, contribuie la echilibrarea balanțelor de plăți și, în consecință, reduce necesitatea rezervelor valutare, ceea ce contribuie la utilizarea mai rațională a fondurilor, fiind, în același timp, un antidot pentru mișcările speculative de capitaluri, deoarece speranțele de câștiguri speculative sunt cu atât mai mici, cu cât reacția cursurilor este mai promptă. În același timp, există și argumente împotriva cursurilor flotante, cum sunt: ▪acestea frânează comerțul exterior și investițiile ca urmare a creșterii riscului valutar; ▪generează incertitudine cu privire la valoarea monedei pe care o achită debitorul la scadență, la evaluarea beneficiului, la previziunile economice; ▪stimulează inflația etc. În plus, având o evoluție incertă, **c.v.f.** duc la diminuarea comerțului și a investițiilor internaționale; de asemenea, aceste cursuri sunt generatoare de speculații valutare destabilizatoare. Prin instituirea **c.v.f.** s-a preconizat: ▪formarea unor cursuri de schimb reale, determinate de cererea și oferta de pe piață, nu de măsuri administrative; ▪reducerea rolului băncilor centrale, ale căror intervenții urmau să devină inutile, cursurile trebuind să se stabilească spontan; ▪cursul de schimb trebuia să devină principalul instrument de adaptare a oricărei economii naționale la condițiile pieței mondiale; ▪autonomia politicilor monetare; ▪stabilizarea efectului speculativ, care urma să devină profitabil, tendința normală fiind de a vinde atunci când cursurile cresc și de a cumpăra când acestea sunt în scădere. ❖ **C.v.f. impur (controlat)**, variantă a **c.v.f.** în care instituția bancară centrală, instituția de emisiune monetară sau un alt organ central competent își fixează anumite marje ca limită, peste care pot interveni în favoarea monedei lor, pentru a frâna și descuraja speculațiile valutare. ❖ **C.v.f. liber (de piață)** se stabilește pe pieţele valutare la anumite date (chiar și zilnic) de către bursele de valori, în funcție de cererea și oferta pentru valuta respectivă; se publică și se transmite prin diferite mijloace de telecomunicații. În mod obișnuit, **c.v.f.l.** variază în jurul cursului oficial al valutelor. În perioadele crizelor monetare, când sunt afectate valutele supraevaluate, care pot fi devalorizate, bursele de valori se închid pe perioade scurte, pentru a se da posibilitatea băncilor centrale din diferite țări să-și definească poziția. ❖ **C.v.f. nesigur**, cotă oficială a burselor de valori, exprimată în moneda națională a țării în care se face cotarea, astfel încât valutele rămân neschimbate, în timp ce cursul lor oscilează. În această situație se afirmă că modul de cotare **„dă nesigur"**. ❖ **C.v.f. pur**, variantă a **c.v.f.** în care instituția bancară centrală, instituția de emisiune monetară sau un alt organ competent nu intervine în nici un fel în sprijinul monedei naționale. ❖ **C.v.f. sigur**, situație în care moneda națională rămâne constantă, pe când cursul său, care se exprimă în unități valutare străine, oscilează. În aceste cazuri se afirmă că modul de cotare pe pieţele străine **„dă sigur"**.

CURS VALUTAR LIBERALIZAT, stabilirea raportului leu-dolar în mod liber. pe baza cererii și ofertei de valută, printr-un mecanism eficient, în care sunt implicate unitățile din sistemul bancar românesc. **C.v.l.** reprezintă, practic, convergența celor trei tipuri de cursuri care operează astăzi pe piața românească: oficial, stabilit la licitațiile valutare de la Banca Națională a României, „GRI", stabilit în tranzacțiile dintre agenții economici, și „NEGRU", stabilit la bursa neagră. În

vederea liberalizării cursului, s-a dus o politică sistematică de menținere a dobânzilor peste rata inflației, au fost descurajate cererile nejustificate de credite, iar pe de altă parte, Banca Națională a României a oferit la „vânzare", în permanență, o anumită sumă de valută. Datorită acestor măsuri, cererea de valută a început să scadă. De asemenea, în urma acestor măsuri întreprinse de Banca Națională a României s-a refăcut rezerva valutară, prin care se poate susține leul la actualul nivel. În același timp, cursul „GRI" și cel „NEGRU" se mențin relativ la același nivel, pentru că nu s-au mai găsit „cumpărători" de dolari la prețul respectiv. Treptat-treptat, cursul oficial „le-a ajuns din urmă". Urmează să fie creată piața valutară interbancară. În calitate de autoritate monetară centrală, Banca Națională a României supraveghează cursul valutar. Menținerea unui raport leu-dolar rezonabil necesită unele credite externe. **V. și curs valutar; curs valutar de vânzare; curs valutar fix; cursul bursei.**

CURS VALUTAR REPREZENTATIV, c. care evidențiază raportul valoric dintre valutele țărilor membre ale **Fondului Monetar Internațional** (v.) și **Drepturile Speciale de Tragere** (v.). **C.v.r.** se stabilește pe o perioadă mai lungă de timp și se folosește de Fondul Monetar Internațional în efectuarea tranzacțiilor și a operațiunilor, precum și pentru evaluarea activelor care aparțin Fondului, exprimate în valutele țărilor membre.

CURSUL ACȚIUNILOR, prețul la care se vând și se cumpără (se cedează) acțiunile la bursă, la un moment dat, și care poate fi egal, superior sau inferior valorii nominale. **C.a.** poate fi: de cerere, de ofertă sau la care se efectuează tranzacția propriu-zisă. **C.a.** este influențat de o serie de factori cum sunt: mărimea dividendului acordat unei acțiuni, rata dobânzii creditului bancar, cererea și oferta de acțiuni, conjunctura economică, situația economico-financiară și perspectivele de dezvoltare ale întreprinderii, perioadele de criză și de depresiune. Mărimea **dividendului** (v.) influențează direct proporțional nivelul **c.a.**; cu cât acesta este mai mare, cu atât cursul este mai ridicat. **C.a.** se calculează astfel:

$$C.a. = \frac{D \times 100}{\overline{R}_d},$$

în care:

C.a. = cursul acțiunilor;
$\overline{D}$ = dividendul anual așteptat de investitor;
$\overline{R}_d$ = rata medie a dobânzii la depozitele bancare.

C.a. nu se formează în funcție de situația trecută sau prezentă a societății emitente, ci în funcție de evoluția preconizată a acesteia, concretizată în dividendele așteptate de investitor. Prin urmare, este important nu cât valorează astăzi acțiunile, ci cât vor valora în viitor. Deci, **c.a.** este dependent de venitul adus investitorului și de rata medie a dobânzii la depozitele bancare.

CURSUL BURSEI, prețul la care este cotată la bursă, la un moment dat, o hârtie de valoare, o valută străină etc. **C.** este în raport direct cu mărimea dividendului și în raport invers cu mărimea dobânzii capitalului de împrumut. Valoarea nominală a acțiunii nu influențează asupra cursului ei, întrucât acțiunea nu este supusă răscumpărării de către întreprinderea care a emis-o. Valoarea nominală a obligațiunii și termenul scurt al răscumpărării influențează favorabil asupra cursului ei. Cursul la bursă al acțiunilor este supus variațiunilor de conjunctură într-o măsură mai mare decât cursul obligațiunilor.

CURSUL COMERCIAL UNIC, indicator valutar-financiar de măsurare a eficienței activității de export-import, care exprimă media cursurilor de revenire la export și import pe produse și grupe de produse, pe baza căreia se decontează atât exporturile, cât și importurile în raport cu o valută străină. **C.c.u.** se stabilește anual împreună cu cursurile de revenire la export și

import pe produse şi grupe de produse. La stabilirea c.c.u. şi a cursurilor de revenire pe produse şi grupe de produse se are în vedere necesitatea valorificării superioare a produselor la export pe pieţele externe, prin îmbunătăţirea activităţii de comercializare şi diminuarea costurilor interne de producţie, realizarea importurilor în condiţii cât mai avantajoase, urmărindu-se reducerea cursurilor de revenire la export şi realizarea unor cursuri corespunzătoare la import; toate acestea trebuie să aibă ca efect ridicarea eficienţei activităţii de comerţ exterior şi întărirea monedei noastre naţionale. Tehnica de folosire a **c.c.u.** constă în aceea că valuta obţinută de întreprinderi din activitatea de comerţ exterior şi de cooperare economică internaţională se cedează băncii sau, după caz, se primeşte de la bancă, fiind decontată întreprinderilor la cursul de revenire stabilit anual pe mărfuri sau grupe de mărfuri. Întreprinderile de comerţ exterior au deschise la bancă conturi în lei şi conturi de evidenţă în valută; cu ajutorul acestor conturi se urmăreşte modul cum se realizează echilibrul valutar şi se evidenţiază activitatea acestor întreprinderi. De asemenea, întreprinderile de comerţ exterior pot deschide la bancă conturi în valută pentru operaţiunile comerciale efectuate pe pieţele externe în scopul obţinerii de aport valutar şi pentru diferite alte operaţiuni; pentru disponibilităţile din aceste conturi banca bonifică dobânzi în valută. Preţurile externe de export şi cele de import se reflectă în rezultatele economico-financiare ale întreprinderilor care produc mărfuri pentru export sau care sunt beneficiare de mărfuri provenite din import. Pentru export, întreprinderile de comerţ exterior decontează întreprinderilor producătoare contravaloarea mărfurilor exportate, la preţul extern transformat în lei la cursul de revenire stabilit pe mărfuri sau grupe de mărfuri, din care se scade comisionul sau rabatul comercial. Decontarea se face pe măsura încasării valutei de la extern, la termenele stipulate în contractele externe; pe tot timpul până la decontare, întreprinderile producătoare pot folosi credite bancare. Pentru import, întreprinderile de comerţ exterior decontează unităţilor beneficiare contravaloarea mărfurilor importate în felul următor: ▪mărfurile la care se prevede cursul de revenire se livrează la preţuri formate prin transformarea în lei a preţurilor externe la cursul de revenire pe mărfuri sau grupe de mărfuri, la care se adaugă taxele vamale şi cota de comision stabilită; ▪mărfurile pentru care nu se prevede cursul de revenire se livrează la preţuri formate prin transformarea în lei a preţurilor externe la **c.c.u.**, la care se adaugă taxele vamale şi cota de comision stabilită. Pentru diferite cerinţe, întreprinderile de comerţ exterior pot beneficia de credite în lei şi în valută. **C.c.u.** este, la nivel microeconomic, un instrument principal al gestiunii economico-financiare şi al autofinanţării în activitatea de comerţ exterior; el învederează că toate cheltuielile în valută trebuie recuperate din veniturile realizate în valută, fiind o unitate de apreciere şi comparare a mărimilor valorice interne cu cele externe. La nivel macroeconomic, **c.c.u.** face posibilă stabilirea unei legături directe între preţurile şi tarifele interne şi cele folosite pe piaţa internaţională, adică între cheltuielile de producţie şi circulaţie de pe piaţa naţională şi cele recunoscute pe piaţa externă. **C.c.u.** a simplificat lucrările valutar-financiare efectuate în cadrul unităţilor economice, ministerelor şi la nivelul economiei naţionale, uşurează urmărirea şi raportarea realizării indicatorilor economici, financiari şi valutari, simplificând evidenţele care se ţin la întreprinderi, bănci şi ministere. **C.c.u.** constituie, în acelaşi timp, o importantă pârghie pentru reducerea costurilor, modernizarea producţiei, creşterea gradului de valorificare a mărfurilor pe pieţele externe, limitarea şi eliminarea din export şi din import a mărfurilor nerentabile, dezvoltarea cu prioritate a exportului produselor rentabile etc., în vederea creşterii eficienţei comerţului exterior. **V. şi curs de revenire.**

CURSUL DE REFERINŢĂ AL LEULUI, **c.** care se determină în şedinţele de licitaţie valutară, ce au loc în fiecare zi lucrătoare la sediul Băncii Naţionale, în cadrul cărora acest curs se determină faţă de dolarul SUA ca un curs de echilibru între cererea şi oferta de valută. La şedinţele de licitaţie participă şi băncile comerciale autorizate.

CURSUL OBLIGAŢIUNILOR, preţul la care se vând şi se cumpără obligaţiunile la un moment dat şi care poate fi inferior, egal sau superior valorii nominale. **C.o.** este influenţat de mai mulţi factori, dintre care se menţionează: rata nominală a dobânzii, modul în care investitorul

percepe riscul de neplată de către debitor a obligațiunilor sale scadente („risc de semnătură"), riscul de dobândă, apropierea sau îndepărtarea scadenței, modul de rambursare a împrumutului, durata medie de viață a **obligațiunii** (v.) etc.

CURSUL PIEȚEI (LIBER), raport valoric dintre două monede, stabilit liber pe piață, pe baza cererii și ofertei. Fiind determinat în mod liber pe piață, **c.p.** este variabil, flotant, cu modificări nu numai de la o zi la alta, ci chiar și în cursul zilei, în funcție de intensitatea cererii și a ofertei de valută, determinată, la rândul său, de situația balanței de plăți.

CURSUL POLIȚELOR, v. CURS VALUTAR.

CURTAJ, ocupație; plată (comision), remunerație cuvenită agenților oficiali de bursă, băncilor pentru tranzacțiile și operațiunile încheiate prin intermediul lor. Comisionul cuvenit este plătit atât de cumpărător, cât și de vânzător și se calculează în sumă fixă sau în promile din suma tranzacțiilor și a operațiunilor efectuate. Nivelul **c.** se stabilește de Comisia Operațiunilor de Bursă, în funcție de natura operațiunii. De pildă, pentru operațiunile la vedere, nivelul **c.** poate fi: 3-4‰ pentru negocierea obligațiunilor publice și a altor titluri emise de stat, a obligațiunilor garantate de stat sau emise de colectivități publice; 5-6 ‰ pentru negocierea obligațiunilor altele decât cele publice, a acțiunilor și a altor valori mobiliare. În cazul operațiunilor la termen ferm, **c.** reprezintă 2-5 ‰, în funcție de natura titlului supus negocierii. Operațiunile la termen condițional pot fi supuse unui **c.** de 3-4 ‰ asupra primei cedate. Operațiunile de report suportă un **c.** de 1 ‰, pentru titlurile emise de stat, și de 1,25-1,75 ‰, pentru alte valori mobiliare. La calcularea **c.** se aplică tarife regresive pe tranșe. V. și **agent oficial de bursă; broker.**

CURTAJ ȘI SCONT 1. Procent din valoarea primei asigurărilor maritime cuvenit agentului de asigurare. **2.** Procent acordat de asigurători asiguraților, ca bonificație la primele de asigurare plătite cu anticipație.

CURTEA DE CONTURI, organ suprem de control financiar și de jurisdicție în domeniul financiar care funcționează pe lângă Parlamentul României. **C. de C.** își exercită funcțiile în mod independent și în conformitate cu prevederile Constituției și ale celorlalte legi ale țării. **C. de C.** are sediul în București; ea decide în mod autonom asupra programului său de control. **C. de C.** fiind instituția supremă de control financiar din România, are toate prerogativele prin lege de a verifica modul de respectare a legalității, de utilizare a banilor publici, buna administrare a acestora și eficiența utilizării lor. Acțiunile de control se inițiază din oficiu și pot fi oprite numai de către Parlament în cazul depășirii competențelor stabilite prin lege. Camera Deputaților sau Senatul pot cere **C. de C.** efectuarea unor controale. **C. de C.** are acces neîngrădit la acte, documente și informații necesare exercitării funcțiilor sale de control și jurisdicționale, oricare ar fi persoanele juridice sau fizice deținătoare. Persoanele juridice și fizice supuse controlului sau jurisdicției **C. de C.** sunt obligate să-i transmită actele, documentele și informațiile solicitate la termenele stabilite de **C.** și să-i asigure accesul la sediile lor, dacă aceasta hotărăște efectuarea controlului sau cercetarea la fața locului. În cazurile în care **C. de C.** ia cunoștință de informații care constituie secrete de stat, de serviciu, comerciale sau personale, aceasta este obligată să respecte caracterul lor și să înștiințeze autoritățile îndreptățite. **C. de C.** poate să participe la activitatea organismelor internaționale de specialitate și să devină membră a acestora. De asemenea, **C. de C.** poate colabora cu organismele internaționale de profil și poate exercita, în numele lor, controlul asupra gestionării fondurilor puse la dispoziția României, dacă prin tratate, convenții sau alte înțelegeri internaționale se stabilește această competență. **C. de C.** se compune din: Secția de Control Preventiv, Secția de Control Ulterior, Secția Jurisdicțională, Colegiul Jurisdicțional al **C.**, camerele de conturi județene și Secretariatul General. Pe lângă **C. de C.** funcționează **procurori financiari** (v.). Membrii **C. de C.** sunt consilieri de conturi în număr de 24, care alcătuiesc plenul **C. de C.** Curtea este condusă de către plen, de comitetul de conducere,

de preşedintele şi vicepreşedinţii C., care au calitatea de consilieri de conturi. Comitetul de conducere se compune din preşedintele C., vicepreşedinţii acesteia, preşedinţii de secţii şi cinci consilieri de conturi, aleşi de plenul C. La şedinţele plenului participă procurorul general financiar şi secretarul general. C. de C. controlează modul de formare, de administrare şi de întrebuinţare a resurselor financiare ale statului şi ale sectorului public, precum şi modul de gestionare a patrimoniului public şi privat al statului şi al unităţilor administrativ-teritoriale, urmărind respectarea legilor şi aplicarea principiilor de economicitate, eficacitate şi eficienţă în gestionarea mijloacelor materiale şi băneşti. C. de C. controlează: ▪formarea şi utilizarea resurselor bugetului de stat, a bugetului asigurărilor sociale de stat şi a bugetelor unităţilor administrativ-teritoriale, precum şi mişcarea fondurilor între aceste bugete; ▪constituirea, utilizarea şi gestionarea fondurilor speciale şi a fondurilor de tezaur; ▪formarea şi gestionarea datoriei publice şi situaţia garanţiilor guvernamentale pentru credite interne şi externe; ▪utilizarea alocaţiilor bugetare pentru investiţii, a subvenţiilor, a transferurilor şi a altor forme de sprijin financiar din partea statului sau a unităţilor administrativ-teritoriale; ▪constituirea, administrarea şi utilizarea fondurilor publice de către instituţiile publice autonome cu caracter comercial şi financiar şi de către organismele autonome de asigurări sociale; ▪situaţia, evoluţia şi modul de administrare a patrimoniului public şi privat al statului şi al unităţilor administrativ-teritoriale de către instituţiile publice, companiile naţionale, regiile autonome, societăţile comerciale sau alte persoane juridice în baza unui contract de concesiune sau închiriere; ▪diferite alte domenii. C. de C. controlează: ▪statul şi unităţile administrativ-teritoriale, în calitate de persoane juridice de drept public, cu serviciile şi instituţiile lor publice, autonome sau nu; ▪Banca Naţională a României; ▪companiile naţionale, regiile autonome; ▪societăţile comerciale la care statul, unităţile administrativ-teritoriale, instituţiile publice sau regiile autonome deţin, singure sau împreună, integral sau mai mult de jumătate din capitalul social; ▪organismele autonome de asigurări sociale sau de altă natură, care gestionează bunuri, valori sau fonduri într-un regim legal obligatoriu. De asemenea, C. de C. poate efectua controale şi la alte persoane juridice care: beneficiază de garanţii guvernamentale pentru credite, de subvenţii sau de alte forme de sprijin financiar din partea statului, a unităţilor administrativ-teritoriale sau a instituţiilor publice; administrează, în baza unui contract de concesiune sau de închiriere, bunuri aparţinând domeniului public sau privat al statului sau al unităţilor administrativ-teritoriale; desfăşoară o activitate economică la care persoanele juridice menţionate participă cu mai puţin de 50% la formarea capitalului social; nu-şi îndeplinesc obligaţiile financiare către stat, unităţile administrativ-teritoriale şi instituţiile publice. Controlul execuţiei bugetelor Camerei Deputaţilor, Senatului, Preşedinţiei şi Guvernului se exercită numai de către C. de C. Execuţia bugetului propriu al C. de C. se aprobă de Parlament. C. de C. exercită controlul preventiv şi posterior. C. de C. exercită controlul **preventiv** prin organe proprii de control, la ordonatorii principali de credite ai bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat şi fondurilor speciale, asupra: angajamentelor din care ar deriva, direct sau indirect, obligaţii de plată în sarcina statului; efectuării unor plăţi din fondurile publice; deschiderii şi repartizării creditelor bugetare; modificării situaţiei iniţiale a repartizării pe trimestre şi pe subdiviziunile clasificaţiei bugetare a creditelor aprobate, inclusiv prin virări de credite; concesionării sau închirierii de bunuri publice. Organele de control preventiv ale C. se pronunţă asupra legalităţii angajamentelor şi efectuării unor plăţi, precum şi asupra utilizării creditelor bugetare în limita şi conform destinaţiei stabilite prin legea bugetară anuală. Controlul preventiv se exercită prin viză. Nici o operaţiune dintre cele supuse controlului preventiv al C. nu poate fi executată fără această viză. Când controlul financiar consideră că operaţiunea nu îndeplineşte condiţiile prevăzute de lege pentru acordarea vizei de control preventiv, el semnalează acest lucru în scris ordonatorului principal de credite, făcând cunoscute motivele refuzului de viză. Dacă ordonatorul principal de credite insistă în efectuarea operaţiunii, el înaintează Secţiei de Control Preventiv actele a căror viză a fost refuzată, motivele refuzului şi punctul său de vedere. Secţia de Control Preventiv soluţionează cererea în termen de zece zile, într-un complet constituit din trei consilieri de conturi. Acest complet poate cere

completarea documentelor prezentate şi lămuriri de la ordonatorul principal de credite. Completul se pronunţă asupra cererii de viză printr-o decizie care se comunică celor interesaţi. Dacă se respinge cererea şi se menţine refuzul de viză, ordonatorul se poate adresa Guvernului, care hotărăşte în următoarele 15 zile. Hotărârea Guvernului de autorizare a operaţiunilor refuzate la viză de controlul preventiv se comunică C. de C. şi ordonatorului principal de credite în termen de cinci zile. C. de C. informează lunar Parlamentul asupra operaţiunilor refuzate la viza de control preventiv şi autorizate de Guvern, aducându-i la cunoştinţă şi motivele refuzului său. C. de C. exercită şi **controlul posterior**, când verifică: ▪contul general anual de execuţie a bugetului de stat; ▪conturile anuale de execuţie a bugetelor locale; ▪conturile anuale de execuţie a bugetelor fondurilor speciale; ▪conturile fondurilor de tezaur; ▪contul anual al datoriei publice a statului şi situaţia garanţiilor guvernamentale pentru credite interne şi externe contractate de alte persoane juridice. În exercitarea acestor atribuţii, C. de C., în baza programului propriu de control, verifică, pe parcursul exerciţiului bugetar şi la finele acestuia: conturile gestiunilor publice de bani, alte valori şi bunuri materiale publice; conturile execuţiei de casă a bugetelor publice; conturile de execuţie a subvenţiilor şi a alocaţiilor bugetare pentru investiţii acordate altor beneficiari decât instituţiile publice; bilanţurile şi conturile de execuţie ale ordonatorilor de credite bugetare şi ale administratorilor care gestionează fonduri supuse regimului bugetului public; conturile operaţiunilor referitoare la datoria publică. Prin verificarea conturilor, C. de C. constată dacă: conturile supuse controlului sunt exacte şi conforme cu realitatea şi dacă inventarierea patrimoniului public a fost făcută la termenele şi în condiţiile legale; veniturile statului, ale unităţilor administrativ-teritoriale, ale asigurărilor sociale de stat şi ale instituţiilor publice finanţate integral sau parţial din mijloace extrabugetare au fost legal stabilite şi încasate la termenele prevăzute de lege; cheltuielile au fost angajate, lichidate, ordonanţate, plătite şi înregistrate conform reglementărilor legale şi în concordanţă cu prevederile legii bugetare; modificările aduse prevederilor iniţiale ale bugetelor sunt autorizate şi s-au făcut în condiţiile legii; subvenţiile şi alocaţiile pentru investiţii s-au acordat de la buget sau din fonduri speciale, în condiţiile legii, şi s-au utilizat conform destinaţiilor stabilite; contractarea împrumuturilor de stat, rambursarea ratelor scadente ale acestora şi plata dobânzilor aferente s-au făcut în condiţiile legii; creanţele şi obligaţiile statului şi ale unităţilor administrativ-teritoriale sunt îndreptăţite sau garantate, iar activele sunt protejate potrivit legii. De asemenea, C. de C. analizează: ▪necesitatea şi oportunitatea angajării unor cheltuieli bugetare, acordării unor subvenţii, efectuării unor transferuri între bugetele publice, aprobării unor viramente de credite bugetare şi acordării unor credite suplimentare; ▪calitatea gestiunii financiare din punctul de vedere al economicităţii, eficacităţii şi eficienţei. Prin controalele efectuate la persoanele juridice, C. de C. urmăreşte în principal: ▪exactitatea şi realitatea bilanţurilor contabile şi a conturilor de profit şi pierderi; ▪îndeplinirea obligaţiilor financiare către buget sau către alte fonduri stabilite prin lege; ▪utilizarea fondurilor alocate de la buget sau a fondurilor speciale, potrivit destinaţiei stabilite; ▪calitatea gestiunii economico-financiare, dacă prin aceasta se afectează drepturile statului, ale unităţilor administrativ-teritoriale sau ale instituţiilor publice ori se creează obligaţii în sarcina acestora. De asemenea, C. de C. verifica modul de formare, administrare şi întrebuinţare a resurselor financiare ale Fondului Proprietăţii de Stat şi modul în care acesta îşi îndeplinea obligaţiile legale în raport cu societăţile comerciale. C. de C. exercită controlul conturilor la sediul său sau la faţa locului. C. de C., ca organ suprem de control financiar, mai are următoarele competenţe: să evalueze activitatea de control financiar propriu a persoanelor juridice controlate; să emită instrucţiuni cu caracter obligatoriu pentru organele de control financiar, necesare exercitării în bune condiţii a competenţelor C. de C.; să solicite organelor de control financiar şi ale Băncii Naţionale a României verificarea cu prioritate a unor obiective, în cadrul atribuţiilor lor legale; să ceară şi să utilizeze, pentru exercitarea funcţiilor sale de control şi jurisdicţionale, rapoartele celorlalte organisme cu atribuţii de control financiar. C. de C. are dreptul să decidă: ▪suspendarea aplicării măsurilor care contravin reglementărilor legale din domeniul financiar, contabil şi fiscal; ▪blocarea

fondurilor bugetare sau speciale, atunci când se constată utilizarea nelegală sau ineficientă a acestora; înlăturarea neregulilor constatate în activitatea financiar-contabilă, corectarea bilanțurilor contabile, a conturilor de profit și pierderi și a conturilor de execuție. C. de C. are și importante atribuții jurisdicționale. Astfel, Colegiul Jurisdicțional al C. de C. judecă și hotărăște, în primă instanță, cu privire la plata despăgubirilor civile pentru pagube cauzate și plata de amenzi pentru abateri cu caracter financiar comise de administratorii, gestionarii și contabilii, precum și de celelalte persoane supuse jurisdicției C. Colegiul Jurisdicțional judecă și hotărăște cu privire la plata de despăgubiri civile și de către alte persoane, în cazul în care acestea au participat la producerea daunei. Colegiul Jurisdicțional judecă, în primă instanță, contestațiile introduse împotriva actelor de imputație de către administratorii, gestionarii, contabilii, precum și de către ceilalți salariați care au participat împreună cu aceștia la producerea pagubelor cauzate persoanelor juridice în legătură cu formarea, administrarea și întrebuințarea resurselor financiare ale statului și ale sectorului public, precum și cu gestionarea patrimoniului public și privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale. Colegiul Jurisdicțional judecă, în primă instanță, întâmpinările introduse împotriva deciziilor emise de șefii compartimentelor de control ale curților județene de conturi (v.); de asemenea, judecă în primă și ultimă instanță plângerile introduse împotriva încheierilor prin care completele constituite au dispus descărcarea de gestiune, plângerile introduse împotriva proceselor-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor încheiate de organele de control ale C. de C. C. de C. judecă, în ultimă instanță: recursurile în interesul legii declarate de procurorul general financiar (v.) împotriva hotărârilor definitive ale colegiilor și Secției Jurisdicționale; conflictele de competență ivite între Secția Jurisdicțională și colegiile Jurisdicționale; cererile de reexaminare introduse împotriva soluțiilor procurorului general financiar date asupra actelor de clasare. Conflictele de competență ivite între instanțele C. de C. și instanțele judecătorești se soluționează de către Curtea Supremă de Justiție. C. de C. poate cere celor în drept suspendarea din funcție a persoanelor răspunzătoare de săvârșirea faptelor cauzatoare de pagube importante sau a abaterilor grave cu caracter financiar, constatate de organele de control ale Curții și pentru care sunt judecate, până la pronunțarea hotărârii definitive în cauză. Membrii C. de C. sunt numiți de Parlament la propunerea Comisiei pentru Politică Financiară, Bancară și Bugetară a Senatului și a Comisiei pentru Buget și Finanțe a Camerei Deputaților, pentru un mandat de șase ani, mandat care poate fi reînnoit. Organele de conducere ale C. de C. sunt: plenul C. de C., comitetul de conducere, președintele C.

CURTEA DE CONTURI JUDEȚEANĂ, organ teritorial al Curții de Conturi (v.) compus din Compartimentul de Control Financiar și Colegiul Jurisdicțional. Compartimentul de Control Financiar este format din controlori financiari și este condus de un șef de compartiment. Colegiul Jurisdicțional este format din judecători financiari și este condus de un președinte. Pe lângă C. de C. j. funcționează procurori financiari.

CURTIER, mijlocitor al tranzacțiilor la bursa de valori. V. și broker; agent; agent de asigurare.

CURTIER BANCAR, intermediar care acționează pe contul băncilor, în scopul apropierii ofertei și cererii. În acest scop, c.b. efectuează la început o primă compensare între participanții care li se adresează. C.b. sunt retribuiți cu un comision numit curtaj (v.), calculat proporțional cu sumele compensate. De regulă, curtajul se plătește de către solicitant, adică de către împrumutat.

CURTIER DE ASIGURARE, v. AGENT DE ASIGURARE.

CUSTODE 1. Persoană juridică sau fizică în competența și răspunderea căreia au fost încredințate paza și conservarea anumitor bunuri (mărfuri refuzate la acceptare de către întreprinderile cumpărătoare, mărfurile perisabile expediate din eroare altor unități economice, bunuri devenite indisponibile prin sechestru etc.). 2. Bancă, persoană juridică română sau o sucursală a unei bănci străine autorizată să funcționeze pe teritoriul României, care păstrează

activele unui **fond universal de pensii** (v.), pe baza unui contract de depozitare încheiat cu **societatea de pensii** (v.) care administrează fondul respectiv. **C.** este obligat: ▪să primească sumele corespunzătoare contribuţiilor la fond ale fiecărui membru de la Casa Naţională de Pensii şi Alte Drepturi de Asigurări Sociale şi să prelucreze documentele care stau la baza acestora; ▪să informeze societatea de pensii asupra contribuţiilor primite; ▪să deconteze tranzacţiile cu activele financiare din portofoliul fondului; ▪să preia dividendele, dobânzile şi celelalte drepturi aferente activelor financiare depozitate, în conformitate cu normele de administrare transmise de societatea de pensii; ▪să se asigure că instrucţiunile societăţii de pensii sunt în concordanţă cu legea, cu reglementările Comisiei de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii, ale Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare şi cu prevederile actelor constitutive ale fiecărui fond; ▪să se asigure că orice sume datorate în legătură cu tranzacţiile efectuate cu active financiare din portofoliul fiecărui fond sunt achitate în termenele legale; ▪să evalueze zilnic activul net al fondului; ▪să transmită societăţii de pensii orice informaţii referitoare la activele aflate în custodie; ▪să efectueze transferurile de plăţi; ▪să depoziteze şi să păstreze în siguranţă toate activele financiare din portofoliul fondului; ▪să îndeplinească orice alte obligaţii prevăzute în reglementările **Comisiei de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii** (v.) sau ale **Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare** (v.). În cazul retragerii licenţei custodiei de către Comisia de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii, al neexecutării sau executării necorespunzătoare de către **c.** a contractului de depozitare sau dacă acesta este subiectul unei proceduri de lichidare judiciară sau voluntară: ▪societatea de pensii notifică imediat custodelui şi Comisiei de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii încetarea contractului; ▪societatea de pensii numeşte un nou **c.** şi obţine aprobarea Comisiei de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii în cel mai scurt timp; ▪în cazul în care societatea de pensii nu respectă parcurgerea procedurilor legale, Comisia de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii o poate obliga să înlocuiască custodele. De asemenea, Comisia de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii poate obliga societatea de pensii să înlocuiască custodele dacă structura financiară şi organizatorică a acestuia s-a deteriorat substanţial şi activele păstrate în custodia sa sunt în pericol. Orice înlocuire a custodelui trebuie făcută într-un mod care să asigure continuitatea îndeplinirii obligaţiilor acestuia în legătură cu activele fondului. **C.** este obligat să informeze imediat Comisia de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii în legătură cu orice aspect care încalcă normele legale, statutul fondului sau care poate periclita interesele oricărui membru. **V.** şi **contract de depozitare a activelor societăţii de pensii.**

CUSTODIA ACTIVELOR FONDURILOR UNIVERSALE DE PENSII, păstrarea activelor fondului de pensii administrat de o societate de pensii, pe baza unui contract de depozitare. Societatea de pensii numeşte un singur custode pentru fondul de pensii pe care îl administrează. Custodele poate deţine activele mai multor fonduri, cu condiţia de a păstra separat activele, operaţiunile şi înregistrările fiecărui fond de ale sale proprii şi de cele ale celorlalte fonduri. Custodele poate fi o bancă persoană juridică română sau o sucursală a unei bănci străine autorizată să funcţioneze pe teritoriul României şi care îndeplineşte următoarele condiţii: ▪deţine o licenţă acordată de **Comisia de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii** (v.), iar această licenţă nu a fost suspendată; ▪capitalul social, respectiv capitalul de dotare, nu este mai mic decât echivalentul în lei, calculat la cursul de schimb al Băncii Naţionale a României la data acordării licenţei, a 10 milioane EURO; ▪nu deţine acţiuni la societatea de pensii care administrează fondul ale cărui active le păstrează sau acţiuni ale unei entităţi care este persoană afiliată în raport cu societatea de pensii şi nu are nici un fel de relaţii de capital cu aceste entităţi; ▪nu împrumută şi nu ia cu împrumut bani de la fondul ale cărui active le deţine sau de la societatea de pensii care administrează fondul; ▪angajaţii sau membrii organelor sale de conducere nu sunt membri ai consiliului de administraţie sau angajaţi ai societăţii de pensii ce administrează fondul ale cărui active le păstrează; ▪îndeplineşte cerinţele prevăzute în reglementările Comisiei de Reglementare şi Supraveghere a Societăţilor de Pensii.

CUSTODIE OBLIGATORIE, obligație ce revine unităților economice cumpărătoare de a înmagazina, păstra și conserva în bune condiții mărfurile pe care le-au refuzat la plată și de a le expedia la destinația indicată de furnizor, pe spezele acestuia. Dacă organele bancare, controlând păstrarea mărfurilor aflate în custodie, constată că o parte din acestea lipsesc, ele obligă unitățile economice cumpărătoare să plătească integral mărfurile aflate în custodia lor, plus o majorare pentru fiecare zi de întârziere, sesizând în același timp și organele competente. În cazul refuzării mărfurilor perisabile sau ușor alterabile, întreprinderea cumpărătoare este obligată să ia măsuri pentru conservarea și valorificarea acestor mărfuri și să depună la bancă pe numele furnizorului, la intervale de maxim cinci zile, sumele rezultate din vânzare, compensându-și mai întâi cheltuielile pe care le-a efectuat în interesul furnizorului.

CUTIA MILELOR, casă de ajutor aparținând breslelor din Moldova și Muntenia, existentă pe la mijlocul secolului al XIX-lea, care acorda membrilor breslei unele ajutoare în caz de boală, accident, bătrânețe, deces, C.m. se alimenta cu cotizații de la membrii breslei, cu amenzi, din caritate publică. Fondurile C.m. erau folosite pentru susținerea diferitelor acțiuni destinate să ducă la creșterea prestigiului breslei, cum erau: organizarea de hramuri bisericești, donații făcute slujitorilor bisericești, organizarea de petreceri, pregătirea unor mese pentru nevoiași. Administrarea fondurilor C.m. era de competența starostelui, care dispunea de ele după bunul său plac și care, în efectuarea diverselor cheltuieli, se putea sfătui cu membrii de frunte ai breslei, cu epitropii (persoanele care administrau averea bisericilor). Calfele și mai ales ucenicii primeau numai în mod excepțional ajutoare din fondul de milostenie adunat în „cutia" milelor. Beneficiarii obișnuiți ai ajutoarelor din C.m. erau însă patronii scăpătați, văduvele și copiii lor. Din C.m. se acordau ajutoare de înmormântare și uneori se ajutorau săracii. De multe ori banii erau acordați sub formă de împrumuturi numai unor „fețe cinstite", care prezentau garanția rambursării lor. Un hrisov din 1794 descria rolul C.m. în modul următor: **„... Când bresla loru se va întâmpla a muri vreunulu întru scăpătăciune, sau vre-unulu din vre-o boală îndelungată, ori din slăbiciunea bătrâneţeloru trecute nu va fi vrednicu a se chivernisi, seu din altă întâmplare de la Dumnezeu va cădea în lipsă desevârșită, atunci din cutia aceasta să se dee ce se cade ca mortulu să se îngroape cu celea trebuincioase, după orenduiala creștinească și săracului să se ajute dupe datorie."** (V. A. Urechia, Istoria Românilor, seria 1786-1800, Tomulu III alu seriei 1786-1800, București, Tipografia și fonderia de litere Thoma Basileascu, 1893, p. 275.) Realitatea a arătat că mai ales membrii de jos ai breslei erau nevoiți – în caz de boală îndelungată și când nu aveau de lucru – să se întoarcă în satele sau mahalalele din care proveneau, fără să primească vreun sprijin, beneficiind doar de caritatea publică, ceea ce înseamnă că breslele au fost departe de a acorda o asistență suficientă și efectivă membrilor lor.

CVASIMONEDĂ (ca și moneda), bunuri formate din diferite avuții lichide care nu sunt propriu-zis monedă, deoarece trebuie să fie transformate pentru a deveni mijloace de plată cu putere liberatorie. Transformările în echivalent general se fac ușor și fără pierdere de valoare. C. este administrată în principal de bănci.

GLOSAR

A

Pag.

ABAC 7
ABANDON 7
ABANDON VAMAL 7
ABANDONAREA MOŞTENIRII 7
ABATERE 8
ABATERE MEDIE PĂTRATICĂ 8
ABILITARE 8
ABONAMENT 8
ABORDAJ 8
ABROGARE 8
ABSENTEISM 9
ABSORBŢIE 9
ABUZ 9
- ABUZ DE ÎNCREDERE 9
- ABUZ DE PUTERE 9
- ABUZ DE DREPT 9
- ABUZ ÎN SERVICIU 9
ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE 9
ACADEMIA ROMÂNĂ 10
ACADEMIE 10
ACCELERAREA INFLAŢIEI 10
ACCEPT 10
ACCEPTANT 10
ACCEPTANT PENTRU ONOARE 10
ACCEPTARE 10
- ACCEPTARE COMPLETĂ 10
- ACCEPTARE EXPRESĂ 10
- ACCEPTARE PARŢIALĂ 11
- ACCEPTARE TACITĂ 11
ACCEPTAREA CAMBIEI 11
ACCEPTAREA SUCCESIUNII 11
ACCIDENT 11
ACCIDENT DE MUNCĂ 12
ACCIZĂ 14
- ACCIZA PENTRU ALCOOLUL ETILIC ALIMENTAR 14
- ACCIZA PENTRU ŢIGARETE 15
- ACCIZA PENTRU PRODUSE DIN TUTUN 15
- ACCIZA PENTRU CARBURANŢII AUTO 15
- ACCIZA PENTRU CAFEA, CAFEA CU ÎNLOCUITORI ŞI CAFEA SOLUBILĂ, INCLUSIV AMESTECURI CU CAFEA SOLUBILĂ 15
ACHITARE 20
ACHITAREA DATORIEI PUBLICE INTERNE 20
ACHIZITOR 20
ACHIZIŢIE 20
ACHIZIŢIE PUBLICĂ 20
ACHIZIŢIE SPECULATIVĂ 20
ACONT 20
ACOPERIRE 21
- ACOPERIRE BANCARĂ 21
- ACOPERIRE ÎN AUR 21
- ACOPERIRE MONETARĂ (TEHNICĂ) 21
ACOPERIRE TOVALOP 21
ACORD 21
- ACORD DIRECT 21
- ACORD INDIRECT 21
- ACORD PROGRESIV 21
ACORD DE BARTER 21

ACORD DE CLEARING 21
- ACORD DE CLEARING CU TRANSFER 22
ACORD DE COMERŢ ŞI COOPERARE COMERCIALĂ ŞI ECONOMICĂ 22
ACORD DE EVITARE A DUBLEI IMPUNERI 22
ACORD DE GARANTARE A INVESTIŢIILOR 22
ACORD DE PLĂŢI 22
ACORD GENERAL DE ÎMPRUMUT 22
ACORD GLOBAL 22
ACORD „SWAP" 23
ACORDARE DE CREDITE BANCARE 23
ACORDARE DE ÎMPRUMUTURI ÎN CONDIŢII DE FAVOARE 23
ACORDUL DE LA BRETTON WOODS 23
ACORDUL GENERAL PENTRU TARIFE ŞI COMERŢ 24
ACORDUL MONETAR EUROPEAN (A.M.E.) 24
ACREDITIV 24
ACREDITIV AVIZAT 25
ACREDITIV C.E.C. 25
ACREDITIV CIRCULAR 25
ACREDITIV CU CLAUZĂ ROŞIE 25
ACREDITIV DE RAMBURSARE 26
ACREDITIV DOCUMENTAR (COMERCIAL) 26
- ACREDITIV DOCUMENTAR CIRCULAR 26
- ACREDITIV DOCUMENTAR COLECTIV 26
- ACREDITIV DOCUMENTAR IREVOCABIL 26
- ACREDITIV DOCUMENTAR REVOCABIL 27
- ACREDITIV DOCUMENTAR SIMPLU 27
ACREDITIV DOMICILIAT 27
ACREDITIV PERIODIC 27
ACREDITIV PLĂTIBIL ÎN TRANŞE 27
ACREDITIV REVOLVING 27
ACREDITIV SIMPLU 27
ACT 27
ACT ADIŢIONAL (ALONJĂ) 28
ACT BUGETAR 28
- ACTE BUGETARE DE PLAN 28
- ACTE BUGETARE OPERATIVE 28
- ACTE BUGETARE DE DECONTARE 28
ACT DE ADMINISTRARE 28
ACT DE COMERŢ 28
ACT DE EVALUARE A PAGUBEI 28
ACT DE EXPERTIZĂ 28
ACT DE LICHIDARE ÎN VAMĂ 28
ACT JUSTIFICATIV 28
ACTIV 28
ACTIV CIRCULANT 29
ACTIV DE EXPLOATARE 29
ACTIV DE REZERVĂ 29
ACTIV NET 29
ACTIV PATRIMONIAL 29
ACTIV SOCIAL 29
ACTIV SUCCESORAL 29
ACTIV SUCCESORAL NET 29
ACTIVE 29
ACTIVE CIRCULANTE 30
- ACTIVE CIRCULANTE ASIMILATE CELOR PROPRII 30
- ACTIVE CIRCULANTE BĂNEŞTI 31
- ACTIVE CIRCULANTE ÎMPRUMUTATE 31
- ACTIVE CIRCULANTE ÎN DECONTARE 31
- ACTIVE CIRCULANTE NENORMATE 31
- ACTIVE CIRCULANTE NORMATE 31
- ACTIVE CIRCULANTE PROPRII 31
ACTIVE CORPORALE 31
ACTIVE FINANCIARE 32
ACTIVE FIXE 32
ACTIVE IMOBILIZATE 32
- IMOBILIZĂRI CORPORALE 32
- IMOBILIZĂRI NECORPORALE 32

- IMOBILIZARI FINANCIARE 32
- IMOBILIZĂRI ÎN CURS 32
ACTIVE LATENTE 32
ACTIVE LICHIDE 32
ACTIVE NECORPORALE 32
ACTIVE NENORMATE 32
ACTIVE NORMATE 32
ACTIVE REALE 32
ACTIVELE FONDULUI DESCHIS DE INVESTIŢII 33
ACTIVITATE DE ASIGURARE 33
ACTIVITATE DE COMISARIAT DE AVARIE 33
ACTIVITATE DE DEPOZITARE PENTRU FONDURILE DESCHISE DE INVESTIŢII ŞI SOCIETĂŢILE DE INVESTIŢII 33
ACTIVITATE ECONOMICĂ 33
ACTIVITĂŢI PERMISE BĂNCILOR 33
ACTIVUL NET 34
ACTIVUL NET CONTABIL AL SOCIETĂŢII 34
ACTUALIZARE 34
ACTUAR 34
ACTUARIAT 34
ACŢIONAR 34
ACŢIONAR SEMNIFICATIV 35
ACŢIUNE 35
- VALOAREA CONTABILĂ 36
- VALOAREA INTRINSECĂ 36
- VALOAREA FINANCIARĂ 36
- VALOAREA DE RANDAMENT 37
- VALOAREA DE LICHIDARE 37
- VALOAREA DE RĂSCUMPĂRARE 37
- ACŢIUNE AFLATĂ PE PIAŢĂ 37
- ACŢIUNE AUTORIZATĂ 38
- ACŢIUNE COMUNĂ (ORDINARĂ) 38
- ACŢIUNE COTATĂ 38
- ACŢIUNE DE ADMINISTRATOR 38
- ACŢIUNE DE APORT 38
- ACŢIUNE DE CAPITAL 38
- ACŢIUNE DE FOLOSINŢĂ 38
- ACŢIUNE DE FONDATOR 38
- ACŢIUNE DE NUMERAR 38
- ACŢIUNE DE MICĂ CUPLURĂ 38
- ACŢIUNE DE MUNCĂ 38
- ACŢIUNE DE PRIORITATE 38
- ACŢIUNE DEZMEMBRATĂ 38
- ACŢIUNE EMISĂ 38
- ACŢIUNE FĂRĂ VALOARE NOMINALĂ 38
- ACŢIUNI GEMENE 38
- ACŢIUNI GRATUITE 38
- ACŢIUNE LA PURTĂTOR 38
- ACŢIUNE MULTIPLĂ 39
- ACŢIUNE NEEMISĂ 39
- ACŢIUNE NOMINATIVĂ 39
- ACŢIUNE NOUĂ 39
- ACŢIUNE OBIŞNUITĂ (ORDINARĂ) 39
- ACŢIUNE POPULARĂ 39
- ACŢIUNE PREFERENŢIALĂ 39
- ACŢIUNE PREFERENŢIALĂ CONVERTIBILĂ 39
- ACŢIUNE PREFERENŢIALĂ CU DOBÂNDĂ VARIABILĂ 39
- ACŢIUNE PREFERENŢIALĂ CUMULATIVĂ 39
- ACŢIUNE PREFERENŢIALĂ NON-CUMULATIVĂ 39
- ACŢIUNE PREFERENŢIALĂ NON-PARTICIPANTĂ 39
- ACŢIUNE PREFERENŢIALĂ PARTICIPANTĂ 39
- ACŢIUNE PREFERENŢIALĂ PRIORITARĂ 39
- ACŢIUNE PREFERENŢIALĂ REVOCABILĂ 39
- ACŢIUNE PRIVILEGIATĂ 39
- ACŢIUNE PUSĂ ÎN VÂNZARE 40
- ACŢIUNE TEZAURIZATĂ 40
ACŢIUNE CAMBIALĂ 40
ACŢIUNE DE REGRES 40

ACŢIUNE IMOBILIARĂ 40
ACŢIUNE IPOTECARĂ 41
ACŢIUNE JUDECĂTOREASCĂ PENTRU ÎNŢELEGERE 41
ACŢIUNE PAULIANĂ 41
ACŢIUNILE UNEI SOCIETĂŢI DE ASIGURĂRI 41
ACUMULARE 41
ACUMULARE A CAPITALULUI 41
ACUMULARE BĂNEASCĂ 41
ACUMULARE EXTENSIVĂ 42
ACUMULARE INTENSIVĂ 42
ACUMULARE PRIMITIVĂ 42
ACUMULĂRI BĂNEŞTI LA 1 000 DE LEI FONDURI FIXE 42
ACUMULĂRI BĂNEŞTI TOTALE ANUALE 42
ADAOS COMERCIAL 43
ADAOS DE ALIMENTAŢIE PUBLICĂ 43
ADAOS DE COMERCIALIZARE 43
ADAOS DE RISC 43
ADAOS DE RURAL 43
ADAOS INFLAŢIONIST 43
ADAOS LA PRIMA NETĂ 43
ADERENT 43
ADEVERINŢĂ 43
- ADEVERINŢĂ DE DISPONIBIL 43
ADEZIUNE 44
ADJUDECARE 44
ADMINISTRARE 44
- ADMINISTRAREA FALIMENTULUI 44
ADMINISTRARE DE INVESTIŢII 44
ADMINISTRAREA FALIMENTULUI 44
ADMINISTRAREA TITLURILOR 44
ADMINISTRATOR AL SOCIETĂŢII COMERCIALE 45
ADMINISTRATOR GARANT AL EMISIUNII DE TITLURI FINANCIARE 46
ADMINISTRAŢIE FINANCIARĂ 46
ADMINISTRAŢIE VAMALĂ 46
ADMINISTRAŢII PRIVATE 47
ADMINISTRAŢII PUBLICE 47
ADMITERE LA BURSĂ 47
ADMITERE LA CREDITARE A INVESTIŢIILOR 47
ADMITEREA LA FINANŢARE A CHELTUIELILOR DE PROIECTARE 47
ADMITEREA LA FINANŢARE A INVESTIŢIILOR 47
ADOCRAŢIE 48
ADOPTAREA BUGETULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT 48
ADOPTAREA BUGETULUI DE STAT 49
AD PARI 51
ADUNAREA GENERALĂ A ACŢIONARILOR SOCIETĂŢII DE ASIGURĂRI 51
- ADUNĂRI GENERALE ORDINARE 51
- ADUNĂRI GENERALE EXTRAORDINARE 51
ADUNAREA GENERALĂ A CASEI DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR 52
- ADUNĂRI GENERALE ORDINARE 52
- ADUNĂRI GENERALE EXTRAORDINARE 52
ADUNAREA GENERALĂ A SOCIETĂŢII COMERCIALE 52
- ADUNARE GENERALĂ ORDINARĂ 52
- ADUNARE GENERALĂ EXTRAORDINARĂ 53
AD VALOREM 53
AFACERE 53
AFILIATĂ UNEI BĂNCI 53
AGENT 53
- AGENT DE ASIGURARE 53
- AGENT DE BURSĂ 53
- AGENT DE COMPENSARE ŞI DEPOZITARE COLECTIVĂ DE VALORI MOBILIARE 54
- AGENT DEPENDENT 54
- AGENT DE LICHIDARE 54
- AGENT DE NAVLOSIRE 54
- AGENT DE NEGOCIERE A TITLURILOR DE VALOARE 54
- AGENT DE RECUPERARE 55
- AGENT DE SCHIMB 55
- AGENT DE TRANSFER (DEPOZITAR) 55

- AGENT FISCAL 55
- AGENT OFICIAL DE ASIGURARE MARITIMĂ 55
- AGENT OFICIAL DE BURSĂ (DE SCHIMB) 55
- AGENT PENTRU VALORI MOBILIARE 55
AGENȚIA DE GARANTARE MULTILATERALĂ A INVESTIȚIILOR (M.I.G.A.) 56
AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU PRIVATIZARE 56
AGENȚIA ROMÂNĂ DE DEZVOLTARE 56
AGENȚIA VALORILOR MOBILIARE 57
AGENȚIE 58
AGENȚIE DE INTERMEDIERE A ASIGURĂRILOR 58
AGENȚIE DE NEGOCIERE A TITLURILOR DE VALOARE 58
AGENȚIE DE RATING 60
AGIO 60
AGIOTAJ 61
AGREGAT 61
AGREGAT MONETAR 61
AIAR 61
AJUSTARE 61
AJUSTARE A BALANȚEI DE PLĂȚI 61
AJUSTARE DE VALOARE 61
AJUSTARE FISCALĂ LA FRONTIERĂ 61
AJUTOARE CE SE ACORDĂ DE CASA DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR 62
AJUTOARE SOCIALE ACORDATE ELEVILOR ȘI STUDENȚILOR 62
AJUTOR BĂNESC EXCEPȚIONAL 63
AJUTOR BĂNESC OCAZIONAL 63
AJUTOR BĂNESC TRIMESTRIAL 63
AJUTOR DE INTEGRARE PROFESIONALĂ 63
AJUTOR DE ÎNMORMÂNTARE 64
AJUTOR DE STAT 64
AJUTOR ÎN CAZ DE DECES 64
AJUTOR MUTUAL 65
AJUTOR SOCIAL 65
AJUTORUL DE ȘOMAJ 67
AJUTORUL SOȚIILOR MILITARILOR ÎN TERMEN 70
À LA BAISSE 70
À LA HAUSSE 70
ALBINĂRIT 70
ALEATORIU 70
ALICOTĂ 71
ALIENARE 71
ALIMENTARE CU FONDURI 71
ALINEAT BUGETAR 71
ALOCAREA RESURSELOR 71
ALOCAȚIA DE SPRIJIN 71
ALOCAȚIA DE STAT PENTRU COPII 71
ALOCAȚIE 73
- ALOCAȚIE BUGETARĂ 73
- ALOCAȚIE BUGETARĂ DE ASIGURĂRI SOCIALE 73
- ALOCAȚIE DE AMORTIZARE 73
- ALOCAȚIE DE HRANĂ 73
- ALOCAȚIE DE ÎNTREȚINERE 73
- ALOCAȚIE DE SOLIDARITATE 73
ALONJĂ 73
AL PARI 73
ALTE DREPTURI DE ASIGURĂRI SOCIALE ALE AGRICULTORILOR 74
ALTE SURSE 74
ALTE VENITURI ALE BUGETULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT 74
AMANET 74
AMÂNARE 74
AMÂNAREA PLĂȚII PRIMELOR DE ASIGURARE 74
AMENDĂ 74
AMNISTIE FISCALĂ 75
AMORTISMENT 75
- AMORTISMENT ANUAL 75
- AMORTISMENT CONTABIL 75
AMORTIZARE 75
AMORTIZARE ACCELERATĂ 78

AMORTIZARE ALTERNATIVĂ ... 78
AMORTIZARE COMUNĂ ... 78
AMORTIZARE CONTINUĂ ... 78
AMORTIZARE DEGRESIVĂ ... 78
AMORTIZARE GENERALĂ ... 78
AMORTIZARE LINIARĂ ... 78
AMORTIZARE PROGRESIVĂ ... 79
AMORTIZARE PROPORȚIONALĂ (LINIARĂ) ... 79
AMORTIZARE REGRESIVĂ ... 79
AMORTIZARE SPECIFICĂ ... 80
AMORTIZAREA CAMBIEI ... 80
AMORTIZAREA CAPITALULUI IMOBILIZAT ... 80
AMORTIZAREA ÎMPRUMUTULUI ... 80
- AMORTIZARE FACULTATIVĂ ... 80
- AMORTIZARE OBLIGATORIE ... 80
A.M.U. (ASIAN MONETARY UNIT) ... 81
AN BUGETAR ... 81
AN DE GESTIUNE ... 81
AN FISCAL ... 81
ANALIZA MORBIDITĂȚII PROFESIONALE ... 81
ANALIZA PORTOFOLIULUI ... 82
ANALIZA STATISTICĂ A ACCIDENTELOR DE MUNCĂ ... 82
ANALIZĂ ... 83
ANALIZĂ A BUGETULUI ... 83
ANALIZĂ DE PREȚURI ... 84
ANALIZĂ ECONOMICĂ ... 84
ANALIZĂ FINANCIARĂ ... 85
ANARHIE ... 85
ANATOCISM ... 85
ANDOSAMENT ... 85
ANDOSAMENT RESTRICTIV ... 85
ANDOSARE ... 85
ANGAJAMENT ... 85
ANGAJAMENT DE PLATĂ ... 86
ANGAJAREA ÎMPRUMUTURILOR DE STAT EXTERNE ... 86
ANTEDATARE ... 86
ANTEPROIECT ... 86
ANTET ... 86
ANTICIPAREA IMPOZITELOR ... 86
ANTIDUMPING ... 86
ANTREPOZIT VAMAL ... 87
ANTREPRENOR ... 87
- ANTREPRENOR GENERAL ... 87
ANTREPRIZĂ ... 88
ANUALITATEA BUGETULUI ... 88
ANUITATE ... 89
ANULAREA CREDITULUI BUGETAR ... 90
ANULAREA DATORIEI ... 90
ANULAREA OBLIGAȚIEI FISCALE ... 90
ANUNȚ LAPIDAR ... 90
APARAT BANCAR ... 90
APARAT DE ASIGURARE ... 91
APARAT DE PRODUCȚIE ... 91
APARAT FINANCIAR ... 91
APARAT FINANCIAR-VALUTAR INTERNAȚIONAL ... 91
APORT ... 91
APORT BRUT ÎN VALUTĂ ... 91
APORT ÎN VALUTĂ LA TONA DE MARFĂ EXPORTATĂ ... 91
APORT NET ÎN VALUTĂ ... 92
APORT NET ÎN VALUTĂ LA HECTAR ... 92
APORT SOCIAL ... 92
APORT VALUTAR ... 93
APORT VALUTAR AL INVESTIȚIILOR ... 93
APORT VALUTAR NET LA 1 000 DE LEI MIJLOACE FIXE ... 94
APRECIERE MONETARĂ ... 94
APRECIERE VALUTARĂ ... 94
APROBAREA EMISIUNII ... 94

ARANJAMENT 94
ARANJAMENT BANCAR 94
ARANJAMENT GENERAL DE ÎMPRUMUT 94
ARBITRAJ 94
- ARBITRAJ BANCAR 94
- ARBITRAJ DE BURSĂ 94
- ARBITRAJ DE POLIȚE 95
- ARBITRAJ DE SCHIMB 95
- ARBITRAJ DE TITLURI FINANCIARE 95
- ARBITRAJ VALUTAR 95
ARENDARE 95
ARENDAȘ 95
ARENDĂ 96
ARGINT 96
ARGINTARI 96
ARIERAT 96
ARIERATĂ FINANCIARĂ 96
ARMATOR 96
ARMONIZARE FISCALĂ 96
ARTICOL BUGETAR 96
ARVUNĂ 96
ASANARE 96
- ASANARE MONETARĂ 97
- ASANAREA ÎNTREPRINDERILOR 97
ASIETA IMPOZITULUI 97
ASIGNAT 97
ASIGURARE 97
- ASIGURARE FACULTATIVĂ 97
ASIGURARE AGRICOLĂ 101
ASIGURARE ASUPRA VIEȚII 101
ASIGURARE CARGO 101
ASIGURARE CASCO 101
ASIGURARE COMPLEXĂ A GOSPODĂRIEI PERSOANEI FIZICE 102
ASIGURARE CONDIȚIONATĂ 102
ASIGURARE CONTRA INCENDIULUI 102
ASIGURARE CUMULATIVĂ 102
ASIGURARE „CU RĂSPUNDERE PENTRU AVARIA PARTICULARĂ" 103
ASIGURARE CU TERMEN FIX 103
ASIGURARE CU VALOARE MAJORATĂ 103
ASIGURARE DE ACCIDENTE 103
ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSOANELOR CARE PARTICIPĂ LA EXCURSII ORGANIZATE DE OFICIILE DE TURISM 104
ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSOANELOR CARE PARTICIPĂ LA EXCURSIILE ȘI TABERELE ORGANIZATE DE BIROUL DE TURISM PENTRU TINERET 104
ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSOANELOR TRANSPORTATE CU AUTOVEHICULELE ORGANIZAȚIILOR DE STAT, FĂRĂ PLATA TRANSPORTULUI SAU NUMAI CU PLATA CARBURANȚILOR 104
ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSONALULUI DIN ORGANIZAȚIILE DE STAT 104
ASIGURARE DE ACCIDENTE A PERSONALULUI NAVIGANT PROFESIONIST, A PERSONALULUI NAVIGANT ANGAJAT, A ELEVILOR DIN AERONAUTICA CIVILĂ ȘI A SPORTIVILOR DIN CADRUL AERONAUTICII SPORTIVE 104
ASIGURARE DE ACCIDENTE ȘI RĂSPUNDERE CIVILĂ A VÂNĂTORILOR SPORTIVI 105
ASIGURARE DE BOALĂ 105
ASIGURARE DE BUNURI 105
ASIGURARE DE CAUȚIUNE 106
ASIGURARE DE CREDITE 107
ASIGURARE DE DECES 107
ASIGURARE DE ECONOMIE ȘI DE INVALIDITATE PERMANENTĂ DIN ACCIDENTE 107
ASIGURARE DE FIDELITATE 107
ASIGURARE DE INDEMNIZAȚIE PE TIMP LIMITAT 108
ASIGURARE DE PENSIE 108
ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ 108
ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ A CONDUCĂTORILOR AUTO PROFESIONIȘTI 109
ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ AUTO 109
ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ LEGALĂ 118
ASIGURARE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ PENTRU PAGUBE PRODUSE PRIN ACCIDENT DE AUTOVEHICULE, CU VALABILITATE NUMAI ÎN AFARA TERITORIULUI ROMÂNIEI 119
ASIGURARE DE RENTĂ PE TIMP LIMITAT 120

ASIGURARE DE RISCURI POLITICE 120
ASIGURARE DE SĂNĂTATE PERMANENTĂ 121
ASIGURARE DE SUPRAVIEŢUIRE 121
ASIGURARE DOTALĂ 121
ASIGURARE DUBLĂ 121
ASIGURARE FACULTATIVĂ (BENEVOLĂ) 121
ASIGURARE FACULTATIVĂ A AUTOVEHICULELOR 122
ASIGURARE FACULTATIVĂ COMPLEXĂ A GOSPODĂRIILOR 122
ASIGURARE FACULTATIVĂ DE ABONAMENT 123
ASIGURARE FACULTATIVĂ DE ABONAMENT PRIVIND ANIMALELE 123
ASIGURARE FACULTATIVĂ DE ABONAMENT PRIVIND CULTURILE AGRICOLE ŞI RODUL VIILOR 123
ASIGURARE FACULTATIVĂ DE BUNURI 124
ASIGURARE FACULTATIVĂ EXTERNĂ 124
ASIGURARE FACULTATIVĂ FAMILIALĂ 124
ASIGURARE FACULTATIVĂ PAUŞALĂ SAU GLOBALĂ 124
ASIGURARE FACULTATIVĂ PENTRU CAZURILE DE AVARIERE A AUTOVEHICULELOR DIN PRODUCŢIA EXTERNĂ 125
ASIGURARE FACULTATIVĂ PENTRU CAZURILE DE AVARIERE A AUTOVEHICULELOR DIN PRODUCŢIA INTERNĂ (CASCO) 126
ASIGURARE FAMILIALĂ DE ACCIDENTE 127
ASIGURARE FAMILIALĂ MIXTĂ DE VIAŢĂ 127
ASIGURARE „FĂRĂ RĂSPUNDERE PENTRU AVARIA PARTICULARĂ" 127
ASIGURARE INFERIOARĂ 128
ASIGURARE ÎN CAZ DE MOARTE („VIAŢA ÎNTREAGĂ") 128
ASIGURARE ÎN CAZ DE VIAŢĂ SAU DE SUPRAVIEŢUIRE 128
ASIGURARE ÎN VALUTĂ 128
ASIGURARE LA VALOAREA DIN NOU 128
ASIGURARE MARITIMĂ 128
ASIGURARE MIXTĂ DE VIAŢĂ 128
ASIGURARE MIXTĂ DE VIAŢĂ CU PENSIE PENTRU URMAŞI 129
ASIGURARE MIXTĂ DE VIAŢĂ ŞI SUPLIMENTARĂ DE ACCIDENTE 129
ASIGURARE PENTRU TOATE RISCURILE 129
ASIGURARE PRIN EFECTUL LEGII 130
ASIGURARE PRIN EFECTUL LEGII A BUNURILOR CETĂŢENILOR 130
ASIGURARE PRIN EFECTUL LEGII (OBLIGATORII) DE BUNURI 130
ASIGURARE „PROTECŢIE ŞI INDEMNIZAŢIE" 131
ASIGURARE SUPLIMENTARĂ 131
ASIGURARE VIAGERĂ DE DECES, CU PLATA PRIMELOR PE TIMP LIMITAT 131
ASIGURARE VIAGERĂ DE DECES, CU PRIMĂ UNICĂ 131
ASIGURAREA BUNURILOR DIN GOSPODĂRIE 131
ASIGURAREA CHELTUIELILOR EXTRAORDINARE 132
ASIGURAREA CONSTRUCŢIILOR-MONTAJULUI ŞI A RĂSPUNDERII CONSTRUCTORULUI 132
ASIGURAREA CREDITELOR DE EXPORT DE CĂTRE BANCA DE EXPORT-IMPORT A ROMÂNIEI (EXIMBANK) 133
- ASIGURAREA PENTRU PRELIVRARE (FABRICAŢIE) 133
- ASIGURAREA PENTRU POSTLIVRARE 133
ASIGURAREA CREDITELOR PENTRU EXPORT 134
ASIGURAREA DE DECES 136
ASIGURAREA DE NATALITATE 136
ASIGURAREA DE NUPŢIALITATE 136
ASIGURAREA DE RENTĂ 136
ASIGURAREA FACULTATIVĂ A CĂLĂTORIILOR, PENTRU CAZURI DE ACCIDENTE 137
ASIGURAREA FACULTATIVĂ A CĂRĂUŞULUI PENTRU MĂRFURILE TRANSPORTATE 140
ASIGURAREA FACULTATIVĂ A CONŢINUTULUI CLĂDIRILOR 141
ASIGURAREA FACULTATIVĂ A MANAGERILOR PENTRU CAZURILE DE ACCIDENTE 141
ASIGURAREA FACULTATIVĂ PENTRU CAZURILE DE AVARII PE TIMPUL TRANSPORTULUI AUTOVEHICULELOR 142
ASIGURAREA GEAMURILOR, A OGLINZILOR ŞI A ALTOR BUNURI CASABILE PENTRU CAZURI DE SPARGERE SAU CRĂPARE 142
ASIGURAREA NAVELOR AERIENE 142
ASIGURAREA NAVELOR MARITIME (CASCO MARITIM) 143
- ASIGURAREA ÎNCHEIATĂ CONFORM CONDIŢIEI „CU RĂSPUNDERE PENTRU PIERDERE ŞI AVARII" 143
- ASIGURAREA ÎNCHEIATĂ CONFORM CONDIŢIEI „CU RĂSPUNDERE PENTRU PIERDERE ŞI AVARII", „FĂRĂ RĂSPUNDERE PENTRU AVARII ÎN AFARĂ DE CAZURILE DE COLIZIUNE, EŞUARE, EXPLOZIE SAU INCENDIU LA BORDUL NAVEI ŞI NAUFRAGIU" 143
- ASIGURAREA ÎN BAZA CONDIŢIEI „CU RĂSPUNDERE NUMAI PENTRU PIERDEREA TOTALĂ A NAVEI PENTRU CHELTUIELILE DE SALVARE" 143
ASIGURAREA NAVLULUI 144

ASIGURAREA PENTRU O CĂLĂTORIE DETERMINATĂ 144
ASIGURAREA PENTRU O PERIOADĂ DE TIMP 144
ASIGURAREA TURIŞTILOR PENTRU CAZURI DE ACCIDENTE 144
ASIGURAREA VALORILOR PENTRU FURT, PRIN ACTE DE TÂLHĂRIE ASUPRA CURIERILOR 145
ASIGURAT 145
ASIGURĂRI COMBINATE 146
ASIGURĂRI DE PERSOANE 146
ASIGURĂRI DE TRANSPORT AERIAN 147
ASIGURĂRI DE TRANSPORT COMBINAT 147
ASIGURĂRI DE TRANSPORT FLUVIAL 148
ASIGURĂRI DE TRANSPORT MARITIM 148
ASIGURĂRI DE TRANSPORT TERESTRU 148
ASIGURĂRI DE VIAŢĂ 148
ASIGURĂRI EXTERNE 149
ASIGURĂRI FACULTATIVE ALE BUNURILOR COOPERATIVELOR DE CONSUM ŞI DE CREDIT 149
ASIGURĂRI FACULTATIVE ALE BUNURILOR COOPERATIVELOR MEŞTEŞUGĂREŞTI 150
ASIGURĂRI FACULTATIVE ALE BUNURILOR UNITĂŢILOR DE STAT LOCALE 150
ASIGURĂRI INDIRECTE 150
ASIGURĂRI INTERNE 151
ASIGURĂRI MUTUALE 151
ASIGURĂRI PENTRU SĂNĂTATE 151
ASIGURĂRI POPULARE 153
ASIGURĂRI POPULARE DE ÎNMORMÂNTARE 153
ASIGURĂRI SOCIALE 153
ASIGURĂRI SOCIALE ALE AGRICULTORILOR 155
ASIGURĂRI SOCIALE DE STAT 155
ASIGURĂRI SOCIALE DIN COOPERATIVELE MEŞTEŞUGĂREŞTI 155
ASIGURĂRI SOCIALE PENTRU MEŞTEŞUGARII CU ATELIERE PROPRII 155
ASIGURĂRI SOCIALE PRIVATE 155
ASIGURĂTOR 156
ASIGURĂTOR PRINCIPAL 156
ASISTENŢĂ 157
ASISTENŢĂ FINANCIARĂ EXTERNĂ 157
ASISTENŢĂ SOCIALĂ DE STAT 158
ASISTENŢĂ SOCIALĂ INDIRECTĂ 159
ASOCIAT 159
ASOCIAŢIA BURSEI DE VALORI 159
ASOCIAŢIA DE PROTECŢIE ŞI ASIGURARE 160
ASOCIAŢIA GENERALĂ A ECONOMIŞTILOR DIN ROMÂNIA (A.G.E.R.) 160
ASOCIAŢIA INTERNAŢIONALĂ DE SECURITATE SOCIALĂ (A.I.S.S.) 160
ASOCIAŢIA INTERNAŢIONALĂ DE ŞTIINŢE ECONOMICE (A.I.S.E.) 161
ASOCIAŢIA INTERNAŢIONALĂ PENTRU DEZVOLTARE (INTERNATIONAL DEVELOPMENT ASSOCIATION – I.D.A.) 161
ASOCIAŢIA NAŢIONALĂ A SOCIETĂŢILOR DE VALORI MOBILIARE 161
ASOCIAŢIE A ÎNTREPRINDERILOR MICI ŞI MIJLOCII 162
ASOCIAŢIE ECONOMICĂ 162
ASOCIAŢIE ÎN PARTICIPAŢIE 162
ASOCIAŢIE MUTUALĂ BANCARĂ SAU DE ECONOMII 162
ASOCIAŢIE MUTUALĂ DE DEPUNERI ŞI ÎMPRUMUT 162
ASOCIERE 162
AŞEZAREA IMPOZITULUI 163
AUDIT 163
AUDIT FISCAL 163
AUDIT INTERN 163
AUDITARE 163
AUDITOR 163
AUDITOR FINANCIAR 163
AUDITOR INDEPENDENT 164
AUR 164
AUTARHIE 165
AUTO CASCO 165
AUTOASIGURARE (ASIGURARE INDIVIDUALĂ) 165
AUTOCONTROL 166
AUTOFINANŢARE 166
AUTOGESTIUNE ECONOMICO-FINANCIARĂ 167
AUTOIMPUNERE 168
AUTONOMIA UNITĂŢILOR ECONOMICE 168
AUTONOMIE 168

AUTONOMIE FUNCȚIONALĂ 169
AUTORITĂȚI MONETARE 169
AUTORITĂȚI PUBLICE LOCALE 169
AUTORITĂȚI VAMALE 169
AUTORIZARE BUGETARĂ PERMANENTĂ 170
AUTORIZAREA BĂNCILOR 170
AUTORIZAREA DE CONSTITUIRE A ASIGURĂTORILOR 170
AUTORIZAREA DE FUNCȚIONARE A ASIGURĂTORILOR 171
AUTORIZAȚIA DE FUNCȚIONARE DIN PUNCTUL DE VEDERE AL PROTECȚIEI MUNCII 171
AUTORIZAȚIE DE IMPORT-EXPORT 172
AVAL 172
- AVAL BANCAR 172
AVALIST 173
AVALIZARE 173
AVALIZAT 173
AVANS 173
- AVANS DE LA BENEFICIARII DE LUCRĂRI CU PLATA ÎN RATE 173
- AVANS DIN NAVLU 173
- AVANS DIN RETRIBUȚIE 173
- AVANS ÎN NUMERAR 173
- AVANS SPRE DECONTARE 173
- AVANS ȘI PLĂȚI PROVIZORII PE BAZĂ DE PROGRAME 173
AVARIE 174
- DUPĂ SFERA LOR DE ÎNTINDERE 174
- DUPĂ MODUL CUM SUNT SUPORTATE 174
AVARIE COMUNĂ (GENERALĂ) 174
- AVARIILE-DAUNE 174
- AVARIILE-CHELTUIELI 174
AVARIE PARTICULARĂ 174
AVARIE (PIERDERE) PARȚIALĂ 175
AVARIE (PIERDERE) TOTALĂ 175
AVERE 175
AVERS 175
AVERTISMENT 175
AVIZ 175
AVIZ DE ASIGURARE 175
AVIZ DE PRELEVARE DIRECTĂ 175
AVIZAREA INVESTIȚIILOR 175
AVIZAREA PLĂTITORULUI 176
AVIZUL DE ÎNCASARE (PRELEVARE) 176
AVUT 176
- AVUT OBȘTESC 176
- AVUT PARTICULAR 176
- AVUT PERSONAL 176
AVUȚIE NAȚIONALĂ 177

B

BAISSE 178
BALANȚA CAPITALURILOR 178
BALANȚA COMERCIALĂ 178
BALANȚA CONTINGENTARĂ VAMALĂ 178
BALANȚA CREANȚELOR ȘI ANGAJAMENTELOR EXTERNE (BALANȚA CONTURILOR CURENTE) 178
BALANȚA CREDITELOR ȘI INVESTIȚIILOR EXTERNE 179
BALANȚA DE PLĂȚI EXTERNE 179
BALANȚA DE VERIFICARE 180
- BALANȚA DE VERIFICARE ANALITICĂ 180
- BALANȚA DE VERIFICARE CU DOUĂ EGALITĂȚI 180
- BALANȚA DE VERIFICARE CU PATRU EGALITĂȚI 180
- BALANȚA DE VERIFICARE CU TREI EGALITĂȚI 180
- BALANȚA DE VERIFICARE GENERALĂ 180
- BALANȚA DE VERIFICARE SUB FORMĂ DE ȘAH 180
BALANȚA DEVIZELOR 181
BALANȚA ECONOMIEI NAȚIONALE 181
BALANȚA FINANCIARĂ GENERALĂ A ECONOMIEI NAȚIONALE 181
BALANȚA INVESTIȚIILOR 182
BALANȚA LEGĂTURILOR DINTRE RAMURI 182

BALANȚA MIJLOACELOR FIXE 182
BALANȚA MIȘCĂRII CREDITELOR 182
BALANȚA PRODUCȚIEI, REPARTIȚIEI ȘI UTILIZĂRII FINALE A VENITULUI NAȚIONAL 183
BALANȚA SERVICIILOR 183
BALANȚA VENITURILOR ȘI CHELTUIELILOR BĂNEȘTI ALE POPULAȚIEI ȘI A MASEI MONETARE 183
BALANȚA VIRAMENTELOR 184
BALANȚA VIZIBILĂ 184
BALANȚĂ 184
BALANȚĂ FINANCIARĂ 184
BALANȚĂ PATRIMONIALĂ 184
BAM 184
BAN 184
BANCA AFRICANĂ PENTRU DEZVOLTARE (BANQUE AFRICAINE DE DÉVELOPPEMENT) 185
BANCA AGRICOLĂ S.A., AGROBANK 185
BANCA AMERICII CENTRALE PENTRU INTEGRARE ECONOMICĂ (BANQUE CENTRAMERICAINE D'INTÉGRATION ÉCONOMIQUE) 188
BANCA ANGLIEI (BANK OF ENGLAND) 188
BANCA ANGLO-ROMÂNĂ 188
BANCA ARABĂ PENTRU DEZVOLTARE ECONOMICĂ ÎN AFRICA 189
BANCA ASIATICĂ DE DEZVOLTARE 189
BANCA CENTRALĂ 189
BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ 189
BANCA DE CREDIT IPOTECAR 192
BANCA DE EMISIUNE 192
BANCA DE EMISIUNE ȘI CIRCULAȚIE 192
BANCA DE EXPORT-IMPORT A ROMÂNIEI (ROMANIAN EXIMBANK) S.A. 193
BANCA EGIPTEANO-ROMÂNĂ („MISR ROMANIAN BANK") 194
BANCA EUROPEANĂ DE INVESTIȚII 194
BANCA EUROPEANĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE (BANQUE EUROPÉENNE POUR RÉCONSTRUCTION ET DÉVELOPPEMENT) 195
BANCA FEDERAȚIEI RUSE 195
BANCA FRANCO-ROMÂNĂ 195
BANCA FRANKFURT-BUKAREST A.G. 196
BANCA FRANȚEI (BANQUE DE FRANCE) 196
BANCA GRECIEI 196
BANCA INTERAMERICANĂ DE DEZVOLTARE (B.I.D. – BANQUE INTERAMÉRICAINE DE DÉVELOPPEMENT) 196
BANCA INTERNAȚIONALĂ A RELIGIILOR (BANCA INTERCONFESIONALĂ) 196
BANCA INTERNAȚIONALĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE (B.I.R.D.) 197
BANCA ISLAMICĂ DE DEZVOLTARE (ISLAMIC DEVELOPMENT BANK) 198
BANCA LA DOMICILIU 198
BANCA LATINO-AMERICANĂ PENTRU EXPORT 198
BANCA MONDIALĂ 199
BANCA NAȚIONALĂ A BULGARIEI 199
BANCA NAȚIONALĂ A IUGOSLAVIEI 199
BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI 199
BANCA PENTRU COMERȚ ȘI DEZVOLTARE A MĂRII NEGRE 201
BANCA PENTRU MICA INDUSTRIE ȘI LIBERĂ INIȚIATIVĂ (MINDBANK) 202
BANCA POPORULUI DIN CHINA 202
BANCA REGLEMENTELOR INTERNAȚIONALE (B.R.I.) 202
BANCA ROMÂNO-AMERICANĂ „RENAȘTEREA CREDITULUI ROMÂNESC" S.A. 203
BANCA ROMÂNĂ PENTRU DEZVOLTARE S.A. 204
BANCA TURCO-ROMÂNĂ S.A. (B.T.R.) 206
BANCĂ 206
- BANCĂ AGRICOLĂ 208
- BANCĂ COMERCIALĂ 208
- BANCĂ CORESPONDENTĂ 209
- BANCĂ DE AFACERI 209
- BANCĂ DE DEPOZITE 209
- BANCĂ DE EMISIUNE 209
- BANCĂ DE EXPORT-IMPORT 209
- BANCĂ ELECTRONICĂ 209
- BANCĂ INDUSTRIALĂ 209
- BANCĂ INTERNAȚIONALĂ 209
- BANCĂ IPOTECARĂ 210
- BANCĂ MIXTĂ 210
- BANCĂ MUTUALĂ 210
- BANCĂ POPULARĂ 210

- BANCĂ REGIONALĂ 210
- BANCĂ SPECIALIZATĂ 211
- BANCĂ UNIVERSALĂ 211
BANCHER 211
BANCNOTĂ 211
BANCOR 211
BANC POST S.A. 211
BANC-RESTANT 211
BANCRUTĂ 211
- BANCRUTĂ DE STAT 212
- BANCRUTĂ FRAUDULOASĂ 212
- BANCRUTĂ SIMPLĂ 212
BANI 212
- BANI DE CALCUL 213
- BANI DE CONT 213
- BANI DE CREDIT 213
- BANI DE HÂRTIE 214
- BANI DE METAL 214
- BANI DE PE O ZI PE ALTA 214
- BANI DE RĂZBOI 214
- BANI DE TEZAUR 214
- BANI DIVIZIONARI 214
- BANI ELECTRONICI 214
- BANI FICTIVI 214
- BANI FIDUCIARI 214
- BANI FIERBINȚI 214
- BANI IEFTINI 214
- BANI LICHIZI 214
- BANI MONDIALI 214
- BANI SCUMPI 215
- BANI UNIVERSALI 215
BANKCOOP 215
BAREM 215
BARIERE LA IMPORT 215
BARIL 215
BARTER 215
BAZA DE CALCUL A PENSIEI 215
BAZA DE IMPOZITARE CU TAXA PE VALOAREA ADĂUGATĂ 216
BAZA LUNARĂ DE CALCUL A CONTRIBUȚIEI PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE 217
BAZA PREȚURILOR 217
BAZĂ IMPOZABILĂ 217
BĂNCI 217
BENEFICIAR 217
- BENEFICIAR CAMBIAL 217
- BENEFICIAR DE ACREDITIV 217
- BENEFICIAR DE ASIGURARE 217
- BENEFICIAR DE INVESTIȚII 218
BENEFICII ȘI PIERDERI 218
BENEFICIU 218
BENEFICIU BRUT 219
BENEFICIU CONTABIL 219
BENEFICIU DE CURS 219
BENEFICIU FISCAL 219
BENEFICIU ÎN VALUTĂ 219
BENEFICIU NET 219
BENEFICIU NORMAT 219
BENEFICIU PESTE PLAN 219
BENEFICIU PLANIFICAT 219
BENEFICIU PUBLIC 219
BENEFICIU SOCIAL 220
BENEFICIU TOTAL 220
BENEFICIUL ASIGURĂTORULUI 220
BENEFICIUL ÎNTREPRINZĂTORULUI 220
BENEFICIUL SPERAT 221
BIJUTERIE 221
BILANȚ 221
BILET 221

- BILET DE BANCĂ (BANCNOTĂ) 221
- BILET DE LOMBARD 222
- BILET DE TEZAUR 222
- BILET DE TREZORERIE 222
- BILET LA ORDIN 222
BIMETALISM 223
BIR 223
BIROU GESTIONAR 223
BIROUL ASIGURĂRILOR DE AUTOVEHICULE 223
BIROUL INTERNAȚIONAL AL MUNCII 224
BIROUL TRANZACȚIILOR PE CREDIT 224
BLOC MONETAR 224
BLOC VALUTAR 224
BLOCADĂ DE CREDIT 226
BLOCADĂ ECONOMICĂ 226
BLOCADĂ VALUTARĂ 226
BLOCAJ 226
BLOCAJ FINANCIAR 226
BLOCAREA CONTULUI 227
BLOCAREA CREDITULUI BUGETAR 227
BLOCAREA DEPUNERILOR LA CASA DE ECONOMII ȘI CONSEMNAȚIUNI 227
BLOCUL AURULUI 227
BLOCUL DE CONTROL 227
BLOCUL DOLARULUI 228
BLOCUL FRANCULUI FRANCEZ 228
BLOCUL LIREI STERLINE 228
BOALĂ PROFESIONALĂ 228
BOGĂȚIE NAȚIONALĂ 229
BOICOT 229
BON 229
BON CARTER (CARTER BOND) 229
BON DE CASĂ 229
BON DE FOLOSINȚĂ 229
BON DE OPȚIUNE 229
BON DE PARTICIPAȚIE 230
BON DE RECUPERARE 230
BON DE SUBSCRIERE 230
BON DE TEZAUR 230
BOND 231
BONIFICAȚIE 231
BONITATE 231
BONITATE COMERCIALĂ 231
BONITATE FINANCIARĂ 231
BONITATEA CUMPĂRĂTORULUI 231
BONUS 232
BONUS-MALUS 232
BOOM 232
BOOM SPECULATIV 232
BORDEROU 232
BRIEFING 232
BROKER 232
BROKER DE ASIGURARE 232
BROKER DE EMISIUNE 233
BROKER DE REASIGURARE 233
BROKER FINANCIAR 233
BROKERAJ 233
BRUTTO 234
BUBID (BUCHAREST INTERBANK BID RATE) 234
BUBOR (BUCHAREST INTERBANK OFFERED RATE) 234
BUGET 234
BUGET ANEXĂ 234
BUGET AUTONOM 234
BUGET BALANSAT 234
BUGET BIENAL 234
BUGET BRUTTO 234
BUGET CENTRALIZAT 234
BUGET CONSOLIDAT 234

BUGET CONTINUU (GLISANT) 235
BUGET DE CAPITAL 235
BUGET DE FAMILIE 235
BUGET DEFICITAR 235
BUGET ECHILIBRAT 235
BUGET ECONOMIC 235
BUGET EXCEDENTAR 235
BUGET EXTRAORDINAR 235
BUGET GENERAL (DIRECTOR) 236
BUGERT LOCAL 236
BUGET MIXT 236
BUGET NET 236
BUGET ORDINAR 236
BUGET PE RESPONSABILITĂŢI 236
BUGET PROPRIU 237
BUGET PUBLICITAR 237
BUGETE ORĂŞENEŞTI 237
BUGETUL AGENTULUI ECONOMIC 237
BUGETUL ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT 237
BUGETUL ASIGURĂRILOR SOCIALE DIN COOPERATIVELE MEŞTEŞUGĂREŞTI 238
BUGETUL ASIGURĂRILOR SOCIALE PENTRU SĂNĂTATE 239
BUGETUL CASEI DE ECONOMII ŞI CONSEMNAŢIUNI 239
BUGETUL COMUNEI 240
BUGETUL DE CHELTUIELI PRIVIND PLATA PENSIILOR ŞI A AJUTOARELOR SOCIALE 240
BUGETUL DE ÎNCASĂRI ŞI PLĂŢI VALUTARE 240
BUGETUL DE STAT 240
BUGETUL DE TREZORERIE 243
BUGETUL ECONOMIEI NAŢIONALE 244
BUGETUL FONDULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT 244
BUGETUL FONDULUI DESTINAT PLĂŢII PENSIILOR ŞI CELORLALTE DREPTURI DE ASIGURĂRI SOCIALE ALE AGRICULTORILOR 245
BUGETUL FONDULUI PENTRU PENSIA SUPLIMENTARĂ 245
BUGETUL FONDULUI PENTRU PLATA AJUTORULUI DE ŞOMAJ 245
BUGETUL „HELLER" 245
BUGETUL MUNICIPIULUI 246
BUGETUL PUBLIC NAŢIONAL 246
BUGETUL SOCIETĂŢII DE ASIGURĂRI 246
BUGETUL TREZORERIEI STATULUI 247
BULETIN DE BURSĂ 247
BULETIN DE SCHIMB VALUTAR 248
BULETIN DE SCHIMB VALUTAR PENTRU TURIŞTI 248
BULETINUL CURSURILOR VALUTELOR STRĂINE 248
BULLISH (PIAŢĂ) 248
BUN 248
BUN ACCESORIU 249
BUN CONSUMPTIBIL 249
BUN CORPORAL 249
BUN CURAT 249
BUN DIVIZIBIL 249
BUN FĂRĂ STĂPÂN 249
BUN FRUGIFER 249
BUN FUNGIBIL 249
BUN INDIVIZIBIL 249
BUNURI ASIGURABILE 249
BUNURI ASIGURATE 249
BUNURI FINALE 250
BUNURI MOBILIARE 250
BURSĂ 250
BURSĂ DE AJUTOR SOCIAL PENTRU ELEVI 254
BURSĂ DE STAT 254
BURSĂ DE VALORI MOBILIARE 254
BURSĂ GENERALĂ 256
BURSĂ SPECIALIZATĂ 256
BURSĂ VALUTARĂ 256

CABINET DE EXPERTIZĂ MEDICALĂ ŞI DE RECUPERARE A CAPACITĂŢII DE MUNCĂ 257
CABINET DE PROTECŢIE A MUNCII 257
CADASTRU 257
CADRUL COMUN AL CLASIFICAŢIEI BUGETARE 257
CADRUL GENERAL AL CLASIFICAŢIEI BUGETARE 257
CADUC 258
C.A.F. 258
CALCULAREA PENSIEI 258
CALCUL ECONOMIC 258
CALCULAŢIE 258
CALCULUL PASIVELOR STABILE 258
CALCULUL ŞI PLATA INDEMNIZAŢIILOR ŞI A AJUTOARELOR DE ASIGURĂRI SOCIALE 258
CALL 259
CALL MONEY 259
CAMĂTĂ 259
CAMBIA MĂRILOR 260
CAMBIE 260
- CAMBIE ACCEPTATĂ 260
- CAMBIE AGRICOLĂ 260
- CAMBIE ANTEDATATĂ 261
- CAMBIE BANCARĂ 261
- CAMBIE COMERCIALĂ 261
- CAMBIE DE COMPLEZENŢĂ 261
- CAMBIE DOCUMENTARĂ 261
- CAMBIE DOMICILIATĂ 261
- CAMBIE FINANCIARĂ 261
- CAMBIE INFORMATIZATĂ (REZUMATĂ) 261
- CAMBIE ÎN ALB 261
- CAMBIE ÎN SUFERINŢĂ 261
- CAMBIE LA VEDERE 261
- CAMBIE NEACCEPTABILĂ 261
- CAMBIE PROTESTATĂ 261
- CAMBIE RECIPROCĂ 261
CAMBIST 262
CAMERA DE COMERŢ ŞI INDUSTRIE A ROMÂNIEI 262
CAMERA DE MUNCĂ 262
CANTINĂ DE AJUTOR SOCIAL 262
CANTITATEA DE BANI NECESARĂ CIRCULAŢIEI 263
CAPACITATE BENEFICIARĂ 263
CAPACITATE CAMBIALĂ 264
CAPACITATE DE EXERCIŢIU 264
CAPACITATE DE PLATĂ 264
CAPACITATE DE PLATĂ A AGENTULUI ECONOMIC 264
CAPACITATE DE TRANSFER 264
CAPITAL 264
CAPITAL AFERENT ÎMPRUMUTULUI 265
CAPITAL AFERENT TITLURILOR DE STAT CU DISCONT 265
CAPITAL AFERENT TITLURILOR DE STAT PURTĂTOARE DE DOBÂNDĂ 265
CAPITAL AL FIRMEI 265
CAPITAL ANGAJAT 265
CAPITAL AUTORIZAT 265
CAPITAL BANCAR 265
CAPITAL BĂNESC 265
CAPITAL CĂMĂTĂRESC 266
CAPITAL CERUT 266
CAPITAL CIRCULANT 266
CAPITAL COMERCIAL 266
CAPITAL CONSTANT 266
CAPITAL DE CIRCULAŢIE 266
CAPITAL DE DOTARE 266
CAPITAL DE ÎMPRUMUT 266
CAPITAL DE REZERVĂ 267
CAPITAL DE RISC 267
CAPITAL ECONOMIC 267

CAPITAL FICTIV 267
CAPITAL „FIERBINTE" 268
CAPITAL FINANCIAR 268
CAPITAL FIX 268
CAPITAL FLOTANT 268
CAPITAL INACTIV 269
CAPITAL INDUSTRIAL 269
CAPITAL INVESTIT 269
CAPITAL MARFĂ 269
CAPITAL MONOPOLIST 269
CAPITAL NOMINAL 269
CAPITAL PERMANENT 269
CAPITAL PRODUCTIV 270
CAPITAL PROPRIU 270
CAPITAL REAL 270
CAPITAL RISC 270
CAPITAL SOCIAL 270
CAPITAL STATUTAR 271
CAPITAL STRĂIN 271
CAPITAL SUBSCRIS ŞI NEDEPUS 271
CAPITAL TEHNIC 271
CAPITAL UTILIZAT 271
CAPITAL VARIABIL 271
CAPITAL VĂRSAT 271
CAPITALISM 271
CAPITALISM DE STAT 271
CAPITALIST 271
CAPITALIZARE 272
CAPITALIZAREA CONTRIBUŢIILOR PENTRU ASIGURĂRILOR SOCIALE 272
CAPITALURI FLOTANTE 272
CAPITAŢIE 272
CARACTERUL ALEATORIU AL RISCURILOR 272
CARANTINĂ 272
- CARANTINĂ FITOSANITARĂ 272
CARAT 273
CARD 273
CARGO 273
CARGO RAPORT 274
CARIC 274
CARNET DE CECURI 274
- CARNET DE CECURI CU LIMITĂ DE SUMĂ 274
- CARNET DE CECURI FĂRĂ LIMITĂ DE SUMĂ 275
CARNET DE ECONOMII 275
CARNET DE IMPOZIT 275
CARNET DE MUNCĂ 276
CAROL 276
CARTA PARTITĂ 276
CARTA PRIVIND DREPTURILE SOCIALE FUNDAMENTALE ALE MUNCITORILOR 276
CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ 277
CARTE ALBASTRĂ 277
CARTE DE CEC 277
CARTE DE CREDIT 277
CARTE DE MUNCĂ 277
CARTE VERDE 278
CARTEA DATORIEI PUBLICE 278
CARTEA DE CREDIT 278
CARTEA DE GARANŢIE A CECURILOR 279
CARTEA DE SEMNĂTURI 279
CARTEA GALBENĂ 279
„CARTEA NEAGRĂ" A AGENŢILOR ECONOMICI 279
CARTEL 279
- CARTEL BANCAR 279
- CARTEL MARITIM 280
CARTELĂ-CEC 280
CARTELĂ DE CREDIT 280
CASA 280
CASA DE AJUTOR RECIPROC 280

CASA DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR 281
CASA DE ASIGURĂRI A AVOCAȚILOR 282
CASA DE CIRCULAȚIE 283
CASA DE COMPENSAȚIE A BĂNCILOR 283
CASA DE ECONOMII ȘI CONSEMNAȚIUNI 283
CASA DE ÎNCASĂRI 284
CASA DE ÎNCASĂRI ȘI PLĂȚI 284
CASA DE PLĂȚI 284
CASA MIXTĂ 284
CASA NAȚIONALĂ A ASIGURĂRILOR SOCIALE PENTRU SĂNĂTATE 284
CASA NAȚIONALĂ DE PENSII ȘI ALTE DREPTURI DE ASIGURĂRI SOCIALE 286
CASA SCONT 287
CASARE 287
CASĂ COMERCIALĂ 287
CASĂ DE CLEARING 287
CASĂ DE CONFIRMARE 287
CASĂ DE CREDIT 287
CASĂ DE ECONOMII ȘCOLARE 287
CASĂ DE SCHIMB VALUTAR 288
CASĂ DE RESCONT 289
CASĂ SPECIALĂ 290
CASCO 290
CASE DE ÎNCASĂRI 290
CASETE DE VALORI 290
CASH 290
CASH-FLOW (FLUX DE NUMERAR) 290
CASH-FLOW ACTUALIZAT 291
CASIER 291
CASIERIE 292
CATALOG 292
CATALOGUL NORMELOR DE AMORTIZARE ȘI AL DURATELOR DE SERVICIU NORMATE ALE MIJLOACELOR FIXE 292
CATASTROFĂ 292
CAUȚIUNE 292
CAUȚIUNE VAMALĂ 292
CAZ ASIGURAT (PRODUCERE A EVENIMENTULUI ASIGURAT) 293
CAZ FORTUIT 293
CĂMĂTAR 293
CÂNTĂRITORI AUTORIZAȚI 293
CÂȘTIG MEDIU 293
CEC 293
C.E.C. 295
CEC AVIZAT 295
CEC BANCAR 295
CEC BANCAR ÎN VALUTĂ 295
CEC BARAT 296
CEC-CARTELĂ CU PLATĂ ÎN CONT 296
CEC CERTIFICAT (ACCEPTAT) 296
CEC CIRCULAR 296
CEC CU ÎNSCRIS ÎN CONT 296
CEC DE BANCĂ 296
CEC DE CASĂ (ALB) 297
CEC DE CĂLĂTORIE 297
CEC DE DECONTARE 297
CEC DE DECONTARE ACCEPTAT 297
CEC DE DISPOZIȚIE 297
CEC DE NUMERAR 297
CEC DE TREZORERIE 298
CEC DE TREZORERIE S.U.A. 298
CEC DE VIRAMENT (ROȘU) 298
CEC DE VOIAJ 298
CEC DIN CARNETE CU LIMITĂ DE SUMĂ 298
CEC DIN CARNETE FĂRĂ LIMITĂ DE SUMĂ 298
CEC DOCUMENTAR 298
CEC FĂRĂ ACOPERIRE 298
CEC FISCAL 298
CEC ÎN ALB 298

CEC ÎN RUBLE TRANSFERABILE 299
CEC LA ORDIN 299
CEC LA PURTĂTOR 299
CEC NEBARAT 299
CEC NECUMPĂRAT 299
CEC NOMINATIV 299
CEC PENTRU PLATA SALARIILOR (CECUL „S") 299
CEC PERSONAL 299
CEC POŞTAL 300
CEC PRIN CORESPONDENŢĂ 300
CEC RESTAURANT 300
CEC TRANSMISIBIL 300
CEC TURISTIC 300
CECURI DE ECONOMII ŞCOLARE 300
CEDENT 300
C.E.E. 300
CENS 300
CENTRALIZAREA CAPITALULUI 300
CENZOR 301
CERCETARE 302
CERCETAREA ACCIDENTELOR DE MUNCĂ 302
CERERE 303
CERERE-CONTRACT DE ÎMPRUMUT 303
CERERE DE ADMITERE LA FINANŢARE 303
CERERE DE ASIGURARE 303
CERERE DE CREDIT 303
CERERE DE DESCHIDERE A ACREDITIVULUI 304
CERERE DE DESCHIDERE A CONTURILOR AGENŢILOR ECONOMICI LA BĂNCI 304
CERERE DE ÎNREGISTRARE A UNEI EMISIUNI DE TITLURI FINANCIARE 305
CERERE DE OFERTĂ 305
CERERE DE PENSIONARE 305
CERERE DE REACTIVARE A ASIGURĂRII 305
CERERE DE RECONSTITUIRE A VECHIMII ÎN MUNCĂ 305
CERERE PENTRU APROBAREA UNUI ÎMPRUMUT LA ASIGURĂRILE FACULTATIVE DE VIAŢĂ 305
CERERE PENTRU DESCHIDERE DE CREDITE BUGETARE 306
CERERE PENTRU ÎNCHIDEREA FINANŢĂRII 306
CERERE SOLVABILĂ 306
CERERE ŞI OFERTĂ 306
CERTIFICAT 306
- CERTIFICAT DE ACŢIUNI 306
- CERTIFICAT DE ACŢIUNI STRĂINE 306
- CERTIFICAT DE ASIGURARE (POLIŢĂ) 306
- CERTIFICAT DE AVARIE 306
- CERTIFICAT DE AVARIE CARGO 306
- CERTIFICAT DE AVARIE PENTRU MĂRFURI 307
- CERTIFICAT DE CALITATE 307
- CERTIFICAT DE CONCEDIU MEDICAL 307
- CERTIFICAT DE DEPOZIT 307
- CERTIFICAT DE DEPOZIT LA PURTĂTOR 307
- CERTIFICAT DE DEPOZIT ÎN DEVIZE 307
- CERTIFICAT DE DEPUNERE 308
- CERTIFICAT DE ECONOMII 308
- CERTIFICAT DE INVESTITOR 308
- CERTIFICAT DE INVESTIŢII 309
- CERTIFICAT DE INTERIMAR (INTERMEDIAR) 309
- CERTIFICAT DE MOŞTENITOR 309
- CERTIFICAT DE OPŢIUNE 309
- CERTIFICAT DE ORIGINE 309
- CERTIFICAT DE PROPRIETATE 309
- CERTIFICAT DE REZIDENŢĂ FISCALĂ 309
- CERTIFICAT DE TREZORERIE 309
- CERTIFICAT DE TREZORERIE CU DISCONT 310
CERTITUDINEA IMPUNERII 310
CESIONAR 310
CESIUNE 310
- CESIUNE DE BREVET 310
- CESIUNE DE CREANŢĂ 311

- CESIUNE DE LICENȚĂ 311
- CESIUNE DESCHISĂ 311
- CESIUNE FĂRĂ NOTIFICARE 311
- CESIUNE GENERALĂ 311
- CESIUNE ÎN ALB 311
- CESIUNE ÎNCHISĂ 311
C.F. (ENGL. COST AND FREIGHT) 311
CHART 311
CHARTER PARTY 311
CHEIAJ 311
CHELTUIALĂ 312
CHELTUIELI ACTUALIZATE 312
CHELTUIELI ADMINISTRATIV-GOSPODĂREȘTI ALE SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI 312
CHELTUIELI BUGETARE 312
CHELTUIELI BUGETARE CU ORGANELE STATULUI 314
CHELTUIELI BUGETARE MEDII PE LOCUITOR 315
CHELTUIELI BUGETARE PENTRU APĂRAREA NAȚIONALĂ 315
CHELTUIELI BUGETARE PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE DE STAT 316
CHELTUIELI BUGETARE PENTRU ASISTENȚA SOCIALĂ DE STAT 317
CHELTUIELI BUGETARE PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ 317
CHELTUIELI BUGETARE PENTRU FINANȚAREA ACȚIUNILOR SOCIAL-CULTURALE 317
CHELTUIELI BUGETARE PENTRU FINANȚAREA ECONOMIEI NAȚIONALE 318
CHELTUIELI BUGETARE PENTRU FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI 320
CHELTUIELI BUGETARE PENTRU OCROTIREA SĂNĂTĂȚII 322
CHELTUIELI CARE SE SUPORTĂ DIRECT DIN REZULTATELE FINANCIARE ALE SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI 325
CHELTUIELI COMPLEXE 325
CHELTUIELI CONSOLIDATE 325
CHELTUIELI CONSTANTE 325
CHELTUIELI CONVENȚIONAL-CONSTANTE 325
CHELTUIELI CU ÎNTREȚINEREA ȘI FUNCȚIONAREA UTILAJULUI 326
CHELTUIELI CU MUNCA VIE 326
CHELTUIELI CURENTE 326
CHELTUIELI DE BAZĂ 326
CHELTUIELI DE CIRCULAȚIE 326
CHELTUIELI DE CONSTATARE 326
CHELTUIELI DE CONTRACTĂRI, ACHIZIȚII ȘI RECEPȚIONĂRI 326
CHELTUIELI DE DEPLASARE 326
CHELTUIELI DE EXPEDIERE 326
CHELTUIELI DE EXPLOATARE 326
CHELTUIELI DE EXPLOATARE BANCARĂ 327
CHELTUIELI DE INTERES GENERAL ALE SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI 327
CHELTUIELI DE INVESTIȚII CARE NU MĂRESC VALOAREA MIJLOACELOR FIXE 327
CHELTUIELI DE ÎNSUȘIRE PENTRU FABRICAREA DE PRODUSE NOI 327
CHELTUIELI DE MUNCĂ ACTUALĂ 327
CHELTUIELI DE MUNCĂ MATERIALIZATĂ 327
CHELTUIELI DE MUNCĂ TRECUTĂ 327
CHELTUIELI DE PRODUCȚIE 327
CHELTUIELI DE PRODUCȚIE LA 1 000 DE LEI PRODUCȚIE-MARFĂ VÂNDUTĂ ȘI ÎNCASATĂ 327
CHELTUIELI DE PROIECTARE 328
CHELTUIELI DE REGIE 328
CHELTUIELI DE REPARTIZARE 328
CHELTUIELI DE SALVARE 328
CHELTUIELI DE TRANSPORT-APROVIZIONARE 328
CHELTUIELI DE VÂNZARE 329
CHELTUIELI DIRECTE 329
CHELTUIELI EFECTIVE 329
CHELTUIELI FINANCIARE 329
CHELTUIELI FUNCȚIONALE 329
CHELTUIELI GENERALE ALE INSTITUȚIEI 329
CHELTUIELI GENERALE ALE ÎNTREPRINDERII 330
CHELTUIELI GENERALE ALE SECȚIEI 330
CHELTUIELI INDIRECTE 330
CHELTUIELI ÎN AFARA PRODUCȚIEI 330
CHELTUIELI JUDICIARE 330
CHELTUIELI LA UN LEU VENIT NET 331
CHELTUIELI NECESARE 331
CHELTUIELI NEECONOMICOASE 331

CHELTUIELI OPERATIVE 331
CHELTUIELI PENTRU EDUCAŢIE FIZICĂ ŞI SPORT 331
CHELTUIELI PENTRU INVESTIŢIILE INSTITUŢIILOR DE STAT 332
CHELTUIELI PENTRU PROTECŢIA MUNCII 332
CHELTUIELI PENTRU REPARAŢII CURENTE ŞI REVIZII PERIODICE 332
CHELTUIELI PENTRU ŞTIINŢĂ 332
CHELTUIELI PLAFONATE 333
CHELTUIELI POSTCALCULATE 333
CHELTUIELI POŞTALE 333
CHELTUIELI PRELIMINATE 333
CHELTUIELI PRIMARE 333
CHELTUIELI PRIVIND ACTIVITATEA DE BAZĂ A SOCIETĂŢII DE ASIGURĂRI 333
CHELTUIELI PRIVIND INVESTIŢIILE PENTRU CONSTRUCŢII DE LOCUINŢE DIN FONDURILE STATULUI 334
CHELTUIELI PROPORŢIONALE 334
CHELTUIELI PUBLICE 334
CHELTUIELI SIMPLE 334
CHELTUIELI SOCIAL-CULTURALE 334
CHELTUIELI SPECIFICE PRIVIND CONSTITUIREA ŞI ADMINISTRAREA FONDULUI DE ASIGURARE 334
CHELTUIELI SUPLIMENTARE 335
CHELTUIELI TEHNOLOGICE 335
CHELTUIELI UTILE 335
CHELTUIELI VARIABILE 335
CHELTUIELI VOLUPTOARE 335
CHELTUIELILE ACTIVITĂŢII DE BAZĂ 335
CHELTUIELILE BĂNEŞTI ALE POPULAŢIEI 335
CHELTUIELILE STATULUI 335
CHENZINĂ 335
CHIRIE 335
CHITANŢĂ 336
CHITANŢIER 336
CICLU DE FUNCŢIONARE 336
CICLU DE PRODUCŢIE 336
CICLU ECONOMIC 336
CICLU FINANCIAR 337
C.I.F. 337
CIFRĂ DE AFACERI 337
C.I.P. 337
CIRCUITUL ACTIVELOR CIRCULANTE 337
CIRCUITUL CAPITALULUI 338
CIRCUITUL FONDURILOR DE PRODUCŢIE 339
CIRCULAŢIA POLIŢELOR 339
CIRCULAŢIE 339
CIRCULAŢIE BĂNEASCĂ 339
CIRCULAŢIE MONETARĂ 339
CIRCUMSCRIPŢIE FINANCIARĂ 339
CISLĂ 339
CITAŢIE 340
CITY 340
CLASIFICAREA ACTIVELOR CIRCULANTE 340
CLASIFICAREA OPERAŢIUNILOR DE BURSĂ 340
CLASIFICAŢIE BUGETARĂ 340
CLAUZA ABANDONULUI 341
CLAUZA AMERICANĂ 341
CLAUZA ASIGURĂRII DE VALORI SUPLIMENTARE 341
CLAUZA ASIGURĂRII TRANSBORDĂRII 342
CLAUZA ATESTĂRII 342
CLAUZA AVARIEI 342
CLAUZA BONUS-MALUS 342
CLAUZA CESIUNII ASIGURĂRII 342
CLAUZA CLASIFICĂRII 342
CLAUZA DE DEVIZE 342
CLAUZA DE FORŢĂ MAJORĂ 342
CLAUZA DE GAJ NEGATIVĂ 342
CLAUZA DE ÎMPUTERNICIRE 342
CLAUZA DE ÎNLOCUIRE 343
CLAUZA „DE LA DEPOZIT LA DEPOZIT" 343
CLAUZA DE OPŢIUNE 343

CLAUZA DE REVOCARE/RĂSCUMPĂRARE 343
CLAUZA DE SUBROGARE 343
CLAUZA D.S.T. 343
CLAUZA ETICHETELOR 343
CLAUZA EXCEPTĂRII UZURII NORMALE 344
CLAUZA „FĂRĂ AVARIE PARTICULARĂ" SAU „FRANCO DE AVARII PARTICULARE" 344
CLAUZA „FRANCO CU EXCEPȚIA..." 344
CLAUZA „FRANCO DE AVARII" 344
CLAUZA FRANȘIZEI 344
CLAUZA IPOTECARĂ NEGATIVĂ 344
CLAUZA LANSĂRII 344
CLAUZA „LA ORDIN" 344
CLAUZA MĂRFURILOR NEVĂMUITE 344
CLAUZA MENȚINERII VALORII 344
CLAUZA MONETARĂ 345
CLAUZA NAȚIUNII CELEI MAI FAVORIZATE 345
CLAUZA NECUMULĂRII AVARIILOR 345
CLAUZA „NU LA ORDIN" 345
CLAUZA PIERDERII TOTALE REALE 345
CLAUZA PRIVIND OPERAȚIUNILE DE SWITCH 346
CLAUZA SPEZELOR 346
CLAUZA TESTAMENTARĂ 346
CLAUZA „TOATE RISCURILE" 346
CLAUZA VALOARE REALĂ 346
CLAUZA VALORII NETE 346
CLAUZĂ 346
CLAUZĂ AUR 346
CLAUZĂ DE ALEGERE A MONEDEI DE PLATĂ 347
CLAUZĂ DE ASIGURARE A RISCULUI VALUTAR 347
CLAUZĂ DE INDEXARE 347
CLAUZĂ DE SALVARE 347
CLAUZĂ MULTIVALUTARĂ 347
CLAUZĂ VALUTARĂ 347
CLEARING 348
CLEARING BANCAR 348
CLEARING DE TITLURI 348
CLEARING HOUSE 348
CLEPTOCRAȚIE 348
CLEPTOMANIE 348
CLUB DE INVESTITORI 348
CLUB DE INVESTIȚII 348
CLUBUL CELOR ZEXE 348
CLUBURILE P & I 348
COASIGURARE 349
COD 349
COD FISCAL 349
CODUL BANCAR TELEGRAFIC 349
CODUL COMERCIAL ROMÂN 350
CODUL MUNCII 350
CODUL VAMAL 350
COEFICIENT 350
COEFICIENT AL CAPITALULUI 350
COEFICIENT AL CREDITULUI 351
COEFICIENT DE ACOPERIRE 351
COEFICIENT DE ACTUALIZARE 351
COEFICIENT DE CONTRIBUȚIE LA AVARIA COMUNĂ 352
COEFICIENT DE CORECTARE 352
COEFICIENT DE ECHIVALENȚĂ 353
COEFICIENT DE EFICIENȚĂ MEDIE ANUALĂ A INVESTIȚIILOR 353
COEFICIENT DE EFICIENȚĂ TOTALĂ A INVESTIȚIEI 353
COEFICIENT DE ELASTICITATE 353
COEFICIENT DE ELASTICITATE A CERERII 353
COEFICIENT DE FOLOSIRE A ACTIVELOR CIRCULANTE AFLATE ÎN CIRCUIT 353
COEFICIENT DE IMPUNERE 354
COEFICIENT DE ÎNDATORARE 354
COEFICIENT DE ÎNNOIRE A MIJLOACELOR FIXE 354
COEFICIENT DE LICHIDITATE 354

COEFICIENT DE REPARTIȚIE 354
COEFICIENT DE ROTAȚIE A ACTIVELOR CIRCULANTE 354
COEFICIENT DE SCHIMB 355
COEFICIENT DE SUPLIMENTARE 355
COEFICIENT INTERN DE DECONTARE 355
COEFICIENT MARGINAL AL INVESTIȚIILOR 355
COEFICIENT MULTIPLICATOR AL CAPITALIZĂRII ACȚIUNII 356
COEFICIENTUL ANUAL DE EROZIUNE A CAPITALULUI 356
COEFICIENTUL DE CAPITAL 357
COFINANȚARE 357
COINTERESARE MATERIALĂ 357
COLATERAL 357
COLIZIUNE 357
COMANDITAR 357
COMANDITAT 358
COMANDITĂ 358
COMASARE 358
COMBINAȚIE 358
COMBINAȚIE DE LITERE 358
COMERȚ INVIZIBIL 358
COMISAR DE AVARIE 358
COMISARIAT DE AVARIE 359
COMISARUL GENERAL AL BURSEI DE VALORI 359
COMISARUL GENERAL AL GĂRZII FINANCIARE 359
COMISIA CENTRALĂ DE PENSII 360
COMISIA CENTRALĂ PENTRU ÎNCADRAREA ÎN MUNCĂ A PERSOANELOR HANDICAPATE 360
COMISIA DE AUTORIZARE A ÎMPRUMUTURILOR EXTERNE 360
COMISIA DE CENZORI 361
COMISIA DE CENZORI A SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI-REASIGURĂRI 361
COMISIA DE CONTESTARE A PENSIILOR 362
COMISIA DE EXPERTIZĂ MEDICALĂ ȘI DE RECUPERARE A CAPACITĂȚII DE MUNCĂ 362
COMISIA DE LICITAȚIE A TITLURILOR DE STAT 363
COMISIA DE PENSII ȘI ASIGURĂRI SOCIALE A BAROULUI DE AVOCAȚI 363
COMISIA DE PENSII ȘI ASIGURĂRI SOCIALE DIN UNITĂȚILE DE STAT 363
COMISIA DE REGLEMENTARE ȘI SUPRAVEGHERE A SOCIETĂȚILOR DE PENSII 364
COMISIA DE SUPRAVEGHERE A ASIGURĂRILOR 365
COMISIA ECONOMICĂ A NAȚIUNILOR UNITE PENTRU EUROPA 366
COMISIA FISCALĂ CENTRALĂ 366
COMISIA JUDEȚEANĂ (COMISIILE SECTOARELOR MUNICIPIULUI BUCUREȘTI) DE PENSII 367
COMISIA NAȚIONALĂ A VALORILOR MOBILIARE 367
COMISIA OFICIALĂ A BURSEI 368
COMISIA PENTRU BUGET, FINANȚE ȘI BĂNCI 369
COMISIE 369
COMISIE DE RECONSTITUIRE A VECHIMII ÎN MUNCĂ 369
COMISIE DE REVIZIE ȘI CONTROL 369
COMISIE VAMALĂ 369
COMISION 369
- COMISION BANCAR 370
- COMISION DE ADRESĂ 370
- COMISION DE AGENȚIE 370
- COMISION DE NAVLOSIRE 370
- COMISION DE REASIGURARE 370
- COMISION DE RISC 370
- COMISION DIN PROFIT 370
- COMISION PRIVIND ACTIVITATEA DE COMISARIAT DE AVARIE 370
COMISIONAR 370
COMISIONUL C.E.C. PENTRU OPERAȚIUNILE DE ÎNCASARE 371
COMITENT 371
COMITET DE FINANȚARE 371
COMITETUL BURSEI DE VALORI 371
COMITETUL DE DIRECȚIE 372
COMITETUL INTERMINISTERIAL DE GARANȚII ȘI CREDITE DE COMERȚ EXTERIOR 372
COMOARĂ 372
COMODAT 372
COMODITATEA PERCEPERII IMPOZITELOR 372
COMPANII NELISTATE 372
COMPARTIMENT FINANCIAR-CONTABIL 372

COMPENSAREA IMPOZITULUI 373
COMPENSAREA PENSIILOR 374
COMPENSAREA SALARIILOR 374
COMPENSAŢIA (INDEMNIZAŢIA) DE ŞOMAJ 374
COMPENSAŢIE 374
COMPLETARE DE ACTIVE CIRCULANTE 375
COMPOZIŢIA FONDURILOR DE PRODUCŢIE 375
COMPOZIŢIA ORGANICĂ A CAPITALULUI 375
COMPROMIS 376
COMPROMIS DE AVARIE 376
COMUNICARE DE VĂRSĂMINTE 376
COMUNITATE DE RISC 376
COMUNITATEA ECONOMICĂ EUROPEANĂ (PIAŢA COMUNĂ) 376
CONCEDENT 377
CONCEDIU 378
CONCEDIU DE MATERNITATE 378
CONCEDIU DE ODIHNĂ 378
CONCEDIU DE ODIHNĂ PENTRU PERSONALUL AFLAT ÎN MISIUNE PERMANENTĂ ÎN STRĂINĂTATE 381
CONCEDIU DE ODIHNĂ SUPLIMENTAR 381
CONCDIU FĂRĂ PLATĂ 382
CONCEDIU MEDICAL 382
CONCEDIU MEDICAL ÎN CAZ DE INCAPACITATE TEMPORARĂ DE MUNCĂ DETERMINATĂ DE ACCIDENT SAU BOALĂ OBIŞNUITĂ 383
CONCEDIU MEDICAL PENTRU PERSONALUL TRIMIS ÎN MISIUNE ÎN STRĂINĂTATE 383
CONCEDIU PENTRU EVENIMENTE FAMILIALE DEOSEBITE 383
CONCEDIU PENTRU ÎNGRIJIREA COPILULUI BOLNAV ÎN VÂRSTĂ DE PÂNĂ LA TREI ANI 384
CONCEDIU PENTRU ÎNGRIJIREA COPILULUI HANDICAPAT 384
CONCEDIU PENTRU STUDII 384
CONCEDIU PENTRU TRANSFER 384
CONCEDIUL SALARIATELOR PENTRU ÎNGRIJIREA COPIILOR ÎN VÂRSTĂ DE PÂNĂ LA DOI ANI 384
CONCENTRARE BANCARĂ 384
CONCENTRAREA CAPITALULUI 385
CONCENTRARE FINANCIARĂ 385
CONCERN 385
- CONCERN BANCAR 385
CONCENSIA COMERCIALIZĂRII 386
CONCESIA COMERCIALIZĂRII FONDULUI MUTUAL 386
CONCESIONAR 386
CONCESIUNE 386
CONCILIERE 386
CONCORDAT 386
- CONCORDAT JUDICIAR 386
- CONCORDAT PREFALIMENTAR (PREVENTIV) 386
CONCURENŢĂ 387
CONCURENŢĂ ATOMIZATĂ 388
CONCURENŢĂ IMPERFECTĂ 388
CONCURENŢĂ ÎN AFARA PREŢULUI (NON-PRICE COMPETITON) 388
CONCURENŢĂ MONOPOLISTĂ 388
CONCURENŢĂ PERFECTĂ 388
CONCURENŢĂ PURĂ 388
CONCURS COMERCIAL 388
CONDIŢIA „CU RĂSPUNDERE NUMAI PENTRU PIERDEREA TOTALĂ A NAVEI, INCLUSIV CHELTUIELILE DE SALVARE" 388
CONDIŢIA „CU RĂSPUNDERE PENTRU AVARIA PARTICULARĂ" 389
CONDIŢIA „CU RĂSPUNDERE PENTRU PIERDERE SAU AVARII" 389
CONDIŢIA „FĂRĂ RĂSPUNDERE PENTRU AVARIA PARTICULARĂ" 389
CONDIŢIA „FĂRĂ RĂSPUNDERE PENTRU AVARII, ÎN AFARĂ DE CAZURILE DE NAUFRAGIU, EŞUARE, INCENDIU, EXPLOZIE PE BORD SAU CIOCNIRE" 389
CONDIŢIA „TOATE RISCURILE" 389
CONDIŢII DE ASIGURARE 389
CONFEDERAŢIE 390
CONFERINŢA NAŢIUNILOR UNITE DE LA BRETTON WOODS 390
CONFERINŢA NAŢIUNILOR UNITE PENTRU COMERŢ ŞI DEZVOLTARE (U.N.C.T.A.D.) 390
CONFISCARE 390
CONFLICT DE MUNCĂ 390
CONFLICT SOCIAL 390
CONOSAMENT 391

- CONOSAMENT COLECTIV 391
- CONOSAMENT „CURAT" 391
- CONOSAMENT DE BORD 391
- CONOSAMENT LA ORDIN 391
- CONOSAMENT LA PURTĂTOR 391
- CONOSAMENT „MURDAR" 391
- CONOSAMENT NET 391
- CONOSAMENT NOMINATIV 391
- CONOSAMENT PENTRU ÎMBARCARE 391
CONSEMNANT 392
CONSEMNAȚIUNE 392
CONSIGNATAR 392
CONSIGNATOR 392
CONSIGNAȚIE 392
CONSILIUL BIROURILOR ASIGURĂRILOR DE AUTOVEHICULE 392
CONSILIUL CASEI DE ASIGURĂRI A AVOCAȚILOR 393
CONSILIUL COMISIEI DE SUPRAVEGHERE A ASIGURĂRILOR 393
CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE 394
CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE AL SOCIETĂȚII DE ASIGURĂRI 395
CONSILIUL DE CONDUCERE AL CASEI DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR 395
CONSILIUL DE COOPERARE VAMALĂ 396
CONSILIUL DE ÎNCREDERE AL FONDULUI DESCHIS DE INVESTIȚII 396
CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL 397
CONSILIUL EUROPEI 398
CONSILIUL ÎMPUTERNICIȚILOR STATULUI 398
CONSILIUL MONDIAL AL ALIMENTAȚIEI 399
CONSIMȚĂMÂNT 399
CONSIMȚĂMÂNT SCRIS DE PLATĂ A PRIMELOR DE ASIGURARE 399
CONSOLIDARE 399
CONSOLIDAREA DATORIEI PUBLICE 399
CONSOLIDAREA FORȚATĂ 399
CONSOLIDAREA ÎMPRUMUTURILOR DE STAT 399
CONSORȚIU 400
- CONSORȚIU BANCAR 400
- CONSORȚIU BANCAR INTERNAȚIONAL 400
- CONSORȚIU DE EMISIUNE 400
- CONSORȚIU DE GARANȚIE 400
CONSTATAREA DAUNEI 400
CONSTATAREA PRODUCERII EVENIMENTULUI ASIGURAT, STABILIREA ȘI PLATA SUMEI ASIGURATE 401
CONSTRUCȚIE ÎN ANTREPRIZĂ 402
CONSTRUCȚIE ÎN REGIE 402
CONSUL 403
CONSULAT 403
CONSULTANT DE PLASAMENT ÎN VALORI MOBILIARE 403
CONSULTANȚĂ BANCARĂ 404
CONSULTING 404
CONSUM DE CAPITAL 404
CONSUM SPECIFIC 404
- CONSUM SPECIFIC PLANIFICAT 404
- CONSUM SPECIFIC REALIZAT 405
CONT 405
CONT ANALITIC 405
CONT BANCAR 405
CONT COLECTOR 405
CONT CONJUNCT 405
CONT CURENT 406
CONT CURENT BANCAR 406
CONT CURENT PERSONAL LA CASA DE ECONOMII ȘI CONSEMNAȚIUNI 406
CONT DE AGIO 406
CONT DE AMORTIZARE A DEBITULUI 406
CONT DE DEPOZIT 406
- CONT DE DEPOZIT LA VEDERE 407
CONT DE DIVERSE 407
CONT DE DREPTURI ȘI ANGAJAMENTE EVENTUALE 407
CONT DE ECONOMII 407
CONT DE EXECUȚIE BUGETARĂ 407
CONT DE REPARTIZARE A PROFITULUI 407

CONT DE REZULTATE 407
CONT DE SIGURANȚĂ 407
CONT DE SIGURANȚĂ RESTRICȚIONAT 407
CONT DE TRANZACȚIE CU PLATA ÎN NUMERAR 408
CONT DE VENITURI 408
CONT INTERIMAR 408
CONT „LORO" 408
CONT MEMORANDUM 408
CONT „NOSTRO" 408
CONT PERSONAL 408
CONT SEPARAT DE ÎMPRUMUT 408
CONT SIMPLU DE ÎMPRUMUT 408
CONT SINTETIC 408
CONT „VOSTRO" 408
CONTACT PERSONAL 409
CONTESTAȚIE 409
CONTINGENT 409
CONTINGENT MEDIU ANUAL 409
CONTINGENTARE 409
- CONTINGENTARE A EMISIUNII 409
CONTRAASIGURARE 409
CONTRABANDĂ 410
CONTRACAMBIE 410
CONTRACT 410
CONTRACT ALEATORIU 410
CONTRACT COLECTIV DE MUNCĂ 410
CONTRACT CONDIȚIONAT 411
CONTRACT DE ARENDARE 411
CONTRACT DE ASIGURARE 412
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ 412
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A ANIMALELOR 412
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A AUTOVEHICULELOR 413
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A AUTOVEHICULELOR APARȚINÂND PERSOANELOR STRĂINE CARE VIN TEMPORAR ÎN ROMÂNIA 413
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A AUTOVEHICULELOR CU VALABILITATE NUMAI ÎN AFARA TERITORIULUI ROMÂNIEI 413
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ A CULTURILOR AGRICOLE ŞI A RODULUI VIILOR 414
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ COMPLEXĂ A GOSPODĂRIILOR PERSOANELOR FIZICE 414
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ DE AVARII PENTRU AUTOVEHICULELE VÂNDUTE CU PLATA ÎN RATE 414
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ DE GARANȚIE 414
CONTRACT DE ASIGURARE FACULTATIVĂ PAUȘALĂ 414
CONTRACT DE ASIGURARE SOCIALĂ 415
CONTRACT DE COMISION 415
CONTRACT DE COMODAT 415
CONTRACT DE CONCESIUNE 415
CONTRACT DE CONSIGNAȚIE 415
CONTRACT DE CREDIT BANCAR 415
CONTRACT DE DEPOZIT 416
CONTRACT DE DEPOZITARE A ACTIVELOR SOCIETĂȚII DE PENSII 416
CONTRACT DE DONAȚIE 416
CONTRACT DE ENGINEERING 416
CONTRACT DE FIDEJUSIUNE 416
CONTRACT DE FORFETARE 416
CONTRACT DE GARANȚIE 416
CONTRACT DE IPOTECĂ 416
CONTRACT DE ÎMPRUMUT 417
CONTRACT DE KNOW-HOW 417
CONTRACT DE LOCAȚIE 417
CONTRACT DE MANDAT 417
CONTRACT DE REASIGURARE 417
- CONTRACT DE REASIGURARE OBLIGATORIE 418
- CONTRACTE DE REASIGURARE FACULTATIVĂ 418
- CONTRACTE DE REASIGURARE MIXTE 418
CONTRACT DE RENTĂ VIAGERĂ 418
CONTRACT DE SCHIMB 418
CONTRACT DE SOCIETATE 418

CONTRACT DE VALORIFICARE A DREPTULUI DE AUTOR 419
CONTRACT DE VÂNZARE-CUMPĂRARE 419
CONTRACT DEZINTERESAT 419
CONTRACT ECONOMIC 419
CONTRACT GRATUIT 419
CONTRACT INDIVIDUAL DE MUNCĂ 419
CONTRACT ONEROS 421
CONTRACT OPTIONS 421
CONTRACT REAL 421
CONTRACT SINALAGMATIC 421
CONTRACT SOLEMN 421
CONTRACTANT (SEMNATAR) DE ASIGURARE 421
CONTRACTUL DE RAPORT ASUPRA OBLIGAŢIILOR DE STAT SAU ALTOR TITLURI DE CREDIT 421
CONTRAEXPERTIZĂ 422
CONTRAFACERE 422
CONTRAOFERTĂ 422
CONTRAPARTIDĂ 422
CONTRAPROTEST 422
CONTRAREVIZIE VAMALĂ 422
CONTRASTALII 422
CONTRAVENŢIE 422
- CONTRAVENŢIE ÎN SFERA ASIGURĂRILOR DE PERSOANE, DE BUNURI ŞI DE RĂSPUNDERE CIVILĂ 423
- CONTRAVENŢIE ÎN DOMENIUL ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT 423
- CONTRAVENŢIE VAMALĂ 423
CONTRIBUABIL 424
CONTRIBUŢIA BĂNEASCĂ ŞI ÎN MUNCĂ PENTRU EFECTUAREA UNOR LUCRĂRI DE INTERES OBŞTESC 424
CONTRIBUŢIA COOPERATIVEI MEŞTEŞUGĂREŞTI PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE 424
CONTRIBUŢIA INDIVIDUALĂ DE ASIGURĂRI SOCIALE 425
CONTRIBUŢIA PERSOANELOR FĂRĂ COPII 425
CONTRIBUŢIA SALARIAŢILOR ŞI A PENSIONARILOR CARE MERG LA ODIHNĂ ŞI TRATAMENT BALNEAR 426
CONTRIBUŢIA UNITĂŢILOR PARTICULARE BAZATE PE LIBERA INIŢIATIVĂ
PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE 426
CONTRIBUŢIA UNITĂŢILOR PARTICULARE PENTRU PENSIA SUPLIMENTARĂ 427
CONTRIBUŢIE 427
CONTRIBUŢIE DE ÎNTREŢINERE 427
CONTRIBUŢIE ÎN MUNCĂ PENTRU INVESTIŢII 428
CONTRIBUŢIE LA AVARIA COMUNĂ 428
CONTRIBUŢIE PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE DE STAT 428
CONTRIBUŢIE PENTRU PENSIA SUPLIMENTARĂ 433
CONTRIBUŢII PENTRU FONDUL UNIVERSAL DE PENSII 434
CONTROL 434
CONTROL BANCAR 435
CONTROL BĂNESC 435
CONTROL BUGETAR 436
CONTROL COMBINAT 436
CONTROL COMPLET 436
CONTROL CONCOMITENT (OPERATIV SAU CURENT) 436
CONTROL CONTINUU 436
CONTROL DE EXECUŢIE 436
CONTROL DE FOND 436
CONTROL DOCUMENTAR 436
CONTROL ECONOMIC 436
CONTROL FAPTIC 437
CONTROL FINANCIAR 437
CONTROL FINANCIAR DE GESTIUNE 437
CONTROL FINANCIAR INTERN 437
CONTROL FINANCIAR PREVENTIV 437
CONTROL IERARHIC 437
CONTROL INTERN 437
CONTROL ÎNCRUCIŞAT 438
CONTROL OBŞTESC 438
CONTROL PARŢIAL 438
CONTROL PERIODIC 438
CONTROL PERMANENT 438
CONTROL POSTERIOR (POSTOPERATIV) 438
CONTROL PREVENTIV (FINANCIAR PREVENTIV) 438
CONTROL PRIN SONDAJ 439

CONTROL RECIPROC 439
CONTROL SIMULTAN 439
CONTROL TEHNICO-ECONOMIC 439
CONTROL VAMAL 439
CONTROL FINANCIAR 439
CONTROLUL BANCAR ASUPRA DISCIPLINEI DE CASĂ 440
CONTROLUL CREDITULUI BANCAR 440
CONTROLUL DISCIPLINEI DE CASĂ 440
CONTROLUL EMISIUNII MONETARE 441
CONTROLUL PREALABIL ASUPRA PLĂŢILOR ÎNTREPRINDERII 441
CONTROLUL PREŢURILOR 441
CONTROLUL VALUTAR 441
CONTUL „AJUTOR DE ŞOMAJ" 442
CONTUL „ALTE DATORII ŞI CREANŢE SOCIALE" 442
CONTUL ANNUAL AL DATORIEI PUBLICE A STATULUI ŞI AL SITUAŢIEI GARANŢIILOR GUVERNAMENTALE PENTRU CREDITE INTERNE ŞI EXTERNE PRIMITE DE CĂTRE ALTE PERSOANE JURIDICE 442
CONTUL „ASIGURĂRI SOCIALE" 442
CONTUL „CHELTUIELI CU ACTIVITATEA DE ASIGURĂRI ŞI REASIGURĂRI" 443
CONTUL „CHELTUIELI CU COMISIOANE (COTE PROCENTUALE ŞI TARIFARE) LA ASIGURĂRILE FACULTATIVE ŞI LA ASIGURĂRILE PRIN EFECTUL LEGII" 443
CONTUL „CHELTUIELI CU PRIMELE DE ASIGURARE" 443
CONTUL „CHELTUIELI PRIVIND ASIGURĂRILE ŞI PROTECŢIA SOCIALĂ" 444
CONTUL DATORIEI PUBLICE EXTERNE 444
CONTUL DATORIEI PUBLICE INTERNE 444
CONTUL DE PROFIT ŞI PIERDERI 444
CONTUL DE VALOARE NOMINALĂ ŞI DOBÂNDĂ 444
CONTUL GENERAL AL TREZORERIEI STATULUI 444
CONTUL GENERAL ANUAL AL DATORIEI PUBLICE A STATULUI 444
CONTUL GENERAL ANUAL DE EXECUŢIE A BUGETULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT 445
CONTUL GENERAL ANUAL DE EXECUŢIE A BUGETULUI DE STAT 445
CONTUL „VENITURI DIN ACTIVITATEA DE ASIGURĂRI ŞI REASIGURĂRI" 446
CONTURI BUGETARE 446
CONTURILE ÎN VALUTĂ ALE REZIDENŢILOR ŞI NEREZIDENŢILOR 446
CONTURILE ÎN VALUTĂ ŞI ÎN LEI ALE CASELOR DE SCHIMB VALUTAR 447
CONTURILE MEMBRILOR FONDURILOR UNIVERSALE DE PENSII 448
CONTURILE SPECIALE DE TREZORERIE 448
CONVENŢIE 449
CONVENŢIE DE GARANŢIE PENTRU ÎMPRUMUTURI INTERNE CU GARANŢIA STATULUI 449
CONVENŢIE DE REASIGURARE 449
CONVENŢIE DE TIP INTERBIROURI 449
CONVENŢIE PENTRU EVITAREA DUBLEI IMPUNERI 449
CONVENŢIE PENTRU ÎMPRUMUTURI EXTERNE CONTRACTATE CU GARANŢIA STATULUI 450
CONVENŢIE PENTRU LANSAREA TITLURILOR DE STAT 451
CONVENŢIE VAMALĂ 452
CONVERSIUNE 452
CONVERSIUNEA DATORIILOR AGRICOLE 453
CONVERSIUNEA ÎMPRUMUTURILOR DE STAT 453
CONVERTIBILITATE 453
- CONVERTIBILITATEA MONEDEI NAŢIONALE 454
- CONVERTIBILITATEA TITLURILOR FINANCIARE 456
- CONVERTIBILITATEA VALUTEI 457
COOPERARE BANCARĂ INTERNAŢIONALĂ 457
COOPERARE FINANCIARĂ INTERNAŢIONALĂ 457
COOPERATIVĂ 458
COOPERATIVĂ DE CREDIT 458
COPIA JURNALULUI DE BORD 458
COPIA JURNALULUI DE MAŞINI 458
CORPORAŢIA BURSEI 458
CORPORAŢIA FINANCIARĂ INTERNAŢIONALĂ (C.F.I.) 458
CORPORAŢIE 459
CORPUL DE CONTROL AL MODULUI DE STABILIRE ŞI DE PLATĂ A AJUTORULUI DE ŞOMAJ 459
CORPUL DE CONTROL ÎN DOMENIUL ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT 460
CORUPŢIE 460
CORVOADĂ 460
COST 460
„COST AL ARDERII" 460
COST AL PRODUCŢIEI GLOBALE 461

COST COMERCIAL 461
COST COMPLET 461
COST DE OPORTUNITATE 461
COST DE OPORTUNITATE A DEȚINERII DE MONEDĂ 461
COST DE PRODUCȚIE 461
- COST DE PRODUCȚIE UNITAR (PE UNITATEA DE PRODUS) 461
- COST DE PRODUCȚIE STABILIT PE ÎNTREAGA PRODUCȚIE MARFĂ 461
- COST DE PRODUCȚIE DETERMINAT PE SECȚIE 461
- COST DE PRODUCȚIE DE UZINĂ 461
- COST DE PRODUCȚIE COMPLET (COMERCIAL) 462
- COST DE PRODUCȚIE TOTAL 462
- COST DE PRODUCȚIE UNITAR 462
- COST DE PRODUCȚIE ANTECALCULAT 462
- COST DE PRODUCȚIE EFECTIV 462
- COST DE PRODUCȚIE POSTCALCULAT 462
- COSTURI DE PRODUCȚIE UNICE 462
COST DE SECȚIE 462
COST DE UZINĂ 462
COST DE VALORIFICARE 462
COST FISCAL 462
COST FIX 462
COST IMPLICIT 462
COST MARGINAL 463
COST MEDIU 463
COST NORMATIV 463
COST PE UNITATEA DE PRODUS 463
COST PLANIFICAT 463
COST SOCIAL 464
COST TOTAL 464
C & F 464
COSTUL CAPITALULUI 464
COSTUL CAPITALULUI ÎMPRUMUTAT 464
COSTUL EMISIUNILOR DE OBLIGAȚIUNI EXTERNE 465
COSTUL MARGINAL AL PREJUDICIULUI 465
COSTUL RELATIV AL ACTIVITĂȚII DE ASIGURARE 465
COSTUL VIEȚII 465
COSTURI BANCARE 466
COSTURI DE PRODUCȚIE LA 1 000 DE LEI PRODUCȚIE MARFĂ 466
COSTURI FIXE 466
COSTURI SOCIALE 466
COSTURI VARIABILE (PROPORȚIONALE) 466
COȘ VALUTAR 467
COȘNIȚĂ 467
COȘUL 467
COTA DE PRIMĂ TARIFARĂ 467
COTA DE REÎNSĂMÂNȚARE 467
COTA DE VALOARE RĂMASĂ 467
COTA OFICIALĂ A BURSEI 467
COTARE 468
COTAREA OBLIGAȚIUNILOR 468
COTATORUL LICITAȚIEI VALUTARE 468
COTAȚIA AURULUI 468
COTAȚIA BURSEI 468
COTAȚIE 469
COTAȚIE DE LICHIDARE 469
COTAȚIE DEPORT 469
COTAȚIE DIRECTĂ 469
COTAȚIE DISCONT 469
COTAȚIE FERMĂ 469
COTAȚIE LA DISPONIBIL 469
COTAȚIE LA TERMEN 469
COTAȚIE ORIENTATIVĂ 470
COTAȚIE PREMIUM 470
COTAȚIE REPORT 470
COTĂ 470
COTĂ A BURSEI 470
COTĂ A NAVLULUI 470

COTĂ A VALORILOR MOBILIARE 470
COTĂ DE AMORTIZARE 470
COTĂ DE EXCEDENT 470
COTĂ DE IMPUNERE 470
COTĂ DE PARTICIPARE A REASIGURATULUI LA PROFITUL REASIGURĂTORULUI 470
COTE ADIȚIONALE 471
COTE DEFALCATE 471
COTE DEGRESIVE 471
COTE FIXE (FORFETARE) 471
COTE PRIN DIFERENȚĂ 471
COTE PROCENTUALE 471
COTE PROGRESIVE 471
- COTE PROGRESIVE COMPUSE (PE TRANȘE, ALUNECĂTOARE PE TRANȘE, SCARA IMPUNERII) 471
- COTE PROGRESIVE ORIZONTALE 472
- COTE PROGRESIVE SIMPLE 472
- COTE PROGRESIVE VERTICALE 472
COTE PROPORȚIONALE 472
COTE REGRESIVE 472
COTITATE 472
COTIZAȚIE 472
COTIZAȚII ALE MEȘTEȘUGARILOR CU ATELIERE PROPRII PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE 472
CRAH 473
CRAH BANCAR 473
CRAH BURSIER 473
CREANȚĂ 473
CREANȚĂ CERTĂ 473
CREANȚĂ EXIGIBILĂ 473
CREANȚĂ FISCALĂ 473
CREANȚĂ IMOBILIZATĂ 473
CREANȚĂ LICHIDĂ 474
CREDIBILITATE 474
CREDIT 474
CREDIT ACTIV 475
CREDIT AGRICOL 475
CREDIT AMORTIZABIL 475
CREDIT BANCAR 476
CREDIT BUGETAR 477
- CREDIT BUGETAR BLOCAT 477
- CREDIT BUGETAR DESCHIS 477
- CREDIT BUGETAR DESCHIS PENTRU ASIGURĂRILE SOCIALE 477
CREDIT BUGETAR ÎNCHIS 478
CREDIT BUGETAR PREVIZIONAL 478
CREDIT BUGETAR RECONSTITUIT 478
CREDIT BUGETAR REPARTIZAT 479
CREDIT BUGETAR RETRAS 479
CREDIT CADRU 479
CREDIT CAPITALIST 479
CREDIT CĂMĂTĂRESC 479
CREDIT COMERCIAL 479
CREDIT CONTRA CAUȚIUNE (SAU FIDEJUSIUNE) 479
CREDIT CONTRA CESIUNE 479
CREDIT COOPERATIST 479
CREDIT CUMPĂRĂTOR 480
CREDIT DE CASĂ/TREZORERIE (AVANS ÎN CONT CURENT) 480
CREDIT DE CONFIRMARE (STAND-BY CREDIT) 480
CREDIT DE CONSUM 480
CREDIT DE COOPERARE 480
CREDIT DE CURIER 480
„CREDIT DE IMPOZIT" 480
CREDIT DE LICITAȚIE 481
CREDIT DE PLĂȚI PENTRU APROVIZIONARE 481
CREDIT DE PREFINANȚARE 481
CREDIT DE REFINANȚARE 481
CREDIT DESCHIS 482
CREDIT DE SCONT 482
CREDIT DE STAT 482
CREDIT DE TREZORERIE 482

CREDIT DOCUMENTAR 482
CREDIT DOCUMENTAR CU CLAUZĂ ROŞIE 483
CREDIT DOCUMENTAR DOMICILIAT ÎN ŢARA CUMPĂRĂTORULUI 483
CREDIT DOCUMENTAR DOMICILIAT ÎN ŢARA EXPORTATORULUI 483
CREDIT DOCUMENTAR IREVOCABIL 483
CREDIT DOCUMENTAR REVOCABIL 483
CREDIT DOCUMENTAR TRANSFERABIL 483
CREDIT DOCUMENTAR UTILIZABIL TOTAL SAU PARŢIAL (CU LIVRĂRI EŞALONATE) 484
CREDIT EXTERN 484
CREDIT FINANCIAR 484
CREDIT FISCAL 484
CREDIT FISCAL EXTERN 484
CREDIT FUNCIAR 485
CREDIT FURNIZOR 485
CREDIT GLOBAL DE EXPLOATARE 485
CREDIT GUVERNAMENTAL 485
CREDIT IEFTIN 485
CREDIT INTERN 485
CREDIT INTERNAŢIONAL 486
CREDIT IPOTECAR 486
CREDIT ÎN ALB 486
CREDIT ÎN CONT CURENT 486
CREDIT ÎNDOIELNIC 486
CREDIT ÎN OBSERVAŢIE 486
CREDIT LEASING/BAIL 486
CREDIT LOMBARD 487
CREDIT OBLIGATAR 487
CREDIT NERAMBURSAT ÎN TERMEN 487
CREDIT PASIV 487
CREDIT PE DOCUMENTE ÎN CURS DE ÎNCASARE 487
CREDIT PE TERMEN LUNG 487
CREDIT PE TERMEN MEDIU 487
CREDIT PE TERMEN SCURT 487
CREDIT PENTRU ACHIZIŢIONAREA DE TRACTOARE ŞI MAŞINI AGRICOLE 488
CREDIT PENTRU ACOPERIREA CHELTUIELILOR CARE DEPĂŞESC ÎN UNELE TRIMESTRE VENITURILE 488
CREDIT PENTRU ACTIVITATEA DE SERVICE DESTINATĂ STRĂINĂTĂŢII 488
CREDIT PENTRU CHELTUIELI SEZONIERE 488
CREDIT PENTRU COSTRUCŢII DE LOCUINŢE 488
CREDIT PENTRU CONTRACTAREA PRODUCŢIEI AGRICOLE 489
CREDIT PENTRU CUMPĂRAREA DE AUTOTURISME 489
CREDIT PENTRU DIFERENŢE DE PREŢ 489
CREDIT PENTRU ECHIPAMENT 489
CREDITPENTRU FACILITĂŢI DE CONT 490
CREDIT PENTRU INFLUENŢE CONJUNCTURALE 490
CREDIT PENTRU INVESTIŢIILE POPULAŢIEI 490
CREDIT PENTRU MĂRFURI FABRICATE DESTINATE EXPORTULUI ŞI AMBALAJELE AFERENTE 491
CREDIT PENTRU MĂRFURI LIVRATE LA EXPORT ÎN CURS DE ÎNCASARE ŞI PENTRU CHELTUIELILE DE CIRCULAŢIE AFERENTE 491
CREDIT PENTRU MĂRFURI PREZENTATE LA EXPOZIŢII ŞI TÂRGURI INTERNAŢIONALE 491
CREDIT PENTRU MĂRFURI TRIMISE ÎN STRĂINĂTATE ÎN DEPOZITE SAU CONSIGNAŢIE, PENTRU PROBE SAU DEMONSTRAŢII 491
CREDIT PENTRU MICA MECANIZARE 492
CREDIT PENTRU NEVOI TEMPORARE 492
CREDIT PENTRU PLĂŢI 493
CREDIT PENTRU PRODUSE CU CICLU LUNG DE FABRICAŢIE 493
CREDIT PENTRU REFACEREA CAPACITĂŢII DE PLATĂ 493
CREDIT PENTRU REPARAŢII CAPITALE 493
CREDIT PENTRU STOCURI DE VALORI MATERIALE, CHELTUIELI DE PRODUCŢIE ŞI DE CIRCULAŢIE 494
CREDIT PENTRU STUDII 494
CREDIT PERSONAL 494
CREDIT PLAFONAT 494
CREDIT PRIVAT 494
CREDIT PUBLIC 494
CREDIT REAL (GARANTAT SAU ACOPERIT) 495
CREDIT RESTANT 495
CREDIT REVOLVING 495
CREDIT ROTATIV („ROLL OVER") 495

CREDIT SPECIAL 495
CREDIT TEHNIC 496
CREDIT TRANSFERABIL 496
CREDIT VAMAL 496
CREDITARE BANCARĂ 496
CREDITARE DIFERENȚIATĂ 496
CREDITARE GLOBALĂ 496
CREDITARE LIMITATĂ 496
CREDITARE PE OBIECT 496
CREDITAREA MATERIALELOR APROVIZIONATE DE BENEFICIARII DE INVESTIȚII 496
CREDITAREA PRIN CONTUL CURENT 497
CREDITAREA PRIN CONTURI SEPARATE DE ÎMPRUMUT 498
CREDITAREA TAXELOR VAMALE 498
CREDITAREA UTILAJELOR CARE NECESITĂ MONTAJ 498
CREDITE DE COMERȚ INTERNAȚIONAL 499
CREDITE DE FORFETARE 499
CREDITE FINANCIARE 499
CREDITE PE BAZĂ DE APROBĂRI SPECIALE 499
CREDITE PENTRU ACTIVITATEA DE COMERȚ EXTERIOR 499
CREDITE PENTRU CAPITALUL DE LUCRU 500
CREDITE PENTRU CECURI REMISE SPRE ÎNCASARE 500
CREDITE PENTRU EXPORT 500
CREDITE PENTRU INVESTIȚII 500
CREDITE PENTRU ÎNFIINȚAREA ȘI DEZVOLTAREA DE ÎNTREPRINDERI MICI ȘI MIJLOCII 501
CREDITE PENTRU ÎNTREPRINDERILE MICI ȘI MIJLOCII 501
CREDITE PENTRU MĂRFURI VÂNDUTE ȘI SERVICII PRESTATE CU PLATA ÎN RATE 503
CREDITE PENTRU STOCURI ȘI CHELTUIELI CONSTITUITE TEMPORAR 503
CREDITE PENTRU STOCURILE CONSTITUITE REZERVĂ DE PLAN 503
CREDITE VALUTARE 503
CREDITOR 503
- CREDITOR CHIROGRAFAR 503
- CREDITOR DE ULTIMĂ INSTANȚĂ 503
- CREDITOR GAJIST 504
- CREDITOR IPOTECAR 504
- CREDITOR PREFERENȚIAL 504
- CREDITOR PRIVILEGIAT 504
- CREDITOR URMĂRITOR 504
CREȘTERE ANUALĂ DE ACTIVE CIRCULANTE 504
CREȘTERE ECONOMICĂ 504
CREȘTERE TRIMESTRIALĂ DE ACTIVE CIRCULANTE 504
CRIZA DATORIEI EXTERNE 504
CRIZĂ 508
- CRIZĂ BĂNEASCĂ 508
- CRIZĂ DE BURSĂ 509
- CRIZĂ DE CREDIT 509
- CRIZĂ FINANCIARĂ 509
- CRIZĂ VALUTARĂ 509
CUANTUMUL DESPĂGUBIRII 509
CULAJ 509
CULISĂ 510
CULPĂ 510
CUMPĂRĂTORI DE ASIGURĂRI 510
CUMULAREA PENSIEI CU SALARIUL 510
CUPIURĂ 510
CUPON 510
CUPON DE DIVIDEND 511
CUPON DE DOBÂNDĂ 511
CUPON PENTRU AGRICULTORI 511
CURATOR 511
CURS 511
CURS AL ACȚIUNII 511
CURS DE DESCHIDERE 511
CURS DE ÎNCHIDERE 511
CURS DE PIAȚĂ 512
CURS DE REVENIRE 512
- CURS DE REVENIRE AL APORTULUI VALUTAR 512
- CURS DE REVENIRE AL PRODUSULUI 512

- CURS DE REVENIRE BRUT 512
- CURS DE REVENIRE BRUT LA EXPORT 513
- CURS DE REVENIRE CORECTAT 513
- CURS DE REVENIRE NET 514
- CURS DE REVENIRE NET LA EXPORT 514
CURS DE REVENIRE PENTRU IMPORT 515
CURS DE REVENIRE PLANIFICAT 515
CURS DE SCHIMB VALUTAR 515
CURS DIRECT 516
CURS DUBLU 516
CURS FORȚAT 516
CURS INDIRECT 516
CURS LA TERMEN 516
CURS LA VEDERE 516
CURS LIBER 516
CURS MULTIPLU 516
CURS OBLIGATORIU 516
CURS OFICIAL AL VALUTELOR 516
CURS - PIVOT 517
CURS PRINCIPAL 517
CURS REAL DE SCHIMB 517
CURS REPREZENTATIV AL LEULUI 517
CURS TRAS LA SORȚI 517
CURS VALUTAR 517
CURS VALUTAR DE CUMPĂRARE (CURS MARFĂ) 519
CURS VALUTAR DE DESCHIDERE 519
CURS VALUTAR DE ÎNCHIDERE 519
CURS VALUTAR DE PIAȚĂ 519
CURS VALUTAR DE VÂNZARE (CURS MONEDĂ) 519
CURS VALUTAR FIX 519
CURS VALUTAR FLOTANT (FLUCTUANT) 520
- CURS VALUTAR FLOTANT IMPUR (CONTROLAT) 520
- CURS VALUTAR FLOTANT LIBER (DE PIAȚĂ) 520
- CURS VALUTAR FLOTANT NESIGUR 520
- CURS VALUTAR FLOTANT PUR 520
- CURS VALUTAR FLOTANT SIGUR 520
CURS VALUTAR LIBERALIZAT 520
CURS VALUTAR REPREZENTATIV 521
CURSUL ACȚIUNILOR 521
CURSUL BURSEI 521
CURSUL COMERCIAL UNIC 521
CURSUL DE REFERINȚĂ AL LEULUI 522
CURSUL OBLIGAȚIUNILOR 522
CURSUL PIEȚEI (LIBER) 523
CURSUL POLIȚELOR 523
CURTAJ 523
CURTAJ ȘI ȘCONT 523
CURTEA DE CONTURI 523
CURTEA DE CONTURI JUDEȚEANĂ 526
CURTIER 526
CURTIER BANCAR 526
CURTIER DE ASIGURARE 526
CUSTODE 526
CUSTODIA ACTIVELOR FONDURILOR UNIVERSALE DE PENSII 527
CUSTODIE OBLIGATORIE 528
CUTIA MILELOR 528
CVASIMONEDĂ 528